DREPTUL CIVIL ROMÂN

IN COMPARAȚIUNE CU LEGILE VECHI

și cu

principalele legislațiuni străine.

TOM. VIII,

Contr. de căsăt. și Vînzarea.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Cota 30022

Inventar 430289

DREPTUL CIVIL ROMÂN

IN COMPARAȚIUNE CU LEGILE VECHI

și cu

principalele legislațiuni străine.

TOM. VIII,

Contr. de căsăt. și Vinderea.

„Nihil tam studiosum in omnibus rebus invenitur, quam legum auctoritas, quæ et divinas et humanas res bene disponit, et omnem iniquitatem expellit“.

Nimic nu este mai vrednic de atenţiunea şi studiul oamenilor, de cât dispoşiţiile legilor, care chibzuesc tot ce este privitor la lucrurile divine şi umane, şi resping orï-ce nedreptate.

(Iustinian în prima prefaţă a Digist., *De conceptione Digestorum, ad Tribonianum, § 1, ab initio.*)

EXPLICAȚIUNEA

TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ

A

DREPTULUI CIVIL ROMÂN

ÎN COMPARAȚIUNE CU LEGILE VECHI

ȘI CU

PRINCIPALELE LEGISLAȚIUNI STRĂINE

DE

Freiheit, deine Seel 'ist Gesetz.
Libertate, al tĕŭ suflet este legea.
KLOPSTOCK
(Din oda : *Mein Irrthum*)

Dimitrie Alexandresco

Decan al Facultății juridice din Iași

TOMUL AL OPTULEA
Art. 1223—1404; 1753—1761; 1877, 1878

IAȘI
TIPOGRAFIA NAȚIONALA
11, STRADA ALEXANDRI, 11
1905

Biblioteca ... Universitară
Bucureşti
Cota 30022 Dublet
Inventar 430289

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI
COTA 30022

300022

B.C.U. Bucuresti
C430289

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI

CARTEA III

TITLUL IV

CAPITOLUL I

Generalităţi

Despre contractul de căsătorie, în privinţa bunurilor [1]), şi despre drepturile respective ale soţilor [2]).

După ce legiuitorul a tratat, în titl. III al Cărţeĭ a III-a, despre principiile generale care cârmuesc materia obligaţiilor, el se ocupă de contracte, dintre care unul din

---

[1]) Cuvintele : *în privinţa bunurilor*, care nu figurează în rubrică, trebuesc adaose, spre a se putea distinge contractul bănesc de căsătorie, despre care legiuitorul se ocupă în titlul de faţă, de însă-şi căsătoria, adecă de contractul *moral*, care are de obiect unirea soţilor, despre care legiuitorul se ocupă în Cartea I, tit. 5 (art. 127 urm). Cpr. Marcadé, V, p. 390, No. 1. Daniel de Folleville, *Tr. du contrat pécuniaire de mariage et des droits respectifs des époux quant aux biens*, 4, p. 6.

[2]) Pe lângă autorii obicinuiţi, se poate consulta asupra acesteĭ materiĭ : Troplong, *Contrat de mariage* (4 vol., 1850) ; Rodière et Pont, *Contrat de mariage* (3 vol., 1865) ; Michaux, *Tr. pr. des contrats de mariage* (1 vol., 1869) ; Daniel de Folleville, *Tr. du contrat pécuniaire de mariage* (1 vol., 1882); Guillouard, *Tr. du contrat de mariage* (4 vol., 1889) ; Baudry, Le Courtois et Surville, *Contrat de mariage* (3 vol. ed. a 2°, 1901) ; Cornil, *Du contrat de mariage* (1 vol., 1899) ; Bellot des Minières, *Le Contrat de mariage considéré en lui-même* (1 vol.) ; de acelaşi autor : *Tr. du contrat de mariage* (4 vol., 1824) ; *Régime dotal et communauté d'acquêts* (4 vol., 1853) ; Odier, *Tr. du contrat de mariage* (3 vol., 1847) ; Roussilhe, *Tr. de la dot* (1856) ; Ginoulhiac, *Hist. du régime dotal* (1842) ; Seriziat, *Tr. du régime dotal* (1843) ; Tessier, *Tr. de la dot* (2 vol., 1835) ; de acelaşi autor : *Quest. sur la dot* (1 vol., 1852) ; Benoit, *Tr. de la dot* (2 vol., 1823) ; De acelaşi autor : *Des biens paraphernaux* (1 vol., 1846) ; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal* (ed. Bibliografie.

cele mai însemnate este, de bună samă, acel relativ la asociaţiunea conjugală a soţilor, în privinţa bunurilor.

Însemnătatea contractului matrimonial.

„Interesele cârmuite de contractul matrimonial, care pot cădea sub puterea convenţiuneĭ, sunt din cele mai grave, dice Troplong [1]; căcĭ este vorba de stabilirea familieĭ, de prosperitatea căsnicieĭ, de patrimoniul copiilor. Ordinea publică şi acea privată îşĭ daŭ mâna în acest contract, care are de obiect cele mai marĭ interese. Soţiĭ cari se unesc împreună, familiile care se aliază, copiiĭ ce au a se naşte, terţiĭ cari vor contracta cu soţiĭ, presentul şi un viitor întreg, iată ce cuprinde, în prevederea sa, această lege a căminuluĭ domestic (*cette charte du foyer domestique*), tot ce este mai esenţial şi mai vital în Stat, creditul şi proprietatea".

In toate legislaţiunile căsătoria este, a fost şi va fi basa familieĭ. Ea nu are de scop numaĭ procrearea, după cum, în termenĭ brutalĭ, o spune Codul Caragea [2]), ci creşterea, educarea copiilor şi dobîndirea din partea lor a uneĭ posiţiunĭ sociale, în familie şi în societate [3]).

---

din 1847) ; Dutruc, *Tr. de la sépar. de biens* (1 vol., 1853) ; Jouitou, *Étude sur le système du régime dotal* (2 vol., 1888) ; Dépinay, *Le régime dotal* (1 vol., 1902) ; Griveau, *Régime dotal en France* (1 vol., 1902) ; Déglin, *Étude sur le contrat de mariage en dr. comparé et en dr. international* (1 vol., 1883) ; Pallamary, *Conflits de législ. relatifs aux conventions matrimoniales* ; Ricaud, *Des régimes matrimoniaux au point de vue du droit international privé* (1886) ; Pand. fr., *Mariage*, I, 2588 urm., Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, *Dot*, etc.

[1]) *Contrat de mariage*, I, art. 1387 urm., No. 1. Cpr. şi Thiry, III, 210.

[2]) „Nunta este tocmeala unireĭ bărbatuluĭ cu femeea spre facere de copiĭ" (art. 1, partea III, Capit. 16, *pentru nuntă*, etc.).

Art. 63 Cod. Calimach.

[3]) „Legăturile familieĭ se alcătuesc prin căsătorească tocmeală, dice art. 63 din Codul Calimach (44 C. austriac), prin care două persoane, partea bărbătească şi partea femeească, arată cu un chip legiuit a lor voinţă şi hotărîre de a vieţui într'o legiuită însoţire, cu dragoste, cu frica luĭ D-zeŭ, şi cu cinste într'o tovărăşie nedespărţită, de a naşte prunci, de a-i creşte, a se ajuta între eĭ după putinţă la toate întâmplările". Această frumoasă definiţie, pe care Zachariæ von Lingenthal, o găseşte cu drept cuvînt mult mai nobilă şi mai morală de cât acea mai sus reprodusă a Codului Caragea (v. *Hist. du droit privé gréco-romain, trad. Lauth*, p. 3, nota 2), ne reaminteşte definiţia lui Modestinus, care dice că : căsătoria este unirea a două vieţi, confusiunea a

Uniunea soților le impune, atât în interesul lor cât și mai cu samă a familiei, datorii comune și reciproce. Pentru a putea îndeplini aceste datorii, ei trebue să aibă un patrimoniŭ ; de unde și necesitatea unuĭ regim matrimonial,

---

două patrimonii, punerea în comun a tuturor intereselor materiale și morale : „*Conjunctio maris et fœminæ, et consortium omnis vitæ, individuæ vitæ consuetudo, divini et humani juris communicatio*“ (L. 1, Dig., *De ritu nuptiarum*, 23. 2). Această noțiune a căsătoriei, datorită jurisconsulților vechiĭ Rome, cuprinde cele două mari principii ale căsătoriei creștine și moderne : vecinicia legăturei conjugale și monogamia (v. P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme*, ed. a 2-a, p. 111).

Un medic legist de la începutul secoluluĭ trecut, Fodéré, a pus în evidență scopul fisic, moral și social al căsătoriei, dând următoarea definiție : Căsătoria este tovărășia bărbatuluĭ și a femeeĭ, cari se unesc pentru fericirea lor, spre a vecinici specia umană și a-și da un sprijin și ajutor reciproc, ca să poată duce împreună greutățile vieței. Cu alte cuvinte, căsătoria trebue considerată din treĭ puncte de vedere : sub acel al trebuinților fisice și personale, sub acel al copiilor ce au a se naște și, în fine, sub raportul drepturilor și datoriilor soților. Vedĭ Lacassagne, *Les actes de l'état civil*, p. 108.

Căsătoria este un contract ? Controversă.

Din cele mai sus expuse ar părea să resulte că căsătoria este un *contract* civil, și încă solemn, de o natură specială; și în adevĕr, astfel o consideră majoritatea autorilor. Vedĭ Pothier, *Contrat de mariage*, VI, 1. Planiol, III, 3. T. Huc, II, 3, 4. Demolombe, III, 1 urm. Laurent, II, 260. Beudant, I, 203. Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, II, 1422, etc. Tot astfel o consideră atât Codul Calimach, prin art. 63 (*o tocmeală*), cât și Codul austriac, prin art. 44 (*Ehevertrag*). Art. 1056 din Codul portughez dice, de asemenea, că căsătoria este un *contract* vecinic (divorțul neexistând în Portugalia), încheiat între două persoane de sex osebit, spre a constitui o familie legitimă. Cum că căsătoria este un contract, însă bine înțeles, de o natură specială, și ca atare, nesupus celorlalte condițiĭ ale convențiilor în genere, aceasta nu se poate contesta în mod serios, față de art. 129, după care nu este căsătorie *când nu este consimțimînt*. Cpr. Laurent, *loco suprà cit.* De aceea, în mai multe texte din dreptul roman, găsim expresiunile : *contrahere nuptias* (Instit., Pr., *De nuptiis*, 1, 10; L. L. 3, 10, 11, etc. Dig., De *ritu nuptiarum*, 23, 2). Cu-toate-acestea, unii nu consideră căsătoria ca un contract, ci ca o stare de lucruri, *comme un état et non comme un contrat*. V. Massol, *Sépar. de corps*, I, p. 2, text și note (ed. a 2-a, 1875). Controversa, de altfel, nu are nicĭ-o utilitate practică.

fie legal, fie convenţional, care să reguleze înainte de căsătorie interesele lor băneşti. Regimul asociaţiuneĭ conjugale este, deci, una din legile primordiale ale familieĭ; aceasta a şi făcut ca unul din ceĭ mai mariĭ filosofi aĭ antichităţeĭ, Platon, să dică cu drept cuvînt: „Pentru ca o republică să fie bine constituită, cele dintăĭ legĭ trebue să fie acele care reglementează căsătoriile“ [1].

Sensul cuv. contract de căsătorie.

Prin expresiunea „contract de căsătorie“, Pothier înţelegea însu-şĭ actul care constitue căsătoria *(Tr. du contrat de mariage*, VI, 2).

Astă-dĭ contractul moral, care are de obiect uniunea persoanelor, se numeşte căsătorie (art. 127 urm.), iar convenţiile făcute de viitoriĭ soţĭ în scopul acesteĭ uniunĭ, relative la bunurile lor, primesc numele de *contract de căsătorie* saŭ *convenţiĭ matrimoniale* [2].

Contractul de căsătorie este, deci, contractul bănesc, format cu ocasiunea căsătorieĭ, pentru a regula drepturile respective ale soţilor, *în privinţa bunurilor*.

Cuvintele „contract de căsătorie“ astfel restrînse numaĭ la bunurĭ, se întrebuinţează une-orĭ în sensul de *actul autentic (instrumentum)* care constată convenţiile matrimoniale (art. 1229), iar alte-orĭ în sensul de însă-şĭ convenţia matrimonială; cănd, de exemplu, unul din soţĭ ar dice: contractul meŭ de căsătorie este *dotal*.

Definiţie.

Contractul de căsătorie poate fi definit: *un contract condiţional* [3], *solemn şi irevocabil, prin care viitorii soţi organizează capacitatea lor civilă şi regulează, în privinţa bunurilor, consecinţile asociaţiunei conjugale*. In acest contract, legiuitorul se ocupă mai cu samă de patrimoniul femeeĭ. „*Les femmes n'ont pas fait les lois (elles s'en plaignent quelquefois)* dice un autor [4], *mais les lois ont été faites sur-*

---

[1]) Platon, *De legibus*, lib. IV. Cpr. Ginoulhiac, *Hist. du régime dotal et de la communauté en France*, *Introduc.*, p. VI urm.

[2]) Cpr. Pothier, *Introduc. au tr. de la communauté*, No. 1. Codul Calimach dicea *tocmelĭ căsătoreştĭ* (art. 1608).

[3]) Contractul este condiţional în acest sens că este caduc, dacă căsătoria, în vederea căreia el a fost făcut, nu are loc. Contractul bănesc de căsătorie este, deci, un contract accesoriŭ a aceluĭ care uneşte pe soţĭ. Cpr. Baudry, Le Courtois et Surville, *Contrat de mariage*, I, 8. Vedĭ *infrà*, rubrica: *Intrarea în vigoare a convenţiilor matrimoniale şi caducitatea lor*. Cpr. L. L. 17, § 1 şi 68, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.

[4]) Troplong, *Contrat de mariage*, I, art. 1387, No. 3, *in fine*.

tout pour elles. Le contrat de mariage notamment est le code de leurs privilèges; le législateur s'y montre comme un tuteur vigilant qui leur prodigue les faveurs et les exceptions".

Se poate ca viitorii soți să nu facă nici-o convenție matrimonială, și în asemenea caz, legea este acea care regulează raporturile și drepturile dintre ei. De aceea, după unii autori, ar exista două contracte de căsătorie: unul expres și altul tacit. Contractul tacit ar consista în ceea ce legea dispune în caz de tăcerea părților [1]).

Obiceiul de a redacta un contract de căsătorie nu este tocmaĭ vechiŭ. El nu exista la Romani, la care regimul matrimonial nu era convențional, ci legal. Ei se mărgineaŭ a constata aducerea dotei și a regula condițiile restituirei ei, printr'un *instrumentum dotale*. Obiceiul de a redacta o convenție matrimonială, care să modifice cutumele locale, nu apare în Francia de cât în secolul al XVI-lea [2]).

Astă-di, convențiile matrimoniale sunt fórte obicinuite, maĭ cu samă atunci când viitorii soți dispun de o avere oarecare. Dacă ei n'au făcut nici-o convenție specială, asociațiunea soților, cu privire la averea lor, e cârmuită de lege:

Art. 1223.—Legea guvernează asociațiunea conjugală, în privința averilor, conform regulelor prescrise în capul următor, dacă părțile n'aŭ făcut convențiuni speciale. (Art. 942, 969, 1224—1226, 1231, 1495 C. Civ. Art. 1387 C. fr. [3])

Acest text nu însemnează, după cum vom vedea maĭ la vale că se susține de unii, că regimul dotal ar fi la noi regimul legal saŭ de drept comun; căci el ne trimete la regulele edictate de legiuitor în capit. regimului dotal numaĭ în casul când s'a adoptat pur și simplu acest regim, fără a se face nici-o convenție specială în această privință, iar nu și în casul când nu s'a făcut nici-o convenție matri-

[1]) Cpr. Bellot des Minières, *Le Contrat de mariage considéré en lui-même*, No. 1, p. 10. Thiry, III, 209, *in fine*.

[2]) Planiol, III, 777, p. 240 (ed. a 2-a). In cât privește condiția soților sub legislația Romanilor, Galilor, Germanilor, etc., v. Rodière et Pont, *Tr. du contrat de mariage*, I, No. 4 urm., p. 3 urm. In privința dreptului german actual, v. Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil* (Berlin, 1897), § 136 urm.

[3]) Textul conrespundĕtor fr. adaogă: „*pourvu qu'elles (les conventions) ne soient pas contraires aux bonnes mœurs*". Vedi *infrà*, p. 9 urm.

monială saŭ tocmeală căsătorească, după cum se exprimă art. 1608 din Codul Calimach.

Principiul care cârmueşte, în această privinţă, întreaga materie este libertatea convenţiunilor [1]).

Libertatea convenţiilor matrimoniale.

Art. 1224.—Veri-ce convenţiuni matrimoniale sunt libere între soţi [2]), întru cât ele nu vatămă drepturile bărbatului de cap al familiei, saŭ de cap al asociaţiunei conjugale, şi întru cât nu deroagă la dispoziţiunile proibitive ale acestuĭ codice. (Art. 195 urm., 325 urm., 341, 345 urm., 349 urm., 422 urm. C. civ. Art. 1388 C. fr.)

Art. 1225.—Nu pot soţiĭ, în contractul lor de căsătorie, să modifice drepturile ce dă legea, la titlul IX şi X din Cartea I, aceluia dintre soţi care supraveţueşte celuilalt. (Art. 325 urm., 343 urm. Art. 1388 C. fr.)

Art. 1226.—Nu vor putea, asemenea, să facă nici-o convenţiune saŭ renunţare, care ar avea de obiect să schimbe ordinea legală a succesiunilor între dînşiĭ şi descendenţiĭ lor [3]). (Art. 659 urm., 702, 808, 936 urm., 965 C. civ. Art. 1389 C. fr.)

Drept. străin. [1]) Acest principiŭ este maĭ pretutindeni legea comună. „Soţiĭ, dice art. 1432 din Codul german, pot să reguleze raporturile privitoare la regimul bunurilor prin contract *(Ehevertrag)*". In privinţa ţărilor (foarte puţine la numĕr) în care legea impune un regim obligator, de la care părţile nu se pot sustrage prin contract, vedĭ A. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. international privé*, III, p. 523, 524.

Dr. vechiŭ fr. [2]) *„En traité de mariage et avant la foi baillée et bénédiction nuptiale*, dice art. 202 din cutuma din Orléans, *hommes et femmes peuvent faire et apposer telles conditions, douaires, donations et autres conventions que bon leur semblera*".

Deoseb. de redacţie de la Codul fr. Instituţii contractuale. [3]) Textul conrespundĕtor francez adaogă : *„sans préjudice des donations entre-vifs ou testamentaires, qui pourront avoir lieu selon les formes et dans les cas déterminés par le présent Code*".— Acest paragraf, eliminat şi din Codul italian, se referă la instituţiile contractuale. Am susţinut altă dată că aceste instituţiĭ sunt necunoscute în legea noastră ca şi în acea italiană (v. Pacifici Mazzonni, *Trattato delle successioni*, I, p. 67 urm.), însă maĭ în urmă am părăsit acest sistem. In adevĕr, art. 933 din Codul civil permiţĕnd dăruitorului de a da viitorilor soţi, saŭ numaĭ unuia din eĭ, *bunurile sale viitoare*, prin contractul de căsătorie, a înţeles prin aceste bunurĭ (*res futuræ*) pe acelea ce el va lăsa la moartea luĭ, de şi prin bunurĭ viitoare se maĭ înţeleg încă şi acele ce el ar putea să le dobîndească şi să le dea în timpul vieţeĭ sale (v. t. IV a Coment. noastre, p. 225). Autoriĭ şi jurisprudenţa sunt, în adevĕr, de acord spre a decide că donaţiunea bunurilor ce

Legea, lăsând viitorilor soţi cea mai mare latitudine în regularea convenţiilor lor matrimoniale, pentru a înlesni pe cât se poate căsătoriile [1]), le permite, pe de o parte,

---

dăruitorul va lasă la moartea sa este o donaţiune de bunuri viitoare. Cpr. Cas. rom., C. Craiova şi Bucureşti, *Dreptul* din 1896, No. 83, şi *C. judiciar* din 1896, No. 46; *Dreptul* din 1900, No. 46. Vedi. şi t. IV a Coment. noastre, p. 753 şi t. V, p. 117, text şi nota 4. Prin urmare, fiind recunoscut de toată lumea că, prin bunuri viitoare, art. 933 înţelege bunurile ce dăruitorul va avea la moartea sa, este de netăgăduit că instituţia contractuală îşi are fiinţă şi în legea noastră, pentru-că dăruitorul care dispune prin contractul de căsătorie de averea sa viitoare, dispune de o avere de moştenire şi, deci, instituieşte moştenitor prin contract pe soţul donatar.

Deoseb. de la Codul fr.

O deosebire însemnată există însă, cu-toate-acestea, între legea noastră şi acea franceză; căci, pe când în Codul francez, se poate institui moştenitor nu numai pe ambii soţi, saŭ pe unul din eĭ, ci se mai poate face încă o substituţie vulgară în folosul descendenţilor neconceputi încă, ce se vor naşte din căsătorie (cpr. şi art. 764 C. italian), substituţie care, după art. 1082 din Codul fr., se presupune la caz de tăcerea contractuluĭ (v. t. IV citat, p. 751, nota 1), legiuitorul nostru nu se ocupă de loc de copiĭ şi nu face excepţie la principiile dreptuluĭ comun de cât în privinţa soţilor (v. t. IV, p. 147 şi 753, precum şi Tratatul nostru în limba franceză, p. 179, nota 1).—Dar, dacă copiiĭ neconceputi încă nu pot direct fi instituiţi moştenitorĭ prin contractul de căsătorie al părinţilor lor, eĭ pot însă, ca moştenitorĭ, să se folosească de instituţia făcută părinţilor, dacă dăruitorul, care ar fi supraveţuit soţilor, n'ar fi revocat-o. Aceasta resultă din § ultim al art. 933, după care, în caz de supraveţuire a dăruitoruluĭ, instituţia nu este *caducă* saŭ *inexistentă*, ca în Codul francez, ci numai *revocabilă*. Vedi Tr. nostru în limba franceză, p. 179, nota 1, *in fine*.

Legea timbruluĭ.

[1]) Pentru a înlesni căsătoriile, legea anterioară a timbruluĭ scutia de taxa de înregistrare înzestrările de orĭ-ce natură şi sub orĭ-ce formă fusese făcute descendenţilor. După legea actuală a timbruluĭ, din 24 fevr. 1900, aplicabilă de la 1 Martie acelaşĭ an (art. 95), copilul înzestrat plăteşte însă taxa de 1%, dacă este descendent, *la deschiderea succesiuneĭ înzestrătoruluĭ* (art. 47 L. timbr.), şi $^1/_2$ % din taxa aferentă la succesiuni, dacă e în alt grad de înrudire saŭ străin (art. 46, 47). S'a decis, cu drept cuvînt, că accesoriul urmând condiţia obligaţieĭ principale, şi ipoteca constituită pentru asigurarea doteĭ este scutită de orĭ-ce taxă în timpul vieţeĭ înzestrătoruluĭ. Cas. rom. (17 fevr. 1903), *Dreptul* din 1903, No. 22.—*Contrà*: C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 72. In orĭ-ce caz, pentru succesiunile deschise îna-

de a alege între regimele [1]) ce ea a organisat, pe acel care le convine mai bine, iar pe de altă parte, de a combina aceste regime între ele. Această combinare între diferitele regime matrimoniale resultă, între altele, și din art. 1287, după care soții, cari se supun regimului dotal, pot să stipuleze o societate de aquisițiuni.

Stipularea unui regim neadmis de legea română.

In basa principiului libertății convențiunilor matrimoniale, soții ar putea, prin convenția lor, să se refere la un regim străin neadmis de legea noastră, precum ar fi acel al comunității legale [2]). Cât pentru raporturile personale dintre soți, ele neatîrnând de voința părților, sunt regulate de lege. Este adevărat că, une-ori, convențiile matrimoniale aŭ o înriurire asupra raporturilor personale dintre soți, pentru-că unele din aceste raporturi sunt modificate tocmai prin regimul adoptat de ei. Astfel, vom vedea că, sub regimul separațiunei de bunuri, femeea are o neatîrnare pe care nu o are sub celelelalte regime ; însă aceste modificări sunt opera legei, iar nu a voinței părților, care consistă numai în alegerea unuia dintre regimele matrimoniale, a căror efecte sunt determinate de lege [3]).

Art. 1232.

Soții n'ar putea însă să supună convenția lor matrimonială unui termen, saŭ unei condiții, fie ea suspensivă, saŭ resolutorie. Art. 1232 din Codul nostru este formal în această privință și ne-a scutit de controversele la care art. 1399 din Codul francez a dat loc. (Vedi *infrà*, explic. art. 1232).

---

inte de 1 Martie 1900, nu se percepe nici-o taxă, de-oare-ce legea nu poate să aibă efect retroactiv (art. 1 C. civ.). Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 1141.—Din desbaterile legei timbrului urmate la Senat resultă că dota, ce femeea își constitue din propria sa avere, nu este supusă nici-unei taxe. Vedi I. N. Cesărescu, L. timbr. din 1900, observ. de la p. 55.

[1]) Prin *regim* matrimonial, înțelegem dispozițiile în puterea cărora se cârmuește asociația conjugală, cu privire la bunurile soților, în timpul căsătoriei.

[2]) Această soluție este adevărată atât în privința convențiilor matrimoniale făcute în străinătate, cât și în țară. Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 82, p. 64. Pand. fr. *Mariage*, I, 2701. Guillouard, I, 131. Colmet de Santerre, VI, 7 bis II. Laurent, XXI, 141. Aubry et Rau, V, § 504 bis, p. 274, text și n. 23. Baudry, III, 10. Daniel de Folleville, 27. Această soluție presupune însă, bine înțeles, că regimul străin adoptat de soți nu este contrar ordinei publice și bunelor moravuri din România.

[3]) Cpr. Thiry, III, 209, p. 231.

Soţii nu pot, de asemenea, cu toată libertatea ce aŭ, să facă convenţiuni contrare ordinei publice şi bunelor moravuri (art. 5, 968, 1492); să vatăme drepturile conferite bărbatului în calitate de cap al familiei şi a asociaţiunei conjugale (art. 1224, 1225); să deroage da la dispoziţiile proibitive ale Codului civil (art. 1224), şi în fine, să schimbe ordinea legală a succesiunilor (art. 1226).

Codul Calimach dispune, de asemenea, prin art. 1610, că: „este oprit a se face alcătuiri căsătoreşti într'acest chip, adecă: ca femeea să nu fie supusă bărbatului; să nu aibă bărbatul veniturile sau rodurile zestrei; să nu-i ceară neapăratele cheltueli făcute pentru binale de zestre; ca bărbatul să nu întoarcă zestrea femeei, saŭ să dea înapoi o parte numai dintr'însa, saŭ să rămâe la moştenitorii lui, saŭ să o întoarcă mai târdiŭ de cât în termenul hotărît de legi; *să aibă voe a înstrăina lucrurile nemişcătoare ale zestrei* [1]; să nu fie răspundetor pentru stricăciunea pricinuită zestrei, orĭ din vicleşug, orĭ din lenevirea sa; să moştenească el a le femeei, saŭ ea a le bărbatului; să dea chizeş pentru siguranţa zestrei, *şi în deobşte toate cele împrotiva respectului, cinstei şi moralului, cele împrotiva bunei orînduelĭ, şi a cuviincioasei iconomiĭ a casei şi împrotiva adevăratului scop a căsătoriei*". Art. 1610 C. Calimach.

1° *Clausele contrare ordinei publice şi bunelor moravuri* (art. 5 C. civ.)

Art. 1387 din Codul francez opreşte în termenĭ expreşĭ convenţiile dintre soţĭ contrare bunelor moravurĭ, pentru-că căsătoria este şi trebue să fie prin esenţa sa o instituţie eminamente morală.

De şi această parte a textului francez a fost eliminată de legiuitorul nostru, totuşi nu mai rămâne nicĭ-o îndoială că soluţia trebue să fie aceeaşĭ şi în dreptul nostru, prin aplicarea art. 5 din Codul civil.

[1]) Vom vedea însă că, în dreptul actual, soţiĭ pot din contra stipula, prin contractul lor matrimonial, alienabilitatea fondului dotal (art. 1252). Inalienabilitatea acestuĭ fond nu mai este decĭ astă-dĭ de ordine publică, după cum era altă dată atât la Romani, cât şi în dreptul nostru anterior. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1252. Art. 1252.

Convenţii contrare bunelor moravuri.

Nu este tot-deauna uşor de a se determina când o convenţie este imorală [1]). Vom da câteva exemple :

Astfel, ar fi contrară bunelor moravuri : convenţiunea prin care soţii ar stipula de a trăi separaţi unul de altul [2]); acea care ar scuti pe soţi de obligaţia de credinţă, sprijin şi ajutor ce ei îşi datoresc în basa art. 194 din Codul civil [3]); de a alimenta, a întreţine şi creşte copii (art. 185); convenţia prin care s'ar impune unuia din soţi obligaţia de a exercita o profesiune saŭ industrie contrară moraleĭ publice, de exemplu : de a ţinea o casă de toleranţă, de a face contrabandă, etc. [4]); convenţia prin care unul din soţi s'ar obliga a nu urmări adulterul celuilalt soţ ; acea prin care femeea ar fi autorisată a-şi crea venituri prin relaţiuni adulterine [5]), etc.; convenţia prin care soţii ar renunţa la dreptul de a-şi face liberalităţi în timpul căsătorieĭ (art. 936 urm.) [6]), etc.

Condiţie de văduvie. Controversă.

Ce trebue să decidem în privinţa condiţieĭ de văduvie, la care câte-odată sunt supuse donaţiunile făcute prin contractul de căsătorie de către viitorii soţi, în folosul aceluia din ei care va supraveţui ? De şi chestiunea este foarte controversată, atât doctrina cât şi jurisprudenţa tind a considera asemenea condiţie ca validă, mai cu samă atunci când ea este dictată de o causă onestă şi respectabilă, precum ar fi, de exemplu : interesul copiilor născuţi din căsătorie, saŭ acel al însu-şi soţuluĭ, căruia condiţia

---

[1]) Vedi t. I a Coment. noastre, partea I, p. 115 urm. ; t. IV, p. 99 urm. ; t. VI, p. 35 urm. Vedi în privinţa ordineĭ publice şi bunelor moravuri, adnotaţia noastră, publicată în *C. judiciar* din 1902, No. 17.

[2]) Cpr. Michaux, *Tr. pratique des contrats de mariage*, 217. Baudry, III, 7. Vigié, III, 16, p. 11. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 49. Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 100. Pand. fr., *Mariage*, I, 2617. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 60. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 57.

[3]) Pand. fr., *v°. cit.*, 2617, *in fine*. D. de Folleville, *Tr. du contrat pécuniare de mariage*, etc. 13 bis, p. 27.

[4]) Répert. Sirey, *v° cit.* 59. Duranton, XIV, 23.

[5]) Michaux, *op. cit.*, 219. Marcadé, V, art. 1387 urm., No. II. Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 57. Baudry, Le Courtois et Surville, *Contrat de mariage*, I, 17. Cpr. L. 5, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4.

[6]) Michaux, *op. cit.*, 335. Pand fr., *v° cit.*, 2618. Répert. Sirey, *v° cit.*, 74. Vigié, III, 16, p. 11 urm. Laurent, XXI, 135. Marcadé, V, art. 1387 urm., No. IX. Rodière et Pont, I,

îi este impusă, spre a-l împedeca de a fi obiectul lăcomieĭ oamenilor cari se căsătoresc de speculă [1]).

Tot în basa art. 5 din Codul civil, sunt oprite convenţiile contrare legilor care interesează ordinea publică, adecă, în care legiuitorul are mai mult în vedere interesul general de cât acel al particularilor: *quæ primario spectant utilitatem publicam, secundario privatam.* Astfel sunt, de exemplu: legile privitoare la starea persoanelor, la capacitatea, saŭ incapacitatea lor, la organisarea familieĭ, etc. Conv. contrare ordineĭ publice.

In basa acestor principiĭ se decide că soţiĭ n'ar putea stipula, prin contractul lor de căsătorie, că femeea va fi incapabilă de a se obliga cătră terţiĭ, chiar cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiţieĭ, pentru-că capacitatea persoanelor este o regulă de ordine publică, la care părţile nu pot deroga nicĭ prin convenţiile lor matrimoniale [2]).

---

79. Guillouard, *op. cit.*, I, 101. Odier, *Contrat de mariage*, II, 634. Duranton, XIV, 30. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 13 bis. Aubry et Rau, V, § 504, p. 270. Bellot des Minières, *Tr. du contr. de mariage*, I, p. 16, 17.—*Contrà*: Taulier, *Théorie raisonnée du Code civil*, V, p. 20, 21.

[1]) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1902, No. 69, şi *Curierul judiciar* din 1903, No. 25 (cu observaţia noastră). Cas. fr. D. P. 67. 1. 332. *Pand. Période.* 97. 1. 321. Sirey, 97. 1. 397. *Dreptul* din 1897, No. 5 şi D. P. 98. 1. 537. C. Bourges, *Pand. Période.* 90. 2. 131. Troplong, *op. cit.*, I, 52. Planiol, III, 797. D. de Folleville, 13 bis, *in fine.* Duranton, VIII, 128. Marcadé, V, art. 1387 urm., No. II, p. 394. Guillouard, *op. cit.*, I, 105. Vigié, III, 16, p. 11. Odier, *op. cit.*, II, 626. Rodière et Pont, I, 58. Demante et Colmet de Santerre, IV, 16 bis VI, *in fine.* Cpr. art. 887 C. Calimach (700 C. austriac, *in medio*) şi Nov. 22 a lui Justinian, capit. 43 şi 44.—*Contrà*: Trib. Brăila, *C. judiciar* din 1901, No. 73 (cu observ. noastră). Trib. Périgueux, D. P. 67. 1. 332. Laurent, XI, 501 şi XXI, 116. T. Huc, VI, 60. Pezzani, *Empêchements au mariage*, 135 urm. Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, 86 urm. Taulier, *op. cit.*, IV, p. 323. Cpr. şi Michaux, *op. cit.*, 223 urm. Veḑi asupra acesteĭ controverse, t. IV a Comentariilor noastre, p. 105, 106 şi t. V, p. 137, nota 2. Veḑi şi adnot. noastră, publicată în *Curierul judiciar* din 1901, No. 73.

[2]) Cpr. Laurent, I, 52. Répert. Sirey, *v° cit. 69*, şi *Autoris. de femme mariée*, 23. Baudry, III, 11. Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 45, p. 38. F. Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1387, No. 10. Troplong, I, 78. Guillouard, I, 102 urm. D. de Folleville, *op. cit.*, 12 urm. Planiol, III. 798. Challamel, *Revue critique*, anul 1880, p. 1 şi urm. Vavasseur, *Revue critique*, anul 1878,

Pentru aceleași motive, femeea n'ar putea, făcênd să reînvie Senatusconsultul Velleian, să stipuleze că ea ar fi incapabilă de a garanta pe bărbatul sĕŭ [1]).

Codul indică în mod special oare-care legi de ordine publică, de la care viitorii soți nu pot derога prin contractul lor de căsătorie. Astfel sunt legile privitoare la puterea maritală și la acea părintească.

2° *Clausele contrare puterei maritale.*

Drepturile conferite bărbatului, în calitate de cap al familiei, în virtutea puterei maritale, sunt acele prevĕdute de art. 194 urm. sub rubrica: *despre drepturile și datoriile respective ale soților.*

Astfel, soții nu pot, prin contractul lor de căsătorie, să convie că ei nu-și vor datori unul altuia credință, sprijin și ajutor (art. 194); că femeea nu va datori ascultare bărbatului și bărbatul protecțiune femeei (art. 195); că femeea nu va locui împreună cu dînsul [2]), saŭ că bărba-

---

p. 289. Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, I, p. 513 urm. „Nime, dice acest din urmă autor, nu poate, după a sa voință să dispue de statul sĕŭ, și să se facă, pentru viitor, capabil saŭ incapabil de a se obliga". In același sens: Cas. fr. și C. Paris, D. P. 80. 1. 112. Sirey, 80. 1. 125. D. P. 86. 1. 204. Sirey, 85. 1. 312. Sirey, 84. 2 193.—*Contrà*: C. Paris, D. P. 78. 2. 81. Sirey, 78. 2. 161.

[1]) Répert. Sirey, *Contr. de mariage*, 70 urm. Michaux, 369 urm. și autorii citați în nota precedentă.—*Contrà*: C. Paris, D. P. 77. 2. 89. Sirey, 76. 2. 65 (cu nota lui Lyon-Caen).

[2]) Se decide, însă, de unii autori că femeea ar putea stipula în contractul de căsătorie, că ea nu va locui într'o țară depărtată, din causa climei saŭ altor împrejurări ce i-ar pune viața în pericol, și asemenea clausă se declară de validă, pentru-că bărbatul datorește femeei sale sprijin, ajutor și protecțiune (art. 194, 195). Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 58. Rodière et Pont, I, 61.—Vedi însă Thiry, III, 232. Demolombe, IV, 93. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 83. Pand fr. *v°* *cit.*, 2640. Guillouard, I, 107. Marcadé, V, art. 1387 urm. No. IV. După acești autori, tribunalele ar putea în casuri grave, când de exemplu, viața femeei ar fi în pericol, să o scutească de obligația de a urma pe bărbatul sĕŭ, însă nu în virtutea clauseĭ din contractul de căsătorie, ci în virtutea protecțiuneĭ pe care bărbatul o datorește femeei sale (art. 195).—Art. 1354 din Codul german prevede că bărbatul hotărește domiciliul comun, însă se grăbește a adăoga că femeea nu

tul nu o va primi și nu-i va da cele trebuitoare existenței sale, după starea și puterea sa (196); că femeea va putea sta în judecată, contracta, saŭ face comerț [1]) fără nicĭ-o autorisare (art. 197 C. civ., 15 C. com.) [2]); că ea va putea să consimtă singură la căsătoria, saŭ la adopțiunea copiilor (art. 131 și 311); la emanciparea lor (422), etc. Toate aceste clause sunt contrare legilor, și ca atare, oprite. Drepturile bărbatului fiind, în adevĕr, inalienabile și imprescriptibile, nu pot fi atinse prin nicĭ-o convenție a soților.

---

este datoare să se supună acesteĭ decisiuni, dacă ea constitue un abuz al dreptuluĭ seŭ: *wenn sich die Entscheidung als Missbrauch seines Rechtes darstellt.* Art. 10 din același Cod prevede, de asemenea, că femeea măritată împărtășește domiciliul bărbatuluĭ sĕŭ, afară de casul când el s'ar stabili în străinătate, în care caz ea nu este obligată a-l urma. „*Die Ehefrau teilt den Wohnsitz der Ehemanns. Sie teilt den Wohnsitz niht wenn der Mann seinen Wohnsitz im Ausland an einem Orte begründet, an den die Frau ihm nicht folgt und zu folgen nicht verpfliehtet ist*". Pothier dice, de asemenea, că femeea nu este datoare a urma pe bărbatul sĕŭ în străinătate, *hors du royaume* (t. VI, *Contrat de mariage*, 282 și t. VII, *Puissance du mari*, 1). O asemenea dispositie figura în proiectul Coduluĭ, însă ea a fost eliminată în Consiliul de Stat. v. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 18, p. 13.

[1]) Autorisarea de a face comerț poate fi dată femeeĭ prin contractul de căsătorie, însă ea este tot-deauna revocabilă (art. 18 C. com.), de și contractul matrimonial este irevocabil. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, I, 251. Michaux, *op. cit.*, 254.

[2]) Autorisarea ce bărbatul ar da femeeĭ sale de a face, în timpul căsătorieĭ, toate actele ce ar crede de cuviință ar fi nulă; ea ar echivala, în adevĕr, cu o dispensă de autorisare și ar constitui o abdicare a puterei maritale. Pentru a-și produce efectele sale, autorisarea trebue să fie specială și dată în vederea unuĭ act determinat. O autorisare generală ar fi validă numaĭ în privința bunurilor parafernale ale femeeĭ (art. 206, 1536). Cpr. Michaux, 244. Troplong, I, 56. Laurent, XXI, 118.—Autorisarea necesară femeeĭ spre a putea contracta, sta în judecată, etc. fiind de ordine publică, trebue să decidem că judecătoriĭ romăni n'ar putea învesti cu formula executorie o hotărîre străină în care o Româncă ar fi stat în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, fără a fi fost autorisată conform legeĭ române, care o urmărește peste tot locul. Cpr. Trib. Paris, *Pand. Période.* 1902. 5. p. 36. *J. Clunet*, anul 1902, p. 116. Această sentință a fost publicată și adnotată de noĭ în *Dreptul* din 3 april 1903, No. 27.

3° *Clausele contrare puterei părintești.*

Drepturile tatălui fiind sacre ca și acele ale bărbatului, trebue să fie respectate ; căci a schimba sau a micșora drepturile lui, ar însemna a distruge însăși temelia familiei. Prin urmare, nici tatăl, nici mama nu pot să renunțe la drepturile ce li conferă legea.

Administrația legală. Usufruct legal.

Astfel tatăl sau mama, în lipsa lui, nu pot să renunțe, prin contractul lor matrimonial, la administrația legală a bunurilor personale ale copiilor lor minori (art. 343) [1]), și după majoritatea autorilor, nici chiar la usufructul legal (art. 338) [2]).

Dreptul de corecțiune.

Tatăl n'ar putea, de asemenea, să renunțe la dreptul de corecțiune ce-i dă legea (art. 329 urm.), la dreptul de a alege un tutor testamentar copiilor săi minori (art. 349), nici să restrîngă, sau să rădice tutela ce legea conferă mamei supraveţuitoare [3]).

Educ. religioasă a copiilor. Controversă.

El n'ar putea, fără a abdica la drepturile ce-i conferă legea, să renunțe la dreptul de a dirigui educațiunea

---

[1]) Cpr. C. București, *C. judiciar* din 1898, No. 12. Laurent, IV, 297 urm. Michaux, 265. Répert. Sirey, *v° cit.*, 116. Baudry, III, 7, p. 5. Guillouard, I, 114. Pand. fr. *Administration légale*, 41, și *Mariage*, I, 2647. Mourlon, III, 16. Vigié, III, 16, p. 12. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 116. Oudot et Demangeat, *Droit de famille*, p. 188.—Cât pentru chestiunea de a se ști dacă un al treilea, care ar face o liberalitate copilului, ar putea să lipsească pe tată de administrația legală, ea este controversată. Vedi t. II a Coment. noastre, p. 28. Vedi și Planiol, I, 2189. Unele legislațiuni străine admit în mod expres validitatea unei asemenea clause. Vedi, de exemplu: art. 362 din Codul civil neerlandez; art. 1638 din Codul german ; art. 149 din Codul austriac (conrespundetor cu art. 197 din Codul Calimach). Cpr. și Nov. 117 a lui Justinian.

[2]) Baudry, III, 7. Troplong, I, 61. Rodière et Pont, I, 74. Odier, II, 628. Demolombe, VI, 490 urm. Michaux, 264. Guillouard, I, 114. Vigié, III, 16, p. 13. Aubry et Rau, V, p. 265, text și nota 1. (Acești din urmă autori susținuse părerea contrară în ediţiile precedente). Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, I, p. 16. D. de Folleville, 21, 21 bis. T. Huc, III, 200. Répert. Sirey, *v° cit.*, 118. Pand. fr. *Mariage*, 2649. Marcadé, V, art. 1387 urm., No. VII.—*Contrà* : Thiry, III, 235. Laurent, XXI, 121. Arntz, III, 505. Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 30.

[3]) Cpr. Troplong, I, 60. Michaux, *op. cit.*, 267.

morală, intelectuală și religioasă a copiilor sĕĭ, etc. Decĭ, dacă, în casul uneĭ căsătoriĭ mixte, s'a stipulat, prin contractul de căsătorie, precum se întâmplă une-orĭ, că băeții vor fi crescuți în religia tatăluĭ, iar fetele în acea a mameĭ, această clausă nu va fi obligatorie pentru tată, care este singur stăpân asupra direcțiuneĭ ce urmează a se da copiilor seĭ minorĭ, rĕmânênd ca la majoritate, eĭ să-și aleagă credința religioasă ce le ar conveni [1]).

Tribunalele n'ar putea interveni, după cererea mameĭ, de cât atuncĭ când tatăl, abusând de autoritatea sa, ar crește copiiĭ într'o doctrină subversivă, saŭ prea fantasistă, precum ar fi: fetișismul, panteismul, etc. [2]).

Dreptul străin în privința educațiuneĭ religioase a copiilor.

Chestiunea educațiuneĭ religioase a copiilor născuți din căsătoriĭ mixte, adecă dintre persoane de diferite religiuni, asupra căreia legiuitorul nostru este mut cu desăvêrșire, este resolvită de maĭ multe legiuirĭ străine.

Astfel, în Austria, după ultima stare a legislațiuneĭ [3]), copiiĭ de sex bărbătesc urmează, în principiŭ, religia tatăluĭ, iar fetele acea a mameĭ, dacă soțiĭ n'aŭ convenit altfel prin convenția lor; la 14 anĭ îndepliniți, copilul este însă liber de a-și alege credința ce-ĭ convine. Aceeași soluție era admisă și prin Codul general prusac [4]), cu această deosebire, însă, că soțiĭ nu puteaŭ în această legislație, să deroage prin convenția lor de la regula de maĭ sus.

Art. 134 din legea de întroducere a nouluĭ Cod ger-

---

[1]) Troplong, I, 61. Michaux, 267 urm. Vigié, III, 16, p. 12. Baudry, III, 7. Baudry et Surville, I, 26. T. Huc, III, 167 și IX, 3. Despagnet, *Pr. de dr. international privé*, 258, p. 524 (ed. a 3-a). Thiry, III, 233. Laurent, XXI, 120. Duranton, XIV, 24. Odier, II, 628. Demolombe, VI, 295. Guillouard, I, 113. Aubry et Rau, V, § 504, p. 266. Marcadé, V, art. 1387 urm. No. III. Colmet de Santerre, VI, 5 bis. II. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 115. Pand. fr., *Mariage*, I, 2646. Taulier, V, p. 19. D. de Folleville, 17, 17 bis.—*Contrà*: Rodière et Pont, I, 63. Planiol, I, 2120 și III, 799 (ed. a 2-a). Vedĭ asupra acesteĭ chestiunĭ observația ce am publicat (asupra uneĭ decisiĭ a Curțeĭ de casație din Francia), în *C. judiciar* din 1903, No. 21.

[2]) Cpr. Michaux, 273, p. 47.

[3]) *Gesetz vom* 25 Mai 1868.

[4]) *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, partea II, tit. II, § 76 urm. „*Zu Abweichungen von diesen gesetzlichen Vorschriften kann keiner der Aeltern den Anderen, auch nicht durch Verträge, verpflichten*“ (*Landrecht*, II, 2, § 76).

man (*Einführungsgesetz*) se referă, în privința educațiunei religioase a copiilor *(über die religiöse Erziehung der Kinder)*, la diferitele legislațiuni locale [1]).

Dar din toate legislațiunile, cea mai complectă, în această privință, este de bună samă, acea a Ungariei.

După legea XXXII asupra religiunei copiilor *(T. cz. gyermekek vallásáról)*, din 9/18 Decembre 1894 [2]), soții pot, înainte de căsătorie, să determine prin convenția lor autentică, o dată pentru tot-deauna, religiunea în care vor fi crescuți copiii lor. In lipsa unei asemenea convențiuni, copiii urmează religiunea părinților, după sexul lor, dacă religia părinților este din acele legalmente recunoscute [3]). Cât pentru copiii naturali, ei urmează religia mamei, dacă această religie este din acelea primite saŭ recunoscute. Dacă mama își schimbă religia, primind pe una din cele recunoscute, copiii cari nu aŭ încă șepte ani împliniți, urmează această nouă religie (art. 5).

După codul Cantonului Zurich din 1887, dacă tatăl și mama nu se înțeleg asupra instrucțiunei religioase a copiilor născuți din o căsătorie mixtă, voința tatălui are precădere, soții nefiind legați prin convențiile ce ei ar fi făcut în această privință, înainte, saŭ în timpul căsătoriei. Copilul ajuns la vîrsta de rațiune, poate să-și aleagă religiunea ce-i convine (art. 657—659).

Am vĕdut că această soluție este admisibilă și la noi, unde libertatea de conștiință este de ordine publică (art. 5 și 21 Constit.). Tatăl diriguitor firesc al educațiunei copiilor sĕi, este singur în drept de a hotărî religiunea în care copiii urmează a fi crescuți, și ori-ce mărginire adusă acestui drept ar fi contrară principiilor [4]).

Art. 91 C. Calimach. In fine, vom adăoga că art. 91 din Codul Calimach (64 C. austriac), opria căsătoriile așa dise mixte, între creștini și necreștini, pravoslavnici și ceĭ de altă dogmă [5]):

---

[1]) Vedĭ asupra acestor diferite legislațiuni germane, Er. Lehr, *Dr. civ. germanique*, II, p. 346.

[2]) Vedĭ această lege în *Ann. de législ. étrangère*, anul 1894, p. 384 urm.

[3]) Culturile recunoscute în Ungaria sunt: acel catolic, ortodox, protestant (confesiunea de la Augsburg și cultul reformat), greco-neunit și israelit.

[4]) Vedĭ *suprà* p. 15, text și nota 1.

[5]) S'a decis însă (afacerea Bedmar) că această împedecare nu era dirimantă, ci numaĭ proibitivă, astfel că o asemenea căsă-

iar copiii născuți din aceste împreunări neertate și nelegiuite erau depărtați de la moștenire, ca niște nevrednici de ea, având, pentru iubirea de omenire, numai drept la alimente (art. 948 C. Calimach).

Copiii trebuiau să fie crescuți în dogmele credinței creștinești. Iată cum se exprimă, în această privință, art. 182 din Codul Calimach (139 C. austriac): «Părinții de obște sunt îndatoriți a da fiilor lor cuviincioasă creștere, adecă: îngrijindu-se pentru viața și sănătatea lor, să le dea trebuincioasă hrană, deprinzându-le puterile trupești și iscusințile sufletești spre bine, și întemeind fericirea lor cea viitoare prin învățături, *mai întâi a dogmelor credinței*, și apoi a celorlalte folositoare științi». Nu trebue să ne mirăm dacă, în vechea legiuire a Moldovei, religiunea are rangul întâi, căci aceste idei sunt potrivite cu duhul vremei și cu vechile noastre așezăminte, în care religiunea și biserica au avut în tot-de-a-una precădere. Trebue însă să observăm că copiii puteau să aibă o altă dogmă de cât acea a părinților. Aceasta resultă din art. 1623 din același Cod, care pune îndatorire mamei de a înzestra pe fiica ei când tatăl era sărac, sau *când fiica era ortodoxă și mama de altă dogmă* [1]).

Art. 182 și 1623 C. Calimach.

Copilul care nu era ortodox, sau care nu se împărtășia în biserica ortodoxă, putea însă fi desmoștenit de părinții săi [2]), părinții putând și ei fi desmoșteniți, la rîndul lor, de copii, pentru aceeași causă. Iată, cum vechiul nostru le-

---

torie odată contractată, nu putea fi anulată. Cas. rom. și C. Iași (în majoritate), *Curierul judiciar* din 1896, No. 28; *Dreptul* din 1896, No. 54 și din 1895, No. 60. — *Contrà*: Conclusiile d-lui procuror Ciru Oeconom înaintea Curței de Casație, *Curierul judiciar* din 1896, No. 8.

[1]) Vedi *infrà*, rubrica: *Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota.*

[2]) Art. 978 C. Calimach. Vedi și capit. 36, § 10 din Codul lui Andr. Donici, unde se dice: «Părinții pot a depărta pre fii din moștenire pentru pricini cuviincioase: adecă . . . când aceștia se vor arăta nebăgători de seamă pravoslavniceï credințe și vor părăsi biserica și precistania, sau când își vor schimba legea, sau când vor cădea în eresuri, etc.». Vedi Nov. 115, capit. 3, § 14 și Harmenopol, V, 10, *De exheredatis*. Această dispositie exista și în Codul austriac (art. 768, § 1), însă ea a fost abrogată prin art. 7 al legei din 25 Mai 1868.

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA

giuitor înțelegea libertatea de conștiință, una din cele mai mari cuceriri a timpurilor moderne.

Alte timpuri, alte legi și alte moravuri!

4° *Clausele contrare drepturilor bărbatului, în calitatea sa de cap al familiei, saŭ de cap al asociațiuneĭ conjugale.*

Art. 1224 dispune că convențiile matrimoniale ale viitorilor soți nu pot să vatăme drepturile bărbatului de cap al familieĭ, saŭ de cap al asociațiuneĭ conjugale [1]). Drepturile care aparțin bărbatului, în calitate de *cap al familieĭ*, sunt acele despre care s'a vorbit mai sus, care resultă din puterea maritală și părintească, iar acele ce-i aparțin în calitate *de cap al asociațiunei conjugale*, sunt acele relative la bunuri. In Codul francez, aceste cuvinte aŭ o aplicare mult mai întinsă, întru cât ele se referă la regimul comunității legale de a căruia complicațiuni legiuitorul nostru, din fericire, ne-a ferit.

Bunuri personale ale bărbatului.

Mai întâi, în cât privește bunurile care aparțin bărbatului, nu în calitate de cap al familieĭ, ci în calitate de proprietar, nu mai rămâne nici-o îndoială, de și ele nu intră în termenii art. 1224, că el n'ar putea să-și interdică administrația lor în totul, saŭ în parte, nici să convină că ele nu vor putea fi înstrăinate de cât cu învoirea femeeĭ; căci aceasta ar însemna a răsturna rolurile și a aduce o insultă demnității bărbatului [2]).

Bunuri personale ale femeeĭ.

In cât privește bunurile personale ale femeeĭ, ori-care ar fi regimul adoptat de soți, nu se poate, de asemenea, conveni că femeea va putea, fără autorisare, să înstrăineze aceste bunuri (art. 199, 1285) [3]).

---

[1]) Textul fr. (1388) are, în această privință, o expresie mult mai vagă și mai întunecoasă, care a dat loc la discuțiuni: *„Les époux ne peuvent déroger . . . . aux droits qui appartiennent au mari comme chef“*. Art. 1379 din Codul italian ḑice că soții nu pot să deroage la drepturile care aparțin capului familieĭ: *ai diritti che appartengono al capo della famiglia*.

[2]) Marcadé, V, art. 1387 urm. No. VI, p. 399. Thiry, III, 236. Rodière et Pont, I, 65. Troplong, I, 62. Pand. fr, *v° cit.*, I, 2656. Répert. Sirey, *Contr. de mar.*, 94, 98. Laurent, XXI, 125. Guillouard, I, 116. D. de Folleville, *op. cit.*, 18 bis.

[3]) Cpr. Acollas, III, p. 21. Marcadé, *loco cit.*, No. VI, p. 399, 400.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă, sub regimul dotal, femeea ar putea, prin contractul de căsătorie, să-și reserve administrația *tuturor* bunurilor sale dotale, contrar art. 1242, care conferă această administrație numaĭ bărbatuluĭ, ea este controversată. Această chestiune va fi examinată maĭ la vale, când ne vom ocupa despre regimul dotal, sub art. 1242. Art. 1242.

In orĭ-ce caz, femeea, care poate să-și reserve prin contractul matrimonial, o parte din veniturile sale, pentru întreținerea și trebuințele sale personale (art. 1242), n'ar putea să-și reserve totalitatea veniturilor doteĭ sale, pentru-că aceasta ar însemna a desființa usufructul bărbatuluĭ [1]).

5° *Clausele derogatorĭĭ de la dispozițiile proibitive ale Codului.*

Art. 1224 prevede, în partea sa finală, că soțiĭ nu pot, prin convenția lor matrimonială, să deroage de la dispozițiile proibitive ale acestuĭ Codice. Astfel, soțiĭ n'ar putea să contravie dispozițiilor art. 197, 199, 702, 965, 1226, 1232, 1236, 1258, 1285, etc. [2]).

Ce trebue să înțelegem prin dispoziții proibitive? Exemple de dispoziții proibitive.

Dispozițiile prescrise de lege sub pedeapsă de nulitate sunt neapărat proibitive, și decĭ, soțiĭ nu pot deroga de la ele. Se poate însă întâmpla ca nulitatea să nu fie anume prevĕdută și ca dispoziția să fie cu-toate-acestea proibitivă. Aceasta se va întâmpla de câte-orĭ ordinea publică este în joc. Astfel, art. 1686, care arată în ce formă trebue să fie constatat amanetul, pentru a conferi un privilegiŭ creditoruluĭ amanetar, este necontestat o dispoziție proibitivă, la care nu se poate deroga, de și textul nu prevede nicĭ-o sancțiune și de și el nu este conceput în termenĭ proibitivĭ; pentru-că, în specie, formele edictate de lege aŭ de scop înlăturarea fraudelor, de care ar putea fi victime ceĭ de al treilea. Din contra, unele dispoziții sunt concepute în termenĭ proibitivĭ, și cu-toate-acestea, se poate deroga de la ele. Astfel este, de exemplu, art. 1570, după care comodatarul *nu* poate să reție

[1]) Trib. Suceava, *Dreptul* din 1890, No. 61. Troplong, IV, 3130. Cpr. L. 1, § 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4.

[2]) Rodière et Pont, I, 76. Michaux, 351 urm. Thiry, III, 237, și toțĭ autorĭĭ.

lucrul sub cuvînt de compensaţiune pentru creanţa ce are asupra comodantelui [1]).

Prin urmare, nu formula în care este redactată legea îi dă, saŭ nu, caracterul proibitiv, ci intenţia legiuitorului [2]).

6⁰ *Clausele contrare ordinei succesiunilor.*

Pactele asupra uneĭ succesiuni viitoare sunt oprite astă-zĭ (art. 702, 965 § 2) [3]) şi eraŭ oprite şi în legile noastre anterioare.

Art. 1226 maĭ reproduce încă odată, cu ocasiunea contractuluĭ de căsătorie, această proibiţiune, care interesează eminamente ordinea publică, pentru-că în vechiul drept francez, prin acest contract, fetele dădeaŭ mulţămire pe o zestre adesea-orĭ derisorie *(pour un chapeau de roses)* şi renunţaŭ la drepturile lor eventuale de moştenire în favoarea fratelui celui maĭ mare, care avea menirea de a păstra splendoarea numelui, *porecla neamului*, după cum se exprimă pravila luĭ Ipsilant, şi bunurile în aceeaşĭ familie.

Sistemul succesoral fiind, în dreptul modern, întemeiat pe egalitate, această egalitate nu poate fi desfiinţată sub nicĭ-un cuvînt.

Astfel, soţiĭ n'ar putea să dispună, prin contractul lor matrimonial, că numaĭ copiiĭ de sex bărbătesc vor moşteni averea lor, cu excluderea fetelor, astfel cum era sub Codul Caragea [4]), saŭ că întreaga moştenire se va cuveni numaĭ copiluluĭ lor cel întâĭ născut, etc.

---

[1]) Particula *nu*, care, în ediţia luĭ Boerescu şi în alte ediţiĭ, lipseşte din text, se găseşte în manuscrisul original al Codului civil, şi nu a fost eliminată de cât graţie uneĭ erorĭ de tipar. Vedĭ discursul ce am rostit înaintea Curţeĭ de apel din Iaşĭ, în calitate de procuror general, asupra dreptuluĭ de retenţie. Vedĭ şi t. VI a Coment. noastre, p. 735, nota 3.

[2]) Cpr. Thiry, III, 237.

[3]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 46. Vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 362 urm. şi t. V, p. 114 urm., text şi n. 3. Vedĭ şi adnot. noastră, publicată în *C. judiciar* din 1900, No. 62 (asupra uneĭ decisiĭ a trib. regional superior din Colmar).—Pactele succesorale sunt, din contra, permise prin noul Cod german (art. 2274 urm.). Vedĭ pentru maĭ multe detaliĭ, în privinţa dreptuluĭ străin, adnot. noastră mencionată, din *Curierul judiciar*, *loco cit.*, p. 496, n. 23.

[4]) Vedĭ în această privinţă t. III a Coment. noastre, p. 271,

Nu se poate, de asemenea, conveni că, la caz de moartea unuia saŭ mai multor copiĭ, numaĭ unul din părinţi îĭ va moşteni, cu excluderea celuilalt.

Nicĭ ordinea succesiuneĭ soţilor nu poate fi schimbată. Astfel, nu s'ar putea stipula că, în caz de moarte a unuia din eĭ, moştenirea luĭ se va cuveni cutăreĭ saŭ cutăreĭ rude (cpr. art. 1610 C. Calimach): căcĭ aceasta ar fi un pact asupra uneĭ moşteniri nedeschisă încă, oprit de lege.

Intr'un cuvînt, nicĭ prin contractul de căsătorie, nicĭ prin alte convenţiuni, nu se poate schimba ordinea legală a succesiunilor.

Soţiĭ pot, însă, să-şi facă liberalităţi atât prin contractul lor de căsătorie, cât şi în timpul căsătorieĭ (art. 936 urm.): însă în acest din urmă caz, numaĭ în limitele părţeĭ disponibile determinată de lege (art. 939, 340). Art. 936 urm.

Eĭ pot, de asemenea, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, să avantajeze pre unul saŭ maĭ mulţĭ din copiiĭ lor în detrimentul celorlalţĭ, însă bine înţeles, tot în limitele părţeĭ disponibile (art. 841 urm.).

Legiuitorul francez, în dorinţa de a păstra uniformitatea de legislaţiune, opreşte pe viitoriĭ soţi, prin art. 1390, de a se referi într'un mod general la cutumele, legile saŭ statutele legale abrogate prin Codul civil. Acest text fiind relativ la dreptul vechiŭ francez, nu avea niciŏ raţiune de a figura în dreptul nostru, din care a şi fost cu drept cuvînt eliminat. Art. 1390 C. fr. eliminat.

Efectele stipulaţiunilor oprite cuprinse într'o convenţie matrimonială.

Am examinat clausele pe care legiuitorul le-a oprit de a figura în convenţiile matrimoniale. Presupunênd că una saŭ maĭ multe din aceste clause aŭ fost cuprinse într'un contract matrimonial, chestiunea este de a se şti care va fi efectul uneĭ asemenea clause ?

---

nota 1, şi t. V, p. 306, nota 3, precum şi adnot. ce am publicat în *C. judiciar* din 1902, No. 42 (asupra uneĭ decisiĭ a Curţeĭ de Casaţie şi a uneĭ cărţi de judecată a Judec. ocol. Cloşanĭ). Cpr. asupra sistemuluĭ Codului Caragea alte decisiĭ, publicate în *Dreptul* din 1887, No. 59; din 1891, No. 15; din 1901, No. 80; *C. judiciar* din 1900, No. 23; Bulet. Cas. 1897, p. 339; *C. judiciar* din 1894, No. 23; Bulet. Cas. 1885, p. 367, etc.

In dreptul nostru, unde art. 900 din Codul fr. lipseşte, nu mai încape îndoială că întregul contract va fi, în toate casurile, nul în baza art. 1008 din Codul civil; căci contractul matrimonial, considerat în toate clausele sale, este un contract cu titlu oneros. In asemenea caz, soţii vor fi deci căsătoriţi fără contract, şi prin urmare, nu vor fi supuşi unui regim convenţional, ci regimului *legal* (art. 1223, 1232), asupra căruia vom vedea mai la vale că s'au ivit oare-care discuţii [1]).

Nulitatea care resultă din art. 1008 este aplicabilă tuturor contractelor, prin urmare şi donaţiunilor; de unde resultă că, în legislaţia noastră, cu deosebire de ceea ce are loc în Codul francez (art. 900), clausa ilicită saŭ contrară ordineĭ publice şi bunelor moravurĭ va desfiinţa donaţiunea ce atârna de dînsa [2]), soluţie care, după părerea noastră, ar fi aplicabilă şi testamentelor, cu-toate-că în această privinţă, soluţia contrară este generalmente admisă [3]).

Despre diferitele regime matrimoniale ce soţii pot alege.

In limitele mai sus expuse, libertatea viitorilor soţi este absolută. Respectând proibiţiunile legeĭ, eĭ pot să adopte regimul care le convine mai bine (art. 1224), să

---

[1]) In cât priveşte dreptul francez, veḑi distincţiunea făcută de autorĭ, în Thiry, III, 240.

[2]) Cpr. Cas. rom. şi C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1902, No. 18 (cu observaţia noastră), şi *Dreptul* din acelaşi an, No. 10. Trib. Prahova şi Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 38 şi 82. Degré, *Dreptul* din 1890, No. 7, p. 50, nota 1. G. Meitani, *Dreptul* din 1901, No. 82. G. Pârvulescu, *Dreptul* din 1903, No. 20. Veḑi t. IV a Coment. noastre, p. 95, şi t. VI, p. 40. Codul italian este formal în această privinţă (art. 1065).

[3]) C. Galaţi şi Trib. Botoşani, *Dreptul* din 1902, No. 69 şi *C. judiciar* din 1903, No. 25 (cu observaţia noastră). *C. judiciar* din 1902, No. 15. In acelaşi sens: Meitani, *Dreptul* din 1901, No. 82 şi din 1902, No. 11.—*Contrà*: Trib. Brăila, care admite în totul modul nostru de a vedea, reproducêndu chiar argumentarea noastră. Această remarcabilă sentinţă este adnotată de noi, şi în această adnotaţie (*C. judiciar*, *loco cit.*, p. 614, nota 27) se pot vedea autorităţile care se pronunţă într'un sens şi în altul. Mai veḑi încă asupra acesteĭ chestiunĭ, t. IV a Coment. noastre, p. 96 urm. şi t. VI, p. 41 urm. Cpr. şi G. Pârvulescu, *Dreptul* din 1903, No. 20, care admite părerea noastră.

combine diferitele regime recunoscute de lege (art. 1287) [1], admiţênd chiar clause din acele neprevĕdute, dacă ele nu sunt oprite (art. 1224—1226 [2]), şi putênd chiar să se refere la un regim admis de o lege străină, nerecunoscut de legea noastră, precum ar fi, de exemplu, acel al comunităţei legale. (Vedĭ *suprà*, p. 8, text şi nota 2). Art. 1433 din Codul german dispune, din contra, că regimul bunurilor nu poate fi determinat prin referirea la o lege străină [3].

Art. 1227 nu menţionează de cât regimul dotal, însă soţiĭ mai pot încă adopta o comunitate de bunurĭ convenţională [4], regimul separaţiuneĭ de bunurĭ, în care femeea îşĭ păstrează atât administraţia cât şi folosinţa avereĭ sale, contribuind însă la sarcinile căsătorieĭ în mĕsura determinată prin contractul de căsătorie, saŭ prin lege (art. 1284) [5].

Dacă soţiĭ aŭ adoptat pur şi simplu regimul dotal, fără nicĭ-o altă convenţie specială, ceea ce nu se poate face de cât prin o declaraţiune expresă (art. 1227,

---

[1]) Art. 1287 permite soţilor cari s'ar supune regimuluĭ dotal, să stipuleze o societate de achisiţiunĭ, însă aceasta nu este singura combinaţie ce eĭ ar putea să facă. Eĭ ar mai putea încă să combine regimul de separaţie de bunurĭ cu inalienabilitatea dotală, aplicată în totul sau în parte la bunurile femeeĭ, etc. Cpr. Guillouard, IV, 1700. Pand. fr., *Mariage*, II, 8550.

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 34.

[3]) „*Der Güterstand kann nicht durch Verweisung auf ein ausländisches Gesetz bestimmt werden*".

[4]) Comunitatea este o specie de societate contractată între bărbat şi femee la căsătoria lor, care se poate însă deosebi de societăţile ordinare. Cpr. Pothier, VII, *Tr. de la communauté*, 1.

[5]) Aceasta resultă nu numaĭ din principiul libertăţeĭ convenţiunilor matrimoniale, dar şi din art. 914, după care femeea măritată, separată de bunurĭ *prin contractul de căsătorie*, poate fi executor testamentar cu consimţimîntul bărbatuluĭ, saŭ a justiţieĭ. Alăturea cu separarea convenţională saŭ contractuală, mai există şi separarea judiciară, care intervine de-câte-orĭ desordinea şi daraverile bărbatuluĭ pun în pericol dota femeeĭ (art. 1256); însă aceasta nu este un noŭ regim matrimonial, tot acel dotal subsistă; ceea ce face că imobilele dotale ale femeeĭ rĕmân tot inalienabile, după cum prevede anume art. 1424 din Codul italian *(la dote rimane inalienabile)*. Vedĭ Tratatul nostru în limba franceză, p. 101 urm. şi *infrà*, rubrica: *Când începe şi când încetează inalienabilitatea*.

1234) [1], fără a se cere însă vr'un termen sacramental [2], asociaţiunea conjugală este cârmuită, în privinţa avereĭ lor, de art. 1233 urm.

Art. 1227.—Când părţile declară în contractul lor de căsătorie că adoptă regimul dotal, asociaţiunea conjugală, în privinţa averilor, se va regula întru toate după cele prescrise la capul următor. (Art. 1233 urm. C. civ. Art. 1391, § 3 C. fr.)

Soţiĭ pot, deci, să-şi facă contractul lor matrimonial în două cuvinte, ḑicênd, de exemplu: înţelegem a adopta regimul dotal [3], saŭ ne referim la art. 1233 din Codul civil. Regimul dotal, saŭ chiar alt regim poate să resulte din aratarea numaĭ a caracteruluĭ sĕŭ [4].

Interpretarea clauselor îndoelnice.

O clausă îndoelnică va fi însă interpretată în sensul dreptuluĭ comun, adecă a libereĭ dispoziţiunĭ a bunurilor, iar nu în sensul regimuluĭ dotal, care este un regim de excepţiune [5]. „Convenţiile de dotalitate, ḑice art. 1575 din

---

[1]) Art. 1392 din Codul fr. este formal în această privinţă.

[2]) De şi adoptarea regimuluĭ dotal trebue să fie expresă, ḑice Curtea de casaţie din Francia, totuşĭ nu este necesar ca ea să fie făcută în termenĭ sacramentalĭ, ea putênd să resulte din diferitele clause ale contractuluĭ, care n'ar lăsa nici-o îndoială în privinţa voinţeĭ părţilor. Veḑĭ D. P. 56. 1. 354. Sirey, 56. 1. 329. Intr'o altă decisie, tot această Curte ḑice că intenţiunea părţilor trebue să fie destul de clar manifestată, pentru-ca nicĭ-o îndoială să nu poată induce pe terţiĭ în eroare. Sirey, 58. 1. 417. D. P. 58. 1. 233. Veḑĭ şi C. Lyon, *Pand. Période.* 92. 2. 291. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 8554 urm. Michaux, 1460. Baudry, III, 343. Guillouard, IV, 1692. Troplong, I, 148. Rodière et Pont, III, 1642. Jouitou, *Du régime dotal*, I, 1, şi toţĭ autoriĭ.

[3]) Prin cuvintele *regim dotal*, întrebuinţate de părţi, ele s'aŭ referit numaĭ la dotalitate, iar nu şi la parafernalitate, care nu are nevoe de a fi stipulată. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1876, p. 441.—Când în contractul matrimonial se ḑice că un imobil e constituit ca dotă, imobilul este dotal de şi contractul ar cuprinde o altă clausă, prin care se acordă un termen pentru predarea acestuĭ imobil. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1893, No. 32.

[4]) Marcadé, V, art. 1390 urm., No. III, p. 410.

[5]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 181. Laurent, XXI, 128. Odier, III, 1076. Michaux, 1468. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 36, text şi nota 52. Guillouard, I, 90 şi IV, 1691. 1698, 1715. Troplong, II, 1076 urm. Rodière et Pont, I, 696. Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 529.—Romanii ḑiceaŭ din contra: „*In ambiguis pro dotibus respondere melius est*". L. 70, Dig., *De*

Ante-proiectul de revisuire a lui Laurent, trebue să fie interpretate într'un sens restrictiv. La caz de îndoială, judecătorul se va pronunța contra dotalității [1]". De și un asemenea text nu există în legislația noastră, nici în acea franceză, principiul este evident, din causa caracterului excepțional al imobilelor femeei sub regimul dotal. Legea nu vede tocmai cu favoare inalienabilitatea fondului dotal; de unde și regula de interpretare mai sus expusă.

Astfel, mandatul general și irevocabil ce femeea ar da bărbatului său, prin contractul de căsătorie, spre a gera și administra toate bunurile sale, nu va fi socotit în genere ca o clausă de dotalitate, pentru-că asemenea mandat poate să existe și în stipulațiile de parafernalitate (cpr. art. 1286) [2]. Clausa, însă, prin care soții ar declara bunurile femeei inalienabile va cuprinde din contra cele de mai multe ori adoptarea regimului dotal, mai cu samă dacă ea s'ar referi la art. 1248 [3].

Cum se împart bunurile sub regimul dotal.

Sub regimul dotal, care-și are origina sa în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, bunurile femeei se împart în două: 1° bunurile dotale a căror administrație și folosință aparțin bărbatului (art. 1242 urm.), și care, în timpul căsătoriei, sunt în principiu inalienabile (art. 1248 urm.), dacă soții n'au derogat de la această regulă, ceea ce astă-di ei sunt liberi de a face (art. 1252); 2° bunurile extra-dotale sau parafernale, a căror administrație și folosință aparțin femeei (art. 1285).

Art. 1287 urm.

Soții mai pot incă, adoptând regimul dotal, să stipuleze o societate de achisițiuni, a căreĭ efecte sunt cârmuite

---

jure dotium, 23. 3. Această soluție, inadmisibilă astă-di, era admisă de unii autori în vechiul drept francez. V. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 69, p. 48 (ed. din 1856). Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 9.

[1]) „*Bona mulieris, data in dubio magis præsumuntur paraphernalia quam in dotem data*", dicea Mantica (*de tacit. et ambig. convent.*)

[2]) Odier, III, 1068. Rodière et Pont, III, 1640. Répert. Sirey, *v° cit.*, 164. Pand fr., *Mariage*, II, 8577. Troplong, I, 154. Guillouard, IV, 1696. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux* (ed. din 1846), No. 7. Aubry et Rau, V, § 533, p. 522, text și nota 2. Michaux, 1462. Cas. fr. Sirey, 58. 1. 449. D. P. 58. 1. 347. Cpr. și Cas. rom., *Dreptul* din 1903, No. 16.

[3]) Guillouard, IV, 1693. Répert. Sirey, *v° cit.*, 170. Pand. fr., *Mariage*, II, 8568. Rodière et Pont, III, 1644.—Vedĭ însă Jouitou, *Régime dotal*, I, 3.

de art. 1288 urm[1]). In Spania, acest din urmă regim este acel de drept comun (art. 1315, § 2 C. spaniol din 1889)[2]).

Dacă soţii s'aŭ căsătorit fără nici-un contract matrimonial, legea este aceea care cârmueşte asociaţiunea conjugală în privinţa averilor (art. 1232). Naşte însă întrebarea: care este regimul legal în legislaţia noastră?

Regimul legal în dreptul nostru.

In dreptul francez, regimul legal este acel al comunităţeĭ (art. 1393 C. fr.) Legea noastră n'a admis acest sistem, şi bine a făcut; căcĭ, ca orĭ-ce confusiune de bunurĭ, el aduce cu sine o lichidare complicată, care dă loc la procese nesfîrşite. Principiile acestuĭ regim matrimonial, împrumutat de la vechile cutume franceze[3]), sunt atât de arbitrare şi câte-odată atât de nedrepte, în cât părţile maĭ nicĭ-odată nu-l admit aşa cum îl organizează legea, ci maĭ tot-deauna îl modifică; ceea ce dovedeşte cu prisosinţă imperfecţiunea luĭ şi neajunsurile la care dă loc[4]).

Cod. german. Cu-toate-acestea, Codul german admite o comunitate universală de bunurĭ *(allgemeine Gütergemeinschaft)* nu numaĭ în privinţa mobilelor, ca în Codul francez, dar chiar în privinţa imobilelor soţilor; însă asemenea comunitate nu

---

[1]) Veḑĭ asupra societăţeĭ de achisiţiunĭ adaosă regimuluĭ dotal, D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875, p. 213 urm. Veḑĭ şi *infrà*, explic. art. 1287 urm.

[2]) Cpr. Guillouard, I, 59.

[3]) „*Hommes et femmes conjoints ensemble par mariage*, ḑice art. 220 din cutuma Parisuluĭ, *sont communs en biens meubles et conquêts immeubles fait durant et constant ledit mariage*". Cpr. şi art. 186 a cutumeĭ din Orléans.—Altă dată, comunitatea legală începea la culcatul soţilor, adecă, după cum explică Pothier (*Tr. de la communauté*, VII, 22), atunci când căsătoria se presupunea consumată prin împreunarea soţilor. Textul mencionat din cutuma Parisuluĭ ḑice însă: „*Commence la communauté du jour des épousailles et bénédiction nuptiale*". Cpr. art. 1399 C. fr. actual.

[4]) Cpr. Mourlon, III, 12, *in fine*. Thiry, III, 254, *in fine*.—Cu-toate-acestea, regimul comunităţeĭ este aprobat de ceĭ maĭ mulţĭ autorĭ. Veḑĭ Planiol, III, 907 urm. „Regimul separaţiuneĭ de bunurĭ nu este natural în căsătorie, ḑice un alt autor, Glasson *(Éléments du droit fr.*, I, p. 197, No. 63, ed. a 2-a); este o contradicţie, în adevĕr, ca doĭ individĭ, cari împărtăşesc acelaşĭ cămin domestic, să aibă în privinţa bunurilor, interese cu totul deosebite".

poate fi stabilită de cât prin contractul de căsătorie (art. 1437 urm.) [1]).

Codul italian organizează, de asemenea, alături de regimul dotal, un regim de comunitate convenţional (art. 1433 urm.), însă nu dispune nimic în privinţa soţilor căsătoriţi fără convenţie matrimonială. Fiind însă că art. 1425 dispune, ca şi art. 1283 din Codul nostru, că toate bunurile femeeĭ care nu sunt dotale, sunt parafernale, de aicĭ se deduce că de câte-orĭ soţiĭ n'aŭ făcut un contract matrimonial, saŭ dacă contractul lor nu adoptă nicĭ regimul dotal, nicĭ acel al comunităţeĭ, bunurile femeeĭ sunt cârmuite de principiile parafernalităţeĭ [2]). Cod. italian.

Codul nostru reglementează regimul dotal, care-şĭ avea fiinţă şi în legile noastre anterioare, permiţênd în acelaşĭ timp soţilor cari s'aŭ supus acestuĭ regim să stipuleze o societate de achisiţiunĭ (art. 1287 urm.), ceea ce nu este de cât o combinare a regimuluĭ dotal cu acel al comunităţeĭ. In privinţa regimuluĭ legal, el tace însă ca şi Codul italian, de şi din art. 1232 resultă că există un regim legal „Regimul căsătorieĭ, *fie legal*, saŭ convenţional, dice acest din urmă text, începe din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, etc.“

Care este, deci, regimul legal în legislaţia noastră? Trebue să observăm că în manuscrisul original al Codului civil, învestit cu iscălitura domnească a luĭ Cuza-Vodă, care se păstrează în archiva Ministeruluĭ Justiţieĭ şi pe care l-am avut de maĭ multe orĭ în mână pe când eram Secretar general la acel Minister, exista un paragraf la art. 1239, care se vede şters, fără a se spune de cine şi când s'a făcut această ştersătură. Paragraful eliminat cuprindea următoarea dispositiune: „*Regulele cuprinse în acel*

---

[1]) Veḑĭ Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil, vergleichende Darstellung des deutschen und französischen Bürgerlichen Gesetzbuchs* (Berlin 1892, *zweite Auflage*), § 140. In cât priveşte celelalte legislaţiunĭ străine, veḑĭ Baudry, Le Courtois et Surville, *Contrat de mariage*, I, 70—73.

[2]) Veḑĭ T. Huc, *Le Code civil italien et le Code Napoléon*, I, p. 259, No. 1. Guillouard, I, 55. Cpr. C. Alger, D. P. 1901. 2. 78. Trib. Paris şi C. Aix, *J. Clunet*, anul 1903, p. 366 şi 381.—Doĭ soţĭ italienĭ, căsătoriţĭ în Francia, nu vor fi presupuşĭ a fi adoptat regimul comunităţeĭ legale, pentru-că legea lor nu cunoaşte acest regim. Répert. Sirey, v° *cit.*, 1138. —*Contrà*: Trib. Toulon, *J. Clunet*, 1893, p. 1196.

paration est le droit commun en Roumanie", dic Baudry, Le Courtois et Surville [1]).

Regimul legal în privința străinilor căsătoriți în România (Drept internațional.—Controversă).

Din toate chestiunile de drept internațional, nicĭ-una nu este mai controversată de cât aceea ce ne propunem să discutăm aci, și această controversă datează de mai multe sute de anĭ.

Presupunênd, în adevĕr, că doĭ străinĭ saŭ un străin și o Româncă, s'aŭ căsătorit în România, din două una: 1º Saŭ viitoriĭ soțĭ aŭ regulat situația lor bănească, adoptând prin o convenție expresă unul din regimele matrimoniale autorisate de legislația unuia din eĭ și, în asemenea caz, nu este loc de a se cerceta ce lege se va aplica în specie de cât în privința lacunelor ce ar cuprinde contractul lor, saŭ pentru interpretarea clauselor obscure; 2º) Saŭ părțile n'aŭ stipulat nicĭ-o convenție matrimonială și, în asemenea caz, chestiunea este de a se ști ce lege va determina regimul de drept comun sub care soțiĭ sunt căsătoriți.

Această chestiune, cunoscută sub numele de *la famosissima quaestio*, divisa pe vechiĭ autorĭ încă din secolul al 16-lea, pe când dreptul internațional privat era așa dicênd în fașă; căcĭ, pe când realiștiĭ, representați mai cu samă prin D'Argentré, întemeindu-se pe adagiul feudal că *ori-ce cutumă este reală (toutes coutumes sont réelles)*, voiaŭ ca regimul legal impus prin cutumă să fie aplicabil tuturor bunurilor situate în resortul acesteĭ din urmă; școala opusă (personalistă), cu Dumoulin (Molineus) în frunte, susținea cu drept cuvînt că regimul de drept comun saŭ legal nu este impus de lege, ci derivă din convenția tacită a părților, legea presupunênd, în lipsă de convenție, regimul matrimonial pe care soțiĭ lar fi adoptat: soluțiune care, *post multas controversias*, a sfîrșit

[1]) *Contrat de mariage*, I, p. 68. Acești autorĭ ne-aŭ făcut onoarea de a se referi la Comentariile noastre. Regimul de separare de bunurĭ este de asemenea dreptul comun al Rusieĭ. Vedĭ Er. Lehr, *Dr. civ. russe*, I, 28. Acollas, III, p. 17, nota 1. Guillouard, I, 50.

prin a fi adoptată de majoritatea vechilor autorĭ și de jurisprudența parlamentelor [1]).

Controversa era însă departe de a fi sfîrșită, căcĭ școala personalistă considerând efectele regimuluĭ matrimonial de drept comun ca un element al statutuluĭ personal, pentru a justifica aplicarea luĭ extrateritorială (eroare care nu s'a îndreptat de cât de Jean Voet), autorĭĭ eraŭ în nedomerire asupra legeĭ personale care trebuia să cârmuească bunurile soților.

Unĭĭ, în adevĕr, între care *Chasseneuz*, despre care Dumoulin a dis într'un stil cam sever : *iste nescit qui dicat* [2]), dădeaŭ preferința cutumeĭ loculuĭ unde căsătoria fusese celebrată, ceea ce era absurd ; căcĭ nu este de admis ca locul care adesea-orĭ s'a ales numaĭ din întâmplare, saŭ poate din causa uneĭ șederiĭ trecĕtoare a viitorilor soțĭ, să aibă o înrîurire atât de decisivă asupra raporturilor lor bănești [3]).

După alțiĭ, regimul matrimonial era cârmuit de cutuma loculuĭ unde soțiĭ își aveaŭ domiciliul în ḑiua morțeĭ unuia din eĭ, ceea-ce iarăși este inadmisibil, pentru-că acest regim nu poate să rĕmână în suspensie până la desfacerea căsătorieĭ prin moarte.

După o altă doctrină, admisă une-orĭ și de vechea jurisprudență a parlamentuluĭ din Paris, regimul matrimonial trebuia să fie cârmuit de legea domiciliuluĭ femeeĭ, din causă că foloasele matrimoniale sunt privitoare maĭ cu samă la interesele eĭ.

In fine, majoritatea autorilor se pronunța, împreună cu Dumoulin, în favoarea legeĭ domiciliuluĭ bărbatului, pentru-că acest domiciliŭ este, prin efectul căsătorieĭ, a-

---

[1]) Veḑĭ asupra acesteĭ controverse celebre, nota luĭ A. Weiss și a luĭ P. L. Lucas, în *Pand. Période.*, 1890, 5, p. 1 urm. ; nota luĭ Boeck, profesor la facultatea din Toulouse atunci (astă-ḑi la facultatea din Bordeaux), în D. P. 88. 2. p. 266, coloana I. Despagnet, *Pr. de dr. intern. privé* (ediția a III, 1889), 331, p. 642. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 547 urm. Dépinay, *op. cit.*, p. 472 urm.

[2]) Veḑĭ nota sus citată din *Pand. Période.*, p. 2, coloana 1.

[3]) Cpr. Asser et Rivier, *Droit intern.*, No. 48.—Această soluție a fost cu-toate-acestea consacrată în dreptul actual prin maĭ multe hotărîrĭ. Veḑĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 14218 și 14230. Cpr. și Inalta Curte de justiție din Anglia, *Journ. de dr. intern. privé* (*Clunet*), anul 1875, p. 445.

cel al femeeĭ și al copiilor. Și prin domiciliul bărbatuluĭ se înțelegea aicĭ în genere locul în care el avea intențiunea de a se stabili în urma căsătorieĭ: *Justicietur locus domicilii habitationis, viri destinatæ tempore matrimonii*, dicea Dumoulin [1]).

Dificultățile de altă dată există și în dreptul actual, cu această deosebire însă că conflictul, în loc de a avea ființă între diferitele legĭ ale aceluiași Stat, există astă-dĭ între legile diferitelor State suverane și de sine stătătoare.

Și maĭ înainte de toate, nu încape nicĭ-o îndoială că străinii cari s'ar căsători în România, ca și Românii cari s'ar căsători în străinătate, sunt liberĭ de a adopta, prin o convenție expresă, orĭ-ce regim matrimonial autorisat de legislațiunea țăreĭ unuia din eĭ [2]).

De câte-orĭ însă soțiĭ n'aŭ regulat prin o anume convenție interesele lor băneștĭ, chestiunea este și astă-dĭ controversată.

Jurisconsulțiĭ anglo-americanĭ, realiștĭ prin excelență, consideră statutul matrimonial ca real, aplicând, cel puțin în privința imobilelor, legea situațiuneĭ lor; pe când opinia domnitoare în Germania, în Italia, în Elveția, etc., se pronunță în favoarea legeĭ personale a bărbatuluĭ, care, după unii, ar fi legea sa națională, iar după alțiĭ, aceea a domiciliuluĭ sĕŭ.

După jurisprudența franceză și acea belgiană însă, regimul matrimonial al soților se determină conform voinței lor și, în lipsa manifestăreĭ uneĭ atare voințĭ, după legea personală a bărbatuluĭ, capul familieĭ și a asociațiuneĭ conjugale, soluțiune admisă și de Curtea din Paris [3]). Să luăm pe rând fie-care din aceste treĭ sisteme.

Teoria realitățeĭ statutuluĭ, susținută altă dată de

---

[1]) Vedĭ nota maĭ sus citată a profesorilor A. Weiss și P. Louis Lucas, în *Pand. Périod.*, 1890, 5, p. 2, coloana I. Cpr. Despagnet, *op. cit.*, 326, p. 635.

[2]) Cpr. C. Douai, *Pand. Périod*, 87. 2. p. 132. C. Galați, 12 Ianuarie 1894. „Considerând, dice Curtea (decisie citată maĭ la vale) că, pentru naționalĭ, este o regulă admisă și de legea noastră și de acea franceză, că soțiĭ sunt liberĭ a-și regula interesele lor matrimoniale orĭ-cum ar crede de cuviință, numaĭ ca acele convențiuni să nu fie contrare ordineĭ publice și bunelor moravurĭ, etc.“

[3]) *Pand. Périod.* 98. 5. 37, și *Dreptul* din 1899, No. 66 (cu observația noastră).

D'Argentré, și combătută cu mult succes de Dumoulin într'o consultație celebră, încă de la 1525, admisibilă până la un punct oare-care în Anglia și în America [1]), față cu instituțiile feudale și exlusiviste a acestor State, care tind a depărta orĭ-ce legislație străină de natură a atinge suveranitatea națională, este inadmisibilă la noĭ, ca și în celelalte State ; pentru-că ea distruge, fără nicĭ-o causă binecuvîntată, unitatea care trebue să domnească în raporturile bănești ale soților. In adevĕr, pe când imobilele, care aŭ o situațiune fixă, sunt după acest sistem, cârmuite de legea neschimbătoare a situațiuneĭ lor (*lex rei sitæ*), mobilele, care sunt, după împrejurărĭ, supuse deplasăreĭ dintr'un loc în altul, sunt din contra cârmuite de legea domiciliuluĭ matrimonial, adecă : după uniĭ, de legea domiciliuluĭ ce bărbatul avea în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ ; iar după alțiĭ, de legea loculuĭ în care soțiĭ aŭ înțeles a-și fixa sediul principal al afacerilor lor.

Teoria personalităței, susținută maĭ cu samă în Italia și în Germania, după care regimul legal s'ar determina *a priori*, independent de orĭ-ce intenție a părților, de legea personală a soților, saŭ maĭ bine ḑis de acea a bărbatuluĭ ; căcĭ, din momentul căsătorieĭ, legea bărbatuluĭ devine și acea a femeeĭ, este de asemenea inadmisibilă. In adevĕr, pe când școala italiană se referă la legea națională a bărbatuluĭ [2]), școala germană se referă la acea

[1]) Autoriĭ cari susțin acest sistem nelogic sunt : Phillimore, Story, Wahrton, Westlache, Dudley-Field, etc. Veḑĭ și alțĭ autorĭ citați în *Pand. fr.*, Répert., *Mariage*, II, 14224, și în nota luĭ Boeck, în D. P. 88. 2. p. 266, coloana 2. In favoarea sistemuluĭ realităței s'aŭ pronunțat câte-va decisiuni și în Francia. Cpr. C. Metz și Cas. fr. D. P. 52. 2. 189. D. P. 81. 1. 381. Sirey, 83. 1. 65. D. P. 84. 1. 277. O lege a republiceĭ argentine asupra căsătorieĭ civile, din 1888, dispune în termenĭ expreși că, în lipsa uneĭ convențiĭ matrimoniale, mobilele sunt cârmuite de legea loculuĭ celebrăreĭ căsătorieĭ, iar imobilele, de acea a situațiuneĭ lor. Veḑĭ A. Weiss, *op. cit.*, III, p. 560, *ad notam*. Daireaux, *Journ. Clunet*, anul 1886, p. 294.

[2]) Veḑĭ Lomonaco, *Diritto civ. internazionale*, p. 91. Esperson, *Il principio di nazionalità*, p. 151, și *J. Clunet*, anul 1881, p. 214. Mancini, *Journ. Clunet*, anul 1874, p. 294, 299. P. Fiore, *Diritto internaz. privato*, 325 urm. In același sens : Asser et Rivier, *Dr. internat.*, 49, p. 110 a traduc. Schina.

a domiciliului seŭ [1]), ceea-ce se explica altă-dată prin lipsa de unitate a legislaţiuneĭ din Germania.

Codul german. Teoria domiciliului va rĕmânea însă, de bună-samă, de domeniul istorieĭ ; căcĭ legea de aplicare a nouluĭ Cod german din 1896 (*Einführungsgezetz*), declară aplicabil regimuluĭ matrimonial statutul personal al bărbatuluĭ. «Regimul matrimonial al bunurilor este cârmuit de legea germană, ḑice art. 15 din această lege, de câte-orĭ bărbatul era german în momentul contractărеĭ căsătorieĭ. Dacă bărbatul n'a dobîndit naţionalitatea germană de cât în urma căsătorieĭ sale, saŭ dacă soţiĭ străinĭ îşĭ aŭ domiciliul în Germania, se vor aplica, regimuluĭ matrimonial, legile statutuluĭ la care aparţinea bărbatul în momentul căsătorieĭ sale. Cu-toate-acestea, soţiĭ pot face un contract matrimonial, chiar dacă, după aceste legĭ, asemenea contract nu este admis».

Cod. italian, spaniol şi portughez. Aceeaşĭ soluţie este admisă prin art. 6 din Codul italian (disp. preliminare), prin art. 1325 din Codul spaniol de la 1889 şi prin art. 1107 din Codul civil portughez, etc. Cu-toate-acestea, ea este inadmisibilă la noĭ, pentrucă, în materie de convenţiĭ matrimoniale, saŭ alte contracte, nu poate să fie vorba de statut personal, saŭ real, ci numaĭ de intenţiunea părţilor contractante, pe care judecătoriĭ vor căuta s'o descopere din împrejurările causeĭ.

Legea naţională a bărbatuluĭ, acea a domiciliului

Brocher, *Tr. de dr. intern. privé* (1876), p. 225, 227. A. Weiss et P. L. Lucas, nota cit. în *Pand. Périod.* 90, 5, 2, coloana 2. Salmeron, *Journ. Clunet*, anul 1882, p. 407, care citează în acest sens o decisie a Curţeĭ de casaţie din Madrid, cu data din 27 Noembre 1868. L. Durand, *Dr. internat.*, p. 388. Odier, *Contrat de mariage*, I, 48. Cpr. şi Trib. Nice, *J. Clunet*, anul 1893, p. 890.

[1]) *Schäffner*, *Entwickelung des intern. Privatrechts*, § 106, 108. Bar, *Das intern. Privatrecht*, § 98 şi 347. Teichman, *Über Wandelbarkeit oder Unwandelbarkeit des gesetzlichen ehelichen Güterrechts bei Wohnsitzwechsel* (Basel, 1879), p. 9. Savigny, *System des heut. römischen Rechts*, VIII, § 379. Wächter, *Archiv. für die civ. Praxis*, t. 25, p. 48, § 21. Mommsen, *Idem*, t. 61, p. 151 şi 182, etc. Cpr. Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, Nr. 10 şi 16. Foelix, *Dr. intern.*, I, 90, p. 207 urm. Veḑi şi numeroasele decisiunĭ citate în Pand. fr., *Mariage*, II, 14232 şi în Vincent et Pénaud, *op. cit.*, *Conv. matrimoniales*, Nr. 30. Cpr. Trib. Imp. german, Sirey, 1899. 4. 33.

matrimonial și chiar a loculuĭ celebrăreĭ căsătorieĭ, vor servi de elemente judecătoruluĭ pentru a descoperi intenţiunea tacită a părţilor, și numaĭ în lipsa uneĭ asemenea intenţiunĭ se va aplica legea personală a bărbatuluĭ, pentru-că el este capul familieĭ și a asociaţiuneĭ conjugale.

Prin respectarea autonomieĭ voinţeĭ părţilor se vor aplica regimuluĭ legal principiile generalmente admise în privinţa tuturor contractelor; căcĭ orĭ-ce contract este în genere cârmuit de legea, la care împrejurările denotă că părţile aŭ înţeles să se supună.

De aceea, sistemul convenţiuneĭ tacite este astă-dĭ generalmente admis atât în doctrină cât și în jurisprudenţă [1]). O parte din doctrină se deosebește însă de jurisprudenţa cea maĭ recentă întru aceasta: că după cea dintâĭ, în caz când nicĭ-o împrejurare nu dovedește care a fost intenţiunea comună și tacită a părţilor, ele sunt presupuse a fi adoptat regimul legal al ţăreĭ în care ele aŭ înţeles a-și fixa domiciliul matrimonial [2]): iar după cea de a doua, legea naţională a bărbatuluĭ [3]).

[1]) Vedĭ Aubry et Rau, V, § 504 bis, p. 275. Demolombe, I, 87. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 36. Laurent, XXI, 201, și *Dr. intern.*, V, 198 urm., 240. Demangeat asupra luĭ Foelix, I, p, 208, nota *a*. Surville, *Revue critique*, anul 1888, p. 261 urm. Despagnet, *Droit intern.*, 333. T. Huc, IX, 63 și 509. Arntz, III, 547 urm. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 76. Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. internat. privé* (ed. a 3-a), 372. Déglin, *Étude sur le contrat de mariage*, p. 230 urm. Répert. Sirey, *Contr. de mar.*, 1136 urm. Troplong, I, 33. Boeck, nota în D. P. 88, 2. 265 urm. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. intern.*, *Conv. matrimon.*, 32 urm. Ricaud, *Régimes matrim. au point de vue du dr. intern. privé* (1886), p. 76 urm., etc. In privinţa jurisprudenţeĭ, vedĭ decisiile citate în Pand. fr., *Mariage*, II, 14243. Cpr. C. Douai, *J. Clunet*, 1899, p. 825. C. Paris, *Pand. Période.*, 98. 5. 38, și *Dreptul* din 1899, No. 66; *J. Clunet*, 1898, p. 931. C. Amsterdam, *J. Clunet*, anul 1896, p. 220. C. Galaţi, decisie reprodusă în observaţia noastră, publicată în *Dreptul*, *suprà loco cit.* C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1900, No. 50 (cu observ. noastră), și din 1899, No. 15.

[2]) Demolombe, Aubry et Rau, *loco suprà cit.* Guillouard, *Contr. de mariage*, I, 336, 337. Pallamary, *Conflits de législation*, etc. (thesă p. doctorat), p. 184. De Folleville, *Naturalisation*, p, 665. Rivier asupra luĭ Asser, op. cit., 49, nota 2. Vedĭ decisiunile și autorii citaţi în Pand. fr. Répert., *Mariage*, II, 14267 și în Vincent et Pénaud, *op.* și v° *cit.*, 46.

[3]) Vedĭ nota citată în *Pand. Période.*, 1890, 5, p. 2, coloana

Intre aceste două soluțiuni preferim pe acea care dă precădere legeĭ naționale a bărbatuluĭ; pentru-că, raționalmente vorbind, părțile sunt presupuse a fi adoptat legea pe care ele o cunosc maĭ bine; or, aceasta va fi, de bună-samă, legea lor națională, și fiind conflict între legea femeeĭ și acea a bărbatuluĭ, este natural ca aceasta din urmă să aibă precădere, din causă că ea devine și legea femeeĭ; și apoĭ, bărbatul este capul familieĭ și asociațiuneĭ conjugale.

Așa dar, dacă presupunem că un Francez s'a căsătorit în România cu o Franceză, saŭ chiar cu o Româncă, regimul matrimonial al soților, în lipsă de contract saŭ de convenție tacită, va fi acel al comunității legale; pentru-că, de și acest regim este necunoscut în Codul nostru, totuși el nu este contrar ordineĭ publice din țara noastră; și *vice-versa*: Românii cari s'ar fi căsătorit în Francia, fără contract matrimonial și fără ca convenția lor tacită să fi avut în vedere vr'un regim matrimonial, vor fi căsătoriți sub regimul separației de bunurĭ, care, după cum am vĕdut, este în legea noastră regimul de drept comun [1]).

2, și autoritățile citate de Vincent et Pénaud, *op.* și *v° cit.*, Nr. 42. L. Durand, *Dr. intern.*, p. 338. A. Weiss, *op. cit.*, III, p. 553, 554. Despagnet, *op. cit.*, p. 634, No. 325. C. Aix, Sirey, 83. 2. 110, etc.

Conv. matrimon., odată stabilită, remâne neschimbătoare.

[1]) Acest regim matrimonial, odată stabilit, rĕmâne același, și nu maĭ este modificat prin schimbarea naționalității saŭ domiciliuluĭ soților; căcĭ dacă voința lor a fost de a se referi la dispozițiile legeĭ lor naționale, saŭ, după o altă teorie, la acele ale domiciliuluĭ lor matrimonial, nu se poate presupune, că eĭ aŭ înțeles a-și schimba regimul bunurilor, de câte-orĭ primesc o altă naționalitate, saŭ își schimbă domiciliul. Cpr. Trib. Paris, D. P. 1902. 2. 193 (și nota luĭ de Boeck). *Reichsgericht* (C. de casație) din Leipzig, *J. Clunet*, 1897, p. 595. Camera Lorzilor din Anglia, *J. Clunet*, 1902, p. 867. Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, 328, p. 638. Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. intern. privé*, 370, p. 400. Guillouard, *Contr. de mariage*, I, 339. Aubry et Rau, V, § 504, *in fine*, p. 276. Asser et Rivier, *op. cit.*, 50. Savigny, *op. cit.*, VIII, § 379. Pallamary, *op. cit.*, p. 223 urm. A. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 558 urm. Laurent, *Dr. civ. internat.*, V, 210. Rougelot de Lioncourt, *Conflit des lois*, p. 690. Paud. fr., *Mariage*, II, 14286 urm. Vedĭ în acest sens, art. 14 Cod. saxon; art. 351, II, I *(von der Ehe)*, *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, etc.

Această soluție a fost cu drept cuvînt admisă de Curtea din Galați (afacerea Dacia-România cu soții Guirard [1]), și această decisiune fiind atacată cu recurs, Inalta Curte a respins recursul, în unire cu conclusiile noastre, fără însă a judeca fondul, în ziua de 4 Octombre 1899 [2]). De și nu putem ști care ar fi fost asupra acestei însemnate chestiuni decisia Curței noastre supreme, totuși credem că recursul interjectat de societatea Dacia-România ar fi fost respins, pentru-că motivul de casare, prin care se susținea că s'a violat art. 2, prin faptul că s'a aplicat unui imobil situat în România o lege străină, în specie legea franceză, tindea a ne reîntoarce la teoria realistă a lui D'Argentré, pe care, după cum am vĕdut, Dumoulin o combătuse cu mult succes, cu câte-va secole înainte.

Interpretarea convențiilor matrimoniale.

A interpreta o convenție matrimonială este a cerceta și a decide care a fost voința părților.

Legea neformulând în această privință regule speciale, judecătorii se vor conforma principiilor generale statornicite în privința convențiunilor în genere (art. 977 urm [3]), și mai cu samă art. 982, după care toate clausele unei convențiuni se interpretă unele prin altele, dându-se fie-căreia din ele înțelesul ce resultă din actul întreg.

Curtea de casație are, în această privință, căderea de a determina caracterul legal al convenției matrimoniale, de a califica clausele ei și de a deduce consecințele care resultă din regimul adoptat de soți [4]).

Dar dacă aparține Curței de casație de a determina caracterul legal al convenției matrimoniale și de a califica

---

[1]) Decisie *suprà* citată, a căreĭ considerente aŭ fost reproduse în observația noastră, publicată în *Dreptul* din 1899, No. 66.

[2]) Vedĭ Bulet. Cas. S-a 1, 1899, p. 1089.

[3]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 214. T. Huc, IX, 13. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, p. 512, n. 1 (ed. a 2-a). Vedĭ și t. V a Coment. noastre p. 295.—Clausele îndoelnice vor fi de bună-samă interpretate în sensul libereĭ dispositiuni a bunurilor. Vedĭ *suprà*, p. 24, text și nota 5.

[4]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 313. D. P. 91. 1. 425. *Pand. Période.* 91. 1. 173. Pand fr., *v° cit.*, 2752. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 220. Fuzier-Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1391, No. 45. T. Huc, IX, 422.

clausele ei, aceasta nu rădică judecătorilor de fond dreptul de a interpreta convenţiile particulare cuprinse în contractul de căsătorie, spre a determina, la caz de îndoială, întinderea şi limitele convenţiei părţilor. Intenţia părţilor contractante se interpretă şi de astă-dată în mod suveran, ca în toate materiile în genere, tot de judecătorii fondului [1]).

Efectul convenţiilor matrimoniale.

Orĭ-care ar fi regimul matrimonial adoptat de viitorii soţi, efectele convenţiunei lor nu sunt mărginite numaĭ la relaţiile dintre ei, ea fiind într'o mĕsură oare-care oposabilă şi terţiilor persoane, pentru-că contractul matrimonial modifică drepturile ce soţiĭ aŭ asupra bunurilor lor [2]). (Cpr. art. 1230 C. civ., art. 19, 20 C. com. etc.) Iată, pentru ce convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute prin act autentic, înainte de celebrarea căsătorieĭ (art. 1228 C. civ.), şi sunt supuse transcrierei (art. 708 urm. Pr. civ.). Vedĭ *infrà*, explic. acestor texte.

Sunt de asemenea oposabile, terţiilor, clausele de dotalitate care lovesc de inalienabilitate bunurile femeeĭ. Aceasta nu este propriŭ ḑis o derogare de la art. 973, după care convenţiile nu-şĭ produc efectul lor de cât între părţile contractante, ci maĭ mult de la principiul după care capacitatea persoanelor nu poate fi modificată prin convenţiĭ particulare [3]).

Art. 1252. Dacă contractul matrimonial permite înstrăinarea fondului dotal (art. 1252), însă sub condiţie de a se întrebuinţa baniĭ la dobîndirea unuĭ alt imobil *(clause de remploi)*, această clausă este în principiŭ oposabilă terţiilor, şi dobênditoriĭ primuluĭ imobil al femeeĭ nu vor putea, în mod valid, plăti preţul în mânile bărbatuluĭ de cât între-

---

[1]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 34. Sirey, 93. 1. 191 şi 313. D. P. 93. 1. 63. *Pand. Périod.*, 1891. 1. 59, 159, 173 şi 398. Sirey, 92. 1. 8. Pand. fr., *Mariage*, I, 2753 urm. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 221 urm. F. Herman, *loco cit.*, No. 46 urm. T. Huc, *loco cit.*

[2]) Vedĭ însă art. 1435 Cod. german.

[3]) Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 229, 253.—Cu-toate-acestea, Guillouard (I, 326) pune în principiŭ că, prin o excepţie de la art. 973, convenţiile matrimoniale sunt oposabile terţiilor. Vedĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 195.

buințându-se banii conform contractului de căsătorie; căci altfel, înstrăinarea ar putea fi anulată atât după cererea femeei cât și după acea a bărbatului [1]). Terții vor trebui, deci, neapărat să consulte contractul de căsătorie: „*Qui enim mulieris dotisque debitor est*, dice presidentul Faber, citat de Troplong și de Benech [2]), *si tuto velit solvere ut liberetur, non solum curiosus esse debet, ut sciat an in dotem data sit pecunia, sed etiam qua lege et conditione data sit*".

Intr'un cuvînt, toate clausele contractului care, în interesul femeei și pentru a garanta restituirea dotei sale, ar restrânge puterile bărbatului, sunt oposabile terților [3]).

Tot astfel vom vedea, cu toată părerea contrară a Curței noastre supreme [4]), că de câte-ori justiția va autorisa înstrăinarea saŭ ipotecarea imobilului dotal, ceea ce ea poate să facă în casurile anume determinate de lege (art. 1253), dobînditorul acestui imobil saŭ împrumutătorul banilor este în genere obligat, sub a sa respundere, de a supraveghea ca banii dați de dînsul să fie întrebuințați la scopul pentru care înstrăinarea a fost permisă de justiție [5]). Intrebuințarea banilor numai atunci nu va fi supravegheată de terții dobînditori ai imobilului dotal, când din causa împrejurărilor, ei vor fi în imposibilitate materială de a o face. Această chestiune va fi studiată mai la vale, sub art. 1253. De-o-cam-dată o semnalăm numai. Art. 1253.

Condițiile necesare pentru existența și validitatea contractului de căsătorie.

Am vĕdut că, afară de restricțiile anume prescrise de lege, soții pot regula raporturile dintre dînșii, în privința bunurilor, așa cum ei înțeleg și îi povățuește interesul. Pentru ca manifestarea voinței lor să-și producă

[1]) Vedi *infrà*, explic. art. 1252.
[2]) Cpr. Troplong, IV, 3120, p. 138; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal* (ed. du 1847), 56, p. 138 urm.
[3]) Cpr. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 236.
[4]) Vedi *Dreptul* din 1903, No. 19.
[5]) Vedi *infrà*, explic. art. 1253, sub rubrica: *Casurile de înstrăinare prevĕdute de art. 1253, în care se cere numai autorisarea justiției.—Regule comune tuturor casurilor de înstrăinare prevĕdute de acest text.*

efectele sale, se cer însă anume condiţii. Aceste condiţii sunt, ca în ori-ce convenţie: Consimţimîntul părţilor şi capacitatea lor. Afară de aceste condiţii generale, mai sunt încă şi altele, speciale contractului de căsătorie şi fără care el nu poate avea fiinţă. Acest contract nu poate fi făcut de cât înainte de căsătorie, şi nu poate fi modificat în urma celebrărei ei.

I. *Consimţimîntul părţilor.*

Consimţimîntul părţilor contractante este neapărat la formarea ori-cărei convenţii în genere. El este, deci, necesar şi în privinţa contractului matrimonial. Fără acest consimţimînt contractul este *inexistent* (analogie din art. 128 C. civ.) [1]). Cât pentru casul în care consimţimîntul este numai viciat, vom vedea că chestia este controversată.

1° Necesitatea consimţimîntului părţilor.

Presenţa părţilor este neapărată pentru formarea contractului matrimonial [2]). Părţile pot fi, ce e dreptul, representate prin mandatari [3]), însă procura lor trebue să fie

---

[1]) Vedi t. V a Comentariilor noastre, p. 45.

[2]) Părinţii viitorilor soţi n'ar putea, deci, să reguleze prin convenţie interesele lor băneşti. In asemenea caz, soţii vor fi căsătoriţi fără contract, sub regimul de drept comun. Laurent, XXI, 50. Pand. fr., *Mariage*, 2805. Répert. Sirey, *v° cit.*, 248 urm. Guillouard, I, 282. Planiol, III, 781. T. Huc, IX, 44. Rodière et Pont, I, 146. Cpr. Trib. Carcasonne, *Pand. Période*. 91. 2. 228. Art. 1434 din Codul german cere în termeni expreşi presenţa simultanee a ambelor părţi *(bei gleichzeitiger Anwesenheit beider Teile)*.

Căsătoria prin procuraţiune. Controversă.

[3]) Prin excepţie la art. 23 C. civ., viitorii soţi nu se pot căsători de cât înfăţişîndu-se *în persoană* înaintea ofiţerului stărei civile, după cum prevĕd anume art. 1317 din Codul german *(persönlich)* şi art. 94 din Codul italian. Această soluţie resultă la noi din art. 60 urm., care nu vorbesc de cât *de soţi*. Apoi, primul consul Bonaparte a declarat în Consiliul de Stat, fără a fi contrazis de nimene, că viitorii soţi trebue să fie faţă, *în persoană*. Cpr. Baudry et Wahl, *Mandat*, 442. Baudry et H. Fourcade, *Personnes*. II. 1597. Bugnet asupra lui Pothier, VI, p. 169, nota 1 (ed. Bugnet). Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, I, art. 75, No. 14. Rodière et Pont, I, 745. T. Huc, I, 345 şi II, 92. Beudant, I, 222. Planiol,

specială (art. 710 Pr. civ.) și autentică : *specială*, pentru-că mandatul conceput în termenĭ generalĭ cuprinde numaĭ actele de administrație (art. 1536), și contractul matrimonial nu poate fi considerat ca un act de administrație ; *autentică*, pentru-că contractul matrimonial este, după cum vom vedea maĭ la vale, un act solemn.

Necesitatea unuĭ mandat autentic. Controversă.

Din împrejurarea că convenția matrimonială este un contract solemn, resultă neapărat că, de câte-orĭ soțiĭ vor fi representațĭ prin mandatarĭ, mandatul va trebui să fie autentic [1] ; căcĭ, după cum foarte bine dice Curtea de casație din Francia : „Validitatea mandatuluĭ este neapărat subordonată îndeplinireĭ formeĭ esențiale a actuluĭ ce el are de obiect“ [2].

III, 181 și 780. Répert. Sirey, *Mariage*, 685 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 960, și *Actes de l'état civil*, 57, 58. Arntz, I, 140 și 317. Laurent, II, 427. Mourlon, I, 246 și 589. Baudry, I, 469. Marcadé, I, 231. Ducaurroy, I, 285. Thiry, I, 265. Duranton, II, 87. Demante, I, 240 bis. I. Aubry et. Rau, V, § 466, p. 109, text și nota 9. Demolombe, III, 210. Glasson, *Consentement des époux au mariage* (1866), 108. Vazeille, *Mariage*, I, 184 (ed. din 1825). Rieff, *Actes de l'état civil*, 32. C. Bastia, Sirey, 49. 2. 338. D. P. 49. 2. 80.—*Contrà* : Toullier D., I, partea I, 574. Allemand, *Mariage*, I. 365 urm. (ed. din 1853). Valette sur Proudhon, I, p. 206. Coin-Delisle, *Actes l'état civil*, art. 36, No. 5 urm.—Căsătoria contractată prin procurator n'ar putea însă fi anulată numaĭ pentru această causă, asemenea nulitate nefiind anume prevĕdută de lege. Vedĭ t. I, partea II a Coment. noastre, p. 32. Baudry et Fourcade, *Des personnes*, II, 1873 (ed. a 2-a). Căsătoria prin procurațiune este permisă în Spania (art. 87 C. civ. din 1889), în Austria (art. 76 C. civ. austriac, nereprodus în Codul Calimach), în Portugalia (art. 1068 C. civ.), etc. Procura trebue să fie specială și să arate persoana cu care căsătoria urmează a fi contractată. Codul austriac maĭ prevede încă autorisarea tribunaluluĭ local. Codul italian permite, prin excepție, căsătoria prin procurațiune numaĭ în privința Regeluĭ (art. 99), iar Codul olandez (art. 134) o permite tuturor, însă numaĭ cu învoirea Regeluĭ. Procura trebue să fie specială și autentică, iar dispensa regală nu se dă de cât pentru motive grave. Căsătoria prin procurațiune era permisă și la Romanĭ (L. 5, Dig., *De ritu nuptiarum*, 23, 2), în dreptul canonic (decret. papeĭ Bonifaciŭ al VIII-lea), și în dreptul vechiŭ francez (Pothier, *Contrat de mariage*, VI, 367).

[1]) Art 772 din noul proiect de revisuire a Codului de procedură civilă este formal în această privință.

[2]) Cas. fr. D. P. 54. 1. 207. Sirey, 54. 1. 437. D. P. 55. 1.

Ipotecă, donaţiune, etc.

Aceeaşi soluţie este admisibilă în privinţa ipotecei [1]), donaţiunei, şi a tuturor contractelor solemne în genere.

Acceptarea unei donaţiuni. Controversă.

Şi mandatul pentru acceptarea unei donaţiuni va trebui să fie tot autentic, după cum foarte bine decide în genere jurisprudenţa noastră [2]), pentru-că donaţiunea fiind un contract solemn (art. 813, 814), orî-ce act necesar la

---

28. Sirey, 55. 1. 125. Trib. Mehedinţi, *C. Judiciar* din 1902, No. 68. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1897, No. 31 şi 74. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1888, p. 721. Bulet. 1900, p. 171. *Dreptul* din 1900, No. 22. Trib. Carcasonne, *Pand. Périod.* 91. 2. 228. Répert. Sirey, *Contr. de mar.*, 245. Pand. fr., *Mariage*, 2808 urm. Rodière et Pont, I, 145. Baudry et Surville, I, 81. T. Huc, IX, 44, şi XII, 9. Baudry, III, 913. Mourlon, III, 1486. D. de Folleville, I, 95, nota 1. Michaux, 129 urm. Aubry et Rau, V, § 504, *ab initio*, p. 233. Planiol, III, 780. Guillouard, I, 281, şi *Mandat*, 40, 41. Baudry et Wahl, *Mandat*, 468. P. Pont, *Petits contrats*, I, 865.—*Contrà* : Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, 364.

[1]) Cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1902, No. 68. Veḑi şi alte decisii româneşti mai vechi, citate în t. VI a Comentariilor noastre, p. 611, nota 1. Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 281, şi *Privil. et hypoth.*, II, 992. Mourlon, III, 1486 şi *Transcription*, II, 1006. Planiol, II, 2776. Baudry, III, 913. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 470, şi II, 657 şi 1074. Laurent, XXX, 447. Thézard, *Nantissement*, 58. Colmet de Santerre, IX, 94 bis V. Thiry, IV, 504. Aubry et Rau, III, § 226, p. 462, text şi nota 49 (ed. a 5-a). Baudry et Loynes, *Privil. et. hypoth.*, II, 1413. Veḑi t. VI a Coment. noastre, p. 611, text şi nota 1 ; t. V, p. 347, nota 2, precum şi Tratatul nostru în limba franceză, p. 457, nota 1, la care Baudry et Loynes ne-aŭ făcut distinsa onoare de a trimite pe cetitorî.—*Contrà :* Troplong, *Privil. et hypoth.*, II, 510. Duranton, XIX, 357 bis. Cpr. şi T. Huc, XII, 9. In Belgia, această controversă nu mai este cu putinţă, pentru-că autenticitatea procurei resultă din art. 2 al legei ipotecare din 1851. La noi, aceast text a fost eliminat, însă art. 1781 şi 1788 din Codul civil prevĕd o procură autentică pentru înscrierea şi ştergerea unei ipoteci. Veḑi şi art. 1789 din acelaşi Cod.

[2]) Cpr. Cas rom., C. Craiova şi Bucureşti ; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 59 şi 80; *Dreptul* din 1890, No. 2 ; din 1887, No. 14, 21 şi 31. *Dreptul* din 1898, No. 84, şi din 1900, No. 47. Alex. Degré, *Dreptul* din 1888, No. 22 şi *Scr. juridice*, I, p. 487.—*Contrà* : C. Bucureşti, *Dreptul* din 1887, No. 52, şi din 1888, No. 22. Veḑi Tratatul nostru în limba franceză, p. 292, n. 2 şi t. IV a Coment. noastre, p. 109, n. 2 şi 120, n. 3. Veḑi şi t. VI a acestor Com. p. 457, nota 2.

formarea acestuĭ contract, precum și la toate actele solemne în genere, trebue să fie învestit cu forma autenticităţeĭ.

Nevaliditatea consimț. dat de un gerant de afaceri.

Din împrejurarea că viitorii soţi trebue să consimtă în persoană, saŭ prin mandatarĭ învestiţi cu o procură în regulă, resultă că un *negotiorum gestor* nu poate consimţi în numele unuia din soţi. Contractul fiind în asemenea caz inexistent, trebue să se refacă de acel în drept, în formele legiuite [1]), înaintea săvîrșireĭ căsătorieĭ, el neputênd fi confirmat de soţul representat prin gerantul de afaceri, nicĭ chiar înaintea celebrăreĭ căsătoriei; pentru-că neantul nu poate fi confirmat. *Quod nullum est confirmari nequit* [2]).

Persoanele care pot propune inexistența contractului.

Contractul matrimonial făcut în lipsa părţilor, fiind nul în sens de inexistent, toţi aceĭ interesaţi pot să propue nulitatea luĭ [3]), și soţiĭ sunt căsătoriţi sub regimul de drept comun. Inexistența contractuluĭ matrimonial atrage nulitatea tuturor convenţiilor cuprinse într'însul, a doteĭ care fusese constituită, și a tuturor liberalităţilor făcute viitorilor soţi, chiar și acelor de bunurĭ presente, care pot fi făcute prin un act autentic altul de cât un contract matrimonial [4]). Aceste donaţiunĭ sunt nule pentru lipsă de acceptare [5]).

Casurile în care donația este validă.

Cu toată nulitatea contractuluĭ, donaţiunea va fi validă în următoarele casurĭ:

---

[1]) Analogie din art. 1168, aplicabil tuturor actelor solemne în genere. Veḑi t. VII a Coment. noastre, p. 90, t. și n. 4.

[2]) Cpr. Laurent, XXI, 51. Planiol, III, 781. Guillouard, I, 289. Cpr. Trib. Covurluĭ și Dolj, *Dreptul* din 1898, No. 31, și din 1890, No. 81. Cas rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 50. Veḑi t. VII a Coment. noastre, p. 48, t. și n. 2; p. 90, t. și n. 4.—*Contrà*: Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 246. Aubry et Rau, V, § 502, p. 235. Trib. Carcasonne, *Pand. Période.* 91. 2. 228. Aceștĭ autorĭ admit ratificarea contractuluĭ făcut în lipsa unuia din soţi, saŭ a amîndurora, însă numaĭ înainte de căsătorie și în forma autentică, conform art. 1229, 1230.

[3]) Nulitatea poate fi propusă nu numaĭ de soţul care n'a fost faţă, dar chiar de acel care a fost present; de moștenitorii soţilor, precum și de aceĭ de al treilea cari au contractat cu soţul. Pand. fr., *Mariage*, I, 2812 urm. Guillouard, I, 284. Laurent, XXI, 53. Aubry et Rau, V, § 502, p. 233 urm. Planiol, III, 781.

[4]) Laurent, XXI, 50 urm. Guillouard, I, 284 urm. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 253 urm. Aubry et Rau, V, § 502, p. 233 urm.

[5]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 234, nota 5. Laurent, XXI, 55. Guillouard, I, 287. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 262. Pand. fr., *Mariage*, 2818 urm.—Veḑi însă Rodière et Pont, I, 148.

1° Când ea a fost făcută aceluia din viitorii soți, care era present la facerea contractului și când ea a fost acceptată de dînsul;

2° Când soțul, care era absent, a acceptat mai în urmă donațiunea prin un act separat, și în fine:

3° Când donațiunea a fost executată și avea de obiect o sumă de bani, titluri la purtător, saŭ mobile corporale. In asemenea caz, donațiunea va fi validă ca dar manual [1]).

Neadmiterea confirmărei. Nulitatea contractului nu poate fi acoperită, după cum am vĕdut mai sus, prin confirmarea soțului, a căruĭ consimțimînt n'a fost dat de el în persoană saŭ prin un mandatar al seŭ, învestit cu o procură specială și autentică. Confirmarea nu poate să aibă loc nicĭ înainte, nicĭ în urma căsătorieĭ, și nicĭ chiar prin celebrarea eĭ [2]).

Inaplicarea art. 1900. Nulitatea contractului nu se acopere, de asemenea, prin prescripția decenală statornicită de art. 1900, pentru-că această prescripție este o confirmare tacită, aplicabilă numaĭ nulităților relative, și am vĕdut că, în specie, contractul este inexistent [3]).

Art. 1900 este inaplicabil nu numaĭ în timpul căsătorieĭ, dar și în urma desfacereĭ eĭ; de unde resultă că acțiunea în nulitate se va prescrie în toate casurile prin treĭ-decĭ de anĭ; pentru-că un act nul nu poate fi confirmat la o epocă când el n'ar fi putut să fie legalmente făcut; or, contractul matrimonial neputênd fi făcut în urma

---

Donațiunĭ manuale. Validitatea lor. [1]) Se știe, în adevĕr, cu toată controversa ce există asupra acestuĭ punct, că darurile manuale sunt admise în legislația noastră, ele fiind, ca orĭ-ce liberalități supuse taxeĭ de înregistrare, cu-toate-că asupra acestuĭ din urmă punct, Curtea de casație a admis contrarul, casând o sentință foarte juridică a Trib. din Iași, care a fost publicată și adnotată de noĭ în *C. judiciar* din 1902, No. 72, împreună cu sentința Trib. din Roman, care, cu drept cuvînt, nu s'a supus jurisprudenței Curței supreme. V. tabla analitică a t. VII, v° *Donaț. manuale.* Vedĭ și *Dreptul* din 1902, No. 74.

[2]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 271 urm. Pand. fr., *Mariage*, I, 2828. Laurent, XXI, 51. Guillouard, I, 289. Aubry et Rau, V, § 502, p. 235, text și nota 8. Rodière et Pont, I, 146.—Vedĭ însă C. Montpellier, Sirey, 49. 2. 129. D. P. 47. 2 144. Vedĭ și alte decisiĭ citate în Pand. fr., *v° cit.*, 2830.

[3]) Cpr. Guillouard, I, 290, *in fine.* Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 281. Pand. fr., *Mariage*, I, 2836. Cas. fr. D. P. 58. 1. 224. Sirey, 59. 1 17.

desfacerei căsătoriei, nu poate, atunci, fi nici confirmat [1]).

2° Vicii de consimțimînt.

Am vĕḍut că lipsa totală de consimțimînt a ambilor soți, saŭ măcar a unuia din ei, împedecă contractul de a se forma. Contractul devine el însă anulabil prin faptul că consimțimîntul a fost numaĭ viciat ? Chestiunea este și de astă-dată controversată. După uniĭ, contractul matrimonial ar fi anulabil, conform principiilor generale [2]); după alțiĭ, dreptul comun ar fi inaplicabil în specie, din causa regulelor particulare aplicabile acesteĭ materiĭ [3]).

Nu putem rĕspunde la această chestiune de cât luând fie-care viciŭ de consimțimînt în parte.

Violență. Contractul matrimonial este anulabil pentru violență, orĭ-cine ar fi autorul eĭ. Asupra acestuĭ punct nu maĭ încape nicĭ-o îndoială. Dacă violența a existat atât în privința căsătorieĭ cât și a contractuluĭ matrimonial, anularea căsătorieĭ va aduce și acea a convenției matrimoniale. Dacă violența a existat numaĭ în privința contractuluĭ matrimonial, contractul va putea fi anulat din această causă de cătră soțul violentat, și acțiunea în anulare are aceleași caractere ca și acea care resultă din dol, saŭ incapacitatea părților [4]).

Dol. Contractul matrimonial este el anulabil pentru causă de dol, când, de exemplu, unul din viitoriĭ soți a fost înșelat prin manoperĭ frauduloase asupra avereĭ celuilalt soț ? Se admite în genere că, în materie de contracte matrimoniale, dolul nu este un viciŭ de consimțimînt: 1° Pentru-că legătura principală, căsătoria, neputênd fi atacată pentru dol [5]), contractul accesoriŭ trebue să urmeze aceeași soartă ; și 2° pentru-că anularea la care dă loc dolul, fiind relativă, contractul matrimonial nu poate fi supus uneĭ nulități relative, adecă care s'ar putea exercita numaĭ de soțul care a fost victima luĭ, principiul neschim-

[1]) Laurent, XI, 52. Guillouard, I, 291. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 283. Pand. fr., *Mariage*, I, 2837 urm.—*Contrà*: Rodière et Pont, I, 148. Aubry et Rau, V, § 502, p. 235.

[2]) Rodière et Pont, I, 38.

[3]) Guillouard, I, 293.

[4]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 291.

[5]) „*En mariage, trompe qui peut*“, dicea un vechiŭ autor, Loysel.

bărei saŭ imutabilităţei convenţiilor matrimoniale opunêndu-se la aceasta. „Un contract matrimonial este valid, saŭ nul *ab initio*, dice Valette, şi nu poate, în privinţa existenţei sale juridice în urma căsătoriei, să atârne de voinţa părţilor contractante, saŭ a uneia din ele. Dacă ar fi altfel, nu s'ar putea nicĭ-o dată şti, cel puţin în timpul căsătoriei, care ar fi regimul matrimonial al soţilor, fiindcă el ar putea fi în totdeauna, mai în urmă, anulat pentru dol, saŭ alte vicii de consimţimînt“ [1].

După un alt sistem, se admite însă nulitatea pentru causă de dol, această acţiune fiind supusă regulelor generale în materie de dol; ceea ce însemnează că ea nu poate fi propusă de cât de soţul înşelat; că se poate acoperi prin confirmare expresă saŭ tacită, chiar în timpul căsătoriei; şi că, în fine, ea este supusă prescripţiei de dece anĭ, statornicită de art. 1900, cu această deosebire că prescripţia nu curge în timpul căsătoriei, în basa art. 1881 [2].

Simulaţie. Autorii disting însă dolul de simulaţie şi admit chiar dreptul părţilor de a dovedi simulaţia care resultă din fraudă. Astfel bărbatul, care a dat chitanţă în contractul matrimonial, că a primit dota adusă, ar putea să dovedească că n'a primit-o în realitate. Aceasta nu însemnează a anula contractul pentru dol, nicĭ a schimba saŭ preface convenţia matrimonială, ci a stabili că una din enunţările contractului este mincinoasă [3]. Naşte însă întrebarea: cum se va face această probă? Atât jurisprudenţa cât şi doctrina admit proba testimonială şi presumţiile, independent de orĭ-ce început de dovadă, pentru-că, în specie, există fraudă [4].

Această soluţie este inadmisibilă, cel puţin în materie

---

[1]) Valette, *Mélanges de dr., de jurisprudence et de législ.*, II, p. 137 urm. Cpr. şi Guillouard, I, 293. Pand fr., *Mariage*, I, 2848.

[2]) Veḑi în acest sens: Répert. Sirey, *v° cit.*, 298. T. Huc, IX, 49. Baudry et Surville, I, 210. Vidal, *Étude sur les moyens organisés par la loi et la jurisprudence, pour protéger les fiancés contre leur fraude réciproque* (Toulouse, 1884), p. 70 urm. Cpr. Trib. Paris, D. 73. 1. 484 (motive).

[3]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1887, No. 32. Trib. Argeş, *C. judiciar*, din 1902, No. 31 (cu nota D-luĭ I. N. Cesărescu). Baudry, Le Courtois et Surville, I, 95.

[4]) Cpr. Répert Sirey, *Contrat de mariage*, 293. Guillouard, I, 293 şi 328. Vidal, *op. cit.*, p. 85 urm.—Veḑi însă Répert. Sirey, *v° cit.*, 533 urm.

civilă, pentru-că numaĭ frauda la legile de ordine publică face între părți, în materie de simulație, admisibilă proba testimonială [1]). Or, în specie, nu există fraudă la lege, ci *ad personam*. In orĭ-ce simulație există, în adevĕr, o fraudă, însă părțile contractante nu aŭ, cu-toate-acestea, la dispositie proba testimonială, pentru-că ele aveaŭ posibilitatea de a lua un contra-înscris, care, în specie, ar fi constatat neprimirea doteĭ. Conform principiilor generale în materie de simulație, numaĭ ceĭ de al treilea pot administra proba testimonială, pentru-că de câte-orĭ frauda a fost îndreptată contra lor, eĭ n'aŭ putut să-și procure o dovadă scrisă despre existența eĭ [2]). Acestea sunt adevĕratele principiĭ.

Eroare.

Cât pentru eroarea în care ar fi căḑut unul din soți în privința avereĭ celuilalt, ea nu este o causă de anulare a convențiilor matrimoniale. Rĕmâne însă bine înțeles că soțul indus în eroare va avea o acțiune în daune, conform principiilor generale (art. 998), contra acelora cari aŭ provocat-o, fie unul din soți, fie o a treia persoană [3]).

II. *Capacitatea părților contractante.*

Contractul de căsătorie, ca orĭ-ce contract în genere, nu se poate forma de cât între persoane capabile. Aceasta resultă din art. 948, aplicabil tuturor convențiilor în genere. Naște însă întrebarea : care este capacitatea cerută în asemenea caz ? Codul cuprinde în această privință

[1]) Veḑĭ Trib. Suceava și Cas. fr. *C. judiciar* din 1902, No. 80 (cu observația noastră). Maĭ veḑĭ încă numeroasele autorități citate în t. V a Coment. noastre, p. 275, n. 2 ; t. VII, p. 157, nota 2 și p. 285, n. 3, precum și în adnot. noastră din *C. judiciar*, No, 14, anul 1900, p. 111, n. 5 (observ. asupra uneĭ decisiuni a Curțeĭ din Turin). Cpr. Cas. fr. *Dreptul* din 1900, No. 44, și *Pand. Périod.*, 1900, 1. 187. Chiar în privința fraudeĭ la lege există controversă ; căcĭ unii nicĭ în asemenea caz nu admit *de plano* proba testimonială *inter partes*. Veḑĭ C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1897, No. 74. Laurent, XX, 594 urm.—*Contrà* : Marcadé, V, art. 1348, No. IV.

[2]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 274 urm ; t. VII, p. 157 și 285. Cas. fr. Sirey, 1901. 1. 359. Trib. Tutova, *C. judiciar* din 1902, No. 20 (cu observ. noastră).

[3]) Pand. fr., *Mariage*, I, 2849. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 313. Cpr. și T. Huc, IX, 48.

o lacună regretabilă ; căci el nu se ocupă de cât despre minorĭ (art. 1231). Capacitatea părţilor contractante ar fi trebuit să figureze în fruntea dispoziţiilor preliminare ale contractuluĭ de căsătorie.

S'a ḑis că, pentru a putea face un contract de căsătorie, trebue a fi capabil de a se căsători [1]). Aceasta este întru-cât-va adevĕrat, pentru-că nu poate să existe un contract matrimonial fără o căsătorie posibilă. Capacitatea de a se căsători nu este însă de ajuns, pentru-că incapabiliĭ, cărora legea le permite de a se căsători, nu aŭ prin aceasta însă-şĭ capacitatea de a face conveniţiile lor matrimoniale [2]). Este adevarat că legiuitorul face, în privinţa minorilor, aplicarea adagiuluĭ cunoscut: *Habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia*, saŭ *ad matrimonii consequentias* (art. 1231), însă aceasta este o excepţie care nu poate fi întinsă la alte casurĭ ; şi apoĭ, chiar însu-şĭ minorul nu are capacitatea de a face singur conveniţiile sale matrimoniale ; el trebue să fie asistat, la facerea lor, de persoanele al căror consimţimînt este necesar pentru validitatea căsătorieĭ (art. 1231). Deci, dacă minorul poate sa-şĭ facă contractul sĕŭ matrimonial, aceasta nu este pentru-că el are capacitatea de a se căsători, ci pentru-că este asistat de aceĭ în drept. Regula consacrată de adagiul:

[1]) Aceasta nu însemnează că contractul matrimonial ar fi nul, dacă el a fost făcut de o persoană lovită de o causă de împedecare. In adevĕr, din douĕ lucrurĭ unul : Saŭ căsătoria n'a avut loc, orĭ a fost anulată şi nu este putativă, şi atunci contractul matrimonial cade de la sine, el fiind un contract accesoriŭ ; saŭ căsătoria a fost celebrată, şi cu-toate-că există o împedecare, nulitatea eĭ nu este cerută de aceĭ în drept, şi în asemenea caz, contractul matrimonial rĕmâne valid. Contractul matrimonial poate deci fi valid, cu-toate-că căsătoria este anulabilă. Cpr. Thiry, III, 242, p. 263. Laurent, XXI, 9 şi 13, p. 22.

[2]) Cu-toate-acestea se susţine contrarul, sub cuvînt că contractul de căsătorie şi căsătoria ar fi indivisibile, şi aceasta prin aplicarea adagiuluĭ : *Habilis ad nuptias*, etc. Cpr. Troplong, I, 110 şi 297. „Ori-ce persoană capabilă de a se căsători, ḑice Demante (VI, 15, *ab initio*), trebue prin aceasta însă-şĭ să aibă capacitatea de a-şĭ face contractul sĕŭ matrimonial". Cpr. Cas. fr. D. P. 57. 1. 18. Sirey, 57. 1. 245. D. P. 91. 1. 449. Sirey, 89. 1. 413. Trib. de Dolj ḑice însă foarte bine că nicĭ-o indivisibilitate nu există între contractul matrimonial şi căsătorie. *Dreptul* diu 1890, No. 81. Veḑi şi *infrà*, p. 53.

Habilis ad nuptias, etc. trebuește, deci, respinsă și aplicată numai la casul excepțional pentru care ea a fost edictată [1]).

Spre a face o convenție matrimonială, trebue, deci, a avea capacitatea necesară pentru convențiunea ce urmează a fi făcută.

In ceea ce privește pe majori, capacitatea pentru a putea face un contract matrimonial este, deci, acea cerută pentru ori-ce convenții în genere. Se vor aplica, deci, în specie, principiile generale asupra capacității de a contracta [2]). Majorĭ.

Bărbatul care are 21 de ani împliniți are, în această privință, capacitatea de a face singur contractul său matrimonial, dacă el a fost autorisat a se căsători conform art. 131 urm. din Codul civil, pentru-că el are plenitudinea drepturilor sale (art. 434) [3]).

Dar aici se presintă o altă chestie: Un contract matrimonial poate el fi făcut între persoane, care actualmente nu se pot căsători, dacă împedecarea a dispărut în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ? Iată, de exemplu, un bărbat și o femee înrudiți în gradul prevĕdut de art. 144 C. civ.; Casul în care împedecarea la căsătorie a dispărut în momentul celebrăreĭ eĭ.

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 242. Pand. fr., *v° cit.*, 3217 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 316 urm. Laurent, XXI, 13 urm., 140. Baudry et Surville, I, 157. Vigié, III, 31. Guillouard, I, 298. Colmet de Santerre, VI, 15 bis VII urm. D. de Folleville, 109 bis. Marcadé, V, art. 1398, No. IV.

[2]) Pand. fr., *Mariage*, I, 3219.

[3]) Michaux, 102. D. de Folleville, 104 bis. Laurent, XXI, 22. Colmet de Santerre, VI, 15 bis II. Marcadé, VI, art. 1398, No. III. Aubry et Rau, V, § 502, p. 241. Pand fr., *v° cit.*, I, 3220. Répert. Sirey, *v° cit.*, 335. Rodière et Pont, I, 40, nota 2. Baudry et Surville, I, 155. Thiry, III, 249. Baudry, III, 24. Planiol, III, p. 242, nota 1 (ed. a 2-a), p. 238 (ed. 1-a). Arntz, III, 494. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 5552.—*Contrà*: Odier, II, 607. După acest din urmă autor, a cărui părere a rĕmas isolată, bărbatul care nu are încă 25 de ani, n'ar putea face o convenție matrimonială, fără asistența persoanelor a căror consimțimînt este necesar pentru validitatea căsătorieĭ sale (art. 1231), ceea ce este inadmisibil: 1° Fiind-că prin *minorĭ* se înțelege în totdeauna aceĭ cari nu aŭ încă 21 de ani; și 2° pentru că ar fi absurd ca persoana capabilă de a face ori-ce convenții în genere, privitoare la patrimoniul sĕŭ, și să-și înstrăineze averea, să fie incapabilă de a face convențiile băneștĭ privitoare la căsătoria sa.

ei fac astă-di un contract matrimonial, pe când nu se pot căsători; mai târdiu însă, căsătoria lor se celebrează în basa unei dispense regale (art. 150). Contractul matrimonial fi-va în asemenea caz valid? Afirmativa este în genere cu drept cuvînt admisă, pentru-că capacitatea de a se căsători nu este, după cum am vĕdut, o condițiune a validităței convenției matrimoniale. Odată ce căsătoria a fost în mod valid celebrată, nimic nu se opune, deci, la validitatea convenției matrimoniale făcută înainte [1]).

Contractul matrimonial ar fi, de asemenea, valid în caz când casătoria ar fi fost celebrată, cu toată existența unei împedecări, dacă persoanele în drept nu provoacă anularea ei. (Vedi *suprà*, p. 48, nota 1).

Dacă presupunem însă că căsătoria este cu neputință, din causa unei împedecări absolute, precum ar fi, de exemplu: acea care resultă din o căsătorie anterioară existentă (art. 130), contractul matrimonial încheiat între persoane legate prin o altă căsătorie validă, în vederea unei a doua căsătorieĭ, ar fi radical nul saŭ inexistent, pentru-că el ar constitui o ofensă adusă moralei publice [2]).

Despre minori.

Minorul este, în principiŭ, incapabil de a contracta, și prin urmare, de a face și convenții matrimoniale. Această incapacitate nefiind însă absolută, poate, prin derogare de la dreptul comun, fi râdicată, în privința convențiilor matrimoniale sub anume condiții. Aceste condiții sunt prevĕdute de art. 1231.

Art. 1231.—Minorul, care este capabil de a se căsători, este capabil de a face orĭ-ce convențiunĭ relative la contractul sĕŭ de căsătorie. Acele convențiunĭ de dînsul făcute sunt valabile dacă a fost asistat, la facerea lor, de persoanele al căror consimțimînt este necesar pentru validitatea căsătorieĭ. (Art. 127 urm., 131 urm., 142, 342, 806, 936, 1161 Cod. civ. Art. 1398 C. fr.).

Art. 1161.—Minorul nu are acțiune în rescisiune contra

---

[1]) Vedi Laurent, XXI, 11. Planiol, III, 784. Pand. fr., *v° cit.*, I, 3221 urm. Rodière et Pont, I, 54. Michaux, 89. Aubry et Rau, V, § 502, p. 241. Cpr. C. Paris, D. P. 60. 2. 73. Sirey, 60. 2. 65.

[2]) Rodière et Pont, I, 54, *in fine*. Pand. fr., *Mariage*, I, 3225. Cpr. și Planiol, III, 783.

convenţiunilor făcute în contractul de căsătorie, dacă aceasta s'a făcut cu consimţimîntul şi asistenţa acelora al cărora consimţimînt este cerut pentru validitatea căsătorieĭ. (Art. 131 urm., 142, 342, 1231 C. civ. Art. 1309 C. fr. [1]).

Două condiţiĭ snnt prescrise de lege pentru ca minorul să poată face o convenţie matrimonială.

1° Trebue să fie capabil de a se căsători;

2° Trebue să fie asistat de părinţiĭ, al căror consimţimînt este necesar la validitatea căsătorieĭ.

S'a permis minoruluĭ de a face un contract matrimonial, acesta fiind mijlocul cel maĭ sigur de a se înlesni căsătoria, pe care legea a înţeles a o favorisa; or, cine voeşte scopul, voeşte neapărat şi mijloacele: *Qui veut la fin, veut les moyens.*

Motivele art. 1231.

Dacă minorul ar fi putut singur să facă contractul seŭ matrimonial, el ar fi fost cele de maĭ multe orĭ victima pasiuneĭ, saŭ inexperienţieĭ sale. Iată, pentru ce legea îĭ acordă protecţiunea sa, care devine cu atât maĭ necesară, cu cât minorul, în acest însemnat contract, intervine singur, iar nu prin representantul seŭ legal [2]).

---

[1]) In cât priveşte comentariile acestuĭ text, Veḑĭ t. VII, p. 27.

[2]) Prin derogare de la regulele tuteleĭ, după care tutorul representă pe minor în toate actele civile (art. 390), epitropul nu poate să represinte pe minor în convenţiile sale matrimoniale, după cum el nu poate să consimtă, în numele minoruluĭ, la celebrarea căsătorieĭ sale. (Cpr. Trib. Mehedinţi, *C. judiciar* din 1902, No. 68; Baudry, III, 26; Mourlon, III, 18; Arntz, III, 493; Laurent, XXI, 21; T. Huc, IX, 52; Thiry, III, 248; D. de Folleville, 1. 105; Michaux, 84; Planiol, III, 787, şi toţĭ autorii). Aceasta dovedeşte odată şi maĭ mult, fie dis în treacăt, că căsătoria prin procuraţiune nu este admisibilă (veḑĭ *suprà*, p. 40, nota 3). Legea a permis, în specie, minoruluĭ de a interveni personal, pentru-că este vorba de un contract special, care interesează de aproape uniunea persoanelor. Şi apoĭ, minorul nu intervine el singur la celebrarea căsătorieĭ sale? Legiuitorul a crezut logic de a-l face să figureze tot în persoană la contractul matrimonial, care este un accesoriŭ a uniuneĭ conjugale. Această ultimă consideraţie este decisivă în causă. Cpr. Baudry, Le Courtois et Surville, I, 142, *in fine*.

Tutorul nu representă pe minor în convenţiile sale matrimoniale.

Curtea de casaţie a decis, în neunire cu conclusiile noastre, că minorul care urmează a fi adoptat, poate de asemenea consimţi singur la adopţiunea sa, cu autorisarea persoanelor sub a căror autoritate se găseşte (*C. judiciar* din 1900, No. 11; *Dreptul* din acelaşi an, No. 7, şi Bulet. Cas.

Adopţiunea minorilor.

Capacitatea minoruluĭ de a se căsători.

Prima condiţie prescrisă de lege este ca minorul să fie capabil de a se căsători, adecă să aibă vîrsta de 18 anĭ (pentru băeţi) şi 15 anĭ (pentru fete) [1]), afară de casul când el ar fi dobîndit o dispensă, conform art. 128, în care el ar fi de asemenea capabil [2]).

Raţiunea acesteĭ condiţiunĭ este lesne de priceput: Contractul matrimonial ar fi lipsit de subiect, dacă minorul n'ar fi capabil de a se căsători:

Art. 422. Deoseb. de la Codul fr.

Legea nu distinge între minorul emancipat şi acel neemancipat, însă vom reaminti, cu această ocasiune, că, în legea noastră, minorul nu poate fi emancipat, prin declaraţiunea părinteluĭ sĕŭ, de cât la 18 anĭ (art. 422); pe când, după textul conrespundĕtor francez (art. 477), emanciparea poate să aibă loc la 15 anĭ îndepliniţi.

Casul în care minorul, incapabil de a se căsători, a făcut contractul matrimonial şi apoĭ s'a căsatorit, după ce a atins vîrsta legală. Controversă.

Unĭĭ susţin că contractul matrimonial făcut de un minor incapabil de a se căsători, ar fi valid, dacă acest minor s'a căsătorit, după ce a atins vîrsta legală, sub cuvînt că celebrarea căsătorieĭ ar fi o executare, o confirmare a convenţieĭ matrimoniale [3]). Această soluţie este

---

S-a I, 1899, p. 1139; C. Galaţi (după trimetere), *Dreptul* din 1901, No. 18; Alex. Degré, *Dreptul* din 1900, No. 7 şi 15, precum şi *Scr. juridice*, I, p. 126 urm.); însă această soluţie ni s'a părut cu desăvîrşire inadmisibilă în legea noastră. (Veḑi *C. judiciar* din 1900, No. 11).

[1]) Art. 127 C. civ.—Am susţinut altă-dată că bărbaţiĭ se pot căsători îndată ce aŭ întrat în anul al 18-lea, iar femeile în anul al 15-lea, în basa maximeĭ: *annus inceptus pro completo habetur*, fiind-că textul nostru a eliminat cuvîntul *împliniţi*, care figurează în textul conrespundĕtor francez (art. 144) (veḑi Tratatul nostru în limba franceză, p. 78, nota 2 şi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 6), şi această soluţie este aprobată de unĭĭ (cpr. V. Tataru, *Dreptul* din 1896, No. 7 şi Trib. Suceava, *C. judiciar* din 1896, No. 13); însă C. de casaţie n'a admis modul nostru de a o vedea (*C. judiciar* din 1897, No. 36, şi *Dreptul* din 1897, No. 62). Veḑi în acest din urmă sens: Alex. Degré, *Dreptul* din 1887, No. 68, care a combătut părerea noastră; G. Străjescu, *C. judiciar*, din 1896, No. 13. După o matură reflexie, ne raliem la această din urmă părere, pentru-că cine-va nu poate avea 18, saŭ 15 anĭ, fără a-ĭ fi împlinit. Cpr. art. 70 C. Calimach.

[2]) Thiry, III, 245. Pand. fr., *v° cit.*, 3236. Arntz, III, 493. T. Huc, IX, 52. Rodière et Pont, I, 40. Aubry et Rau, V, § 502, p. 242. Guillouard, I, 202. C. Bastia, Sirey, 36. 2. 247.

[3]) Veḑi Troplong, I, 96 urm. Marcadé, V, art. 1398, No. II.

însă inadmisibilă : 1° Pentru-că neîndeplinirea uneia din condițiile cerute de art. 1231 face ca contractul să fie inexistent, și știut este că contractele inexistente nu pot fi confirmate saŭ ratificate ; 2° Pentru-că căsătoria nu dovedește neapărat voința de a confirma saŭ ratifica. Ea nu poate fi considerată ca un act de executare în sensul art. 1167 § 1, pentru-că minorul a putut foarte bine să lase să subsiste nulitatea, căsătorindu-se sub regimul legal saŭ de drept comun [1]).

Se maĭ susține încă că în caz când minorul, care nu are vîrsta cerută de lege spre a se putea căsători, și care n'a dobîndit dispensa legală, și-a făcut contractul matrimonial și apoĭ s'a căsătorit înainte de a îndeplini vîrsta legiuită, nulitatea contractuluĭ matrimonial este acoperită, dacă nulitatea însă-și a căsătorieĭ este și ea acoperită în cele două casurĭ prevĕdute de art. 167 C. civ.; de exemplu : o fată de 14 anĭ se mărită, și treĭ lunĭ după aceasta ea devine îngreunată [2]). Art. 167.

Și această soluție este inadmisibilă, pentru-că nulitatea căsătorieĭ și nulitatea convenției matrimoniale sunt două lucrurĭ deosebite ce nu trebue să le confundăm. Or, art. 167 se ocupă numaĭ despre nulitatea căsătorieĭ, iar nu de acea a contractuluĭ matrimonial. Și apoĭ, motivele care aŭ făcut să se admită, în asemenea caz, nulitatea căsătorieĭ, nu pot fi aplicate contractuluĭ de căsătorie. Ce are a face, în adevĕr, îngreunarea femeeĭ cu convenția eĭ matrimonială ? Intre căsătorie și contractul matrimonial neexistând nicĭ-o indivisibilitate, după cum foarte bine a hotărît tribunalul de Dolj [3]), în contra părereĭ luĭ Troplong, nulitatea căsătorieĭ poate să fie stînsă, iar acea a convenției matrimoniale să rĕmână în picioare [4]).

---

[1]) Vedĭ în acest sens : Thiry, III, 246. Guillouard, I, 302. Baudry, III, 25. Baudry et Surville, I, 141. T. Huc, IX, 52. Odier, II, 604. Laurent, XXI, 31. Rodière et Pont, I, 40. Aubry et Rau, V, § 501, p. 232. Duranton, XIV, 14. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 333.

[2]) Cpr. Troplong, *loco cit.* Marcadé, V, art. 1398, No. II.

[3]) *Dreptul* din 1890, No. 81. Vedĭ și *suprà*, p. 48, nota 2, *in fine*.

[4]) Vedĭ Répert. Sirey, *v° cit.*, 404. Thiry, III, 247. Laurent, XXI, 32. Rodière et Pont, I, 181. Aubry et Rau, V, § 502, p. 231, 232, text și notele 10 și 11. Odier, II, 605. Duranton, XIV, 9. C. Riom, D. P. 55. 2. 321. Cas. fr. D. P. 57. 1. 334. Sirey, 57. 1. 801.

Asistarea minorului de persoanele în drept.

A doua condiție prescrisă de lege pentru ca minorul să-și poată face contractul matrimonial, este ca el să fi fost asistat la facerea lui, de persoanele al căror consimțimînt este necesar la validitatea căsătoriei.

Art. 131 urm.

Pentru a cunoaște persoanele care trebue să asiste pe minor la contractul său de căsătorie, trebue să ne referim la art. 131 și urm. Aceste persoane sunt: Tatăl, mama, ascendenții, etc.

Minorul intervenind, după cum am vĕdut, singur la contractul seŭ de căsătorie [1]), va fi aparat în contra inexperienței sale de ascendenții cari trebue să asiste la căsătoria lui, și aceasta chiar în caz când acești ascendenți ar avea interese opuse cu acele ale minorului, art. 383 § ultim nefiind aplicabil în specie [2]). In casul de față nu intervine tutorul, după cum ar fi fost firesc lucru, ci persoanele care trebue să consimtă la căsătoria lui, de exemplu: Mama supraveţuitoare, care ar fi perdut tutela (art. 347), care ar fi refusat-o (art. 346), saŭ care ar fi fost exclusă (art. 383 urm.). Intervenția membrilor familiei, în loc de acea a tutorului, se justifică prin împrejurarea că convenția matrimonială cele de mai multe orĭ va fi aceea care-i va determina a consimți la însă-și căsătoria minorului.

Art. 141.

Dacă este vorba de un copil natural, mama este acea, când există și este cunoscută, care va consimți la căsătoria minorului și-l va asista la facerea contractului seŭ matrimonial. Dacă mama nu este cunoscută, copilul va fi asistat de un epitrop special (art. 141). Acest epitrop se va numi de tribunal, după avisul consiliului de familie, dacă există rude din partea mamei (analogie din art. 693 Pr. civ.) [1]).

Art. 141 dispunênd că copilul natural are nevoe de consimțimîntul mamei, sau în lipsa-i, de acel a unuĭ epitrop până la vîrsta de *doŭĕ ḑeci și cinci ani*, iar nu până la doŭĕ ḑecĭ și unu de anĭ, ca în codul francez (art. 159), el este incapabil de a face singur, până la această vîrstă,

---

[1]) Veḑi *suprà*, p. 51, nota 2.

[2]) Pand. fr., I, 3271. Guillouard, I, 310. Baudry et Surville, I, 149. Aubry et Rau, V, § 502, p. 242. Cas. fr., Sirey, 69. 1. 193.—Veḑi însă Labbé, nota în Sirey, *loco cit.* C. Palermo, Sirey, 95. 4. 1.

[1]) In Francia, chestia este controversată, numirea tutorului aparținênd, după unii, tribunalului, iar după alții, consiliului de familie. V. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 356, 357.

contractul sĕŭ matrimonial; pe când la doue-deci și unu de anĭ, el este capabil de a face celelalte acte ale vieței civile. Aceasta este neecontestat o anomalie.

Dacă este vorba de un copil minor legitim, care nu are ascendenți, el nu va fi asistat de tutor [1]), ci de consiliul de familie, carele va consimți și la căsătoria luĭ (art. 142). Consiliul de familie va putea însă delega pe unul din membriĭ luĭ ca să asiste pe minor, după ce a specificat maĭ întâĭ și a aprobat stipulațiile ce trebue să cuprindă contractul de căsătorie [2]). Art. 142.

Deliberarea consiliuluĭ de familie care aprobă, saŭ nu, contractul matrimonial al minoruluĭ nu e supusă omologăreĭ tribunaluluĭ [3]); însă credem, cu-toate-acestea, că decisia consiliuluĭ, la caz de majoritate și minoritate, ar putea fi deferită aprecierei tribunaluluĭ de către membriĭ minorității, conform art. 638 Pr. civ.: „*In toate casurile* când se cere părerea consiliuluĭ de familie, etc.....", dice acest text [4]). Și aicĭ trebue să observăm că textul nostru (art. Art. 638 Pr. civilă.

[1]) Veḑi art. 76 Codul Calimach, după care minorul, fără părinți, în lipsa bunilor, nu se putea căsători fără primirea rudelor celor maĭ apropiete și a epitropuluĭ. Veḑi și art. 3, partea III, capit. 16 din Codul Caragea, unde se dice că: „Nevîrsniciĭ, fără voința părinților *și a epitropilor*, să nu să căsătorească". Cod. Calimach și Caragea.

[2]) Cpr. Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 81. C. Rennes, Cas. fr. și Trib. Orthez, D. P. 79. 2. 2. D. P. 80. 1. 415. S. 80. 1. 166. S. 93. 2. 133. Arntz, III, 495. Rodière et Pont, I, 43. Guillouard, I. 312. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 351. Pand. fr., *Mariage*, 3264 urm. T. Huc, IX, 53. Baudry et Surville, I, 152. Planiol, III, 788. Marcadé, V, art. 1398, No. III, *in fine*.—Veḑi însă Laurent (XXI, 24), care crede că presența efectivă a consiliuluĭ de familie, la contract, este neapărată.

[3]) Pand fr., *v° cit.*, 3267. Répert. Sirey, *v° cit.*, 364. Rodière et Pont, I, 45. Aubry et Rau, V, § 462, p. 74.—*Contrà*: Odier, *Contrat de mariage*, II, 609.

[4]) Veḑi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 15.—In Francia, chestiunea este controversată. Demolombe (III, 86) și Guillouard (I, 312) nu admit, în adevĕr, niciun recurs, iar alțiĭ îl admit din contra. (Valette sur Proudhon, I, p. 499, nota *a*; Rodière et Pont, I, 43).—Veḑi și adnotația noastră, publicată în *Dreptul* din 1903, No. 1, unde, contrar soluțieĭ dată de Curtea de casație din Francia, am susținut și dovedit că și deliberarea consiliuluĭ de familie, care refusă de a lasa tutela mameĭ, ce voește a trece în a doua căsătorie (art. 340), e susceptibilă de recurs înaintea justițieĭ.

142), modificând fără nicĭ-o raţiune pe acel francez, prelungeşte şi de astă-dată, majoritatea bărbatuluĭ, până la 25 de anĭ.

In ce consistă asistenţa.

In principiŭ, asistenţa cerută de art. 1161 şi 1231 presupune presenţa reală a ascendentuluĭ, saŭ a consiliuluĭ de familie, cari asistă la contract şi discută clausele luĭ. După unĭĭ, acesta ar fi chiar singurul mijloc de asistenţă.[1])

Se admite însă, cu-toate-acestea, că consimţimîntul poate fi dat maĭ dinainte, prin un act scris şi autentic, ca şi la celebrarea căsătorieĭ (art. 59), şi că ascendenţiĭ pot fi representaţi la facerea contractuluĭ prin mandatarĭ, însă învestiţi cu o procură specială şi autentică, care va precisa clausele şi condiţiile contractuluĭ[2]). După alţĭ autorĭ, procura ar putea chiar fi sub semnătură privată[3]).

Ascendentul n'ar putea, însă, să declare în termenĭ vagĭ şi generalĭ că autorisă pe minor a-şĭ face contractul de căsătorie, saŭ să confere mandataruluĭ sĕŭ puterĭ nelimitate; căcĭ aceasta ar însemna a renunţa la puterea ce-ĭ conferă legea şi a lipsi pe minor de protecţiunea ce el îĭ datoreşte[4]).

Conv. matrimoniale ce le poate face minorul.

Minorul capabil de a se căsători şi asistat în condiţiile maĭ sus expuse, poate, dice art. 1231, să facă *orĭ-ce convenţiĭ* relative la contractul sĕŭ matrimonial. El poate să primească singur liberalităţile ce i se fac cu această ocasiune, numaĭ cu asistenţa ascendenţilor seĭ, fără observarea condiţiilor prescrise de art. 407 şi 815. El poate, de asemenea, să facă celuilalt soţ donaţiunĭ de bunurĭ presente şi chiar viitoare, întocmaĭ ca un major (art. 936),

---

[1]) Laurent, XXI, 24. Thiry, III, 250. Cpr. şi Odier, II, 609.

[2]) Cpr. Planiol, III, 788. Répert. Sirey, *v° cit.*, 359 urm. Pand. fr., *v° cit.*, 3282 urm. Guillouard, I, 314. Colmet de Santerre, VI, 15 bis III şi IV. Baudry et Surville, I, 151. Baudry, III, 26. Marcadé, V, art. 1398, No. III. T. Huc, IX, 53. Aubry et Rau, V, § 502, p. 244, text şi note. Arntz, III, 495. Cas. fr. D. P. 80. 1. 415. Sirey, 80. 1. 166.

[3]) Rodière et Pont, I, 44. Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, 661, p. 560. Boileux, *Comment. de C. Napoléon*, V, p. 24 (ed. a 6-a, 1866).

[4]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 361. Guillouard, I, 315, şi autorii citaţi, *suprà*, nota 2.—*Contrà* : Rodière et Pont, I, 44. Bellot des Minières, *op. şi loco suprà cit.*

de și el este incapabil de a face o donațiune ordinară (art. 806)[1]. Art. 1095 din Codul fr. o spune anume, și de și acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși principiul este același, în basa art. 806, 936, 1161 și 1231[2]. „Ori-ce dar dinaintea nunței va dărui nevêrsnicul, se primește", ḑice Codul Caragea (art. 5, partea IV, capit. 2). Aceasta este o derogare însemnată de la dreptul comun.

Femeea minoră, care adoptă regimul dotal, poate, cu asistența acelor în drept, să stipuleze alienabilitatea fondului dotal, conform art. 1252 C. civ[3]. Stipularea alienabilității fondului dotal.

Bărbatul, astfel autorisat a înstrăina imobilul dotal al femeei, nu va putea să-l înstrăineze de cât observând formele prescrise pentru vînḑarea bunurilor minorilor[4]. Femeea va putea însă, fiind asistată în regulă, să-l scutească de această formalitate[5].

---

[1]) El n'ar putea însă face liberalități terțiilor, pentru-că contractul nu are de obiect asemenea dispositiuni și pentru-că capacitatea sa se mărginește numai la dispositiile făcute în folosul viitorului soț, celelalte convențiuni rămânênd supuse dreptului comun; de oare-ce art. 1231 este o excepție de la dreptul comun, și prin urmare, de strictă interpretare. Cpr. Répert. Sirey, *v°cit.*, 383 urm. Laurent, XXI, 23, 29. Thiry, III, 251. Guillouard, I, 305. Rodière et Pont, I, 41. Larombière, IV, art. 1309, No. 2. C. Limoges și Paris, Sirey, 79. 2. 232. D. P. 80. 2. 255. *Pand. Périod.*, 99. 2. 113. Astfel, de exemplu, minorul n'ar putea, prin contractul de căsătorie, să primească socoteala tutelei, fără indeplinirea formalităților prescrise de art. 418 C. civ. (cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 387; C. Paris, *Pand. Périod.* 99. 2. 113), să vîndă drepturile sale de moștenire unui al treilea (Laurent, XXI, 29), etc. Minorul, capabil de a se căsători, nu poate, nici chiar cu asistența acelor în drept, să facă liberalități terțiilor.

[2]) Vedi t. IV a Coment. noastre, p. 782.—In vechiul drept francez, minorul nu putea să facă convențiuni excepționale, periculoase pentru dînsul, ci numai convențiunile obicinuite, *quæ apponi in tablibus solent.* Cpr. Baudry et Surville, I, 154. Répert. Sirey, *v° cit.*, 273.

[3]) Baudry et Surville, I, 145. Rodière et Pont, I, 41. Guillouard, I, 306. Laurent, XXI, 28. Troplong, I, 273. Aubry et Rau, V, § 502, p. 243, text și nota 25. Fréminville, *Tr. des minorités*, II, 958 (ed. din 1845). Répert. Sirey, *v° cit.*, 377. Pand. fr., *Mariage.* I, 3241. Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, I, p. 71, și *Contr. de mariage considéré en lui-même*, 678. T. Huc, IX, 57. C. București, *Dreptul* din 1881, No. 78.

[4]) Pand. fr., *v°. cit.*, 3242. Répert. Sirey, *v. cit.*, 379, și autorii *suprà* citați.

[5]) Baudry et Surville, I, 146. Guillouard, I, 306. Rodière et

Ea n'ar putea însă conferi bărbatului său, un mandat de asemenea natură, revocabil, deosebit de convenţia matrimonială [1]).

Femeea, nicĭ chiar majoră, nu va putea, de asemenea, să renunţe la ipoteca legală ce legea îĭ conferă asupra imobilelor bărbatului său, pentru a-i asigura restituirea doteĭ sale alienabile (art. 1281 şi 1760). (Veḑi *infrà*, explic. acestor texte).

Nulitatea contractuluĭ matrimonial făcut cu violarea art. 1231.

Care este soarta contractuluĭ matrimonial, făcut de un minor în lipsa uneia măcar din cele două condiţiunĭ maĭ sus expuse ? Din art. 1161 şi 1231 resultă că contractul nu este valid. Legiuitorul ne explicându-se însă asupra caracteruluĭ acesteĭ nulităţĭ, chestiunea este din cele maĭ controversate. In lipsa unuĭ text positiv, sistemul care ni se pare cel maĭ raţional, admis de jurisprudenţă şi de o mare parte din doctrină, este acel al nulităţeĭ absolute. Contractul matrimonial a unuĭ minor, incapabil de a se căsători, saŭ neasistat de ascendenţiĭ seĭ, ar fi deci radical nul, adecă : *inexistent* ; şi inexistenţa luĭ ar putea fi propusă în orĭ-ce timp şi de orĭ-ce parte interesată, chiar de soţul major, orĭ-ce confirmare fiind cu neputinţă în această privinţă.

Sistemul nulităţeĭ absolute, pe care-l adoptăm fără nicĭ-o şovăire, se întemeează :

1° Pe însu-şĭ textul art. 1231, după care convenţiile făcute de un minor sunt *valabile* numaĭ sub condiţiunea, ca el să fie capabil de a se căsători şi să fie asistat, la facerea lor, de aceĭ în drept ;

2° Contractul de căsătorie, fiind un contract eminamente solemn, toate condiţiile şi formalităţile prescrise de lege sunt cerute sub pedeapsă de nulitate radicală, adecă a inexistenţeĭ contractuluĭ. Astfel, art. 1224 —1226 determină stipulaţiile care nu pot figura în acest contract, şi după părerea tuturor, aceste proibiţiunĭ sunt sancţionate

Pont, I, 41. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 243, text şi nota 26. Pand. fr., *loco cit.* Répert. Sirey, *v°. cit.*, 380. Troplong, I, 276. T. Huc, IX, 57. Cas. fr. D. P. 47. 1 225. Sirey, 47. 1.241.—*Contrà* : Laurent, XXI, 28.

[1]) Baudry et Surville, I, *loco cit.* Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 244.

prin o nulitate radicală. Art. 1228 determină forma contractului și momentul când el trebue să fie făcut, *sub pedeapsă de nulitate*, nulitate pe care textul conrespundetor francez (art. 1394) n'o prevede. Art. 1229 arată formele prefacerei convențiilor matrimoniale, precum și momentul când ele pot fi schimbate, și după părerea unanimă a autorilor, modificările ce s'ar aduce convenției matrimoniale, contrar dispositiilor acestui text, ar fi radical nule. In fine, art. 1232 fixează momentul de când convenția matrimonială începe a-și produce efectele sale, adecă: din ziua celebrărei căsătoriei, înaintea ofițerului stărei civile; de unde resultă că ori-ce stipulație contrară ar fi radical nulă. Or, textele mencionate fiind sancționate prin o nulitate radicală, aceeași nulitate trebue neapărat să existe și în privința art. 1231, care nu este redactat în termeni mai puțin energici.

Legiuitorul s'a depărtat, deci, de astă-dată de la teoria nulităților, relative la actele făcute de un minor (art. 952). Contractul matrimonial fiind, în adevĕr, un contract solemn, legiuitorul a voit ca ori-ce viciu de formă să atragă nulitatea lui radicală; și de astă-dată, nulitatea nu se mai întemeează pe lesiune, saŭ incapacitate, ci pe simpla omisiune a unei condiții esențiale.

Contractul matrimonial, interesând nu numai pe soți, dar și pe acei de al treilea, era natural ca el să fie hotărît în mod definitiv, înainte de căsătorie, pentru ca toți să cunoască drepturile ce ei vor avea în contra soților, la caz de a contracta cu dînșii. Ei bine, în sistemul care conferă minorului, fie o acțiune în rescisiune, fie acțiunea în anulare, pentru viciuri de formă, și care respinge nulitatea radicală, se desființează caracterul neschimbător și imutabil al contractului; căci dacă minorul este stăpânul acțiunei sale, contractul își va avea ființă de câte-ori el nu o va exercita, contractul picând, din contra, de câte-ori el o va exercita; pe când în sistemul nulității absolute, nici-o incertitudine nu este cu putință. Contractul fiind, în adevĕr, radical nul, soții sunt din capul locului căsătoriți sub regimul de drept comun, și terții pot contracta cu dînșii în consecință.

Acțiunea în rescisiune pentru lesiune, admisă de unii autori, se întemeează pe termenii art. 1161, care cu adevărat vorbește de *acțiunea în rescisiune*; însă am vĕdut

(t. VII, p. 1 și 2, *ad notam*) că legiuitorul nu are, în această privință, o terminologie precisă, și că acțiunea în rescisiune nu se referă în totdeauna la lesiune. Când art. 1161 dice că minorul nu are acțiunea în rescisiune contra convențiilor făcute în contractul sĕŭ de căsătorie, dacă aceasta s'a făcut cu consimțimîntul și asistența acelor în drept, aceasta însemnează că el nu poate să invoace nulitatea contractuluĭ.

Cât pentru opinia care conferă minoruluĭ o acțiune în anulare, pentru viciĭ de formă, ea nu are nicĭ-un temeiŭ juridic, fiind-că dacă, cu adevĕrat, există un viciŭ de formă în omisiunea uneia din condițiile prescrise de art. 1231, acest viciŭ trebue să atragă inexistența contractuluĭ, pentru-că este vorba de un contract eminamente solemn [1]).

Consecințile nulității absolute.

Consecințile nulității absolute sunt următoarele :

1° Contractul matrimonial fiind inexistent, soțiĭ sunt căsătoriți sub regimul de drept comun [2]).

---

[1]) Vedĭ în acest sens : Thiry, III, 252. Demolombe, XXIII, 433. Bertauld, *Quest. pratiques et doctr. de C. Napoléon*, I, 600 urm., p. 468 urm. (monografie publicată maĭ întâĭ în *Revue critique de jurisprudence*, t. XXI, anul 1862, p. 195 urm.). Daniel de Folleville, I, 111 urm., p. 144 urm. Planiol, III, 839. Guillouard, I, 316 urm. Vallette, *Mélanges de dr. et de jurisprudence*, II, p. 138 urm. (consultație). Mourlon, III, p. 10, nota 1 (ed. Demangeat). Pand. fr., *v° cit.*, 3300 urm. Baudry et Surville, I, 208 (cari par a fi de această opinie, fără însă a se pronunța în mod expres). Cas. fr. D. P. 80. 1. 415. Sirey, 80. 1. 166. In acest sens este și jurisprudența Curților de apel. Vedĭ Sirey, 93. 2. 133. Sirey, 96. 2. 296. D. P. 97. 2. 80. Sirey, 97. 2. 141. D. P. 97. 2. 128. Cpr. și Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 81.—Cu-toate-acestea, chestiunea este controversată, și uniĭ aplică principiile de drept comun ale nulității relative. Vedĭ Arntz, III, 497. Odier, II, 610. Rodière et Pont, I, 46. Troplong, I, 288. T. Huc, IX, 55. Vigié, III, 34. Laurent, XXI, 35. Aubry et Rau, V, § 502, p. 245. Répert. Sirey, *v° cit.*, 414. Dintr'aceștia, uniĭ admit că minorul are o acțiune în rescisiune pentru causă de lesiune (Baudry, III, 28 ; vedĭ și Baudry et Surville, I, p. 177, nota 1, ed. a 2-a ; Rodière et Pont, I, 46 ; Colmet de Santerre, VI, 15 bis V; Marcadé, V, art. 1398, No. II, *in fine*) , iar alțiĭ admit o acțiune în anulare pentru lipsă de forme (Laurent, XXI, 34 ; T. Huc, IX, 55, etc.)

[2]) Pand. fr., *Mariage*, I, 3325. Guillouard, I, 320. Planiol, III, 840. Cpr. Trib. Mehedinți, *C. judiciar* din 1902, No. 68.

2° Orĭ-ce parte interesată, atât soţul incapabil cât şi acel capabil, şi chiar ceĭ de al treilea, cari aŭ contractat cu soţiĭ, vor putea propune orĭ şi când inexistenţa contractuluĭ [1]);

3° Contractul fiind inexistent, nu poate fi confirmat nicĭ expres, nicĭ tacit. El va trebui să fie refăcut în formele legale, înainte de căsătorie (analogie din art. 1168, aplicabil tuturor contractelor solemne în genere). Nicĭ celebrarea căsătorieĭ nu va putea fi considerată ca o confirmare tacită, pentru-că ea este un act independent, iar nu executarea contractuluĭ matrimonial [2]).

Nicĭ prescripţia statornicită de art. 1900 nu este aplicabilă în specie, fiind că această prescripţie este o confirmare tacită [3]). Art. 1900. Inaplic. luĭ.

Unĭĭ ar voi ca, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, soţul incapabil saŭ moştenitoriĭ seĭ să poată renunţa la nulitatea sa [4]). După acest sistem acţiunea în nulitate ar fi acoperită prin prescripţia de dece anĭ, din ḑiua desfacereĭ căsătorieĭ (art. 1900) [5]).

Adevĕrul este însă că confirmarea nu este cu putinţă nicĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ. Ar fi straniŭ, în adevĕr, ca să se poată valida un contract de căsătorie tocmaĭ în momentul când căsătoria nu maĭ există, şi să se dea astfel viaţă uneĭ legĭ, care nu s'ar aplica nicĭ în present, nicĭ în viitor. Soţiĭ despărţiţi saŭ moştenitoriĭ lor ar putea, să reguleze drepturile lor conform contractuluĭ primitiv, care era radical nul, însă aceasta nu este o confirmare a unuĭ act inexistent, ci o nouă convenţie specială, care este validă, ca orĭ-ce transacţie făcută între persoane libere de

---

[1]) D. de Folleville, I, 117. Bertauld, *op. cit.*, 602 urm. Cas. fr. D. P. 55. 1. 101. Sirey, 55. 1. 348. Veḑĭ şi alte decisiĭ citate în Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 410 urm.—Veḑĭ însă Aubry et Rau, V, § 502, p. 245, nota 30.

[2]) Planiol, III, 844. D. de Folleville, *op. cit.*, 114, p. 147 urm. Pand. fr., *v° cit.*, I, 3308 urm. Rodière et Pont, I, 40, 54. Guillouard, 1, 318. Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 81. Cpr. şi Trib. Covurluĭ, *Dreptul* din 1898, No. 31. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1890, consid. de la p. 52. Veḑĭ *suprà*, pag. 43 şi 44.

[3]) D. de Folleville, I, 119. Veḑĭ şi *suprà* p. 44.

[4]) Aubry et Rau, V, § 502, *in fine*, p. 247.

[5]) Cpr. Boileux, *op. cit.*, V, p. 26.

a dispune de drepturile lor și de a-și lichida pretențiile lor respective, așa cum ele înțeleg [1]).

Aceasta n'ar împedeca însă pe ceĭ de al treilea de a propune nulitatea, pentru-că dacă soțiĭ saŭ moștenitoriĭ lor sunt liberĭ de a renunța la drepturile lor, eĭ nu pot renunța la drepturile celor de al treilea [2]).

Până acum ne am ocupat numaĭ despre minorĭ, fiindcă numaĭ despre eĭ se ocupă art. 1231. Ce trebue să decidem în privința celorlalțĭ incapabilĭ ?

Câte-va cuvinte despre fie-care în parte.

Despre alte categoriĭ de incapabilĭ (interdișĭ, alienațĭ, surdo-muțĭ, orbĭ, falițĭ, etc.)

Chestiunea de a se ști dacă interdisul poate să se căsătorească, într'un interval lucid, este foarte controversată, după cum am vĕdut în t. VII, p. 2, nota 2 [3]).

Dacă admitem posibilitatea acesteĭ căsătoriĭ, trebue să conferim interdisuluĭ și dreptul de a face o convenție matrimonială, căcĭ : *Qui veut la fin, veut les moyens.* In lipsă de text, trebue însă să aplicăm interdisuluĭ dreptul comun. Prin urmare, el va fi representat, în convențiile sale matrimoniale, de către epitropul seŭ (art. 454, 950), ca în celelalte acte ale vieței sale civile. Tutorul nu va putea însă face liberalităț, în numele interdisuluĭ, celuilalt soț, pentru-că tutorul nu poate dispune de averea incapabiluluĭ. Decĭ, donațiunile și celelalte înstrăinărĭ imobiliare nu se vor putea face, în numele interdisuluĭ, de cât cu avisul consiliuluĭ de familie și autorisarea tribunaluluĭ (art. 401), fiind-că interdisul este cu totul asimilat

---

[1]) Cpr. Planiol, III, 845. Pand. fr. *v°* *cit.*, 3318. D. de Folleville, I, 120. Bertauld, *op. cit.*, I, 609. Laurent, XXI, 33, *in fine.*

[2]) Laurent, *loco cit.*

[3]) Printre autoriĭ cari contestă interdisuluĭ dreptul de a se căsători, vedĭ Planiol, I, p. 841, nota 1 (ed. a 2-a) și III, 22 ; D. de Folleville, *op. cit.*, p. 139, nota 1. Acest din urmă autor dice că nebuniĭ nu se pot căsători, nicĭ chiar într'un interval lucid, pentru ca boala să nu poată fi transmisă, prin moștenire, copiilor sĕĭ. Noĭ însă, am admis soluția contrară. Vedĭ t. VII, *loco supra cit.*, și *C. judiciar* din 1900, No. 65 (observ. asupra uneĭ decisiuni a Curțeĭ de casație din Belgia, care s'a pronunțat în contra căsătorieĭ interdisuluĭ).

minorului (art. 454). Intr'un cuvînt se vor aplica în specie principiile dreptului comun [1]).

Aceeași soluție este aplicabilă și aceluĭ interdis legalmente (art. 13 și 16 C. pen.) [2]), căruia i se recunoaște, în genere, capacitatea de a se căsători [3]). Interdicție legală.

In cât privește persoanele neinterdise, care se găsesc într'o stare mai mult saŭ mai puțin permanentă de demență, ele putênd să se căsătorească în intervale lucide [4]), pot în aceste intervale face și convențiile lor matrimoniale, cu toate clausele de care o asemenea convenție este susceptibilă, ele putênd însă fi anulate, la caz când se va dovedi că acel care le-a făcut nu avea usul rațiuneĭ [5]). Alienați.

In cât privește pe surdo-muți și pe orbĭ, eĭ avênd în genere capacitatea de a se căsători, de câte-orĭ sunt în stare de a-și manifesta voința [6]), se înțelege că vor putea face convențiile matrimoniale așa cum voesc, fără nicĭ-o restricție. Nu este loc de a se rîndui aci surdo-mutuluĭ un Surdo-muți, orbĭ.

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 252 bis. Baudry et Surville, I, 158. D. de Folleville, I, 107. Laurent, XXI, 37. Guillouard, I, 322. Colmet de Santerre, VI, 15 bis VIII. Aubry et Rau, V, § 502, p. 240, text și nota 14. Planiol, III, 794. Pand. fr., *v°cit.*, 3342. T. Huc, IX, 58.—Vedĭ însă Troplong (I, 99 urm.), care plecând de la ideea falșă a indivisibilității căsătorieĭ și a contractuluĭ matrimonial, aplică și interdisuluĭ adagiul *habilis ad nuptias*, etc. Această părere a savantuluĭ magistrat a rămas isolată și este foarte bine combătută de Aubry et Rau (*loco cit.*, nota 14).

In cât privește convenția matrimonială privitoare la căsătoria copiluluĭ unuĭ interdis, ea se va regula de consiliul de familie, cu încuviințarea tribunaluluĭ (art. 456). Contractul matrimonial, făcut de tutorul interdisuluĭ, fără aprobarea consiliuluĭ, ar fi inexistent și încheierea posterioară a consiliuluĭ, care ar ratifica un asemenea contract matrimonial, ar fi inoportună, chiar dacă ea a fost aprobată de tribunal. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1890, p. 50. Art. 456.

[2]) Pand. fr., I, 3348. Guillouard, I, 323. Planiol, III, 794. Baudry et Surville, I, 159.—Vedĭ însă Rodière et Pont, I, 52.

[3]) Pand. fr., *Interdiction légale*, 70. Répert. Sirey, *eod. v°*; 65. Mourlon, I, 196. Rodière et Pont, *loco cit.* Demolombe, I, 192. Michaux, 113, 114. Beudant, I, 244. Demante, I, 72 bis I. Valette sur Proudhon, II, p. 555.

[4]) Vedĭ Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, II, 1445.

[5]) Cpr. Baudry et Surville, I, 160. Pand. fr., *v° cit.*, I, 3344 urm. D. de Folleville, I, 108. T. Huc, IX, 58, *in fine*.

[6]) Vedĭ t. I, partea II a Coment. noastre, p. 8. Pand. fr., *Mariage*, 259 urm. Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, II, 1446.

curator, potrivit art. 816 C. civ., pentru-că acest text, privitor numaĭ la donaţiunĭ, este o excepţie, care nu poate fi întinsă prin analogie la alte casurĭ [1]).

Faliţii. Faliţii nefiind, de asemenea, loviţi de nicĭ-o incapacitate specială, aŭ capacitatea de a face o convenţie matrimonială. Fiind, însă, că nu maĭ aŭ administraţia bunurilor lor (art. 717 C. com.), eĭ n'ar putea, prin asemenea convenţiĭ, să prejudicieze drepturile creditorilor lor [2]).

Despre persoanele puse sub un consiliu judiciar, pentru causa de slabaciune de minte (art. 445), sau râsipire (art. 458 urm.)

Persoanele puse sub un consiliu judiciar, fie pentru slăbăciune de minte, fie pentru râsipire [1]), avênd capaci-

---

[1]) Veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 128 şi t. VI, p. 455, *ad notam*. Cas. belg., 13 Aug. 1885. Pand. fr., *Mariage*, I, 3351. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, I, p. 143, nota 1. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 461. Guillouard, I, 325. Laurent, XXI, 39. T. Huc, IX, 58, *in fine*. Michaux, 119 urm. Pand. fr., 3349 urm. C. Paris, D. P. 57. 2. 175. Sirey, 57. 2. 443. C. Bordeaux, D. P. 57. 2. 173.

[2]) Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 462. Rodiére et Pont, I, 50. Michaux, *Contrat de mariage*, 117, 118.

Dreptul falitului de a fi mandatar. Falitul poate, de asemenea, fi mandatar. Toţĭ autorii ḑic, in adevĕr, că art. 1538 C. civ. nu are de scop de a enumera persoanele care pot fi mandatarĭ, ci numaĭ de a determina efectele mandatuluĭ, când el este încredinţat unor anume persoane. Pand. fr., *Mandat*, 224. Répert. Sirey, *eod. v°*, 126 urm. T. Huc, XII, 30. Guillouard, *Mandat*, 56. Baudry et Wahl, *Idem*, 417 urm. N. D. Chirculescu, *C. judiciar* din 1903, No. 11.

[3]) Art. 458 din Codul civil dispune că râsipitoriĭ pot fi opriţi de a pleda, de a face transacţiunĭ, de a se împrumuta, de a primi un capital şi de a da chitanţă descărcătoare, de a instrăina şi ipoteca averea lor, fără asistenţa unuĭ consiliu orînduit de tribunal. Cu-toate-acestea, tribunalul din Château-Thiérry, cunoscut prin extravaganţele sale, a refusat de a rânduĭ un consiliu judiciar uneĭ persoane constatată de râsipitoare, sub cuvînt că darea unuĭ asemenea consiliu s'ar înţelege mult maĭ bine pentru sgârcit de cât pentru râsipitor. Motivele tribunaluluĭ sunt destul de curioase spre a fi reproduse aci: „Considerând, ḑice între altele tribunalul, că în interesul bunuluĭ traiŭ general, importă ca capitalurile, maĭ cu samă când sunt considerabile, să nu rĕmână concentrate şi imobilisate în aceleaşĭ mânĭ, ci să

tatea de a se căsători [1]), trebue neapărat să-şi poată face şi convenţiile matrimoniale. Aceste persoane vor putea, deci, face singure convenţiile lor matrimoniale, fără asistenţa consiliului, de câte-ori aceste convenţii nu cuprind nici-o înstrăinare. Astfel, soţul pus sub un consiliu judiciar, poate singur să stipuleze regimul dotal (dacă este vorba de o femee), regimul de separare de bunuri, etc.

De câte-ori însă contractul matrimonial va cuprinde

Casul când contractul ar cuprinde înstrăinări.

---

fie din contra puse într'o răpede circulaţiune; că acesta este actualmente singurul mijloc de a face să participe ceĭ mai mulţi la avuţia publică şi de a înlesni întoarcerea la masă a valoreĭ ce de una saŭ mai multe generaţiĭ căduse în lotul uneĭ singure persoane; că un consiliu judiciar s'ar înţelege mult mai bine pentru avarul, care lipsindu-se în mod murdar de orĭ-ce, frustrează, ceea ce este mult mai grav, colectivitatea umană, care pentru uniĭ din membriĭ sĕĭ, ce trăesc din munca saŭ industria lor, este, prin forţa lucrurilor, în drept să se aştepte la o circulaţie normală a capitalurilor; că, de altfel, de cele mai multe orĭ, cererea de rînduire a unuĭ consiliŭ judiciar nu are alt scop de cât a satisface poftele rudelor interesate, saŭ direct saŭ indirect, ca averea ce o urmăresc să nu treacă în alte mânĭ; că necesitatea invocată de ele, de a apăra pe râsipitor contra propriilor sale apucăturĭ, nu este în genere de cât un pretext menit a ascunde adevĕratele lor scopurĭ; că întemeindu-se pe aceste principiĭ şi consideraţiunĭ, legea lăsând, de altfel, judecătoruluĭ toata latitudinea de apreciare în această privinţă, este loc de respingere a cerereĭ de a se da un consiliu judiciar în specie, etc.". *Dreptul* din 1903, No. 16. Se înţelege că aceastăsentinţă, pe care am reprodus-o *à titre de curiosité*, a fost infirmată de Curtea din Amiens. De altmintrelea, acelaşi tribunal, presidat de cunoscutul president *Magnaud*, a dat mai multe hotărîrĭ, din care unele sunt foarte nostime; însă mai toate aŭ avut aceeaşĭ soartă. Una din aceste hotărîrĭ, pronunţată în materie de furt, a făcut mult svon. Am vorbit despre ea în t. VII a Coment. noastre, p. 596, n. 3. Vedĭ şi H. Leyret, *Les jugements du président Magnaud.*

[1]) Pand. fr., *Mariage*, 247. Répert. Sirey, *Conseil judiciaire*, 171. Laurent, II, 285, şi XXI, 40. Demolombe, III, 21, şi VIII, 718. Vazeille, *Mariage*, I, 90. Allemand, *Mariage*, I, 193. Planiol, III, 791. Arntz, III, 497. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 297. Beudant, II, 988, p. 619. Mourlon, I, 1327. Ducaurroy, Bonnier et Roustain, I, 743. Aubry et Rau, I, § 140, p. 877 (ed. a 5-a). Marcadé, II, 332. Demante, II, 285 bis. T. Huc, III, 554. Baudry, III, 30. Thiry, I, 641. Cas. fr. D. P. 92. 1. 369. D. P. 96. 2. 302.

înstrăinări, precum: donaţiuni, instituţii contractuale, etc., soţul pus sub consiliu judiciar nu va putea face aceste convenţii matrimoniale de cât cu asistenţa consiliului, pentru-că, după art. 458 din C. civil, înstrăinările nu sunt valide de cât sub condiţa de a fi făcute cu asistenţa consiliului [1]).

---

[1]) Thiry, I, 641, şi III, 253. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 439 urm. Pand. fr., *Mariage*, I, 3331 urm. Planiol, III, 791 urm. T. Huc, III, 551, 552, şi IX, 58. D. de Folleville, I, 109 bis. Baudry, III, 30. Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 157. Valabrègue, *Revue pratique*, anul 1867, t. 24, p. 291 urm. Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, 702. Demolombe, III, 22, şi VIII, 737 urm. Mourlon, I, 1327. Laurent, V, 365, şi XXI, 40, 41. Aubry et Rau, V, § 502, p. 236, text şi nota 12. Guillouard, I, 321. Odier, II, 613. Vigié, III, 31. Rodière et Pont, I, 48. Colmet de Santerre, VI, 15 bis VIII urm. Arntz, III, 496. Marcadé, V, art. 1398, No. IV. Cas. fr. secţii-unite (care a revenit asupra primei sale jurisprudenţe), D. P. 92. 1. 369. Sirey, 94. 1. 449 (cu nota lui C. Bufnoir). C. Orléans, D. P. 91. 2. 362. Sirey, 91. 2. 199. *Dreptul* din 1890, No. 81.—*Contrà*: Cas. fr. Sirey, 89. 1. 413. D. P. 91. 1. 449 (cu nota lui P. de Loynes în sens contrar). *Dreptul* din 1890, No. 81. Troplong, *op. cit.*, I, 297.

Actele pe care râsipitorul le poate face singur.

In cât priveşte actele pe care râsipitorul le poate face în genere, se decide cu drept cuvînt, că capacitatea fiind regula generală, iar incapacitatea, excepţiunea, el nu este oprit de a face de cât actele limitativ interdise de art. 458 C. civ. şi anume: de a pleda, adecă de a sta în judecată, fie ca reclamant, fie ca pârît, în ori-ce soiŭ de contestaţii şi înaintea ori-căreĭ instanţe judecătoreşti (cpr. C. Rennes, D. P. 88. 2. 254; T. Huc, III, 547; Planiol, I, 2703, ed. a 2-a; Répert. Sirey, *Conseil judiciaire*, 192 urm.); de a face transacţiuni, de a se împrumuta, de a primi un capital şi de a da chitanţă descărcătoare, şi în fine, de a-şi înstrăina şi ipoteca averea. In cât priveşte actele de administraţie, el are, ca şi minorul emancipat, capacitatea de a le face singur, fără asistenţa consiliului (vedĭ t. II-a Coment. noastre, p. 363, text şi nota 1; Planiol, I, 2717; Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 262 urm.; Beudant, II, p. 615 şi 617). Astfel, el poate să-şĭ arendeze saŭ să-şĭ închirieze bunurile sale, însă numaĭ pe un period cel mult de *cinci* anĭ (în Codul fr. *nouĕ* anĭ), pentru-că numaĭ până la acest termen, contractele de arendă saŭ de închiriere se consideră, în legea noastră, ca acte de administraţie (art. 427, 1268 şi 1419 C. civ.). (Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 33; C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1903, No. 11, cu observ. noastră).—

III. *Formele și publicitatea contractului de căsătorie.*

Contractul de căsătorie, fiind un contract solemn, trebue spre a avea ființă, *sub pedeapsă de nulitate*, să fie făcut în forma autentică ; iar în cât privește interesul terțiilor, el este supus publicității.

1° Formele contractului de căsătorie.

Art. 1228.—Convențiunile matrimoniale vor fi făcute prin tribunal, mai înainte de celebrarea căsătoriei, după formele stabilite în Codicele de procedură, *sub pedeapsă de nulitate.* (Art.

Conform acestor principii s'a decis de Curtea din București (*C. judiciar*, *loco cit.*), că stipularea unei garanții pentru asigurarea plății câștiurilor este un act de administrație, care pune pe răsipitor la adăpost de insolvabilitatea arendașului. El ar putea, deci, să primească această garanție, imputând-o asupra câștiurilor ; căci legea neprescriind asistența consiliului de cât pentru primirea unui capital, în specie fiind vorba de un venit, el are capacitatea de a-și primi veniturile, ori-cât de însemnate ar fi, putênd să le întrebuințeze și chiar să le cheltuiască după bunul său plac ; soluție care, fie dis în treacăt, nu este tocmai nimerită, deși ea se vede admisă și în Codul italian ; pentru-că răsipitorul poate să-și cheltuiască veniturile într'un timp relativ scurt, ceea ce neapărat va aduce atingerea capitalului (vedi observ. noastră asupra decisiei mencionate a Curței din București, *C. judiciar*, *loco cit.*, p. 94, nota 2).—Dacă stipularea unei asemenea garanții și reținerea ei de către răsipitor ar putea însă fi interpretată ca o scontare a câștiurilor, nu mai încape îndoială că un asemenea act nu ar putea fi făcut de cât cu asistența consiliului, pentru-că el micșurează patrimoniul răsipitorului. Toți autorii dic, în adevĕr, că răsipitorul poate să-și incaseze veniturile sale, însă numai treptat cu scadența lor, *au fur et à mesure de leur échéance* (Aubry et Rau, I, § 140, p. 176, ed. a 5-a ; Répert. Sirey, *v° cit.*, 203). Ast-fel, Curtea din Paris a decis cu drept cuvînt (*Pand. Période.* 1900. 2. 93 și *Dreptul* din 1900, No. 40 ; cpr. și Pand. fr., *Conseil judiciaire*, 376), că dacă răsipitorul păstrează, în principiu, libera dispositie a veniturilor sale, aceasta este numai sub condiția de a nu le sustrage de la obiectul și destinația lor firească, prin mijlocul unor combinațiuni care, sub aparența saŭ calificarea de scont, nu ar fi de cât împrumuturi deghisate și n'ar conduce în realitate de cât la înstrăinarea capitalului. (Vedi și minoritatea C. din București, în decisia *suprà cit.*, *C. judiciar* din 1903, No. 11, p. 91).

1229, 1230 C. C. Art. 708—720 Pr. civ. Art. 1394 C. fr. *modificat* [1]).

Art. 709 Pr. civ.—Contractul de căsătorie se va iscăli atât de bărbat, cât şi de femee, precum şi de părinţii lor [2]), şi de ceĭ ce constituesc dota, dacă dotă există (Art. 708, 710 urm, Pr. civ. Art. 1223 urm., 1228 urm., 1235 urm. C. C.).

Art. 710 Pr. civ.—Maĭ înainte de celebrarea căsătorieĭ, ambiĭ soţi împreună cu ceĭ ce aŭ constituit dota, se vor presenta în persoană, saŭ prin procuratorĭ specialĭ, înaintea tribunalului domiciliului bărbatului, cu petiţia iscălită de dînşiĭ, spre a cere autentificarea şi transcrierea contractului în registrul tribunalului. (Art. 709, 711 urm. Pr. civ. Art. 1228 urm. C. civ.).

Altă dată, în unele provinciĭ ale Franciеĭ [3]) şi în legislaţia noastră anterioară, contractul matrimonial nu era un act solemn : „Tocmelele căsătoreştĭ se fac, ḑice art. 1616 din Codul Calimach, şi *neînscris* [4]), însă înaintea cel puţin

Dreptul străin.

[1]) Textul conrespunḑător francez (1394) prevede că orĭ-ce convenţiĭ matrimoniale vor fi redactate înainte de căsătorie, prin act public. Veḑĭ şi paragraful adaos la art. 1394 prin L. din 10 Iulie 1850. Cuvintele *sub pedeapsă de nulitate* sunt adaose de legiuitorul nostru. Art. 1382 din Codul italian prevede că convenţiile matrimoniale trebuesc făcute prin act public, înaintea notaruluĭ, şi înainte de căsătorie. Şi în Austria se cere astă-ḑĭ, în această privinţă, un act încheiat înaintea unuĭ notar (L. din 25 Iulie 1871, § 1). Aceeaşĭ soluţie este admisă şi prin Codul Portugalieĭ (art. 1097). Art. 1434 din codul german ḑice, de asemenea, că contractul de căsătorie *(der Ehevertrag)* trebue să fie făcut, în presenţa simultanee a ambelor părţĭ (veḑĭ *suprà*, p. 40, nota 2), în justiţie *(vor Gericht)*, saŭ înaintea unuĭ notar *(oder vor einem Notar)*. După acest Cod, soţiĭ pot însă să revoace, saŭ să schimbe convenţia lor matrimonială, chiar în urma celebrăreĭ căsătorieĭ *(insbesondere auch nach der Eingehung der Ehe)* (art. 1432). In Rusia, contractul matrimonial poate fi făcut atât prin act autentic şi legalisat, cât şi prin act sub semnătura privată (art. 707 urm. C. civ.) Cpr. Trib. Paris, *J. Clunet*, 1896, p. 870. In Anglia, convenţiile matrimoniale trebue să fie *scrise*, însă nu sunt supuse nicĭ-uneĭ forme solemne. Veḑĭ Er. Lehr, *Dr. civ. anglais*, 185, p. 110.

[2]) Aceasta presupune însă că soţiĭ sunt minorĭ, saŭ, dacă eĭ sunt majorĭ, că părinţiĭ aŭ făcut vr'o stipulaţie în contractul matrimonial ; căcĭ altfel, soţiĭ pot face singurĭ contractul lor matrimonial. Cpr. Trib. Vîlcea, *C. judiciar* din 1903, No. 38 (cu observ. noastră). Veḑĭ şi art. 771 din noul Proiect de revisuire al Procedureĭ civile.

[3]) Cpr. Baudry Le Courtois et Surville, I, 87.

[4]) *„Ad exactionem dotis, quam semel præstari placuit, qualiacunque sufficere verba censemus : sive scripta fuerint, sive non, etiam si stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minimè fuerit subsecuta“.* (L. 6, Cod., *De dotis promissione*, etc., 5, 11).

a treĭ marturĭ vrednicĭ de credinţă [1]).“ Aceeaşĭ soluţie era admisă şi sub Codul Caragea [2]); căcĭ, sub ambele legislaţiunĭ, formalitatea transcriereĭ, întrodusă la 1832, prin Regulam. organic al ambelor ţărĭ, era privitoare numaĭ la interesul terţiilor. De aceea s'a şi decis de nenumărate orĭ, că o convenţie matrimonială încheiată sub legea veche poate astădĭ, între părţi, fi dovedită prin marturĭ, conform principiilor de atunci [3]).

Astă-dĭ, contractul matrimonial, orĭ-care ar fi regimul adoptat de soţĭ, fiind un act solemn, trebue, *sub pedeapsă de nulitate*, să fie făcut prin act autentificat de tribunal [4]). Simpla depunere a actuluĭ, la tribunal, cu cererea de a se autentifica, nu conferă acestuĭ act autenticitatea, dacă, înainte de căsătorie, nu s'a constatat voinţa şi consimţimîntul părţilor [5]). Art. 710 Pr. civ., 1228 C. civ.

După art. 710 din Procedura veche, numaĭ transcri-

---

[1]) Cpr. C. Galaţi şi Iaşĭ, *Dreptul* din anul 1897, No. 31. *Dreptul* din 1890, No. 36. Vedĭ şi Cas. rom. Secţiunĭ-unite, *Dreptul* din 1881, No. 69, şi Bulet. 1880, p. 305.

[2]) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1903, No. 12. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 1372, şi *Dreptul* din 1891, No 1.

[3]) Vedĭ t. VII a Comentariilor noastre, p. 244, şi autorităţile citate acolo, nota 4. Vedĭ şi *infrà*, p. 75, nota 1.

[4]) Cpr. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1893, No. 77, şi din 1897, No. 31. *Dreptul* din 1892, No. 41. Trib. Fălciŭ, *C. judiciar* din 1897, No. 8; Cas. rom. Bulet. 1900, p. 171. Bulet. 1899, p. 789. Trib. Mehedinţĭ, *C. judiciar* din 1902, No. 68.

Când contractul matrimonial al soţilor adoptă regimul dotal, autentificarea se poate da şi de judecătorul de ocol, de câte-orĭ părţile vor voi să se adreseze la el, *însă numaĭ până la valoarea de 3000* leĭ; şi aceasta chiar atunci când dota ar consista în imobile, saŭ în obiecte mobile altele de cât banĭ (art. 718 Pr. civ. şi 66 L. judec. de ocoale). Legiuitorul a voit să creeze o uşurinţă pentru dotele de mică însemnătate. Contractele matrimoniale, care n'ar adopta regimul dotal, n'ar putea, nicĭ într'un caz, fi autentificate de judecătorul de ocol, competinţa acestuĭ judecător fiind excepţională *numaĭ pentru foile dotale*. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 138. Art. 718 Pr. civ. şi 66 L. Jud. ocoale.

[5]) Cas. rom. Bulet. 1899, p. 790.—Cerinţele legeĭ sunt însă îndeplinite, dacă tribunalul a constatat libertatea consimţimîntuluĭ tuturor părţilor contractante, cu-toate-că petiţia de autentificare n'ar fi fost semnată de toate părţile care aŭ concurat la formarea actuluĭ. Cpr. Trib. Vîlcea, *C. judiciar* din 1903, No. 38 (cu observ. noastră).

erea trebuia să se facă la domiciliul bărbatului, ceea ce era foarte raţional, autentificarea putându-se face de orice alt tribunal. Textul din Procedura actuală adaogă că şi *autentificarea* trebue să se facă tot de tribunalul acestui domiciliŭ. Scopul legeĭ, după cum ne arată expunerea de motive a D-luĭ C. G. Dissescu, n'a fost însă de a hotărî tribunalul competent în privinţa autentificăreĭ, ci de a prescrie numaĭ formalitatea autentificăreĭ, despre care înainte nu se vorbia nicăirĭ. Cu toate-acestea, art. 1228 din Codul civil dispunênd că convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute prin tribunal, *sub pedeapsă de nulitate, după formele stabilite de Procedura civilă*, s'ar putea foarte bine susţine că, astă-ḑĭ, singurul tribunal competent, *în privinţa autentificăreĭ*, este numaĭ acel al bărbatuluĭ.

Art. 772 din noul Proiect de revisuire, prevede că autentificarea se poate face *la ori-care tribunal din ţară*, ceea ce este mult maĭ logic.

Motivele autenticităţeĭ.

Motivele formalităţeĭ substanţiale a autenticităţeĭ sunt următoarele:

1⁰ Autenticitatea asigură imutabilitatea contractuluĭ matrimonial, pentru-că unul din originalele sale rĕmânênd în arhiva tribunaluluĭ (art. 12 L. p. autentif. actelor din 1886), părţile nu pot nimici originalul ce deţin, spre a fi considerate ca căsătorite fără contract, ceea ce s'ar fi putut întîmpla dacă contractul n'ar fi fost supus formeĭ autenticităţeĭ;

2⁰ Actul fiind autentic, părţile, saŭ moştenitoriĭ lor nu pot paralisa efectele luĭ prin tăgăduirea scriereĭ saŭ semnătureĭ, conform art. 1178 C. civ., ceea ce, din contra, ar fi fost cu putinţă, dacă s'ar fi putut face o convenţie matrimonială prin un act sub semnătură privată.

3⁰ In fine, contractele matrimoniale cuprinḑênd maĭ în totdeauna donaţiunĭ făcute fie de viitoriĭ soţĭ, între eĭ, fie de ceĭ de al treilea, viitorilor soţĭ, asemenea liberalităţĭ cer neapărat un act autentic (art. 813) [1]).

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 211. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 486. Mourlon, III, 4. Pand. fr., *Mariage*, I, 2771 urm. Guillouard, I, 188. Planiol, III, 806. Baudry et Surville, I, 77. Cu-toate-acestea, exigenţa legeĭ a fost criticată de unĭĭ autorĭ: „Nicĭ-un contract, ḑice Acollas, nu maĭ are astă-ḑĭ raţiunea de a fi solemn; solemnitatea este o rĕmăşiţă a dreptuluĭ roman“ (III, p. 26, *ad notam*).

Formele autenticităţeĭ sunt acele prevĕdute de legea pentru autentificarea actelor în genere. Părţile se vor presenta saŭ în persoană, saŭ prin mandatarĭ învestiţĭ cu procurĭ *speciale* (art. 710 Pr. civ.) şi *autentice*, după cum prescrie anume art. 772 din noul Proiect de revisuire a Procedureĭ civile (veḑĭ *suprà*, p. 41, text şi notele 1, 2).

Contractul matrimonial, ca orĭ-ce act, va fi în genere redactat în limba română ; căcĭ altfel judecătoriĭ ar putea refusa de a-l autentifica [1]).

Casurile în care contractul matrimonial este inexistent.

Contractul de căsătorie, fiind un contract solemn ca şi donaţiunea (art. 813), saŭ ipoteca (art. 1747, 1772), formele autenticităţeĭ sunt cerute *ad solemnitatem*, pentru însă-şĭ existenţa contractuluĭ ; de unde resultă că contractul care ar fi redactat prin un act sub semnătură privată, saŭ căruia i-ar lipsi o formă oare-care, n'ar fi numaĭ anulabil, ci inexistent saŭ fără fiinţă [2]).

Consecinţile care resultă din inexistenţa contractuluĭ.

Din principiul că contractul matrimonial, neregulat în privinţa formelor este inexistent, resultă următoarele consecinţĭ ;

1° Soţiĭ se consideră ca căsătoriţĭ sub regimul de drept comun, fiind-că legalmente eĭ nu aŭ nicĭ-un contract;

2° Contractul matrimonial, nul ca autentic, nu poate valora nicĭ ca act sub semnătură privată, conform art. 1172 C. civ., de şi el ar fi fost semnat de părţĭ, pentru-că art. 1172 C. civ. şi art. 22 din legea pentru autentif. actelor nu se aplică de cât actelor care pot fi redactate în forma privată, iar nu şi acelora pentru care autenticitatea este cerută ca condiţie esenţială [3]).

---

[1]) Veḑĭ t. VII a Coment. noastre, p. 132. Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 495. Aubry et Rau, VIII, § 755, p. 204.—Veḑĭ însă, în privinţa testamentelor, art. 2244, 2245 din Codul german, citate în t. VII a Coment. noastre, p. 132, nota 3.

[2]) Thiry, III, 211. Répert. Sirey, 498. Pand. fr., *Mariage*, I, 2803. Guillouard, I, 197. Baudry, III, 17. Laurent, XXI, 44. T. Huc, IX, 32. Trib. Mehedinţĭ, *C. jud.* din 1902, No. 68.

[3]) Iată, însă, un părinte care, prin un act sub semnătură privată, s'a obligat a constitui o dotă copiluluĭ sĕŭ. Asemenea act poate să-şĭ producă efectele sale obligatoriĭ, chiar dacă n'a existat un contract matrimonial învestit cu formele legale? Chestiunea este controversată, după cum vom vedea maĭ la vale, când ne vom ocupa despre regimul dotal. Veḑĭ de pe acum autoriĭ citaţĭ *pro* şi *contra* în Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 516, şi *Dot*, 32 urm.

3° Toate părțile interesate pot propune inexistența actului;

4° Nulitatea contractului nu poate fi acoperită nici prin celebrarea căsătoriei, nici prin confirmarea expresă sau tacită, îndeplinită fie în timpul căsătoriei, fie în urma desfacerei ei; de-vreme-ce confirmarea nu se aplică de cât actelor anulabile, iar nici într'un caz actelor inexistente. *Quod nullum est confirmari nequit* [1]). (Vedi și *suprà*, p. 43).

Inaplicarea art. 1900.

5° Nulitatea de formă, de care ar fi atins contractul matrimonial, nu poate fi acoperită nici prin prescripția de 10 ani, statornicită de art. 1900, fiind-că această confirmare tacită nu se aplică de cât nulităților relative [2]).

Contractul matrimonial făcut în străinătate. Dr. internațional. Controversă.

6° In fine, contractul matrimonial fiind, după legea noastră, un act eminamente solemn, de aici resultă că doi Români, sau un Român și o străină, cari, ar face contractul lor matrimonial într'o țară în care acest contract n'ar fi un act solemn, nu l-ar putea face în această formă, ci vor trebui să-l facă neapărat în forma autentică, după formele legei țărei în care viitorii soți se găsesc; pentru-că adagiul *locus regit actum* nu se aplică actelor solemne (analogie din art. 1773 și 1789 C. civ). [3]). Codul civil portughez este formal în această privință (art. 1106).

---

[1]) Confirmarea nu poate să aibă loc nici din partea moștenitorilor părților, pentru-că art. 1167 § ultim, care admite soluția contrară în privința donațiunilor, fiind o excepție, este de strictă interpretare, și ca atare nu se aplică celorlalte acte solemne, prin urmare, nici contractului matrimonial. Laurent, XXI, 46. Guillouard, I, 198. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 507. Vedi t. VII a Coment. noastre, p. 51.—*Contrà*: Aubry et Rau, V, § 503, p. 249.

[2]) Cp. asupra tuturor acestor consecințî, Laurent, XXI, 46 urm. Guillouard, I, 197 urm. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 499 urm. Vedi și *suprà*, p. 44.

[3]) Cpr. Laurent, I, 99; XXI, 49, și *Dr. civ. international*, II, 240 urm. și V, 213. Duranton, I, 91. Duguit, *Conflit de législ.*, p. 112, 116. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales* de *C. Napoléon*, I, 154, p. 122. V. și art. anonim în *J. Clunet* 1880, p. 385 urm. Vedi și t. I, partea I a Coment. noastre, p. 114, precum și t. IV, p. 180.—*Contrà*: Baudry, III, 17, *in fine*. Aubry et Rau, I, § 31, p. 168 (ed. a 5-a) și V, § 503, p. 248. Michaux, 415, 1872. Répert. Sirey, *v° cit.*, 1079. Troplong, I, 188. Ricaud, *Régimes matrimoniaux*, p. 97 urm. T. Huc, I, 168, și IX, 61. Demolombe, I, 106. Troplong, I, 188. Foelix-Demangeat, *Dr. internat.*, I, 231. Déglin, *Con-*

Consecinţile autenticităţei contractului matrimonial.—Puterea probatorie şi executorie a contractului.

Puterea probatorie a contractului matrimonial.

Credinţa ce merită contractul matrimonial este acea a actelor autentice în genere. In cât priveşte declaraţiunile şi constatările emanate de la însuşi judecătorul care a instrumentat, ele fac credinţă *erga omnes* până la înscrierea în falş (art. 1173) [1]. In acest sens, contractul matrimonial este oposabil terţiilor [2].

Dar, dacă contractul dovedeşte existenţa declaraţiilor primite de judecător, el nu dovedeşte sinceritatea acestor declaraţii. Părţile interesate pot, deci, să combată clausele convenţiei matrimoniale ca frauduloase saŭ simulate, neputênd însă usa de marturi şi presumţiuni de cât atunci când vor avea un început de probă scrisă [3]. Cu alte cuvinte, vom aplica, în specie, principiile generale de la actele autentice în genere.

Conform principiilor ce cunoaştem, ceĭ de al treilea vor putea dovedi frauda saŭ simulaţia prin orĭ-ce dovedĭ, independent de orĭ-ce început de probă, pentru-că eĭ aŭ fost în imposibilitate de a-şĭ procura o dovadă scrisă [4].

---

trat de mariage, p. 200 urm. Guillouard, I, 333 urm. Weiss, *Tr. élément. de dr. internat. privé* (ed. a 2-a), p. 508. Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé* (ed. a 3-a), 330. Audinet, *Pr. élément. de dr. internat. privé*, 705. Cas. fr. şi C. Rennes, D. P. 65. 1. 342. Sirey, 65. 1. 317. D. P. 81. 2. 211.—Dacă Românii aflătorĭ în străinătate aŭ recurs la agenţiĭ noştri diplomaticĭ, nu mai încape îndoială că contractul lor va fi redactat în forma autentică, conform legeĭ române. Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 1080.—De asemenea, străinii aflătorĭ pe teritorul nostru, vor face contractul lor matrimonial conform legilor române, dacă eĭ nu preferă să-l facă la agenţiĭ lor diplomaticĭ, conform legeĭ lor respective, presupunênd bine-înţeles, că aceştĭ agenţi aŭ competinţa de a instrumenta după legea lor respectivă.

[1]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 154 urm. şi t. IV, p. 444 urm.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 38, 39.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 46, 47.—Numaĭ în materie comercială, simulaţia poate fi dovedită prin marturi şi presumţiunĭ, chiar între părţile contractante (art. 46 C. com.). Cas. rom. Bulet. S-a II, 1899, p. 224.

[4]) S'a decis, în această privinţă, că acţiunea exercitată de copiĭ, spre a face să se declare că chitanţa de primirea do-

Puterea executorie a contractului matrimonial.

Contractul matrimonial, fiind un act autentic, este un act executor. El poate, deci, fi învestit cu formula executorie și adus la îndeplinire, de exemplu, de femee, saŭ de moștenitorii ei, în contra bărbatului saŭ moștenitorilor lui, dotei pentru restituirea[1]).

2° Publicitatea convențiilor matrimoniale în genere (art. 61 62 Cod. civ., 708—720 Pr. civ.)

Contractul de căsătorie trebue să fie adus la cunoștința terțiilor, pentru-că ei ar fi expuși la fraude din partea soților, dacă nu l-ar cunoaște.

Art. 61, 62 C. civ.

In acest scop, ofițerul stărei civile trebue să interpeleze pe viitorii soți, precum și pe persoanele care autorisă căsătoria, de vor fi de față, asupra existenței saŭ inexistenței unui contract matrimonial (art. 61 C. civ.), și să menționeze în actul de căsătorie declarația părților, data contractului, de există, precum și autoritatea care l-a autentificat (art. 62 C. civ.) [2]).

Aceste dispositii, complectate în Francia prin legea din 10 Iulie 1850, datorită în mare parte inițiativei profesorului Valette, vestesc de o cam-dată pe terții despre existența unei convenții matrimoniale.

---

tei mămei, dată de bărbat în contractul matrimonial, constitue o donație deghisată ce întrece partea disponibilă, derivă din reserva ce ei aŭ de la lege și că, prin urmare, în asemenea caz, ei nu lucrează în calitate de representanți ai părinților lor, ci în calitate de terții persoane, față de care convențiile matrimoniale sunt *res inter alios acta*. Cas. belg. Sirey, 91. 4. 25. Vedi t. V a Coment. noastre, p. 279, text și n. 2, și t. IV, p. 171. Cpr. și C. Galați, *Dreptul* din 1902, No. 7, și *C. judiciar* din același an, No. 20 (cu observ. noastră). Mai vedi încă *Dreptul* din 1881, No. 4; din 1892, No. 83, și din 1896, No. 79. Laurent, XII, 328, etc.

[1]) Vedi t. VII, p. 160 urm.

Art. 713 Pr. civ.

[2]) In acest scop, art. 713 din Pr. civ. prevede că, la cererea bărbatului, presidentul tribunalului îi va da un extract legalisat de pe contractul seŭ de căsătorie, care va servi de dovadă pentru aședarea definitivă a convențiilor matrimoniale.

Art. 19 Cod. com.

In caz când unul din soți, saŭ amîndoi, sunt comercianți, ofițerul stărei civile trebue să ceară de la ei o copie legalisată de pe contractul lor matrimonial și să-l trimeată spre publicare tribunalului, unde se află stabilimentul lor comercial (art. 19 C. com.). Vedi *infrà*, p. 78 urm.

Sancțiunea art. 61, 62 C. civ.

Dacă ofițerul stăreĭ civile a omis de a interpela pe părți asupra contractuluĭ lor matrimonial, saŭ de a face mențiune despre acest contract în actul de celebrare, el va fi pedepsit de tribunalul civil, potrivit art. 54 din C. civil, osebit de daunele la care el ar putea fi condamnat către terții.

Casul în care soții ar face o declarație mincinoasă. Deosebire de la Codul francez.

Se poate întâmpla ca soții interpelați de ofițerul public, să facă o declarație mincinoasă, adecă să declare că nu aŭ contract, pe când în realitate eĭ aveaŭ un contract. In asemenea caz, o dispositie adaosă, în 1850, la art. 1391 din Codul francez, dispune că femeea se consideră, în privința terțiilor, capabilă de a contracta, în limitele dreptuluĭ comun; ceea ce însemnează că femeea nu se va putea sustrage de la obligațiile sale, invocând contra terțiilor incapacitatea care ar resulta pentru dînsa din adoptarea regimuluĭ dotal. Această dispositie, nefiind reprodusă de legiuitorul nostru, femeea, chiar în caz de declarație mincinoasă, va putea să opue terțiilor incapacitatea sa, pentru-că eĭ aŭ alte mijloace de a se asigura despre existența convenției matrimoniale făcută între soți. In adevĕr, Procedura civilă prescrie transcrierea convențiilor matrimoniale la domicilul bărbatuluĭ, tocmaĭ în interesul terțiilor interesați [1]).

Art. 708 Pr. civ.

Toate convențiile matrimoniale, dice art. 708 din Pr. civilă, saŭ contractele de căsătorie și foile dotale, prin urmare, chiar și acele care ar cuprinde numaĭ o avere mo-

---

[1]) Transcrierea foilor dotale și în dreptul nostru anterior, prescrisă atât de Regulamentul organic al Moldoveĭ (anexa lit. T) cât și de acel al Țăreĭ românești (art. 332 urm.), era cerută tot în interesul terțiilor; căcĭ, în privința părților, ele nu eraŭ supuse la nicĭ-o formalitate. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 244, text și nota 4, și la autoritățile citate acolo, *adde*: Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1902, No. 41. Vedĭ și *suprà*, p. 69.—S'a decis că efectul lipseĭ de publicitate a actuluĭ, după Regul. organic, era ca femeea să fie considerată față de terții ca neavênd dotă. Imobilul cuprins în actul dotal rĕmânea însă în patrimoniul sĕŭ, cu titlul de exoprică saŭ paraferna. Cas. rom. Bulet, S-a 1, 1877, p. 220, și Bulet. 1881, p. 710. Aceeași soluție a fost admisă și în dreptul actual, în privința transcriereĭ speciale prevĕdută de art. 708 și 710 Pr. civ., care trebue să se facă la domiciliul bărbatuluĭ. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 54.

Dr. vechiŭ.

biliară, după cum prevede anume art. 711 Pr. civ. [1]), se vor trece din cuvînt în cuvînt într'un registru special ce se va ţinea la grefa fie-cărui tribunal de judeţ [2]). Tribunalul competent este acel al domiciliului bărbatului (art. 710 Pr. civ.) Transcrierea făcută la alt domiciliŭ de cât acel al bărbatului ar atrage, deci, nulitatea actului [3]).

De şi transcrierea trebue să fie cerută de părţi, totuşi efectele ar fi aceleaşi dacă tribunalul ar fi ordonat-o din oficiŭ [4]).

Art. 712 Pr. civ. Dacă dota consistă în imobile, transcrierea se va face şi la tribunalul situaţiunei imobilului (art. 712 Pr. civ.), soluţie admisă şi în privinţa convenţiilor matrimoniale făcute în străinătate (art. 720, § ultim Pr. civ. [5])

Din cele mai sus expuse resultă că actul dotal care cuprinde, fie avere nemişcătoare, fie mişcătoare, trebue, sub pedeapsă de nulitate, să fie transcris într'un registru special al tribunalului domiciliului bărbatului. Dacă dota consistă şi în imobile, actul va trebui să fie transcris şi în registrul ordinar de transcripţiuni al tribunalului situaţiunei imobilului, sub pedeapsă de a nu fi oposabil terţiilor. Prima transcriere este specială contractelor matrimoniale,

---

[1]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1897, No. 31.

Art. 714 şi 715 Pr. civ. [2]) Procesul-verbal al transcrierei se trece în josul contractului de căsătorie şi în registrul de transcriere (art. 714 Pr. civ.). Contractul, odată autentificat şi transcris, se primeşte de bărbat, în presenţa înzestrătorului (art 715 Pr. civ.)

[3]) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1890, No, 54.

[4]) Cas. rom. *C. judiciar* din 1901, No. 17, p. 132.—In ori-ce caz, formalitatea transcrierei este prescrisă sub pedeapsă de nulitate numai pentru garantarea terţiilor persoane, nu însă i pentru părţile contractante ; de unde resultă că soţul din a cărui culpă saŭ negligenţă nu s'a transcris convenţia matrimonială (în specie actul dotal), nu este în drept a invoca lipsa de transcriere, nici a cere anularea ei ca neregulat făcută. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1897, p. 172 urm.

Art. 718 Pr. civ. şi 66 L. Jud. ocoale. [5]) In privinţa foilor dotale autentificate de judecătorul de ocol, de câte-ori constituirea de dotă cuprinde bunuri nemişcătoare, părţile sunt obligate a depune o copie de pe actul dotal. Această copie va fi înaintată de judecătorul de ocol, îndata după autentificarea foei dotale, către grefierul trib. situaţiunei imobilului, spre a transcrie această mutaţie a proprietăţei în registrul de transcripţii. Judecătorul de ocol şi grefierul tribunalului sunt personal răspundĕtori, fie-care în ceea ce-i priveşte, de neîndeplinirea obligaţiei ce li se impune. Grefa tribun. unde s'a făcut transcrierea, va răspunde judecătoriei respective, în cel mai scurt timp, că s'a făcut transcrierea (art. 718 Pr. civ. şi 66 L. jud. de ocoale).

iar cea de a doua este transcrierea de drept comun. Expunerea de motive a D-luĭ C. G. Dissescu o spune anume [1]).

După art. 773 din noul Proiect de revisuire al Pr. civile, ambele transcrierĭ ale convenţiilor matrimoniale se pot face şi *după celebrarea căsătorieĭ*, ele nefiind oposabile terţiilor de cât din momentul transcriereĭ. Transcrierea actuluĭ în urma săvîrşireĭ căsătorieĭ.

Aceeaşĭ soluţie a fost admisă şi sub vechea Procedură: „Considerând, dice Curtea de casaţie, că din momentul ce se stabileşte că actul dotal a fost făcut şi depus de părţi la tribunal spre transcriere, *mai înainte de celebrarea căsătorieĭ*, simplul fapt al netranscriereĭ luĭ imediat nu-ĭ schimbă caracterul de dotal între soţĭ şi constituitorii eĭ; *că lipsa de transcriere nu face să pardă acest caracter de cât numaĭ faţă de ceĭ de al treilea*“ [2]).

Soluţia este incontestabilă în privinţa transcriereĭ de drept comun, prescrisă de art. 712 Pr. civ. Ea pare însă îndoelnică în privinţa transcriereĭ, speciale contractelor matrimoniale, prevĕdută de art. 708 şi 710 Pr. civ.; căcĭ din aceste texte ar părea să resulte că transcrierea la domiciliul bărbatuluĭ, înainte de celebrarea căsătorieĭ, este ca şi autenticitatea, o formalitate substanţială a contractuluĭ matrimonial. Jurisprudenţa decide însă, după cum am vĕdut, că ambele transcrierĭ sunt privitoare numaĭ la interesul terţiilor; de unde resultă că numaĭ lipsa autenticităţeĭ face ca convenţia matrimonială să fie inexistentă, lipsa transcriereĭ, fie la domiciliul bărbatuluĭ (art. 708, 710 Pr. civ.), fie la situaţiunea imobiluluĭ (art. 712 Pr. civ.), face numaĭ ca contractul să nu fie oposabil terţiilor. Prin urmare, contractul matrimonial poate fi transcris şi în urma celebrăreĭ căsătorieĭ; numaĭ autentificarea luĭ trebue să fie anterioară.

Dacă contractul matrimonial este făcut în străinătate, bărbatul este dator, treĭ luni după întoarcerea sa în ţară, să transcrie acest contract în registrul tribunaluluĭ domiciliuluĭ sĕŭ. Dacă sunt şi imobile, actul se va transcrie şi în registrul tribun. situaţiuneĭ imobilelor (art. 720 Pr. Art. 720 Pr. civ.

[1]) Vedĭ Noul Cod de Proced. civ. adnotat de V. Alexandrescu, Cesărescu, şi Mironescu, p. 57 (apendice). Vedĭ şi Pr. civ., ed. oficială, p. 40.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1890, p. 585. Cpr. C. Craiova şi Trib. Vîlcea, *Dreptul* din 1888, No. 77; *C. judiciar* din 1903, No. 38.

civ.) [1]). Prin adăogirea acestuĭ paragraf final, care nu figura în textul vechiŭ, art. 720 este în perfectă armonie cu art. 712 Pr. civ.

Curtea de casaţie a decis că formalitatea transcriereĭ convenţiilor matrimoniale, făcute în străinătate, este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, ca un mijloc de publicitate, faţă de ceĭ de al treilea, şi că această transcriere o poate cere chiar femeea, saŭ constituitoriĭ doteĭ, în caz când bărbatul a neglijat de a o cere. Prin urmare, este nulă, şi ca atare, neoposabilă creditorilor soţuluĭ falit, inscripţiunea ipotecеĭ legale luată pentru asigurarea uneĭ creanţe resultând dintr'o convenţie matrimonială, făcută în străinătate şi netranscrisă în ţară, conform art. 720 din Pr. civ. [2])

Publicitatea convenţiilor matrimoniale ale comercianţilor (art. 19, 20 C. com.)

Publicitatea convenţiilor matrimoniale este de mare interes, maĭ cu samă dacă unul din soţĭ, saŭ amîndoĭ, sunt comercianţi; căcĭ această publicitate interesează nu numaĭ pe terţiĭ, dar şi pe înşĭ-şĭ soţiĭ, cari vor avea un credit maĭ mare, saŭ maĭ mic, după regimul ce vor fi adoptat. De aceea, această publicitate era prescrisă în Francia încă prin ordonanţa din 1673 [3]).

---

[1]) Românul, care s'ar căsători în străinătate, n'are însă nevoe de a transcrie actul de celebrare a căsătorieĭ, la reîntoarcerea sa în ţară, nicĭ de a face publicaţiunĭ în România. Codul nostru (art. 152) a desfiinţat aceste formalităţi cerute de art. 170 şi 171 C. fr.

[2]) Cas. rom. *Dreptul* din 1902, No. 16.—Veḑi însă C. Bucureştĭ (decisie casată), *Dreptul* din 1901, No. 46.

Publicitatea separăreĭ de patrimoniĭ.

[3]) In legea actuală, nu numaĭ contractul matrimonial este supus publicităţeĭ (art. 19 şi 20 C. com.), dar şi separarea de patrimoniĭ judiciară dintre soţĭ (art. 21 C. com.). Veḑi *infrà*, explic. art. 1259 urm.

Art. 7 L. pentru înscrierea firmelor, din 18 Martie 1884.

Art. 7 din legea pentru înscrierea firmelor (18 Martie 1884) prevede, de asemenea, că comerciantul căsătorit va presenta tribunaluluĭ, spre a fi menţionate în registrul firmelor, convenţiile matrimoniale, hotărîrile judecătoreştĭ definitive, prin care se declară zestrea, saŭ averea parafernală ce are femeea luĭ, separarea de patrimoniĭ, precum şi încetarea separaţieĭ, conform art. 1270 din Codul civil. (Veḑi şi art. 3 lit. *h* din Regul. pentru forma şi modul ţinereĭ registrelor firmelor, din 8 April 1884).

In acest scop, art. 19 din Codul comercial dispune ă ofiţerul stăreĭ civile, care a celebrat căsătoria, trebue să trimeată tribunalului de comerţ, unde se află stabilimentul comercial al soţilor [1]), o copie legalisată de pe contractul lor matrimonial, în termen de o lună de la data luĭ, pentru ca tribunalul să dispună publicarea şi afişarea luĭ conform art. 10 din Codul de comerţ. Sancţiunea acesteĭ dispoziţiĭ este, pentru ofiţerul stăreĭ civile, amenda de la 25 până la 100 leĭ, şi chiar destituirea, la caz de rea credinţă, şi despăgubirea părţilor interesate (art. 19 C. com.). Ofiţerul stăreĭ civile, la caz când unul din soţĭ, saŭ amîndoĭ sunt comercianţĭ, nu trebue deci să se mulţămească a interpela pe soţĭ asupra convenţieĭ lor matrimoniale, aşa precum prevede art. 61 din Codul civil, ci chiar să ceară de la dînşiĭ o copie legalisată de pe contractul lor matrimonial, spre a o trimete tribunalului respectiv [2]). Soţul comerciant, care nu va depune în mânile ofiţeruluĭ stăreĭ civile copia de pe contractul sĕŭ matrimonial, la caz de faliment, va fi considerat ca bancrutar simplu şi pedepsit ca atare (art. 877, § 2 C. com.) Art. 10, 19 şi 877, § 2 Cod. com.

Art. 20 din Codul comercial prevede ipotesa în care soţiĭ, saŭ unul din eĭ, nu eraŭ comercianţĭ în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ, dar aŭ devenit maĭ în urmă. In acest caz, *soţul*, adecă atât bărbatul cât şi femeea, care a devenit comerciant în urma căsătorieĭ sale, este dator să Art. 20 şi 877, § 2 C. com.

In cât priveşte pe străiniĭ căsătoriţĭ în străinătate, cari făceaŭ comerciŭ în ţară, art. 66 din vechiul Cod comercial, avea o dispoziţie, care n'a maĭ fost reprodusă în Codul actual. Iată, cum se exprimă această dispoziţie: „Orĭ-care din străinĭ nu se va fi căsătorit aicĭ, şi se neguţitoreşte în Principat, de va voi a-şĭ urma negoţul pe viitor, va fi dator a înfăţişa la judecătorie, în soroc de şese luni socotite din ḑiua punereĭ în lucrare a acesteĭ condicĭ, foaia de zestre saŭ actul doveditor a stăreĭ soţieĭ sale, împuternicit cu formală adeverire; iar neavênd aceste acte în original, va aduce copiĭ adeverite cu acelaşĭ chip.—Inscrierea aceleĭ foĭ de zestre saŭ act de căsătorie se va urma după art. 335 din Regul. organic". Art. 66 din Codul com. vechiŭ, relativ la străiniĭ căsătoriţĭ în străinătate.

[1]) Dacă soţul comerciant are maĭ multe stabilimente comerciale, copia de pe contractul sĕŭ matrimonial se va înainta la toate tribunalele în resortul cărora se găsesc aceste stabilimente. Cpr. Gr. Maniu, *Dr. com.*, I, p. 70.

[2]) Cpr. C. N. Toneanu, *Tr. de dr. comercial*, I, 63.

depună la tribunal o copie legalisată de pe contractul sĕŭ de căsătorie, în termen de o lună de la începerea comerţuluĭ sĕŭ, sub pedeapsă iarăşĭ, la caz de faliment, de a fi considerat ca bancrutar simplu (art. 877, § 2 C. com.)

Altă sancţiune. Controversă.

Chestiunea este însă de a se şti dacă, pe lângă această sancţiune eventuală, nu maĭ există şi alta, maĭ energică, de natură bănească? S'a decis, pe de o parte, că neîndeplinirea publicităţeĭ prescrisă de lege, nu atrage nulitatea contractuluĭ [1]); iar pe de alta, că terţiĭ nu pot înlătura dispoziţiile contractuluĭ matrimonial jignitoare intereselor lor [2]).

Această din urmă soluţie este departe de a fi juridică. Se decide, în adevĕr, cu drept cuvînt, că de câte-orĭ omisiunea publicităţeĭ aduce o pagubă terţiilor, soţiĭ trebue s'o repare. Astfel, femeea comerciantă, căsătorită sub regimul dotal, care din negligenţă saŭ rea credinţă, nu îndeplineşte mĕsurile de publicitate edictate de lege, comite un quasi-delict, saŭ un delict, care o obligă chiar cu bunurile sale dotale; ceea ce însemnează că creditoriĭ eĭ vor putea să urmărească imobilele dotale, a căror inalienabilitate n'a fost dată la iveală [3]).

Bunurile soţuluĭ necomerciant nu vor putea, însă, fi urmărite pentru negligenţa saŭ reaua credinţă a soţuluĭ comerciant, fiind-că legea nu impune publicitatea, ambilor soţĭ, ci numaĭ aceluĭ comerciant [4]).

---

[1]) Cas. fr. şi C. Rennes, Sirey, 69. 1. 359. D. P. 70. 1. 99. D. P. 81. 2. 211. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 319. Toneanu, *op. cit.*, I, 64.

[2]) Boistel, *Cours de droit commercial*, 245. Cpr. şi C. Rennes, Sirey, 81. 2. 266.

[3]) Veḑĭ în acest sens : Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 603. Thaller, *Tr. élément. de dr. commercial*, 144 (ed. 1-a). Lyon-Caen et Renault, *op. cit*, I, 319 urm. (ed. a 2-a), şi *Pr. de dr. comm.*, I, 246. Guillouard, I, 209. Aubry et Rau, V, § 503, p. 250, text şi nota 15. Vidari, *Corso di diritto commerciale*, I, 486 (ed. a 4-a). Bolaffio, *Il Codice di comm. ital. commentato*, I, 143. Cas. fr. şi C. Amiens, D. P. 93. 1. 285 şi 349. D. P. 94. 2. 208. Veḑĭ asupra responsabilităţeĭ femeeĭ, în privinţa bunurilor sale dotale, t. VII, a Coment. noastre, p. 28, text şi nota 1 ; t. V, p. 473 urm. ; t. I. partea II, p. 103, şi *infrà*, sub art. 1248, rubricile : *Inalienabilitatea doteĭ imobiliare*, şi *Casurile excepţionale în care fondul dotal este alienabil.*

[4]) Thaller, *op.* şi *loco cit.* Cpr. Vidari, *op. cit.*, I, 487.

Despre momentul când convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute, şi imutabilitatea lor.

Convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute înainte de căsătorie (art. 1228); ele nu intră în vigoare de cât dacă căsătoria a fost celebrată şi din ḑiua celebrăreĭ eĭ (art. 1232). Ele nu pot fi schimbate în urma celebrăreĭ căsătorieĭ (art. 1236); ele pot însă fi modificate, sub condiţiile determinate de lege, în intervalul de timp care se strecoară între redactarea convenţieĭ matrimoniale şi celebrarea căsătorieĭ (art. 1229, 1230). In fine, ele nu pot fi supuse unuĭ termen saŭ uneĭ condiţiĭ (art. 1232).

Momentul când convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute.

In dreptul nostru anterior, convenţiile matrimoniale puteaŭ fi făcute nu numaĭ înainte, dar chiar şi în urma celebrăreĭ căsătorieĭ [1]). „Tocmelele căsătoreşti, ḑice art. 1609 din Codul Calimach, se fac şi maĭ înainte de logodnă şi după logodnă, şi maĭ înainte de cununie şi *după cununie*, însă spre împedecarea şi depărtarea întâmplătoarelor pricinĭ, maĭ sigur este ca să se facă înainte de săvîrşirea logodneĭ, saŭ a cununieĭ, dacă aceasta o iartă starea ambelor părţi“ [2]). Art. 1609 C. Calimach.

Codul german permite, de asemenea, soţilor de a face Art. 1432 C. germ.

[1]) Această soluţie era admisă şi sub Codul Caragea, conform principiilor din dreptul roman, de şi nicĭ-un text din acest Cod n'o spune anume, ca în Codul Calimach. Cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1892, No. 34, şi *Dreptul* din 1881, No. 56. Veḑi *infrà*, explic. art. 1233.

[2]) Veḑi şi art. 1614 C. Calimach, citat textual *infrà*, p. 88, nota 4. In cât priveşte Codul Caragea, veḑi, *infrà*, p. 89, text şi nota 1.—Şi la Romanĭ, convenţiile matrimoniale puteaŭ fi făcute atât înainte cât şi în timpul căsătorieĭ, *post nuptias* (L. 1, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4), fără nicĭ o solemnitate, şi chiar verbal (L. 6, Cod., *De dotis promissione et nuda pollicitatione*, 5, 11). Veḑi *suprà*, p. 68, n. 4 şi *infrà*, p. 88, n. 3. Veḑi şi *infrà*, explic. art. 1236. Dr. roman.

Contractul matrimonial, făcut sub legea veche, conform legeĭ atunci în vigoare, este valid şi astă-ḑi, întru cât legea nu are efect retroactiv (art. 1 C. civ). Cpr. Baudry, III, 17. Soţiĭ căsătoriţi sub legea veche ar putea chiar astă-ḑi să-şi facă, saŭ să-şi schimbe contractul lor matrimonial. Veḑi *infrà*, p. 89, text şi nota 3.

și de a modifica contractul lor matrimonial chiar în timpul căsătoriei (art. 1432)[1]. (Cpr. și art. 1691 Cod. saxon).

Dreptul actual.

După Codul actual, convențiile matrimoniale nu pot, din contra, fi făcute de cât înainte de căsătorie (art. 1228 C. civ. și 710 Pr. civ.). Această regulă, foarte înțeleaptă, a fost împrumutată de la dreptul cutumier[2]; căci, în provinciile de drept scris, unde dreptul roman era aplicabil, convențiile matrimoniale puteaŭ fi redactate chiar în urma celebrăreĭ căsătorieĭ [3]).

Motivele dispositieĭ actuale sunt următoarele: Legiuitorul a voit, pe de o parte, să ocrotească independența ambilor soți, care ar putea să nu maĭ existe în urma căsătorieĭ; de-vreme-ce unul din eĭ ar putea să abuseze de înrîurirea ce el exercită asupra celuilalt, pentru a-l face să consimtă la niște stipulații defavorabile; iar pe de alta, să înlăture fraudele de care ceĭ de al treilea ar putea fi victime prin adoptarea, în urma căsătorieĭ, a unuĭ regim matrimonial dăunător intereselor lor.

Nulitate absolută. Art. 1228.

Convențiile matrimoniale, redactate în urma căsătorieĭ, sunt lovite de o nulitate absolută: „Convențiile matrimoniale vor fi făcute prin tribunal, ḑice art. 1228 din Codul civil, *maĭ înainte de celebrarea căsătorieĭ, sub pedeapsă de*

Dreptul străin.

[1]) Cpr. Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 137. Veḑĭ *infrà*, p. 89. Aceeași soluție este admisă și în Codul civil rusesc, care, prin art. 1545, dispune că părțile contractante pot oriĭ și când să resilieze contractul, de comun acord. Cpr. Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1896, p. 870.— Soluția dreptuluĭ nostru vechiŭ era admisă altă dată și în Spania. (Veḑĭ Er. Lehr, *Dr. civ. espagnol*, 137). Astă-ḑi însă, noul Cod spaniol (art. 1320, 1321) oprește atât facerea cât și prefacerea convențiilor matrimoniale în urma celebrăreĭ căsătorieĭ. Tot în același sens se vede redactat și art. 1105 din Codul portughez de la 1867. Codul austriac ḑice, de asemenea, prin art. 1217 (nereprodus în Codul Calimach) că prin pacte matrimoniale *(Ehe-Pacte)*, se înțeleg contractele făcute relativ la bunurĭ *în vederea uneĭ căsătoriĭ*, ceea ce lasă a înțelege că ele trebue să fie făcute înainte de căsătorie. Veḑĭ însă L. austriacă din 17 Decem. 1862.

[2]) Cpr. Pothier, VII, *Introduct. au Traité de la communauté*, 11. „*Les conventions matrimoniales*, ḑice acest autor, *doivent se faire avant la célébration du mariage; il n'est plus temps de les faire après que le mariage a été célébré*".

[3]) Cpr. C. Agen, D. P. 54. 5. 191, No. 2. Répert Sirey, *Contrat de mariage*, 606.

nulitate". Aceeași soluție este admisă și în Francia, de și cuvintele *sub pedeapsă de nulitate* nu figurează în textul conrespundĕtor francez [1]).

Neadmiterea confirmăreĭ.

Din cele mai sus expuse resultă că contractul matrimonial, făcut în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, nu este susceptibil de nicĭ-o confirmare nicĭ în timpul căsătorieĭ, nicĭ în urma desfacereĭ eĭ: că această nulitate nu poate fi acoperită prin prescripția decenală statornicită de art. 1900, și că nulitatea poate fi opusă atât de soțĭ cât și de terțiile persoane [2]).

Validitatea stipulatiilor străine de contractul matrimonial.

Actul nul ca contract matrimonial va exista cu-toate-acestea ca act autentic, și stipulațiile străine de acest contract ce el ar cuprinde nu vor fi lovite de nulitate, dacă ele întrunesc condițiile cerute pentru validitatea lor. Astfel, o donație de bunurĭ presente, făcută de un terțiŭ unuia din soțĭ, saŭ de unul din soțĭ celuilalt soț, va rĕmânea validă, dacă ea a fost acceptată de soțul donatar [3]).

Intrarea în vigoare a convențiilor matrimoniale și caducitatea lor.

Art. 1232.—Regimul căsătorieĭ, fie legal, fie convențional, începe din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ înaintea ofițerului stăreĭ civile: nu se poate stipula că el va începe după un termen oarecare, saŭ la îndeplinirea vre-uneĭ condițiunĭ [4]). (Art. 1233 urm. C. civ. Art. 1399 C. fr. *modificat*).

---

[1]) Guillouard, I, 216. Laurent, XXI, 59 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 608.—Dacă celebrarea căsătorieĭ și redactarea contractuluĭ matrimonial aŭ avut loc în aceeași ḑi, dovada că contractul a fost redactat în urma căsătorieĭ se va puteа face prin marturĭ. T. Huc, IX, 32 *in fine*. Guillouard, I, 218. Laurent. XXI, 62. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 253.

[2]) Guillouard, I, 216 urm. T. Huc, IX, 32. Baudry, III, 17. Laurent, XXI, 60 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 609 urm.—Unĭĭ autorĭ admit însă, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, atât confirmarea expresă cât și acea tacită. Veḑĭ în acest din urmă sens: Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 253. Troplong, I, 181, 182.

[3]) Laurent, XXI, 63. Guillouard, I, 219. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 253, 254. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 616 urm. Cpr. și Trib. Vilcea, *C. judiciar* din 1903, No. 38.

[4]) Textul conrespundĕtor francez are următoarea cuprindere: „Cumunitatea, fie legală, fie convențională, începe din ḑiua căsătorieĭ contractată înaintea ofițerului stăreĭ civile; nu Deoseb. între textul nostru și acel francez.

Convenţiile matrimoniale trebue, precum am vĕdut, să fie redactate înainte de căsătorie ; însă ele nu întră în vigoare de cât dacă căsătoria a fost celebrată, şi din ḑiua celebrăreĭ eĭ (art. 1232), saŭ maĭ bine ḑis, *din momentul* celebrăreĭ căsătorieĭ [1]).

Dacă celebrarea căsătorieĭ este, saŭ nu, o adevărată condiţie.

Curtea de casaţie din Francia a decis că celebrarea căsătorieĭ se consideră ca o condiţie a căreĭ îndeplinire se suie până în ḑiua redactăreĭ contractuluĭ matrimonial ; aşa că contractul îşĭ va produce efectul sĕŭ încă din ḑiua redactăreĭ sale, orĭ-care ar fi regimul adoptat de soţĭ [2]).

Contractul matrimonial nu este însă un contract condiţional în sensul juridic al cuvîntului ; căcĭ celebrarea căsătorieĭ nu este un eveniment viitor şi necert de care părţile pot să facă să atârne convenţia lor. Ea este un element esenţial al existenţeĭ contractuluĭ matrimonial, fără de care contractul nu poate să aibă viaţă [3]). „Există convenţiunĭ, ḑic Aubry et Rau, care prin natura şi obiectul lor, presupun neapărat existenţa saŭ îndeplinirea ulterioară a unor anume fapte. Aceste fapte nu constituesc însă adevărate condiţiĭ, chiar dacă ar fi fost indicate ca atare. Astfel, clausa prin care părţile, care figurează într'un contract

---

se poate stipula că ea va începe la o altă epocă". Marcadé (V, art. 1399, No. III), comentând acest text, ḑice că ceea ce legea dispune în privinţa comunităţeĭ, este aplicabil şi celorlalte regime matrimoniale, şi că nu se poate adopta de o dată maĭ multe regime, supunêndu-le unuĭ termen saŭ uneĭ condiţiunĭ, şi legiuitorul nostru a tradus şi de astă-dată, în lege, părerea acestuĭ autor. Cpr. şi Baudry et Surville, I, 47, 47 bis.

[1]) După uniĭ autorĭ, convenţia matrimonială şi-ar produce efectele sale din ḑiua căsătorieĭ, înainte chiar de celebrarea eĭ (Arntz, III, 527 ; Aubry et Rau, V, § 506, *in fine*, p. 281) ; însă această părere este cu drept cuvînt respinsă de majoritatea autorilor, pentru-că convenţia relativă la bunurĭ nu poate să preceadă căsătoria. Vedĭ Planiol, III, 903. T. Huc, IX, 72. Thiry, III, 258. Laurent, XXI, 209. Guillouard, I, 348. Duranton, XIV, 95.—După cutumele din Paris şi Orléans, comunitatea începea în momentul benedicţieĭ nupţiale, ĭar după alte cutume, ea nu începea de cât a doua ḑi, saŭ după un an şi o ḑi de la căsătorie. Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, No. 4 şi 278. Vedĭ *suprà*, p. 26, n. 3.

[2]) Cas. fr. D. P. 79. 1. 441. Sirey, 81. 1. 353.

[3]) Guillouard, I, 276. Répert. Sirey, *v° cit.*, 619. Aubry et Rau, IV, § 302, p. 60.

matrimonial, ar fi făcut să atârne efectul acestui contract de celebrarea căsătoriei proiectate, n'ar constitui o adevărată condiție“ [1]).

Necelebrarea căsătoriei proiectate.

Dacă căsătoria proiectată nu se celebrează, contractul matrimonial (bănesc) va fi neavenit [2]). Legea nefixând nici-un termen, contractul matrimonial își păstrează puterea sa și e susceptibil de a-și produce efectele sale, oricare ar fi timpul ce s'ar strecura între redactarea lui și celebrarea căsătoriei. El nu va fi caduc de cât atunci când va fi cert că părțile aŭ renunțat la căsătoria proiectată, ceea ce este o chestie de fapt, lasată la suverana apreciare a judecătorilor de fond [3]).

Soarta convențiilor matrimoniale, putênd fi un timp oare-care în suspensie, această incertitudine poate să fie întru cât-va prejudiciabilă terțiilor, cari ar fi făcut liberalități unuia din viitorii soți. De aceea se recunoaște acestor terții dreptul de a acționa pe viitorii soți spre a-i obliga a se explica asupra intențiunei lor [4]).

Căsătoria trebue să fie validă.

Pentru ca căsătoria viitorilor soți să dea putere și existență convențiilor lor matrimoniale, nu este suficient

[1]) Aubry et Rau, IV, § 302, p. 60.

[2]) „Orĭ-ce donațiune, făcută în favoarea căsătoriei, va fi caducă, dice art. 1088 din Codul francez, dacă căsătoria nu are loc“. Vedĭ și art. 209 C. neerlandez. „Dacă unul din viitorii soți, saŭ o a treia persoană promite orĭ dărueşte ceva celuilalt soț în vederea căsătoriei *(in Rücksicht auf die künftige Ehe)*, dice art. 1247, partea finală din Codul austriac (dispoziție nereprodusă în Codul Calimach), donațiunea poate fi revocată de câte-orĭ căsătoria nu are loc fără culpa dăruitorului: „*so kann, wenn die Ehe ohne Verschulden des Geschenkgebers nicht erfolgt, die Schenkung widerrufen werden*“. Orĭ-ce convenție matrimonială este, în adevĕr, făcută sub condiția tacită a celebrărei căsătoriei (L. 17, § 1 și L. 68, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vedĭ și Andr. Donici (§ 24, cap. 33) unde se dice: „Cu darea zestrei se înțelege urmarea nunței; decĭ, neurmându-se nunta, zestrea toată se întoarce deplin“. Cu-toate-că nicĭ-o dispoziție de asemenea natură nu există în Codul nostru actual, soluția nu poate fi de cât tot aceeași, în basa principiilor generale. Vedĭ și *infrà*, rubrica: *Natura juridică a constituirei dotei în privința constituitorului.* Dreptul vechiŭ și dreptul străin.

[3]) Cpr. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 622. C. Nîmes, D. P. 52. 2. 115. Sirey, 50. 2. 519.

[4]) Cpr. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 623. Guillouard, I, 277. Rodière et Pont, I, 174.

ca ea să fie celebrată; se mai cere încă ca căsătoria să fie validă; de unde resultă că dacă căsătoria ar fi mai în urmă anulată, contractul matrimonial ar fi *eo ipso* desfiinţat, afară de casul unei căsătorii putative, în care convenţiile matrimoniale ale soţilor şi-ar păstra efectele lor, în privinţa copiilor şi a soţului de bună credinţă [1]).

Validitatea stipulaţiilor străine de conv. matrimonială.

Caducitatea contractului matrimonial, în caz de necelebrarea căsătoriei, nu atrage însă nulitatea stipulaţiilor intervenite în acest act, care ar fi străine de convenţiile matrimoniale ale soţilor. Astfel, cesiunea unor drepturi succesorale consimţită de unul din soţi în favoarea unui terţiu prin contractul matrimonial, rămâne validă, cu-toate-că căsătoria n'a fost celebrată [2]).

Despre termen şi condiţie în convenţiile matrimoniale (art. 1232).

Termen.

Cu-toate-că art. 1399 din Codul francez dispune, după cum am văḑut *suprà*, p. 83, nota 4, numai în privinţa comunităţei legale saŭ convenţionale, că ea nu poate începe la o altă epocă de cât de la celebrarea căsătoriei înaintea ofiţerului stărei civile; totuşi este generalmente admis, cu toată părerea contrară a lui Rodière et Pont (I, 92), că această soluţie este adevărată şi în privinţa celorlalte regime matrimoniale, care nu pot fi supuse unui termen nici *a quo* nici *ad quem* [3]). La noi, nici-o discuţie nu mai e cu putinţă, fiind-că art. 1232 dispune în termeni expreşi că *nici-un regim matrimonial, fie el legal, saŭ convenţional*, nu poate fi supus unui termen.

---

[1]) Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 624. Rodière et Pont, I, 180. Guillouard, I, 278. Laurent, XV, 170, şi XXI, 9. Aubry et Rau, V, § 501, p. 231. Baudry et Surville, I, 8. Demolombe, XXIII, 254, 255. Văḑi şi t. IV a Comentariilor noastre, p. 745.—Anularea convenţiei matrimoniale nu are, însă, nici-o înrîurire asupra validităţei însă-şi a căsătoriei, pentru-că principalul nu atîrnă de accesoriŭ. Soţii fiind, în asemenea caz, fără convenţie matrimonială, vor fi căsătoriţi sub regimul de drept comun. Baudry, Le Courtois et Surville, I, 8 şi 204 urm. Văḑi *suprà*, p. 60.

[2]) Cpr. Laurent, XXI, 8. Aubry et Rau, V, § 501, p. 231. Répert. Sirey, *v° cit.*, 625. C. Nîmes, Sirey, 57. 2. 609.

[3]) Văḑi Arntz, III, 527. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 756 urm. şi autorii citaţi acolo. Baudry et Surville, I, 47.

Aceeași soluție este admisă de legiuitorul nostru și în privința condițieĭ (art. 1232, *in fine* [1]). In Francia însă, chestiunea este controversată, cel puțin în privința condițieĭ casuale și mixte [2]) ; căcĭ, în privința condițieĭ potestative, adecă : care ar atârna de voința ambilor soțĭ, saŭ a unuia din eĭ, posibilitatea eĭ în convențiile matrimoniale este exclusă de aproape unanimitatea autorilor, în basa principiuluĭ imutabilitățeĭ acestor convenții [3]), despre care avem să ne ocupăm maĭ la vale. Condiție.

Despre imutabilitatea saŭ neschimbarea convențiilor matrimoniale în timpul căsătorieĭ.

„*Un second caractère qui est propre aux conventions matrimoniales*, dice Pothier [4]), *est qu'aussitôt qu'elles ont été confirmées par la célébration du mariage qui a suivi le contrat, il n'est plus permis aux parties d'y déroger en rien, même par leur consentement mutuel*".

Acest principiŭ, împrumutat de la dreptul anterior cutumier, a trecut în Codul fr. și de acolo în Codul nostru. Convențiile matrimoniale nu maĭ pot, decĭ, fi schimbate în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, după cum o spune anume art. 1395 din Codul francez, dispositie foarte înțeleaptă și aprobată de toțĭ autorii [5]) ; căcĭ ea ocrotește nu numaĭ drepturile

[1]) Prin urmare, nicĭ dota nu poate fi constituită sub un termen, saŭ sub o condiție. Cpr. Baudry et Surville, III, 1573.

[2]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 762 urm. și autorii citați acolo.

[3]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 759 și autorii citați acolo.—Toullier (VI, partea II, 83, 84) admite chiar posibilitatea uneĭ condițiĭ potestative din partea soților, iar Colmet de Santerre (VI, 16 bis II, III, IV) admite, fără nicĭ-o distincție, contractul de căsătorie condițional. Din toate părerile, acea maĭ juridică de bună-samă, pe care a admis-o și legiuitorul nostru, este acea a lui Marcadé (art. 1399, No. II urm.), sprijinită și de alțĭ autorĭ (v. Arntz, III, 528 ; Troplong, I, 331 urm. ; Planiol, III, 828 ; Baudry et Surville, I, 47 bis), după care orĭ-ce condiție este inadmisibilă în materie de convențiĭ matrimoniale.

[4]) Pothier, VII, *Introduc. au Traité de la communauté*, 18.

[5]) Cpr. Guilloŭard, I, 215. Troplong, I, 171. Laurent, XXI, 57. Baudry, III, 18. Baudry et Surville, I, 86 urm. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 252, nota 1. Colmet de Santerre, VI, 11 bis XI. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 5538. Thiry, III, 204. Planiol, III, 814.—Vedĭ însă Toullier D., VI, partea II, 24.

celor de al treilea chemaţi a contracta cu soţii, dar chiar şi pe acele ale femeei. In adevĕr, presupunênd că soţii aŭ adoptat regimul dotal, care întru cât-va garantează pe femee în contra actelor de râsipire ale bărbatului, acest din urmă ar putea, după celebrarea căsătoriei, să useze de autoritatea şi înrîurirea sa spre a o face să consimtă la un alt regim matrimonial, care ar putea compromite întregul sĕŭ avut.

De şi art. 1395 din Codul francez a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuşi nu mai încape îndoială că soluţia trebue să fie aceeaşi şi în dreptul nostru, aceasta resultând, în adevĕr, din art. 1229, 1230 C. civ., 710 şi 716 Pr. civ., care presupun neschimbarea convenţiilor matrimoniale în urma celebrăreĭ căsătorieĭ [1]). Art. 1236 nu face de cât a aplica regimuluĭ dotal principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale. In adevĕr, obligaţia impusă soţilor de a-şi face convenţiile lor matrimoniale *înainte de celebrarea căsătorieĭ* (art. 1228 C. Civ.), ar rĕmânea fără efecte, dacă soţii odată căsătoriţi, ar putea să schimbe convenţiile lor făcute înainte [2]).

Separarea de patrimoniŭ.

Separaţia de patrimoniŭ, pe care femeea poate s'o ceară şi s'o dobîndească de la justiţie, de câte-orĭ dota eĭ este în pericol (art. 1256 urm.), aduce necontestat o schimbare în regimul matrimonial adoptat de soţĭ din capul loculuĭ, însă această schimbare nu periclitează interesele terţiilor, din causa mĕsurilor de publicitate la care legiuitorul supune separarea de bunurĭ.

Dreptul vechiŭ.

Cu-toate-acestea, legiuirile noastre anterioare permiteaŭ, conform dreptuluĭ roman [3]), de a preface şi chiar de a face convenţiile matrimoniale şi în urma celebrăreĭ căsătorieĭ (art. 1609 şi 1614 C. Calimach [4]), soluţie admisă

---

[1]) Cpr. T. Huc, IX, 35, *ab initio*.

[2]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1887, No. 32 (motive). Vedĭ observ. noastră publicată în *Curierul judiciar* din 1900, No. 78, şi din 1902, No. 68.

[3]) „*Pacisci post nuptias, etiam si nihil antea convenerit, licet*". L. 1, Pr. Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4. Instit. *De donat.* § 3, II, 7 şi L. 19, Cod., *De donationibus ante nuptias*, 5, 3. Vedĭ *suprà*, p. 81, nota 2 şi *infrà*, explic. art. 1236.

Art. 1614 C. Calimach.

[4]) Vedĭ art. 1609 C. Calimach, reprodus *suprà*, p. 81. Vedĭ şi art. 1614 din acelaşi Cod, care dispune că: „Alcătuirile căsătoreşti făcute înaintea cununieĭ, nu sunt oprite a se pre-

atât în Codul Caragea [1]), cât și în noul Cod german. „Soții, dice art. 1432 din acest din urmă Cod, pot chiar în urma sĕvîrșireĭ căsătorieĭ *(insbesondere auch nach der Eingehung der Ehe)*, să desfacă, saŭ să schimbe regimul bunurilor lor“ [2]). (Veḑi și *suprà*, p. 68, nota 1).

Dreptul soților căsătoriți sub legea veche.

Din împrejurarea că legiuirile abrogate permiteaŭ aceste schimbări saŭ prefaceri în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, resultă că soții căsătoriți înainte de promulgarea Codului actual ar putea, astă-ḑi, în mod valid, să facă contractul lor matrimonial, saŭ să schimbe contractul lor primitiv [3]).

---

face în vremea căsătorieĭ, însă nu spre micșorarea zestreĭ, saŭ spre primejdia siguranței eĭ, cum nici spre jignirea altora, adecă: a moștenitorilor neapărați la a lor legitimă, saŭ a creditorilor“. Tot cam în aceiași termeni se exprimă și Andronachi Donici: „Tatăl poate *și după săvîrșirea nunței* să maĭ adaoge la zestrea fiiceĭ sale, însă fără păgubirea creditorilor sĕĭ și fără a-și micșora din legiuita parte ce se cuvine s'o moștenească moștenitorii luĭ“.

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 266, și *Dreptul* din 1882, No. 81. Trib. Ilfov și Dîmbovița, precum și C. București, *Dreptul* din 1892, No. 20, și din 1883, No. 10 și 13. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1899, No. 55.

[2]) Veḑi și art. 1545 din Codul civil rusesc, citat *suprà*, p. 82, nota 1.

[3]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1876, No. 7. C. Bruxelles, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 389, nota 1. Laurent, I, 205, 206. Aubry et Rau, V, § 501, p. 231. Rodière et Pont, I, 185. Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, art. 1395, No. 410. F. Herman, III, art. 1395, No. 5. Mârzescu, *Maximele dreptuluĭ roman* (Iași, 1880), p. 81 urm. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, I, 3079 urm.

Testamente conjunctive.

Dar dacă legea în vigoare în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ este singură aplicabilă în privința consecințelor naturale care resultă din uniunea conjugală, actele săvîrșite între soți în urma căsătorieĭ, care nu sunt o urmare firească și neapărată a uniuneĭ lor, sunt cârmuite de legea în vigoare în momentul când sunt făcute. Astfel, soții căsătoriți sub legea veche, care permitea testamentele conjunctive și mutuale făcute prin unul și același act, n'ar putea să testeze astă-ḑi unul în favoarea altuia, prin acte făcute în această formă (art. 857, 938 C. civ.) Cpr. Rodière et Pont, I, 186. Pand. fr., *Mariage*, I, 3123.—Actele făcute în această formă, sub legea veche, vor fi valide însă astă-ḑi, conform regulei: *tempus regit actum*, cu-toate-că testatorii ar fi murit sub legea nouă. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1881, No. 40 și Bulet. Cas. S-a 1, 1881, p. 300. C. Iași, Craiova și București,

„*E vero*, dice P. Fiore [1]), *che quando due coniugi si maritano sotto una legislazione che permetta di regolare le lor convenzioni dopo il matrimonio, conservano questa facoltà anche quando sopravviene la nuova legge che lo proibisce*".

Soţii, însă, cari s'ar fi căsătorit sub legea veche, fără contract matrimonial, şi ar fi făcut asemenea contract sub legea nouă, în puterea dreptului dobîndit sub legea veche, n'ar mai putea în urmă să mai schimbe acest contract, în virtutea legei vechi, care permitea asemenea schimbări, ei fiind în situaţia în care ar fi soţii căsătoriţi sub legea nouă. Legea nouă, sub care ei şi-aŭ făcut contractul matrimonial, oprindu-i pe viitor de a mai aduce vr'o schimbare acestui contract, ei trebue să se supue în totul acestei legi [2]).

Ordine publică. Consecinţe.

In dreptul actual, principiul imutabilităţei convenţiilor matrimoniale avênd de scop ocrotirea intereselor terţiilor şi chiar a soţilor, se întemeiază pe consideraţii de ordine publică; de unde resultă următoarele consecinţi:

Dreptul din 1895, No. 18; din 1898, No. 84, şi din 1900, No. 46. Cas. fr. D. P. 45. 1. 126. T. Huc, VI, 267. Laurent, XV, 323. Demolombe, XXI, 20. Aubry et Rau, VII, § 667, *in fine*, p. 101. Veḑi şi t. IV a Coment. noastre, p. 402, nota 2.—Unele legislaţiuni străine admit şi astă-ḑi testamentele conjunctive între soţi. Veḑi art. 583 şi 1248 C. austriac (nereproduse în Codul Calimach), art. 2265 C. german *(Ein gemeinschaftliches Testament kann nur von Ehegatten errichtet werden)*, etc.—*Contrà*: art. 669 C. spaniol.

Dreptul internaţional în privinţa testamentelor conjunctive.

Regula care opreşte testamentele conjunctive, se referă la substanţa, iar nu la forma testamentului; de unde resultă că doi Români nu pot testa în forma conjunctivă într'o ţară în care asemenea testamente ar fi permise, de exemplu: în Brasilia. Cas. Florenţa, Sirey, 99. 4. 5, şi *Dreptul* din 1899, No. 59 (cu observaţia noastră). Laurent, XII, 145 şi *Dr. international*, VI, 314 urm. Baudry et Colin, *Don. et test.*, II, 1855 urm. Despagnet, *Dr. internat.*, 378 (ed. a 3-a). Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, I, 154. Marcadé, IV, 88, etc. Art. 733 din Codul spaniol este formal în această privinţă.—*Contrà*: Demolombe, XXI, 20 şi 476. Aubry et Rau, VII, *loco cit.* T. Huc, VI, 267, *in fine*. Trib. Imp. german şi Trib. sup. Colmar, Sirey, 95. 4. 12, şi D. P. 98. 2. 238.

[1]) *Diritto internaz. privato*, 329 (ed. ital. din 1874).

[2]) Cpr. Mârzescu, *op. cit.*, p. 83. Veḑi Tratatul nostru în limba franceză, p. 83, *ad notam*, şi t. I, partea I a Coment. noastre, p. 51, nota 1.

1º Orĭ-ce clausă prin care părţile şi-ar fi reservat dreptul de a modifica convenţiile lor matrimoniale, în timpul căsătorieĭ, ar fi nulă şi n'ar produce nicĭ-un efect (art. 5 C. civ.) „Convenţiile matrimoniale sunt atât de neschimbătoare, ḑice Pothier [1]), în cât soţiĭ n'ar putea, prin contractul lor, să-şĭ reserve facultatea de a schimba saŭ de a reforma una saŭ maĭ multe din clausele acestor convenţiuni“ [2]);

2º Schimbările aduse de soţĭ convenţiilor lor matrimoniale, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, fiind radical nule saŭ maĭ bine ḑis *inexistente*, această inexistenţă va putea fi propusă de toate părţile interesate şi chiar de soţĭ, fără ca ea să poată fi acoperită prin executarea voluntară a actuluĭ derogator de la contractul matrimonial [3]).

Această părere este generalmente admisă şi Toullier (VI, partea II, 24 urm.), care s'a încercat să susţină contrariul a fost în mod victorios combătut de Demante [4]).

Actele care ating principiul imutabilităţeĭ conv. matrimoniale.

Care sunt însă actele modificătoare lovite de nulitate? Soţii n'ar putea, de bună-samă, să substitue un regim noŭ aceluĭ adoptat din capul loculuĭ, fie chiar în mod tacit, prin faptul că n'aŭ încheeat un contract matrimonial [5]).

---

[1]) Pothier, VII, *Introduc. au Traité de la communauté*, 19.

[2]) Cpr. Baudry, III, 18. Guillouard, I, 223. Répert. Sirey, *v° cit.*, 630. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 254, text şi nota 7.

[3]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 629. Baudry, *loco cit.* Baudry et Surville, I, 89. Guillouard, I, 222. D. de Folleville, I, 90 bis. Rodière et Pont, I, 149 urm. Troplong, I, 202 urm. Laurent, XXI, 64 urm. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 254, text şi nota 8. Odier, II, 648. Thiry, III, 215. Arntz, III, 517. Cpr. C Limoges şi Cas fr. Sirey, 78. 2. 269, şi *C. judiciar* din 1900, No. 78 (cu observaţia noastră). Sirey, 90. 1. 291. D. P. 87. 1. 449.

[4]) Demante, *Thémis*, VIII, p. 161 şi 229. Veḑĭ şi Thiry, III, 215, care rĕstoarnă foarte bine argumentarea luĭ Toullier. Cpr. şi Marcadé (V, art. 1394 urm., p. 420, No. II), care ḑice că părerea luĭ Toullier este o eroare vĕdită. Laurent (XXI, 65) ḑice, de asemenea, că contractul de căsătorie a luĭ Toullier, operă scrisă în timpul bătrâneţelor sale, este plină de erorĭ şi de paradoxe.

[5]) Va să ḑică nu numaĭ convenţiile exprese, dar şi acele tacite sunt irevocabile. Cpr. Bellot des Minières, *op. cit.*, 463. T. Huc, IX, 35. Nu numaĭ convenţia părţilor dar chiar sentinţele judecătoreşti nu pot să modifice contractul matrimonial. Troplong, I, 216.

Astfel, ei n'ar putea, dacă aŭ adoptat din capul locului regimul dotal pur și simplu (art. 1233 urm.), să stipuleze, după celebrarea căsătoriei, o societate de achisițiuni (art. 1287 urm.) [1]), saŭ să stabilească între dînșii, în timpul căsătoriei, o societate ordinară de bunuri, particulară orĭ universală [2]).

Soțiĭ n'ar putea, de asemenea, lăsând să subsiste regimul stabilit prin contractul lor primitiv, să modifice asupra unor puncte particulare regulele adoptate de dînșii, nicĭ să schimbe consecințile ce însă-și legea le trage, în caz de tăcerea părților, din regimul ce ele l-aŭ adoptat [3]).

Ei n'ar putea să întindă caracterul dotalității la bunurile care n'ar fi fost declarate dotale prin convenția lor, nicĭ să convie că bunurile declarate dotale nu vor avea a-

---

[1]) Laurent, XXI, 76. Guillouard, I, 228. Troplong, I, 206. Rodière et Pont, I, 151. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 255, text și nota 14. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 632. Pand. fr., *Mariage*, I, 3019. Baudry et Surville, I, 91. Planiol, III, 816.

Soțiĭ pot face între ei o societate în timpul căsătoriei? Controversă.

[2]) Répert Sirey, *v° cit.*, 634. Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 229, și *Société*, 35. Planiol, II, 1937, și *Revue critique*, anul 1888, p. 275 urm. Massé, *Dr. comm.*, II, 1267. Bravard-Veyrières, *Dr. comm.*, I, 153. Troplong, I, 210. Baudry et Surville, *Contr. de mar.*, I, 96. Baudry et Wahl, *Société*, 52. Tot în acest sens se pronunță și jurisprudența. Cpr. Cas. fr. Sirey, 92, 1. 293. D. P. 92. 2. 117. Sirey, 94. 1. 25. C. supremă a Carolinei de Sud. *J. Clunet*, anul 1890, p. 371. C. Paris, D. P. 97. 2. 125. Cpr. și C. Agen, D. P. 99. 2. 474. (Această din urmă decisie pune, însă, în principiŭ că o asociație comercială între soți, *nulă de drept*, poate, cu toate-acestea, să constitue o societate de fapt, a cărei existență ar putea fi stabilită în privința efectelor sale din trecut.—*Contrà*: Laurent, XXI, 76; XXII, 319, și XXVI, 140. Duranton, XVII, p. 358, nota 1. T. Huc, IX, 39; X, 48 și XI, 10. Lyon-Caen et Rénault, *Tr. de dr. comm.*, II, 78 și 326. Labbé, nota în Sirey, 90. 1. 49. Molinier, *Dr. comm.*, I, 177. Thaller, *Tr. de dr. comm.*, 255 urm. P. Pont, VII, *Société*, 37 și 217. Beudant, *Cours de dr. civ., fr.*, I, 312, p. 439 urm. După aceste din urmă autorități, societatea ar fi cu putință între soți, soluție care era admisă și la Romani (L. 16, § 3, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34, 1). Vedĭ asupra acestei controverse, Pand. fr., *Mariage*, I, 3002 urm. *Sociétés*, 1821 urm.

[3]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 635 urm.

cest caracter. Dota, în adevĕr, nu poate fi nicĭ adăogită, nicĭ micșurată în timpul căsătorieĭ (art. 1236) [1]).

Eĭ n'ar putea să renunțe, în timpul căsătorieĭ, la liberalităţile ce și-ar fi făcut unul altuia prin contract [2]), nicĭ la acele ce li-ar fi făcut terțiĭ [3]).

Se admite însă, în genere, că soțul donatar poate să renunțe prin testament la liberalităţile cuprinse în contractul matrimonial, pentru-că testamentul n'are să-și producă efectele sale de cât în urma desfacereĭ căsătorieĭ și pentru-că soțiĭ nu sunt legaţi prin convenţia lor de cât în timpul căsătorieĭ. Nu poate, în adevĕr, să fie vorba de nulitatea unuĭ contract matrimonial care nu-și maĭ are fiinţă [4]).

Mandat.

Am vĕdut, cu toată controversa ce există asupra acestuĭ punct, că soțiĭ nu ar putea, în timpul căsătorieĭ, să stabilească între dînșiĭ o societate de bunurĭ, fie particulară, fie universală (vedĭ *suprà*, p. 92, text și nota 2). Ce trebue să decidem în privinţa mandatuluĭ?

---

[1]) Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 642 urm. Pand. fr., *Mariage*, I. 3015, 3016. Guillouard, I, 233. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 256. Laurent, XXI, 77.—Dota poate, însă, fi mărită în timpul căsătorieĭ, prin contractul matrimonial, atunci de exemplu, când femeea și-a constituit dotă și averea eĭ viitoare (art. 1235). In asemenea caz, toate bunurile dobîndite de dînsa, în timpul căsătorieĭ, cu titlu de donaţiune saŭ succesiune, vor fi dotale, în basa contractuluĭ matrimonial. Vedĭ Laurent, XXI, 77.

[2]) Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 645. Laurent, XXI, 78. Guillouard, I, 234. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 256, text și nota 17.—Dar dacă soțiĭ nu pot, în timpul căsătorieĭ, să modifice donaţiunile ce eĭ și-aŭ făcut prin contractul lor matrimonial, nimic nu-ĭ împedecă de a-și face nouă liberalităţĭ, fie prin donaţiune, fie prin testament, se înţelege in limitele părţeĭ disponibile (art. 939, 940). Asemenea liberalităţi, chiar acele făcute prin donaţiune, sunt însă în totdeauna revocabile (art. 937). Cpr. Thiry, III, 216.

[3]) Répert. Sirey, 649 urm. și autorităţile citate acolo.—Regula imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale nu se aplică decĭ numaĭ soților; ea se opune și la stipulaţiile care ar modifica convenţiile lor matrimoniale, când aceste stipulaţiĭ ar interveni între soțĭ și un terțiŭ. Répert. Sirey, 656. Laurent, XXI, 73. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 255.

[4]) Planiol, III, 816. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 259. Cpr. și Laurent, XXI, 88.—*Contrà*: Répert. Sirey, 662. C. Rouen, D. P. 92. 2. 437. Sirey, 93. 2. 217 (și nota luĭ A. Tissier). Vedĭ și T. Huc, IX, 35. Baudry et Surville, I, 103.

Soţii ar putea necontestat să-şi dea unul altuia, în timpul căsătoriei, un mandat, însă bine înţeles revocabil (cpr. art. 1286). Nimic n'ar fi mai legitim de cât această representare juridică a unuia din soţi prin celalalt. Mandatul *irevocabil* dat chiar de femee, bărbatului, în timpul căsătoriei, ar fi însă contrar principiului imutabilităţei convenţiilor matrimoniale [1]).

Validitatea unui asemenea mandat este contestabilă, chiar dacă el ar fi fost conferit de femee, prin contractul matrimonial, atunci când ea era stăpână absolută a drepturilor sale [2]).

Actele care nu ating principiul imutabilităţei conv. matrimoniale.

După ce am examinat actele modificătoare lovite de nulitate, urmează acum să cercetăm actele permise, care nu sunt contrare principiului imutabilităţei convenţiilor matrimoniale.

1° In această din urmă categorie întră mai întâi convenţiile interpretative ale contractului matrimonial, întru cât ele nu cuprind o clausă nouă, ci interpretă numai şi explică clausele anterioare [3]).

2° Nu mai încape, de asemenea, nici-o îndoială că părţile pot face convenţiuni relative la modul de plată a dotei, fără a viola prin aceasta principiul imutabilităţei convenţiilor matrimoniale. Astfel s'a decis, cu drept cuvînt, că este permis părintelui de a conveni cu copilul său că pensiunea ce-i asigurase prin contractul de căsătorie să fie convertită în prestaţiuni de locuinţă şi nutriment în anume condiţiuni determinate [4]).

---

[1]) Veḑi Baudry et Surville, I, 98 urm. Veḑi şi L. Sarrut, nota 4 in D. P. 99. 1. 354.

[2]) Baudry et Surville, I, 100.—Veḑi însă Cas. fr. (camera reclamaţiilor), D. P. 93. 1. 261.—In ori-ce caz, clausa prin care femeea ar fi dat bărbatului său *o procură generală şi irevocabilă, spre a gera şi administra toate bunurile sale* n'ar echivala în genere cu adoptarea regimului dotal. Veḑi *suprà*, p. 25.

[3]) Thiry, III, 218, *in fine*. Répert. Sirey, *v° cit.*, 667. Guillouard, I, 245. Laurent, XXI, 70. T. Huc, IX, 35. Rodière et Pont, I, 155. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 254, 255. Baudry et Surville, I, 119.

[4]) Cas fr. *Pand. Période.* 1901. 1. 246, şi *Dreptul* din 1902, No. 64. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, I, 2934 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 669 urm. Guillouard, I, 242 urm. Troplong, I, 218. T. Huc, IX, 40. Rodière et Pont, I, 151. Baudry et Surville, I,

3° Soţii pot dispune cu titlu oneros, saŭ cu titlu gratuit, de bunurile ce li-au fost dăruite prin contractul lor matrimonial, dacă aceste bunurĭ n'aŭ fost declarate inalienabile, pentru-că eĭ sunt şi rĕmân proprietarii lor [1]).

4° Imutabilitatea convenţiilor matrimoniale nu se opune ca soţiĭ să primească alte donaţiunĭ, în cursul căsătorieĭ, de la acel care i-a înzestrat, sau de la altă persoană [2]), dăruitorul ne fiind obligat de a supune bunurile dăruite regimuluĭ adoptat de soţĭ [3]).

5° Ascendentul care a constituit dota, păstrează dreptul de a cere alimente de la soţul înzestrat. Dota va putea deci fi micşorată, în timpul căsătorieĭ, în limitele datorieĭ alimentare, pentru-că nu se poate admite că înzestrătorul ar fi renunţat, prin constituirea doteĭ, la dreptul de a cere alimente. Obligaţia alimentară nu are nicĭ-un raport cu principiul imutabilităţeĭ contractuluĭ matrimonial, de vreme-ce ea nu isvorăşte din acest contract, ci dintr'un principiŭ de drept natural şi de ordine publică [4]).

6° Principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale nu se aplică la clausele din contractul matrimonial, care nu sunt propriŭ ḑise convenţiĭ matrimoniale. Asemenea convenţiĭ pot fi revocate, în timpul căsătorieĭ, prin consimţimîntul părţilor [5]).

---

110. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 259.—Soţiĭ pot, deci, să primească ca plată a doteĭ un alt obiect de cât acel arătat în contractul matrimonial *(datio in solutum)* (art. 1247, § 2). Vedĭ autoriĭ de maĭ sus.—Vedĭ însă Laurent, XXI, 85. Astfel, plata doteĭ constituită în banĭ s'ar putea face în mod valid prin darea unuĭ imobil, făcută sub forma uneĭ vînd̆ărĭ, saŭ uneĭ donaţiunĭ. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 672 şi decisiile citate acolo.

[1]) Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 675 urm. Laurent, XXI, 83. Guillouard, I, 244.

[2]) Répert. Sirey, 680 urm. Guillouard, I, 240. Laurent, XXI, 74.

[3]) Répert. Sirey, 686 urm. Troplong, I, 224. Guillouard, I, 241. Laurent, XXI, 75.—Dacă femeea este căsătorită sub regimul dotal, dăruitorul va putea să dispună în favoarea eĭ sub condiţiune că bunurile dăruite vor fi alienabile, după cum el va putea să dispună că ele nu vor fi dotale, chiar dacă femeea şi-ar fi constituit dotă bunurile sale viitoare. Laurent, XXI, 75. Planiol, III, 818. Répert. Sirey, *v° cit.*, 687 urm. Vedĭ şi *infrà*, explic. art. 1236.

[4]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 691. Guillouard, I, 158, 248. Pand. fr. *Mariage*, I, 3059. Laurent, XXI, 178.

[5]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 692. Troplong, I, 220.

7⁰ In fine, știm că constituirea dotei poate fi revocată, după cererea creditorilor constituitorului, de câteori ea a fost făcută în frauda drepturilor lor (art. 975)[1]).

Am vĕdut, de asemenea, p. 46, 47, că atât unul din soți cât și chiar ceĭ de al treilea ar putea să stabilească că enunțările cuprinse într'o convenție matrimonială sunt simulate saŭ mincinoase, fără a o schimba saŭ preface prin aceasta.

Imutabilitatea convențiilor matrimoniale în dreptul internațional privat.

Am examinat regula imutabilității convențiilor matrimoniale din punctul de vedere al dreptului intern. Ce trebue să decidem în privința dreptului internațional privat? Cu alte cuvinte, Românii cari se găsesc și străinătate, pot eĭ, odată căsătoriți, să modifice convențiile lor matrimoniale? Și aceeași chestiune se pune și în privința străinilor aflători în România. Chestiunea este din cele maĭ controversate :

1⁰ După un sistem, se susține că dispoziția care oprește redactarea și modificarea contractului matrimonial, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, ar fi privitoare la formele contractului; așa că Românii n'ar fi obligați a o observa, dacă legea țăreĭ, în care eĭ își fac contractul matrimonial, permite redactarea și modificarea lui în urma săvîrșireĭ căsătorieĭ[2]). Acest sistem este inadmisibil, pentru-că nicĭo legătură nu există între redactarea contractului matrimonial și principiul imutabilității.

2⁰ Plecând de la ideea că, în specie, nu ar fi vorba de o chestie de formă, ci de fond, unii autori ar voi ca chestiunea de a se ști dacă convențiile matrimoniale sunt, saŭ nu imutabile, să atârne de legea care se aplică însu-și

---

[1]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 227 urm., *ad notam*. Vedĭ și *infrà*, rubrica : *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă*.

[2]) Cpr. Cas. fr. și C. Montpellier, D. P. 56. 1. 9. Sirey, 55, 1. 699. Sirey, 68, 1. 134. Sirey, 45. 2. 7. D. P. 45. 2. 36. Vedĭ și Aubry et Rau, V, § 503 bis, *ab initio*, p. 252, 253. Guillouard, I, 335. Troplong, I. 179. Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, I, p. 34 urm. și *Contrat de mariage considéré en lui-même*, art. 1394, No. 304 urm.

regimului matrimonial [1]). După acest sistem, iarăși inadmisibil, fiind-că el nesocotește în mare parte motivele imutabilității, convenția matrimonială ar fi imutabilă de câte-ori regimul adoptat de soți ar fi cârmuit de o lege care admite acest principiŭ, ea putênd din contra fi schimbată și prefăcută în urma căsătoriei, de câte-orĭ legea la care s'aŭ referit soții n'ar cunoaște principiul imutabilității, precum este acea germană, acea rusească, etc. (V. *suprà*, p. 82, text și nota 1).

3⁰ In fine, după ultimul sistem, care ni se pare cel mai juridic, regula imutabilității convențiilor matrimoniale ar fi privitoare la capacitatea persoanelor, și ca atare, va urmări pe Români în străinătate. Această regulă, ḑice trib. din Paris, prin o sentință recentă (29 Mai 1901), este o regulă de statut personal, care are, mai cu samă, de scop de a apăra pe soți contra înrîuririi ce unul din ei ar putea să exercite asupra celuilalt, spre a dobîndi foloase bănești [2]).

Conv. matrimon. făcute de străini în România. Controversă.

Din cele mai sus expuse ar părea să resulte ca consecință că principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, admis de legea noastră, nu este aplicabil străinilor cari ar face convenția lor matrimonială în țara noastră, dacă legea lor națională le permite de a face saŭ a pre-

[1]) Vedĭ în acest sens : R. Jay, *J. Clunet*, anul 1885, p. 527 urm. Boëck, nota în D. P. 87. 2. 121.

[2]) Vedĭ *J. Clunet*, anul 1902, p. 361 urm., și anul 1896, p. 870. Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. internat. privé*, 368, p. 398 (ed. a 3-a). Baudry et Surville, I, 121, p. 116. Despagnet, *Pr. de dr. internat.*, 330, p. 640 (ed. a 3-a). Demangeat asupra luĭ Foelix, I, p. 85, nota *b*, și p. 247, nota *a*. Déglin, *Contrat de mariage en droit comparé et en dr. international* (1883), p. 180 urm. Audinet, *Pr. élément. de dr. internat. privé*, 713. Rolin, *Pr. de dr. internat. privé*, I, 488, 489, și III, 1082, 1083 (ed. din 1896). Beauchet, *J. Clunet*, anul 1884, p. 39 urm. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 533. Duguit, *Conflits de législ. relatifs à la forme des actes*, p. 116. Laurent, XXI, 58, și *Dr. internat.*, V, 213 urm. P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 329 (ed. ital. din 1874). A. Wahl, nota în Sirey, 98. 4. 25. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 1112. Vedĭ și Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international privé*, *Conv. matrimoniales*, 112. Cpr. art. 15 L. de introducere a Codului german *(Einführungsgesetz)*.

face contractul lor matrimonial în urma celebrăreĭ căsătorieĭ; și în adevĕr, în acest sens se pronunță maĭ mulțĭ autorĭ [1]).

Fără nicĭ-o îndoială, dice tribunalul din Paris, terțiĭ sunt interesațĭ la principiul imutabilității conveńțiilor matrimoniale, însă eĭ trebue să vegheze a nu contracta cu străiniĭ de cât după ce s'aŭ informat despre capacitatea lor și despre regulele particulare care cârmuesc statutul lor personal [2]).

Cu-toate-acestea, sunt autorĭ cari aplică principiul imutabilității conveńțiilor matrimoniale, străinilor, sub cuvînt că acest principiŭ interesează ordinea publică, înaintea căreia legea străină trebue să cedeze, întru cât imutabilitatea conveńțiilor matrimoniale are menirea de a garanta pe terțiĭ contra fraudelor eventuale ale soților [3]).

In orĭ-ce caz, străiniĭ ar putea să invoace, în România, un contract matrimonial făcut în străinătate, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, dacă acest contract n'a fost făcut în frauda legeĭ române și a creditorilor românĭ. Un atare contract făcut în mod valid, poate fi invocat pretutindenĭ, prin urmare și în România, fără ca ordinea publică să fie atinsă prin aceasta [4]).

Schimbările [5]) ce pot fi aduse conveńțiilor matrimoniale între data contractuluĭ și acea a celebrăreĭ căsătorieĭ.

Imutabilitatea conveńțiilor matrimoniale nu începe de

---

[1]) Beauchet, *loco cit.* Rolin, *op. cit.*, III, 1083. Audinet, *op. cit.*, 714. Duguit, *op. cit.*, p. 116. Despagnet, *loco cit.* Weiss, *op. cit.*, III, p. 534 urm. A. Wahl, nota *suprà*, *cit.* în Sirey, 98. 4. p. 27. Buzzatti, *L'autorità delle leggi straniere relative alla forma degli atti*, p. 304. Cpr. C. Rennes, Sirey, 81. 2. 265. D. P. 81. 2. 213. *J. Clunet*, anul 1881, p. 153.

[2]) *J. Clunet*, anul 1902, p. 361, și anul 1896, p. 870.

[3]) Surville et Arthuys, *op.* și *loco cit.* Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 1113 urm. Déglin, *op. cit.*, p. 187 urm. Brocher, *Nouv. tr. de dr. international*, 83, *in fine.* Vedĭ și *Reichsgericht* din Leipzig (C. de casație), *J. Clunet* anul 1886, p. 730. Sirey, 86. 4. 9 (cu nota luĭ Beauchet în sens contrar).

[4]) Déglin, *op. cit.*, p. 188. Vincent et Pénaud, *op.* și *v°* *cit.*, 116.

[5]) Art. 1396 și 1397 din Codul fr. numesc aceste schimbărĭ *contre-lettres*, expresie tradițională, criticată de Marcadé (V, art. 1396, No. III, p. 421). Textul nostru n'a maĭ reprodus această expresiune, pentru-că prin *contre-lettre* (contra-înscris) se înțelege actul secret, care modifică în totul saŭ în parte dispozițiile unuĭ alt act aparent. Vedĭ t. VII, p. 163.

cât din momentul celebrăreĭ căsătorieĭ. Până atunci părţile îşi păstrează independenţa lor şi pot să schimbe convenţiile lor matrimoniale. Pentru a fi însă valide, aceste modificări trebue să întrunească condiţiile prescrise de lege.

Art. 1229.—Schimbările ce s'ar face la acele convenţiuni (matrimoniale), mai înainte de celebrarea căsătorieĭ, sunt supuse la aceleaşi formalităţi, ca şi convenţiunile matrimoniale.

Deosebit de aceasta, ele nu vor fi valabile, dacă nu se vor face în presenţa şi cu consimţimîntul simultaneŭ al tuturor persoanelor care aŭ figurat ca părţi la contractul de căsătorie. (Art. 131, 1230 urm., 1236 C. civ. Art. 708, 716 Pr. civ. Art. 1396 C. fr.)

Art. 1230.—Schimbările făcute conform regulelor cuprinse in precedentul articol, nu vor fi valabile in privinţa uneĭ a treia persoane, dacă nu vor fi trecute în josul contractuluĭ de căsătorie.

In caz de contravenţiune, tribunalul şi grefierul vor fi supuşi la acţiunea recursorie civilă pentru daune-interese, deosebit de alte pedepse, dacă va fi un asemenea caz. (Art, 973, 1175, 1229 C. civ. Art. 305 urm., 716 Pr. civ. Art. 1397 C. fr.) [1]

Art. 716 Pr. civ.—Schimbările ce s'ar face la convenţiile matrimoniale, mai înainte de celebrarea căsătorieĭ, sunt supuse la aceleaşi formalităţi ca şi convenţiile matrimoniale.

Ele vor trebui a fi trecute in josul contractuluĭ de căsătorie, potrivit art. 1230 din Codul civil. (Art. 708 urm. Pr. civ. Art. 1229, 1230, 1236 C. civ.).

Condiţiile cerute pentru ca schimbările să fie valide între părţi (art. 1229 C. civ. şi 716 Pr. civ.)

Pentru ca schimbările aduse convenţiilor matrimoniale, înainte de celebrarea căsătorieĭ, să fie valide între părţi, două condiţii sunt indispensabile :

1° Ele trebue să fie făcute prin act autentic, ca şi însu-şi contractul care se preface, pentru-că ele fac parte integrantă din acest contract. La ce ar mai servi formele solemne ale contractuluĭ matrimonial, dacă el ar putea fi modificat prin un act sub semnătură privată ?

2° Schimbările aduse contractuluĭ matrimonial trebue să fie făcute în presenţa şi cu consimţimîntul persoanelor care aŭ figurat ca părţi în contract. Motivul a-

[1]) Art. 1229 şi 1230 (1396, 1397 C. fr.) îşi aŭ origina lor în dreptul cutumier (art. 258 al cutumeĭ Parisuluĭ ; art. 223 cut. din Orléans ; art. 59 cut. Normandie ; art. 59 cut. Calais, etc.). Cpr. Pothier, VII, *Introduc. au Tr. de la communauté*, 13. Mai vedĭ incă Pand. fr., *Mariage*, I, 3125. Origina art. 1229 şi 1230.

cestei dispositiuni este că toate clausele unui contract de căsătorie se leagă de ordinar unele cu altele și sunt într'un raport intim. Dacă această condiție n'ar fi cerută, s'ar putea întâmpla ca tinerii, orbiți de pasiune și ademeniți prin manopere frauduloase, să consimtă la ori-ce sacrificii, înlăturând astfel măsurile luate de părinții lor, prin modificarea clauselor contractului, fără consimțimîntul acestor din urmă. Presența și consimțimîntul tuturor acelora cari aŭ figurat ca părți în contractul de căsătorie, este o garanție că viitorii soți, cari de cele mai multe ori n'aŭ experiența necesară, nu vor lucra cu ușurință în dauna lor, sub o înrîurire străină. In acest scop, legea cere nu numai presența tuturor părților, dar și consimțimîntul lor simultaneŭ [1]).

Representarea părților prin mandatari.

Astfel, una din părți n'ar putea să trimeată consimțimîntul séŭ scris, precum poate să-l trimeată la celebrarea căsătoriei (art. 59); însă părțile ar putea, după părerea generalmente admisă, să fie representate prin mandatari, învestiți, bine înțeles, cu procuri speciale și autentice [2]); pentru-că mandatarii nu sunt înlăturați de cât atunci când există un text expres de lege, saŭ când natura actului se opune la aceasta [3]).

Credem însă că un mandatar nu va putea să represinte de cât pe o singură parte, pentru-că altfel legea nu și-ar mai atinge scopul [4]).

Simultaneitatea consimțimîntului.

Legea mai cere încă ca consimțimîntul tuturor părților lor să fie dat în mod simultaneŭ, adecă ca toate să fie de o dată presente înaintea tribunalului și să consimtă la schimbări în același timp [5]). Aceasta este o derogare de la

[1]) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1903, No. 21.

[2]) Vedi *suprà*, p. 41, text și nota 2.

[3]) Thiry, III. 221. Arntz, III, 523. Baudry, III, 21. Aubry et Rau, V, § 503, p. 261. Guillouard, I, 268. D. de Folleville, I, 95. Répert. Sirey, *v° cit.*, 730. Pand. fr. *v° cit.*, 3184. Odier, II, 656. Michaux, 2016. Baudry et Surville, I, 129. Vedi și Vigié, III, 25, care observă *că procura trebue să cuprindă termenii schimbărei.—Contrà*: Laurent, XXI, 98.

Art. 362 C. civ.

[4]) Cpr. Thiry, III, 221. Laurent, XXI, 98. Baudry et Surville, I, 129. Art. 362 din Codul civil admite această soluție în privința membrilor consiliului de familie, și analogia este perfectă. Vedi t. II a Coment. noastre, p. 97.

[5]) Această regulă fiind aplicabilă înși-și soților, schimbările n'ar fi valide, dacă ele ar fi fost stipulate și semnate de

dreptul comun, după care consimţimîntul diferitelor persoane ce intervin într'un contract nu are nevoe de a fi manifestat în acelaşi timp, ci poate fi dat pe rînd, în mod succesiv. Astfel, în celelalte contracte, o parte poate consimţi într'o zi şi cealaltă, în altă zi, contractul neexistând, bine înţeles, de cât atunci când toate voinţile aŭ fost manifestate. In casul de faţă, consimţimîntul trebue să fie simultaneŭ, fiind-că consimţimintele isolate sunt maĭ uşor de obţinut şi fiind-că legiuitorul a crezut că schimbările vor fi maĭ bine apreciate, dacă vor face obiectul uneĭ discuţiunĭ între toate părţile.

Se susţine de unii [1]) că dacă una saŭ maĭ multe părţi aŭ fost chemate şi nu se presintă, schimbarea se poate face în lipsa acelor absente, şi se invoacă în susţinerea acesteĭ părerĭ adagiul: *Qui tacet consentire videtur*, saŭ: *Qui ne dit mot consent.*

Această soluţie este inadmisibilă pentru următoarele motive:

1° Legea cere presenţa tuturor părţilor;

2° Adagiul invocat nu se aplică în casul de faţă, ci numaĭ atunci când o parte, fiind faţă la confecţionarea unuĭ act, nu se opune la clausele ce se prevĕd într'însul. In casul de faţă, partea chemată care nu vine, înţelege de bunăsamă să refuse consimţimîntul seŭ;

3° In fine, aceasta resultă din lucrările pregătitoare; căcĭ amendamentul propus în Consiliul de Stat de Jolimont, care se mulţumia cu chemarea părţilor, a fost respins [2]).

Decĭ, dacă una din părţĭ, chemată a asista la schim-

---

viitoriĭ soţĭ în mod isolat, la date deosebite, fără presenţa lor simultanee, consimţimîntul colectiv fiind, precum am spus, maĭ greŭ de dobîndit şi oferind o garanţie maĭ mare. Cpr. C. Douai, Sirey, 54. 2. 666. D. P. 55. 2. 3. Baudry et Surville, I, 132. Pand. fr., 3185, 3186. Répert. Sirey, *v° cit.*, 729.

[1]) Vedĭ Toullier D., VI, partea II, 50. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 28, 29. Battur, *Tr. de la communauté des biens*, I, 49 (ed. din 1829). Maleville, *Analyse raisonneé du C. civ.*, asupra art. 1396.

[2]) Vedĭ în acest sens: Thiry, III, 220. Pand. fr., I, 3180. Répert. Sirey, 727. Arntz, III, 523. Laurent, XXI, 97. Troplong, I, 235. Odier, II, 656. Rodière et Pont, I, 157. Guillouard, I, 266. Marcadé, V, art. 1396, No. IV. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 261. Duranton, XIV, 58. D. de Folleville, I, 95. Michaux, 2016, 2023. Baudry et Surville, I, 135, text şi nota 6.

bările convenţiei matrimoniale, nu se presintă nici personal, nici prin mandatar, saŭ, ceea ce este acelaşi lucru, refusă consimţimîntul sĕŭ, schimbarea nu poate să aibă loc şi soţii trebue să desfiinţeze primul contract şi să facă altul [1]).

Art. 456 C. civ.

Aceeaşi soluţie este admisibilă de câte-orĭ una din persoanele chemate la modificarea convenţiei matrimoniale a murit, este interdisă, saŭ se găseşte în imposibilitate fisică de a-şi manifesta consimţimîntul sĕŭ. Cu-toate-acestea, de câte-orĭ va fi vorba de convenţia matrimonială a copiluluĭ unuĭ interdis, schimbările acestuĭ contract vor putea fi autorisate prin o deliberare a consiliuluĭ de familie a interdisuluĭ, omologată de tribunal (art. 456 C. civ. [2]).

Persoanele considerate ca părţi.

Naşte acum întrebarea : care sunt persoanele pe care trebue să le considerăm ca *părţi* în contractul matrimonial? Maĭ întâĭ de toate, nu maĭ încape îndoială că trebue să considerăm ca atare pe înşi-şi viitoriĭ soţi [3]). Apoĭ, sunt necontestat părţi în contractul matrimonial toate persoanele, rude saŭ străine, care aŭ făcut o liberalitate în folosul viitorilor soţi, saŭ macar a unuia din eĭ [4]). Aceeaşi soluţie este necontestat aplicabilă ascendenţilor cari aŭ asistat pe

---

[1]) Michaux, 2017, 2018. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 261. T. Huc, IX, 42, p. 52.

[2]) Aubry et Rau, *loco cit.* Michaux, 2019 urm.—Veḑi însă T. Huc (IX, *loco cit.*), după care, la caz de moartea persoaneĭ care ar fi făcut viitorilor soţi o liberalitate saŭ o făgăduinţă, schimbarea ar putea fi făcută cu concursul moştenitorilor eĭ. Veḑi şi Laurent, XXI, 100. Mourlon, III, 9.—Veḑi însă în sens contrar: Répert. Sirey, *v° cit.*, 732 şi autoriĭ citaţi acolo. In nicĭ-un caz, însă, persoana interdisă nu poate fi înlocuită prin epitropul sĕŭ. T. Huc, *loco cit.*, Pand. fr., 3176.

[3]) Fără cooperarea soţilor, fie personal, fie prin representarea lor, nu poate deci să existe contract matrimonial. In consecinţă, Curtea de casaţie a considerat, cu drept cuvînt, ca nul un pretins act dotal, de şi era legalisat de tribunal, pentru-că la întocmirea luĭ, sub Codul Calimach, nu figurase nici soţul, nici soţia. Veḑi *Drèptul* din 1888, No. 11, şi Bulet. S-a 1, 1888, p. 9.

[4]) Veḑi Laurent, XXI, 95. Pand. fr., 3172 şi autoriĭ citaţi acolo.—Maĭ sunt încă consideraţi ca părţi terţiĭ cari aŭ garantat plata doteĭ promise, saŭ cari aŭ constituit o ipotecă menită a asigura această plată. Pand. fr. Laurent, *loco cit.* Rodière et Pont, I, 158. T. Huc, IX, 42. Baudry et Surville, I, 133.

viitorul soţ minor, în basa art. 1231, căci el n'ar fi putut să-şi facă contractul fără asistenţa lor [1]). Deci, ei vor trebui să consimtă la schimbările ce se aduc acestui contract. Intr'un cuvînt, sunt părţi în contractul matrimonial toţi aceĭ cari aŭ un rol activ, fie stipulând saŭ promiţênd ceva viitorilor soţi, fie dând o autorisare neapărată pentru perfecţiunea contractului [2]).

Ascendenţii a căror consimţimînt este necesar p. căsătorie nu însă şi p. contractul matrimonial. Controversă.

Sunt, de asemenea, părţi în contractul matrimonial, persoanele a căror consimţimînt este necesar pentru validitatea contractului, precum : tatăl saŭ mama soţului mai mic de 25 saŭ 21 de anĭ ; consiliul judiciar al soţului răsipitor (v. *suprà*, p. 66), etc. Acest punct nu poate fi supus îndoelei. Se controversează însă chestiunea de a se şti dacă trebuesc consideraţi ca părţi : tatăl, mama saŭ alţi ascendenţi a căror consimţimînt este necesar pentru căsătorie, nu însă şi pentru contractul matrimonial. După un sistem se susţine că consimţimîntul acestor persoane trebue să intervie şi la schimbările contractului matrimonial, pentru-că stipulaţiile acestui contract sunt presupuse a fi fost una din causele care ar fi făcut ca ascendenţii să consimtă la căsătoria descendentului lor. După acest sistem vor fi consideraţi ca părţi chiar şi aceĭ ascendenţi a căror consimţimînt nu este indispensabil, şi cărora trebue să se facă numaĭ acte respectuoase (art. 134 urm.) [3]).

Acest sistem este însă, şi cu drept cuvînt, generalmente

---

[1]) Dacă ascendentul, care a figurat în contract spre a abilita pe minor, conform art. 1231, nu poate lua parte la schimbările proiectate, pentru-că el a devenit incapabil saŭ a murit, el va fi înlocuit, in acestă privinţă, prin ascendentul chemat a da consimţimîntul sĕŭ la căsătorie în lipsa aceluĭ d'intăĭ, iar în lipsa unuĭ asemenea ascendent, prin consiliul de familie ; fiind-că dreptul de a asista pe minor la contractul seŭ matrimonial, şi prin urmare, la schimbările ce urmează a se aduce acestuĭ contract, derivă, în specie, din dreptul de a consimţi la căsătorie. Thiry, III, 223, *in fine*. Guillouard, I, 264. Colmet de Santerre, VI, 12 bis V. Mourlon, III, 9. Pand. fr., *Mariage*, I, 3173.

[2]) Cpr. Baudry, III, 22. Pand. fr., *Mariage*, I, 3166.

[3]) Veţi în acest sens : Rodière et Pont, I, 158. Odier, II, 660. Vigié, III, 25. Michaux, 2000 urm. D. de Folleville, I, 94. Duranton, XIV, 57. Marcadé, V, art. 1397, No. IV, p. 423. Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, I, p. 42 urm. C. Montpellier, Sirey, 69. 2. 49. D. P. 74. 5. 442.

respins, pentru-că nu pot fi considerate ca părți într'un contract persoanele a căror presență nu este necesară la formarea lui, precum este în specie, în care presupunem că viitorul soț este major și poate, prin urmare, face contractul seŭ matrimonial fără asistența nimăruĭ. Imprejurarea că ascendenții n'aŭ dat poate consimțimîntul lor la căsătorie de cât în vederea convenției matrimoniale și din causa eĭ, nu este suficientă pentru a-ĭ face părți la un contract în care voința lor n'a intervenit. In fine, considerația următoare este și maĭ decisivă: Presupunênd de adevărată opinia contrară și că ascendenții nu voesc a consimți la schimbările proiectate, soții, pe cari, de altmintrelea, îĭ presupunem capabilĭ, n'aŭ de cât să renunțe la primul lor contract și să facă altul, fără știrea ascendenților, contract care va fi perfect valid, fiind-că eĭ nu aŭ nevoe de asistența nimăruĭ [1]).

A fortiori, deci, nu vom considera ca părți rudele colaterale care aŭ figurat în contractul matrimonial *honoris causa*, nici marturiĭ cari aŭ stabilit înaintea tribunaluluĭ identitatea părților [2]).

Persoanele care intervin într'un contract matrimonial într'un scop străin de căsătorie.

Nu sunt de asemenea părți, persoanele care intervin într'un contract matrimonial într'un scop străin de căsătorie, de exemplu: debitorul viitoareĭ soții, saŭ a unuĭ dăruitor care ar interveni spre a accepta transportul creanței adusă de femee bărbatuluĭ, saŭ a creanței dăruită de un al treilea viitorilor soți [3]).

---

[1]) Vedĭ în acest din urmă sens, singurul juridic după părerea noastră: Bugnet asupra luĭ Pothier, VII, p. 53, 54, nota 2. Thiry, III, 222. Arntz, III, 522. Baudry, III, 22. Baudry et Surville, I, 133. Laurent, XXI, 96. Troplong, I, 239. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 260. Guillouard, I, 263. Colmet de Santerre, VI, 12 bis IV. Mourlon, III, 7. Pand. fr., *v° cit.*, 3168 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 726. T. Huc, IX, 42. Planiol, III, 821. Plasman, *Des contre-lettres*, § 57, n. 1 (ed. din 1839).

[2]) Pand. fr., 3170. Répert. Sirey, 724. Michaux, 2010. Planiol, III, 821, și autorii citați în nota precedentă. Trib. Ribérac, 2 Decembre 1891, sentință citată în Pand., *loco cit.* In dreptul vechiŭ fr. se cerea, din contra, presența tuturor acelor cari *asistase* la contractul primitiv (art. 258 cut. Parisuluĭ, 223 cut. Orleanuluĭ), ceea ce în orĭ-ce caz era de prisos și excesiv. Cpr. Planiol, *loco suprà cit.*

[3]) Guillouard, I, 262. Duranton, XIV, 56. Pand. fr., *Mariage*, I, 3171. Répert. Sirey, *Contrat de mariage*, 724. T. Huc, IX, 42.

De câte ori condițiile mai sus expuse sunt îndeplinite, schimbările aduse contractului matrimonial sunt valide. Dacă însă amîndouĕ lipsesc, saŭ numai una din ele, schimbarea este radical nulă, saŭ mai bine ḑis *inexistentă*. Nulitatea neîndeplinirei primei condițiuni resultă din însu-și textul art. 1228. Neîndeplinirea condiției a doua trebue să atragă și ea inexistența schimbărilor aduse contractului primitiv, pentru-că art. 1229, care prevede ambele condiții, nu poate să aibă o sancțiune pentru una din ele și alta pentru cea de a doua [1]).

Sancțiunea neîndeplinirei condițiilor prescrise de lege.

Condițiile cerute pentru ca schimbările să fie valide față cu cei de al treilea (art. 1230 C. civ. și 716 § ultim Pr. civ.)

Schimbările aduse convențiilor matrimoniale, conform regulelor mai sus expuse, nu sunt oposabile terțiilor, dacă n'aŭ fost trecute în josul contractului matrimonial, se înțelege atât pe exemplarul care se găsește în mâna soților, cât și pe acel care rĕmâne în arhiva tribunalului, și chiar în condica în care contractul matrimonial este transcris (V. *suprà*, p. 75 urm.). Dacă aceste schimbări ar fi fost redactate prin act separat, ele ar fi putut fi ascunse terțiilor, cari ar fi contractat cu soții, în basa contractului primitiv, neștiind că el este schimbat. Prin această mĕsură, foarte nemerită, legiuitorul a înlăturat posibilitatea fraudelor la care ar fi fost expuși cei de al treilea.

Părțile se vor presenta, deci, cu actul ce constată schimbările lor la tribunalul care a autentificat contractul primitiv, și vor cere autentificarea actului, stăruind, la nevoe, ca schimbarea să fie trecută pe ambele exemplare ale contractului de căsătorie și în registrul în care contractul fusese transcris [2]),

---

[1]) Thiry, III, 223. Pand. fr., *v° cit.*, 3199 urm. Laurent, XXI, 101. Guillouard, I, 272.—Schimbarea adusă convențiilor matrimoniale, fără îndeplinirea condițiilor prescrise de lege, fiind inexistentă, această inexistență nu poate fi acoperită prin niciun soiŭ de confirmare, nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei. Cpr. autorii *suprà* citați și C. Bastia, D. P. 56. 2. 58. Sirey, 56. 2. 81.—*Contrà* : Plasman, *Contre-lettres*, § 41. Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1338, No. 21. Acești din urmă autori admit confirmarea, în urma desfacerei căsătoriei. Cpr. și *suprà*, p. 72.

[2]) Imprejurarea că schimbarea adusă contractului matrimonial urmează a fi trecută atât pe exemplarul aflător în arhiva

pentru-că altfel schimbările ar fi valide numaĭ între părţi şi moştenitoriĭ lor, fără a putea fi opuse celor de al treilea.

Transcr. schimbărilor. Schimbările aduse convenţiilor matrimoniale vor fi apoĭ transcrise [1]).

Sensul cuvîntuluĭ terţiĭ. Controversă. Prin *terţiĭ* trebue să înţelegem aci, *lato sensu*, pe toţi aceĭ cari, în timpul căsătorieĭ, aŭ putut contracta cu ambiĭ soţi, saŭ cu unul măcar din eĭ, şi pe cari schimbarea adusă contractuluĭ primitiv ar putea să-ĭ dauneze [2]).

Astfel, sunt terţiĭ în sensul art. 1230 C. civ.:

1° Dobînditoriĭ imobilelor ce aparţin femeeĭ, imobile a căror înstrăinare ar fi permisă prin contractul primitiv şi oprită prin o schimbare posterioară;

2° Creditoriĭ ce aŭ ipotecă asupra imobilelor femeeĭ, susceptibile de a fi ipotecate prin contractul primitiv, şi nesusceptibile de ipotecă după schimbările aduse în urmă acestuĭ contract;

3° Cesionariĭ uneĭ sume promisă ca dotă prin contract şi care sumă a fost redusă prin modificările posterioare;

4° Creditoriĭ chirografarĭ cari, în vederea contractuluĭ primitiv, ar fi contractat cu soţiĭ, saŭ cu unul din eĭ, şi a căror gagiŭ ar fi redus prin schimbările aduse în urmă contractuluĭ, care ar substitui, de exemplu, regimul dotal unuĭ alt regim [3]).

---

tribunalului şi, după părerea noastră, chiar în registrul de transcrieri, în care contractul este trecut, dovedeşte că actul ce conţine schimbările ulterioare nu poate fi înfăţişat, spre autentificare, de cât tribunalului care a autentificat contractul primitiv. Şi în Francia se decide că schimbările aduse unuĭ contract matrimonial trebue să fie primite tot de notarul care a redactat contractul primitiv. Cpr. Laurent, XXI, 102. Pand. fr., *Mariage*, I, 3187. Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 261.

[1]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1891, No. 11.

[2]) Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 261, 262. Guillouard, I, 271. D. de Folleville, 99. Laurent, XXI, 104. Pand. fr., I, 3191 urm. Répert. Sirey, 744 urm. T. Huc, IX, 43. Baudry, III, 23. Vigié, III, 27. Baudry et Surville, I, 139.—Veḑi însă Rodière et Pont (I, 162), cari admit o formulă maĭ puţin generală, pe care majoritatea autorilor o resping cu drept cuvînt.

[3]) Guillouard, *loco cit.*, Pand. fr., *v° cit.*, 3193 urm. Répert. Sirey, 745 urm. şi autoriĭ citaţi în nota precedentă.—După formula maĭ restrînsă, dată de Rodière et Pont (I, 162), cesionariĭ, sumeĭ promise femeeĭ, ca dotă, şi creditoriĭ chirografarĭ n'ar fi terţiĭ în sensul art. 1230, ceea ce este inadmisibil.

Venim acum la sancțiunea art. 1230. Am văḑut că dacă schimbarea adusă convenției matrimoniale n'a fost trecută în josul contractului primitiv, ea nu este oposabilă terților. Art. 1230 mai adaogă încă că: „la caz de contravenție, tribunalul (saŭ mai bine dis: judecătorul care a instrumentat) și grefierul vor fi supuși la acțiunea recursorie civilă pentru daune-interese, deosebit de alte pedepse (se înțelege disciplinare), dacă va fi un asemenea caz". Sancțiunea art. 1230.

Mai întâi, trebue să observăm că, după textul francez, atât daunele-interese cât și pedepsele disciplinare la care notarul poate fi supus, nu se referă la netrecerea schimbărei în josul contractului matrimonial, ci la eliberarea unei copii de pe contract, care n'ar cuprinde adaosul făcut prin schimbare. Ceea ce legiuitorul francez a înțeles a pedepsi este, deci, eliberarea unei copii necomplecte, iar nu netrascrierea schimbărei pe originalul contractului; pe când, la noi, se pedepsește faptul netranscrierei pe originalele contractului matrimonial. Grefierul care ar elibera o copie necomplectă, de natură a induce pe terții în eroare, ar putea fi pasibil de daune, chiar dacă n'ar exista nici-o fraudă din partea lui, conform principiilor generale (art. 998, 999) [1]). El ar putea, de asemenea, fi pedepsit pe Deosebire de la Codul francez.

[1]) In Francia se decide, în genere, că faptul notarului (la noi a grefierului) de a elibera o copie necomplectă, care n'ar cuprinde schimbarea adusă contractului primitiv, n'ar împedeca această schimbare de a-și produce efectele sale față de terții, pentru-că părțile nu pot fi responsabile de greșala grefierului. După acest sistem, generalmente admis, greșala grefierului nu cade asupra soților, ci asupra terților. Veḑi în acest sens: Thiry, III, 224, 225. Guillouard, I, 274. Odier, II, 668. Laurent, XXI, 105. T. Huc, IX, 43. Troplong, I, 248. Rodière et Pont, I, 163. Marcadé, V, art 1397, No. V. Pand. fr., 3208. Répert. Sirey, 751. Arntz, III, 524, etc. Opinia contrară ni pare însă mult mai juridică în legea noastră, pentru-că art. 1230 declară schimbarea fără nici-un efect față de terții, îndată ce nu este trecută în josul contractului matrimonial (fie originalul saŭ copia, puțin importă). Greșala grefierului nu va cădea deci, în specie, asupra terților, ci asupra soților, cari sunt în culpă de a nu fi deșteptat pe terții asupra schimbărei adusă contractului lor primitiv. Rămâne însă bine înțeles că soții vor avea, în asemenea caz, acțiune recursorie contra grefierului. Cpr. în acest din urmă sens: Toullier D. VI, partea II, 68. Baudry, III, 23. Baudry et Surville, I, 138. Planiol, III, 822.

cale disciplinară, *deosebit de alte pedepse, dacă va fi un asemenea caz*, dice art. 1230 [1]). Pedeapsă disciplinară se va aplica și judecătorului care, autentificând schimbările aduse convenției matrimoniale, n'ar fi îndeplinit prescripțiile art. 1230. Terții prejudiciați prin faptul judecătorului vor mai avea încă în contra lui o acțiune în daune (art. 1230 C. civ., 305, 2° Pr. civ.). Asemenea acțiune ar putea fi exercitată și în contra soților, dacă ei s'ar fi folosit de greșala judecătorului pentru a ascunde, terților, schimbarea adusă convenției lor matrimoniale [2]).

Despre regimul dotal.

Considerații generale și istorice.

Obiceiul de a constitui o dotă fetelor saŭ văduvelor care se căsătoresc, este vechiŭ cât lumea. El își avea ființă și la Evrei, însă pe când de un timp încoace, femeea este aceea care aduce o dotă bărbatului, spre a-i ușura sarcinile căsătoriei; la dînșii și la alte popoare din antichitate, bărbatul era acela care înzestra pe femeea ce o lua de soție.

Dreptul ebraic.

Astfel, vechiul testament ne arată că intendentul luĭ Avram a plecat, încarcat de daruri, ca să ceară mâna Rebecăĭ pentru Isac, și că ajungênd la locul unde se găsia mireasa, după ce el a făcut daruri însemnate (haine, vase de aur și de argint, etc.), atât ei cât și rudelor sale, i s'a dis: «Iată Rebeca, iea-o și pleacă cu dînsa» (*En Rebecca coram te est, tolle eam et proficiscere*). Și Genesa ne spune că Rebeca a plecat, în adevĕr, calare pe o cămilă, sub conducerea bătrînuluĭ Eliezer, luând din casa părintească numaĭ pe foasta ei doică și câte-va servitoare.

Șihem, spre a lua de soție pe frumoasa Dina, care fusese desonorată de tată-seŭ Iacob, a promis de aseme-

---

[1]) Art. 258 din cutuma Parisuluĭ, din care art. 1230 este extras, dicea: „sub pedeapsă de falș", și Troplong (I, 249) crede că și astă-dĭ notarul ar putea fi urmărit în Francia, pentru falș, dacă ar fi existat fraudă la mijloc.—*Contrà.* Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 264, text și nota 40. Pand. fr., 3211. Répert. Sirey, 753. Laurent, XXI, 105. Guillouard, I, 275, *in fine.* Colmet de Santerre, VI, 13 bis IV. Baudry et Surville, I, 138.

[2]) Rodière et Pont, I, 164. Pand. fr., *Mariage*, I, 3210.

nea părinților ei că li va da tot ce vor cere pentru dînsa [1]), iar Iacob a servit patru-spre-dece ani pe Laban pentru a lua de soție pe fetele lui, Lea și Rașel [2]). Mirele trebuia, deci, să plătească, tatălui, prețul fetei pe care o lua de soție. Acest preț se numia *mohar*.

Nici-un text din legea mosaică nu ne arată în ce consista ceremonia căsătoriei, însă Talmudul prescrie ca căsătoria să fie religioasă [3])

Licurg, regele Lacedemonienilor, a stabilit aceeași lege pentru țara sa, și acest obiceiu s'a păstrat prin tradiție la mai multe popoare [4]). Legisl. Lacedemonienilor.

---

[1]) „Cereți de la mine preț cât de mare și daruri de nuntă, și eu vă voiu da vouă după cum poftiți, numai dați-mi pe Dina de soție“ (Genesa, capit. 34, stih. 12).

[2]) Genesa, capit. 29, stih. 18 urm.

[3]) Vedi Massol, *Sépar. de corps*, p. 3, nota 1.—Astă-di, în mai toate legislațiunile moderne, căsătoria este un contract civil (cpr. L. ungurească din 18 Decembre 1894, *T. cz. házassági jógról*, *Ann. de législ. étrang.*, 1894, p. 355 urm.). Vedi în privința dreptului nostru, unde chestiunea era altă dată controversată, C. București, *C. judiciar* din 1900, No. 24, cu observația noastră. Codul spaniol din 1889 recunoaște două forme de căsătorie: acea canonică și acea civilă (art. 42 urm). Vedi și art. 1057, 1069 urm. 1072. 1086 urm. C. portughez din 1867. Căsătoria religioasă mai există astă-di în Rusia, în Grecia, în Serbia (art. 60 urm. C. civ.), în principatul Muntenegro, în Scoția (cpr. E. Stocquart, *Le mariage en dr. écossais*, *J. Clunet*, anul 1902, p. 749 urm.), în Bulgaria (cpr. Cas. rom., *Dreptul* din 1903, No. 20), etc. Dreptul străin în privința căsătoriei civile și religioase.

Cât pentru chestiunea de a se ști cum se pot căsători străinii în România, Curtea de casație de un timp încoace persistă în jurisprudența sa anterioară, greșită după noi, după care căsătoria unor străini celebrată numai în mod religios înaintea ministrului cultului lor respectiv, conform legei lor naționale, ar fi validă. Cu alte cuvinte, regula *locus regit actum* n'ar fi obligatorie, ci facultativă. Vedi *Dreptul* din 1903, No. 13; *C. judiciar* din 1901, No. 24 (cu observ. noastră). Această din urmă decisie este publicată atât în *J. Clunet*, anul 1902, p. 916, cât și în Sirey, 1903, 4, p. 5 urm. (cu observ. noastră). Am criticat însă acest mod de a vedea a Inaltei Curți și am dovedit că această soluție este inadmisibilă. Motivele pentru care am combătut soluția dată de Curtea de casație se pot vedea în *C. judiciar* și în Sirey, *loco cit.*, V. în sensul nostru: C. București, *Dreptul* din 1901, No. 52. Sirey, 1903, 4, p. 6, etc. Nu insistăm mai mult asupra acestei chestiuni, pentru-că nu este aci locul. Căsăt. străinilor în România. Controversă.

[4]) Vedi Roussilhe, *Tr. de la dot* (ed. Sacase, din 1850), art.

Dota era deci necunoscută la Sparta, ea fiind chiar oprită de Licurg. Acest legislator își închipuia, în adevĕr, că ea conrupe căsătoria și împedecă pe bărbat de a fi stăpânul femeei; iar Platon, care-și însușise această proibițiune, observă în tratatul sĕŭ asupra *Politicei*, că femeile care nu aŭ dotă sunt maĭ puțin obraznice, iar barbații maĭ puțin târîtorĭ înaintea lor [1]).

Dota la Atenienĭ.

Dota a existat însă la Atenienĭ, cu-toate-că, după cele spuse de Plutarc, Solon nu voia ca femeile să-și cumpere bărbații și nu le permitea de a aduce în casa acestora de cât câte-va rochiĭ, pentru ca căsătoriile să se facă din dragoste, iar nu din interes [2]).

Alăturea cu bunurile dotale eraŭ și acele parafernale, și Troplong ne arată că tatăl oratoruluĭ Demostene a însăr-

---

Legile luĭ Manŭ, Coranul luĭ Mahomet, etc.

prelimin., p. 1 urm.—Obiceiul ca barbații să-și înzestreze femeile cu care se însoțiaŭ, exista nu numaĭ în India, în legile luĭ Manŭ*), și în Koranul luĭ Mahomet (v. Troplong, *Contrat de mariage, préface*, p. 101; Meysonnasse, *Dr. civil musulman*, p. 148 urm.), dar încă și în vechiul drept germanic, unde bărbatul, iar nu femeea aducea o dotă: *Dotem non uxor marito, sed uxori maritus offert*", dice Tacit *(De moribus Germanic.*, § 18).

[1]) Troplong, *op. cit., préface*, p. XXVIII.

Dreptul actual grecesc.

[2]) Veḑĭ Troplong, *op. cit.*, p. XXVIII, text și nota 4. „*Non enim dotibus, sed affectu matrimonia contrahuntur*", dicea Despeisses (*tit. du mariage*). In dreptul actual grecesc, afară de Insulele ioniene, care aŭ un Cod a parte (Codul civil din 1841, copiat cu micĭ deosebirĭ, după acel francez), regimul dotal, astfel cum era organisat în dreptul luĭ Justinian, funcționează în toată rigoarea luĭ. V. Dépinay, *Régime dotal*, p. 428 urm.

Legile luĭ Manŭ.

*) Iată, în adevĕr, ce găsim în legile luĭ Manŭ: «Fata, care-și alege un bărbat, nu trebue să iea cu dînsa presenturile ce a primit de la tatăl sĕŭ, de la mumă-sa și de la frațiĭ seĭ; *căcĭ dacă le iea, ea comite un furt*". Veḑĭ *Les lois religieuses, morales et civiles de Manou* (traduc. Loisleur-Deslonchamps, 1850, p. 189). Acest legislator, care se crede a fi cu trei-spre-ḑece saŭ patru-spre-ḑece secole anterior luĭ Christos, dă maĭ multe sfaturĭ, în privința căsătorieĭ, din care vom reproduce numaĭ unul, *à titre de curiosité*: »Un bărbat nu trebue să se însoare cu o fată care are pĕrul roș, care este diformă (*ayant un membre de trop*), care e bolnăvicioasă, care are prea mult pĕr, saŭ care nu are de loc (*ou nullement velue, ou trop velue*), care e prea vorbariță, saŭ care are ochiĭ roșĭ. El trebue să ia de soție o femee bine făcută, a căreĭ nume să fie plăcut, care să aibă mersul gracios al lebedeĭ, saŭ a unuĭ tânăr elefant, care să aibă dinți micĭ, și a căruĭ trup, acoperit de un pĕr fin (*d'un léger duvet*), să fie mlădios și fermecător». Veḑĭ *op. cit.*, p. 68. Asemenea mireasă ar conveni maĭ multora, chiar astăḑĭ.

cinat prin testament pe un prieten al sĕŭ de a lua pe soția sa de nevastă, lăsând acesteia, pe lângă dotă, ca avere parafernală, o casă în valoare de 2000 drahme, haine, aur și mai multe obiecte prețioase.

In fine, soții obicinuiaŭ a-și face unul altuia presenturĭ ante-nupțiale. Ipovolonul care, la început, nu era de cât un present de nuntă, și care mai în urmă devenise o donațiune *propter nuptias*, și apoĭ, în dreptul bisantin, un câștig pentru soția supravețuitoare, *un augment de dot* [1]), datează din cele mai depărtate timpurĭ ale antichității grecești. Ipovolon.

Obicinuit, ḑice Troplong (*op. cit.*, p. XXXIV), afară de veriga nupțială ce mirele dădea mireseĭ ca o arvună, *comme un gage du mariage*, aceasta din urmă mai primia încă haine, juvaere și alte obiecte scumpe, pe care Tacit le numia *delicias muliebres*.

Acest obiceiŭ exista și la Romanĭ, unde mirele dădea la logodnă o arvună (*arrha*, ἀρραβών) [2]) mireseĭ saŭ părinților eĭ [3]). Dacă căsătoria nu avea loc din causa mireseĭ saŭ a părinților eĭ, ea restituia mirelui arvuna îndoit; dacă, din contra, căsătoria nu se făcea din causa mirelui, el perdea arvuna dată (cpr. art. 67, 68 C. Calimach). Dacă căsătoria era împedecată prin un motiv legitim, de exemplu, prin moartea mirelui, saŭ mireseĭ, arvuna întreagă se restituia moștenitorilor lor [4]). După art. 1301, *in fine*, din Co-

---

[1]) Cpr. art. 1678 urm. C. Calimach și Andr. Donicĭ, capit. 34, asupra căror veḑĭ Tratatul nostru în limba franceză, p. 107. „*Hypobolon*, ḑice Harmenopol (IV, 13, *De hypobolo*, § 2 urm.), *non statim post nuptias ratum est, sed virum oportet ante uxorem decessisse, ut sic illud substantiam capiat. Muliere ante virum mortua, locum non habet hypoboli exactio, sed solum theoretrum datur ei, quæ virgo erat; secundo nubentibus non datur*". Femeea însă, care devenia îngreunată în anul de doliu, perdea orĭ-ce drept la ipovolon (art. 2, cap. 34 C. Andr. Donicĭ și Harmenopol, IV, 7, *De nuptiis prohibitis*). Ipovolonul în dreptul nostru anterior.

[2]) De acolo vine cuvîntul ἀρραβώνισμος, care însemnează logodnă.

[3]) Cpr. art. 66 urm. C. Calimach.

[4]) Veḑĭ Roussilhe, *op. cit.*, p. 35, No. 56. Zachariae, *Hist. du droit privé gréco-romain* (traduc. Lauth), p. 16, 17. Presenturile făcute în vederea nunței (*munera sponsalitia*) obicinuindu-se une-orĭ și astă-ḑi, soluția va fi, de bună-samă, aceeași. Decĭ, dacă logodnica, care a primit presenturĭ, refusă fără nicĭ-o causă legitimă de a-și executa făgăduința, ea

dul german, în acest din urmă caz, nicĭ-o restituire nu are loc [1]).

Teoritre. Dar, ipovolonul nu era singurul present de nuntă obicinuit la Grecĭ. Adoua-ḑi după nuntă, bărbatul saŭ rudele luĭ făceaŭ femeeĭ cu mare pompă un dar, care nu era de cât plata virginităţeĭ sale (*prœmium virginitatis*), şi care la Grecĭ se numia *teoritre* [2]), iar în dreptul germanic: *Morgengabe* [3]).

Cod. Calimach şi Ipsilant. „Darurile ce se daŭ femeeĭ de cătră bărbat, sau de cătră rudeniile luĭ adoua-ḑi după cununie, *pentru cinstea feciorieĭ*, se numesc *teoritre*, ḑice art. 1683 din Codul Calimach, şi se cuvin eĭ cu deplină proprietate“ [4]). „Teoritra ḑice Codul Ipsilant (capit pentru trimerie), se numesc cele ce va da bărbatul, muereĭ, a doua-ḑi după nuntă».

---

va trebui să restituească, mireluĭ saŭ părinţilor luĭ, presenturile primite şi cheltuelile făcute cu această ocasiune. „Când nu se va face nunta, darurile d'inaintea nunţeĭ se întorc înapoĭ, ḑice Codul Caragea“ (art. 6, partea IV, capit. 2). Dacă refusul provine din partea mireluĭ şi nu este justificat, el va perde presenturile făcute, putênd chiar fi condamnat la daune materiale saŭ morale, care se vor aprecia de justiţie. Cpr. Roussilhe, *loco suprà cit.* Veḑĭ t. I a Coment. noastre, p. 8; t. V, p. 141 şi 459 urm.; t. VI, p. 372, nota 6. Veḑĭ art. 67—69 C. Calimach, 46 C. austriac, 1301 C. german, 1583 C. saxon, etc. Veḑi şi § 5, capit. 30 C. Andr. Donicĭ; pravila luĭ Mateĭ Basarab, glava 177. Veḑĭ şi Constit. Impăratuluĭ Constantin (Cod., *De don. ante nuptias*, etc. 5, 3, L. 15 şi 16). Această Constituţie, pe care o reproduc legile noastre anterioare maĭ sus citate, constată usul sărutăreĭ ante-nupţiale (*osculum*), care trecuse şi în pravila luĭ Mateĭ Basarab (glava 177, § final).

Art. 1301 C. german. [1]) *„Im Zweifel ist anzunehmen, dass die Rückforderung ausgeschlossen sein soll, wenn das Verlöbniss durch den Tod eines der Verlobten aufgelöst wird“.* Cpr. art. 1586 Cod saxon.— *Contrà:* art. 122, partea II, tit. I, *Landrecht für die Preussischen Staaten.*

[2]) Veḑĭ textul din Harmenopol citat *suprà*, p. 111, nota 1.

Teoritre. Dreptul străin. [3]) *„Das Geschenck, welches der Mann seiner Gattin am ersten Morgen zu geben verspricht, heisst Morgengabe“* (art. 1232 C. austriac). Teoritrele există şi astă-ḑi în Codul suedez din 1734 *(morgongafra)*. V. titl. căsătorieĭ din acest Cod, capit. 9. Cp. R. de la Grasserie, *Les Codes suédois*, Introduc., p. 33.

[4]) Veḑĭ şi art. 151 din Codul Calimach. Veḑĭ asupra teoritrilor, t. I, partea I a Coment. noastre, p. 47; t. IV, p. 787, *ad notam*, şi Tr. nostru în limba fr., p. 107. Cpr. Er. Lehr, *Élém. de dr. civ. germanique*, No. 299; Troplong, *op. cit.*, p, 93, 94; Acollas, *Manuel de dr. civil*, II, p. 684, *ad notam*.

Acest dar nu se cuvinea văduvelor care se căsătoriaŭ a doua oară [1]) și a căror noapte de nuntă se rĕsplătia, în dreptul germanic, prin un alt dar numit *Abendgabe* [2]), ci numaĭ fetelor care jertfiaŭ virginitatea lor. El consista în obiecte mobile de o valoare proporțională cu starea și condițiunea soților, și câte-odată în moșiĭ și domeniĭ întregĭ [3]). „Dacă nu s'aŭ dat teoritrele, ḑice art. 1685 din Codul Calimach, saŭ făgăduindu-se, nu s'aŭ hotărît câtimea lor, se dă în loc de teoritre, cât va face o a douĕspre-ḑecea parte a zestreĭ, însă nu peste una mie galbenĭ, dacă s'ar întâmpla ca suma zestreĭ să treacă peste suma de 12000 galbenĭ" [4]).

Acestea eraŭ donațiunile permise, la Grecĭ, între soțĭ. Celelalte eraŭ oprite în timpul căsătorieĭ, după o lege pe care Cujacius o atribue luĭ Solon [5]).

In cât privește dreptul roman, barbații aveaŭ obice- Dreptul roiul de a primi o dotă de la femeile ce le luaŭ de soțiĭ, însă man.
eĭ le dădeaŭ oare-care foloase, proporționate cu dota adusă de dînsele, sub numele de donațiunĭ ante-nupțiale *(donationes ante nuptias)* [6]).

Singurul regim cunoscut la Romanĭ era acel dotal [7]). Bunurile dotale eraŭ acele ce femeea, saŭ o a treia persoană dădea bărbatuluĭ pentru a-l ajuta în susținerea sarcinilor căsătorieĭ, *ad sustinenda onera matrimonii* (cpr. art. 1233 Cod actual). Imobilele dotale singure eraŭ inalienabile, spre a rĕmânea intacte, și a putea fi restituite femeeĭ la

---

[1]) „*Theoretrum secundo nubentibus non datur*", ḑice Harmenopol (IV, 13, § 4).

[2]) Acollas, II, *loco suprà cit.*

[3]) Er. Lehr, *op.* și *loco cit.*

[4]) Veḑĭ și Harmenopol, *loco suprà cit.*, unde se ḑice: „*Theoretrum vero est in unaquaque libra dotis solidi sex*".

[5]) In cît privește donațiunile d'intre soțĭ, în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 784, 787, nota 3. Veḑĭ și pravila luĭ Mateĭ Basarab (glava 269), unde se ḑice că: „darul de între bărbat și între muiare nu se socotește".

[6]) L. 27, Dig., *De don. inter virum et uxorem*, 24. 1.—Aceste donațiunĭ se făceaŭ câte-odată și viitoruluĭ soț, de părințiĭ viitoareĭ soțiĭ (L. 10 și 12, Cod., *De don. ante nuptias*, etc., 5. 3).

[7]) Un fragment din Digeste (L. 25, § 1, *Quae in fraudem creditorum*, 42, 8) ḑice că, fără dotă, bărbatul nicĭ nu s'ar fi însurat: „*Cùm is indotatam uxorem ducturus non fuerit*".

desfacerea căsătorieĭ, pentru ca ea să se poată căsători din nouŭ: *propter quas nubere possint* [1]). Inalienabilitatea nu avea, deci, din capul locului alt scop de cât înlesnirea căsătorieĭ femeeĭ. Maĭ tărdiŭ, când căsătoriile văduvelor începură a fi reŭ vĕdute, inalienabilitatea fondului dotal, care a rĕmas intactă, avea un alt scop: garantarea femeeĭ contra rĕleĭ gestiuniĭ a bărbatuluĭ [2]). Cât pentru bunurile parafernale, ele rĕmâneaŭ în mâna femeeĭ, care putea să dispună de ele după bunul sĕŭ plac.

Cesar, în Comentariile sale [3]), vorbind de moravurile Galilor, ne arată că femeea aducea, bărbatuluĭ, ca dotă o sumă de banĭ, și acest din urmă punea în comun o sumă egală, care toată aparținea soțuluĭ supraveţuitor.

Francii, biruind pe Galĭ, le aŭ respectat obiceiurile, însă rĕmânênd credincioșĭ vechilor cutume ale Germanilor, din care eĭ îșĭ trăgeaŭ origina lor, aŭ continuat înainte de a-șĭ cumpara femeile ; căcĭ după legea salică (tit. 46) [4]), femeile aduceaŭ în casa bărbaţilor lor, numaĭ câte-va haine, iar nu banĭ, nicĭ pămînt ; din contra, eĭ îșĭ înzĕstraŭ femeile [5]).

De atuncĭ, însă, lucrurile s'aŭ schimbat; astă-dĭ averea este pusă maĭ pre sus de cât onoarea ; bogăţiile, maĭ pre sus de cât virtutea ; așa că bărbaţiĭ nu-șĭ maĭ cumpără femeile lor, ci femeile, prin dota lor, cumpără pe bărbaţĭ, plătindu-ĭ une-orĭ maĭ scump de cât preţuesc în realitate.

Bravo! voilà parler!—Épousez promptement.
Cent mille écus, mon cher, c'est un commencement;
Nous vous les placerons, et par mon entremise,
Avant qu'il soit longtemps vous triplerez la mise.
Alors vous serez riche, et vous serez vengé ;
Vous humilirez ceux qui vous ont outragé ;
Vous aurez des valets, un logis, une table,
Des chevaux, des coupés, enfin le confortable.

---

[1]) L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 ;—L. 1, Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3.

[2]) Astă-dĭ, inalienabilitatea fondului dotal nu se maĭ justifică de cât prin asigurarea subsistenţeĭ familieĭ, femeeĭ și copiilor. Cpr. Guillouard, IV, 1688. Baudry, III, 342. Pand. fr., *Mariage*, II, 8543.

[3]) *De bello Gallico*, VI, 20.

[4]) Vedĭ *Liber legis Salicæ*, p. 119, 120 (ed. din 1602).

[5]) Vedĭ Roussilhe, *op. cit.*, p. 3.

Ah ! vous verrez alors comme tout changera,
Comme on vous cherchera, comme on vous salûra.
L'argent, mon cher, l'argent, c'est la seule puissance,
On a quelque respect encor pour la naissance,
Pour le talent fort peu, point pour la probité ;
Mais qui sait s'enrichir est vraiment respecté ;
Les hommes sérieux le trouvent estimable,
Les savants, érudit et les femmes, aimable.
Allons ! allons ! je vois que je vous formerai.
—Votre future est là ; je vous présenterai [1]).

Împĕratul Majorianus, voind să asigure subsistența și educațiunea copiilor, declară, prin una din Novelele sale, nule căsătoriile contractate fără dotă, iar copiii născuți din asemenea căsătorii nelegitimi [2]); însă Justinian modifică această lege.

Dreptul canonic admițênd, de asemenea, că femeea trebue să aducă o dotă bărbatului, preoții refusaŭ de a da benedicțiunea religioasă de câte-orĭ ea nu era înzestrată. Se credea prin aceasta că se aduce o maĭ mare armonie în căsătorie ; însă un autor englez, Skerchés, citat de Roussilhe, observă că in toate țerile unde a existat acest obiceiŭ, femeile aŭ fost nenorocite și condiția lor maĭ rea : „Chez les peuples qui ont fait quelques progrès dans la civilisation,—dice acest autor,—ces femmes sont renfermées dans des appartements séparés où elles gémissent sous la garde vigilante de leur maître, et dans les pays grossiers, elles sont condamnées aux plus viles occupations" [3]). Dreptul canonic.

Orĭ cum ar fi, se întîmplă și astă-dĭ ca femeea să fie înzestrată de bărbatul care o iea, însă acestea sunt excepțiunĭ. De obiceiŭ, femeea este aceea care aduce o dotă în casa bărbatului. Părinții, în cele maĭ multe casurĭ, o înzestrează după puterea lor, asemenea obligație fiind pur naturală, eĭ ne putênd fi siliți la aceasta [4]). (V. *infrà*, p. 136). Dreptul actual.

[1]) Ponsard, *L'honneur et l'argent*, acte IV, scène 5.
[2]) Vedĭ Roussilhe, *op. cit.*, p. 4.
[3]) Vedĭ Roussilhe, *op. cit.*, p. 5.
[4]) In dreptul roman (L. 19, Dig., *De ritu nuptiarum*, 23, 2) și în Codul Calimach (art. 1623), obligația de a-și înzestra copiiĭ nu era naturală, ci *civilă*, după cum este și astă-dĭ în Codul austriac (art. 1220), în Codul spaniol (art. 1340, 1341), etc. Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 11, *ad notam*. Cpr.

Codul german.

La noi, regimul dotal este tradiţional. Toate legiuirile noastre anterioare vorbesc despre el [1]; în cât este firesc lucru ca să-l găsim şi în Codul actual. Sunt însă legislaţiuni care-l trec sub tăcere. Astfel este, de exemplu, noul Cod german. Aceasta n'ar împedeca, însă, pe soţii germani de a primi o dotă de la părinţii lor, saŭ de la o persoană străină [2]). Dota, în asemenea caz, n'ar fi însă inalienabilă, prin aplicarea art. 137, care prevede că: „facultatea de a dispune de un drept alienabil, nu poate fi desfiinţată, nici restrînsă prin un act juridic“ [3]). Şi textul citat adaogă; „Această regulă nu râdică nimic din eficacitatea sa, obligaţiuneĭ, care ar consista în a nu dispune de un drept de asemenea natură“ [4]).

Codul neerlandez.

Codul, neerlandez, de asemenea, nu reglementează regimul dotal, însă art. 241 autorisă separarea de bunuri de

---

Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, II, 2023. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 216. Michaux, 480. In Codul german, numaĭ obligaţia de a da un trusoŭ *(Aussteuer)* este civilmente obligatorie pentru părinţi, nu însă şi aceea de a da copiilor o sumă de baniĭ (art. 1620 urm.). Veḑi şi art. 1661, 1662 C. saxon, art. 232 urm., II, 2, *Landrecht für die Preussischen Staaten.—Contrà* : art. 1220, 1231 Cod. austriac.—Cât pentru vechiul drept fr., copiiĭ nu aveaŭ niciun acţiune spre a cere o zestre de la părinţi. V. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 646.

[1]) Veḑi Pravila luĭ Mateĭ Basarab, glava 265 urm., Codul Ipsilant, capit. pentru zestre ; Codul luĭ Andr. Donicĭ, capit. 33 ; Codul Caragea, partea III, capit. 16, art. 9 urm. ; Codul Calimach, art. 1622 urm., etc.

[2]) Veḑi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 137 *(Eheverträge)*.—Regimul dotal avea însă o largă parte în legislaţiile abrogate (v. Braun, *Dr. civ. allemand*, 1611 urm.). In unele părţi, precum : Hanovra, Lüneburg, Nienburg, Osnabrück, etc., el era chiar regimul de drept comun (Braun, *op. cit.*, 1378). Art. 200 din legea de introducere *(Einführungsgesetz)* declară că legile anterioare rĕmân aplicabile regimuluĭ matrimonial al bunurilor soţilor căsătoriţi în momentul puneriĭ în vigoare a nouluĭ Cod, şi nici nu se putea altfel.

[3]) Cpr. R. Saleilles, *De la déclaration de volonté* (Pichon, 1901), p. 249.

[4]) *„Die Befugnis zur Verfügung über ein veräusserliches Recht kann nicht durch Rechtsgeschäft ausgeschlossen oder beschränkt werden. Die Wirksamkeit einer Verpflichtung, über ein solches Recht nicht zu verfügen, wird durch diese Vorschrift nicht berührt“.*

câte-orĭ desordinea în afacerile bărbatuluĭ pune în pericol dota femeeĭ [1]).

In cele patru prime proiecte ale Codului civil presentate de Cambacérès și Jacqueminot, nu se făcea nicĭ-o mențiune despre regimul dotal. Populațiile din sudul Franciei, unde comunitatea era necunoscută și unde regimul dotal, moștenit de la Romanĭ, era în floare, s'aŭ alarmat cu drept cuvînt, cerênd ca să se ție samă de o instituție care se practicase în provinciile de drept scris ale Franciei, timp de maĭ multe secole. Intre tribunalele, care aŭ protestat cu maĭ multă putere contra regimuluĭ comunității, vom cita maĭ ales pe acel din Montpellier : „C' est une pomme de discorde,—ḑice între altele acest tribunal,—que le Nord de la France veut jeter dans le Midi ; fruit que la barbarie des Francs avait cueilli sans doute dans les forêts de la Germanie, et qu'elle a apporté dans les Gaules, au milieu du tumulte de la victoire et de la licence des camps" [2]). Dreptul francez.

După multe discuțiunĭ, regimul dotal a fost admis, menținêndu-se însă comunitatea ca regim de drept comun. Sub acest din urmă regim de societate, toate bunurile ambilor soțĭ saŭ parte din ele devin comune între eĭ. In privința comunității, redactoriĭ Codului francez aŭ urmat pe Pothier, iar în privința regimuluĭ dotal, eĭ aŭ adoptat jurisprudența provinciilor de drept scris. Independent de aceste douĕ regime, Codul francez maĭ recunoaște încă pe acel al separațiuneĭ de bunurĭ și acel numit fără comunitate. Sub acest din urmă regim, fie-care soț își păstrează bunurile sale, bărbatul avênd însă usufructul avereĭ femeeĭ. In fine, sub regimul de separare de bunurĭ, femeea își administrează avutul eĭ, putênd să-l încredințeze bărbatuluĭ sĕŭ, ambiĭ soțĭ contribuind cu bunurile lor la cheltuelile gospodărieĭ. Cât pentru societatea de achisițiunĭ, pe care o admite și Codul nostru, ea nu este de cât o combinare a regimuluĭ dotal cu acel al comunității. Acestea sunt pe scurt regimele matrimoniale admise de Codul francez.

Regimul dotal, pe care redactoriĭ Codului francez vo-

---

[1]) O altă legislație, care nu cuprinde nicĭ-o dispositie asupra regimuluĭ dotal, este acea suedeză. Veḑĭ Répert. Sirey, *Dot*, 3466. Acest Cod nu vorbește de cât de regimul comunității *(giftorätt)*. V. titlul *căsătorieĭ*, capit. 10. Codul suedez.

[2]) Veḑĭ P. Griveau, *Le Régime dotal en France* (1902), p. 21. Laurent, *Avant-projet de révision*, V, p. 175.

iaŭ să-l înlăture și care, precum am vĕḑut, n'a fost admis de cât în urma intervenţiuneï viguroase a tribunalelor din provinciile de drept scris, este viŭ criticat. Unïï susţin, în adevĕr, că el aduce o pedecă creditului public, prin faptul că scoate imobilele femeeï din comerţ pentru tot timpul căsătorieï, iar alţïï că, printr'însul, femeea se pune pentru un timp nedeterminat sub tutelă, înstrăinându-și capacitatea de a se obliga asupra bunurilor imobiliare ce le declară inalienabile: „Regimul dotal este roman, ḑice Acollas (III, p. 14); or, cine ḑice Roma, ḑice geniul cel rĕŭ al istorieï lumeï“ [1]).

Saŭ ne înșelăm, saŭ aceste critice sunt întru cât-va exagerate. Regimul dotal este, în adevĕr, acel care oferă cele maï multe garanţiï femeeï pentru păstrarea avutului sĕŭ; sub celelalte regime, ea poate, cedând solicitaţiunilor bărbatului sĕŭ, să-și înstrăineze bunurile sale spre a-i veni în ajutor, să rĕmăe saracă și să lese copiiï pe drumurï; pe când aceasta este cu neputinţă sub regimul dotal, imobilele sale fiind inalienabile. El asigură presentul și viitorul nu numaï a femeeï și a copiilor, ci a întregeï familiï și deci a însu-și bărbatului, apărându-l chiar pe dînsul în contra proprieï sale inexperienţe. Dacă bărbatul moare cel intaï, femeea și copiiï, orï-ce s'ar întâmpla, nu vor fi în miserie; dacă femeea se va săvîrși din viaţă, copiiï, de bine de rĕŭ, vor avea o avere asigurată și vor putea, la ḑile de nevoe, să vie în ajutorul tatăluï lor. Să respectăm deci prevederea înţeleaptă a părinteluï, care, gândindu-se

---

[1]) Vedï și alţï autorï citaţï de Griveau, *op. cit.*, p. 113 urm. Printre ceï maï marï adversarï aï regimului dotal, trebue să menționăm pe Troplong. „Le régime dotal,—ḑice, între altele, acest autor,—marche à rebours du vrai, en donnant tous les bénéfices au mari et rien à la femme. La femme aura travaillé, aura souffert, aura économisé, sans que les profits soient partagés avec elle. Pareille à une étrangère, il faudra qu'elle quitte tout ce qui était cher à son cœur. Il faudra qu'elle se contente de retirer son pécule dotal, sorte de dépôt qui doit la consoler du reste... La diligence de la mère de famille est cependant un élément d'activité et de prospérité qu'un régime intelligent doit exciter. Le régime dotal ne sait pas tirer parti de cette vertu; il ôte à la femme toute émulation, etc.“ (*Contrat de mariage, préface*, p. 154 urm.).

la viitor, determină de mai înainte bunurile de care soții nu vor putea să dispună. Familiile sunt în drept a lua măsurile ce le cred în interesul lor, și legiuitorul trebue să respecte acest drept, care derivă din libertatea lor. Aceĭ cărora acest regim nu le convine n'aŭ de cât să nu-l primească. Eĭ sunt liberĭ chiar să stipuleze alienabilitatea (art. 1252). Și apoĭ, această inalienabilitate, atât de criticată, nu este vecinică; ea va înceta odată cu legătura căsătorieĭ. Bunurile femeeĭ nu sunt, decĭ, scoase pentru totdeauna din comerț. Dacă acest regim matrimonial n'ar fi de nicĭ-un folos, așa cum se susține, el n'ar sta încă și astă-dĭ, după două mĭĭ de anĭ, în picioare, și n'ar fi trecut în maĭ toate Codurile națiunilor civilisate [1]). „Autrefois renfermé dans quelques provinces,—dice Demolombe [2]),—le régime dotal a franchi ses anciennes limites; il marche, il s'avance, et nous le voyons aujourd'hui prendre possession des anciens pays de communauté, et s'y établir de plus en plus. Il ne faut pas s'en étonner. N'est-il pas, avec ses défiances et tout son cortège de précautions et de garanties, le régime des civilisations avancées ?...“

---

[1]) Cpr. art. 1218 urm. C. austriac; art. 1388 urm. C. italian; art. 1336 urm. C. spaniol; art. 1134 urm. C. portughez; art. 1057 urm. C. Cant. Vaud, etc.—Codul Canton Zurich din 1887, opera profesoruluĭ Schneider (v. *Privatrechtliches Gesetzbuch für den Kanton Zürich, auf Grundlage des Bluntschli'schen Kommentars allgemeinfasslich erlœutert durch Dr. A. Schneider, Redaktor des Gesetzes. Zurich*, 1888), nu pomenește despre regimul dotal. După acest Cod, bărbatul este de drept epitropul femeeĭ. El administrează bunurile sale și o represintă față de terțiĭ (art. 589). El poate să înstrăineze averea mișcătoare a femeeĭ, chiar fără consimțimîntul eĭ (art. 590). Cât pentru imobile, el nu le poate înstrăina saŭ ipoteca de cât cu consimțimîntul eĭ (art. 591). Bărbatul are folosința bunurilor femeeĭ. El are drept și la produsul munceĭ femeeĭ (art. 593), sub îndatorire de a îngriji de întreținerea casnică. Dacă bărbatul nu-și îndeplinește datoriile care decurg din tutela maritală, femeea trece cu toată averea eĭ sub tutela autorității (*obrigkeitliche Vormundschaft*) (art. 594). In privința celorlalte dispositiĭ din acest Cod, vedĭ Er. Lehr în Répert. Sirey, v° *Dot*, 3488 urm.

[2]) Demolombe, *Revue bibliographique*, II, p. 49. Vedĭ și Glasson, *Éléments du droit français* (ed. a 2-a), I, 68, p. 217 urm. Ginoulhiac, *Hist. du régime dotal et de la communauté en France* (1842), p. 363.

Așa dar, orĭ-ce s'ar ḑice și orĭ-ce s'ar face, regimul dotal, această rĕmășiță a uneĭ lumĭ care a perit, trăește și va trăi. Puteți să-l săpați la temelie; el esă mai întărit din atacurile voastre, pentru-că este scândura de scapare a nenorocituluĭ care se înecă.

Aceste consideraţiunĭ generale asupra regimuluĭ dotal odată expuse, venim acum la interpretarea textelor noastre.

CAPITOLUL II

Despre regimul dotal.

Ce este dota și care bunurĭ sunt dotale.

Art. 1233.—Dota este averea ce se aduce bărbatuluĭ, din partea saŭ în numele femeeĭ, spre a-l ajuta să susțină sarcinile căsătorieĭ. (Art. 1234 urm. C. civ. Art. 1540 C. fr.) [1].

Art. 1234.—Este dotal tot ceea ce femeea își constitue drept dotă.

Este asemenea dotal, în lipsă de declarare contrară, tot ceea ce se dă femeeĭ, în contractul sĕŭ de căsătorie, saŭ de un al treilea, saŭ de viitorul eĭ bărbat. (Art. 1235 urm., 1283 C. civ. Art. 1541 C. fr. [2]).

Definiția doteĭ, pe care o dă art. 1233 este împrumutată de la Pothier. Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest autor: „*Dos definiri potest contractus quo mulier, aliusve*

Deoseb. de redacție de la Codul fr.

[1]) Textul conrespundĕtor fr. (1540) ḑice: „Dota, sub acest regim, *ca și sub acel al capit.* II (care se ocupă de regimul de comunitate), este averea ce femeea aduce bărbatuluĭ spre a susține sarcinile casătorieĭ", ceea ce dovedește că sub toate regimele poate să existe o dotă. In sistemul legiuitoruluĭ român, dota nu poate să existe de cât sub regimul dotal. Regimul dotal poate însă să existe fără dotă. Veḑi *infrà*, p. 123, 124.

Deoseb. de la Codul francez.

[2]) Textul conrespundĕtor francez ḑice: „Tot ceea ce femeea își constitue dotă, *saŭ îi este dat prin contractul de căsătorie* este dotal, dacă nu există stipulație contrară". In cât privește bunurile date femeiĭ prin contractul de căsătorie de un terțiu, fie el rudă saŭ străin, nu mai rĕmâne îndoială că ele sunt dotale, prin aplicarea acestuĭ text, dacă nu există o stipulație contrară. Cât pentru bunurile presente date de bărbat, femeeĭ, chestiunea este, după cum vom vedea mai la vale (*infrà*, p. 125, nota 3) controversată în Francia (v. Marcadé, VI, art. 1541, No. 1, p. 19; Planiol, III, 1490), controversă resolvită de textul nostru în sensul dotalităţeĭ, contrar de astă-dată părereĭ luĭ Marcadé.

pro eâ, viro ad sustinenda matrimonii onera, aliquiud dat aut promittit“ [1]).

[1]) Pothier, *Pandectes*, liv. 23, tit. 3.—La Romanĭ, eraŭ douĕ feluri de dotă *(dos* saŭ *res uxoria)*: acea constituită de ascendenţii despre tată, *quæ a patre vel parente profecta est de bonis, vel facto ejus* (L. 5, Pr., *De jure dotium*, 23, 3), şi care se numia *profectitia*, şi acea constituită de cătră un ascendent despre mamă, de însă-şĭ femeea, saŭ de un străin *(ea quæ a quovis alio data est)*, care se numia *adventitia* (*Ulpiani Regul. De dotibus*, VI, § 3). Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 493, nota 2, *in fine*. Marezoll, *Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechts*, § 165. Accarias, *Pr. de dr. romain*, I, 312 (ed. a 4-a, 1886). G. May, *Éléments de dr. romain*, 172. Pellat, *Textes sur la dot*, p. 6 urm. (ed. din 1847). Andronachi Donicĭ reproduce, in această privinţă, principiile dreptuluĭ roman în § 1, capit. 33. Iată cum se exprimă acest legislator : „Zestrea, în pravilă, nu numaĭ aceea ce se dă de cătră tatăl, care trebue să fie din dreapta averea sa, dar şi aceea pe care altul străin, pentru mult prieteşugul ce are cu tatăl feteĭ, va da la căsătoria şi nunta eĭ din dragostea ce are cătră tatăl, se numeşte *profectitia*; iar zestrea ce nu este din averea tatăluĭ, se numeşte *adventitia*, care această adventiţie nicĭ în sinisfora (raport) nu întră, nicĭ poate a pătimi vr'o prefacere. Iar zestrea ce se dă de cătră tatăl, ficeĭ sale, poate tatăl (însă dacă va fi spre folosul ficeĭ) să o prefacă din banĭ în lucruri şi din lucruri în banĭ, adecă se poate adăogi cu prefacere“. Dreptul roman.

Dota *adventitia* nu se restituia de cât atuncĭ când căsătoria era desfăcută prin moartea bărbatuluĭ, saŭ prin despărţenie, iar acea *profectitia*, pe lângă casurile maĭ sus expuse, se restituia când femeea muria *in matrimonio*, în timpul vieţeĭ tatăluĭ eĭ (*Ulpiani Regul., loco cit.*, § 4, 5 şi 7). Aceste distincţiunĭ sunt lesne de justificat. In adevĕr, de câte-orĭ femeea supraveţuia desfacereĭ căsătorieĭ, ea avea nevoe de dota eĭ nu numaĭ spre a-şĭ satisface trebuinţile, dar maĭ cu samă spre a se putea căsători din noŭ, ca să poată da copiĭ legitimĭ Statuluĭ, *propter quas nubere possint* (L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 ; L. 1, Dig, *Soluto matrimonio*, 24, 3); pe când, în caz de moartea femeeĭ, constituitorul doteĭ este presupus a fi preferat pe bărbat orĭ-căreĭ persoane şi chiar luĭ însu-şĭ. Această presumţie nu se maĭ aplica însă tatăluĭ, care executând o obligaţie legală (v. *suprà*, p. 115, nota 4), n'a putut înţelege să gratifice cu bunurile sale pe bărbat. Părintele, care a avut durerea de a-şĭ perde pe fiica sa, nu trebue să-şi peardă şi banii : *ne et filiæ amissæ et pecuniæ damnum sentiret* (L. 6, Pr., *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

Codul Calimach, Art. 1622.

„Supt nume de zestre,—dice art. 1622 din Codul Calimach (1218 C. austriac),—se înțelege averea aceea pe care femeea, saŭ alt cineva pentru dînsa [1]) o dă, orĭ de bună voe, saŭ îndatorit fiind de cătră legĭ, ca să o dea bărbatuluĭ, spre întimpinarea însărcinărilor căsătorești".

Codul Caragea.

Codul Caragea definește zestrea: „Averea femeeĭ ce, *la căsătorie* [2]), dă bărbatuluĭ eĭ cu tocmeală ca ea să fie stăpâna zestreĭ totdeauna, iar el să-ĭ iea venitul totdeauna" (art. 9, partea III, capit. 16) [3]).

Această definițiie, de și necomplectă, este întru cât-va maĭ exactă de cât acea pe care o dă atât Codul Calimach cât și Codul actual, pentru-că, în genere, nu însă-și dota are menirea de a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătorieĭ, ci numaĭ venitul, fructele eĭ se întrebuințează în folosul soților și a copiilor. De aceea, Domat ḑicea că dota este averea ce femeea aduce bărbatuluĭ, pentru ca *el să se folosească* de dînsa în timpul căsătorieĭ [4]).

Pentru ca să existe decĭ dotă, în sensul adevărat al cuvîntuluĭ, trebue ca femeea să fi transferat bărbatuluĭ proprietatea, saŭ macar folosința bunurilor sale [5]).

---

[1]) „*Pro muliere*" saŭ „*nomine mulieris*". „*Alio pro ea offerrente dotem, ipsa eam pro se videtur offerre*". (L. 9, *in fine*, Cod., *De pactis conventis tam super dote*, etc., 5, 14).

[2]) Adecă: cu ocasiunea căsătorieĭ. Prin urmare, sub acest Cod, dota putea fi constituită și în urma celebrăreĭ căsătoriei, conform principiilor dreptuluĭ roman. Vedĭ *suprà*, p. 81, nota 1.

[3]) Sub acest Cod, viitoarea soție nu avea nevoe să fie față la confecționarea actuluĭ dotal, presența bărbatuluĭ, căruia se aducea dota, fiind suficientă. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1891, No. 1 și Bulet. S-a 1, 1890, p. 1372. Atât bărbatul cât și constituitorul doteĭ puteaŭ însă să fie representați prin mandatarĭ investiți cu o procură specială. Cpr. Trib. Vîlcea, *C. judiciar* din 1903, No. 38. Și astă-dĭ, părțile, într'un contract matrimonial, pot fi representate prin mandatarĭ, însă procura trebue să fie specială și autentică, pentru-că, în dreptul actual, convenția matrimonială, orĭ-care ar fi regimul adoptat de soțĭ, este un act solemn. Vedĭ *suprà*, p. 41, text și nota 2. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1903, No. 43.

[4]) Domat, *Lois civiles*, I, 10, S-a I, No. 1. Această definițiie, ca și acea a Codului Caragea, este însă necomplectă, pentru-că lasă în întuneric bunurile dăruite, femeeĭ, de un terțiu.

[5]) Cpr. Planiol, III, 847. Benoit, *Tr. de la dot*, I, No. 1 (ed. din 1829). Seriziat, *Tr. du régime dotal*, 1 și 2 (ed. din 1843).

Une-orĭ, şi cele maĭ adesea-orĭ, se înţelege prin *dotă* bunurile dotale, iar alte-orĭ, numaĭ oare-care drepturĭ asupra acestor bunurĭ, *jus in rebus*. Câte-odată prin dotă se maĭ înţelege încă regimul dotal [1]).

Sub regimul dotal, numaĭ acele bunurĭ sunt dotale, pe care le declară ca atare, în termenĭ expreşĭ, contractul matrimonial saŭ legea (art. 1234); căcĭ celelalte sunt parafernale (art. 1283) [2]). Astfel regimul dotal poate să existe

---

[1]) Cpr. Troplong, IV, 3008.

[2]) Pentru ca bunurile să fie dotale, se cere o declaraţiune expresă din partea femeeĭ. Aceasta resultă din art. 1234, după care este dotal tot ceea ce femeea *îşĭ constitue drept dotă* (cpr. Colmet de Santerre, VI, 211 bis I). Pentru aceasta însă nu se cer cuvinte sacramentale. *Qualicumque sufficere verba censemus* (L. 6, Cod., *De dotis promissione*, 5, 11). Cel maĭ bun mijloc ar fi de sigur de a se întrebuinţa cuvintele: *dotă*, *dotalitate*, însă aceasta nu este neaparat; aceste cuvinte pot fi înlocuite prin altele echivalente. Cpr. Thiry, III, 509. Baudry et Surville, III, 1553 bis. Guillouard, IV, 1703 urm. Rodière et Pont, III, 1650 urm. Troplong, IV, 3029 urm. Vedĭ şi *suprà*, p. 24. Astfel, dacă soţiĭ, carĭ aŭ adoptat regimul dotal, aŭ dispus că cutare imobil al femeeĭ va fi parafernal, aceasta va însemna de bună-samă că celelalte bunurĭ ale sale sunt dotale. Troplong, *loco cit.* Baudry et Surville, III, 1553 bis. Guillouard, IV, 1706. Rodière et Pont, III, 1652. Colmet de Santerre, VI, 211 bis I. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 35. Cas. fr. D. P. 48. 1. 46. Sirey, 48. 1. 25.

Tot astfel se va interpreta şi clausa prin care femeea ar fi ḑis că aduce cutare bun, bărbatuluĭ, *spre a-l ajuta la susţinerea sarcinilor căsătorieĭ* (art. 1233) (Duranton, XV, 338; Colmet de Santerre, VI, 211 bis I; Baudry, III, 345; Pand. fr., *Mariage*, II, 8635; Guillouard, IV, 1704; Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 528), saŭ prin care ea i-ar fi dat administraţia şi folosinţa bunurilor sale (T. Huc, IX, 420; Guillouard, IV, 1704), etc.

Ce trebue să decidem în privinţa clauseĭ prin care femeea ar fi conferit bărbatuluĭ, prin contractul de căsătorie, un mandat general şi irevocabil spre a gera şi administra toate bunurile sale? Am vĕḑut *suprà*, p. 25 că asemenea clausă nu atrage neapărat după sine regimul dotal. Chestiunea este însă de a se şti dacă, o dată regimul dotal adoptat, asemenea clausă n'ar cuprinde o constituire implicită de dotă? Curtea din Grenoble a rĕspuns la această chestiune când în mod afirmativ (Sirey, 48. 2. 439; D. P. 49. 2. 77), când în mod negativ (Sirey, 46. 2. 463). Vedĭ Baudry et Surville. III, 1554. Vedĭ şi Guillouard (IV, 1704), care

fără dotă, și aceasta se va întâmpla de câte-orĭ toate bunurile femeeĭ aŭ fost declarate parafernale, saŭ când niciun bun n'a făcut obiectul uneĭ constituirĭ dotale.

Acest regim se confundă atunci cu separația de bunurĭ [1]). Nu este deci suficient pentru ca bunurile femeeĭ să fie dotale, ca soțiĭ să fi adoptat regimul dotal, ci maĭ trebue încă ca femeea să-și fi constituit dotă în mod expres toate, saŭ parte din bunurile sale. Aceasta resultă, pe de o parte, din art. 1233, 1234, care cer o constituire de dotă, iar pe de alta, din art. 1283, după care toată averea femeeĭ care nu este dotală este parafernală saŭ extra-dotală. In fine, această soluție, astă-dĭ necontestabilă [2]), maĭ resultă încă din art. 1284, după care *toată* averea femeeĭ poate fi parafernală.

Parafernalitatea este, deci, regula generală (cpr. art. 1235, § ultim), la care nu se poate deroga de cât prin o constituire de dotă expresă, saŭ tacită, în casul art. 1234 § 2. In lipsă de o constituire de dotă, toate bunurile femeeĭ sunt parafernale, și de fapt, positiunea soților este, precum am vĕdut, aceeași ca și cum eĭ ar fi adoptat separarea de bunurĭ.

In caz de îndoială asupra punctuluĭ de a se ști dacă un bun este dotal, saŭ parafernal, chestiunea va fi decisă în favoarea parafernalităței, din causă că proprietățile private sunt prin natura lor alienabile și că inalienabilitatea lor nu poate fi admisă de cât atunci când causa care o produce este cu certitudine demonstrată [3]).

---

distinge între bunurile presente și viitoare ale femeeĭ. Pentru bunurile presente, asemenea mandat ar echivala cu o clausă de dotalitate ; pe când soluția contrară ar fi admisă în privința bunurilor viitoare. Cpr. Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 528, text și nota 5.

[1]) Planiol, III, 848. Marcadé, VI, art. 1540, 1541, p. 18 și 20. Jouitou, *Régime dotal*, I, 5. Tessier, *Tr. de la dot*, I, 9, p. 33 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 8595. Guillouard, IV, 1701. Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 527. T. Huc, IX, 420, *in fine*. Thiry, III, 509. Vedĭ și *suprà*, p. 29.

[2]) Soluția maĭ sus expusă fusese contestată în dreptul vechiŭ fr. de Boucher d'Argis. Cpr. Guillouard, IV, 1701. Pand. fr., *Mariage*, II, 8595.

[3]) Rodière et Pont, III, 1664, *in fine*. Colmet de Santerre, VI, 212 bis. Vedĭ și *suprà*, p. 24, 25.

De asemenea, regimul dotal poate să existe fără bunuri parafernale, pentru-că nimic nu împedecă pe femee de a-şi constitui toate bunurile sale dotă (art. 1235 [1]).

Se poate însă întâmpla ca femeea să aibă bunuri dotale, cu-toate-că ea n'a făcut nici-o declaraţiune de dotalitate. Acest caz excepţional de constituire de dotă tacită [2]), este prevĕḑut de art. 1234, § 2. După acest text, tot ce s'a dat femeeĭ *prin contractul ei de căsătorie*, fie de un al treilea, *fie chiar de viitorul ei barbat* [3]), este dotal, în lipsă de stipulaţie contrară. Bunurile astfel dăruite sunt de drept dotale, fără ca să fie nevoe de o declaraţie expresă. Prin însu-şi faptul că se face o donaţiune uneĭ femeĭ, care a adoptat regimul dotal, dăruitorii sunt presupuşi a fi înţeles ca bunurile dăruite să-ĭ servească la susţinerea sarcinilor căsătorieĭ. Dăruitorul, fiind liber de a nu dărui, poate să pună liberalităţeĭ sale condiţiile ce vo- Art. 1234.

---

[1]) Cpr. Aubry et Rau, *loco suprà cit.*

[2]) Acesta este singurul caz în care constituirea de dotă poate fi *tacită*. De-câte-orĭ constituirea emană de la femee, ea trebue să fie *expresă*. Veḑĭ *suprà*, p. 123, text şi nota 2.

[3]) In Francia, chestiunea de a se şti dacă bunurile dăruite femeeĭ de viitorul eĭ soţ, prin contractul de căsătorie, sunt de drept dotale, în basa art. 1234, § 2, este viŭ controversată, cel puţin în cât priveşte bunurile presente ; căcĭ în privinţa bunurilor viitoare, adecă : ce vor rĕmânea de la barbat la moartea luĭ, autorii sunt de acord pentru a decide că asemenea bunurĭ nu sunt dotale, fiind-că ele n'ar putea deveni bunurile femeeĭ, şi ca atare, susceptibile de dotalitate, de cât la moartea bărbatuluĭ, adecă la o epocă când dota nu maĭ poate avea loc, căsătoria fiind desfăcută. (Veḑĭ autoriĭ citaţi într'un sens şi în altul în Pand. fr., *v*° *cit.*, 8711 urm.). La noĭ, controversa este curmată, se înţelege în privinţa bunurilor presente numaĭ, în sensul dotalităţeĭ. Decĭ, toate donaţiunile făcute de bărbat viitoareĭ sale soţiĭ, prin contractul matrimonial, chiar şi juvaerele ce i le-ar dărui, se consideră ca dotă, dacă nu este stipulaţie contrară. Cpr. Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, I, 86 (ed. din 1853). In favoarea teorieĭ formal admisă de legiuitorul nostru se pronunţă : Baudry, III, 345 ; Baudry et Surville, III, 1551 ; T. Huc, IX, 421 ; Planiol III, 1490, etc., iar în sens contrar : Guillouard, IV, 1714 ; Troplong, IV, No. 3037 ; Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. 1, p. 19 ; Odier III, 1071 ; Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 530, etc. Veḑĭ şi *suprà*, p. 120, nota 2. Deoseb. de la Codul francez.

este. Or, în lipsa unei voințe contrare, el a înțeles de bună-samă ca bunul dăruit să fie dotal. Deci, pentru ca bunurile astfel dăruite să nu fie dotale, trebue ca dăruitorul fie el rudă, fie străin, *fie chiar viitorul soț*, să fi manifestat o voință contrară. Astfel regula este deosebită, după cum este vorba de bunuri ce aparțin femeei, saŭ dăruite de terții.

Bunurile dăruite de un terțiŭ, femeei, prin alt act de cât contractul de căsătorie.

In cât privește bunurile dăruite femeei de terții *prin alt act de cât contractul de căsătorie*, înainte, saŭ după redactarea luĭ, și chiar în ziua celebrăreĭ căsătorieĭ, ele nu vor putea fi declarate dotale de cât în virtutea uneĭ constituiri de dotă expresă, emanată de la însă-și soția [1]; de unde resultă că dacă soții n'aŭ făcut un contract matrimonial, saŭ aŭ adoptat, prin contractul lor, separarea de bunuri, averea dăruită femeei de terții, rude saŭ părinți, saŭ chiar de viitorul eĭ bărbat, nu va fi dotală.

Bunurile dobîndite de femee, în timpul căsătorieĭ, prin exercițiul uneĭ profesiuni saŭ industriĭ.

Controversă.

Din împrejurarea că, afară de bunurile dăruite de terții, femeei, prin contractul de căsătorie, nu există bunuri dotale de cât acele care aŭ fost declarate ca atare prin convenția matrimonială, resultă că toate bunurile ce femeea ar putea să dobîndească în timpul căsătorieĭ, prin exercițiul uneĭ profesiuni saŭ industriĭ, nu sunt dotale; căci dacă talentul saŭ industria femeeĭ pot fi considerate ca un capital, acest capital nu poate fi dotal de cât în basa uneĭ stipulațiuni exprese, și în lipsa uneĭ asemenea stipulațiuni, produsul munceĭ femeeĭ nu poate să aparție bărbatuluĭ [2].

Cu toate-acestea, părerea contrară se susține de Troplong, sub cuvînt că femeea e datoare să aducă în casă fructul munceĭ și a industrieĭ sale, ca să îmbogățească pe bărbatul sĕŭ: „*Sous le régime dotal*,—dice acest autor,—*la femme travaille pour son mari*“ [3]. Femeea datorește necontestat bărbatuluĭ sĕŭ sprijin și ajutor, în basa art. 194; ea este datoare să îngrijească de copiĭ și de interesele caseĭ, însă aceste obligațiuni sunt independente de regimul sub care soțiĭ sunt căsătoriți. Bărbatul poate, după cum vom vedea maĭ la vale, prin o constituire universală de dotă, să dobîn-

[1]) Baudry et Surville, III, 1552. Planiol, III, 1489, *in fine*.
[2]) Colmet de Santerre, VI, 211 bis II.
[3]) Troplong, IV, 3016. C. Riom și Toulouse, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3088, nota 1 și 3341, nota 2.

deasca un drept asupra bunurilor câștigate de femee prin munca și industria sa, dar asemenea drept nu-i aparține, în lipsa unei astfel de convenție, numai în basa regimului dotal; căci de nicăiri nu resultă acest drept pentru bărbat. Obligația de sprijin și de ajutor, femeea o are, sub toate regimele matrimoniale, chiar și sub acel de separare de bunuri, și nime nu va susținea că, sub acest regim, bărbatul s'ar putea folosi personal și exclusiv de munca și industria femeei. Or, dacă asemenea drept exorbitant, bărbatul nu-l are sub alte regime, nu vedem de unde el ar resulta sub regimul dotal. Femeea nu trebue să devie un instrument de câștig pentru bărbat; căci aceasta l-ar face de multe ori să trăiască în trândăvie. Ea trebue să rămână ceea ce este, adecă: îngerul cel bun al căminului domestic.

Presumția muciană.

Plecând de la această idee greșită, Troplong [1]) ajunge la conclusiunea, inadmisibilă după noi, că sub regimul dotal, tot ce dobîndește femeea in timpul căsătoriei e presupus a fi dobîndit cu banii bărbatului, dacă ea nu dovedește sorgintea lor *(unde habuit)*. Cu chipul acesta se reînviează presumția lui Quintus Mucius din dreptul roman [2]), care era admisă în dreptul nostru anterior [3]) și în vechiul

---

[1]) Troplong, III, 2245 urm. și 3017, 3018. Vedi în același sens: Duranton, XV, 264 urm. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 209. Rodière et Pont, III, 1975, *in fine*, p. 508, text și nota 1. Jouitou, *op. cit.*, I, 93 bis. Cpr. și Trib. Putna, *Dreptul* din 1896, No. 38 (sentință reformată de Curtea din Galați).

[2]) „*Quintus Mucius ait: Cum in controversiam venit, unde ad mulierem quid pervenerit: et verius et honestius est, quod non demonstratur unde habeat, existimari a viro, aut qui in potestate ejus esset, ad eam pervenisse. Evitandi autem turpis quæstus gratia circa uxorem hoc videtur Quintus Mucius probasse*". L. 51, Dig., *De donationibus inter virum et uxorem*, 24, 1. Vedi și L. 6, Cod. 5, 16. Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 509, *in fine*. Maynz, *Dr. romain*, III, § 315, *în fine*.

[3]) „Toată exoprica trebue să fie știută bărbatului de unde o are muerea, dice art. 45, partea III, capit. 16 din Codul Caragea; iar fiind neștiută, este a bărbatului". „Dacă femeea, având lucruri, nu va putea dovedi de unde le are, dice art. 1695 din Codul Calimach, se socotește după juridica presumție că le are din averea bărbatului, și se cuvin lui și moștenitorului lui". Cpr. art. 1362 Cod. german, reprodus și tradus în adnotația noastră, publicată în *C. judiciar* din 1901, No. 70, p. 589, nota 3. Vedi și t. VII a Coment. noastre, p, 306, nota 4. Codul Caragea și Codul Calimach, Art. 1695.

drept francez[1]), care însă astă-ḑi este inadmisibilă, Codul Calimach și Caragea fiind abrogate în această privinţă [2]).

Presumţia muciană nu se mai poate aplica astă-ḑi de cât femeilor căsătorite sub legea veche [3]), și în materie comercială, unde art. 792 din Codul de comerţ este formal în această privinţă [4]).

Dar dacă presumpţia muciană nu mai este astă-ḑi admisă ca presumpţie legală, pentru-că nicĭ-un text din legea actuală n'o mai reproduce, totuși nimic n'ar împedeca pe judecătorĭ de a admite ca bărbatul, saŭ moștenitoriĭ sĕĭ să dovedească prin simple presumţiunĭ de fapt că soţia n'a avut mijloace și că achisiţiunea făcută de dînsa, saŭ în numele eĭ, a fost plătită cu baniĭ luĭ. Aceasta nu însemnează a reînvia vechia presumţie romană [5]).

---

[1]) Veḑĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 191.

[2]) Veḑĭ numeroasele autorităţĭ citate în t. VII a Coment. noastre, p. 307, *ad notam*, și în adnotaţia noastră asupra uneĭ decisiĭ a Curţiĭ din Iași, *C. Judiciar* din 1901, No. 70, p. 589, nota 4. Veḑĭ în sensul că presumpţia muciană nu mai există astă-ḑi pentru femeile căsătorite sub Codul actual: Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1466 bis, p. 20 (ed. a 2-a). Guillouard, III, 1665 și IV, 2171. Planiol, III, 1425 și 1659. Thiry, III, 498. Pand. fr., *Mariage*, 7377 și 11636 urm. Répert. Sirey, *Communauté conjugale*, 3321 urm. și *Dot*, 835 urm., 2940. Répert. Dalloz, *Supplément*, *Contrat de mariage*, 1094. Odier, II, 959 și III, 1192. C. Bucureștĭ, Galaţi și Iași, *Dreptul* din 1896, No. 38 și 41. *Dreptul* din 1903, No. 23 și *C. Judiciar* din 1903, No. 40. Cas. fr. D. P. 97. 1. 407. *Pand. Périod.* 98. 1. 321. Sirey, 1901. 1. 491.

[3]) Cpr. C. Iași și Trib. Prahova, *Dreptul* din 1891, No. 61; *Dreptul* din 1898, No. 10; *C. judiciar* din 1901, No. 70. Cas. fr. D. P. 77. 1. 214. Sirey, 77. 1. 148. Guillouard, IV, 2172. Veḑĭ și alte decisiĭ citate în t. VII a Comentariilor noastre, p. 308, nota 1. Veḑĭ asupra acesteĭ presumţiunĭ, Fuzier-Herman, III, art. 1564, No. 24 urm.

[4]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1898, No. 39. „Fundamentul acesteĭ presumpţiunĭ, stabilită de Codul de comerţ în favoarea creditorilor, ḑice Curtea din Iași, este cu totul de altă natură de cât acel al vecheĭ presumţiunĭ muciane, privitoare exclusiv la raporturile d'intre bărbat și femee". *C. judiciar* din 1903, No. 40. *Dreptul* din 1903, No. 23. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VIII, 893. Veḑĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 308, nota 2.

[5]) Veḑĭ Baudry et Surville, *op.* și *loco suprà cit.* Guillouard, III, 1666. T. Huc, IX, 398, *in fine*, p. 474. Répert Sirey,

Am vĕdut că vechea și celebra presumție muciană este și astă-dĭ aplicabilă femeilor căsătorite sub legea veche. Această soluție nu suferă nicĭ-o îndoială de câte-orĭ femeea căsătorită sub legile anterioare, a făcut achisițiunea tot sub legea veche. Chestiunea devine însă maĭ delicată în caz când căsătoria a avut loc sub legea veche, iar achisițiunea, sub legea nouă. Curtea de casație din Francia a aplicat vechea presumție muciană și în acest caz, sub cuvînt că efectele civile ale căsătorieĭ sunt cârmuite de legea în vigoare în momentul celebrăreĭ sale și că statutul matrimonial îșĭ produce efectele sale în tot timpul cât ține căsătoria [1]).

Casul când căsătoria a avut loc sub legea veche și achisițiunea sub legea nouă. Controversă.

Curtea din Iași a admis însă soluția contrară pentru următoarele motive: „Considerând că principiul de neretroactivitate a legilor de ordine publică nu poate ceda de cât înaintea principiuluĭ superior de respectare a drepturilor câștigate; că nu se poate privi ca drept câștigat dreptul ce l-ar avea bărbatul căsătorit sub legea veche de a revendica eventual vr'un bun ce s'ar găsi la o dată ulterioară în posesiunea femeeĭ, fără ca dînsa să poată stabili *unde habuit*; căcĭ exercitarea unuĭ asemenea drept presupune un fapt care încă nu are existență în momentul căsătorieĭ și care poate să nu se întâmple în tot cursul eĭ, astfel că acest drept de revendicare nu se naște de cât odată cu dobândirea bunuluĭ de către femee; că, în fine, dacă drepturile sunt cârmuite, în cât privește dovada, de legea în vigoare în momentul când s'aŭ născut, chiar și atuncĭ când dovada este a se face la o epocă în care sistemul dovedilor s'a modificat prin o lege nouă, această regulă nu se aplică de cât la drepturile câștigate, iar nu la simple expectative, etc.“ [2]).

După o matură reflexie, soluția dată de Curtea din Iași ni pare preferabilă. In adevĕr, este de principiŭ că legea care era în vigoare în momentul celebrăreĭ căsăto-

---

Communauté conjugale, 3321, și *Dot*, 847. Pand. fr., *Mariage*, I, 7377. Aubry et Rau, V, § 531, p. 511, text și nota 3. Marcadé, VI, art. 1529 urm., No. II, *in fine*, p. 7. Vedĭ și decisiile franceze citate de Planiol, III, 1659, *in fine*, p. 507 (ed. a 2-a).—Vedĭ însă Laurent, XXIII, 416 urm.

[1]) Cas. fr. D. P. 55. 1. 76.

[2]) *C. judiciar* din 1903, No. 40, și *Dreptul* din 1903, No. 23.

rieĭ nu se aplică de cât consecinţilor naturale ale convenţiilor matrimoniale [1]), iar nu şi actelor independente de acele convenţiunĭ, care nu sunt o urmare firească şi neapărată a uniuneĭ soţilor. Aceste acte sunt cârmuite de legea în vigoare în momentul când ele au fost făcute [2]). Cum ar putea, în adevĕr, bărbatul să aibă un drept câştigat a invoca presumţia muciană, de şi ea exista în legea sub care el s'a căsătorit, pentru o achisiţiune pe care femeea putea să n'o facă şi pe care, în orĭ-ce caz, ea a făcut-o într'un timp când această presumţie nu maĭ avea fiinţă? Pentru a se admite posibilitatea din partea bărbatuluĭ, saŭ a moştenitorilor luĭ de a se invoca presumţia luĭ *Quintus Mucius*, ar trebui să se pună în principiŭ că dreptul nu este actualmente şi în mod irevocabil câştigat pentru acel care îl are, ci poate să existe în viitor, după cum cutare condiţie se va îndeplini, saŭ nu se va îndeplini, ceea ce ni se pare inadmisibil.

Presumţia muciană nu va fi, decĭ, după rigoarea principiilor, aplicată astă-dĭ, ca presumţie legală, de cât atunci când atât căsătoria cât şi achisiţiunea din partea femeeĭ aŭ avut loc sub legea veche. Numaĭ atunci bărbatul va putea ḑice femeeĭ: dovedeşte sorgintea banilor, cu care aĭ dobîndit bunul ce se găseşte în patrimoniul tĕŭ; căcĭ dacă nu facĭ această dovadă, presumţia este că l-aĭ cumpărat cu baniĭ meĭ, fie că i-aĭ sustras, fie că ţĭ-am făcut o donaţie deghisată.

SECŢIUNEA I

Despre constituirea doteĭ.

Generalităţi.

Constituirea doteĭ poate să emane atât de la însi-şĭ soţiĭ [3]), cât şi de la o a treia persoană, rudă saŭ străin.

---

[1]) In basa acestuĭ principiŭ, se decide că soţiĭ căsătoriţĭ sub legea veche, ar putea astă-dĭ să facă, saŭ să prefacă convenţiile lor matrimoniale, conform legeĭ sub care eĭ s'aŭ căsătorit, de şi legea actuală opreşte aceasta (art. 1229, 1230, 1236 C. civ., 710, 716 Pr. civ). V. *suprà*, p. 89, text şi nota 3.

[2]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, I, 3123. Rodière et Pont, I, 186.

[3]) Bărbatul poate, decĭ, să constitue o dotă viitoareĭ sale soţiĭ, după cum şi femeea poate să-şĭ constitue o dotă. Veḑĭ

Cele de mai multe ori ea emană de la părinții soților. Ori-care ar fi constituitorul ei, constituirea dotei este un contract solemn [1]), prin care unele bunuri sunt, în timpul căsătoriei, date bărbatului în administrație și folosință, spre a susține sarcinile căsătoriei (art. 1233). Ea este cârmuită de oare-care regule ce le vom examina mai la vale.

Caracterele constituirei dotei.

Constituirea dotei nu poate nici-odată fi privită ca o obligație civilă, nici chiar în privința părinților soților. Vom vedea, în adevĕr, că pentru acești din urmă ea este executarea unei obligații naturale. Ea fiind o liberalitate, este în genere cârmuită, în privința fondului, de principiile relative la donațiuni, adecă: cu privire la capacitatea, raportul, reducțiunea, etc. Prin excepție de la dreptul comun în materie de liberalități, ea atrage pentru constituitor obligațiunea de garanție către soți (art. 1240) și face să curgă dobînda din ziua căsătoriei, chiar dacă s'ar fi prevĕdut un termen pentru plată, în caz când nu s'a stipulat contrarul (art. 1241.) Față cu bărbatul, ea se consideră, după cum vom vedea mai la vale [2]), ca un act cu titlu oneros, în privința exercițiului acțiunei pauliane (art. 975). In fine, dota odată constituită, nu poate fi nici mărită, nici micșorată, nici modificată în cursul căsătoriei (art. 1236).

---

infrà, p. 140. Dota ce-și constitue însă-și femeea nu este supusă la nici-o taxă de înregistrare, după cum resultă din desbaterile actualei legi a timbrului. Vedi *suprà*, p. 7, nota 1. Tot acolo se arată taxele la care este supusă dota constituită de rude saŭ străini, precum și modul de plată a acestor taxe.

[1]) Vedi *suprà*, p. 67 urm. Cpr. și Trib. Roman, *Dreptul* din 1903, No. 43.—De și convențiunile matrimoniale trebuesc făcute în formele stabilite de lege, înainte de celebrarea căsătoriei, *sub pedeapsă de nulitate* (art. 1228), totuși un act dotal autentificat după celebrarea căsătoriei, de și nul ca act dotal, este însă valid ca creanță ordinară ce constată predarea dotei de către constituitor și primirea ei de către soț, și prin urmare, în basa unui asemenea act, soțul poate fi obligat la restituirea dotei. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1897, p. 1317. *C. judiciar* din 1898, No. 4. Cpr. și Bulet. Cas. S-a 1, 1887, p. 454. Bulet. 1900, p. 171. C. București, *Dreptul* din 1897, No. 74. Alex. Degré, *Scr. juridice*, I, p. 425.

[2]) Vedi *infrà* rubrica: *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă.*

Natura juridică a constituireĭ doteĭ în privinţa constituitoruluĭ.

Constituirea doteĭ, fiind un contract, trebue să aibă de obiect un lucru cert şi determinat (art. 964). O făgăduinţă vagă de dotă, fără determinarea obiectuluĭ saŭ cantităţeĭ n'ar da loc la nicĭ-o acţiune [1]).

Altă dată, dota putea fi fixată de un terţiu *(arbitrio boni viri* [2]). Aceeaşĭ soluţie s'ar putea admite şi astă-dĭ, sub condiţie însă ca terţiul s'o fixeze prin un act solemn, înainte de celebrarea căsătorieĭ ; altfel ea ar fi constituită în timpul căsătorieĭ, ceea ce legea actuală n'a admis [3]).

Bunurile care pot fi constituite dotă.

Toate bunurile mobile, saŭ imobile, care sunt în comerţ (art. 963) şi din care bărbatul poate trage un folos oare-care, pot fi constituite dotă. Astfel, se poate constitui dotă o moştenire (L. 13, § 10, Dig., *De heredit. petitione*, 5, 3), saŭ numaĭ o parte indivisă ce constituitorul ar avea într'o moştenire (L. 16, Cod., *De jure dotium*, 5, 12), o creanţă, o rentă, o pensiune [4]), saŭ un usufruct (L. 66, Dig.,

---

[1]) *„Frustra existimas actionem tibi competere, quasi promissa dos tibi, nec praestata sit; cum neque species ulla, neque quantitas promissa sit“.* L. 1, Cod., *De dotis promissione*, 5, 11. Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 100, No. 22. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 96. Michaux, 1484. Vedĭ şi *infrà*, p. 136, nota 3.

[2]) L. 3, Cod., *De dotis promissione*, 5, 11 ; L. 43, Dig., 33, *De legatis* III. Cp. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 97. Troplong, IV, 3042.

[3]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 12. Troplong *loco cit* Tessier, *op. cit.*, p. 101. Rodière et Pont, III, 1662.

Casul în care s'a constituit o dotă, o rentă saŭ o pensiune.

[4]) Pesupunênd că dota consistă într'o pensiune saŭ rentă, chestiunea este de a se şti dacă această rentă se va stînge la desfacerea căsătorieĭ ? In caz când contractul de căsătorie se explică asupra acestor ipoteze, nicĭ-o dificultate nu se presintă : se vor aplica clausele contractuluĭ. Dacă însă contractul este mut în această privinţă, se admite că renta va subsista şi în urma desfacereĭ căsătorieĭ, în favoarea soţuluĭ înzestrat, când el supravĕţueşte, de şi n'ar avea copiĭ ; căcĭ renta a fost constituită cu ocasiunea căsătorieĭ, iar nu numaĭ pentru timpul cât ea va exista. Cpr. Planiol, III, 872. Guillouard, I, 159. Laurent, XXI, 179. Répert. Sirey, *Dot*, 68.

Ce trebue să decidem în casul când soţul înzestrat a murit cel întâĭ, lăsând copiĭ ? In Francia se admite că şi în asemenea caz renta va subsista, pentru-că ea este presupusă a fi fost constituită nu numaĭ în folosul soţuluĭ donatar, dar şi în folosul copiilor ce se vor naşte din căsătorie (art.

De jure dotium, 23, 3 și art. 1276 C. civ)., saŭ numaĭ nuda proprietate, etc. [1])

1082 C. fr.). Vedĭ Guillouard, Laurent, Répert. Sirey, *loco cit.* Această soluţie este inadmisibilă la noĭ, pentru-că, în dreptul nostru, nu se poate dispune nicĭ chiar de bunurile viitoare (art. 933) în favoarea copiilor ce se vor naşte din căsătoria proiectată ; căcĭ aceştĭ copiĭ nefiind încă concepuţĭ, nu sunt capabilĭ de a primi (art. 808), legiuitorul nostru ne admiţênd în această privinţă nicĭ-o excepţie. Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 747, 753, şi *suprà*, p. 7, *ad notam.* Decĭ, de-câte-orĭ soţul dotat va muri cel întâĭ, renta se va stînge în principiŭ. Se poate ca renta să nu se stîngă, însă, în asemenea caz, va trebui să se recurgă la următorul mijloc : renta se va constitui în folosul soţuluĭ dotat, luându-se drept limită a eĭ viaţa constituitoruluĭ, ceea ce se poate face în Francia, în basa art. 1971 (care a fost reŭ tradus prin art. 1642, § 1 din Codul nostru), iar la noĭ, în basa principiuluĭ libertăţeĭ convenţiunilor (art. 969), de-oarece viaţa constituitoruluĭ renteĭ saŭ a uneĭ alte persoane este tot atât de necertă ca şi acea a stipulantuluĭ. Or, iată cum lucrurile se vor petrece în acest caz : Dacă tatăl dăruitor moare înaintea soţuluĭ dotat, renta se stînge, soţul ne perdênd însă nimic, fiind-că el va lua ca moştenitor şi ca proprietar de astă-dată veniturile ce-ĭ fusese constituite drept rentă. Dacă soţul dotat s'a sevîrşit maĭ întâĭ din viaţă, renta nu se stînge, de-oare-ce persoana a căreĭ viaţă a fost luată drept limită, adecă constituitorul, trăeşte ; prin urmare, el va plăti renta înainte copiilor soţuluĭ decedat. Planiol, III, 873. Copiiĭ, în asemenea caz, nu sunt însă donatarĭ aĭ buniculuĭ lor, de-vreme-ce eĭ nu eraŭ concepuţĭ în momentul când renta a fost constituită ; eĭ se folosesc de această rentă în calitate de moştenitorĭ aĭ părinteluĭ lor defunct, la moartea căruia vor plăti taxa de înregistrare, conform art. 47 din actuala lege a timbruluĭ, aplicabilă de la 1 Martie 1900 (cpr. Planiol, III, 874 ; Trib. Paris, D. P. 85. 3. 101. Sirey, 85. 2. 223); căcĭ, după legea anterioară, înzestrările de orĭ-ce natură şi sub orĭ-ce formă făcute descendenţilor, eraŭ scutite de orĭ-ce taxă.

Ce trebue să decidem în casul când soţul dotat s'a săvîrşit cel întâĭ din viaţă, *fără a lăsa copiĭ* ? Laurent (XXI, 179) refusă, în asemenea caz, soţuluĭ rămas în viaţă orĭ-ce drept la rentă saŭ pensiune, fiind-că sarcinile căsătorieĭ, în vederea căreia ea a fost creată, aŭ încetat pentru tot-deauna. Guillouard (I, 160) se pronunţă însă pentru perpetuitatea renteĭ de-câte-orĭ contractul de căsătorie conferă soţuluĭ supraveţuitor un usufruct asupra bunurilor soţuluĭ săvîrşit cel întâĭ din viaţă. Vedĭ şi Répert Sirey, *Dot*, 69. Cpr. şi art. 684 din Codul civil.

[1]) Dacă dota are de obiect o rentă, saŭ un usufruct, bărba-

Şi un drept eventual poate face obiectul uneĭ constituiri de dotă [1]).

Dota nu poate fi constituită nicĭ sub termen, nicĭ sub condiţie (art. 1232). Veḑi *suprà*, p. 86, 87.

Dotă constituită sub alternativă.

Ea poate însă fi constituită sub alternativă, de ex: Daŭ dotă fiiceĭ mele casa ce am în Iaşi, *saŭ* o sumă de 50000 leĭ. In asemenea caz, dota consistă numaĭ în unul din aceste douĕ lucruri, şi plata unuia din ele mĕ va libera de obligaţiunea mea [2]).

Dar dacă constituitorul se poate libera plătind unul din lucrurile constituite dotă, el nu poate sili pe femee a primi o parte din un lucru şi o parte din celalalt (art. 1028 C. civ.). De asemenea, dacă femeea are dreptul de alegere, ea n'ar putea să ceară o parte din ambele lucruri constituite dotă [3]).

---

tul va restitui, la desfacerea căsătorieĭ, dreptul de usufruct saŭ titlul de rentă, iar nu fructele şi veniturile percepute în cursul căsătorieĭ (art. 527 şi 1276). Cpr. L. 7, § 2, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Veḑi Rodière et Pont, III, 1660. Répert. Sirey, *Dot*, 16.—In caz când s'a constituit, femeeĭ, dotă numaĭ nuda proprietate, usufructul care revine femeeĭ, la moartea usufructuaruluĭ, va fi tot dotal. Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 17 şi 463. Guillouard, IV, 1720 şi 1735. Sériziat, *Régime dotal*, 323. Jouitou, *Idem*, 17. Rodière et Pont, III, 1683. T. Huc, IX, 427. Planiol, III, 1501. C. Bordeaux, D. P. 93. 2. 517. Veḑi şi *infrà*, p. 142, nota 5 şi p. 147.

[1]) Répert, Sirey, *Dot*, 18. Duranton, XV, 348.

[2]) Veḑi Rodière et Pont, III, 1663, 1682. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 68. Duranton, XV, 355. Tessier, *Tr. de la dot*, p, 212. Répert. Sirey, *Dot*, 58 şi 551. Cpr. L. 47, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[3]) Répert. Sirey, *Dot*, 51.—Dacă unul din lucrurile constituite dotă nu este de natură a face obiectul uneĭ obligaţiĭ, obligaţia va înceta de a fi alternativă, şi nu va avea de obiect de cât celalalt lucru (art. 963). Constituirea doteĭ ar maĭ deveni încă pură şi simplă atunci când unul din lucrurile constituite dotă ar peri. In asemenea caz, constituitorul va da lucrul care subsistă, iar nu valoarea lucruluĭ perit (art. 1030 C. civ.). Dacă amîndouĕ lucrurile constituite dotă ar fi perit, fără culpa constituitoruluĭ, el se va libera plătind valoarea lucruluĭ perit în urmă. Veḑi Répert. Sirey, *Dot*, 54 urm.

Oblig. facultativă.

Nu trebue să confundăm constituirea de dotă alternativă cu acea facultativă *(in facultate solutionis)*, adecă: prin care constituitorul ar fi promis un lucru, cu titlu de dotă, reservându-şĭ dreptul de a plăti alt lucru în locul ace-

Constituirea dotei, ori de la cine ar emana, este din partea constituitorului o pură liberalitate, un act voluntar și neobligator [1]; și această soluție este adevĕrată chiar în privința părinților, cari, astă-dĭ, nu mai pot fi obligați a-și înzestra copiii, ca altă dată [2].

Aceste donațiuni nu sunt revocabile pentru ingratitudine (art. 835), fiind-că după cum a dis raportorul Jaubert, înaintea Tribunatului, nu trebue ca faptul donatarului să poată aduce revocarea unui act, care a dat loc la formarea unei noue familii [3]. Ele sunt însă revocabile pentru survenire de copii, de-câte-ori emană de la alte persoane de cât ascendenții soților (art. 836 [4]). Art. 835 și 836.

Față de soțul femeei înzestrate, constituirea de dotă este un act cu titlu oneros, după cum vom vedea mai la vale; de unde vom trage conclusia că dota care ar fi fost constituită în frauda creditorilor, nu va putea fi revocată de cât sub condițiunea de a se stabili că bărbatul a fost complice al fraudei (*conscius fraudis* [5]).

---

lui promis, de exemplu: Dau fiicei mele dotă 50000 lei, plătitori în bani, sau în imobile. In asemenea caz, nu există constituire de dotă alternativă; căci, în specie, numai un singur lucru este datorit, și anume 50000 lei. Lucrul ce mi-am reservat dreptul de a plăti în locul banilor nu este datorit, *non est in obligatione, sed in facultate solutionis*, după cum dice Pothier (*Oblig.*, II, 244). Cpr. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 72. Répert. Sirey, *Dot*, 57.—Din această deosebire resultă: 1° că bărbatul nu va putea cere, în acest din urmă caz, de cât lucrul promis, iar nu acel ce va putea fi plătit în locul lui; 2° că dacă lucrul constituit dotă a perit, constituitorul este liberat; 3° în fine, că dota femeei este mobiliară sau imobiliară, după cum lucrul promis consistă în mobile sau imobile. Cpr. Pothier, *op.* și *loco cit.* Benoit, *op. cit.*, I, 73. Répert. Sirey, Dot, 58. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 251, 252. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 214 urm. Vedĭ și Marcadé, VI, art. 1553, No. III, p. 42.—Vedĭ însă Rodière et Pont (III, 1682), care asimilând ipotesa de mai sus unei obligații alternative, determină caracterul dotei prin obiectul plătit.

[1]) *Ne dote qui ne veut*, dicea vechiul drept francez.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 115, nota 4. Cpr. C. Iași și Trib. Fălciu, *Dreptul* din 1888, No. 55, și *C. judiciar* din 1897, No. 8.

[3]) Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 260.

[4]) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 83.

[5]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 228 urm. *ad notam*, și *infrà*, rubrica: *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă.*

Față de comoștenitorii femeeĭ înzestrate, dota fiind o liberalitate, este supusă raportuluĭ (art. 751, 758, 761, 1282 urm., 1914 C. civ.), și după unii, chiar reducțiuneĭ. Am vĕḑut însă [1]) și vom mai avea ocasiune de a arăta mai la vale că, în această din urmă privință, chestiunea este cel puțin îndoelnică.

Îndatorirea de a înzestra este o oblig. naturală. Controversă.

Am ḑis că părinții nu mai aŭ astă-ḑi o obligație civilă de a-și înzestra și căpătui copiiĭ (art. 186). Obligația lor este, deci, în dreptul actual, după părerea generalmente admisă, o obligație *naturală*. „Considerând, ḑice Curtea noastră supremă, că prin faptul căsătorieĭ, soțiĭ contractează obligațiunea civilă de a procura alimente, de a crește și da o educațiune copiilor, precum și *obligațiunea naturală de a-ĭ înzĕstra și a li înlesni mijloacele pentru a lor căpătuire, etc.*“ [2]).

Făgăduință de dotă făcută prin act sub semnătură privată. Controversă.

Din ideea că datoria de a constitui o dotă copiilor face să nască, în sarcina părinților, o obligație naturală, unii aŭ conchis că făgăduința uneĭ dote determinate [3]), făcută chiar *prin un act sub semnătură privată*, de unul din autoriĭ copiluluĭ, în vederea uneĭ căsătoriĭ care s'a realisat în condițiile voite de constituitor, ar fi validă și obligatorie [4]).

---

[1]) Veḑi t. IV a Comentariilor noastre, p. 362 urm.

[2]) *Dreptul* din 1902, No. 13. Cpr. Pothier, *Traité de la communauté*, VII, 646. Guillouard, I, 139. Troplong, II, 1208 urm. și IV, 3067. Laurent, XVII, 18 și XXI, 159. Rodière et Pont, I, 95. Marcadé, I, 708. Aubry et Rau, V, § 500, p. 222, text și nota 4. Planiol, III, 853. Thiry, III, 40. Répert. Sirey, *v° cit.*, 26. Pand. fr., *Mariage*, I, 3470. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, II, 407. Veḑi t. VI a Coment. noastre, p. 10, nota 2 și *suprà*, p. 115.— *Contrà*: Colmet de Santerre, V, 174 bis X. T. Huc, II, 196. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 38, și *Notion du droit et de l'oblig.*, p. 34, nota 1. Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1663. După aceștĭ autoriĭ, obligația de a-și înzestra și căpătui copiiĭ ar fi o obligație *morală* saŭ *de conștiință*.

[3]) Dacă dota nu este determinată, nu mai încape îndoială că făgăduința făcută chiar prin contractul de căsătorie, n'ar fi obligatorie, prin aplicarea art. 964. Planiol, III, 853, *in fine*. Guillouard, I, 140. Répert. Sirey, *Dot*, 27, 28. Pand fr., *Mariage*, I, 3478. Aubry et Rau, V, § 500, p. 223, text și nota 5. Cas. fr. Sirey, 43. 1. 335. Veḑi și *suprà*, p. 132.

[4]) Aubry et Rau, V, § 500, p. 223, text și nota 6. Guillouard, I, 140. Planiol, III, 853. Répert. Sirey, *Dot*, 32 urm. și *Con-*

La aceasta se răspunde însă că obligaţia naturală nu produce alt efect, în dreptul actual, de cât excluderea acţiunei în repetiţie a sumelor plătite în executarea uneĭ atare obligaţiunĭ (art. 1092 § 2). Decĭ, cât timp plata doteĭ promise n'a avut loc, obligaţia naturală, care apasă asupra constituitorilor rĕmâne ceea ce era din capul loculuĭ, adecă: o obligaţie nesancţionată prin o acţiune. Apoĭ, dota fiind un act voluntar, este o liberalitate, adecă: o donaţiune. Or, donaţiunea este un act eminamente solemn (art. 813) [1]).

Constituirea doteĭ făcută în vederea căsătorieĭ este supusă, în cât priveşte realisarea eĭ, condiţieĭ celebrărеĭ căsătorieĭ, *si nuptiæ sequerentur*, condiţie tacită suspensivă la care, prin aplicarea principiilor ce cârmuesc contractele condiţionale (art. 1017), sunt supuse toate liberalităţile făcute în favoarea căsătorieĭ [2]); de unde resultă că dacă căsătoria nu are loc, soţul care a primit dota va trebui s'o restituiască îndată, cum şi toate fructele ce lucrul ar fi putut să producă (L. 7, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3), fără a putea invoca art. 1273 C. civ. [3]).

---

trat de mariage, 516. Pand. fr., *Mariage*, I, 3475 urm. Demolombe, XXIV, 351. Baudry et Barde *(Oblig.*, II, p. 684, *ad notam*), ḑice că această soluţie se impune acelora cari cred că obligaţia părinţilor de a-şĭ înzestra copiiĭ este o obligaţie naturală. Cpr. şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1886, No. 57. C. Metz, 23 Iulie 1823, Sirey, *Recueil général*, t. VII (aniĭ 1822-1824), 2. p. 245, coloana 3.

[1]) Veḑĭ în acest sens: Troplong, I, 187. Rodière et Pont, I, 96. Laurent, XII, 355; XVII, 30, şi XXI, 159. Demolombe, XX, 43. Cas. fr. Sirey, 43. 1. 335. Trib. Imp. german, D. P. 93. 2. 115. Veḑĭ şi t. VI a Coment. noastre, p. 10, nota 2, la finele paginei.

[2]) Art. 1088 din Codul francez este formal în această privinţă. Veḑĭ *suprà*, p. 85, nota 2. „*Neque enim dos sine matrimonio esse potest*", ḑice L. 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Veḑĭ şi L. 21, Dig., *loco cit.*, unde se ḑice: „*Stipulationem quæ propter causam dotis fiat, constat habere in se conditionem hanc:* **si nuptiæ fuerint secutæ**". Veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 745 şi *suprà*, p. 84, 85.

[3]) Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 19. Répert. Sirey, *Dot*, 61. „Când nu se face nunta, darurile d'inaintea nunţeĭ se întorc înapoĭ", ḑice Codul Caragea (art. 6, partea IV, capit. 2). Veḑĭ şi Andr. Donicĭ (capit. 33, § 24, *ab initio*), unde se ḑice: „Cu darea zestreĭ se înţelege urmarea nunţeĭ; decĭ, neurmându-se nunta, zestrea toată se întoarce deplin". V. p. 85, n. 2.

Celebrarea căsătoriei, la orĭ-ce epocă ar avea loc, aduce însă exigibilitatea dotei promise. Nicĭ-un termen nefiind fixat pentru îndeplinirea condiţiei căsătoriei, această condiţie nu se consideră ca neîndeplinită de cât atuncĭ când este cert că ea nu se va maĭ îndeplini; de unde s'a tras conclusia că acel care a constituit o dotă nu este descărcat de obligaţia de a o plăti prin singurul fapt că soţiĭ aŭ lăsat să treacă maĭ mult timp fără a se căsători, pe câtă vreme nu este cert că eĭ nu se vor căsători [1]).

Dota fiind constituită în vederea căsătoriei, este menită a rĕmânea în mânile bărbatuluĭ cât timp va ţinea şi căsătoria. Nu s'ar putea, decĭ, conveni că ea va fi restituită înaintea desfacereĭ căsătoriei. „*Dotis causa perpetua est, et cum voto ejus qui dat ita contrahitur, ut semper apud maritum sit*“ [2]).

Bunurile ce pot fi constituite dotă.

Art. 1235.—Constituţiunea de dotă cuprinde toată averea presentă şi viitoare a femeeĭ, saŭ numaĭ toată averea presentă orĭ viitoare, saŭ numaĭ o parte din averea presentă orĭ viitoare, saŭ chiar numaĭ un obiect individual.

Constituţiunea, făcută în termenĭ generalĭ de toată averea femeeĭ, nu cuprinde averea sa viitoare. (Art. 983, 1234, 1236 C. civ. Art. 1542 C. fr.)

In urma adoptăreĭ regimuluĭ dotal, constituirea doteĭ este stipulaţia care exercită cea maĭ mare înrîurire asupra asociaţiuneĭ conjugale. Limita în care dota a fost constituită va servi a distinge bunurile dotale de acele parafernale.

Dreptul roman.

Ulpian ne arată că, în dreptul roman, constituirea doteĭ se făcea în treĭ felurĭ: *Dos aut datur, aut dicitur, aut promittitur* [3]). Prin întâiul mod *(datio dotis)*, care se îndeplinia prin modurile obicinuite ale transferăreĭ proprietăţeĭ (mancipaţie, tradiţie şi cesiune juridică), bărbatul devenia proprietarul doteĭ. Dicţiunea doteĭ *(dotis dictio)* consista în cuvinte solemne prin care constituitorul declara, bărbatuluĭ, că cutare lucru, saŭ cutare sumă de banĭ îĭ

[1]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 62 urm. Odier, III, 1094. Benoit, *op. cit.*, I, 18. Vedĭ şi *suprà*, p. 85.
[2]) L, 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.
[3]) *Ulpiani Regul.*, tit. VI, *De dotibus*, § 1.

este constituită dotă: „*Fundus Cornelianus doti tibi erit*“, saŭ: „*Centum millia sestertium tibi doti erunt*“ [1]). Această formulă făcea pe bărbat creditorul dotei și-i dădea o acțiune.

Făgudăința dotei *(dotis promissio)* nu era de cât formula solemnă a stipulațiunei aplicată dotei: „*Fundum Cornelianum doti mihi dari promittis?—Promitto*“, saŭ: „*Decem millia sestertium dotis nomine mihi dari spondes?—Spondeo*“.

Acesta era un al doilea mod de a face pe bărbat creditorul dotei și de a-i conferi o acțiune contra făgăduitorului *(condictio certi* saŭ *actio ex stipulatu)* [2]).

Lucrurile eraŭ în această stare când Împărații Theodosie și Valentinian, în anul 428, abrogă solemnitatea cuvintelor în dicțiunea și promisiunea dotei [3]), lăsând însă să subsiste contractul; de unde resultă că, în dreptul roman, nu există de cât un singur caz în care constituirea dotei poate fi *tacită*, și anume, atunci când doi soți cari s'aŭ despărțit, aŭ restabilit convenția primitivă prin împăcarea lor [4]).

Art. 1629 din Codul Calimach prevede, de asemenea, că: „toți făgăduitorii de zestre, fie rudenii saŭ străini, fie barbați, saŭ femei, de vor fi în vrîstă legiuită, sunt siliți s-o dea fără nici-o pricinuire saŭ întimpinare, socotindu-se că aŭ dăruit-o, *numaĭ dacă ar fi făcut alcătuire despre aceasta*“. Dota se putea însă constitui nu numaĭ prin act scris, ci și nescris, însă înaintea cel puțin a treĭ marturĭ vrednicĭ de credință (art. 1616 Cod Calimach), soluție admisă și în Codul Caragea [5]). Art. 1616, 1629 Cod. Calimach.

Din cele maĭ sus expuse resultă că dota nu putea să resulte de cât d'intr'o alcătuire saŭ tocmeală căsătorească, cel puțin verbală, dacă nu scrisă (art. 1616, 1622 C. Calimach), *sive scripta fuerit, sive non* (L. 6, Cod., *De dotis promissione*, 5, 11). In lipsă de o convenție dotală, averea femeeĭ era paraferna saŭ exoprică (art. 1658 C. Ca-

[1]) Cpr. L. L. 25, 44, § 1; 46, § 1; 55 și 59, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[2]) Cpr. Pellat, *Textes sur la dot*, p. 1 urm. Troplong, IV, 3021.

[3]) L. 4, Cod. Theodos., *De dotibus*.

[4]) „*Post divortium mulier, si de dote maritus nihil cavit, et cum alii nupsisset, postea ad priorem virum rediit, tacite dos ei redintegratur*“. L. 64, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Maĭ vedĭ încă L. L. 30, 31, 40 și 64, Dig., *loco cit.*

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 88, text și nota 4.

limach) [1]). Paraferna putea însă să resulte și din o alcătuire căsătorească, adecă dintr'o anume stipulație (art. 1620 C. Calimach).

Dreptul actual.

In dreptul actual, nu poate să existe dotă fără o constituire dotală. Nu este, deci, suficient ca soții să fi adoptat regimul dotal, ci mai trebue încă o constituire de dotă, căci altfel bunurile femeei ar fi parafernale (art. 1283 urm. C. civ.). Se poate deci foarte bine întâmpla, precum am observat *suprà*, p. 123, 124 ca să existe regim dotal fără dotă; și în lipsă de dotă, toată averea femeei să fie parafernală (art. 1284). Constituirea dotei trebue, precum am vĕdut, să fie expresă, ea ne putênd fi tacită de cât în casul art. 1234, § 2. Nici-un termen sacramental ne fiind însă cerut în această privință, constituirea dotei poate fi implicită, adecă să resulte din diferitele clause ale contractului [2]). In ori-ce caz, ea trebue să fie neîndoelnică [3]).

Femeea poate să-și constitue dotă toate bunurile ei presente și viitoare (constituire universală) [4]), saŭ numai cele d'intâi, ori cele din urmă, saŭ numai o parte din bunurile presente ori viitoare, saŭ în fine, unul saŭ mai multe obiecte individuale.

Ce se înțelege prin bunuri presente și viitoare.

Pin *bunuri presente*, se înțeleg toate bunurile ce aparțineaŭ femeei înainte de căsătorie; iar prin *bunuri viitoare*, acele dobîndite de dînsa *cu titlu gratuit*, în timpul căsătoriei [5]); de exemplu: prin donațiune, moștenire ab intestat

---

[1]) „Toată averea mișcătoare saŭ nemișcătoare, câtă are muerea *afară din zestrea ei*, exoprică se dice“ (Codul Caragea, art. 44, partea III, capit. 16).

[2]) Vedĕ *suprà*, p. 123, nota 2.

[3]) Cpr. Jouitou, *Régime dotal*, I, 6.

[4]) In cât privește taxele de înregistrare hotărîte de legea timbrului pentru constituirea de dotă, vedĕ *suprà*, p. 130, n. 3.—Și la Romani, femeea putea să-și constitue dotă toate bunurile sale, *universa bona* (L. 4, Cod., *De jure dotium*, 5, 12), saŭ *omnia bona* (L. 72, Pr. Dig., *De jure dotium*, 23, 3); însă această constituire nu se înțelegea de cât în privința bunurilor presente. Constituirea de dotă universală de astă-di era deci necunoscută în dreptul roman. Répert. Sirey, *Dot*, 395. Benoit, *op. cit.*, I, 63.

[5]) Bunurile ce femeea va dobîndi *în urma desfacerei căsătoriei* nu vor fi deci dotale, chiar în caz de ar exista o constituire universală de dotă; de-oare-ce ar fi absurd ca dota, care e menită a subveni la sarcinile căsătoriei, să înceapă

saŭ testamentară [1]), nu însâ şi acele cu titlu oneros, care, nu pot deveni dotale de cât prin subrogare (art. 1247, § 1) [2]).

De-câte-orĭ femeea şi-a constituit dotă în mod general *toate bunurile ei*, această constituire nu cuprinde averea eĭ viitoare, pentru-că nu este probabil că, prin cuvintele *toată averea* saŭ *toate bunurile sale*, ea să fi înţeles şi pe acelea ce nu le are actualmente şi pe care nu se ştie dacă le va avea vr'o dată, saŭ nu. Femeea s'a gîndit probabil numaĭ la bunurile presente, iar nu şi la acele viitoare; *quia praesens tempus semper intelligeretur, si aliud comprehensum non esset* [3]). Legea interpretă voinţa femeeĭ în mod restrictiv, din causa caracteruluĭ general a principiilor care cârmuesc dota [4]). La caz de îndoială, a-

---

a exista tocmaĭ atuncĭ când căsătoria nu-şĭ maĭ are fiinţă. „*Neque enim dos sine matrimonio esse potest*“ (L. 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Aceste bunurĭ fiind alienabile, vor putea, decĭ, fi urmărite de creditorĭĭ femeeĭ pentru datorĭĭ contractate de dînsa în timpul căsătorieĭ. Guillouard, IV, 1727. T. Huc, IX, 426. Rodière et Pont, III, 1659. Odier, III, 1076. Troplong, IV, 3314. Marcadé, VI, art. 1554, No. VIII, p. 63. Aubry et Rau, V, § 534, p. 533. Demolombe, nota în Sirey, 35. 2 564.—*Contrà*: C. Caen, Sirey, 40. 2. 412 (decisie cu drept cuvînt casată).

[1]) Femeea ar putea, decĭ, să-şĭ constituiască dotă bunurile ce ea va moşteni la moartea părinţilor eĭ; aceasta n'ar însemna a face un pact asupra uneĭ moşteniri viitoare nedeschise încă. Répert. Sirey, *Dot*, 397.—*Contrà*: Duranton, XV, 347. Rodière et Pont, III, 1656. Veḑĭ şi Répert. Sirey, *v° cit.*, 21. Bunurile dobîndite de femee în urma desfacereĭ căsătorieĭ nu sunt însă dotale.

[2]) Comoara care, în timpul căsătorieĭ, s'ar descoperi într'un fond al femeeĭ şi care i s'ar cuveni eĭ pe jumătate, *jure domini* (art. 649), făcênd parte din bunurile viitoare, va fi dotală. Aceeaşĭ soluţie este admisibilă în privinţa părţeĭ din comoara cuvenită femeeĭ *jure inventionis*. Baudry et Surville, III, 1568. Veḑĭ asupra comoreĭ în genere adnotaţia noastră, publicată în *C. judiciar* din 1900, No. 23 (observ. asupra uneĭ decisiĭ a Curţeĭ din Bordeaux). Veḑĭ şi Trib. Carlsruhe, Sirey, 1900, 4. 9. Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1243, § 1. Comoară.

[3]) L. 7, *in medio*, Dig., *De aure, argento*, etc., 34. 2.

[4]) In basa acesteĭ regule de interpretare, se decide în genere că o constituire de dotă de bunurĭ viitoare nu cuprinde, cu toată generalitatea termenilor întrebuinţaţĭ, de cât bunurile ce femeea va dobîndi *cu titlu gratuit*, iar nu şi cu titlu oneros; în cât acestea din urmă vor putea fi declarate parafernale. Cpr. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 313. D. P. 91. 1.

verea femeeĭ nu este dotală, ci parafernală, conform dreptuluĭ comun.

Judecătoriĭ fondului interpretă în mod suveran intenţiunea părţilor, după împrejurările fie-căreĭ cause; cu toate-acestea, Curtea de casaţie are căderea de a determina caracterul legal al convenţiilor matrimoniale şi de a califica clausele lor [1]).

Deducerea datoriilor care grevează bunurile constituite dotă.

Din regula mai sus expusă, după care constituirea de dotă se interpretă în mod restrictiv, trebue să deducem consecinţa că femeea care-şĭ constitue dotă toate bunurile eĭ presente saŭ viitoare este presupusă a face această constituire sub deducţiunea datoriilor care grevează aceste bunurĭ [2]); aşa că, la caz de a exista datoriĭ, va fi dotal numaĭ ceea ce va rĕmânea în urma plăţeĭ acestor datoriĭ, conform reguleĭ cunoscute: *Bona non intelliguntur nisi deducto ære alieno* (L. 39, Dig., *De verb. significatione*, 50, 16) [3]). Bărbatul nu va putea decĭ cere, în asemenea caz, ca femeea să-şĭ plătească datoriile cu averea sa parafernală [4]).

Constituirea doteĭ de bunurĭ presente cuprinde toate bunurile ce femeea ar primi în timpul căsătorieĭ prin efectul împărţireĭ uneĭ moşteniriĭ deschisă maĭ înainte, saŭ a unuĭ pact de rĕscumpărare anterior stipulat, saŭ prin efectul câştigăreĭ uneĭ acţiunĭ în revendicare derivând din o causă anterioară căsătorieĭ [5]).

---

425. T. Huc, IX, 422 şi 443, *in fine*. Guillouard, IV, 1718. Baudry, III, 348. Laurernt, XXIII, 466. Thiry, III, 510. B. M. Missir, *Dreptul* din 1879, No. 11, p. 91. Répert. Sirey, *Dot*, 430 urm. şi autorităţile citate acolo.

[1]) T. Huc, IX, 422. Veḑĭ şi *suprà*, p. 37.

[2]) Dacă numaĭ unul saŭ maĭ multe bunurĭ individuale aŭ fost constituite dotă, asemenea constituire nu atrage după sine sarcina de a plăti datoriile: „*Patrimonii, non certarum rerum, æs alienum onus est*“. Cpr. Marcadé, VI, art. 1542, 1543, No. 1, p. 22.

[3]) Veḑĭ şi L. 72, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, unde se ḑice: „*Paulus respondit..... non plus esse in promissione bonorum, quam quod superest deducto ære alieno*“.

[4]) Guillouard, IV, 1729. Répert. Sirey, *Dot*, 399 urm. Aubry et Rau, V, § 534, p. 534, text şi nota 11. Odier, III, 1088. Marcadé, VI, *loco cit.* Troplong, IV, 3053. Baudry et Surville, III, 1695. C. Pau. Sirey, 1903. 2. 48. Chestiunea este însă controversată. Veḑĭ nota 2, în Sirey, *loco cit.*

[5]) Répert. Sirey, *Dot*, 407. Rodière et Pont, III, 1655. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 102 urm.—In bunurile presente întră şi usufructul care, *durante matrimonio*, se stinge şi se uneşte

Nu vor fi însă cuprinse în constituirea dotei de toate bunurile presente, beneficiul unei donaţiuni de bunuri viitoare, care nu s'ar deschide în folosul femeei de cât în urma celebrărei căsătoriei [1]); nici despăgubirea care ar putea fi datorită femeei din causa incendiului unui imobil dotal survenit în timpul căsătoriei [2]); nici produsul unui comerţ

---

cu nuda proprietate ce femeea avea în momentul căsătoriei. Nudul proprietar (în specie femeea) are, în adevĕr, un drept actual la plina proprietate, acest drept fiind însă supus unui termen necert, moartea usufructuarului. Guillouard, IV, 1720. Jouitou, *Régime dotal*, I, 14. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 14, 67. Proudhon, *Usufruit*, V, 2683. Répert. Sirey, *v° cit.*, 17 şi 463. „*Si proprietati nudæ in dotem datus ususfructus accesserit, incrementum videtur dotis, non alia dos : quemadmodùm si quid alluvione accessisset*". L. 4, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Veḑi *suprà*, p. 134 *ad notam*, *in fine*, şi *infrà*, p. 147.

[1]) Guillouard, IV, 1721. Rodière et Pont, III, 1656. Baudry et Surville, III, 1561. T. Huc, IX, 424. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 109 urm. Aubry et Rau, V, § 534, p. 531.—Veḑi însă Cas. fr. şi C. Limoges, D. P. 84. 1. 398. D. P. 85. 2. 65.

[2]) T. Huc, IX, 424, p. 500.—Această despăgubire nu este dotală, ci parafernală. Veḑi *infrà*, p. 161. De asemenea, decâte-orĭ o femee şi-a constituit dotă partea sa indivisă într'un imobil determinat, acest imobil nu va fi dotal de cât în mĕsura dreptului ce aparţinea femeei în momentul contractului matrimonial, şi aceasta chiar în caz când o împărţeală saŭ o licitaţie posterioară i-ar fi atribuit întregul imobil. T. Huc, IX, 424, *in fine*. Baudry, III, 350. Guillouard, IV, 1759. Troplong, IV, 3050. Odier, III, 1305. Rodière et Pont, III, 1663. Marcadé, VI, art. 1542, 1543, No. 1. Aubry et Rau, V, § 534, p. 543, text şi nota 41. Pand. fr., *Mariage*, II, 8838 urm. Tessier, *Tr. de la dot*, I, No. 54, p. 275 urm.

Unii admit această soluţie chiar în caz când femeea şi-ar fi constituit dotă fie toate bunurile sale presente, fie toate bunurile sale presente şi viitoare. Veḑi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 543, 544, text şi notele 42, 43. Majoritatea autorilor şi jurisprudenţa admit însă că, în aceste casuri, imobilul dobîndit de femee este dotal pentru tot, în basa art. 786, pentru-că femeea este considerată a fi fost proprietară a întregului imobil. Principiul retroactivităţei împărţelei are, deci, aci precădere asupra proibiţiei art. 1236. Planiol, III, 1501, *in fine*. Odier, III, 1305. Rodière et Pont, *loco cit.* Tessier, *op. cit.*, I, p. 283, lit. D. Guillouard, IV, 1760. Pand. fr., *v° cit.*, 8841 urm. Cas. fr. şi C. Limoges, D. P. 60. 1. 297. Sirey, 60. 1. 874. D. P. 77. 2. 235. Sirey, 77. 2. 137.

saŭ uneĭ industriĭ personale ce femeea ar exercita în timpul căsătorieĭ, pentru-că nu poate să fie vorba, în specie, de un bun present existent în timpul căsătorieĭ. In caz de o constituire de dotă mărginită la bunurile presente, produsul industrieĭ saŭ comerciuluĭ femeeĭ este parafernal [1]).

Produsul industrieĭ saŭ comerțuluĭ ce femeea ar exercita în timpul căsătorieĭ, în caz de o constituire de dotă universală. Controversă.

Dar, dacă autoriĭ sunt de acord în privința beneficiilor produse de femee, prin talentele sale artistice saŭ literare, prin exercițiul uneĭ profesiuni, uneĭ industriĭ saŭ unuĭ comerț separate de industria și comerciul barbatuluĭ [2]), atuncĭ când femeea și-a constituit dotă numaĭ bunurile sale presente; chestiunea este foarte controversată, de-câte-orĭ există o constituire de dotă universală, adecă atât a bunurilor presente cât și a celor viitoare. Părerea intermediară, și de bună samă cea maĭ juridică, este că, în asemenea caz, femeea va avea proprietatea valorilor produse prin munca și industria sa, iar că bărbatul va avea numaĭ folosința lor, cu obligația de a le restitui [3]). Aceasta se înțe-

---

Cât pentru casul în care imobilul nu s'ar fi adjudecat asupra femeeĭ, ci asupra unuĭ terțiu, fie el străin saŭ coproprietar, partea din preț cuvenită femeeĭ este dotală (L. 78, § 4, *ab initio*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3), ca și imobilul ce se va cumpara cu acest preț. Imobilul care a făcut obiectul adjudecăreĭ își perde însă calitatea sa de bun dotal prin aplicarea art. 786. Cpr. Guillouard, IV, 1759. Aubry et Rau, V, § 534, p. 542, text și nota 37. Pand. fr., *v°cit.*, 8835. Benech, *Emploi et remploi de la dot*, 122 (ed. din 1847).

[1]) Guillouard, IV, 1727. Répert. Sirey, *Dot*, 415. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 532, nota 7. T. Huc, IX, 425. Rodière et Pont, III, 1959. Planiol, III, 1488, *in fine*. C. Agen și Montpellier, D. P. 56. 2. 73. D. P. 80. 2. 117.

[2]) In privința beneficiilor realisate din comerțul și industria bărbatuluĭ, cu colaborarea femeeĭ, nu maĭ încape nicĭ o îndoeală că ele vor aparținea bărbatuluĭ. Guillouard, IV, 1726. Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. II, p. 21. Sériziat, *Régime dotal*, 321. Baudry et Surville, III, 1570 bis, nota 1.

[3]) Guillouard, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 1959, 1975. Répert. Sirey, *Dot*, 442. Aubry et Rau, V, § 534, p. 532, nota 7. Sériziat, *op. cit.*, 3 urm. Baudry et Surville, III, 1570. T. Huc, IX, 425.—După un alt sistem, se susține că produsl industrieĭ, comerțuluĭ, saŭ munceĭ personale a femeeĭ, fiind dotal în basa constituireĭ universale de dotă, aparține bărbatuluĭ cu titlu de fructe, fără nicĭ-o obligație de restituire. Jouitou, *Régime dotal*, I, 38. Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. II. Cpr. și Troplong, IV, 3016.—In fine, după

lege numaĭ în privinţa veniturilor pe care femeea le a capitalisat. Veniturile munceĭ saŭ industrieĭ femeeĭ, care se capitalizează, fiind dotale ca bunurĭ viitoare, bărbatul are folosinţa lor, însă trebue să le restituiască ca orĭ-ce capital dotal. Cât pentru veniturile câştigate prin munca, industria saŭ comerţul femeeĭ, care se cheltuesc ḑilnic, bărbatul nu le va restitui, după cum el nu va restitui veniturile uneĭ rente viagere, saŭ a unuĭ usufruct ce femeea şi-ar fi constituit dotă [1]).

Imutabilitatea convenţiilor matrimoniale în privinţa constituireĭ doteĭ.

Art. 1236.—Dota nu poate fi constituită nicĭ adăogită în timpul căsătorieĭ. (Art. 1228—1230 C. civ. Art. 710, 716 Pr. civ. Art. 1543 C. fr.).

In dreptul roman şi în dreptul nostru anterior, dota putea fi nu numaĭ modificată, dar chiar constituită, atât înaintea cât şi în urma celebrăreĭ căsătorieĭ [2]).

Astă-ḑĭ, din contra, dota nu poate fi nicĭ constituită, nicĭ modificată, adecă: nicĭ mărită, nicĭ micşorată [3]), de cât

---

Demolombe (IV, 315 urm.), constituirea de dotă a bunurilor viitoare n'ar cuprinde şi produsele industrieĭ saŭ comerţuluĭ femeeĭ, care ar rĕmânea parafernale; în cât bărbatul n'ar avea drept nicĭ la dobînḑile produselor capitalisate.

[1]) Cpr. Baudry, Le Courtois et Surville, III, 1570, p. 181. T. Huc, IX, 425, p. 502.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 81, text şi nota 2 şi p. 88, text şi notele 3, 4.

[3]) Când ḑicem că dota nu poate fi micşorată în timpul căsătorieĭ, înţelegem a vorbi numaĭ de soţĭ; căcĭ terţiĭ, fie eĭ rude saŭ străinĭ, nu sunt legaţĭ prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeeĭ. Principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale nu împedecă, deci, pe terţiĭ de a face femeeĭ, în timpul căsătorieĭ, o donaţiune cu titlu de parafernalitate, şi bunurile dăruite vor fi, în asemenea caz, parafernale, cu-toate-că femeea şi-ar fi constituit dotă toate bunurile eĭ viitoare. Veḑĭ în acest sens; Mourlon, III, 348 urm. Troplong, IV, 3065. Guillouard, IV, 1638. T. Huc, IX, 429. Baudry, III, 352. Baudry et Surville, III, 1577. Demolombe, IV, 171, p. 190. Planiol, III, 1502. Répert. Sirey, *Dot*, 489 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 8737 urm. Marcadé, VI, art. 1543, No. III. Colmet de Santerre, VI, 213 bis II. Aubry et Rau, V, § 534, p. 536. Jurisprudenţa este tot în acest sens. Veḑĭ D. P. 46. 1. 368. Sirey, 47. 1. 157. D. P. 58. 2. 8. Sirey, 57. 2. 134.—*Contrà*:

Terţiĭ nu sunt legaţĭ prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeeĭ. Controversă.

înainte de celebrarea căsătoriei (art. 1236). Aceasta nu este de cât aplicarea principiului imutabilităţei convenţiilor matrimoniale, despre care am vorbit mai sus, principiŭ care ocroteşte dreptul celor de al treilea. Este adevĕrat că imobilul cumpărat în timpul căsătoriei cu bani dotali devine dotal, când contractul matrimonial prevede o asemenea întrebuinţare a banilor dotali (art. 1247, § 1), însă asemenea mărire a doteĭ imobiliare are loc în basa chiar a contractului de căsătorie.

Terţii pot, fără nicĭ-o îndoială, să facă femeeĭ donaţiuni în timpul căsătorieĭ, însă eĭ n'ar putea stipula că bunurile dăruite vor fi dotale, dacă femeea nu şi-a constituit dotă de cât bunurile sale presente [1]).

Soţii n'ar putea, de asemenea, în timpul căsătorieĭ, să declare nedotale bunurile care aŭ primit caracterul de dotalitate prin contractul de căsătorie; căcĭ aceasta ar însemna a schimba convenţia lor matrimonială, ceea ce ştim că nu se poate [2]).

Odier, III, 1102. Taulier, *Th. raisonnée du C. civil.*, V, p. 232. Jouitou, *Régime dotal*, I, 105 urm. Rodière et Pont, III, 1679. Benoit, *Tr. des biens paraphérnaux*, 28 (ed. din 1846). Veḑi şi sistemul intermediar admis de Seriziat, *Régime dotal*, 21 (ed. din 1843).

Rĕmâne însă bine înţeles că, în donaţiunile emanate de la un ascendent al femeeĭ, clausa de parafernalitate nu va fi validă de cât în limitele părţeĭ disponibile. Planiol, *loco cit.* Guillouard, IV, 1737. Baudry et Surville, III, 1577, p. 198. Pand. fr., *Mariage*, II, 8734. Rodière et Pont, III, 1679. Aubry et Rau, V, § 534, p. 536.

[1]) Cpr. C. Paris, D. P. 91. 2. 359. Pand. fr., *Mariage*, II, 8808. Guillouard, IV, 1731. Laurent, XXIII, 467. Baudry, III, 351. Troplong, IV, 3058 urm., şi toţi autorii.

[2]) Dacă o femee şi-a constituit dotă numaĭ bunurile sale presente, ceĭ de al treilea ar putea însă să-ĭ facă o donaţiune în timpul căsătorieĭ, stipulând că bărbatul va avea administraţiunea saŭ usufructul bunurilor dăruite, pentru-că aceste clause nu sunt incompatibile cu parafernalitatea acestor bunurĭ şi nu măresc dota în timpul căsătorieĭ, fiindcă bunurile dăruite nu aŭ nicĭ-unul din caracterele esenţiale ale dotalităţeĭ. Ceea ce nu se poate stipula, în asemenea caz, este numaĭ inalienabilitatea bunurilor dăruite. Cpr. Odier, III, 1099. Rodière et Pont, III, 1678. Répert. Sirey, *Dot*, 456. Pand. fr., *Mariage*, II, 8809 urm. Guillouard, IV, 1732. Marcadé, VI, art. 1543, No. II, p. 25, nota 1. Aubry et Rau, V, § 534, p. 535, text şi nota 14. Arntz, III, 889, *in fine*.

Mărirea dotei care s'ar naște din o altă causă de cât convenția.

Oprirea de a mări dota în timpul căsătoriei nu se aplică de cât acelor măriri care s'ar naște din o convențiune, iar nu și acelor care ar fi efectul natural a unei alte cause.

Aluviune, Accesiune, etc.

Astfel, mărirea care ar resulta din aluviune *(si quid alluvione accessisset)*, saŭ accesiune, ar fi dotală ca și fondul la care ea s'a alipit [1]).

Usufruct.

Art. 1236 nu se opune, de asemenea, de a considera ca dotal usufructul care, la moartea usufructuarului, se unește cu nuda proprietate constituită dotă [2]).

Construcțiile rădicate pe fondul dotal în timpul căsătoriei. Controversă.

Ce trebue să decidem în privința construcțiilor, rădicate în timpul căsătoriei pe fondul dotal? Aceste construcții sunt ele dotale ca și însu-și fondul? Chestiunea este de astă-dată controversată, însă părerea cea mai juridică este de bună-samă acea care admite că construcțiile sunt dotale prin efectul accesiunei, chiar în casul *când ele aŭ fost făcute cu bani parafernali, saŭ cu baniĭ barbatului* [3]). *Omne quod solo ædificatur solo cedit* (cpr. L.

[1]) Planiol, III, 1501. T. Huc, IX, 427, *in fine*. Répert. Sirey, *Dot*, 458 și *Alluvion*, 252. Pand fr., *eod v°*, 713. Guillouard, IV, 1733. Rodière et Pont, III, 1683. Troplong, IV, 3057. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 284. Baudry et Chauveau, *Des biens*, 391, p. 263 (ed. a 2-a). Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1575. Marcadé, VI, art. 1543, No. II, p. 23. Demolombe, X, 85. Wodon, Répert., *Alluvion*, 153. Laurent, VI, 295. Aubry et Rau, V, § 534, p. 535. Cpr. și L. 4, *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

Bezmănarul se folosește de aluviune.

Tribunalul de Neamț a decis, cu drept cuvînt, că nu numaĭ usufructuarul (art. 535), dar și bezmănarul se folosește de aluviunea formată pe fondul supus bezmănuluĭ. *C. judiciar* din 1901, No. 59 (cu observația noastră). Cpr. Demolombe, X, 87 bis. Pand. fr., *Alluvion*, 109. Répert. Sirey, *eod. v°*, 258. Duvergier, *Louage*, I, 161.

Quid în privința arendașuluĭ? Controversă.

Arendașul nu poate însă să aibă drept la aluviune, pentru-că ea n'a putut fi cuprinsă în contractul de arendă, de-oare-ce ea nu avea încă ființă la încheerea contractuluĭ. Laurent, XXV, 171.—*Contrà*: Troplong, *Louage*, I, 190. Guillouard, I, 285. Baudry et Chauveau, *Des biens*, p. 263, nota 1. Veḑĭ și t. II a Coment. noastre, p. 514, nota 1. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Répert. Sirey, *Alluvion*, 254 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 122 urm.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 134, *ad notam in fine*, și p. 142, nota 5.

[3]) Curtea de casație din Palermo a decis că, în asemenea caz, bărbatul, care a făcut cu baniĭ luĭ îmbunătățirĭ utile asupra fondului dotal, devine coproprietar în indivisiune a aces-

65, § 4, Dig., *De adquirendo rerum dominio*, 41, 1). Şi apoĭ, asemenea construcţiĭ n'aŭ fost oare implicit prevĕḑute prin contractul matrimonial? De sigur că da; căcĭ, prin constituirea de dotă a fondului, femeea nu şi-a interḑis, de bună samă, dreptul de a face pe el construcţiunĭ saŭ plantaţiunĭ. Terţiĭ creditorĭ saŭ constructorĭ ştiind că fondul este dotal, s'aŭ aşteptat a nu avea de cât o acţiune personală în contra femeeĭ, inexecutabilă asupra bunurilor sale dotale [1]).

Cât pentru casul în care femeea ar fi dobîndit o parte indivisă dintr'un imobil, veḑĭ *suprà*, p. 143, nota 2.

Principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale, care se opune la mărirea saŭ micşurarea doteĭ în timpul căsătorieĭ, se opune, de asemenea, la transferarea calităţeĭ de dotalitate de la un obiect la altul, afară de casul când această transferare s'ar face ca o executare a contractuluĭ matrimonial [2]).

Legiuitorul face maĭ multe aplicaţiunĭ a acestuĭ principiŭ. Prima aplicaţiune o găsim în art 1247, § 1.

1° *Imobile dobîndite cu banĭ dotalĭ.*

Art. 1247, § 1.—Nemişcătorul câştigat (dobîndit) în timpul căsătorieĭ, prin banĭ dotalĭ, nu devine dotal dacă nu s'a stipulat,

---

tuĭ fond, până la concurenţa cheltuelilor făcute de dînsul (Sirey, 92. 4. 33), însă această soluţie n'a fost nicĭ-o dată consacrată de jurisprudenţa franceză. Veḑĭ decisiile citate în Répert. Sirey, v° *Dot*, 473 urm.

1) Veḑĭ în acest sens: T. Huc, IX, 428. Planiol, III, 1501. Guillouard, IV, 1734 şi 2152. Marcadé, VI, art. 1543, No. 2. Baudry et Surville, III, 1576. Aubry et Rau, V, § 534, p. 535. Massé-Vergé, IV, § 667, p. 220, nota 3. Répert. Sirey, *Dot*, 464 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 8822 urm. Massé, nota în Sirey, 61. 1. 10. C. Lyon şi Rouen, Sirey, 88. 2. 7, şi Sirey, 95. 2. 245.—Veḑĭ însă Rodière et Pont (III, 1683); Bertauld, *Quest. prat. et doctrinales de C. Napoléon*, I, 636, urm.; C. Paris, D. P. 63. 2. 170, etc., după care plus-valuta imobiluluĭ, care ar resulta din construcţiile rădicate pe un fond dotal, cu banii bărbatuluĭ, saŭ a unuĭ terţiu ar fi parafernală. Cpr. şi C. Bordeaux, D. P. 75. 2. 118. După acest sistem, în orĭ-ce caz, dota astfel mărită ar fi supusă acţiuneĭ *de in rem verso*, pentru-că altfel femeea s'ar îmbogăţi în detrimentul bărbatuluĭ saŭ a terţiuluĭ constructor. Veḑĭ Bertauld, *op. cit.*, 641 urm. De Loynes, *Revue critique*, anul 1882, p. 573 *(De la femme mariée sous le régime dotal)*.

2) Veḑĭ Répert. Sirey, *Dot*, 497 urm.

în contractul de căsătorie, asemenea întrebuințare a banilor dotali. (Art. 1553, § 1 C. fr.)

La Romani, lucrurile cumpărate cu bani dotali erau în genere dotale: „*Res quæ ex pecunia dotali comparatæ sunt, dotales esse videntur*“ [1]), soluție care era admisă și în vechia noastră legislație [2]). Dreptul roman.

„In vremea căsătoriei este ertat, ḑice art. 1643 din Codul Calimach, dacă va fi vederat spre folosul femeei, să se prefacă, cu învoirea ei, zestrea din lucruri în bani și din bani în lucruri, saŭ moșii, la care întâmplare, moșia saŭ lucrul se face de zestre“. (Veḑi și Andr. Donici, § 13, capit. 33). Art. 1643 C. Calimach.

Această înlocuire a imobilului dotal cu alt imobil, care devenia și el la rîndul lui dotal, și care era admisă și în Codul Caragea [3]), se numia *antipricon* [4]). Antipricon.

Astă-ḑi, dota neputênd fi transformată în timpul căsătoriei [5]), imobilul cumpărat în acest timp cu bani dotali nu devine dotal, chiar dacă s'a declarat în actul de achisițiune că el s'a cumpărat cu bani dotali, de cât atunci când s'a stipulat în contractul de căsătorie asemenea în- Dreptul actual.

---

[1]) L. 54, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.—D'Aguesseau, interpretând acest text (*Œuvres*, II, p. 642, ed. din 1761), ḑice că cuvîntul *videntur* nu trebuește luat *ad litteram*, și că regula comună este că bunurile dobîndite cu bani dotali nu sunt dotale. Codul fr. pare a fi consacrat opinia lui D'Aguesseau, după cum observă consilierul Denis într'un substanțial raport a unei decisiuni a Curței de casație din Francia. (Veḑi D. P. 91. 1. 487, coloana 1). Veḑi și Roussilhe, *op. cit.*, 184, p. 135, text și nota 1. Pellat, *Textes sur la dot*, p. 239 urm. Dreptul roman.

[2]) Cas rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 1003 (decisie care interpretă Codul Caragea). „Câte lucruri se vor cumpăra de în zeastrele muerei, acelea în zeastrele ei sunt“, ḑice Pravila lui Mateĭ Basarab (glava 265).

[3]) „Când bărbatul va pune, cu știrea judecăței, alt ceva în locul zestrei de același preț, atunci lucrul de zestre poate să-l vîndă, să-l zălogească, să-l facă orĭ ce va voi“ (art. 33 partea III, capit 16). S'a decis că schimbul lucrului dotal pe un alt lucru nu se putea face de cât cu consimțimîntul femeei, stăpâna doteĭ. Cas. rom. *C. judiciar* din 1900, No. 77 și Bulet. S-a I, 1900, p. 1175. Codul Caragea.

[4]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1879, p. 30. *Dreptul* din 1879, No. 27. Cpr. și Trib. Argeș, *Dreptul* din 1881, No. 42. Veḑi t. IV a Coment. noastre, p. 789, nota 1, precum și Tratatul nostru în limba franceză, p. 104.

[5]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 1899. 1. 123.

trebuinţare a banilor dotalĭ [1]); altfel el este parafernal, şi aceasta chiar în casul când femeea şi-ar fi constituit dotă toate bunurile sale presente şi viitoare: 1° pentru-că art. 1247 nu face nicĭ-o distincţiune şi 2° pentru-că, prin bunurĭ viitoare, se înţeleg numaĭ acele dobîndite de femee *cu titlu gratuit* (v. *suprà*, p. 141, text şi nota 4) [2]).

Motivele art. 1247, § 1.

Motivul acesteĭ dispoziţiunĭ este lesne de priceput. In adevĕr, dacă imobilul cumpărat cu banĭ dotalĭ ar fi devenit dotal, în lipsa uneĭ clause de întrebuinţare a contractuluĭ matrimonial, soţiĭ ar fi modificat acest contract, adăogând o condiţie pe care el nu o prevedea şi care nu poate fi adaosă în timpul căsătorieĭ; căcĭ ştim că dotalitatea nu poate să fie ocultă; că regimul dotal este un regim de excepţiune şi că chiar, sub acest regim, parafernalitatea este regula, iar dotalitatea excepţiunea [3]). Clausa de întrebuin-

---

[1]) Cpr. Trib. Buzeŭ şi Paris, *Dreptul* din 1889, No. 32. *Pand. Période.* 1902. 2. 30. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1885, No. 14; *Dreptul* din 1890, No. 13; *Dreptul* din 1891, No. 4. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 1138.—Venitul unuĭ asemenea imobil nu poate, decĭ, servi soţuluĭ drept cens spre a fi înscris în listele electorale (art. 14 L. electorală din 1884), întru cât, în asemenea caz, soţul nu are usufructul legal asupra acestuĭ imobil, ci numaĭ drept la venitul capitaluluĭ dotal. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1897, p. 642.

Origina clauseĭ de întrebuinţare (clause d'emploi).

Clausa de întrebuinţare *(clause d'emploi)*, de care vorbeşte art. 1247, îşĭ are origina sa în dreptul roman: „*Nam constat posse inter uxorem et virum conveniri, ut dos quæ in pecunia numerata esset, permutaretur, et transferatur in corpora, cùm mulieri prodest*“. (L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4). Cpr. Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, No. 1, p. 9 (ed. din 1847).

Clausa de reîntrebuinţare.

In cât priveşte clausa de reîntrebuinţare *(remploi)*, despre care vom vorbi maĭ la vale, sub art. 1252, ea era, din contra, necunoscută la Romanĭ.

[2]) Aubry et Rau, V, § 534, p. 539, text şi nota 30. Guillouard, IV, 1741. Jouitou, *op. cit.*, I, 83. Pand. fr., *v° cit.*, II, 8880. Répert. Sirey, *Dot*, 507. T. Huc, IX, 443, *in fine*. B. M. Missir, *Dreptul* din 1879, No. 11. Cas. fr. Sirey, 70. 1. 185 (cu nota luĭ Rodière în sens contrar). Cpr. şi Cas. fr. D. P. 92. 1. 531. *Pand. Période.* 93. 1. 120. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1879, No. 18.—*Contrà*: Odier, III, 1192, *in fine*. Rodière, nota în Sirey, 70. 1. 185. Dutruc, *Tr. de la sépar. de biens judiciaire*, p. 322, nota 5 (ed. din 1853). Veḑĭ şi C. Toulouse, D. P. 69. 2. 1 (decisie casată).

[3]) Cpr. Trib. Lombez, Sirey, 93, 2, p. 98, colóna 2 (motive).

țare a banilor dotalĭ, în imobile, mărește, ce e dreptul, dota imobiliară în timpul căsătorieĭ, însă această mărire are loc în basa contractuluĭ matrimonial.

Imobilul cumpărat cu banĭ dotalĭ, în basa uneĭ clause de întrebuințare prevĕdută în contractul matrimonial, este decĭ dotal și inalienabil ; pentru-că, în realitate, acest imobil este constituit dotă, iar nu banĭĭ cu care el s'a cumpărat [1]).

Se înțelege, însă, că dacă femeea n'a plătit de cât o parte din preț, dotalitatea imobiluluĭ nu împedecă pe vînd̆ĕtor de a-l urmări și de a-l vinde, în basa privilegiuluĭ ce el are (art. 1737, 1°), spre a fi plătit de partea prețuluĭ ce i se datorește [2]). Art. 1737, 1°.

De și art. 1247 nu vorbește de cât de imobile [3]), totuș aceeașĭ soluție este aplicabilă și mobilelor, pentru identitate de motive ; de unde resultă că mobilele dobîndite de femee cu banĭ dotalĭ nu sunt dotale, în lipsa uneĭ clause Aplicarea art. 1247 la mobile.

---

[1]) Cpr. Marcadé, VI, art. 1551 și 1553, No. III, p. 43. Pand. fr., *Mariage*, II, 9042. Benech, *op. cit.*, 95, p. 221. Seriziat, *op. cit.*, 125, p. 138.—Vom vedea însă că facultatea conferită bărbatuluĭ de a înstrăina imobilul dotal sub condițiе de a cumpăra un alt imobil, care să devie tot dotal *(clause de remploi)*, autorisă, din contra, o serie de înstrăinărĭ indefinite, care nu sunt de cât îndeplinirea aceleeași condițiunĭ. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1252. Acolo vom arăta motivele acesteĭ deosebirĭ.

[2]) T. Huc, IX, 444. Trib. Marseille și C. Aix, D. P. 94. 2. 286. Aceeași soluție resultă implicit și din o decisie a Curțeĭ de casație din Francia. Vedĭ D. P. 82. 1. 105.

[3]) Dacă prețul imobiluluĭ dobîndit cu titlu de întrebuințare întrece suma ce era menită a fi întrebuințată la cumpărare de imobile, imobilul nu devine dotal de cât *pro parte*. Baudry, III, 369. Baudry et Surville, III, 1858. V. p. 162.

Dacă însă, bărbatul, prin fraudă și înțelegere cu vînd̆ĕtorul, ar declara în actul de achisițiune că a întrebuințat la această achisițiune o sumă maĭ mare de cât aceea ce a plătit în realitate, femeea, chiar când ar fi acceptat întrebuințarea, ar putea dovedi această fraudă prin orĭ-ce mijloace și a cere de la bărbat suma ce el și-a însușit. Vînd̆ĕtorul, complice al fraudeĭ, va fi, de asemenea, responsabil cătră femee în basa art. 998 C. civ. Benech, *op. cit.*, 37, p. 72, 73. Baudry et Surville, III, 1845. Planiol, III, 1495, 2°. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 489. C. Montpellier, D. P. 95. 2. 434. Casul în care bărbatul s'a făcut culpabil de fraudă.

de întrebuințare în contractul matrimonial, și pot, prin urmare, a fi urmărite de creditorii ei [1]).

Modul întrebuințăreĭ banilor dotalĭ.

Intrebuințarea se va face conform prescripțiilor contractului matrimonial. Dacă contractul nu se explică asupra acestui punct, mărginindu-se numaĭ a prevede o clausă de întrebuințare, această întrebuințare se va face tot în imobile [2]).

Sórta imobiluluĭ cumpărat cu banĭ dotalĭ.

Imobilul cumpărat cu banĭ dotalĭ, în lipsa uneĭ clase de întrebuințare stipulată în contractul matrimonial, ne fiind dotal, poate decĭ fi înstrăinat de femee, cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiției, și poate fi urmărit de creditorii ei [3]).

Cuĭ aparține acest imobil?

Cine este însă proprietarul acestuĭ imobil? El aparține bărbatuluĭ, dacă achisițiunea a fost făcută de dînsul, în numele luĭ, saŭ în numele femeeĭ, fără nicĭ-un mandat, ratificare saŭ acceptare din partea ei. Bărbatul ne putênd, în adevĕr, prin singura sa voință să impună femeeĭ proprietatea unuĭ imobil, acest imobil îĭ va aparține luĭ, cu obligațiunea însă de a restitui femeeĭ baniĭ dotalĭ întrebuințațĭ la dobîndirea luĭ [4]).

---

[1]) Guillouard, IV, 1740. T. Huc, IX, 443. Répert. Sirey, *Dot*, 517. Pand fr., *v° cit.*, 8878. Cas. fr. Sirey, 82. 1. 293. D. P. 82. 1. 110.

Cumpărare de efecte publice.

[2]) Baudry, III, 369. T. Huc, IX, 444. Répert. Sirey, *Dot*, 617. Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, I, p. 86, 87. După Benech *(op. cit.*, 5), bărbatul ar putea cumpăra efecte publice sigure, precum: titluri de rentă, etc., însă acest mijloc de plasare n'ar fi tocmaĭ potrivit cu intenția părților, care, de bună samă, aŭ voit ca bărbatul să nu poată risipi baniĭ dotalĭ; or, prin cumpărare de efecte publice nu se dă nicĭ-o siguranță femeeĭ.

[3]) Cpr. C. Bucureștĭ și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1879, No. 18; *Dreptul* din 1888, No. 15, și din 1891, No. 4. C. Caen, Sirey, 67. 2. 317. Repért. Sirey, *Dot*, 510.—Și imobilul cedat bărbatuluĭ drept plata uneĭ dote promise în banĭ (art. 1247, § 2), poate fi urmărit, de creditorii femeeĭ. Cas. fr. D. P. 96. 1. 169. Vedĭ *infrà*, p. 157.

[4]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 31. Répert. Sirey, *Dot*, 525. Pand. fr., *Mariage*, II, 8882 urm. Jouitou, *op. cit.*, I, 87. Baudry et Surville, III, 1853. Guillouard, IV, 1741. Troplong, IV, 3196. Aubry et Rau, V, § 534, p. 537, 538. „*Quoties quisquam in rebus agit*, ḑicea d'Argentrée, *vendit, permutat, contrahit sine adjectione externœ qualitatis*, **semper proprie nomine contrahire videtur**". Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3196, și *Contrat de société*, II, 778, p.

Odată astfel dobîndit, imobilul nu va mai putea fi cedat femeeĭ de către bărbat, cu titlu de întrebuințare a banilor dotalĭ, pentru-că asemenea cesiune n'ar avea nicĭ-o causă legitimă (art. 1307) [1]).

Dacă achisițiunea a fost făcută, acceptată saŭ ratificată de femee, acest imobil, îĭ va aparținea eĭ, cu-toate-că nu este dotal, și cu-toate-că baniĭ cu care el a fost cumpărat ar fi aĭ bărbatuluĭ[2]). Imobilul fiind parafernal, este alienabil ca orĭ-ce bunurĭ parafernale[3]), însă bărbatul va avea folosința luĭ[4]). Casul în care femeea a acceptat saŭ ratificat achisițiunea făcută de bărbat.

Presupunênd acum că contractul matrimonial cuprinde o clausă de întrebuințare[5]), naște întrebarea dacă, pentru

---

267. Vedĭ și Andr. Donicĭ (§ 32, capit. 33), unde se dice: „Bărbatul de va cumpăra ceva cu baniĭ zestreĭ, nu se socotește a femeeĭ câștig, ci ceea ce este dator bărbatul către femee, aceea se cere.

[1]) Guillouard, IV, 1743. Colmet de Santerre, VI, 225 bis IV. Répert. Sirey, *Dot*, 526 urm. Pand fr., *Mariage*, II, 8889.

[2]) Baudry et Surville, III, 1853. Cas. fr. D. P. 72. 1. 77. Sirey, 71. 1. 192.

[3]) Colmet de Santerre, VI, 225 bis V. Guillouard, IV, 1741-1. Troplong, IV, 3196. Baudry et Surville, III, 1860. Aubry et Rau, V, § 534, p. 538. Odier, III, 1187 bis. Jouitou, I, 88. Pand. fr., *v°* *cit.*, 8884 urm.

[4]) Aubry et Rau, *loco cit.* Duranton, XV, 426. Odier, III, 1187 bis. Baudry et Surville, III, 1859. Trib. Buzeŭ, *Dreptul* din 1889, No. 32. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1890, No. 13. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 1138.—Vedĭ însă Pand. fr., *Mariage*, II, 8887. Guillouard, IV, 1742. Répert. Sirey, *Dot*, 531. Colmet de Santerre, *loco supră cit.* După aceste din urmă autorităț̆ĭ, ar fi maĭ exact de a se dice că imobilul fiind parafernal, femeea va avea nu numaĭ proprietatea, dar încă administrația și folosința luĭ; însă fiind-că el a fost dobîndit cu baniĭ dotalĭ a căror dobînd̆ĭ aparțineaŭ bărbatuluĭ, femeea va datori acestuĭ din urmă o indemnitate egală cu dobînd̆ile anuale de care bărbatul este lipsit, indemnitate care va fi când maĭ mare, când maĭ mică de cât veniturile aceluĭ imobil.

[5]) Clausa de întrebuințare, din causa caracteruluĭ sĕŭ derogator de la dreptul comun, nu poate fi stabilită pe cale de inducție, ci trebue să fie stipulată în mod expres, fără însă ca să fie nevoe de vr'un termen sacramental. Benech, *op. cit.*, 6, p. 21. Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 8937. Clausa de întrebuințare trebue să fie expresă.

Asemenea clausă poate fi stipulată de toțĭ aceĭ cari aŭ interes la conservarea doteĭ, adecă: atât de viitoarea soție cât și de donatorĭ, fie eĭ rude, saŭ străinĭ. Benech, *op. cit.*, Persoanele care o pot stipula.

ca imobilul cumpărat cu bani dotali să fie dotal, se cere, saŭ nu, ca actul de achisiţiune să cuprindă o declaraţie de întrebuinţare a banilor dotali. De şi afirmativa este generalmente admisă [1]), totuşi credem că actul de achisiţiune nu are nevoe de a cuprinde asemenea declaraţie, pentru-că legea nu prescrie această condiţie şi pentru-că terţii sunt vestiţi prin contractul matrimonial, care este

---

18. Pand. fr., *v°* *cit.*, 8942. Dacă clausa de întrebuinţare este stipulată de terţii donatori, ea trebue să fie acceptată de femee. Pand. fr., *v°* *cit.*, 8968 urm. Ea va fi stipulată de cele mai multe ori numai în privinţa capitalului constituit dotă, însă nimic n'ar împedeca stipularea ei şi în privinţa dobînḑilor care ar urma a fi capitalisate. Aceste dobînḑi aparţin, ce e drept, bărbatului, însă nimic nu împedecă pe părţi de a modifica acest drept în basa libertăţei convenţiilor matrimoniale (art. 1224). Benech, *op. cit.*, 19. Pand. fr., *v°* *cit.*, 8945.—Veḑi însă Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 88 urm. Duranton, XV, 352.

Foloasele clauseĭ de întrebuinţare.

Clausa de întrebuinţare a banilor dotali, în imobile, este din cele mai folositoare pentru femee: căci banii se perd mai uşor de cât imobilele: „*Fragilis enim est et lubrica res pecunia quæ facilè perire potest*“. L. 79, § 1, Dig., *De legatis* XXXII, III.—*Facilius perit pecunia quam corpora*, ḑicea presidentul Faber. Cpr. Benech, *op. cit.*, 6 bis. Iată, pentru ce averile nemişcătoare ale minorilor nu pot fi vîndute de tutor de cât cu anume formalităţi (art. 401 urm. C. civ.). Iată, încă pentru ce, la Romani, femeea putea, în timpul căsătoriei *(manente matrimonio)* să-şi primească dota înapoi, spre a-şi cumpăra un imobil, *ut fundum idoneum emat* (L. 73, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

[1]) Veḑi Guillouard, IV, 1748-1. Aubry et Rau, V, § 534, p. 539, text şi nota 31. Troplong, IV, 3198. Rodière et Pont, III, 1700 urm. Seriziat, *Régime dotal*, 117. Marcadé, VI, art. 1551 urm., No. III. T. Huc, IX, 444. Benech, *op. cit.*, 33. Répert. Sirey, *Dot*, 589 urm. Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, II, 783 urm. Jouitou, I, 84. Cpr. şi Trib. Lombez, Sirey, 93. 2. 97.—La această regulă se face însă excepţie, în caz când intenţiunea de a face întrebuinţarea reesă din termenii actului de achisiţiune (Bellot des Minières, *op. cit.*, 784 urm. Jouitou, *op.* şi *loco suprà cit.*, p. 102).—După alţi autori (Odier, III, 1194 urm., Rodière et Pont, III, 1695 urm., Tessier, *op. cit.*, I, p. 220 urm., etc.), acceptarea femeei ar fi necesară, dacă părţile s'ar fi mărginit a stipula întrebuinţarea, ea ne mai fiind necesară, când bărbatul s'ar fi obligat a face această întrebuinţare.

un act public, că imobilele dobîndite cu banĭ dotalĭ aŭ să devie dotale [1]).

Bărbatul dobînditor al imobilului, nu are, de asemenea, nevoe de a declara în actul de achisițiune origina banilor.

Imobilul va fi dotal, chiar dacă el n'a fost cumpărat cu banĭ dotalĭ, ci cu banii bărbatului [2]).

Femeea nu are nevoe să consimtă la întrebuințarea banilor.

In Francia se decide în genere că femeea trebue să dea consimțimîntul seŭ la întrebuințarea banilor, fie prin actul de achisițiune, fie prin un act posterior, însă înaintea desfacereĭ căsătorieĭ, de câte-orĭ achisițiunea se face de bărbat în numele eĭ; și partisaniĭ acestuĭ sistem se întemeiază pe art. 1435 din Codul fr., care, în materie de comunitate, prescrie consimțimîntul femeeĭ [3]). La noĭ însă, în lipsă de orĭ-ce text, în această privință, sistemul contrar este singurul admisibil, cu atât mai mult că, sub regimul dotal, numaĭ bărbatul poate urmări pe detentoriĭ banilor dotalĭ (art. 1242), clausa de întrebuințare obligându-l numaĭ la o destinație determinată. Lucrul este așa de adevĕrat că, chiar în Francia, sunt autorĭ cari se pronunță în acest din urmă sens [4]).Consimțimîntul femeeĭ nu va fi necesar de cât atunci când contractul matrimonial va fi formal în această privință [5]).

Neexecutarea clauseĭ de întrebuințare nu este o causă de separare de bunurĭ. Controversă.

Clausa de întrebuințare, fiind stipulată în favoarea femeeĭ, se înțelege că ea are, în această privință, o acțiune contra bărbatuluĭ spre a-l obliga la îndeplinirea condițieĭ. Neîndeplinirea acesteĭ condițiĭ din partea bărbatului nu este în genere o causă de separație de bunurĭ, de câte-orĭ el este solvabil [6]).

---

[1]) Laurent, XXIII, 468.—Sistemul luĭ Laurent este cu atât maĭ admisibil la noĭ, cu cât în Codul nostru lipsesc art. 1434 și 1435 din Codul fr., de la titlul comunităței legale, care se invoacă in sistemul opus.

[2]) Guillouard, IV, 1751. Rodière et Pont, III, 1702. Répert. Sirey, *Dot*, 601 urm. Duranton, XV, 428. Art. 1107 § 2 de la subrogația personală (asupra căreia veḑi t. VI a Coment. noastre, p. 604 urm.), nu este deci aplicabil în specie. Cpr. Aubry et Rau, V, § 507, p. 303, nota 66.

[3]) Veḑi autoritățile citate în Répert. Sirey, *v°* *Dot*, 609 urm.

[4]) Veḑi Laurent, XXIII, 468 și 519. Odier, III, 1194 urm. Rodière et Pont, III, 1695 urm. Tessier, *op. cit.*, I, p. 222 urm., nota 389. Toullier D., VII, partea II, 152.

[5]) Rodière et Pont, III, 1697.

[6]) Veḑi în acest sens: Benech, *op. cit.*, 24, p. 42 urm. Troplong,

Dreptul dăruitorului, care a stipulat clausa de întrebuințare.

Cel de al treilea dăruitor, care a stipulat clausa de întrebuințare, poate, cerênd executarea acesteĭ condițiĭ, să refuse de a plăti banii constituiți dotă, cât timp întrebuințarea nu se face [1]).

Dreptul constituitoruluĭ de a cere executarea clauseĭ de întrebuințare, stipulată prin contractul matrimonial, subsistă și în urma remitereĭ banilor bărbatuluĭ, pentrucă responsabilitatea luĭ este în joc [2]).

Opunerea clauseĭ de întrebuințare, terților. Supravegherea întrebuințăreĭ banilor.

Clausa de întrebuințare este oposabilă terților ? Iată interesul chestiuneĭ : Presupunênd că femeea și-a constituit dotă o creanță ce ea avea contra unuĭ terțiu ; hotărîndu-se prin contractul de căsătorie întrebuințarea acestor banĭ în cumpărarea de imobile, debitorul este ținut a supraveghea întrebuințarea banilor la scopul hotărît, saŭ poate, fără nicĭ-o respundere, să plătească banii în mânile bărbatuluĭ, rĕmânênd ca acest din urmă să facă cu eĭ ce va crede de cuviință ? [3]).

Totul atârnă de termeniĭ contractuluĭ matrimonial. Dacă contractul este conceput în așa termenĭ în cât să fie oposabil terților (vedĭ *suprà*, p. 38, 39), debitorul banilor constituiți ca dotă nu va putea face o plată validă în mânile bărbatuluĭ, fără ca el să justifice întrebuințarea lor la scopul hotărît prin contract, afară de casul când acest contract ar scuti pe terțiĭ de obligația de supraveghere [4]). In cât privește clausa de reîntrebuințare *(remploi)*, vedĭ *infrà*, explic. art. 1252, și *suprà*, p. 38, 39.

IV, 3119. Cubain, *Dr. des femmes*, 466, p. 280, text și n. 5 (ed. din 1842). Guillouard, III, 1083.—*Contrà* : Toullier D., VII, partea I, 31. Rodière et Pont, III, 2099.

[1]) Cpr. C. Angers, D. P. 77. 2. 176. Sirey, 77. 2. 324.

[2]) Répert. Sirey, *Dot*, 643. Cpr. C. Paris, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1014, nota 2.

[3]) Aceeași chestie se poate pune și în privința constituitoruluĭ doteĭ, fie el rudă saŭ străin. Dacă el a plătit dota, fără a supraveghea întrebuințarea banilor, așa cum fusese hotărît prin contractul matrimonial, fi-va el obligat de a plăti încă odată ?

[4]) Cpr. T. Huc, IX, 444. Baudry, III, 369. Troplong, IV, 3120 urm. Benech, *op. cit.*, 55 urm. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 112. Roussilhe, *Tr. de la dot*, p. 138, nota 3. Baudry et Surville, III, 1837 urm., 1850. Rodière et Pont, III, 1705. Répert. Sirey, *Dot* 644 urm. Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. III, p. 43. Vedĭ și *suprà*, p. 38, 39.—Recursul femeeĭ contra celor de al

2° *Imobile cedate în plata uneĭ dote constituită în bani.*

Art. 1247, § 2.—De asemenea, nu devine dotal imobilul ce s'ar da spre plata doteĭ, care a fost constituită în banĭ. (Art. 1307 C. civ. Art. 1553 C. fr.)

Intâmplându-se ca bărbatul să primească, în locul doteĭ promise şi datorite în banĭ, unul saŭ maĭ multe imobile, saŭ alte bunurĭ în natură *(datio in solutum)* [1]), aceste bunurĭ nu devin dotale, chiar în caz când dota ar fi fost constituită, femeeĭ, de un ascendent al eĭ [2]) şi când constituirea doteĭ ar cuprinde toate bunurile femeeĭ, acele presente şi viitoare [3]); pentru-că substituirea unuĭ imobil în locul uneĭ sume de banĭ promise, ar constitui o modificare a convenţiuneĭ matrimoniale, de-vreme-ce, în specie, suma de banĭ, iar nu imobilul a fost constituit dotă. Imobilul dat în plată bărbatuluĭ, fie în virtutea uneĭ clause a contractuluĭ, fie în basa uneĭ convenţiunĭ posterioare [4]), va aparţinea bărbatuluĭ, care va fi debitorul femeeĭ pentru baniĭ constituiţĭ dotă. Acest imobil fiind alienabil, poate fi ipotecat de bărbat şi urmărit de creditoriĭ luĭ [5]).

Imobilul dat astfel drept plata uneĭ sume de banĭ, nu va fi dotal şi nu va aparţinea femeeĭ de cât în basa uneĭ stipulaţiunĭ exprese făcută în contractul matrimonial, iar nu prin o convenţie posterioară [6]).

Nu trebue să confundăm casul de maĭ sus, în care unul saŭ maĭ multe imobile sunt date drept plata uneĭ dote

---

treilea, cari ar fi plătit în mânile bărbatuluĭ, fără a supraveghea întrebuinţarea banilor, era admis şi în vechiul drept francez, V. Tessier, *op. cit.*, II, nota 828, p. 130. Troplong, *loco cit.* Benech, *op. cit.*, p. 139. Benoit, *loco cit.*

[1]) In cât priveşte *datio in solutum* în genere, veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 485 urm., 682, şi *infrà*, explic. art. 1307.

[2]) Odier, III, 1199. Guillouard, IV, 1743-1. Duranton, XV, 433. Aubry et Rau, V, § 534, p. 537, text şi nota 21. Tessier, *op. cit.*, I, p. 242, 243. Répert. Sirey, *Dot*, 537.

[3]) Cas fr. D. P. 92. 1. 531. *Pand. Période.* 93. 1. 120. T. Huc, IX, 445, *in fine.* Répert. Sirey, *Dot*, 537.

[4]) Ştim, în adevĕr, că părţile pot face convenţiunĭ relative la modul de plată a doteĭ fără a viola prin aceasta principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale. Veḑĭ *suprà*, p. 94.

[5]) Cas. fr. D. P. 96. 1. 169.

[6]) Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. III, p. 42, 43.—Astfel, stipularea dotalităţeĭ făcută prin actul de plată, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, n'ar fi suficientă. Duranton, XV, 433.

constituite în bani *(datio in solutum)*, cu casul în care un terțiu ar fi constituit femeei o dotă plătibilă în bani *saŭ* în imobile; căci, în acest din urmă caz, este vorba de o donație alternativă, care are de efect de a face dotal pe unul saŭ pe celalt din lucrurile date de constituitor [1]).

3⁰ *Imobile luate de femee din moștenirea constituitorului dotei.*

Se întâmplă adesea-orĭ ca dota promisă în bani să nu fie plătită imediat, fie că constituitorul nu-și execută obligația la timp, fie că, după contract chiar, plata dotei urmează să fie făcută la moartea lui.

Presupunênd că constituitorul dotei, care este părintele femeei înzestrate, a murit fără a-și fi executat obligația, și că fiica înzestrată vine la moștenirea părinteluĭ sĕŭ: creanța ei dotală stingêndu-se prin efectul raportuluĭ, ea, în lipsă de bani în succesiune, îșĭ va primi partea ei de moștenire în natură. Eĭ bine, imobilele astfel primite de femee nu vor fi dotale, ci parafernale și, prin urmare, alienabile; altfel s'ar substitui unul saŭ maĭ multe imobile uneĭ dote constituită în bani, ceea ce art. 1247 oprește [2]). Cu-toate-că aceste imobile sunt parafernale, în cât privește proprietatea, ele vor fi supuse folosinței bărbatuluĭ până la concurența dobîndilor dotei [3]).

4⁰ *Imobile date bărbatului spre a înlocui imobilul dotal din care el a fost evins.*

Autorii se întreabă dacă imobilele date bărbatuluĭ, fie de femee, fie de ceĭ de al treilea constituitorĭ aĭ dotei, pentru a înlocui imobilul dotal care a fost câștigat de un terțiu prin exercițiul acțiuneĭ în revendicare, este, saŭ nu

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 134.

[2]) Vedĭ în acest sens: Planiol, III, 1496, 2⁰. Baudry et Surville, III, 1855. Guillouard, IV, 1745. Aubry et Rau, IV, § 534, p. 537. Répert. Sirey, *Dot*, 552 urm. Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. IV. Cas. fr. și C. Pau, D. P. 58. 1. 71. Sirey, 57. 1. 257. D. P. 92. 1. 13. Sirey, 93. 1, 5 (și nota luĭ Labbé). Sirey, 96, 2. 216.—Vedĭ însă *infrà*, p. 162, nota 3, un alt caz în care imobilul luat de femee din moștenirea constituitoruluĭ este dotal.

[3]) Aubry et Rau, Guillouard, *loco suprà cit.*

dotal [1]). Chestiunea este foarte controversată. După unii, acest imobil n'ar fi dotal, ci parafernal, și prin urmare, alienabil cu concursul femeeĭ, numaĭ folosința luĭ devenind dotală; pentru-că acest imobil n'ar fi direct substituit aceluĭ dotal, ci ar fi o despăgubire dată bărbatuluĭ pentru daunele suferite prin evicțiune. Or, cu-toate-că aceste despăgubirĭ constituesc o creanță dotală, totuși imobilele date pentru stîngerea acesteĭ creanțe nu pot deveni dotale, după cum, în lipsa uneĭ clause de întrebuințare, nu pot deveni dotale nicĭ imobilele dobîndite cu banĭ dotalĭ [2]).

La aceasta se răspunde însă, cu drept cuvînt, că substituirea în acest caz, a unuĭ imobil, altuia, nu modifică convenția matrimonială, ci asigură, din contra, executurea eĭ; de-vreme-ce intenția părților a fost ca dota să fie imobiliară. Nicĭ-un argument nu se poate decĭ trage, în specie, prin anologie, din art. 1247. In acest sens este și tradiția (cpr. L. 16, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 și art. 1644 C. Calimach). Imobilul primit de bărbat, în locul aceluĭ din care a fost evins, va fi decĭ dotal, conform intențiuneĭ părților [3]).

5° *Imobile cedate de bărbat, femeeĭ, în urma separațieĭ de bunurĭ, pentru plata uneĭ datorieĭ mobiliare.*

Separația de bunurĭ d'intre bărbat și femee făcênd să nască, pentru cel d'intăĭ, obligația de a restitui dota (art. 1271), se întâmplă adesea-orĭ că bărbatul, debitor a unor sumĭ de banĭ, se liberează cedând femeeĭ unul saŭ maĭ multe imobile. Și în asemenea caz, naște întrebarea care va fi soarta acestor imobile?

---

[1]) „Dacă, în vremea căsătorieĭ, dice art. 1644 din Codul Calimach, s'aŭ luat prin judecată un lucru, pe care bărbatul îl primise de zestre cu bună credință, are drept să ceară de la înzestrător alt lucru în locul aceluia, tot de aceeași calitate și câtime, saŭ prețul cel drept". In asemenea caz, lucrul saŭ prețul primit era dotal. Art. 1644 C. Calimach.

[2]) Odier, III, 1147. Benoit, *op. cit.*, II, 163. Duranton, XV, 435. Tessier, *op. cit.*, I, p. 248 urm. Aubry et Rau, V, § 534, p. 538, text și nota 27. Cpr. și Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, I, 365, 366.

[3]) Guillouard, I, 1746. Rodière et Pont, III, 1685, Benech, *op. cit.*, 121, p. 274 urm. Seriziat, *op. cit.*, 56, 57, p. 62 urm. Toullier D., VII, partea II, 91, p. 60. Pand. fr., *Mariage*, II, 8906. Jouitou, *op. cit.*, I, 67, p. 87 urm.

Separaţia de bunurĭ saŭ de patrimoniĭ, ne aducênd nicĭ-o schimbare în privinţa regulelor relative la condiţia doteĭ, imobilul dat în aceste condiţiunĭ de bărbat, femeeĭ, nu poate fi dotal. El poate, decĭ fi, urmărit şi vîndut de creditoriĭ femeeĭ, chiar dacă ea şi-a constituit dotă şi bunurile eĭ viitoare [1]).

Urmărirea şi vînd̦area imobiluluĭ dat de bărbat, femeeĭ, drept plata doteĭ mobiliare. Controversă.

Dar, dacă imobilul dat de bărbat drept plata doteĭ, ce el datoreşte femeeĭ, nu este dotal, el represintă, în teoria jurisprudenţeĭ, o valoare dotală ; de unde s'a tras conclusia că acest imobil nu poate fi urmărit şi vîndut de creditoriĭ femeeĭ, chiar posteriorĭ separaţiuneĭ, de cât sub condiţiunea ca preţul eşit din vînd̦are să asigure pe deplin dota mobiliară a femeeĭ ce acest imobil represintă [2]).

Această soluţie este însă cu drept cuvînt contestată. Ea este vexatorie pentru terţiĭ, d̦ice Troplong (IV, 3190), şi arbitrară din punctul de vedere al creditului public. Părerea luĭ Aubry et Rau este o eroare manifestă, d̦ice Marcadé. Imobilul dat de bărbat, femeeĭ, ne fiind în adevĕr dotal, poate fi urmărit şi vîndut de creditoriĭ eĭ ; el poate fi ipotecat şi vîndut de femee, şi atât vînd̦area cât şi ipoteca sunt supuse dreptuluĭ comun. Soluţia contrară, pe lîngă că tăgăduieşte principiul nedotalităţeĭ, înscris în art. 1247, apoĭ introduce o restricţie condamnată de logică şi de drept [3]). Tot ce se poate d̦ice numaĭ este că, la caz de expropriarea imobiluluĭ, femeea va lua cu precădere din preţ suma ce i se cuvine pentru dota eĭ mobiliară [4]).

---

[1]) Guillouard, IV, 2088 şi 2115. Planiol, III, 1496, 4° Troplong, IV, 3183 urm. Odier, III, 1200. Tessier, *op. cit.*, I, p. 247, nota 410. Marcadé, VI, art. 1151—1153, No. IV. Duranton, XV, 436. Aubry et Rau, V, § 539, p. 617. Dutruc, *Sépar. de biens judiciaire*, 453, 454. Répert. Sirey, *Dot*, 565 urm. Cas. fr. D. P. 70. 1. 264. Sirey, 70. 1. 185. Veḑĭ şi alte decisiĭ citate în Répert. Sirey, *v° cit.*, 567 urm.—*Contrà* : Rodière et Pont, III, 2197. Seriziat, *op. cit.*, 127, p. 140, 141. Dutruc, *op. cit.*, p. 322, nota 5 (ed. din 1853).

[2]) Aubry et Rau, V, § 539, p. 622 şi decisiile citate de aceştĭ autorĭ în nota 17. Tessier, I, p. 248, nota 410. Dutruc, *op. cit.*, 455 urm. Cpr. C. Agen, D. P. 92. 2. 569. Sirey, 93. 2. 98.

[3]) Veḑĭ în acest din urmă sens : Marcadé, VI, art. 1151—1153, No. IV, p. 45. Guillouard, IV, 2088. Troplong, IV, 3189 urm. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, I, 629 urm., p. 500 urm.

[4]) Cpr. C. Toulouse, D. P. 60. 2. 64. Sirey, 60. 2. 305.

6⁰ *Despăgubirea datorită femeeĭ de o companie de asigurare, pentru distrugerea imobilului dotal.*

Presupunênd că imobilul dotal a fost distrus prin foc, despăgubirea plătită, femeeĭ, de compania de asigurare, nu este dotală, de-vreme-ce această despăgubire isvorește din un contract independent de contractul matrimonial. Și apoĭ, această indemnitate nu este prețul imobiluluĭ, ci repararea daunei pricinuite prin incendiŭ. Decĭ, dacă cu suma dobîndită de la societatea de asigurare s'a cumpărat un alt imobil, în locul aceluĭ ars, acest noŭ imobil nu este dotal, ci parafernal [1]).

Casurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătorieĭ.

Am vĕḑut că, după principiile dreptuluĭ modern, dota nu poate fi transformată în timpul căsătorieĭ.

Prin excepție, însă, dota care consistă în banĭ, poate fi înlocuită prin un imobil, care devine dotal, de câte-orĭ contractul de casătorie prevede că cu baniĭ dotalĭ se vor cumpăra imobile. Aceasta ipotesă este prevĕḑută de art. 1247, § 1, despre care ne am ocupat maĭ sus. Art. 1247 § 1.

Un alt caz excepțional de subrogare dotală este acel prevĕḑut de art. 1253. De câte-orĭ imobilul dotal este înstrăinat în timpul căsătorieĭ, cu permisiunea justițieĭ, în casurile în care această înstrăinare poate să aibă loc, prețul trebue să se întrebuințeze la operațiunea care a provocat înstrăinarea, de exemplu : a procura alimente familieĭ, a face reparațiile neapărate pentru conservarea fondului dotal, etc. Dacă, însă, prisosește ceva din prețul vêndăreĭ peste trebuințile recunoscute, acest prisos este dotal și se va întrebuința la cumpărarea unuĭ alt imobil, care va fi tot dotal (art. 1253, § ultim [2]). In asemenea caz, dotalitatea nu resultă din contractul matrimonial, ci din lege. Art. 1253.

[1]) Planiol, III, 1496. Guillouard, IV, 1879. Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 386, p. 303. C. Nîmes și Pau, Sirey, 51. 2. 358 și D. P. 95. 2. 10.—*Contrà* : Jouitou, *op. cit.*, I, 73. Benech, *op. cit.* 121, p. 275. Veḑĭ și *suprà*, p. 143.

[2]) Se susține însă de uniĭ (Tessier, I, p. 236, text și nota 401; Odier, III, 1313, etc.), că imobilul cumpărat cu acest prisos n'ar fi dotal. Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1253.

Aceeași soluție este admisibilă atunci când înstrăinarea imobilului dotal este permisă prin contractul matrimonial, sub condițiunea de a se cumpăra un alt imobil. Noul imobil devine dotal, precum era acel vîndut, de și acest caz nu este direct prevĕdut de lege [1]). Dacă valoarea acestuĭ noŭ imobil este superioară aceluĭ vechiŭ, noul imobil nu va deveni dotal de cât *pro parte*, până la concurența valoreĭ imobilului precedent [2]).

Art. 1254, § 2. In caz de a se schimba un imobil dotal, noul imobil dobîndit în locul aceluĭ vechiŭ este de drept dotal, până la concurența valoreĭ imobilului înstrăinat (art. 1254, § 2) [3]).

Dacă femeea, care înstrăinează astfel prin schimb un imobil dotal, devine creditoare a uneĭ sume de banĭ *(soulte)*, pentru-că imobilul ce dă are o valoare maĭ mare de cât acel ce ea primește în schimb, această sultă este dotală și se va întrebuința, de se poate, în cumpărare de imobile care vor fi tot dotale (art. 1254, § 2).

Expropr. imobilului dotal p. causă de utilitate publică. Dacă presupunem că imobilul dotal a fost expropriat pentru causă de utilitate publică, indemnitatea ce femeea primește în acest caz, representând prețul imobilului expropriat, este dotală, și în consecință, tot dotal va fi și imobilul cumpărat cu dînsa [4]).

In fine, se admite că despăgubirea plătită femeeĭ de un terțiu, care prin culpa sa a adus perderea fondului

---

[1]) Planiol, III, 1495, 2°.

[2]) Planiol, *loco cit.* C. Montpellier, D. P. 95. 2. 434. Vedĭ și *suprà*, p. 151, nota 3.

[3]) Este asimilat schimbului casul în care femeea, obligată de a raporta la succesiunea dăruitoruluĭ imobilul dotal, primește în lotul sĕŭ alt imobil, prin efectul împărțeleĭ. In acest caz, al doilea imobil este dotal până la concurența valoreĭ celuĭ d'intăĭ, acest caz fiind asimilat *unuĭ schimb silit.* Cpr. Planiol, III, 1493. C. Montpellier, Sirey, 54. 2. 687. Vedĭ însă *suprà*, p. 158, un alt caz în care imobilul luat de femee din moștenirea constituitoruluĭ nu este dotal.

[4]) Guillouard, IV, 1736. Benech, *op. cit.*, 121, 123. Aubry et Rau, V, § 534, p. 542. Jouitou, *op. cit.*, I, 73. Planiol, III, 1495, 4°. Cas. fr. D. P. 46. 1. 225. Sirey, 46. 1. 161.—Autoriĭ asimilează cu drept cuvînt, acestuĭ caz, acela în care imobilul dotal a fost micșorat prin exercițiul uneĭ servituțĭ legale, la care el trebue să se supună din causa uneĭ imperioase necesităț (art. 616). Cpr. Guillouard, Benech, *loco suprà cit.*

dotal, este dotală și că imobilul cumpărat cu acești bani este tot dotal, cel puțin atunci când întrebuințarea banilor în cumpărare de imobile este prevĕdută în contractul de căsătorie [1]).

Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota.

Dota se plătește de acela care a constituit-o, fie el rudă saŭ străin, saŭ de moștenitorii sĕi, în caz când el s'a săvîrșit din viață fără a o plăti, aceasta fiind o datorie a moștenirei [2]). „Când tatal saŭ mama, o rudă, saŭ un străin, făgăduește zestre și nu o dă, ḑice Codul Caragea (art. 18, partea III, capit. 16), atunci bărbatul e slobod s'o ceară prin judecată". (Veḑi și art. 10 din același Cod, *loco cit*).

După art. 1623 din Codul Calimach (1220 C. austriac), tatăl și bunul despre tată eraŭ mai cu samă datorĭ să înzestreze pe fiica saŭ nepoata lor, după rangul și starea ce aveaŭ în societate, conform reguleĭ: *Paternum officium dotare filias* [3]); iar mama numaĭ atunci era datoare Art. 1623 C. Calimach.

---

[1]) Planiol, III, 1495, 5°. C. Aix și Cas. fr. Sirey, 90. 2. 89. D. P. 91. 1. 486.

[2]) „Dacă cine-va, făgăduind zestre, va muri înainte de căsătoria pentru care o făgăduise, ḑice art. 1631 din Codul Calimach, datorĭ sunt moștenitorii luĭ să o dea". Art. 1631 C. Calimach.

[3]) Codul Calimach maĭ are și alte dispositiĭ, pe care le reproducem aci: „Tatăl nu poate înzestra pe fiică din lucrurile femeeĭ sale, fără învoireaeĭ; iar dacă va face una ca aceasta, și pe urmă se vor lua înapoĭ prin judecată aceste lucruri, după pornirea jalbeĭ din partea femeeĭ, saŭ a moștenitorilor eĭ, atunci dator este el, fiind tras de cătră ginere, să plătească saŭ să rĕspundă de al doilea zestrea fiiceĭ din ale sale" (art. 1624). „Nu poate tatăl să înzestreze pre fiica sa din zestrea muereĭ sale, ḑice de asemenea Codul Caragea (art. 14, partea III, capit. 16), de nu va vrea ea". Art. 1624 Codul Calimach.

Art. 1625 din Codul Calimach ne arată când tatăl saŭ bunul nu aŭ îndatorirea de a înzestra pe fiica saŭ nepoata lor. Această obligație înceta în casurile următoare: când eĭ eraŭ săracĭ; când fiica saŭ nepoata aveaŭ de aiurea dreaptă a lor avere îndestulă spre darea zestreĭ cuviincioasă; când ginerile lepăda zestrea de bună voe; când fiica se făcea nevrednică de înzestrare, adecă: în casurile prevĕḑute de art. 695—698 și 978 din acest Cod; când fata saŭ nepoata se depărta din dreapta credință creștinească; și în fine, când ele, nefiind încă în deplină vrîstă, se măritaŭ fără știrea saŭ Art. 1625 C. Calimach.

a înzestra pe fiica ei când tatăl era sărac, saŭ *când ea era de altă dogmă și fiica ortodoxă* [1]). Această obligație apasa și asupra părinteluĭ adoptiv (art. 1627 C. Calimach; § 2 și 14 Capit. 33 C. Andr. Donicĭ).

---

voia părinților. (Cpr. în această din urmă privință art. 1222 C. austriac).

Art. 1628 C. Calimach. Când era îndoială asupra averei constituită zestre, presumția juridică era că această zestre s'a constituit din averea viitoareĭ soții, iar dacă părinții dădeaŭ zestre sprevrîstniceĭ fiice saŭ nepoate, zestrea se socotea dată din însă-și a lor avere (art. 1628 C. Calimach, 1224 C. austriac).

Art. 1629 C. Calimach. Toți făgăduitoriĭ de zestre hotărîtă, fie rude saŭ străinĭ, fie barbați saŭ femeĭ (cpr. L. 41, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3), dacă eraŭ în vrîstă legitimă, eraŭ datorĭ s'o dea fără nicĭ-o pricinuire saŭ întimpinare, socotindu-se că aŭ dăruit-o, dacă se făcuse alcătuire despre aceasta (art. 1629 C. Calimach). Vedi și § 3, capit. 33 C. Andr. Donicĭ.

Art. 1630 C. Calimach. Făgăduitorul de zestre, care din întâmplare scăpatase, nu era dator a plăti toată zestrea promisă, ci numaĭ cât putea, lăsându-i-se cele trebuincioase pentru viață (art. 1630 C. Calimach).

Art. 1632 C. Calimach. Predarea zestreĭ se putea cere îndată după săvîrșirea cununieĭ, dacă nicĭ-un termen nu se hotărîse pentru aceasta (art. 1632 C. Calimach).

Art. 1633, 1652 C. Calimach. Făgăduitorul zestreĭ putea, însă, să prelungească predarea eĭ până la împlinirea de doĭ anĭ, plătind din ziua cununieĭ rodurile saŭ dobînzile eĭ, iar după împlinirea de doĭ anĭ, el trebuea neapărat s'o predea bărbatuluĭ, dacă nicĭ-o alcătuire nu intervenise în această privință (art. 1633 C. Calimach și § 7 capit. 33 C. Andr. Donicĭ). Zestrea se putea da bărbatuluĭ și maĭ înainte de cununie (art. 1652 C. Calimach).

Art. 1644 C. Calimach. Bărbatul care, în timpul căsătorieĭ, fusese deposedat prin judecată de lucrul primit ca zestre, avea drept să ceară de la înzestrător un lucru de aceeași calitate și câtime, saŭ prețul luĭ adevărat (art. 1644). Vedĭ *suprà*, p. 159, nota 1.

Art. 1220, 1221, 1223 C. austriac. [1]) Vedĭ *suprà*, p. 17.—Art. 1220 din Codul austriac nu prevede casul când fiica și mama ar fi de religiuni deosebite, însă are, la fine, un paragraf, pe care Codul Calimach nu-l reproduce, în care se zice că o fiică naturală nu poate să ceară dotă de cât de la mamă-sa. „*Eine uneheliche Tochter kann nur von ihrer Mutter ein Heirathsgut verlangen*“. După art. 1221 din același Cod (dispoziție iarăși nereprodusă în Codul Calimach), părinții și bunii pot fi scutiți de tribunal de obligația de înzestrare.—In orĭ ce caz, fata înzestrată, care-și perde dota chiar fără culpa eĭ *(obschon ohne ihr Verschulden)*, nu maĭ are drept la o a doua dotă, chiar în caz de a se căsători a doua oară (art. 1223 C. austriac).

După Codul Caragea, mama nu avea datoria, ci numaĭ facultatea de a înzĕstra pe fiica sa (art. 15, partea III, capit. 16). Tatăl avea însă obligaţia de a-şĭ înzestra pe fiica sa din avutul luĭ (art. 12, *loco cit.*). Codul Caragea.

După acest Cod al ţăreĭ româneştĭ, fetele ne moştenind pe părinţiĭ lor, obligaţia de înzestrarea apăsa şi asupra fraţilor, carĭ eraŭ datorĭ să înzestreze pe surorile lor chiar din avutul lor propriŭ (art. 13, *loco cit.*)[1]).

Astă-dĭ, o ştim, părinţiĭ nu maĭ aŭ de cât o obligaţie morală de a-şĭ înzestra şi căpătui copiiĭ. (Veḑĭ *suprà*, p. 115 şi 136).

Dacă eĭ însă, din propria lor voinţă, *nullo jure cogente* [2]), aŭ înzestrat pe un copil al lor, eĭ sunt datorĭ să-şĭ execute această obligaţie cu bunurile lor (art. 1718), chiar dacă copilul înzestrat ar avea averea sa proprie (art. 1238). Legea distinge, în această privinţă, casul în care dota a fost constituită de ambiĭ părinţi, de acela în care ea a fost constituită numaĭ de unul din eĭ.

Casul când dota a fost constituită de ambiĭ părinţi ai soţuluĭ.

Art. 1237, § 1.—Dacă tatăl şi mama constituesc împreună o dotă, fără a distinge partea fie-căruia, dota se consideră constituită în porţiunĭ egale. (Art. 1238 C. civ. Art. 1544, § 1 C. fr.) [3]).

De câte-orĭ ambiĭ părinţi aŭ constituit împreună o dotă unuĭ copil al lor, fără a se determina partea contributorie a fie-căruia din eĭ, eĭ vor fi obligaţi a o plăti fiecare pe jumătate, dota fiind, în asemenea caz, presupusă a fi constituită în porţiunĭ egale. Legea nu împedecă însă pe soţĭ să determine, prin comună înţelegere, partea ce fiecare urmează a plăti din dota constituită de amîndoĭ [4]).

Dota se consideră constituită de amîndoĭ părinţi când amîndoĭ aŭ vorbit în contractul matrimonial: când, de exemplu, eĭ au ḑis : subscrişiĭ, tată şi mamă a viitoareĭ soţiĭ, îĭ constituim dotă, la căsătoria eĭ, suma de . . . . . .

---

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 20, text şi nota 4, şi *infrà*, p. 175, text şi n. 2.

[2]) *Donari videtur, quod nullo jure cogente conceditur*". L. 82, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17.

[3]) Art. 1438 din Codul fr. (nereprodus la noĭ) repetă acelaşĭ lucru pentru soţiĭ căsătoriţi sub regimul de comunitate.

[4]) Cas. rom. şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1902, No. 13. Troplong, IV, 3076. Répert. Sirey, *Dot*, 78, şi toţi autoriĭ.

Intenţiunea de a constitui o dotă împreună nu are nevoe de a fi declarată în termenĭ expreşĭ, ea putênd să resulte din diferitele clause ale contractuluĭ [1]).

Rĕmâne, însă, bine înţeles că unul din soţĭ nu rĕspunde pentru partea contributorie a celuilalt, dacă nu există, în această privinţă, o declaraţie expresă de solidaritate; căcĭ solidaritatea nu este presupusă de cât în materie comercială (art. 1041 C. civ., 42 C. com.) [2]).

Dacă dota, constituită de ambiĭ părinţiĭ împreună, este plătită numaĭ de unul din eĭ, din bunurile sale proprĭĭ, acel care a plătit partea integrală devine creditorul celuilalt soţ pentru jumătate din valoarea acestor bunurĭ [3]).

Casul când dota a fost constituită de ambiĭ părinţĭ, cu condiţie ca ea să fie imputată asupra moştenireĭ aceluia care va muri maĭ întâĭ.

Se poate întâmpla ca soţiĭ să constituiască o dotă împreună, adăogând însă că întreaga dotă va fi imputată asupra moştenireĭ aceluia din părinţĭ, carele se va săvârşi cel întâĭ din viaţă [4]). In asemenea caz se decide că soţiĭ, cât trăesc, sunt obligaţi la plata doteĭ, fie-care pe jumătate, şi că copilul înzestrat se poate adresa la fie-care din eĭ pentru partea sa respectivă [5]). Soţul rĕmas în viaţă, care a plătit o parte din dotă, îşĭ va lua însă înapoĭ această parte din moştenirea soţuluĭ săvârşit din viaţă, fără a putea,

---

[1]) Guillouard, I, 145. Laurent, XXI, 166. Répert. Sirey, *Dot*, 77.

[2]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 158, text şi nota 1 şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 36. Cpr. Marcadé, VI, art. 1544, No. II, *in fine*, p. 29. Répert. Sirey, *Dot*, 90 urm. Planiol, III, 858. Troplong, IV, 3077.—Rĕmâne însă bine înţeles că soţul care, din causa solidarităţeĭ anume stipulată, va plăti dota peste partea sa contributorie, va avea recurs contra celuilalt soţ (art. 1052, 1053), aşa că în privinţa raporturilor dintre constituitorĭ, repartiţia se va face tot pe jumătate. Planiol, *loco cit.* Guillouard, I, 146. C. Dijon, Sirey, 94. 2. 12. D. P. 94. 2. 575.

[3]) Aubry et Rau, V, § 500, p. 223, text *in fine*. Rodière et Pont, I, 101. Guillouard, I, 143. Répert. Sirey, *Dot*, 81.

[4]) Asemenea clausă, admisă în vechiul drept francez, se obicinueşte une-orĭ şi astă-dĭ şi se consideră ca licită. Vedĭ consideraţiile istorice în nota luĭ Esmein (Sirey, 1900. 1. 81 urm.)

[5]) Guillouard, I, 147. Aubry et Rau, V, § 500, p. 226. Rodière et Pont, I, 107. Laurent, XXI, 171. Baudry et Surville, I, 221.—La caz de a se fi stipulat solidaritatea, fie-care din părinţĭ va putea fi urmărit pentru dota întreagă, rĕmânênd ca raporturile dintre constituitorĭ să se reguleze maĭ pe urmă între eĭ.

la caz de insolvabilitate a acesteĭ moșteniri, să exercite vr'o repetiție contra copilului donatar, care, prin luarea doteĭ sale, n'a făcut de cât să primească ceea ce îĭ era datorit legalmente [1]).

Autorii și jurisprudența ḑic că, în asemenea caz, ambii soți sunt obligați *actualmente*, *însă sub eventualitatea uneĭ resoluțiuni* [2]),

Dacă, însă, la moartea unuia din soți, dota nu este încă plătită, copilul înzestrat nu va putea, afară de casul uneĭ stipulațiuni contrare, prevĕḑută în contractul de căsătorie, să-și iea dota de cât din averea lăsată de soțul care a murit întâĭ. Și în asemenea caz, dacă dota este maĭ mare de cât partea de moștenire a copiluluĭ înzestrat din bunurile soțuluĭ săvîrșit cel întâĭ din viață, soțul care trăește, nu este în principiŭ obligat a o complecta [3]), dacă aceasta nu resultă din clausele contractuluĭ [4]).

2⁰ *Casul când dota a fost constituită numaĭ de unul din părinți.*

Art. 1237, § 2.—Dacă dota este constituită numaĭ de tată, pentru partea sa și a mameĭ, aceasta, chiar presentă de ar fi fost la facerea contractuluĭ, *și chiar de l-ar fi subscris* [5]), nu va fi de loc îndatorată, ci dota va rĕmânea întreagă în sarcina tatăluĭ. (Art. 1238 C. civ. Art. 1544, § 2 C. fr.)

Constituirea de dotă făcută numaĭ de tată, nu-l obligă de cât pe dînsul, chiar dacă el ar fi vorbit de bunurile mameĭ, pentru-că bărbatul, în lipsa unuĭ mandat, n'are calitatea de a vorbi în numele femeeĭ. Femeea, care a sub-

---

[1]) Rodière et Pont, I, 107. Baudry et Surville, I, 222.

[2]) Guillouard, I, 147,

[3]) Guillouard, I, 148. Troplong, IV, 3076. Rodière et Pont, I, 107. Laurent, XXI, 170, *in fine*. Répert. Sirey, *Dot*, 106 urm. Aubry et Rau, V, § 500, p. 225, 226. Baudry et Surville, I, 221.

[4]) Baudry et Surville, *loco cit.* Cpr. și Cas. fr. Sirey, 1900. 1. 81 și D. P. 1899. 1. 505.

[5]) Cuvintele: „și chiar dacă l'ar fi subscris“ nu există în textul conrespunḑĕtor francez, ci sunt adaose de legiuitorul nostru, după Marcadé (VI, art. 1544, No. 1), care ḑice că presența și *semnătura femeeĭ* se explică: „*soit par son état de dépendance, soit par son désir d'honorer le contrat de mariage de son enfant*“. Cpr. și Duranton, XV, 367.

semnat contractul matrimonial, fără a fi făcut nicĭ-o declarație, este presupusă a fi dat concursul sĕŭ *honoris causa*. Pentru ca femeea să poată fi considerată ca constituitoare de dotă, trebue să fi vorbit în contractul matrimonial, saŭ să fi dat mandat bărbatuluĭ de a vorbi în numele eĭ [1]).

Aceste principiĭ sunt aplicabile chiar atunci când, sub regimul dotal, soțiĭ ar fi stipulat o societate de achisițiunĭ (art. 1287 urm.). Dota constituită numaĭ de tată va fi în sarcina societățeĭ [2]).

Și *vice-versa*, dota constituită de mamă, chiar cu autorisarea bărbatuluĭ, n'o obligă de cât pe dînsa. Bărbatul nu este personal obligat, însă el nu maĭ poate avea folosința bunurilor constituite dotă de femee [3]).

In ambele casurĭ maĭ sus expuse, adecă: fie că constituirea doteĭ emană de la amîndoĭ părințiĭ (art. 1237, § 1), fie numaĭ de la unul din eĭ (art. 1237, § 2), dota se va lua, afară de casul uneĭ stipulațiĭ contrare, din averea constituitoruluĭ, chiar dacă fiica dotată ar avea averea sa proprie. Acest principiŭ, care este aplicabil nu numaĭ regimuluĭ dotal, dar orĭ-căruĭ alt regim ce ar adopta soțiĭ donatarĭ [4]), este înscris în art. 1238:

Art. 1238.—De și fiica dotată de tatăl *saŭ* [5]) și de mamă-sa, ar avea averea sa proprie de care se bucură [6]), dota se va lua din averea constituitoruluĭ, dacă nu este stipulațiune contrară. (Art. 338, 421, 1237 C. Civ. Art. 1546 C. fr.)

Prin interpretarea voințeĭ părților, acest text presupune, cu drept cuvînt, că constituitorul doteĭ, condus de

---

[1]) Thiry, III, 512. Marcadé, VI, art. 1544, No. 1. Rodière et Pont, I, 106. Guillouard, I, 150. Répert. Sirey, *Dot*, 115. Troplong, IV, 3070, 3071, și toțĭ autoriĭ.

[2]) Marcadé, VI, art. 1544, No. I, *in fine*. Répert. Sirey, *Dot*, 121.

[3]) Cpr. Troplong, IV, 3075. Répert. Sirey, *Dot*, 122. Guillouard, I, 152. Aubry et Rau, V, § 500, p. 224.

[4]) Guillouard, I, 142. Laurent, XXI, 160. Rodière et Pont, I, 97. Planiol, III, 856. Aubry et Rau, V, § 500, p. 223, nota 7. Aceeași observație se aplică atât art. 1237 cât și art. 1238 și 1239. Aubry et Rau, *loco cit.* T. Huc, IX, 430. Baudry et Surville, I, 217. Guillouard, I, 153.

[5]) Textul fr. (1546) ḍice *și* de mamă.

[6]) Adecă: a căror usufruct legal aparține părinților (art. 338 C. civ.), după cum se exprimă art. 1394 din Codul italian și art. 1546 din Codul francez.

afecțiunea părintească, a înțeles să facă o liberalitate fiicei sale. Această presumție nu exista în Codul Calimach, de cât atunci când părinții înzestrau o sprevrîsnică ; în celelalte casuri, la caz de îndoială, zestrea se socotia ca fiind constituită din averea proprie a viitoarei soții (art. 1628 C. Calimach [1]).

Art. 1238 nu se aplică, însă, de cât atunci când dota consistă în o sumă de bani, saŭ în alte obiecte fungibile ; căci el n'ar mai fi aplicabil de câte-ori ea ar consista într'un imobil, care ar aparținea viitoarei soții și asupra căruia constituitorul ar avea usufructul [2]).

3⁰ *Casul când dota a fost constituită de părintele supraveţuitor.*

Art. 1239.—Când cel rămas în viață dintre soți (părinți) constitue o dotă din bunuri paterne și materne, fără a specifica porțiunea fie-căruia, dota se va lua mai întâi din partea ce are viitorul soț în averea defunctului, și la neajungere, din averea soțului constituitor. (Art. 1238 C. civ. Art. 1545 C. fr.)

Dacă părintele supraveţuiror a constituit o dotă din bunurile paterne și materne, fără a specifica nici-o parte din aceste bunuri, dota se va lua mai întâi din bunurile părintelui săvîrșit din viață, cuvenite fiicei înzestrate cu titlu de moștenire, și numai la caz de neajungere, din averea părintelui constituitor. Legea, interpretând voința constituitorului dotei, care constituitor a vorbit *de bunuri paterne și materne*, saŭ care a reprodus aceeași idee prin alte cuvinte [3]), presupune cu drept cuvînt că el a voit mai întâi să se libereze față de copilul sĕŭ, înainte de a-i face o liberalitate : *Nemo facile donare præsumitur*, saŭ : *Nemo liberalis nisi liberatus* [4]).

Această presumție n'ar mai avea însă loc dacă constituitorul dotei nu s'ar fi referit la bunurile paterne și materne, saŭ dacă ar fi determinat partea contributorie din aceste bunuri [5]).

---

[1]) Cpr. art. 1224 C. austriac. Veḑi și *suprà*, p. 164, *ad notam*.
[2]) Thiry, III, 512, p. 528.
[3]) Marcadé, VI, art. 1544, 1545, No. II, p. 29.
[4]) Este, în adevĕr, de principiŭ că liberalitățile nu se presupun, ci trebue să reeasă din cuprinsul actului. Cpr. Cas. rom. *C. judiciar* din 22 Iunie 1903, No. 47.
[5]) Thiry, III, 512, *in fine*, p. 528.

Iată, însă un părinte, de exemplu, tatăl supraveţuitor, care constitue o dotă fiiceĭ sale în termenii următorĭ: 30000 leĭ din averea paternă şi 30000 leĭ din averea maternă. Presupunênd că, în asemenea caz, nu s'ar găsi în averea soţieĭ sale, săvîrşită din viaţă (mama copileĭ înzestrate) de cât 15000 leĭ, acest părinte fi-va obligat să plătească peste partea luĭ, din bunurile sale, ceĭ 15000 leĭ, care nu s'aŭ găsit în averea defuncteĭ sale soţiĭ? Afirmativa era admisă în vechiul drept francez şi este generalmente admisă şi astă-dĭ, pentru-că el fiind detentorul moştenireĭ, în calitate de tutor legal al copiilor sĕĭ, a trebuit să cunoască valoarea moştenireĭ lăsată de soţia sa. Decĭ, dacă dota constituită de dînsul din averea soţieĭ sale este maĭ mare de cât această avere, lucrul nu se poate explica altfel de cât că el a înţeles să plătească din bunurile sale întreaga sumă promisă [1]).

4° Casul când dota a fost constituită de un străin.

Regulele maĭ sus expuse sunt, în principiŭ, aplicabile şi atunci când dota a fost constituită de o persoană care nu era rudă cu viitoriĭ soţi. Astfel, liberalitatea făcută unuĭ copil străin, de doĭ soţi împreună, se consideră, afară de casul uneĭ stipulaţiuni contrare, ca făcută de fiecare din eĭ pentru jumătate [2]).

Casul când constituitorul datoreşte o sumă de baniĭ, soţuluĭ înzestrat.

Dota constituită fie de părinţi, fie de o persoană străină, cari ar fi debitoriĭ viitoareĭ soţieĭ, se va lua din bunurile constituitorilor, iar nu din ceea ce eĭ îĭ datoresc [3]).

---

[1]) Veḑĭ în acest sens: Odier, III, 1133. Guillouard, I, 153. Troplong, IV, 3086. Aubry et Rau, V, § 500, p. 225, text şi nota 14. Marcadé, VI, art. 1545, No. II. Benoit, *Tr. de la dot*, 57. Tessier, *op. cit.*, I, p. 134 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 133 urm. Rodière et Pont, I. 100. Aceştĭ din urmă autorĭ (*loco cit.*) nu admit însă această soluţie de cât atunci când valoarea bunurilor lăsate de soţia constituitoruluĭ nu era cunoscută de viitoriĭ soţi. In fine, Seriziat (*Régime dotal*, 40 urm., p. 46 urm.) crede că dacă bunurile materne consistaŭ în creanţe, pe care tatăl, constituitor al doteĭ, putea să le creadă bune, el n'ar fi ţinut a repara paguba ce ar resulta pentru viitoriĭ soţi din insolvabilitatea debitorilor.

[2]) Guillouard, I, 155. Rodière et Pont, I, 108. Répert. Sirey, *Dot*, 136.

[3]) Duranton, XV, 368. Répert. Sirey, *Dot*, 139.

De asemenea, dacă constituitorul dotei este usufructuarul unui bun care aparţine în nudă proprietate soţului înzestrat, constituitorul dotei este presupus a fi voit să oblige, prin constituirea dotei, restul patrimoniului lui, iar nu bunul grevat de usufruct. Contrarul n'ar putea să resulte de cât din o clausă a contractului dotal [1]). Casul când constituitorul dotei este usufructuarul unui bun, care aparţine soţului înzestrat.

In fine, se decide de asemenea că dacă tatăl, debitor al dotei fiicei sale, i-a lăsat prin testament o sumă egală cu acea constituită dotă, fără a fi manifestat voinţa că acest legat să ţie loc de dotă, fiica înzestrată va putea, la moartea părintelui seu, să ceară şi legatul şi dota [2]).

Dacă presupunem ipotesa inversă, adecă că un părinte, după ce a făcut un legat fiicei sale, i-a constituit apoi o dotă, fără ca să resulte de nicăiri că intenţia lui ar fi fost numai de a confirma legatul, fiica înzestrată, pe lîngă dota ce va primi, va putea cere şi legatul, se înţelege în limitele părţei disponibile, pentru-că ambele liberalităţi sunt independente una de alta şi pot foarte bine subsista împreună [3]). Casul când un părinte a constituit o dotă, fiicei sale, după ce-i făcuse mai întâi un legat.

Despre raportul dotei.

Dota fiind, faţă cu constituitorul ei, un act cu titlu gratuit, o liberalitate, este supusă raportului, când descendentul înzestrat vine la moştenirea ascendentului constituitor, în concurenţă cu alţi descendenţi (art. 751, 758, 1282 şi 1914) [4]). Raportul dotei era prescris şi la Romani [5]). El nu era însă admis în Codul Calimach [6]).

---

[1]) Guillouard, I, 155. Rodière et Pont, I, 108.

[2]) Cpr. Tessier, *op. cit.*, I, p. 149, No. 36. Répert. Sirey, *v° cit.*, 141.

[3]) In vechiul drept francez, se făcea următoarea distincţiune: saŭ dota era egală, orî superioară sumei legate, şi atunci numai dota putea fi cerută; saŭ ea era inferioară sumei legate mai în urmă, şi în asemenea caz, fiica nu putea cere de cât suma din legat care întrecea dota. Veḑi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 100.—Tessier (*op. cit.*, I, p. 150—152) admite şi astă-ḑi soluţia dreptului vechiŭ, soluţie care ni se pare arbitrară, întru-cât ea nu se întemeiază pe nicî-o consideraţie serioasă. Vechiul drept francez.

[4]) Cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1898, No. 1 şi 5.

[5]) L. 17, Cod., *De collationibus*, 6. 20.

[6]) „Nu se pun la sinisfora, ḑice art. 1010 lit. g. din Codul Calimach, câte aŭ dat părinţii zestre fiicei lor". Veḑi şi art. 1013 din acelaşi Cod, unde se ḑice: „Fiicele cele înzestrate de Art. 1010, 1013 C. Calimach.

Codul actual.

Codul actual a admis din contra raportul zestrei, dacă ascendentul n'a manifestat o voință contrară, pentru a restabili egalitatea membrilor aceleași familii [1]).

Moștenirea la care se face raportul.

Naște însă întrebarea: la care moștenire se va face raportul? Dacă dota a fost constituită de ambii părinți împreună, fără a se distinge partea fie-căruia din ei (art. 1237, § 1), raportul se face pentru jumătate la moștenirea fie-căruia din ei [2]). Această soluție nu suferă nici-o îndoială de câte-ori dota a fost plătită pe jumătate de ambii părinți. Chesiunea este însă controversată în Francia, în caz când dota a fost plătită numai de unul din părinți, de și ea fusese constituită de amîndoi. Se susține că,

---

către părinți nu pot cere sinisfora, dar nici sunt silite să pue la mijloc zestrurile lor". Cpr. Cas. rom. și C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 1 și din 1897, No. 31. Vedi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3, p. 22.—Vedi însă art. 788 și 790 C. austriac.—In codul Ipsilant și Caragea, nu putea să fie vorba de raportul dotei, fiind-că fetele nu moșteniau pe părinții lor. In pravila lui Matei Basarab, fetele moștenind de o potrivă cu băeții (glava 273; v. t. III a Coment. noastre, p. 271, nota 1), raportul dotei își avea ființă: „Fata măritată aduce-și ea întâi zeastrea cărea i-au dat tată-seu și darul dinaintea nunței și le ameastecă cu bucatele tătâne-seu, și aduc și frații ei hainele-și sau ce vor avea de le va fi dat tatăl lor când au fost viu, și atunci împart toți frații tocma, și ceale ce s'au fost dat zeastre, și ceale ce nu s'au fost dat zeastre, iar cartea carea va face sau au făcut tatăl lor la moartea lui, sau muma, aceia să fie adevărat cât au vrut și au scris" (glava 277).

Codul Ipsilant și Caragea. Pravila lui Matei Basarab.

Scopul raportului. Codul lui Andr. Donici.

[1]) Raportul are, deci, de scop restabilirea egalității între copiii aceleeași persoane: „Fiind-că firește dreptatea urmează, dice Codul lui Andr. Donici (§ 1, capit. 39), ca moștenirea părintească între fii să se împartă în părți drepte și de o potrivă; pentru aceasta părinții ce vor înzestra, sau vor da în viața lor unor din fii, partea ce vor voi, și pre urmă întâmplându-se să moară fără diată, sau și cu diată, întru care pentru aceia nu vor pomeni: atuncea pot fii aceia, de vor socoti că au luat mai puțină parte, să aducă și să pue la mijloc cele ce au luat de la părinți, și unindu-le cu averea ce au rămas în casa părintească, să împărțească în părți drepte cu ceialalți frați (care aceasta se numește în pravilà *sinisfora*, adecă: împreună aducere). Cuvîntul sinisfora (συν φερειν) trecuse și în Codul Calimach (art. 1006 urm).

[2]) Cpr. C. Riom, Sirey, *Recueil*, t. VI (anii 1819—1821), 2. p. 309. coloana 1. Répert. Sirey, *Dot*, 144. Guillouard, I, 174. Duranton, VII, 245.

și în asemenea caz, raportul trebue să se facă la moștenirea ambilor părinți ; și în favoarea acestui sistem se trage argument din art. 1438 de la titlul comunității [1]), care la noi lipsește. Această soluție este cu desăvîrșire inadmisibilă în legea noastră. Raportul ne făcându-se, în adevĕr, de cât la moștenirea dăruitorului (art. 757), în realitate numai acela este dăruitor care a plătit dota. Ne putându-se raporta ceea ce nu s'a primit, raportul nu se va face de cât la moștenirea aceluia care a plătit, căci numai averea sa, iar nu și a celuilalt soț, a fost micșorată cu valoarea dotei, de și intervenise și acest din urmă la constituirea ei [2]).

Deci, dacă dota a fost constituită numai de unul din soți, raportul nu se va face de cât la moștenirea lui [3]).

Numai dota propriu dișă este supusă raportului, nu însă și cheltuelile de nuntă și presenturile obicinuite (art. 759, *in fine* [4]), nici trusoul, dacă el nu consistă într'o valoare prea considerabilă [5]).

Modul facerei raportului.

In privința modului cum se face raportul dotei, trebue să ne referim la dreptul comun. Astfel, dacă dota consistă în imobile, raportul se face *în natură*, de câte-ori soțul înzestrat a conservat proprietatea bunului [6]), și *prin luare mai puțin*, când imobilul a fost înstrăinat saŭ ipotecat (art. 765) [7]). Dacă dota consistă în mobile, raportul se face prin luare mai puțin (art. 772). Dacă dota consistă în bani, raportul se face conform art. 773. De câte-ori raportul imobilului se face în natură, drepturile reale altele de cât ipoteca consimțită de soțul înzestrat, cad prin aplicarea regulei : *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis*, afară de casul când, prin efectul împăr-

---

[1]) Vedĭ Guillouard, I, 174, și autorii citați în Répert. Sirey, *Dot*, 146. Cpr. și C. Dijon, Sirey, 94. 2. 12. D. P. 94. 2. 575.

[2]) Vedĭ în acest sens : Laurent, XXI, 174. T. Huc, IX, 239. C. Amiens, D. P. 55. 2. 108.

[3]) Duranton, VII, 245. Guillouard, I, 168. T. Huc, IX, 239.

[4]) După art. 1017 din Codul Calimach, darurile nunteștĭ eraŭ, din contra, supuse raportului, dacă nu fusese scutite de această formalitate. Art. 1017 C. Calimach.

[5]) Répert. Sirey, *Dot*, 158, 159.

[6]) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1882, No. 74.

[7]) Cpr. Trib. Covurluĭ, *Dreptul* din 1897, No. 58.

ţeleĭ, imobilul supus raportuluĭ ar fi căḑut în lotul soţuluĭ donatar (art. 769) [1]).

Derogare de la regulele raportuluĭ doteĭ. Casurile în care femeea înzestrată este scutită de raport.

Art. 761.—Dacă înzestrătorul ascendent plăteşte bărbatuluĭ zestrea, fără asigurărĭ suficiente, fiica înzestrată va fi datoare a raporta numaĭ acţiunea în contra bărbatuluĭ. (Art. 751, 758, 1233 urm., 1244, 1282, 1914 C. civ. Art. 1007, § 2 *C. italian*).

Art. 1282.—Dacă, în momentul când tatăl saŭ mama a constituit fiiceĭ sale o dotă, bărbatul era deja nesolvabil şi nu avea nicĭ artă, nicĭ profesiune, fiica dotată nu va fi datoare să raporteze la succesiunea tată-seŭ saŭ mameĭ sale de cât acţiunea ce are, saŭ ar putea avea contra bărbatuluĭ pentru restituţiunea doteĭ.

Dacă bărbatul a devenit nesolvabil în timpul căsătorieĭ, saŭ dacă avea o artă saŭ o profesiune care-ĭ ţinea loc de avere, perderea doteĭ cade numaĭ asupra femeeĭ. (Art. 751 urm., 758, 761, 1233 urm., 1256 urm. C. civ. Art. 1573 C. fr.) [2]).

Am intitulat acest capit.: *Casurile în care femeea înzestrată este scutită de raport*, pentru-că, după cum foarte bine observă autorii, faptul din partea femeeĭ de a aduce comoştenitorilor seĭ acţiunea eventuală ce ea ar putea să aibă în contra bărbatuluĭ eĭ echivalează, în adevĕr, cu o scutire de raport; căcĭ a raporta o acţiune contra unuĭ insolvabil este a nu raporta absolut nimic: „*Hæc autem actio nullum habet penitus effectum legis*“, ḑice Novela 97, capit. 6, Pr., *in medio*, de la care textele de maĭ sus sunt împrumutate.

Art. 761 şi 1282, din care unul cel puţin este de prisos, aŭ maĭ fost odată explicate în t. III a Comentariilor noastre, p. 506—509, la care ne mărginim a trimete pe cetitor, de şi acest volum a ajuns aşa de rar, încât astă-ḑĭ aproape nu se maĭ găseşte.

Despre raportul doteĭ constituită sub legea veche.

Art. 1914.—Fiica dotată înaintea promulgăreĭ acesteĭ legĭ, de voeşte a veni la o ereditate deschisă în urma promulgăreĭ acesteĭ legĭ, va fi obligată a raporta dota. (Art. 751 urm. C. civ.)

---

[1]) Cpr. Planiol, III, 875. Mourlon, III, 443. Veḑĭ şi t. III a Coment. noastre, p. 506.

[2]) Art. 1282 trebuia eliminat din Codul nostru, după cum a fost eliminat şi din Codul italian, el fiind înlocuit prin art. 761, împrumutat de la această din urmă legislaţie.

Prin această dispoziție transitorie, foarte nimerită, fiica dotată sub legea veche nu poate veni la moștenirea ascendentului ei dăruitor, deschisă sub legea nouă, fără a raporta dota primită de la dînsul. Ea ar putea să nu facă raportul, însă numai sub condiția de a renunța la moștenirea părintelui seŭ (art. 752) [1]).

Motivele acestei dispoziții sunt lesne de priceput: In adevĕr, părintele care a înzestrat pe fiica sa sub Codul Caragea, a înțeles a o împărtăși cu tot ce i se cuvinea din starea părintească, știind că, după legea de atunci, ea nu era chemată la moștenirea lui [2]). Ar fi fost, deci, nedrept ca fiica astfel înzestrată, care astă-zi este chemată la moștenirea înzestrătorului, în basa art. 669 urm. a Codului actual, să nu raporteze la masa succesiunei ceea ce a primit ca dotă. Principiul egalității, care este basa moștenirilor moderne, n'ar mai avea ființă, dacă prin asemenea mijloace, un moștenitor ar putea să iea mai mult de cât altul. Motivele art. 1914.

Scopul art. 1914 nu este însă instituirea unei specii de raport *sui generis*, după cum era *collatio bonorum* din dreptul roman vechiŭ, pentru fiii emancipați, cari eraŭ obligați a aduce la masa succesorală a părinților, când veniaŭ la moștenirea lor, d'impreună cu frații lor neemancipați, nu numai bunurile dăruite de tatăl lor, dar încă toată ceealaltă avere dăruită de alții, saŭ câștigată prin munca lor proprie [3]). Singurul seŭ obiect este de a declara raportabile dotele constituite sub legea veche, ca și cum ar fi fost constituite sub acea nouă; de unde resultă că fiica dotată sub legea veche nu este obligată a raporta de cât dota primită de la persoana la a căreĭ moștenire Scopul art. 1914.

---

[1]) Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1884, p. 392. Cpr. și Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1897, No. 20.

[2]) Veḑi *suprà*, p. 165 și 20, text și n. 4. Cpr. și Trib. Mehedinți, *C. judiciar* din 1903, No. 50.

[3]) Cpr. Morezoll, *Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechtes*, § 218. Van Wetter, *Cours de dr. romain*, II, § 713. Maynz, *Cours de dr. romain*, III, § 361, p. 215 și § 406, p. 465 (ed. a 5-a din 1891). Codul lui Andr. Donici nu admitea acest raport: „Frații la *sinisfora* sunt datori să pue la mijloc toate acele ce nu sunt câștigate de dînșii (ce se numesc în pravilă *profectiția*), cum și acele care le-aŭ rĕmas de la părinți, și veniturile ce aŭ luat din cele părintești, iar nu și celelalte drepte ale lor“ (cap. 39, § 4). Codul lui Andr. Donicĕ.

ea voește a veni sub legea nouă, iar nu acea primită de la alte persoane (cpr. art. 756) [1]).

Despre reducțiunea dotei.

Dota este supusă acțiunei în reducțiune, atunci când, întrecênd partea disponibilă, atacă reserva? In Codul francez chestiunea nu poate fi îndoelnică, pentru-că, pe de o parte, art. 1090 (eliminat de legiuitorul nostru), o declară reductibilă [2]), iar pe de alta, art. 930 (855 al nostru, modificat), declară acțiunea în reducțiune oposabilă subachisitorilor cu titlu oneros saŭ cu titlul gratuit.

Codul luĭ Andr. Donicĭ.

Această soluție se vede admisă și în Codul luĭ Andr. Donicĭ. Iată, în adevĕr, cum se exprimă art. 14, capit. 35 din acest Cod: „Dacă zestrea ce va rîndui tatăl prin diată fiiceĭ sale, cum și daniile lăsate prin diată nu sunt analogisite ca să remâe legiuita parte mostenitorilor celor după lege chemați, se pornește jalobă și se strică diata".

Codul Calimach.

In cât privește Codul Calimach, se decide, din contra, că acțiunea în reducțiune nu era admisă, de și această acțiune este reglementată în acest Cod în privința celorlalți moștenitorĭ reservatarĭ (art. 1282—1285). Fetele dotate eraŭ, decĭ, în această legislație, moștenitorĭ legitimĭ, fără însă a fi reservatarĭ, legiuitorul presupunênd că dota dată de părinte echivala cel puțin cu legitima ce i s'ar fi cuvenit.

---

[1]) Legiuitorul nostru n'a avut, în adevĕr, nicĭ-un cuvînt pentru ca să înființeze o punere la mijloc, după cum era *collatio bonorum* la Romanĭ; căcĭ, sub vechile noastre legiuirĭ, copiiĭ aveaŭ dreptul de a dobîndi o avere a lor proprie, pe când, la Romanĭ, din contra, toată averea copiilor neemancipați făcea parte din averea părinților sub a căruĭ putere eĭ se aflaŭ; de unde resultă că copiiĭ emancipați, venind împreună cu frații lor neemancipați la moștenirea părinteluĭ lor comun, s'ar fi împărtășit pe nedrept din munca și averea fraților neemancipați, dacă n'ar fi adus la mijloc averea dobîndită în urma emancipăreĭ. Remâne dar bine stabilit că fiica dotată sub legea veche, nu este obligată a raporta dota de cât atunci când vine la moștenirea înzestrătoruluĭ. Toate aceste considerații se găsesc expuse într'o decisie foarte bine motivată a Curței noastre supreme. Vedĭ Bulet. Cas. S-a I, anul 1872, p. 360. Vedĭ și t. I, partea I a Coment. noastre, p. 42, 43, text și nota 1.

[2]) Conform: L. 8, Pr., *in fine*, Cod., *De inofficiosis donationibus.*

„Considerând, ḑice Curtea noastră supremă, că de ar fi adevarat că Codul Calimach a voit să supună pe fata înzestrată la obligaţiunea de a suferi reducerea doteĭ sale, când prin înzestrarea ce i s'a făcut, părintele a trecut peste cotitatea sa disponibilă, urma neaparat a se recunoaște și dînseĭ, în caz când dota ar fi fost maĭ mică de cât legitima ce legea asigură fie-căruĭ moștenitor, dreptul de a reclama împlinirea aceleĭ legitime ; precum, de asemenea, legea ar fi trebuit s'o oblige să raporteze la masa succesiuneĭ dota primită de dînsa și să-ĭ recunoască și dînseĭ dreptul de a cere ca ceilalţĭ moștenitorĭ să facă raportul darurilor ce dînșiĭ aŭ primit ; considerând însă că § 965 lit. *a* nu recunoaște fetelor înzestrate dreptul de a reclama reserva, când dota lor ar fi maĭ mică de cât acea legitimă ; că art. 1010 lit. *G* scutește de raport dota fiiceĭ ; că § 1013 declară că fetele înzestrate nu sunt silite să pună la mijloc zestrele ; că, ceea ce este și maĭ mult, § 1016 vorbind de fiĭ, îĭ obligă a suferi reducerea darurilor făcute lor când printr'însele s'ar micșora legitima celorlalţĭ comoștenitorĭ, iar § 1017 obligă pe fiĭ a raporta chiar darurile nunteștĭ ; că Codul Calimach, în vederea obligaţiuneĭ impuse tatăluĭ prin art. 1623 de a înzestra pe fiica sa după rangul și starea luĭ, a privit această înzestrare ca executarea uneĭ obligaţiunĭ legale, și dar n'a pus-o în categoria celorlalte donaţiunĭ, care să fie reductibilă în caz când ea ar covîrși cotitatea disponibilă, etc.“ [1]).

Ce trebue să decidem în legislaţia actuală ?

Dreptul actual. Controversă.

Jurisprudenţa admite acţiunea în reducţiune spre a restabili egalitatea între copiĭ [2]). Chestiunea pare însă a fi îndoelnică, nu atât din eliminarea art. 1090 fr., care nu este de cât o aplicare a principiilor dreptuluĭ comun,

---

[1]) *Dreptul* din 1890, No. 1 și Bulet. Cas. S-a 1, anul 1889, p. 915. C. Galaţĭ, *Dreptul* din 1897, No. 31. Veḑĭ și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3, p. 22.

[2]) Veḑĭ C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1885, No. 42 și din 1897, No. 77. *C. judiciar* din 1898, No. 1 și 5. *C. judiciar* din 1900, No. 24 (cu observaţia noastră).—*Contră*: S. Stătescu, conclusiunĭ puse înaintea C. din Bucureștĭ, *Dreptul* din 1897, No. 61. Gr. Pĕucescu, *Oblig.*, I, 415, p. 432. D. C. Popescu, *Dreptul* din 1884, No. 35. Trib. Teleorman, *C. judiciar* din 1896, No. 1.

dar mai cu samă din modificarea adusă art. 930 din Codul francez; căci, pe când, după acest text, acțiunea în reducțiune saŭ în revendicare (în virtutea întoarcereĭ proprietățeĭ ce atrage reducțiunea), poate fi exercitată de moștenitoriĭ reservatarĭ contra terțiilor detentorĭ a imobilelor dăruite de *de cujus* și înstrăinate de donatarĭ; după art. 855 din Codul nostru, înstrăinarea bunurilor dăruite consimțită de donatar rămâne din contra validă, și moștenitoriĭ reservatarĭ nu pot ataca acea înstrăinare, nicĭ chiar atunci când donatarul ar fi insolvabil, rămânênd ca el să poată face, dacă are cu ce, reducerea în banĭ întocmaĭ ca la raport (art. 765) [1]).

Pentru ca acțiunea în reducțiune să-și poată produce efectele sale, trebue ca ea să se resfrîngă și asupra terțiilor; căcĭ, alt-fel, ea nu este de nicĭ-un folos, maĭ cu samă dacă bărbatul este insolvabil. Orĭ cum ar fi, și de și bărbatul intervine în contractul matrimonial ca un subachisitor al femeeĭ: *quasi creditor aut emptor intelligitur qui dotam petit* [2]); totuși acțiunea în reducțiune este echitabilă, pentru-că înlesnirea căsătoriilor nu poate să meargă până a despoia familia dăruitoruluĭ în folosul familieĭ donatarului [3]). In favoarea acesteĭ acțiunĭ s'a maĭ ḑis încă că, de și bărbatul se consideră ca un achisitor cu

---

[1]) Curtea din Bucureștĭ arată foarte bine că acesta este sensul ce trebue să se dea art. 855 din Codul nostru. Vedĭ *Dreptul* din 1884, No. 35. Legiuitorul, pentru rațiunĭ economice, a respectat, decĭ, dreptul dobîndit de ceĭ de al treilea, și această modificare, proprie legislațiuneĭ noastre, nu este împrumutată de la Codul italian, așa precum pe nedrept afirmă o altă decisie a Curțeĭ din Bucureștĭ (v. *C. judiciar* din 1900, No. 24, consid. de la p. 192, coloana 2); căcĭ art. 1096 din Codul italian reproduce absolut fără nicĭ-o schimbare art. 930 din Codul fr. Din împrejurarea că une-orĭ legiuitorul nostru a avut în vedere și Codul italian, care în momentul redactăreĭ Codului nostru era în stare de proiect (proiectul Ministruluĭ Miglietti), n'ar trebui să credem că toate modificările admise de legea noastră sunt datorite acestuĭ din urmă Cod.

[2]) L. 19, Dig., *De oblig. et actionibus*, 44. 7. Cpr. art. 1240, 1245, 1246 C. civ.; art. 1634, 1636 C. Calimach, etc. Vedĭ *infrà*, p. 188, text și nota 1.

Art. 1641. [3]) Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 362.—Și renta viageră, înființată prin donațiune saŭ testament, este supusă reducțiuneĭ, de câte-orĭ întrece partea disponibilă (art. 1641).

titlu oneros a doteĭ, totuși el trebue să sufere reducțiunea, ca unul ce a primit zestrea sub această sarcină, știind prea bine că ea poate să fie redusă în folosul celorlalți copiĭ aĭ înzestrătoruluĭ, dacă atacă reserva lor [1]).

In fine, acțiunea în reducțiune are de scop restabilirea egalității între membriĭ aceleeași familiĭ, care este basa sistemuluĭ succesoral modern, și care pentru un moment fusese violată prin dispoziția dăruitoruluĭ; în cât sunt destule motive care aŭ făcut ca jurisprudența să admită și la noĭ acțiunea în reducțiune, în materie de dotă, de și chestiunea este îndoelnică și poate foarte bine fi controversată.

Despre garanția doteĭ.

Art. 1240.—Ceĭ ce constituesc o dotă sunt datorĭ să respundă de evicțiunea și de viciile obiectelor constituite, după regulele stabilite la titlul pentru vînḍare. (Art. 828, 1337 urm. 1352 urm. C. civ. Art. 1440 și 1547 C. fr. [2]).

---

[1]) Pothier, *Tr. des don. entre vifs*, VIII, 220, p. 422 (ed. Bugnet). Demolombe, XIX, 318.

[2]) Principiul garanțieĭ doteĭ maĭ figurează încă o dată în Codul fr., în art. 1440 de la titlul comunității: „Dota trebue să fie garantată de orĭ-cine o constitue", ḍice acest text. Textul conrespunḍător fr. nu vorbește de viciile lucruluĭ, însă se admite obligația de garanție și pentru aceste vicĭĭ (veḍĭ *infrà*, p. 182, n. 1). De asemenea, cuvintele: „după regulele stabilite la titlul pentru vînḍare" nu figurează în art. 1547 fr., ci sunt adaose de legiuitorul nostru, pentru-că, cu adevĕrat, înzestrătorul trebue să garanteze pe soțul donatar așa precum un vînḍĕtor trebue să garanteze pe cumpĕrător: *prœstare rem habere licere*. Cpr. Demolombe, XX, 546. Art. 1342 și 1344 de la vînḍare, nu sunt însă aplicabile constituireĭ de dotă. Planiol, III, 870. Laurent, XXI, 188. Guillouard, I, 165. Veḍĭ și *infrà*, p. 182, text și nota 3. Deosebire de redacție de la Codul fr.

In dreptul roman, aceĭ cari constituise o dotă eraŭ obligați la garanție în casurile următoare: 1° dacă intervenise o obligație în această privință: *si pollicitatio vel promissio fuerit interposita* (L. 1, *ab initio*, Cod., *De jure dotium*, 5, 12); 2° dacă lucrurile constituite dotă eraŭ prețeluite, *si quidem res œstimata fuerit* (L. 1, *in medio*, Cod., *loco cit.*); 3° dacă constituitoriĭ eraŭ culpabilĭ de dol, *dolo autem dantis interposito* (L. 1, *in fine*, Cod., *loco cit.*) și în fine: 4° dacă dota avea de obiect un lucru determinat numaĭ în gen, saŭ o cantitate de lucruri fungibile (arg. din L. 45, § 1, 2 și L. 46, Dig., *De legatis* 1°, XXX). Dreptul roman.

Dăruitorul nu este, în principiŭ, obligat a garanta pe donatar de evicțiunea parțială saŭ totală a lucrului dăruit, pentru-că, pe de o parte, el n'a înțeles a da maĭ mult de cât are, iar pe de alta, pentru-că donatarul, care primește o binefacere, nu poate s'o întoarcă în contra binefăcătorului sĕŭ, spre a-ĭ cere maĭ mult de cât el a înțeles și a voit să-ĭ dea [1]).

Art. 828. Această soluție se admite în Francia, în lipsa orĭ-căruĭ text, în basa principiilor generale. Art. 828 din Codul nostru, reproducênd art. 1077 din Codul italian, dispune în termenĭ expreșĭ că dăruitorul nu garantează, în principiŭ, pe donatar de evicțiune, asemenea obligație neexistând din partea luĭ de cât în caz de o stipulație expresă, saŭ când evicțiunea provine din faptul luĭ, saŭ în fine, când este vorba de o donațiune cu sarcinĭ, în care caz garanția este obligatorie, numaĭ până la concurența sarcinilor [2]).

Principiul de la donațiunĭ, după care dăruitorul nu datorește garanție, n'a fost admis în privința doteĭ, pentru că dota nu este o liberalitate ordinară. Ea avênd, în adevĕr, menirea de a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătorieĭ (art. 1233), este firesc lucru de a se presupune, prin interpretarea voințeĭ constituitoruluĭ, că el a înțeles a asigura pentru orĭ-ce eventualitate efectele liberalităței sale [3]).

Dreptul străin.

[1]) Vedĭ explic. art. 828 C. civ. în t. IV-a a Comentariilor noastre, p. 183 urm. Codul spaniol are o dispositie identică cu acea a Coduluĭ nostru (art. 638).—După art. 523 din Codul german, dăruitorul garantează pe donatar numaĭ atunci când el ascunde în mod fraudulos un viciŭ de drept *(wenn der Schenker arglistig einen Mangel im Rechte verschweigt)*.—Dăruitorul nu rĕspunde de cât de dol și de culpa gravă *(nur Vorsatz und grobe Fahrlässigkeit)* (art 521).

[2]) *„Labeo ait, si quis mihi rem alienam donaverit, inque eam sumptus magnos fecero; et sic evincatur, nullam mihi actionem contra donatorem competere: planè de dolo posse me adversus eum habere actionem, si dolo fecit“.* (L. 18, § 3, Dig., *De donationibus*, 39, 5).

[3]) „Cpr. Planiol, III, 867. Guillouard, I, 161. Demolombe, XX, 546.—Unele decisiunĭ explică garanția doteĭ prin împrejurarea că constituirea eĭ ar fi un act cu titlu oneros. Acest motiv nu este însă exact în acest sens că, în privința dăruitoruluĭ, constituirea doteĭ este un act cu titlu gratuit,

Garanția nefiind însă de esența constituireĭ doteĭ, poate fi departată prin o clausă expresă a contractuluĭ matrimonial, după cum ea poate fi ștearsă și din contractul de vînḑare (art. 1338). Dar chiar, în asemenea caz, constituitorul doteĭ este responsabil de faptul sĕŭ personal (art. 1339), și rĕspunde în tot-deauna de dol, chiar la caz de ar exista o convenție contrară [1]). *„Illud non probabis, dolum non esse præstandum, si convenerit, nam hœc conventio contra bonam fidem, contraque bonos mores est“* [2]). Garanția nu este de esența doteĭ.

Garanția doteĭ se datorește de orĭ-ce constituitor, orĭcine ar fi [3]), prin urmare și de femeea care și-ar constitui dotă, bunurĭ determinate în individualitatea lor, bărbatul putênd să exercite dreptul luĭ asupra paraferneĭ eĭ, îndată ce evicțiunea se produce [4]). Femeea nu va datori însă nicĭ-o garanție, dacă ea și-ar fi constituit dotă toate bunurile sale, saŭ o parte din aceste bunurĭ, pentru-că ea și le-a constituit ast-fel cum se găsesc [5]). Constituitorii cari trebue să garanteze dota.

Garanția este datorită soțuluĭ înzestrat, și aceasta independent de împrejurarea dacă el are, saŭ nu are copiĭ [6]). In casul uneĭ constituirĭ de dotă făcută de un al treilea, femeeĭ, constituitorul va garanta pe femee, iar femeea, la rîndul eĭ, pe bărbat, care, în asemenea caz, se consideră ca un sub-achisitor al eĭ. Bărbatul va putea însă să acționeze direct pe constituitor în numele femeeĭ [7]). Cuĭ se datorește garanția.

întru cât el nu primește nicĭ-un echivalent în schimb ; și fiind vorba de o obligație a luĭ, neaparat că actul trebue să fie considerat față de dînsul. Prin urmare, adevărata causă a garanțieĭ doteĭ nu resultă din caracterul actuluĭ, ci din interpretarea voințeĭ presupuse a părților. Cpr. Guillouard, *loco cit.* Thiry, III, 362, p. 394.

[1]) Cpr. Rodière et Pont, I, 114. Répert. Sirey, *Dot*, 179.

[2]) L. 1, § 7, Dig., *Depositi vel contra*, 16. 3. Veḑĭ în acelașĭ sens și alte legĭ romane, citate în t. V a Coment. noastre, p. 135, n. 3 și în t. VI, p. 306, n. 3. Veḑĭ și t. VI, p. 381. Cpr. art. 1610 Cod. Calimach, lit. *e.*

[3]) Cpr. C. Orléans, D. P. 1902. 2. 101.

[4]) Odier, III, 1146. Rodière et Pont, I, 124. Répert. Sirey, *Dot*, 187.

[5]) Guillouard, I, 162. Rodière et Pont, I, 124. Laurent, XXI, 185. Répert. Sirey, *Dot*, 187 urm. Aubry et Rau, V, § 500, p. 228, text și nota 27. Planiol, III, 868.

[6]) Troplong, II, 1250. Répert Sirey, *Dot*, 194. Rodière et Pont, I, 112.

[7]) Planiol, III, 869.

Viciĭ redhibitoriĭ.

Acțiunea în garanție poate fi exercitată, atât în privința uneĭ evicțiunĭ parțiale saŭ totale, cât și în privința viciilor redhibitoriĭ de care ar fi atinse bunurile constituite dotă [1]); și aceasta orĭ-când evicțiunea s'ar produce, atât în timpul căsătorieĭ cât și după desfacerea eĭ, saŭ în urma separațieĭ de patrimoniĭ [2]). Ea se va exercita ca și în materie de vînd̦are, ținêndu-se însă samă în această analogie de împrejurarea că în materie de constituire de dotă nu există preț, fiind vorba de un act cu titlu gratuit [3]).

Acțiunea în garanție nefiind personală soților, trece la moștenitoriĭ lor, chiar colateralĭ [4]).

Casul în care acț. în garanție ar aduce pe dăruitor în sărăcie.

Recursul în garanție este admis de câte-orĭ el ar putea să aibă ca resultat de a aduce pe dăruitor în sărăcie și de a-l lipsi de cele trebuitoare existenței sale? De și în dreptul actual nu maĭ există *beneficium competentiæ*

---

[1]) De și textul fr. nu vorbește *de viciile lucruluĭ* constituit dotă, totuși autoriĭ admit că și în asemenea caz dăruitorul este obligat a garanta pe soțul donatar, pentru-că el a fost de rea credință dacă a cunoscut aceste viciĭ. Cpr. Rodière et Pont, I, 121, Marcadé, VI, art. 1440, No. II. Répert. Sirey, *Dot*, 219. T. Huc, IX, 238. Vedĭ și *suprà*, p. 179, n. 2.

[2]) Arntz, III, 891. Cas fr. D. P. 76. 2. 503.—Femeea va putea, deci, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, să exercite acțiunea în garanție, pentru-că dreptul o dată dobîndit nu se maĭ poate perde prin o eventualitate posterioară. Apoĭ, sarcinile căsătorieĭ subsistă și în urma desfacereĭ eĭ, de câte orĭ există copiĭ. Maĭ mult încă, chiar dacă nu sunt copiĭ, garanția tot datorită rĕmâne, fiind-că constituirea doteĭ se consideră ca un contract cu titlu oneros. La orĭ-ce epocă, deci, evicțiunea se va produce, proprietarul, cele de maĭ multe-orĭ femeea, va avea acțiunea în garanție. Cpr. Laurent, XXI, 187. Daniel de Folleville, I, 383. Odier, III, 1145. Rodière et Pont, I, 112. Guillouard, I, 164. T. Huc, IX, 238. Aubry et Rau, V, § 500, p. 228. Répert. Sirey, *Dot*, 193.—*Contrà*: Seriziat, *Regime dotal*, 52.

[3]) T. Huc, IX, 238. Laurent, XXI, 188. Arntz, III, 644. Planiol, III, 870. Répert. Sirey, *Dot*, 196. Guillouard, I, 165. D. de Folleville, I, 384. Aubry et Rau, V, § 500, p. 229. Vedĭ și *suprà*, p. 179, nota 2.

[4]) Aubry et Rau, V, § 500, p. 228, text și nota 30. Troplong, II, 1251. Laurent, XXI, 187. Guillouard, I, 164. Répert. Sirey, *Dot*, 195. Rodière et Pont, I, 112, text și nota 2 (cari în edițiile precedente nu admisese dreptul moștenitorilor colateralĭ).

din dreptul roman [1]), după care dăruitorul nu era obligat de cât în limitele putinţei sale, *in quantum facere poterat,* totuşi se admite în genere că dăruitorul are şi astă-ḑi o excepţie pentru a se apara contra recursului în garanţie care l-ar aduce la sărăcie [2]). După rigoarea principiilor însă, dăruitorul care ar fi constituit dotă toate bunurile sale, n'ar putea reţinea nici-unul pentru trebuinţile sale, avênd numai dreptul de a cere alimente de la soţul donatar (arg. din art. 831, 3⁰) [3]), fără ca refusul acestuĭ din urmă să poată aduce revocarea donaţiuneĭ (art. 835).

Despre dobînḑile doteĭ.

Art. 1241.—Dota care consistă în capital, produce de drept dobîndă, din ḑiua căsătorieĭ, în contra celor ce aŭ promis-o, chiar de ar fi un termen pentru plată, dacă nu este stipulaţiune contrară. (Art. 1088, 1278, 1589 C. civ. modif. prin. L. din 10 Decem. 1882. Art. 1440 şi 1548 C. fr.)

Art. 1088.

După art. 1088 de la titlul obligaţiilor, debitorul uneĭ sume de banĭ nu datoreşte dobînda moratorie de cât în douĕ casurĭ: 1⁰ dacă există o convenţie expresă în această privinţă, care face să curgă dobînda fără nicĭ-o punere în întârḑiere [4]); şi 2⁰, în lipsa uneĭ asemenea convenţiĭ, dacă există o cerere în judecată.

Derogare de la art. 1088.

Prin derogare de la acest text, art. 1241 dispune că, în lipsa uneĭ stipulaţiunĭ contrare, dota produce de drept dobîndă în contra celor cari aŭ promis-o, fie eĭ rude saŭ străinĭ, *din ḑiua celebrărei căsătorieĭ* [5]), şi aceasta chiar în caz când s'ar fi stipulat un termen pentru plata eĭ. Pe când deci, în regulă generală, dobînda nu curge, afară de casul uneĭ convenţiunĭ contrare, de cât din ḑiua cereriĭ în judecată, şi în orĭ-ce caz numaĭ în urma scadenţeĭ terme-

[1]) L. 33, Dig., *De donationibus,* 39, 5 :—L. 17 şi 18, Pr. Dig., *Soluto matrimonio,* 24. 3 :—L. 84, Dig., *De jure dotium,* 23. 3. Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts,* II, § 267, nota 1.

[2]) Rodière et Pont, I, 122. Veḑĭ şi Troplong, II, 1252.

[3]) Veḑĭ Répert. Sirey, *Dot,* 221.

[4]) Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 400, nota 3 şi 407.

[5]) Iar nicĭ-odată din ḑiua constituireĭ doteĭ; altfel dota ar putea deveni exigibilă înainte de căsătorie. Cpr. Baudry, III, 164, *in fine.* Odier, III, 1152. Pand. fr., *Mariage,* I, 3646.

nuluĭ de plată; de astă dată, dobînda curge de drept din ḑiua căsătorieĭ, chiar când ea n'ar fi plătitoare îndată, afară de casul când părţile ar fi hotărît contrarul [1]).

Justificarea acesteĭ derogărĭ.

Această derogare de la dreptul comun se justifică prin următoarele două consideraţii:

1° Dota fiind menită a subveni la sarcinile căsătorieĭ, orĭ-ce întârḑiere ar fi fost dăunătoare soţilor; 2° legea n'a voit să oblige pe copiĭ de a chema în judecată pe părinţiĭ lor, spre a face să curgă dobînda, ceea ce de multe-orĭ ar fi trebuit să se întâmple, dacă nu s'ar fi derogat de la dreptul comun [2]).

Codul Andr. Donicĭ.

„Zestrea făgăduită, de nu se va da şi vor trece *doĭ anĭ de la nuntă*, se va cere şi dobîndă *patru* leĭ la sută, cum şi rodurile lucrurilor nedate după izvod", ḑice Codul luĭ Andronachi Donicĭ (§ 7, capit. 33). Acest termen de doĭ anĭ *(biennium)*, în care constituitoriĭ doteĭ nu datoriaŭ dobîndă, este împrumutat de la Romanĭ [3]).

Codul Caragea.

Codul Caragea are, în această privinţă, următoarea dispoziţie: „Când înzestrătorul făgăduește banĭ în zestre, când la soroc nu-ĭ va da, după soroc e dator dobîndă". (Art. 9, partea III, capit. 10, *pentru dobînḑi).*

Codul Calimah.

După art. 1633 din Codul Calimach, făgăduitorul zestreĭ putea, până la împlinirea de doĭ anĭ, să prelungească trădarea zestreĭ, *plătind însă din ḑiua cununieĭ rodurile saŭ dobînḑile eĭ.*

Dreptul actual.

Astă-ḑĭ, dota trebue să se predea îndată, dacă nu s'a stipulat nicĭ-un termen în această privinţă. Constituitoriĭ uneĭ dote în banĭ, chiar în caz de a avea un termen de plată [4]), datoresc dobînda legală din ḑiua căsătorieĭ, afară

---

[1]) Convenţia părţilor poate fi, în această privinţă, şi tacită (Laurent, XXI, 182; Répert. Sirey, *Dot*, 233); însă ea trebue neaparat să intervie înaintea celebrăreĭ căsătorieĭ: alt-fel s'ar viola principiul imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale. F. Herman, III, art. 1440, No. 20. Répert. Sirey, *v° cit.*, 232. C. Pau, Sirey, 39. 2. 339. Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 366, nota 1.

[2]) Cpr. Guillouard, I, 166. Planiol, III, 865. Répert. Sirey, *Dot*, 225.

[3]) L. 31, § 2, Cod., *De jure dotium*, 5. 12. După această lege, dobînda nu era 4, ci numaĭ 3%.

[4]) De câte-orĭ s'a stipulat un termen pentru plata doteĭ, fără dobîndă, simpla scadenţă a acestuĭ termen face să curgă procentele de drept. Laurent, XXI, 182. Guillouard, I, 171. Répert. Sirey, *Dot*, 234 urm. C. Poitiers, D. P. 60. 2. 168.

de casul când s'ar fi stipulat contrarul prin însu-şi contractul de căsătorie. (Vedi *suprà*, p. 184, text şi nota 1).

Legea presupune şi chiar prevede o dotă promisă în bani. Deci, dacă ea se compune din obiecte care nu produc nici dobîndi, nici fructe, de exemplu: din haine, juvaere, saŭ o creanţă contra unui al treilea neproductivă de dobîndi, întârdierea constituitorului nu-l obligă la plată de daune de cât conform dreptului comun, adecă: în urma unei puneri în întârdiere şi dovedindu-se dauna causată prin nepredarea dotei la timp [1]). Casul când dota nu cuprinde bani.

De asemenea, trusoul, care nu are aceeaşi natură şi destinaţie a dotei, rămâne în categoria creanţelor ordinare, pentru care dobîndile nu curg de cât din ziua cererei în judecată [2]). Trusoŭ.

Dar, dacă este vorba de un imobil producător de venituri, aceste venituri vor fi datorite de drept, conform principiului înscris în art. 1241 [3]). Casul când dota cuprinde imobile.

Cu-toate-că legea vede dota cu favoare şi că din această causă dobînda ei curge de drept, în principiŭ, totuşi aceste dobîndi se prescriu prin cinci ani de la data celebrărei căsătoriei, conform art. 1907, care constitue o dispoziţie generală, aplicabilă dobîndilor tuturor creanţelor în genere [4]). Aplicarea Art. 1907.

---

[1]) Planiol, III, 865. Fuzier-Herman, III, art. 1440, No. 23. Répert. Sirey, *Dot*, 230. Odier, III, 1154. Benoit, I, 158. Pand. fr., *Mariage*, I, 3636 urm. Marcadé, V, art. 1440, No. III. Guillouard, I, 167, 168. Rodière et Pont, I, 128. Troplong, II, 1156. Aubry et Rau, V, § 500, p. 227.—Vedi însă Laurent, XXI, 181 şi Toullier D., VII, partea II, 97.

[2]) Répert. Sirey, *Dot*, 256. F. Herman, *loco cit.*, 29. C. Riom, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 4186, nota 3.

[3]) Répert. Sirey *v° cit.*, 229. D. de Folleville, I, 385. Tessier, *op. cit.*, I, p. 188, lit. C. Marcadé, V, art. 1440, No. III, p. 582.

[4]) Rodière et Pont, I, 131. Planiol, III, 866. Laurent, XXI, 183, şi XXXII, 452. Odier, III, 1157. Pand. fr., *Mariage*, I, 3656. Seriziat, *Régime dotal*, 65, p. 74, 75. Duranton XV, 383. Benoit, I, 159. Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1257 şi *Prescription*, II, 1025. Baudry et Tissier, *Prescription*, 784. Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 1243. T. Huc, XIV, 495, p. 626. Guillouard, I, 172 şi IV, 2068. Aubry et Rau, V, § 500, p. 227, 228. Répert. Sirey, *Dot*, 251 urm. şi 2300. F. Herman, IV, art. 2277, No. 53

Dacă însă femeea este aceea care și-a constituit dota, prescripția ne avênd loc în timpul căsătoriei (art. 1881), nu va curge de cât de la desfacerea ei [1]).

In orĭ ce caz, art. 1907 nu se aplică la veniturile dotei constituite sub legea veche, care nu admitea prescripția de cinci ani (cpr. art. 1911 C. civ., 568 Pr. civ.) [2]).

Momentul când încetează plata dobîndei.

Garanția dotei și obligația de a plăti dobînda încetează numaĭ atunci când dota a fost plătită. Pentru femee, dovada că bărbatul a primit dota va resulta din chitanța luĭ, dată cele de maĭ multe orĭ prin contractul de căsătorie.

Dacă contractul matrimonial prevede că celebrarea căsătoriei va echivala cu chitanța bărbatuluĭ, acest din urmă e presupus a fi primit dota [3]). Am vĕdut însă că bărbatul ar putea foarte bine să dovedească că, cu toată chitanța luĭ, el n'a primit în realitate dota, saŭ că el a primit maĭ puțin de cât se arată în chitanță [4]).

Despre acțiunea pauliană în materie de dotă (art. 975).

Se întâmplă câte-odată că constituirea dotei să fie făcută în frauda creditorilor constituitoruluĭ și că aceștia să ceară revocarea actuluĭ de constituire (vedĭ *suprà*, p. 96), prin acțiunea pauliană (art. 975 C. civ., 725, 726 C. com.) [5]), ipotesă prevĕdută atât în dreptul roman cât și în dreptul nostru anterior [6]). Si în asemenea caz naște între-

---

urm, Jouitou, *op cit.*, I, 24. C. Toulouse, D. P. 51. 2. 85. Sirey, 51. 2. 102. C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 83. In cât privește dobîndile ce ar datori bărbatul pentru restituirea dotei, vedĭ *infrà*, explic. art. 1271 urm.

[1]) Odier, III, 1157. Pand. fr. *v° cit.*, I, 3656, *in fine*.

[2]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 254. Pand. fr., *v° cit.*, I, 3657. C. Paris, Sirey, *Recueil*, t. V (anii 1815—1818), 2. p. 396, coloana 3.

[3]) Cpr. Troplong, II, 1258, C. Caen, Sirey, 45. 2. 536.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 46 și p. 96.

[5]) Dota constituită de tată în favoarea fiiceĭ sale, nu poate însă fi atacată de fiul donatar al mameĭ, când aceasta a consimțit la înzestrarea făcută, de-oare-ce donatarul, în această calitate, nu poate avea maĭ multe drepturĭ de cât însu-și dăruitorul. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1897, p. 304 și *Dreptul* din 1897, No. 38.

[6]) Vedĭ L. 25, § 1, Dig., *Quæ in fraudem creditorum*, 42, 8 și textele din vechile noastre legiuirĭ citate în t. V a Coment. noastre, p. 219, 220.

barea: Constituirea de dotă este un act cu titlu oneros, saŭ cu titlu gratuit? Dacă este un act cu titlu oneros, creditoriĭ fraudaţi vor trebui să dovedească că achisitorul (bărbatul saŭ femeea) sunt complicĭ aĭ fraudeĭ comise de debitorul lor (constituitorul doteĭ); pe când dacă ea este un act cu titlu gratuit, achisitorul va restitui ceea ce a primit ca dotă, chiar dacă el era de bună credinţă [1]).

Această chestiune, pe care am maĭ examinat-o odată (t. V, p. 227 urm., *ad notam*), este din cele maĭ controversate [2]). După uniĭ, constituirea doteĭ ar fi un act cu titlu oneros în toate părţile sale, chiar în privinţa raporturilor d'intre soţul dotat cu înzestrătorul; iar după alţiĭ, ea ar fi un act cu titlu gratuit, pentru-că înzestrătorul se despoae de averea sa actualmente şi în mod irevocabil (art. 801). Ambele soluţiĭ sunt însă prea absolute, şi adevĕrul stă într'un sistem intermediar.

Casul în care însă-şĭ femeea şi-a constituit o dotă.

Maĭ înainte de toate, de câte-orĭ însă-şĭ femeea şi-a constituit o dotă (art. 1233), actul va fi de bună samă considerat ca făcut cu titlu oneros, pentru-că, în aseme-nea caz, bărbatul nu este un donatar, ci primeşte dota spre a susţinea sarcinile căsătorieĭ; de unde resultă că creditoriĭ femeeĭ nu vor putea dărîma actul făcut de dînsa de cât stabilind complicitatea bărbatuluĭ [3]).

Casul în care dota este constituită de un terţiŭ.

De câte-orĭ, însă, dota este constituită de un terţiŭ, rudă saŭ străin, există două convenţiunĭ, una între constituitor şi viitoarea soţie, care, fiind o liberalitate, este un contract cu titlu gratuit, şi a doua: acea d'intre femee şi viitorul soţ, care este un contract cu titlu oneros, pen-

---

[1]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 226.

[2]) Veḑi asupra acesteĭ controverse, pe lângă autoriĭ citaţi în t. V a Coment. noastre: D. de Folleville, I, 37, 37 bis. Répert. Sirey, *Dot*, 258 urm. şi *Action paulienne*, 193 urm. Guillouard, I, 136, şi *Action paulienne*, p. 214 urm. Troplong, I, 131. Baudry et Surville, I, 240 urm. p. 198 urm. (ed. a 2-a). Planiol, III, 883—887. Demolombe, XXV, 207 urm. Jouitou, *op. cit.*, I, 156 urm. Mourlon, III, 337 urm. Pand. fr., *Action paulienne*, 132 urm. Acollas, III, p. 184 urm. Fuzier-Herman, II, art. 1167, No. 117 şi urm. Michaux, *op. cit.*, 481 urm. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, II, 410 urm., p. 305 urm., etc.

[3]) Veḑi autorităţile citate în t. V a Coment. noastre, p. 228, *ad notam*. Cpr. Jouitou, *op. cit.*, I, 158.

tru-că acest din urmă are rolul unuĭ cumpărător, saŭ unuĭ creditor, după expresia luĭ Julian..... *quodammodo creditor aut emptor intelligitur qui dotem petit* [1]); de unde şi conclusia că, în asemenea caz, bărbatul va restitui dota dacă se va dovedi că el a fost complice al fraudeĭ *(conscius fraudis)*, chiar dacă femeea era de bună credinţă [2]).

Casul în care acţ. a fost admisă contra femeeĭ.

In fine, vom observa că de câte-orĭ acţiunea pauliană va fi admisă contra femeeĭ, iar nu contra bărbatuluĭ, constituirea doteĭ va fi revocată numaĭ în privinţa femeeĭ, adecă pentru nuda proprietate, folosinţa rămânênd bărbatuluĭ până la desfacerea căsătorieĭ [3]).

---

[1]) L. 19, Dig., *De action. et obligationibus*, 44, 7. Vedĭ şi *suprà*, p. 178, text şi nota 2.

[2]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1891, consid. de la p. 178. Aceste considerente, care desleagă foarte bine chestiunea, aŭ fost textual reproduse în t. V a Coment. noastre, p. 228, *ad notam*. Cpr. şi Planiol, III, 885.—Cu-toate-acestea, jurisprudenţa Curţeĭ de casaţie din Francia persistă a decide că constituirea doteĭ este un act cu titlu oneros nu numaĭ în privinţa bărbatuluĭ, dar chiar şi în privinţa femeeĭ şi că, în consecinţă, ea nu poate fi anulată de cât atunci când concertul fraudulos a existat între toate părţile interesate, adecă: între dăruitor şi fie-care din viitoriĭ soţĭ (Cas. fr., D. P. 87. 1. 257; Sirey, 87. 1. 97; D. P. 98. 1. 193; Sirey, 96. 1. 172); însă Planiol (III, 887) observă cu drept cuvînt că această soluţie este contrară tuturor principiilor, de-oare-ce buna credinţă a femeeĭ nu poate să acopere reaua credinţă a bărbatuluĭ. Femeea va fi maĭ în totdeauna de bună credinţă, căcĭ ea cele de maĭ multe orĭ căsătorindu-se foarte tînără, la eşirea sa din pension, este cu neputinţă ca să cunoască daraverile băneştĭ ale părintelui sĕŭ. (Cpr. Planiol, III, 885). Viitorul ginere poate, din contra, să le cunoască, şi dacă el este de rea credinţă, aceasta va fi suficient pentru a se revoca darul din partea creditorilor constituitoruluĭ doteĭ. In acest sens se pronunţă nu numaĭ jurisprudenţa noastră, dar şi majoritatea Curţilor de apel din Francia, care refusă cu drept cuvînt de a urma Curtea de casaţie. Cpr. C. Orléans şi Paris, D. P. 98. 2. 284. P. 95. 2. 32. Sirey, 95. 2. 158. Vedĭ şi Troplong, I, 131.

[3]) Planiol, III, 886. Marcadé, VI, art. 1548, 1549, No. II, *in fine*, p. 32.

SECȚIUNEA II

Despre condițiunea avereĭ dotale în timpul căsătorieĭ [1].

Drepturile bărbatului asupra bunurilor dotale.

La Romanĭ, cel puțin în dreptul primitiv, bărbatul era proprietarul doteĭ *(dominus dotis)*. *„Dominium dotis in maritem transit“*, ḑicea Cujacius [2]. Femeea nu perdea însă proprietatea naturală asupra doteĭ. Justinian o spune anume: *„Res ab initio uxoris sunt, et naturaliter in ejus permanent dominio“* [3]. Femeea păstra, în adevĕr, dreptul de a cere lucrurile sale dotale *(res uxorias)* la desfacerea căsătorieĭ, și numaĭ prin o subtilitate *(legum subtilitate)*,

[1]) Rubrica secțiuneĭ a II-a este intitulată, în Codul francez: *Despre drepturile bărbatuluĭ asupra bunurilor dotale, și despre inalienabilitatea fondului dotal.* Rubrica din Codul italian ḑice: *Despre drepturile bărbatuluĭ asupra doteĭ, și despre înstrăinarea bunurilor dotale.*

[2]) Asupra titluluĭ din Cod, *De dotis promissione, et nuda pollicitatione* (5, 11). *«Maritus est rerum dotalium dominus»*, ḑicea Pothier. Veḑĭ de acelașĭ autor și *Tr. de la puissance du mari sur la personne et les biens de la femme*, VII, 80, p. 31. *„Nam dotale prædium maritus, invita muliere, per legem Juliam prohibetur alienare*, **quamvis ipsius sit“**, ḑice Gaius în Institutele sale (II, § 63). Veḑĭ și Instit. luĭ Justinian, Pr., *Quibus alienare licet, vel non*, 2. 8. Maĭ veḑĭ încă L. 7, § 3 și L. 75, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.—Maĭ multe texte dispun saŭ presupun însă că dota făcea, din contra, parte din patrimoniul femeeĭ. Ast-fel, legea 3, § 5, Dig., *De minoribus*, 4, 4, prevede că: *„Dos ipsius filiæ propriumpatrimonium est“*. De asemenea, L. 75, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, după ce ḑice că dota *est in bonis mariti*, adaogă că ea aparține, cu-toate-acestea, femeeĭ... *mulieris tamen est.* Tot ast-fel, L. 7, § 12, *in fine, Soluto matrimonio*, 24, 3, voește ca comoara găsită de bărbat în fondul dotal al femeeĭ, să aparțină eĭ, *quasi in alieno inventus.* Tot în acest sens se veḑ redactate: L. 32, Dig., *De jure dotium*, 23. 3; L. 49, Pr., Dig,, *Soluto matrimonio*, 24. 3, etc. Toate aceste texte contradictoriĭ aŭ făcut ca chestiunea să fie controversată și mulțĭ autorĭ, precum: Fontanella, Donneau, Perez, Domat, etc., susțin că, de și femeea transmite bărbatuluĭ oarecare atribute ale dreptuluĭ de proprietate, totușĭ ea n'a încetat prin aceasta de a fi proprietară a doteĭ sale. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 9102 urm.

Dreptul roman. Controversă.

[3]) L. 30, *in medio*, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.

bărbatul era considerat ca proprietarul dotei. Causa dotei era perpetuă în mânile bărbatului, după cum ne spune jurisconsultul Paul [1]; însă această destinaţie înceta odată cu desfacerea căsătoriei, pentru-că atunci el trebuia s'o restitue.

Dreptul actual.

Troplong [2], printre alte originalităţi, a susţinut că şi în dreptul actual, bărbatul este proprietarul dotei mobiliare, precum era la Romani; însă Tessier a scris o carte anume pentru a dovedi eroarea savantului magistrat [3]. Codul actual consideră, în adevĕr, pe bărbat ca un simplu administrator şi un usufructuar al dotei (art. 1242), el ne devenind proprietarul ei de cât în casurile excepţionale determinate de lege (art. 1245, 1246). Aşa dar, în principiŭ, proprietatea bunurilor dotale aparţine femeei, după cum o spune anume art. 1360 din Codul spaniol [4], şi numaĭ în unele casurĭ, pe care le vom examina maĭ la vale, el devine proprietarul ei.

Dreptul vechiŭ.

Această soluţie era admisă şi în dreptul nostru anterior: „Zestrea este averea femeei ce la căsătorie dă bărbatului ei, dice Codul Caragea (art. 9, partea III, capit. 16), cu tocmeală *ca ea să fie stăpâna zestrei*, iar el să-i iea venitul totdeauna“ [5]. „Femeea, la cererea zestrei sale,

---

[1]) „*Dotis causa perpetua est: et cum voto ejus qui dat, ita contrahitur ut semper apud maritum sit.*“ (L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

[2]) *Contrat de mariage*, IV, 3097 urm. şi *Prescription*, II, 483.

[3]) Tessier, *Questions sur la dot* (Bordeaux, 1852), No. 2 urm. Vedĭ de acelaşi autor: *Tr. de la dot*, II, p. 122. Cpr. în acelaşi sens: Thiry, III, 513. Mourlon, III, 365. Baudry, III, 365, 373. Colmet de Santerre, VI, 221 bis II. Odier, III, 1162 urm. Jouitou, I, 29 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9108, şi toţi autorii. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1893, No. 76. Ceea ce dovedeşte că bărbatul nu maĭ este astă-dĭ proprietarul dotei, este că legea il proclamă usufructuarul ei (art. 1283); or, usufructul este dreptul de a se folosi ca şi însu-şi proprietarul de lucrurile *care sunt proprietatea altuia* (art. 517), în specie a femeei. Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 177, No. 111. Vedĭ şi *infrà*, p. 222.

[4]) „In legislaţia noastră, femeea rĕmâne proprietară pe imobilul ce i s'a constituit ca dotă“, dice Curtea noastră supremă (17 Martie 1903). Vedĭ *Dreptul* din 1903, No. 34.

[5]) Vedĭ şi art. 29, partea III, capit. 16 din acelaşi Cod.—

Codul luĭ Ipsilant.

După pravila luĭ Ipsilant vodă, „Capit. pentru zestre“ (art. 10), bărbatul nu stăpânia în desăvîrşită proprietate de

ḑice Andr. Donicĭ (capit. 33, § 19), are jalobă *in rem, fiind că este stăpână bunurilor sale....*" Codul Calimach are de asemenea următoarea dispoziţie: „De pe zestrea nepreţeluită, se cuvine bărbatuluĭ numaĭ întrebuinţarea şi luarea rodurilor; *iar proprietatea şi sporirea zestreĭ se cuvine femeeĭ*" (art. 1637) [1].

Casurile excepţionale în care bărbatul devine şi astă-ḑi proprietarul doteĭ.

Principiul în virtutea căruia femeea rĕmâne proprietara doteĭ sale sufere douĕ excepţiĭ. Una din aceste excepţiĭ resultă din lege, iar cea de a doua, din convenţia părţilor.

---

cât copiiĭ ţiganilor de zestre aĭ soţieĭ sale, fiind dator a restitui soţieĭ sale saŭ moştenitorilor eĭ numaĭ atâtea suflete câte eraŭ prevĕḑute în foaea de zestre. Această pravilă ne spune că, de şi sporul ar trebui să aparţie femeeĭ (sporul şi lipsa robilor spre muere caută), totuşĭ el s'a dat bărbatuluĭ pentru ca să îngrijească maĭ bine de ţiganiĭ ceĭ bolnavĭ şi a readuce pe ceĭ fugarĭ, nu doar în scop de umanitate, ci pentru a nu întimpina o pagubă (să nu să păgubească muerea fără de dreptate). Veḑĭ şi Codul Caragea (art. 30, partea III, capit. 16), unde se ḑice: „Ţiganiĭ şi dobitoacele se primejduesc pe sama bărbatuluĭ fără deosebire, căcĭ câştigă prăsila lor, ce ca o roadă a zestreĭ este a luĭ".

[1]) Codul austriac se deosebeşte de astă-dată de Codul Calimach. Iată, în adevĕr, cum se exprimă art. 1227 din acest Cod: „Tot ce poate fi înstrăinat şi este susceptibil de usufruct poate fi constituit dotă. Cât timp ţine uniunea conjugală, usufructul şi sporirea doteĭ aparţine bărbatuluĭ. El are însă proprietatea eĭ de câte-orĭ ea consistă în banĭ gata, într'o cesiune de creanţă, saŭ în lucruri fungibile: *„Besteht das Heirathsgut in barem Gelde, in abgetretenen Schuldforderungen oder verbrauchbaren Sachen; so gebührt ihm das vollständige Eigenthum"*; şi art. 1228 din acelaşĭ Cod adaogă: „Dacă dota consistă în bunurĭ imobiliare, în drepturĭ saŭ în obiecte mobile care se pot întrebuinţa fără alterarea substanţeĭ lor, femeea se consideră ca proprietară *(als Eigenthümerin)* iar bărbatul ca usufructuar *(als Fruchtniesser)*, până când se va dovedi că bărbatul a luat dota asupra luĭ cu un preţ determinat, obligându-se numaĭ la restituirea acesteĭ sumĭ *(bis bewiesen wird, dass der Ehemann das Heirathsgut für einen bestimmten Preis übernommen, und sich nur zur Zurückgabe dieses Geldbetrages verbunden hat).* Codul austriac. Art. 1227, 1228.

1° Prima excepţie.—Lucruri consumtibile, fungibile şi menite a fi vindute.

Lucruri consumtibile. Art. 526.

De câte-orĭ dota consistă în lucruri care se consumă prin întrebuinţare *(primo usu)*, precum: grâne, vin, etc., bărbatul devine proprietarul lor, fără nicĭ-o preţeluire, prin aplicarea regulelor de la quasi-usufruct. El va restitui, decĭ, când această obligaţie se va naşte pentru dînsul, lucruri de aceeaşĭ cantitate, calitate şi valoare, saŭ preţul lor (art. 526) [1]).

Art. 1649 C. Calimach.

„Dacă lucrurile de zestre vor fi din cele cheltuitoare, ḑice art. 1649, *in fine* din Codul Calimach, aŭ a se întoarce alte lucruri tot de aceeaşĭ calitate şi câtime, saŭ acel hotărît orĭ drept preţ al lor".

Creditoriĭ bărbatuluĭ ar putea, decĭ, să urmărească aceste lucruri, fără ca femeea să le poată revendica [2]).

Lucruri fungibile.

Aceeaşĭ soluţie este admisibilă şi în privinţa lucrurilor fungibile, adecă: care, după voinţa părţilor, exprimată saŭ subînţeleasă, pot fi înlocuite prin alte lucruri de aceeaşĭ natură, calitate şi cantitate: *quarum una alterius vice fungitur*, după expresia luĭ Vinnius, precum ar fi, de exemplu: un sac de grâŭ, un poloboc de vin, o sumă de banĭ, etc. [3]). Bărbatul va restitui decĭ, şi de astă-dată, lucruri de aceeaşĭ natură, cantitate saŭ calitate, orĭ valoarea lor... „*Res in dotem datæ, quæ pondere, numero, mensura constant, mariti periculo sunt; quia in hoc dantur, ut eas maritus ad arbitrium suum distrahat; et quandoque soluto matrimonio, ejusdem generis et qualitatis alias restituat vel ipse, vel heres ejus*" [4]).

---

[1]) Planiol, III, 1505. Colmet de Santerre, VI, 221 bis I. Thiry, III, 513. Baudry et Surville, III, 1605. Guillouard, IV, 1766. Rodière et Pont, III, 1666, 1720. Aubry et Rau, V, § 536, p. 557. Répert. Sirey, *Dot*, 747 urm., şi toţĭ autoriĭ.

[2]) C. Orléans, Sirey, 84. 2. 188. Cas. fr. D. P. 82. 1. 337. Sirey, 82. 1. 241.

Deosebire între lucrurile consumtibile şi fungibile.

[3]) Veḑĭ t. VI, p. 734, 735.—Nu trebue să confundăm lucrurile consumtibile cu acele fungibile; căcĭ consumtibilitatea resultă din natura lucrurilor, pe când fungibilitatea resultă din voinţa părţilor expresă saŭ tacită. Toate bunurile consumtibile sunt fungibile, adecă pot fi înlocuite prin altele de aceeaşĭ natură; pe când unele lucruri fungibile (de exemplu: petrele de construcţie, scândurile, etc.) nu sunt consumtibile. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 489, nota 2 şi p. 735, n. 1. Cpr. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 642.

[4]) L. 42, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

Casul când dota consistă în bani.

Banii, fiind lucruri fungibile prin excelenţă [1]), de câte ori s'a constituit dotă o sumă de bani, în numerar [2]), bărbatul va deveni proprietarul ei, dacă, prin contractul de căsătorie nu s'a stipulat contrarul [3]), saŭ dacă nu s'a prevĕḑut o clausă de întrebuinţare a acestor bani (art. 1247) [4]). In toate aceste casuri, femeea nu are de cât o creanţă în contra bărbatului, care creanţă este dotală. Bărbatul, în casul când dota ar consista în numerar, va restitui suma numerică în monetele avênd curs în momentul restituirei (art. 1578) [5]), fără a se ţinea samă de variaţiunea cursului monetelor ce el ar fi primit [6]): „*In nummis non tam corpora ipsa quæ solvuntur considerantur, quam cantitas quæ ex his efficitur*".

Lucruri menite a fi vîndute.

Majoritatea autorilor asimilează lucrurile consumtibile *primo usu*, acelor care prin natura lor sunt menite a

---

[1]) Cpr. C. Limoges, D. P. 85. 2. 65.

[2]) Când dota consistă în creanţe, titluri de rentă, saŭ alte efecte publice, se decide în genere că ele rĕmân proprietatea femeei, dacă nu aŭ fost preţeluite. (Argument din art. 1275, după care titlurile scad saŭ pier cu totul pentru femee, iar nu pentru bărbat). Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 9350. Répert. Sirey, *Dot*, 759 şi 774. Troplong, IV, 3164, 3165, 3647. Marcadé, VI, art. 1551, No. II. Jouitou, I, 388. Rodière et Pont, III, 1666. Benoit, I, 104. Duranton, XV, 559. Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, IV, p. 70, 71. Cas. rom. Bulet. S-a 1. 1894, p. 262. *C. judiciar* din 1894, No. 15.—Veḑi însă Toullier, D., VII, partea II, 273. Odier, III, 1227, *in fine*. Efecte publice.

[3]) Se poate, deci, în basa principiului libertăţei convenţiunilor (art. 1224), stipula inalienabilitatea dotei mobiliare. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1876, No. 18. Veḑi şi *infrà*, p. 221.

[4]) Cpr. Cas. rom. şi C. Bucureşti, Bulet. Cas. S-a I, 1890, p. 1138 şi *Dreptul* din 1891, No. 4.

[5]) Veḑi în privinţa art. 1578, t. VI a Coment. noastre, p. 490 urm.

[6]) Odier, III, 1225. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 204.—Art. 1140 din Codul portughez de la 1867, prevede că dacă dota constituită de femee, de bărbat, saŭ de un al treilea consistă în numerar, banii trebue să se întrebuinţeze, în cele d'intăi trei luni de la celebrarea căsătoriei, la cumpărare de imobile, rente consolidate *(de assentamento)*, saŭ în alte acţiuni de companii, ori să fie daţi prin act public cu ipotecă; căci dota care n'ar fi întrebuinţată aşa precum se arată mai sus, ar fi considerată ca inexistentă şi ar întra în comunitate. Codul portughez. Art. 1140.

fi vîndute [1]), însă Laurent (XXIII, 488) critică această doctrină, pentru-că art. 526 nu vorbește de cât de lucruri consumtibile, și nici-un text de lege nu transmite usufructuarului proprietatea bunurilor de care el nu se poate folosi de cât înstrăinându-le.

Fond de comerț. Controversă.

Se susține, de asemenea, de unii că un fond de comerț ar fi un lucru fungibil, așa că, în caz când dota ar consista în un asemenea fond [2]), bărbatul ar deveni proprietar, independent de orî ce prețeluire [3]).

Această soluție este însă inadmisibilă, pentru-că de și fondul de comerț cuprinde elemente fungibile, adecă : marfa, care poate fi vecinic reînoită [4]), totuși asemenea fond este un lucru complex, care-și are existența sa proprie. El ne consistând într'un *genus*, ci într'un *res certa*, într'o universalitate *(universum corpus)*, nu poate să fie vorba în specie de lucruri fungibile [5]); de unde resultă că bărbatul

[1]) Thiry, III, 513. T. Huc, IX, 442. Arntz, III, 893. Baudry et Surville, III, 1610. Marcadé, VI, art. 1553, No. 1. Aubry et Rau, V, § 536, p. 557. Répert. Sirey, *Dot*, 755.—In această teorie, lucrurile menite a fi vîndute aparțin bărbatului, și el nu trebue să restitue de cât prețul lor, care singur ar face obiectul dotei.

Fabrică. usină, etc.

[2]) Cât pentru casul în care s'ar fi constituit dotă o fabrică, o usină, etc., vedi Benoit, *op cit.*, I, 163, p. 233 urm. și II, 172 urm., p. 340 urm.

Hotel, cafenea, etc.

In caz când fondul de comerț constituit dotă ar fi un hotel, o cafenea, etc., bărbatul se va folosi de produsul acestor stabilimente, întreținându-le cu cheltuiala luî. El nu va putea, la desfacerea căsătorieî, să ceară cheltuelile ce a făcut în timpul folosinței sale cu plata slugilor, împodobirea apartamentelor, etc. Benoit, I, 162, p. 202. Ce trebue să decidem însă în privința reînoireî mobilieruluî stabilimentuluî? Se admite că femeea sau moștenitoriî eî vor fi obligați a restitui, dacă nu întreaga valoare a mobilieruluî reînoit, cel puțin diferența de valoare (plus-valuta) între mobilierul nou și acel vechiu. Cpr. Benoit, *op.* și *loco supra cit.*

[3]) Vedi Zachariæ (ed. Massé-Vergé), II, § 306, p. 125. Ducaurroy, Bonnier et Roustain, *Comment. du C. civil*, II, 170. Proudhon, *Usufruit*, II, 1010, 1024 (ed. din 1836). C. Toulouse, Sirey, 41. 2. 529.

[4]) Fondul de comerț cuprinzând numele, clientela, mărfurile, etc., prin natura sa este un drept incorporal, care, conform uneî jurisprudențe constante, poate face obiectul contractuluî de gagiu. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28.

[5]) Vedi Jouitou, *op. cit.*, I, 387. Aubry et Rau, II, § 236, p. 740 urm. (ed. a 5-a). Laurent, VI, 419. Vedi și t. II a Coment. noastre, p. 570 urm.

nu devine proprietarul fondului de comerţ, care n'ar fi fost preţeluit [1]). Dacă fondul a fost preţeluit, fără a se declara că preţeluirea nu face vîndare (art. 1245), bărbatul nu va datori, la restituire, de cât preţul fixat prin contract; dacă fondul constituit dotă n'a fost preţeluit, bărbatul, în calitate sa de quasi-usufructuar, se va folosi de lucrurile fungibile (mărfurile) care-l compun, sub îndatorirea însă de a le înlocui cu bunuri de aceeaşi cantitate, calitate şi valoare şi de a restitui, la desfacerea căsătoriei saŭ la separarea de patrimoniŭ, însu-şi fondul, saŭ valoarea luĭ actuală ţinêndu-se în samă micşorarea de valoare adusă prin negligenţa sa [2]).

Perderea mărfurilor prin caz fortuit.

Uniĭ ar voi ca bărbatul să sufere perderea mărfurilor întâmplată chiar prin caz fortuit, pentru-că este de principiŭ că lucrurile fungibile, menite a fi vîndute, sunt în riscul aceluia în mânile căruia se găsesc [3]). „*Qui rem vendendam acceperat*, **ut pretio uteretur**, *periculo suo rem habebit*“ (L. 4, Pr., *in fine*, Dig., *De rebus creditis*, 12. 1). Această soluţie ni se pare cam nedreaptă; căcĭ, din două lucrurĭ unul: Saŭ fondul de comerţ constituit dotă a fost preţeluit, şi atunci bărbatul devenind proprietarul luĭ, cu îndatorirea de a restitui numaĭ preţul hotărît de părţĭ, de sigur că casul fortuit îl va privi numaĭ pe dînsul; saŭ fondul n'a fost preţeluit şi atunci, el rămânênd proprietatea femeeĭ, bărbatul avênd numaĭ folosinţa luĭ, este just ca casul fortuit să privească pe proprietar, adecă, în specie, pe femee [4]). *Res perit domino*, saŭ *Casum sentit dominus* [5]).

---

[1]) Jouitou, *loco cit.* Marcadé, t. II, art. 581, No. II şi t. VI, art. 1551—1553, No. 1. Troplong, IV, 3160, 3163. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 741, text şi nota 6. Laurent, VI, 422. Demolombe, X, 307. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 211 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 756 urm. Odier, III, 1226. Pand. fr., *Mariage*, II, 9349.

[2]) Odier, *loco cit.* Tessier, *op. cit.*, II, p. 213. Benoit, *op. cit.*, II, 176, 177, p. 343 urm.

[3]) Tessier, *op. cit.*, II, p. 214, No. 114, *in fine*.

[4]) Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 161, p. 201. Veḑĭ şi Jouitou, *op. cit.*, I, 387, p. 431.

[5]) Veḑĭ asupra acesteĭ maxime, născocită de glosatorĭ, care cuprinde în sine o banalitate, t. V a Coment. noastre, p. 186, text şi nota 3.

2° A doua excepție.—Lucruri mobile prețeluite.

Art. 1245.—Dacă dota saŭ parte din dotă consistă în obiecte mișcătoare, prețuite prin contractul de căsătorie, bărbatul se face proprietar acelor obiecte, rămânênd debitor de prețul lor, afară dacă s'a cuprins în contractul căsătoriei declarațiunea că prețuirea nu face vînḍare. (Art. 472 urm., 1246, 1272 urm. C. civ. Art. 718 Pr. civ. Art. 66 L. jud. de ocoale. Art. 1551 C. fr.)

Art. 1246.—Prețuirea nemișcătoarelor, făcută prin contractul de căsătorie, nu strămută proprietatea lor la bărbat, dacă nu este declarațiune expresă de aceasta. (Art. 462 urm., 1245 C. civ. Art. 1552 C. fr.)

Art. 66 L. jud. de ocoale, din 1896.—Judecătoriĭ de ocol aŭ competința să autentifice foile dotale până la valoarea de 3000 leĭ inclusiv.—Chiar când foaea dotală conține imobile saŭ obiecte mobile altele de cât banĭ, părțile sunt ținute a face prețuirea acestora în însu-și actul dotal.—Această prețuire obligatorie nu operează însă vînḍarea mobilelor, afară numaĭ dacă în foaea dotală nu se ḍice expres contrarul. (Art. 718 Pr. civ. Art. 1245, 1246 C. civ.).

Art. 718 Pr. civ.—Judecătoriĭ de ocol aŭ competința să autentifice foile dotale până la valoarea de 3000 leĭ inclusiv. Chiar când foaea dotală conține bunurĭ nemișcătoare, saŭ obiecte mobile altele de cât banĭ, părțile sunt ținute a face prețuirea acestora în însu-și actul dotal.—Această prețuire obligatorie însă, nu operează vînḍarea mobilelor, afară numaĭ dacă în foaea dotală nu se ḍice anume contrarul. (Art. 66 L. jud. de ocoale din 1896. Art. 1245, 1246 C. civ.) [1]).

Dreptul roman.

La Romanĭ, bărbatul devenia proprietarul lucrurilor constituite dotă, fie ele mobile, *fie imobile*, de câte-orĭ ele fusese prețeluite prin contract, și el nu datoria de cât prețul lor, care singur era dotal [2]). *„Quotiens res æstimatæ in dotem dantur, maritus dominium consecutus, summæ velut prætii debitor efficitur“* [3]). In consecință, deteriorarea doteĭ îl privea numaĭ pe dînsul, și el singur se folosia de creșterea eĭ [4]). Prețeluirea lucrurilor dotale, orĭ care ar fi fost,

[1]) Art. 718 Pr. civ. reproduce încă odată art. 66 din legea jud. de ocoale. Ca atare, această parte a textuluĭ este inutilă și putea foarte bine fi eliminată. Ea este însă menținută și în noul Proiect de revisuire a Procedureĭ (art. 781).

[2]) *„Quidquid æstimatur non est dotale“*, ḍicea Cujacius, asupra legeĭ 9, *De fundo dotali*, 23. 5.

[3]) L. 5, *ab initio*, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.

[4]) *„Quis enim dubitat æstimationem a te mulieri deberi, cùm periculo tuo res deteriores fiant, vel augmenta lucro tuo recipiantur?“* L. 10, *in fine*, Cod., *loco cit.*

se considera, deci, ca o adevarată vînḍare *(æstimatio venditio est)* [1]), şi bărbatul avea acţiunea *ex empto* spre a cere dota, de câte-orĭ ea nu-ĭ fusese predată [2]).

Aceste principiĭ trecuse în Francia, în provinciile de drept scris [3]). Dreptul vechiŭ fr.

Această soluţie, foarte avantajoasă pentru femee, în privinţa mobilelor constituite dotă [4]), era de multe orĭ periculoasă pentru dînsa în privinţa imobilelor, care eraŭ expuse a fi perdute, de câte-orĭ bărbatul era râsipitor, saŭ făcea speculaţiunĭ prea îndrăzneţe.

De aceea, după Codul Caragea, dota aparţinea femeeĭ, bărbatul fiind numaĭ usufructuarul eĭ [5]). Numaĭ dota mişcătoare preţeluită *venditionis causa* devenia proprietatea bărbatuluĭ.“ Zestrea cea preţeluită se primejduește pe sama bărbatuluĭ fără deosebire“, ḍice art. 28 din acest Cod (partea III, capit. 16) [6]). Codul Caragea.

[1]) L. 10, § 5 *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.—De unde şi maxima : *Dos æstimata, dos vendita.*

[2]) „*Cùm dotem te æstimatam accepisse profitearis : apparet jure communi per pactum, quod doti insertum est, formato contractu,* **ex empto** *actionem esse*“. (L. 10, *ab initio*, Cod., *loco cit.*). Veḍĭ şi L. 16, Dig., *De jure dotium*, 23. 3, unde se ḍice : „*Quotiens res æstimata in dotem datur, evicta ea, virum* **ex empto** *contra uxorem agere*“.

[3]) Veḍĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 193 urm. Benoit, I, 101.

[4]) Bărbatul avea şi are şi astă-ḍi interes a nu primi o dotă preţeluită, căcĭ preţeluirea avea şi are şi astă-ḍĭ de efect de a pune riscurile pe sama luĭ; pe când dacă dota este nepreţeluită, perderea fortuită priveşte numaĭ pe femee : „*Quotiens non æstimatæ res in dotem dantur, et meliores et deteriores mulieri fiunt*“. (L. 10, Pr., *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Ulpian avea, deci, dreptate să ḍică că bărbatul are interes a nu primi o dotă preţeluită, ca să nu sufere perderea eĭ : „*Plerumque interest viri, res non esse æstimatas, idcircò, ne periculum rerum ad eum pertineat*“. (L. 10, Pr. *ab initio*, Dig., *loco cit.*). Veḍĭ şi *infrà*, p. 203.

[5]) „Femeea este *stăpâna zestreĭ* totdeauna, ḍice acest Cod (art. 9, partea III, capit. 16), iar bărbatul ĭea venitul totdeauna“. Şi art. 10 (*loco cit.*) adaogă : „Zestrea *este dreptul femeeĭ*, iar rodul este al bărbatuluĭ“. Cpr. Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10. Veḍĭ şi *infrà*, p. 222, n. 3.

[6]) Veḍĭ şi pravila luĭ Mateĭ Basarab (glava 265), unde se ḍice : „Zestrele preţuite pre bărbat rĕmân, de sunt, orĭ de vor muri dobitoacele muereĭ, carele s'aŭ dat zeastre, orĭ de va fi stricat şi de va fi ponosit hainele-şĭ, preţuirea deplin întoarce bărbatul îndărăt ; iar zeastrea care nu iaste preţuită, la muiare iaste şi dobînda şi paguba“. Pravila luĭ Mateĭ Basarab.

Codul Calimach. Art. 1636, 1637.

Aceeași soluție era admisă și în Codul Calimach. „De pe zestrea nepreţeluită, ḑice art. 1637 din acest Cod, se cuvine bărbatului numaĭ întrebuinţarea și luarea roduriloř, saŭ a veniturilor; *iar proprietatea și sporirea zestreĭ se cuvine femeeĭ*“. Cât pentru dota preţeluită *venditionis causa*, ea era iarăși proprietatea bărbatului. „Asupra lucrurilor mișcătoare a le zestreĭ, ḑice art. 1636 din același Cod, dacă s'aŭ trădat bărbatului preţeluite, se face el deplin proprietar a loř, socotindu-se ca un cumpărător, pentru care este dator să întoarcă numaĭ preţul loř, dacă nu s'aŭ alcătuit într'alt chip pentru acestea. Inscrisul preţeluireĭ trebue să fie încredinţat de marturĭ vrednicĭ de credinţă“.

Art. 1634 C. Calimach.

Preţeluirea se putea face și *taxationis causa*, și în asemenea caz, ea nu avea de scop strămutarea proprietăţeĭ către bărbat, ci fixarea daunelor ce el trebuea să plătească la caz de stricare saŭ perderea lucruluĭ (art. 1634 C. Calimach) [1]).

Codul Andr. Donicĭ.

Cât pentru Codul luĭ Andronachi Donicĭ, el vorbește *de lucruri* preţeluite în genere, fără a distinge între mobile și imobile, însă este probabil că el nu se referă de cât la lucruri mișcătoare. Iată textul la care facem alusie: „Zestrea, de va fi preţeluită și în foaea de zestre se va arăta în scris: atâţia banĭ, *cutare lucru*; atunci bărbatul este deplin stăpân lucruluĭ și volnic să-l vîndă și să-l înstrăineze, cum și de va peri a luĭ este paguba; căcĭ are să răspundă și să întoarcă baniĭ ce se arată în foea zestreĭ“ (§ 6, capit. 33). Va să ḑică, după acest Cod, bărbatul devenia proprietarul *lucrurilor* preţeluite. Aceste lucruri nu pot fi de cât acele mobile; căcĭ un alt paragraf din același Cod (§ 19, cap. 33) dispune că femeea este *stăpâna lucrurilor sale*. Lucrurile care nu treceaŭ în proprietatea bărbatului și care rămâneaŭ ale femeeĭ, nu pot

---

Vechea jurisprudenţă franceză.

[1]) Cpr. și § 6, *in fine*, capit. 33, Cod. Andr. Donicĭ.—Această soluţie era admisă și de vechea jurisprudenţă a unor parlamente franceze, de exemplu: a aceluĭ din Toulouse, care cerea o stipulaţie precisă pentru ca preţeluirea să atragă vînḑarea, și aceasta din causa inconvenientelor foarte serioase la care dădea loc preţeluirea imobilelor. Vedĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 198, p. 145. Troplong, IV, 3141. Benoît, *Tr. de la dot*, I, 101.

fi de cât acele mișcătoare neprețeluite, saŭ acele nemișcătoare, care iarăși nu se prețeluiaŭ, conform unuĭ vechiŭ obiceiŭ al pămîntuluĭ, după cum ne spune art. 1635 din Codul Calimach. „Lucrurile cele nemișcătoare, și cele numaĭ de sine-și mișcătoare a le zestreĭ, ḑice acest text, după obiceiul pămîntuluĭ nu se prețeluesc“ [1]). Art. 1635 C. Calimach.

Codul actual dispune, de asemenea, cu drept cuvînt, că prețeluirea *imobilelor*, făcută prin contractul de căsătorie [2]), nu strămută proprietatea lor către bărbat, dacă nu există în această privință o declarațiune expresă (art. 1246), fără ca să fie însă nevoe de vr'un termen sacramental [3]). Codul actual. Art. 1246.

Ast-fel, prețeluirea unuĭ imobil cu clausa că bărbatul poate să-l înstrăineze, fără a se fi stipulat nicĭ-o întrebuințare a prețuluĭ luĭ, arată în deajuns voința femeeĭ de a strămuta proprietatea acestuĭ imobil bărbatuluĭ [4]).

---

[1]) Veḑĭ și art. 27 partea III, capit. 16 din Codul Caragea, unde se ḑice: „Numaĭ ţiganiĭ, dobitoacele și *toate cele nemișcătoare*, neprețuite să se dea“.

Codul Ipsilant are, în această privință, următoarea dispositie: „*Cele nemișcătoare lucruri* ale muereĭ, asemenea și cele de sine-și mișcătoare *(moventia)*, adecă, ţiganĭ și vite, să nu se prețuiască, ci numaĭ cele mișcătoare cum: scule, haine, lucruri de argint și de aur, arămuri și altele asemenea, să se prețuiască orĭ înaintea nunței, orĭ în urma nunțeĭ cu patru-ḑecĭ de ḑile, saŭ cel mult șase-ḑecĭ. Și foile de zestre într' acelașĭ chip prețuite, să se treacă în condicĭ, care condicĭ să se păzească pe la monastirile cele marĭ, în orĭ-ce eparhie se va face nunta, ca să nu se întâmple vr'odinioară prigoniri și jurămînturĭ pentru rĕpunerea foilor de zestre“. Codul Ipsilant.

[2]) Prețeluirea făcută în urma căsătorieĭ n'ar produce nicĭ-un efect. Troplong, IV, 3156.—Și declarația că prețeluirea nu face vînḑare trebue să fie făcută tot prin contractul matrimonial. Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1885, p. 40.

[3]) Troplong, IV, 3144. Pand. fr., *Mariage*, II, 9378.

[4]) Troplong, IV, 3145.—*Contrà*: Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, II, 774, p. 16, care nu vede în autorisarea de înstrăinare de cât un mandat dat de femee, bărbatuluĭ.

S'a decis, însă, că clausa din actul dotal prin care se declară că, în caz de vînḑare a imobiluluĭ, numaĭ o parte din preț va fi dotal și inalienabil, nu este o dovadă că imobilul a trecut în proprietatea bărbatuluĭ, nicĭ chiar pentru partea ce trece peste suma fixată din preț a fi dotală, de-oare-ce donațiunile nu se presupun. De ase-

Justificarea dispoziţiei art. 1246.

Această excepţie de la principiile dreptului roman se justifică prin împrejurarea că strămutarea proprietăţei imobilelor nu se presupune din partea femeei, pentru-că ele constituesc (cu drept, saŭ fără drept, aceasta este o altă chestie) în ochiĭ legiuitoruluĭ, o sorginte maĭ mare de bogăţie de cât averea mişcătoare, care, întru-cât-va, este despreţuită: *Vilis possessio mobilium*. Apoĭ, preţeluirea imobilelor a putut foarte bine să aibă alt scop, de exemplu: fixarea de maĭ 'nainte a despăgubireĭ ce bărbatul va trebui să plătească la caz de perderea saŭ degradarea lor, atuncĭ când această perdere saŭ degradare i-ar fi imputabilă [1]). De câte-orĭ imobilul este dăruit femeeĭ de un al treilea, preţeluirea luĭ a putut să aibă în vedere determinarea baseĭ, după care trebue să se plătească taxa de înregistrare cătră fisc [2]).

Când proprietatea imobiluluĭ dotal este transferată bărbatuluĭ, nu există o adevĕrată vînḑare. Controversă.

Din împrejurarea că preţeluirea imobilelor strămută proprietatea lor cătră bărbat, atuncĭ când, în contractul de căsătorie există o declaraţie expresă în această privinţă, s'a decis de unĭĭ ca, în acest caz, este vorba de o adevĕrată vînḑare *(vera venditio)*, de şi de o natură particulară, şi că, prin urmare, toate regulele de la vindere-cumpărare sunt aplicabile în specie [3]).

Acest sistem este însă prea absolut, şi maxima *æstimatio facit venditionem* nu trebueşte aplicată *ad litteram*. Proprietatea imobiluluĭ preţeluit nu este, în adevĕr, tran-

---

menea, împrejurarea că se impunea soţuluĭ, prin actul dotal, plata anuităţilor la credit pentru acel imobil, nu echivalează cu o clausă a transferăreĭ de proprietate, pentru-că bărbatul, ca usufructuar al doteĭ, era obligat să plătească acele anuităţĭ. In consecinţă, femeea rĕmânênd proprietară a imobiluluĭ constituit, în asemenea condiţiunĭ, dotă, şi prin urmare, a preţuluĭ dobîndit prin vînḑarea luĭ, bărbatul este dator, la desfacerea căsătorieĭ, să restitue foasteĭ sale soţiĭ întregul preţ al acestuĭ imobil dotal. C. Bucureşti, *Curierul judiciar* din 1900, No. 76 şi *Dreptul* din acelaşi an, No. 78.

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 198. Cpr. art. 1634 C. Calimach.

[2]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 772.—Dacă femeea îşĭ constitue singură dota, preţeluirea imobiluluĭ n'o supune la nicĭ-o taxă de înregistrare. Veḑĭ *suprà*, p. 8, *ad notam*. Cpr. Michaux, *Tr. pratique des contrats de mariage*, 2420.

[3]) Cpr. Odier, III, 1222. Veḑĭ şi Guillouard, IV, 1769. T. Huc, IX, 442.

sferată bărbatului în basa unei adevărate vînd̦ări, ci *ca prin o vînd̦are*, așa că toate regulele de la vînd̦ări nu se aplică raporturilor d'intre soți [1]).

In cât privește, mai întăi, acțiunea în rescisiune pentru lesiune, nu poate să fie vorba, la noi, despre dînsa, pentru-că știm că legiuitorul nostru n'a admis-o [2]). Acț. în rescisiune p. lesiune.

Autorii, cari vĕd în specie o adevărată vînd̦are, conferă femeei atât privilegiul vînd̦ătorului (art. 1730, 5° și 1737, 1°) pentru restituirea valorei estimative hotărîte de părți [3]), cât și acțiunea resolutorie. Privil. vînd̦ătorului. Controversă.

In privința obligației de garanție, în caz de evicțiune a bărbatului, chiar autorii cari nu vĕd în specie o adevărată vînd̦are, o admit, în virtutea principiilor generale de drept [4]), iar alții, chiar din aceĭ cari vĕd o vînd̦are, o resping; în cât femeea, în caz de evicțiune, nu va datori bărbatului, de cât suma fixată prin prețeluirea fondului constituit dotă, iar nu daunele prevĕdute de art. 1341 urm [5]). Oblig. de garanție. Controversă.

Chestiunea riscurilor a dat loc la mai puține dificultăți. Transferarea proprietății fiind în suspensie până la celebrarea căsătoriei, se înțelege că riscul și pericolul lucrurilor prețeluite privește numai pe femee, dacă ea și-a Riscul și pericolul al imobilului.

---

[1]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1611. Vedĭ și Colmet de Santerre, VI, 224 bis I și II.

[2]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 9, text și note. In Codul fr., chestiunea este controversată. Vedĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 9384 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 791 urm.—La Romani, ori-ce eroare, cât de mică era, trebuia să fie reparată atât în privința bărbatului cât și în privința femeei. Vedĭ L. 6, § 2 și L. 12, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3;—L. 6, Cod., *Soluto matrimonio*, 5. 18.

[3]) Cpr. T. Huc, IX, 442. Guillouard, IV, 1768. Aubry et Rau, V, § 540, p. 628, nota 21. Rodière et Pont, III, 1911, p. 456, nota 1. Répert. Sirey, *Dot*, 787 urm. Berriat St. Prix, III, 6196. Jouitou, I, 386. C. Montpellier, D. P. 48. 2. 173. Sirey, 48. 2. 557. Trib. Nîmes, Sirey, 69. 2. 304.—*Contrà*: Baudry, III, 372. Baudry et Surville, III, 1614. Colmet de Santerre, VI, 224 bis II. Planiol, III, 1505, *in fine*.

[4]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1613. Colmet de Santerre, VI, 224 bis III.

[5]) T. Huc, IX, 442, p. 520. Guillouard, IV, 1771.—Vedĭ însă Baudry et Surville, III, 1613, *in fine*, p. 244.

In cât privește casul în care dota a fost constituită de un terțiu, vedĭ *suprà*, p. 179 urm. explic. art. 1240.

constituit dotă bunurile sale personale. Din momentul celebrăreĭ căsătorieĭ, însă, riscurile trec asupra bărbatuluĭ, el devenind proprietarul lucrurilor preţeluite [1]). Din împrejurarea că bărbatul a devenit proprietarul imobiluluĭ preţeluit resultă că el poate să-l înstrăineze şi că creditoriĭ seĭ pot să-l urmărească.

Art. 1245. Venim acum la casul când dota consistă în lucruri mişcătoare preţeluite, fie corporale, fie incorporale [2]), ipotesă prevĕdută de art. 1245. In asemenea caz, regula este contrară aceleĭ statornicite pentru imobile. De astă dată, în adevĕr, simpla preţeluire făcută prin contractul matrimonial, nu însă posterior căsătorieĭ [3]), face ca bărbatul să devie proprietarul acelor mobile, şi el să datorească numaĭ preţul lor [4]); şi aceasta fie că preţeluirea s'a făcut

[1]) Baudry et Surville, III, 1615. Guillouard, IV, 1773-1. Dacă dota preţeluită, cu clausa că preţeluirea face vînd̦are, a fost constituită de un terţiŭ, riscurile sunt în sarcina acestuĭ terţiu până în ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, când atunci trec asupra bărbatuluĭ. Baudry et Surville, *loco cit.*

Chestiunea riscurilor poate să se complice prin diferitele clause ale contractuluĭ matrimonial. Astfel, femeea poate să-şĭ reserve dreptul de a primi înapoĭ, fie preţul estimaţiuneĭ, fie alte lucruri până la concurenţa valoreĭ imobiluluĭ. Asemenea clausă, avantajoasă pentru femee, fiind perfect licită, naşte întrebarea: care va fi influenţa eĭ asupra riscurilor? Vedĭ asupra acesteĭ ipoteze: Baudry et Surville, III, 1617. Guillouard, IV, 1774.

[2]) Pand. fr., *Mariage*, II, 9375. Répert. Sirey, *Dot*, 759 şi 774. Baudry, III, 370. Rodière et Pont, III, 1668. Jouitou, I, 388. Troplong, IV, 3164 urm. Guillouard, IV, 1773. Vedĭ şi *suprà*, p. 193, nota 2.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 199, text şi nota 2.

[4]) Aceasta presupune însă, bine înţeles, că căsătoria a avut loc; căcĭ alt-fel bărbatul va restitui lucrul ce a primit drept dotă, iar nu preţul acestuĭ lucru; de-vreme-ce toate convenţiile matrimoniale sunt făcute sub condiţia tacită a celebrăreĭ căsătorieĭ: „*cùm omnis dotis promissio, futuri matrimonii tacitam conditionem accipiat*“ (L. 68, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).—“*Si re æstimata data, nuptiæ secutæ non sint, videndum est quid repeti debeat, utrum res, an æstimatio? Sed id agi videtur, ut ita demum æstimatio rata sit, si nuptiæ sequantur: quia nec alia causa contrahendi fuerit. Res igitur repeti debet, non pretium*“. L. 17, § 1, Dig., *loco cit.* Vedĭ şi Harmenopol, *De jure dotis*, 4, 10, § 3, unde se ḑice: „*Nuptiis non secutis, non pretium datarum rerum æstimatarum, sed res ipsas mulier recipit*“.

pentru fie-care obiect în parte, fie pentru toate la un loc[1]). Numaĭ atunci bărbatul nu va deveni proprietarul lor, când se va stipula anume că prețeluirea nu face vînḑare, saŭ că bărbatul n'a devenit proprietarul lor; căci nu se cere nici de astă dată întrebuințarea vre-unuĭ termen sacramental[2]).

Părțile sunt, deci, presupuse a fi vîndut bărbatuluĭ toate obiectele ce aŭ prețeluit, pentru-că alt-fel restituirea lor în natură ar fi dat loc la o mulțime de contestațiĭ, în privința originei deteriorăreĭ lor. Ele pot să nu aibă această intenție, însă atunci trebue s'o spue; căci, în caz contrar, voința lor se interpretă ca o vînḑare; și aceasta în privința tuturor lucrurilor mișcătoare, fie animale sau alte lucruri, si chiar în privința trusoului femeeĭ.

Restituirea trusoului femeeĭ.

Bărbatul va trebui, deci, să restitue prețul trusoului, dacă femeea saŭ moștenitoriĭ eĭ nu primesc restituirea luĭ în natură (art. 1274), cu-toate-că obiectele care-l compun aŭ fost întrebuințate și usate de femee, pentru-că, prin prețeluire, el a devenit proprietarul luĭ[3]). De aceea, Ulpian ḑice, precum am observat maĭ sus (p. 197, nota 4), că bărbatul nu are interes de a primi o dotă prețeluită, maĭ cu samă dacă ea se compune din animale și haine destinate a fi purtate de femee: „*Maxime, si animalia in dotem acceperit, vel vestem qua mulier utitur; eveniet enim, si æstimata sint, et ea mulier adtrivit, ut nihilominus maritus æstimationem eorum præstet*“ [4]).

Consecințile prețeluireĭ lucrurilor mobile.

Din împrejurarea că, prin prețeluirea lucrurilor mobile, făcută prin contractul matrimonial, bărbatul devine proprietarul lor, resultă că el poate să le înstrăineze și că creditoriĭ luĭ personalĭ pot să le urmărească și să le vîndă, fără nici-o opunere din partea femeeĭ. Femeea n'ar putea să revendice de la terțiĭ de bună credință nici chiar mobilele neprețeluite, vîndute de bărbat prin un abus al au-

---

[1]) Cpr. C. Galați, *C. judiciar* din 1895, No. 15.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 199.

[3]) C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1902, No. 54. C. Grenoble, Sirey, *Recueil général*, VIII, aniĭ 1825—1827, 1, p. 392, coloana 1, și Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 858, p. 197, *ad notam*. Cpr. T. Huc, IX, 494. Troplong, IV, 3643. Toullier D., VII, partea II, 268. Répert. Sirey, *Dot*, 2852, 2854. Veḑĭ și *infrà*, explic. art. 1274.

[4]) L. 10, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

torităţeĭ sale, terţiĭ cumpărătorĭ fiind aparaţĭ de art. 1900 contra orĭ-căreĭ acţiunĭ din partea femeeĭ [1]).

Art. 718 Pr. civ. şi 66 L. jud. ocoale.

Venim, în fine, la art. 718 Pr. civ. şi 66 L. jud. de ocale. Aceste texte dispun că, în privinţa foilor dotale, care pot fi autentificate de judecătorul de ocol, şi care sunt acele ce nu întrec suma de 3000 leĭ [2]), preţeluirea este *obligatorie*, fie că dota consistă în mobile, fie în imobile. Această preţeluire nu face însă vînḍare şi nu strămută proprietatea mobilelor la bărbat, de cât atunci când aceasta s'a stipulat anume. Preţeluirea fiind, în adevĕr, în asemenea caz, obligatorie, ea are de scop determinarea competinţeĭ judecătoruluĭ, iar nu facerea uneĭ vînḍărĭ. Decĭ, dacă părţile aŭ înţeles să considere pe bărbat ca proprietarul şi cumpărătorul doteĭ, ele n'aŭ de cât s'o spue anume. *A fortiori*, decĭ, preţeluirea imobilelor nu va face pe bărbat proprietarul lor, de cât atunci când părţile aŭ înţeles să facă o vînḍare şi aŭ spus-o anume (art. 1246).

Drepturile femeeĭ asupra bunurilor dotale.

Femeea, după cum am vĕḍut, rĕmâne, în principiŭ, proprietară a bunurilor sale dotale, afară de casurile în care dota consistă în lucrurĭ consumtibile, fungibile, saŭ preţeluite, după distincţiunile care resultă din art. 1245 şi 1246.

Consecinţile dreptuluĭ de proprietate a femeeĭ.

Din această împrejurare resultă că perderea saŭ deteriorarea lucruluĭ dotal, care nu provine din culpa bărbatuluĭ, priveşte numaĭ pe femee (argum. din art. 1274 şi 1275) [3]).

O altă consecinţă a dreptuluĭ de proprietate a femeeĭ este că bărbatul nu poate renunţa la drepturile eĭ privitoare la bunurile dotale, de exemplu: la o succesiune care s'ar deschide în folosul femeeĭ, în timpul căsătorieĭ [4]).

Creditoriĭ bărbatuluĭ n'ar putea să urmărească nicĭ

---

[1]) Rodière et Pont, I, 1670. Pand. fr., *Mariage*, II, 9374. Seriziat, *op. cit.*, 103, p. 107, 108. Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 728.—*Contrà*: Toullier D., VII, partea II, 104 urm. Jouitou, I, 391.

[2]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 137.

[3]) Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, II, 9395. Guillouard, IV, 1820. Aubry et Rau, V, § 536, p. 554.

[4]) Aubry et Rau, *loco cit.* Pand fr., *v° cit.*, II, 9396.

imobilele, nicĭ chiar mobilele dotale a căror proprietate a rĕmas femeeĭ, de şi vom vedea că, după părerea generalmente admisă, dota mobiliară se poate înstrăina de bărbat; pentru-că vînḑarea mobilelor dotale din partea bărbatuluĭ poate să constitue un act de administraţie; pe când urmărirea lor din partea creditorilor nu poate nicĭ-odată să aibă acest caracter [1]). Bărbatul, în calitate de administrator şi păstrător al doteĭ, va cere nulitatea acestor urmăriri, şi acest drept va aparţinea şi femeeĭ, cu-toate-că ea nu are exerciţiul acţiunilor dotale, pentru-că ea fiind direct interesată în causă, trebue să aibă dreptul de a se apăra [2]).

Se admite, însă, că urmărirea mobilelor dotale este cu putinţă din partea celor de al treilea, cari le ar fi primit de bună credinţă amanet de la bărbat [3]).

Supunerea mobilelor dotale, privilegiuluĭ locatoruluĭ. Controversă.

In basa acestuĭ principiŭ, se decide, de asemenea, că mobilele dotale ale femeeĭ care garnisesc imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiuluĭ locatoruluĭ (art. 1730 C. civ., 610 Pr. civ.); în zadar s'ar pretinde că aceste mobile nu sunt supuse previlegiuluĭ menţionat, din causa inalienabilităţeĭ lor [4]).

Locatorul este în drept a urmări bunurile dotale ale femeeĭ, care garnisesc casa inchiriată de bărbat, în virtutea buneĭ sale credinţe şi a dreptuluĭ de amanet ce are asupra lor, de câte-orĭ bărbatul nu ĭ-a făcut cunoscut condiţia lor juridică. El nu le urmăreşte, decĭ, în virtutea

[1]) Cpr. Guillouard, IV, 1821. Pand. fr., *v° cit.*, II, 9397. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 555, text şi nota 3. Tessier, *Quest. sur la dot*, 59, 60, p. 68 urm.—*Contrà*: Troplong, IV, 3243 urm.

[2]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 555, text şi nota 4. Guillouard, IV, 1823. Pand. fr., *Mariage*, II, 9399.

[3]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 555, nota 3.

[4]) Cas. Palermo, Sirey, 1901. 4. 6 şi *C. judiciar* din 1902, No. 30 (cu observ. noastră). Cas. fr. şi Trib. Paris, D. P. 56. 1. 335. Sirey, 57. 1. 216. Sirey, 31. 2. 195 şi Pand. fr., *Mariage*, II, 11176. *Gaz. Palais*, 89. 1. 443. Cpr. şi Sirey, 84. 2. 217 (contract încheiat de o femee separată de bunurĭ). Tot în acest sens se pronunţă şi doctrina. Veḑĭ Pand. fr., *v° cit.*, II, 9398. Guillouard, IV, 1822 şi 2063-1. Troplong, IV, 3246. Tessier, *Quest. sur la dot*, 121, 129. Aubry et Rau, V, § 536, p. 555, nota 3. *in fine*. Rodière et Pont, III, 1775. F. Herman, III, art. 1554, No. 196, şi IV, art. 2102, No. 107.—*Contrà*: Cas. Florenţa, Sirey, 1899. 4. 20, şi *C. judiciar* din 1901, No. 1 (cu observ. noastră). Chironi, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche e del pegno*, I, 129.

dreptului general de creanță ce el are în contra bărbatului, ci în virtutea dreptului său de creditor amanetar. Dreptul locatorului resultă, în asemenea caz, din art. 1730, care admite privilegiul său asupra tuturor mobilelor din casă, ori-care ar fi proprietarul saŭ natura lor. Este, în adevĕr, generalmente admis că locatorul de bună credință, adecă care n'a știut că mobilele aflătoare în casa închiriată de bărbat eraŭ străine, își exercită privilegiul său asupra lor [1]). Acest drept încetează pentru dînsul numaĭ atunci când el a avut cunoștință că mobilele deținute de locatarul său eraŭ străine, ne maĭ putênd fi, în specie, vorba de bună credință [2]). Or, dacă locatorul de bună credință poate să exercite privilegiul său asupra mobilelor străine, nu vedem pentru ce el nu l-ar putea exercita asupra mobilelor femeeĭ, atunci când nime nu l-a prevenit că eraŭ dotale. Această soluție este cu atât maĭ admisibilă la noĭ, cu cât vom vedea maĭ la vale că, după legea noastră, dota mobiliară este alienabilă.

---

[1]) Veḑĭ Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 373, 377. Martou, *Idem*, II, 411, p. 104. Guillouard, *Idem*, I, 282. Valette, *Idem*, 56, p. 60 (ed. din 1846). Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 412, p. 354 urm. (ed. din 1900). T. Huc, XIII, 60. Arntz, IV. 1673. Laurent, XXIX, 417. Planiol, II, 2470. Aubry et Rau, III, § 261, p. 235 (ed. a 5-a). Colmet de Santerre, IX, 28 bis VII. Thézard, *Nantissement, Privil. et hypoth.*, 344. P. Pont, *Id.*, I, 119. Cpr. și C. Dijon, D. P. 93. 2. 479.—Veḑĭ însă C. Alger, D. P. 94. 2. 182.

[2]) Martou, II, 412, p. 105.—Reaua credință a locatorului va putea fi stabilită prin ori-ce probe, și chiar prin mărturisirea saŭ jurămîntul luĭ. T. Huc, *loco cit.* Laurent, XXIX, 421. Beudant, *op. cit.*, p. 356, nota 2. Martou, *op cit.*, II, 415, 416.—Buna sa credință este însă presupusă, și acel care revendică, ca ale sale, obiectele depuse în imobilul închiriat trebue să dovedească reaua credință a locatorului. C. Ager, Sirey, 91. 2. 136. Planiol, II, 2399, 2470, *in fine.*

Tapițerii, cari obicinuesc a închiriea mobile locatarilor, vor face, deci, foarte bine să previe despre aceasta pe locatorĭ, căcĭ, alt-fel, eĭ vor fi expuși la pagube. Sunt însă casurĭ excepționale în care locatorul poate să știe că lucrurile aflătoare la locatarul său sunt străine. Aceasta se va întâmpla maĭ cu samă pentru uniĭ profesioniștĭ, cari obicinuit deținlucruri străine, precum, de exemplu : ornicariĭ, în privința ceasornicelor depuse la dînșiĭ spre reparare ; spălătoresele, în privința rufelor încredințate lor spre a fi spalate, etc. Planiol, II, 2399, *in fine.* Arntz, IV, 1673. Cpr. Cas. fr. D. P. 74. 1. 442.

Drepturile bărbatului asupra dotei, când femeea rămâne proprietară asupra ei.

De câte-ori femeea rămâne proprietara dotei ei, legea conferă bărbatului, administrația și folosința bunurilor care o compun.

Puterile bărbatului ca administrator a bunurilor dotale.

Art. 1242.—Numaĭ bărbatul are administrațiunea averei dotale în timpul căsătoriei.

El singur are dreptul de a urmări pe debitorĭ și pe deținătorii averei dotale, de a lua fructele și dobînțile și de a primi capitalurile.

Cu-toate-acestea, se poate stipula în contractul de căsătorie, că femeea va primi ea însă-și, pe fie-care an și sub chitanțele ei singure, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințile sale personale. (Art. 1243 urm,, 1268, 1269, 1281, 1419, 1754 urm. C. civ. Art. 1549 C. fr.)

Bărbatul are singur administrația bunurilor dotale în timpul căsătoriei, prin o reminiscență a ideilor de altă dată, după care el era stăpânul dotei. Ast-fel, el poate nu numaĭ să închirieze saŭ să arendeze bunurile femeei, să primească veniturile și chiar capitalurile ei, dar încă să urmărească pe debitorii și detentorii dotei, și să înstrăineze mobilele dotale. Vom ḑice numaĭ câte-va cuvinte asupra fie-căruia din aceste drepturĭ.

1° Inchirierea sau arendarea averei dotale.

Bărbatul poate să închirieze bunurile urbane, saŭ să arendeze bunurile rurale ale femeeĭ [1]), însă numaĭ pe un period de *cinci* anĭ cel mult; căcĭ numaĭ până la acest termen, contractul de închiriere saŭ de arendare se consideră, în legea noastră, ca un act de administrație (art.

[1]) In cât privește femeea separată de bunurĭ, ea poate singură să-și închirieze saŭ să-și arendeze imobilele sale (art. 1265 C. civ.). De asemenea, sub regimul dotal, femeea este în drept de a-și inchiriea saŭ arenda bunurile sale parafernale, însă bine înțeles tot în limitele unuĭ act de administrație (art. 1285). Baudry et Wahl, *Contrat de louage*, I, 63. Guillouard, *Contr. de mariage*, III, 1179 și IV, 2179. Répert. Sirey, *Communauté conjugale*, 1409. Art. 1265, 1285.

427, 534, 1268, 1269, 1419 C. civ.) [1]). El nu poate reînoi aceste contracte de cât conformându-se legeĭ (art. 1269), putênd însă să le resilieze fără concursul femeeĭ [2]).

Nulitate relativă.

Dacă bărbatul a încheiat contracte pe un period maĭ lung, numaĭ femeea saŭ moştenitoriĭ eĭ pot cere reducerea lor, nulitatea, în specie, fiind relativă [3]).

Contracte pe un period maĭ lung de cinci aniĭ.

Bărbatul n'ar putea, nicĭ chiar cu concursul femeeĭ, să închirieze saŭ să arendeze imobilele eĭ pe un termen maĭ lung de cinci aniĭ, pentru-că el nu poate face de cât acte de administraţie, şi dacă i s'ar permite un contract pe un termen îndelungat, aceasta, în unele casuri, ar echivala cu o înstrăinare deghisată a imobiluluĭ dotal [4]).

Nevaliditatea clauseĭ prin care s'ar opri închirierea fără consimţimîntul femeeĭ.

Ce trebue să decidem în privinţa clauseĭ prevĕdute în contractul matrimonial, prin care s'ar dispune că bărbatul nu poate să închirieze saŭ să arendeze imobilele dotale fără consimţimîntul femeeĭ? Asemenea clausă n'ar fi validă, pentru-că conferirea administraţieĭ avereĭ, ambilor soţĭ, ar putea da loc la dificultăţĭ de natură a tulbura armonia dintre eĭ. Legea lasă, în adevĕr, administraţia întreagă a avereĭ femeeĭ, saŭ bărbatuluĭ, saŭ însă-şĭ femeeĭ, dar n'o împarte nicĭ-odată între ambiĭ soţĭ [5]).

Stipularea câştiurilor prin anticipaţie.

Bărbatul, care închiriază saŭ arendează un imobil al femeeĭ sale, poate el în mod valid să stipuleze plata câştiurilor prin anticipaţie? Dacă el n'a făcut de cât să se conformeze obiceiuluĭ pămîntuluĭ, stipulând plata câştiurilor cu anticipaţie, la fie-care Sf. Dimitrie şi Sf. George, nu maĭ rĕmâne nicĭ-o îndoială că el era în drept s'o facă. Dar dacă bărbatul, păşind peste drepturile proprietaruluĭ, a stipulat plata prin anticipaţie pentru maĭ mult

---

Inchirierea bunurilor unuĭ minor.

[1]) Aceeaşĭ regulă se aplică şi bunurilor unuĭ minor, chiar în casul când închirierea saŭ arendarea s'ar face de cătră tutorul, tată saŭ mamă, care ar avea usufructul legal al avereĭ copiluluĭ sĕŭ. (Cpr. art. 1419). Veḑĭ Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 33.

[2]) T. Huc, IX, 192, *in fine*. Rodière et Pont, II, 925. Guillouard, II, 789. Aubry et Rau, V, § 510, p. 343, 344. Cpr. Baudry et Surville, I, 782.

[3]) Troplong, *Louage*, I, 151. Pand. fr., *Bail en général*, 306. Trib. Hazebrouch, D. P. 53. 2. 20.

[4]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 9117 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 799. Guillouard, IV, 1775. Rodière et Pont, III, 1764, 1782.

[5]) Rodière et Pont, III, 1739. Pand. fr., *Mariage*, II, 9240.

timp, judecătorii vor considera de bună samă această stipulaţie ca întrecênd limitele dreptului de administraţie conferit bărbatului, şi vor decide că plăţile făcute în executarea unei asemenea clause, nu sunt valide faţă de femee saŭ moştenitorii ei, în privinţa folosinţei posterioare desfacerei căsătoriei. Pentru această folosinţă, femeea va putea cere, deci, o nouă plată de la chiriaş saŭ arendaş, rămânênd acestuĭ din urmă recurs contra bărbatului [1]).

Codul spaniol, din 1889, declară nulă orĭ-ce percepere anticipată a câştiurilor saŭ veniturilor făcută de bărbat, pe mai mult de treĭ anĭ (art. 1363, § ultim). Codul spaniol. Art. 1363.

Aceeaşi soluţie este aplicabilă şi cesiunilor de câştiurĭ, chiar dacă aceste cesiunĭ ar fi fost făcute pe un termen mai scurt de doĭ anĭ, saŭ dacă fiind pe un termen mai lung, ar fi fost transcrise, conform art. 1394 C. civ., pentru-că asemenea cesiunĭ n'ar mai fi un act de administraţie, ci înstrăinarea mijloacelor de care femeea are nevoe spre a putea trăi [2]). Cesiune de câştiurĭ.

2° Incasarea creanţelor dotale.

Bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor femeeĭ sale, are dreptul şi obligaţia de a incasa veniturile şi capitalurile creanţelor dotale, chiar dacă aceste creanţe ar consista într'o rentă, dând chitanţă de primirea lor şi consimţînd la ştergerea ipotecilor ce garantaŭ aceste creanţe [3]).

El, avênd obligaţia de a urmări pe debitoriĭ femeeĭ, Responsab. bărbatuluĭ.

[1]) Cpr. Baudry, III, 135, *in fine*. Baudry et Surville, I. 781. Laurent, XXII, 139. T. Huc, IX, 191. Guillouard, II, 795 urm. Planiol, III, 1060. Aubry et Rau, V, § 510, p. 346, 347. Cas. fr. D. P. 68. 1. 371. Sirey, 69. 1. 17.—Veḑi însă Rodière, nota în Sirey, *loco cit.* Autoriĭ discută chestia cu ocasia art. 1429, 1430 (1268, 1269 C. rom.), la titlul comunităţeĭ, însă chestiunea este aceeaşi şi sub regimul dotal.

[2]) Veḑi Guillouard, II, 795. Planiol, III, 1060.

[3]) Guillouard, IV, 1776. T. Huc, IX, 436. Pand. fr., II, 9121 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 801 urm.—Debitoriĭ femeeĭ ar putea însă să opună chitanţele ce eĭ ar fi primit de la dînsa înainte de celebrarea căsătoriei, chiar dacă aceste chitanţe n'ar avea dată certă, pentru-că, şi în casul uneĭ constituirĭ de dotă universală, şi în acela a unor bunurĭ determinate, bărbatul nu intervine ca un terţiu cesionar, ci în calitate de representant al femeeĭ. T. Huc, IX, 436.

este, în principiŭ, responsabil dacă a neglijat de a întrerupe prescripţia, care ar fi început a curge chiar înaintea căsătorieĭ, afară de casul când ea ar fi fost aproape îndeplinită în momentul săvîrşireĭ căsătorieĭ [1]).

Socoteală de tutelă. El poate, în numele femeeĭ, să primească socotelele tuteleĭ ce-ĭ datoria vechiul sĕŭ epitrop, putênd chiar să transigă în această privinţă [2]).

Concordat. El poate să iea parte la concordat într'un faliment în care o creanţă dotală ar fi interesată [3]).

Casurile în care bărbatul este incapabil. Pentru a putea însă în mod valid primi capitalurile dotale, bărbatul trebue să fie capabil, avênd în casul contrar nevoe de asistenţa curatoruluĭ sĕŭ (art. 428); de-oarece el nu poate avea, pentru bunurile femeeĭ, o capacitate pe care n'o are pentru bunurile sale [4]).

Compensaţie facultativă. Din împrejurarea că bărbatul este în drept a primi creanţele dotale ale femeeĭ, sub a sa chitanţă, resultă că el poate să le opună în compensaţie propriilor sale datoriĭ, de-câte-orĭ creditorul sĕŭ este în acelaşĭ timp debitorul femeeĭ, în momentul când este acţionat [5]). Com-

---

Guillouard, IV, 1777. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 823. Pand. fr., *Mariage*, II, 9140.—Şi *vice-versa*, chitanţele sub semnătură privată date de bărbat sunt oposabile femeeĭ, chiar în urma separaţiuneĭ de bunurĭ, pentru-că ea a fost representată de bărbatul sĕŭ, care a lucrat în calitate de mandatar legal. Cpr. Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9141.

[1]) Aubry et Rau, V, § 535, p. 551, text şi nota 21, şi II, § 214, p. 495, nota 17 (ed. a 5-a). Rodière et Pont, III, 1751. Laurent, XXII, 54, *in fine*. Pand. fr., II, 9145 şi 9335. Répert. Sirey, *Dot*, 1060. Guillouard, IV, 1799. T. Huc, IX, 491. Benoit, I, 180. Troplong, *Prescription*, II, 761, 762. Vazeille, *Prescription*, I, 282 (ed. din 1832). Marcadé, *Prescription*, art. 2252 urm., p. 156. Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1243, § 2, p. 235.—*Contrà*: Seriziat, *Régime dotal*, 216, p. 302.

[2]) Pand. fr., *Mariage*, II, 9128. Répert. Sirey, *Dot*, 807. Guillouard, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 1715. Aubry et Rau, V, § 535, p. 546. C. Montpellier, Pand. Chron., II (anii 1830—1844), 2. 5.

[3]) Pand. fr., *Mariage*, II, 9139.

[4]) Pand. fr., II, 9131. Répert. Sirey, *v°*. *cit.*, 808. Rodière et Pont, III, 1716. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 126, No. 99. Jouitou, I, 42.

[5]) Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9133 urm. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 811 urm. Guillouard, IV, 1778 şi 1827. Rodière et Pont, III, 1861. Aubry et Rau, V, § 535, p. 546 şi 556, text şi nota 9. Jouitou, I, 402, 407. T. Huc, IX, 436. Veḑĭ şi t. VI a Comentariilor noastre, p. 796, nota 4.

pensaţia, în specie, este însă facultativă, iar nu legală [1]).

Bărbatul poate să noveze creanţele femeeĭ, însă pe riscul şi pericolul luĭ; de unde resultă că el ar fi responsabil de câte orĭ novaţiunea ar fi dăunătoare femeeĭ [2]), soluţie care era admisă şi în vechiul drept francez [3]). Novaţiune.

El poate să acorde termene de plată debitorilor doteĭ, însă bine înţeles, sub a sa responsabilitate, la caz de a deveni aceştĭ debitorĭ insolvabilĭ [4]). Acordarea unuĭ termen de plată.

El ar putea chiar să remită datoria debitorilor femeeĭ, dacă contractul matrimonial nu prevede nicĭ-o clausă de întrebuinţare a banilor dotalĭ; însă, în toate casurile, atât novaţia cât şi remiterea datorieĭ nu trebue să fie făcută în frauda drepturilor femeeĭ, pentru-că în asemenea caz, ea ar putea, ca orĭ-ce creditor, să revoace actul bărbatuluĭ prin exerciţiul acţiuneĭ pauliane (art. 975) [5]). Remiterea datorieĭ.

3° Exerciţiul acţiunilor relative la bunurile dotale.

In calitate de administrator al bunurilor dotale, bărbatul poate şi chiar are obligaţia de a exercita acţiunile mobiliare şi posesorĭĭ relative la bunurile femeeĭ [6]). Acţiunĭ mobiliare şi posesorĭĭ.

---

[1]) Répert. Sirey, 814 urm. şi autorĭĭ citaţĭ în nota precedentă. Vedĭ însă C. Caen, Sirey, 56. 2. 180.—Soluţia de maĭ sus este adevărată numaĭ în privinţa capitalurilor dotale; căcĭ în cât priveşte dobînḑile acestor capitaluri, ele aparţinênd bărbatuluĭ, se compensează de drept cu dobînḑile şi chiar cu capitalul datorieĭ bărbatuluĭ. In asemenea caz, compensaţia nu maĭ este decĭ facultativă, ci legală. Cpr. Aubry et Rau, *loco cit*, p. 556, text şi nota 8. Guillouard, IV, 1826. Répert. Sirey, *v° cit*, 817. Desjardins, *De la compensation*, 108. C. Bastia, Sirey, 55. 2. 207. Casurile în care compensaţia este legală.

[2]) Rodière et Pont, III, 1862. Pand. fr., *Mariage*, II, 9136.

[3]) Vedĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 542, p. 402.

[4]) Rodière et Pont, III, 1865. Pand. fr., *v° cit.*, 9138. Tessier, *op. cit.*, II, p. 134.

[5]) Pand. fr., *v° cit.*, II, 9137. Rodière et Pont, I, 151 şi III, 1864.

[6]) T. Huc, IX, 436. Guillouard, IV, 1776. Laurent, XXIII, 475. Jouitou, I, 39. Garnier, *Act. possessoires*, 765. Carou, *Idem*, 765. Aubry et Rau, V, § 535, p. 545. Pand. fr., *Mariage*, II, 9148. Répert. Sirey, *Act. possessoires*, 751, şi *Dot*, 851. Curasson, *Compét. des juges de paix*, II, 1606. Bioche, *Dictionn. des juges de paix*, *I*, *v° Act. possessoire*, 624. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 45.—Femeea separată de bunurĭ şi chiar femeea neseparată poate, însă, dacă este autorisată

Acțiuni petitorii.

Art. 1242 conferă, de asemenea, bărbatului dreptul de a exercita și acțiunile petitorii; numai el poate, în adevĕr, să urmărească pe debitorii și *detentorii* avereĭ dotale, soluție admisă și în Codul Caragea [1]).

Cu-toate-că dreptul și obligația bărbatului de a exercita, în timpul căsătorieĭ, acțiunile femeeĭ relative la bunurile sale dotale, resultă cu prisosință din art. 1242, totuși s'a găsit un autor care să susțină că acțiunile imobiliare petitorii nu aparțin bărbatului, ci femeeĭ autorisată de bărbat, saŭ de justiție, conform dreptului comun [2]).

Această părere a rĕmas însă isolată și toți autorii admit, cu drept cuvînt, că barbatul are exercițiul acțiunilor petitorii, atât ca reclamant cât și ca pârît, fără a avea nevoe de concursul femeeĭ sale [3]).

De și legea prevede, în adevĕr, numai casul când bărbatul ar fi reclamant, totuși nu mai rĕmâne îndoială

---

conform legeĭ, să exercite singură acțiunile posesoriĭ. Répert. Sirey, *Act. possessoire*, 755. Crémieu, *Th. des actions possessoires*, 379. Carou, *op. cit.*, 764. Bélime, *Tr. du dr. de possession et des actions possessoires*, 291.

Dreptul nostru anterior.

[1]) Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1893, No. 58. *C. judiciar* din 1893, No. 72, și Bulet. S-a 1, 1893, p. 586. Bulet. 1886, p. 122. *Dreptul* din 1886, No. 33 și din 1888, No. 29.—In cât privește însă Codul Calimach, o resoluție domnească din 13 Sept. 1840, pusă pe o anafora a Minist. dreptățeĭ din acel an, dispune că bărbatul are nevoe, spre a se judeca pentru fondul dotal, de vechilimeaua (procura) soțieĭ sale. Vedĭ Colecția Pastia, I, p. 453.

Dreptul vechiŭ fr.

In cât privește vechiul drept fr., Roussilhe (*Tr. de la dot*, 219 bis) dice că bărbatul nu putea exercita acțiunile petitorii relative la dota femeeĭ, însă Domat era de altă părere. Vedĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 9149.

[2]) Vedĭ Sincholle, *Inaliénabilité de la dot mobilière et immobilière*, 121 urm.

[3]) Vedĭ Pand fr., *v° cit.*, 9150 urm. și autorii citați acolo. Jurisprudența a făcut de mai multe orĭ aplicația acestuĭ principiŭ. Cpr. C. Galați și Iași, *Dreptul* din 1898, No. 45 și din 1901, No. 11. *C. judiciar* din 1901, No. 17 (cu observația noastră). Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1894, p. 225 și 524. *C. judiciar* din 1894, No. 22. și din 1897, No. 19. C. Grenoble, *Pand. Période.* 94. 2. 181. Vedĭ și autorii citați p. 213, nota 1 și în t. VII a Coment. noastre, p. 382, nota 1. In puterea acestor principiĭ, Curtea din Craiova a decis că numai bărbatul poate cere anularea ipoteceĭ constituite asupra fondul dotal. Vedĭ *Dreptul* din 1892, No. 28.

că el are calitatea de a răspunde ca pârît la acţiunile care ar fi intentate contra femeeĭ, pentru-că dreptul de a fi reclamant atrage, în genere, şi pe acela de a fi pârît [1]).

Urmărirea creanţelor ipotecare.

Din cele maĭ sus expuse resultă că de câte-orĭ soţul a primit ca dotă o creanţă ipotecară într'un imobil, numaĭ el este în drept a exercita urmărirea acesteĭ creanţe, prin vîndarea silită a imobiluluĭ ipotecat, făcênd toate actele de urmărire în numele sĕŭ [2]).

Titlul sub care bărbatul exercită acţiunile dotale. Controversă.

Naşte însă întrebarea : Sub ce titlu bărbatul exercită aceste acţiunĭ ? Unĭĭ pretind că el le exercită în numele seŭ personal, ca usufructuar al doteĭ (art. 1243), iar nu în numele femeeĭ [3]).

Această opinie este cu desăvîrşire inadmisibilă ; căcĭ din art. 1242 resultă cu suficienţă că bărbatul exercită acţiunile în numele femeeĭ, în virtutea dreptuluĭ de administraţie pe care i-l conferă legea [4]).

Prima consecinţă ce resultă din acest sistem, este că cel de al treilea, care se judecă cu bărbatul, nu are nevoe de a pune pe femee în causă, fiind-că ea este parte în proces prin faptul că este representată de bărbatul seŭ [5]).

Lucru judecat.

O altă consecinţă care resultă din acest mandat *ad litem*, conferit bărbatuluĭ în privinţa acţiunilor dotale, este că hotărîrile pronunţate în favoarea, saŭ în contra bărbatuluĭ, constituesc lucru judecat faţă de femee şi îĭ

---

[1]) Planiol III, 1513. Marcadé, VI, art. 1549, No. II, p. 35. Aubry et Rau, V, § 535, p. 546, text şi nota 7. Rodière et Pont, III, 1759. Troplong, IV, 3107. Jouitou, I, 40. Guillouard, IV, 1780. Répert. Sirey, *Dot*, 861 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9153 urm.—Veḑĭ însă C. Riom, Sirey, 46. 2. 18, care pune în principiŭ că acţiunile terţiilor privitoare la bunurile dotale trebue să fie îndreptate atât în contra bărbatuluĭ cât şi în contra femeeĭ. Această decisie este însă inadmisibilă şi ca atare, cu drept cuvînt, criticată de toţi autorii. Veḑĭ şi *infrà*, nota 5.

[2]) Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1902, No. 85.

[3]) Veḑĭ Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 139, *ad notam*. Toullier D., VI, partea II, 393.

[4]) Guillouard, IV, 1781. T. Huc, IX, 437. Pand. fr., *Mariage*, II, 9159, şi toţi autorii.

[5]) Guillouard, IV, 1782. Pand. fr., *v° cit.*, 9160 urm.—Veḑĭ însă C. Riom, Sirey, 46, 2, 18 (decisie citată *suprà*, în nota 1 şi combătută de toţi autorii).

sunt oposabile, de-vreme-ce ea a figurat în judecată prin bărbatul sĕŭ [1]).

Neexercitarea acțiunilor dotale de către femee. Controversă.

Din împrejurarea că, după art. 1242, numaĭ bărbatul are exercițiul acțiunilor privitoare la bunurile femeeĭ, resultă că femeea nu are calitatea de a le exercita nicĭ chiar cu autorisarea bărbatuluĭ, și *a fortiori*, nicĭ cu acea a justițieĭ [2]).

Femeea n'ar putea să se substituiască bărbatuluĭ spre a exercita acțiunile dotale, nicĭ chiar în privința acelor acțiunĭ care ar avea un caracter conservator și urgent, precum ar fi, de exemplu: întreruperea uneĭ prescripțiĭ. Singura cale ce-ĭ aparține, în caz de negligență din partea bărbatuluĭ, este numaĭ de a cere separația de patrimonii [3]).

Intervenirea femeeĭ alăturea cu bărbatul eĭ.

Dar, dacă femeea nu poate exercita acțiunile dotale, faptul că ea ar fi intervenit alăturea cu bărbatul sĕŭ nu

---

[1]) Cpr. Cas. rom. *C. judiciar* din 1893, No. 72, și Bulet. S-a 1, 1893, p. 586. *Dreptul* din 1893, No. 58. Bulet. 1888, p. 147, și *Dreptul* din 1888, No. 29. Bulet. 1886, p. 122. Cas. fr. D. P. 65. 1. 264. Sirey, 65. 1. 440. Pand. fr., *Mariage*, II, 9166. Répert. Sirey, *Dot*, 888. Jouitou, I, 40. Troplong, IV, 3106. Odier, III, 1180. Guillouard, IV, 1783. Rodière et Pont, III, 1760. Laurent, XX, 110. Aubry et Rau, V, § 535, p. 547, text și nota 11. Vedĭ și t. VII a Comentariilor noastre, p. 552, text și nota 2.

[2]) Aubry et Rau, V, § 535, p. 547, text și notele 9, 10. Guillouard, IV, 1785. Jouitou, I, 41. Odier, III, 1177. T. Huc, IX, 438. Répert. Sirey, *Dot*, 874. Pand. fr., 9168 urm. Vedĭ și Pand. fr., *Actions possessoires*, 760. Marcadé, VI, art. 1549, No. II. Benoit, I, 106. C. Grenoble, D. P. 65. 2. 205. Sirey, 66. 2. 137.—*Contrà*: Rodière et Pont, III, 1758. Seriziat, 76. Massé-Vergé, IV, § 668, p. 224, nota, 5. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 261.

[3]) Baudry, III, 374. Laurent, XXIII, 475. Guillouard, IV, 1785 și 1829. Aubry et Rau, V, § 536, *in fine*, p. 557. Rodière et Pont, III, 1757. Colmet de Santerre, VI, 221 bis V. Pand. fr., *v° cit.*, 9173. Répert. Sirey, *Dot*, 875. Vedĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 382, nota 1.—*Contrà*: Troplong, *Prescription*, II, 599. Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 554, p. 394. Cpr. și Cas. rom. *C. judiciar* din 1900, No. 63, și Bulet. 1900, p. 1046 și 1366. Vedĭ și *infrà*, p. 216. Femeea ar putea însă să facă actele conservatoriĭ, care nu ar cere introducerea uneĭ acțiunĭ în justiție, precum ar fi, de exemplu: reînoirea uneĭ inscripțiĭ ipotecare (art. 1754, § ultim). Aubry et Rau, *loco cit.* Rodière et Pont, *loco cit.* Pand. fr., *v° cit.*, II, 9181.

poate să împedice exercițiul legitim al acțiuneĭ: *Quod abundat non viciat* [1]).

Regula după care numaĭ bărbatul are exercițiul acțiunilor dotale, sufere o însemnată excepție în materie de împărțeală. Ast-fel, bărbatul nu poate, fără concursul femeeĭ, nicĭ să provoace împărțeala bunurilor dotale, care ar fi în indivisiune cu alțiĭ, nicĭ să se apere contra împărțeleĭ cerute de ceilalțĭ copărtași, pentru-că dreptul, ce-l are bărbatul de a exercita acțiunile femeeĭ, n'a atras nicĭ-odată, ca consecință, dreptul de a cere împărțeala [2]). Împărțeală. Controversă.

Ast-fel, la Romanĭ, bărbatul, care era în drept a revendica fondul dotal [3]), nu putea să exercite acțiunea în împărțeală, fără concursul femeeĭ [4]). „Femeea nu are voe să ceară împărțeala moștenireĭ, a căreĭ parte i se cuvine eĭ, dice art. 1077 din Codul Calimach, fără știrea și primirea bărbatuluĭ eĭ, *dar nicĭ bărbatul nu poate să o ceară fără voința eĭ*". Aceleași principiĭ fiind admisibile și astă-dĭ, împărțeala se va face cu concursul ambilor soțĭ [5]), dacă Dreptul roman și dreptul nostru anterior. Art. 1077 C. Calimach.

---

[1]) Guillouard, IV, 1894, *in fine*, p. 213. Répert. Sirey, *Dot*, 873. Seriziat, *op. cit.*, 76, p. 86.

[2]) De aceea epitropul, care are exercițiul acțiunilor mobiliare ale minoruluĭ (argum. *a contrario* din art. 408; v. t. II a Coment. noastre, p. 182), nu poate, fără autorisarea consiliuluĭ de familie, să exercite în numele minoruluĭ o acțiune în împărțeală, nicĭ chiar pentru averea mobiliară (art. 409). Cu alte cuvinte, dreptul de a exercita acțiunile nu conferă, în genere, dreptul de a porni o acțiune în împărțeală. In Francia, se maĭ trage încă argument în favoarea acestuĭ sistem, din art. 818, care refusă bărbatuluĭ dreptul de a cere împărțeala pentru lucrurile chiar mișcătoare, ce nu fac parte din comunitate, argument care la noĭ lipsește, fiind-că acest text n'a maĭ fost reprodus în Codul nostru.

[3]) „*De his quæ in dotem data ac direpta commemoras, mariti tui esse actionem, nulla est dubitatio*". L. 11, Cod., *De jure dotium*, 5. 12. Vedĭ și L. 9, Cod., *De rei vindicatione*, 3. 32.

[4]) „*Mariti, qui fundum communem cum alio in dotem inæstimatum acceperunt, ad communi dividundo judicium provocare non possunt, licet ipsi possint provocari*". L. 2, Cod., *De fundo dotali*, 5. 23.

[5]) Aubry et Rau, V, § 535, p. 547, 548, text și nota 12. Odier, III, 1181. Colmet de Santerre, VI, 221 bis IV. Baudry, III, 375. Baudry et Wahl, *Successions*, II, 2927. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1625. Bartin, *Études sur le régime dotal*, I, 99 urm. Vigié, III, 489. Laurent, XXIII,

contractul matrimonial nu conferă bărbatului dreptul de a exercita singur această acțiune, ceea ce părțile pot face [1]).

Acțiunea în grănițuire.

Cât pentru acțiunea în grănițuire (art. 584), ea constituind un act de administrație, poate să fie exercitată de bărbat fără concursul femeei [2]).

Expropriarea fondului dotal.

Expropriarea silită a unui imobil dotal va fi îndreptată atât în contra femeei cât și contra bărbatului, care va fi chemat spre a o autorisa de a sta în judecată [3]).

Imobile parafernale.

Dacă imobilul urmărit este parafernal, urmărirea se va îndrepta contra femeei, însă chemarea bărbatului este iarăși necesară, spre a autorisa pe soția sa. Creditorul va trebui, și într'un caz și în altul, să comunice actele de urmărire atât femeei cât și bărbatului. (Cas. rom. *Dr.* din 1882, No. 63).

Contestație la urmărire. Controversă.

Din cele mai sus expuse resultă că, la caz de urmărire silită, a unui imobil dotal, femeea nu poate face contestație la urmărire, nici chiar cu autorisarea bărbatului, asemenea contestație neputând să emane de cât de la însu-și soțul învestit de lege cu dreptul de a exercita ori-ce acțiuni privitoare la fondul dotal. Este adevarat că Curtea noastră supremă, prin două decisii consecutive a decis contrariul [4]), sub cuvînt că n'ar fi vorba în

476. Gouillouard, IV, 1787. Planiol, III, 1514. T. Huc, IX, 439. Rodière et Pont, III, 1761. Seriziat, 75. Cubain, *Droit des femmes*, 349. Dutruc, *Partage de success.*, 290. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 142, text și nota 838. Tessier, *Quest. sur la dot*, 52 urm., p. 61 urm. Michaux, 1522. Demolombe, XV, 584. Marcadé, III, 288. Répert. Sirey, *Dot*, 898 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9194 urm. Vedi și t. III a Coment. noastre, p. 443, text și nota 3.—*Contrà*: Troplong, IV, 3108 urm. Benoit, I, 117, p. 143 urm. Massé-Vergé, IV, § 668, p. 225, nota 9. Planiol, III, 2335. Chardon, *Puissance maritale*, 253, p. 145 urm. (ed. belgiană).

[1]) Guillouard, IV, 1789. Pand. fr., 9199. Répert. Sirey, *Dot*, 904.

[2]) Guillouard, IV, 1790. Pand fr., II, 9201. Répert. Sirey, *Dot*, 895. Baudry et Surville, III, 1626.

[3]) Cpr. Cas. Rom. *Dreptul* din 1888, No. 21 (două decisii) și Bulet. 1888, p. 173 și 178. *Dr.* din 1881, No. 36. Art. 2208, § 2 din Codul fr., nereprodus de legiuitorul nostru, este formal în această privință. Cpr. Baudry et Surville, III, 1627 și 1672, p. 335. Planiol, III, 1514, 2°. Pand. fr., *Mariage*, II, 9202. Répert. Sirey, *Dot*, 912. Troplong, IV, 3116.

[4]) La judecarea acestor două recursuri am luat și noi parte, însă am rămas în minoritate. Din nefericire, însă, legea Curței de casație obligă pe toți judecătorii a subsemna decisia majorității. Vedi observațiile foarte judicioase a D-lui presid. N. Mandrea, publicate în *C. judiciar* din 1903, No. 54.

specie, de o adevarată acțiune dotală, ci de o acțiune conservatorie, pe care femeea ar putea s'o exercite [1]). Această soluție este, după părerea noastră inadmisibilă, pentru-că, după cum am vĕḑut *suprà*, p. 214, femeea nu poate nicĭ-într'un caz să se substituească bărbatuluĭ, spre a exercita acțiunile privitoare la dota sa, ea avênd numaĭ, la caz de negligența bărbătuluĭ, dreptul de a cere separarea de patrimoniĭ.

Expropr. imobiluluĭ dotal p. causă de utilitate publică.

In caz de a se expropria un imobil dotal pentru causă de utilitate publică, expropriarea se hotărĕște după ce se ascultă pe bărbat (art. 16 L. din 20 Octombre 1864, nemodificată, în unele privințĭ, prin legea din 9 Februar 1900).

Conveńțiile prin care se modifică drepturile bărbatuluĭ.

Drepturile bărbatuluĭ asupra bunurilor dotale, ast-fel cum le determină art. 1242, pot ele fi modificate prin contractul matrimonial? Art. 1242 prevede o restricție la aceste drepturĭ când, după ce ḑice că bărbatul este singur în drept a percepe fructele și dobînḑile doteĭ, dispune că: se poate, cu-toate-acestea, stipula în contractul de căsătorie că femeea va primi ea însă-șĭ, pe fie-care an și sub propria eĭ chitanță, o parte din veniturile sale, pentru întreținerea și trebuințele sale [2]).

Această clausă are de efect de a lipsi pe bărbat de o parte din veniturile doteĭ, însă ea ne aducênd nicĭ-o atingere dreptuluĭ sĕŭ de administrație, tot el va administra înainte. Cu-toate-că femeea și-ar fi reservat o parte din venitul eĭ, debitoriĭ doteĭ ar putea să plătească capitalurile dotale în mânile bărbatuluĭ, pentru-că această clausă este relativă numaĭ la modul de distribuire a veniturilor [3]).

---

[1]) Vedĭ *C. judiciar* din 1900, No. 63 și Bulet. Cas. S-a II, 1900, p. 1046 și 1366. Cpr. în acelașĭ sens: C. Riom, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3324, nota 1.—*Contrà*: C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1897, No. 19.

[2]) Femeea n'ar putea, decĭ, să stipuleze că ea va primi totalitatea veniturilor doteĭ constituite bărbatuluĭ; căcĭ aceasta ar însemna a desființa usufructul bărbatuluĭ. Trib. Suceava, *Dreptul* din 1890, No. 61. Troplong, IV, 3130. „*Ut si quidem fundum in dotem dederit mulier, ita ut maritus fructus redderet, non esse ratum pactum*“. (L. 1, § 4, *ab initio*, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4). Vedĭ și *suprà*, p. 19.

[3]) Rodière et Pont, III, 1735. Odier, III, 1207. Massé-Vergé, IV, § 669, p. 227, nota 18. Pand. fr., II, 9219. Troplong, IV, 3131 urm.—Partea din venitur ce și-a reservat femeea

Plata veniturilor reservate.

Cât pentru veniturile reservate femeeĭ, ele se vor plăti direct eĭ, de debitorul doteĭ, dacă contractul arată debitorul de la care femeea urmează a primi suma reservată, saŭ dacă nu există de cât un singur debitor orĭ detentor al doteĭ [1]).

In lipsa uneĭ asemenea indicaţiunĭ, şi dacă femeea şi-a reservat o sumă determinată, iar nu o parte oare-care din venitурĭ, precum: jumătate, a treia parte, etc., debitorĭĭ vor plăti în mânile bărbatuluĭ, iar nu în mânile femeeĭ. Dacă unul din eĭ a plătit femeeĭ, plata nu va fi validă faţă de bărbat de cât atuncĭ când femeea n'a luat de la alţiĭ sumele ce ea şi-a reservat. Dacă maĭ mulţĭ debitorĭ aŭ făcut plăţĭ femeeĭ, singurele plăţĭ valide sunt acelea făcute înainte ca femeea să fi epuisat suma reservată; toate celelalte plăţĭ sunt nule [2]).

Plata impositelor şi a cheltuelilor de întreţinere.

Femea care şi-a reservat prin contract o parte din veniturile doteĭ, trebue să plătească impositele şi cheltuelile de întreţinere aferente la partea din veniturile reservate [3]). (Veḑĭ *infrà*, p. 232).

Caracterul veniturilor reservate.

Clausa prin care femeea şi-a reservat pe fie-care an o parte din veniturile sale, nu râdică acestor venitурĭ caracterul lor de dotalitate; în cât ele rĕmân tot inalienabile şi neurmăribile, ca şi cum ele ar fi primite de bărbat; căcĭ, fie că ele sunt primite de femee, fie de bărbat, tot

---

rĕmâne tot dotală (cpr. Cas. fr. Sirey, 59. 1. 792; C. Aix, Sirey, 84. 2. 119); de unde resultă că aceste venitурĭ nu pot fi urmărite de creditorĭĭ eĭ, în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, de cât pentru porţiunea care nu este afectată sarcinilor căsătorieĭ. Répert. Sirey, *Dot*, 1316. Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, 609. Cas. fr. D. P. 86. 1. 287. Cpr. şi Jouitou, I, 123, p. 139—140.

[1]) Rodière et Pont, III, 1735. Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9222.

[2]) Rodière et Pont, *loco cit.* Pand. fr., II, 9223.—In cât priveşte casul în care femeea şi-ar fi reservat o parte oare-care din veniturile doteĭ, de exemplu: jumătate, a patra parte, etc. chestiunea este controversată. După unĭĭ, în adevĕr, toţĭ debitorĭĭ trebue, în asemenea caz, să plătească bărbatului, iar după alţiĭ, plăţile ar putea fi făcute femeeĭ. Veḑĭ autorĭĭ citaţĭ în Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9224.

[3]) Cas. fr. D. P. 75. 1. 84. Sirey, 74. 1. 367. Pand. fr., II, 9225, Répert. Sirey, *Dot*, 1050. Jouitou, I, 36. Laurent, XXIII. 485, *in fine*. Guillouard, IV, 1813. Thiry, III, 514.

aceeaşi menire aŭ, adecă: de a fi întrebuinţate la susţinerea sarcinilor căsătoriei [1]).

Veniturile reservate şi capitalisate aparţin bărbatului.

Din împrejurarea că clausa în chestiune nu împedică ca veniturile primite de femee să rămână tot dotale, resultă că dacă femeea nu le-a cheltuit, ci le-a pus la o parte şi le-a capitalisat, aceste economiĭ vor aparţinea bărbatuluĭ [2]).

Reservarea din partea femeeĭ a tuturor veniturilor sale.

Femeea poate să-şĭ reserve, prin contract, nu numaĭ o parte, dar toate veniturile sale dotale? Cu alte cuvinte, se poate conveni că bărbatul va avea administraţia doteĭ, fără a avea folosinţă eĭ? Afirmativa este generalmente admisă, pentru-că această clausă are multă asemănare cu aceea prin care femeea ar conferi bărbatuluĭ administraţia bunurilor sale parafernale, sub îndatorirea de a-ĭ da socoteală. In asemenea caz, ceea ce părţile aŭ numit dotă n'ar fi în realitate de cât o parafernă, pe care ele ar fi declarat-o inalienabilă [3]).

Am vĕḑut însă *suprà*, p. 208, că părţile n'ar putea stipula, în contractul de căsătorie, că bărbatul n'ar putea să închirieze saŭ să arendeze bunurile dotale fără consimţimîntul femeeĭ.

Reservarea din partea femeeĭ a administraţieĭ tuturor bunurilor sale. Controversă.

Femeea n'ar putea, de asemenea, după părerea generalmente admisă, să-şĭ reserve, prin contractul de căsătorie, administraţia *tuturor* bunurilor sale dotale, asemenea clausă fiind contrară însu-şĭ textuluĭ art. 1242, după care această administraţie se cuvine bărbatuluĭ. Apoĭ, Tronchet, în Consiliul de Stat, a asimilat administraţia doteĭ cu acea a comunităţeĭ, ḑicênd că nicĭ una, nicĭ alta nu poate fi încredinţată femeeĭ [4]). In fine, n'ar fi logic, într'un regim menit a apăra pe femee contra proprieĭ sale inexperienţe, de a remite în mânile eĭ întreaga gestiune a doteĭ sale [5]).

---

[1]) Guillouard, IV, 1795. Pand. fr., *Mariage*, II, 9228 urm.

[2]) Troplong, IV, 3133. Pand. fr., 9232. Répert. Sirey, *Dot*, 1005.

[3]) Cpr. Rodière et Pont, III, 1737. Pand. fr., *Mariage*, II, 9236.

[4]) Veḑĭ Locré, *Législ. civile*, XIII, p. 163. Fenet, *Travaux préparatoires et motifs du Code civil*, XIII, p. 538.

[5]) Cpr. în acest sens: Troplong, I, 69. Aubry et Rau, V, § 535, p. 549, text şi nota 16. Marcadé, V, art. 1387—1389, No. VI, p. 401 urm. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 86 şi II, p. 124, No. 97, *in fine*. Massé-Vergé, IV, § 668, p. 223, 224, nota 2. Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*,

Bărbatul poate să dea procură femeeĭ spre a administra dota.

Dar, dacă femeea n'ar putea să iea de la bărbat administraţia pe care i-o dă legea, nimic n'ar împedeca pe bărbat de a se descarca de administraţie, dând pentru aceasta o procură femeeĭ sale, fiind-că de şi supusă regimuluĭ dotal, femeea nu este lovită de nicĭ-o incapacitate de a contracta [1]). El va avea, în asemenea caz, contra femeeĭ acţiunea *mandati directa*, spre a-ĭ cere socoteală şi restituirea sumelor incasate de dînsa.

4° Înstrăinarea mobilelor dotale.

Bărbatul poate să înstrăineze dota mişcătoare? Afirmativa nu sufere nicĭ-o îndoială, de câte-orĭ dota consistă în banĭ, sau în alte lucrurĭ fungibile, orĭ consumtibile [2]), saŭ în obiecte corporale orĭ incorporale preţeluite *venditionis causa* [3]); pentru-că el devenind, precum am vĕdut, proprietarul lor, înstrăinărea nu este, în asemenea caz, de cât exerciţiul dreptuluĭ sĕŭ de proprietate (art. 480) [4]).

IV, p. 298, 299. Lyon-Caen, nota în Sirey, 86. 1. 161. Jouitou, I, 30. Baudry, III, 374. Labbé, *Revue critique*, anul 1887, p. 442 urm. Vedĭ şi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 119.—*Contrà*: Guillouard, IV, 1792—1794. Rodière et Pont, I, 70 şi III, 1736. Planiol, III, 1521. Laurent, XXI, 126. Répert, Sirey, *Contrat de mariage*, 111. T. Huc, IX, 435. Pand. fr., *Mariage*, II, 9237 urm. şi maĭ cu samă 9239. Cas. fr. Sirey, 86. 1. 161. D. P. 86. 1. 249. Vedĭ asupra acesteĭ controverse: Répert Sirey, *Dot*, 980 urm.

[1]) Seriziat, *Régime dotal*, 82, p. 91. Cas. fr. Sirey, 36. 1. 849. Mandatul ce barbatul va da, în această privinţă, soţieĭ sale, va trebui să fie expres; un mandat tacit n'ar fi oposabil terţiilor acţionaţĭ de femee. Cu-toate-acestea, Curtea de casaţie a decis că de câte-orĭ femeea intentă o acţiune relativă la dota eĭ, cu asistenţa saŭ autorisarea bărbatuluĭ, *din natura lucrurilor resultă că ea nu poate fi considerată de cât ca o mandatară a bărbatuluĭ.* Vedĭ *Dreptul* din 1 Maĭ 1903, No. 34. Prin această interpretare largă se intervertesc însă rolurile şi să dă femeeĭ acţiunile pe care legea le conferă numaĭ bărbatuluĭ. Bărbatul este liber, precum am spus maĭ sus, să dea mandat femeeĭ sale spre a exercita o acţiune dotală, însă acest mandat nu poate să resulte din natura lucrurilor, după cum decide Curtea de casaţie, ci din voinţa expresă a bărbatuluĭ.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 192 urm.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 196.

[4]) Cpr. Judec. ocol. Bârlad, *C. judiciar*, din 1902, No. 4.

Dota mobiliară este alienabilă, chiar când ea a rămas proprietatea femeeĭ, dacă părțile n'aŭ stipulat inalienabilitatea eĭ [1]); căcĭ, pe lângă că art. 1248 nu declară inalienabil de cât *fondul* dotal, apoĭ, art. 1249, care nu există în Codul francez, permite femeeĭ de a înstrăina dota eĭ mișcătoare cu autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justițieĭ; de unde resultă că creditoriĭ eĭ pot urmări această dotă pentru datoriĭ contractate în timpul căsătorieĭ [2]). Această chestiune va fi însă examinată maĭ la vale, sub art. 1249, când ne vom ocupa despre condiția juridică a avereĭ dotale în timpul căsătorieĭ.

Folosința bărbatului asupra bunurilor dotale și sarcinile acesteĭ folosințĭ.

Art. 1243, § 1.—Bărbatul este supus, în privința avereĭ dotale, la toate obligațiunile unuĭ usufructuar. (Art. 540, 545 urm., 1233, 1244, 1280, 1281, 1754 urm. C. Civ. Art. 1562, § 1 C. fr.)

Art. 1244.—Bărbatul nu este dator să dea cauțiune pentru primirea doteĭ mișcătoare a femeeĭ, dacă nu s'a supus la această îndatorire prin contractul de căsătorie. (Art. 541, 1243 C. civ. Art. 1550 C. fr.)

Bărbatul nu are numaĭ administrația doteĭ, el are și folosința eĭ, pentru-că dota îĭ este adusă spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătorieĭ (art. 1233) [3]), și am vĕdut

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 193, nota 3.

[2]) Vedĭ Judec. ocol. Bârlad, *C. judiciar* din 1902, No. 4.

[3]) „*Dotis fructum ad maritum pertinere debere, æquitas suggerit: cùm enim ipse onera matrimonii subeat, æquum est eum etiam fructus percipere*". (L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

Din împrejurarea că, sub regimul dotal, bărbatul percepe fructele și veniturile doteĭ, spre a putea suținea sarcinile căsătorieĭ, Curtea de casație din Francia a tras conclusia că numaĭ el este, în principiŭ, obligat a plăti, în limitele stăreĭ și putereĭ sale, lucrurile necesare femeeĭ, cumparate de dînsa pentru îmbrăcămintea eĭ, afară de casul când din împrejurărĭ ar resulta că ea s'a obligat personal cu autorisarea bărbatuluĭ (D. P. 98. 1. 18. Cpr. și Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1902. 2. 30). Bărbatul este obligat, în specie, în basa unuĭ pretins mandat tăcit ce el e presupus a fi conferit femeeĭ în această privință. Aceasta poate să fie până la un punct oare-care adevărat, însă femeea care ar avea avere parafernală, ar putea foarte bine să cheltuiască venitul paraferneĭ sale pentru trebuințile sale personale.

suprà, p. 190, nota 3, că această folosinţă exclude ideea de proprietate, pe care o susţin unii autorĭ. Bărbatul nu are, decĭ, în dreptul actual, fructele *jure domini*, ca în dreptul roman.

Bărbatul este usufructuarul dotei.

Este de observat că legea nu spune în termenĭ expreşĭ că bărbatul este usufructuarul doteĭ; însă aceasta resultă din art. 1242, § 2, care îĭ conferă dreptul de a lua fructele şi dobîndile doteĭ, precum şi din art. 1243, § 1, care-l declară supus tuturor obligaţiilor unuĭ usufructuar. Apoĭ, aceasta maĭ resultă, în fine, şi din art. 1280, care stabileşte un mod special de repartiţie a fructelor imobilelor dotale, între bărbat şi femee, la desfacerea căsătorieĭ saŭ separaţia de patrimoniĭ [1]).

Dar, dacă bărbatul este usufructuarul doteĭ, el nu poate fi aseměnat unuĭ usufructuar ordinar, drepturile şi obligaţiile luĭ fiind în genere maĭ marĭ de cât ale acestuia [2]).

Dreptul nostru anterior.

Această folosinţă a doteĭ, bărbatul o avea şi în dreptul nostru anterior. „Bărbatul iea totdeauna *venitul zestreĭ*, dice Codul Caragea (art. 9, partea III, capit. 16), şi art. 10 din acelaşĭ Cod *(loco cit.)* adaogă: „*Rodul zestreĭ este al bărbatuluĭ*“ [3]). Aceeaşĭ soluţie era admisă şi sub Codul Calimach (art. 1637) [4]). Va să dică usufructul doteĭ este ceva tradiţional la noĭ.

Fructele care aparţin bărbatuluĭ.

Toate fructele doteĭ, de orĭ-ce natură ar fi, naturale, industriale, saŭ civile, aparţin bărbatuluĭ: „*Fœtus jumentorum, et omnia quæ fructuum nomine continentur, ad lucrum mariti pertinent pro tempore matrimonii*“. (L. unică, § 9, *in medio*, Cod., *De rei uxoriæ actione*, etc. 5. 13).

Astfel, cuvîntul general „fructe“ cuprinde: sporul a-

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 514.

[2]) Cpr. C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1900, No. 76, şi *Dreptul* din acelaşĭ an, No. 78. Veḑĭ şi *infrà*, p. 224, nota 5.

[3]) „Avênd în vedere, ḑice trib. de Ilfov, că, sub Codul Caragea, bărbatul nu dobîndeşte nicĭ într'un caz proprietatea fondului dotal, ci numaĭ folosinţa saŭ usufructul luĭ“. *C. judiciar*, din 1892, No. 12, p. 10. Cpr. Alex. Degré, *Dreptul* din 1874, No. 1. Veḑĭ şi *suprà*, p. 197.

[4]) Veḑĭ *suprà*, p. 198. Veḑĭ şi circul. Minist. dreptăţeĭ din 30 Martie 1861 cătră tribunale (Colecţia Pastia, III, p. 1384) de a nu se da cu împrumut banĭ de zestre din depositele tribunalelor, fără voea bărbaţilor, *carĭ*, ḑice circulara, *după legĭ aŭ tot dreptul de a dispune de venitul zestreĭ.*

nimalelor (prăsila), productele pămîntuluĭ, pădurilor, minelor, carierelor, fondurilor de comerț, dobînda creanțelor chirografare saŭ ipotecare, chiriile caselor, arenḑile moșiilor, cupoanele efectelor publice, etc. [1]).

Când începe folosința bărbatuluĭ.

Dreptul de folosință al bărbatuluĭ începe din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, chiar dacă bunurile din care se compune dota nu i-aŭ fost încă trădate [2]); de unde resultă că el va restitui femeeĭ, saŭ moștenitorilor sĕĭ, la desfacerea căsătorieĭ, fructele civile percepute pentru o perioadă anterioară căsătorieĭ, fiind-că aceste fructe aparțin femeeĭ, fie ca bunurĭ dotale, fie ca bunurĭ parafernale [3]).

Art. 1280.

Dacă folosința bărbatuluĭ încetează în cursul primuluĭ an al căsătorieĭ, atât fructele naturale cât și acele civile ale doteĭ se vor împărți între ambiĭ soți, saŭ moștenitoriĭ lor, în proporțiune cu timpul cât a ținut căsătoria (art. 1280) [4]).

Recoltele prinse de rădăciní.

Fructele doteĭ aparținênd, după cum am vĕḑut, bărbatuluĭ, din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, de aicĭ resultă că el va avea drept la recolta prinsă de rădăciní, chiar dacă căsătoria ar fi avut loc în ajunul coacereĭ eĭ. Bărbatul va trebui însă, în asemenea caz, să despăgubească pe femee de cheltueala arătureĭ, sămănătureĭ, etc., conform regulei: «*Fructus intelliguntur deductis impensis*« (L. 36, § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5. 3) [5]).

Inaplicarea, în specie, a art. 524. Controversă.

Este de observat că, după art. 524 de la usufruct, usufructuarul se folosește de arăturile și sămănăturile proprietaruluĭ, iar proprietarul de acele ale usufructuaruluĭ, *fără a puteu pretinde unul de la altul vr'o despăgubire*; însă această dispositie, fiind excepțională, nu se aplică în specie. Prin urmare, femeea, saŭ moștenitoriĭ eĭ vor avea drept

---

[1]) Cpr. Troplong, IV, 3129, p. 156.

[2]) C. Toulouse, D. P. 91. 1. 202. Guillouard, IV, 1800. Aubry et Rau, V, § 535, p. 551. Pand. fr., *Mariage*, II, 9243. Répert. Sirey, *Dot*, 925.

[3]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 926. Pand. fr., II, 9244. Guillouard, *loco cit.* Troplong, IV, 3129. Rodière et Pont, III, 1717. Aubry et Rau, *loco cit.* Cpr. L. 7, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[4]) Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 24. Guillouard, *loco cit.* Répert. Sirey, *v° cit.*, 927.

[5]) Veḑĭ și L. 7. Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3, unde se ḑice: „*Fructus eos esse constat, qui deducta impensa supererunt*“.

la o despăgubire, conform reguleĭ generale statornicite de art. 484 [1]).

Și *vice-versa*, bărbatul care, în ultimul an al căsătorieĭ, a făcut cheltueli de sămănături, arături, etc., va trebui să fie despăgubit de femee saŭ de moștenitoriĭ eĭ, când el va restitui dota [2]), putênd să compenseze cheltuelile la care are drept cu dota alienabilă ce el trebue să restitue [3]).

Intinderea folosinței bărbatuluĭ. Art. 524, 525.

Intinderea folosinței bărbatuluĭ asupra bunurilor dotale, se determină, în lipsă de text, după regulele prevĕdute la titlul usufructuluĭ (art. 524, 525) [4]), afară de modificările aduse prin art. 1280 [5]).

---

[1]) Troplong, IV, 3129. Pand. fr., *Mariage*, II, 9246. Répert. Sirey, *Dot*, 958 urm. Benoit, I, 144. Guillouard, IV, 1806. Rodière et Pont, III, 1719 și 1942. Aubry et Rau, V, § 535, p. 552. Tessier, II, p. 159.—*Contrà* : Laurent, XXIII, 480. Colmet de Santerre, VI, 221 bis VI.

[2]) Troplong, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 1942. Cpr. L. 7, Pr. și § 16, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[3]) C. București, *C. judiciar*, din 1900, No. 76 și *Dreptul* din acelaș an, No. 78.

[4]) Cpr. C. Galați, *C. judiciar*, din 1895, No. 15.

[5]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 552. Répert. Sirey, *Dot*, 928. Pand. fr., *Mariage*, II, 9248. Guillouard, IV, 1801.

Deosebirĭ între usufructul ordinar și folosința bărbatuluĭ.

Am vĕdut că bărbatul are, în timpul căsătorieĭ, usufructul doteĭ femeeĭ sale. Intre usufructul bărbatuluĭ și usufructul ordinar există însă maĭ multe deosebirĭ, din care vom semnala cele maĭ de căpetenie. Ast-fel :

1° Usufructuarul ordinar este obligat a da cauțiune, că se va folosi ca un bun părinte de familie, dacă nu este scutit prin actul constitutiv al usufructuluĭ (art. 541) ; pe când bărbatul nu este obligat a da cauțiune, dacă nu s'a supus la aceasta prin însu-și contractul de căsătorie (art. 1244), din causă că această cauțiune ar fi fost jignitoare pentru dînsul. Vedĭ *infrà*, p. 233.

2° Usufructul ordinar poate fi cedat altuia (art. 534), ipotecat, când el are de obiect un imobil (art. 1750, 2°) ; pe când, cel puțin după părerea generală, pe care am admis-o și noĭ (v. *infrà*, p. 229), usufructul bărbatuluĭ nu poate fi nicĭ cesionat, nicĭ ipotecat.

3° Usufructuarul ordinar dobîndește fructele naturale saŭ industriale prin perceperea lor (art. 524), iar fructele civile ḑi cu ḑi (art. 525) ; pe când bărbatul dobîndește toate fructele, de orĭ-ce natură ar fi, numaĭ ḑi cu ḑi (art. 1280) ;

4° Usufructuarul ordinar nu are drept la nicĭ-o despăgubire pentru recoltele ce el a omis de a le culege în timpul usufructuluĭ ; pe când, din contra, bărbatul are dreptul la

Astfel, dacă dota consistă într'un cârd de boĭ, într'o turmă de oĭ, etc., bărbatul va avea drept la brânză, lapte, lână, sporul animalelor (prăsila), peile vitelor, etc., sub îndatorire, însă, de a înlocui animalele care pier [1]).

Dacă pe moșia constituită dotă există o mină, o cariera de piatră, de nisip, etc., bărbatul va avea drept la

Casul în care dota consistă într'o mină, carieră, etc.

[1]) Cpr. art. 556 C. civ. și L. 10, § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vedĭ Répert. Sirey, *Dot*, 930 urm.

Dacă dota consistă într'o menagerie, usufructul bărbatuluĭ va consista în produsul acestor animale prin expunerea lor în public, fără ca el să aibă, în asemenea caz, îndatorirea de a înlocui animalele care pier. Cpr. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 934. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 141.

Menagerie.

o asemenea despăgubire. Aceasta resultă din art. 1280, care proporționează durateĭ căsătorieĭ, cantitatea de fructe la care el are drept. Cpr. Baudry, III, 382, 4°;

Urmarea notei 5 de la p. 224.

5° Usufructuarul ordinar nu are drept la nicĭ-o despăgubire pentru îmbunătățirile aduse lucruluĭ supus usufructuluĭ, chiar dacă prin aceste îmbunătățirĭ acest lucru ar fi dobîndit o valoare maĭ mare (art. 539); pe când soluția contrară este generalmente admisă în privința bărbatuluĭ, pentru-că el nu se folosește, ca usufructuarul ordinar, numaĭ în interesul sĕŭ propriŭ, ci și în interesul familieĭ, adecă: a femeeĭ și a copiilor. Este, decĭ, just ca el să fie despăgubit, în limitele plus-valuteĭ adusă lucruluĭ. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 78 și *C. judiciar* din acelașĭ an, No. 76. Bărbatul nu dobîndește însă nicĭ-odată un drept de coproprietate asupra doteĭ femeeĭ, chiar când el ar fi făcut construcțiunĭ pe fondul eĭ, pentru-că aceste construcțiunĭ se încorporează pămîntuluĭ și devin dotale, ca și însu-și fondul. Cpr. Baudry, III, 382, 5°. Pand. fr., *Mariage*, 9267 urm. și autoritățile citate acolo. Guillouard, IV, 1734, 1807 și 2151. Troplong, IV, 3584. Laurent, XXIII, 482. Aubry et Rau, V, § 535, p. 552, text și nota 28. Rodière et Pont, III, 1725. Planiol, III, 1518. Cpr. și C. Lyon, D. P. 87. 2. 169. Sirey, 87. 2, 7. Vedĭ *suprà*, p. 147, text și n. 3.

6° Usufructuarul ordinar nu este obligat de cât la reparațiile de întreținere, reparațiile cele maĭ rĕmânênd în sarcina proprietaruluĭ (art. 545); pe când bărbatul este, din contra, obligat la reparațiile cele maĭ, care devin necesare în timpul folosinței sale, avênd însă dreptul de a fi despăgubit de toate cheltuelile făcute de dînsul cu această ocasiune, unii chiar conferindu-i dreptul de retenție în această privință. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 280 urm., *ad notam*. Cpr. C. București, *C. judiciar* din 1900, No. 76, și *Dreptul* din 1900, No. 78. Guillouard, IV, 1814. Baudry, III, 382, *in fine*. Vedĭ și *infrà*, p. 233, *ad notam*.

minele, petrele și năsipurile care erau în exploatare în momentul celebrărei căsătorieĭ (art, 537) [1]).

Casul în care dota consistă într'o pădure.

Dacă dota cuprinde o pădure tînără *(bois taillis, silva cædua)* și chiar o pădure bătrînă pusă în tăere regulată, bărbatul va avea drept a o tăia, conformându-se însă dispoșițiilor art. 529 și 530 [2]), saŭ a ceda dreptul seŭ altora, fără a fi obligat la restituirea prețuluĭ acesteĭ vînzări [3]).

Casul în care bunurile dotale cuprind o pepinieră.

Dacă între bunurile dotale se află o pepinieră (*seminarium,*) adecă: un loc în care se sădesc și se răsădesc copacĭ tinerĭ (seminceri), spre a fi transplantați [4]), bărba-

---

7° Usufructuarul ordinar se folosește de arăturile și semănăturile proprietaruluĭ, iar proprietarul, de acele ale usufructuaruluĭ, *fără a putea pretinde unul de la altul vr'o despăgubire* (art. 524); pe când bărbatul va trebui să despăgubească pe femee cu prețul arăturei și a sămănăturei, conform principiuluĭ general înscris în art. 484, pentru recolta prinsă de rădăcinĭ, pe care el ar fi găsit-o coaptă în momentul săvîrșireĭ căsătorieĭ și la care recoltă el are drept. Vedĭ *suprà*, p. 223.

8° Usufructul ordinar se stînge nu numaĭ prin perderea totală, dar încă și prin transformarea complectă a lucruluĭ asupra căruia el era stabilit (cpr. art. 556, 564); pe când transformarea lucruluĭ dotal nu stînge, în principiŭ, folosința bărbatuluĭ, pentru-că, în intenția părților, această folosință trebue să ție cât timp ține căsătoria. Decĭ, dacă casa dotală a fost distrusă prin foc, saŭ alt-fel, bărbatul va fi în drept a se folosi de pămînt, de materiale și de a o reclădi. De asemenea, dacă dota consistă într'o turmă de oĭ, saŭ într'un cârd de boĭ, porcĭ, etc., la caz de peirea turmeĭ saŭ cârduluĭ, bărbatul va putea să vîndă peile, spre a se folosi de dobînda banilor prinșĭ din vînzare, până la desfacerea căsătorieĭ, saŭ separația de patrimoniĭ. Cpr. Rodière et Pont, III, 1733. Pand fr., II, 9274.—Prin urmare, la caz de arderea caseĭ dotale, bărbatul se va folosi de suma ce va plăti societatea de asigurare, saŭ de imobilul ce ea va reclădi. Rodière et Pont, Pand. fr., *loco suprà cit.*

[1]) Cpr. L. 77, Dig., *De verb. significatione*, 50, 16 și L. 8, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. Vedĭ Répert. Sirey, *Dot*, 936 urm. Pand. fr., *v° cit.*, 9261 urm. Cpr. Jouitou, I, 37. C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1894, No. 16.

[2]) Bărbatul, care n'ar fi tăiat pădurea ce era în drept să o taie, va avea drept la o despăgubire, când folosința sa va înceta. Aubry et Rau, V, § 535, p. 552. Baudry, III, 382, 4°. Benoit, I, 147, p. 182. Rodière et Pont, III, 1724. Toullier D., VII, partea II, 314.

[3]) Cpr. C. Galațĭ, *C. judiciar* din 1895, No. 15.

[4]) Vedĭ t. II a Coment. noastre, p. 575.

tul poate să vîndă acești copacĭ, cu îndatorire, însă, de a se conforma obiceiului locului pentru înlocuirea lor (art. 529, § 2). El are drept la produsele anuale saŭ periodice ale arborilor, conform obiceiului locului saŭ a proprietarului. Ast-fel, el poate să iea ghinda [1]), frunzele de duzĭ saŭ de teiŭ, jirul (fructul produs de fag), avênd drept și la haragĭ pentru întreținerea viilor dotale, iar nu pentru ale sale proprii (art. 532). In fine, pomiĭ roditorĭ cari se usucă, și chiar aceĭ ce sunt desrădăcinați saŭ dărîmați prin accident (vînt, furtună, etc.), se cuvin bărbatului cu îndatorire de a-i înlocui prin alțiĭ (art. 533) [2]).

Bărbatul ne avênd însă drept de cât la fructe, nu se va folosi de arboriĭ bătrânĭ nepuși în tăere regulată în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ, pentru-că acești arborĭ nu se consideră ca fructe [3]). „Dacă bărbatul a vîndut copacĭ înalți *(arbores grandœ* [4]), saŭ materialele uneĭ clădirĭ dărîmate [5]), ḑice Domat, folosul tras de el din aceste vînḑărĭ

Arborĭ bătrînĭ nepuși în tăere regulată.

---

[1]) „De se va da pădure cu ghindă de zestre, ḑice Codul Caragea (art. 11, partea III, capit. 16), ghinda ca un venit de peste an este a bărbatului; iar de va tăia bărbatul pădurea și va vinde copaciĭ ceĭ tăieți, atunci prețul lor nefiind venit de peste an, este adaosul zestreĭ mutereĭ". In basa acestuĭ text, s'a decis de Curtea de casație că, sub Codul Caragea, pădurile dotale, chiar cele de foc, constituesc adaosul zestreĭ și nu devin proprietatea bărbatului, care e ținut a restitui valoarea lor, dispoziție aplicabilă tuturor averilor femeilor căsătorite sub această lege. Veḑĭ *Dreptul* din 1888, No. 16, și Bulet. S-a 1, 1888, p. 101. Bulet. S-a 1, 1891, p. 37. *Dreptul* din 1891, No. 15. Codul Caragea.

[2]) Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, 9249 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 940 urm. Guillouard, IV, 1804. Rodière et Pont, III, 1723. Cpr. L. 7, § 12, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[3]) Aubry et Rau, V, § 535, p. 552. Guillouard, IV, 1801. Troplong, IV, 3129. Tessier, II, p. 163. Répert. Sirey, 945. C. Rennes și Pau, D. P. 92. 2. 345. Sirey, 94. 2. 73. Cpr. L. 12, § 1, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. L. 8, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5; L. 11, Dig., *De usufructu*, etc., 7. 1; L. 32, Dig., *De jure dotium*, 23. 3, etc.

[4]) Copacĭ înalți saŭ bătrânĭ *(de haute futaie)*, sunt aceĭ cari au cel puțin 60 de anĭ. Veḑĭ t. II a Coment. noastre, p. 575.

[5]) „De se va da de zestre un câmp cu fânețe și cu o zidire dărîmată netrebuincioasă, ḑice Codul Caragea (art. 11, § ultim, partea III, capit. 16), atunci fênul este venit al bărbatului; *iar de se va vinde materia zidireĭ ceĭ netrebuincioase, atunci prețul eĭ îĭ este adaos la zestre*". Codul Caragea.

constitue, după deducerea cheltuelilor, un capital care mărește dota".

Dreptul bărbatului de a vîna, etc.

Bărbatul va avea însă dreptul de a vîna la epocele permise de lege, în pădurea dotală, nesupusă uneĭ tăerĭ periodice, și de a paște vitele sale [1]).

Copacii desrădăcinați prin accident.

El nu va avea însă drept la copacii desrădăcinați prin furtună, *vi ventorum*, saŭ prin faptul unuĭ al treilea, care i-ar fi lăsat la fața locului [2]). El se va putea, cel mult, folosi de copacii căduți de bătrîneță, pentru-că atunci ei se consideră ca fructe [3]).

Dreptul de exploatare a uneĭ păduri nesupuse uneĭ tăerĭ regulate. Controversă.

Bărbatul pute-va să pue în exploatare pădurea nesupusă uneĭ tăerĭ regulate, ce femeea și-ar fi constituit dotă? De și acest drept se contestă de unii [4]), totuși soluția contrară ne pare preferabilă, fiind-că bărbatul trebuind să suporte sarcinile căsătorieĭ, este just ca bunurile dotale să nu rămână în mînile luĭ neroditoare, cu atât mai mult cu cât femeea este presupusă a fi înțeles, când și-a constituit dota, ca bărbatul să înceapă tăerea pădureĭ, conformându-se obiceiurilor locului [5]).

Comoara găsită în fondul dotal.

Bărbatul ne avênd drept de cât la fructele doteĭ, nu se va folosi nicĭ într'un caz de comoara găsită în fondul dotal, pentru-că, după cum foarte bine observă Pothier [6]), comoara nu este un produs al pămîntuluĭ, care era numaĭ depositarul eĭ: *„Si thesaurus fuerit inventus in fructum enim non computabitur"* [7]). Bărbatul nu va putea să iea o parte din comoară de cât ca găsitor, cealaltă parte fiind atribuită femeeĭ ca proprietară a fondului în care comoara era ascunsă [8]).

Dacă femeea și-a constituit dotă și bunurile eĭ vii-

---

[1]) Benoit, *Tr. de la dot*, I, 149, p. 184. Vedĭ *infrà*, p. 229.

[2]) Cpr. Guillouard, IV, 1804. Benoit, *op. cit.*, I, 149. Répert. Sirey, *Dot*, 943. Vedĭ și L. 7, § 12, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3, unde se dice: *„Sed et si vi tempestatis arbores ceciderunt, dici oportet pretium earum restituendum mulieri, nec in fructum cedere"*.

[3]) Benoit, *loco cit.* Répert. Sirey, *v° cit.*, 944.

[4]) Cpr. Guillouard, IV, 1802. Répert. Sirey, *Dot*, 947.

[5]) Vedĭ în acest sens: Benoit, I, 149, p. 183. Rodière et Pont, III, 1723. Toullier D. VII, partea II, 317.

[6]) *Pothier, Tr. du douaire*, VI, 196, *in fine*, p. 395. Vedĭ și Proudhon, *Usufruit*, II, 544.

[7]) L. 7, § 12, *in fine*, Dig.. *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[8]) Cpr. Troplong, IV, 3129, *in fine*. Tessier, II, p. 162. Seriziat, *op. cit.*, 78. Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 450. Rodière et Pont, III, 1729. Répert. Sirey, *Dot*, 951.

toare, bărbatul va avea folosința părțeĭ din comoara cuvenită eĭ [1]).

Bărbatul se va folosi, însă, de sporirea naturală adusă fondului dotal prin aluviune, formarea uneĭ insule, schimbarea albieĭ unuĭ rîŭ saŭ fluviŭ, etc. [2]) Aluviune, etc.

Bărbatul se va folosi, de asemenea, de toate servituțile existente asupra fondului dotal (art. 536) [3]), de dreptul de a vîna, de a pescui, etc. [4]) Servituți, etc.

Folosința bunurilor dotale ne fiind conferită bărbatului în interesul sĕŭ personal, ci în calitatea sa de cap al asociațiuneĭ conjugale, în scopul de a-și întreține femeea și copiiĭ, într'un cuvînt, spre a susține sarcinile căsătorieĭ, *ad sustinenda onera matrimonii* [5]), nu este susceptibilă nicĭ decesiune, nicĭ de ipotecă, nicĭ de urmărire din partea creditorilor sĕĭ [6]). (Vedĭ *suprà*, p. 224, nota 5). Veniturile dotale nu pot, în principiŭ, fi urmărite de creditorii bărbatului.

Cu-toate-acestea, fiind-că ceea ce prisosește din venitul dotal asupra trebuinților casnice aparține personal bărbatuluĭ, acest excedent care se fixează, în mod suveran, după împrejurărĭ, de cătră instanțele de fond [7]), poate fi cedat de dînsul și urmărit de creditorii sĕĭ [8]). (V. *infrà*, p. 255). Urmărirea veniturilor care prisosesc asupra trebuinților casnice.

Prin aplicarea aceloraș principiĭ, se decide că creditorii personalĭ aĭ părinteluĭ usufructuar legal, pot să urmărească acest usufruct, deducêndu-se, tot după apreciarea Urmărirea usufructuluĭ legal.

---

[1]) Bellot, Seriziat, *loco cit.* Répert. Sirey, *Dot*, 952. Rodière et Pont, *loco cit.* Vedĭ și *suprà*, p. 141, nota 2.

[2]) Pand. fr., *v° cit.*, II, 9260. Seriziat, 78, p. 87. Rodière et Pont, III, 1726. Chardon, *Tr. du droit d'alluvion*, 149 (ed. din 1830). Vedĭ *suprà*, p. 147.

[3]) Pand., fr. II, 9260. Rodière et Pont, III, *loco cit.*

[4]) Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 445, p. 333. Vedĭ și *suprà* p. 228.

[5]) Cpr. L. 7., Pr. Dig., *De jure dotium*, 23. 3 ;—L. 20, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.

[6]) Aubry et Rau, V, § 535, p. 553. Rodière et Pont, III, 1714. Odier, III, 1169. Guillouard, IV, 1817. Colmet de Santerre, VI, 226 bis IX. Marcadé, VI, art. 1554, No. IV. Répert. Sirey, *Dot*, 924 și 968 urm. Tessier, I, p. 363. Baudry, III, 382, 2°. Planiol, III, 1518, *in fine*.—Vedĭ însă Laurent, XXIII, 484. Jouitou, I, 31, 33. Cpr. Planiol, III, 1519. T. Huc, IX, 434.

[7]) Vedĭ decisiile citate în nota următoare. Cpr. Trib. Paris, 15 Fevr. 1894. Répert. Sirey, *Dot*, 977.

[8]) Cpr. Cas. rom. *C. judiciar* din 1900, No. 13. Bulet. 1900, p. 79. Trib. Ilfov și Iași, *C. judiciar* din 1902, No. 81 (cu observ. noastră). Trib. Vasluiŭ și Ilfov, *Dreptul* din 1888, No.

tribunalelor, sumele necesare pentru creşterea şi educaţiunea copiilor [1]).

Veniturile percepute de bărbat.

Cât pentru veniturile ajunse la scadenţă şi percepute de bărbat, ele fiind definitiv întrate în patrimoniul sĕŭ, nu mai încape nicĭ-o îndoială că pot fi urmărite de creditorii sĕĭ, rĕmânênd ca femeea să ceară separaţia de patrimoniĭ [2]).

Chestiunea, pe care am examinat-o în privinţa crediditorilor bărbatuluĭ, se discută şi în privinţa creditorilor femeeĭ, însă această controversă va fi examinată mai la vale *(infrà*, p. 250 urm.) [3]).

Obligaţiile şi sarcinile ce incumbă bărbatului în privinţa bunurilor dotale (art. 1243, § 1).

Folosinţa, ce bărbatul are asupra bunurilor dotale, îĭ impune toate obligaţiile unuĭ usufructuar (art. 1243, § 1).

Art. 540.

Ast-fel, bărbatul va trebui, înainte de a intra în folosinţă, să facă, cu cheltuiala sa [4]), conform art. 540 C. civ., inventarul lucrurilor mişcătoare, şi constatarea stăreĭ în care se află imobilele constituite dotă [5]), afară de

---

11 şi din 1889, No. 24. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1876, No. 12. Cas fr. şi C. Grenoble, D. P. 1891. 1. 486 şi 1902. 1. 191. D. P. 98. 2. 477. Répert. Sirey, *Dot*, 976 şi 1295 urm. Aubry et Rau, *loco cit.* Guillouard, IV, 1816 urm., 1873. Marcadé, *loco suprà cit.* Baudry et Surville, III, 1689 urm.

[1]) Cpr. Trib. Ilfov, Brăila şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1883, No. 61; din 1884, No. 35 şi 83, şi din 1885, No. 7. Judec. ocol. Galaţi, *C. judiciar* din 1903, No. 7 (cu observaţia noastră). Trib. Paris şi C. Bordeaux, *Pand. Période.* 93. 2. 189 şi D. P. 93. 2. 362. Planiol, I, p. 712, nota 1 (ed. a 2-a). Laurent, IV, 328. Marcadé, II, 159. Demolombe, VI, 528. Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, I, art. 384, No. 56, 57. T. Huc, III, 192. Aubry et Rau, VI, § 550 bis, p. 84. Baudry, I, 980. Proudhon, *Usufruit*, I, 219, 220. Magnin, *Tr. des minorités*, I, 283, p. 241 (ed. a 2-a, 1842), etc.

[2]) Cpr. Trib. Iaşĭ, *C. judiciar* din 1902, No. 81. Aubry et Rau, V, § 535, p. 554. Rodière et Pont, III, 1765. T. Huc, IX, 434, p. 510. Guillouard, IV, 1819. Baudry, III, 382. Baudry et Surville, III, 1689, p. 372. Répert. Sirey, *Dot*, 1298 şi toţĭ autorii.

[3]) Veţi de pe acum asupra acesteĭ chestiunĭ observaţia noastră asupra uneĭ sentinţĭ a trib. din Iaşĭ, publicată în *C. judiciar* din 1902, No. 81, p. 676.

[4]) Répert. Sirey, *Dot*, 1024. Pand. fr., II, 9301. Cas. fr. D. P. 88. 1 49. *Pand. Période.* 87. 2. 219.—*Contrà* : Benoit, I, 168.

[5]) Scopul inventaruluĭ mobilelor şi a constătăreĭ stăreĭ imobilelor este de a preîntîmpina dificultăţile care ar putea să

mobilele şi imobilele asupra cărora el devine proprietar, în virtutea preţeluireĭ făcută prin contractul de căsătorie (art. 1245 şi 1246). Această obligaţie îĭ este impusă nu numaĭ în privinţa bunurilor ce femeea dobîndeşte în cursul căsătorieĭ, dar şi în privinţa acelora ce ea aduce în momentul celebrăreĭ eĭ, dacă ele nu sunt descrise prin contractul matrimonial [1]).

Consecinţile lipseĭ inventaruluĭ.

Lipsa îndeplinireĭ acesteĭ formalităţĭ ar permite femeeĭ şi moştenitorilor eĭ de a face, faţă de bărbat saŭ de moştenitoriĭ luĭ, dovada consistenţeĭ mobilieruluĭ dotal prin marturĭ şi presumţiunĭ [2]).

Consecinţile lipseĭ constatăreĭ imobilelor.

Cât pentru imobile, lipsa constatăreĭ stăreĭ lor lasă a se presupune, până la dovada contrară, care se va putea face şi prin marturĭ, că bărbatul le-a primit în bună stare (cpr. art. 1432), şi în consecinţă, el va trebui să le restitue ast-fel [3]).

Art. 545, 548, 553.

O altă obligaţie a bărbatuluĭ, ca usufructuar, este de a suferi sarcinile anuale privitoare la fructe, precum sunt: reparaţiile de întreţinere (art. 545), contribuţiile saŭ impositele, etc. (art. 548) [4]); de a plăti cheltuelile proceselor privitoare la folosinţă şi celelalte condamnărĭ la care

---

se rădice în momentul restituireĭ doteĭ.—Este de observat că inventarul mobilelor nu este necesar de cât atuncĭ când femeea îşĭ constitue însă-şĭ dota ; căcĭ de câte-orĭ dota emană de la un terţiu, ea fiind o donaţiune, va cuprinde de sigur actul estimativ prevedut de art. 827. Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 167, p. 209.

[1]) Guillouard, IV, 1810. Pand. fr., *Mariage*, II, 9297. Planiol, III, 1516.

[2]) Pand. fr., II, 9298. Odier, III, 1209. Baudry, III, 381. Laurent, XXIII, 485. Guillouard, IV, 1810. Planiol, III, 1516. T. Huc, IX, 491, şi toţĭ autoriĭ.—In cât priveşte însă raporturile dintre femee, saŭ moştenitoriĭ sĕĭ, cu creditoriĭ bărbatuluĭ, dovada se va face conform art. 1182, adecă: prin un act care a dobîndit dată certă maĭ înaintea începereĭ urmăririĭ din partea creditorilor. Guillouard, T. Huc, *loco cit.* Aubry et Rau, V, § 535, p. 553, nota 29. Pand. fr., *Mariage*, II, 9300. Répert. Sirey, *Dot*, 1203.

[3]) Odier, III, 1209, *in fine*. Benoit, I, 169, *in fine*, p. 214.

[4]) Troplong, IV, 3592. Guillouard, IV, 1813. Répert. Sirey, *Dot*, 1041. Rodière et Pont, III, 1750.—Bărbatul n'ar fi însă supus contribuţiilor extraordinare, la care ar putea fi supuse bunurile dotale, de exemplu : în timp de rĕsboiŭ, etc. Rodière et Pont, *loco cit.* Pand. fr., *v° cit.*, II, 9330.

aceste procese pot da naştere (art. 553) [1]); de a plăti anuităţile la credit [2]); pensiile viagere şi rentele la care ar fi supuse bunurile dotale (cpr. art. 551, 552) [3]), etc., etc. „Precum toate rodurile zestrei sunt ale bărbatului, ţice Andr. Donici (§ 17, capit. 33), aşa şi toată sarcina casei el are a o purta“ [4]).

Casul în care femeea şi-a reservat o parte din venitul eĭ dotal.

Plata integrală a cheltuelilor şi sarcinilor bunurilor dotale lasă a se presupune că bărbatul se foloseşte de toate veniturile dotei ; de unde resultă că, în caz când femeea şi-a reservat prin contractul de căsătorie, conform art. 1242, o parte din venitul dotal, ea va trebui să plătească impositele şi cheltuelile de întreţinere aferente la partea din veniturile reservate [5]).

Reparaţiĭ marĭ.

Am ţis că bărbatul trebue, ca orĭ-ce usufructuar, în genere, să sufere cheltuelile de întreţinere ale lucruluĭ dotal. El trebue să facă şi reparaţiile cele marĭ, care, în genere, nu cad în sarcina usufructuaruluĭ (art. 545), de câte orĭ aceste reparaţiĭ aŭ devenit necesare în timpul folosinţeĭ sale, avênd însă dreptul la despăgubire pentru aceste cheltueli, fie îndată, dacă femeea are bunurĭ parafernale, fie, în orĭ ce caz, la desfacerea căsătorieĭ, saŭ la separaţia de patrimoniĭ [6]). „Cheltuelile ce le va face bărbatul pentru

---

[1]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 1040. Benoit, I, 188. Tessier, II, p. 189.—Bărbatul nu va plăti însă cheltuelile uneĭ acţiunĭ în revendicare formată de un al treilea ; aceste cheltueli vor fi în sarcina constituitoruluĭ dotei, în basa obligaţieĭ sale de garanţie (art. 1240). Benoit, I, 189, p. 237.

[2]) C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1900, No. 76, şi *Dreptul* din acelaşĭ an, No. 78. Veţi şi *suprà*, p. 200, *ad notam*.

[3]) Benoit, I, 187. Répert. Sirey, *v° cit.*, 1043 urm. Rodière et Pont, III, 1750.—Bărbatul n'ar putea să se sustragă de la aceste sarcinĭ, pretextând că nu posedă bunurile dotale, fiind-că, în calitatea sa de administrator a doteĭ, el este dator să le urmărească în orĭ-ce mână s'ar găsi. Cpr. C. Grenoble, *Pand. Période.* 94. 2. 181. Veţi şi *suprà*, p. 211 urm.

Art. 1639 C. Calimach.

[4]) Veţi şi art. 1639, lit. b din Codul Calimach, unde se ţice : „Bărbatul este dator să plătească trebuincioasele cheltueli pentru roduri şi venituri, cum şi cele extraordinare pentru întocmirile zidurilor şi a acareturilor“.

[5]) Veţi *suprà*, p. 218, text şi nota 3.

[6]) Cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1900, No. 76, şi *Dreptul* din acelaşĭ an, No. 78. Baudry, III, 382, *in fine*. Répert. Sirey, *Dot*, 1053 urm. Pand. fr., 9320 urm. Guillouard, IV, 1814. Rodière et Pont, III, 1750. Veţi şi *suprà*, p. 225,

adăogirea acareturilor zestreĭ, şi pentru înlocuirea lor şi pentru desbaterea moşiilor, nu le păgubeşte", ḑice Codul luĭ Andr. Donicĭ (§ 18, capit. 33) [1]).

Dacă s'ar fi urmat regulele de la usufruct (art. 541), ar fi trebuit ca bărbatul să dea, la întrarea sa în folosinţă, cauţiune că se va folosi de lucrurile dotale ca un bun proprietar. Art. 1244 îl scuteşte însă, în principiŭ, de această obligaţie, pentru-că o atare obligaţie ar fi contrară raporturilor de încredere, ce trebue să existe între soţĭ (v. *suprà*, p. 224, nota 5); şi 2° pentru-că ipoteca legală pe care o are femeea asupra imobilelor bărbatuluĭ sĕŭ (art. 1281, 1754 urm.) a fost considerată ca o siguranţă suficientă pentru femee. Această soluţie era admisă şi la Romanĭ: „*Si enim credendam mulier sese, suamque dotem patri mariti existimavit: quare fidejussor vel alius intercessor exigitur, ut causa perfidiæ in connubio eorum generetur*" [2]). Art. 1244.

Dispoziţia art. 1244, fiind absolută, este aplicabilă în toate casurile, chiar când femeea ar avea copiĭ dintr'o căsătorie anterioară, saŭ când bărbatul ar fi insolvabil în momentul primireĭ doteĭ [3]).

Dar dacă bărbatul este, în principiŭ, scutit de darea uneĭ cauţiunĭ, el poate fi supus acesteĭ obligaţiunĭ prin Darea uneĭ cauţiunĭ.

---

ad notam, 6° şi t. VII a Coment. noastre, p. 280 în notă.

In cât priveşte chestiunea de a se şti dacă bărbatul este în drept de a reţinea imobilul dotal până la plata cheltuelilor ce i se cuvin, veḑĭ citatul t. VII, p. 281, 282, *ad notam*, unde se arată controversa. Cpr. Guillouard, *Droit de rétention*, 79 şi *Contrat de mariage*, IV, 2152. Dreptul de retenţie al bărbatuluĭ.

[1]) Veḑĭ şi Codul luĭ Ipsilant, capit. p. zestre, § 4, unde se ḑice: „Cheltuelile cele maĭ cumpătate, care va face bărbatul la dresul lucrurilor de zestre, ca cum am ḑice la dresul caseĭ, saŭ la sădirĭ de viĭ, saŭ la boala ţiganilor, să nu aibă a le cere după moartea soţieĭ sale ce nu va fi făcut copiĭ, ca unul ce are datorie a avea toată purtarea de grijă a caseĭ; *iară cheltuiala care va face pentru folos şi adăogire de venit, aceea este a se scădea din zestre*". Codul Ipsilant.

[2]) L. 2, *in fine*, Cod., *Ne fidejussores vel mandatores dotium dentur*, 5. 20. Cpr. şi L. 8, Cod., *De pactis conventis*, etc., 5. 14.

[3]) Guillouard, IV, 1811. Pand. fr., *Mariage*, II, 9303. Répert. Sirey, *Dot*, 1029.

contractul de căsătorie, saŭ prin donaţiunea orĭ testamentul făcut de un al treilea în favoarea femeeĭ [1]).

Casul în care bărbatul a promis o fidejusiune.

Dacă bărbatul a promis de a fi garantat de o persoană anume determinată, debitorul doteĭ poate să ceară cauţiunea promisă. Fidejusorul trebue să întruniască condiţiile prevĕdute de art. 1659, 1660. In orĭ-ce caz, întârdierea pusă de bărbat în darea cauţiuneĭ promise, nu poate să-l lipsească de venitul doteĭ.

Art. 542.

Dacă bărbatul nu poate să dea cauţiunea promisă, se vor aplica dispoziţiile art. 542 de la usufruct [2]).

Responsabilitatea bărbatuluĭ ca administrator şi usufructuar al doteĭ.

Ca orĭ-ce usufructuar în genere (art. 541), bărbatul trebue să se folosească de dota femeeĭ ca un bun părinte de familie, păstrând substanţa lucruluĭ supus dreptuluĭ sĕŭ şi respectând modurile de exploatare organisate de proprietarĭĭ precedenţĭ. El trebue să îngrijească de dota femeeĭ ca şi de lucrurile sale proprii: „*Sed etiam diligentiam præstabit, quam in suis rebus exhibet*“ [3]). Dacă el este negligent pentru dînsul, el n'ar putea fi negligent în privinţa doteĭ, pentru-că el trebue s'o păstreze spre a o putea restitui când va veni momentul [4]). Prin urmare, băr-

---

[1]) Guillouard, IV, 1812. Répert. Sirey, *Dot*, 1032. Pand. fr., II, 9309.—Şi femeea ar putea, prin contractul de căsătorie, să fie supusă la darea uneĭ cauţiunĭ pentru a asigura plata doteĭ. Benoit, I, 173.

Art. 1400 C. italian.

Codul italian admite principiul că bărbatul nu este obligat a da cauţiune, dacă actul de constituire de dotă nu-l supune la aceasta; însă art. 1400, în dispoziţia sa finală, adaogă: „Cu-toate-acestea, dacă în urma căsătorieĭ, patrimoniul bărbatuluĭ a fost transformat saŭ ast-fel micşorat, în cât dota este în primejdie, tribunalul civil poate să prescrie garanţiile ce le ar crede necesare întru asigurarea doteĭ, după cererea constituitoruluĭ, care ar fi debitorul eĭ, dacă el este din aceĭ obligaţĭ a da alimente“.

[2]) Répert. Sirey, *Dot*, 1035. Pand. fr., II, 9311. Rodière et Pont, III, 1746. Art. 543 de la usufruct este aplicabil şi bărbatuluĭ. Rodière et Pont, Pand. fr., *loco suprà cit.*

[3]) L. 17, § 1, *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[4]) „*Tueri res dotales vir debet*“, ḑice L. 15, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1.

batul va trebui să fie tot astfel de diligent pentru lucrul dotal ca și pentru lucrul său propriu; căci, alt-fel, el ar fi responsabil, și responsabilitatea sa este mai mare de cât acea a unui usufructuar ordinar, de-oare-ce, pe lângă usufructuar, el este și administratorul dotei. In consecință, el răspunde nu numai de degrădările causate prin lipsa reparațiilor de întreținere, dar și de acele causate prin lipsa reparațiilor celor mari. El răspunde nu numai de dol și de greșălile sale cele grave *(culpa lata)*, dar și de o simplă negligență *(culpa levis in abstracto)* [1]. Art. 1243, § 2 referindu-se la casurile excepționale în care imobilul dotal este prescriptibil (art. 1878) [2], cuprinde o aplicațiune a acestui principiu:

Art. 1243, § 2.—El (bărbatul) este răspundĕtor de toate prescripțiunile câștigate asupra avereĭ dotale [3], precum și de stricăciunile întâmplate în aceeași avere din a sa negligență. (Art. 1275, 1877, 1878, 1881 C. civ. Art. 1562, § 2 C. fr.)

Dacă nu există nici culpă, nici negligență din partea bărbatului [4], el nu va avea nici-o responsabilitate, chiar în privința prescripțiilor dobîndite, când, de exemplu, prescripția era aproape îndeplinită în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ [5]: *„Plane, si paucissimi dies ad perficiendam longi temporis possessionem superfuerunt, nihil erit quod imputabitur marito“* [6].

---

[1]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 315, text și nota 2, și autorii citați acolo.—La Romani, bărbatul nu răspundea de cât de *culpa levis in concreto* (L. 17, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3), soluție admisă și în Codul german (art. 1359). Vedĭ t. VI, *loco cit.*

[2]) Vom vedea, în adevĕr, *infrà*, p. 256, cu ocasia explic. art. 1878, că imobilul dotal este, în principiŭ, imprescriptibil.

[3]) *„Si fundum dotale petere neglexerit vir, cùm id facere posset, rem periculi sui fecit“*. L. 16, *in medio*, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

[4]) „Bărbatul, ḑice art. 1639, lit. g din Codul Calimach, nu este răspundĕtor pentru stricăciunile din întâmplătoarele împrejurări, cum nici pentru obicinuita ponosire saŭ stricare a lucrurilor, ci numai pentru stricăciune, saŭ păgubire pricinuită din vicleșugul saŭ lenevirea luĭ“.—*„In rebus dotalibus, virum præstare oportet, tam dolum, quam culpam“*. (L. 17, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Art. 1639 C. Calimach.

[5]) Vedĭ autorii citați *suprà*, p. 210. nota 1.

[6]) L. 16, *in fine*, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5. „Dacă paragrafia nu se va isprăvi mai înainte de șase luni din ḑiua nunțeĭ, nu este dator bărbatul, dacă nu se va fi pornit judecată“, ḑice Codul Caragea (art. 22, *in fine*, partea III, capit. 16). Codul Caragea.

Art. 1275 C. civ.

In basa acestuĭ principiŭ, art. 1275 dispune că dacă dota cuprinde obligaţiunĭ saŭ titlurĭ de rentă, care aŭ perit în totul saŭ în parte, fără negligenţa bărbatuluĭ, el nu are nicĭ-o rĕspundere, şi se liberează restituind titlurile. (Cpr. şi art. 1274, § 1).

Bărbatul ar fi însă responsabil de insolvabilitatea debitorilor, dacă n'ar fi urmărit creanţa femeeĭ la timpul oportun [1]).

Novaţie.

De asemenea, el este responsabil de novaţiunea făcută creanţeĭ pe care femeea şi-o constituise dotă [2]).

Distrugerea imobiluluĭ dotal prin foc.

Responsabilitatea bărbatuluĭ, în caz de arderea fonduluĭ dotal, a dat loc la oare-care dificultăţĭ.

Maĭ întâĭ de toate, nu încape îndoială că bărbatul va fi declarat responsabil de câte-orĭ focul s'a comunicat prin negligenţa luĭ saŭ a persoanelor de care el rĕspunde [3]).

Neaplicarea art. 1435 bărbatuluĭ. Controversă.

De câte-orĭ însă causa foculuĭ este necunoscută, bărbatul nu va fi presupus în culpă, pentru-că art. 1435, care statorniceşte o presumţie de culpă în contra locatarulŭi, este o dispoziţie excepţională [4]), care, ca atare, este de strictă interpretare [5]).

Neasigurarea saŭ nereînoirea asigurăreĭ imobiluluĭ dotal.

Bărbatul fi-va responsabil pentru-că n'a asigurat imobilul dotal, saŭ pentru-că n'a reînoit asigurarea care a expirat în urma celebrăreĭ căsătorieĭ ? Afirmativa nu sufere nicĭ-o îndoială, dacă această obligaţie îĭ fusese impusă prin contractul de căsătorie, pentru-că, în asemenea caz,

---

[1]) T. Huc, IX, 491. Jouitou, I, 416. Répert. Sirey, *Dot*, 1070. Planiol, III, 1515. Cpr. L. 33, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Intârdierea bărbatuluĭ ar putea însă fi scusată, dacă debitorul femeeĭ era un ascendent al eĭ, faţă de care îngăduirea soţilor era întru cât-va explicabilă. Planiol, *loco cit.*

[2]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 1068. Cpr. L. 35, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[3]) Rodière et Pont, III, 1754. Pand. fr., *Mariage*, II, 9336. Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 503.

[4]) Asupra caracteruluĭ excepţional a acesteĭ presumpţiunĭ, cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1886, No. 69. Cas. fr. D. P. 90. 1. 122. C. Bastia, D. P. 91. 2. 324. Vedĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 494, nota 3.—Vedĭ însă Guillouard, I, 278.

[5]) Rodière et Pont, III, 1754. Jouitou, I, 416, *in fine*, p. 466. Pand. fr., *Mariage*, II, 9337. C. Lyon, Sirey, 52. 2. 685. D. P. 53. 2. 83.—*Contrà* : Guillouard, IV, 2145. Répert. Sirey, *Dot*, 1064.

el este în culpă de a nu-şi fi îndeplinit obligaţia sa [1]); pe când soluţia contrară este generalmente admisă în ipotesa în care nicĭ-o obligaţie nu este impusă bărbatuluĭ prin contract [2]).

Inalienabilitatea bunurilor dotale [3]).

Origina şi caracterul inalienabilităţeĭ.

Inalienabilitatea doteĭ datează de la legea Iulia, *de fundo dotali*, dată sub împăratul August, care opreşte pe bărbat de a înstrăina fondul dotal fără consimţimîntul femeeĭ. De şi Justinian conferise femeeĭ, pentru asigurarea doteĭ sale, o ipotecă privilegiată în privinţa tuturor bunurilor dotale, mobiliare, saŭ imobiliare, preţeluite, saŭ nepreţeluite [4]), şi o ipotecă generală asupra tuturor bunurilor bărbatuluĭ [5]), totuşĭ aceste siguranţe, în cele maĭ multe casurĭ, nu-şĭ atingeaŭ scopul, fiind-că ele puteaŭ fi desfiinţate prin consimţimîntul ce femeea putea da la înstrăinarea fondului eĭ. De aceea, în anul 530, tot Justinian, voind a veni atât în ajutorul femeeĭ, cât şi a bărbatuluĭ, pentru ca el să nu fie redus la sărăcie prin uşurinţa acesteĭ din urmă *(fragilitate naturæ suæ)*, opreşte pe bărbat de a înstrăina fondul dotal, chiar cu consimţimîntul femeeĭ, întinḑênd această dispositie la imobilele dotale din toate provinciile [6]). Această însĕmnată inovaţie se găseşte în legea unică, Cod,

---

[1]) Rodière et Pont, III, 1754, p. 309. Pand. fr., *Mariage*, II, 9338. Répert. Sirey, *Dot*, 1066.

[2]) Veḑĭ autoriĭ citaţi în nota precedentă.

[3]) Consultă asupra acesteĭ materiĭ interesantul şi conştiincios studiŭ a fostuluĭ nostru elev, I. C. Apostol, *Inalienabilitatea imobilelor dotale* (thesă pentru licenţă, Iaşĭ, 1903).

[4]) L. 30, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.

[5]) L. 1, § 1, Cod., *De rei uxoriæ actione*, etc., 5. 13. Şi Codul Calimach conferea femeeĭ o ipotecă tăcută asupra întregeĭ averĭ a bărbatuluĭ, atât pentru zestrea (art. 1640), cât şi pentru exoprica eĭ (art. 1667). Veḑĭ şi § 19, capit. 33 din Codul luĭ Andr. Donicĭ, unde se ḑice: „Fiind-că femeea are tăcută ipotecă întru toate ale bărbatuluĭ, se protimiseşte maĭ mult de cât toţĭ creditoriĭ luĭ, atât ceĭ de maĭ' naintea însoţireĭ, cât şi ceĭ de pe urmă, spre a-şĭ lua zestrea". Dreptul vechiŭ.

[6]) „*Placet itaque nobis eamdem observationem non tantum in Italicis tantummodo fundis, sed pro omnibus locum habere*". L. unică, § 15, *ab initio*, Cod., *De rei uxoriæ actione*, 5. 13.

De rei uxoriæ actione, etc., 5, 13, § 15 : „*Sed et ne consensu mulieris hypotecæ ejus minuantur, necessarium est, et in hac parte mulieribus subvenire : hoc tantummodo addito, ut fundum dotalem non solum hypothecæ titulo dare, nec consentiente muliere, maritus possit, sed nec alienare : ne fragilitate naturæ suæ in repentinam deducatur inopiam*".

Inalienabilitatea ast-fel reglementată trecuse și în vechia noastră legislație [1]).

Codul lui Andr. Donicĭ.

„Zestrea și darurile cele d'inaintea nunței, dice Codul lui Andr. Donicĭ (§ 25, capit. 33), nu poate bărbatul a le înstrăina, nicĭ de va primi însă-și femeea măcar și de multe orĭ, pentru-că se socotește că primirea eĭ aŭ fost de frica bărbatuluĭ; asemenea și femeea, trăind cu bărbatul eĭ, iarăși din ale zestreĭ sale când va înstrăina, se socotește a fi prin îndemnarea și amăgirea bărbatuluĭ, și prin amêndouĕ chipurile înstrăinarea zestreĭ este oprită din pravilă, și nu are nicĭ-un temeiŭ, nicĭ se ține în samă".

Codul Calimach. Art. 1639, 1641.

Codul Calimach dispune, de asemenea, că în vremea căsătorieĭ, nu poate femeea să pretindă și să cheltuiască, saŭ să înstrăineze zestrea (art. 1641), afară de oare-care casurĭ anume statornicite de lege, pe care le vom examina când vom determina casurile excepționale în care fondul dotal poate fi înstrăinat [2]). Art. 1639 lit. *d* din același Cod dispune că bărbatul nu are voe să înstrăineze saŭ să amaneteze zestrea cea neprețeluită.

Codul Caragea.

In fine, tot ast-fel, Codul Caragea dispune prin art. 32 (partea III, capit. 16), că: „nicĭ bărbatul, nicĭ muerea nu pot, în principiŭ, să vîndă zestrea, saŭ să o zălogească, saŭ să o dăruiască" [3]). Va să dică, inalienabilitatea doteĭ este, în țara noastră, tradițională. (V. și Pravila luĭ Mateĭ Basarab, glava 265).

---

[1]) In cât privește vechiul drept francez, vedĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 9413 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1081 urm. Griveau, *Le régime dotal en France*, p. 12 urm.

[2]) Vedĭ în Colecția Pastia, p. 713, circul. Minist. dreptățeĭ din 19 Sept. 1846, pentru regula ce trebue a se păzi la întărire de vechilimele din partea femeilor, pentru înstrăinarea fondului de zestre. Vedĭ în aceeași Colecție, p. 781, ofisul circular din 1847, prin care se oprește pe femeĭ de a-și înstrăina zestrele lor în timpul căsătorieĭ.

[3]) Cpr. C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1892, No. 3 și din 1893, No. 34.—Principiul inalienabilității doteĭ imobiliare existând și sub Codul Caragea, s'a decis cu drept cuvînt că, pentru

Naşte însă întrebarea: care este caracterul acesteĭ inalienabilităţi? Inalienabilitatea este o consecinţă a indisponibilităţeĭ bunurilor dotale, saŭ o consecinţă a incapacităţeĭ femeeĭ căsătorite sub regimul dotal? Chestiunea este viŭ discutată. In codul italian, ea pare a fi decisă în sensul indisponibilităţeĭ bunurilor dotale [1]), de vreme-ce art. 1407, § ultim dispune că: „în urma desfacereĭ căsătorieĭ, se poate procede asupra bunurilor care constituiaŭ dota, chiar pentru obligaţiuni contractate de femee în timpul căsătorieĭ“ [2]).

Caracterul inalienabilităţeĭ. Controversă.

Art. 1047 C. italian.

La noĭ, însă, şi în dreptul francez, părerea cea maĭ juridică este, de bună samă, aceea după care inalienabilitatea doteĭ se întemeează pe incapacitatea personală a femeeĭ, dota nedevenind inalienabilă de cât pe cale de consecinţă. Legea, în adevĕr, declară fondul dotal inalienabil pentru a apara pe femee în contra proprieĭ sale inexperienţe *(fragilitas naturæ suæ)*, contra înrîuririeĭ bărbatuluĭ, pentru ca ea să nu devină victima încredereĭ saŭ slăbăciuneĭ sale. Este, decĭ, vorba în specie de o incapacitate contractuală, organisată în interesul femeeĭ [3]). „L'immeuble dotal est inaliénable, ḍice foarte bine Labbé, par un

---

obligaţiile contractate în timpul căsătorieĭ de femeea măritată sub acea legiuire, creditoriĭ nu pot urmări imobilele sale dotale, nicĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1892, No. 37.

[1]) Cpr. I. C. Apostol, *op. cit.*, p. 84, 85.—Unii autoriĭ admit acest din urmă sistem şi în Codul francez. Cpr. Troplong, IV, 3312 urm. Aubry et Rau, V, § 538, p. 614, nota 31. Demolombe, disertaţie publicată maĭ întâĭ în *Revue de législ.*, anul 1835, şi reprodusă în Sirey, 35, 2, p. 565 urm. Mongin, *Revue critique*, anul 1886, p. 92 şi 170. Cpr. şi Laurent, XXIII, 501.

[2]) *„Sciolto il matrimonio, si può procedere sui beni che costituivano la dote, anche per le obbligazioni contratte dalla moglie durante il matrinionio“.*

[3]) Dar, dacă obligaţiile femeeĭ nu pot fi executate asupra bunurilor eĭ dotale, nicĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ, totuşĭ ele remăn valide în sine, putênd fi executate asupra bunurilor sale parafernale. Femeea dotală nu este, în adevĕr, incapabilă de a se obliga, în timpul căsătorieĭ, ci numaĭ incapabilă de a obliga fondul eĭ dotal, dacă acest fond n'a fost declarat alienabil prin contractul eĭ matrimonial. Aceasta resultă din însi-şĭ termeniĭ art. 1248. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 9464 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1114 urm. T.

motif tiré de la situation de la femme. C'est parce que la femme est, en fait, sous l'ascendant de son mari; c'est parce que, en fait, une femme qui a confiance en son mari, ou qui ne veut pas troubler la paix de son intérieur, aliène, promet, s'oblige, sous la seule inspiration de son mari. C'est parce qu'on a voulu que la femme ne fût pas victime de sa confiance ou de sa faiblesse. Voilà pourquoi le fonds dotal a été déclaré inaliénable" [1]).

Acest sistem, pe care îl credem singur juridic, dă loc la următoarele consecinţi practice :

Consecinţile care resultă din principiul că inalienabilitatea se întemeează pe incapacitatea femeeĭ.

1° Obligaţia contractată de femee, *în timpul căsătoriei*, este nulă şi rămâne fără efecte, în privinţa bunurilor dotale, *chiar în urma desfacereĭ căsătorieĭ*, când bunurile nu mai sunt dotale. Femeea fiind, în adevĕr, presupusă a fi contractat sub înrîurirea bărbatuluĭ, obligaţia nu poate fi validă nicĭ în timpul văduvieĭ sale. Dacă bunurile dotale n'ar fi inalienabile şi în urma desfacereĭ căsătorieĭ, ḑice cu drept cuvînt Curtea din Bucureştĭ, atunci s'ar întâmpla să se valideze o înstrăinare indirectă consimţită la o epocă când înstrăinarea directă era formal înterḑisă, şi cu

---

Huc, IX, 448. Benoit, I, 194, p. 240. Guillouard, IV, 1842. Laurent, XXIII, 550. Colmet de Santerre, VI, 226 bis VII. Aubry et Rau, V, § 532, p. 616. Duranton, XV, 511. Massé-Vergé, IV, § 670, p. 239, nota 32. Cas. fr. D. P. 80. 1. 49. Sirey, 80. 1 65. D. P. 84. 1. 325. Sirey, 86. 1. 25. Sirey, 93. 1. 521. C. Grenoble şi Paris, D. P. 83. 2. 242. Sirey, 84, 2. 65. *Pand. Période.* 86. 2. 58. Cas. rom. şi C. Bucureştĭ, Bulet. S-a 1, 1881, p. 199. *Dreptul* din 1881, No. 78. Cpr. şi C. Craiova, *Dreptul* din 1893, No. 40.

[1]) Labbé, *Revue critique de législ. et de jurisprudence*, anul 1856, p. 5. Valette, *Mélanges de droit, de jurisprud. et. de législation*, I, p. 514 urm. Dépinay, *Régime dotal*, p. 199 urm. Griveau, *Le régime dotal en France*, p. 45. P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme* (ed. Esmein, 1884), p. 449 urm. Jouitou, I, 56. Guillouard, IV, 1836, 1900. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 656 urm., p. 517 şi urm. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 557. Pand. fr., *Mariage*, II, 9457 şi 9637. Répert. Sirey, *Dot*, 1102 urm. T. Huc, IX, 446 şi *Tr. de la cession*, I, 19, p. 30 urm. Vigié, III, 522 urm. p. 291 urm. Planiol, III, 1524. Thiry, III, 515. Baudry, III, 384. Baudry et Surville, III, 1666 urm. Colmet de Santerre, VI, 232 bis I. Apostol, *op. cit.*, p. 81 urm. Lyon-Caen, nota în Sirey, 76. 2. 65. Naquet, nota în Sirey, 87. 2. 97.

chipul acesta s'ar viola întreaga economie a regimului dotal [1]).

2⁰ Obligația contractată de femee *înainte de căsătorie*, este și rămâne validă, chiar dacă ea și-a constituit dotă mai în urmă întregul seŭ patrimoniŭ, pentru-că atunci ea fiind capabilă de a contracta, nu poate singură să anihileze pactul care o leagă față de persoanele cu care a contractat în mod valid;

3⁰ Obligația femeei, cu-toate-că a luat naștere în timpul căsătoriei, este validă, dacă ea resultă dintr'un delict saŭ quasi-delict, pentru-că, în asemenea caz, obligația nu resultă din voința sa (vedĭ *suprà*, p. 80 și *infrà*, p. 245 și 260, 261);

4⁰ Nulitatea obligației contractată de femee în timpul căsătoriei, fiind pur relativă, poate fi acoperită prin confirmarea ei expresă, saŭ tacită, îndeplinită în urma desfacerei casătoriei; pentru-că, în acest moment, voința sa mai este supusă înrîuririi bărbatului (v. t. VII, p. 30, text și nota 4);

5⁰ In fine, bunurile dotale ce o femee străină le ar avea în România, vor fi alienabile, de câte-orĭ legea sa personală permite înstrăinarea lor. Inalienabilitatea fondului dotal nefiind, în adevĕr, de ordine publică, de-oare-ce părțile pot, prin contractul lor matrimonial, să permită

Înstrăinarea dotei uneĭ femeĭ străine. Dr. internațional.

[1]) C. București, *C. judiciar* din 1894, No. 4 și din 1903, No. 21 (două decisiĭ). Vedĭ și *C. judiciar* din 1892, No. 3. Cpr. și C. Craiova, *Dreptul* din 1893, No. 40. Aceeași soluție este generalmente admisă și în Francia: Cpr. Trib. Paris, *Pand. Périod.* 86. 2. 58. Pand. fr., II, 9637. Répert. Sirey, *Dot*, 1271 urm. Jouitou, I, 166. Guillouard, IV, 1876. Laurent, XXIII, 551. Colmet de Santerre, VI, 226 bis VI. Odier, III, 1248. Rodière et Pont, III, 1767. T. Huc, IX, 446 urm. Marcadé, VI, art. 1554, No. VII. Aubry et Rau, V, § 538, p. 607, text și nota 13.—Vedĭ însă Troplong, IV, 3312 urm. Toullier D., VII, partea II, 333, 334.

Din cele mai sus expuse resultă ca creditorii femeei nu pot urmări, chiar în urma desfacerei căsătoriei, nici prețul resultat din vînzarea imobilului dotal, pentru achitarea datoriilor contractate de dînsa în timpul căsătoriei, fiind-că și prețul, în asemenea caz, tot dotal este. Trib. Dorohoiŭ, *Dreptul* din 1894, No. 2. C. București, decisia *suprà cit.* *C. judiciar* din 1894, No. 4. Cpr. și o altă decisie a Curței din București, *C. judiciar* din 1903, No. 21, consid. de la p. 174, coloana 1.

înstrăinarea luĭ (art. 1252), nimic nu se opune ca legea străină, care ar permite înstrăinarea, să fie aplicată în România [1]).

Şi *vice-versa*, femeea română, care ar avea imobile dotale într'o ţară, unde aceste imobile sunt alienabile, n'ar putea să le înstrăineze, pentru-că statutul sĕŭ personal, care o urmăreşte pretutindenĭ, nu admite înstrăinarea (art. 2, § 1).

Inalienabilitatea doteĭ imobiliare.

Art. 1248.—Nicĭ bărbatul, nicĭ femeea, nicĭ amîndoĭ împreună nu pot în timpul căsătorieĭ a înstrăina, nicĭ a ipoteca imobilul dotal, afară de casurile prevĕḑute prin art. 1249 [2]), 1250. (Art. 1250 urm. C. civ. Art. 16 C. Com. Art. 1554 C. fr.).

Art. 16, § ultim C. com.—Bunurile dotale nu vor putea fi ipotecate saŭ înstrăinate de cât în casurile şi după formele prevĕḑute de Codicele civil. (Art. 1248 urm. Art. 7 C. com. fr. Art. 14 C. com. ital.) [3]).

Imobilul dotal fiind inalienabil, în timpul căsătorieĭ, nicĭ bărbatul, nicĭ femeea, nicĭ amîndoĭ soţiĭ împreună nu pot să-l înstrăineze fie direct, fie indirect.

Bărbatul nu poate să-l înstrăineze singur, pentru-că, după cum ştim (veḑĭ *suprà*, p. 190 urm.), el nu este proprietarul luĭ. „Bărbatul nu poate să înstrăineze zestrea, nicĭ s'o pue amanet", ḑice art. 1639 lit. *d* din Codul Calimach [4]).

---

[1]) Weiss, *op. cit.*, III, p. 557 urm. Guillouard, IV, 1841. Demangeat asupra luĭ Foelix, *Dr. internat.*, I, p. 124, n. b şi 213, nota a, precum şi *Revue pratique*, t. I, anul 1856, p. 61. Aubry et Rau, I, § 31, p. 141, *ad notam* (ed. a 5-a). Laurent, I, 115 şi *Dr. civil international*, V, 226, p. 475. Despagnet, *Pr. de dr. internat.*, 333, p. 645 (ed. a 3-a). T. Huc, IX, 509, 510. Pand. fr. *Mariage*, II, 14211. Répert. Sirey, *Dot*, 1111. Demolombe, I, 85, 86. Veḑĭ şi t. I, partea I a Coment. noastre, p. 74 şi 75, text şi nota 1. Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1885, p. 76.—*Contrà*: Massé, *Dr. comm.*, I, 548. Duranton, I, 85. Odier, I, 55. Troplong, IV, 3317. Foelix, *op. cit.*, I, 60, p. 124. Cas. fr. Sirey, 57. 1. 247. D. P. 57. 1. 102.

Inexactitate de text.

[2]) Textul art. 1248 trimete din eroare la art. 1249, fiind-că acest din urmă text se ocupă despre dota mobiliară, care vom vedea că este alienabilă; trebuea ḑis: conform art. 1250 şi 1253.

[3]) Veḑĭ în privinţa art. 16, § ultim C. com., *infrà*, p. 260.

[4]) *„Cùm vir prœdium dotale vendit scienti vel ignoranti rem dotis esse, venditio non valet"*. L. 42, Dig., *De usurpationibus et usucapionibus*, 41. 3.

Femeea nu poate, de asemenea, să-l înstrăineze singură, pentru-că, după dreptul comun, ea nu are capacitatea de a înstrăina (art. 199). In fine, amîndoĭ soţiĭ nu pot iarăşi să-l înstrăineze, pentru-că dotalitatea se opune la această înstrăinare [1]).

Ca o consecinţă a neînstrăinăreĭ, vom vedea că imobilul dotal nu poate, în principiŭ, fi urmărit de ceĭ de al treilea, pentru datoriĭ contractate în timpul căsătorieĭ, şi că el este imprescriptibil. (V. *infrà*, p. 250 şi 255 urm.)

In urma desfacereĭ căsătorieĭ, însă, ne maĭ existând dotă, femeea poate să înstrăineze toate bunurile sale, chiar şi acelea care aŭ fost dotale, şi să le oblige în mod valid [2]).

Fondul dotal nu poate fi grevat de servitute, usufruct, etc.

Şi când art. 1248 opreşte *înstrăinarea*, el înţelege a opri orĭ-ce act prin care proprietatea fondului dotal, saŭ o desmembrare numaĭ a acesteĭ proprietăţi, precum: usufructul, o servitute, o anticresă, etc., ar fi transmisă unuĭ terţiŭ în timpul căsătorieĭ [3]). *„Est autem alienatio omnis actus per quem dominium trasfertur* [4]). (V. şi *infrà*, p. 245).

Instr. cu titlu gratuit, transacţie, compromis, etc.

Dacă vînd̦area, fie ea pură şi simplă, fie cu pact de

---

[1]) Cpr. Jouitou, I, 115, 121 şi 127. C. din Bucureşti, *Dreptul* din 1881, No. 56.

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 252. D. P. 92. 1. 423. D. P. 83. 1. 288. Sirey, 85. 1. 220. Guillouard, IV, 1875. T. Huc, IX, 448, *in fine*. Baudry et Surville, III, 1671. Planiol, III, 1595. Pand. fr., *Mariage*, II, 9635. Veḑĭ şi *infrà*, p. 255.

[3]) Cpr. Guillouard, IV, 1847, 1857. Pand. fr., II, 9481, 9503 urm. Nacu, III, p. 82. Odier, III, 1247. Troplong, IV, 3275. Baudry, III, 386. Rodière et Pont, III, 1764. Aubry et Rau, V, p. 559. Legea romană opria în termenĭ expreşĭ servitutea şi usufructul. *„Ususfructus dationem prohiberi..... similique modo et servitutes minime imponi“*. (L. 7, Cod, *De rebus alienis non alienandis*, 4. 51).—Dar dacă fondul dotal nu poate fi supus, în timpul căsătorieĭ, uneĭ servituţi convenţionale, el rămâne supus servituţilor care derivă din situaţia loculuĭ şi din lege (T. Huc, IX, 447, p. 528). Bărbatul ar putea, deci, să recunoască existenţa uneĭ servituţi legale asupra fondului dotal, fără însă a o putea agrava. Pand. fr., *v° cit.*, 9506 urm. Baudry, III, 386. Guillouard, IV, 1856 urm. Rodière et Pont, III, 1764. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 559, nota 8. Laurent, XXIII, 497. Jouitou, I, 148.

[4]) L. 1. Cod., *De fundo dotali*, 5. 23. Cpr. şi L. 7, Cod., *De rebus alienis non alienandis*, etc., 4. 51.

răscumpărare [1]), este oprită, *a fortiori* trebue să fie oprită pentru-că ipoteca este mai periculoasă de cât vînḑarea, înstrăinarea cu titlu gratuit [2]). Sunt, de asemenea, oprite transacţiunea [3]), compromisul [4]), împărţeala făcută de ascendenţi (art. 794 urm. [5]) şi chiar instituţia contractuală [6]).

Imobilul dotal nu poate fi ipotecat.

Legea opreşte nu numai înstrăinarea directă a fondului dotal, dar şi ipotecarea luĭ, dispoziţie foarte înţeleaptă,

---

[1]) Cpr. Guillouard, IV, 1848. Aubry et Rau, V, § 537, p. 558. Pand. fr., *Mariage*, II, 9482.

Femeea poate dispune de fondul dotal, prin testament.

[2]) Pand fr., 9484. Colmet de Santerre, VI, 226 bis II. Femeea ar putea însă să dispună de bunurile sale prin testament, pentru-că testamentul nu-şĭ va produce efectele sale de cât la moartea eĭ, atunci când căsătoria nu mai există. Thiry, III, 515. Planiol, III, 1528. Jouitou, I, 126. Guillouard, IV, 1868. Rodière et Pont, III, 1769. Colmet de Santerre, VI, 226 bis V. Pand. fr., II, 9603, 9630. Répert. Sirey, *Dot*, 1241. Laurent, XXIII, 498. Odier, III, 1247.

[3]) Veḑĭ Pand fr., II, 9514 urm. şi autorităţile citate acolo. Répert Sirey, *Dot*, 1197 urm. Pentru a face o transacţie trebue, în adevĕr, a avea dreptul de a dispune de obiectul cuprins în ea (art. 1706); or, femeea nu poate dispune de fondul dotal.—Veḑĭ însă Rodière et Pont, III, 1856, p. 407.

[4]) Cpr. Pand. fr., II, 9532 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1208 urm. Guillouard, IV, 1850. Rodière et Pont, III, 1858. Nu pot, în adevĕr, fi supuse la arbitri drepturile asupra cărora legea nu permite de a se face o transacţie (art. 340 Pr. civ.); or, femeea nu poate transige în privinţa bunurilor dotale. Veḑĭ nota precedentă.

[5]) Baudry et Surville, III, 1665. Planiol, III, 1527. T. Huc, VI, 439 şi IX, 447. Pand. fr., 9491. Répert. Sirey, *Dot*, 1167 urm.—O asemenea împărţeală n'ar putea fi menţinută de cât atunci când ar fi fost făcută conform art. 1250. Veḑĭ *infrà*, p. 285.

Instituţie contractuală. Controversă.

[6]) Cpr. Aubry et Rau, *loco cit.* Planiol, III, 1527. T. Huc, VI, 457 şi IX, 447. Pand. fr. 9497 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1175 urm. Sincholle, *Inaliénabilité de la dot*, 188. Odier, III, 1247. Rodière et Pont, III, 1769. Guillouard, IV, 1852. Demolombe, XXIII, 284 şi *Revue critique*, I, p. 415. Laurent, XV, 194, 195. Cas. fr. D. P. 78. 1. 32. Sirey, 77. 1. 252. D. P. 88. 1. 169. Sirey, 87. 1. 320. Veḑĭ şi t. IV a Coment. noastre, p. 760, nota 4.—*Contrà*: Jouitou, I, 130 urm., p. 145 urm. Guilhon, *Donations*, 750. Vazeille, *Idem*, art. 1082, No. 16. Cubain, *Droit des femmes*, 364, p. 225. (Acest autor ḑice că admiterea, în specie, a instituţieĭ contractuale este *evidentă*. Nimic nu este însă evident în drept). Troplong, IV, 3272 şi *Donations*, IV, 2371. Tessier, I, p, 310, text şi nota 507. Massé-Vergé, IV, § 670, p. 231, nota 11 C. Bordeaux, D. P. 72. 2. 5. Sirey, 71. 2. 241, etc.

de-oare-ce femeea poate să nu vadă de îndată consecinţele eĭ. Aceeaşĭ soluţie este admisă şi în privinţa celorlalte drepturĭ reale, precum: usufructul, servituţile, etc. [1]).

Regula inalienabilităţeĭ se aplică nu numaĭ la contracte [2]), dar şi la quasi-contracte, aşa că fondul dotal nu poate fi înstrăinat prin efectul unuĭ quasi-contract [3])- Quasi-contracte.

In cât priveşte însă delictele saŭ quasi-delictele femeeĭ, ele obligă, din contra, fondul dotal [4]). Delicte şi quasi-delicte.

[1]) Veḑĭ *suprà*, pagina 243, text şi nota 3.—Astfel, Curtea din Paris a decis (26 Fevruare 1903) că imobilul dotal nu poate face obiectul unuĭ contract de anticresă, acest contract constituind un adevărat act de dispoziţiune (art. 1697 urm.). D. P. 1903. 2. 96. Cpr. Aubry et Rau, V, § 557, p. 559. Guillouard, IV, 1857. Troplong, *Nantissement*, 519. T. Huc, IX, 447, p. 528. Thézard, *Nantissement*, 20, p. 30. Baudry et Loynes, *Nantissement, Privil. et hypoth.*, I, 172. Baudry et Surville, III, 1661.—Veḑĭ însă Laurent, XXVIII, 534. C. Rouen, Pand. Chron., II (aniĭ 1830—1844), 2. p. 121. Curtea noastră supremă a decis că anticresa, constituind un drept real, ca atare, autentificarea actuluĭ prin care se constitue un asemenea drept nu se poate face de judecătorul de ocol, ci numaĭ de tribunal, conform art. 5 din L. p. autentif. actelor. *Dreptul* din 1903, No. 23. Anticresă.

[2]) Femeea dotală nu rĕspunde, deci, cu bunurile sale dotale de imprudenţele comise de dînsa, care nu constituesc un quasi-delict, ci numaĭ o simplă culpă contractuală. Cpr. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 44. 45.

[3]) Pand. fr., II, 9544 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1377. Jouitou, I, 150. Guillouard, IV, 1860 urm. Troplong, IV, 3332. Rodière et Pont, III, 1823. Aubry et Rau, V, § 538, p. 614, text şi nota 31. Nacu, III, p. 86. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 365.—*Contrà*: Taulier, *Th. raisonnée du C. civil*, V, p. 276, 277.

[4]) Cas. fr. Sirey, 93. 1. 288 şi 365. *Pand. Période.* 93. 1. 527. D. P. 93. 1. 285. C. Paris, D. P. 98. 1. 305. Cpr. C. Grenoble, Sirey, 1902, 2. 96. Cpr. şi C. Rouen, D. P. 1903, 2. 35. C. Iaşĭ şi Bucureştĭ, *Dreptul* din 1892, No. 62 şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 3. Veḑĭ t. V a Comentariilor noastre, p. 473 urm. şi t. VII, p. 28, text şi nota 1. Répert. Sirey, *Dot*, 1196, 2014 urm. şi *Responsabilité civile*, 59 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9649 şi 11220 urm. Baudry, III, 384. Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 2214. Beudant, I, 325. Nacu, III, p. 86. Benoit, II, 255. Planiol, III, 1604. Baudry et Surville, III, 1678. Jouitou, I, 149. T. Huc, II, 247; VIII, 421 şi IX, 446, 448. Sourdat, *Responsabilité*, I, 172, p. 195 urm. (ed. a 5-a). Guillouard, IV, 1937 şi 2096. Labbé, nota în Sirey, 79. 2. 97.—Veḑĭ însă Odier, III, 1251. Tessier, I, p. 154, text şi nota 675. Veḑĭ *suprà*, p. 80 şi *infrà*, p. 260.—Dar dacă femeea rĕspunde cu bunurile eĭ dotale

Expropriare. Fondul dotal poate, de asemenea, fi expropriat pentru causă de utilitate publică [1]). (Veḑi *suprà*, p. 162 şi 217).

Inalienabilitatatea fondului dotal nu împedică pe femee de a face oare-care acte cu privire la imobilele sale dotale.

Impărţeala de bună-voe a fondului dotal. Controversă. Ast-fel, soţii ar putea, după părerea generalmente admisă, să proceadă la o împărţeală de bună-voe a uneĭ succesiuni dotale [2]). Pentru aceasta trebue însă ca femeea să fie majoră [3]). Partea atribuită femeeĭ va fi, în asemenea caz, grevată de privilegiul copărtaşuluĭ (art. 1737, § 3, 1741) [4]).

Renunţarea la moştenire. Principiul inalienabilităţeĭ fondului dotal nu se opune, de asemenea, ca femeea care şi-a constituit dotă bunurile sale presente şi viitoare, să poată renunţa, cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiţieĭ, la emolumentul unuĭ legat saŭ uneĭ succesiuni la care ea este chemată [5]).

Dăruirea fondului dotal, bărbatului. Controversă. Am vĕḑut, *suprà*, p. 244, text şi nota 2, că femeea nu poate dispune de bunurile sale dotale prin donaţiune, ci numaĭ prin testament. Autoriĭ discută, însă, chestiunea de a se şti dacă femeea poate dărui bunurile sale dotale

---

de delictele şi quasi-delictele sale, bărbatul nu are, în principiŭ, nicĭ-o responsabilitate, dacă el nu s'a făcut personal culpabil de o negligenţă saŭ imprudenţă, conform dreptuluĭ comun. Cas. fr. D. P. 1901. 1. 524. Sirey, 1902. 1. 32.

[1]) Guillouard, IV, 1870. Planiol, III, 1566. Rodière et Pont, III, 1819. T. Huc, IX, 484. Nacu, III, p. 85. 86.

[2]) Pand. fr., II, 9560, urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1227 urm. T. Huc, IX, 447. Guillouard, IV, 1865 urm. Jouitou, I, 119. Aubry et Rau, V, § 537, p. 560, text şi nota 16. Troplong, IV, 3112. Demolombe, XV, 606. Planiol, III, 1528.—*Contrà*: Rodière et Pont, III, 1857. Marcadé, VI, art. 1549, No. III. După aceştĭ autoriĭ, împărţeala nu s'ar putea face de cât prin justiţie.

Dacă se admite că soţiĭ pot de bună-voe să proceadă la împărţeala bunurilor dotale, pe care femeea le ar avea în indivisiune cu terţiĭ persoane, se va decide, de bună seamă, că femeea va putea să facă o transacţie cu ocasiunea împărţeleĭ. (Cpr. Pand. fr. *Mariage*, II, 9579 urm). *Quid* în privinţa compromisuluĭ? Veḑi Pand. fr., 9584 urm. Dacă se admite transacţia, trebue, ca consecinţă, să se admită şi compromisul. Veḑi în cât priveşte transacţia şi compromisul în genere, *suprà*, p. 244, text şi notele 3, 4.

[3]) Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, II, 9590.

[4]) Veḑi *infrà*, sub art. 1253, rubrica: *Instrăinarea fondului dotal pentru causă de indivisiune.*

[5]) Cpr. Pand. fr., II, 9598 urm. Jouitou, I, 180. C. Grenoble, Sirey 66. 2. 221.

bărbatului. După un sistem, se susţine că asemenea donaţiune nu este permisă, pentru-că, de şi ea este revocabilă (art. 937), totuşi femeea se despoae actualmente de bunurile sale dotale, ceea ce ea nu poate să facă [1]).

După un alt sistem, această donaţiune ar fi, din contra, validă, pentru-că ea nu aduce nici-o atingere îndoitului scop al inalienabilităţeĭ dotale; întru cât, pe de o parte, veniturile bunurilor dăruite aparţin bărbatului, iar pe de alta, dacă el refusă de a stabili copiii, această stabilire se va putea face de femee, ea rĕmânênd în totdeauna liberă de a revoca darul [2]).

Când începe şi când încetează inalienabilitatea.

Nu poate să fie vorba de inalienabilitate înainte de celebrarea căsătorieĭ [3]), pentru-că atunci dota nu există încă. Inalienabilitatea începe, deci, din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ şi încetează odată cu desfacerea eĭ, fie prin moarte, fie prin transcrierea hotărîreĭ de divorţ [4]).

---

[1]) Jouitou, 129. Laurent, XV, 337. Colmet de Santerre, VI, 226 bis V. Demolombe, XXIII, 464. Nacu, III, p. 85.

[2]) Veḑi în acest din urmă sens: Rodière et Pont, III, 1769. Troplong, IV, 3273. Guillouard, IV, 1869. Michaux, 1548. Aubry et Rau, V, § 537, p. 559, text şi nota 15. Pand. fr., II, 9610. Répert. Sirey, *Dot*, 1145 urm. Tessier, I, p. 315, 316.

[3]) In cât priveşte dificultăţile care s'ar putea râdica în privinţa înstrăinărilor făcute de femee înaintea încheereĭ contratuluĭ matrimonial, şi transcrise în urmă, precum şi a acelora făcute în intervalul de timp strecurat între contractul de căsătorie şi celebrarea eĭ, veḑi Pand. fr., *Mariage*, II, 9623 urm. Rodière et Pont, III, 1766 urm.

[4]) Curtea din Iaşi a decis (*Dreptul* din 1884, No. 17) că, de câte-orĭ într'un act dotal se prevede că dota mobiliară să nu să poată râdica până ce nu se va cumpăra un imobil care să devină dotal, soţul nu poate cere acel capital dotal, dacă nu satisface condiţiunea prevĕḑută, şi aceasta fie că durează încă căsătoria, fie că soţia a murit şi soţul a rĕmas ca epitrop al minorilor seĭ copiĭ. Această decisie a fost însă cu drept cuvînt casată, pentru-că inalienabilitatea doteĭ şi clausa de imobilisare a doteĭ mobiliare afectează bunurile dotale numaĭ pe timpul cât ţine căsătoria. Prin urmare, după încetarea din viaţă a soţieĭ, dota sa, chiar dacă era imobilisată prin contractul matrimonial, se consideră ca o avere de moştenire, şi astfel se poate cere restituirea eĭ de către representantul minorilor seĭ copiĭ. Cas. rom. *Dreptul* din 1884, No. 37 şi Bulet. S-a 1, 1884, p. 151.

Este însă de observat că, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, inalienabilitatea încetează numaĭ pentru viitor, nu însă și pentru trecut; așa că, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, imobilul dotal tot inalienabil rămâne în privința obligațiilor contractate în timpul căsătorieĭ; căcĭ, alt-fel, s'ar valida înstrăinările făcute în timpul pe când imobilul era inalienabil [1]).

Inalienabilitatea subsistă și în urma separațieĭ de patrimoniĭ. Controversă.

Dacă, în timpul căsătorieĭ, patrimoniile soților aŭ fost deosebite, imobilul dotal tot inalienabil rămâne și în urma acesteĭ separațiunĭ, de și el devine prescriptibil (art. 1878) [2]). In favoarea acestuĭ sistem, singur juridic după părerea noastră, de și chestiunea este controversată, invocăm următoarele argumente:

1° Atât în dreptul roman (L. 29, Cod, *De jure dotium*, 5. 12) cât și în dreptul nostru anterior [3]), când bărbatul era cheltuitor și râsipitor, femeea putea să-și iea zestrea înapoĭ, *fără însă a o putea înstrăina în timpul căsătorieĭ.*

2° Separația de patrimoniĭ nu este un noŭ regim matrimonial care se substitue regimuluĭ dotal, ci un corolar și un complement a acestuĭ regim [4]). Cu alte cuvinte, bărbatul ne maĭ oferind garanțiĭ îndestulătoare spre a asigura restituirea doteĭ, femeea își reia folosința și administrația bunurilor sale, însă regimul dotal continuă înainte, pentru-că, în timpul căsătorieĭ, el nu poate fi nicĭ modificat, nicĭ înlocuit prin altul (art. 1228, 1229, 1270, § ultim). Și apoĭ, art. 1248 nu prevede oare că imobilul dotal este inalienabil *în tot timpul căsătorieĭ?* Or, separația de patrimoniĭ nu desființează căsătoria. Cât pentru art. 1265, pe care legiuitorul nostru l-a transportat de la titlul comunităței în acel al regimuluĭ dotal, el nu are de scop de a desființa inalienabilitatea fondului dotal, ci numaĭ de a regula capacitatea personală a femeeĭ separate de bunurĭ. Acest text există și în Codul francez, însă nime, afară de Toullier și Delvincourt, nu-l aplică la regimul do-

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 240, 1°.

[2]) Vedĭ în privința prescriptibilității și a justificăreĭ eĭ, *infrà*, p. 258, explic. art. 1878.

[3]) Art. 1621 C. Calimach; art. 37, capit. 16, partea III, C. Caragea.

[4]) Separația de bunurĭ nu desființează regimul dotal, dice Planiol (III, p. 257, nota 1, ed. a 2-a și No. 1623), ea resumându-se într'o restituire anticipată a doteĭ femeeĭ.

tal. Ar fi straniŭ, în adevĕr, ca separaţia de bunurĭ, care are de scop păstrarea bunurilor dotale, să distrugă tocmaĭ însu-şĭ principiul care asigură conservarea doteĭ imobiliare. Cine nu vede că teoria contrară ar conferi soţilor mijlocul cel maĭ sigur de a viola regula inalienabilităţeĭ şi de a schimba convenţia lor matrimonială. Iată, cum se exprimă în această privinţă un autor : *„Ainsi donc, ce serait au moment où le mari est insolvable ou ruiné, que le législateur effacerait d'un seul coup toutes les garanties de la dot, cette dernière épave destinée à assurer la subsistance de la famille et l'établissement des enfants ! Singulière époque pour effacer l'inaliénabilité, que celle où le mari, dans la détresse, doit être plus que jamais porté à abuser de son autorité, de fait sinon de droit, pour réparer par la spéculation et aux dépens le plus souvent de la dot, les brèches de son administration antérieure“* [1]).

Din cele maĭ sus expuse resultă că fondul dotal rĕmâne inalienabil în tot timpul căsătorieĭ, cu-toate-că justiţia a declarat separate patrimoniile soţilor, şi această soluţie, formal admisă prin art. 1424 din Codul italian [2]), a fost, în adevĕr, consacrată prin nenumărate hotărîrĭ judecătoreşti [3]).

---

[1]) Daniel de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875, p. 199.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 23, nota 5. Cpr. şi art. 1611, § 2 din Anteproiectul de revisuire a luĭ Laurent.

[3]) Vedĭ în acest sens : Cas. rom., C. Bucureştĭ, Focşanĭ, Trib. Putna, Ilfov, etc. Bulet. S-a 1, 1884, p. 519, şi *Dreptul* din 1884, No. 61. Bulet. S-a 1, 1885, p. 727. Bulet. 1891, p, 300 ; *Dreptul* din 1882, No. 29 şi 74 ; din 1885, No. 70 şi 74 ; din 1889, No. 8. *Dreptul* din 1896, No. 11. *Dreptul* din 1897, No. 67. *Dreptul* din 1898, No. 30, şi Bulet. S-a 1, 1898, p. 376. *C. judiciar* din 1898, No. 13. *C. judiciar* din 1901, No. 85. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 476, *ad notam*. Cpr. în acelaşĭ sens : D. Cuculi, *Dreptul* din 1872, No. 16. B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 9 şi 10. D. Tazlăoanu, *Dreptul* din 1896, No. 5. Apostol, *op. cit.*, p. 147 urm. Vedĭ în acelaşĭ sens : Cubain, *Dr. des femmes*, 476. Nacu, III, 134. Guillouard, IV, 1877 şi 2110 urm. Troplong, IV, 3598, şi *Hypoth.*, II, 461. Rodière et Pont, III, 1770 şi 2196. Odier, III, 1263, 1368. Aubry et Rau, V, § 539, p. 618. Marcadé, VI, art. 1554, No. V. Seriziat, 133. Dutruc, *Sépar. de biens judiciaire*, 415, p. 289 urm. (ed. din 1853). Tessier, I, p. 301, text şi nota 502. Vazeille, *Mariage*, II, 320, p. 55 urm. (ed. din 1825). Benoit, *Tr. de la dot*, I, 319, p. 465 urm. Planiol, III, 1623, 1624. T. Huc, IX, 447. Vigié, III, 585. Laurent, XXIII, 555. Colmet de Santerre, VI, 235 bis I. Thiry, III,

Scoaterea imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeei.

In regulă generală, orĭ-cine este obligat personal, este ţinut de a-şĭ îndeplini obligaţiile sale cu toate bunurile sale mobile şi imobile, presente şi viitoare (art. 1718).

Inaplicarea art. 1718 C. civ. la imobilul dotal.

Acest principiŭ sufere excepţie în privinţa imobilului dotal, care nu poate, precum am vĕdut, fi urmărit de către creditorii femeeĭ nicĭ în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, nicĭ chiar în urma desfacereĭ casătorieĭ. Obligaţiile femeeĭ dotale, contractate în timpul căsătorieĭ, nu pot decĭ nicĭ-odată fi executate asupra imobilelor sale dotale, nicĭ chiar în urma desfacereĭ căsătorieĭ, pentru-că sunt atinse din capul locului de un viciŭ esenţial vecinic persistent [1]).

Şi aceasta este adevărat chiar atunci când contractul matrimonial ar autorisa pe femee a înstrăina saŭ ipoteca imobilele sale dotale [2]).

---

520. Baudry et Surville, III, 1864. Répert. Sirey, *Dot*, 2590 urm. Vuébat, *Sépar. des biens sous le régime dotal*, p. 113 urm. (Paris, 1877). D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39 (anul 1875), p. 198 urm. Valette, *Mélanges*, I, p. 10, nota 1. C. Paris, D. P. 98. 2. 464.—*Contrà:* Cas. rom., C. Bucureşti şi Trib. Brăila, Bulet. Cas. S-a II, 1878, p. 7; *Dreptul* din 1876, No. 1, şi din 1884, No. 43, p. 340 şi 343. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1897, No. 67 (sentinţă reformată de Curte). N. Stănescu, *Dreptul* din 1881, No. 16. Cpr. şi Toullier, D., VII, partea II, 253. Vedĭ Tr. nostru în limba francesă, p. 101 urm., şi t. V a Coment. noastre, p. 475, nota 5.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 240, 241, text şi n. 1.—Uniĭ ar voi ca, în urma morţeĭ femeeĭ, bunurile dotale să poată fi urmărite contra moştenitorilor eĭ pentru datoriĭ contractate de dînsa în timpul căsătorieĭ. Vedĭ Troplong, IV, 3313. C. Caen, Sirey, 42. 2. 209. Această soluţie este însă inadmisibilă, pentru-că din art. 1255 resultă că inalienabilitatea dotală a fost statornicită atât în interesul femeeĭ cât şi a moştenitorilor eĭ. Şi apoĭ, moştenitoriĭ nu aŭ oare aceleaşĭ drepturĭ pe care le avea autorul lor? *Heredi quoque mulieris* **idem auxilium** *præstabitur quod mulieri præstabatur.* Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 1278. Guillouard, IV, 2081. Rodière et Pont, III, 1767. Seriziat, 142, *in fine*, p. 194. Marcadé, VI, art. 1554, No. VII, p. 60. Benoit, II, 250, p. 450. Aubry et Rau, V, § 538, p. 609, text şi nota 14. Cas. fr. D. P. 69. 1. 461. Sirey, 70. 1. 69. Cpr. şi Cas. rom. *Dreptul* din 1888, No. 55 şi Bulet. 1888, p. 583.

[2]) Répert. Sirey, *Dot*, 1267 urm. Pand. fr., II, 11088. Guillouard, IV, 1948 şi 2080. Jouitou, I, 166. Odier, III, 1248. Planiol, III, 1588 urm. Laurent, XXIII, 517, 551.—Vedĭ însă Troplong, IV, 3312.

Cele mai sus expuse se aplică creditorilor cari aŭ contractat cu femeea în timpul căsătorieĭ. Cât pentru creditoriĭ chirografarĭ, cari aŭ contractat cu dînsa înainte de căsătorie, nu mai rĕmâne îndoială că eĭ nu vor avea nicĭ-o acţiune asupra bunurilor pe care ceĭ de al treilea, rude saŭ străinĭ, le-aŭ constituit dotă femeeĭ, fiind-că aceste imobile nu făceaŭ parte din patrimoniul debitoareĭ în momentul când-ea s'a îndatorit, şi aŭ întrat în patrimoniul eĭ lovite de inalienabilitate. Este adevărat că, după art. 1718, bunurile viitoare ale debitoruluĭ sunt ca şi acele presente gagiul creditorilor sĕĭ, însă aplicarea acestuĭ principiŭ presupune că bunurile viitoare intră libere în mâna debitoruluĭ, ceea ce nu este în casul de faţă, fiind-că ele sunt lovite de inalienabilitate. Apoĭ, ar fi cu totul contrar intenţiuneĭ constituitoruluĭ doteĭ ca nişte bunurĭ, care sunt menite a fi mijloace de ajutor pentru familie şi care sunt sustrase de la libera dispoziţie a soţilor, să fie de mai înainte afectate la plata datoriilor femeeĭ [1]). Creditoriĭ anteriorĭ căsătorieĭ.

Dreptul creditorilor femeeĭ anteriorĭ căsătorieĭ [2]) se mărgineşte, decĭ, la bunurile ce femeea şi-a constituit însă-şĭ dotă şi care în momentul căsătorieĭ făceaŭ parte din patrimoniul eĭ. Aceste bunurĭ, fiind gagiul creditorilor, femeea nu poate să le rădice garanţia lor prin adoptarea regimuluĭ dotal. Care este însă dreptul acestor creditorĭ?

In privinţa creditorilor privilegiaţĭ saŭ ipotecarĭ, nicĭ-o dificultate nu poate să existe. Eĭ vor putea, fără nicĭ-o îndoială, să urmărească bunurile dotale, ca şi cum debitoarea lor nu s'ar fi căsătorit sub regimul dotal [3]). Creditoriĭ privilegiaţĭ saŭ ipotecarĭ.

[1]) Vedĭ Marcadé, VI, art. 1558, No. III, p. 73. Laurent, XXIII, 549. Colmet de Santerre, VI, 230 bis. IV, Arntz, III, 904. Planiol, III, 1601, 1602. Guillouard, IV, 2079. T. Huc, IX, 476. Baudry et Surville, III, 1674. Aubry et Rau, V, § 538, p. 604. Pand. fr., *Mariage*, II, 11070.—*Contrà :* Duranton, XV, 513. Tessier, I, p. 325. C. Bordeaux, D. P. 57. 2. 52. Sirey, 56. 2. 679.

[2]) Autoriĭ francezĭ discută chestiunea de a se şti dacă datoriile femeeĭ trebuesc, spre a putea fi urmărite asupra bunurilor dotale, să fie anterioare *celebrăreĭ căsătorieĭ*, saŭ încheereĭ *contractuluĭ matrimonial bănesc* (vedĭ Pand. fr., II, 11072 şi autoriĭ citaţĭ acolo). Această chestiune va fi discutată *infrà*, sub. art. 1253, 3°, p. 298 urm., unde vom vedea că textul nostru se deosebeşte în această privinţă de acel francez.

[3]) Planiol, III, 1596. T. Huc, IX, 473, *in fine*. Guillouard, IV, 2074. Baudry et Surville, III, 1672. Marcadé, VI, art. 1558,

Creditorii chirografarĭ. Controversă.

Cât pentru creditorii chirografarĭ, chestiunea de a se ști dacă constituirea dotei le este oposabilă, e controversată.

Casul uneĭ constituirĭ de dotă universală saŭ cu titlu universal.

Dacă femeea și-a constituit dotă toate bunurile sale presente și viitoare, saŭ numaĭ toate bunurile sale presente, (constituire universală saŭ cu titlu universal), se admite în genere că creditorii chirografarĭ pot, în urma căsătorieĭ, să urmărească plina proprietate a bunurilor dotale. In adevĕr, bărbatul, în calitatea sa de usufructuar, fiind obligat a plăti dobînḑile datoriilor, iar femeea, capitalul, este just ca datoriile să se plătească cu plina proprietate a bunurilor femeeĭ (argum. din art. 552) [1]), soluție care era admisă și în vechiul drept francez [2]). Această soluție este admisibilă chiar atunci când creditorii chirografarĭ, anteriorĭ căsătorieĭ, ar urmări pe femee în urma desfacereĭ căsătorieĭ [3]).

Casul uneĭ constituirĭ de dotă cu titlu particular.

Ce trebue să decidem în caz când femeea și-a constituit dotă numaĭ oare-care bunurĭ determinate (constituire cu titlul particular), și când datoriile n'aŭ fost puse în sarcina acesteĭ dote? Chestiunea este foarte discutată.

1° După unii, creditorii chirografarĭ anteriorĭ căsătorieĭ n'ar avea nicĭ-un drept de urmărire, fiind-că în calita-

---

No. III, și toți autorii. Cpr. și C. Bucureștĭ, care ḑice foarte bine că creditorul ipotecar, anterior constituireĭ de dotă a imobiluluĭ ipotecat, este în drept a-l urmări și a deveni adjudecatarul luĭ, femeea ne putênd cere revendicarea luĭ sub cuvînt că în urmă a devenit dotal, ci putênd numaĭ, când i se notifică urmărirea, să purgheze sarcina ce există asupra acestuĭ imobil. *Dreptul* din 1888, No, 29. Bărbatul nu poate însă purga, nicĭ delăsa imobilul, pentru-că el nu este proprietarul luĭ, și usufructul luĭ nu constitue o desmembrare a proprietățeĭ. Cpr. Baudry et Surville, *loco cit.*

[1]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1673. Guillouard, IV, 2074. Marcadé, VI, art. 1558, No. III. Pand. fr., II, 11080. Planiol, III, 1596. Lyon-Caen, nota în Sirey, 79. 2. 65, colona 1.—Veḑĭ însă T. Huc, IX, 474.

[2]) Veḑĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 359, p. 263. Cpr. și L. 72, Dig., *De jure dotium*, 23. 3, unde se ḑice: „*Mulier bona omnia sua in dotem dedit; quœro an maritus, quasi heres, oneribus respondere cogatur? Paulus respondit, eum quidem qui tota ex repromissione dotis bona mulieris retinuit, a creditoribus ejus convenire non posse: sed non plus esse in promissione bonorum quam quod superest, deducto œre alieno*".

[3]) Cpr. Cas. fr. D. P. 92. 1. 53. Sirey, 93. 1. 294.

tea lor de simpli representanți ai debitoarei, ei sunt supuși tuturor fluctuațiilor care ating patrimoniul ei [1]).

2⁰ După un alt sistem invers, tot absolut, creditorii chirografari ai femeei ar putea să urmărească plina proprietate a bunurilor constituite dotă în mod individual, fără a respecta folosința bărbatului, fiind-că această folosință nu este un drept real deosebit de nuda proprietate [2]).

In fine, după ultimul sistem, creditorii mai sus menționați vor putea urmări numai nuda proprietate, respectând folosința bărbatului. Acest sistem are avantajul de a ocroti atât dreptul general de gagiu ce creditorii au asupra bunurilor femeei, drept pe care constituirea dotei n'a putut să li-l rădice, cât și folosința pe care contractul matrimonial o conferă cu titlu oneros bărbatului asupra bunurilor dotale [3]).

In ori-ce caz, creditorii anteriori căsătoriei cari, precum am văḑut, au dreptul de a urmări bunurile dotale ale femeei, vor exercita acest drept în formele ordinare, și pe cale de proprire, dacă este vorba de creanțe dotale, fără a avea nevoe de autorisarea justiției, asemenea autorisare nefiind necesară de cât în casurile când înșii-și soții voesc să-și înstrăineze imobilul dotal, spre a plăti datoriile femeei (art. 1253, 3⁰) [4]).

Urmărirea veniturilor fondului dotal. Controversă.

Până acum n'am vorbit de cât de însu-și fondul dotal. Ce trebue să decidem în privința veniturilor acestui fond? Aceste venituri pot fi urmărite de creditorii femeei din timpul căsătoriei? Chestiunea este controversată [5]).

---

[1]) Marcadé, VI, art. 1558 No. III. Apostol, *op. cit.*, p. 110.

[2]) Vedi în acest sens: T. Huc, IX, 474, 475. Seriziat, *op. cit.*, 177, p. 230 urm. Taullier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 312. Toullier D., VII, partea II, 207. C. Montpellier, Sirey, 45. 2. 11. Cpr. și Planiol, III, 1597.

[3]) Cpr. în acest din urmă sens: Laurent, XXIII, 548. Guillouard, IV, 2077. Pand. fr., II, 11083 urm. Troplong, IV, 3461, 3462. Tessier, I, p. 425. Duranton, XV, 512. Odier, III, 1294. Aubry et Rau, V, § 538, p. 606, text și nota 8. Colmet de Santerre, VI, 230 bis II. Marinier, *Revue pratique*, anul 1859, t. VIII, p. 282 urm. Lyon-Caen, nota în Sirey, 70. 2. 65. Cpr. Baudry et Surville, III, 1673. Rodière et Pont, III, 1801.

[4]) Troplong, IV, 3462. Odier, III, 1294. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 607. Pand. fr., *Mariage*, II, 11085.

[5]) Vedi elementele controverseï și diversele sisteme, în Planiol, III, 1630.

Mai întâi de toate, nu mai încape îndoială că aceste venituri nu pot fi urmărite de creditorii femeei, pentru nici-o porțiune, ori cât de mică ar fi, cât timp ține folosința bărbatului, pentru-că ele aparțin acestui din urmă cu o anume destinație. Creditorii femeei nu aŭ, deci, nici-un drept asupra lor [1]; numai creditorii bărbatului putênd să le urmărească pentru partea care prisosește asupra trebuinților casnice [2].

Ele nu pot, de asemenea, după teoria generalmente admisă, să fie urmărite pentru nici-o parte, de creditorii femeei, nici în urma separațiunei de patrimoniŭ saŭ desfacerei căsătoriei [3]; acești creditorii ne avênd asemenea drept de cât asupra prisosului ce ar rămânea după satisfacerea sarcinilor căsătoriei, și numai în privința datoriilor contractate de femee *în urma separației de patrimonii, saŭ desfacerei căsătoriei* [4].

In fine, se decide, de asemenea, că veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii femeei pentru datorii contractate de dînsa înainte de căsătorie, fiind-că

---

[1]) Cpr. Guillouard, IV, 2083. Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, text și nota 16. Répert. Sirey, *Dot*, 1293. Jouitou, I, 122.

[2]) Vedi *suprà*, p. 229.

[3]) Cas. rom., C. Bucureștĭ și Iași, *Dreptul* din 1879, No. 22 și 32; din 1882, No. 74; din 1883, No. 13; din 1894, No. 74; din 1899, No. 8 și 42, și din 1901, No. 19 (conclusiĭ contrare ale d-luĭ Aurel Iliescu, publicate în *C. judiciar* din 1901, No. 38). *C. judiciar* din 1903, No. 21, p. 173. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 32. C. Paris, Sirey, 96. 2. 261. D. P. 97. 2. 14. *Pand. Période.* 97. 2. 141. C. Lyon, *Pand. Période.* 91. 2. 149. Cpr. și Trib. Paris, D. P. 1902. 1. 300. Baudry et Surville, III, 1692 urm. Guillouard, IV, 2084. Dutruc, *Sépar. de biens*, 421 urm., p. 298 urm, Rodière et Pont, III, 1765. Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, text și nota 16. Répert. Sirey, *Dot*, 1305 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9638 urm. T. Huc, IX, 492.—*Contrà*: Trib. Fălciu (sentință infirmată de Curte) și C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1894, No. 74 și din 1888, No. 20. Cpr. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 313. D. P. 91. 1. 425. Marcadé (care califică teoria contrară de *eresie evidentă*), VI, art. 1554, No. IV și VIII. Troplong, IV, 3306 urm. Tessier, *Quest. sur la dot*, 145, p. 192 urm., etc.

[4]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1882, No. 74. C. Lyon, *Pand. Période.* 91. 2. 149. Guillouard, IV, 2083, 2084 și 2106. Baudry et Surville, III, 1691, p. 376. Dutruc, *op. cit.*, 422, p. 298. T. Huc, IX, 492, p. 590. Aubry et Rau, V, § 539, p. 633. Odier, III, 1368. Rodière et Pont, III, 1765.

prin aceasta s'ar lipsi pe bărbat de folosința imobilului dotal [1]).

In resumat, sistemul admis de jurisprudență și de doctrină este următorul : Veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii personali ai bărbatului, de cât pentru porțiunea pe care tribunalele, în suverana lor apreciare, n'o afectează la sarcinile căsătoriei [2]).

Aceste venituri nu pot fi urmărite de creditorii femeei, pentru datorii contractate înainte de separarea de patrimonii, nici în urma acestei separațiuni, saŭ desfacerei căsătoriei [3]).

Unii autori critică această soluție, pentru-că nu e nici-odată bine de a împuternici pe un debitor a nu-și plăti datoriile, atunci mai cu samă când are mijloace suficiente [4]). Jurisprudența și o mare parte din. doctrină se pronunță însă în sens contrar, luând mĕsuri în contra delapidărei veniturilor, întru apararea drepturilor femeei, care a motivat introducerea regimului dotal în legiuirile moderne. Codul italian a modificat, în această privință, Codul francez prin art. 1407, § ultim, despre care am vorbit *suprà* p. 239. In lipsa unui asemenea text în legea noastră, ne vedem siliți a aproba jurisprudența, orĭ cât de imoral ar fi faptul de a nu-și plăti cine-va datoriile sale.

Imprescriptibilitatea fondului dotal.

Imprescriptibilitatea fondului dotal nu este de cât o consecință a inalienabilității lui, pentru-că și prescripția este un mod de înstrăinare [5]). De aceea legea Iulia declară

[1]) Cpr. Trib. Dorohoiu (sentință confirmată de Curtea din Iași), *Dreptul* din 1891, No. 83. Cas. rom. Bul. S-a I, 1898, p. 164, și *Dreptul* 1898, No. 39. *C. judiciar* din 1898, No. 16. *Dreptul* din 1899, No. 8 și Bulet. 1898, p. 1396.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 229.

[3]) In urma desfacerei căsătoriei, nu mai rĕmâne însă nici-o îndoială că veniturile care odinioară eraŭ dotale, vor putea fi urmărite de creditorii cătră cari femeea saŭ moștenitorii ei s'ar fi obligat în urma desfacerei căsătoriei. Cpr. Baudry et Surville, III, 1692, *ab initio*. Vedĭ și *suprà*, p. 243.

[4]) Cpr. Planiol, III. 1630. Vedĭ și D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39 (anul 1875), p. 201 urm. „Veniturile viitoare, dice acest autor, nu aŭ o existență proprie și particulară ; ele fac parte integrantă din fondul dotal, care este inalienabil".

[5]) *„Alienationis verbum etiam usucapionem continet"*. L. 28, Pr., *ab initio*, Dig., *De verb. significatione*, 50. 16.

fondul dotal imprescriptibil, afară de casul când posesiunea ar fi început a curge înainte de constituirea dotei, *si antequàm constitueretur dotalis fundus, jam possessio cœperat.* (L. 16, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5). Cât pentru dota mobiliară, vom vedea, sub art. 1249, că ea este alienabilă, și ca atare prescriptibilă.

Codul Caragea.

Codul Caragea declară prescriptibil fondul (lucrul) dotal, când prescripția începuse a curge înainte de cununie (art. 22, partea III, capit. 16) [1]), Aceeași soluție este admisibilă și astădĭ, însă legiuitorul nostru a transportat art. 1561 din Codul francez de la titlul contractului de căsătorie, la titlul prescripției:

Art. 1878.—Prescripțiunea nu curge, pe cât timp ține căsătoria, în contra femeei măritate, în privința imobilelor dotale care n'aŭ fost declarate alienabile prin contractul de căsătorie, de cât dacă va fi început a curge maĭ înainte de căsătorie, saŭ din momentul separațiuneĭ patrimoniilor, conform art. 1256—1270, verĭ-care ar fi epoca în care a început posesiunea. (Art. 1243, § 2, 1255, 1877, 1879—1881 C. civ. Art. 1561 C. fr.)

De și, în principiŭ, imobilul dotal este imprescriptibil [2]),

[1]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1899, No. 21, și din 1891, No. 33.—S'a decis chiar că, sub Codul Caragea, imobilul dotal era în toate casurile prescriptibil. Veḑĭ Cas. rom. și C. Bucureștĭ, Bulet. S-a 1, 1881, p. 388 și *Dreptul* din 1891, No. 70.—*Contrà*: Cas. rom., decisia din 1873, S-a 1, No. 455 (nepublicată).

[2]) Imprescriptibilitatea se aplică nu numaĭ însă-și proprietățeĭ fondului dotal, dar și desmembrărilor proprietățeĭ. Ast-fel nu se poate dobîndi prin prescripție nicĭ-o servitute și nicĭ alt drept real asupra fondului dotal. Cpr. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 439, text și nota 1. Guillouard, IV, 1927. Aubry et Rau, V, § 537, p. 573. Rodière et Pont, III, 1885. Seriziat, 200, p. 286. T. Huc, IX, 490, p. 586. Planiol, III, 1541. De aici resultă că proprietarul unuĭ loc înfundat (art. 616) nu poate să dobîndească, prin prescripție, dreptul de a trece pe fondul dotal, dacă, după situația locului, acest proprietar poate ajunge la calea publică trecênd pe alt fond. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 53. Guillouard IV, 1928. Cpr. și Laurent, VIII, 104. Veḑĭ asupra acesteĭ chestiuni. Baudry et Surville, III, 1791; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1065.—*Contrà*: Troplong, IV, 3277 urm. Demolombe, XII, 625.—Și *vice-versa*, dacă fondul dotal posedă o servitute activă asupra fondului vecin, servitutea este imprescriptibilă în acest sens că dotalitatea fondului împedică stîngerea eĭ prin neîntrebuințare. Planiol, III, 1541, *in fine*.

acest principiŭ sufere însă treĭ excepţiunĭ. După art. 1878, fondul dotal este, în adevĕr, prescriptibil.

Casul în care posesiunea a început a curge înainte de căsătorie.

1° Când posesiunea care conduce la usucapiune a început a curge înaintea căsătorieĭ (cpr. L. 16, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5). Această excepţie, aprobată de unii [1]), criticată de alţiĭ [2]) nu este de cât o reminiscenţă a dreptuluĭ roman. Ea n'a trecut în Codul francez de cât după o vie discuţie în Consiliul de Stat [3]).

După unii autorĭ [4]), prescripţia nu se va considera ca începută, de cât atunci când ea a curs în mod util, ceea ce nu poate să aibă loc de câte-orĭ ea a fost suspendată prin o causă oare-care, de exemplu: prin minoritatea femeeĭ. Această soluţie tăgăduește însă natura şi adevĕratele efecte ale suspendăreĭ prescripţieĭ, pe care ea le asimilează în fapt uneĭ imposibilităţĭ de a prescrie. Suspendarea, orĭ când s'ar fi produs, presupune în totdeauna că prescripţia a început a curge, însă timpul cât ea a persistat nu se numĕră [5]).

Casul în care imobilul dotal este alienabil.

2° Al doilea caz excepţional, în care imobilul dotal poate fi prescris, este acela în care contractul matrimonial îl declară alienabil (art. 1252). In adevĕr, de câte-orĭ fondul dotal este declarat alienabil, dreptul comun fiind aplicabil, nimic nu se maĭ opune la dobîndirea luĭ prin usucapiune de cătră terţiĭ [6]).

Art. 1246.

Aceeaşĭ soluţie este admisibilă de câte ori fondul dotal a fost preţeluit, declărându-se că proprietatea luĭ este strămutată la bărbat (art. 1246) [7]).

Casul în care înstrăinarea fondului dotal a fost permisă sub o clausă de întrebuinţare.

Această excepţie presupune, însă, că înstrăinarea imobiluluĭ a fost permisă pur şi simplu. Imobilul va rĕmânea, decĭ, imprescriptibil de câte-orĭ înstrăinarea luĭ n'a fost permisă de cât sub o clausă de întrebuinţare a bani-

---

[1]) Cpr. Laurent, XXIII, 513. Colmet de Santerre, VI, 233 bis III.
[2]) Cpr. Mourlon, III, 406. Répert. Sirey, *Dot*, 1362.
[3]) Veḑĭ Benoit, *Tr. de la dot*, I, 180, p. 225 urm.
[4]) Cpr. Odier, III, 1256. Duranton, XV, 537.
[5]) Veḑĭ Planiol, III, 1542. Aubry et Rau, V, § 537, p. 573, nota 56. Guillouard, IV, 1931. Répert. Sirey, *Dot*, 1363. Baudry et Surville, III, 1789. Jouitou, I, 351, 352.
[6]) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1899, No. 55.
[7]) Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 180, p. 227.

lor prinși din înstrăinare, pentru-că această clausă exclude posibilitatea prescripției [1]).

Incetarea imprescriptibilității fondului dotal prin efectul separării de bunuri.

3° In fine, imprescriptibilitatea fondului dotal încetează prin efectul separării de bunuri. Cu alte-cuvinte, fondul dotal, din imprescriptibil ce era, devine prescriptibil, de câte ori separarea de bunuri este pronunțată de justiție în timpul căsătoriei. In urma acestei separațiuni, imobilul dotal devine deci prescriptibil, de și el rămâne inalienabil, după cum am vĕḑut *suprà*, p. 248 urm. Această soluție pare contradictorie, și în adevĕr, nu este tocmai logică, fiind-că imprescriptibilitatea este o consecință a inalienabilității și a regulei : *alienare videtur qui patitur usucapi* ; ca atare, imprescriptibilitatea ar fi trebuit, deci, să subsiste și în urma separării de bunuri ; cu-toate-acestea, soluția contrară este formal înscrisă în lege. Iată, cum Marcadé se încearcă a o justifica :

„Si extraordinaire que puisse paraître cette règle, elle peut cependant s'expliquer. D'une part, en effet, si l'inaliénabilité est considérée comme principe d'ordre public, l'acquisition par prescription l'est aussi et d'une manière bien plus vraie. D'autre part, l'aliénation indirecte par prescription est loin d'être autant à craindre que l'aliénation directe : elle ne s'accomplit, d'abord, que par une longue suite d'années et ne peut jamais être l'effet d'un caprice instantané ; elle est d'ailleurs sans profit pour la femme et ne la tente point par l'appât d'une somme d'argent lui présentant la séduisante image de telle ou telle fantaisie à satisfaire ; la femme n'avait donc pas ici besoin de la même protection que pour l'aliénation directe“ [2]).

Așa dar, imobilul dotal, fiind prescriptibil, în urma separației de bunuri, posesiunea care conduce la prescripția achisitivă saŭ usucapiune, va putea curge contra femeei de la această separare. Femeea reluându-și, în asemenea caz, administrația bunurilor sale (art. 1265), și putênd să întrerupă ea însă-și prescripția, principiul imprescriptibilității încetează [3]).

---

[1]) Cpr. Planiol, III, 1542. Guillouard, IV, 1935. Aubry et Rau, V, § 537, p. 574. Répert. Sirey, *Dot*, 1638. Rodière et Pont, III, 1889. C. Montpellier, Sirey, 57. 1. 779.

[2]) Marcadé, VI, art. 1561, No. 1, p. 96, 97.

[3]) Bărbatul, în asemenea caz, nu mai are nici-o responsabili-

Ținênd însă socoteală de art. 1880, aplicabil femeeĭ dotale ca orĭ-căreĭ femeĭ măritate în genere, vom decide că regula după care prescripția curge, în timpul căsătorieĭ, contra femeeĭ separate de bunurĭ, va suferi excepție de câte-orĭ acțiunea ce femeea ar exercita contra terțiilor detentorĭ ar fi de natură a se resfrînge asupra bărbatuluĭ (art. 1880) [1]. Art. 1880.

Ast-fel, în caz când bărbatul a garantat vînḍarea fonḍuluĭ dotal, ca parte contractantă, separația de bunurĭ n'a avut de resultat de a face să curgă prescripția contra femeeĭ [2]. Dar, dacă ea a vîndut acest imobil, fără nicĭ-o garanție din partea bărbatuluĭ, ci numaĭ cu asistența luĭ, dobînditorul imobiluluĭ va putea să invoace prescripția contra femeeĭ, pentru-că, în asemenea caz, el nu are nicĭ-un recurs contra bărbatuluĭ [3].

Casurile excepționale în care fondul dotal este alienabil.

Principiul inalienabilității fonḍuluĭ dotal sufere maĭ multe excepțiĭ, care ca toate excepțiile, sunt, în principiŭ, de strictă interpretare [4]. „*Ut exceptio firmat vim legis in casibus non exceptis, ita enumeratio infirmat eam in casibus non enumeratis*“, ḍicea Bacon [5].

---

tate, afară de casul când, în momentul separațiuneĭ, ar fi trebuit puține ḍile pentru ca prescripția să fie îndeplinită, în care caz el ar fi responsabil (art. 1243, § 2). Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 180, p. 227, 228. Guillouard, II, 780; IV, 1799 și *Prescription*, I, 122. Laurent, XXXII, 54, *in fine*. Troplong, *Prescription*, II, 761. Le Roux de Bretagne, *Idem*, I, 116. Veḍĭ *suprà*, p. 210, text și n. 1 și p. 235.

[1]) Guillouard, IV, 1934. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXIX. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3581 și *Prescription*, II, 778. Rodière et Pont, III, 1891. Aubry et Rau, V, § 537, p. 574. Répert. Sirey, *Dot*, 1366 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 10968 urm. Odier, III, 1259. V. *infrà*, explic. art. 1880.

[2]) Dutruc, *Sépar. de biens*, 464, p. 338. Cpr. C. Bordeaux, Répert, Dalloz, *Contrat de mariage*, 3500, p. 101, nota 1.

[3]) Dutruc, *op.* și *loco suprà cit.* C. Nîmes, Répert. Dalloz, *eod. v°*, 1856, p. 383, nota 3. Veḍĭ *infrà*, explic. art. 1255.

[4]) Guillouard, IV, 1936. Rodière et Pont, III, 1787. Tessier, I, p. 446, No. 78, text și note. Baudry et Surville, III, 1699. T. Huc, IX, 470. Pand. fr., *Mariage*, II, 9647. Marcadé, VI, art. 1561, No. 1. Seriziat, 171, p. 248. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 434. D. P. 87. 1. 473. *Pand. Périod.* 89. 1. 88. D. P. 90. 1. 55.—Veḍĭ însă C. Nîmes, Sirey, 61. 2. 417.

[5]) *Exemp. tract. de just. univers.*, aforism 17.

Art. 16, § ultim C. com.

Lucrul este așa de adevarat în cât principiul inalienabilității fondului dotal nu-și primește excepție nicĭ chiar în materie comercială (art. 16, § ultim C. com.) [1]), de și legea declară că femeea este capabilă pentru tot ce privește comerțul sĕŭ (art. 16, § 1 și 2 C. com.)

Ast-fel, justiția n'ar putea autorisa înstrăinarea saŭ ipotecarea fondului dotal pentru alte cause de cât acele strict determinate de lege, precum ar fi de exemplu: pentru a plăti datoriile bărbatului spre a-l pune din noŭ în capul afacerilor sale; pentru a face ca imobilul femeeĭ să devie apt la exercițiul unuĭ comerț saŭ uneĭ industriĭ [2]). S'a decis însă că înstrăinarea poate avea loc pentru ca unul din soțĭ, saŭ amîndoĭ, să-și poată căuta sănătatea [3]), etc.

In toate aceste casurĭ, și în altele neprevĕdute de lege, autorisarea dată de justiție ar fi ineficace și nu va putea dobîndi autoritatea lucruluĭ judecat contra femeeĭ [4]).

Art. 1405 C. italian.

Nu tot ast-fel înțelege lucrurile Codul italian, când, prin art. 1405, partea finală, dispune că înstrăinarea doteĭ, cu autorisarea justițieĭ, este permisă de câte-orĭ există o necesitate saŭ utilitate evidentă, *nei casi di necessità od utilità evidente.*

Delictele saŭ quasi-delictele femeeĭ.

Singura excepție, pe care o admite atât doctrina cât și jurisprudența, este acea relativă la delictele și quasi-delictele femeeĭ dotale. Când legiuitorul declară fondul dotal inalienabil, el înțelege, în adevĕr, a nu permite înstrăinarea prin voința soților, iar nu a sustrage bunurile dotale de la urmărirea celor de al treilea, cari ar fi fost

---

[1]) Acest text a fost transcris *suprà*, p. 242. Cpr. asupra luĭ, Guillouard, IV, 1938. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 253.

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 434. D. P. 87. 1. 473. T. Huc, IX, 472, p. 562.

[3]) Vedĭ Trib. Gorj, *Dreptul* din 1889, No. 14. Trib. Iași, *C. judiciar* din 1903, No. 59 (cu observ. noastră).—Imobilul dotal poate, de asemenea, fi înstrăinat, cu permisiunea justițieĭ, pentru căutarea sănătățeĭ copiilor, asemenea cheltuelĭ intrând în expresiunea generală de *alimente*. Vedĭ *infrà*, p. 295, text și nota 3.

[4]) Cas. fr., *loco suprà cit.*—In privința nedobîndireĭ autorității lucruluĭ judecat a jurnalelor, prin care se autorisă înstrăinarea saŭ ipotecarea fondului dotal, vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 483, text și nota 2; p. 536, 537.

victima unuĭ delict saŭ a unuĭ quasi-delict a femeeĭ. Altfel înțeleasă, inalienabilitatea dotală n'ar maĭ constitui un simplu privilegiŭ, ci o mostruositate juridică, după cum foarte bine se exprimă Guillouard (IV, 1937) [1]).

Excepțiile de la regula inalienabilității fondului dotal, sunt convenționale saŭ legale ; ceea ce însemnează că ele resultă saŭ din convenția părților, saŭ din lege.

1° *Excepții la principiul inalienabilității, care resultă din voința părților.*

Art. 1252.—Imobilul dotal poate fi înstrăinat, când înstrăinarea sa este permisă prin contractul de căsătorie. (Art. 5, 1223, 1246, 1248 C. civ. Art. 1557 C. fr.)

Dreptul roman.

La Romanĭ, inalienabilitatea era de esența regimuluĭ dotal și de ordine publică ; în cât părțile nu puteaŭ, prin convenția lor, să deroage de la dînsa : *„Reipublicæ interest mulieres dotes salvas habere, propter quas nubere possunt“* [2]).

Codul Calimach.

Aceeași soluție era admisă și în Codul Calimach : „Este oprit a se face alcătuirĭ căsătorești într'acest chip, dice art. 1610, lit. *d* din acest Cod, *ca să aibă voe a înstrăina lucrurile nemișcătoare a zestrei*“ [3]).

Codul Caragea.

S'a decis, însă, atât de Curtea de casație cât și de tribunalul de Prahova că, sub Codul Caragea, fondul dotal era din contra alienabil, de câte-orĭ părțile, prin o anume clausă, permisese înstrăinarea luĭ ; și aceasta pentru motivul că, în acest Cod, nicĭ-un text de lege n'ar fi oprind clausa de înstrăinare [4]). Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, fiind-că, pentru ca imobilul dotal să poată fi înstrăinat în virtutea uneĭ clause con-

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 80, text și nota 3, și p. 245, text și nota 5. Maĭ vedĭ încă t. V a Coment. noastre, p. 473 urm. și t. VII, p. 28, text și nota 1.

[2]) L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.—Vedĭ și L. 1, Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3, unde se dice : *„Dotium causa semper et ubique præcipua est : nam et publicè interest, dotes mulieribus conservari, cum dotatas esse fœminas ad subolem procreandam replendamque liberis civitatem maximè sit necessarium“*.

[3]) Vedĭ și *suprà*, p. 9, nota 1.

[4]) Vedĭ Bulet. Cas. S-a 1, 1892, p. 868 și *Dreptul* din 1899, No. 55.

venţionale, nu este destul ca legea să nu oprească asemenea clausă, ci trebue ca s'o prevadă anume. Or, ea nefiind prevĕdută de Codul Caragea, neaparat că, sub această legislaţie, trebuea să se aplice principiul din dreptul roman, după care am vĕdut că soţii nu eraŭ liberi de a încuviinţa înstrăinarea.

Dreptul actual.

Astă-dĭ, inalienabilitatea nu este *de esenţa* regimuluĭ dotal, ci numaĭ *de natura* luĭ [1]; ea nu interesează ordinea publică, de-vreme-ce părţile pot să o înlăture prin convenţia lor (art. 1252) [2].

Stipularea ipotecăreĭ fondului dotal. Controversă.

Soţiĭ pot, decĭ, stipula atât alienabilitatea, schimbul (art. 1254), cât şi ipotecarea fondului dotal, de şi art. 1252 nu vorbeşte despre ipotecă. Această clausă este generalmente admisă, în basa libertăţeĭ convenţiilor matrimoniale (art. 1224). (Argument. şi din art. 16, § ultim C. com., după care imobilul dotal al femeeĭ comerciante nu poate fi înstrăinat *saŭ ipotecat*, de cât după formele prevĕdute de Codul civil [3]).

Casul în care femeea este minoră. Controversă.

Înstrăinarea fondului dotal poate fi stipulată chiar de femeea minoră, bine înţeles, cu asistenţa acelor în drept. In asemenea caz, însă, imobilul nu va putea fi înstrăinat de cât observându-se formele prescrise pentru vînd̆area bunurilor minorilor [4].

---

[1]) Cpr. Trib. Suceava, *Dreptul* din 1886, No. 18.

[2]) Rĕmâne însă bine înţeles că nicĭ-o clausă din contractul matrimonial n'ar putea conferi femeeĭ dreptul de a înstrăina imobilele sale dotale, fără autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiţieĭ (art. 199, 1224, 1285). Cpr. Baudry et Surville, III, 1741, *ab initio*.

[3]) Vedĭ în acest sens: Répert Sirey, *Dot*, 1382 urm. Guillouard, IV, 1942. Laurent, XXIII, 516. Rodière et Pont, III, 1779. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 352. Michaux, 1564. Troplong, IV, 3364. Seriziat, 139, p. 171, 172. Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI. Aubry et Rau, V, § 537, p. 574, text şi nota 59. Marcadé, VI, art. 1556, No. IV şi 1557, No. 1. Jouitou, I, 285. Taulier, V, p. 301. Baudry et Surville, III, 1738 şi 1743. T. Huc, IX, 462. Rivière, *Jurisprudence de la Cour de cassation*, 479. Planiol, III, 1546. Pand fr., *Mariage*, II, 9664 urm. Cas. fr. D. P. 62. 1. 476. Sirey, 63. 1. 5 (şi nota luĭ Massé). Sirey, 91. 1. 247. D. P. 92. 1. 29. *Pand. Période*. 92. 1. 241.—*Contrà*: Cas. fr. Sirey, 37. 1. 800. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, II, 1312, p. 360 urm. I. C. Apostol, *op. cit.*, p. 91.

[4]) Vedĭ şi *suprà*, p. 57.

Pentru aceasta trebue însă o clausă expresă în contractul matrimonial [1]), de şi nicĭ-un termen sacramental nu este cerut în această privinţă [2]). Instrăinarea, odată permisă, soţiĭ nu aŭ nevoe de a recurge la formele vînd̆areĭ judiciare [3]), această formă nefiind prescrisă de cât în casurile art. 1253.

Interpretarea strictă a clauseĭ de înstrăinare.

De câte-orĭ femeea a usat de facultatea ce-ĭ dă legea, şi ea poate să useze de această facultate, chiar când este minoră, dacă este asistată la întocmirea contractuluĭ matrimonial de persoanele în drept (art. 1231)[4]), clausa prin care se permite înstrăinarea fondului dotal, fiind o derogare de la principiul general, care este inalienabilitatea, este de strictă interpretare [5]).

---

[1]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 9652.

[2]) Cpr. Odier, III, 1264. Jouitou, I, 283.

[3]) Jouitou, I, 284. Pand. fr., *Mariage*, II, 9739. Veḑĭ şi consultaţia ce am dat în această privinţă, publicată *C. judiciar* din 1903, No. 48.

[4]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1881, No. 78. Cas. fr. *Pand. Chron.* t. III (aniĭ 1845—1859), 1. p. 63. Sirey, 47. 1. 241. Pand. fr., *Mariage*, II, 9601. Benech, *op. cit.*, 83, p. 188 urm. Michaux, 1570, 1571. Veḑĭ şi *suprà*, p. 262.

[5]) Cpr. Planiol, III, 1547. Pand. fr., II, 9653 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1391 urm. Rodière et Pont, III, 1780. Baudry, III, 388. Baudry et Surville, III, 1742, p. 460 (ed. a 2-a) şi 1751. T. Huc, IX, 462, p. 549. Laurent, XXIII, 517. Guillouard, IV, 1942. Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI. Aubry et Rau, V, § 537, p. 575. Benoit, I, 212. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 153. *Pand. Période.* 89. 1. 88. D. P. 90. 1. 55.

Clausa, prin care se permite înstrăinarea imobilului dotal, nu autorisă ipotecarea luĭ. Controversă.

In basa acestor principiĭ necontestabile, s'a decis că clausa prin care se permite *înstrăinarea* fondului dotal, nu atrage în genere facultatea de a-l ipoteca. Aicĭ nu se aplică adagiul cunoscut: *Qui peut le plus, peut le moins (Non debet cui plus licet, quod minus est non licere*, după cum se exprimă L. 21, Dig., *De diversis regulis juris antiqui, 50. 17)*, pentru-că ipoteca este mai periculoasă de cât înstrăinarea directă. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1879, No. 47. C. Caen, Sirey, 76. 2. 291. Cas. fr. Sirey, 92. 1. 251. Pand. fr., *Mariage*, II, 9670 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1392. Baudry, III, 388. Baudry et Surville, III, 1743. Michaux, 1565. Apostol, *op. cit.*, p. 89 urm. Mourlon, III, 377. Jouitou, I, 285. Laurent, XXIII, 517. Guillouard, IV, 1943. Arntz, III, 901. Thiry, III, 518. Rodière et Pont, III, 1781. Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI. Marcadé, VI, art. 1557, No. 1. Aubry et Rau, V, § 537, p. 575. Planiol, III, 1547. T. Huc, IX, 462.—*Contrà*: C. Bucureşti şi Cas. rom. *Dreptul* din 1879, No. 20. *Dreptul* din 1890, No. 47, şi Bulet. S-a

In orĭ-ce caz, simpla clausă prin care se învoește a-

1, 1890, p. 752. Trib. Vlașca, *C. judiciar* din 1902, No. 74. C. Galați, *Dreptul* din 1903, No. 39, și *C. judiciar* din 1903, No. 46 (cu observația noastră). Troplong, IV, 3363 urm. Odier, III, 1268, 1269. Seriziat, 140, p. 179 urm. Grenier, *Hypoth.*, I, 33. Bellot des Minières, *op. cit.*, II, 1306, p. 356.

Clausa vînd̆ăreĭ nu autorisă schimbul.

Clausa, care ar permite femeeĭ de a *vinde* fondul eĭ dotal, n'o autorisă a-l *schimba* (Planiol, *loco cit.* Marcadé, VI, art. 1557, No. II. Odier, III, 1267. Guillouard, IV, 1947. Aubry et Rau, V, § 537, p. 575. C. Lyon, Sirey, 62. 2. 15. D. P. 62. 2. 187); facultatea generală de a *înstrăina*, cuprinde însă atât vînd̆area cât și schimbul imobiluluĭ, pentru-că expresiunea „a înstrăina" cuprinde, în generalitatea sa, toate modurile de transferare cu titlu oneros a proprietăț̆eĭ. (Répert. Sirey, *Dot*, 1417. Rodière et Pont, III, 1782. Planiol, *loco cit.* Marcadé, *loco cit.* Troplong, IV, 3400. Guillouard, IV, 1947. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 575, nota 64. Odier, III, 1268. Baudry et Surville, III, 1744. Jouitou, I, 288. C. Agen, Sirey, 55. 2. 62).

Facultatea de a ipoteca imobilul dotal nu atrage pe aceea de a-l vinde.

Facultatea de a face un compromis, în privinț̆a imobiluluĭ dotal, saŭ de a-l ipoteca, nu atrage însă pe acea de a-l vinde (Aubry et Rau, *loco cit.* Benoit, I, 216. Répert. Sirey, *Dot*, 1414. Pand fr., *v⁰ cit.*, 9683. Baudry et Surville, III, 1745. Guillouard, IV, 1946. Duranton, V, 480), etc. S'a decis însă că facultatea de a *angaja și obliga* bunurile dotale, cuprinde pe acea de a le ipoteca. C. Lyon, D. P. 53. 2. 119.

Facultatea de a înstrăina fondul dotal conferă pe acea de a face un compromis. Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă facultatea de a înstrăina fondul dotal conferă pe acea de a face un compromis, în privinț̆a acestuĭ fond, este controversată; însă părerea cea maĭ juridică este, de bună samă, aceea care admite negativa, pentru-că este maĭ conformă principiuluĭ de interpretare restrictivă, maĭ sus enunciat, a clauselor din contractul matrimonial. Cpr. Pand. fr., *v⁰ cit.*, 9701 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1409 urm. Guillouard, IV, 1945. Aubry et Rau *loco cit.*—*Contrà*: Troplong, IV, 3398. Marcadé, VI, art. 1557, No. II. Mongalvy, *De l'arbitrage*, 274.

Renunț̆area din partea femeeĭ la ipoteca sa legală. Inadmisibilitate. Art. 1281, 1760.

In Francia, se controversează chestiunea de a se ști dacă facultatea de a ipoteca, înstrăina și angaja bunurile dotale conferă, sau nu, femeeĭ dreptul de a renunț̆a la ipoteca sa legală (v. Pand. fr. *Mariage*, II, 9726 urm.). La noĭ, nu cred că chestiunea să poată suferi vr'o discuțiune, pentru-că femeea nu poate *nicĭ într'un caz*, renunț̆a la ipoteca ce-ĭ conferă legea asupra imobilelor bărbatuluĭ (art. 1281 și 1760). Ar fi, decĭ, nulă și neavenită orĭ-ce clausă prin care femeea ar renunț̆a la ipoteca sa. Aceasta este o mĕsură foare înț̆eleaptă, prin care legiuitorul nostru a asigurat restituirea doteĭ alienabile. Vedĭ *infrà*, art. 1281 și 1760, care vor fi explicate la finele contractuluĭ de căsătorie, pentru ca tot ce este relativ la această materie să fie la un loc. Vedĭ însă *infrà*, p. 281, n. 1.

lienabilitatea fondului dotal nu conferă facultatea de a înstrăina imobilul, nici bărbatului, nici femeei singure, consimţimîntul ambilor soţi fiind necesar în această privinţă [1]). Consimţimîntul femeei poate însă fi tacit [2]), şi ea ar putea chiar să dea bărbatului, prin contractul de căsătorie, un mandat spre a înstrăina bunurile dotale şi a primi preţul acestei înstrăinări [3]).

In lipsa unui asemenea mandat din partea femeei, vîndarea făcută numai de bărbat ar fi nulă, ca făcută de un *non dominus* [4]).

Asemenea vîndare ar putea însă fi ratificată, chiar în timpul căsătoriei, de femeea autorisată, conform legei [5]). Ratificarea ar putea să aibă loc şi în urma morţei bărbatului [6]). Ratificarea vîndărei făcută de bărbat.

Soţii pot să-şi reserve pur şi simplu facultatea de a înstrăina imobilul dotal, fără nici-o altă formalitate [7]), ceea ce, fie dis în treacăt, cam distruge garanţiile regimului Clausa de reîntrebuinţare (remploi).

[1]) T, Huc, IX, 462, p. 549. Arntz, III, 901. Thiry, III, 518. Odier, III, 1264. Rodière et Pont, III, 1785. Guillouard, IV, 2951. Pand. fr., *Mariage*, II, 9741. Michaux, 1569.

[2]) Pand. fr., *v⁰ cit.* II, 9742.

[3]) Cas. fr. D. P. 93. 1. 261. Sirey, 93. 1. 350. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1881, No. 78. T. Huc, IX, 462. Planiol, III, 1549. Guillouard, IV, 1952.—Un simplu mandat de administraţie n'ar conferi bărbatului dreptul de a înstrăina imobilul. Guillouard, *loco cit.* Pand. fr., II, 9747. Troplong, IV, 3417. Aubry et Rau, V, § 537, p. 577, nota 69. Cas. fr. Sirey, 39. 1. 840.

[4]) Guillouard, IV, 1951. Rodière et Pont, III, 1785. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 576, nota 68. Pand. fr., *v⁰ cit.*, II, 9741.—Şi vîndarea făcută numai de femee ar fi nulă, prin aplicarea art. 199. Vedi autorităţile citate *suprà*.

[5]) Guillouard, Aubry et Rau, *loco suprà cit.* Pand fr., II, 9745. Cas. fr., D. P. 70. 1. 331. Sirey, 70. 1. 199.

[6]) Pand. fr., *v⁰ cit.*, II, 9746.

[7]) De câte-orî contractul matrimonial permite înstrăinarea saŭ ipotecarea fondului dotal pur şi simplu, fără nici-o obligaţie de întrebuinţare a banilor, cumpărătorul saŭ creditorul ipotecar a acestui imobil, ne avênd în specie nici-o responsabilitate, nu poate să oblige pe soţi a face întrebuinţarea banilor, saŭ a da cauţiune, ci trebue să se margineaască a plăti banii, el ne avênd calitatea de a pretinde o întrebuinţare, saŭ o siguranţă pe care contractul matrimonial n-o prescrie. Guillouard, IV, 1953. Pand. fr., *v⁰ cit.*, II, 9761. Laurent, XXIII, 518. Colmet de Santerre, VI, 229 bis III. Aubry et Rau, V, § 537, p. 577.

dotal, pentru-că, banii fiind lucruri fungibile, bărbatul devine proprietarul lor cu îndatorire de a-i restitui la timpul oportun [1]). Cele de mai multe ori, însă, ei stipulează un mod de întrebuințare a banilor prinși din înstrăinare, hotărînd, de exemplu : că cu dînșii se va cumpara un alt imobil în locul aceluĭ înstrăinat. Asemenea clausă, cunoscută sub numele de clausă de reîntrebuințare *(remploi)*, fiind foarte frequentă în convențiile matrimoniale, vom ḑice câteva cuvinte asupra eĭ. Cât despre clausa, cunoscută sub numele de clausă de întrebuințare (*clause d'emploi*), ne am ocupat *suprà*, p. 149 urm., sub art. 1247, § 1.

Despre casul când înstrăinarea fondului dotal a fost încuviințată sub condițiunea de a se întrebuința banii prinși din înstrăinare în cumpărarea unuĭ alt fond (clausă de reîntrebuințare, remploi [2]).

Reîntrebuințarea doteĭ *(le remploi de la dot)* nu este altă ceva, ḑice Benech [3]), de cât cumpararea de imobile cu prețul provenit din înstrăinarea unuĭ fond dotal, saŭ înlocuirea imobiluluĭ dotal cu un alt imobil, dobîndit cu prețul provenit din înstrăinarea primuluĭ imobil. Ori-ce *remploi* constitue deci un *emploi*, pe când propositia inversă nu este adevĕrată. Această întrebuințare a banilor proveniți din înstrăinarea unuĭ fond dotal este permisă ; art. 1252 o încuviințează prin faptul că validează ori-ce clausă care permite înstrăinarea imobiluluĭ dotal.

---

[1]) T. Huc, IX, 463, *ab initio*. Veḑi și *suprà*, p. 193.

[2]) Toți autoriĭ se ocupă despre această clausă sub art. 1252. Cpr. Planiol, III, 1550 urm. T. Huc, IX, 463 urm. Guillouard, IV, 1954 urm. Colmet de Santerre, VI, 229 bis II urm. Troplong, IV, 3402 urm. Rodière et Pont, III, 1836 urm. Laurent, XXIII, 518 urm. Baudry et Surville, III, 1749 urm., 1835 urm. Seriziat, *Régime dotal*, 115 urm. Dépinay, *Régime dotal*, p. 317 urm. F. Herman, *C. civ. annoté*, art. 1557, No. 60 urm. Jouitou, I, 292 urm. Veḑi în special asupra acesteĭ materiĭ, pe care legiuitorul o trece sub tăcere, D. de Folleville, *Du remploi sous le régime dotal*, Revue pratique, t. 39, anul 1875, p. 185 urm. Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, p. 169 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 9762 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1441 urm. Rolland de Villargues, *Répert.*, *Remploi entre époux*. Merlin, *Quest. de droit, eod. v°*, etc.

[3]) Benech, *op. cit.*, p. 169.

Clausa de reîntrebuințare *(remploi)* își trage origina sa din vechea jurisprudență a parlamenteler franceze. Ea era necunoscută la Romani [1]), unde bărbatul, cu toate dispozițiile restrictive ale legeĭ Julia, *de fundo dotali*, putea să prefacă fondul dotal chiar în bani, *ex re in pecuniam*, de câte-orĭ această prefacere era în folosul femeeĭ [2]). Origina clauseĭ de reîntrebuințare.

Pentru ca baniĭ proveniți din înstrăinarea unuĭ fond dotal să fie întrebuințați în cumpărarea unuĭ alt imobil, trebue ca contractul de căsătorie să cuprindă în această privință o clausă expresă, fără ca să fie însă nevoe de a se întrebuința vre-un termen sacramental. Clausa trebue să nu lese nicĭ-o îndoială în privința întrebuințăreĭ banilor, pentru-că ea fiind, după cum vom vedea maĭ la vale, oposabilă terțiilor cari vor cumpara imobilul dotal, eĭ nu trebue să poată fi induși în eroare [3]). Necesitatea unneĭ clause exprese.

Intrebuințarea banilor proveniți din înstrăinarea unuĭ fond dotal trebue să se facă, cu cheltueala femeeĭ [4]), în modul indicat prin contractul de căsătorie. Dacă contractul matrimonial este mut în această privință, întrebuința- Intrebuințarea se face cu cheltueala femeeĭ.

---

[1]) Clausa de întrebuințare, despre care vorbește art. 1247, § 1, cunoscută sub numele *de clause d'emploi*, își avea, din contra, ființă la Romani (L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4). Vedĭ *suprà*, p. 150, nota 1, *in fine*.

[2]) „*Ita, constante matrimonio, permutari dotem posse dicimus, si hoc mulieri utile sit: si ex pecunia in rem, aut ex re in pecuniam. Idque probatum est. Quod si fuerit factum, fondus vel res dotalis efficitur*". L. 26 și 27, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vedĭ și L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4. Această soluție era admisă și în dreptul nostru anterior. Vedĭ art. 1643 Cod. Calimach și art. 33, partea III, capit. 16, C. Caragea, reproduse *suprà*, p. 149, text și nota 3. Vedĭ și *infrà*, p. 278. Cpr. § 13, capit. 33. C. Andr. Donicĭ.

[3]) Guillouard, IV, 1956. Aubry et Rau, V, § 537, p. 577. Troplong, IV, 3412. Baudry et Surville, III, 1751. Répert. Sirey, *Dot*, 1444 urm. Pand. fr., *v° cit.*, II, 9776 urm. Benech, *op. cit.*, 73, p. 175. Colmet de Santerre, VI, 229 bis III. T. Huc, IX, 463. Rodière et Pont, III, 1839.

[4]) Intrebuințarea se face, în adevĕr, în interesul femeeĭ, iar nu în acel al bărbatuluĭ, saŭ al terțiuluĭ achisitor. Cpr. Guillouard, IV, 1975. Michaux 1578. Benech, *op. cit.*, 91, p. 210. Troplong, IV, 3428. Marcadé, VI, art. 1557, No. III. D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875. p. 187, No. 9 Répert. Sirey, *Dot*, 1505. Baudry et Surville, III, 1764. Aubry et Rau, V, § 537, p. 582. Pand. fr., 10036 urm. Rodière et

rea va consista în cumpărarea de imobile urbane saŭ rurale [1]). Un imobil n'ar maĭ putea, deci, astă-dĭ fi înlocuit prin mobile, saŭ prin o ipotecă [2]).

Faptele care nu constituesc o întrebuințare regulată.

Intrebuințarea stipulată prin contractul matrimonial n'ar fi de asemenea îndeplinită, dacă cu baniĭ prinșĭ din înstrăinarea imobiluluĭ dotal s'ar plăti datoriile femeeĭ [3]), saŭ s'ar conveni de a se atribui caracterul dotal unuĭ imobil parafernal al eĭ [4]). In fine, se decide în genere că nu se poate considera ca o întrebuințare suficientă constituirea uneĭ rente viagere asupra capuluĭ ambilor soțĭ, saŭ numaĭ asupra aceluia a femeeĭ [5]). Intrebuințarea presupune, în adevĕr, achisițiunea unuĭ noŭ imobil, care înlocu-

Pont, III, 1846. C. Besançon și Nîmes, D. P. 73. 5. 397. D. P. 73. 2. 189. Sirey, 73. 2. 103.—*Contrà* : C. din Caen, care pusese maĭ întâĭ cheltuelile întrebuințăreĭ în sarcina achisitoruluĭ imobiluluĭ dotal, și apoĭ în sarcina bărbatuluĭ. Considerentele acestor decisiunĭ, asupra cărora însă-șĭ Curtea din Caen a revenit (cpr. Sirey, 56. 2. 129. Sirey, 57. 2. 78), se pot vedea în Guillouard (*loco cit.*). Vedĭ în acest din urmă sens și C. Rouen, D. P. 55. 2. 2.

[1]) Guillouard, IV, 1957, 1958. Benech, *op. cit.*, 89, p. 198 urm. T. Huc, IX, 464. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 178. Baudry et Surville, III, 1754. Rodière et Pont, III, 1849. Planiol, III, 1550. Michaux, 1573. Tessier, I, p. 409, 8°. Troplong, IV, 3421.—Imobilul menit a înlocui pe acel dotal ar putea fi situat și în străinătate. Numaĭ atunci aceasta ar fi cu neputință, când țara, în care imobilul ar fi situat n'ar cunoaște principiul inalienabilității; căcĭ femeea nu s'ar putea sustrage de la legea română, care admite inalienabilitatea fondului dotal. Cpr. Baudry et Surville, III, 1759. Jouitou, I, 304. Vedĭ și *suprà*, p. 242.

[2]) Troplong, *loco suprà cit.* Guillouard, IV, 1961. Baudry et Surville, III, 1754. Pand. fr., *v° cit.*, II, 9905 urm. Aubry et Rau, V, § 537, p. 579.

[3]) Cpr. Guillouard, IV, 1962. Aubry et Rau, V, § 537, p. 579. T. Huc, IX, 464. Planiol III, p. 474, nota 1 (ed. a 2-a). Baudry et Surville, III, 1762. Pand. fr., 9911, urm. Rodière et Pont, III, 1841. Troplong, IV, 3425. Marcadé, VI, art. 1557, No. IV, p. 88. C. Pau, D. P. 92. 2. 28.—*Contrà* : Vedĭ numeroasele decisiĭ, maĭ cu samă ale Curților de apel, citate în Pand. fr., *v° cit.*, II, 9911.

[4]) Aubry et Rau, *loco cit.* T. Huc, *loco cit.* Guillouard, IV, 1963. Pand. fr., II, 9919. Jouitou, I, 305. C. Caen, D. P. 49. 2. 32. Sirey, 48. 2. 385.

[5]) Pand. fr., *v° cit.*, II, 9921 urm. Planiol, *loco cit.* Guillouard, IV, 1964. Cas. fr. Sirey, 46. 1. 865. D. P. 46. 1. 332.—*Contrà* : Troplong, IV, 3399. C. Caen, Sirey, 48. 2. 134.

este pe acel înstrăinat. Un imobil, care devine și el dotal, trebue deci să iea locul acelui înstrăinat. Nu este însă nevoe ca noul imobil să fie de felul acelui vechiŭ, dacă contractul matrimonial n'o spune anume. Un imobil rural ar putea, deci, fi înlocuit prin unul urban, și *vice-versa* [1]).

Cum trebue să fie imobilul dobîndit în locul acelui înstrăinat.

Imobilul dobîndit în locul acelui înstrăinat trebue să fie la adăpost de orĭ-ce evicțiune, de-orĭ ce resoluțiune, pentru-că femeea trebue să primească echivalentul real al bunului înstrăinat; or, un imobil ipotecat, saŭ supus uneĭ resoluțiunĭ, orĭ uneĭ evicțiunĭ eventuale, n'ar îndeplini acest scop. Femeea ar putea, deci, în asemenea caz, să exercite recursul eĭ contra dobînditoruluĭ imobiluluĭ sĕŭ dotal [2]).

Casul în care soțiĭ ar fi făcut o declarație mincinoasă.

Declarația mincinoasă făcută de soțĭ, în chitanța dată dobînditoruluĭ imobiluluĭ dotal, că întrebuințarea prescrisă prin contractul matrimonial s'a îndeplinit întocmaĭ, n'ar fi oposabilă femeeĭ, însă ar putea să atragă responsabilitatea bărbatuluĭ față de terțiul achisitor [3]).

Când se poate face întrebuințarea.

Întrebuințarea nu are nevoe de a fi făcută imediat după înstrăinarea fondului dotal; ea poate să aibă loc în tot timpul căsătorieĭ, și chiar în urma termenuluĭ fixat prin contractul matrimonial, dacă acest contract nu dispune contrarul [4]).

Întrebuințarea prin anticipație.

Ea ar putea să aibă loc și prin anticipație, până la concurența imobilelor dotale care vor fi înstrăinate maĭ în urmă [5]).

Întrebuințarea făcută în urma separației de bunurĭ.

Întrebuințarea poate să aibă loc și în urma separației eĭ de bunurĭ, pentru-că această separare nu face să înceteze regimul dotal [6]). (Cpr. cele spuse *suprà*, p. 248).

---

[1]) Troplong, IV, 3421, p. 530. Benech, *op. cit.*, 89, p. 199.

[2]) Troplong, IV, 3424. Guillouard, IV, 1979. Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9926 urm. Benech, *op cit.*, 114, p. 255 urm. Rodière et Pont, III, 1845. Aubry et Rau, V, § 537, p. 582, text și nota 94. Cas. fr. D. P. 84. 1. 23. Sirey, 84. 1. 285.

[3]) Cpr. C. Riom, D. P. 92. 2. 547. T. Huc, IX, 464.

[4]) Guillouard, IV, 1968. Troplong, IV, 3418. T. Huc, IX, 464, p. 552. Aubry et Rau, V, § 537, p. 579, 580. Benech, *op. cit.*, 87, p. 192. Pand. fr., *v°* *cit.*, 9986. Jouitou, I, 299. Michaux, 1576. C. Rouen, D. P. 49. 2. 39. Sirey, 46. 2. 234.

[5]) Cpr. Cas. fr. D. P. 85. 1. 460. *Pand. Période.* 90. 1. 445. Sirey, 52. 1. 798. T. Huc, IX, 464, p. 552. D. de Folleville, *op. cit.*, p. 187, No. 10. Guillouard, IV, 1974. Benech, *op. cit.*, 89, p. 203 urm. Pand fr., II, 10007. Répert. Sirey, *Dot*, 1507 urm. Baudry et Surville, III, 1770.

[6]) Guillouard, IV, 1969, 1970. T. Huc, *loco cit.* Planiol, III,

Intrebuinţarea nu poate avea loc în urma desfacereĭ căsătorieĭ. Controversă.

Dar, dacă întrebuinţarea banilor prinşi din înstrăinarea fondului dotal se poate face în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, nicĭ într'un caz ea nu se mai poate face în urma desfacereĭ căsătorieĭ, pentru-că atunci nu mai există nicĭ dotă, nicĭ regim dotal [1]).

Casurile în care femeea poate face însă-şĭ întrebuinţarea.

In tot timpul căsătorieĭ, însă, femeea poate cere ca bărbatul să facă întrebuinţarea prescrisă de contractul matrimonial, şi în caz când el nu o face, ea poate cere ca justiţia s'o autorize pe dînsa a primi preţul imobiluluĭ înstrăinat şi a face ea însă-şĭ întrebuinţarea [2]). In urma desfacereĭ căsătorieĭ, ea poate să ceară de la bărbat restituirea preţuluĭ, în care caz ea confirmă înstrăinarea [3]).

Consecinţile nefacereĭ întrebuinţăreĭ.

Dacă bărbatul nu face întrebuinţarea la care îl obli-

1551. Seriziat, *op. cit.*, 119, p. 129 urm. D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875, p. 195 urm., No. 21. Aubry et Rau, V, § 537, p. 580, text şi notele 84, 85. Pand. fr., II, 9988 urm.—Veḑĭ însă Troplong, IV, 3419. Benech, *op. cit.*, 88, p. 194 urm. Jouitou, I, 308. Dutruc, *Sépar. de biens*, 432, p. 304. Aceştĭ din urmă autorĭ admit întrebuinţarea, în urma separaţieĭ de bunurĭ, *numaĭ în casul când femeea consimte de bună voe*; în caz însă când femeea ar voi să-şĭ iea înapoĭ imobilul înstrăinat, cumpărătorul n'ar putea să se opue, nicĭ chiar oferind de a plăti preţul din noŭ. Această soluţie este însă inadmisibilă, pentru-că, precum spuneam mai sus, separaţia de bunurĭ nu face să înceteze regimul dotal, ci numaĭ administraţiunea bărbatuluĭ, care trece la femee (art. 1265). Nu vedem, decĭ, pentru ce femeea n'ar putea fi obligată a primi o plată, pe care bărbatul trebuea să o primească înainte de separare. Scopul întrebuinţăreĭ fiind de a împedeca râsipirea preţuluĭ imobilelor femeeĭ, acest scop este atins atât în urma cât şi înaintea separaţiuneĭ. Cpr. Guillouard, IV, 1970, p. 283. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 85. Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9990.

[1]) T. Huc, IX, 464. Planiol, III, 1551. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 580. Troplong, IV, 3419. Benech, *op. cit.*, 88. Pand. fr., 9998 urm. D. de Folleville, *op. cit.*, p. 190 urm., No. 17 urm. Michaux, 1577. Guillouard, IV, 1972. Jouitou, I, 307.—*Contrà*: Rodière et Pont, III, 1844. Seriziat, 119, p. 129 urm. Veḑĭ şi decisiile citate în Pand. fr., *v°* *cit.*, II, 9992.

[2]) Guillouard, IV, 1976. T. Huc, IX, 465. Aubry et Rau, V, § 537, p. 578. C. Caen şi Cas. fr. D. P. 52. 2. 226. Sirey, 52. 2. 182. D. P. 53. 1. 120. Sirey, 53. 1. 151.—Intrebuinţarea poate fi cerută şi de dobînditorul imobiluluĭ dotal, pentru-că, după cum vom vedea, responsabilitatea sa este în joc.

[3]) Cpr. Planiol, III, 1555.

gă contractul matrimonial, el nu datorește numaĭ restituirea prețuluĭ [1]), dar poate fi condamnat și la daune cătră femee [2]), refusul seŭ autorisând chiar, după unii, pe aceasta din urmă a cere separarea de patrimoniŭ [3]).

Nefacerea întrebuințăreĭ autorisă pe femee a cere anularea înstrăinăreĭ fonduluĭ eĭ dotal.

Lipsa facereĭ întrebuințăreĭ, saŭ nefacerea eĭ în condițiile indicate de contractul matrimonial, orĭ facerea eĭ în mod neregulat, necomplect saŭ defectuos, autorisă pe femee a cere, în urma separației de bunurĭ, saŭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ, anularea înstrăinăreĭ imobiluluĭ eĭ dotal [4]), pentru-că această înstrăinare era, în specie condițională și condiția nu s'a îndeplinit. (Cpr. și art. 1255) [5]).

---

[1]) Bărbatul, care a neglijat de a face întrebuințarea prescrisă de contractul matrimonial, răspunde pentru întregul imobil înstrăinat, chiar dacă n'ar fi tras nicĭ-un folos personal din această înstrăinare. C. Lyon, *Pand. Période*, 87. 2. 39. Pand. fr., *Mariage*, II, 10042. Responsab. bărbatuluĭ.

[2]) Guillouard, IV, 1977. T. Huc, *loco cit.* Aubry et Rau, *loco cit.* Pand. fr., II, 10040 urm. Jouitou, I, 310. Cas. fr. Sirey, 62. 1, 199. D. P. 61. 1. 335. C. Toulouse, D. P. 72. 2. 54. Sirey, 71. 2. 113.—Bărbatul nu are însă nicĭ-o responsabilitate când el a luat toate măsurile cuvenite pentru facerea întrebuințăreĭ și când nerealisarea acesteĭ întrebuințărĭ se datorește unor împrejurărĭ pe care el n'a putut să le împedice. Cas. fr. D. P. 92. 1. 185. *Pand. Période.* 93. 1. 113. Sirey, 94. 1. 458. T. Huc, IX, 465, *in fine.*

[3]) Rolland de Villargues, Répert. v° *Remploi entre époux*, 99. Rodière et Pont, III, 2099. Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10050. Am vĕdut, însă *suprà*, p. 155, t. și n. 6 și vom mai avea încă ocasia de a spune că, după părerea generală, lipsa de întrebuințare din partea bărbatuluĭ nu conferă în genere femeeĭ dreptul de a cere separația de bunurĭ. Vedi *infrà*, rubrica *: Causele care pot să provoace din partea femeeĭ separarea de patrimoniŭ.*

[4]) In asemenea caz, terțiul evins fiind de rea credință (art. 486, 487), va restitui și fructele percepute de dînsul. Guillouard, IV, 1986. Benech, *op. cit.*, 101, p. 231. Pand. fr., 10094.

[5]) Planiol, III, 1553, 1554. Guillouard, IV, 1979. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 582. Pand. fr., II, 10058. T, Huc, IX, 467. Troplong, IV, 3404. Dépinay, *Régime dotal*, p. 218, 219. Cpr. și Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1880, p. 245. C. Iași, *Dreptul* din 1895, No. 34. In caz de o întrebuințare frauduloasă saŭ fictivă, anulată ca atare de justiție, jurisprudența recunoaște femeeĭ dotale o acțiune solidară contra tuturor părților care aŭ participat la fraudă. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 489. Această solidaritate, criticată de unii autorĭ în Francia (v. T. Huc, VII, 313 urm.), este formal admisă de legiuitorul

Femeea n'ar avea însă acest drept, când s'ar stabili că ea s'a folosit personal de preţul primit [1]).

Dreptul femeeĭ de a cere din noŭ, de la terţiĭ, plata imob. înstrăinat.

S'a decis chiar că femeea, în loc de a cere anularea înstrăinăreĭ, ar putea cere din noŭ plata preţuluĭ imobiluluĭ sĕŭ dotal, fiind-că cumpărătorul nu s'a liberat în mod valid, plătind baniĭ fără a se asigura de întrebuinţarea lor [2]).

Supravegherea întrebuinţăreĭ banilor.

Toate acestea dovedesc un lucru, pe care nime nu-l contestă, şi anume: că terţiĭ cari cumpără un imobil dotal cu a căruĭ preţ urmează a se dobîndi altul, saŭ a căruĭ preţ are a se depune la casa de consemnaţie [3]), sunt obligaţi a supraveghea facerea întrebuinţăreĭ, dacă eĭ nu voesc să fie supuşi acţiuneĭ recursorie din partea femeeĭ [4]).

Dreptul cumpărătoruluĭ fondului dotal de a depune preţul la casa de consemnaţie.

Cumpărătorul imobiluluĭ, dotal, vĕdênd că întrebuinţarea prescrisă prin contractul de căsătorie nu se face, poate, decĭ, să refuse de a plăti preţul în mânile bărbatuluĭ şi să-l depue la casa de consemnaţie [5]). Această con-

---

nostru prin art. 1003 C. civ. Veḑĭ asupra acestuĭ text, t. V a Coment. noastre, p. 489 urm. Maĭ veḑĭ încă asupra întrebuinţărilor frauduloase saŭ fictive, Baudry et Surville, III, 1780 urm.

[1]) C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1895, No. 34.

[2]) Cpr. Planiol, III, 1554, *in fine*, şi decisiile citate de acest autor. Veḑĭ şi Thiry, III, 518, 1°. Pand fr., II, 10116 şi autorităţile citate acolo. Trib. Narbonne, D. P. 99. 2. 157.

[3]) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1899, No. 70.—Dacă, însă, în contractul matrimonial se ḑice că bărbatul poate înstrăina el singur imobilul dotal, când va crede de cuviinţă, iar suma ce va prinde din vînḑare va fi dotală, bărbatul devine proprietarul preţuluĭ, în basa art. 1245 C. civ., şi este obligat a restitui această sumă în casurile prevĕḑute de lege. C. Craiova, *Dreptul*, *loco cit.*

[4]) Veḑĭ Planiol, III, 1553. Thiry, III, 518, 1°. Laurent, XXIII, 519, 520. Rodière et Pont, III, 1838. T. Huc, IX, 466. Guillouard, IV, 1980. Colmet de Santerre, VI, 229 bis IV. Jouitou, I, 311 urm. Dépinay, *Régime dotal*, p. 219. Vigié, III, 574. Apostol, *op. cit.*, p. 93. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 583. Benech, *op. cit.*, 115, p. 267 urm. Baudry, III, 388 bis. Baudry et Surville, III, 1775. Répert. Sirey, *Dot*, 1537 urm. şi *Contrat de mariage*, 188 urm. Troplong, IV, 3404 urm. Marcadé, VI, art. 1557, No. III, şi toţĭ autoriĭ. Cas. fr. D. P. 99. 1. 557. Sirey, 99. 1. 222. Trib. Narbonne, D. P. 1899. 2. 557. Veḑĭ şi *suprà* p. 38, 39. In cât priveşte clausa *d'emploi*, veḑĭ *suprà*, p. 156.

[5]) Veḑĭ Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1877, p. 347. C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1895, No. 34. C. Limoges, D. P. 53. 2. 5. Sirey, 52. 2. 592. Cpr. şi Cas. fr. D. P. 94. 1. 295 (soluţie admisă în privinţa clauseĭ *d'emploi* stipulată sub regimul comunităţeĭ).

semnare va face ca dobînda să nu mai curgă în contra luĭ, însă nu-l descarcă de obligaţia de a supraveghea întrebuinţarea care se va face mai în urmă [1]).

Casurile în care responsabilitatea terţiuluĭ cumpărător încetează.

Responsabilitatea terţiuluĭ, care a cumpărat imobilul dotal al femeeĭ, n'ar înceta de cât în basa uneĭ clause exprese a contractuluĭ matrimonial, care ar scuti pe terţii de orĭ-ce responsabilitate [2]). In lipsa uneĭ asemenea clause, responsabilitatea terţiuluĭ n'ar înceta nicĭ chiar dacă el ar fi cumpărat imobilul dotal la mezat public [3]).

Declaraţia mincinoasă a soţilor nu acopere responsabilitatea terţiuluĭ.

O declaraţie mincinoasă a soţilor, prin care s'ar opune că întrebuinţarea a fost făcută, pe când în realitate ea n'ar fi avut loc, nu acopere, de asemenea, responsabilitatea terţiuluĭ; el nu este pus la adăpost de orĭ-ce răspundere de cât prin existenţa uneĭ întrebuinţărĭ efective [4]).

Recursul terţiuluĭ contra bărbatuluĭ.

Dacă terţiul este evins, saŭ obligat să plătească preţul din noŭ, el are recurs contra bărbatuluĭ din a cărui negligenţă el sufere. S'a decis chiar că terţiul are drept de a cere ca el să fie subrogat în ipoteca legală pe care femeea o are asupra bunurilor bărbatuluĭ sĕŭ [5]).

Dreptul femeeĭ de a cere anularea vînd̦ăreĭ, când nu s'a făcut întrebuinţarea.

Am vĕd̦ut *suprà*, p. 271 că, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, saŭ separaţieĭ de patrimoniĭ, femeea are o acţiune utilă în contra terţiilor spre a cere anularea vînd̦ăreĭ imobiluluĭ eĭ dotal, de câte orĭ nu s'a făcut întrebuinţarea prescrisă prin contractul matrimonial.

Dreptul bărbatuluĭ de a cere anularea vînd̦ăreĭ. Controversă.

Curtea din Grenoble a decis că asemenea acţiune nu aparţine bărbatuluĭ, pentru-că el fiind în culpă de a nu fi făcut întrebuinţarea, n'ar putea invoca propria sa ne-

---

[1]) Guillouard, IV, 1981. Dépinay, *op. cit.*, p. 231, 232. Aubry et Rau, V, § 537, p. 583. C. Caen, D. P. 74. 5. 426, No. 7.—*Contrà*: Benech, *op. cit.*, 60, p. 148. Duranton, XV, 486.

[2]) Cpr. T. Huc, IX, 466, p. 554. Planiol, III, 1557. Baudry, III, 388 bis. Pand. fr., II, 10132 urm. C. Bordeaux, Agen şi Paris, Sirey, 90. 2. 154. D. P. 90. 2. 24. D. P. 91. 2. 331. Sirey, 92. 2. 6. D. P. 92. 2. 392. Cpr. şi Cas. fr. Sirey, 93. 1. 471. Vedĭ şi *suprà*, p. 156.

[3]) Jouitou, I, 312. Cas. fr. Sirey, Recueil général, t. IX (aniĭ 1828—1830), I, p. 578.—*Contrà*: T. Huc, IX, 466, p. 554. In orĭ-ce caz, faptul că, în momentul vînd̦ăreĭ, saŭ plăţeĭ preţuluĭ, bărbatul era solvabil, nu micşorează în nimic responsabilitatea terţiuluĭ. Jouitou, I, 313. C. Agen, Sirey, 32. 2. 288.

[4]) Cpr. Planiol, III, 1556, *in fine*. C. Riom, D. P. 92. 2. 547.

[5]) Cpr. Cas. fr., Sirey, 89. 1 121. D. P. 90. 1. 71. Planiol, III, 1558.

gligență, spre a sili pe terțiul achisitor a plăti prețul din nou, saŭ a restitui imobilul dotal cumpărat de dînsul [1]). Curtea uită, însă, că în timpul căsătoriei, bărbatul represintă pe femeea sa, și că aceasta din urmă are necontestat acțiunea în anulare. Trebue, deci, să admitem și pe bărbat la exercițiul ei. (Cpr. și art. 1255) [2]).

Efectele întrebuințăreĭ.

Ne a mai rĕmas, pentru a termina această grea materie, să ne întrebăm care sunt efectele întrebuințăreĭ, în urma îndeplinireĭ ei.

Terțiul care a cumpărat imobilul dotal al femeeĭ nu mai poate, de bună samă, să refuse plata prețuluĭ, fiind că condițiunea care putea să întârdie exigibilitatea luĭ s'a îndeplinit.

Un alt efect al îndeplinireĭ întrebuințăreĭ este de a face orĭ-ce recurs imposibil din partea femeeĭ, atât în contra bărbatuluĭ, cât și în contra terțiilor achisitorĭ [3]).

Perderea caracteruluĭ dotalităței a imobiluluĭ vîndut și dobîndirea caracteruluĭ dotalităței a aceluĭ dobîndit în locul aceluĭ înstrăinat.

In fine, imobilul vîndut perde caracterul dotalităței în mânile terțiilor achisitorĭ; pe când acel dobîndit în locul aceluĭ înstrăinat devine, din contra, proprietatea femeeĭ, cu toate caracterele dotalităței. El nu poate, deci, fi urmărit de creditorii femeeĭ [4]), însă poate fi înstrăinat din nou de bărbat sub condițiunea că din banii prinși din această vêndare să să cumpere un nou imobil, care va fi tot dotal, și așa mai departe, afară de casul când contractul matrimonial ar prevedea anume ca el să nu mai poată fi înstrăinat [5]).

Deoseb. între clausa de reîntrebuințare și acea de întrebuințare.

In această privință, clausa de reîntrebuințare *(remploi)*

[1]) Veḑĭ D. P. 65. 2. 205. Sirey, 66. 2. 137 (cu nota luĭ Labbé în sens contrar). Cpr. în același sens : Aubry et Rau, V, § 537, p. 582. Benech, *op. cit.*, 106, p. 237 urm. Tessier, I, p. 403. Merlin, *Quest.*, v° *Remploi*, § VIII, p. 667 urm.

[2]) Veḑĭ în acest din urmă sens : Planiol, III, 1554. Guillouard, IV, 1978. Pand. fr., *Mariage*, II, 10055 urm. Labbé, nota în Sirey, 66. 2. 137.

[3]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 10014 urm.

[4]) Cpr. Trib. Chambéry, Pand. fr., *v° cit.*, II, 10018.

[5]) Pand. fr., *Mariage*, II, 9042 și 10026 urm. Planiol, III, 1552. Laurent, XXIII, 520. Aubry et Rau, V, § 537. p. 583. Guillouard, IV, 1987. Baudry et Surville, III, 1772. Tessier, I, p. 407. Seriziat, 125, p. 138. Troplong, IV, 3430. Benech, *op. cit.*, 95, p. 220. Cas. fr. D. P. 70. 1. 85. Sirey, 70. 1. 285.—Veḑĭ însă Rodière et Pont (III, 1852), cari se contrazic cu cele spuse la No. 1843 din același volum.

se deosebește de acea cunoscută sub numele de întrebuințare *(emploi)* (art. 1247, § 1); căci de câte-orĭ dota femeeĭ consistă în banĭ, și bărbatul este obligat a-ĭ întrebuința în cumpărare de imobile, această întrebuințare odată îndeplinită, imobilul dobîndit devine dotal și, de astă dată, nu maĭ poate fi înstrăinat de cât în casurile excepționale admise de lege (art. 1250, 1253) [1]). Deoseb. între clausa de reîntrebuințare și acea de întrebuințare.

Un autor, Seriziat, arată foarte bine motivele acesteĭ deosebirĭ: „Lorsque la dot de la femme consiste en capitaux, dice el, et qu'il y a eu obligation imposée au mari d'en faire un emploi immobilier, cet emploi accompli, l'héritage acheté devient dotal et ne pourra plus être aliéné que suivant les exceptions posées par les art. 1556 et suiv. (art. 1250, 1251 și 1253). La stipulation insérée au contrat a pour but unique de transformer la nature de la dot, et de la rendre immobilière de mobilière qu'elle était; mais cette stipulation ne confère pas le pouvoir d'aliéner; elle ne règle rien à cet égard. D'où il suit que la conversion voulue étant accomplie, tout est consommé. Il ne reste plus de disposition dérivant du contrat qui déroge au droit commun; on demeure donc sous son empire, et il n'est plus permis de s'écarter de la règle de l'inaliénabilité. Il n'en est pas de même quand la dot de la femme consistait originairement en immeubles et que la vente en a été permise sous la condition d'un remploi. A moins qu'il ne résulte des termes du contrat de mariage une restriction positive, il n'existe point de raison pour considérer le droit des époux comme etant épuisé par une première vente et une première acquisition. L'aliénation du fonds dotal a été permise sous une condition; pourvu que cette condition se réalise, l'aliénation devient licite. C'est une exception de plus ajoutée à celles que le législateur a introduites; et chaque fois que l'on se retrouvera dans la cas prévu, la même faculté doit renaître. Le second immeuble a pris la place de celui auquel il se trouve subsitité; dès-lors il est soumis à la disposition qui le concernait, et par conséquent il peut être aliéné de la même manière" [2]). Motivele acesteĭ deosebirĭ.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 151, text și nota 1.
[2]) Seriziat, *Tr. du régime dotal*, 125, p. 138, 139. Vedĭ și Benech, *op cit.*, 95, p. 220, 221.

Casul în care imobilul dobîndit valorează mai mult de cât acel înlocuit.

Dacă imobilul dobîndit prin îndeplinirea clauseĭ de întrebuinţare valorează mai mult de cât imobilul înlocuit, el nu devine dotal de cât până la concurenţa sumeĭ ce trebuea întrebuinţată; căcĭ alt-fel soţiĭ ar putea în infinit să mărească dota în detrimentul avereĭ parafernale [1]).

Art. 1737, 1°.

In orĭ-ce caz, dacă preţul nouluĭ imobil, dobîndit prin întrebuinţarea banilor proveniţĭ din vînḑarea primuluĭ imobil, n'a fost plătit în întregimea luĭ, vînḑătorul păstrează asupra acestuĭ imobil privilegiul sĕŭ (art. 1737, 1°), în virtutea căruia el poate să-l urmărească. Drepturile femeeĭ asupra acestuĭ noŭ imobil nu sunt, decĭ, definitive de cât atuncĭ când vechiul sĕŭ proprietar, vînḑătorul, a fost plătit în totul [2]).

Casul în care dota ar consista în efecte publice, care ar urma să fie vîndute spre a fi înlocuite prin un imobil.

Ne am ocupat până acum despre clausa de reîntrebuinţare, când dota este imobiliară. Se poate însă întâmpla ca dota să consiste în rentă de a Statuluĭ, saŭ în alte efecte publice, şi ca părţile să nu fi permis înstrăinarea acestor valorĭ de cât sub îndatorirea pentru soţĭ de a întrebuinţa preţul lor la cumpărarea unuĭ imobil, care să devie dotal. Prin această clausă, părţile au stipulat inalienabilitatea doteĭ mobiliare, imobilisând-o [3]), şi asemenea clausă este perfect validă [4]), după cum vom vedea maĭ la vale, când ne vom ocupa despre condiţiunea doteĭ mobiliare. Nu ne vom întinde însă asupra clauseĭ de întrebuinţare a doteĭ mobiliare, cu atât maĭ mult că despre această chestiune ne am maĭ ocupat sub art. 1247, § 1, p. 149 urm., ci ne vom mărgini a trimite la autorĭĭ cari o tratează cu oare-care detaliĭ [5]).

---

[1]) Cpr. C. Montpellier şi Trib. Grenoble, D. P. 95. 2. 434. *Pand. Période.* 95. 2. 243, nota *a*. D. P. 96. 2. 348. Planiol, III, 1552.

[2]) Cpr. Planiol, III, 1552, *in fine*. Pand. fr., *v°* *cit.*, 10021. C. Aix şi Montpellier, D. P. 94. 2. 286. Sirey, 94. 2. 72. *Pand. Période.* 95. 2. 22. D. P. 95. 2. 434. Trib. Hâvre, *Pand. Période.* 1900. 2. 76. Veḑĭ şi *suprà*, p. 151.

[3]) Imobilisarea doteĭ mobiliare, precum şi inalienabilitatea eĭ afectează bunurile dotale numaĭ pe timpul cât ţine căsătoria. Veḑĭ *suprà*, p. 247, nota 4.

[4]) Cpr. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1876, No. 18 şi din 1884, No. 40. Veḑĭ *suprà*, p. 193, nota 3 şi p. 221.

[5]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1835 urm.

2⁰ *Excepții la principiul inalienabilității care resultă din lege.*

Dreptul roman.

La Romani, dota putea fi restituită femeei pentru ca ea să se poată hrăni pe dînsa și să poată hrăni pe ai sĕi; pentru a dobîndi un fond care-i convenia; pentru a da alimente tatălui sĕŭ exilat saŭ surgunit într'o insulă; pentru a-și ajuta bărbatul, frații și surorile, la caz de nevoe [1]), saŭ copiii născuți din altă căsătorie; pentru a-i rĕscumpăra de la inimicĭ: «*ut liberis ex alio viro egentibus, aut fratribus, aut parentibus consuleret, vel ut eos ex hostibus redimeret*» [2]); pentru a-și plăti datoriile, *ut æs alienum solvat*, dacă aceste datorii eraŭ anterioare căsătoriei, saŭ contractate fără fraudă în timpul căsătoriei [3]).

Cauțiunea damni infecti.

In fine, de câte-orĭ dota consista într'o casă deărăpănată, care amenința ruină, și bărbatul nu voia saŭ nu putea să dea cauțiunea cerută de vecin spre a-l garanta de daunele eventuale ce i-ar fi putut pricinui căderea caseĭ [4]), acest vecin era pus în posesiunea imobiluluĭ și putea deveni proprietarul luĭ [5]).

Codul Calimach. Art. 1641.

După art. 1641 din Codul Calimach, zestrea putea fi înstrăinată pentru următoarele pricinĭ: 1⁰ pentru plata datoriilor femeeĭ; 2⁰ pentru cumpărarea de moșiĭ aducĕtoare de maĭ bun venit; 3⁰ pentru ca femeea să hrănească pe copiiĭ eĭ de la alt bărbat, pe părinții, frații și surorile eĭ, când nu aveaŭ cele trebuitoare traiuluĭ vie-

---

[1]) „*Manente matrimonio, non perdituræ uxori ob has causas dos reddi potest, ut sese suosque alat, ut fundum idoneum emat, ut in exilum, vel in insulam relegato parenti præstet alimonia, aut ut egentem virum, fratrem, sororemve sustineat*". L. 73, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[2]) L. 20, *in medio*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[3]) Cpr. L. ultimă (85), Dig., *De jure dotium*, 23. 3 și L. 20, *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[4]) Vedĭ asupra acesteĭ cauțiunĭ *(damni infecti)*, t. V a Comentariilor noastre, p. 580. Tot acolo se discută și chestiunea controversată de a se ști dacă acțiunea *damni infecti* maĭ este, saŭ nu, admisibilă astă-dĭ.

[5]) „*Interdum lex Iulia de fundo dotali cessat, si ob id quod maritus damni infecti non caveat, missus sit vicinus in possessionem dotalis prædii, deinde jussus sit possidere. Hic enim dominus vicinus fit: quia hœc alienatio non est voluntaria*". L. 1, Pr., Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

ței; saŭ să rĕscumpere pre aceștia, saŭ alte rudenii a ei din robie, saŭ să-i scoată din mâna tâlharilor, saŭ din închisoare.

Art. 1643 Cod. Calimach.

In fine, știm că după art. 1643, zestrea putea, în timpul căsătoriei, fi prefăcută, cu învoirea femeei, din lucruri în bani, *ex re in pecuniam*, saŭ din bani în lucruri, când această prefacere era spre folosul ei, *si hoc mulieri utile sit* [1]). „Când este spre folosul femeei, dice Andr. Donici (§ 13, capit. 33), atuncea și din bani în lucruri se pot preface, cum și din lucruri în bani la darea zestrei".

Critica sistemului Codului Calimach.

Este însă de observat că, în toate aceste casuri, soții ne avênd nici-un control, puteaŭ să-și cheltuiască dota pretextând numai un motiv legal. Era destul ca bărbatul să invoace unul din motivele legale pentru ca să nu aibă

Art. 1642 C. Calimach.

nici-o rĕspundere. „Pentru pricinile pomenite în paragraful de mai sus, dice art. 1642 din Codul Calimhch, și bărbatul, dacă cu primirea femeei aŭ cheltuit, orĭ aŭ înstrăinat parte din zestre, *saŭ și toată zestrea*, nu se învinovățește în urmă despre aceasta".

Cu un asemenea sistem la ce mai folosea inalienabilitatea, dacă ea putea fi înlăturată prin simpla voință a părților? Sistemul legei actuale este deci cu mult preferabil, pentru-că, de bine de rĕŭ, soții găsesc o garanție în autorisarea justiției.

Codul Caragea.

De aceea, această autorisare era cerută în Codul Caragea. Iată, dispozițiile acestui Cod: „Muerea când va voi să-și pue la cin politicesc pre bărbatul sĕŭ, saŭ când va voi să desrobească, orĭ să scoată de la închisoare, orĭ să tămăduiască pre el, orĭ pre copilul ei, orĭ să mărite vr'o copilă a sa, este volnică să vîndă lucrul de zestre al ei *prin adeverirea judecății*". (Art. 34, partea III, capit. 16). In fine, art. 15 din același Cod *(loco cit.)* adaogă: „că mama e slobodă să înzestreze fata cu zestrea sa" [2]).

Dreptul actual.

In dreptul actual, casurile excepționale în care imobilul dotal poate fi înstrăinat, adecă: atât dăruit, vîndut cât și ipotecat, sunt prevĕdute de art. 1250, 1251 și 1253.

[1]) L. L. 26, 27, Dig., *De jure dotium*, 23. 3; L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4. Vedĭ *suprà*, p. 149 și 267. Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1886, p. 509. Vedĭ și art. 33 C. Caragea (partea III, capit. 16).

[2]) Cpr. Trib. Ilfov și C. București, *C. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10 și *Dreptul* din 1884, No. 40. Vedĭ și *suprà*, p. 165.

Art. 1250.—Femeea poate, observând formalităţile prescrise prin art. precedent [1]), să *dea* [2]) imobilul sĕŭ dotal:

1° Pentru căpătuirea copiilor sĕĭ din o căsătorie anterioară;

2° Pentru căpătuirea copiilor comuni ambilor soţi. (Art. 186, 199, 201, 1251 C. civ. Art. 1555, 1556 C. fr.)

Art. 1251.— Când femeea înstrăinează o avere dotală cu permisiunea justiţieĭ, în caz de refus de autorisare din partea bărbatuluĭ, acesta conservă de drept folosinţa lucruluĭ înstrăinat. (Art. 199, 201, 1250 C. civ. Art. 1555 parte finală C. fr.)

Art. 1253.—Imobilul dotal poate, asemenea, *consimţînd femeea* [3]), a se înstrăina cu permisiunea justiţieĭ şi după formele vînd̆ărilor publice:

---

[1]) Adecă cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ permisiunea justiţieĭ. Veḑĭ *infrà*, p. 282, nota 2.

[2]) Cuvîntul a *da*, care figurează în art. 1250, este luat în sens de orĭ-ce înstrăinare, după cum dovedesc art. 1251 şi 1253. A *înstrăina*, însemnează nu numaĭ a vinde, dar şi a *ipoteca*, a *zălogi*, după cum se exprimă Codul Caragea. Cpr. Guillouard, IV, 2000, 2009. Planiol, III, 1559. Baudry, III, 391. Baudry et Surville, III, 1706, 1711. T. Huc, IX, 461 şi 470. Laurent, XXIII, 523. Rodière et Pont, III, 1794, 1806. Aubry et Rau, V, § 537, p. 585 şi 592. Odier, III, 1284. Troplong, IV, 3352. Vigié, III, 548. Seriziat, *op. cit.*, 152, p. 205 urm. Jouitou, I, 240. Dépinay, *op. cit.*, p. 236, 237. Marcadé, VI, art. 1555, 1556, No. IV, p. 67. Tessier, I, p. 379. Duranton, XV, 492. Pand. fr., *Mariage*, II, 10279 urm., 10353 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1695 urm. şi 1745 urm. Jurisprudenţa este tot în acest sens. Veḑĭ D. P. 89. 2. 111. Sirey, 89. 2. 166. D. P. 91. 1. 264. Sirey, 91. 1. 62. Cpr. şi Cas. rom. Bulet. S-a I, 1881, consid. de la p. 903. Bulet. 1885, consid. de la p. 238. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 63, consid. de la p. 510, coloana 2. Cpr. şi C. Iaşi, *Dreptul* din 1897, No. 34 (ultimul considerent). —Veḑĭ însă Colmet de Santerre, VI, 228 bis IV. Tailhade, nota în Sirey, 57. 2. p. 658 urm. (asupra uneĭ decisiĭ în sensul de maĭ sus a Curţeĭ din Pau). In sensul părereĭ luĭ Colmet de Santerre şi a luĭ Tailhade, că: cuvîntul a *da*, care se vede în art. 1250, n'ar cuprinde facultatea de a vinde şi de a ipoteca imobilul dotal, s'aŭ pronunţat maĭ multe Curţĭ de apel, a căror decisiunĭ sunt citate în Pand. fr., *v°* *cit.*, 10277—10278 şi în Répert. Sirey, v° *Dot*, 1693 şi 1694. Cpr. în acest din urmă sens: C. Bucureşti, *Dreptul* din 1875, No. 3. Veḑĭ şi *infrà*, p. 286, text şi nota 3.

Sensul cuvîntuluĭ a da. Controversă.

[3]) Cuvintele: „consimţînd femeea“ lipsesc din textul fr. Ele sunt, în adevĕr, inutile, şi chiar cuprind o inexactitate; căcĭ imobilul dotal fiind al femeeĭ, ea trebue să-l înstrăineze, bărbatul neputênd să-l vîndă saŭ să-l ipotece fără concursul eĭ. Cpr. Marcadé, VI, art. 1558, No. VI, *in fine*, p. 79. Veḑĭ şi *infrà*, p. 287, nota 1.

Inexactitate de text.

1° Spre a scoate de la închisoare pe bărbat saŭ pe femee;
2° Spre a procura alimente familieĭ în casurile prevĕdute prin art. 185, 187 şi 188 de la titlul despre căsătorie;
3° Spre a plăti datoriile femeeĭ saŭ ale celor ce aŭ constituit dota, când acele datoriĭ aŭ dată anterioară [1]) căsătorieĭ (art. 1171, 1182 C. civ.);
4° Spre a face reparaţiĭ mari neaparate pentru conservarea *imobilelor* [2]) dotale (art. 546, 1243 C. civ.);
5° In fine, când acel imobil se stăpâneşte în indivisiune cu alţiĭ şi este recunoscut că nu se poate împărţi (art. 736, 1388 urm. C. civ);
In caz când licitaţiunea pentru causa aicĭ expresă ar fi provocată de o a treia persoană, în puterea art. 728 şi 1388, consimţimîntul femeeĭ pentru înstrăinarea imobiluluĭ dotal nu este neaparat [3]).
In toate casurile, ceea ce prisoseşte din preţul vînd̆erеĭ peste trebuinţile recunoscute, va rĕmânea dotal şi se va întrebuinţa spre cumpărare de alte imobile, de se poate. (Art. 1558 C. fr.)

Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

[1]) Textul francez d̆ice: „când acele datoriĭ aŭ o dată *certă* anterioară *contractuluĭ de căsătorie*“, iar nu anterioară *căsătorieĭ*, după cum se exprimă textul nostru. Vedĭ consecinţele aceste schimbărĭ de redacţie *infrà*, p. 298 urm.

Altă deoseb. de redacţie de la C. fr.

[2]) Textul fr. d̆ice *imobiluluĭ* dotal. Textul nostru este maĭ exact, pentru-că, cu adevărat, este vorba în specie de vînd̆area unuĭ imobil dotal pentru repararea altuia.

[3]) Acest alineat lipseşte din Codul francez, şi este adaos de legiuitorul nostru.

Codul italian. Art. 1405.

Art. 1250, 1251 şi 1253 nu există în Codul italian, judecătoriĭ avênd, după art. 1405 din acest Cod, facultatea de a autorisa înstrăinarea fonduluĭ dotal în toate casurile în care, după apreciarea lor suverană, ar exista o necesitate saŭ o utilitate evidentă, *nei soli casi di necessità od utilità evidente*. Iată, cum T. Huc *(Le C. civ. ital. et le C. Napoléon*, I, p. 262, 263), aprobă această inovaţie: „Il n'y a pas d'inconvénient à étendre beaucoup, dans une telle matière, les pouvoirs du juge. L'intervention de l'autorité judiciaire, dégagée d'entraves, apportera dans l'application un heureux tempérament à la rigueur du principe de l'inaliénabilité. Les tribunaux seront nécessairement les organes des besoins sociaux, et leur jurisprudence, toujours fondée sur l'appréciation des faits particuliers, pourra sauvegarder le principe sans compromettre les interêts individuels“.—Un alt autor, Dépinay *(Le régime dotal*, p. 434) d̆ice, de asemenea: „La loi italienne a jugé inutile une nomenclature forcémment incomplète et toujours arbitraire des cas exceptionnels d'aliénation de la dot; et, en soumettant toutes les questions d'espèce à l'indépendance et à l'impartialité de la justice, elle a réalisé un grand progrès sur les dispositions du code civil français“.

Casurile de înstrăinare prevĕdute de art. 1250 şi 1251, în care autorisarea bărbatuluĭ poate fi înlocuită prin acea a justiţieĭ.

Căpătuirea copiilor comuni, sau născuţi din o căsătorie anterioară.

După art. 1250, imobilul dotal poate fi înstrăinat, adecă: dăruit, vîndut saŭ ipotecat [1]), pentru căpătuirea copiilor comuni, saŭ născuţi din o căsătorie anterioară. Această excepţie la principiul inalienabilităţeĭ doteĭ nu exista în dreptul roman, unde femeea trebuea să-şĭ păstreze dota ca să se poată căsători din noŭ. O asemenea excepţie îşĭ avea însă fiinţă în dreptul nostru anterior [2]), şi este foarte explicabilă existenţa eĭ în dreptul actual, în care garanţiile regimuluĭ dotal aŭ de scop conservarea patrimoniuluĭ familieĭ tocmaĭ în interesul copiilor.

Codul spaniol are un alt sistem. El permite, fără nicĭ-o restricţie, înstrăinarea doteĭ nepreţeluite, pe care el o declară proprietatea femeeĭ (art. 1360). Femeea poate să-şĭ înstrăineze dota cu autorisarea bărbatuluĭ, dacă este majoră; cu acea a justiţieĭ, a epitropuluĭ şi a consiliuluĭ de familie, dacă este minoră (art. 1352, 1361). Codul spaniol din 1889.

Codul portughez din 1867 (art. 1149), maĭ zelos însă de a păstra intactă dota femeeĭ, nu permite înstrăinarea imobilelor dotale, de cât în anume casurĭ, care, cu micĭ deosebirĭ, sunt tot acele prevĕdute de Codul nostru şi de acel francez. Codul portughez din 1867. Art. 1149.

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 279, nota 2. Cpr. şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1879, No. 39.—S'a decis chiar că femeea poate renunţa la ipoteca sa legală înscrisă asupra avereĭ bărbatuluĭ pentru garantarea doteĭ sale mobiliare, în toate casurile în care fie contractul de căsătorie, fie legea deroagă de la principiul inalienabilităţeĭ doteĭ, precum este în casul prevĕḑut de art. 1250. C. Bucureştĭ şi Cas. rom., *Dreptul* din 1884, No. 37 şi Bulet. S-a I, 1884, p, 763. *Dreptul* din 1895, No. 70. Cas. fr. D. P. 45. 1. 197. Pand. fr., II, 10284. T. Huc, IX, 461, p. 548. Odier, III, 1284, *in fine*. Guillouard, IV, 2000, *in fine*. Este adevărat că art. 1281 dispune că femeea nicĭ-într'un caz nu poate renunţa la ipoteca legală ce ea are asupra imobilelor bărbatuluĭ sĕŭ (veḑĭ *suprà*, p. 264, nota *in fine*), însă aceasta se înţelege în casurile în care dota este inalienabilă. Puterea conferită femeeĭ de a înstrăina bunurile sale dotale pentru căpătuirea copiilor sĕĭ se poate, în adevĕr, exercita prin toate mijloacele directe saŭ indirecte, care tind a înlesni această căpătuire. Renunţarea femeeĭ la ipoteca legală.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 277.

Fie că este vorba de copiĭ comuni, fie de aceĭ născuți din altă căsătorie; pentru ambele casuri, femeea are nevoe de autorisarea bărbatuluĭ [1]), saŭ la caz de refus din partea luĭ, orĭ de interdicția saŭ absența luĭ, de acea a justițieĭ, care păstrându-și toată libertatea sa de apreciare, va putea, după împrejurări, să încuviințeze, saŭ să refuse cererea femeeĭ. Cum că autorisarea justițieĭ poate, în ambele casuri, înlocui pe acea a bărbatuluĭ, aceasta nu se poate contesta în dreptul nostru; căcĭ art. 1250, vorbind de ambele categoriĭ de copiĭ, ne trimete la art. precedent (1249); or, acest text vorbește atât de autorisarea bărbatuluĭ, cât și de acea a justițieĭ [2]).

Art. 1251. In ambele ipotese, adecă fie vorba de copiĭ comuni, fie de copiĭ născuți din o căsătorie anterioară, de câte orĭ autorisarea nu se dă de bărbat, ci de justiție, în locul luĭ, femeea nu poate dispune de cât de nuda proprietate, folosința rămânênd bărbatuluĭ. Motivul acesteĭ dispositiuni este lesne de priceput. Ea nu este de cât o aplicare a principiuluĭ în basa căruia nime nu poate fi deposedat de dreptul sĕŭ fără voia luĭ (art. 481). Justiția poate prea bine să autorise pe femee a înstrăina lucrul sĕŭ, nu însă și lucrul altuia; or usufructul doteĭ aparține bărbatuluĭ (art. 1243). Pentru ca bărbatul să-și peardă usufructul pe care i-l dă legea, trebue să consimtă și el la înstrăinare, și aceasta se va întâmpla de câte-orĭ el va autorisa pe femee a-și căpătui copiiĭ [3]).

Sensul cuvînt: copiĭ. Controversă. *Copiiĭ*, în folosul cărora art. 1250 permite înstrăina-

[1]) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1896, No. 83. *C. judiciar* din 1896, No. 30. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1879, No. 39.

Deoseb. de redacție de la Codul francez. [2]) In Codul francez, autorisarea justițieĭ poate înlocui pe acea a bărbatuluĭ numaĭ în privința copiilor născuți din o căsătorie anterioară (art. 1555), nu însă și în privința copiilor comuni; căcĭ, în privința acestor din urmă, art. 1556 nu vorbește de cât de autorisarea bărbatuluĭ. Cpr. Planiol, III, 1562. Pand. fr., *Mariage*, I, 2151 și II, 10205, precum și autoritățile citate acolo. Poate că legiuitorul nostru nu-și a dată samă de această modificare, însă ea resultă din împrejurarea că art. 1555 și 1556 fr. aŭ fost întrunite într'un singur text (art. 1250), care, pentru ambele categoriĭ de copiĭ ne trimete la art. 1249, unde încă odată se vorbește atât de autorisarea bărbatuluĭ cât și de acea a justițieĭ. Cpr. și Nacu, III, p. 92, No. 125.

[3]) Acest principiŭ este aplicabil și în casurile prevĕdute de art. 1253. Vedĭ *infrà*, p. 287, nota 1.

rea fondului dotal, nu sunt numaĭ copiiĭ propriŭ ḑișĭ aĭ femeeĭ, dar și copiiĭ copiilor eĭ, adecă nepoțiĭ eĭ [1]). „*Liberorum appellatione nepotes et pronepotes, cæterique qui ex his descendunt, continentur*“ [2]). „Sub nume de fiĭ saŭ de copiĭ, ḑice art. 62 din Codul Calimach (42 C. austriac), se înțeleg asemenea toate rudeniile cele din linia coborîtoare“ ; și art. 966 din acelașĭ Cod (763 C. austriac) maĭ spune încă odată : „Sub numire de fiĭ saŭ copiĭ, se înțeleg și nepoțĭ și ceilalțĭ pogorîtorĭ“ [3]). Art. 62 și 966 C. Calimach.

Prin cuvîntul *căpătuire* (în textul fr. *établissement),* nu trebue să înțelegem numaĭ înzestrarea copiluluĭ, cu ocasia căsătorieĭ, ci orĭ-ce stabilire profesională, prin care copilul este pus în posițiune de a dobîndi o carieră, o profesiune, etc., și a avea o existență independentă de acea a părinților sĕĭ (cpr. art. 186). Ast-fel, cumpărarea unuĭ fond de comerț [4]) orĭ industrial, saŭ punerea copiluluĭ în posițiune Sensul cuvîntuluĭ căpătuire.

---

[1]) Cpr. Troplong, IV, 3348. Baudry, III, 391. Guillouard, IV, 1993. Jouitou, I, 249. Tessier, I, p. 376, text și nota 574. Odier, III, 1278. T. Huc, IX, 460, p. 546. Baudry et Surville, III, 1704. Rodière et Pont, III, 1792. Seriziat, 154. Aubry et Rau, V, § 537, p. 585. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10210. Répert. Sirey, *Dot*, 1689. C. Nîmes, *Pand. Période.* 91. 1. 126.—*Contrà* : Benoit, I, 225. Cpr. și Nacu, III, p. 90, No. 117. I. C. Apostol, *op. cit.*, p. 96.

Art. 1250 este aplicabil nu numaĭ copiilor legitimĭ, dar și acelor adoptațĭ (Guillouard, IV, 1994 ; Baudry et Surville, *loco cit.*; Répert. Sirey, *Dot*, 1691 ; Rodière et Pont, III, 1792 ; C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1901, No. 42), și chiar copiilor naturalĭ ce mama ar fi avut înainte de a se căsători. —*Contrà* (în privința copiilor adoptațĭ) : Nacu, III, p. 89 și 90. Copiĭ adoptațĭ și naturalĭ.

[2]) L. 220, Pr., *ab initio*, Dig., *De verb. significatione*, 50. 16. Veḑĭ și L. 15, Dig., *De pollicitationibus*, unde se ḑice : «*Inter liberos nepotem quoque ex filia contineri, divus Pius rescripsit*». Maĭ veḑĭ încă L. 6, Dig., *De testamentaria tutela*, 26, 2 ; L. 48, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3, etc.

[3]) Veḑĭ și art. 826 din Codul Calimach (681 C. austriac), unde se ḑice : „Dacă aŭ ḑis cine-va :..... las la copiĭ meĭ, atunci se întinde legatum și la nepoțĭ, și la ceilalțĭ pogorîtorĭ aĭ luĭ“. Cpr. art. 2068 Cod. german. Veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 57, text și nota 1 ; p. 235, text și nota 2; p. 278, n. 4; p. 303; p. 488, etc. De asemenea, sub numele de *părinți*, se înțeleg, în genere, toate rudeniile din linia suitoare, precum : bunii, bunele și ceilalțĭ ascendenți, fără nicĭ-o deosebire de partea bărbătească saŭ femeească (art. 62 și 966 C. Calimach). Codul Calimach și Dreptul străin. Cod. german.

[4]) Cpr. Trib. Lyon, Pand. fr., *Mariage*, II, 10219.

de a putea exercita o artă, o profesiune, un meşteşug, etc., ar fi o căpătuire în sensul art. 1250 [1]).

Cheltuelile făcute de părinţi pentru educaţiunea copiilor.

Cheltuelile făcute de părinte pentru educaţiunea copiluluĭ nu constituesc în genere o căpătuire saŭ o stabilire în sensul art. 1250. Lucrul s'ar schimba, însă, de câteorĭ ar fi vorba de o instrucţie specială care ar da copiluluĭ imediat o carieră, precum ar fi: cheltuelile făcute pentru a menţine pe un tînĕr în şcoala militară, saŭ în altă şcoală a Statuluĭ, pentru a-l face să urmeze la Universitate, etc. [2])

Casul în care înstrăinarea ar fi fost frauduloasă.

Rĕmâne însă bine înţĕles că înstrăinarea, pentru a fi validă, trebue să aibă în realitate de causă căpătuirea copiluluĭ; căcĭ ea ar fi nulă dacă causa ar fi simulată, adecă: dacă înstrăinarea nu ar fi fost făcută în realitate în folosul copiluluĭ, ci, de exemplu: spre a procura bărbatuluĭ mijloace ilicite [3]).

---

[1]) Cpr. Baudry, III, 391. T. Huc, IX, 460. Jouitou, I, 241. Laurent, XXIII, 522. Guillouard, IV, 1995. Planiol, III, 1563. Pand. fr., II, 10212 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1664 urm. Rodière et Pont, III, 1793. Troplong, IV, 3350. Aubry et Rau, V, § 537, p. 585. Benoit, I, 222, p. 300 urm. Seriziat, 146, p. 200. Tessier, I, p. 376 urm. Dépinay, *op. cit.*, p. 234 urm. Nacu, III, p. 89. C. Nîmes, Sirey, 60. 2. 341 şi *Pand. Période.* 91. 2. 126. Cas. fr. D. P. 92. 1. 620. Sirey, 92. 1. 574. Sirey, 38. 1. 442. C. Agen, Sirey, 50. 2. 338.

Femeea n'ar trebui însă să fie autorisată a-şĭ înstrăina dota spre a face o donaţiune unuĭ copil care fusese maĭ înainte căpătuit şi înzestrat (cpr. C. Toulouse, Sirey, 84. 2. 113; D. P. 84. 2. 81; Cas. fr. Sirey, 64. 1. 174. D. P. 64. 1. 209), saŭ pentru a reconstitui un stabiliment care ar fi în pericol de a se perde (cpr. C. Rouen, D. P. 99. 2. 132. Sirey, 99. 2. 157). Legea presupune, în adevĕr, în art. 1250 un stabiliment *noŭ*. Cpr. Planiol, *loco cit.* Jouitou, I, 244. Guillouard, IV, 1996. T. Huc, IX, 460, *in fine.*

Chestie de fapt.

[2]) Cpr. Guillouard, IV, 1995. Rodière et Pont, III, 1793. Dépinay, *op. cit.*, p. 235. Répert. Sirey, *Dot*, 1678 urm. Pand. fr, II, 10243 urm.—Chestiunea de a se şti dacă cheltuelile făcute sunt din acele prevĕdute de art. 1250 şi pot, ca atare, să motiveze înstrăinarea fondului dotal, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. Cpr. Guillouard, IV, 1997. Laurent, XXIII, 522. Pand. fr., *v° cit.*, 10258 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1665 urm. Cas. fr. D. P. 59. 1. 298. Sirey, 59. 1. 665.

[3]) Dépinay, *loco cit.* Pand. fr., *v° cit.*, II, 10260 urm. Troplong, IV, 3359. Cpr. Cas. fr. D. P. 56. 1. 102.

Cel de al treilea împrumutător saŭ dobînditor al imobiluluĭ femeeĭ, care ar fi prestat soţilor concursul seŭ, la fraudă, spre a sustrage dota femeeĭ de la adevarata eĭ menire, ar fi responsabil [1]). Dacă terţiul a fost însă de bună credinţă, el nu este obligat a supraveghea ca suma împrumutată saŭ plătită de dînsul să servească în realitate la căpătuirea copiluluĭ, maĭ cu samă dacă căpătuirea nu se face prin căsătorie, pentru-că asemenea supraveghere este în specie cu neputinţă [2]). Responsabilitatea terţiuluĭ achisitor în caz de fraudă.

Femeea chiar avênd bunurĭ parafernale, poate să-şĭ înstrăineze şi să oblige bunurile sale dotale pentru căpătuirea copiilor eĭ; căcĭ art. 1250 îĭ conferă acest drept în mod absolut, iar nu într'un mod subsidiar, după epuisarea bunurilor sale parafernale [3]). Casurile în care femeea are avere parafernală.

De câte-orĭ o mamă, care are atât avere dotală cât şi parafernală, a înzestrat pe un copil al eĭ, dota promisă în banĭ poate fi executată asupra bunurilor eĭ dotale, dacă, după apreciarea tribunalelor, ea a înţeles să afecteze aceste bunurĭ înaintea acelor parafernale [4]), soluţia contrară ne fiind admisibilă de cât la caz de îndoială [5]).

Instrăinarea pentru stabilirea şi căpătuirea copiilor se poate produce sub forma uneĭ impărţelĭ făcute conform art. 794 urm. din Codul civil [6]), şi chiar prin o instituţie Formele sub care se poate face înstrăinarea.

---

[1]) Pand. fr., *Mariage*, II, 10331. Guillouard, IV, 2004. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 353. D. P. 74. 1. 417.

[2]) Cpr. Cas. fr. D. P. 92. 1. 620. Sirey, 92. 1. 574. T. Huc, IX, 460. Jouitou, I, 245. Cpr. şi Guillouard, IV, 2004. Veḑĭ şi alte casurĭ de imposibilitate, *infrà*, p. 291.—*Contrà*: Aubry et Rau, V, § 537, p. 587. Benech, *op. cit.* 133, p. 297 urm.

[3]) Cpr. Guillouard, IV, 2003. Aubry et Rau, *loco cit.* Pand. fr., *v°cit.*, 10308 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1733 urm. Nacu, III, p. 90. Cas. fr. şi C. Toulouse, D. P. 52. 1. 88. Sirey, 52. 1. 299. D. P. 53. 2. 93. Sirey, 52. 2. 594.—Veḑĭ însă Tessier, I, p. 437 urm.

[4]) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1897, No. 34. Aubry et Rau, V, § 537, p. 587.

[5]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 588, şi decisiile citate de aceştĭ autorĭ.

[6]) Cas. fr. C. Riom şi Toulouse, D. P. 64. 1. 209. D. P. 90. 2. 199 şi 327. T. Huc, IX, 447 şi 460, p. 546. Guillouard, IV, 1851. Aubry et Rau, V, § 537, p. 558, nota 6. Genty, *Partages d'ascendant*, No. 14, p. 133. Répert. Sirey, *Dot*, 1167. Pand. fr., *v°cit.*, II, 9491 urm. Tessier, I, p. 366. Veḑĭ şi *suprà*, p. 244, nota 5.

contractuală, cu-toate-că asemenea dispoziţii nu pot să aibă de obiect bunurile dotale [1]). (Veḑi *suprà*, p. 244).

Instituţie contractuală.

Aceasta lasă a se presupune că instituţia contractuală este admisă în legislaţia noastră, şi în adevĕr, în acest sens se pronunţă jurisprudenţa [2]).

Art. 1253.

Osebit de casul prevĕḑut de art. 1250, în care imobilul dotal poate fi înstrăinat cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ în lipsa luĭ, cu încuviinţarea justiţieĭ, art. 1253 maĭ permite înstrăinarea şi în alte casurĭ, însă numaĭ cu încuviinţarea justiţieĭ, şi după formele vînḑărilor publice.

Casurile de înstrăinare prevĕḑute de art. 1253, în care se cere numaĭ autorisarea justiţieĭ.
Regule comune tuturor casurilor de înstrăinare prevĕḑute de acest text.

Art. 1253 prevede *cinci* casurĭ în care fondul dotal poate fi înstrăinat, adecă: vîndut saŭ ipotecat [3]), cu autorisarea justiţieĭ [4]) şi cu îndeplinirea unor anume formalităţi.

De câte-orĭ înstrăinarea imobiluluĭ dotal este cerută

---

[1]) Trib Dolj şi Cas. fr. *Dreptul* din 1893, No. 60. Sirey, 87. 1. 320. Répert. Sirey, *Dot*, 1168, 1171. Pand fr., *v° cit.*, II, 9498. Guillouard, IV, 1853. T. Huc, VI, 456 şi IX, 460. Veḑi şi t. IV-a Comentariilor noastre, p. 760, nota 4.

[2]) Cas. rom. şi C. Craiova, *Dreptul* din 1896, No. 83 şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 46. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 46. V. Tr. nostru în limba fr. p. 179, nota 1 şi p. 496; t. IV, p. 751 urm.; t. V, p. 117, nota 3.

[3]) Vom aplica, deci, în specie, cele ḑise *suprà*, p. 279, text şi nota 2, în privinţa art. 1250. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84. Pand. fr., *Mariage*, II, 10352 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1745 urm. şi autorităţile citate acolo. Baudry et Surville, III, 1711. T. Huc, IX, 470. Marcadé, VI, art. 1558, *in fine*, p. 79. Veḑi şi André, *Régime dotal dans la pratique*, 123.—*Contrà*: Colmet de Santerre, VI, 230 bis XIII. Taulier, V, p. 523.—S'a decis chiar că autorisarea dată de tribunal, pentru înstrăinarea imobiluluĭ dotal, implică în sine autorisarea de a ipoteca acel imobil. Cas. rom. şi C. Craiova, Bulet. 1890, p. 752 şi *Dreptul* din 1890, No. 11.—*Contrà*: T. Huc, IX, 470, p. 560.

[4]) Autorisarea justiţieĭ este necesară astă-ḑi, chiar dacă ar fi vorba de un imobil constituit dotă sub legea veche, care nu cerea asemenea formalitate; pentru-că principiul neretroactivităţeĭ nu se aplică în materie de procedură. Troplong, IV, 3492. Cpr. C. Iaşi, Bucureşti şi Cas. rom. *C. judiciar* din 1898, No. 28. *Dreptul* din 1899, No. 3; *C. judi-*

de femee [1]), în basa art. 1253, autorisarea dată de justiție trebue să fie specială și prealabilă [2]), pentru-că numaĭ ast-fel tribunalele pot să îndeplinească rolul de protecțiune ce le-a încredințat legea [3]). Ele nu vor autorisa înstrăinarea de cât în casurile excepționale admise de lege [4]), și chiar în aceste casurĭ, ele remân libere de a nu o încuviința, dacă ea nu este neaparată, saŭ dacă femeea are avere parafernală suficientă pentru a-și satisface nevoile [5]).

Tribunalul competent spre a autorisa înstrăinarea saŭ

---

ciar din 1902, No. 2. Veḑĭ asupra acestuĭ principiŭ incontestabil, Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, *Introduction*, 141. Veḑĭ și t. I, partea I a Coment. noastre, p. 33.

[1]) Numaĭ femeea, în adevĕr, are dreptul de a cere înstrăinarea, fiind-că imobilul este al eĭ. Soluția admisă de Curtea din Riom, care a decis că cererea de înstrăinare poate fi făcută numaĭ de bărbat (D. P. 88. 1. 49), este deci inadmisibilă. Bărbatul va trebui însă să consimtă și el, pentru-că usufructul este al luĭ. Deci, dacă el refusă consimțimîntul sĕŭ la înstrăinare, femeea nu va putea să înstrăineze de cât nuda proprietate. Ceea ce art. 1251 spune în privința căpătuireĭ copiilor femeeĭ, este, deci, aplicabil și în specie, pentru-că bărbatul nu poate fi lipsit de usufructul sĕŭ legal fără consimțimîntul sĕŭ. Cpr. Laurent, XXIII, 524. Guillouard, IV, 2007. Colmet de Santerre, VI, 230 bis I. Pand. fr., II, 10340 urm. T. Huc, IX, 470. Baudry, III, 390. Répert. Sirey, *Dot*, 1769. Veḑĭ și *suprà*, p. 282.

[2]) O autorisare posterioară n'ar putea, deci, să valideze o înstrăinare anterioară radical nulă. Aceasta resultă din înși-și termeniĭ art. 1255, cari nu permit înstrăinarea de cât *cu autorisarea justițieĭ*. (Cpr. art. 997 Pr. civ. fr.) Veḑĭ Guillouard, IV, 2006. Pand. fr., II, 10344 urm. și 10644 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1777. Benoit, I, 239. Aubry et Rau, V, § 537, p. 592. C. Nîmes, Sirey, 57. 2. 100. Autorisarea nu poate fi posterioară înstrăinăreĭ.

[3]) Pand. fr., II, 10333 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1776. Guillouard, IV, 2006. Aubry et Rau, V, § 537, p. 592. Planiol, III, 1567. T. Huc, IX, 470. C. Agen, D. P. 92. 2. 253. Sirey, 93. 2. 81.

[4]) Répert. Sirey, *Dot*, 1742. Cpr. Baudry et Surville, III, 1699. Cas. fr. Sirey, 90. 1437. Veḑĭ și *suprà*, p. 259, text și nota 4.—Înstrăinarea trebue să fie, de asemenea, strict limitată la casul pentru care ea a fost permisă. Répert. Sirey, *v° cit.*, 1743. Planiol, III, 1568. Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 490. C. Nîmes, D. P. 92. 2. 146.

[5]) Cpr. Pand. fr. *v° cit.*, II, 10338.—Tribunalele n'ar avea însă, după uniĭ, nevoe de a verifica dacă femeea are destulă avere parafernală spre a întimpina cheltuelile proiectate. T. Huc, XI, 470, p. 559. In orĭ-ce caz, Curtea de Casație nu are nicĭ-

Trib. competent spre a autorisa înstrăinarea. Controversă.

ipotecarea imobilului dotal, în casurile determinate de art. 1253, este, după părerea generală, acel al domiciliului părților, iar nu acel al situațiunei imobilului, pentru-că acest tribunal este în posiție de a cunoaște mai bine situațiunea bănească a soților, și prin urmare, dacă instrăinarea cerută este, saŭ nu, trebuitoare [1]).

Trib. competent pentru facerea vînd̦ăreĭ.

In cât privește însă vînd̦area imobilului dotal, ea se va face, dacă justiția a încuviințat-o, la tribunalul situațiunei imobilului, conform dreptului comun (art. 495 Pr. civ.) [2]); căcĭ este de observat că, pe când în casul art. 1250, modul de înstrăinare e lăsat la discreția soților [3]), de astă dată vînd̦area trebue să să facă prin mezat public, pentru ca imobilul să nu să vîndă cu un preț derisoriŭ. Vînd̦area de bună voe ar fi decĭ lovită de o nulitate, pe care femeea saŭ moștenitoriĭ eĭ ar putea s'o invoace mai tărd̦iŭ [4]).

---

un control în această privință. Cpr. Cas. fr. Sirey, 88. 1. 289. D. P. 88. 1. 49. *Pand. Période.* 87. 1. 219.

[1]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 8. Cas. fr. Sirey, 80. 1. 19. Rodière et Pont, III, 1829. T. Huc, IX, 482. Jouitou, I, 250. Duranton, XV, 503 și 517. Pand. fr., 10369 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1770 urm. Guillouard, IV, 2052. Seriziat, 179, p. 258. Aubry et Rau, V, § 537, p. 592. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 420, p. 317, text și nota 1. —*Contrà*: Trib. Vlașca, *C. judiciar* din 1902, No. 74. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 320, 321 (numaĭ în privința reparațiilor mari). Cpr. Cas. rom. și Cas. fr. *Dreptul* din 1903, No. 19 și D. P. 99. 1. 39.—Curtea de casație din Francia a decis că autorisarea dată de un alt tribunal de cât acel al domiciliului părților n'ar fi nulă, dacă tribunalul a fost indus în eroare prin însu-și faptul lor. Sirey, 99. 1. 93.

[2]) Veḑĭ însă Duranton (XV, 503), după care vînd̦area s'ar putea face înaintea tribunaluluĭ care a dat autorisarea.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 263, text și nota 2.

[4]) Marcadé, V, art. 1558, No. VI, p. 78.—Dobînditorul imobilului dotal va trebui, decĭ, să vegheze ca vînd̦area să se facă conform legeĭ, adecă: prin licitație publică. El va trebui, de asemenea, să se asigure că jurnalul care încuviințează înstrăinarea saŭ ipotecarea imobilului dotal să fie dat în mod regulat și ca soțiĭ să se găsească în unul din casurile prevḑute de lege, fără a se mulțemi întru aceasta cu apreciarea justițieĭ; căcĭ el ar fi responsabil de erorile de drept, nu însă și de acele de fapt comise de tribunal. Marcadé, *loco cit.* Este cam straniŭ, ce e dreptul, ḑice acest autor, ca un profan să fie silit a avea mai multă prudență și lumină de cât însă-și justiția, însă nu avem ce face, a-

Ordonanța de adjudecare ce se va da cu ocasiunea acesteĭ vînd̦ărĭ nu este supusă recursuluĭ în casați̦e, ea putênd fi atacată numaĭ pe cale de acți̦une principală, nefiind vorba în specie de o vînd̦are silită, ci de o vînd̦are voluntară. Jurisprudența Curțeĭ de casați̦e, în privința vînd̦ărilor voluntare, este de mult stabilită în acest sens. Ultima sa decisie, în această privință, este din 19 Iunie 1902 [1]. Ordonanța de adjudecare nu e supusă recursuluĭ.

Prețul imobiluluĭ dotal, înstrăinat conform celor maĭ sus expuse, va fi primit de persoanele arătate prin hotărîrea de autorisare spre a-l primi. Dacă jurnalul, care încuviințează înstrăinarea saŭ ipotecarea imobiluluĭ, nu arată cuĭ trebue să se facă plata, dobînditorul fonduluĭ saŭ împrumutătorul banilor va face un act de prudență ca să nu facă plata până ce tribunalul nu va arăta prin un noŭ jurnal pe persoanele care trebue s'o primească [2]). Dobînditorul imobiluluĭ va trebui deci, în principiŭ, să se asigure că acest preț a fost în realitate întrebuințat la destinați̦a prevĕd̦ută prin hotărîrea care a încuviințat vînd̦area. El are deci, în principiŭ, responsabilitatea pe care o are de- Persoanele care primesc prețul imobiluluĭ dotal.

---

ceasta fiind atât spiritul cât și litera legeĭ. Cpr. în același sens: Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84. Laurent, XXIII, 534. Guillouard, IV, 2015. Jouitou, I, 273 urm. T. Huc, IX, 482. Rodière et Pont, III, 1868. Troplong, IV, 3493, 3495, 3499. Aubry et Rau, V, § 537, p. 593, 594. Colmet de Santerre, VI, 230 bis X. Sincholle, *Inaliénabilité de la dot mobilière et immobilière* (1867), 226. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10430 urm. Trib. Lombez, Sirey, 93. 2. 97. C. Lyon, D. P. 85. 2. 187. Vedĭ și t. VII a Comentariilor noastre, p. 483, text și nota 2.

Din cele maĭ sus expuse resultă că dacă tribunalul a fost indus în eroare prin fraudă, actul nu va putea fi atacat de femee, terțiĭ nefiind responsabilĭ de greșelele de fapt ale tribunalelor. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10440 urm. Troplong, IV, 3495. Guillouard, IV, 2016 și autorii citați în t. VII a Coment. noastre, p, 483, nota 2, *in fine*. Vedĭ și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84. Cas. rom. *Dreptul* din 1896, No. 17, și Bulet. S-a II, 1896, consid. de la p. 238.

[1]) Vedĭ *C. judiciar* din 1902, No. 54. Vedĭ în această privință adnotați̦a noastră, publicată în *C. judiciar* din 1903, No. 26 (asupra uneĭ decisiĭ a Curțeĭ din Craiova).

[2]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 10403. Répert. Sirey, *v° cit.*, 1755. Aubry et Rau, V, § 537, p. 593. Guillouard, IV, 2012, *in fine*.

bitorul banilor dotalĭ, în caz de stipularea uneĭ clause de întrebuinţare prin contractul de căsătorie [1]).

Supravegherea întrebuinţăreĭ banilor prinşĭ din înstrăinarea fondului dotal. Controversă.

Dobînditorul, saŭ creditorul ipotecar al imobiluluĭ dotal, a căruĭ vînzare saŭ ipotecare a fost încuviinţată de justiţie, n'ar fi decĭ liberat dacă el n'ar face plata după modul arătat în hotărîre şi ar fi expus la o acţiune în revocare a înstrăinăreĭ, saŭ a face plata din noŭ. Obligaţia sa de a supraveghea întrebuinţarea banilor, la destinaţia hotărîtă de justiţie, resultă din aplicarea regulelor generale în materie de validitatea plăţeĭ [2]).

---

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 39, 156 şi 272, text şi nota 4.—Dacă preţul prins din vînzare întrece trebuinţile soţilor ast-fel cum ele aŭ fost recunoscute de justiţie, acest prisos va fi dotal şi va fi întrebuinţat în cumpărare de imobile, în folosul femeeĭ (art. 1253, § ultim), care imobile n'ar fi însă după unĭĭ, dotale, pentru că alineat. final al art. 1253 declară dotal numaĭ prisosul rĕmas din preţul vînzăreĭ, nu însă şi achisiţiunea făcută cu acest prisos. (Cpr. Tessier, I, p. 236, text şi nota 401. Vedĭ şi *infrà*, p. 307, text şi nota 3). Dobînditorul imobiluluĭ înstrăinat este obligat, sub a sa rĕspundere, a supraveghea această întrebuinţare. Cpr. C. Iaşĭ, *C. judiciar* din 1899, No. 17. Répert. Sirey, *Dot*, 1762. Guillouard, IV, 2014. Aubry et Rau, V, § 537, p. 593. Marcadé, VI, art. 1558, No. VI. Odier, III, 1314. Rodière et Pont, III, 1848. Seriziat, *op. cit.*, 172 p. 250. Benech, *op. cit.*, 132.—Vedĭ însă Duranton (XV, 516), după care dobînditorul imobiluluĭ n'ar fi obligat a garanta întrebuinţarea prisosuluĭ care a întrecut trebuinţile soţilor.

Dacă dobînditorul imobiluluĭ n'a supravegheat întrebuinţarea prisosuluĭ, el va fi de bună samă expus a plăti acest excedent din noŭ. Aceasta este recunoscut de toţĭ autorĭĭ. Femeea n'ar putea, însă, cere din această causă anularea înstrăinăreĭ, pentru-că inexecutarea uneĭ obligaţiĭ accesorĭĭ şi accidentale nu poate să infirme validitatea uneĭ înstrăinărĭ, atunci când partea principală a preţuluĭ a fost întrebuinţată la destinaţia sa. Vedĭ în acest sens: Guillouard, Aubry et Rau, *loco cit.* Benech, *op. cit.*, 134. T. Huc, IX, 482, *in fine.* Planiol, III, 1571.—*Contrà*: Marcadé, Seriziat, *loco cit.*

[2]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 10400 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1756 urm. Guillouard, IV, 2012. Laurent, XXIII, 531. Colmet de Santerre, VI, 230 bis XI. Robert, *De l'emploi et du remploi sous le régime dotal*, 90. Planiol, III, 1570. Aubry et Rau, V, § 537, p. 593. Benech, *op. cit.*, 132, p. 293 urm. Troplong, IV 3487. Dépinay, *op. cit.*, p. 242. Cas. fr. şi C. Lyon, D. P. 98. 1. 56. D. P. 99. 1. 271. Sirey, 1900. 1. 197. D. P. 97. 2. 230. Sirey, 98. 2. 142. C. Nîmes, D. P. 79. 2. 55. Sirey, 79. 2. 182. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1884, No. 37.

Este adevarat că Curtea de casaţie a admis soluţia contrară, sub cuvînt că „nicăirĭ legea nu obligă pe împrumutător să supravegheze întrebuinţarea banilor şi că nu se poate, sub sancţiunea nulităţeĭ, adăoga o îndatorire pe care legea n'o pune, etc.“ [1]). Această soluţie este însă, cel puţin după părerea generalmente admisă, contrară adevăratelor principiĭ, după care, sub regimul dotal, ceĭ de al treilea sunt responsabilĭ de neîntrebuinţarea banilor, acesta fiind singurul mijloc de a împedica râsipirea doteĭ.

Casurile în care supravegherea este cu neputinţă.

Sunt însă, o recunoaştem, casurĭ excepţionale în care întrebuinţarea supravegherei banilor împrumutaţĭ saŭ proveniţĭ din vînd̆area imobiluluĭ dotal este foarte anevoiasă şi adesea-orĭ chiar cu neputinţă. Femeea se împrumută, de exemplu, spre a-şĭ căpătui copiiĭ (art. 1250) [2]), spre a procura alimente familieĭ (art. 1253, 2°). Cum are să supravegheze acel care împrumută baniĭ, întrebuinţarea lor? Lucrul este cu neputinţă [3]). De aceea, se admite atât de doctrină cât şi de jurisprudenţă că de câte-orĭ tribunalele vor constata o imposibilitate de fapt, ele nu vor de-

---

[1]) Vedĭ *Dreptul* din 1903, No. 19. Maĭ vedĭ încă *Dreptul* din 1896, No. 17 şi Bulet. Cas. 1896, p. 235 şi 1352. Cpr. şi Trib. Vlaşca, *C. judiciar* din 1902, No. 74. D. Tăzlăoanu, *Dreptul* din 1897, No. 82, p. 685. Tribunalul din Perpignan a decis, de asemenea, că terţiul nu este dator a supraveghea întrebuinţarea banilor, de cât în casul când hotărîrea, care a permis înstrăinarea, i-a pus asemenea îndatorire. Vedĭ D. P. 99. 2. 28. Cpr. şi Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1896, No, 48.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 285.

[3]) Dacă presupunem, din contra, că s'a autorisat vînd̆area saŭ ipotecarea imobiluluĭ dotal pentru plata de datoriĭ saŭ facere de reparaţiĭ marĭ (art. 1253, 3° şi 4°), cumpărătorul imobiluluĭ saŭ împrumutătorul banilor poate foarte bine să plătească pe creditorĭ, saŭ să dea baniĭ treptat treptat antreprenoruluĭ. orĭ lucrătorilor însărcinaţĭ cu reparaţiile. In această din urmă privinţă s'ar putea însă une-orĭ ivi o imposibilitate de fapt, când, de exemplu, ar fi vorba de reparaţiĭ multiple ce ar urma a se face la maĭ multe imobile dotale, situate în diferite localităţĭ. Dacă o asemenea imposibilitate ar fi constatată judecătoreşte, se înţelege că, raţionalmente vorbind, nu s'ar putea cere de la împrumutătoriĭ saŭ dobînditoriĭ imobiluluĭ dotal supravegherea întrebuinţăreĭ banilor daţĭ de dînşiĭ. Cpr. Cas. fr. şi C. Lyon, Sirey, 99. 1. 119. D. P. 98. 1. 56. D. P. 97 2. 239. Sirey, 98. 2. 142. Casurile în care supravegherea este cu putinţă.

clara pe terțiŭ responsabil de neîntrebuințarea banilor la scopul hotărît [1]). *Impossibilium nulla est obligatio.*

Aceste considerațiĭ generale odată expuse, ne vom ocupa acum în parte despre fie-care caz de înstrăinare prevĕdut de art. 1253.

a) Scoaterea bărbatului sau a femeeĭ de la închisoare.

Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu autorisarea justițieĭ, ḑice art. 1253, 1°, pentru scoaterea bărbatuluĭ, saŭ a femeeĭ de la închisoare [2]).

Constrîngerea corporală.

Acest paragraf nu poate avea nicĭ-o aplicare în dreptul nostru, unde constrîngerea corporală pentru datoriĭ nu există, fiind-că legea din 24 Septembre 1864 s'a născut moartă, de oare-ce ea n'a fost nicĭ-odată aplicată [3]). Toțĭ autoriĭ sunt, în adevĕr, unanimĭ pentru a decide că acest paragraf se referă numaĭ la închisoarea pentru datoriĭ, iar nu pentru pedepse pronunțate în basa Codului penal [4]).

---

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1884, p. 763. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84, și din 1903, No. 25. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1890, No. 40. Cas. fr. și C. Lyon, D. P. 98. 1. 56. Sirey, 99. 1. 119. D. P. 97. 2. 230. Sirey, 98. 2. 142. Répert. Sirey, *Dot*, 1757 urm. Planiol, III, 1570, *in fine*. Pand. fr., II, 10405. Guillouard, IV, 2013. Colmet de Santerre, VI, 230 bis XI. Aubry et Rau, V, § 537, p. 593, nota 130. Robert, *op. cit.*, 91.—Veḑĭ însă C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1884, No. 37.

Dreptul vechiŭ.

[2]) Cpr. art. 1641, § 1 C. Calimach; art. 34, partea III, capit. 16 C. Caragea, citate textual *suprà*, p. 277 și 278. L. 20, *in medio*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3 *(suprà*, p. 277). „Femeea dacă va lua banĭ în datorie pentru ca să scoată pre bărbatul sĕu de la închisoare, va plăti", ḑice Codul luĭ Andr. Donicĭ (capit. 8, § 10).

[3]) Constrîngerea corporală, această rĕmășiță a barbarieĭ, după expresia nemerită a unuĭ jurisconsult italian, Lomonaco (v. Laurent, *Dr. civ. international*, IV, 69, p. 147), exista în Codul luĭ Andr. Donici (v. t. VI a Coment. noastre, tabla analitică, *vis Constrîngere corporală*, și articolul ce am publicat în *C. judiciar* din 1900, No. 3). Constrîngerea corporală are și astă-ḑĭ partizaniĭ eĭ, și sunt uniĭ carĭ ar vedea-o cu plăcere întrodusă în legile noastre. Veḑĭ, în această privință, studiul interesant publicat de amicul și colegul nostru de la Bucureștĭ, Dl. I. Tanoviceanu, în *Curierul judiciar* din 1903, No. 63—66.

[4]) Planiol, III, 1564, 1°. T. Huc, IX, 471. Pand. fr., *Mariage*, II, 10452 urm. Guillouard, IV, 2021. Baudry et Surville, III, 1714 urm., și toțĭ autoriĭ.

Astă-dĭ el ar putea fi aplicat, cel mult, în casurĭ foarte rare în care bărbatul ar fi deţinut de tâlharĭ, piraţi saŭ inimicĭ, etc. [1]).

Autorii maĭ aplică încă acest text la casul când bărbatul saŭ femeea ar fi perdut libertatea, prin reducere în sclăvie. Această ipotesă nu se maĭ poate însă întâmpla astădĭ; căcĭ robia, pe care Codul Calimach, de şi o admite, o declară împotriva firesculuĭ drept al omuluĭ (art. 27) [2]), nu maĭ există nicĭ într'o ţară [3]). Reducerea în sclăvie.

b) Procurarea de alimente familiei.

Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu permisiunea justiţieĭ, spre a procura alimente *familieĭ*, adecă: copiilor (art. 185), părinţilor (art. 187), socruluĭ şi soacreĭ (art. 188) şi chiar înşi-şĭ soţilor (art. 195, 196), de şi legea se referă, din causa uneĭ lacune regretabile, numaĭ la art. 185, 187 şi 188; pentru-că soţiĭ fac şi eĭ, necontestat, parte din familie [4]).

---

[1]) Vedĭ Jouitou, I, 253. Baudry, III, 393. Baudry et Surville, III, 1714. Rodière et Pont, III, 1796.—Femeea, care cu dota eĭ ar rĕscumpara libertatea bărbatuluĭ sĕŭ, ar avea drept la o despăgubire. Jouitou, I, 254. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, II, 1460, p. 440.

[2]) „*Servitus est constitutio juris gentium, qua quis alieno domino* **contra naturam** *subjicitur*". (Instit., *De jure personarum*, I, 3, § 2).

[3]) La Cuba, robia a fost desfiinţată de abia la 1877. In unele colonii ale Franţeĭ, ea a existat până la 1848 (v. Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, p. 5, No. 2). Nu trebue, decĭ, să ne mirăm dacă ea a existat la noĭ până la 1855, când o lege, promulgată sub Gr. Ghica vodă, a pus în principiŭ că: „Toţĭ aceĭ cari vor călca pămîntul Moldoveĭ sunt oameni liberĭ". Vedĭ această lege neuitată în Colecţia Pastia, p. 1008. Vedĭ şi t. I, partea I a Coment. noastre, p. 124, nota 1. Iată, cum se exprimă, în această privinţă, anafora Divanuluĭ general pentru întărirea acesteĭ legĭ: „Divanul găseşte de a sa datorie a vĕ arăta, prea Inalţate Doamne, că cu mândrie s'aŭ norocit a vota în această glorioasă şi sfîntă causă, şi că nu are îndoială că acest act naţional este obştesce simţit şi preţuit, iar Inalţ. voastre vĕ păstrează o pagină memorabilă în analele ţăreĭ". Desfiinţarea robieĭ.

[4]) Cpr. Baudry, III, 394. Baudry et Surville, III, 1719. F. Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1558, No. 17, 18. Laurent, XXIII, 526. Guillouard, IV, 2024. Marcadé, VI, art.

Copiii femeeĭ născuți din o căsătorie anterioară.

Imobilul dotal ar putea, de asemenea, fi înstrăinat spre a se da alimente copiilor femeeĭ născuți din o căsătorie anterioară, după cum prevede anume art. 1641 § ultim din Codul Calimach, și bărbatul n'ar putea cere ca, în privința lor, numaĭ nuda proprietate să fie înstrăinată, pentru-că el căsătorindu-se cu o văduvă care avea copiĭ, a știut prea bine că ea are obligațiuni față de acești copiĭ [1]).

Copiiĭ adoptați și naturalĭ aĭ femeeĭ.

Înstrăinarea va putea, de asemenea, fi autorisată pentru copiiĭ adoptați aĭ femeeĭ (art. 314) [2]), și chiar pentru copiiĭ eĭ naturalĭ recunoscuți [3]), nu însă pentru copiiĭ anteriorĭ aĭ bărbatuluĭ, cari sunt străinĭ pentru femee [4]).

Înstrăinarea prevĕdută de art. 1253, 2⁰ presupune că soțiĭ n'aŭ alte mijloace, căcĭ dacă eĭ n'ar fi în lipsă, tribunalele, de bună samă, nu o vor încuviința [5]).

Luarea mĕsurilor necesare p. a se asigura întrebuințarea banilor.

Tribunalele pot, de câte-orĭ încuviințează cererea femeeĭ, să ordone mĕsurile ce cred de cuviință pentru a face ca banĭĭ să fie întrebuințați la destinația lor. Ele însărcinează adesea-orĭ în Franța pe un terțiŭ cu misiunea de a face întrebuințarea pentru care s'a permis înstrăinarea [6]).

1558, No. II. Troplong, IV, 3448. Rodière et Pont, III, 1798. Planiol, III, 1564. Pand. fr. *Mariage*, II, 10476. Répert, Sirey, *Dot*, 1821 urm. Tessier, I, p. 418. Aubry et Rau, V, § 537, p. 588, 589. Duranton, XV, 510. Apostol, *op. cit.*, p. 105. Cas. fr. Sirey. 99. 1. 173. C. Grenoble, *Curierul judiciar* din 1903, No. 54.

[1]) Rodière et Pont, III, 1798.—Cpr. Guillouard, IV, 2029. Aubry et Rau, V, § 537, p. 589, text și nota 118. Acești din urmă autorĭ admit înstrăinarea fondului dotal pentru alimentarea copiilor anteriorĭ aĭ femeeĭ, însă nu în basa § 2, ci în basa § 3 a art. 1253.

[2]) Rodière et Pont, *loco cit.* Pand. fr., *Mariage*, II, 10535.

[3]) Copilul natural întrând, în adevĕr, în familia mameĭ, are toate drepturile copiluluĭ legitim. Veḑĭ t. I, partea II a Coment. noastre, p. 78 și 297. In Codul fr., chestiunea este controversată. Veḑĭ Baudry et Surville, III, 1719. Art. 221 din Codul Calimach (166 C. austriac) prevede anume că fiul nelegiuit poate să ceară *de la părinții* sĕĭ (prin urmare și de la tată) cheltuelile pentru hrana, creșterea și căutarea boalelor sale, potrivit cu starea lor. Cpr. art. 1708 urm. Cod. german. Și copiiĭ *nelegiuiți*, adecă incestuoși și adulterni, aveaŭ dreptul la alimente (art. 948 C. Calimach).

[4]) Rodière et Pont, *loco cit.*, p. 361. Pand. fr., II, 10532.

[5]) Rodière et Pont, III, 1798, p. 362, nota 1. Duranton, XV, 510. Pand. fr., *v⁰ cit.*, II, 10539 urm.

[6]) Cpr. Pand. fr. II, 10542 urm. Troplong, IV, 3451 urm.—Fostul nostru elev, Dl. I. C. Apostol *(op. cit.*, p. 106) ḑice

Sensul cuvînt: alimente.

Prin cuvîntul *alimente* trebue să înţelegem tot ceea ce este necesar pentru susţinerea vieţeĭ omuluĭ, după posiţia sa socială [1]). „*Legatis alimentis*, ḑicea legea romană, *cibaria et vestitus et habitatio debetur, quia sine his ali corpus non potest*“ [2]).

Ast-fel, expresiunea *alimente* cuprinde nu numaĭ hrana, ci şi locuinţa, îmbrăcămintea, încălḑitul, cheltuelile de boală *(valetudinis impendia)* [3]), şi chiar cheltuelile ne-

că aceasta ar fi o injurie pentru o femee care ar fi o bună gospodină. Practica de toate ḑilele dovedeşte însă că a-rare-orĭ legea îşĭ atinge scopul; căcĭ maĭ totdeauna motivele invocate de femee nu sunt de cât un pretext spre a-şĭ putea râsipi averea sa. Tribunalele pot, decĭ, să iea măsurile de ocrotire ce le ar crede de cuviinţă, şi ele nu le vor lua, de bună-samă, de cât atuncĭ când vor fi necesare. Ḑică femeea cât îĭ va plăcea că măsura luată de justiţie este jignitoare pentru dînsa; ea va găsi într'însa o protecţiune atât în contra bărbatuluĭ eĭ cât şi în contra proprieĭ sale inexperienţe.

[1]) Cpr. Trib. Ilfov şi Iaşi, *Dreptul* din 1903, No. 25. *C. judiciar* din 1903, No. 59. C. Grenoble, *C. judiciar* din 1903, No. 54. Troplong, IV, 3449. Guillouard, IV, 2025 urm. Tessier, I, p. 418. Rodière et Pont, III, 1798. „Măsura în care cine-va trebue să dea întreţinerea, altuia, ḑice art. 1610 din Codul german, se determină după posiţia socială a aceluia care se găseşte în nevoe (întreţinerea conformă rangului séu, *standesmässiger Unterhalt).* Art. 1610 C. german.

[2]) L. 6, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34. 1. Veḑĭ şi L. 43, 44, 234, § 2, Dig., *De verb. significatione*, 50. 16. „Întreţinerea cuprinde toate nevoile vieţeĭ“, ḑice art. 1010 din Codul german.“ „*Der Unterhalt umfasst den gesamten Lebensbedarf*“. „In legatum de hrană, ḑice art. 813 din Codul Calimach (672 C. austriac), se cuprind: hrana, îmbrăcămintea şi locuinţa“. Cpr. art. 846 C. italian, unde se ḑice: „Legatul de alimente cuprinde hrana, îmbrăcămintea, locuinţa şi celelalte lucruri necesare pentru viaţa legatarului. El se poate chiar întinde, după împrejurări, şi la instrucţiunea potrivită cu condiţia luĭ socială: *e può anche estendersi, secondo le circonstanze, all'istruzione conveniente alla sua condizione*“. Codul german. Codul italian şi Calimach.

[3]) L. 45, Dig., *De usufructu*, 7. 1. Cpr. Cas. rom. şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 29 şi Bulet. S-a 1, 1882, p. 171. Trib. Iaşi, *C. judiciar* din 1903, No. 59. C. Caen, Sirey, 45. 2. 585. Planiol, I, 3042. T. Huc, II, 188. Tessier, I, p. 418. Pand. fr., II, 10478 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1830. Veḑĭ şi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 80. Cpr. şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1876, No. 18.

cesare pentru creșterea și educarea copiilor [1]). Educațiunea este pânea sufletului, ḑice Troplong.

Plata de alimente pentru trecut. Controversă.

Art. 1253, încuviințând înstrăinarea fondului dotal, *spre a procura alimente familiei*, se decide de unii că această înstrăinare nu poate să aibă loc, în principiŭ, pentru a se plăti alimentele procurate înainte de cerere : *nemo vivit in præteritum* [2]), afară de casul când alimentele consumate ar fi fost procurate nu mult înainte de cerere [3]).

Recursul femeeĭ contra bărbatuluĭ. Controversă.

Femeea, care a înstrăinat imobilul eĭ dotal pentru creșterea copiilor comuni, are recurs în contra bărbatuluĭ, de câte orĭ acest din urmă dobîndește, maĭ în urmă, avere ? Afirmativa este admisă de unii, pentru-că creșterea și educațiunea copiilor, fiind în sarcina barbatuluĭ, femeea a plătit în realititate datoria luĭ [4]).

După alțiĭ [5]), însă, femeea n'ar avea nicĭ-un recurs contra bărbatuluĭ, ea avênd numaĭ dreptul de a înceta cu cheltuelile gospodărieĭ îndată ce el este în putință de a le susține singur.

---

[1]) Laurent, XXIII, 526. Troplong, IV, 3450. Rodière et Pont, III, 1798. Marcadé, VI, art. 1558, No, II. Thiry, III, 518. Aubry et Rau, V, § 537, p. 588. Tessier, *loco cit.* Pand. fr., II, 10483 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1831 urm. T. Huc, IX, 472. Jouitou, I, 255. Baudry et Surville, III, 1718. Nacu, III, p. 96. Cas. belg. *Pasicrisie belge*, 72. 1. 7. C. Paris, *Pand. Période.* 86. 2. 58. Cas. fr., D. P. 87. 1. 473. Sirey, 91. 1. 62. Trib. Vlașca, *C. judiciar* din 1902, No. 74. „Întreținerea cuprinde, ḑice art. 1610 din Codul german, cheltuelile educațiuneĭ și acele necesare la pregătirea uneĭ profesiuni : *die Kosten der Erziehung und der Vorbildung zu einem Berufe*". Vedĭ și art. 846 din Codul italian, tradus *suprà*, p. 295, nota 2. S'a decis că justiția poate autorisa înstrăinarea imobiluluĭ dotal chiar pentru căutarea sănătățeĭ unuia din soțĭ. Trib. Gorj, *Dreptul* din 1889, No. 14. Trib. Iași, *C. judiciar* din 1903, No. 59. Vedĭ *suprà*, p. 260, text și nota 3.

[2]) Cpr. Jouitou, I, 255. Guillouard, IV, 3027. Baudry et Surville, III, 1718, p. 422. Pand. fr., II, 10514 urm.—*Contrà* : Troplong, IV, 3450. Rodière et Pont, III, 1798. Pand. fr., II, 10520 urm. C. Alger, D. P. 96. 2. 344. Ast-fel, s'a decis că împrumutul contractat asupra bunurilor dotale, în interesul educațiuneĭ unuĭ copil, este valid, chiar când autorisarea tribunaluluĭ ar fi intervenit în urma contractăreĭ împrumutuluĭ. Cas. fr. D. P. 91. 1. 264. *Pand. Période.* 91. 1. 80.

[3]) Guillouard, *loco cit.* Pand. fr., II, 10514 urm.

[4]) Cpr. Guillouard, IV, 2029. Troplong, IV, 3456. Pand. fr., II, 10536 urm. Marcadé, VI, art. 1558, No. II. C. Nîmes, Sirey, 42. 2. 475. Cpr. și Baudry et Surville, III, 1720.

[5]) Jouitou, I, 255, p. 285 urm. Cpr. art. 1642 C. Calimach.

După ultimul sistem, se face următoarea distincțiune: Femeea nu are nicĭ-un recurs, de câte-orĭ banii proveniți din înstrăinarea fondului dotal aŭ fost întrebuințați direct la plata cheltuelilor educațiuneĭ și creștereĭ copiilor, pentru-că, pe de o parte, bărbatul nu s'a îmbogățit în detrimentul doteĭ; iar pe de alta, femeea a achitat o datorie care era în sarcina eĭ, după art. 185 și 194. Recursul femeeĭ ar fi, din contra, admisibil de câte-orĭ bărbatul s'a înavuțit în detrimentul doteĭ femeeĭ [1]).

In fine, vom adăoga, înainte de a trece la o altă ordine de ideĭ, că facultatea conferită de lege de a înstrăina fondul dotal pentru a procura alimente familieĭ, este personală femeeĭ, și că furnisoriĭ neplătiți nu pot dobîndi de la justiție dreptul de a-l înstrăina, după cum creditoriĭ aceluia care are drept la o pensie alimentară, nu pot să exercite drepturile luĭ, în baza art. 974 [2]).

c) Plata datoriilor anterioare casatoriei.

Fondul dotal poate, în al treilea loc, fi înstrăinat, tot cu permisiunea justițieĭ, spre a plăti datoriile femeeĭ, saŭ ale constituitoruluĭ doteĭ, *când acele datoriĭ aŭ o dată (certă)* [3]) *anterioară căsătorieĭ*, fără însă a fi nevoe ca da-

---

[1]) T. Huc, IX, 472, *in fine*, p. 562.

[2]) Cas. fr. D. P. 98. 1. 296. Sirey, 98. 1. 353. Cpr. și Sirey, 67. 1. 256. D. P. 67. 1. 179. *Dreptul* din 1898, No. 7. Baudry et Surville, III, 1720, *in fine*. Planiol, III, 1564.—Vedĭ însă C. Alger (decisie casată), D. P. 96. 2. 343.

[3]) Cuvîntul *certă*, care lipsește din text, este subînțeles, saŭ omis din o greșală de redacție; căcĭ, alt-fel, femeea n'ar avea de cât să facă datoriĭ în timpul căsătorieĭ, antidatând titlurile obligațiilor sale, saŭ simulând chiar obligațiunĭ pe care nu le-ar contracta în realitate, spre a-și putea înstrăina dota și a înlătura legea cu cea maĭ mare ușurință. Nu se cere însă ca datoria să fie constatată prin act autentic. Cpr. Guillouard, IV, 2034. Pand. fr., II. 10574. C. Montpellier, Sirey, 79. 2. 65. D. P. 79. 2. 217. Dată certă.

Se controversează însă chestiunea de a se ști dacă data certă, prescrisă de acest text, poate să fie constatată prin alte mijloace de cât acelea arătate de art. 1182. Părerea generală, și de bună-samă cea maĭ juridică, este aceea care pune în principiŭ că art. 1182 este aplicabil în specie; pentru-că, pe de o parte, legiuitorl nu avea nicĭ-o rațiune de a se depărta de la acest text, iar pe de alta, Aplic. art. 1182. Controversă.

toria să fie lichidată, legea ne prescriind această condiție [1]).

Paragraful 3 al art. 1254 a fost explicat prin anticipație *suprà*, p. 251 urm., unde am vorbit despre drepturile creditorilor anteriorĭ căsătorieĭ asupra bunurilor dotale. Vom avea, deci, puține cuvinte de ḑis asupra luĭ.

Creditoriĭ anteriorĭ căsătorieĭ avênd ca garanție bunurile pe care femeea și le-a constituit dotă, legea dă acesteĭ din urmă dreptul de a cere ca justiția să învoiască înstrăinarea fondului dotal, spre a-și plăti pe creditoriĭ sĕĭ anteriorĭ, pentru a înlătura urmărirea silită din partea acestor creditorĭ [2]). Art. 1253, 3° nu este de cât aplicarea unuĭ principiŭ cunoscut: *Bona non intelliguntur nisi deducto ære alieno.*

Deoseb. de la Codul francez.

Aicĭ este însă locul de a observa o deosebire însemnată de la Codul francez. In adevĕr, pe când textul

---

această soluție este conformă interpretăreĭ restrictive potrivită cu dispozițiile derogatorĭi de la principiul inalienabilităței doteĭ. Cpr. Guillouard, IV, 2034. Jouitou, I, 260. Pand. fr., II, 10569 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1894, Marinier, *Revue pratique*, t. VIII, anul 1857, p. 281. C. Riom și Caen, D. P. 87. 2. 207. *Pand. Périod.* 87. 2. 188. *Pand. Périod.* 92. 2. 57.—*Contrà*: Troplong, IV, 3467. C. Montpellier și Aix, Sirey, 65. 2. 95. și 56. 2. 53. Trebue să recunoaștem, însă, că art. 1182 n'ar fi aplicabil dacă ar fi vorba de o datorie comercială, pentru-că acest text nu este aplicabil actelor sub semnătură privată cuprinḑênd convențiunĭ saŭ operațiunĭ comerciale. Guillouard, IV, 2035. Jouitou, I, 261. Troplong, IV, 3466. Aubry et Rau, V, § 537, p. 590. Répert. Sirey, *Dot*, 1895. Pand. fr., *Mariage*, II, 10572 urm. Veḑĭ și t. VII a Coment. noastre p. 178.

[1]) Ast-fel, dacă înainte de căsătorie, femeea ar fi fost condamnată a da o socoteală, saŭ s'ar fi recunoscut ea însă-și de bună credință debitoarea uneĭ socotelĭ, lichidarea acesteĭ socotelĭ, în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, n'ar împedica dota de a fi înstrăinată pentru plata acesteĭ socotelĭ, sub condiție, bine înțeles, ca lichidarea să fie sinceră și ca datoria să nu fi fost anume exagerată în scopul fraudulos de a putea înstrăina dota. Cpr. Rodière et Pont, III, 1802. Guillouard, IV, 2036. Tessier, I, p. 427 și 428, text și nota 648. Pand. fr., *Mariage*, II, 10577. Répert. Sirey, *Dot*, 1896.

[2]) Dispoșiția art. 1253, 3°, care prevede înstrăinarea voluntară din partea femeeĭ a imobiluluĭ dotal, pentru plata datoriilor sale anterioare căsătorieĭ implică deci ideea că creditoriĭ aŭ o acțiune asupra acestor bunurĭ și că, prin urmare, eĭ le pot urmări și vinde în timpul căsătorieĭ. Cas. rom. *Dreptul* din 1900, No. 71. *C. judiciar* din 1901, No. 8 și Bulet. 1900, p. 1153 (decisie la care am luat și noĭ parte).

conrespundĕtor francez cere, pentru ca dota să poată fi înstrăinată, ca datoria să aibă o dată certă *anterioară contractului de căsătorie*, textul nostru cere ca ea să fie anterioară *căsătoriei*; de unde ar părea să resulte că dota ar putea fi înstrăinată spre a se plăti datoriile femeei posterioare contractului matrimonial, destul este ca ele să fie anterioare actului de celebrare a căsătoriei civile. In acest sistem, care pare să resulte din înșii-și termenii legei, datoriile contractate de femee în intervalul de timp care se strecoară între încheerea contractului matrimonial și celebrarea căsătoriei, interval care câte-odată este foarte scurt, dar care une-ori poate fi cât de lung, pot fi plătite cu dota inalienabilă a femeei, dacă aceste datorii aŭ dată certă; pe când în Codul francez, această soluție este inadmisibilă, cel puțin după teoria generalmente admisă, fiind-că acolo textul cere ca datoriile să fie anterioare *nu căsătoriei, ci contractului de căsătorie.*

Se susține, cu-toate-acestea, că soluția din dreptul nostru trebue să fie tot acea din dreptul francez, și că prin *căsătorie* nu trebue să înțelegem actul de celebrare a căsătoriei, ci convenția matrimonială care precedează căsătoria [1]).

Curios lucru! Textul fr. vorbește de *contractul de căsătorie*, și totuși se susține de unii că prin aceste cuvinte legiuitorul înțelege actul de celebrare al căsătoriei; iar textul nostru vorbește de acest din urmă act, și se susține că el a înțeles a vorbi de contractul matrimonial care precedează căsătoria. Orĭ-care ar fi decĭ termenii întrebuințați de legiuitor, doctrina și jurisprudența sunt în totdeauna nemulțemite și discută mereŭ asupra sensului legei, vĕdênd o controversă acolo unde discuție nu încape. De aceea, unii aŭ scris o mulțime de volume pentru a explica un Cod, care nu are mai mult de 2000 și câteva articole [2]).

Credem că, în legea noastră, discuție nu încape și că prin cuvîntul *căsătorie*, care figurează în art. 1253, 3° tre-

[1]) Vedĭ I. C. Apostol, *op. cit.*, p. 111.

[2]) Codul francez are 2280 de articole, iar al nostru, numaĭ 1914. Codul portughez are 2538 de articole, iar noul Cod german, 2385, la care trebue să adăogăm legea de întroducere *(Einführungsgesetz)*, care are și ea 218 articole. Codul Calimach are 2032 de articole, pe când Codul austriac are numaĭ 1502, etc.

bue să înțelegem actul de celebrare al căsătoriei, iar nu contractul matrimonial, care determină raporturile băneștĭ ale soților. Motivele pe care ne întemeiem sunt următoarele: Până în ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ imobilul dotal este alienabil; or, dacă el este alienabil în momentul contractăreĭ datorieĭ, el poate orĭ și când fi urmărit de creditorĭ; de unde resultă că soțiĭ îl pot înstrăina, se înțelege cu permisiunea justițieĭ și cu formele legale, pentru a înlătura urmărirea silită a creditorilor. Femeea putênd, necontestat, înaintea celebrăreĭ căsătorieĭ, să vîndă imobilul sĕŭ, terțiuluĭ, cătră care ea s'a obligat, de și acest imobil ar fi fost declarat dotal prin contractul eĭ de căsătorie, nu vedem pentru ce terțiul n'ar avea asupra acestuĭ imobil dreptul de gagiŭ de care se vorbește în art. 1718. Să nu să ḑică că prin obligarea imobilelor sale dotale, în timpul strecurat între încheerea contractuluĭ matrimonial și celebrarea căsătorieĭ, femeea ar schimba convenția sa matrimonială; căcĭ aceste convențiĭ nu aŭ existență legală de cât din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ.

Dacă, cu tot textul francez, care, precum am vĕḑut maĭ sus, este alt-fel redactat de cât în Codul nostru, s'aŭ găsit autorĭ [1]) cari să susțină că prin *contractul de căsătorie* nu se înțelege contractul bănesc al soților, ci *actul de celebrare a căsătorieĭ;* apoĭ, cu atât maĭ mult această soluție este admisibilă la noĭ, unde textul este formal, de și ar fi fost poate maĭ logic ca dotalitatea să

[1]) Autoriĭ cari se pronunță în acest sens în Franța sunt următoriĭ: Cubain, *Droit des femmes*, 395, p. 246 (ed. din 1842). Boileux, *Comment. sur la Code Napoléon*, V, art. 1558, p. 447 (ed. a 6-a, 1866). Toullier D., VII, partea II, 340 urm. Bellot des Minières, *Régime dotal*, II, 1512, p, 461 urm. și *Contrat de mariage*, IV, p. 132 urm. Lyon-Caen, nota în Sirey, 79. 2. 75. *Bernard, Cours somm. de dr. civ.*, III, p. 94, text și nota 1. Cpr. și Baudry et Surville, III, 1676. Dintre decisiile care aŭ adoptat acest mod de a vedea, vom cita numaĭ pe cele maĭ recente. Veḑĭ C. Rouen și Caen, Sirey, 67. 2. 109 și Répert. Dalloz, *Supplém., Contrat de mariage*, 1320, nota 1. D. P. 90. 2. 137. Cpr. și Cas. fr. D. P. 92. 1. 53. Sirey, 93. 1. 294. Autoriĭ de maĭ sus, pentru a ajunge la acest resultat, care pare contrar textuluĭ francez, se întemeiază pe art. 1409, 1410 și 2194 din Codul francez, argument care nu poate fi invocat la noĭ, unde aceste texte aŭ fost eliminate.

aibă, în privința creditorilor, efect retroactiv până în ziua transcrierei contractului matrimonial ; cu atât mai mult că, în legea noastră, s'a înființat mijloace de publicitate care nu există în cea franceză, terții având posibilitatea de a lua cunoștință despre convenția care cârmuește raporturile bănești ale soților. Legiuitorul ne ținând însă samă de aceste considerații, ori-cât de puternice ar fi, a găsit cu cale să se exprime alt-fel de cât se exprimă textul francez ; trebue deci să ne supunem : *dixit lex*. Așa dar, conchidem că, în legislația noastră, femeea va putea cere înstrăinarea fondului dotal și justiția o va putea încuviința pentru a plăti datoriile contractate de dînsa în urma contractului de căsătorie și înainte de celebrarea civilă a căsătoriei.

Aceeași soluție este admisibilă și în privința datoriilor care ar resulta din însu-și contractul matrimonial, pentru-că aceste datorii sunt *anterioare căsătorii* [1]).

Plata datoriilor constituitorului dotei.

Până acum am vorbit numai de creditorii femeei. Legea permite însă acesteĭ din urmă de a-și înstrăina dota nu numai pentru plata creditorilor sĕi, dar și pentru plata creditorilor aceluia care i-a constituit dota. De astă dată, însă, datoriile acestuia trebue să fi dobîndit dată certă *înaintea contractului de căsătorie*, iar nu înaintea căsătoriei, pentru-că nu poate să fie vorba de a plăti pe creditorii dăruitorului, atunci când titlul creanței lor este posterior donațiunei ; de-vreme-ce ei nu aŭ putut să aibă ca garanție niște bunuri care, în momentul când aŭ contractat, eșise definitiv din patrimoniul debitorului lor. Iată, deci, că ajungem la conclusia firească că legiuitorul nostru a făcut foarte rĕŭ de a schimbat textul francez ; căci dacă schimbarea făcută se potrivește întru cât-va în privința datoriilor femeei, ea nu se mai potrivește în privința datoriilor constituitorului dotei.

Dacă femeea nu plătește de bună voe pe creditorii chirografari ai acestuia, ei vor rĕmânea păgubași, ne având dreptul de a urmări în mânile femeei, bunurile dăruite, ci numai de a exercita acțiunea pauliană, acțiune care cu

---

[1]) Această soluție este admisă și în Codul francez. Vedĭ Jouitou, I, 260. Guillouard, IV, 2033. Pand fr., *Mariage*, II, 10561 urm. și autoritățile citate acolo. Répert. Sirey, *Dot*, 1888 urm.

greŭ va putea isbuti, fiind-că pentru a atinge usufructul bărbatului, eĭ trebue să dovedească complicitatea lui [1]).

Motivele art. 1253, 3°.

Care să fie oare causa pentru care legiuitorul să fi permis femeeĭ de a-și înstrăina dota spre a plăti pe niște creditorĭ, cari nu aŭ nicĭ-o acțiune afară de acea pauliană, asupra bunurilor primite de dînsa de la constituitor ? Niciun motiv serios nu există în această privință. Tot ce se poate ḑice este numaĭ că legea n'a voit să oblige pe femee a rĕmânea înzestrată cu banii creditorilor constituitoruluĭ doteĭ [2]).

Dreptul creditorilor privilegiațĭ saŭ ipotecarĭ aĭ constituitoruluĭ.

Cînd am ḑis că creditoriĭ constituitoruluĭ doteĭ, anteriorĭ contractuluĭ de căsătorie, nu aŭ dreptul de a urmări bunurile dăruite, în mănile femeeĭ, afară de exercițiul acțiuneĭ pauliane, am înțeles a vorbi despre creditoriĭ chirografarĭ ; căcĭ aceĭ cari aveaŭ un privilegiŭ, saŭ o ipotecă asupra bunurilor constituite dotă, vor putea necontestat să le urmărească în mânile femeeĭ, ca în mâna orĭ cărui detentor al lor, în basa art. 1790 ; și femeea are interes de a-ĭ plăti spre a înlătura o urmărire silită din partea lor.

Casul în care plata datoriilor constituitoruluĭ aŭ fost puse în sarcina femeeĭ, prin contractul de căsătorie.

Se poate întâmpla ca contractul matrimonial să fi pus în sarcina femeeĭ plata datoriilor constituitoruluĭ doteĭ ;

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 186 urm.—Am ḑis că creditoriĭ chirografarĭ aĭ constituitoruluĭ doteĭ nu aŭ dreptul de a urmări în mânile femeeĭ imobilele debitoruluĭ lor. Această soluție nu sufere nicĭ-o îndoială de câte-orĭ constituirea doteĭ cuprinde un imobil determinat. (Veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 187). Cât pentru casul în care constituitorul doteĭ ar fi dăruit femeeĭ toate bunurile sale, saŭ o parte din aceste bunurĭ, am vĕḑut, cu toată controversa ce există asupra acestuĭ punct în Franța, că se poate foarte bine susține la noĭ, că donatarul (în specie femeea înzestrată), este obligată a plăti datoriile dăruitoruluĭ. Veḑĭ t. IV sus citat, p. 187 urm. Dacă această teorie este adevărată, atunci femeea, în caz de o constituire de dotă universală saŭ cu titlu universal, are interes de a plăti pe creditoriĭ chirografarĭ aĭ constituitoruluĭ doteĭ, pentru a înlătura orĭ-ce urmărire din partea lor.

[2]) Cpr. T. Huc, IX, 476. „Plata datoriilor constituitoruluĭ, ḑice Colmet de Santerre (VI, 230 bis IV), care este adesea-orĭ tatăl, saŭ un alt ascendent, interesează de aproape onoarea familieĭ, și acest interes moral este superior aceluĭ al conservațiuneĭ doteĭ". Cpr. și Marcadé, VI, art. 1558, No. III, p. 72 urm.

în asemene caz, nu mai este vorba de plata datoriilor acestuĭ din urmă, ci de plata a înse-șĭ datoriilor femeeĭ [1]).

Din împrejurarea că dota inalienabilă poate fi înstrăinată, spre a se plăti pe creditorii fie chiar chirografarĭ aĭ constituitoruluĭ eĭ, se deduce că justiția poate autorisa înstrăinarea fondului dotal spre a se plăti datoriile uneĭ succesiunĭ, la care femeea ar fi fost chemată în urma încheereĭ contractuluĭ matrimonial, *chiar dacă datoriile ar fi posterioare acestuĭ contract*, dacă ele aŭ dobîndit însă dată certă înainte de deschiderea moștenireĭ [2]). Plata datoriilor uneĭ moșteniri, venită femeeĭ în urma încheereĭ contractuluĭ matrimonial.

d) Facerea de reparații mari la imobilul dotal.

Femeea maĭ poate încă să-șĭ înstrăineze fondul eĭ dotal, tot cu autorisarea justițieĭ și prin licitație publică, spre a face reparațiĭ *mari* neaparate pentru conservarea imobilelor dotale; ceea ce însemnează că ea poate fi autorisată a vinde un imobil dotal spre a repara pe altul, saŭ, la caz când există numaĭ un imobil dotal, a vinde o parte din el spre a repara pe cealaltă.

Este vorba, în specie, numaĭ de reparațiile *mari*, adecă prevĕdute de art. 546, la titlul usufructuluĭ; căcĭ reparațiile usufructuare necesare imobiluluĭ sunt în sarcina bărbatuluĭ (art. 1243, § 1) [3]). Art. 546.

---

[1]) Cpr. T. Huc, *loco cit.*—Unĭĭ autorĭ susțin, însă, că acesta este singurul caz în care femeea poate să-șĭ înstrăineze dota inalienabilă, spre a plăti datoriile constituitoruluĭ, interesul moral despre care am vorbit în nota precedentă ne fiind, după acești autorĭ, suficient spre a face excepție la principiul inalienabilității eĭ, Cpr. în acest din urmă sens: Laurent, XXIII, 527. Guillouard, IV, 2031. Rodière et Pont, III, 1801. Aubry et Rau, V, § 537 p. 589, text și nota 119. Odier, III 1296, etc.

[2]) Vedĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 10581 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1901 urm. și autoritățile citate acolo. T. Huc, IX, 477. Guillouard, IV, 2037. C. Limoges, Sirey, 89. 2. 166. D. P. 89. 2. 111.—Vedĭ însă C. Toulouse, Sirey, 51. 2. 411.

[3]) Ast-fel, sunt în sarcina bărbatuluĭ, ca usufructuar: reparațiile ușilor, ferestrelor, scărilor, sobelor, tapisarea și văpsitul odăilor, etc.—Reparația ziduluĭ exterior al caseĭ, atins de egrasie, saŭ facerea unuĭ grilagiŭ este, din contra, o reparație mare de conservare, și prin urmare, este în sarcina femeeĭ. De asemenea, privesc tot pe femee: cheltuelile făcute de bărbat pentru introducerea gazuluĭ, a apeĭ, Reparațiile care cad în sarcina bărbatuluĭ, ca usufructuar.

Reparaţiile trebue să fie indispensabile.

Aceste reparaţii trebue să fie absolut *indispensabile*, iar nu numaĭ *folositoare*, chiar dacă ar fi de natură a mări valoarea fondului. Dispoziţia art. 1253, care autorisă înstrăinarea fondului dotal pentru reparaţii mari, fiind excepţională, trebueşte restrînsă în limitele eĭ [1]).

Judecătoriĭ cari autorisă înstrăinarea trebue să arăte că este vorba de o reparaţie mare, în sensul art. 546 C. civ. şi că această reparaţie este necesară la conservarea imobilului, puţin importă causa care a făcut această reparaţie necesară, fie vechimea, casul fortuit, saŭ lipsa de întreţinere. In acest din urmă caz, însă, reparaţiile sunt în sarcina bărbatului, pentru-că el avea obligaţiunea de a întreţinea imobilul în bună stare [2]).

Autorisarea necesară pentru înstrăinarea doteĭ, în ca-

---

lumineĭ electrice, etc. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 78, şi *C. judiciar* din acelaşi an, No. 76.—Bărbatul este obligat a face şi reparaţiile cele mariĭ, care devin necesare în timpul folosinţeĭ sale, avênd însă drept la despăgubiriĭ. Cpr. C. Bucureşti, decisia *suprà*, *cit.* Répert. Sirey, *Dot*, 1908. Veḑi şi *suprà*, p. 225, *ad notam*, nota 2, 6°, şi p. 232.

[1]) Répert. Sirey, *Dot*, 1914 urm. Pand. fr., II, 10626 urm. Guillouard, IV, 2041. Troplong, IV, 3474. Jouitou, I, 262. Laurent, XXIII, 528. Rodière et Pont, III, 1804. Marcadé, VI, art. 1558, No. VI. Planiol, III, 1564, 4°.—Ast-fel, s'a decis că înstrăinarea nu trebue să fie permisă spre a face *îmbunătăţiriĭ* oriĭ-cât de folositoare ar fi, de pildă: clădiriĭ noue, plantaţiuniĭ, desţelinăriĭ *(défrichements)*, etc. (cpr. C. Agen, D. P. 92. 2. 253. Sirey, 93. 2. 81).—Veḑi însă Cas. fr. D. P. 98. 1. 367.—S'a decis însă că fondul dotal poate fi înstrăinat pentru a replanta o vie distrusă de filoxeră (cpr. Cas. fr. D. P. 99. 1. 39; Sirey, 99. 1. 93); pentru a plăti cheltuelile separaţieĭ de bunuriĭ dobîndite de femee, de exemplu: onorariile advocaţilor cari aŭ aparat bunurile dotale, fiind-că această separare are de obiect conservarea doteĭ. Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 10617 urm. Cas. fr. Sirey, 88. 1. 289. D. P. 88. 1. 49. Guillouard, IV, 2039. Troplong, IV, 3471. Rodière et Pont, III, 1805.—*Contrà*: C. Agen, Sirey, 38. 2. 49. Pand. Chron., II (aniĭ 1830—1844), 2. p. 121, nota *a*. Cpr. şi T. Huc, IX, 480. Baudry et Surville, III, 1723, p. 433. In oriĭ-ce caz, imobilul dotal n'ar putea fi înstrăinat spre a plăti cheltuelile făcute cu ocasia procesului de divorţ, pentru-că asemenea acţiune nu are de scop conservarea doteĭ (cpr. C. Pau, Sirey, 89. 2. 164. D. P. 89. 2. 110, decisie dată în privinţa separaţieĭ de trup).

[2]) Veḑi Répert. Sirey, *Dot*, 1913.

sul prevĕḑut de art. 1253, 4°, ca și în celelalte casuri excepționale prevĕḑute de acest text [1]), trebue, în principiŭ, să preceadă înstrăinarea, pentru-că alt-fel controlul justiției ar fi cu neputință [2]). Singura excepție ce se poate aduce acestuĭ principiŭ, ar fi în casul uneĭ absolute urgențe, precum ar fi, de exemplu: casul în care o furtună ar fi descoperit imobilul dotal, saŭ ar fi dărâmat în parte un zid, etc. [3]).

e) Instrăinarea pentru causa de indivisiune.

In fine, imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu permisiunea justiției, când femeea îl stăpânește în indivisiune cu alții, fie chiar cu bărbatul sĕŭ [4]), și este recunoscut că nu se poate împărți ușor și fără perdere, după cum se exprimă art. 1388 [5]): *si commode dividi non potest* [6]); *si divisio sine cujusquam injuria fieri non potuerit; Si divisio tam difficilis est, ut pars impossibilis videatur.*

In aceste casuri, justiția va putea autorisa înstrăina-

---

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 287.

[2]) Cpr. Pand. fr., II, 10644 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1924 urm. Guillouard, IV, 2042. T. Huc, IX, 478. C. Toulouse, Sirey, 56. 2. 611. D. P. 56. 2. 273.—*Contrà*: Troplong, IV, 3475. C. Rouen, Sirey, 42. 2. 541, și Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3679, nota 4.

[3]) Veḑĭ T. Huc, IX, 478. Baudry et Surville, III, 1723. Guillouard, *loco cit.* Pand. fr., II, 10646. Cpr. C. Bordeaux și Cas. fr. D. P. 91. 1. 264. D. P. 98. 1. 367.

[4]) Bărbatul ca și ceilalți terții nefiind, în adevĕr, obligat a rĕmânea în indivisiune, femeea are interes de a substitui înstrăinarea imobilului, procedureĭ maĭ lungĭ și maĭ costisitoare a acțiuneĭ în împărțeală. Cpr. Guillouard, IV, 2044. T. Huc, IX, 481. Jouitou, I, 265. Aubry et Rau, V, § 537, p. 594, text și nota 136. Pand. fr., *Mariage*, II, 10656. Répert. Sirey, *Dot*, 1932. Baudry et Surville, III, 1725. Dépinay, *op. cit.*, p. 254. C. Rouen și Grenoble, D. P. 54. 2. 236. D. P. 56. 2. 61. Sirey, 54. 2. 265. Sirey, 55. 2. 91. —Veḑĭ însă Rodière et Pont, III, 1807.

[5]) Cpr. Guillouard, IV, 2045. Laurent, XXIII, 529. Benoit, I, 243, p. 344, 345. Odier, III, 1301. Rodière et Pont, III, 1807. Vigié, III, 562. Planiol, III, 1564, 6°. T. Huc, IX, 481. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 137. Baudry et Surville, III, 1725. Répert. Sirey, *Dot*, 1933 urm. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10658. C. Pau, Sirey, 68. 2. 299.

[6]) *Instit.*, *De officio judicis*, 4, 17, § 5.

rea întregului imobil comun, iar nu numaĭ partea indivisă ce femeea ar avea în acest imobil, înstrăinarea acesteĭ părţi ne putênd fi autorisată de cât pentru celelalte cause prevĕḑute de art. 1253 [1]).

Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

In orĭ ce caz, art. 1253, 5° prevede ipotesa în care atât femeea dotală cât şi terţiĭ coproprietarĭ cu dînsa, sunt de acord pentru a înstrăina imobilul care nu poate fi uşor împărţit; căcĭ dacă eĭ nu sunt de acord şi unul din eĭ porneşte o acţiune în împărţeală, cerênd vînḑarea imobiluluĭ indivis, femeea dotală nu are nevoe de o autorisare specială. Aceasta este atât de evident în cât legiuitorul putea să se scutească de a o maĭ spune. Textul nostru o spune însă anume în paragraful penultim al art. 1253, şi aceeaşĭ soluţie este admisă şi în Franţa, unde nicĭ-o dispositie expresă nu există în această privinţă [2]).

Presupunênd acum că vînḑarea imobiluluĭ comun a fost permisă de justiţie, în basa art. 1253, 5°, şi că licitaţia luĭ a avut loc, treĭ ipotese se pot presenta: Imobilul a fost, în adevĕr, adjudecat saŭ asupra femeeĭ, saŭ asupra unuĭ terţiŭ, saŭ asupra bărbatuluĭ.

Casul în care imobilul s'a adjudecat asupra femeeĭ.

Dacă femeea a devenit adjudecatara luĭ, fie prin ea însă-şĭ direct, fie prin bărbatul eĭ, ca mandatar, întregul imobil îĭ aparţine, însă acest imobil nu este în întregimea luĭ dotal (afară de casul în care ea şi-ar fi constituit dotă şi bunurile eĭ viitoare) [3]); fiind-că dota nu poate fi mărită

---

[1]) Aubry et Rau, V, § 537, p. 595, text şi nota 139. Répert. Sirey, *Dot*, 1931.—*Contrà*: Rodière et Pont, III, 1808. Cpr. şi Pand. fr., *Mariage*, II, 10659.

[2]) Cpr. Guillouard, IV, 2043. Marcadé, VI, art. 1558, No. V, p. 77. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 138. Laurent, XXIII, 529.

Aplic. art. 1737, 3° şi 1741.

[3]) Dar chiar în acest caz, se admite că imobilul, cu-toate-că e dotal, va fi grevat de privilegiul copărtaşuluĭ (art. 1737, 3°, 1741). Licitarea echivalând, în adevĕr, cu împărţeala, calitatea de femee dotală nu poate s'o sustragă de la garanţia înfiinţată de art. 1737, 3° pentru asigurarea executăreĭ împărţeleĭ. Cpr. Guillouard, IV, 2047, *in fine*, Dépinay, *op. cit.*, p. 255. Baudry et Surville, III, 1680 şi 1727. Pand. fr., *Mariage*, II, 10585, 10662 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1935. C. Limoges, D. P. 61. 2. 71. Sirey, 61. 2. 330. Cas. fr. *Pand. Périod.* 96. 1. 47. D. P. 96. 1. 16. Sirey, 97. 1. 65. C. Montpellier şi Riom, Sirey, 95. 2. 179. *Pand. Périod.* 1903. 2. 124. Veḑĭ şi *suprà*, p. 246.

în timpul căsătoriei. Imobilul nu va fi dotal de cât pentru fracțiunea care aparținea mai înainte femeei; ceea ce prisosește peste această parte rămâne parafernal [1]).

Casul în care un terțiu a devenit adjudecatar.

Dacă imobilul a fost adjudecat asupra unui terțiu, femeea va primi partea sa în bani, și această sumă, care este dotală, va fi întrebuințată conform ultimului paragraf al art. 1253.

Casul în care imobilul s'a adjudecat asupra bărbatului.

In fine, ultima ipotesă este acea în care imobilul comun s'a adjudecat personal asupra bărbatului. In asemenea caz, imobilul va fi proprietatea lui, femeea primindu-și partea sa în bani, cari bani se vor întrebuința la cumpărarea unui alt imobil, de se poate. Cu alte cuvinte, vom aplica în privința bărbatului soluția mai sus expusă, aplicabilă ori-căruĭ terțiu în genere, care ar fi devenit proprietarul imobilului stăpânit în indivisiune [2]).

Art. 1253, § ultim.

Am expus casurile în care imobilul dotal poate fi înstrăinat cu permisiunea justiției. Art. 1253, § ultim adaogă că, în toate aceste casuri, ceea ce prisosește din prețul vînzăreĭ peste trebuințile recunoscute de justiție, rămâne dotal și se va întrebuința spre cumpărare de alte imobile, dacă este cu putință. Această dispositie a fost explicată *suprà*, p. 290, nota 1, unde am vĕdut că, după unii, imobilele cumpărate cu acest prisos n'ar fi dotale, pentru-că paragraful final al art. 1253 declară dotal numaĭ ceea ce prisosește din prețul vînzăreĭ, nu însă și achisițiunea făcută cu acest prisos [3]).

---

[1]) Guillouard, IV, 1759, 2047. Marcadé, VI, art. 1558, No. V, p. 77. Baudry et Surville, III, 1727. Pand. fr., *Mariage*, II, 10662. Répert. Sirey, *Dot*, 1935. Vedĭ și *suprà*, p. 143, nota 2.

[2]) Această soluție este admisă de unii autori chiar în Franța (cpr. Odier, III, 1309), cu-toate-că acolo majoritatea autorilor, prin aplicarea art. 1408 de la titlul comunității, reservă femeeĭ dreptul, la desfacerea căsătorieĭ, și chiar înainte, de a-și lua imobilul înapoĭ, restituind prețul bărbatului *(retrait d'indivision, droit d'option)*, saŭ de a-și primi numaĭ partea de preț la care ea are drept (vedĭ autorii citați în Pand. fr. II, 10661). La noi, unde art. 1408 fr. lipsește, numaĭ ultima soluție este cu putință.

[3]) Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 236, text și nota 401. Odier, III, 1313.—*Contrà*: Troplong, IV, 3488. Benech, *op. cit.*, 131, p. 290, 291. Această din urmă părere ni se pare cea mai juridică. Vedĭ *suprà*, p. 161, text și nota 2, și p. 290, nota 1.

Schimbul imobilului dotal.

Art. 1254.—Imobilul dotal poate fi schimbat cu consimțimîntul femeeĭ, pe alt imobil, de valoare cel puțin de patru cincimĭ din valoarea sa, justificându-se autorisațiunea justițieĭ, și după o prețuire prin experți numiți din oficiŭ de tribunal.

In acest caz, imobilul primit în schimb va fi dotal; adaosul în banĭ ce s'ar putea lua pe lângă imobilul primit, va fi asemenea dotal, și se va întrebuința spre cumpărare de imobile, de se poate. (Art. 1405 urm. C. civ. Art. 211 urm. Pr. civ. Art. 1559 C. fr.)

Schimbul imobilului dotal poate să fie adesea-orĭ folositor ambilor soți. El nu jignește în nimic interesele femeeĭ, întru cât fondul dobîndit, în locul aceluĭ dotal, tot dotal este. De aceea legea îl permite, însă sub anume condițiunĭ, chiar dacă el n'a fost încuviințat prin contractul de căsătorie [1]). (Vedĭ *suprà*, p. 262).

Dreptul vechiŭ. Schimbul imobilului dotal era admis și în vechea noastră legislație [2]), unde imobilul dotal putea fi chiar schimbat în contra unor bunurĭ mișcătoare, dacă aceasta era spre folosul femeeĭ, *si hoc mulieri utile sit* (L. 26, Dig, *De jure dotium*, 23. 3) [3]).

---

[1]) S'a decis că atunci când bunurile dotale ale uneĭ femeĭ mărităte aŭ fost schimbate de soțĭ, în virtutea facultățeĭ ce eĭ își reservase prin convenția lor matrimonială, prescripția acțiuneĭ în anulare a acestuĭ schimb pentru neîndeplinirea formelor legale, este suspendată în favoarea femeeĭ, în tot timpul casătorieĭ; o atare acțiune fiind de natură a se resfrînge în contra bărbatuluĭ (art. 1880). F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 2256, No. 18. C. Pau, Sirey, 40. 2. 452 și Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3719, nota 2. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1880.

Dr. vechiŭ fr. [2]) In vechiul drept francez, schimbul imobilului dotal era din contra oprit. Vedĭ Roussilhe, *Tr. de la dot*, 394, p. 292 și autorii citați în Pand fr., *Mariage*, II, 10671.

Dreptul nostru anterior. [3]) Cpr. Andr. Donicĭ, capit. 33, § 13 și art. 1643 C. Calimach; art. 33, partea III, capit. 16 C. Caragea, texte citate *suprà*, p. 267, n. 2 și p. 149, n. 3. Vedĭ și art. 35 C. Caragea, *loco cit.*, unde se dice că: „Muerea, când lucrul de zestre al eĭ se va întâmpla a fi netrebnic, saŭ maĭ mult de pagubă de cât de folos, este volnică, prin adeverirea judecățeĭ, să-l dea schimb pre alt ceva, saŭ să-l vîndă și să cumpere lucru de trebuință și maĭ de folos". Legea ne cerênd, în această privință, o vînzare publică, s'a decis că ar fi validă vînzarea unuĭ imobil constituit dotă sub Codul Caragea, făcută sub imperiul Codului noŭ, nu prin licitație publică, ci în mod

Prima condiţie cerută pentru ca schimbul să poată avea loc astă-dĭ este consimţimîntul femeeĭ. Aceasta se înţelege de la sine, fiind-că imobilul este al eĭ [1]). Consimţimîntul bărbatuluĭ nu este maĭ puţin necesar, fiind-că el are usufructul imobiluluĭ dotal, şi acest consimţimînt nu poate fi înlocuit prin acel al justiţieĭ [2]). Necesitatea consimţimîntuluĭ femeeĭ şi al bărbatuluĭ.

Dacă femeea este minoră, consimţimîntul eĭ nu e suficient; maĭ trebue încă o deliberare a consiliuluĭ de familie omologată de tribunal (art. 401 şi 430) [3]). Casul în care femeea ar fi minoră.

A doua condiţie cerută de art. 1254 este ca schimbul să fie folositor soţilor, ceea ce se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. Cele de maĭ multe orĭ, imobilul primit în schimb va fi producĕtor de un maĭ mare venit [4]), saŭ va fi maĭ uşor de administrat, pentru-că ar fi vecin cu un alt imobil al femeeĭ [5]). Folosul ce trebue să aducă schimbul.

A treia condiţie cerută de art. 1254 este ca valoarea imobilelor schimbate să fie aproape aceeaşĭ, saŭ ca Valoarea ce trebue să aibă imobilul primit în schimb.

---

voluntar, de femee şi soţul sĕŭ, cu simpla autorisare a tribunaluluĭ, spre a-şĭ cumpăra efecte care să producă dobîndă. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1893, p. 568 şi *C. judiciar* din 1893, No. 62.

[1]) *„Id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest“*. L. 11, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50. 17.

[2]) Pand. fr., *v° cit.*, II, 10672, şi autorii citaţi acolo.—*Contrà*: Taulier, *op. cit.*, V, p. 327. „Schimbul poate să aibă loc, dice acest autor, fără consimţimîntul personal al bărbatuluĭ. Folosinţa imobiluluĭ dotal trebue însă să-ĭ fie reservată şi întrarea în posesiune a schimbătoruluĭ este ast-fel amânată până la desfacerea căsătorieĭ sau separaţia de bunurĭ“. In orĭ-ce caz, se admite că consimţimîntul bărbatuluĭ nu este necesar când el este în imposibilitate de a-l manifesta, saŭ când femeea a dobîndit separaţia de bunurĭ. Rodière et Pont, III, 1813. Répert. Sirey, *Dot*, 1985. T. Huc, IX, 483, p. 574.

[3]) Taulier, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 1813. Pand. fr., II, 10673. Répert. Sirey, *Dot*, 1986. Seriziat, *op. cit.*, 174, p. 253. T. Huc, IX, 483. C. Pau, Sirey, 40. 2. 451.

[4]) Nu se cere, însă, ca noul imobil primit de femee în schimb să aibă un venit maĭ mare de cât acela pe care ea îl dă în schimb. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1882, p. 698.—Dacă imobilul primit în schimbul aceluĭ dotal are o valoare maĭ mare de cât acest din urmă, valoarea în plus se consideră ca avere parafernală a femeeĭ, şi ca atare, până la concurenţa eĭ, este valabilă ipoteca constituită de dînsa, cu autorisarea bărbatuluĭ. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1891, No. 11.

[5]) Cpr. Rodière et Pont, III, 1814. Pand fr., *v° cit.*, II, 10674.

noul orĭ nouĕle imobile [1]) să aibă cel puţin valoarea de patru cincimĭ a aceluĭ vechiŭ [2]), după o preţeluire făcută prin experţi, rînduiţi de tribunal din oficiŭ.

Necesitatea uneĭ expertise.

Expertisa este, deci, o condiţie obligatorie a schimbuluĭ imobiluluĭ dotal, de şi judecătoriĭ nu sunt legaţi prin ḑisele experţilor [3]): *Dictum expertorum nunquàm transit in rem judicatam.*

Experţii [4]) numiţi *din oficiŭ* de tribunal, iar nu după arătarea părţilor, conform dreptuluĭ comun (art. 212 Pr. civ.), îşĭ vor da părerea asupra ambelor imobile care fac obiectul schimbuluĭ, pentru-că numaĭ ast-fel se poate şti dacă valoarea imobiluluĭ, ce femeea urmează a primi în schimbul aceluĭ vechiŭ, are valoarea fixată de lege.

Schimbul între bărbat şi femee. Controversă.

Imobilul dotal poate fi schimbat nu numaĭ cu un alt

---

[1]) De şi legea vorbeşte *de un alt imobil* la singurit, totuşi este generalmente admis că imobilul dotal poate fi schimbat contra maĭ multor imobile, situate în locurĭ deosebite, şi ne făcênd parte din aceeaşĭ exploatare, dacă această împrejurare n'ar împedeca schimbul de a fi folositor soţilor. Cpr. Rodière et Pont, III, 1815. Pand. fr., II, 10677.

[2]) De aicĭ resultă că, astă-ḑĭ, imobilul dotal nu maĭ poate fi schimbat contra unor lucrurĭ mobile, precum era permis altă dată (v. *suprà*, p. 308). Cpr. Rodière et Pont, III, 1815. Marcadé, VI, art. 1559, p. 80. Répert. Sirey, *Dot*, 1989. Pand. fr., II, 10675.—El ar putea însă fi schimbat contra uneĭ servituţĭ (art. 471), nu însă contra unuĭ usufruct, din causă că usufructul se poate stînge prea uşor. Pand. fr., II, 10679 urm. Rodière et Pont, III, 1815.—Veḑĭ însă Seriziat *(op. cit.*, 177, p. 257), care nu admite schimbul imobiluluĭ contra uneĭ servituţĭ.

[3]) Rodière et Pont, III, 1817. Guillouard, IV, 2051. Troplong, IV, 3505. Aubry et Rau, V, § 537, p. 597. Pand fr., II, 10685. Seriziat, *op. cit.*, 182, p, 262.—*Contrà*: Taulier, V, p. 329.—Expertisa numaĭ atuncĭ ar putea să nu fie necesară când schimbul dotal ar fi permis prin însu-şĭ contractul de căsătorie, pentru-că schimbul avênd loc, în specie, în basa convenţieĭ matrimoniale, regulele art. 1254 nu maĭ sunt aplicabile în casul de faţă. Cpr. Guillouard, IV, 2051. Pand. fr., II, 10686. Répert. Sirey, *Dot*, 1995. C. Pau, Sirey, 40. 2. 452, şi Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3719, nota 2.

[4]) Contrar art. 213 din Pr. civ., experţiĭ vor trebui să fie în numĕr de treĭ, unul singur ne fiind suficient. Rodière et Pont, III, 1817. Seriziat, 182, p. 262.—*Contrà*: C. Grenoble, 10 Martie 1868. Pand. fr., *Mariage*, II, 10690. Répert. Sirey, *Dot*, 1993.

imobil al unuĭ terţiŭ [1]), dar chiar cu un imobil al bărbatuluĭ [2]), dacă condiţiile prescrise de lege sunt îndeplinite, dispoziţia art. 1307 ne fiind aplicabilă în specie; căcĭ art. 1409, după care regulele de la vînd̦are se aplică şi la schimb, se referă la condiţiile generale asupra consimţimîntuluĭ, transcriereĭ, rĕspundereĭ în caz de evicţiune, etc. [3]). Şi pentru aceasta nu este nevoe ca între soţĭ să se închee un act autentic [4]).

[1]) Art. 1254 presupunênd casul unuĭ schimb real între douĕ imobile aparţinênd la doĭ proprietarĭ deosebiţĭ, de aicĭ resultă că soţiĭ n'ar putea, nicĭ chiar cu autorisarea justiţieĭ, prin o operaţie pe nedrept calificată schimb, să facă d'intr'un imobil dotal al femeeĭ un imobil parafernal, saŭ *viceversa*. Cpr. Massé, nota în Sirey, 61. 1. 10. Vedĭ şi *suprà*, p. 268, text şi nota 4.—Vedĭ însă C. Bucureştĭ, consid. transcris *infrà*, p. 314. Femeea n'ar putea, de asemenea, să primească, în schimbul uneĭ părţĭ a fondului dotal, construcţiile râdicate pe cealaltă parte a fondului, făcênd ast-fel ca o parte din fondul dotal să devie parafernală. In adevĕr, construcţiile râdicate asupra fondului dotal devenind dotale prin incorporaţie (art. 488), terţiĭ constructorĭ avênd numaĭ o creanţă personală contra femeeĭ, neurmăribilă asupra bunurilor dotale (vedĭ p. 147, 148), schimbul este cu neputinţă, ne existând în specie douĕ valorĭ deosebite. Cpr. Guillouard, IV, 2055. Pand. fr., *Mariage*, II, 10682. Cas. fr. D. P. 60. 1. 393. Sirey, 61. 1. 10 (cu nota luĭ Massé).

[2]) Acest schimb *(antipricon)* era admis şi în dreptul nostru anterior. Vedĭ *suprà*, p. 149.—După Curtea de casaţie antipriconul nu se putea face de cât cu consimţimîntul femeeĭ. Vedĭ *suprà*, *loco cit.*, nota 3.—*Contrà* : Nacu, III, p. 11. Antipricon.

[3]) Vedĭ în acest sens : Cas. rom., Trib. şi C. Iaşĭ, C Galaţĭ, Trib. Ialomiţa, etc. *Dreptul* din 1889, No. 43 şi Bulet. 1889, p. 525. *Dreptul* din 1883, No. 8 şi 16. *Dreptul* din 1888, No. 79, şi din 1889, No. 43. *Dreptul* din 1890, No. 68. C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1899, No. 2. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902, No. 80. C. Limoges, D. P. 62. 2. 201. In acelaşĭ sens : Guillouard, IV, 2056. Pand. fr., *Mariage*, II, 10683. Répert. Sirey, *Dot*, 1991. Alex. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 36, p. 283. Planiol, *Revue critique*, anul 1888, p. 272 urm. Nacu, III, p. 314. Jouitou, I, 80.—*Contrà :* Cas. rom. Bulet. S-a I, 1885, p. 751, şi *Dreptul* din 1886, No. 3. C. Pau şi Bordeaux, D. P. 86. 2. 44. Sirey, 87. 2. 113. Sirey, 1901. 1. 65 (şi nota luĭ Lyon-Caen). Baudry et Surville, III, 1733. T. Huc, IX, 483. Baudry et Saignat, *Vente*, 229, p. 186. Vedĭ asupra acesteĭ controverse, Tratatul nostru în limba franceză, p. 103, 104 şi observaţia ce am publicat, asupra uneĭ sentinţe a trib. Tutova, în *C. judiciar* din 1901, No. 80, p. 673. Vedĭ şi t. IV a Coment. noastre, p. 789, nota 1.

[4]) Cas. rom. Bulet. S-a I, anul 1899, p. 260.

In fine, ultima condiție cerută de art. 1254, pentru ca schimbul imobilului dotal să poată avea loc, este autorisarea justiției.

Trib. competent.

Tribunalul competent este, în această privință, acel al domiciliului soților [1]). Acest tribunal va verifica numai utilitatea, iar nu și necesitatea schimbului, valoarea imobilelor, etc. Cheltuiala schimbului este în sarcina femeei [2]).

Inalienabilitatea imobilului dobîndit în schimb.

Dacă formalitățile legale aŭ fost îndeplinite, imobilul primit în schimb devine dotal, prin urmare, este inalienabil, însă poate și el, la rîndul luĭ, fi schimbat din noŭ cu un alt imobil, și așa mai departe.

El devine dotal pentru tot, dacă valoarea sa este egală saŭ inferioară imobilului dat de femee. Dacă valoarea sa este mai mare, el nu este dotal de cât până la concurența valoreĭ celuĭ dintâĭ, afară de casul când femeea și-ar fi constituit dotă și bunurile sale viitoare. Dacă pentru a se complecta valoarea primuluĭ imobil, s'ar datori femeeĭ o sumă de banĭ *(une soulte)*, această sumă este dotală și va fi întrebuințată în cumpărare de alte imobile, dacă aceasta este cu putință [3]).

Cât pentru regulele ce urmează a fi aplicate în privința întrebuințăreĭ excedentului prețuluĭ, ele sunt acele expuse *suprà*, în privința întrebuințăreĭ, in diferitele ipotese prevĕdute de art. 1253.

Transcrierea schimbului. Controversă.

Dar aci se presintă o chestiune controversată. Schimbul imobilului dotal este supus formalității transcrieriĭ ? Negativa este admisă de unii, pentru-că, pe de o parte, această formalitate nu se vede prescrisă de art. 1254, iar pe de alta, pentru-că o formalitate de păzit sub pedeapsă de nulitate nu poate fi înființată prin analogie [4]).

---

[1]) Guillouard. IV, 2052. Seriziat, *op. cit.*, 179. Duranton, XV, 517. Pand. fr., II, 10691. Répert. Sirey, *Dot*, 1997.

[2]) Guillouard, IV, 2054. Pand. fr., *Mariage*, II, 10703 urm.

[3]) Chestiunea de a se ști dacă imobilele cumpărate cu această sultă sunt, saŭ nu, dotale este controversată. Troplong (IV, 3505) se pronunță cu drept cuvînt în favoarea dotalității, iar Odier (III, 1319) și Tessier (I, No. 51, p. 263) în sens contrar. Vedĭ și *suprà*, p. 307, text și nota 3.

[4]) Cpr. Alex. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 40 și *Scr. juridice*, I, p. 427 urm. Apostol, *op. cit.*, p. 123 urm. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1889, No. 27 (decisie casată). Dl. Nacu nu se ocupă de loc de această chestiune, de și ea are o mare însemnătate practică. *De minimis non curat prætor* !

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentru-că de și formalitatea transcrierei nu este anume prevĕdută de art. 1254, totuși ea resultă din art. 1230 C. civ. și 721 urm. Pr. civ. In adevĕr, este cu neputință ca un imobil să devie dotal, fără ca terții să nu fie vestiți despre aceasta [1]). „Considerând, dice Curtea din București, că art. 1229, 1230 C. civ. și 716 Pr. civ. supun modificările aduse convențiilor matrimoniale, la aceleași formalități ca și însе-și acele convenții ; că dacă aceste articole vorbesc de modificările aduse convențiilor matrimoniale, înainte de celebrarea casătoriei, este că dota ne putênd fi, în virtutea art. 1236 C. civil, nici constituită, nici adăogată în timpul căsătoriei, în regulă generală acele modificări nu pot avea loc de cât înaintea celebrărei căsătoriei ; dar de aci nu resultă că dacă modificările s'ar aduce în timpul căsătoriei, când legea le încuviințează, precum este și schimbul prevĕdut de art. 1254 C. civ., că aceste modificări ar fi scutite de formalitățile cerute de suscitatele articole ; căci un imobil ne putênd avea caracterul dotalității față cu părțile și cu terțiile persoane de cât atunci când convenția prin care el se constitue ca dotal se află trecută în registrul prevĕdut de art. 708 și 721 Pr. civ. [2]), urmează neapărat, pentru ca imobilul pus

[1]) Naște însă întrebarea : ce trebue să se transcrie ? De sigur contractul de schimb, care, după Curtea de casație, nu are nevoe de a fi autentic. Vedĭ Bulet. Cas. S-a 1, 1899, p. 260. După art. 724 bis din Pr. civ. se pot transcrie, în adevĕr, și actele sub semnătură privată. Credem însă că ar fi bine să se transcrie și jurnalul tribunalului prin care se autorisă schimbul.

[2]) In materie de schimb se cer, deci, două transcrieri : acea din art. 708 Pr. civ., privitoare la ori-ce convenție matrimonială în genere, și acea de drept comun, prevĕdută de art. 721 Pr. civ. Tribunalul de Ilfov a decis de curînd, în majoritate (*Dreptul* din 24 Aprilie 1903, No. 32), că transcrierea de drept comun, făcută în registrul situațiunei imobilului este suficientă, însă părerea minorității (a d-lui judecător M. A. Balș), foarte bine motivată, conformă cu acea a Curței, este cu mult mai juridică; pentru-că, prin schimbul imobilului dotal, se aduce o prefacere convenției matrimoniale primitive, și știm că ori-ce prefacere de asemenea natură este supusă la aceleași formalități ca și însе-și convențiile matrimoniale (art. 1229, 1230 C. civ. și 716 Pr. civ.). Or, aceleași motive există atât în casul când convenția matrimonială pri-

în locul acelui dotal să devină dotal, ca să fie trecută această modificare în sus arătatele registre ale tribunalului, și dar să se îndeplinească dispozițiile citatelor articole 1229 si 1230 C. civ., art. 708, 716 și 721 Pr. civ.; considerând că art. 1254 C. civ., ca excepție la principiul inalienabilității imobilului dotal prevĕdut de art. 1248 C. civ., permite schimbul cu un alt imobil, în condițiile arătate în acest art., și în acest caz, declară imobilul primit în schimb ca dotal; că, de și acest art. prevede, ca condițiuni, numai consimțimîntul femeei și autorisarea justiției, justificându-se utilitatea schimbului cu un alt imobil de o valoare cel puțin de patru cincimi cât a imobilului dotal, constatată această valoare prin experți numiți din oficiŭ, fără însă de a prevedea expres și obligația ca asemenea operațiuni să se transcrie în registrul respectiv al tribunalului imobilului luat în schimb; totuși obligația îndeplinirei acestei formalități resultă virtualmente din cuprinsul acestui articol, combinat cu art. 1248 C. civ.; căci înstrăinarea prin schimb a imobilului dotal se permite numai sub condițiunea ca imobilul primit în schimb să fie considerat și să rĕmână dotal; ceea ce însemnează că trebue a se îndeplini în privința lui formalitatea legală, atât pentru stabilirea calității de dotalitate în privirea soților, cât și pentru încunoștiințarea celor de al treilea pentru transformarea stărei imobilului luat în schimb; și aceste formalități, în privința soților, sunt cele prevĕdute de art. 708 Pr. civ., iar în privința celor de al treilea, transcrierea actului de schimb, saŭ a jurnalului tribunalului, *în caz când femeea dotală substitue un imobil parafernal altui dotal* [1]), în registrul respectiv, conform art. 1230 C. civ., 721, 722 și 723 Pr. civ., etc.“ [2]).

---

mește o prefacere înainte de căsătorie, cât și în urma celebrărei ei. A se vedea, în această privință, motivele foarte temeinice date de Dl. judecător M. A. Balș, în minoritatea mencionată.

[1]) Asupra acestui considerent facem reservele noastre, de-oarece am vĕdut *suprà* p. 311, nota 1, că femeea nu poate să facă dintr'un imobil parafernal un imobil dotal, și *vice-versa*.

[2]) *Dreptul* din 1891, No. 11. In același sens: Cas. rom., C. Galați, Trib. Ilfov, etc., Bulet. S-a 1, 1889, p. 932 și *Dreptul* din 1889, No. 27. Bulet. 1890, p. 1372. *Dreptul* din 1890, No. 5 și 26. *Dreptul* din 1891, No. 1. Bulet. S-a 1, anul 1898, p. 1171, și anul 1899, p. 260, etc.

Așa dar, numaĭ sub condițiia transcrierei, imobilul primit de femee în locul aceluĭ vechiŭ devine dotal, și numaĭ ast-fel este validă înstrăinarea sub-sequentă a imobiluluĭ primitiv dotal, în locul căruia s'a făcut schimbul [1]).

Persoanele care pot invoca lipsa transcrierei.

Cine va putea însă să invoace lipsa transcrierei ? In regulă generală numaĭ ceĭ de al treilea (art. 723 Pr. civ.). De astă dată, însă, acest drept îl are și femeea. Aceasta resultă din art. 1255, care dă drept femeeĭ saŭ moștenitorilor eĭ de a cere revocarea înstrăinăreĭ fondului dotal, de câte-orĭ această înstrăinare a avut loc fără îndeplinirea condițiilor maĭ sus expuse ; or, transcrierea este, după cum am vĕdut, una din condițiile validităței schimbuluĭ imobiluluĭ dotal. „Considerând, ḑice Curtea din București, că din dispositiile art. 1290, 1295 C. civ., 716 și 723 Pr. civ. resultă că, în principiŭ, transcripțiunea este constituită în folosul terțiilor, așa că lipsa eĭ n'ar putea fi invocată de cât numaĭ de aceștia, nu însă și de parte saŭ succesoriĭ lor ; însă, prin excepție, art. 1255 C. civ. dă drept și femeeĭ saŭ moștenitorilor seĭ și bărbatuluĭ a cere nulitatea schimbuluĭ, în caz când nu s'ar fi îndeplinit formalitățile necesare pentru validitatea schimbuluĭ, între care formalităț este și acea a transcripțieĭ“ [2]).

Dreptul femeeĭ în această privință.

Din cele maĭ sus expuse resultă că femeea este în drept, dacă schimbul n'a fost transcris, să ceară revocarea luĭ și să revendice primul imobil dotal din mâna orĭ-căruĭ detentor, acțiunea femeeĭ ne putênd fi respinsă chiar dacă i s'ar putea imputa negligență, dol saŭ rea credință, ea putênd fi responsabilă în aceste casurĭ numaĭ de daune [3]).

Această soluție presupune însă că imobilul dat de cel de al treilea în schimb a fost grevat, înainte de transcriere, de o sarcină ; căcĭ dacă asemenea sarcină nu exista, lipsa transcrierei nu poate fi invocată de femee, ea fiind totdeauna în termen de a cere îndeplinirea acesteĭ formalităț. „Considerând, ḑice Curtea noastră supremă, că lipsa

---

[1]) Nu este însă de esența transcripțiuneĭ ca actul să fie trecut în întregimea luĭ în registrele tribunaluluĭ, ci este suficient, în spiritul legeĭ, ca din modul cum s'a făcut transcrierea, să reeasă pentru ceĭ interesați indicațiunile necesare în privința mutațiunilor operate asupra imobiluluĭ. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902, No. 80.

[2]) *Dreptul* din 1891, No. 11, p. 86, coloana 1.

[3]) Veḑĭ decisiile citate *suprà*, p. 314, nota 2.

de transcriere a schimbului în registrul respectiv al tribunalului, formalitate de alt-fel substanţială pentru validitatea schimbului, nu poate să atragă nulitatea lui, întru-cât imobilul primit în locul acelui dotal, de la data schimbului şi până în present, nu a fost grevat de nici-o sarcină din partea terţiilor, şi femeea poate încă cere cu succes transcrierea acestui schimb ; că o asemenea soluţie este conformă principiului că nime nu se poate plînge pe nedrept la justiţie, dacă nu este vătămat în interesele sale, etc.“ [1]).

Sancţiunea principiului inalienabilităţei fondului dotal.

Art. 1255.—Dacă, afară de casurile excepţionale mai sus arătate, femeea [2]) saŭ amîndoi soţii împreună înstrăinează imobilul dotal, femeea saŭ moştenitorii sĕi pot face a se revoca înstrăinarea, *în curs de ḑece ani după desfacerea căsătoriei* [3]).

Femeea va avea acelaşi drept *în curs de ḑece ani* [4]) după separaţiunea patrimoniilor. Bărbatul va putea şi el însu-şi să facă a se revoca alienaţiunea în timpul căsătoriei, rĕmânênd cu toate-acestea supus la daune-interese către cumpărător, dacă nu va fi declarat în contract că imobilul vîndut este dotal. (Art. 207, 952, 1084, 1164, 1167, 1190, 1242, 1248, 1256 urm. 1878, 1900 C. civ. Art. 1560 C. fr.)

Dr. roman. La Romani, înstrăinarea fondului dotal era *radical nulă*, bărbatul putênd să-l revendice, de-oare-ce el era proprietarul lui [5]).

Dreptul actual. Nulitate relativă. Această soluţie era admisă şi în proiectul primitiv al Codului fr. Iată, în adevĕr, cum era conceput art. 169 din proiect: „Dacă, afară de casurile excepţionale mai sus expuse, femeea saŭ bărbatul, saŭ amîndoi împreună înstrăinează fondul dotal, înstrăinarea va fi *radical nulă*“ [6]).

---

[1]) Bulet. S-a 1, 1899, p. 261.

Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

[2]) Textul fr. ḑice: femeea, *saŭ bărbatul*, saŭ amîndoi împreună.

[3]) Textul fr. ḑice că femeea saŭ moştenitorii ei pot face a se revoca înstrăinarea *după desfacerea căsătoriei, fără ca să li se poată, în timpul ei, opune vr'o prescripţie*“.

[4]) Textul francez ḑice că femeea va avea acelaşi drept *în urma separaţiunei de bunuri*.

[5]) Cpr. L. 30, *De jure dotium* şi L. 13, § 3, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5. Veḑi şi L. 1, § 5, Dig., *De exceptione rei venditæ et traditæ*, 21. 3.

[6]) Veḑi Locré, *Législ. civile*, p. 226 şi 259. Fenet, *Trav. préparat. ou motifs du C. civil*, XIII, p. 590. Veḑi şi Pand. fr., *Mariage*, II, 10727.

In urma discuţiilor urmate înaintea Tribunatuluĭ, textul a fost schimbat, şi nulitatea a devenit *relativă* din absolută ce era din capul loculuĭ [1]; de unde resultă că numaĭ femeea saŭ moştenitoriĭ eĭ [2] şi bărbatul, în timpul căsătorieĭ, o pot propune, iar nu terţiĭ cărora înstrăinarea le ar aduce vr'un prejudiciŭ. Nulitatea este, de asemenea, susceptibilă de confirmare (art. 1167 şi 1190) şi se prescrie prin *dece aniĭ* (art. 1900).

Consecinţele relativităţeĭ nulităţeĭ.

Prima consecinţă a caracteruluĭ relativ a nulităţeĭ înstrăinăreĭ fondului dotal, făcută în afară de casurile prevĕdute de lege, este că dobînditorul acestuĭ fond nu poate cere anularea înstrăinăreĭ, pentru-că, precum am spus-o de maĭ multe oriĭ, această nulitate nu resultă din indisponibilitatea bunurilor dotale, ci din incapacitatea femeeĭ măritate (cpr. art. 952) [3].

Aplic. art. 1364.

Tot ce poate face terţiul achisitor, care, în urma încheereĭ contractuluĭ, a descoperit că fondul dobîndit de dînsul era dotal, este să reţină preţul, dacă acest preţ este încă datorit (art. 1364) [4].

Dobînditorul imobiluluĭ dotal n'ar putea propune anularea achisiţiuneĭ sale nicĭ chiar atuncĭ când dotalitatea

---

[1]) Cpr. Trib. Suceava şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1886, No. 18, şi din 1901, No. 84. C. Pau, Bordeaux, şi Cas. fr. D. P. 89. 2. 112. Sirey, 91. 2. 235. D. P. 94. 1. 407. Guillouard, IV, 1882. Baudry, III, 404. Colmet de Santerre, VI, 232 bis I. Laurent, XXIII, 502. T. Huc, IX, 486. Planiol, III, 1529. Apostol, *op. cit.*, p. 130, şi toţi autoriĭ.

[2]) „*Heredi quoque mulieris idem auxilium præstabitur, quod mulieri præstabatur*". L. 13, § 3, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 239 urm.—Cpr. Guillouard, IV, 1883. Baudry, III, 407. Baudry et Surville, III, 1799. T. Huc, IX, 486. Vigié, III, 529. Planiol, III, 1529. Laurent, XXIII, 501, 502. Odier, III, 1337. Rodière et Pont, III, 1883. Colmet de Santerre, VI, 232 bis II. Marcadé, VI. art. 1560, No. I. Troplong, IV, 3521. Aubry et Rau, V, § 537, p. 562. Jouitou, I, 203 urm. Tessier, II, p. 4, text şi nota 687. Seriziat, 195, p. 279, 280. Pand. fr., *Mariage*, II, 10729 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2348 urm. Cpr. C. Montpellier, D. P. 1899. 1. 353. Vedĭ şi Cas. fr. D. P. 94. 1. 407. Sirey, 95. 1. 218.

[4]) Planiol, III, 1529, *in fine*. Pand. fr., II, 10745 urm. Rodière et Pont, III, 1883. Guillouard, IV, 1884, *in fine*. Aubry et Rau, V, § 537, p. 562. Baudry, III, 407, *in fine*. Dépinay, *op. cit.*, p. 258.

imobilului înstrăinat n'ar fi fost declarată de soţi [1]), saŭ când eĭ ar fi declarat că imobilul este parafernal, pe când în realitate el era dotal [2]).

Casul în care soţiĭ ar fi întrebuinţat monopere frauduloase. Art. 960.

Dar dacă soţiĭ saŭ măcar unul din eĭ nu s'aŭ mărginit a face declaraţiĭ mincinoase, pe care terţiul era dator să le controleze, ei a întrebuinţat manopere dolosive spre a induce pe acest din urmă în eroare, terţiul achisitor va putea cere anularea contractului, pentru-că consimţimîntul sĕŭ n'a fost de astă dată liber (art. 960) [3]).

Casul în care bărbatul a înstrăinat fondul dotal ca al sĕŭ propriŭ.

Ce trebue să decidem în caz când bărbatul ar fi înstrăinat fondul dotal ca al sĕŭ propriu ? Chestiunea este controversată ; însă vom decide şi de astă dată că dobîndi-torul imobilului dotal nu are acţiunea în anulare, pentru-că art. 1255 nu-ĭ conferă această acţiune nicĭ într'un caz [4]).

Creditoriĭ bărbatului.

O altă consecinţă a caracterului relativ a nulităţeĭ înstrăinăreĭ este că acţiunea în anulare nu poate nicĭ într'un caz fi exercitată de creditoriĭ bărbatului, pentru-că, de şi el are exerciţiul acesteĭ acţiunĭ, în timpul căsătorieĭ, totuşi nu este vorba, în specie, de o acţiune bănească, ci de o acţiune eminamente personală, pe care el o exercită în calitate de cap al familieĭ şi care, ca atare, după art. 974, îĭ este exclusiv personală [5]).

Creditoriĭ chirografarĭ aĭ femeeĭ. Controversă.

Aceeaşi soluţie este generalmente admisă în privinţa creditorilor chirografarĭ aĭ femeĭ, chiar anterioră căsătorieĭ, pentru-că acţiunea lor ar fi contrară scopului regimului dotal, sub care inalienabilitatea fondului dotal a fost

[1]) Pand. fr., II, 10736 urm. şi autoriĭ citaţi în nota 3 p. 317.

[2]) Guillouard, IV, 1884. Troplong, IV, 3521. Pand. fr., II, 10741. Répert. Sirey, *Dot*, 2360. Baudry et Surville, III, 1799, p. 546.—*Contrà* : Rodière et Pont, III, 1883.

[3]) Pand. fr., II, 10742. Répert. Sirey, *Dot*, 2359. Odier, III, 1339. Troplong, IV, 3523. Guillouard, IV, 1885. T. Huc, IX, 486. Baudry et Surville, III, 4799, p. 546.

[4]) Troplong, IV, 3522.—*Contrà* : Pand. fr., II, 10744 şi autoriĭ citaţi acolo. Aceştĭ autoriă conferă, în asemenea caz, acţiunea în anulare terţiului achisitor, prin aplicarea principiilor de la vînzarea lucrului altuia (art. 1599 C. fr., eliminat de legiuitorul nostru).

[5]) Cpr. Guillouard, IV, 1887. Odier, III, 1329. Colmet de Santerre, VI, 232 bis V. Rodière et Pont, III, 1872. Troplong, IV, 3530. Marcadé, VI, art. 1560, No. V. Aubry et Rau, V, § 537, p. 562. Pand. fr., II, 10748. Répert. Sirey, *Dot*, 2363. Planiol, III, 1532. T. Huc, IX, 487, *in fine*.—Cât pentru moştenitoriĭ bărbatului, nu maĭ rĕmâne îndoială că eĭ nu aŭ nicĭ-un drept, pentru-că el însu-şĭ ne putênd să

stabilită în interesul exclusiv al familiei, iar nu în acel al creditorilor [1]).

Creditorii femeei posteriori căsătoriei.

Cât pentru creditorii posteriori căsătoriei, ei nu aŭ acțiunea revocatorie saŭ în anulare, pentru-că ei n'ar avea nicĭ-un drept asupra fondului dotal, chiar dacă el ar reîntra în patrimoniul femeei.

Creditorii ipotecari ai femeei.

Dar dacă această chestiune este controversată în privința creditorilor chirografarĭ, nicĭ-o controversă nu mai e cu putință în privința creditorilor cari ar avea o ipotecă asupra fondului dotal, constituită fie înainte de căsătorie, fie în urma căsătoriei, în casurile în care acest fond este alienabil. Acești creditorĭ având, în adevĕr, un drept real asupra fondului dotal, trebue să-l poată urmări în orĭ-ce mână ar trece și să-l facă să reintre în patrimoniul femeei, din care el nu putea să easă [2]).

Garantarea înstrăinărei fondului dotal.

Din caracterul relativ al acțiunei în nulitate a înstrăinărei fondului dotal, se trage conclusia că înstrăinarea acestuĭ fond poate fi garantată de un terțiŭ și chiar de bărbat [3]), saŭ de femee [4]).

---

exercite acțiunea de cât în timpul căsătoriei, căsătoria este desfăcută prin moartea sa.

[1]) Chestiunea este însă foarte controversată. Vedĭ autoritățile citate într'un sens și în altul în t. V a Coment. noastre, p. 209, nota 3, și la autoritățile citate acolo, *adde*: în favoarea acțiunei creditorilor: Odier, III, 1336. Pand. fr., *Mariage*, II, 10751 urm. T. Huc, IX, 487, *in fine*. Planiol, III, 1533. C. Bordeaux, D. P. 1902. 2. 244; iar în contra dreptuluĭ creditorilor, vedĭ C. Paris, D. P. 1902. 2. 284. Répert. Sirey, *Dot*, 2372 urm. Cubain, *Droit des femmes*, 378. p. 234.—După Jouitou (I, 206, p. 229 urm.), creditorii chirografarĭ aĭ femeei n'ar putea să ceară revocarea înstrăinărei de cât atuncĭ când ea ar fi fost făcută în frauda drepturilor lor (art. 975). Vedĭ și distincțiunea propusă de Rodière et Pont (III, 1873).

[2]) Cpr. Marcadé, VI, art, 1560, No. V. Guillouard, IV, 1888. Aubry et Rau, V, § 537, p. 563, text și n. 26. Pand. fr., *Mariage*, II, 10755. Répert. Sirey, *Dot*, 2370. Dépinay, *op. cit.*, p. 258.

[3]) Cpr. Rodière et Pont, III, 1876. Guillouard, IV, 1900. Troplong, IV, 3517, *in fine*, și *Cautionnement*, 87. Ponsot, *Cautionnement*, 55. T. Huc, IX, 488. Baudry et Surville, III, 1804. Aubry et Rau, V, § 537, p. 561, text și nota 20. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 7, text și nota 689. Pand. fr., *Mariage*, II, 10758 și *Caution-Cautionnement*, 184. Laurent, XXVIII, 147. C. Grenoble, Sirey, 48. 2. 55. D. P. 48. 2. 52.—*Contrà*: Merlin, Répert. *v°* *Dot*, § 8, No. V.

[4]) Cpr. Guillouard, IV, 1903. Baudry et Surville, III, 1804.

Confirmarea din partea femeeĭ.

In fine, vom vedea maĭ la vale că nulitatea care resultă din înstrăinarea fondului dotal poate fi acoperită prin confirmarea femeeĭ, atunci când incapacitatea sa nu maĭ există, adecă : în urma desfacereĭ căsătorieĭ. (Vedĭ *infrà*, p. 325 urm.)

Persoanele care pot exercita acţiunea.

Până acum ne am ocupat numaĭ despre aceĭ cari nu pot exercita acţiunea în anulare. Persoanele care o pot exercita sunt, după art. 1255, bărbatul, însă numaĭ în timpul căsătorieĭ, femeea şi moştenitoriĭ eĭ.

Acţiunea bărbatuluĭ.

Bărbatul avênd, în timpul căsătorieĭ, administraţia bunurilor dotale (art. 1242), poate, *cât timp ţine căsătoria*, dacă n'a intervenit o separaţie de patrimoniĭ [1]), să ceară revocarea înstrăinăreĭ fondului dotal, consimţită în afară de casurile permise de lege, fie că înstrăinarea a fost autorisată de justiţie, fie că ea a fost consimţită de dînsul

---

Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXI. Rodière et Pont, III, 1880. Aubry et Rau, V, § 537, p. 572, text şi nota 51. C. Bordeaux, Sirey, 91. 2. 235 (şi nota luĭ Lacoste).— *Contrà* : T. Huc, IX, 488.

Bărbatul este garant al vînd̦ăreĭ, conform dreptuluĭ comun (art. 1337), chiar dacă el n'a promis asemenea garanţie. Aceasta lasă a se presupune că el a intervenit în contractul de vînd̦are, fie-că el a înstrăinat singur imobilul, fie că l-a înstrăinat împreună cu femeea, fără a declara dotalitatea luĭ. Cpr. Baudry et Surville, III, 1805, p. 560 şi 1813. T. Huc, IX, 487. Albert Wahl, nota în Sirey, 97. 4. p. 33, col. 1. Planiol, III, 1536.

Cât pentru femeea vînd̦ătoare, ea nu datoreşte, după părerea generalmente admisă, garanţia *de drept* (art. 1337), ci numaĭ acea *de fapt*, adecă : dacă a promis-o prin contract, şi în asemenea caz, numaĭ bunurile sale parafernale sunt obligate. (Vedĭ *infrà*, p. 321, nota 2). Cpr. Baudry et Surville, *loco cit.*, p. 561. Vigié, III, 536. Jouitou, I, 219. Rodière et Pont, III, 1880. Aubry et Rau, V, § 537, p. 572, nota 51. Guillouard, IV, 1922. Ricci, *Diritto civile italiano*, VII, 42. Cas. fr., C. Pau, şi Montpellier, D. P. 46. 1. 332. Sirey, 46. 1. 865. D. P. 51. 1. 193. Sirey, 51. 1. 465. Sirey, 56. 2. 286. Sirey, 69. 2. 49. Cas. Napoli, Sirey, 97. 4. 33.— Vedĭ însă, Taulier, V, p. 336. Planiol, III, 1536. A. Wahl, nota citată în Sirey, 97. 4. 33.

[1]) Legea spune, în adevĕr, în mod implicit că dreptul bărbatuluĭ încetează prin separaţia de patrimoniĭ, de-vreme-ce, în urma eĭ, acţiunea aparţine femeeĭ. Cpr. Laurent, XXIII, 505. Arntz, III, 400. Planiol, III, 1532. Jouitou, I, 187. Baudry, III, 410. Troplong, IV, 3528. Pand. fr., II, 10767, şi toţi autoriĭ.

şi de soţia sa [1]), fiind însă responsabil de daune de câteorĭ n'a declarat terţiilor că imobilul înstrăinat este dotal.

Trecem acum la acţiunea femeeĭ. Ea este în drept a provoca anularea înstrăinăreĭ, chiar dacă a figurat ca vîndĕtoare în act, pentru-că ea nu are capacitatea de a înstrăina, şi concursul sĕŭ la actul de înstrăinare n'o poate obliga. Femeea poate exercita acţiunea revocatorie, chiar dacă ea a garantat în mod expres înstrăinarea ; obligaţia sa nu va putea, însă, în asemenea caz, fi executată de cât asupra bunurilor sale parafernale [2]). Acţ. femeeĭ.

[1]) Pand. fr., II, 10760 urm. Jouitou, I, 187. C. Grenoble, Sirey, 33. 2. 427.—Bărbatul ar fi în drept a cere revocarea înstrăinăreĭ, în timpul căsătorieĭ, chiar când el ar fi obligat a garanta pe terţiul achisitor, adecă când ar fi luat parte la înstrăinare, saŭ ar fi luat anume obligaţia de garanţie. Acţiunea sa n'ar putea fi respinsă prin maxima cunoscută : *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio*, pentru-că atacând înstrăinarea, el nu lucrează în numele sĕŭ personal, ci în calitate de administrator al bunurilor dotale. Nu se poate, decĭ, respinge acţiunea sa prin o excepţie trasă din obligaţia sa personală. Veḑĭ în acest sens : Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text şi nota 31. Rodière et Pont, III, 1871. Troplong, IV, 3525, 3526. Guillouard, IV, 1895. Baudry, III, 408. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XIX. Pand. fr., II, 10759. Planiol, III, 1534. C. Pau, Sirey, 59. 2. 404.—*Contrà* : Odier, III, 1345.

Acţiunea bărbatuluĭ ar putea, însă, fi respinsă prin aplicarea maximeĭ. *Quem de evictione tenet actio*, etc., când el fiind personal obligat la garanţie, n'ar maĭ exercita acţiunea în calitate de administrator al bunurilor dotale, ci în calitate de moştenitor al femeeĭ. Cpr. Pand. fr., II, 10764. Guillouard, IV, 1899. Odier, III, 1345, 1347. Troplong, VI, 3552. Marcadé, VI, art. 1560, No. IV. Aubry et Rau, V, § 537, p. 566, text şi nota 35.—Aceeaşĭ excepţie ar fi oposabilă femeeĭ, când ea ar cere anularea înstrăinăreĭ, în calitate de moştenitoare a bărbatuluĭ. Guillouard, IV, 1898. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10790 urm. şi autorităţile citate acolo.

[2]) Femeea avênd, în adevĕr, libera dispoziţie a bunurilor sale parafernale, poate, în mod valid, să le oblige atât prin obligaţia de garanţie contractată de dînsa, cât şi prin orĭcare altă causă ; căcĭ a declara nulă asemenea garanţie ar fi a întinde beneficiul dotalităţeĭ la bunurile sale parafernale, ceea ce este inadmisibil. Veḑĭ în acest sens : Guillouard, IV, 1903. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXI. Rodière et Pont, III, 1880. Odier, III, 1346. Aubry et Rau, V, § 537, p. 572, text şi nota 51. Planiol, III, 1536. Bau-

Ea fiind incapabilă de a-şi înstrăina fondul dotal, este de asemenea incapabilă de a se obliga să respecte această înstrăinare. Acţiunea eĭ nu va putea, deci, nicĭ într'un caz fi respinsă prin aplicarea maximeĭ: *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio* [1]).

Femeea nu poate, însă, exercita acţiunea în anulare de cât atunci când bărbatul perde acest drept, adecă: în urma desfacereĭ căsătorieĭ, saŭ a separaţieĭ de bunurĭ. Cât timp bărbatul administrează dota femeeĭ, acţiunea nu-ĭ aparţine de cât luĭ [2]).

Drepturile ce are femeea în contra bărbatuluĭ sĕŭ. Controversă.

De câte-orĭ fondul dotal a fost înstrăinat numaĭ de bărbat, saŭ de femee, cu concursul luĭ, femeea are, după părerea generală, douĕ drepturĭ deosebite: 1° acela de a cere revocarea înstrăinăreĭ; şi 2° acela de a cere ca bărbatul saŭ moştenitorii luĭ s'o despăgubească de valoarea

dry et Surville, III, 1804. Tessier, II, p. 78. Pand. fr., II, 10936 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 1255 urm. C. Bordeaux, Sirey, 91. 2. 235 (şi nota luĭ Lacoste).—*Contrà*: Marcadé, VI, art. 1560, No. IV. Jouitou, I, 219, p. 245 urm. Troplong, IV, 3543. 3544. Massé-Vergé, IV, § 670, p. 235, nota 19. Rolland de Villargues, Répert. t. VIII, v° *Régime dotal*, 239. Cubain, *Dr. des femmes*, 367, p. 227, 228. C. Limoges, Riom şi Agen, D. P. 45. 2. 148 şi 150. Sirey, 45. 2. 28. Sirey, 48. 2. 602. D. P. 49. 2. 6.

[1]) Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text şi nota 32. Guillouard, IV, 1896. Odier, III, 1346. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXI. Pand. fr., *Mariage*, II, 10769. Répert. Sirey, *Dot*, 2387 urm. Planiol, III, 1534.

[2]) Guillouard, IV, 1894. Odier, III, 1331. Baudry, III, 410. Troplong, IV, 3451. Laurent, XXIII, 505. Jouitou, I, 186. Seriziat, *op. cit.*, 184, p. 265. Planiol, III, 1532. Rodière et Pont, III, 1871. Colmet de Santerre, VI, 232 bis IV. Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text şi nota 30. Tessier, *op. cit.*, II, p. 75 urm. No. 86, text şi nota 761. Pand. fr., *Mariage*, II, 10771 urm.—Vedĭ însă Toullier D., VII, partea II, 228. C. Rouen, Sirey, 40. 2. 70, şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1884, No. 16. După această din urmă părere, femeea ar putea, chiar *în timpul căsătorieĭ* şi înaintea separaţieĭ de bunurĭ, să ceară anularea înstrăinăreĭ fondului dotal, cu autorisarea bărbatului, soluţie contrară atât textului şi spiritului art. 1255, cât şi chiar art. 1242, § 2. „Considerând, dice Curtea din Galaţi (*Dreptul* din 1890, No. 26), că femeea saŭ moştenitorii eĭ pot cere revocarea înstrăinăreĭ în curs de dece anĭ după desfacerea căsătorieĭ, *prin urmare şi înainte de această desfacere...*“ Eroare foarte mare, căcĭ am arătat că, în timpul căsătorieĭ, numaĭ bărbatul are acţiunea în anulare.

imobilelor înstrăinate. Femeea poate să aibă interes a se întoarce în contra bărbatului sĕŭ, în loc de a cere anularea orĭ revocarea înstrăinăreĭ, de câte-orĭ imobilul înstrăinat a perit, saŭ a fost degradat prin faptul dobînditorului luĭ, devenit insolvabil, saŭ atuncĭ când acest imobil ar fi perdut prin alte împrejurărĭ din valoarea sa [1].) „Această opțiune a femeeĭ a fost contestată, dice Planiol (III, 1531), fiind-că art. 1560 (al nostru 1255) nu vorbește de dînsa; acțiunea contra bărbatului resultă însă din dreptul comun, și tăcerea textelor nu poate să lipsească pe femee de beneficiul eĭ". Această opțiune între acțiunea revocatorie și acea în despăgubire contra bărbatului, a fost recunoscută de Curtea de casație din Franța și în dreptul roman [2]).

Aplicarea art. 1164.

Acțiunea în anulare întrodusă de femee este admisibilă, chiar dacă înstrăinarea i-ar fi folosit personal, rĕmânênd ca dobînditorul imobilului s'o acționeze în repetiție, conform art. 1164 [3]).

[1]) Vedĭ Aubry et Rau, V, § 537, p. 563, text și nota 27. Guillouard, IV, 1891. Baudry, III, 413. Planiol, III, 1531. Jouitou, I, 225, 227 urm. Dutruc, *Sépar. de biens*, 447 urm., p. 315 urm. Cubain, *Dr. des femmes*, 375, p. 231, 232. Rodière et Pont, III, 1874. T. Huc, IX, 486, p. 579. Benech, *op. cit.*, 111 urm. p. 248 urm. Troplong, *Hypoth.*, II, 612 urm., p. 504 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 10780 și numeroasele decisiĭ citate acolo. Répert. Sirey, *Dot*, 2429 urm. Cpr. și Trib. Riom, *Pand. Période*. 87. 2. 421.—*Contrà*: Grenier, *Hypoth.*, I, 260. Taulier, *op. cit.*, V, p. 338. Seriziat, *op. cit.*, 194, p. 275 urm. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 261, p. 369 urm. Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, IV, p. 164 urm.

[2]) Vedĭ Sirey, Recueil général, t. VI (anĭ 1819—1821), 1, p. 475, coloana 3. Vedĭ și Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3811, nota 1. Iată textul pe care se întemeiază Curtea supremă din Franța: „*Volumus itaque eam (mulierem)* **in rem** *actionem in hujusmodi rebus quasi propriis habere*, **et hypothecariam** *omnibus anteriorem possidere: ut sive ex naturali jure ejusdem mulieris res esse intelligantur, sive secundùm legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse videantur*, **per utramque viam,** *sive* **in rem,** *sive* **hypothecariam,** *ei plenissime consulatur...*" L. 30, *in medio*, Cod., *De jure dotium*, 5. 12. Vedĭ însă Benoit, *Tr. de la dot*, I, 261, p. 371, care contestă că din acest text ar resulta pentru femee o acțiune ipotecară asupra bunurilor bărbatului. Cetească orĭ-cine acest text și va vedea cât de greșită este interpretarea dată de acest autor.

[3]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 47. 1. 180. D. P. 47. 1. 209. Pand. fr., *Mariage*, II, 10794. Vedĭ și *infrà*, p. 331.

Casul în care femeea a participat la fraudă.

De câte-orĭ femeea a participat la fraudă saŭ la simulaţia care înconjoară înstrăinarea fondului dotal, acţiunea eĭ nu va fi admisă, dacă concursul eĭ la act întruneşte caracterul unuĭ delict saŭ unuĭ quasi-delict [1]); ea fiind însă admisibilă în casul contrar.

Casul în care bărbatul este solvabil.

Acţiunea revocatorie din partea femeeĭ este admisibilă chiar dacă bărbatul eĭ ar fi solvabil, pentru-că această acţiune nu este o acţiune subsidiară, ci o acţiune principală [2]).

Trib. competent.

Femeea, a căruĭ imobil dotal a fost înstrăinat în afară de casurile prescrise de lege, saŭ fără îndeplinirea formelor legale, nu are de cât douĕ acţiuni: acţiunea în revocare saŭ în anulare a înstrăinăreĭ, şi acţiunea în despăgubire contra bărbatuluĭ sĕŭ; ea nu poate să ceară plata din noŭ de la dobînditorul imobiluluĭ [3]).

Acţiunea prin care femeea cere revocarea saŭ anularea înstrăinăreĭ fondului dotal şi apoĭ revendicarea acestuĭ fond din mâna terţiuluĭ dobînditor [4]), este de competinţa tribunaluluĭ situaţieĭ imobiluluĭ, iar nu de acea a tribunaluluĭ domiciliuluĭ dobînditoruluĭ acestuĭ imobil [5]).

Acţiunea moştenitorilor femeeĭ.

După art. 1255, moştenitoriĭ femeeĭ aŭ aceleaşĭ drepturĭ ca şi dînsa, contra terţiuluĭ dobînditor al imobiluluĭ dotal [6]), şi trebue să asimilăm moştenitorilor pe representanţiĭ femeeĭ *(les ayants cause)* cari aŭ dobîndit în mod regulat bunurile dotale ale femeeĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ. Ast-fel, s'a decis că cumpărătorul imobiluluĭ dotal, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, fiind învestit cu plenitudinea drepturilor de proprietate care aparţineaŭ femeeĭ vîndĕtoare, este în drept a contesta validitatea ipotece-

---

[1]) Ştim, în adevĕr, că femeea rĕspunde, chiar cu dota eĭ inalienabilă, în privinţa delictelor şi quasi-delictelor eĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 80, 245 şi 260, 261. Cpr. şi C. Gabrielescu, *Gaz. Craioveĭ* din 14 Februarie 1890, No. 6.

[2]) Cpr. Pand. fr., II, 10799. Tessier, *op. cit.*, II, p. 3, text şi nota 685.

[3]) Pand. fr., *Mariage*, II, 10822.

[4]) Veḑĭ *infrà*, p. 327, nota 5.

[5]) Pand. fr., 10828 şi autorităţile citate acolo.

[6]) Ce trebue să decidem în caz când moştenitoriĭ femeeĭ sunt în acelaşĭ timp şi moştenitoriĭ bărbatuluĭ? Veḑĭ în această privinţă distincţiunea făcută de autorĭ, în Pand. fr., *Mariage*, II, 10830 urm.

lor care au fost constituite fără drept asupra acestuĭ imobil, în timpul căsătorieĭ [1]).

Excepțiile o-posabile ac-țiuneĭ în a-nulare.

Care sunt fînele de neprimire saŭ excepțiile ce pot fi opuse acțiuneĭ în revocare saŭ în anulare a înstrăinăreĭ fondului dotal? Confirmarea înstrăinăreĭ, prescrierea acțiuneĭ, și excepția de garanție. Despre aceasta din urmă ne-am ocupat *suprà*, p. 321, nota 1. Vom trata deci aci numaĭ despre confirmare și prescripție.

Confirmarea din partea bărbatuluĭ.

Maĭ întâĭ de toate, în cât privește confirmarea, nu maĭ încape îndoială că ea nu poate să emane de la bărbat, pentru-că el ne fiind proprietarul imobiluluĭ dotal, nu poate să-l înstrăineze nicĭ direct, nicĭ indirect, prin efectul uneĭ confirmărĭ [2]).

Confirm. din partea fe-meeĭ în tim-pul căsăto-rieĭ.

In cât privește pe femee, nicĭ-o confirmare nu este, de asemenea, cu putință, în timpul căsătorieĭ, pentru-că, în acest timp, imobilul fiind inalienabil, el nu poate fi înstrăinat nicĭ direct, nicĭ indirect [3]).

Confirm. în urma separa-țieĭ de patrimoniĭ.

Tot pentru aceleași motive, confirmarea nu poate să aibă loc în urma separațieĭ de patrimoniĭ; căcĭ, după cum știm, inalienabilitatea nu încetează prin faptul acesteĭ separărĭ [4]).

Confirm. în urma desfa-cereĭ căsătorieĭ.

In urma desfacereĭ căsătorieĭ, însă, fie prin moartea bărbatuluĭ, fie prin divorț, femeea poate să confirme înstrăinarea imobiluluĭ dotal; căcĭ fiind vorba, în specie, precum am vĕdut, de o nulitate relativă, orĭ-ce nulitate de acest fel poate să dispară prin efectul confirmăreĭ. Inalienabilitatea avênd, în adevĕr, de temeiŭ incapacitatea femeeĭ și această incapacitate încetând prin desfacerea căsătorieĭ, nimic nu se maĭ opune ca femeea, redevenită ca-

---

[1]) Cpr. C. Pau, D. P. 61. 2. 149. Pand. fr., *v° cit.*, II, 10833.

[2]) Laurent, XXIII, 510. Guillouard, IV, 1906. Pand. fr., *Mariage*, II, 10835. Répert. Sirey, *Dot*, 2518.

[3]) Guillouard, Laurent, *loco cit.* Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXII. Aubry et Rau, V, § 537, p. 566. T. Huc, IX, 489. Planiol, III, 1537. C. Limoges, D. P. 80. 2. 255. Sirey, 79. 2. 232. Cas. fr. D. P. 67. 1. 475. Sirey, 68. 1. 121. Cas. rom., C. Galați, Bulet. S-a I, 1891, p. 300 și *Dreptul* din 1890, No. 26. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 54.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 248 urm. Cpr. și Cas. rom. *C. judiciar* din 1901, No. 85. Aubry et Rau, Guillouard, *loco cit.* Pand. fr., II, 10837. Planiol, III, 1537. C. Riom, D. P. 49. 2. 140. Sirey, 49. 2. 147.

pabilă, să poată confirma înstrăinarea neregulat făcută în timpul incapacităţeĭ sale [1]).

Confirm. prin testament.

Confirmarea, care ar resulta din testamentul femeeĭ, făcut în timpul căsătorieĭ, se consideră ca posterioară căsătorieĭ, fiind-că testamentul nu-şĭ produce efectele sale de cât la moartea eĭ [2]).

Casurile în care fondul dotal este declarat alienabil prin conv. matrimonială.

Confirmarea înstrăinăreĭ fondului dotal este cu puţinţă în timpul căsătorieĭ, de câte-orĭ contractul matrimonial declară fondul dotal alienabil (art. 1252). In asemenea caz, însă, nu poate să fie vorba de cât de confirmarea înstrăinăreĭ făcută de bărbat, căcĭ înstrăinarea la care ar fi participat şi femeea este validă *ab initio* [3]). De câte orĭ, decĭ, înstrăinarea imobilului dotal emană numaĭ de la bărbat, şi femeea declară că voeşte s'o menţină, există o adevĕrată confirmare, iar nu o nouă vînḍare [4]).

Cum poate să aibă loc confirmarea.

Dreptul de confirmare, pe care îl are femeea, îl aŭ şi moştenitoriĭ eĭ [5]). Confirmarea poate, conform dreptuluĭ

---

[1]) Pand. fr., II, 10839. Répert. Sirey, *Dot*, 2525 urm. Guillouard, IV, 1907. Odier, III, 1358 urm. Troplong, IV, 3565. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 566. Colmet de Santerre, VI, 322 bis XXII. Rodière et Pont, III, 1882. Baudry, III, 413. T. Huc, IX, 489. Tessier, II, No. 84, p. 44 urm. Cas. fr. D. P. 59. 1. 323. Sirey 60. 1. 35. Cpr. Trib. Suceava şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1886, No. 18 şi din 1901, No. 84.

[2]) Guillouard, IV, 1908. Tessier, II, p. 45. Troplong, IV, 3566. Odier, III, 1247. Planiol, II, 1295 (ed. a 2-a). Baudry, II, 1245, *in fine*. Rodière et Pont, III, 1769. T. Huc, IX, 489, p. 582. Pand. fr., II, 10841. Répert. Sirey, *Dot*, 2530 urm. Apostol, *op. cit.* p. 139. C. Riom, D. P. 57. 2. 180. Sirey, 57. 2. 602. C. Caen, Sirey, 88. 2. 171. D. P 88. 2. 299. Veḍĭ şi t. VII a Coment. noastre, p. 54, text şi nota 4.

[3]) Pand. fr., II, 10842. Guillouard, IV, 1907. Cas. fr. D. P. 70. 1. 331. Sirey, 70. 1. 199.

[4]) Cpr. Guillouard, IV, 1909. Pand. fr., II, 10863.—Veḍĭ însă Laurent (XXIII, 511) şi Jouitou (I, 215, p. 242) cari vĕd în consimţimîntul femeeĭ o nouă vînḍare, aşă că dreptul de proprietate n'ar fi transmis achisitoruluĭ de cât prin al doilea contract, fără efect retroactiv de la data primuluĭ contract.

[5]) Pand. fr., II, 10844. T. Huc, IX, 489, p. 582. Curtea din Bordeaux a decis, pentru casul când s'ar conferi creditorilor femeeĭ dreptul de a cere anularea înstrăinăreĭ fondului dotal (veḍĭ asupra acesteĭ controverse *suprà*, p. 319, text şi nota 1) că confirmarea din partea femeeĭ saŭ a moştenitorilor eĭ nu împedică acţiunea creditoruluĭ, care ar fi introdus acţiunea sa înainte de intervenirea confirmareĭ. Veḍĭ

comun, să aibă loc atât expres cât şi tacitamente. Confirmarea expresă va trebui să întrunească condiţiile prescrise de art. 1190, iar acea tacită va consista în executarea voluntară a actului de înstrăinare a fondului dotal (art. 1167) [1]).

Apreciarea instanţelor de fond.

Faptul din partea femeei de a primi dobînda preţului înstrăinărei va putea fi considerat, după împrejurări, ca o executare voluntară de natură a acoperi nulitatea înstrăinărei [2]), judecătorii fondului având puterea discreţionară de a aprecia împrejurările de fapt din care poate să resulte confirmarea tacită a înstrăinărei fondului dotal [3]).

Efectele confirmărei.

Confirmarea expresă, saŭ tacită, consolidează dreptul de proprietate al terţiului achisitor, a căruĭ titlu devine inatacabil cu *efect rectroactiv*. Ea conferă femeei dreptul de a cere de la cumpărător preţul înstrăinărei, dacă acest preţ n'a fost încă plătit, saŭ de la bărbat, dacă acest din urmă l-a primit fără a-l fi întrebuinţat [4]).

Confirm. tacită.

Dacă femeea a lasat să treacă ḑece anĭ de la desfacerea căsătorieĭ, există din partea eĭ o ratificarea tacită.

Prescripţie.

Prescripţia este, în adevĕr, o excepţie care se poate invoca de terţiul achisitor, saŭ de moştenitoriĭ luĭ, contra acţiuneĭ în anulare saŭ în revocare a înstrăinărei fondului dotal [5]). Termenul acesteĭ prescripţiĭ este în totdeauna de

---

Sirey, 91. 2. 233, 234. Această soluţie este însă criticată. Veḑi Répert. Sirey, *Dot*, 2522.

[1]) Guillouard, IV, 1908. Aubry et Rau, V, § 537, p. 567. Pand. fr., *Mariage*, II, 10845 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2529 urm. T. Huc, IX, 489.

[2]) Guillouard, Aubry et Rau, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 1882. Pand. fr., II, 10854. Répert. Sirey, *Dot*, 2347 urm. T. Huc, IX, 489.—Cu toate-acestea, chestia este controversată, şi unii vĕd în totdeauna în acest fapt o confirmare tacită (Seriziat, *op. cit.* 193, p. 273 urm. Tessier, II, p. 59, text şi nota 749), iar alţiĭ, din contra, nu vĕd în acest fapt o confirmare din partea femeeĭ (Benoit, I, 258, p. 364 urm.). Soluţia intermediară, pe care am enunţat-o mai sus, este singură juridică.

[3]) Pand. fr., II, 10857. Veḑi şi t. VII a Coment. noastre, p. 56. Cpr. C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1900, No. 53 şi *Dreptul* din acelaşi an, No. 51. *Dreptul* din 1901, No. 84.

[4]) Cpr. Planiol, III, 1357, *in fine*.

[5]) Femeea, ca să poată exercita acţiunea în revendicare a imobiluluĭ dotal, este ţinută ca maĭ întâĭ să ceară anularea înstrăinărei, când i se poate opune prescripţia acţiuneĭ

ḑece ani (art. 1255, 1900), fie că înstrăinarea emană de la ambii soți, fie numai de la femee, autorisată ori neautorisată [1]), fie că ea emană numai de la bărbat. Art. 1255 conferind, în adevĕr, femeei în toate casurile, fie că înstrăinarea este opera eĭ, fie a bărbatului, o acțiune în anulare, iar nu o acțiune în revendicare, art. 1900 este aplicabil în toate casurile [2]).

Casul în care bărbatul a înstrăinat fondul dotal ca al sĕŭ propriŭ.

Prescripția de ḑece ani este aplicabilă chiar în casul când barbatul ar fi înstrăinat fondul dotal *ca al sĕu propriŭ*, pentru-că calitatea luată de dînsul în actul de înstrăinare, nu schimbă acțiunea femeeĭ, care tot o acțiune în anulare rĕmâne [3]).

Punctul de plecare al prescripțieĭ.

Cunoscênd prescripția aplicabilă în specie, cată acum să determinăm punctul eĭ de plecare. Chestiunea este și de astă-dată controversată în Franța ; căcĭ, pe când unii susțin că, în caz de separație de patrimonii, prescripția de ḑece ani curge de la această separare [4]), soluție care era admisă și la Romani [5]); alții, din contra, admit că această prescripție nu curge de cât de la desfacerea căsă-

---

în anulare, prevĕḑută de art. 1255 și 1900 C. civ. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1901, No. 47.

[1]) Guillouard, IV, 1910. Pand. fr., *v° cit.*, 10864 și autoritățile citate acolo. Veḑĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 79, 80.

[2]) Marcadé, VI, art. 1560, No. V. Aubry et Rau, V, § 537, p. 567, text și nota 39, și autorii citați în t. VII a Coment. noastre, p. 80, nota 4. Cu-toate-acestea, chestiunea este foarte controversată în Franța, și unii nu aplică prescripția de ḑece ani, de câte-ori fondul dotal a fost înstrăinat numai de bărbat, ci prescripția de *treĭ-ḑecĭ de ani*, pentru-că bărbatul vînḑênd în specie lucrul altuia, acțiunea pe care o are femeea spre a-și lua înapoĭ imobilul sĕŭ pe nedrept înstrăinat, n'ar mai fi o acțiune în anulare. Veḑĭ autorii citați în t. VII a Coment. noastre, p. 80, nota 3. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Mariage*, II, 10870 urm. și Répert. Sirey, *Dot*, 2555 urm.

[3]) Marcadé, *loco cit.* Guillouard, IV, 1912. Cu-toate-acestea, există controversă și în această privință. Veḑĭ autorii citați în t. VII a Coment. noastre, p. 81, nota 1. Mai veḑĭ încă Pand. fr., *v° cit.*, 10872. Répert. Sirey, *Dot*, 2558 urm. Apostol, *op. cit.*, p. 130, 131.

[4]) Veḑĭ autorii citați în t. VII a Coment. noastre, p. 90, nota 5, la cari trebue să adăogăm : Planiol, III, 1635.

[5]) L. 30, Cod., *De jure dotium*, 5. 12. Veḑĭ t. VII a Coment. noastre p. 91, nota 1.

torieĭ, conform art. 1900 [1]). La noĭ, controversa este înlăturată prin termenii expreşi aĭ art. 1255, după care femeea şi moştenitoriĭ seĭ [2]) sunt în drept a exercita acţiunea în anulare saŭ în revocare a fondului dotal timp de ḑece aniĭ de la desfacerea căsătorieĭ, saŭ *de la separarea de patrimonii*.

Casurile în care prescripţia este în suspensie.

Dar, chiar dacă s'ar admite că separaţia de patrimonii ar face prescripţia cu putinţă, aceasta se va întâmpla foarte a-rare-oriĭ, de oare-ce, în cele maĭ multe casuriĭ, prescripţia va fi în suspensie din alte motive. In adevĕr, prescripţia ne curgênd în contra femeeĭ mărîtate, de câte-oriĭ acţiunea sa este de natură a se resfrînge contra bărbatuluĭ, trebue, după o teorie, să înlăturăm toate casurile în care bărbatul a luat parte la înstrăinare [3]) ;

[1]) Veḑi autorităţile citate în t. VII a Coment. noastre, p. 91, nota 2. Cpr. Baudry et Surville, III, 1807 şi 1872.

[2]) Prescripţia de ḑece aniĭ curge de la separaţia de patrimoniĭ nu numaĭ în privinţa femeeĭ, dar şi în privinţa moştenitorilor sĕĭ, dacă ea a murit înainte de expirarea termenuluĭ de ḑece aniĭ de la separaţia de patrimoniĭ. A admite, în adevĕr, în privinţa acestor din urmă, că prescripţia ar curge numaĭ de la desfacerea căsătorieĭ, ar însemna a le conferi un drept maĭ mare de cât avea autorul lor. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1901, No. 47. Veḑi şi t. VII a Coment. noastre, p. 80, nota 2. Cpr. Apostol, *op. cit.*, p. 140.

Dacă femeea a exercitat acţiunea, fie în timpul căsătorieĭ, fie în urma desfacereĭ eĭ, moştenitoriĭ nu maĭ aŭ nicĭ un drept, hotărîrea pronunţată faţă de femee, avênd faţă de dînşiĭ autoritatea lucruluĭ judecat. Dacă, în urma desfacereĭ căsătorieĭ, femeea a murit în decursul termenuluĭ prescris pentru exerciţiul acţiuneĭ, adecă înaintea expirăreĭ termenuluĭ de ḑece ani, însă fără a o fi exercitat, moştenitoriĭ o vor putea exercita în restul termenuluĭ ce a maĭ rĕmas a curge de la moartea eĭ şi pâna la împlinirea termenuluĭ de ḑece aniĭ, până când şi femeea ar fi putut s'o exercite.

[3]) Cpr. Planiol, III, 1636. Tessier, *op. cit.*, II, p. 105, nota 799. După această teorie, acţiunea femeeĭ contra terţiuluĭ detentor al imobiluluĭ dotal pe nedrept înstrăinat, se va resfrînge în contra bărbatuluĭ nu numaĭ atunci când el a luat parte la actul de înstrăinare ca covînḑĕtor, dar şi atunci când el s'ar fi mărginit a autorisa pe soţia sa. Această soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă, chiar în casul când bărbatul ar fi tras foloase personale din preţul înstrăinăreĭ imobiluluĭ, pentru-că *aliud est vendere, aliud vendenti consentire* (L. 160, Pr., Dig., *De regulis juris antiqui*, 50. 17). In adevĕr, în asemenea caz, femeea, iar nu cumpă-

căcĭ acţiunea pornită de femee dând terţiuluĭ evins un recurs în contra bărbatuluĭ, ea va fi imprescriptibilă, cu toată separaţia de bunurĭ. Trebue înlăturat, de asemenea, casul în care femeea a înstrăinat fondul dotal singură, fără nicĭ-o autorisare; căcĭ, în asemenea caz, existând două cause de anulare: inalienabilitatea doteĭ pe de o parte, şi lipsa de autorisare, pe de alta, prescripţia, în privinţa acţiuneĭ în anulare, care ar resulta din această din urmă causă, nu va începe a curge de cât de la desfacerea căsătorieĭ (art. 1900) [1]).

Prescripţia n'ar putea, decĭ, începe a curge de la separaţia de patrimoniĭ, de cât atunci când n'ar exista nicĭ-o altă causă de anulare străină de inalienabilitate şi când terţiul dobînditor n'ar avea nicĭ-un recurs de exercitat în contra bărbătuluĭ, adecă, în casurĭ foarte rare.

Trebue, însă, să observăm că faptul din partea femeeĭ de a nu fi exercitat acţiunea în termenul de ḑece anĭ de la separarea de patrimoniĭ, nu-ĭ închide dreptul de a o exercita în termenul de ḑece anĭ de la desfacerea căsătorieĭ; căcĭ prescripţia de ḑece anĭ fiind o confirmare tacită, această confirmare nu se poate produce în timpul căsătorieĭ, (veḑĭ *suprà*, p. 325), când ştim că imobilul dotal este inalienabil, chiar în urma separaţieĭ de patrimoniĭ. Soluţia contrară ar putea da loc la fraude care ar periclita averea dotală. In adevĕr, femeea n'ar avea de cât să-şĭ înstrăineze, în înţelegere cu bărbatul, fondul dotal, simulând, apoĭ, o separare de patrimoniĭ şi tăcând ḑece anĭ de la această separare, pentru ca înstrăinarea să devie inatacabilă. Or, asemenea soluţie n'a putut fi admisă de un legiuitor care voeşte ca dota imobiliară să nu poată fi înstrăinată de cât în anume casurĭ şi cu anumite formalităţĭ. Art. 1255 ar fi putut, decĭ, foarte bine să nu permită femeeĭ de a exercita acţiunea în anulare în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, ci numaĭ în urma desfacereĭ că-

---

rătorul imobiluluĭ dotal are acţiune contra bărbatuluĭ, din causa folosuluĭ ce el l-a tras din această înstrăinare. Nu se poate, decĭ, susţine că acţiunea femeeĭ se va resfrînge în contra bărbatuluĭ, adecă va determina punerea luĭ în causă în instanţă pornită de dînsa. Cpr. Valette, *Mélanges de dr., de jurisprud. et de législation*, I, p. 20, *ad notam*. Veḑĭ şi *suprà*, p. 259.

[1]) Cpr. Planiol, III, 1636. Valette, *op. cit.*, I, p. 19, nota 1. Baudry et Surville, III, 1807, p. 566.

sătorieĭ ; căcĭ atuncĭ ne maĭ fiind dotă, orĭ-ce confirmare, fie expresă, fie tacită, devine cu putință.

Efectele acțiuneĭ în anulare.

Ne a maĭ remas, pentru a termina comentariile art. 1255, de a determina efectele acțiuneĭ în revocare saŭ în anulare.

Restituirea imobiluluĭ dotal.

Efectul direct și cel maĭ însemnat al acțiuneĭ în anulare organisată de art. 1255, este de a obliga pe dobînditorul imobiluluĭ dotal a-l restitui *cum omni causa*, adecă : cu toate adaosele firești ce el a putut să primească prin aluviune, etc. [1])

Restituirea fructelor. Art. 485.

In privința fructelor, vom aplica dispoziția art. 485. Deci, dacă achisitorul imobiluluĭ a fost de bună credință, adecă dacă n'a cunoscut dotalitatea imobiluluĭ ce l-a cumparat, fructele vor fi ale sale, în tot timpul cât va ținea ignoranța saŭ eroarea sa. Dacă el n'a cunoscut viciul achisițiuneĭ sale de cât prin cererea în anulare introdusă contra luĭ, el nu va restitui fructele de cât din ḑiua cerereĭ, și aceasta orĭ-cine ar fi autorul eĭ : bărbatul, femeea, saŭ moștenitoriĭ femeeĭ [2]).

Drepturile achisitoruluĭ. Restituirea prețuluĭ.

Achisitorul evins are și el dreptul la restituirea prețuluĭ ce l-a plătit, însă întinderea acestuĭ drept variază după cum el îl cere de la bărbat, saŭ de la femee. Dacă bărbatul este acela care exercită acțiunea în anulare, el trebue să-ĭ restituească prețul întreg. Dacă însă femeea exercită acțiunea, în urma desfacereĭ căsătorieĭ saŭ separațieĭ de patrimoniĭ, ea nu este, în principiŭ, obligată a-ĭ restitui prețul. Ea nu-l va restitui de cât dacă s'a folosit de acest preț și în mĕsura folosuluĭ tras de dînsa (art. 1164) ; și încă și atuncĭ, obligația eĭ nu poate fi urmărită

[1]) Répert. Sirey, *Dot*, 2443. Pand. fr., *Mariage*, II, 10883 urm. Anularea înstrăinăreĭ se va resfrînge asupra terțiilor subachisitorĭ, cari ar fi dobîndit imobilul dotal de la achisitoriĭ precedenți, și aceasta prin aplicarea regulei : *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis.* Cpr. C. Aix, 8 Iulie 1890, Pand. fr., *loco cit.*

[2]) Guillouard, IV, 1916. Aubry et Rau, V, § 537, p. 570. Pand. fr., II, 10886 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2443 urm. și autoritățile citate acolo. In cât privește modul de a se aprecia buna saŭ reaua credință a achisitoruluĭ, atât în privința bărbatuluĭ cât și a femeeĭ, veḑĭ Pand. fr., II, 10896 urm. Répert. Sirey *v°* *cit.*, 2456 urm. Jouitou, I, 195, p. 215, 216.

asupra bunurilor ei dotale, ci numai asupra bunurilor parafernale. Această soluţie se impune prin interesul superior al conservăreĭ doteĭ. Ea este, pe de altă parte, conformă principiuluĭ că terţiul care n'a putut deveni creditorul femeeĭ dotale incapabile, de cât în limitele în care ea s'a înavuţit, nu poate, ca orĭ-ce alt creditor al femeeĭ dotale, pentru o causă posterioară căsătorieĭ, să aibă acţiune de cât asupra bunurilor sale parafernale [1]).

Dreptul terţiuluĭ de a fi despăgubit de cheltuelile făcute de dînsul.

In cât priveşte cheltuelile făcute de terţiul achisitor al imobiluluĭ dotal, el le poate cere toate de la bărbatul vîndător, dacă este de bună credinţă. Faţă cu femeea, el nu va fi însă despăgubit de cât în limitele plus-valueĭ aduse imobiluluĭ dotal [2]), fără a putea nicĭ într'un cas exercita dreptul de retenţie asupra imobiluluĭ, atât în casul când el are drept la restituirea preţuluĭ, cât şi la cheltuelile făcute de dînsul, saŭ la daune [3]).

Daunele ce pot fi datorite achisitoruluĭ.

Ultimul cap de cerere al terţiuluĭ achisitor a imobiluluĭ dotal, este relativ la daunele ce poate să-ĭ datorească bărbatul saŭ femeea.

---

[1]) Guillouard, IV, 1917. Jouitou, I, 220. Troplong, IV, 3548. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XX. Rodière et Pont, III, 1880. Odier, III, 1351. Benoit, I, 260. Tessier, II, p. 89, No. 87. Planiol, III, 1536, *in fine*. Aubry et Rau, V, § 537, p. 571. Pand. fr., II, 10794 şi 10900 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2462 urm. Cas. fr. şi C. Pau, D. P. 55. 1. 326. Sirey, 55. 1. 481. D. P. 68. 2. 237. Sirey, 69. 2. 69. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1881, p. 824 şi Bulet. 1882, p. 62. Veḑĭ şi *suprà*, p. 323, text şi nota 3.—Achisitorul are drept la restituirea preţuluĭ, când dovedeşte că acest preţ a folosit femeeĭ, chiar dacă el a fost de rea credinţă, afară de casul când el ar fi cumpărat imobilul pe riscul şi pericolul sĕŭ. Pand. fr., II, 10907.

[2]) Guillouard, IV, 1919. Pand. fr., *Mariage*, II, 10913. Jouitou, I, 220. Baudry, III. 411. Aubry et Rau, V, § 537, p. 571. Marcadé, VI, art. 1560, No. III, p. 93. Rodière et Pont, III, 1880, *in fine*. C. Pau şi Montpellier, D. P. 68. 2. 237. Sirey, 69. 2. p. 49 şi 69. Cas. Neapol, Sirey, 97. 4. 33 (cu nota luĭ A. Wahl).

[3]) Planiol, III, 1535. Cas. fr. D. P. 49. 1. 330. Sirey, 50. 1. 283. Répert. Sirey, *Dot*, 2503 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 10946 urm. Troplong, IV, 3533, 3555. Guillouard, IV, 1925. Odier, III, 1355. Aubry et Rau, V, § 537, p. 569, text şi şi nota 44. Jouitou, I, 232, p. 247. Glasson, *Dr. de rétention*, p. 72, 73. Vigié, III, 536.—*Contrà* : Rodière et Pont, III, 1877. Nicolas, *Étude sur le dr. de rétention*, 158. Toullier D., VII, partea II, 234. Duranton, IV, 382. Tessier, II, p. 94, nota 779, la finele paginei. Cas. Neapol, Sirey, 97. 4. 33.

Daune datorite de bărbat.

Bărbatul poate să-ĭ datorească daune de câte-orĭ el a vîndut imobilul dotal în numele sĕŭ personal, saŭ a garantat vînḑarea făcută de femee [1]), dacă a promis că femeea va confirma. Art. 1255 dispunênd, în partea sa finală, că bărbatul este supus la daune-interese cătră cumpărător, de câte-orĭ el n'a declarat în contract că imobilul vîndut este dotal, *a fortiori*, el va fi supus acesteĭ obligaţiĭ, dacă a făcut declaraţia mincinoasă că înstrăinarea imobiluluĭ vîndut era permisă prin contractul de căsătorie [2]).

El nu va datori însă daune de câte-orĭ a declarat prin contract că imobilul vîndut era dotal (argument *a contrario* din art. 1255) [3]), saŭ când va dovedi că terţiul cumpărător cunoştea de aiurea, *aliunde*, *extrinsecus*, dotalitatea imobiluluĭ cumpărat de dînsul [4]).

Daune datorite de femee.

In ceea ce priveşte pe femee, este evident că ea nu poate fi condamnată la daune cătră terţiul achisitor al imobiluluĭ dotal, dacă ea n'a luat parte la înstrăinare. Şi chiar în caz când ea ar fi luat parte la această înstrăinare, poziţia sa fiind maĭ avantajoasă de cât acea a bărbatuluĭ, ea nu este supusă la daune prin faptul că n'ar fi declarat în contract dotalitatea imobiluluĭ vîndut [5]).

Pentru ca ea să datorească daune terţiuluĭ achisitor, trebue să presupunem că ea s'a făcut faţă de dînsul culpabilă de dol saŭ fraudă [6]), saŭ că a garantat vînḑarea, ceea ce ştim că poate să facă [7]).

[1]) Bărbatul datoreşte daune cumpărătoruluĭ, în caz de a fi garantat vînḑarea făcută de femee, chiar dacă ar fi declarat prin contract dotalitatea imobiluluĭ înstrăinat, asemenea declaraţie înrîurind numaĭ asupra întindereĭ daunelor la care el ar putea fi condamnat. Cpr. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 570, nota 46. Guillouard, IV, 1920. Pand. fr., *v*° *cit.*, II, 10921.—*Contrà* : C. Pau, Sirey, 59. 2. 404.

[2]) Guillouard, IV, 1991. Aubry et Rau, V, § 537, p. 571. Pand. fr., *Mariage*, II, 10917 şi autorităţile citate acolo.

[3]) Pand. fr., *v*° *cit.*, II, 10920.

[4]) Guillouard, IV, 1921. Troplong, IV, 3535. Colmet de Santerre, VI, 232 bis XVIII. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 571, nota 47. Pand. fr., II, 10925 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2482 urm.—*Contrà:* Marcadé, VI, art. 1560, No. III. Rodière et Pont, III, 1879. Benoit, *op. cit.*, I, 267, p. 392 urm. Baudry, III, 409. Jouitou, I, 189, p. 211 urm. T. Huc, IX, 487, p. 580.

[5]) Cpr. Baudry, III, 411. Vigié, III, 536.

[6]) Cpr. Répert. Sirey. *Dot*, 2496.

[7]) Veḑĭ *suprà*, p. 319, text şi nota 4.

In casul întâi, fiind vorba de un delict saŭ quasi-delict, daunele vor putea fi urmărite asupra fondului dotal [1]), iar în casul al doilea, numaĭ asupra bunurilor parafernale [2]).

Condiţia doteĭ mobiliare în timpul căsătorieĭ.

Până acum ne-am ocupat numaĭ despre dota imobiliară şi am vĕḑut că ea este, în principiŭ, inalienabilă. Ce trebue să decidem în privinţa doteĭ mobiliare?

Dreptul roman.

Maĭ întâĭ, în cât priveşte dreptul roman, rĕspunsul nu poate fi îndoelnic. In adevĕr, nu numaĭ că sunt maĭ multe texte care nu prevĕḑ de cât inalienabilitatea *fondurilor* dotale [3]), dar încă sunt altele care permit înstrăinarea doteĭ mişcătoare [4]), de câte-orĭ bărbatul este solvabil [5]); căcĭ, în caz contrar, femeea a căreĭ dotă mişcătoare fusese înstrăinată avea, în momentul restituireĭ eĭ, o acţiune utilă în revendicare [6]).

Din cele maĭ sus expuse resultă, că, afară de casul de insolvabilitate a bărbatuluĭ, zestrea mişcătoare putea, în dreptul roman, să fie înstrăinată [7]). Este adevarat că

---

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 324, text şi nota 1; p. 245, text şi n. 4; p. 260, 261, etc.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 321, nota 2.

[3]) Veḑĭ L. unică, § 15, *in medio*, Cod., *De rei uxoriæ actione*, 5. 13, unde se ḑice: „*Fundum dotalem, non solum hypothecæ titulo dare, nec consentiente muliere, maritus possit, sed nec alienare*“. Auth. *Sive a me*, § 1, Cod., *Ad. S. Cons. Velleianum*, 4. 29: „*Multo magis idem in dotibus locum habet, ut non aliquid* **immobile** *pro ea alienetur vel obligetur*“. Insitit., II, 8, Pr. „*Etiam in eas res quæ in provinciali* **solo** *positæ sunt, interdicta alienatio vel obligatio*“. Veḑĭ şi parafrasa grecească a profesoruluĭ Theofil, asupra Institutelor luĭ Justinian, II, tit. 8, p. 243 urm. a traduc. Frégier (Paris, 1847).

[4]) Veḑĭ L. 3, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.—L. L. 1 şi 7, Cod., *De servo pignori dato manum.*, 7. 8. Aceste legĭ permit bărbatului de a libera sclaviĭ dotalĭ, şi ştiut este că robiĭ se consideraŭ ca lucrurĭ *(moventia)*. Cpr. Instit. *De empt. et venditione*, III, 23, § 3.—L. 32, § 2, Dig., *De legatis*, 31, II. Codul Caragea pune, de asemenea, ţiganiĭ pe acelaşĭ rênd cu dobitoacele (art. 27, partea III, capit. 17). Veḑĭ şi art. 30 din acelaş Cod, *loco cit.*

[5]) L. 1, Cod. *De servo pignori dato manumisso*, 7. 8.

[6]) L. 30, Cod., *De jure dotium*, 5. 12.

[7]) Veḑĭ Puchta, *Pandekten* (ed. a 10-a, 1866), § 417. Thibaut, *System des Pandektenrechts* (ed. a 9-a, 1846), § 448, text şi

Bartole a susținut contrarul, întemeindu-se pe legea 30, Cod., *De jure dotium*, 5. 12, însă această eroare a celebruluĭ jurisconsult italian a fost combătută cu succes, încă din secolul al 16-a, de către Cujacius [1]).

In dreptul vechiŭ francez, unele parlamente, precum era acel din Dijon, admiteaŭ principiile dreptuluĭ roman, iar altele, precum acel din Paris, întindeaŭ inalienabilitatea și la dota mobiliară [2]). Dreptul vechiŭ francez.

In cât privește dreptul nostru anterior, dota mobiliară era, de asemenea, alienabilă. Dr. vechiŭ român.

Codul Caragea prevede în termenĭ generalĭ că: „nicĭ bărbatul, nicĭ muerea nu pot în principiŭ să vêndă *zestrea*, saŭ s'o zălojească, saŭ să o dăruească“ (partea III, capit. 16, § 32); cu-toate-acestea, s'a decis, cu drept cuvînt, că acest text nu se referă de cât la *imobilul* dotal. „Considerând, dice Curtea supremă, că, pentru aplicarea puținelor dispoziținĭ ale Codului Caragea, putem recurge la dreptul roman Justinian ast-fel precum e în legislația bizantină, care a avut o aplicație imediată în țările române; că regulele dreptuluĭ roman Justinian sunt că bărbatul poate înstrăina tot ce i s'a dat ca zestre, afară de imobilele dotale (vedĭ Cod., 5, 12, *De jure dotium*; Dig., 23. 5 și Cod. 5. 23, *De fundo dotali)*, dispoziții care sunt reproduse si în Basilicale *(lib.* 29, tit. 1, capit. 110 și tit. 1, capit. 110 și tit 6); că, afară de acestea, aplicarea continuă a dispozițiilor Codului Caragea din partea III, capit. 16, § 26 urm. a fost în sensul dreptuluĭ roman, adecă că: numaĭ *imobilul dotal* este inalienabil; că această aplicare se confirmă și prin circul. departamentuluĭ dreptățeĭ din 2 Ianuarie 1848, și 14 Ianuarie 1849 [3]); că dispozițiile Co- Codul Caragea.

---

nota *a*. Demangeat, *Condition du fonds dotal*, p. 12 urm. Accarias, *Pr. de dr. romain*, I, 315, p. 829 urm. (ed. a 4-a, 1886). Tessier, *Tr. de la dot*, I, nota 499, p. 289 urm. (ed. din 1835). Planiol, III, 1574. Baudry et Surville, III, 1822. Répert. Sirey, *Dot*, 2138. Van Wetter, *Cours de dr. romain*, II, § 546. G. May, *Éléments de dr. romain*, p. 323, nota 2 (ed. a 3-a, 1894). Aubry et Rau, V, § 537 bis, *ab initio*, p. 597. Duranton, XV, 543, 544. Troplong, IV, 3202—3210. Guillouard, IV, 2058, etc.

[1]) Vedĭ Planiol, III, 1574. Baudry et Surville, III, 1822.

[2]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1823. Planiol, III, 1575.

[3]) In privința Moldoveĭ, vedĭ circul. Minist. drept. din 19 Sept. 1846 pentru regula ce trebue a se păzi la întărirea Dreptul vechiŭ al Moldoveĭ.

duluĭ Caragea aŭ a fi înțelese ast-fel: că numaĭ *imobilul dotal* e inalienabil, aceasta resultă și din analogia și combinarea § 26, 27, 28, 32; apoĭ, din împrejurarea că în § 31 urm. legiuitorul C. Caragea se ocupă numaĭ de lucrurile dotale nemișcătoare, și în fine, din § 33—35 a aceluiaș Cod, care nu se pot înțelege de cât numaĭ în privința *imobilelor dotale*, etc.“ [1]).

Așa dar, în dreptul roman și în legislația noastră anterioară, dota mobiliară era alienabilă.

Dreptul actual.

Această soluție este admisibilă și astă-dĭ, de câte orĭ dota se compune din mobile corporale, și nu sufere nicĭ-o îndoeală în casurile în care bărbatul a devenit proprietarul doteĭ, fie că ea consistă în banĭ saŭ alte lucrurĭ fungibile care se remit luĭ, fie că ea consistă în mobile corporale prețeluite fără nicĭ-o reservă prin contractul de căsătorie (art. 1245); căcĭ, în asemenea casurĭ, el devenind proprietarul doteĭ, prin înstrăinarea eĭ, el nu face de cât să exercite dreptul sĕŭ de proprietate (art. 480) [2]).

Urmăr. doteĭ mobiliare de creditoriĭ bărbatuluĭ.

Bărbatul putênd, în aceste casurĭ, să înstrăineze dota mobiliară de bună voe, se înțelege că și creditoriĭ luĭ o vor putea urmări, el rĕmânênd obligat de a restitui, femeeĭ, lucrurĭ de aceeașĭ cantitate, calitate și valoare saŭ prețul estimațiuneĭ, această creanță a femeeĭ fiind garantată prin o ipotecă legală (art. 1281, 1754 urm.)

Casurile în care dota mobiliară a rĕmas proprietatea femeeĭ.

Dota mișcătoare este alienabilă, chiar când ea a rĕmas proprietatea femeeĭ; căcĭ, pe lângă că art. 1248 nu declară inalienabil de cât fondul dotal, apoĭ, art. 1249 din Codul civil, care nu există în Codul francez, permite fe-

---

de vechilimele din partea femeilor pentru înstrăinarea *de fonduri de zestre* (Colecția, II, p. 713.) Vedĭ în aceeașĭ Colecție, p. 781 urm., ofisul circul. din 5 Iulie 1847, prin care se oprește pe femeĭ de a-șĭ înstrăina zestrele (nemișcătoare), cât timp se află căsătorite.

[1]) Bulet. S-a I, 1881, p. 498. In acelaș sens: Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1881, No. 22. Apostol, *op. cit.*, p. 76 urm.—Vedĭ însă, Ar. Pascal și Al. Giani, *Gaz. Tribunalelor*, anul 1861, No. 2, p. 15; No. 19, p. 154; No. 23, p. 190, și No. 24.

[2]) Cpr. Jud. ocol. Bîrlad, *C. judiciar* din 1902, No. 4 (cu observ. noastră). Vedĭ și *suprà*, p. 220. Répert. Sirey, *Dot*, 2147. Baudry et Surville, III, 1820. Colmet de Santerre, VI, 233 bis V.

meeĭ de a înstrăina dota sa mişcătoare, cu autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justiţieĭ [1]).

Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest text:

Art. 1249.—Dota mobiliară care, după distincţiunea art. 1245 şi 1246, este proprietatea femeeĭ, nu poate fi alienată de aceasta de cât cu autorisaţia bărbatuluĭ, saŭ, la caz de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecăţeĭ. (Art. 199, 201, 1245, 1246, 1248, 1250 urm. C. civ.)

A întinde, în adevĕr, la mobile inalienabilitatea, pe care art. 1248 n'o prevede de cât în privinţa *imobiluluĭ dotal*, ar însemna, după cum foarte bine ḑice cartea de judecată sus citată a judecăt. ocoluluĭ Bîrlad, a înfiinţa prin interpretare o incapacitate, care nu poate să resulte de cât din lege. Dota mobiliară, fiind în toate casurile alienabilă, de aicĭ urmează că ea va putea fi urmărită de creditoriĭ femeeĭ, fie anteriorĭ, fie posteriorĭ căsătorieĭ [2]).

Dacă bărbatul va fi de acord cu femeea, eĭ vor putea să înstrăineze dota mobiliară şi să râsipească preţul de câte-orĭ părţile n'aŭ declarat-o inalienabilă, ceea ce ele sunt libere de a face, în basa libertăţeĭ convenţiunilor matrimoniale (art. 1224) [3]). Dacă bărbatul refusă autorisarea sa, justiţia nu va încuviinţa de bună-samă înstrăinarea eĭ, de cât în casurĭ necesare, saŭ cel puţin utile,

---

[1]) Cpr. în acest sens: Cas. rom. şi C. Iaşĭ, Bulet. S-a I, 1884, p. 763. *Dreptul* din 1894, No. 32. Veḑĭ şi *suprà*, p. 221.

[2]) Cpr. Jud. ocol. Bîrlad, *C. judiciar* din 1902, No. 4.—Ea n'ar putea însă fi urmărită de creditoriĭ bărbatuluĭ, de şi chestiunea este, în această privinţă, controversată. Veḑĭ *suprà*, p. 205.

Dota mobiliară este, de asemenea, prescriptibilă. Această soluţie este admisă în Franţa, chiar de jurisprudenţă, de şi ea declară dota mobiliară inalienabilă. Veḑĭ Guillouard, IV, 2068. Leroux de Bretagne, *Nouv. Tr. de la prescription*, I, 642, p. 429. Troplong, IV, 3233, 3569, 3571. Tessier, *Quest. sur la dot*, 136, p. 181, 182. Marcadé, VI, art. 1561, No. 1, p. 96. Répert. Sirey, *Dot*, 2294 urm.—Veḑĭ însă Rodière et Pont, III, 1895. Prescriptibilitatea doteĭ mobiliare.

In fine, ştim că dobînḑile doteĭ, se prescriŭ conform art. 1907, prin *cincĭ* anĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 185, text şi nota 4, şi la autorităţile citate acolo, *adde:* Pand. fr., v° *Prescription civile*, 2370. Répert. Sirey, *eod. v°*, 1794 şi *Dot*, 251 urm. Aplic. art. 1907 la dobînḑile doteĭ.

[3]) C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1876, No. 18, p. 142. Veḑĭ şi *suprà*, p. 193, nota 3, 221 şi 276, text şi nota 4.

nei soli casi di necessità od utilità evidente, după cum se exprimă art. 1405 *in fine* din Codul italian.

Dreptul francez.

In Franța, această chestiune este foarte controversată, însă majoritatea autorilor se pronunță în favoarea alienabilității, pentru-că inalienabilitatea fiind o excepție de la dreptul comun, această excepție trebue mărginită la casul anume prevĕdut, adecă la *fondul dotal* [1]). Jurisprudența se pronunță însă invariabil pentru inalienabilitate, încă de la 1819 [2]), și cu-toate-că doctrina se pronunță, precum am spus mai sus, în sens contrar, unii nicĭ nu se mai încearcă a rĕsturna această stare de lucruri. „*Il serait oiseux*, dice T. Huc (IX, 450), *de chercher à s'escrimer contre un mur*".

Dreptul nostru.

La noĭ, nicĭ-o discuție nu poate să existe în această privință față cu termenii expreși ai art. 1249. „Acest text al Codului român, dice Planiol (III, 1578), care și de astă dată se referă la părerea noastră, a fost anume scris pentru a curma controversa care există, în această privință, în Franța".

Despre separația de bunurĭ saŭ de patrimonii [3]).

Considerații generale și istorice.

In secția de față ne vom ocupa numaĭ de separația de bunurĭ judecătorească. Această separație de bunurĭ saŭ

[1]) Vedĭ în acest sens: Thiry, III, 519. Planiol, III, 1576 urm. T. Huc, IX, 450. Baudry, III, 420. Baudry et Surville, III, 1825 urm. Arntz, III, 897. Guillouard, IV, 2058. Laurent, XXIII, 540 urm. Troplong, IV, 3225 urm. Odier, III, 1329.—*Contrà*: Massé, *Dr. comm.*, II, 1320. Rodière et Pont, III, 1772 urm. Tessier, I, p. 288 urm. Benoit, I, 206. Taulier, V, p. 278. Vedĭ asupra acesteĭ controverse, de care legiuitorul nostru ne-a ferit: Répert. Sirey, *Dot*, 2137 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 10975 urm. Fuzier-Herman, *C. civil annoté*, III, art. 1554, No. 181 urm.

[2]) Cpr. Trib. Paris, *Pand. Période*. 90. 2. 230. Cas. fr. D. P. 80. 1. 431. Sirey, 80. 1. 360. Vedĭ și numeroasele decisiĭ citate în Pand. fr., *Mariage*, II, 10978.

[3]) Vedĭ asupra acesteĭ instituțiĭ, împrumutată de la dreptul roman, Dutruc, *Tr. de la sépar. de biens judiciaire* (1853).

Separ. de bunurĭ în materie de moșteniri.

Nu trebue să confundăm această separație de bunurĭ, care aduce o schimbare regimului matrimonial adoptat de soți din capul locului, cu separația de bunurĭ saŭ de patrimonii de la titlul moștenireĭ, prin care creditoriĭ defunctului (art. 781) și legatariĭ (art. 1743) pot să dobîndească de la justiție ca bunurile și datoriile defunctului să rĕmână

de patrimonii [1]), este o mĕsură de protecțiune conferită deosebite de bunurile și datoriile moștenitoruluĭ, pentru ca eĭ să fie plătiți din bunurile defunctuluĭ, cu precădere, înaintea creditorilor personalĭ aĭ moștenitoruluĭ. Prin această separație, se restabilesc lucrurile în starea în care ele ar fi fost, dacă defunctul n'ar fi încetat din viață. Cu alte cuvinte, creditorĭĭ defunctuluĭ nu primesc pe moștenitor ca debitor, ci continuă a avea de datornic tot pe *de cujus*. Vedĭ asupra acesteĭ instituțiĭ, care-și trage origina sa din dreptul roman, unde ea a fost întrodusă, din timpurĭ imemoriale, prin edictul pretoruluĭ (L. 1, Pr., Dig., *De separationibus* 42. 6), t. III. a Coment. noastre, p. 570 urm.—Asupra chestiuneĭ foarte controversate de a se ști dacă această separație de patrimoniĭ este un adevarat privilegiŭ, în sensul juridic al cuvîntuluĭ, după cum aŭ hotărît Curtea din București, C. din Craiova și Curtea de casație, în secțiunĭ unite (v. *Dreptul* din 1900, No. 64; *C. judiciar* din 1902, No. 7 și 48; *Dreptul* din 1902, No. 66), saŭ un drept *sui generis*, după cum hotărîse maĭ întâĭ Curtea de casație, în unire cu conclusiile noastre (Bulet. Cas. S-a I, 1899, p. 1239 urm. *Dreptul* din 1899, No. 81; *Dreptul* din 1900, No. 64 și *C. judiciar* din 1900, No. 65), vedĭ observația ce am publicat în *C. judiciar* din 1902, No. 7, p. 62 urm. Această observație este un studiŭ complect asupra materieĭ, și cetitorĭĭ vor găsi acolo autoritățile române și străine care se pronunță într'un sens și în altul. Maĭ vedĭ încă asupra acesteĭ chestiunĭ, încă odată foarte controversată atât în doctrină cât și în jurisprudență, t. III a Comentariilor noastre, p. 591, nota 2. Vedĭ și o sentință foarte strîns motivată a Trib. Dolj, dată sub presid. D-luĭ C. Niculescu, publicată în *Dreptul* din 1890, No. 82 și în *Revista judiciară* din Galați, sub direcția D-luĭ C. N. Toneanu, No. 8 din 1 Ianuarie 1891. Vedĭ și Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 871 urm. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și ipotecelor*, partea I, p. 44, No. 58. Definiție.

[1]) Expresiunea *separație de patrimonii* nu este în toate casurile potrivită în legea noastră, pentru-că, în Codul nostru, ne existând regimul de comunitate din Codul fr., unde, cu adevărat, averea comună a soților se confundă cu patrimoniul bărbatuluĭ, el având chiar dreptul de a dispune de dînsa (art. 1421 C. fr.); la noĭ, averea femeeĭ nu se confundă în realitate cu acea a bărbatuluĭ, de cât atunci când dota eĭ consistă în banĭ, saŭ în lucrurĭ mobile prețeluite (art. 1245), saŭ în imobile prețeluite cu declarațiunea că prețeluirea constitue o vînzare (art. 1246). Cu-toate-acestea, legiuitorul a adoptat pentru toate casurile, chiar pentru acele în care averea femeeĭ este deosebită de acea a bărbatuluĭ, expresiunea „separație de bunurĭ saŭ de patrimoniĭ". Cpr. Nacu, III, p. 122, No. 204. Inexactitate de text.

femeeĭ dotale [1]), pentru a-şĭ salva interesele sale, de câte orĭ daraverile bărbatuluĭ sunt în aşa stare în cât dota eĭ este în pericol (art. 1256). Un autor, Bruneman [2]), dice că, sub regimul dotal, separaţia de bunurĭ ar putea să se numească: sechestrarea doteĭ. Ea resultă dintr'o hotărîre judecătorească, care, după cererea femeeĭ, deosebeşte cu totul interesele băneşti ale soţilor.

Origina separaţieĭ de patrimoniĭ.

Această instituţie proteguitoare îşĭ are origina sa în dreptul roman, unde femeea putea, chiar în timpul căsătorieĭ, *etiam constante matrimonio*, să ceară restituirea anticipată a doteĭ sale, când bărbatul era rĕŭ administrator şi râsipitor: *si dotem ita dissipaturus est (maritus), ut non hominem frugi oportet* [3]); *si male res maritus gubernet* [4]); când el era redus la sărăcie: *ubi adhùc matrimonio constituto, maritus ad inopiam sit deductus* [5]), şi chiar atunci când mijloacele sale devenise neîndestulătoare pentru res-

---

Casul în care femeea nu are de cât bunurĭ parafernale.

[1]) Femeea, care n'ar avea de cât bunurĭ parafernale, n'ar putea, decĭ, cere separaţia de patrimoniĭ. Dacă bărbatul a primit însă capitaluri de ale eĭ, ea va avea necontestat o acţiune în contra luĭ. Femeea, care ar fi încredinţat bărbatuluĭ administraţia avereĭ sale, va înlătura orĭ-ce pericol, revocându-ĭ mandatul ce i-a dat în această privinţă. Dutruc, *op. cit.*, 57, p. 52. Rodière et Pont, III, 2092.

Casul în care femeea ar fi separată de bunurĭ prin convenţie.

Sub regimul de separare de bunurĭ convenţionale, însă, care ar limita drepturile de administraţie şi de folosinţă ale femeeĭ numaĭ la o porţiune din bunurile sale, aceasta din urmă ar avea interes a cere şi a dobîndi de la justiţie ca separaţia judiciară să fie substituită regimuluĭ ce ea adoptase din capul loculuĭ. T. Huc, IX, 261, p. 301 şi No. 402, *in fine*. Guillouard, III, 1673, *in fine*. Baudry et Surville, III, 1536, p. 128. Jouitou, II, 631. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 136, p. 247 urm. (ed. din 1846). Bellot des Minières, *Régime dotal*, III, 2068. Cas. fr. D. P. 59. 1. 315.

Casul în care femeea ar fi adus dotă numaĭ munca saŭ comerţul eĭ.

Femeea ar putea cere separarea de patrimoniĭ, chiar dacă ea n'ar fi adus dotă de cât industria saŭ comerţul eĭ, pentru a împedica pe bărbat de a râsipi produsul munceĭ sale, saŭ de a-l sustrage de la urmărirea creditorilor luĭ. Cubain, *Dr. des femmes*, 469, p. 282 (ed. din 1842).

[2]) Asupra legeĭ 27, Cod., *De jure dotium*, 5. 12. Veḑĭ Dutruc, *op. cit.*, 429, p. 302.

[3]) L. 22, § 8, *in medio*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[4]) Nov. 97, capit. 6, Pr., text citat *infrà*, p. 341, n. 3.

[5]) L. 29, *ab initio*, Cod, *De jure dotium*, 5. 12.

tituirea dotei : *ex quo evidentissime apparuerit mariti facultates ad dotis exactionem non sufficere* [1]).

Și pentru ca femeea să aibă acest drept, nu era nevoe ca ea să aștepte ruina complectă a bărbatului, după cum pe nedrept pare a crede Toullier [2]), ci era de ajuns ca bărbatul să fi început numai a face un rĕŭ us de averea femeei, *viro inchoante male substantia uti*, după cum se exprimă Novella 97, capit. 6, *De collatione dotis inope moriente marito*, Pr., *in fine* [3]).

In dreptul vechiŭ francez, separația de patrimonii era, de asemenea, admisă de câte-orĭ daraverile bărbatului mergeaŭ rĕŭ, *cum maritus vergit ad inopiam* [4]). Dreptul vechiŭ fr.

Iată, acum și dispozițiile din dreptul nostru anterior : „Dacă femeea va vedea pe bărbat scăpătând, ḑice art. 1621 din Codul Calimach, poate cu cuvînt de amanet să oprească averea luĭ în loc de zestre, de daruri nunteștĭ și de exopricale, pentru ca să se hrănească pe sine și pe bărbat și pe aĭ lor copiĭ comunĭ, de vor avea ; *însă nu are voe să înstrăineze* ceva dintr'aceste, trăind bărbatul, și fără învoire". Codul Calimach. Art. 1621.

Codul Caragea are următoarea dispoziție. „Țiind căsătoria, nu e slobodă muerea să-și iea zestrea de la bărbat, afară numaĭ : când el se va dovedi râsipitor și cheltuitor, saŭ îngreuiat cu datoriĭ : atuncĭ poate muerea, cu *mijlocul judecățeĭ* [5]), să-și iea zestrea, saŭ să ceară siguranța eĭ ; și când biserica va osebi pre muere de bărbat pentru un Codul Caragea.

[1]) L. 24, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[2]) Toullier D., VII, partea I, 21, p. 27.

[3]) Iată textul acesteĭ Novelle, la care facem alusie : „*Quia enim dedimŭs mulieribus electionem, etiam constante matrimonio, si malè res maritus gubernet, et accipere eas, et gubernare, et secundùm decentem modum, et sicuti nostra constitutio dicit : si quidem suæ potestatis, et perfectæ ætatis mulier est, sibimet culpam inferat*, **cur mox viro inchoante malè substantia uti non percepit,** *et non auxiliata est sibi : (sic enim habitura erat in collationis ratione proprias res undiquè, et sine deminutione, et in ea minus tanto collationem facere).* Nov. 97, cap. 6, Pr., *in fine.*

[4]) Roussilhe, *Tr. de la dot*, 474, p. 364. Pothier, *Tr. de la communauté*, III, 520. Dutruc, *op. cit.*, 53.

[5]) După acest Cod, separația nu putea deci să fie voluntară, ci numaĭ judiciară, ca și astă-ḑi (art. 1258).—*Contrà* : Nov. 140 a luĭ Justinian. Veḑĭ și *infrà*, p. 358.

curs de vreme, cu nădejde de împăcat[1]), şi atunci poate să-şi ceară siguranţa zestrei" (art. 36—38, partea III, capit. 16).

Codul Andr. Donici.

In fine, art. 22, capit. 33 din Codul lui Andr. Donici dispune că: „Dacă bărbatul va cădea subt datorii grele, saŭ în altă primejdie de vinovăţie, dintre care se va hotări să i se iea averea şi tot ce are, saŭ va cădea subt datorie a visteriei ţărei, să nu se răpească averea luĭ, până când femeea nu-şĭ va deosebi şi nu-şĭ va lua zestrea eĭ, şi apoĭ ceea ce va rămânea, aceea se va lua".

Dreptul roman.

Dreptul roman făcea, precum am vĕdut, admisibilă separaţia de patrimoniĭ pentru douĕ cause deosebite: râsipirea doteĭ şi desordinea daraverilor bărbatuluĭ, care putea să facă ca el să nu aibă destule bunurĭ pentru a asigura restituirea eĭ. Art. 1256 este redactat în acelaşĭ spirit. Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest text:

Art. 1256.—Dacă dota este în pericol de a se perde, şi desordinea daraverilor bărbatuluĭ este ajunsă la aşa grad, în cât este îndoios că averea sa ar putea fi îndestulă pentru verĭ-ce acţiune ce femeea ar putea să aibă la timpul cuvenit, în contra avereĭ bărbatuluĭ, ea va putea urmări separarea patrimoniilor. (Art. 914, 1233, 1257 urm. C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 21 C. com. Art. 1443, 1563 C. fr.)

Anul de încercare în materie de divorţ.

Dreptul de apel în asemenea materie. Controversă.

[1]) Această deosebire vremelnică a bărbatuluĭ de femee, de care vorbeşte aicĭ Codul Caragea, nu este de cât anul de încercare, pe care judecătoriĭ de la prima instanţă îl pot da şi astă-dĭ soţilor, în materie de divorţ, când cererea de despărţenie este făcută pentru motive de violenţă, asprime, saŭ injurii grave (art. 241, 242 C. civ.). Chestiunea de a se şti dacă aceste sentinţe ale tribunalelor sunt, saŭ nu, supuse apeluluĭ, este controversată atât la noĭ cât şi în Franţa (vedĭ Pand. fr., *Divorce*, 2239, 2240: Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, I, art. 246, No. 29; Répert. Sirey, *Divorce*, 2603). Curtea noastră supremă a admis altă dată apelul, întemeindu-se pe dreptul comun (*Dreptul* din 1887, No. 8; cpr. şi C. Nacu, I, p. 447 urm.) şi de abia acum de curênd (6 şi 25 Iunie 1903) a consacrat adevăratele principiĭ, admiţênd, de astă dată, că sentinţile tribunalelor, prin care se acordă soţilor anul de încercare, nu sunt supuse apeluluĭ (*Dreptul* din 7 Sept. şi 23 Octombre 1903, No. 54 şi 67; vedĭ şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 80), soluţie pe care noĭ am susţinut-o de mult. Vedĭ observaţiile ce am publicat în *Dreptul* din 1893, No. 73, în *C. judiciar* din 1900, No. 13, şi în *C. judiciar* din 1903, No. 80. In acelaşĭ sens: C. Galaţi, *Dreptul* din 1903, No. 55. Vedĭ şi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 149.—*Contra*: C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1903, No. 80 (decisie casată).

Causele care pot să provoace din partea femeeĭ separarea de bunurĭ saŭ de patrimoniĭ.

După art. 1256 C. civ., femeea poate cere separația de patrimoniĭ: 1° când dota eĭ este în pericol și 2° când desordinea daraverilor bărbatuluĭ este ajunsă în așa grad, în cât este îndoială că averea sa ar putea fi îndestulă pentru restituirea eĭ [1]). Femeea este în drept a cere separația de patrimoniĭ, când soțul este căḑut în grele datoriĭ, chiar dacă averea sa dotală ar consista în imobile, iar acea mobiliară ar fi asigurată prin o ipotecă (art. 1281, 1753 urm.), căcĭ ea are interes a înlătura urmărirea veniturilor doteĭ sale [2]).

Părăsirea domiciliuluĭ conjugal.

Femeea poate exercita acest drept, chiar dacă a părăsit domiciliul conjugal fără autorisarea bărbatuluĭ [3]).

---

[1]) Cpr. Trib. Buzeŭ, *Dreptul* din 1902, No. 9.—Femeea care nu are încă o dotă actuală, ci numaĭ o speranță de dotă, dacă nu este vorba de o speranță vagă și prea depărtată, poate, de asemenea, cere separarea de bunurĭ, de câte-orĭ daraverile bărbatuluĭ ar pune această dotă viitoare în pericol. Dutruc, *op. cit.*, 77, p. 68. Planiol, III, 1172. Marcadé, V, art. 1443, No. 1, *in fine*, p. 590. Cpr. Trib. Imperiului german și Trib. Genève, Sirey, 88. 4. 1. Sirey, 90. 4. 8. S'a decis că femeea are *a fortiori* același drept când dota ce i s'a constituit nu este încă exigibilă. C. Bordeaux, D. P. 48. 2. 192. Cpr. Laurent, XXII, 222.

Punerea în pericol a doteĭ viitoare a femeeĭ.

[2]) C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 6.

[3]) Odier, I, 375. Troplong, II, 1335. Laurent, XXII, 237. Aubry et Rau, V, § 516, p. 393, 394. Guillouard, III, 1098. Rodière et Pont, III, 2111. Demolombe, IV, 103. Marcadé, V, art. 1443, No. I, p. 589. Dutruc, *op. cit.*, 48, p. 41 urm. —*Contrà*: Benoit, *op cit.*, I, 297, care citează în acest din urmă sens o decisie a Curțeĭ din Turin.

După părerea noastră, femeea poate, în procesul de divorț, părăsi domiciliul conjugal, fără autorisarea justițieĭ. Cpr. în acest sens: Trib. Bîrlad, *Dreptul* din 1885, No. 66. C. Iași, *Dreptul* din 1887, No. 69. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1879, No. 45 (Trib. Ilfov se pronunțase în sens contrar, *Dreptul*, *locŏ cit.*). *Dreptul* din 1900, No. 74 și *C. judiciar* din 1900, No. 85 (cu observ. noastră). Trib. Neamț și Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 30. *Dreptul* din 1902, No. 5 (sentință infirmată de Curte, *Dreptul*, *loco cit.*). B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 14. D. Tazlăoanu, *Dreptul* din 1897, No. 82, p. 684. Chestia este însă controversată, și Curtea de casație s'a pronunțat în sens contrar: (*Dreptul* din 1887, No. 72 și Bulet. Cas. 1886, p. 159). V. și C. Bucureștĭ,

Părăsirea domiciliuluĭ conjugal din partea femeeĭ în materie de divorț, fără autorisarea tribunaluluĭ. Controversă.

Periclitarea dotei. Chestie de fapt.

Dacă dota este, saŭ nu, în pericol, aceasta este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. Judecătoriĭ fondului pot, deci, să nu vadă un pericol real, chiar dacă acte de urmărire ar fi fost îndreptate contra bărbatului, precum eĭ pot, din contra, să declare dota periclitată, chiar dacă bărbatul n'ar fi fost încă obiectul uneĭ urmăriri [1]).

Faptele care pun în pericol dota femeeĭ.

Cele de maĭ multe orĭ, dota va fi pusă în pericol prin relele purtărĭ saŭ reaua administraţie, prin datoriile orĭ actele de râsipire ale bărbatului [2]); şi separaţia de patrimoniĭ va fi admisibilă chiar dacă desordinea daraverilor luĭ n'ar proveni din culpa luĭ, ci din o causă străină, precum: falimentul unuĭ debitor al luĭ, pagubele causate prin un foc, o inundaţie, etc. [3]), şi chiar din causa chel-

---

Dreptul din 1902, No. 5, p. 43. Veḑĭ elementele acesteĭ controverse în adnotaţia ce am publicat în *C. judiciar* din 1900, No. 85; în t. I, partea II a Coment. noastre, p. 191 urm. Veḑĭ şi Tr. nostru în limba franceză, p. 120, 121.

Readucerea femeeĭ în domiciliul bărbatuluĭ, manu militarĭ.

Cât pentru chestiunea de a se şti dacă bărbatul poate, în timpul căsătorieĭ, să readucă pe femeea sa în domiciliul conjugal, *manu militari*, veḑĭ t. V a Comentariilor noastre, p. 486, *ad notam*, unde se arată controversa. Veḑĭ în această privinţă şi observaţia ce am publicat în *C. judiciar* 1900, No. 58.

[1]) Cpr. Baudry et Surville, II, 912. Dutruc, *op. cit.*, 98. Guillouard, III, 1086. T. Huc, IX, 266. Thiry, III, 369. Rodière et Pont, III, 2096. Aubry et Rau, V. § 516, p. 392, 393. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1880, p. 5. Cas. fr., Sirey, 47. 1. 508. D. P. 47. 1. 197.—Dar dacă tribunalele de fond determină în mod suveran faptele pe care se întemeiază separaţia de bunurĭ, Curtea de casaţie este în drept de a califica aceste fapte, atribuindu-le adevaratul lor caracter. Dutruc, *op. cit.*, 98, p. 86.

[2]) Reaua administraţie a avereĭ bărbatuluĭ, actele sale de râsipire, şi chiar urmărirea din partea creditorilor sĕĭ n'ar fi, însă, o causă de separare de câte-orĭ bunurile sale ar fi îndestulătoare pentru a asigura drepturile femeeĭ, dacă el îngrijeşte, bine înţeles, în mod cuviincios de gospodăria şi familia sa. Indată însă ce capitalul este atins, îndată ce veniturile doteĭ nu maĭ sunt afectate la destinaţia lor, femeea este în drept a cere separaţia de bunurĭ, orĭ-care ar fi averea de care bărbatul ar dispune şi orĭ-care ar fi causa destrăbălăreĭ sale; pentru-că, din acest moment dota femeeĭ este în pericol. Cpr. Odier, I, 373. Dutruc, *op. cit.*, 61, 62, p. 56, 57. Veḑĭ şi *infrà*, p. 345, text şi nota 3.

[3]) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 510. Baudry et Surville, *loco cit.* Colmet de Santerre, VI, 91 bis VIII şi IX. T. Huc, IX, 263. Laurent, XXII, 220. Rodière et Pont,

tuelilor exagerate ale femeeĭ, pe care el n'a știut saŭ n'a voit să le împedice [1]).

Insolvabilitatea bărbatuluĭ trebue însă să fie *posterioară căsătorieĭ*; căcĭ dacă bunurile luĭ eraŭ neîndestulătoare în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ, prelungirea acesteĭ situațiĭ în urma căsătorieĭ, fără nicĭ-o agravare n'ar putea servi de basă cereree în separare [2]). Insolvabilitatea bărbatuluĭ trebue să fie posterioară căsătorieĭ.

Intrebuințarea veniturilor doteĭ, la o altă destinație de cât la trebuințile casnice, poate încă fi o causă de separare de patrimoniĭ [3]). Tot ast-fel ar fi și faptul din partea bărbatuluĭ de a lăsa bunurile femeeĭ neproductive [4]); de a abusa de dreptul sĕŭ de administrație, făcênd, de exemplu, o exploatare prea întinsă a pădurilor dotale [5]); de a nu da siguranțele promise prin contractul de căsătorie, saŭ de a nu înlocui pe acelea care nu maĭ aŭ ființă [6]), etc. In toate aceste casurĭ, în adevĕr, și în altele de asemenea natură, dota femeeĭ este în pericol. Intrebuințarea veniturilor doteĭ la o altă destinație de cât la trebuințile casnice, etc.

III, 2094. Guillouard, III, 1080 și 1089. Dutruc, *op. cit.*, 79, p. 69. Planiol, III, 1166. Aubry et Rau, V, § 516, p. 392. Marcadé, V, art. 1443, No. 1. Troplong, II, 1333. Odier, I, 373. C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21.

[1]) Dutruc *op. cit.*, 81, p. 70. Rodière et Pont, III, 2094. Odier, I, 373, *in fine*. Troplong, II, 1334. Cubain, *Dr. des femmes*, 466, p. 281. Marcadé, V, art. 1443, No. 1, p. 589. T. Huc, IX, 263. Guillouard, III, 1096. C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21. —Vedĭ însă Troplong, II, 1334.

[2]) Planiol, III, 1166. Baudry et Surville, II, 907. Dutruc, *Sépar. de biens judiciare*, 82. Troplong, II, 1329. Laurent, XXII, 227. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 404. Cubain, *Dr. des femmes*, 467, p. 281. Guillouard, III, 1087. Rodière et Pont, III, 2098. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 392, nota 12. T. Huc, IX, 266. Cas. fr. D. P. 51. 1. 272. Sirey. 51. 1. 509.

[3]) Cpr. C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21. C. Orléans, D. P. 90. 2. 38. Dutruc, *op. cit.*, 59, p. 53 urm T. Huc, IX, 263. Guillouard, III, 1076. Laurent, XXII, 214. Troplong, II, 1315. Vedĭ și *suprà*, p. 344, nota 2.

[4]) Cpr. C. Dijon și Orléans, Sirey, 97. 2. 21. D. P. 90. 2. 38. T. Huc, IX, 263, p. 303.—Aceeași soluție ar fi admisibilă în casul în care dota ar fi fost întrebuințată a plăti datoriile contractate de femee, saŭ de bărbat, dacă acest din urmă n'ar avea avere suficientă pentru a asigura restituirea capitaluluĭ. C. Orléans, D. P. 90. 2. 38. T. Huc, IX, *loco cit.*

[5]) Dutruc, *op. cit.*, 74, p. 66.—*Contrà:* C. Riom, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1658, nota 1.

[6]) Rodière et Pont, III, 2099.

Darea uneĭ cauţiunĭ.

Bărbatul n'ar putea, în principiŭ, să respingă cererea femeeĭ, oferind de a garanta restituirea doteĭ prin darea uneĭ cauţiunĭ [1]).

Falimentul bărbatuluĭ. Controversă.

In Franţa, chestiunea de a se şti dacă falimentul saŭ insolvabilitatea bărbatuluĭ, intervenite în cursul căsătorieĭ, atrage de drept separarea de patrimoniĭ, şi prin urmare, restituirea doteĭ (art. 1271), saŭ dacă aceste fapte sunt numaĭ de natură a autorisa pe soţie a cere separaţia, este controversată. După uniĭ, falimentul şi insolvabilitatea bărbatuluĭ ar da numaĭ drept femeeĭ de a cere separarea, aceste fapte punênd dota eĭ în pericol [2]); iar după alţiĭ, aceste împrejurărĭ ar atrage de drept separarea, şi deci, obligaţia de a restitui dota [3]).

Art. 790 C. com.

Această din urmă soluţie ni pare singură juridică în legislaţia noastră. In adevĕr, art. 790 din Codul de comerţ dispune că: „In caz de faliment al bărbatuluĭ, femeea reia imobilele dotale cu dreptul de a percepe veniturile, precum şi imobilele parafernale care-ĭ aparţineaŭ în momentul căsătorieĭ, etc.“.

Art. 791 C. com.

Apoĭ, art. 791 din acelaşĭ Cod dispune că: „Femeea va relua, asemenea, imobilele dobîndite de dînsa şi în numele eĭ, cu baniĭ provenind din înstrăinarea bunurilor care-ĭ aparţineaŭ în momentul căsătorieĭ, saŭ care i-aŭ parvenit în urmă prin unul din modurile arătate în art. precedent, etc.“ Din aceste două texte, combinate cu art. 719 (714, 715 vechĭ) resultă cu prisosinţă că falimentul bărbatuluĭ dă naştere la restituirea doteĭ [4]).

---

[1]) Cas. fr. D. P. 47. 1. 125. Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 74, p. 66. Troplong, II, 1328.

[2]) Guillouard, III, 1090. Laurent, XXII, 230. Baudry et Surville, II, 913. Répert. Sirey, *Faillite*, 616. Cpr. şi Cuzzeri, *Il codice de commercio ital. commentato*, VII, 519, p. 335. Această soluţie a fost admisă şi de tribunalul de Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 47.—*Quid juris*, în caz când falimentul saŭ insolvabilitatea bărbatuluĭ ar fi anterioare căsătorieĭ? Veḑĭ Rodière et Pont, III, 2107.

[3]) Rodière et Pont, III, 2106. Troplong, II, 1395.

[4]) Cpr. C. N. Toneanu, *Falimentele*, 156, p. 192. Nacu, III, p. 140, No. 235. D. G. Maxim, *C. judiciar* din 1897, No. 14. Veḑĭ şi Thaller, *Des faillites en droit comparé*, II, p. 131 (ed. din 1887). „Considerând, ḑice Curtea din Galaţi, că femeea, fără îndoială, este creditoare cu dota sa şi ar fi a o prejudicia în mod grav şi a face chiar să-şĭ peardă dota,

In caz de declararea bărbatuluĭ în stare de faliment, cererea în restituirea doteĭ se va introduce contra sindiculuĭ (art. 717 C. com.), punêndu-se însă și pe bărbat în causă, pentru-că, după cum foarte bine ḑice Curtea din Bordeaux, bărbatul este contradictorul natural și neapărat al femeeĭ într'o cerere de asemenea natură [1]). Introducerea acțiuneĭ contra sindiculuĭ. Controversă.

Dar, dacă falimentul saŭ insolvabilitatea bărbatuluĭ atrage de drept obligația sa de a restitui dota, starea de smintire și chiar interdicția luĭ nu este în genere prin ea însă-și o causă suficientă de separare, chiar atunci când tutela n'ar fi fost încredințată femeeĭ, ci unuĭ străin, dacă, bine înțeles, dota nu este în pericol și dacă afacerile bărbatuluĭ nu sunt în desordine. Femeea ar putea, însă, cere separarea de patrimoniĭ, dacă epitropul bărbatuluĭ ar fi un rĕŭ administrator [2]). Starea de smintire și interdicție a bărbatuluĭ. Controversă.

---

dacă ar trebui a-ĭ cere să facă maĭ întâĭ formalitățile de separația patrimoniilor, și apoĭ să vie la masa falimentuluĭ; căcĭ aceste formalităț sunt foarte întârḑiitoare, pe când formalitățile falimentuluĭ sunt urgente; prin urmare, până s'ar termina cu separația patrimoniilor, maĭ în totdeauna falimentul ar fi terminat; decĭ, femeea nu ar maĭ avea ce lua pentru dota sa, etc." *(C. judiciar* din 27 Noembre 1903, No. 78).

[1]) C. Bordeaux, Sirey, 92. 2. 77. In acelașĭ sens: C. Paris și Trib. Imperiuluĭ german, Sirey, 80. 2. 17 (cu nota luĭ Lyon-Caen). Sirey, 88. 4. 1. Sirey, 91. 2. 84. Veḑĭ și Cas. fr. D. P. 97. 1. 17. Sirey, 96. 1. 37. Baudry et Surville, II, 904. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VII, 234 și *Pr. de dr. comm.*, II, 2682, nota 1. Dutruc, *op. cit.*, 111, p. 96. Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. comm.*, *v°* *Faillite*, 199. Rousseau et Laisné, *Dictionn. de procéd.*, *v^is* *Sépar. de biens*, 82, 83. Répert. Sirey, *Faillite*, 885. Thaller, *Tr. élément. de dr. comm.*, 1566. Cpr. Cesărescu și Dan, Codul de comerț cu noua lege a falimentelor, nota c. asupra art. 717, p. 48.—Cu toate-acestea, chestiunea este controversată, și după un prim sistem se susține că cererea femeeĭ trebue să fie îndreptată numaĭ în contra bărbatuluĭ (Massé, *Dr. comm.*, II, 1199; Geoffroy, *Code pratique de la faillite*, p. 24); iar după un alt sistem, numaĭ în contra sindiculuĭ, rĕmânênd însă bărbatuluĭ dreptul de intervenție (Boistel, *Pr. de dr. comm.*, 913. Bravard et Demangeat, *Dr. comm.*, V, p. 124 urm. C. Paris, D. P. 76. 2. 224. Sirey, 77. 2. 52). Ambele aceste sisteme sunt însă inadmisibile, întru cât cel d'întâĭŭ tăgăduește într'un mod absolut drepturile maseĭ creditorilor, iar cel de al doilea tăgăduește caracterul *personal* al acțiuneĭ în separare de patrimoniĭ.

[2]) Cpr. Thiry, III, 368. Baudry et Surville, II, 914. Baudry,

Interdicția legală. Controversă.

In cât privește interdicția legală, care rădică bărbatului administrația bunurilor sale (art. 13, 16 C. pen.), chestiunea este, de asemenea, controversată. Unii ar voi ca interdicția legală ca și contumacia bărbatului să fie prin ele însе-le o causă de separare, pentru-că în ambele casuri, există o culpă din partea lui, de care n'ar fi drept ca femeea să sufere [1]). Credem însă mai nemerit și în asemenea caz de a conferi femeei dreptul de a cere separația de patrimoniu numai atunci când curatorul bărbatului ar fi un rău administrator, și cu adevărat ar periclita dota ei. Nici-o rațiune nu există, în adevăr, de a se face deosebire între interdicția judiciară și acea legală [2]).

Sgârcenia bărbatului.

Sgârcenia saŭ avariția bărbatului nu poate fi o causă de separare de bunuri, pentru-că ea nu pune dota femeei în pericol. Ea ar putea însă constitui o insultă gravă de natură a permite femeei să ceară divorțul, mai ales dacă bărbatul nu-i dă cele trebuitoare [3]).

III, 174 bis. T. Huc, IX, 265. Laurent, XXII, 231, 232. Guillouard, III, 1093. Dutruc, *op. cit.*, 95, 96. Rodière et Pont, III, 2105. Aubry et Rau, V, § 516, p. 393. C. Paris și Amiens, Sirey, 70. 2. 142. D. P. 70. 2. 102. Sirey, 82. 2. 222.— *Contrà*: Starea de smintire a bărbatului autorisă cererea în separare de patrimoniu: Chardon, *Puissance maritale*, 311, p. 167 (ed. belg. din 1843). Trib. Paris, D. P. 68. 3. 23. Sirey, 68. 2. 121. D. P. 70. 3. 79. Vedi și D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 411, p. 444—461, care, într'o lungă disertație, se încearcă a dovedi că interdicția judecătorească a bărbatului este prin ea însă-și o causă de separare, fie că tutela a fost încredințată femeei, fie unui al treilea, și în acest sens s'a pronunțat tribunalul din Paris. Cpr. în același sens: Demangeat, *Revue pratique*, anul 1861, t. XI, p. 250 urm. (critica unei sentințe în sens contrar a trib. din Reims, din 8 fevr. 1861). După Dl. Nacu (III, p. 141), interdicția bărbatului ar atrage pentru dînsul perderea de drept a administrațiunei avereĭ dotale.

[1]) Rodière et Pont, III, 2105, *ab initio*. D. de Folleville, *op. cit.*, 412 urm., p. 461 urm.

Contumacia bărbatului.

[2]) Cpr. Baudry et Surville, II, 916. Guillouard, III, 1094, 1095. Laurent, XXII, 232, *in fine*. T. Huc, IX, 265. Aubry et Rau, V, § 516, p. 393, text și nota 17.—Vedi însă în privința contumaciei bărbatului, Laurent (XXII, 233), care contestă dreptul femeei de a cere separația de bunuri, sub cuvînt că n'ar exista nici-un pericol, bunurile bărbatului, la caz de contumacie, fiind încredințate unei administrații publice (cpr. art. 476 Pr. pen.)

[3]) Cpr. Baudry et Surville, II, 918.

Ce trebue să decidem în casul când s'ar fi rînduit bărbatuluĭ un consiliu judiciar? Trebue să distingem: Dacă acest consiliu a fost rînduit pentru-că bărbatul este răsipitor (art. 458 urm.), dota femeeĭ putênd fi în pericol, ea va putea cere separarea de patrimoniĭ; pe când aceeașĭ soluție nu maĭ este admisibilă, cel puțin în termenĭ generalĭ, atuncĭ când bărbatul este numaĭ slab de minte, *mente captus* (art. 445), judecătoriĭ avênd însă dreptul de a aprecia în fapt dacă, în asemenea caz, dota femeeĭ este, saŭ nu, în pericol [1]). Rînduirea unuĭ consiliŭ judiciar, bărbatuluĭ.

Absența bărbatuluĭ este încă o causă de separare, de câte-orĭ ea se datorește faptuluĭ sĕŭ [2]) și aceasta chiar dacă el ar fi lasat bunurĭ suficiente pentru a asigura restituirea doteĭ, căcĭ este just ca, în asemenea caz, femeea să-și poată relua administrația bunurilor sale, pe care ea o încredințase bărbatuluĭ [3]). Absența bărbatuluĭ.

Lipsa de întrebuințare din partea bărbatuluĭ a banilor dotalĭ, conform contractuluĭ de căsătorie, n'ar fi însă prin ea însă-și o causă de separare, dacă bărbatul este un bun administrator și posedă bunurĭ suficiente, care asigură restituirea doteĭ [4]). Lipsa de întrebuințare a banilor dotalĭ. Controversă.

Cine poate cere separarea de patrimonii.

Art. 1257.—Numaĭ femeea poate să ceară separațiunea patrimoniilor. Creditoriĭ personalĭ aĭ femeeĭ nu o pot cere de cât cu consimțimîntul sĕŭ.

Cu-toate-acestea, în caz de faliment saŭ de insolvabilitate a bărbatuluĭ, creditoriĭ femeeĭ pot exercita drepturile acesteia până la suma la care se rădică creanțele lor. (Art. 974, 1256, 1258, 1261, 1264 C. civ. Art. 628—637 Pr. civ. Art. 21 C. com. Art. 1446 C. fr.)

---

[1]) Cpr. Baudry et Surville, II, 915.

[2]) Un caz, în care absența n'ar fi imputabilă bărbatuluĭ, ar fi acela în care el ar fi fost făcut prisonier în resboiŭ. In asemenea caz, femeea își va relua numaĭ administrația provisorie a bunurilor sale, restituind-o bărbatuluĭ la întoarcerea luĭ. Rodière et Pont, III, 2103.

[3]) Rodière et Pont, *loco suprà cit.*

[4]) Dutruc, *op. cit.*, 85, p. 73. Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, 24, p. 42 urm. Benoit, *op. cit.*, I, 281. Troplong, II, 1332, și IV, 3119. Guillouard, III, 1083. Cubain, *Dr. des femmes*, 466. Pand. fr., *Mariage*, II, 8952. Jouitou, I, 310.—*Contrà*: Toullier D., VII, partea I, 31. Rodière et Pont, III, 2099. Vedĭ *suprà*, p. 155, text și nota 6, și p. 271, text și nota 3.

Bărbatul nu poate cere separaţia de bunuri.

Numaĭ femeea poate cere separaţia de patrimoniĭ; bărbatul nu are acest drept [1]). Cererea sa ar fi, în adevĕr, lipsită de interes, pentru-că beneficiul separăreĭ este o mĕsură de protecţiune conferită femeeĭ contra bărbatuluĭ.

Acţiunea femeeĭ.

Femeea poate exercita acest drept, cu-toate-că ea ar fi părăsit domiciliul conjugal [2]), şi cu-toate-că cererea sa anterioară ar fi fost, în această privinţă, respinsă, dacă a doua cerere se întemeează pe fapte posterioare [3]).

Renunţarea din partea femeeĭ. Controversă.

Ea nu poate nicĭ într'un caz renunţa la dreptul de a cere separarea, pentru-că aceasta ar însemna a-şĭ înstrăina dota în mod indirect, ceea ce ea nu poate să facă [4]).

Casul în care femeea ar fi interdisă.

Dacă femeea este interdisă, separarea va fi urmărită de tutorul sĕŭ, care nu va avea pentru aceasta nevoe de autorisarea consiliuluĭ de familie [5]).

Bărbatul fiind însă de drept tutorul femeeĭ sale interdise (art. 451), acesta nu va putea şi în cele maĭ multe casurĭ nu va voi să exercite acţiunea în separare. In asemenea caz, nu vedem alt mijloc de a eşi din încurcătură de cât de a se rîndui femeeĭ un tutor *ad hoc*, care

---

[1]) Odier, I, 374. Rodière et Pont, III, 2109. Thiry, III, 369. Planiol, III, 1162. Cubain, *Dr. des femmes*, 474, p. 283, şi toţĭ autoriĭ.—Legea suedeză din 15 Sept. 1862 conferă, din contra, acest drept şi bărbatuluĭ V. La Grasserie, *Codes suédois*, *Introduc.*, No. 30, p. 54.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 343, text şi nota 3.

[3]) Rodière et Pont, III, 2118. Dutruc, *op. cit.*, 46, p. 40. Guillouard, III, 1098 bis.—Dacă însă a doua acţiune se întemeează pe aceleaşĭ fapte pe care se întemeea prima acţiune, judecătoriĭ vor respinge din oficiŭ a doua cerere, pentru-că este de principiŭ că excepţia lucruluĭ judecat trebue să fie invocată din oficiŭ în materiile, în care legea nu admite consimţimîntul părţilor, precum este în caz de separaţie de patrimoniĭ. Pand. fr., *Chose jugée*, 1519. T. Huc, VIII, 333, p. 429. C. Rouen, D. P. 75. 2. 213. Vedĭ şi t. VII a Coment. noastre, p. 455, nota 2.

Femeea maĭ poate încă cere din noŭ separaţia de patrimoniĭ, de câte-orĭ a intervenit o hotărîre, care a anulat prima separaţie. Trib. Iaşĭ, *Dreptul* din 1901, No. 38.

[4]) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 50. Benoit, *op. cit.*, I, 298.—*Contrà*: Pigeau, *Pr. civ.*, II, p. 496 (ed. din 1826). Femeea s'ar putea însă dezista de la cererea introdusă contra bărbatuluĭ, şi asemenea dezistare va fi motivată de o schimbare survenită în poziţia bărbatuluĭ. Vedĭ *infrà*, p. 361.

[5]) Rodière et Pont, III, 2119. Dutruc, *op. cit.*, 41.

va urmări separarea contra bărbatului. Alt-fel dota ei s'ar perde [1]).

Femeea străină este și ea în drept a cere separarea de bunuri, înaintea tribunalelor române, dacă legea personală a soților nu se opune la admiterea unei asemenea mĕsuri de protecțiune, care necontestat intră în competința naturală a legiuitorului național [2]). Femeea străină.

Regulele de procedură și de publicitate vor fi neapărat aplicate și femeilor străine, care vor cere separarea de patrimonii înaintea tribunalelor române [3]).

Rĕmâne însă bine înțeles că dispozițiile legei străine, care ar fi contrare ordinei publice interne din România, n'ar produce nicĭ-un efect în țara noastră. Ast-fel ar fi, de exemplu, dispoziția care permite separația de bunuri voluntară d'intre soți [4]). Separația de bunuri voluntară. Inadmisibilitate.

S'a decis că femeea poate să continue instanța în separare de patrimonii, începută în timpul căsătoriei, chiar în urma pronunțărei divorțului, fără ca să i se poată opune nicĭ lipsa de interes, nicĭ alte fine de neprimire întemeiate pe textul saŭ spiritul legei. „Considerând, ḑice Curtea din București, că nicĭ-o dispoziție de lege și nicĭ-un principiŭ de drept nu împedică pe soție de a continua instanța în separare de patrimonii, chiar după ce căsătoria a fost declarată desfăcută ; că scopul separațiunei de patrimonii este de a permite soției să-și salveze dota, când starea de desordine a afacerilor bărbatului o pune în pericol ; că acest pericol poate fi tot atât de mare, dacă nu și mai mare încă, când între bărbat și femee este deschisă și o instanță de divorț ; că tot ce legea voește este ca femeea, care va dovedi justiției că dota sa este în pericol și că solvabilitatea bărbatului e îndoioasă, să poată îndeplini formalitățile prescrise de lege, să obțină cât mai Continuarea instanței de separare în urma pronunțărei divorțului.

---

[1]) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 43, p. 38 urm.

[2]) Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé* (ed. a 3-a, 1893), 334, p. 647. Cpr. și Rodière et Pont, III, 2110. T. Huc, IX, 406.

[3]) Baudry et Surville, II, 925. Rolin, *Pr. de dr. internat.*, III, 1105.

[4]) Despagnet, *loco cit.* Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international, Sépar. de biens*, No. 19. Baudry et Surville, II, 921. *Reichsgericht* (C. de cas.) din Leipzig, *J. Clunet*, anul 1886, p. 730. Sirey, 86. 4. 9.—*Contrà:* L. Beauchet (profesor la Nancy), nota în Sirey, *loco cit.* Vedĭ și *infrà*, p. 363.

în grabă restituirea averei ei dotale; că, de și obligația de restituire resultă pentru bărbat și din desfacerea căsătoriei, această restituire se poate face însă în termene mult mai lungi, pe care femeea nu este obligată să le suporte, când a dovedit, pe căile legale și în condițiile cerute de lege, că este în drept a cere restituirea imediată a dotei sale ; că, ast-fel fiind, femeea poate să continue instanța în separare de patrimonii, chiar după ce divorțul a fost pronunțat, fără ca să i se poată opune nici lipsa de interes, nici alte fine de neprimire întemeiate pe textul saŭ spiritul legei; că ar fi, din contra, contrar și textului și spiritului legei a sili pe femee să aștepte, în asemenea condițiuni, expirarea termenelor de restituire care ar permite soțului să facă ilusorie ori-ce restituire", etc.[1])

Dreptul creditorilor femeei.

Dreptul de a cere separarea de patrimonii fiind un drept eminamente personal al femeei (art. 974) [2]), nu poate fi exercitat de creditorii ei, fără consimțimîntul sĕŭ (art. 1257) ; pentru-că acțiunea lor ar fi de natură a tulbura relațiile d'intre soți și a da publicității secretul afacerilor bărbatului [3]). Odată însă ce creditorii aŭ dobîndit consimțimîntul femeei [4]), ei aŭ o acțiune utilă, fiind, în asemenea caz, mandatarii ei, însă-și femeea lucrând prin intermediarul lor.

Continuarea acț. femeei de către creditori.

Dar, dacă creditorii femeei nu pot exercita acțiunea contra voinței ei, *invita muliere* [5]), după expresia lui

[1]) Vedĭ *Dreptul* din 1902, No. 9. *Idem* : Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 47.

[2]) V. T. V a Coment. noastre, p. 208, text și nota 1.

[3]) Această dispositie este criticată de unii (Laurent, XXII, 201 ; Pand. fr., *Faillite*, 3800), și aprobată de alții (Guillouard, III, 1101). Această din urmă părere ni se pare mai întemeiată.

Formele în care femeea trebue să-și dea consimțimîntul.

[4]) Legea nearătând formele acestui consimțimînt, el va putea fi constatat atât prin un act autentic, cât și prin un act sub semnătură privată, un consimțimînt pur verbal fiind în ori-ce caz inadmisibil (art. 1191). Rodière et Pont, III, 2116.—Femeea n'ar mai putea revoca consimțimîntul seŭ, cel puțin în casul în care creditorii ar fi renunțat, în vederea acestui consimțimînt, la alte urmăriri, de care n'ar mai putea beneficia cu aceleași foloase. Rodière et Pont, *loco cit.*—*Contrà* : Troplong, II, 1393. Dutruc, *op. cit.*, 36 urm., p. 32 urm.

[5]) „*Invitus agere vel accusare nemo cogatur*", dice legea romană (L. unică Cod., *Ut nemo invitus agere*, etc., 3. 7).

Godefroy, ei ar putea foarte bine să continue instanța începută de dînsa, în casul când ea ar fi murit, în cursul instanței [1]).

Aceeași soluție este admisă și în privința moștenitorilor femeei [2]), în basa principiului: „*Actiones quæ morte vel tempore pereunt, semel inclusæ judicio, salvæ permanent*".

Art. 303. Art. 303 din Codul civil face aplicarea acestei regule la acțiunile în reclamație de stat, care de și, în principiu, nu trec la moștenitori, totuși sunt transmisibile, îndată ce au fost exercitate de aceĭ în drept.

Casurile în care creditorii femeei pot cere separația de patrimonii. Am dis că, în principiu, creditorii femeei nu pot cere separația de patrimonii, fără consimțimîntul ei. Această regulă sufere excepție în caz de faliment sau de insolvabilitate a bărbatului. Drepturile creditorilor fiind, în adevĕr, în aceste casuri compromise, legea vine în ajutorul lor, permițêndu-le de a exercita drepturile femeei până la concurența sumei creanțelor lor (art. 1257, § 2).

Falimentul se va dovedi prin hotărîrea tribunalului de comerț (art. 701 C. com.), creditorii ne fiind admiși a stabili că bărbatul este în încetare de plăți, cu-toate-că n'a fost încă formal declarat falit [3]); iar insolvabilitatea va fi dovedită fie prin urmărirea bunurilor bărbatului, fie prin discuțiunea tuturor bunurilor sale mobile și imobile [4]).

Creditorii, cari exercită drepturile femeei, nu au nevoe, în principiu, de a pune pe aceasta din urmă în causă [5]).

Casul în care femeea ar fi fost declarată falită. Ce trebue să decidem în casul când femeea, fiind comerciantă, ar fi fost declarată falită. Creditorii ei, reprezentați prin sindic, nu vor putea, nicĭ în asemenea caz, să ceară separarea patrimoniilor, fără consimțimîntul ei, pentru-că

[1]) Baudry et Surville, II, 903.

[2]) Rodière et Pont, III, 2117. Troplong, II, 1394. Thiry, III, 369. Baudry et Surville. II, 902. Guillouard, III, 1100. Marcadé, V, art. 1446, No. 2. Colmet de Santerre, VI, 95 bis I. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 397. Massé-Vergé, IV, § 649, p. 139, nota 4. Laurent, XXII, 200. Aubry et Rau, V, § 516, p. 388. Planiol, III, 1163. Dutruc, *op. cit.*, 39, p. 34 urm.—*Contrà*: C. Douai, Trib. Calvi și C. Bastia, Sirey, 31. 2. 243. D. P. 72. 1. 260. Sirey, 73. 1. 79.

[3]) Baudry et Surville, II, 897.

[4]) Baudry et Surville, *loco cit.* T. Huc, IX, 274. Troplong, II, 1396. Dutruc, *op. cit.*, 41, p. 37. Rodière et Pont, III, 2115. Laurent, XXII, 202. Guillouard, III, 1102.

[5]) T. Huc, IX, 274. Guillouard, III, 1104.

textul art. 1257 este absolut şi nu sufere altă excepţie de cât acea prevĕdută de paragraful 2 al acestuĭ text. Această soluţie resultă nu numaĭ din art. 1257 C. civ., dar şi din art. 717 (713 vechiŭ) din Codul de comerţ, după care judecătorul-sindic nu poate exercita acţiunile *care privesc drepturile exclusiv personale ale falitului* [1]). Or, în specie, este vorba de un drept exclusiv personal femeeĭ (art. 1257).

De aci resultă că judecătorul-sindic nu va putea cere separarea de patrimoniĭ *nici în numele femeeĭ falite*, acest drept aparţinênd numaĭ eĭ [2]). Sindicul are numaĭ dreptul de a interveni, spre a ocroti interesele maseĭ creditorilor, şi el va trebui să fie pus în causă, pentru ca hotărîrea dobîndită de femee să fie oposabilă maseĭ credale [3]).

Contra cuĭ se poate exercita acţiunea în separare?

Singurul contradictor al femeeĭ fiind bărbatul, acţiunea în separare se va urmări în contra luĭ. Dacă bărbatul este interdis saŭ pus sub un consiliŭ judiciar, acţiunea va fi urmărită, în primul caz, contra epitropuluĭ, iar în casul al doilea, contra bărbatuluĭ asistat de consiliul sĕu [4]).

Dacă bărbatul va muri în cursul instanţeĭ, acţiunea se va continua contra moştenitorilor luĭ [5]).

Dacă bărbatul a fost declarat în stare de faliment, cererea în separare se va introduce contra sindiculuĭ, punêndu-se însă şi pe bărbat în causă [6]).

---

[1]) Cpr. Pand. fr. *v*⁰ *Faillite*, 3799.

[2]) Osebit de această acţiune, maĭ sunt şi altele, pe care falitul le poate exercita singur. Ast-fel sunt, de exemplu: acţiunea în anularea căsătorieĭ sale; acţiunea în divorţ, în tăgăduire de paternitate, în destituire din tutelă, în interdicţie, în darea unuĭ consiliu judiciar, în revocarea uneĭ donaţiunĭ pentru ingratitudine, etc. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, VII, 230, 230 bis. Cpr. C. Paris, D. P. 74. 5. 262, No. 33. Sirey, 73. 2. 267.

[3]) Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 230 bis, p. 178.—D-niĭ Cesărescu şi Dan sunt decĭ greşiţĭ când afirmă (*op. cit.*, nota c. asupra art. 717, p. 48), că sindicul poate exercita, *în numele femeeĭ falite*, acţiunea în separare de patrimoniĭ.

[4]) Baudry et Surville, II, 904.—Femeea fiind, însă, epitropa bărbatuluĭ sĕŭ interdis (art. 452), va face a i se rîndui un tutor *ad hoc*, care va apara pe bărbat. Baudry et Surville, *loco cit.*

[5]) Baudry et Surville, *loco cit.* Rodière et Pont, III, 2117.

[6]) Veḑĭ *suprà*, p. 347, text şi nota 1, unde se arată controversa.

Drepturile conferite creditorilor bărabtului în caz de separație de patrimonii.

Art. 1261.—Creditorii bărbatului pot interveni în instanță spre a contesta cererea pentru separarea patrimoniilor. (Art. 974, 1257 C. civ. Art. 247 urm., 633 Pr. civ. Art. 1447 C. fr. *in fine*).

Art. 1264.—Creditorii bărbatului pot ataca separațiunea de patrimonii, pronunțată și chiar executată cu fraudă în contra drepturilor lor. (Art. 975, 1259 C. civ. Art. 21 C. com. Art. 1447 C. fr. *ab initio*).

Art. 633 Pr. civ.—După expirarea termenului de trei luni a ultimei afișări, creditorii bărbatului nu vor mai putea interveni, spre a ataca hotărîrea asupra despărțirei averilor (Art. 631, 632 Pr. civ. Art. 1261, 1264 C. civ. [1]).

Separația de patrimonii este foarte periculoasă pentru creditorii bărbatului, fie că femeea are venituri însemnate cu care ei ar putea fi plătiți, fie că causa separației n'ar fi serioasă. De aceea, legea le conferă două mijloace de apărare: 1° Dreptul de intervenție în instanță spre a împedica admiterea separației [2]; și 2° dreptul de a o anula, de câte-ori ea a fost admisă în frauda drepturilor lor. Ei nu pot însă cere direct separația de patrimonii, pentru-că nici bărbatul nu are acest drept. [3]).

Dreptul de intervenție al creditorilor bărbatului. Creditorii femeei.

Ei pot interveni în procesul de separare, la prima instanță, bine înțeles (art. 248 Pr. civ.) [4]), spre a contesta cererea făcută de femee (art. 1261).

Creditorii femeei nu au dreptul de a interveni în instanță spre a opri separația, ei având interes la separarea patrimoniilor d'intre soți, pentru-că, prin această se-

---

[1]) Art. 678 din noul Proiect de revisuire reproduce această dispositie, fără nici-o schimbare. După vechiul text modificat, termenul era de *un an*, ca și în procedura fr. (art. 872, 873).

[2]) Pentru a împedica separația de patrimonii, creditorii vor trebui să dovedească că dota femeei nu este în pericol, sau că bunurile bărbatului ajung pentru a asigura drepturile eventuale ale femeei. Dutruc, *op. cit.*, 146, p. 119. Cpr. C. Besançon, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1731, nota 1.

[3]) Vedi *suprà*, p. 350, text și nota 1.

[4]) In Franța, intervenția poate să aibă loc și în apel. (Cpr. art. 466 C. fr.). Planiol, III, 1197. T. Huc, IX, 275. Rodière et Pont, III, 2138. Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, § 1359, p. 463 (ed. 1-a).

parare, femeea redobîndește libera administrație a avutului sĕŭ (art. 1265) [1]).

Dacă creditorii actuali, cu termen, saŭ eventuali, puțin importă [2]), aŭ intervenit în instanță, ei fiind părți în proces, pot, în această calitate, să facă apel, recurs, etc., putênd fi condamnați la cheltueli, dacă intervenția lor a rĕmas fără resultat [3]).

Art. 974. Dacă bărbatul nu face opositie, apel, recurs, etc., creditorii seĭ pot să exercite acest drept, în numele luĭ, de și eĭ n'aŭ intervenit în instanță (art. 974) [4]).

Art. 1264. Dacă creditorii bărbatului n'aŭ intervenit în instanță, și dacă hotărîrea de separare a fost dată și executată în frauda drepturilor lor, eĭ pot s'o atace și s'o anuleze, dovedind frauda (art. 1264), adecă : prejudiciul lor pe de o parte, și colusiunea soților pe de alta [5]). Acest drept nu aparține de cât terțiilor ; căci părțile nu pot desființa hotărîrea de separare de cât prin mijloacele următoare: opositie, apel, recurs, revisuire și contestație la urmărire, iar nu și prin o acțiune în anulare pentru fraudă saŭ simulație [6]).

Dacă barbatul este declarat în stare de faliment, acțiunea va fi exercitată de sindic, în numele maseĭ creditorilor [7]).

Art. 633 Pr. civ. Prin derogare însă de la dreptul comun, creditorii bărbatului nu maĭ pot exercita această acțiune după expirarea termenului de treĭ luni de la ultima afișare, pre-

---

[1]) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 149, p. 120. Troplong, II, 1402.

[2]) Creditorii de cari vorbesc art. 1261 și 1264 nu sunt, în adevĕr, numaĭ aceĭ actuali, ci și aceĭ a căror drepturi sunt condiționale, cu termen, etc. Troplong, II, 1401. Benoit, I, 301. Rodière et Pont, III, 2138. T. Huc, IX, 275. Guillouard, III, 1123. Laurent, XXII, 266. Dutruc, *op. cit.*, 146. Baudry et Surville, II, 965.

[3]) T. Huc, IX, 275.

[4]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 203 și 247, nota 4. Vedĭ și t. VII, p. 543. Cpr. Baudry et Surville, II, 931. T. Huc, IX, 275. Guillouard, III, 1124. Laurent, XXII, 265. Aubry et Rau, V, § 516, p. 394. Vedĭ și *infrà*, p. 361, nota 2.

[5]) Dutruc, *op. cit.*, 240. Baudry et Surville, II, 964 bis.—Frauda poate, în specie, fi dovedită atât prin presumțiuni cât și prin marturi. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 74.

[6]) Cas. rom. Bulet. 1892, p. 1092.

[7]) Baudry et Surville, II, 964 bis. Dutruc, *op. cit.*, 148, p. 120. Vedĭ și *suprà*, p. 347.

vĕdută de art. 632 Pr. civ. (art. 633 Pr. civ.). Legiuitorul a scurtat în mod considerabil termenul dreptuluĭ comun, care este de treĭ-ḑecĭ de anĭ, pentru a nu se lăsa prea mult timp în incertitudine posiția soților [1]).

Prescripția specială, statornicită de art. 633 Pr. civ., nu se aplică însă de cât atuncĭ când se atacă însă-și hotărîrea intervenită asupra separațieĭ de patrimoniĭ, adecă: acea parte a dispositivuluĭ, care declarând pe soți separați de bunurĭ, modifică raporturile juridice d'intre eĭ și schimbă statul personal al femeeĭ în modul prevĕḑut de art. 1265 C. civ.; iar nu și în casul când se atacă numaĭ lichidarea pretențiilor femeeĭ ca prejudiciabile intereselor creditorilor. In adevĕr, dacă hotărîrea de separare nu trebue să rĕmână prea mult timp în incertitudine, fiind-că ea statuează asupra capacităței soților și modifică contractul de căsătorie, aceleași motive nu maĭ există când este vorba de o simplă lichidare, când nu se maĭ atacă însă-și hotărârea, ci numaĭ modul seŭ de executare. In asemenea caz, creditoriĭ bărbatuluĭ aŭ *treĭ-ḑecĭ de anĭ* conform dreptuluĭ comun (art. 1890), spre a exercita acțiunea lor [2]).

Casul în care se atacă lichidarea pretențiilor femeeĭ. Aplicarea art. 1190.

Prescripția derogatorie de la dreptul comun, statornicită de art. 633 Pr. civ. nu este, de asemenea, aplicabilă de câte-orĭ creditoriĭ atacă hotărîrea pentru lipsă de formalităț, saŭ pentru-că n'a fost executată după modul prescris de art. 1262. Vom vedea, în adevĕr, cu toată controversa ce există asupra acestuĭ punct, că creditoriĭ aŭ treĭ-ḑecĭ de anĭ spre a exercita acțiunea lor [3]).

Alt caz în care art. 633 Pr. civ. nu este aplicabil.

---

[1]) Planiol, III, 1198. Guillouard, III, 1154. Laurent, XXII, 270. Dutruc, *op. cit.*, 242, p. 186.

[2]) Cas. rom. Bulet. S-a 1, anul 1873, p. 176 urm. C. Riom și Grenoble, Sirey, 45. 2. 499. Sirey, 51. 2. 613. C. Paris, Sirey, 58. 2. 565. Planiol, III, 1198, *in fine*. Guillouard, III, 1154. Rodière et Pont, III, 2163. Troplong, II, 1400. Arntz, III, 707. Dutruc, *op. cit.*, 243 urm., p. 187 urm. Baudry et Surville, II, 966. Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, No. 1359, p. 467 (ed. 1-a). Carré-Chauveau, *Lois de la procéd.*, VI, partea II, *Quest.* 2969, p. 723. Laurent, XXII, 271. Aubry et Rau, V, § 516 p. 395, text și nota 23.—Vedĭ însă Duranton, XIV, 413, și decisiile citate de acest autor.

[3]) Vedĭ *infrà*, explic. art. 1262, p. 374, unde se arată controversa. Vedĭ în acest sens: Thiry, III, 373. Troplong, II, 1370. Dutruc, *op. cit.*, 222—224, etc.

Formele şi procedura separaţiei de patrimonii.

Art. 1258.—Separaţiunea patrimoniilor nu se poate face de cât prin judecată; verĭ-ce separaţiune între bărbat şi femee, făcută de bună voe, în timpul căsătorieĭ, este nulă. (Art. 1256, 1257, 1259 urm. C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 1443 C. fr.)

Art. 1260.—Confesiunea bărbatuluĭ nu va putea face probă, chiar dacă nu s'ar afla creditorĭ. (Art. 1204, 1258 C. civ. Art. 870 Pr. civ. fr.)

Art. 1259.—Cererea pentru separaţiunea patrimoniilor nu se va socoti formată de cât după ce o va fi autorisat presidentul tribunaluluĭ (Art. 865 Pr. civ. fr. Art. 628 Pr. civ. rom.)

Atât acea cerere, când ar fi autorisată, cât şi hotărîrea ce ar interveni, vor trebui să fie publicate, după formele şi la epocele prescrise în Codicele de procedură, sub pedeapsă de nulitate, care va putea fi opusă atât de creditoriĭ bărbatuluĭ cât şi de însu-şĭ bărbatul. (Art. 207, 1228, 1258, 1261, 1264 C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 21 C. com. Art. 7 L. asupra înscriereĭ firmelor, din 18 Martie 1884. Art. 1445 C. fr.)

Separ. judecătorească.

Separaţia de patrimonii nu poate avea loc de cât prin hotărîre judecătorească; orĭ-ce separaţie voluntară este nulă (art. 1258) [1]). O asemenea separaţie ar fi, în adevĕr, contrară principiuluĭ imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale.(Veḑĭ *suprà*, p. 87 urm.) Ea constitue, cu adevĕrat, o schimbare, chiar când este pronunţată de justiţie; însă, în asemenea caz, necesitatea eĭ este în mod solemn constatată judecătoreşte ; pe când separaţia de bună voe n'ar fi de cât un mijloc spre a frauda pe creditoriĭ bărbatuluĭ, lipsindu-ĭ de venitul bunurilor dotale, fără ca aceştia să poată interveni, spre a înlătura o separaţie făcută în frauda drepturilor lor [2]).

Dreptul vechiŭ anterior.

De aceea, separaţia judecătorească era admisă atât în Cod. Caragea [3]), cât şi în vechiul drept francez [4]). „La justice peut seule faire des séparations, ḑice Denizart, parce qu'un acte volontaire, dans une matière de droit public, telle

---

[1]) Separarea de bunurĭ nu poate fi pronunţată sub o condiţe, fiind-că, în asemenea caz, ar deveni facultativă pentru soţi, ceea ce imutabilitatea convenţiilor matrimoniale şi interesul terţiilor nu permit. Dutruc, *op. cit.*, 23, p. 23. C. Rouen, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1703, nota 2.

[2]) Laurent, XXII, 198.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 341, text şi nota 5.

[4]) Veḑĭ Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 514.

qu'une séparation, est absolument sans effet“ [1]). „La séparation de biens, dice un al autor [2]), blesse la foi des traités, déroge au droit public et compromet les droits des tiers. La séparation de biens est une nécessité pénible et extrême : il ne faut l'accorder qu'après le plus mûr examen et pour des raisons graves et irrésistibles. C'est pourquoi la société n'est rassurée contre la rupture du pacte matrimonial, qu'autant que c'est la justice qui la prononce“.

Intervenția justiției se justifică, deci, în deajuns, de și ea este criticată de unii. „Creditorii bărbatului ar fi putut în ori-ce caz, dice T. Huc (IX, 261, *in fine*), să atace o separație frauduloasă, în basa art. 975 C. civ., și ar fi fost foarte suficient de a se organisa o publicitate ca aceea care există in privința convențiilor matrimoniale“.

Nulitatea conv. care ar statornici o separație de bună voe.

Ori-cum ar fi, legea oprind, pentru considerații de ordine publică, ori-ce separație de bună-voe, se înțelege că ori-ce convenții saŭ transacții intervenite în această privință între soți, fie ele chiar omologate de justiție și executate de femee [3]), vor fi nule și neavenite [4]), chiar dacă ea s'ar face cu consimțimîntul creditorilor.

Sancțiunea la care soții ar supune o separație de bunuri voluntară, ar fi, nulă ca și însă-și separația, pentru-că o convenție ilicită nu poate da loc la o obligație validă (cpr. art. 1067, 1297 C. civ.) [5]).

Ast-fel, s'a decis cu drept cuvînt că nulitatea separației de bunuri va atrage pe acea a clauseĭ penale stipulate contra soțului care n'ar executa convenția [6]).

---

[1]) Vedĭ Dutruc, *op. cit.*, 3.

[2]) Troplong, II, 1326, *in fine*, p. 612, 613.

[3]) Cas. Palermo, Sirey, 86. 4. 31. Baudry et Surville, II, 920, *in fine*.

[4]) Separația de patrimonii de bună voe, fiind considerată ca neavenită, nu are nevoe de a fi anulată în justiție, iar contractul matrimonial pe care soții aŭ voit să-l schimbe își păstrează toată eficacitatea sa, atât în privința terților cât și chiar față cu soții. Baudry et Surville, II, 922. Guillouard, III, 1110. Rodière et Pont, III, 2093. Aubry et Rau, V, § 515, p. 386.

[5]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 259, text și nota 1. Cpr. art. 344 C. german, tradus în t. VI, p. 259, nota 2.

[6]) C. Caen, Répert, Dalloz, *Contrat de mariage*, 1713, nota 2. Dutruc, *op. cit.*, 24, p. 23.

De asemenea, dispoziția testamentară, prin care femeea ar opri pe moștenitorii sei de a ataca actul, care ar stabili o atare separație, n'ar da nici-o putere acestui act[1]).

Art. 1260. Art. 1260, după care mărturisirea, și prin urmare, și refusul jurămîntului[2]) bărbatului nu fac nici-o probă în asemenea materie, și aceasta chiar dacă bărbatul n'ar avea nici-un creditor, nu este de cât o consecință a proibiției separărei voluntare. In adevĕr, a admite mărturisirea bărbatului ar fi a autorisa o separație de bună voe[3]).

Dovedirea faptelor p. care se cere separația de patrimoniĭ.

Femeea va trebui, deci, să dovedească faptele alegate de dînsa, conform dreptului comun, adecă: atât prin proba scrisă, cât și prin marturi, la nevoe, cu-toate-că această din urmă dovadă va fi foarte rar invocată[4]).

„Le juge, dice Pothier[5]), ne doit ordonner la séparation qu'après que la femme aura fait la preuve des faits qui servent de fondement à sa demande, c'est-à-dire, du mauvais état des affaires de son mari, qui met sa dot en péril. C'est ce que la coutume enseigne par ces termes: *Les séparations se doivent faire avec connaissance de cause, et information préalablement faite* . . . . Quand même le mari aurait, par ses défenses, avoué les faits qui servent de fondement à la demande de la femme, le juge ne doit pas moins exiger que la femme en fasse la preuve; car les séparations ne devant pas se faire du consentement des parties, il est nécessaire, pour éviter la collusion qui pourrait être entre le mari et la femme, *que les faits*

---

[1]) Dutruc, *op.* și *loco suprà cit.*

[2]) T. Huc, VIII, 359 și IX, 261, p. 301. Thiry, III, 371, 4°, p. 404. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 335 și 365. Vedĭ și *infrà*, p. 367.

[3]) Baudry et Surville, II, 891.

[4]) Cpr. Guillouard, III, 1118. Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, No. 1354, p. 443 (ed. 1-a). „Nu este în totdeauna necesar, dice Pothier (*op. cit.*, VII, 516), a se asculta marturi, dovada putêndu-se adesea-ori face mai bine prin acte scrise de cât prin marturi. . . . Cele de mai multe ori nu va fi necesar de a se asculta marturi, actele produse de femee fiind adesea-ori îndestulătoare spre a stabili starea rea a afacerilor bărbatului, care pune dota femeei în pericol. Ast-fel sunt, de exemplu: procesele-verbale de urmărire ale averei bărbatului; hotărîrea prin care el este declarat falit; hotărîrile dobîndite în contra lui pentru sume considerabile, etc.“.

[5]) Pothier, VII, *op. cit.*, 516, p. 278.

qui servent de fondement à la femme, soient justifiés autrement que par l'aveu du mari".

Bărbatul nu poate deci, înainte de a se fi pronunțat tribunalul, să consimtă *(acquiescer)* la admiterea separației de bunuri [1]). Consimț. bărbatului.

El ar putea însă să nu facă opositie, apel, recurs, etc., contra hotărîrei care ar admite separația [2]), precum și să se deziste de la opositia, apelul, etc., ce ar fi interjectat. Intervenția justiției garantează, în adevĕr, în mod suficient interesul terților, și ar fi absurd de a se invoca proibiția separațiilor de bună voe, pentru a împedica pe bărbat, care putea să nu facă apel, de a se dezista de la apelul sĕŭ, saŭ de a renunța la dreptul de a face apel [3]). Dezistarea bărbatului.

Pe basa acestor principii, se decide în genere, de și chestiunea este controversată, că se poate renunța la apel saŭ recurs în casație, în materie de divorț [4]). Renunțarea la apel în materie de divorț. Controversă.

---

[1]) Baudry et Surville, II, 923.

[2]) Am vĕdut însă, că, în asemenea caz, creditorii luĭ pot face opositie, apel, etc., în numele debitoruluĭ lor (art. 974). Vedĭ *suprà*, p. 356.

[3]) Cpr. T. Huc, IX, 267, *in fine*. Guillouard, III, 1112. Baudry et Surville, II, 923. Dutruc, *op. cit.*, 25 urm., p. 23 urm. Aubry et Rau, V, § 515, p. 387.—Vedĭ însă Carré-Chauveau, *Lois de la procéd.*, VI, partea II, *Quest.* 2932 *quater*, p. 689. Și femeea ar putea să se deziste de la acțiunea sa, cu consimțimîntul bărbatuluĭ. Carré-Chauveau, *loco cit.* p. 688. Dutruc, *op. cit.*, 51. Am vĕdut însă *suprà*, p. 350, că femeea nu poate să renunțe de maĭ înainte la dreptul de a cere separația de patrimoniĭ, pentru-că asemenea renunțare ar constitui o înstrăinare indirectă a doteĭ sale.

[4]) Cas. rom. Bulet. S-a II, 1879, p. 611. C. Aix, Répert. Dalloz, *v°* *Acquiescement*, 189, nota 2. Vedĭ și t. I, partea II a Coment. noastre, p. 183, 184. In același sens: Aubry et Rau, V, § 493, p. 192, text și nota 15. Dutruc, *op. cit.*, 25, p. 23 urm. Laurent, III, 248. (Autorii Suplementuluĭ se pronunță însă în sens contrar. V. Laurent, *Supplém.*, I, 694). V. Filotti, *Despre divorț*, p. 297. Nacu, I, 448. Acest din urmă autor se mărginește a spune că a fost în totdeauna de această părere, fără a da însă nicĭ-un argument. O simplă afirmație într'o chestie controversată, ca aceea care ne preocupă, nu este de natură a convinge pe nime.—*Contrà*: Demolombe, IV 488. Willequet, *Divorce*, p. 174, No. 8. Chardon, *Puissance maritale*, 346, p. 180 (ed. belgiană). Trib. și C. Iași, *Dreptul* din 1886, No. 7. *Dreptul* din 1903, No. 63 (cu observ. noastră). Majoritatea Curței (compusă din

Separaţia voluntară fiind nulă şi neavenită, de aci resultă că, dacă în urma uneĭ asemenea separaţiĭ, bărba-

---

treĭ judecătorĭ, contra a doĭ) decide prin această din urmă decisie că, materia căsătorieĭ şi a divorţuluĭ interesând ordinea publică, nu se poate renunţa la dreptul de apel pe care îl are soţul în contra căruia s'a pronunţat divorţul, în asemenea materie orĭ-ce transacţie fiind cu neputinţă. Majoritatea Curţeĭ uită, însă, că acest sistem se întemeiază în Franţa pe art. 307 din Codul civil, care proibă orĭ-ce separaţie voluntară. Or, acest text fiind relativ la separaţia de trup, pe care legiuitorul nostru n'o cunoaşte, lipseşte în Codul nostru. Din momentul ce divorţul a fost admis prin o hotărîre judecătorească, nu se poate ḑice că, din causa renunţăreĭ la dreptul de apel, acest divorţ ar fi resultatul consimţimîntuluĭ mutual al soţilor. Cât pentru ordinea publică ea este în mod suficient garantată prin examinarea causeĭ de către judecătoriĭ primeĭ instanţe. „Considerând, ḑice foarte bine Curtea din Aix, prin decisia maĭ sus citată, că mulţemirea (*l'acquiescement*) care resultă din executarea voluntară a uneĭ hotărîrĭ, face ca partea care a executat-o să nu maĭ poată ataca acea hotărîre pe calea apeluluĭ, şi că acest principiŭ de echitate se aplică în privinţa hotărîrilor care pronunţă separarea de trup (deci şi divorţul), ca şi în privinţa celorlalte hotărîrĭ; că, de şi mulţemirea ce s'ar da asupra uneĭ cereri de separare de trup, n'ar putea fi acceptată de primiĭ judecătorĭ ca basă a sentinţeĭ lor, spre a nu se omologa o separare de trup voluntară, totuşĭ lucrurile sunt cu totul alt-fel când este vorba de a se mulţemi cu o hotărîre dată în cunoştinţă de causă, după administrarea probelor legale ; că asemenea hotărîre este, ca orĭ-ce alta, susceptibilă de a dobîndi autoritatea lucruluĭ judecat, şi prin aceleaşĭ mijloace ; că de şi este vorba de o materie care interesează ordinea publică, totuşĭ apelul nu este privitor de cât la dreptul privat al părţeĭ, care poate să-l exercite saŭ să renunţe la el ; că dacă partea poate să dea o mulţemire tacită asupra hotărîreĭ, lăsând să treacă termenul de apel, nimic nu se opune la o renunţare directă, care ar resulta din executarea voluntară făcută în lăuntrul termenuluĭ de apel ; că această renunţare nefiind de cât un omagiŭ adus înţelepciuneĭ primilor judecătorĭ, nu loveşte întru nimic ordinea publică, etc.“.

Dezistarea de la apel în materie de divorţ. Admisibilitate.

Din împrejurarea că soţul contra căruia s'a pronunţat divorţul, poate renunţa la dreptul de apel (*acquiescer*), resultă că el se poate în mod valid dezista de la apelul ce ar fi făcut în termenul legal. Această soluţie este generalmente admisă şi în Franţa, cu-toate-că art. 249 din legea de la 1886 opreşte *l'acquiescement*, adecă: mulţemirea dată pe o hotărîre care a admis divorţul, pentru-că altă ceva este

tul a restituit dota femeeĭ, această restituire nu-l eliberează în principiŭ, și femeea va putea cere din noŭ plata, ținêndu-se samă bărbatuluĭ numaĭ de sumele cu care ea s'ar fi îmbogățit. Rigoarea principiilor vine în favoarea acesteĭ soluțiunĭ [1]).

Din împrejurarea că legiuitorul condamnă separațiile voluntare ca contrare ordineĭ publice, resultă că dispositia legeĭ străine, care ar permite o asemenea separare, n'ar produce nicĭ-un efect în România [2]). Separ. de bunurĭ voluntară. Inadmisibilitate.

Dispositia legeĭ române, fiind, pe de altă parte, o regulă de protecțiune privitoare la capacitatea persoanelor, va urmări pe Românĭ în străinătate (art. 2, § 2) [3]).

Venim acum la formele și procedura separațieĭ de patrimoniĭ. Femeea nu va putea intenta asemenea cerere contra bărbatuluĭ, de cât în urma autorisăreĭ presidentuluĭ tribunaluluĭ civil [4]), conform art. 1259 C. civ. și 628 Procedura separațieĭ de patrimoniĭ. Art. 1259.

---

renunțarea la apel și altă ceva desistarea de la un apel regulat făcut; una fiind privitoare la fondul dreptuluĭ iar cealaltă, numaĭ la procedură. (Vedĭ în acest sens: Fremont, *Divorce*, 331 și 649; Goirand, *Idem*, p. 199; Vraye et Gode, *Divorce*, I, 350, p. 318 urm., ed. a 2-a; Curet, *Code du divorce*, 296; T, Huc, II, 387; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, I, art. 249, No. 29, etc.).—Dl. Nacu (I, p. 448, No. 58) citează în sens contrar o decisie a uneĭ Curțĭ de apel, pe care n'o cunoaștem și care ar fi publicată în *Dreptul* din 1897. Am căutat acea decisie în toată colecția ziaruluĭ, însă n'am găsit-o nicăirĭ. După ce distinsul nostru coleg face prea puține citațiĭ, apoĭ și acelea ce le face nu sunt exacte.

[1]) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 8 urm., p. 13 urm. Guillouard, III, 1111. T. Huc, IX, 262. Aubry et Rau, V, § 515, p. 386, text și nota 18. Baudry et Surville, II, 922, Répert. Sirey, *Communauté conjugale*, 1690. Répert. Dalloz, *Supplément, Contrat de mariage*, 624. C. Lyon, D. P. 99. 2. 49.—*Contrà:* Laurent, XXII, 198. Cpr. și Troplong, II, 1341 urm.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 351.—Vedĭ însă Baudry et Surville, II, No. 943, p. 107, nota 2, după cari soțiĭ străinĭ separațĭ de patrimoniĭ, de bună voe, în străinătate, conform legeĭ străine, ar putea invoca, în România, sentința străină, îndeplinind condițiile de publicitate prescrise de legea română (art. 1259, 1262).

[3]) Baudry et Surville, II, 921. A. Rolin, *Pr. de dr. internat. privé*, III, 1106 (ed. din 1897).

[4]) Tribunalul competent este acel al domiciliuluĭ bărbatuluĭ (art. 58 Pr. civ.), fiind vorba, în specie, de o acțiune personală. Orĭ-ce alt tribunal este decĭ incompetent, și a- Tribunal competent.

Pr. civ. [1]). Aceasta este o derogare de la art. 197 urm., după care femeea, în genere, se autorisă de bărbat, și numaĭ în lipsa luĭ de justiție. Această derogare se întemeează probabil pe împrejurarea că bărbatul ar fi refusat autorisarea sa. Autorisarea se acordă de president, iar nu de complectul tribunaluluĭ [2]). Ea nu poate fi refusată femeeĭ, fiind-că separația de patrimoniĭ este un drept al eĭ [3]). Presidentul îĭ va acorda decĭ autorisarea, făcêndu-ĭ însă observațiile ce va crede de cuviință (art. 628 Pr. civ.). De aicĭ resultă că femeea trebue să presinte cererea în persoană ; alt-fel presidentul n'ar putea să-ĭ dea sfaturile ce ar găsi de cuviință [4]). Ce sfaturĭ pot însă fi date uneĭ femeĭ a căreĭ dotă este în pericol ?... Asemenea formalitate poate să aibă un sens în materie de divorț (cpr. art. 219, 221 C. civ.) cu-toate-că, și în asemenea caz, sfaturile presidentuluĭ rĕmân maĭ totdeauna fără nicĭ-un resultat. Ea

---

ceastă incompetință fiind *ratione materiæ*, ar putea fi opusă și de creditoriĭ bărbatuluĭ, cu-toate-că acesta ar fi consimțit a se judeca la alt tribunal de cât acel al domiciliuluĭ sĕŭ. Guillouard, III, 1115. Dutruc, *op. ctt.*, 100, p. 86 urm. Rodière et Pont, III, 2126. Baudry et Surville, II, 924. Planiol, III, 1174.

Competința trib. de vacanțe. Controversă.

Tribunalul vacanțelor marĭ este competent de a judeca acțiunile în separare de patrimoniĭ, dacă, bine înțeles, publicitatea prescrisă de lege a fost îndeplinită (art. 631, § 2 Pr. civ.), asemenea cererĭ avênd un caracter eminamente urgent. Cpr. Baudry et Surville, II, p. 78, nota 2.—*Contrà* : C. Douai, Sirey, 98. 2. 191. D. P. 97. 2. 11. Cererea de separare de patrimoniĭ nu poate, nicĭ într'un caz, fi judecată de arbitri (art. 340 Pr. civ.). Dutruc, *op. cit.*, 21, p. 21, 22.

[1]) Acțiunea care ar fi intentată fără o autorisare prealabilă ar fi, decĭ, radical nulă. Rodière et Pont, III, 2123.

[2]) Autorisarea presidențială este suficientă spre a abilita pe femeea chiar minoră de a introduce cererea de separare, și nu este nevoe să i se rînduiască un curator. Asistența curatoruluĭ nu este necesară de cât pentru executarea hotărîreĭ de separare ; în care caz, curatorul este rînduit de consiliul de familie. Troplong, II, 1351. Baudry et Surville, II, 927 bis, p. 82. Toullier D. VII, partea I, 43. Cpr. Demolombe, IV, 135.—*Contrà :* Pigeau, *Pr. civ.*, III, p. 493.

[3]) Rodière et Pont, III, 2123. Troplong, II, 1350. Thiry, III, 371. Guillouard, III, 1114. Laurent, XXII, 240. Baudry et Surville, II, 927 bis. T. Huc, IX, 267. C. Lyon, Sirey, 36. 2. 463.

[4]) Rodière et Pont, III, 2124.

nu are, însă, nicĭ-un sens în materie de separare de patrimoniĭ [1]).

Orĭ-cum ar fi, legea o prescrie. Dacă cererea femeeĭ este respinsă, ea nu are nevoe de o nouă autorisare spre a face apel saŭ recurs [2]), şi condiţiile de publicitate, prescrise pentru regularitatea cereriĭ, în prima instanţă, despre care vom vorbi îndată, n'aŭ nevoe de a fi reînoite în apel.

Femeea nu are, de asemenea, nevoe de o nouă autorisare pentru a urmări executarea hotărîreĭ de separare [3]).

Cererea pentru separarea de patrimoniĭ va fi publicată conform art. 629 şi 630 Pr. civ. [4]), sub pedeapsă de nulitate, care va putea fi opusă atât de creditoriĭ bărbatuluĭ, cât şi de însu-şĭ bărbatul (art. 1259 C. civ.) [5]). Publicitatea cereriĭ femeeĭ.

Faptul că cererea femeeĭ n'ar fi arătat toată averea do-

---

[1]) Cpr. T. Huc, IX, 267, p. 307.

[2]) Rodière et Pont, III, 2141. Baudry et Surville, II, 927 bis. Dutruc *op. cit.*, 106. Carré-Chauveau, *Pr. civ.*, VI, partea II, *Quest.* 2931, p. 684, Cas. fr. D. P. 67. 1. 321. Sirey, 67. 1. 315.—Spre a putea însă sta în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, femeea are nevoe de o autorisare pentru fie-care grad de jurisdicţie. C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1883, No. 18 (cu observ. noastră). Laurent, III, 149 urm. T. Huc, II, 243, 261. Chestiunea de a se şti dacă femeea poate fi autorisată a urmări un proces până la fine, este controversată. Veḑi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 114 urm.

[3]) Laurent, XXII, 240. Baudry et Surville, II, 927 bis.

[4]) Iată cum se exprimă aceste texte:

Art. 629 Pr. civ.—Indată ce cererea pentru despărţirea averilor se va face (şi trebue adaos: şi va fi autorisată de president conform art. 1259 C. civ.), grefierul va fi dator a lipi în sala şedinţelor un extract de pe cerere. Acel extract va cuprinde: Data cereriĭ; numele, pronumele, profesia şi locuinţa soţilor; cantitatea şi arătarea avereĭ dotale, după petiţie, potrivit foaeĭ dotale. Art. 629 Pr. civ.

Art. 630 Pr. civ.—Acest extract se va afişa la uşa tribunaluluĭ, la primărie şi la camera de comerţ, şi se va publica cu cheltuiala femeeĭ, în unul din jurnalele localităţeĭ, saŭ dacă acea localitate nu are jurnal, în unul din ale localităţeĭ vecine.—După art. 675 din noul Proiect de revisuire al Codului de procedură civilă, publicarea se face şi în Monitorul oficial. Art. 630 Pr. civ.

[5]) Femeea nu poate, deci, invoca nulitatea, pentru-că ea este în culpă că nu s'aŭ îndeplinit formalităţile prescrise de lege. Rodière et Pont, III, 2137. Veḑi şi *infrà*, p. 369.

tală, nu dă loc la nulitatea separaţieĭ, dacă, la înfăţişare, femeea a înglobat toată averea sa dotală şi dacă s'a îndeplinit publicitatea prescrisă de lege [1]).

Art. 21 C. com. Şi cererea de separare de patrimonii între soţi, dintre care unul este comerciant, trebue să fie publicată conform art. 10 din Codul de comerţ (art. 21 *ab initio*, C. com.). Ambele publicităţi aŭ menirea de a vesti pe creditoriĭ bărbatuluĭ despre cererea femeeĭ.

Art. 631, § 2 Pr. civ. Hotărîrea de fond asupra cereriĭ de separare de patrimoniĭ nu se va putea pronunţa de cât o lună cel puţin după afişarea şi publicarea aceleĭ cereriĭ (art 631, § 2 Pr. civ. şi 21, § 2 C. com.). Acest termen este înfiinţat în favoarea creditorilor bărbatuluĭ, pentru ca eĭ să poată interveni în instanţă, conform art. 1260 C. civ., spre a combate cererea femeeĭ.

Art. 631, § 1 Pr. civ. Art. 631, § 1 din Pr. civ. recunoaşte femeeĭ dreptul de a lua, cu autorisarea tribunaluluĭ de astă dată, iar nu numaĭ cu acea a presidentuluĭ, măsurile asigurătoare şi conservatoare ce ar crede de cuviinţă pentru asigurarea doteĭ sale, de exemplu : un sechestru asigurător asupra avereĭ mobiliare a bărbatuluĭ [2]), etc.

---

[1]) C. Iaşi, *Dreptul* din 1890, No. 6.

[2]) Veḑi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 32. Cpr. Baudry et Surville, II, 928.—Barbatul avênd dreptul de administraţie în cursul instanţeĭ de separare (art. 1263), poate percepe, în acest timp veniturile doteĭ, cu îndatorire însă de a le restitui, din causa efectuluĭ retroactiv al se parăreĭ (art. 1263 *ab initio*). Veḑi *infrà*, p. 378. Femeea poate, însă, odată cu intentarea cereriĭ de separare, să iea măsurĭ pentru a împedica din partea soţuluĭ perceperea acestor venituri. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 26. Sentinţa de separare, în caz când dota femeeĭ este mobiliară şi preţeluită, nu poate însă avea de efect înfiinţarea unuĭ privilegiŭ pentru femee, faţă cu creditoriĭ diligenţi, cari de şi în urma cereriĭ de separare, însă maĭ înainte de urmărirea femeeĭ, ar fi înfiinţat un sechestru asigurător asupra avereĭ mobiliare a soţuluĭ; de-oare-ce legea nu recunoaşte un atare privilegiŭ separaţieĭ de patrimoniĭ. Prin efectul retroactiv a hotărîreĭ de separare, legiuitorul s'a referit la fructele şi dobînḑile imobilelor dotale şi la actele de dispoziţie pe care le-ar face bărbatul în urma cereriĭ de separare, moment din care el perde acest drept şi conservă numaĭ pe acel de administraţie. Deciĭ, soţul nu poate să cedeze soţieĭ sale, în executarea hotărîreĭ de separare, lucrurile sechestrate de un

In urma publicăreĭ cereriĭ conform dispoșițiilor maĭ sus arătate, femeea trebue să dovedească faptele pe care se întemeiază, conform dreptuluĭ comun, cu restricția pe care am expus-o maĭ sus, după care nu se admite în specie nicĭ mărturisirea bărbatuluĭ, nicĭ refusul sĕŭ de a presta jurămîntul decisoriŭ (art. 1260 C. civ.); pentru-că prin asemenea mărturisirĭ, exprese saŭ tacite, s'ar ajunge la o separare de bună voe, nepermisă de lege (art. 1258) [1]. Art. 1260 C. civ.

Hotărîrea primeĭ instanțe [2], care declară desfăcute patrimoniile d'intre bărbat și femee, se publică și ea, la rîndul eĭ, după formele și la epocele prevĕdute de Procedura civilă (art. 632 Pr. civ) [3]. Ne îndeplinirea acesteĭ formalităț face ca hotărîrea de separare să nu fie oposabilă celor de al treilea [4]. Publicitatea hotărîreĭ de separare.

Art. 21, § 3 din Codul de comerț dispune, în privința Art. 21, § 3 C. com.

---

alt creditor, femeea ne putênd, în asemenea caz, de cât să concureze cu creditorul sequestrant asupra avereĭ urmărite. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 85.

[1]) Veḑi *suprà*, p. 360.

[2]) Decisia confirmativă a Curțeĭ nu este supusă la aceleași condițiĭ de publicitate, la care e supusă acea a primeĭ instanțe, a căreĭ publicitate este suficientă pentru a aduce separarea de bunurĭ la cunoștința celor interesați. Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, § 1359, p. 463. Carré-Chauveau, *Lois de la procéd.*, VI, partea II, *Quest.* 2956, p. 717—Veḑi însă art. 21 C. com., după care hotărîrea *definitivă* trebue să fie publicată.

[3]) Iată cum se exprimă Procedura civilă, în această privință:

Art. 632 Pr. civ.—După hotărîrea asupra despărțireĭ averilor d'intre soți, se va scoate un extract, care se va afige de patru orĭ, din treĭ în treĭ luni, în sala ședințelor tribunaluluĭ care a pronunțat-o, la tribunalul comercial, la camera de comerciŭ, precum și în sala primărieĭ comuneĭ unde bărbatul își are domiciliul, făcêndu-se prima afișare până în termen de 25 ḑile de la data pronunțăreĭ hotărîreĭ.—Femeea nu va putea să înceapă executarea hotărîreĭ de cât din ḑiua de când s'a îndeplinit formalitățile sus menționate, și potrivit art. 1262 C. civ. Art. 632 Pr. civ.

Art. 677 din noul Proiect de revisuire a Procedureĭ civile maĭ prevede încă și publicarea prin Monitorul oficial.—Apoĭ, paragraful ultim al acestuĭ text este ast-fel redactat: „Femeea nu va putea să înceapă executareă hotărîreĭ de că din ḑiua când s'a îndeplinit formalitățile sus mencionate *pentru prima publicare a extractuluĭ*, și conform art. 1262 C. civ.“ Art. 677 din noul Proiect de revis. a Proc. civ.

[4]) Cas. rom. *Dreptul* din 1884, No. 37. Bulet. 1884, p. 147.

comercianţilor, următoarele: „Dacă se admite separaţiunea, hotărîrea *definitivă* va trebui să fie publicată tot în acelaşi mod (adecă conform art. 10 C. com.), în termen *de o lună* [1]) de la data ei. In lipsa acesteĭ publicaţiunĭ, creditorii comerciuluĭ soţuluĭ pot opune, orĭ-când interesul lor o cere, nulitatea separaţiuneĭ pronunţate şi să atace restituirea drepturilor dotale ale femeĭ, dacă a avut loc. Deosebit de aceasta, eĭ pot să exercite acţiunea ce le acordă art. 975 C. civ., când separaţiunea ar fi fost făcută în frauda drepturilor lor".

Scopul acesteĭ publicităţĭ.

Această publicitate are un scop îndoit: 1° Prevenirea creditorilor bărbatuluĭ, cari s'ar crede în drept de a contesta separaţia de patrimoniĭ, conform art. 1264 C. civ. şi 633 Pr. civ.; 2° Prevestirea terţiilor, cari ar voi să contracteze cu soţiĭ, despre schimbarea adusă situaţiuneĭ lor băneştĭ.

Această dispoziţie este necontestat impusă tuturor Românilor separaţi de patrimoniĭ, prin o sentinţă străină, precum şi străinilor separaţĭ prin o sentinţă emanată de la tribunalele române. Asupra acestor puncte nu poate fi nici-o îndoială [2]).

Aplic. publicităţeĭ, hotărîrilor pronunţate în străinătate.

Jurisprudenţa admite, de asemenea, cu oare-care nuanţe, că hotărîrile de separare pronunţate de tribunalele străine nu pot fi aduse la îndeplinire în România de cât îndeplinindu-se publicitatea cerută de legea noastră, şi a-

---

[1]) Pentru soţiĭ necomercianţĭ, termenul este de *doue-deci-şi-cinci dile* de la pronunţarea eĭ (art. 632 Pr. civ.). Afişarea se face la tribunalul şi camera de comerţ, chiar când bărbatul nu este comerciant (art. 632 Pr. civ.), spre a vesti pe comercianţiĭ, cari sunt presupuşi a frecuenta aceste localurĭ, despre schimbarea situaţiuneĭ băneştĭ a soţilor, în urma desfacereĭ patrimoniilor lor.

Legiuitorul comercial nevorbind de casul încetăreĭ separăreĭ de patrimoniĭ şi a restabilireĭ regimuluĭ matrimonial adoptat de soţĭ din capul loculuĭ, regulele edictate în C. civ., sunt aplicabile şi comercianţilor (art. 1270 C. civ. 634 urm. Pr. civ.). Cpr. Gr. Maniu, *Dr. comercial*, I, 54, *in fine*, p. 72.

[2]) Vedĭ A. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 540.—Numaĭ sub această condiţiune a publicităţeĭ, hotărîrea pronunţată în străinătate va avea efect retroactiv în România (art. 1263), publicitatea cerută în interesul creditului public fiind o condiţie esenţială a retroactivităţeĭ. Baudry et Surville, II, 977 bis. Rolin, *Pr. de dr. internat. privé*, III, 1107.

ceasta orĭ-care ar fi legea care ar cârmui interesele bănești ale soților, fie legea română, fie acea străină [1]); pentru-că această publicitate interesează de aproape creditul public, și știut este că asemenea dispoziţiuni se impun tuturora [2]).

Art. 1259 din Codul civil pronunță nulitatea, în caz de neîndeplinirea acestor formalități, și nulitatea poate fi opusă atât de bărbat cât și de creditorii lui; nicĭ într'un caz însă de femee. (Vedĭ *suprà*, p. 365, nota 5).

Executarea hotărîreĭ de separare.

Art. 1262.—Separaţiunea patrimoniilor, de și pronunțată de judecată, va fi nulă, dacă, în curs *de o lună* [3]) *de la pronunțarea hotărîreĭ* și în urma publicațiilor de care se face mențiune la art. 1259, nu se va fi început executarea hotărîreĭ.

[1]) Dacă această teorie este adevarată, tribunalele române nu vor putea acorda *exequatorul* uneĭ sentințe străine, care ar fi pronunțat o separare de bunurĭ, de cât îndeplinindu-se în resorturile lor publicitatea prescrisă de legea română. Cpr. Baudry et Surville, II, p. 107, nota 1. Rĕmâne însă bine înțeles că exequatorul nu va fi necesar de cât atunci când ar fi vorba de a se face acte de executare contra bărbatuluĭ, care ar avea avere în România; căcĭ, în privința capacităţeĭ femeeĭ, hotărîrea străină își va produce efectele sale în România *de plano*, fără a fi învestită cu formula executorie, de judecătoriĭ românĭ, de și chestiunea este controversată. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 460, text și nota 2. Cpr. T. Huc, IX, 406, p. 83. Cpr. și Trib. Covurluiŭ, *C. judiciar* din 1903, No. 85 (cu observaţia noastră).

[2]) Vedĭ în acest sens: Trib. Paris și Cas. fr. *Pand. Période.* 87. 2. 390. *Pand. Période.* 93. 5. 25. D. P. 93. 1. 89. Sirey, 93. 1. 369 (cu nota luĭ Pillet). C. Orléans și Besançon, D. P. 94. 2. 488. Sirey, 94. 2. 145. *Pand. Période.* 96. 5. 4. D. P. 95. 2. 529. Sirey, 95. 2. 94. Maĭ vedĭ încă: Trib. Bruxelles, Genève și Paris, *J. Clunet.* anul 1881, p. 99. *J. Clunet*, 1887, p. 116. *Pand. Période.* 97. 5. 47 și *J. Clunet*, 1896, p. 170. In același sens: Baudry et Surville, *Revue critique de législ. et de jurisprudence*, anul 1896, p. 219 și anul 1894, p. 261 urm. Rolin, *Pr. de dr. internat. privé*, III, 1107. T. Huc, IX, 406.—Vedĭ însă: Weiss, *op. cit.*, III, p. 542. De Boeck (profesor la Bordeaux), nota în D. P. 95. 2. 529, 530.

[3]) După art. 1444 din Codul fr., executarea hotărîreĭ trebue să înceapă *în cinci-spre-dece* dile de la pronunțarea hotărîreĭ *(dans la quinzaine qui a suivi le jugement)*, iar după art. 1419 din Codul italian, în *șese-deci* dile, *fra sessanta giorni successivi alla sentenza.* Deoseb. de redacție de la Codul fr. și italian.

Acea executare se va face prin plata reală a drepturilor femeeĭ, în mĕsura avereĭ bărbatuluĭ, constatată prin act autentic, saŭ prin urmăriri începute şi neîntrerupte. (Art. 1171, 1307, 1259 C. civ. Art. 632 Pr. civ. Art. 1444 C. fr.)

Separaţia de patrimoniŭ nu este încă definitivă, de şi ea a fost admisă prin o hotărîre judecătorească, care s'a publicat conform legeĭ. Separaţia este nulă şi neavenită, dacă hotărîrea care o admite nu se execută de femee în termen cel mult de o lună de *la pronunţarea eĭ* [1]).

S'a decis, însă, în contra termenilor expreşĭ aĭ textuluĭ, că sorocul de o lună, prevĕdut de art. 1262, nu începe a curge de cât din momentul ce hotărîrea a dobîndit autoritatea lucruluĭ judecat, iar nu de la data pronunţăreĭ eĭ. „Considerând, ḑice Curtea noastră supremă, că în sistemul legeĭ noastre, nicĭ-o hotărîre nu se poate executa dacă n'a dobîndit autoritatea lucruluĭ judecat; că nu are putere de lucru judecat de cât o hotărîre care se dă de o Curte saŭ un tribunal, ce judecă în ultimul resort, saŭ de un tribunal, care judecă în primul resort, dacă părţile aŭ lăsat să treacă termenul de apel, saŭ să se perime apelul; că executarea, în termen de o lună de la data pronunţăreĭ hotărîreĭ, este imposibilă şi din causă că se poate face apel îndată după pronunţarea hotărîreĭ, şi hotărîrea atacată cu apel se consideră ca neavenită până ce se pronunţă şi instanţa de apel; că, dar, termenul pentru îndeplinirea formalităţilor prescrise de art. 1262 C. civ. nu poate să înceapă a curge de cât din momentul când hotărîrea a dobîndit autoritatea lucruluĭ judecat; căcĭ aceasta este sensul art. 1262 C. civ. citat, care se dovedeşte pe calea interpretăreĭ logice, şi acest înţeles trebue să fie menţinut chiar când el s'ar depărta de la sensul literal al legeĭ, etc.“ [2]). Toţĭ autoriĭ aplică însă textul *ad litteram*, făcênd să curgă termenul de executare de la *pronunţarea hotărîreĭ* [3]), şi aceasta chiar în privinţa hotărîrilor pronun-

[1]) Judecătoriĭ fondului sunt datorĭ să se pronunţe asupra faptuluĭ dacă hotărîrea de separare a fost, saŭ nu, executată în termenul defipt de lege, când acest fapt este propus în instanţă; căcĭ, alt-fel, decisia ar cuprinde o omisiune esenţială, şi ca atare, ar fi casabilă. Cas. rom. *C. judiciar* din 1900, No. 13, şi Bulet. 1900, p. 79.

[2]) Bulet. S-a II, 1884, p. 498.

[3]) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1901, No. 84.

țate în lipsă [1]). Se admite însă că, dacă în acest termen, s'ar produce o opoziție saŭ un apel, înainte de a se fi început executarea, hotărîrea nu se va maĭ putea executa de cât în urma respingereĭ opoziției saŭ apeluluĭ. Termenul de o lună (în Franța de *cinci-spre-dece ḑile)* va curge, în acest caz, de la respingerea opoziției saŭ apeluluĭ [2]). Această soluție se întemeează pe principiul că opoziția și apelul sunt suspensive de executare. Aceste principiĭ sunt necontestat aplicabile separațieĭ de patrimoniĭ, fiind obștește recunoscut că hotărîrile de separare de patrimoniĭ sunt supuse căilor ordinare și extraordinare de reformare, conform dreptuluĭ comun [3]).

Declararea în stare de faliment a bărbatului.

Sunt însă casurĭ în care textul nu-și poate primi aplicare. Ast-fel, în caz de faliment al bărbatuluĭ, femeea a căreĭ creanță dotală nu este garantată prin o ipotecă, nu poate cere de la bărbatul sĕŭ de cât suma representând cotele concordatare, *și numaĭ la epocele fixate prin concordat* [4]). In orĭ-ce caz, executarea hotărîreĭ de separare de patrimoniĭ nu poate fi îndreptată, cât timp ține falimentul bărbatuluĭ, de cât în contra sindiculuĭ [5]).

Nulitatea separațieĭ la caz de neexecutarea hot. în termenul defipt de lege.

Așa dar, în principiŭ, separația de patrimoniĭ este nulă și neavenită, dacă, în termenul defipt de lege, femeea n'a executat drepturile care resultă pentru dînsa din separare, în mĕsura avereĭ bărbatuluĭ și dacă această executare nu se constată prin un act autentic, la caz când bărbatul ar plăti de bună voe [6]). Executarea complectă fiind însă adesea-orĭ cu neputință într'un termen atât de scurt, femeea trebue cel puțin să fi început urmărirea contra bărbatuluĭ și această urmărire să nu fi fost întreruptă [7]).

---

[1]) Cpr. Guillouard, III, 1141. Troplong, II, 1359. Aubry et Rau, V, § 516, p. 398, text și nota 33.

[2]) Baudry et Surville, *loco cit.* Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, § 1352, p. 464 (ed. 1-a). Carré-Chauveau, *op. cit.*, VI, partea II, *Quest.* 2944 și 2957.

[3]) Baudry et Surville, *loco cit.*, p. 111, nota 2. Garsonnet, *op.* și *loco suprà cit.*

[4]) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 48. Veḑĭ asupra casuluĭ când bărbatul este declarat în stare de faliment, Baudry et Surville, II, 947.

[5]) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31. Veḑĭ și *suprà*, p. 347.

[6]) Veḑĭ *infrà*, p. 373, nota 2.

[7]) Cpr. C. Galațĭ, *Dreptul* din 1901, No. 84.—Dacă urmărirea a fost, saŭ nu, întreruptă, aceasta este o chestie de fapt,

Restit. trusoului.

Restituirea trusoului femeei, făcută în termenul defipt de lege, se consideră ca un început de executare [1]).

Comandament prealabil, somaţie, etc.

Când urmărirea poate fi considerată ca începută? Se consideră, în genere, ca început de executare orî-ce act care tinde a constrînge pe bărbat a executa hotărîrea. Ast-fel ar fi, de exemplu : un comandament prealabil, o somaţie, etc. [2])

Este destul ca somaţia adresată soţului pentru restituirea dotei să fi fost făcută bărbatului în termenul legal, de şi ea ar fi fost comunicată de portăreï după expirarea acestui termen, fiind-că femeea nu poate suferi dintr'o întârdiere ce nu-ï este imputabilă [3]).

Comunic. hotărîreï. Început de executare. Controversă.

Dar, dacă o somaţie extra-judiciară se consideră ca un început de executare, comunicarea hotărîreï nu are, în genere, acest caracter, ea fiind considerată ca un act prealabil executăreï [4]).

Motivele derogăreï de la dreptul comun.

Această dispoziţie este o derogare însemnată de la dreptul comun, după care o hotărire judecătorească poate fi executată timp de treï-decï de anï, din diua de când ea a dobîndit autoritatea lucruluï judecat (art. 404 Pr. civ.) [5]). Motivul acesteï derogărï este că întârdierea femeeï de a aduce hotărîrea la îndeplinire ar dovedi neseriositatea cerereï eï şi colusiunea între soţï. „Les séparations, dicea un vechiŭ autor, Bourjon, sont presque toujours des épouvantails dont se servent les débiteurs injustes pour écarter

---

care se apreciază în mod suveran de judecătoriï fondului. Thiry, III, p. 407, No. 371. Guillouard, III, 1140. Baudry et Surville, II, 957. Planiol, III, 1179, *in fine*. T. Huc, IX, 268. Cas. fr. D. P. 85. 1. 207. Sirey, 88. 1. 23. Sirey, 31. 1. 161 şi 359.

[1]) Cpr. Baudry et Surville, II, 954.—Vedï însă Laurent, XXII, 253. Guillouard, III, 1135. Cas. fr. D. P. 58. 1. 108. Sirey, 59. 1. 513.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1892, p. 1092. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 9.

[3]) C. Bucureşti, *loco suprà cit.*

[4]) C. Rouen, Sirey, 63. 2. 128. D. P. 63. 2. 75. Thiry, III, 371, p. 407. Laurent, XXII, 257. Marcadé, V, art. 1444, 1445, No. III, p. 593, 594. Troplong, II, 1363. Benoit, I, 311. Dutruc, *op. cit.*, 195, p. 150 urm.—*Contrà* : Cas. fr. Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1828, nota 1. Cpr. Planiol, III, 1180.

[5]) Vedï t. VII a Coment. noastre, p. 577.

leurs créanciers, et mettre leurs meubles à couvert de la poursuite de ces derniers". Iar pe de altă parte, Berlier, oratorul guvernuluĭ, ḑicea, la rîndul sĕŭ: „Ce mot de *séparation de biens* ne pouvait être prononcé sans rappeler les fraudes qui se sont trop souvent pratiquées à ce sujet„ [1]).

Necesitatea unuĭ act autentic.

Legea cere ca executarea de bună voe [2]) să fie constatată prin un act autentic, pentru ca să fie dovedit cu certitudine că această executare a avut loc în termenul statornicit de lege (o lună de la pronunțarea hotărîreĭ), certitudine care n'ar resulta dintr'un act sub semnătură privată, chiar avênd dată certă [3]), din causa ușurinței cu care asemenea acte pot fi anti-datate [4]).

Dovada restituireĭ doteĭ n'ar fi, deci, suficientă, dacă ea n'ar fi constatată prin un act autentic, și partea care invoacă separația de bunurĭ n'ar putea să defere adversaruluĭ sĕŭ jurămîntul decisor asupra faptuluĭ restituireĭ doteĭ [5]).

Sancțiunea art. 1262.

Sancțiunea art. 1262 este nulitatea separației. Neîndeplinirea formalităților prescrise de art. 1262, de la care părțile nu se pot sustrage [6]), făcênd ca separația de patrimoniĭ să fie considerată ca inexistentă [7]), și femeea privită ca cum n'ar fi eșit nicĭ-odată de sub scutul regimuluĭ dotal, de aicĭ urmează că orĭ-ce act de dispoziție a femeeĭ, în privința imobiluluĭ dotal, urmat după pronunțarea separațiuneĭ, este nul și fără nicĭ-un efect [8]).

Nulitate de fond.

Nu este vorba, în specie, de o nulitate de procedură,

---

[1]) Cpr. Marcadé, V, art. 1444, 1445, No. II, p. 592.

[2]) Numaĭ separația de patrimoniĭ nu poate fi voluntară (art. 1258); hotărîrea poate fi executată de bună voe, însă sub îndoita condiție: 1° Ca femeea să-și primească în realitate dota eĭ, în mĕsura avereĭ bărbatuluĭ și înlăuntrul termenuluĭ de o lună; 2° ca plata să fie constatată prin act autentic (art. 1262). Baudry et Surville, II, 949. T. Huc, IX, 268, *in fine*.—Chitanța dată prin portăreĭ este un act autentic în înțelesul legeĭ. T. Huc, *loco cit.* Guillouard, III, 1136. Laurent, XXII, 253. Cas. fr. D. P. 47. 1. 322.—Vedĭ însă Baudry et Surville, II, 950. Dutruc, *op. cit.*, 190. Hot. de separare poate fi executată de bună voe.

[3]) Baudry et Surville, II, 949.—Vedĭ însă Troplong, II, 1360.

[4]) Cpr. Thiry, III, 371, 6°, p. 406. Baudry et Surville II, 949.

[5]) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31.

[6]) Cpr. Trib. superior din Colonia, Sirey, 94. 2. 25.

[7]) Vedĭ însă T. Huc, IX, 269, după care separația ar fi numaĭ anulabilă.

[8]) Cas. rom. Bulet. S-a II, anul 1878, p. 7.

ci de o nulitate de fond, care, prin urmare, nu are nevoe de a fi opusă *in limine litis*. Ea poate fi propusă oriî în ce stare s'ar afla causa, decî şi în apel, chiar în urma morţeî bărbatuluî [1]).

Inaplic. art. 633 Pr. civ.

Ca oriî-ce nulitate, ea poate fi invocată timp de treî-decî de anî, art. 633 Pr. civ. nefiind aplicabil în specie [2]).

De şi această nulitate trebue să fie admisă de justiţie, ea nu are nevoe de a fi invocată într'o instanţă specială, putênd foarte bine fi propusă în mod incidental, sub forma uneî excepţiî, cât timp executarea hotărîreî de separare poate fi urmărită [3]).

Persoanele care pot propune nulitatea.

Această nulitate poate, maî întâî, fi propusă de terţiî interesaţî, în favoarea cărora ea a fost înfiinţată; prin urmare, de creditoriî bărbatuluî anteriorî hotărîreî de separare, cât şi chiar de aceî posteriorî, după uniî [4]).

Dreptul bărbatuluî de a opune nulitatea.

Ea poate de asemenea fi opusă de bărbat, în contra femeeî; căcî el fiind în drept a o combate în cursul instanţeî, nu face de cât să-şî continue apărarea, propunênd nulitatea [5]).

---

[1]) Baudry et Surville, II, 958, p. 132, şi autorităţile citate acolo. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 420, p. 474.

[2]) Baudry et Surville, *loco cit.* T. Huc, IX, 269. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 420. Guillouard, III, 1145. Aubry et Rau, V, § 516, p. 400. Troplong, II, 1370. Odier, I, 387, 392. —Battur (*Commun. entre époux*, II, 643, ed. din 1829), crede că nulitatea ar putea fi propusă numaî în timp *de dece anî*, însă art. 1900 este inaplicabil în specie, acest text ne aplicându-se, după termenii luî, de cât *la anularea uneî convenţiunî*. Aubry et Rau, *loco cit.* Odier, I, 392, *in fine*, p. 367.

[3]) Baudry et Surville, *loco suprà cit.* Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, p. 461, § 1358. Cpr. Cas. fr. Sirey, 81. 1. 69. Veḑi şi Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1901, No. 38.

Creditoriî posteriorî separăreî.

[4]) Rodière et Pont, III, 2159.—Creditoriî cari aŭ dobîndit un titlu posterior hotărîreî de separare, nu vor putea, însă, propune nulitatea, de cât în numele bărbatuluî (art. 974), şi în numele lor propriŭ numaî atunci când absenţa de publicitate saŭ tardivitatea executăreî este resultatul unuî concert fraudulos între soţî, în vederea obligaţiilor ce bărbatul îşî propune de a contracta în viitor. Alt-fel, creditoriî posteriorî n'ar avea nicî-un interes. Cpr. T. Huc, IX, 269. Baudry et Surville, II, 960 bis. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 420, p. 472. Laurent, XXII, 260. Guillouard, III, 1146, 1147. Troplong, II, 1368. C. Orléans, D. P. 94. 2. 448. Cpr. şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 16 (motive).

[5]) Thiry, III, 371, p. 407. Baudry et Surville, II, 961, 962. Guillouard, III, 1148. Rodière et Pont, III, 2159. Troplong,

S'a decis că nulitatea poate fi propusă și de debitorul bărbatului, spre a refusa de a plăti datoria femeei, căreia bărbatul ar fi cesionat această datorie, drept plata dotei sale [1]). Debitorul bărbatului.

In cât privește, însă, chestiunea de a se ști dacă femeea poate invoca nulitatea contra bărbatului, de și ea este mai delicată, pentru-că neexecutarea provine din faptul și negligența ei, totuși se decide, în genere, că nulitatea poate fi propusă și de dînsa, asemenea nulitate fiind considerată ca de ordine publică, pentru-că ea are de scop înlăturarea fraudelor [2]). Dreptul femeei de a opune nulitatea. Controversă.

Femeea poate propune nulitatea, cu-toate-că, în unele acte, ea ar fi luat calitatea de femee separată de bunuri [3]).

Nulitatea nu poate însă fi invocată de soți contra terților, cari ar fi contractat de bună credință cu bărbatul saŭ cu femeea, în vederea unei separațiuni pe care ei o credeaŭ sinceră. Este, în adevĕr, de principiŭ că nime nu-și poate face un titlu din frauda sa [4]). *Nemini fraus sua patrocinari debet.* Invocarea nulității, de soți, contra terților. Controversă.

II, 1371. Laurent, XXII, 261. Colmet de Santerre, VI, 92 bis VIII. Aubry et Rau, V, § 516, p. 399, text și nota 37. Odier, I, 387. T. Huc, IX, 269. C. Besançon, D. P. 95. 2. 530.—*Contrà* : Dutruc, *op. cit.*, 227. Carré-Chauveau, *op. cit.*, VI, partea II, *Quest.* 2957 bis, p. 718. A. Wahl, nota în Sirey, 97. 4. 27, coloana 3.

[1]) Trib. superior dinColonia, Sirey, 97. 4. 25.—*Contrà* : A. Wahl, nota în Sirey, *loco cit.*, p. 27, col. 3.

[2]) Vedĭ în acest sens : Thiry, III, 371 *in fine*, p. 407. Troplong, II, 1373. Rodière et Pont, III, 2159. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 420 bis. Guillouard, III, 1149. Aubry et Rau, V, § 516, p. 399, text și nota 38. Colmet de Santerre, VI, 92 bis IX. Baudry et Surville, II, 961, 962. Cpr. și Planiol, III, 1182. Cas. fr. D. P. 59. 1. 108. Sirey, 59. 1. 513. Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31. Vedĭ și Sirey, 97. 4. 25.—*Contrà* : Trib. Iași și C. București, *Dreptul* din 1901, No. 38 și 47. T. Huc, IX, 269, p. 312. Laurent, XXII, 262. Odier, I, 387. Arntz, III, 704. Dutruc, *op. cit.*, 227 urm. A. Wahl, nota în Sirey, 97. 4. 27. Acești din urmă doi autorĭ refusă, după cum am vĕdut în nota precedentă, dreptul de a invoca nulitatea, chiar bărbatului. Vedĭ în același sens : Benoit, I, 315, p. 463.

[3]) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31.

[4]) Rodière et Pont, III, 2159.—Vedĭ însă Guillouard, III, 1150. Aubry et Rau, V, § 516, p. 399. Cpr. și Laurent, XXII, 263.

Acoperirea nulităţeĭ prin o executare tardivă, saŭ prin o renunţare din partea celor în drept.

Cu-toate-că nulitatea care resultă din art. 1262 este, în genere, considerată ca absolută şi interesând ordinea publică [1]), totuşĭ se admite de unii că ea poate fi acoperită, atât prin executarea tardivă a hotărîreĭ, cât şi prin o renunţare expresă saŭ tacită din partea celor în drept de a o propune [2]).

Efectele anulăreĭ separaţieĭ. Controversă.

Presupunênd acum că separaţia de patrimoniĭ a fost anulată după cererea uneia din părţile interesate, chestiunea este de a se şti dacă separarea se va considera ca anulată *erga omnes*, saŭ numaĭ faţă cu persoana care a dobîndit anularea? Unii aplică, în specie, principiile relativităţeĭ lucruluĭ judecat [3]), iar alţiĭ consideră separaţia ca anulată *erga omnes*. Această din urmă soluţie ni se pare cea maĭ juridică. Posiţia femeeĭ nu poate fi, în adevĕr, de cât una şi aceeaşĭ. Ea nu poate fi separată faţă de bărbatul sĕŭ şi neseparată faţă de terţiĭ [4]). De aceea am şi vĕdut că hotărîrea care pronunţă separaţia de patrimoniĭ îşĭ produce efectele sale *erga omnes* [5]).

In fine, vom adăoga, pentru a termina acest capitol, că nulitatea hotărîreĭ de separare, pentru lipsă de publicitate, aparţine aceloraşĭ persoane şi este supusă regulelor la care este supusă acţiunea întemeiată pe inexecutare saŭ executarea neregulată a sentinţeĭ de separare [6]).

Efectele separaţieĭ de bunurĭ pronunţată de justiţie.

Inainte de a arata efectele hotărîreĭ, care pronunţă separarea, în privinţa capacităţeĭ femeeĭ, trebue să vedem maĭ întâĭ momentul de când hotărîrea începe a-şĭ produce

[1]) Cpr. Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31. C. Paris. Sirey, 55. 2. 433. D. P. 56. 2. 247.

[2]) C. Orléans şi Besançon, D. P. 94. 2. 448. D. P. 95. 2. 530. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 16, şi din 1901, No. 47. Cpr. şi T. Huc, IX, 269. Garsonnet, *Pr. civ.*, VI, § 1358, p. 461. Aubry et Rau, V, § 516, p. 400. Laurent, XXII, 259. Arntz, III, 704. Odier, I, 387. Guillouard, III, 1149, 1151.

[3]) Guillouard, III, 1156. Baudry et Surville, II, 962 bis. Cas. fr. Sirey, 75. 1. 292. D. P. 76. 1, 450.

[4]) Vedĭ în acest din urmă sens : Carré-Chauveau, *op. cit. Supplément*, t. X, p. 156, No. 325, *Quest.* 2958 bis. Cpr. C. Paris, D. P. 56. 2. 247. Sirey, 55. 2. 433.

[5]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 565.

[6]) Baudry et Surville, II, 963 bis.

efectele sale. Despre aceasta se ocupă art. 1263, iar despre efectele hotărîreĭ de separare (capacitatea femeeĭ) se ocupă art. 1265 urm.

1° Momentul de când hotărîrea își produce efectele sale.

Art. 1263.—Hotărîrea, care a pronunțat separarea patrimoniilor, are efect din ḑiua când s'a format cererea, fără însă ca aceasta să se întindă și la actele de administrație ale bărbatuluĭ, făcute în urma cereriĭ și maĭ înainte de hotărîre. (Art. 1256 C. civ. Art. 1445, § 2 C. fr.) [1])

Știm că hotărîrile judecătorești sunt *declarative* și *constitutive* de drepturĭ [2]).

Hotărîrile *declarative* sunt acelea care constată existența unuĭ drept saŭ unuĭ fapt preexistent. Ast-fel, dacă presupunem că un copil natural cercetează maternitatea, ceea ce este permis de lege în anumite condițiunĭ (art. 308 C. civ.), hotărîrea care-ĭ admite reclamația nu creează filiațiunea, ci o declară și o constată numaĭ. Tot ast-fel, hotărîrea care pronunță revocarea uneĭ donațiunĭ pentru survenire de copiĭ, în urma donațiuneĭ, constată numaĭ această revocare, care se îndeplinește de drept (art. 836). Același fenomen juridic se petrece și în o acțiune în revendicare. Hot. declarative.

Hotărîrile *constitutive* sunt acelea care crează un drept, saŭ o stare oare-care. Ast-fel sunt, de exemplu: hotărîrile care pronunță interdicția, divorțul, care declară pe un comerciant în stare de faliment, etc. Hot. constitutive.

Hotărîrile declarative de drepturĭ își produc, în genere, efectul lor din ḑiua cereriĭ în judecată [3]); pe când hotărîrile constitutive de drepturĭ nu produc, din contra, efecte, de cât din ḑiua pronunțăreĭ lor.

Hotărîrea care pronunță separația de patrimonii este o hotărîre constitutivă, iar nu declarativă, fiind-că crează pentru soțĭ o stare cu totul alta de cât aceea, pe care eĭ o admisese prin contractul lor matrimonial. Ca atare, deci, asemenea hotărîre ar fi trebuit să nu aibă efecte, după Caracterul hot. de separație.

[1]) Textul fr. nu se ocupă despre actele de administrație, așa că. în Franța, chestia este, în privința lor, controversată. Vedĭ *infrà*, p. 379, nota 3. Deoseb. de la textul fr.

[2]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 547, *ad notam*, și p. 565.

[3]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 663, text și nota 6.

dreptul comun, de cât din ḑiua pronunțăreĭ eĭ. Art. 1263, prin derogare de la această regulă, dispune însă că hotărîrea, care pronunță separația de patrimoniŭ își produce efectele sale, se înțelege atât în privința soților cât și în privința terților [1]), din ḑiua de când femeea și-a format cererea sa, saŭ maĭ bine ḑis, din ḑiua de când această cerere a fost comunicată bărbatuluĭ [2]).

Motivele efectuluĭ retroactiv al hotărîreĭ.

Motivul acesteĭ derogărĭ este lesne de priceput. Instanța de separare putênd să ție maĭ mult timp, din causa șicanelor bărbatuluĭ [3]), acesta ar fi putut compromite averea femeeĭ prin contractarea de nouĕ datoriĭ. Efectul retroactiv al hotărîreĭ până în ḑiua cereriĭ, va garanta, deci, pe femee și va sustrage bunurile eĭ de la urmărirea creditorilor bărbatuluĭ.

Ast-fel, prin efectul separațieĭ de patrimoniŭ, venitul imobiluluĭ dotal de unde era proprietatea bărbatuluĭ și putea fi urmărit de creditoriĭ seĭ, deducêndu-se sumele ne-

---

Retroactivitatea hotărîreĭ în privința terțiilor. Controversă.

[1]) Retroactivitatea n'ar avea, în adevĕr, nicĭ-un interes pentru femee, dacă ea ar trebui să respecte actele făcute cu terțiĭ de bărbatul seŭ, care ar întrece limitele unor acte de administrație. Apoĭ, mĕsurile de publicitate prescrise de lege în scop de a aduce cererea de separare la cunoștința terțiilor, dovedesc încă intenția legiuitoruluĭ de a face ca hotărîrea să aibă efect retroactiv și în privința lor. Cpr. Arntz, III, 718. Marcadé, V, art. 1448, 1449, No. 1. T. Huc, IX, 271. Thiry, III, 374. Troplong, II, 1389. Odier, I, 417. Rodière et Pont, III, 2178. Vigié, III, 280. Guillouard, III, 1162. Baudry et Surville, II, p. 156, nota 2. Aubry et Rau, V, § 516, p. 400, text și nota 45. Duranton, XIV, 414. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 128. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 1693.— *Contrà:* Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, II, p. 130, 131 (ed. din 1824), după care retroactivitatea n'ar fi opusabilă terțiilor de bună credință, ci numaĭ acelora cari ar fi fost de conivență cu bărbatul. Cpr. și Pigeau, *Pr. civ.*, II, p. 541.

[2]) Baudry et Surville, II, 971. Rodière et Pont, III, 2158. Marcadé, V, art. 1448, 1449, No. 1, p. 599. C. Bordeaux și Trib. Troyes, Sirey, 81. 2. 76 și 220.

[3]) „Cette dissolution de la communauté, ḑice Pothier *(Tr. de la communauté*, VII, 521, p. 282), était une justice due à la femme *dès le jour qu'elle l'a demandée*, dont l'effet ne doit pas être retardé par la procédure qu'il faut faire pour parvenir à la sentence de séparation, que les chicanes du mari font souvent durer un très long temps avant que de parvenir à la sentence".

cesare la cheltuelile casnice (vedĭ *suprà*, p. 229 și 255), intră în patrimoniul soției, și nu mai poate fi urmărit de creditorii bărbatului [1]; iar bărbatul va trebui să restitue fructele și veniturile percepute de dînsul în urma cererei de separare, deducêndu-se bine-înțeles, partea contributivă a femeei la sarcinile căsătoriei [2]. Femeea poate, odată cu cererea ei și cu învoirea justiției, să iea mĕsurĭ conservatorii pentru a asigura această restituire (art. 631, § 1, Pr. civ.). Vedĭ *suprà*, p. 366, text și nota 2.

Validitatea actelor de administrație, făcute de bărbat în cursul instanței de separare.

Am vĕdut că hotărîrea de separare are efect retroactiv și în privința terțiilor. Legiuitorul nostru, curmând însă controversa care există, în această privință, în Franța [3]), dispune că actele de administrație făcute de bărbat, se înțelege de bună credință și fără fraudă, în urma cererei și mai înainte de hotărîre, sunt valide; pentru-că, alt-fel, administrația bunurilor femeei ar fi rĕmas în suspensie pănă ce ar fi luat-o femeea.

Art. 975.

Actele făcute în acest interval de bărbat, în frauda drepturilor femeei, vor putea însă fi atacate de aceasta din urmă (art. 975) [4]). Unii ar voi chiar, în această privință, ca prejudiciul femeei să fie suficient, fără ca ea să mai aibă nevoe de a dovedi frauda [5]).

Așa dar, actele de administrație, precum contractele de închiriere saŭ arendare a averei dotale, pe un period cel mult de *cinci ani*, făcute de bărbat, în timpul instanței de separare, rĕmân valide și în urma separației de patrimonii, saŭ desfacerei căsătoriei.

---

[1]) C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 84. Cas. fr. D. P. 45. 1. 267. Sirey, 46. 1. 554. Cpr. T. Huc, IX, 273, *in fine*. Odier, I, 420. Aubry et Rau, V, § 516, p. 401. Troplong, II, 1389, *in fine*. Rodière et Pont, III, 2178. Laurent, XXII, 342. Guillouard, III, 1166. Arntz, III, 720.

[2]) Aubry et Rau V, § 516, p. 401.

[3]) Unii, în adevĕr, recunosc bărbatului dreptul de a face acte de administrație în timpul procesului de separare (Marcadé, V, art. 1448, 1449, No. 1, *in fine*, p. 600; Arntz, III, 719; Planiol, III, 1189; Colmet de Santerre, VI, 94 bis II; Guillouard, III, 1170; Rodière et Pont, III, 2177); iar alții îi contestă acest drept (Laurent, XXII, 348 urm.).

[4]) Guillouard, III, 1170. Aubry et Rau, V, § 516, p. 402. Cas. rom. Bulet. S-a 1, anul 1879, p. 812.

[5]) Laurent, XXII, 348, p. 364.

Iată, cum se exprimă, în această privinţă, art. 1268:

Art. 1268.—Inchirierea saŭ arendarea ce face bărbatul de averile dotale ale femeeĭ pe maĭ mult de *cinci anĭ* [1]), nu sunt obligatoare, în caz de separaţie de patrimoniĭ, saŭ de desfacerea căsătorieĭ, pentru femee, saŭ pentru moştenitoriĭ sĕĭ, de cât până la împlinirea de cinci anĭ de la începutul lor, saŭ până la împlinirea verĭ-căruĭ period cincenal următor în care se află părţile, la epoca separaţiuneĭ de patrimoniĭ, saŭ a desfacereĭ căsătorieĭ. (Art. 427, 534, 1256 urm. C. civ. Art. 1429 C. fr.)

Din acest text, explicat prin anticipaţie, *suprà*, p. 207 urm., resultă că bărbatul nu poate, în calitatea sa de administrator legal, să închirieze saŭ să arendeze imobilele dotale ale femeeĭ pe un period maĭ lung de cinci anĭ (în Cod. fr. *nouĕ* anĭ), nicĭ chiar cu consimţimîntul eĭ [2]); pentru-că, numaĭ în această limită, contractul de închiriere saŭ arendare se consideră, în legea noastră, ca un act de administraţie.

Nulitate relativă.

Contractul care ar fi fost încheiat de bărbat pe un period maĭ lung de cât cinci anĭ va putea fi anulat, independent de orĭ-ce fraudă, însă numaĭ de femee saŭ moştenitoriĭ seĭ, nulitatea, în specie, fiind relativă [3]).

Contracte frauduloase.

Femeea saŭ moştenitoriĭ sĕĭ vor putea, de asemenea, cere anularea contractelor frauduloase, conform dreptuluĭ comun, chiar dacă ele ar fi fost încheiate numaĭ pe un period de cinci anĭ [4]).

Vilitatea preţuluĭ nu este, în genere, o causă de anulare, dacă nu există fraudă la mijloc [5]).

Contractul ar putea însă fi anulat, independent de orĭ-ce fraudă, când preţul stipulat de bărbat ar consista

---

Cod. Caragea.

[1]) In Codul fr. *nouĕ anĭ*.—„Inchirierea saŭ arenduirea contractată de bărbat pentru lucrul de zestre, ḑice art. 9 lit. c, partea III, capit. 4 din Codul Caragea, nu va putea avea tărie, de cât numaĭ pe cât va ţinea căsnicia şi până la desfacerea eĭ prin bisericească hotărire".

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 208.—In Franţa, sub regimul dotal, se decide însă contrariul. Cpr. Planiol, III, p. 327, nota 1 (ed. a 2-a). Guillouard, II, 691. T. Huc. IX, 191, şi toţĭ autoriĭ.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 208.

[4]) Guillouard, II, 789.

[5]) Guillouard, *Contrat de mariage*, II, 790, şi *Louage*, I, 64. Laurent, XXII, 145. Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1030, şi *Louage*, II, 144. Rodière et Pont, II, 924.

într'o *alea*, așa că femeea ar putea fi păgubită, când ar relua administrația averei sale [1]).

In privința reînoirei contractelor de închiriere saŭ arendare, Codul nostru are următoarea dispoziție:

Art. 1269.—Reînoirea de arendare saŭ de închiriere a averilor dotale, făcută de bărbat înaintea expirăreĭ contractuluĭ, cu maĭ mult de *doĭ anĭ* [2]) pentru bunurile rurale și cu maĭ mult de *un an* [3]) pentru case, rămâne fără efect pentru femee, saŭ moștenitoriĭ seĭ, dacă, în momentul separațiuneĭ de patrimoniĭ, saŭ a desfacereĭ căsătorieĭ, încă n'a început a se pune în lucrare. (Art. 1268, 1419 C. civ. Art. 1430 C. fr.)

Reînoirea contractelor.

In cât privește reînoirea contractelor de închiriere saŭ arendare, legea lasă o latitudine oare-care bărbatuluĭ. Ea îĭ permite, în adevĕr, de a reînoi contractul *doĭ* anĭ sau *un* an înainte de expirare, după cum este vorba de bunurĭ rurale, saŭ urbane. Reînoirea care ar fi fost făcută înaintea acesteĭ epoce, n'ar produce nicĭ-un efect în privința femeeĭ, saŭ moștenitorilor eĭ, afară de casul când vechiul contract ar fi expirat și acel noŭ ar fi fost pus în lucrare în momentul separațieĭ de patrimoniĭ, saŭ desfacereĭ căsătorieĭ. Din cele maĭ sus expuse resultă că femeea poate să fie obligată, cel mult, pentru *șapte* anĭ în privința bunurilor rurale, și *șase* anĭ, în privința bunurilor urbane [4]).

Art. 1419.

In fine, este de observat că dispozițiile relative la contractele de închiriere saŭ arendare a averilor dotale ale femeilor măritate, se aplică și la contractele de închiriere saŭ de arendare a averilor minorilor (art. 1419 C. civ.) [5]).

2° Efectele separăreĭ de patrimoniŭ. Capacitatea ce femeea dobîndește prin separare, în privința administrațieĭ avereĭ sale.

Până acum ne-am ocupat despre epoca la care hotărîrea de separare îșĭ produce efectele sale. Acum ne vom ocupa despre capacitatea ce femeea dobîndește prin separația de patrimoniŭ.

---

[1]) Guillouard, *loco cit.*
[2]) In Codul fr. *treĭ* anĭ.
[3]) In Codul fr. *doĭ* anĭ.
[4]) Cpr. Planiol, III, 1059, *in fine.*
[5]) Veḑĭ *supra*, p. 208, nota 1.

Art. 1265.—Femeea care a câştigat separaţiunea de patrimoniŭ, dobîndeşte libera administraţiune a avutuluĭ sĕŭ. Ea poate dispune de averea sa mobilă şi chiar a o înstrăina; dar nu poate înstrăina imobilul (dotal) fără consimţimîntul bărbatuluĭ, saŭ, la caz de refus, fără autorisarea judecăţeĭ. (Art. 197 urm., 1270, 1285, 1769 C. civ. Art. 1449 C. fr.)

Dreptul vechiŭ francez.

In dreptul vechiŭ francez, cel puţin în provinciile de drept scris, separaţia de bunurĭ avea de efect de a face pe femee să iasă cu totul de sub puterea bărbatuluĭ şi de a redeveni capabilă. „*Facta separatione, mulier non est amplius in potestate mariti*“, ḑicea Dumoulin, iar Loisel, în Institutele sale cutumiere, se exprimă în termenii următorĭ: „*Femme séparée de biens, autorisée par justice, peut contracter et disposer de ses biens, comme si elle n'était pas mariée* [1]).

In provinciile cârmuite de cutume, femeea separată de bunurĭ avea numaĭ libera administraţie a avutuluĭ seŭ: pentru actele de dispoziţie, ea trebuea să aibă autorisarea bărbatuluĭ eĭ [2]). Această soluţie, admisă de redactoriĭ Codului francez, a trecut şi în dreptul nostru.

Casul în care soţiĭ ar fi adoptat un regim de comunitate.

In Franţa, separaţia de bunurĭ atrage disolvarea comunităţeĭ, dacă soţiĭ sunt căsătoriţi sub acest regim. Se înţelege că această soluţie va fi admisă şi la noĭ, dacă soţiĭ aŭ adoptat un regim de comunitate, ceea ce ştim că eĭ sunt liberĭ de a face, în basa principiuluĭ libertăţeĭ convenţiilor matrimoniale [3]).

Dar, ne vom ocupa maĭ pe larg despre efectul separaţiuneĭ, sub regimul dotal, care este cel maĭ obicinuit la noĭ, şi pe care unii îl consideră, pe nedrept, ca regimul legal saŭ de drept comun [4]).

Separaţia nu desfiinţează incapacitatea femeeĭ.

După art. 1265, femeea care a câştigat separaţia de bunurĭ, dobîndeşte *libera administraţie* a avutuluĭ sĕŭ, însă separaţia nu face să dispară autoritatea bărbatuluĭ. Cu alte cuvinte separaţia de patrimonii lasă să subsistę in-

---

[1]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1497. Veḑĭ şi Planiol, III, 1440. Troplong, II, 1047.

[2]) Cpr. art. 234 din Cutuma Parisuluĭ, art. 196 din noua cutumă a Orleanuluĭ, etc. Veḑĭ Troplong, II, 1409 şi 1412 urm.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 8, text şi nota 2. Cpr. Judec. Ocol. II Ploeşti. *C. judiciar* din 1903, No. 72 (cu observaţia noastră).

[4]) Veḑĭ *suprà*, p. 28 urm.

capacitatea femeeĭ, așa cum această incapacitate exista înainte. (Cpr. și art. 1285).

De aceea am și vĕdut că imobilul dotal rĕmâne inalienabil și în urma separațieĭ de patrimoniĭ. Această soluție, pe care am discutat-o *suprà*, p. 248 urm. resultă între altele și din art. 1878 [1]), după care separația de patrimoniĭ face ca imobilul dotal să devie prescriptibil, nu însă alienabil [2]).

Această expresie „libera administrație“, ce se vede în art. 1265, pe care o reproduce și art. 1424 din Codul italian [3]), pare să denote că femeea separată are puteri maĭ întinse de cât acelea ce le conferă o administrație ordinară. In adevĕr, acești termeni pot fi opuși acelora ce legea îĭ întrebuințează când vorbește de minorul emancipat, căruia ea nu-ĭ dă de cât dreptul de a face acte *de o pură administrație* (art. 427, § 2) [4]). Comparație între art. 1265 și 427, § 2.

Femeea poate face, în mod valid, fără autorisarea bărbatuluĭ, toate actele de administrație. Ast-fel: ea poate să-și închirieze saŭ să-și arendeze imobilele sale pe un period cel mult de cinci anĭ [5]); să resilieze contractele în- Actele ce femeea separată poate face fără autorisarea bărbatuluĭ.

[1]) Vedĭ explic. acestuĭ text, *suprà*, p. 256 urm.

[2]) Cpr. Trib. Ilfov (motive), *Dreptul* din 1889, No. 8, consid. de la p. 64.

[3]) „*La moglie separata di beni, ne ha la libera amministrazione*“.

[4]) Cpr. Thiry, III, 378. Laurent, XXII, 293. T. Huc, IX, 277, 278. Guillouard, III, 1177.—Ast-fel, libera administrație ar cuprinde oare-care acte privitoare la *capitaluri*, precum ar fi, de exemplu: primirea unuĭ capital exigibil, când debitorul ar voi să se libereze, ceea ce minorul emancipat nu poate să primească (art. 428); întrebuințarea unuĭ capital la cumpărare de imobile saŭ valorĭ mobiliare, etc.—Vedĭ însă Planiol, III, 1445, *in fine*, care interpretă cuvîntul *liber* ce figurează în art. 1265, în sens că femeea administrează patrimoniul eĭ, fără autorisarea bărbatuluĭ și fără a putea fi împedicată de dînsul.

[5]) Dreptul ce aparține femeeĭ separate de a-și închiria saŭ arenda imobilele sale, în limitele unuĭ act de administrație, fiind absolut, femeea poate să împedice pe bărbat de a-și stabili domiciliul conjugal în imobilul ce ea voește a închiria, saŭ a-l constrînge a-și schimba domiciliul, dacă el a fost stabilit în acest imobil. Bărbatul n'ar putea, prin opunerea sa, să impedice pe femee de a-și administra averea așa cum ea înțelege. Guillouard, III, 1179. T. Huc, IX, 277. Planiol, III, 1446. C. Caen și Bordeaux, Sirey, 51. 2 721.

cheiete de dînsa, saŭ de bărbat, înainte de separare[1]); să iea în chirie mobilele saŭ imobilele altuia[2]); să concedeze exploatarea uneĭ păduri, dacă pădurea n'a fost privită de părți ca o parte a fondului[3]); să iea saŭ să reînoiască o

---

D. P. 52. 2. 127. Sirey, 82. 2. 68 şi Répert. Dalloz, *Supplément. Contrat de mariage*, p. 126, nota 1.

Isgonirea bărbatuluĭ din imobilul femeeĭ, după cererea eĭ. Controversă.

S'a decis chiar că, de câte-orĭ soțiĭ nu sunt căsătoriți sub regimul dotal, saŭ sunt separați de bunurĭ, femeea care cere divorțul, poate isgoni cu putere pe bărbat din domiciliŭ, dacă casa în care este stabilit acest domiciliŭ este a femeeĭ. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1903, No. 20. Această soluție, de şi admisă în mare parte de doctrina şi jurisprudența franceză (Cpr. Laurent, III, 258 şi *Supplém.*, I, 724, p. 496; Demolombe, IV, 457; Planiol, III, 624; Beudant, *Cours de dr. civ.*, II, 412; Répert. Sirey, *Divorce*, 1159 urm.; Pand. fr., *eod. v°*, 1861 urm.; Cas. fr. şi C. Paris, Sirey, 92. 1. 68; D. P. 92. 1. 124; *Pand. Périod.* 93. 1. 75; D. P. 95. 2. 231; Sirey, 95. 2. 192, etc.), ni s'a părut inadmisibilă, maĭ ales în legea noastră, unde lipseşte art. 878 din Pr. fr., pe care se întemeiază maĭ cu samă acest sistem. Veți în acest din urmă sens: C. Limoges, D. P. 49. 2. 46 şi Sirey, 48. 2. 655. Trib. regional super. din Colonia, *Pand. Périod.* 87. 5. 30. C. Nacu, *Dr. civ.*, I, 69, p. 452. Veți şi observația critică ce am publicat asupra suscitateĭ sentințe a trib. din Iaşi, în *Dreptul*, *loco cit.*

[1]) Guillouard, III, 1182. T. Huc, IX, 277. Baudry et Surville, III, 1500.—Dacă contractul de locațiune a fost încheiet de femee pe maĭ mult de cincĭ anĭ, el nu este nul, ci numaĭ reductibil la cincĭ anĭ, după cererea femeeĭ, moştenitorilor eĭ, saŭ a bărbatuluĭ. Guillouard, III, 1180. Laurent, XXII, 294. T. Huc, IX, 277. Baudry et Surville, III, 1500. Veți şi *suprà*, p. 208.—Femeea neseparată n'ar putea însă, fără autorisarea bărbatuluĭ, să închirieze un imobil pentru un timp cât de scurt, chiar în cursul procesuluĭ de divorț. C. Nancy, D. P. 97. 2. 436.

[2]) Guillouard, III, 1183. T. Huc IX. 277. Baudry et Surville, III, 1500 bis.

[3]) Trib. Prahova şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 79 şi 82. Veți *suprà*, p. 226.—Această chestiune este însă îndoelnică, pentru-că dreptul de exploatare a uneĭ păduri se consideră în genere ca o vindare. Baudry et Surville, III, 1500, p. 67. De aceea se refusă, în genere, femeeĭ dreptul de a concéda, unuĭ terțiŭ, fără autorisarea bărbatuluĭ, facultatea de a extrage din imobilele sale: minerale, peatră, fosfate, etc. T. Huc, IX, 277, *in fine*. Guillouard, III, 1185. Baudry et Surville, III, 1500, p. 67. C. Douai şi Bordeaux, D. P. 73. 2. 92. Sirey, 79. 2. 293.

inscripție ipotecară; să opereze transcrierea unuĭ act; să facă reparațiile de întreținere la imobilele sale, etc; să urmărească și să primească veniturile eĭ sub dare de chitanță [1]; să dispună de veniturile eĭ după cum înțelege [2], sub îndatorire, însă de a contribui, după puterea mijloacelor sale și ale bărbatuluĭ, la cheltuelile casnice și la creșterea copiilor comunĭ (art. 1266). Ea are, deci, nu numaĭ administrația, dar și *folosința* acesteĭ averĭ, după cum o are, conform art. 1285, în privința avereĭ parafernale, folosință care până atuncĭ aparținea bărbatuluĭ (art. 1142, § 2 și 1243, § 1) [3].

Primirea unuĭ capital mobiliar.

Ea poate, după teoria generalmente admisă, să urmărească în justiție și să primească capitalurile sale mobiliare, dând chitanță de primirea lor, de și minorul emancipat nu are acest drept (art. 428), pentru-că ea are *libera* administrație a avutuluĭ sĕŭ [4].

Ștergerea uneĭ ipotecĭ.

Ea poate să șteargă ipoteca, ce garanta creanța a căreĭ plată o primește [5].

Convertirea titl. la purtător. Controversă.

Ea poate să convertească, în titluri la purtător, titlurile nominative de obligațiunĭ saŭ acțiunĭ industriale ce

---

[1]) Guillouard, III, 1186. Thiry, III, 378. T. Huc, IX, 278.—Ea poate să lese pe bărbat a lua veniturile înainte, după cum poate să confere acest drept unuĭ mandatar străin. Guillouard, *loco cit.* Puterile bărbatuluĭ sunt, în asemenea caz, revocabile, ca orĭ-ce mandat în genere (art. 1552, 1°), fiind obligat a da socoteală femeeĭ de fructele percepute (art. 1286, 1541). Guillouard, III, 1187, 1188. Laurent, XXII, 289 urm. Femeea n'ar putea însă să renunțe în totul saŭ în parte, în favoarea bărbatuluĭ, la dreptul de administrație ce-ĭ conferă legea. Laurent, XXII, 291.

[2]) Guillouard, III, 1190. Thiry, III, 378.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 221 urm.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 383, t. și nota 4. Cpr. Guillouard, III, 1191. Rodière et Pont, III, 2189. T. Huc, IX, 278. Baudry, III, 186. Baudry et Surville, III, 1502. Laurent, XXII, 295. Aubry et Rau, V, § 516, p. 403, text și nota 55. Troplong, II, 1423. Thiry, III, 378. Odier, I, 398.—*Contrà*: Battur, *Commun. des biens entre époux*, II, 504 și 651.—Rĕmâne însă bine înțeles că femeea minoră nu va putea, în mod valid, primi capitalurile sale de cât cu asistența bărbatuluĭ, în calitate de curator, saŭ, la caz de refus din parte-ĭ, cu acea a justițieĭ. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 55.

[5]) Guillouard, Aubry et Rau, *loco cit.* Laurent, XXII, 296. Demolombe, IV, 154.

ĭ-ar aparţinea, pentru-că asemenea convertire nu întrece limitele unuĭ act de administraţie [1]).

Observ. clauselor din contract.

Hotărîrea de separare nu scuteşte însă pe femee, maĭ cu samă în ceea ce priveşte primirea banilor dotalĭ, de a observa clausele cuprinse în contractul matrimonial [2]).

Femeea nu poate dispune cu titlu gratuit de averea sa mobiliară. Controversă.

Venim acum la actele de înstrăinare. Femeea separată de bunurĭ, dice art. 1265, poate *dispune* de averea sa mobilă şi chiar *a o înstrăina*. S'a susţinut de unĭĭ că cuvîntul *a dispune* s'ar referi la înstrăinările cu titlu gratuit, iar expresiunea *a înstrăina*, la înstrăinările cu titlu oneros; de unde s'a dedus că femeea separată de bunurĭ are capacitatea de a dispune cu titlu gratuit de averea sa mobilă, adecă de a o dărui [3]).

Această soluţie este, însă, cu drept cuvînt, respinsă de majoritatea autorilor, în basa art. 199, care opreşte pe femee de a-şĭ dărui averea sa parafernală, fără autorisarea bărbatuluĭ. Art. 1265 permite, ce e dreptul, înstrăinarea avereĭ mobiliare, însă vom vedea că aceasta se înţelege numaĭ ca o consecinţă a dreptuluĭ de administraţie; şi o donaţie nu poate nicĭ într'un caz fi considerată ca un act de administraţie. Femeea n'ar putea decĭ dărui, fără autorisarea bărbatuluĭ, nicĭ sumele care provin din economiile sale (Cpr. C. Paris, D. P. 52. 2. 22). Ea nu va putea, decĭ, face de cât darurile şi presentele obicinuite, care se fac la ḑile onomastice, la serbătorĭ, etc. [4]).

---

[1]) Guillouard, III, 1197. T. Huc, IX, 278. Laurent, XXII, 304. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 431 bis. Cas. fr. Sirey, 76. 1. 344. D. P. 78. 1. 181.—*Contrà*: Lyon-Caen, nota în Sirey, 69. 2. 321 urm. Cpr. Planiol, III, 1447, care observă că această facultate conferită femeeĭ ĭĭ dă mijlocul de a dispune, de fapt, de valorile sale mobiliare, înstrăinându-le de la mână la mână. Cpr. Répert. Sirey, *Sépar. de biens*, 666 urm.

[2]) T. Huc, *loco cit.* Cpr. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 161.

[3]) Veḑĭ Taulier, *Th. raisonnée du C. civil*, V, p. 147. Delvincourt, *Cours de C. civil*, II, 200, No. 5 (ed. din 1834). Guilhon, *Donations*, 125.

[4]) Cpr. Planiol, III, 1454. T. Huc, VI, 86 şi IX, 279. Thiry, III, 379. Arntz, III, 713. Odier, I, 403. Baudry, III, 186. Guillouard, III, 1193. Laurent, XI, 153, şi XXII, 307. Troplong, II, 1204 şi 1420. Dutruc, *op. cit.*, 333. Colmet de Santerre, VI, 101 bis IV. Marcadé, III, 496, şi V, art. 1449, No. III şi IV. Rodière et Pont, III, 2192. Aubry et Rau, V, § 516, p. 410, text şi nota 79. Baudry et Surville, III,

Dar, femeea separată de bunuri poate dispune cu titlu oneros într'un mod absolut de averea sa mobilă, chiar dacă înstrăinarea n'ar fi cerută în interesul administrației? Această chestiune este controversată. O parte din doctrină, aplicând textul art. 1265 *ad litteram*, decide că art. 199, fiind modificat, în această privință, prin art. 1265, femeea separată de bunuri are într'un mod absolut capacitatea de a înstrăina averea sa mobiliară, fără nici-o autorisare [1]). Jurisprudența și o mare parte din doctrină consideră, însă, și cu drept cuvînt, înstrăinările mobiliare făcute de femeea separată și neautorisată ca valide, numai întru cât sunt necesare administrațiunei sale [2]). Înstrăinările cu titlu oneros. Controversă.

Acest sistem, dice Troplong (II, 1418) este simplu, echitabil și moral; el împacă de minune dreptul comun și art. 199 C. civ. cu dispoziția art. 1265. Femeea nu va putea deci vinde mobilele sale corporale saŭ incorporale *(lex non distinguit)* de cât în vederea și interesul actelor de administrație. Intr'un cuvînt, înstrăinarea va fi validă de câte-orĭ ea va avea caracterul unuĭ act de administra-

1498, p. 58. Valette sur Proudhon, *État des personnes*, I, p. 463. Grenier, *Donations*, I, 109 și 111 (ed. Bayle-Mouillard, din 1844). Demolombe, IV, 150, și XVIII, 444. C. Paris, D. P. 52. 2. 22. Sirey, 51. 2. 337. D. P. 74. 2. 224. Vedĭ și t. IV a Coment. noastre, p. 36.

[1]) Thiry, III, 379, *in fine*. Laurent, XXII, 301 urm. Odier, I, 404. Rodière et Pont, III, 2190, 2191. Aubry et Rau, V, § 516, p. 403, text și nota 56. T. Huc, IX, 279 urm. Colmet de Santerre, VI, 101 bis III. Planiol, III, 1453. Vigié, III, 300. Seriziat, *Régime dotal*, 325, 326 și 339. V. Répert. Sirey, *Sépar. de biens*, 686 urm. Trib. Paris, Sirey, 72. 2. 208.

[2]) Vedĭ în acest din urmă sens: Baudry et Surville, III, 1498. Jouitou, *op. cit.*, II, 511. D. de Folleville, I, 430. Marcadé, V, art. 1449, No. III, p. 601. Troplong, II, 1417 urm. Demolombe, IV, 155. Dutruc, *op. cit.*, 332 urm., p. 245 urm. Guillouard, III, 1193, 1194. Massé-Vergé, IV, § 649, p. 145, nota 36. Cas. fr. Sirey, 63. 1. 257. D. P. 63. 1. 41. Sirey, 86. 1. 97. D. P. 86. 1. 294. C. Lyon, Aix, Paris, Alger, etc. *Pand. Périod.* 89. 2. 286. Sirey, 90. 2. 130. Sirey, 93. 2. 275, etc.—Apreciarea judecătorilor de fond este suverană de câte-orĭ este vorba de a se determina dacă actul prin care femeea s'a obligat este, saŭ nu, un act de administrație. Dacă însă judecătoriĭ de fond aŭ examinat actul și i-aŭ dat calificarea legală, Curtea de casație exercită controlul sĕŭ asupra acesteĭ calificărĭ. Baudry et Surville, III, 1499. Cpr. Cas. belg. Sirey, 1903. 4. 29. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 395. D. P. 94. 1. 555.

ție înțeleaptă și normală. Rațiunea, pe de o parte, și art. 199 C. civ., pe de alta, se opun la înstrăinarea absolută a averei mobiliare a femeei fără nici-o limită. Acestea ni se par adevăratele principii.

Critica Codului.

Cu-toate-acestea, soluția Codului este criticată din punct de vedere legislativ, de unii jurisconsulți, cari ar voi ca femeea separată de bunuri să aibă o capacitate mai mare de cât o are astă-zi [1]).

Dobîndirea de imobile. Controversă.

Din sistemul mai sus expus resultă că femeea separată de bunuri n'ar putea, dacă nu este autorisată conform legei, să cumpere, chiar plătind pe șin, și nici chiar la mezat public, alte imobile în locul acelor înstrăinate [2]). Ea n'ar putea să dobîndească imobile saŭ chiar mobile, pentru o sumă care, față cu averea sa, ar depăși limitele unui act de administrație [3]).

Plasarea capitalurilor într'o rentă viageră. Controversă.

Ea n'ar putea să-și plaseze capitalurile sale într'o rentă viageră, pentru-că asemenea operație este un act prin care creditorul renteĭ își înstrăinează capitalul spre a-și mări venitul [4]).

Proiect de reformă.

[1]) Vedĭ Guillouard, III, 1195.—Un proiect de lege a și fost depus, în această privință, înaintea Senatului francez, în anul 1884, spre a se da femeeĭ separate de bunuri o deplină capacitate; însă acest proiect a fost înlăturat în urma observațiilor Consiliului de Stat. Vedĭ Planiol, III, 1443.—

Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent. Art. 1491.

In Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent, femeea separată de bunuri are folosința bunurilor sale; ea are dreptul de a le administra și de a dispune de ele, fără concursul bărbatului (art. 1491). Reforma este, după cât vedem, radicală, și în concordanță cu principiile acestui Proiect, după care puterea maritală și incapacitatea femeeĭ măritate nu-și mai aŭ ființă. Femeea separată rămâne deci capabilă, după cum era și înainte de separație. Vedĭ Laurent, *Avant-projet de révision*, t. V, p. 89 urm.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1900, p. 1510 și *C. judiciar* din 1901, No. 11 (decisie la care am luat și noĭ parte).

[3]) Vedĭ Guillouard, III, 1194, *in fine*. Cpr. Cas. fr. D. P. 86. 1. 294. Sirey, 86. 1. 97 (cu nota luĭ Labbé în sens contrar). —Vedĭ însă Trib. Vannes, *Pand. Période*. 89. 2. 250. Demolombe, IV, 157. Aubry et Rau, V, § 516, p. 404.—Nu se poate, însă, în mod serios contesta femeeĭ dreptul de a-și plasa economiile sale. Planiol, III, 1459.

[4]) Cpr. Guillouard, III, 1196. Baudry et Surville, III, 1503. Demolombe, IV, 158. Dutruc, *op. cit.*, 345, p. 256.—*Contrà*: Laurent, XXII, 298. Troplong, II, 1422. Aubry et Rau, V, § 516, p. 404, nota 59. Planiol, III, 1459. Baudry, III, 186. Trib. Paris, D. P. 71. 3. 109. C. Paris, D. P. 93. 2. 256.

Femeea, după cum am vĕdut, nu poate să dăruiască nicĭ imobilele, nicĭ mobilele sale [1]; ea nu poate să garanteze pe un terțiŭ, pentru-că fidejusiunea nu poate nicĭ într'un caz fi considerată ca un act de administrație [2]. Fidejusiune. Controversă.

Femeea separată nu poate accepta o donațiune, fără consimțimîntul bărbatuluĭ (art. 199), nu numaĭ din causa sarcinilor ce ar putea să cuprindă donația, dar maĭ cu samă din causa caracteruluĭ compromițĕtor ce ar putea să aibă, din punct de vedere moral, liberalitatea acceptată de dînsa [3]. Acceptarea uneĭ donațiunĭ.

Ea nu poate primi saŭ lepada o succesiune, un legat Accept. uneĭ succesiunĭ.

---

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 386.

[2]) Guillouard, III, 1204, și *Cautionnement*, 46. Baudry et Surville, III, 1506. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 936. Laurent, XXII, 318. C. Poitiers, D. P. 59. 2. 72. Sirey, 58. 2. 620. C. Besançon, Sirey, 80. 2. 101—Vedĭ însă în sens contrar decisiile citate și criticate, cu drept cuvînt, de Laurent (*loco cit.*)—După Codul Ipsilant, femeea nu putea da garanție nicĭ pentru bărbatul sĕŭ. „Chezășia mueriĭ și zălogirea lucrurilor de zestre ce se va face pentru bărbatul sĕŭ, să nu să ție în samă și să nu aibă tărie“ (capit. pentru chezășie). Vedĭ și Pravila luĭ Mateĭ Basarab (glava 266), unde se dice: „Și care muiare va vrea să scrie în carte unealtele eĭ pentru datoria bărbatuluĭ eĭ, saŭ și ea să între chezașă, aceasta nicĭ-o puteare, nicĭ-o adeverință n'are, nicĭ se bagă în seamă, măcar de o va face odată, de douĕ și de maĭ multe orĭ, și saŭ de se va face chezașă la datorie domnească, saŭ la alt cine-va, tot nu se cunoaște acea prinsoare, pentru-că așa iaste ca și cum nu s'ar fi făcut nicĭ-o dată cartea și lucru ca acela“. Codul luĭ Andr. Donicĭ (§ 35, capit. 33) are, în această privință următoarea dispositie: „Femeea de va și iscăli în zapisul de datoria bărbatuluĭ eĭ și va pune averea și zestrurile sale amanet, saŭ singură va întra chezașă pentru bărbat, nu se ține în seamă, de cât numaĭ când se va dovedi că la ale sale trebuințe, s'aŭ cheltuit baniĭ. Iar de va întra singură chezașă pentru datoria altuia, iar nu a bărbatuluĭ eĭ, nu se ajută din pravilă“. Astă-dĭ, femeea ar putea, din contra, garanta pe bărbatul sĕŭ și chiar pe un terțiŭ, însă cu autorisarea bărbatuluĭ. Dreptul nostru anterior. Codul luĭ Ipsilant și Prav. luĭ Mateĭ Basarab, etc.

[3]) Guillouard, III, 1205. T. Huc, IX, 284. Laurent XXII, 316. Marcadé, V, art. 1449, No. III, p. 601. Aubry, et Rau V, § 516, p. 409, 410. Baudry et Surville, III, 1506, p. 78. D. de Folleville, I, 435, p. 493.—Ceea ce am dis, în privința donațiuneĭ este aplicabil, pentru identitate de motive, și legatelor particulare. Baudry et Surville, *loco cit.* Répert. Sirey, *Sépar. de biens*, 717.

universal, saŭ cu titlu universal, fiind-că nu este vorba, în specie, de un act de administraţie [1]).

Imprumut. Ea nu se poate împrumuta de cât pentru trebuinţile unuĭ act de administraţie [2]).

Societate, transacţie, compromis, etc. Ea nu poate, fără autorisare, să contracteze o societate cu un terţiŭ [3]); să facă transacţiĭ asupra drepturilor sale imobiliare (art. 1706) [4]); să facă un compromis, nicĭ

---

[1]) Baudry et Surville, *loco cit.* T. Huc, IX, 284. Guillouard, III, 1192. Laurent, XXII, 315. Aubry et Rau, *loco cit.*—

Inventarul uneĭ succesiunĭ mobiliare. Femeea ar putea, însă, să proceada singură la inventarul uneĭ succesiunĭ mobiliare, acesta fiind un act pur conservator. Baudry et Surville, *loco cit.* Guillouard, III, 1198. II. Dutruc, *op. cit.*, 342.—Vedĭ însă Rolland de Villargues, Répert., *v°* *Inventaire*, 92.

Impărţeala uneĭ moşteniri mobiliare. Controversă. Cât pentru chestiunea de a se şti dacă femeea poate singură să proceadă la împărţeala uneĭ succesiunĭ mobiliare, chestia este controversată. Vedĭ pentru afirmativă: Guillouard, III, 1198; Troplong, II, 1421; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404; Colmet de Santerre, VI, 101 bis V; Duranton, VII, 128; Chabot, *Successions*, II, art. 818, No. 9, p. 250 (ed. Belost-Jolimont, din 1839); iar pentru negativă, vedĭ Baudry et Surville, *loco cit.*, p. 79. Dutruc, *op. cit.*, 340 urm., p. 253 urm. Labbé, Sirey, 1888, p 1. coloana 2 *(Bullet. bibliographique*, dare de samă a t. III a Contractuluĭ de căsătorie a luĭ Guillouard). Cpr. şi Planiol, III, 1448.

[2]) Guillouard, III, 1206. T. Huc, IX, 281, 284. Planiol, III, 1458. Laurent, XXII, 317. Colmet de Santerre, VI, 101 bis X. Demolombe, IV, 164. C. Paris, D. P. 57. 2. 209. C. Caen, D. P. 45. 2. 110. Sirey, 45. 2. 301.

[3]) Guillouard, III, 1207, şi *Société*, 34. Laurent, XXII, 319. T. Huc, IX, 284. Baudry et Surville, III, 1506, p. 78. Baudry et Wahl, *Société*, 50. Lyon-Caen et Renault, *T. de dr. comm.*, I, 254.—Autorisarea de a face comerţ n'ar înlocui pe acea specială de a contracta o societate. Baudry et Wahl, *loco cit.* Massé, *Dr. comm.*, II, 1121. (Cpr. art. 15 C. com.). Femeea poate contracta o societate cu bărbatul seŭ? Vedĭ *suprà*, p. 92, nota 2, şi *infrà*, rubrica: *Despre separaţia de bunurĭ contractuală*, p. 411, 412.

Transacţiĭ în privinţa actelor de administraţie. Controversă. [4]) Guillouard, III, 1208.— Ea va putea însă să transigă în privinţa actelor sale de administraţie. Planiol, III, 1455. Demolombe, IV, 159. Duranton, XVIII, 409. Troplong, *Transactions*, 51. Laurent, XXII, 306, şi XXVIII, 337. Baudry et Wahl, *Transactions*, 1230. Marbeau, *Transactions*, 94. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 404. Thiry, IV, 273. T. Huc, IX, 284 şi XII, 291. Colmet de Santerre, t. VI, 101 bis V şi t. VIII, 279 bis VI. Guillouard, *loco cit.*—Vedĭ însă Guillouard, *Transactions*, 49, care părăsind prima sa opinie, susţinută în t. III al Contractuluĭ de căsătorie, susţine de astă dată că

chiar asupra contestațiilor privitoare la drepturile sale mobiliare, fiind-că pentru aceasta ea trebue să pledeze înaintea arbitrilor, și am vĕdut că ea nu poate sta în judecată fără autorisare [1]).

Femeea nu poate juca la Bursă [2]); nu poate nici într'un caz vota concordatul bărbatului sĕŭ (art. 849 C. com.) [3]). Ea nu poate renunța la ipoteca sa legală (art. 1281, 1760) [4]). Jocuri de bursă, votarea concordatului, etc.

Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate contracta un angajament teatral fără autorisarea bărbatului [5]). Contractarea unui angajament teatral. Controversă.

---

femeea separată de bunuri nu poate să facă nici-o transacție, nici chiar în privința bunurilor sale mobiliare. Mai vedĕți încă în acest din urmă sens: P. Pont, *Petits contrats*, II, 515. Accarias, *Transactions*, 111.

[1]) Cpr. Guillouard, III, 1209. Demolombe, IV, 160. Planiol, III, 1458. Laurent, XXII, 323. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 410.—*Contrà* : Boitard, *Pr. civ.*, II, 1178, p. 715 (ed. a 15-a). După acest din urmă autor, femeea separată ar putea, fără nici-o autorisare, să facă un compromis asupra drepturilor sale mobiliare, pe care ea poate să le înstrăineze.— Compromis. Controversă.

Femeea comerciantă ar putea însă face un compromis, fiind că ea are capacitatea de a se obliga și de a sta în judecată, fără nici-o autorisare, pentru tot ce privește comerciul sĕŭ (art. 16 C. com.). Boitard, *op.* și *loco cit.*, p. 714. Femeea comerciantă.

[2]) T. Huc, IX, 284. Planiol, III, 1458. A juca la Bursă însemnează, în adevĕr, a specula și a se obliga. Prin urmare, sumele plătite de o femee separată de bunuri, neautorisată pentru operațiuni de bursă, aceluia căruia ea dăduse mandat de a juca în numele eĭ, sunt supuse repetițieĭ. Cas. fr. D. P. 63. 1. 40. Sirey, 63. 1. 257.

[3]) Această chestiune este însă controversată în Franța. Vedĕți Baudry et Surville, III, 1867.—Inainte de modificarea Codului de comerț, prin legea din 1895, jurisprudența admitea pe femee a participa cu creanța sa dotală la deliberarea concordatului. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1882, No. 85, și din 1889, No. 70 și 83. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 743. C. Galați, *C. judiciar* din 1903, No. 78 (cu observ. noastră). Principiul contrar a fost admis prin legea din 1895, pentrucă femeea, după cum se exprimă expunerea de motive a acesteĭ legĭ, e presupusă favorabilă falitului și pentru-că, prin importanța creanțeĭ sale, ea determină adesea-orĭ majoritatea. Vedĕți Cesărescu și Dan, *Codul de comerț cu noua lege a falimentelor*, nota asupra art. 849, p. 209.

[4]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1867, p. 659. Vedĕți și *suprà*, p. 264, *ad notam*, și 281, nota 1.

[5]) Demolombe, IV, 165.—Vedĕți și t. I, partea II a Coment. noastre, p. 102.—In acest caz, autorisarea bărbatului nu poate fi înlocuită prin acea a justițieĭ, bărbatul fiind

Starea în judecată.

Femeea separată de bunuri nu poate sta în judecată, nici ca reclamantă, nici ca pârîtă [1]), fără autorisarea băr-

singur păzitorul cinstei şi numelui seŭ. Demolombe, IV, 248 *ter*. Baudry, I, 641. Répert. Sirey, *Autorisation de femme mariée*, 334 urm. Laurent, III, 135. T. Huc, II, 263. Guillouard, *Louage*, II, 702. Constant, *Code des théatres*, p. 262. Lecan et Paulmier, *Législ. et jurisprud. des théatres*, 240. Aubry et Rau, V, § 472, p. 144. Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, 332, *in fine*, p. 463.—*Contrà* : Baudry et Wahl, *Louage*, II, 1230 (ed. I-a) şi 1663 (ed. a 2-a). Baudry et Fourcade, *Personnes (Mariage)*, II, 2295. Trib. şi C. Paris, D. P. 68. 2. 28. Sirey, 68. 2. 65. *Pand. Période.* 94. 2. 56. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1897, No. 50 (afacerea Teodorini).—Veḑi asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *v°* *Acteurs*, 93 urm. Veḑi şi observaţia ce am publicat în *Dreptul* din 1901, No. 37, p. 304, nota 4. Sentinţa sus citată a trib. din Iaşi este publicată şi în *J. Clunet*, anul 1899, p. 196 urm.

Opere literare, sciinţifice, artistice, etc.

Aceeaşi soluţie este admisibilă în privinţa operelor literare saŭ sciinţifice ce femeea ar voi să publice; în privinţa expuneреĭ operelor sale de artă; în privinţa examenelor ce ea ar voi să treacă, ca medic, ca moaşă, etc. Cpr. T. Huc, *loco cit.* Delalande, *Revue pratique*, t. 45, anul 1878, p. 192. Trib. Paris, Sirey, 87. 2. 117. Veḑi şi Pand. fr., *Mariage*, I, 2159 urm. şi *Propriété littér., artistique et industrielle*, 372 urm.—In favoarea acestuĭ sistem se poate, la noi, trage argument din art. 15 C. com., după care, de câte orĭ este vorba de a se autorisa pe femee de a face comerţ, autorisarea bărbatuluĭ nu poate fi înlocuită prin aceea a justiţieĭ *de cât la caz de interdicţia sau absenţa bărbatutuĭ.* Legiuitorul comercial tace cu intenţie asupra casuluĭ când bărbatul refusă de a da autorisarea, eliminând § 3 de sub art. 13 din Codul italian, după care justiţia poate autorisa pe femee, de câte-orĭ bărbatul refusă de a o autorisa. Din eliminarea acestuĭ text resultă că legiuitorul nostru a voit să facă pe bărbat stăpân, de câte-orĭ el este de faţă şi se găseşte în posibilitate de a-şĭ manifesta consimţimîntul asupra chestiuneĭ de a se şti dacă femeea trebue, saŭ nu, să fie autorisată a face comerţ. Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1897, No. 50. C. N. Toneanu, *Dr. comm.*, 57, p. 64, 65. Maniu, *Idem*, I, p. 65. Tot în acest sens se pronunţă şi uniĭ autorĭ în Franţa (veḑi Thaller, *Tr. de dr. comm.*, 101; Baudry, I, 641; Mourlon, I, 783; Marcadé, I, 739, p. 534, 535; Oudot, *Droit de famille*, p. 105, ed. Demangeat, din 1867; Bédarride, *Commerçants*, 113, p. 165 urm.; Bravard-Demangeat, *Dr. com.*, I, p. 97 urm. Pardessus, *Idem*, I, 63), de şi chestiunea este controversată. (Veḑi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 250).

Art. 15 C. com.

[1]) Această chestiune nu mai este astă-ḑi controversată în Codul nostru, de şi art. 197 prevede că femeea nu poate *porni*

batului, saŭ a justiției, orĭ-care ar fi natura acțiuneĭ ce ea ar exercita : mobiliară saŭ imobiliară, chiar când această acțiune ar fi relativă la administrația bunurilor sale ; pentru-că a pleda nu însemnează a administra [1]).

Este adevarat că art. 197 din Codul nostru, cu deosebire de la acel francez, nu vorbește de femeea separată de bunurĭ, însă incapacitatea femeeĭ resultând din căsătorie, autorisarea bărbatului saŭ a justiției se cere pentru

---

judecată. Este, în adevĕr, astă-dĭ obștește recunoscut că acest text conține o traducere vicioasă a expresiuneĭ franceze : *ester en jugement (stare in judicio)*. (Cpr. art. 1285). Vedĭ în acest sens : Cas. rom. Bulet. 1872, p. 41. Bulet. 1878, p. 202. *Dreptul* din 1879, No. 16. Bulet. 1881, p. 155 și 428. *Dreptul* din 1881, No. 36. *Dreptul* din 1884, No. 7. Bulet. 1888, p. 173 și 178. Bulet. 1890, consid. de la p. 625. Bulet. 1899, p. 1346. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1879, No. 26. Trib. Iași și Ilfov, *Dreptul* din 1883, No. 26. *Dreptul* din 1888, No. 71, etc.—*Contrà* : Cas. rom. Bulet. 1877 (S-a II), p. 386. *Dreptul* din 1878, No. 6. Bulet. 1883, p. 850. *Dreptul* din 1884, No. 29. Vedĭ și t. I a Coment. noastre, p. 107, 108. Vedĭ și C. Nacu *(Dr. civ. român*, I, 166, p. 403), care interpretă art. 197 tot în sensul nostru.

Dispoșiția legislativă, după care femeea măritată neautorisată nu poate sta în judecată, fiind absolută și atârnând, ca toate legile relative la starea și capacitatea persoanelor, de statutul personal, urmărește pe femeea măritată română și în străinătate (art. 2, *in medio* C. civ.) ; de unde resultă că o hotărîre străină, pronunțată în contra uneĭ femeĭ române, care a stat în judecată într'o țară străină (în specie în Anglia), fără a fi autorisată, nu poate fi învestită cu formula executorie de judecătorĭĭ românĭ. Vedĭ *suprà*, p. 13, nota 2, și *infrà*, explic. art 1285. Dreptul internațional în privința autorisăreĭ femeeĭ măritate.

Autorisarea prescrisă femeilor măritate, fiind de ordine publică, lipsa uneĭ asemenea autorisărĭ poate fi propusă în orĭ-ce stare a procesului, și chiar pentru prima oară înaintea Curțeĭ de Casație. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 425. D. P. 94. 1. 248. Sirey, 94. 1. 237. Cas. rom. Bulet. 1875, p. 154 și 163. Bulet. 1876, p. 132. Bulet. 1888, p. 173 și 178. Bulet. 1899, p. 1347. Guillouard, III, 1210, *in fine*. Dutruc, *op. cit.*, 358.—*Contrà* : Cas. rom. Bulet. 1877, p. 56. Bulet. 1883, p. 1172. Autoris. maritală interesează ordinea publică.

[1]) Art. 52 (51 vechiŭ) din Pr. civ. germană dispune, din contra, că capacitatea de a sta în judecată nu este restrînsă prin calitatea de femee măritată. „*Die Prozessfähigkeit einer Frau wird dadurch, dass sie Ehefrau ist, nicht beschränkt*“. Art. 52 Pr. germană.

Această capacitate n'o are, la noĭ, de cât femeea comerciantă (art. 16 C. com.). Art. 16 C. com.

fie-care femee măritată în genere, puțin importă regimul sub care soții sunt căsătoriți [1]).

Casul în care se urmărește un imobil ipotecat al femeei.

Femeea are nevoe de autorisare, spre a putea sta în judecată, chiar atunci când s'ar urmări imobilul seŭ ipotecat; căci autorisarea ce bărbatul a dat soției sale spre a-și ipoteca imobilul sĕŭ, nu implică și pe aceea de a sta în judecată pentru înstrăinarea acelui imobil [2]).

Dreptul femeeĭ separate de a se obliga fără autorisare. Controversă.

Femeea separată de bunuri poate să se oblige fără autorisarea bărbatului saŭ a justiției? Vechea jurisprudență a Curței de casație din Francia permitea altă dată femeeĭ de a se obliga sub ori-ce titlu, până la concurența averei sale mobiliare [3]); ceea ce la prima vedere ar părea logic. In adevĕr, femeea putênd să dispună de mobilele sale prin o înstrăinare directă, de ce n'ar putea să dispună de ele indirect, prin obligațiile sale? Acest raționament este însă departe de a fi logic; căci înstrăinarea indirectă, consimțită prin obligațiile femeeĭ, este mai periculoasă, de-oare-ce debitorul nu-și dă samă, în momentul contractăreĭ, de consecințele obligației sale. De aceea, Curtea de casație din Franța, în dorința de a apăra pe femee, și-a schimbat jurisprudența, punênd, de astă dată, în principiŭ că dreptul de a înstrăina nu atrage pe acel de a se obliga, și că femeea nu se poate obliga de cât în limitele administrației sale [4]); de unde resultă că obligațiile contractate în afară de administrația sa nu pot fi executate nici chiar asupra mobilelor sale, pe care ea poate

---

[1]) Cpr. Cas. rom. Secții-unite, Bulet. 1888, p. 178. Cas. fr. D. P. 45. 1. 33. Sirey, 45. 1. 45. Thiry, III, 381. Baudry et Surville, III, 1507. Laurent, XXII, 322. T. Huc, II, 242 și IX, 278. Guillouard, III, 1202, 1209, 1210. Planiol, III, 1460. Dutruc, *op. cit.*, 357. Beudant, *Cours de C. civ.*, I, p. 455. Aubry et Rau, V, § 516, p. 410. Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, II, 2183. Répert. Sirey, *Sépar. de biens*, 732 urm. Vedĭ și t. I, partea II a Coment. noastre, p. 108.—*Contrà*: Cas. rom. Bulet. 1878, p. 353.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1899, p. 1347. Bulet. S-a II, 1881, p. 156 și *Dreptul* din 1881, No. 36.—In urmăririle silite, femeea măritată se consideră, însă, ca autorisată când se comunică bărbatului toate actele de procedură. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1882, p. 839, și *Dreptul* din 1882, No. 63. Vedĭ pag. 216.

[3]) Vedĭ Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1971, pag. 412, *ad notam*. Sirey, *Recueil général*, Seria I, t. VI (anii 1819—1821), 1. p. 74, colóna 2.

[4]) Vedĭ decisiile citate în Répert. Dalloz, *loco cit.*, No. 1971.

să le înstrăineze în mod direct, nu însă și indirect prin obligațiĭ nevalide [1]).

De câte-orĭ, însă, femeea s'a obligat în mod valid, în vederea administrațiuneĭ sale, ea este obligată, ca orĭ-ce debitor ordinar, cel puțin după majoritatea autorilor, *asupra tuturor bunurilor sale*, iar nu numaĭ asupra mobilelor sale; de oare-ce creditorul eĭ are drept gagiŭ întregul eĭ patrimoniŭ, *chiar și imobilele sale* (art. 1718), cu-toate-că ea nu poate să dispună de dînsele. Altă-ceva este, în adevĕr, a se obliga, și altă-ceva a dispune de averea sa [2]).

Până acum ne-am ocupat despre averea mobiliară a femeeĭ separată de bunurĭ, precum și despre actele ce ea poate, saŭ nu poate face. In cât privește imobilele sale, ea nu le poate înstrăina, nicĭ chiar cu titlu oneros, de cât cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiției [3]). Înstrăinarea imobilelor.

Ea nu le poate greva de ipotecĭ, saŭ servituțĭ, de cât tot cu această autorisare, fiind-că asemenea sarcinĭ constituesc o înstrăinare parțială [4]). Ipotecĭ, servituțĭ, etc.

Ea nu poate, fără autorisare, să constitue asupra u- Anticresă.

---

[1]) Thiry, III, 382. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 439, 439 bis, p. 496 urm. Demolombe, IV, 163 urm.

[2]) Vedĭ în acest sens: Planiol, III, 1457. Thiry, III, 383. Baudry, III, 187. Colmet de Santerre, VI, 101 bis XII. Guillouard, III, 1199. Laurent, XXII, 314. Demolombe, IV, 161. Rodière et Pont, III, 2193. Valette sur Proudhon, *État des personnes*, I, p. 463. Duranton, II, 492. T. Huc, IX, 281, *in fine*. D. de Folleville, I, 437 bis, p. 496. Vigié, III, 303. Baudry et Surville, III, 1505, p. 77. Aubry et Rau, V, § 516, p. 409, text și nota 78, care revin asupra primeĭ lor opiniunĭ, susținută în edițiile precedente. Belot de Minières, *Contrat de mariage*, II, p. 153, și III, p. 374 (ed. din 1824). Chardon, *Puissance maritale*, 157, p. 83 urm. (ed. belgiană).—*Contrà*: Marcadé, V, art. 1449, No. III, p. 602, 603. Odier, I, 413. Massol, *Sépar. de corps*, p. 305, No. 20 (ed. a 2-a, din 1875). Zachariæ (ed. Massé-Vergé), IV, § 649, p. 150.

[3]) Prin excepție, însă, femeea comerciantă poate, în interesul comerciuluĭ seŭ, să înstrăineze și să ipotece toată averea sa, fără nicĭ-o autorisare specială, în basa autorisăreĭ generale ce are de a face comerț. Bunurile dotale sunt însă supuse regulelor edictate de Codul civil (art. 16 C. com.). Art. 16 C. com.

[4]) Baudry et Surville, III, 1498, p. 56. Guillouard, III, 1203. Laurent, XXII, 324. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 438.

nuia din imobilele sale, o anticresă, pentru-că anticresa este o adevărată desmembrare a proprietăţei, din causa dreptului de retenţie ce ea conferă (art. 1700) [1].

Responsab. bărbatului p. lipsa de întrebuinţare. Art. 1267.

Cât timp femeea nu este separată de bunuri, bărbatul este administratorul averei dotale (art. 1242). De câte-ori se vinde unul din imobilele sale, în casurile în care înstrăinarea imobilelor dotale este permisă, bărbatul primind preţul vînderei, este obligat să facă întrebuinţarea luĭ. In urma separărei de bunuri, însă, femeea putênd să primească capitaluri mobiliare, poate să primească preţul vîndărei şi să-l întrebuinţeze după cum crede de cuviinţă. Bărbatul n'ar fi trebuit, decĭ, să fie, în asemenea caz, responsabil. Cu toate-acestea, art. 1267 îl declară responsabil de lipsa de întrebuinţare în anumite casurĭ. Iată, cum se exprimă acest text:

Art. 1267.—In caz de separaţiune de patrimoniĭ, bărbatul nu este rĕspunzĕtor pentru întrebuinţarea ce ar putea face femeea cu preţul imobilului sĕŭ înstrăinat prin autorisaţiunea judecăţeĭ, afară numaĭ dacă este probat că preţul a fost primit de dînsul, saŭ s'a întrebuinţat în folosul sĕŭ.

Dacă, însă, vînd̦area imobilului femeeĭ s'a făcut cu consimţimîntul sĕŭ, orĭ numaĭ în presenţa sa [2], el este rĕspunzĕtor de neîntrebuinţarea preţului, dar nu rĕspunde niciodată de utilitatea întrebuinţărei luĭ. (Art. 1265 C. civ. Art. 1450 C. fr.)

---

[1]) Baudry et Surville, III, 1498, p. 57. Baudry et Loynes, *Nantissement, Privil. et hypoth.*, I, 171. Guillouard, III, 1203, şi *Nantissement*, 254. Troplong, *Nantissement*, 519, şi *Contrat de mariage*, II, 1420, *in fine*. Dutruc, *op. cit.*, 346, p. 257. Rodière et Pont, III, 2104. Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715. P. Pont, *Petits contrats*, II, 1224. Laurent, XXVIII, 533. F. Herman, IV, art. 2085, No. 6. Répert. Sirey, v° *Antichrèse*, 43.—Vedĭ însă în sens contrar: C. Rouen, Sirey, 77. 2. 241. Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 715, nota 2 (decisie criticată de autorĭ).

S'a decis, cu drept cuvînt, că imobilul dotal nu poate face obiectul unuĭ contract de anticresă, acest contract constituind un adevarat act de dispositie. Vedĭ *suprà*, p. 245, nota 1.

Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

[2]) După textul conrespunzĕtor fr. (art. 1450, § 2), bărbatul rĕspunde de lipsa de întrebuinţare, dacă vînd̦area a avut loc în presenţa sa, şi cu consimţimîntul sĕŭ *(en sa présence et de son consentement)*. Textul nostru declară pe bărbat responsabil dacă vînd̦area s'a făcut cu consimţimîntul luĭ, *orĭ numaĭ* în presenţa sa. Vedĭ *infrà*, p. 398 consecinţele acesteĭ schimbărĭ de redacţie.

Bărbatul nu este, în principiŭ, responsabil de lipsa întrebuințăreĭ prețuluĭ provenit din vînḑarea unuĭ imobil a femeeĭ, dacă el a refusat de a autorisa vînḑarea. El devine însă responsabil: 1° Când a luat parte la contract; 2° când se dovedește că a primit prețul vînḑăreĭ; 3° saŭ că acest preț a fost întrebuințat în folosul sĕŭ propriŭ.

Bărbatul respunde de lipsa de întrebuințare, când el a autorisat vînḑarea, saŭ când vînḑarea, fără a fi autorisată de dînsul, s'a făcut în presența luĭ.

Câte-va cuvinte numaĭ asupra fie-căreĭ din aceste două ipotese.

Prima ipotesă.—Bărbatul n'a autorisat vînḑarea. In caz când vînḑarea a fost autorisată de justiție, bărbatul nu devine, după cum am vĕḑut, responsabil de cât în două casurĭ excepționale: când el a luat parte la vînḑare, saŭ când a primit prețul, orĭ s'a folosit de el.

Pentru ce bărbatul este responsabil când a luat parte la vînḑare? Marcadé ḑice că bărbatul, în asemenea caz, e presupus a fi primit prețul [1]). Unde este însă legea care edictă asemenea presumțiune? Nicăirĭ. Bărbatul este deci responsabil, în asemenea caz, pentru-că el intervine în administrația femeeĭ; de unde resultă că bărbatul nu s'ar putea scuti de responsabilitate, cerênd a dovedi că prețul vînḑăreĭ a fost primit de femee, ci va trebui să dovedească că prețul a fost în realitate întrebuințat: plătindu-se, de exemplu, niște datorii ale femeeĭ [2]).

In caz când bărbatul a primit prețul vînḑăreĭ, el trebue să facă întrebuințarea, și dacă n'o face, de sigur că este în culpă, și prin urmare, responsabil.

Aceĭ cari pretind că bărbatul a primit prețul, trebue Art. 1169.
să dovedească alegațiunea lor (art. 1169). Proba poate fi făcută, atât din partea femeeĭ saŭ a moștenitorilor eĭ, cât

---

[1]) Marcadé, V, art. 1450, No. 1, p. 605. Cpr, Mourlon, III, 199. Guillouard, III, 1212, p. 150. Arntz, III, 714.

[2]) T. Huc, IX, 284, p. 335. Guillouard, III, 1213. Laurent, XXII, 332. Aubry et Rau, V, § 516, p. 406, 407, text și nota 73. Rodière et Pont, III, 2206, 2207. Troplong, II, 1451.—*Contrà:* Marcadé, V, art. 1450, No. I și II. Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, 148, p. 393. Dutruc, *op. cit.*, 390, p. 279.

și din partea terțiilor, prin ori-ce dovadă, prin urmare, chiar prin presumțiuni și marturi [1]).

Cât pentru casul în care prețul ar fi folosit bărbatului, responsabilitatea lui nu este de cât consecința mareluĭ principiŭ: că nime nu se poate înavuți în detrimentul altuia. (Cpr. L. 206, Dig., 50. 17 și L.14, Dig., 12. 6).

A doua ipotesă.—Bărbatul a autorisat vînḍarea. In asemenea caz, el este responsabil de lipsa de întrebuințare, chiar dacă n'a fost față la vînḍare, destul este ca el s'o fi autorisat. Această chestiune, foarte controversată în Franța, nu mai poate fi supusă discuțieĭ la noi, unde textul nostru nu mai presintă aceste două condițiuni în mod cumulativ, după cum le presintă textul francez, și după cum am observat *suprà*, p. 396, nota 2 [2]). Această soluție este admisă de majoritatea autorilor chiar în Franța [3]), și era admisă și în vechiul drept francez [4]).

Ea este singură rațională, fiind-că bărbatul n'ar avea de cât de a se sustrage de la vînḍare, pentru a se pune la adăpost de la ori-ce responsabilitate.

Cum bărbatul se poate pune la adăpost de la ori ce responsabilitate.

Bărbatul, care autorisă vînḍarea, poate să pună responsabilitatea sa la adăpost, impunênd cumpărătoruluĭ întrebuințarea prețuluĭ. Aceeași obligație poate fi impusă și de tribunal, când el autorisă vînḍarea în locul bărbatuluĭ. Cumpărătorul este, în asemenea caz, responsabil de lipsa de întrebuințare, această întrebuințare fiind o condiție a înstrăinăreĭ [5]).

Bărbatul mai poate încă pune responsabilitatea sa la adăpost, oprind plata prețuluĭ în mânile cumpărătoruluĭ [6]).

[1]) Guillouard, III, 1214. Laurent, XXII, 327. Rodière et Pont, III, 2212. Aubry et Rau, V, § 516, p. 407, text și nota 74. Jouitou, *op. cit.*, II, 622.

[2]) Este de observat că legiuitorul nostru n'a admis de astă dată părerea luĭ Marcadé (V, art. 1450, No. 1, p. 605); căcĭ, după acest din urmă autor, bărbatul n'ar fi responsabil, dacă vînḍarea n'ar fi avut loc în presența luĭ, cu-toate-că ar fi autorisat-o. Cpr. și Planiol, III, 1462, *in fine*.

[3]) Veḍĭ Guillouard, III, 1212. Colmet de Santerre, VI, 102 bis III. Rodière et Pont, III, 2207. Benech, *op. cit.*, 145. Troplong, II, 1447. Aubry et Rau, V, § 516, p. 406, nota 72.

[4]) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 605.

[5]) Guillouard, III, 1217. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 408.

[6]) Pothier, *op. cit.*, VII, 605. Guillouard, III, 1217, *in fine*. Benech, *op. cit.*, 148, *in fine*, p. 393. Rodière et Pont, III, 2216, *in fine*.—Veḍĭ însă Baudry et Surville, III, 1528.

In diferitele casuri, în care bărbatul este responsabil de lipsa de întrebuințare, el nu răspunde de utilitatea întrebuințăreĭ (art. 1267, *in fine*). Datoria bărbatuluĭ este, în adevĕr, de a lumina pe femee asupra întrebuințăreĭ banilor; el nu poate însă s'o împedice de a face o întrebuințare rea, pentru-că nu poate să intervie în administrația femeeĭ. Bărbatul nu răspunde, în principiŭ, de utilitatea întrebuințăreĭ.

El n'ar fi responsabil de utilitatea întrebuințăreĭ, de cât dacă ar fi făcut-o singur și fără nicĭ-un mandat din partea femeeĭ. In asemenea caz, el n'ar răspunde ca bărbat, ci ca *negotiorum gestor* [1]). Casurile în care bărbatul răspunde de utilitatea întrebuințăreĭ.

De și art. 1267 nu vorbește de cât de vînd̦area imobilelor, totuși se decide că responsabilitatea bărbatuluĭ ar avea loc, pentru identitate de motive, și atunci când el ar interveni la o vînd̦are mobiliară, saŭ ar autorisa-o, pentru-că n'ar fi relativă la acte de administrație [2]). (Vedĭ *suprà*, p. 387). Vînd̦area mobiliară. Controversă.

In fine, pentru a termina cu art. 1267, vom observa că acest text se aplică atât în caz de separație contractuală, cât și în caz de parafernalitate; căcĭ femeea separată prin convenția matrimonială, ca și aceea care are avere parafernală, nu este maĭ puțin supusă înrîurireĭ bărbatuluĭ de cât acea separată judecătorește [3]). Aplicarea art. 1267 la separația contractuală și la parafernalitate. Controversă.

---

[1]) Guillouard, III, 1215. Troplong, II, 1453. Aubry et Rau, V, § 516, p. 407. Benech, *op. cit.*, 148, p. 394. T. Huc, IX, 284, *in fine*. Duranton, XIV, 429.

[2]) Guillouard, III, 1216. T. Huc, IX, 284, *in fine*. Jouitou, II, 620. Rodière et Pont, III, 2214.—*Contrà*: Dutruc, *op cit.*, 397, p. 281.

[3]) Marcadé, V, art. 1450, *loco cit.*, No. III, p. 607, și VI, art. 1538, No. 1. Arntz, III, 714, *in fine*. Benech, *op. cit.*, 146, p. 390. Troplong, II, 1459, 1460, și III, 2295. Guillouard, III, 1675, și IV, 2177. Laurent, XXIII, 446. Thiry, III, 505. T. Huc, IX, 403, *in fine* și 504, *in fine*. Rodière et Pont, III, 2010, 2015. Répert. Sirey, *Dot*, 3068 urm. Aubry et Rau, V, § 532, p. 519, și § 541, p. 640. Planiol, III, 1666. Baudry et Surville, III, 1480, *in fine*, 1529. Baudry, III, 338. Dutruc, 458. Cas. fr. Sirey, 52. 1. 401. Sirey, 53. 1. 351. C. Riom, D. P. 66. 2. 140. Sirey, 66. 2. 341.—*Contrà*: Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 238. Seriziat, *Régime dotal*, 347, p. 458. Odier, II, 988, și III, 1472. Fuzier-Herman, *Revue pratique*, anul 1874, t. 38, p. 533. Jouitou, *op. cit.*, II, 617 și 623. Vedĭ asupra acesteĭ controverse: Pand. fr., *Mariage*, II, 11680 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 3068 urm.

Şi apoĭ, femeea care are avere parafernală, este ca şi cum ar fi separată de bunurĭ, cu această deosebire că parafernalitatea este opera contractuluĭ, pe când separaţia de bunurĭ este opera justiţieĭ.

Contribuirea femeeĭ separate de bunurĭ la sarcinile căsătorieĭ.

Art. 1266.—In urma separaţiuneĭ patrimoniilor, femeea este datoare să contribue, după puterea mijloacelor sale şi ale bărbatuluĭ, la sarcinile caseĭ şi la creşterea copiilor comunĭ. Ea este datoare să întimpine aceste sarcinĭ în totul numaĭ cu al sĕŭ, dacă bărbatuluĭ nu i-a maĭ rĕmas nimic. (Art. 185, 194, 1265, 1270, 1284 C. civ. Art. 1448 C. fr.)

Separaţia de patrimoniĭ lăsând să subsiste legătura căsătorieĭ şi sarcinile care decurg din ea, legea obligă pe femee a contribui la aceste sarcinĭ, după puterea mijloacelor sale şi ale bărbatuluĭ. Dacă bărbatul nu maĭ are nimic, ea este datoare să întimpine sarcinile căsătoreştĭ în totul numaĭ cu averea sa [1]), suportând, de exemplu, toate cheltuelile relative la o locuinţă comună [2]). Aceasta nu este de cât o consecinţă a art. 194, după care soţiĭ îşĭ datoresc unul altuia sprijin şi ajutor.

Judecătoriĭ chemaţĭ a se pronunţa asupra separaţieĭ de patrimoniĭ, vor statua, deci, *ex æquo et bono* şi asupra porţiuneĭ contributorie a femeeĭ, după împrejurările fiecăreĭ cause, art. 1284 ne fiind aplicabil în specie [3]).

Caracterul provisor al hotărîrilor date în asemenea materie.

Hotărîrile intervenite în asemenea materie, ca şi acele date în privinţa pensiilor alimentare [4]), avênd un caracter provisor, nu aŭ autoritatea lucruluĭ judecat, şi pot fi modificate, dacă a intervenit o schimbare fie în averea personală a femeeĭ, fie în acea a soţuluĭ sĕŭ [5]).

[1]) De câte orĭ femeea separată este însărcinată cu întreţinerea trebuinţelor casnice, din causa ruineĭ bărbatuluĭ, ea poate să revendice şi să sustragă de la urmărirea creditorilor luĭ, hainele şi rufele copiilor minorĭ. Jurisprudenţa şi doctrina îĭ acordă acest drept, fiind-că, la caz de perirea lor, ea trebue să le înlocuească. Guillouard, III, 1225. Baudry et Surville, III, p. 42, nota 2. C. Caen, Sirey, 51. 2 719. D. P. 52. 2. 183.

[2]) Baudry et Surville, III, 1486.

[3]) Cpr. Cas. fr. D. P. 51. 1. 272. Sirey, 51. 1. 509.

[4]) Veḑĭ t. V a Coment.noastre, p. 306, n. 1, şi t. VII, p. 491.

[5]) Baudry et Surville, III, 1485, p. 42. Guillouard, III, 1219. Laurent, XXII, 278. Planiol, III, 1439. Rodière et Pont, III, 2182.

Perioda anterioară cereriĭ de separare.

Se întâmplă adesea-orĭ ca bărbatul să nu aibă mijloace suficiente pentru creșterea și educarea copiilor. In asemenea caz, sarcina întreagă apasă asupra femeeĭ, chiar pentru perioda anterioară cereriĭ de separare, fiind-că este vorba de o datorie personală fie-căruia din soți, născută din faptul căsătorieĭ [1]).

Perioda anterioară separăreĭ.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă femeea datorește, saŭ nu, cheltuelile necesare la întreținerea caseĭ, pentru perioda anterioară separăreĭ, ea se decide în genere în Franța, în sens negativ, fiind-că ar fi vorba, în specie de o datorie a comunităței de care femeea ar fi scutită, prin efectul renunțăreĭ sale [2]).

Remiterea sumelor contributoriĭ ale femeeĭ în mânile bărbatuluĭ. Controversă.

Am vedut că, după art. 1266, femeea separată este obligată, față de bărbatul seŭ, de a contribui la cheltuelile casnice și a creșterei copiilor, și la nevoe, chiar de a suferi singură aceste cheltueli. Naște însă întrebarea: Femeea trebue să verse sumele necesare în mânile bărbatuluĭ, saŭ terțiĭ creditorĭ aŭ acțiune contra eĭ? Chestiunea este viŭ discutată. După un sistem, bărbatul poate să ceară ca femeea să verse în mânile luĭ sumele necesare la întimpinarea cheltuelilor, fără ca el să poată însă pretinde vr'o siguranță de la dînsa. Bărbatul, primind sumele contributoriĭ ale femeeĭ, le va întrebuința la destinația lor; iar dacă femeea refusă de a le plăti, el va putea urmări averea eĭ [3]).

---

[1]) Cas. rom. Bulet. 1890, p. 781. C. Agen, D. P. 51. 2. 228. Sirey, 52. 2. 18. Planiol, III, 1434. T. Huc, II, 199 și IX, 276. Laurent, XXII, 278, 279. Guillouard, III, 1220. Dutruc, *op. cit.*, 302. Aubry et Rau, V, § 516, p. 404, nota 61. —Vedĭ însă C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 52. Baudry et Surville, III, 1491.—In caz de trimeterea copiilor în străinătate la studiĭ, cheltuelile de creștere cuprind și pe acelea necesare pentru căutarea sănătățeĭ lor, la caz de boală *(valetudinis impendia)*. Trib. Ilfov și Cas. rom., *Dreptul* din 1882, No. 29 și Bulet. 1881, p. 172. Cpr. Planiol, I, 2159.

[2]) Planiol, III, 1434. Guillouard, III, 1221. Baudry et Surville, III, 1486, *in fine*. T. Huc, IX, 276.

[3]) Cpr. T. Huc, IX, 276. Planiol, III, 1435, 1436, 1438. Laurent, XXII, 284. Baudry et Surville, III, 1487 urm. Troplong, II, 1435. Dutruc, *op. cit.*, 296 urm. S'ar putea însă întâmpla ca bărbatul să distragă de la adevarata lor destinație sumele plătite luĭ de femee. Pentru acest caz, o jurisprudență, criticată de unĭĭ, aprobată de alțiĭ, permite

După unii, bărbatul ar putea chiar să fie împuternicit de justiție a primi direct o parte din veniturile femeei, saŭ a administra totul orĭ parte din bunurile eĭ, dacă ea refusă de a plăti partea eĭ contributorie [1]).

Unde este însă legea care împuternicește pe un creditor a-și însuși averea debitorului sĕŭ? [2]).

După un alt sistem, se susține că terții creditorĭ aŭ acțiune directă contra femeeĭ și că ea n'ar putea să refuse de a-ĭ plăti, sub cuvînt că partea eĭ contributorie ar fi rĕmas în mânile bărbatului [3]).

Pentru ca terții să se poată adresa direct la femee, trebue ca ea să-și fi luat o obligație personală cătră dînșii. Alt-fel este greŭ de a admite acțiunea terților contra eĭ. Art. 1266 dice, în adevĕr, că femeea este datoare *să contribue* la sarcinile caseĭ și la creșterea copiilor comunĭ, ceea ce presupune că bărbatul lucrează și contractează singur; căcĭ insolvabilitatea sa nu-ĭ râdică dreptul de cap al familieĭ. După rigoarea principiilor, femeea va plăti decĭ sumele necesare în mânile bărbatuluĭ, fără ca să-ĭ poată însă abandona administrația și folosința bunurilor sale [4]), rĕmânênd ca justiția s'o autorise a face direct plata cătră creditorĭ, când purtările bărbatuluĭ ar fi de natură a nu-ĭ inspira destulă încredere.

Casul când, în urma plăței integrale a femeeĭ, bărbatul ar fi redobîndit avere.

Dacă, după ce femeea a plătit un timp oare-care toate cheltuelile casnice, din causa insolvabilității bărbatuluĭ, acest din urmă a dobîndit avere, contribuția femeeĭ va fi schimbată pentru viitor, după cum am vĕdut *suprà*, p. 400; însă, pentru trecut, femeea nu va putea exercita nicĭ-o repetiție contra bărbatuluĭ, fiind-că ea a plătit datoria eĭ proprie, iar nu acea a bărbatuluĭ [5]).

---

tribunalelor de a autorisa pe femee a întrebuința ea însă-și baniĭ la destinația cuvenită. Cpr. Planiol, III, 1437. Guillouard, III, 1223. Rodière et Pont, III, 2185. Aubry et Rau, V, § 516, p. 405. Troplong, II, 1435. Odier, I, 401, și decisiile citate de acești autorĭ.

[1]) Guillouard, III, 1226, și decisiile invocate de acest autor.

[2]) Cpr. T. Huc, IX, 276, p. 323.

[3]) Aubry et Rau, V, § 516, p. 405. Guillouard, III, 1222. Troplong, II, 1440.

[4]) Baudry et Surville, III, 1492. Cpr. Guillouard, III, 1187.

[5]) Guillouard, III, 1227. Laurent, XXII, 280. Rodière et Pont, III, 2213. Troplong, II, 1456. Baudry et Surville, III, 1493. Massé-Vergé, IV, § 649, pag. 147, nota 41. Aubry et Rau, V, § 516, p. 404. C. Riom, Sirey, 54. 2. 607. D. P. 55. 2. 358.

In fine, vom adăoga că, întru cât contribuția femeeĭ n'a fost determinată de justiție, ea nu va putea fi compensată cu dobîndile doteĭ datorite de bărbat; datoria dobîndilor este, în adevĕr, lichidă, pe când partea contributorie a femeeĭ nu are încă acest caracter [1]). Compensarea contribuției femeeĭ cu dobîndile doteĭ. Controversă.

Incetarea separației de patrimonii și restabilirea regimului primitiv.

Art. 1270.—Separațiunea de patrimonii între bărbat și femee poate înceta, și regimul creat prin contractul de căsătorie poate fi restabilit cu consimțimîntul ambelor părți.

Această restabilire nu se poate face de cât prin tribunal, după formele prescrise în Codicele de procedură.—In acest caz, toate sunt puse în starea de maĭ înainte, ca și cum n'ar fi fost separațiune, fără însă a se atinge întru nimic efectul actelor făcute de femee în urmarea art. 1265, 1266 și 1267.

Verĭ-ce convenție prin care soții ar modifica regimul creat prin contractul lor de căsătorie este nulă. (Art. 1223 urm., 1226 urm., 1228 urm., 1232, 1256 urm. C. civ. Art. 634—637 Pr. civ. Art. 7 L. asupra înscrierei firmelor, din 18 Martie 1884. Art. 1451 C. fr. *modificat*).

Art. 634 Pr. civ.—Despărțirea averilor între bărbat și femee poate înceta, și regimul creat prin contractul de căsătorie poate fi iarăși restabilit prin consimțimîntul ambelor părți (Art. 628 urm., 635 urm. Pr. civ. Art. 1270 C. civ.)

Art. 635 Pr. civ.—Spre acest sfîrșit, bărbatul și femeea vor da o petiție la tribunalul care a pronunțat separația, și vor cere unirea averilor. (Art. 634 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.)

Art. 636 Pr. civ.—Părțile se vor presenta *în persoană* la tribunal, și declararea verbală a voinței lor se va constata în procesul-verbal al ședinței. Tribunalul va pronunța apoĭ hotărîrea pentru unirea averilor. Această hotărîre se va publica în extract potrivit art. 630, ca și acea pentru despărțirea averilor. (Art. 634, 635, 637 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.)

Art. 637 Pr. civ.—Unirea averilor nu va vătăma întru nimic drepturile dobîndite de ceĭ de al treilea în timpul despărțireĭ averilor, potrivit art. 1265, 1266 și 1267 din Codul civil. (Art. 634—636 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.)

Separația de patrimonii, statornicită prin hotărîre judecătorească, nu este nestrămutată pentru soți. Ea fiind un remediŭ contra unuĭ pericol care poate să fie trecĕtor,

---

[1]) Guillouard, III, 1228. Baudry et Surville, III, 1495. Troplong, II, 1437. C. Bordeaux, Sirey, 45. 2. 580. D. P. 45. 4. 470 —*Contrà*: C. Riom, Sirey, 45. 2. 580, nota 2. Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 1957.

femeea poate renunța la beneficiul ei, și ambii soți sunt liberi, dacă ei cred de cuviință, de a restabili regimul cel adoptase din capul locului.

Dr. vechiu fr.

Această soluție era admisă și în vechiul drept francez. „Le retour à la loi du contrat de mariage étant favorable, dice Pothier [1]), lorsque les parties, en se mariant, ont, par une convention ou expresse, ou implicite, établi entre elles une communauté, laquelle, pour de justes raisons, a été dissoute par une sentence de séparation, il est au pouvoir des parties de se départir, par un consentement mutuel, de cette séparation judiciaire, et de rétablir leur communauté, en remettant leurs biens ensemble".

Formele restabilirei regimului primitiv.

Pentru a restabili însă regimul matrimonial primitiv, consimțimîntul femeei nu este suficient, nici acel al bărbatului singur, ci trebue consimțimîntul ambilor soți [2]), consimțimîntul mutual a bărbatului și a femeei, după expresia lui Pothier [3]), constatat în forma solemnă [4]) de tri-

---

[1]) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 523, p. 283.—Art. 199 din Cutuma Orleanului permitea în termeni expreși restabilirea comunității. Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 468, p. 341. Cpr. L. 3, Dig., *De divortiis et repudiis*, 24, 2, și L. 19, Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3, după care, în urma divorțului, femeea se putea reîntoarce la bărbat.—Codul Calimach permitea, de asemenea, după pronunțarea divorțului, împacarea soților. „Dacă despărțiții soți împăcându-se, vor voi să se unească iarăși, dice art. 123 din Codul Calimach (118 C. austriac), nu se opresc, și se socotește una și aceeași însoțire, ca și când n'ar fi fost despărțiți". Se controversează însă chestiunea de a se ști dacă împacarea soților putea să resulte dintr'o simplă convețuire, sau dacă trebuia să se sevîrșească din nou căsătoria, de autoritatea bisericească. Vedi t. I, partea II, p. 217. Această dispositie, foarte înțeleaptă, există și astădi în noua lege, care a restabilit divorțul în Franța. Cpr. art. 118 C. austriac, art. 1747 C. saxon, art. 242 din Ante-proiectul de revisuire a lui Laurent, etc.—*Contrà:* art. 277 C. civ. actual. Codul german nici nu oprește, dar nici nu permite în termeni expreși împacarea soților despărțiți.

Art. 123 C. Calimach.

[2]) Hotărîrea de separare, creând pentru părți o stare de lucruri nouă, constitue pentru fie-care din ei un drept câștigat, așa că trebue o renunțare din partea lor pentru ca ei să poată fi lipsiți de efectele juridice ale acestui drept. Guillouard, III, 1229, *in fine*. Laurent, XXII, 354. Colmet de Santerre, VI, 103 bis III.

[3]) Pothier, *op. cit.*, VII, 526, p. 285.

[4]) Forma solemnă are de scop înlăturarea contestațiilor și a

bunal și adus la cunoștința terțiilor prin publicitate. Această publicitate nu e supusă nicĭ-unuĭ termen [1]).

Părțile trebue să se presinte în acest scop, *în persoană*, înaintea tribunalului care a pronunțat separația; tribunalul iea act de voința lor și dă o sentință, prin care se declară patrimoniile din nou unite. Această hotărîre se publică în extract ca și hotărîrea de separare. Proced. desființăreĭ separ. de patrimoniĭ.

Dacă este vorba de un comerciant, încetarea separațieĭ se mencionează și în registrul firmelor (art. 7 L. asupra înscriereĭ firmelor din 18 Martie 1884). Art. 7 L. din 18 Martie 1884.

Prin efectul sentințeĭ pronunțate de tribunal, în urma cereriĭ părților, lucrurile sunt puse în starea de maĭ înainte, ca și cum separația judiciară n'ar fi avut loc. Separația de patrimoniĭ este, decĭ, ștearsă cu efect retroactiv. Se respectă însă, față de terțiĭ, actele făcute de femee în limitele capacitățeĭ sale, sub regimul intermediar de separare (art. 1270, § 3 C. civ. și 637 Pr. civ.). Și nicĭ nu se putea alt-fel; căcĭ era cu neputință de a se anula actele făcute de femee în virtutea dreptuluĭ de liberă administrație ce-ĭ conferă legea. „Aceste contracte fiind făcute în mod valid, ḑice Pothier [2]), n'ar fi drept ca restabilirea comunităței să le poată atinge". Efectele sentințeĭ de restabilire a regimuluĭ primitiv.

Vechiul regim matrimonial nu poate fi restabilit de soțĭ, de cât așa cum era din capul loculuĭ, eĭ ne putênd să-ĭ

---

fraudelor, după cum a ḑis tribunul Siméon înaintea corpuluĭ legislativ. Pothier (op. cit. 525) ḑice, de asemenea, că actul public este cerut pentru a înlătura procesele la care ar da loc chestiunea de a se ști dacă faptele invocate pentru restabilirea regimuluĭ primitiv sunt, sau nu, suficiente. Scopul formeĭ solemne.

[1]) Publicitatea ne fiind cerută de cât în interesul terțiilor, de aicĭ resultă că restabilirea regimuluĭ primitiv este valid numaĭ între părțĭ, dacă s'a observat toate prescripțiile legeĭ, eă ne fiind însă oposabilă terțiilor, față de care soțiĭ tot separațĭ rĕmân. Guillouard, III, 1232. Laurent, XXII, 356. Rodière et Pont, III, 2230. Dutruc, *op. cit.*, 478. Baudry et Surville, II, 985. Baudry, III, 190. F. Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1451, No. 4. D. de Folleville, I, 446, p. 507. T. Huc, IX, 286, *in fine*. Aubry et Rau, V, § 516, p. 411, text și nota 83. Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, II, p. 171.—*Contrà*: Troplong, II, 1468. Massé-Vergé, IV, § 649, p. 151, nota 67. Consecințele lipseĭ de publicitate. Controversă.

[2]) Pothier, *op. cit.*, VII, 528, p. 285. „*Demeure néanmoins bon et valable*, ḑicea art. 199 din Cutuma Orleanuluĭ, *ce qui a été contracté pendant la séparation*".

aducă nicĭ-o schimbare şi nicĭ să adopte un alt regim. Orĭ-ce convenţie, prin care soţiĭ ar modifica regimul matrimonial, este nulă în basa principiuluĭ imutabilităţeĭ convenţiilor matrimoniale. In asemenea caz, nulitatea nu atinge numaĭ clausa modificătoare a vechiuluĭ contract matrimonial, după cum susţin unii, ci întreaga convenţie care desfiinţează separaţiunea şi restabileşte vechiul regim adoptat de soţĭ din capul loculuĭ; aşa că soţiĭ vor continua a fi separaţĭ de bunurĭ [1]). In adevĕr, contractul de căsătorie, ca şi actele care aŭ de resultat modificarea saŭ confirmarea luĭ, fiind acte cu titlu oneros, este ştiut că, în asemenea contracte, condiţia ilicită este nulă şi desfiinţează convenţia care atârnă de dînsa (art. 1008) [2]).

Casul în care ar interveni o nouă cerere de separare.

Vechiul regim matrimonial, restabilit prin voinţa părţilor, este definitiv şi irevocabil, după cum era la începutul căsătorieĭ, dacă nu intervine o nouă causă de separare. In caz când ar interveni o asemenea causă, care ar pune din nou dota femeeĭ în pericol, ea ar putea să facă o nouă acţiune, prin care să ceară iarăşĭ ca justiţia să deosebească patrimoniul eĭ de acel al bărbatuluĭ [3]).

Neaplicarea art. 1270 la separ. contractuală.

In fine, vom observa că art. 1270 nu se aplică la separaţia contractuală, principiul imutabilităţeĭ convenţii-

---

[1]) D. de Folleville, *op. cit.*, I, 447 bis, p. 508. Guillouard, III, 1234. Baudry et Surville, II, 983. Baudry, III, 191. Laurent, XXII, 358. Thiry, III, 387. Arntz, III, 724. Troplong, II, 1470. Colmet de Santerre, VI, 103 bis VI. Glandaz, *Encyclopédie du droit*, v° *Communauté*, 299. T. Huc, IX, 286. Dutruc, *op. cit.*, 485 urm., p. 354 urm. Mourlon, III, 204. Planiol, III, 1202. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 5800.—*Contrà* : Rodière et Pont, III, 2235. Aubry et Rau, V, § 516, p. 411, text şi nota 84. Duranton, XIV, 431. Odier, I, 424. Massé-Vergé, IV, § 649, p. 251, nota 59. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 142. Acollas, III, p. 116, 117. Duvergier asupra lui Toullier, VII, partea I, p. 113, nota *a*. Marcadé, V, art. 1541, No. III, p. 610 urm. Cpr. Pothier, *op. cit.*, VII, 529.

Aplic. art. 1008 la donaţiunĭ.

[2]) S'a decis, cu drept cuvînt, că art. 1008 este aplicabil şi donaţiunilor. Trib. Dorohoiŭ, *C. judiciar* din 1904, No. 1 (cu observ. noastră). Cas. rom. şi C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1902, No. 18 (cu observ. noastră). Meitani, *Dreptul* din 1901, No. 82. Veḑi t. IV a Coment. noastre, p. 95, şi t. VI, p. 41.

[3]) Cpr. Guillouard, III, 1236. Baudry et Surville, II, 988 bis. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 448, p. 509.

lor matrimoniale opunêndu-se, în timpul căsătoriei, la modificarea regimului de separație contractuală [1]).

Despre separația de bunuri contractuală.

Până acum ne am ocupat numaĭ despre separația de bunuri judiciară. Această separare poate fi însă și contractuală, adecă: să resulte din convenția părților, care sunt libere de a adopta ori-ce regim ar crede de cuviință, prin urmare, și acel al separației de bunuri [2]). Și am vĕdut chiar, cu toată controversa ce există în această privință, că, în lipsă de contract matrimonial, separarea de bunuri, pe care unii o numesc regim de parafernalitate [3]), este regimul legal sau de drept comun în legea noastră [4]), ceea ce se vede admis și în alte țări, de exemplu: în Rusia [5]), în Serbia, etc. [6]).

„Acest regim, ḑice un autor [7]), este singurul în ar-

[1]) Vedĭ *infrà*, p. 411.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 23 text, și nota 5. Art. 914 din Codul nostru civil vorbește chiar de femeea separată de bunuri *prin contractul de căsătorie*,—Codul francez are maĭ multe dispositiĭ asupra separației contractuale (art. 1536—1539), pe când Codul nostru trece sub tăcere acest regim matrimonial, ne vorbind de cât de regimul dotal. Cpr. Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1903, No. 81. Această lacună regretabilă există atât în Codul italian cât și în acel neerlandez. Vedĭ Laurent, *Avant-projet*, V, p. 169. Art. 914.

[3]) Baudry et Surville, între alțiĭ, numesc separația contractuală, *parafernalitate generală* (t. III, 1482, p. 38). In cât privește analogia ce există între separarea de bunuri și parafernalitate. Vedĭ Guillouard, IV, 1701 și 2168. Jouitou, *Régime dotal*, I, 5 și II, 623. Vedĭ și *suprà*, p. 29, 124, etc.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 26 urm. Cpr. asupra dreptului nostru: Baudry et Surville, I, 71, p. 68, și III, 1477, p. 35; Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 450. Ambiĭ autori, ocupându-se de dreptul românesc, ni-aŭ făcut distinsa onoare de a se referi la Comentariile noastre.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 30, nota 1.

[6]) Vedĭ Dépinay, *op. cit.* p. 455. „In lipsa unuĭ contract de căsătorie, ḑice art 771 din Codul civil sîrbesc de la 1844, fie-care din soțĭ își păstrează dreptul sĕŭ asupra lucrurilor ce-ĭ aparțin“. Art. 771 C. civ. sîrbesc.

[7]) T. Huc, IX, 401, p. 477.—Vedĭ însă Laurent (XXIII, 442, p. 439), care se exprimă în termeniĭ următori: „Dacă comunitatea este în armonie cu raporturile intime ce căsătoria stabilește între bărbat și femee, trebue să recunoaștem că separația de bunuri este în opositie cu însă-și natura că-

monie cu adevarata natură a căsătorieĭ, care consistă nu în strivirea uneĭ individualităţĭ în folosul celeilalte, ci în folosul reciproc a două individualităţĭ juridiceşte egale. Acest respect reciproc este cea maĭ bună garanţie faţă cu ceea ce se numeşte *uniunea sufletelor*". Aceste cuvinte fac alusie la definiţia dată de primul Consul Bonaparte, care a ḑis: „*Le mariage est l'union des âmes*".

Drepturile femeeĭ sub regimul de separ. contractuală.

Sub separaţia contractuală, ca şi sub acea judiciară, femeea va avea administraţia şi folosinţa avereĭ sale [1]), întru cât aceste drepturĭ n'ar fi fost mărginite prin contractul matrimonial [2]).

La desfacerea căsătorieĭ, fie-care soţ îşĭ va primi averea sa înapoĭ.

Bărbatul nu are nicĭ-un drept la administraţia avereĭ femeeĭ, dacă contractul matrimonial nu-ĭ conferă asemenea drept.

Casurile în care bărbatul administrează averea femeeĭ.

Se poate însă întâmpla ca bărbatul să administreze, averea femeeĭ, fie în virtutea unuĭ mandat expres al eĭ, fie fără voinţa eĭ. In aceste casurĭ, bărbatul va da samă femeeĭ atât de capitalurile primite de dînsul, cât şi de dobîndile şi fructele percepute [3]). (Cpr. art. 1286).

Dreptul conferit bărbatuluĭ de a administra averea femeeĭ nu-l face usufructuarul acesteĭ averĭ; de unde resultă că veniturile femeeĭ sunt la adăpost de urmărirea creditorilor personalĭ aĭ bărbatuluĭ [4]).

sătorieĭ. Când soţiĭ sunt divisaţĭ în interesele lor este de temut ca legătura sufletelor să se slăbească". Veḑĭ şi Baudry et Surville, III, 1478. „A pune totul în comun este încă ceea ce este maĭ bine", ḑic aceştĭ din urmă autorĭ. Cpr. şi Guillouard, III, 1672. Tot de această părere este şi Glasson, citat *suprà*, p. 26, nota 4.

Art. 1536 C. fr.

[1]) Art. 1536 din Codul francez este formal în această privinţă.

[2]) In caz când drepturile de folosinţă şi de administraţie ale femeeĭ ar fi fost reduse în parte, ea va avea interes a cere separarea de bunurĭ judiciară. Veḑĭ *suprà*, p. 340, nota 1.

[3]) Guillouard, III, 1683. Troplong, III, 2298 urm. Marcadé, VI, art. 1539, p. 14.—Pentru casul când femeea, fără a da mandat bărbatuluĭ, i-ar lăsa folosinţa bunurilor sale, art. 1539 din C. fr., dispune că bărbatul nu datoreşte de cât *fructele existente* în momentul restituireĭ, legea presupunênd că cele care nu maĭ aŭ fiinţă aŭ fost întrebuinţate la susţinerea sarcinilor căsătorieĭ. Această dispoşiţie nu este în armonie cu principiile mandatuluĭ; ea este însă conformă raporturilor intime ce există între soţĭ.

[4]) Guillouard, III, 1683. C. Dijon, D. P. 74. 5. 104, No. 15.—

Sub regimul de separare, fie-care din soți fiind proprietarul și administratorul averei sale, se înțelege că fiecare își va plăti datoriile sale, creditorii ne putênd să urmărească de cât bunurile debitorului său. Plata datoriilor.

Ce trebue să decidem în caz când mobilele ambilor soți aŭ fost amestecate la un loc? Chestiunea este controversată. După unii, creditorii ar putea urmări toate bunurile, fără nici-o deosebire [1]). In favoarea acestui sistem se trage argument din art. 1510 fr., care la noi lipsește. Casurile în care mobilele ambilor soți aŭ fost amestecate. Controversă.

După un alt sistem, singur admisibil în legea noastră, creditorii cari vor voi să urmărească bunurile debitorului lor, vor trebui să dovedească că aceste bunuri sunt proprietatea acestui debitor, și în casul de față, ne existând o confusiune de drept, ci numai de fapt, proba se va putea face prin toate mijloacele de drept [2]).

In caz de faliment al bărbatului, totul este presupus a aparține lui (presumția muciană) [3]), și aceasta, ori-care ar fi regimul matrimonial al soților; femeea poate însă dovedească contrarul, și în această privință, toate mijloacele de probă sunt permise, prin urmare, atât marturii cât și presumțiile. Femeea poate, în adevĕr, să fi dobîndit avere prin munca și economiile sale, ceea ce nu se poate dovedi prin acte scrise [4]). Din causa înlesnirei ce Art. 792 C. com. Doved. averei femeei prin toate mijloacele. Controversă.

In cât privește veniturile dotale, se admite însă că ele pot fi urmărite de creditorii bărbatului, însă numai pentru porțiunea pe care tribunalele, în suverana lor apreciare, n'o afectează la sarcinile căsătoriei. Vedi *suprà*, p. 229, 255 și 378, 379.

[1]) Arntz, III, 886. Aubry et Rau, III, § 532, p. 520, text și nota 8. Thiry, III, 506. Guillouard, III, 1677. Cpr. și Baudry et Surville, III, 1540, p. 135.

[2]) Laurent, XXIII, 448.

[3]) Vedi în privința acesteĭ presumții, pe care legiuitorul n'a admis-o în C. civil, *suprà*, p. 127 urm. și t. VII, p. 306 urm.

[4]) Vedi în acest sens: Arntz, III, 886. Baudry et Surville, III, 1540, p. 138. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VIII, 894. Thaller, *Dr. comm.*, 1741. Renouard, *Faillites et banqueroutes*, II, 299 (ed. din 1857). Alauzet, *Comment. du C. de comm.*, VIII, 2793 (ed. a 3-a, 1879). Rousseau et Defert, *Code annoté des faillites*, p. 379, No. 28 (ed. din 1879). Gadrat, *Tr. des faillites*, p. 381. Répert. Sirey, *Faillite*, 3931 urm. Cesărescu și Dan, *C. de comerț cu noua lege a falimentelor*, nota asupra art. 792, p. 130 urm. Calamandrei, *Del fallimento*, I, art. 782, No. 440. Cuzzeri, *Il Codice di*

legea acordă femeeĭ pentru a face această dovadă, judecătoriĭ nu vor admite proba testimonială de cât cu o mare reservă [1]).

Dreptul femeeĭ de a se obliga în vederea administraţieĭ sale.

Ca şi femeea separată judecătoreşte, acea separată prin contract se poate, deci, obliga în vederea administraţiuneĭ sale, fără autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justiţieĭ, şi obligaţiile sale, contractate în mod valid, vor putea fi urmărite de creditoriĭ eĭ nu numaĭ asupra mobilelor, dar şi asupra imobilelor sale. *Qui s'oblige oblige le sien* (art. 1718) [2]).

Acte de înstrăinare.

In afară de actele de administraţie, ea nu poate înstrăina mobilele şi imobilele sale, de cât cu autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justiţieĭ (art. 199); pentru-că incapacitatea femeeĭ măritate este regula comună, iar capacitatea, excepţiunea [3]).

---

commercio italiano commentato, VII, 529, p. 339. Vidari, *Corso di diritto commerciale*, VIII, 8043 (ed. a 4-a). C. Bucureşti, *Dreptul* din 1898, No. 39. Cas. Neapoli, considerente reproduse de Cuzzeri, *loco cit.* Trib. şi C. Paris, *Pand. Période.* 93. 2. 130. Vedĭ şi D. P. 68. 2. 29. Sirey, 67. 2. 309.

Cu-toate-acestea, chestiunea este controversată, şi unii ar voi ca dovada femeeĭ să nu se poată face de cât prin acte scrise (Massé, *Dr. comm.*, II, 1336; Laroque-Sayssinel et Dutruc, *Formul. des faillites et banqueroutes*, II, 1421; C. Nancy, D. P. 46. 2. 69. Sirey, 42. 2. 129); iar alţiĭ merg şi maĭ departe, punênd în principiŭ că dovada femeeĭ nu poate resulta de cât dintr'un act autentic. Vedĭ în acest din urmă sens: Bioche, *Dictionn. de Pr. civ. et comm.*, v° *Faillite*, 1142. Esnault et Planquette, *Tr. des faillites et banqueroutes*, III, 585 (ed. din 1881). Bédarride, *Faillites et banqueroutes*, III, 1006, p. 96. Boulay-Paty et Boileux, *Tr. des faillites*, II, 903 (ed. din 1854). Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. comm.*, v° *Faillite*, 927. Bravard et Demangeat, *Tr. de dr. comm.*, V, p. 529 (ed. a 2-a, 1891).

[1]) C. Paris, *Pand. Période.* 93. 2. 130. Alauzet (*loco cit.* în nota precedentă).

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 394.

Codul italian în privinţa incapacităţeĭ femeeĭ măritate.

[3]) In codul italian, capacitatea femeeĭ măritate este, din contra, regula generală şi incapacitatea, excepţiunea. Proiectul luĭ Miglietti propusese chiar desfiinţarea autorisaţieĭ maritale, însă această reformă, împrumutată de la legislaţia austriacă, care era aplicabilă în Lombardia, a rădicat protestări unanime. Stefani-Nicolasi a dis, între alţiĭ, că desfiinţarea autorisăreĭ maritale ar constitui o lovitură directă adusă familieĭ, şi că menţinerea eĭ este o necesitate de ordine publică. Vedĭ T. Huc et Orsier, *Le Code civil italien et le*

Ea nu poate sta în judecată, nici chiar în privința actelor de administrație sau de folosință, de cât cu autorisarea bărbatului sau a justiției, pentru-că femeea măritată, ori-care ar fi regimul ei matrimonial, este în genere incapabilă de a pleda fără autorisare (art. 197, 1285) [1]. Starea în judecată.

Intr'un cuvînt, în lipsă de dispoziții legislative care să reguleze, în Codul nostru, separația contractuală [2], vom aplica în cea mai mare parte dispozițiile de la separația judiciară, pentru-că ambele constituesc unul și același regim [3]. Legiuitorul francez este foarte laconic și al nostru tace chiar cu desăvîrșire asupra separației contractuale, tocmai din causă că ambii au înțeles ca să se aplice acesteĭ din urmă regulele de la separația judiciară [4].

Pe basa acestor principii am și vĕdut că art. 1267 de la separația judiciară este aplicabil și separației contractuale [5]. Aplic. art. 1267. Controversă.

Dar dacă separația contractuală și acea judiciară nu formează, în principiu, de cât unul și același regim, există însă oare-care deosebiri între aceste două separații. Deoseb. între separ. judiciară și acea contractuală.

Ast-fel, separația judiciară poate să nu fie de cât provisorie, soții avênd facultatea de a o revoca și de a se reîntoarce la regimul lor primitiv (art. 1270 C. civ. și 634 urm. Pr. civ.); pe când separația contractuală ține din contra cât timp ține și căsătoria, principiul imutabilității și irevocabilității convențiilor matrimoniale opunêndu-se, în specie, la aplicarea art. 1270 C. civ. și 634 urm.Pr. civ.) [6].

Tot din principiul irevocabilității convențiilor matrimoniale mai resultă încă că soții, cari au adoptat separația prin contractul lor de căsătorie, nu pot să contracteze Contrac. unei societăți între soți. Controversă.

Code Napoléon, I, p. 66, No. 10.—Beție de cuvinte și nimic mai mult ! Vedĭ t. I, partea II a Coment. noastre, p. 97.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 392 urm.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 407, nota 2.

[3]) Cpr. Benech, *op. cit.*, 146, p. 390. Laurent, XXIII, 443, 446, și *Avant-projet*, V, p. 170. „Separarea de bunuri convențională, dice art. 1564 din acest Proiect, este cârmuită de principiile stabilite pentru separarea de bunuri judiciară".

[4]) Cpr. Baudry, III, 338.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 399, text și nota 3.—Chestia este însă controversată.

[6]) Cpr. Planiol, III, 1428. Baudry et Surville, III, 1482. Baudry, III, 337. Jouitou, *Régime dotal*, II, 623. Massé-Vergé, IV, § 665, p. 217, text și nota 2. Guillouard, III, 1673. Thiry, III, 504. Vedĭ și *suprà*, p. 406, 407.

între ei o societate civilă saŭ comercială ; căcĭ, prin asemenea societate, ei ar schimba convenţia lor primitivă [1]).

Contribuirea femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ. Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

In ce mĕsură femeea separată de bunurĭ, prin contractul eĭ matrimonial, trebue să contribuiască la sarcinile căsătorieĭ ? In Codul francez, art. 1537 dispune că fiecare din soţĭ contribue la sarcinile căsătorieĭ după convenţiile cuprinse în contractul matrimonial, iar în lipsa uneĭ asemenea convenţiĭ, femeea contribue cu a treia parte din veniturile sale. Ce trebue să decidem la noĭ, unde acest text a fost eliminat cu întreaga secţie care se ocupă de separaţia contractuală ? In Codul nostru, fiind două dispoziţiĭ : acea de la separarea judiciară (art. 1266) şi acea de la averea parafernală (art. 1284), naşte întrebarea : Care dispoziţie este aplicabilă în specie, în casul, bine înţeles, în care soţiĭ n'ar fi regulat partea lor contributorie prin contractul matrimonial, ceea ce eĭ sunt liberĭ de a face [2]).

Dispoziţia art. 1266, după care femeea trebue să contribue potrivit mijloacelor sale şi ale bărbatuluĭ la sarcinile căsătorieĭ, de şi echitabilă, nu este fără inconveniente; căcĭ veniturile soţilor nefiind fixe şi putênd varia, aceste schimbărĭ vor necesita în fie-care an socotelĭ şi complicaţiunĭ. Este adevĕrat că şi dispoziţia art. 1284, care fixează partea contributorie a femeeĭ la a treia parte din veniturile eĭ, în caz când toată averea eĭ este parafernală, este arbitrară şi poate une-orĭ conduce la o mare inegali-

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 92, nota 2, 390, nota 3, şi la autorităţile citate acolo, *adde:* Guillouard, I, 229 şi III, 1233, 1686. Baudry et Saignat, *Vente*, 230.

[2]) Din împrejurarea că soţiĭ pot, prin contractul de căsătorie, să fixeze partea lor contributorie la sarcinile căsătorieĭ, se deduce în Franţa că eĭ pot conveni că femeea nu va contribui de loc la aceste sarcinĭ. Cpr. C. Metz, D. P. 59. 2. 130. Sirey, 59. 2. 49. Aceasta lasă, însă, a se presupune că mijloacele bărbatuluĭ ajung la întimpinarea cheltuelilor casnice : căcĭ alt-fel ar fi contrar ordineĭ publice de a se stipula că bărbatul şi copiiĭ vor trăi în miserie, cu-toate-că femeea ar avea destulă avere spre a le veni în ajutor. Cpr. Guillouard, III, 1680. Laurent, XXIII, 449. T. Huc, IX, 402. Baudry et Surville, III, 1485. Rodière et Pont, III, 1994. Pand. fr., *Mariage*, I, 7486, şi II, 11710, 11711 urm. Aubry et Rau, V, § 522, p. 519, 520. Jouitou, II, 487, 488. Boileux, *op. cit.*, p. 515. Odier, III, 1458.

tate; totuși această dispoziție ni se pare mai nimerită pentru casul de separare de bunuri contractuală; căci determinarea unei proporțiuni fixe va face cele de mai multe ori ca soții să reguleze ei singuri partea lor contributorie prin contractul matrimonial; ceea ce de fapt, va înlătura ori-ce dificultate. In adevĕr, precum am spus-o de mai multe ori, femeea care are numai avere parafernală, este ca și cum ar fi separată de bunuri, bunurile ei parafernale fiind, în principiu, supuse la aceleași regule la care sunt supuse bunurile ei sub regimul de separare [1]). La aceasta, o recunoaștem, s'ar putea însă opune că separarea judiciară și acea contractuală fiind unul și același regim, cu oare-care mici deosebiri [2]), s'ar putea foarte bine aplica în specie art. 1266 de la separarea judiciară; în cât ne găsim în fața a două soluțiuni, care ambele ar părea juridice.

Remiterea părței contributorie a femeei în mânile bărbatului. Controversă.

Ori-cum ar fi și ori-care ar fi textul ce s'ar aplica în specie, fie art. 1266, fie art. 1284, femeea va remite partea ei contributorie în mânile bărbatului, care va plăti cheltuelile necesare la creșterea și educarea copiilor, și ea nu va putea fi autorisată, în principiu, de a plăti direct pe furnisorii casei, bărbatul avênd singur direcțiunea gospodăriei [3]). Această soluție este regretabilă, dice Laurent (XXIII, 451), însă ea resultă din lacuna legei, și nu aparține nici interpretului, nici judecătorului de a o modifica. Dacă, în Codul francez, interpreții găsesc că legea este defectuosă; apoi, ce să dicem la noi, unde ea este încă și mai păcătoasă!

Soluția mai sus expusă este singură juridică, pentru-că furnisorii casei se plătesc în genere de bărbat de și direcțiunea gospodăriei aparține, în principiu, femeei [4]),

---

[1]) Vedi *suprà*, p. 29, 124, text și nota 1 și p. 408 urm.

[2]) Vedi *suprà*, p. 411.

[3]) Laurent, XXIII, 451. Cpr. Baudry et Surville, III, 1488. T. Huc, IX, 402. Jouitou, II, 496 urm. Troplong, IV, 3700. Vedi și *suprà*, p. 401 urm.—*Contrà*: Guillouard, III, 1682 și IV, 2178. Marcadé, VI, art. 1537, No. II, p. 13.

[4]) Art. 1356 din Codul german dispune anume că femeea este aceea care are dreptul și obligația de a conduce gospodăria comună: „*Die Frau ist berechtigt und verpflichtet das gemeinschaftliche Hauswesen zu leiten*“. Art. 1356 C. german.

din causa spiritului seŭ de economie, *à cause de sa vertu économique*, după expresia fericită a luĭ Montaigne [1]).

Casurile în care femeea este presupusă a avea mandat tacit de la bărbatul seŭ.

Femeea nu este presupusă a avea mandat tacit de la bărbatul sĕŭ de cât pentru cheltuelile ḑilnice ale caseĭ, pentru întreţinerea şi îmbrăcămintea eĭ personală ; şi aceasta încă cu condiţie ca cheltuelile făcute de dînsa să nu fie excesive [2]). „Obligation de la femme, ḑice presidentul Lamoignon, faite sans l'autorisation du mari . . . de victuailles et provisions ordinaires de la maison, pour marchandises de drap, linge et autres effets servant à l'usage nécessaire et ordinaire, est valable“ [3]).

Bărbatul este, deci, în principiŭ, obligat a plăti toate lucrurile trebuitoare femeeĭ, precum şi gospodărieĭ casnice, luate de dînsa pe credit, dacă, încă odată, cheltuelile făcute de dînsa nu sunt prea marĭ [4]). Art. 321, partea II, tit. I din vechiul Cod general prusac *(Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten)* avea o dispoziţie expresă în această privinţă [5]).

[1]) Cpr. Troplong, II, 741.

[2]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 320, *ad notam* şi t. VIII, *suprà*, p. 221, nota 3. Veḑi, pe lângă autorităţile citate acolo : C. Craiova şi Bucureştĭ, *Dreptul*, din 1896. No. 34 şi *C. judiciar* din 1903, No. 62. *Dreptul* din 1889, No. 36. Pothier, VII, *Puissance du mari*, 49, şi *Tr. de la communauté*, 574, *in fine*. T. Huc, IX, 159 şi XII, 13, p. 23. Planiol, II, 2240 bis, şi III, 288, 1099. Baudry et Wahl, *Mandat*, 444. Guillouard, *Mandat*, 49, şi *Contrat de mariage*, II, 866. Odier, I, 251. Rodière et Pont, II, 792. P. Pont, *Petits contrats*, VIII, 849. Arntz, III, 652, şi IV, 1460. Demolombe, IV, 169, 170. Laurent, XXII, 105 urm., 112, şi XXVII, 386 urm. Vigié, III, 168. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 941. Pand. fr., *v°* *Mariage*, 1850, 1851, şi *Mandat*, 254 urm. Colmet de Santerre, VI, 63 bis III. Troplong, II, 741, etc.

[3]) Veḑĭ Guillouard, II, 865, p. 335.

[4]) Cheltuelile făcute de femee trebue, în adevĕr, să fie potrivite cu posiţia şi averea bărbatuluĭ, căcĭ dacă ar fi altfel, mulţĭ bărbaţĭ ar fi ruinaţĭ de soţiile lor. Cpr. Cas. fr. C. Aix, Paris, etc. D. P. 91. 1. 158. *Pand. Période*. 92. 2. 314. D. P. 96. 2. 133 şi 495. T. Huc, IX, 152. Planiol, III, 1100, *in fine*.—Bărbatul nu va putea însă să susţie, că cumpărăturile făcute de femee sunt excesive, atuncĭ când el a recunoscut datoria. Baudry et Wahl, *Mandat*, 484.

[5]) *„Hat die Frau zu gewöhnlichen Haushaltungsgesächften oder Nothdurften, Waaren, oder Sachen auf Borg genommen : so muss der Mann dergleichen Schuld als die seinige anerkennen“.*

Bărbatul n'ar putea, însă, fi condamnat a plăti datoriile contractate de femee, în urma părăsireĭ domiciliuluĭ conjugal, maĭ ales când el ar fi plătit pensia alimentară la care fusese condamnat [1]).

Datoriile contractate în urma părăsireĭ domiciliuluĭ conjugal.

El ar putea să oprească pe femee de a maĭ face cheltuelile casnice, însă pentru aceasta el trebue să vestească pe furnisorĭ prin notificărĭ directe şi individuale [2]), un simplu anunciŭ publicat prin ḑiare nefiind în genere suficient în această privinţă. Judecătoriĭ fonduluĭ sunt însă, în orĭce caz, suveranĭ apreciatorĭ a împrejurărilor fie-căreĭ cause [3]).

Oprirea femeeĭ de a maĭ face cheltuelile casnice.

SECŢIUNEA III

Despre restituţiunea doteĭ

Istoric.—Dreptul roman şi dreptul vechiŭ.

Dota, fiind adusă bărbatuluĭ spre a-l ajuta la susţinerea sarcinilor căsătorieĭ (art. 1233), trebue să fie restituită femeeĭ, saŭ representanţilor eĭ, de câte-orĭ aceste sarcinĭ aŭ încetat: *Cessante causa, cessat effectus* [4]).

Acest principiŭ a fost cu timpul admis şi la Romanĭ [5]), însă, din capul loculuĭ, bărbatul supravieţuitor nu avea nicĭo obligaţie de restituire: „*Dotis causa perpetua est*, ḑice Paulus; *et cum voto ejus qui dat ita contrahitur, ut semper apud maritum sit*“ [6]). De câte-orĭ femeea muria în cursul căsătorieĭ, bunurile sale dotale nu se reîntorceaŭ la moştenitoriĭ eĭ. Dota *profectitia* se întorcea la ascen-

Dreptul roman anterior luĭ Justinian.

---

[1]) C. Craiova, *Dreptul* din 1896, No. 34. C. Besançon, Sirey, 67. 2. 48. Cpr. şi C. Paris, D. P. 91. 2. 257. Guillouard, II, 870.—*Contrà*: Cas. fr. Sirey, 44. 1. 662.

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 90 1. 115. D. P. 91. 1. 158.

[3]) Cpr. C. Douai, Sirey, 47. 2. 24. D. P. 47. 2. 60. Planiol, III, 1100.

[4]) Această acţiune este personală contra bărbatuluĭ saŭ moştenitorilor sĕĭ. Ea fiind însă şi ipotecară, poate, după împrejurărĭ, să fie exercitată şi în contra terţiilor, din causa ipoteceĭ legale ce femeea are asupra bunurilor bărbatuluĭ (art. 1281, 1754 urm.). Troplong, IV, 3638.

[5]) „*Soluto matrimonio, solvi mulieri dos debet*“. L. 2, Pr., *ab initio*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.—Veḑĭ asupra împrejurărilor care aduceaŭ restituirea doteĭ la Romanĭ, *suprà*, p. 277.

[6]) L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

dentul care o dăduse [1]), afară de o parte, pe care tatăl o reținea pentru copiii săi [2]); iar dota *adventitia*, adecă care emana de la altul de cât de la tată, aparținea bărbatului, și ea nu se reîntorcea la constituitor de cât în basa unei stipulațiuni exprese, în care caz, dota lua numele de *dos receptitia* [3]).

In caz de supraviețuire a femeei, dota ei îi era restituită, pentru-ca să se poată căsători din nou [4]).

Dacă amîndoi soții muriau în același moment, dota *adventitia* și chiar acea *profectitia*, în caz de moarte a ascendentului constituitor, rămânea la moștenitorii bărbatului [5]).

Cât pentru casul în care căsătoria era desfăcută prin divorț, fără culpa femeei, dota fie *profectitia*, fie *adventitia*, se restituia de bărbat însă-și femeei, dacă era *sui juris (actio rei uxoriæ)*, saŭ tatălui ei, dacă ea era sub puterea părintească. Prin excepție, însă, tatăl nu putea să ceară dota prin acțiunea *rei uxoriæ* de cât împreună cu fiica sa *(adjuncta filiæ persona)* [6]).

Dreptul Justinian.

Jusitnian, generalisând obligația de restituire a doteĭ, șterge toate aceste deosebirĭ, obligând pe bărbat a o restitui, la desfacerea căsătorieĭ, fie femeeĭ, fie moștenitorilor eĭ; și pentru a asigura drepturile femeeĭ, acest Impărat îĭ conferă, pe de o parte, o ipotecă legală asupra bu-

---

[1]) »*Dos a patre profecta, ad patrem revertitur . . . Quod si pater non sit, apud maritum remanet*«. *Ulpiani Regul.*, VI, *De dotibus*, § 4, *in medio.*

[2]) Calculul acesteĭ părți a dat loc la grave dificultăți. Vedi Pellat, *Textes sur la dot*, p. 7 urm. (ed. din 1847).

[3]) „*Adventitia autem dos semper penes maritum remanet, præterquam si is, qui dedit, ut sibi redderetur stipulatus fuerit; quæ dos specialiter* **receptitia** *dicitur*“. *Ulpiani Reg.*, *loco cit.*, § 5.

[4]) *Fragm. Vatic.*, § 116.

[5]) „*Si eodem momento temporis vir et uxor decesserit, Labeo ait, in heredem viri pro portione dotis dandam hanc actionem, quoniam id ipsum dotis nomine ad eum pervenerit*». L. 32, § 1, Dig., *De religiosis, et sumptibus funerum*, etc., 11. 7.

[6]) „*Divortio facto, si quidem sui juris sit mulier, ipsa habet actionem, id est, dotis repetitionem. Quod si in potestate patris sit, pater, adjuncta filiæ persona, habet actionem rei uxoriæ, nec interest adventitia sit dos, an profectitia*“. *Ulpiani Regul.*, *De dotibus*, VI, § 6.

nurilor bărbatului [1]), iar pe de alta, un privilegiu care îi permitea de a fi plătită cu preferință, chiar înaintea creditorilor anteriori căsătoriei : *licet fuerint anteriores* [2]).

Codul Calimach conferă și el femeei o ipotecă *tăcută* asupra bunurilor bărbatului (art. 1640, 1667) [3]), obligându-l la restituirea dotei, după deslegarea cununiei prin moarte sau din alte pricini (art. 1649 urm.) ; și dreptul femeei era garantat prin un privilegiu: „Făcându-se concurs de creditori asupra averei bărbatului, se protimisește zestrea nu numai mai întâi de cât creditorii cei de mai înainte, ci și de cât cei în urmă, măcar și amanetari de vor fi“ (art. 1646) [4]). C. Calimach.

Codul Caragea conferă, de asemenea, femeei care are un act dotal înscris în condica foilor de dotă, dreptul de a se despăgubi de creanțele sale dotale din întreaga avere a bărbatului, cu preferință asupra creditorilor ipotecari posteriori căsătoriei. „Zestrea se protimisește celor cu zălog după nuntă împrumutători“, dice art. 23, partea III, capit. 8 din acest Cod [5]). C. Caragea.

Codul Caragea mai conferă încă un privilegiu copilului înzestrat asupra averei înzestrătorului : „Zestrea ce

[1]) Vedi L. unică, Cod, *De rei uxoriæ actione*, etc., 5. 13.

[2]) L. 12, Cod., *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18. Această lege celebră este cunoscută sub numele de legea : *Assiduis*, pentru-că începe prin acest cuvînt. Inaintea lui Justinian, femeea avea numai un *„privilegium inter personales actiones“* (L. 74, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

[3]) Vedi *suprà*, p. 237, nota 5.

[4]) Vedi și Codul lui Andr. Donici, § 19, capit. 33, citat *suprà*, p. 237, nota 5. Paragraful 26 (capit. 33) din același Cod adaugă : „Femeea, fiind căsătorită, de va vedea pre bărbat cum că râsipește zestrea ei, poate să miște jalobă, și zestrea ei câtă va fi lipsit, se va împlini dintre ale bărbatului, măcar să fie și zălogite pentru datoriile lui : *căci se protimisește mai întâi femeea să-și scoată zestrea ei*“. Vedi L. 12, Cod., 8. 18, citată în nota precedentă. Cpr. și Harmenopol, I, 13, *de mulieribus*, § 25, unde se dice : *„Mulier in dote prioribus mariti creditoribus præfertor“*. Codul Andr. Donici.

[5]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1889, p. 153.—S'a decis că acest privilegiu îl aveau și femeile străine căsătorite în România. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1874, p. 44. Vedi *infrà*, explic. art. 1754 urm., unde vom vedea că chestiunea de a se ști dacă ipoteca legală a femeei atârnă de statutul personal, sau de acel real, este foarte controversată.

se făgăduește se protimisește a se plăti mai întăi de cât cei ce aŭ împrumutat pre făgăduitor în urma făgăduelei zestrei; adecă: aceea ce se înzestrează iea zestrea, și apoi se răfuesc împrumutătorii celui ce s'a făgăduit" (art. 17, partea III, capit. 16).

Pravila lui Matei Basarab.

Privilegiul femeei își avea ființă și în pravila lui Matei Basarab, chiar față cu o datorie domnească: „Muiarea are prețuire de tot omul căruia-i iaste dator bărbatul, ca ea să-și iea întăi zeastrele ei" (glava 266). Dacă bărbatul, fiind căsătorit de mai multe orî, datoria mai multe dote, femeea cea d'intăi avea preferință: „Un om aŭ luat o muiare, și deacă aŭ murit, aŭ luat a doua, și aŭ luat și cu muiarea cea de întăi zeastre, și cu cea de a doua: și aŭ murit bărbatul, iar moșteanii amîndurora muerilor acum ei cer și caută să iea bucatele, adecă zeastrele de în bucatele celui mort bărbat. Și de aceasta poruncește această Pravilă împărătească ca întăi să dea zeastrea cea de întăi, după aceea, a doua, de vor prisosi bucate, etc." (glava 268).

După această pravilă, femeea adulteră își perdea nu numai dota, dar și darurile ce-i făcuse bărbatul: „*Nu-și va piarde numai zeastrele* muiarea ceea ce va fi făcut preacurvie, ci încă își va piarde și darurile câte i-aŭ fost dăruit bărbatul, și acealea toate le va lua înapoi„ (glava 215).

O dispositie identică există și în pravila lui V. Lupu [1]).

Codul Calimach. Art. 124, 130.

Codul Calimach dispune, de asemenea, că: „Dacă desfacerea însoțirei s'aŭ pricinuit de către femee, va opri bărbatul toate cele ce are ea de la dînsul, și câștigă venitul

[1]) Capit. *ab initio*: „Când își va piarde zeastrele muiarea ce va fi făcut preacurvie, și când nu le va piarde".—Atât după această pravilă, cât și după aceea a lui Matei Basarab (glava 215), femeea văduvă, care se împreuna trupește cu alt bărbat înaintea împlinirei unui an de la moartea bărbatului, își perdea zestrea, care se lua de Ispravnici ce bărbatul lăsase ca să fie socotitori caseĭ, iar dacă împreunarea avea loc după expirarea unui an, femeea nu-și perdea zestrea, ci numai darurile și hainele primite de la bărbat, care se luaŭ pe sama Domnieĭ.—Femeea care se căsătoria înaintea împlinirei anului de jălire era pedepsită: „Aceasta de multe orî se află la Dumnezeeștele canoane de spune, că încă muiarea care nu umple anul cel de jale, ci se mărită de ia alt bărbat, aceea are și certare saŭ pedeapsă". (Prav. lui Matei Basarab, glava 261, *in fine*).

zestrei ei, de are copii cu dînsa : *iar neavînd copii, o câştigă cu proprietate desăvîrşită*“ (art. 130). Art. 124 din acelaşi Cod dispune, de asemenea, că : „Precurva, după ce se va dovedi prin judecată, se închide în monastire, şi bărbatul, avînd copii cu ea, dobîndeşte zestrea ei numai în venit, iar ne avînd copii, o iea în desăvîrşită stăpînire“ [1]).

Asemenea pedepse nu mai există în dreptul actual, şi femeea are drept, în anumite casuri (art. 1271), la restituirea dotei, chiar dacă ar fi fost condamnată pentru adulter [2]), iar bărbatul n'ar putea s'o reţină, sub cuvînt că ea ar fi necesară subsistenţei sale [3]). Dreptul actual.

Dreptul femeei nu mai este însă, astă-di, garantat

---

[1]) Cpr. Codul Caragea, partea III, capit. 16, art. 42 şi 43. Vedi şi Harmenopol, IV, 15, *De solutione matrimonii*, etc., § 13, unde se dice : *„Si vir se putet uxorem convincere posse adulterii, oportet eum prius accusare mulierem aut etiam adulterum ; atque si illa accusatio vera esse probetur, tunc facto divortio, vir præter donationem propter nuptias habeat et dotem . . . , Si ex eodem coniugio liberos habet, jubemus et dotem et aliam mulieris substantiam, secundum statutas antea leges, liberis reservari“*. Vedi şi *Ulpiani Regul., De dotibus*, VI, § 12, care ne arată că a şeasa parte din dotă se reţinea pentru infracţiuni grave la bunele moravuri *(morum nomine graviorum)*, iar a opta parte, pentru infracţiuni uşoare *(morum nomine leviorum)*. Numai adulterul era considerat ca o infracţie gravă. *Graviores mores sunt adulteria tantum.*

[2]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1877.

[3]) Acest drept al bărbatului *(beneficium competentiæ)* exista din contra la Romani ; căci el nu era obligat a restitui dota de cât în aşa măsură în cât să nu rămâe cu totul sărac (L. unică, Cod, *De rei uxoriæ actione*, 5, 13 ; L. 20, Dig., *De re judicata*, 42. 1 ; L. 12 şi 14, § 1, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3). Cpr. asupra acestui beneficiu, pe care îl avea bărbatul, şi care astă-di nu mai există : Rodière et Pont, III, 1930. Troplong, IV, 3615. Tessier, II, p. 229, No. 119. Baudry et Surville, III, 1877.—Acest *beneficium competentiæ* era admis de Codul lui Andr. Donici. Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest Cod (§ 24, capit. 33) : „Dacă bărbatul, fiind sărac, chip nu va fi de unde să easă toată zestrea, care aceasta prin cercetarea judecătorilor dovedindu-se fără îndoire, atuncea să se lase parte şi bărbatului dintru ale sale, pentru ca să nu rămâe de istov lipsit de hrana vieţei ; şi această urmare se păzeşte şi către tatăl feteî şi către rudeniile cele din sus, care aŭ făgăduit zestre, dând foae, cum şi către fiii bărbatului ce sunt să se împărtăşească din moştenirea lui câtă se va afla. Această însă Beneficium competentiæ. Dr. roman şi dr. nostru anterior.

prin un privilegiŭ [1]), ci numaĭ prin o ipotecă legală supusă inscripţieĭ, despre care vom vorbi maĭ la vale.

Art. 409 Pr. civ. Femeea poate, însă, urmări restituirea doteĭ sale, până la jumătatea pensieĭ, lefeĭ saŭ recompenseĭ naţionale a bărbatuluĭ sĕŭ (art. 409 Pr. civ.) [2]).

Imprejurările care atrag restituirea doteĭ.

Art. 1271.—Obligaţiunea de a restitui dota iea naştere saŭ prin desfacerea căsătorieĭ, saŭ prin separaţiunea de patrimoniĭ,

---

facere de bine din pravilă cătră bărbat se hotăreşte, când se va dovedi că el nu a împrăştieat averea înadins pentru ca să nu rĕmâe în stare de a rĕspunde zestrea (*si non dolo malo versatus est*, după cum se exprimă L. unică, Cod. *De rei uxoriæ actione*, 5. 13, § 7), saŭ când se va dovedi că femeea, trăind împreună cu dînsul, s'aŭ jăluit de istrăvirea zestreĭ sale, şi el n'aŭ urmat a conteni desfrânarea: deci, precum s'aŭ ḑis, această facere de bine se dă din pravilă bărbatuluĭ şi fiilor moştenitorĭ aĭ seĭ; iar de va trece moştenirea luĭ la alţiĭ străinĭ, precum şi la fraţĭ, atuncea iarăşi se mişcă jalobă asupra acelora, cerêndu-se împlinirea lipseĭ zestreĭ".—Codul Calimach dispune, prin art. 1656, că: „Bărbatul, părinţiĭ luĭ şi fiiĭ din aceasta a luĭ însoţire, fiind apucaţi ca să întoarcă zestrea, să osîndesc pentru cât le-ar fi prin putinţă, adecă nu li se ieaŭ cele trebuincioase pentru hrana lor, iar ceialalţĭ moştenitorĭ se osîndesc ca s-o plătească întreagă".—Pravila luĭ Mateĭ-Basarab nu cunoaşte acest beneficiŭ; căcĭ, după această pravilă (glava 265), „*bărbatul de va fi şi sărac*, zestrea care aŭ luat-o o plăteşte".

Femeea nu are nicĭ-un privilegiŭ p. asigurarea restituireĭ doteĭ.

[1]) Art. 1572 din Codul fr. prevede anume că femeea şi moştenitoriĭ sĕĭ n'aŭ nicĭ-un privilegiŭ, pentru restituirea doteĭ, asupra creditorilor a căror ipotecă ar fi fost înscrisă înaintea eĭ. De şi acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuşi soluţia este aceeaşi, în basa principiuluĭ că privilegiile sunt de drept strict şi nu pot să resulte de cât din lege. Or, legea nu conferă nicăirĭ femeeĭ un privilegiŭ pentru restituirea doteĭ sale. Cpr. asupra acestuĭ principiŭ incontestabil, Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 306. Veḑĭ şi Trib. Vlaşca, *C. judiciar* din 1903, No. 86 (cu observ. noastră). Tot în basa acestuĭ principiŭ, trib. de Prahova a decis, cu drept cuvînt, că privilegiul stabilit de art. 1729, 2°, în privinţa creanţelor relative la cheltuelile de înmormîntare, nu se poate întinde la creanţa ce văduva are în contra succesiuneĭ soţuluĭ seŭ pentru abitaţiunea şi hainele de doliŭ (art. 1279). Veḑĭ *C. judiciar* din 1903, No. 72. Cas. fr. D. P. 97. 1. 280. Sirey, 97. 1. 438. Veḑĭ şi *infrà*, p. 458.

[2]) S'a decis că această urmărire poate fi făcută nu numaĭ de

saŭ prin absența unuia dintre soți [1]). (Art. 98 urm., 106 urm., 209, 211 urm., 1256 urm. 1292 C. civ.)

Bărbatul saŭ moștenitorii sĕi sunt obligați a restitui dota, femeeĭ, saŭ moștenitorilor eĭ, în următoarele împrejurări:

1° Când căsătoria este desfăcută, fie prin moarte, fie prin transcrierea hotărîreĭ de divorț (art. 209) [2]). In adevĕr, dota fiind menită a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătorieĭ (art. 1233), ea nu maĭ are nicĭ-un scop odată ce căsătoria este desfăcută [3]). Desfacerea căsătorieĭ.

2° Când justiția a declarat patrimoniile dintre soți separate, prin o hotărîre rĕmasă definitivă (art. 1256 urm) [4]). Dota se restitue, în asemenea caz, pentru-că, prin această separație, femeea își redobîndește libera administrație a avutuluĭ sĕŭ, din causă că averea eĭ era în pericol în mânile bărbatuluĭ (art. 1265). Căsătoria subsistând însă și în urma separațieĭ de patrimoniĭ, femeea, cu-toate-că'și primește dota înapoĭ, trebue să contribue la sarcinile căsătorieĭ și la creșterea copiilor, în mĕsura fixată de art. 1266. Separația de patrimoniĭ.

Nu numaĭ căsătoria subsistă în urma separațieĭ de patrimoniĭ, dar chiar însu-și regimul dotal, pe care soții îl adoptase prin contractul lor matrimonial. De aceea am și vĕdut că imobilul dotal rĕmâne inalienabil, chiar în Inalienabilitatea fondului dotal în urma separațieĭ de patrimoniĭ.

---

soția înzestrată, ci și de moștenitoriĭ eĭ, și aceasta chiar în privința pensiilor militarilor dobîndite în timpul rĕsboiuluĭ, în basa legeĭ din 4 Ianuar 1878. Trib. Ilfov și C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1904, No. 11, și *Dreptul* din acelaș an, No. 12.

[1]) Acest text nu există în Codul fr. și este adaos de legiuitorul nostru. Soluția admisă de dînsul este însă admisă și în Franța, în basa principiilor generale. Cpr. Guillouard, IV, 2119. Aubry et Rau, V, § 540, p. 624. Arntz, III, 605.

[2]) Hotărîrile care pronunță divorțul nu'și produc, în adevĕr, efectul lor de cât din momentul transcrierei lor. Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1895, No. 77. Trib. Bar-sur-Seine, Sirey, 99. 2. p. 285. *Pand. Période.* 1900. 2. 126 și *C. judiciar* din 1900, No. 40. Trib. Paris, *Pand. Période.* 98. 2. 143. T. Huc, II, 398. Beudant, *Cours de dr. civil. fr.*, II, 409, p. 59 și 422, *in fine*, p. 81. Planiol, III, 607. Vedĭ și t. VII, p. 92, n. 1.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 415.—Casul anulărei uneĭ căsătoriĭ putative trebue asimilat, din punctul de vedere al restituireĭ doteĭ, aceluia a desfacereĭ căsătorieĭ. Baudry et Surville, III, 1877, *in fine*, p. 675.

[4]) Trebue însă să observăm că, în asemenea caz, restituirea doteĭ are un caracter provisor, pentru-că de câte-orĭ femeea va renunța la beneficiile separăreĭ, îndeplinind formalitățile prescrise de lege (art. 1270 C. civ., 634 urm. Pr. civ.),

urma separăreĭ patrimoniilor dintre soțĭ [1]), el devenind numaĭ prescriptibil (art. 1878).

Absența unuia din soțĭ. Art. 109.

3° Restituirea doteĭ maĭ are încă loc în caz de absență declarată a unuia din soțĭ, fiind-că, după art. 109, toțĭ aceĭ cari aŭ drepturĭ subordonate morțeĭ absentuluĭ, pot să le exercite în mod provisor, sub îndatorirea de a da cauțiune [2]).

Falimentul bărbatuluĭ. Controversă.

4° In fine, dota poata fi cerută de femee saŭ moștenitorii eĭ, în caz de faliment al bărbatuluĭ, fără ca ea să maĭ aibă nevoe de a maĭ provoca separația de patrimoniĭ. Această soluție, singură juridică, după părerea noastră, de și chestiunea este controversată, resultă din combinarea art. 719, 790 și 791 C. com. [3]).

Acestea sunt casurile în care dota poate fi cerută de la bărbat saŭ de la moștenitorii luĭ.

Restituirea doteĭ făcută de bărbat în afară de casurile prevĕdute de lege.

Dacă ea ar fi fost restituită în timpul căsătorieĭ, înainte de a se întâmpla unul din evenimentele maĭ sus expuse, bărbatul ar fi expus a o plăti din noŭ, afară de casul când restituirea anticipată ar fi folosit femeeĭ, saŭ când ea ar poseda încă, în momentul exigibilității doteĭ, obiectele saŭ valorile restituite în timpul căsătorieĭ [4]).

Restit. doteĭ p. căpătuirea unuĭ copil.

Bărbatul este însă în drept să restitue femeeĭ, în timpul căsătorieĭ, o parte din dota eĭ, pentru ca ea să poată cu această dotă înzestra un copil. In asemenea caz, bărbatul nu poate fi tras din noŭ la rĕspundere [5]).

---

bărbatul va lua dota înapoĭ. Cpr. Baudry et Surville, III, 1880, *in fine*, p. 677.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 248 urm.; p. 325, text și nota 4, și p. 383.

[2]) Cpr. Guillouard, IV, 2119. Pand. fr., *Mariage*, II, 11303. Répert. Sirey, *Dot*, 2646. Aubry et Rau, V, § 540, p. 624. Baudry et Surville, III, 1881. Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, 1, 1184. Jouitou, I, 408. T. Huc, I, 423, și IX, 493. Nacu, III, p. 141, No. 237. Planiol, III, 1642.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 346, text și nota 4, unde se arată controversa.

[4]) Guillouard, IV, 2120. Rodière et Pont, III, 1931. Troplong, IV, 3618. Aubry et Rau, V, § 540, p, 624. Tessier, II, p. 229. Pand. fr., *Mariage*, II, 11305. Répert. Sirey, *Dot*, II, 2650. Benoit, II, 119. T. Huc, IX, 493. Planiol, III, 1642. Baudry et Surville, III, 1876, p. 673. Nacu, III, p. 141, No. 238. Cpr. C. Pau și Cas. rom. Sirey, 67. 2. 41. Bulet. Cas. S-a I, 1892, consid. de la p. 947, și Bulet. 1891, p. 215. Vedĭ și C. Craiova, *Dreptul* din 1890, No. 59. Cas. rom. și C. Iași, *C. judiciar*, din 1904, No. 8 și 22. Vedĭ și *infrà*, p. 436.

[5]) Pand. fr., *Mariage*, II, 11310. Cpr. Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10.

Bărbatul ar putea fi scutit de obligaţia de restituire prin contractul de căsătorie, dacă femeea i-ar fi lăsăt dota în usufruct saŭ în deplină proprietate, pentru casul când el ar supravieţui femeeĭ [1]). Scutirea bărbatuluĭ de a restitui dota.

Femeea ar putea chiar să renunţe pur şi simplu, prin contractul de căsătorie, la restituirea doteĭ sale. Această dispoziţie constituind însă o donaţiune indirectă făcută bărbatuluĭ, este supusă reducţiuneĭ, în caz când ar întrece partea disponibilă [2]). Renunţarea femeeĭ la restituirea doteĭ.

Femeea ar maĭ putea scuti pe bărbat de obligaţia de restituire a doteĭ, dispunênd de dînsa în favoarea luĭ, prin testament, se înţelege tot în limitele părţeĭ disponibile. Am vĕḑut, în adevĕr, că de şi fondul dotal este, în principiŭ, inalienabil, în timpul căsătorieĭ, totuşĭ femeea poate dispune de dînsul prin testament [3]). Dispunerea de dota femeeĭ, în favoarea bărbatuluĭ, prin testament.

In fine, bărbatul va fi scutit de obligaţia de restituire, când acţiunea femeeĭ saŭ a moştenitorilor eĭ ar fi prescrisă. Această acţiune se prescrie prin treĭ-ḑecĭ de anĭ din ḑiua în care restituirea trebue să se facă, adecă: din ḑiua desfacereĭ căsătorieĭ saŭ separăreĭ de patrimoniĭ, pentru bunurile care urmează a fi restituite în natură, saŭ din ḑiua expirăreĭ termenuluĭ acordat bărbatuluĭ, prin art. 1273, pentru celelalte bunurĭ, saŭ în fine, din ḑiua hotărîtă prin contractul matrimonial, dacă acest contract cuprinde convenţiĭ speciale în această privinţă [4]). Prescrierea acţ. în restituire.

Cuĭ trebue să se restitue dota ?

Dota se restitue în genere femeeĭ, saŭ moştenitorilor eĭ, dacă ea este săvîrşită din viaţă. (Cpr. art. 1655 C. Calimach).

[1]) Pand. fr., *Mariage*, II, 11311. Rodière et Pont, III, 1929. Cpr. L. unică, § 6, Cod., *De rei uxoriæ actione*, 5, 13, care validează pactul prin care dota era atribuită bărbatuluĭ, pentru casul când el ar fi supravieţuit femeeĭ, cu-toatecă L. 16, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4, pare a opri orĭ-ce stipulaţie prin care se împedică restituirea doteĭ. „De se vor aşeza ca, murind muerea fără moştenitorĭ, să moştenească bărbatul toată zestrea muereĭ, saŭ o parte, să urmeze în tocmaĭ de pe aşezămînt", ḑice Codul Caragea (partea III, capit. 16, art. 24).

[2]) Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, II, 11313. Tessier, II, p. 228. Benoit, II, 118. Rodière et Pont, III, 1929.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 244, nota 2 şi p. 246.

[4]) Rodière et Pont, III, 1929. Baudry et Surville, III, 1908. F. Herman, III, art. 1564, No. 11. Répert. Sirey, *Dot*, 2752. Troplong, IV, 3638. Marcadé, VI, art. 1564, 1565, No. 1,

Casul în care femeea este minoră.

Dacă, în momentul desfacerei căsătoriei, saŭ separaţiei de patrimoniĭ, femeea este încă minoră, ea nu va putea să-şi primească dota de cât cu asistenţa unuĭ curator [1]).

Art. 316, 317 şi 825.

Dota se va restitui însă constituitoruluĭ eĭ în casurile art. 316, 317 şi 825, adecă: când dăruitorul ar fi stipulat dreptul de reîntoarcere a bunurilor constituite dotă [2]).

Deoseb. de la Codul fr.

In Codul francez, dota maĭ poate încă fi restituită constituitoruluĭ, în caz de reîntoarcerea legală a bunurilor dăruite (*retour successoral*), ceea ce la noĭ este cu neputinţă, fiind-că art. 747 din C. fr., care stabileşte acest drept, a fost eliminat de legiuitorul nostru, ca şi de acel italian [3]).

Cine trebue să restitue dota?

Dota se restitue, în principiŭ, de bărbat, în a căruĭ mânĭ ea se găseşte, saŭ de moştenitoriĭ luĭ, dacă el este săvîrşit din viaţă [4]). (Cpr. art. 1655 C. Calimach). „Când murind bărbatul, are muerea lipsă de zestre, ḑice Codul Caragea (partea III, cap. 16, art. 40), atunci averea luĭ să împlinească atâta lipsă câtă îĭ lipseşte, împrotiva pravilelor ce sunt pentru zestre".

Casul în care dota a fost primită de altul de cât de bărbat.

Bărbatul rĕspunde de dotă, chiar dacă el n'ar fi primit-o, fiind-că ar fi consimţit s'o primească altul, de exemplu: tatăl sĕŭ [5]).

in fine, p. 100. Jouitou, *Régime dotal*, I, 428. Guillouard, IV, 2127. C. Aix, Sirey, 36. 2. 463 şi Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 4133, nota 1.

[1]) Baudry et Surville, III, p. 281, nota 1 (ed. a 2-a). Répert. Sirey, *Dot*, 2671. Pand. fr., *Mariage*, II, 11334. Rodière et Pont, III, 1932. Cpr, Trib. Dorohoiŭ, *C. judiciar* din 1903, No. 77, şi L. 28, Cod., *De jure dotium*, 5. 12 —Femeea majoră nu are însă nevoe, în caz de separaţie de patrimoniĭ, de autorisaţia bărbatuluĭ, spre a cere restituirea doteĭ. Jouitou, I, 429, p. 478. Pand. fr., II, 11519. Veḑĭ şi *infrà*, p. 442, nota 3.

[2]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1882. Répert. Sirey, *Dot*, 2670.

[3]) Veḑĭ t. III a Coment. noastre, p. 286. Veḑĭ asupra originei şi explicăreĭ dreptuluĭ *de retour successoral*, studiul interesant a colegului nostru, Em. N. Antonescu (Bucureştĭ, 1900).

[4]) Cpr. Guillouard, IV, 2129. Répert. Sirey, *Dot*, 2660 urm. Pand. fr., *Mariage*, II, 11315 urm. Troplong, IV, 3613. Baudry et Surville, III, 1883. Rodière et Pont, III, 1920. Tessier, II, p. 255. Aubry et Rau, V, § 540, p. 624.

[5]) Cpr. Jouitou, I, 419. Troplong, IV, 3613, şi autoriĭ citaţi în nota precedentă. Veḑĭ şi C. Montpellier, D. P. 48. 2. 73. Sirey, 48. 2. 592. Cpr. L. 19, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. L. 59, Dig., *loco cit.* L. 22, § 12, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

In ipotesa în care dota ar fi fost primită de un terțiŭ, cu consimțimîntul bărbatuluĭ, femeea nu are, în principiŭ, o acțiune directă contra acestuĭ terțiŭ, pentru-că, în calitatea sa de mandatar al bărbatuluĭ, acest terțiŭ nu este obligat de cât față de mandantele sĕŭ. Femeea n'ar putea, decĭ, să acționeze pe acest terțiŭ în restituire de cât în basa art. 974, ca creditoare a bărbatuluĭ. Pentru ca femeea să aibă o acțiune directă contra acestuĭ terțiŭ, primitor al doteĭ, trebue să presupunem că el a garantat restituirea eĭ [1]). Casul în care dota a fost primită de un terțiŭ cu consimțimîntul bărbatuluĭ.

Cuĭ incumbă dovada primireĭ doteĭ, și în ce consistă această dovadă?

Dovada primireĭ doteĭ incumbă femeeĭ saŭ moșteniторilor eĭ, cari cer restituirea doteĭ (art. 1169).

Eĭ trebue să dovedească: 1° că a existat o dotă; 2° că bărbatul a primit-o [2]); căcĭ dacă s'ar constata că n'a primit-o, el n'ar putea fi condamnat la nicĭ-o restituire [3]).

Existența doteĭ se va dovedi prin înfățișarea conveнțieĭ matrimoniale [4]).

Cât pentru dovedirea bunurilor din care consistă dota, nicĭ-o dificultate nu se presintă în privința imobilelor. Proprietatea imobilelor dotale va fi stabilită prin titluri saŭ posesiune, conform dreptuluĭ comun [5]).

In privința mobilelor, femeea le va dovedi prin inventarul ce bărbatul a trebuit să facă înainte de a întra în folosință (art. 540) [6]), saŭ prin actul estimativ, care a

---

[1]) Vedĭ autoriĭ citați *suprà*, p. 424, nota 4.

[2]) Vedĭ L. 1, Cod., *De dota cauta non numerata*, 5, 15, unde se dice: „*Dotem numeratio, non scriptura dotalis instrumenti facit; et ideo non ignoras ita demum te ad petitionem dotis admitti posse, si dotem a te re ipsa datam probatura es*“.

[3]) Cas. rom. *Dreptul* din 1902, No. 13.—Bărbatul nu are, de asemenea, nicĭ-o restituire de făcut când dota, care consista într'o creanță insolvabilă, s'a perdut fără negligența luĭ. Cas. rom., *C. judiciar* din 1904, No. 8.

[4]) In cât privește dotele constituite sub legea veche, dovada se va putea face, între părțĭ, atât prin marturĭ cât și prin presumțiunĭ, transcrierea prescrisă de Regulamentul organic nefiind prescrisă de cât în privința terțiilor. Vedĭ *suprà*, p. 69, și 75, nota 1. Vedĭ și t. VII p. 244, text și nota 4. Doved. doteĭ constituită sub legea veche.

[5]) Baudry et Surville, III, 1886.—După uniĭ, proprietatea imobiliară ar putea fi dovedită prin marturĭ și presumțiunĭ. Vedĭ autoritățile citate în t. VII a Coment. noastre, tabla de materiĭ, v° *Proprietate*.

[6]) Vedĭ *suprà*, p. 230.

trebuit să se facă conform art. 827, de câte-orĭ dota a fost constituită de un terţiŭ [1]).

Dacă bărbatul n'a făcut inventarul prescris la titlul usufructuluĭ (art. 540), femeea va putea dovedi fiinţa mobilelor prin marturĭ şi presumţiunĭ [2]).

Dovedirea primireĭ doteĭ de către bărbat.

Dovedirea primireĭ doteĭ se face în mod deosebit, după cum dota emană de la însă-şĭ femeea, saŭ de la un terţiŭ, rudă orĭ străin.

Casul în care însă-şĭ femeea şi-a constituit dota. Controversă.

Dacă femeea însă-şĭ şi-a constituit dota, dovada trebue, în opinia generalmente admisă, să se facă conform dreptuluĭ comun, adecă: prin chitanţa bărbatuluĭ, dată fie în contractul de căsătorie [3]), fie a parte; marturiĭ nefiind

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 230, text şi nota 5.

[2]) Baudry, III, 433. Odier, III, 1417. Planiol, III, 1646. Vigié, III, 598. Pand. fr., II, 11462. Guillouard, IV, 2141. Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, 628. Cas. fr. D. P. 87. 1. 75. *Pand. Périod.* 88. 1. 396. Sirey, 89. 1. 319. Veḑĭ şi *suprà*, p. 231, text şi nota 2.—Aceeaşĭ soluţie este generalmente admisă în privinţa orĭ-cărui usufruct în genere. Veḑĭ Baudry, I, 1361. Planiol, I, 1726. Genty, *Usufruit*, 179. T. Huc, IV, 212. Thiry, I, 642. Arntz, I, 996. Demolombe, X, 472. Demante, II, 441 bis III. Aubry et Rau, II, § 229, p. 671 (ed. a 5-a). C. Pau, Sirey, 88. 2. 117. Cpr. şi Trib. Tecuciŭ, care a admis în totul conclusiile noastre. Atât sentinţa tribun. cât şi resumatul nostru de conclusiĭ sunt publicate în *C. judiciar* din 1903, No. 63.—Veḑĭ însă Laurent, VI, 503.

[3]) Bărbatul care a dat chitanţă în contractul matrimonial, că a primit dota, ar putea însă să dovedească că n'a primit-o în realitate, saŭ că a primit numaĭ o parte. Veḑĭ *suprà*, p. 46 urm. şi 73.

Casul în care contractul matrimonial prevede că celebrarea căsătorieĭ va fi considerată ca o chitanţă de primirea doteĭ. Controversă.

Se întâmplă câte-odată că contractul matrimonial prevede prin o anume clausă, că celebrarea căsătorieĭ se va considera ca o chitanţă, soţiĭ fiind astfel scutiţĭ de redactarea uneĭ chitanţe care să constate plata doteĭ. S'a decis că asemene stipulaţie dovedeşte în mod irevocabil plata doteĭ, echivalând cu o probă scrisă. (Cpr. C. Caen şi Dijon, Sirey, 45. 2. 536; D. P. 55. 5. 106; D. P. 62. 2. 174; Sirey, 63. 2. 34). Această soluţie este însă nedreaptă. De aceea, atât doctrina cât şi jurisprudenţa cea maĭ recentă decid, cu drept cuvînt, că bărbatul poate dovedi prin orĭ-ce mijloace că n'a primit în realitate dota, asemenea clausă având numaĭ de efect statornicirea uneĭ presumţiunĭ în favoarea constituitorului de a dovedi liberarea sa prin presentarea u-

admiși, când este vorba de o sumă mai mare de 150 lei, de cât în casurile când există un început de probă scrisă [1]), saŭ când chitanța bărbatului [2]) a fost perdută prin o causă de forță majoră neprevĕdută (art. 1191, 1198 [3]).

Acest sistem nu este însă admis de toți autorii; căci, după unii, proba testimonială și presumțiile ar fi în totdeauna admisibile, chiar în casul când femeea și-ar fi constituit însă-și dota, sub cuvînt că ea nu s'ar bucura de destulă libertate spre a dobîndi o chitanță saŭ chiar un început de probă de la bărbatul-sĕŭ, din causa înrîuririi firești ce acest din urmă exercită asupra soției sale [4]).

Casul în care dota a fost constituită de un țerțiŭ.

Adevĕrul este, însă, că marturii și presumțiile nu sunt admisibile de cât în casul când dota ar fi fost constituită de un terțiŭ, pentru-că, cu adevarat, în asemenea caz, femeea a fost pusă în imposibilitate de a-și procura o do-

---

neĭ chitanțe în regulă. Această presumție fiind însă numaĭ *juris tantum*, poate fi combătută și dărâmată de barbat. Clausa prevĕdută în contractul matrimonial nu poate, în adevĕr, să aibă puterea uneĭ probe neclintite, pentru-că ea a fost scrisă într'un moment pe când dota era încă datorită, și în genere, nu se face dovada unuĭ fapt înaintea îndeplinireĭ luĭ. Cpr. Planiol, III, 863 și *Revue critique*, anul 1883, p. 670. Baudry et Surville, III, 1899, p. 702. Pand. fr., *Mariage*, II, 11432 urm. T. Huc, IX, 11 și 497. C. Paris, *Pand. Période*. 90. 2. 207. D. P. 91. 5. 137. C. Nancy, D. P. 97. 2. 46.

[1]) Curtea din București a considerat mulțĕmirea dată de bărbat, pe actul dotal, ca un început de probă de natură a fi complectat prin jurămîntul supletoriŭ. Vedĭ *Dreptul* din 1890, No. 74.

[2]) Chitanța bărbatului poate fi atât autentică cât și sub-semnătură privată. In dreptul vechiŭ fr., chitanța bărbatului trebuea să fie autentică. Vedĭ Baudry et Surville, III, p. 702, nota 1. Guillouard, IV, 2140, *in fine*. Aubry et Rau, V, § 540, p. 627.

[3]) Planiol, III, 1644. Guillouard, IV, 2140. Odier, III, 1417. Colmet de Santerre, VI, 241 bis IV. Nacu, III, 142, No. 239. Baudry, III, 432. Baudry et Surville, III, 1899. Mourlon, III, 430. Benoit, II, 132, p. 280. T. Huc, IX, 498, *in fine*. Pand. fr., *Mariage*, II, 11423 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2673 urm., 2676. Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, text și nota 14. C. Caen, Sirey, 75. 2. 201 (cu nota luĭ Labbé).

[4]) Vedĭ în acest sens : Rodière et Pont, III, 1917. Troplong, IV, 3633. Tessier, II, p, 249. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 353. Cas. fr., D. P. 87. 1. 75. *Pand. Période*. 88. 1. 396. Sirey, 89. 1. 319. Trib. Annecy, Pand. fr., *Mariage*, II, 11425.

vadă scrisă despre primirea dotei de către bărbat, fiindcă totul s'a petrecut între dînsul și constituitorul ei [1]).

Succesiunile dotale venite femeei în timpul căsătoriei.

Aceeași regulă se aplică și succesiunilor dotale, culese de femee în timpul căsătoriei (în caz de constituire de dotă a bunurilor viitoare), pentru-că, de și, în asemenea caz, dota a fost constituită de femee, totuși nu ea o predă bărbatului, și deci, nu poate să iea chitanță de la dînsul [2]).

Dovedirea dotei față de creditorii bărbatului.

Dovada primirei dotei poate fi făcută de femee saŭ de moștenitorii ei, conform principiilor de mai sus, nu numai față de bărbat saŭ de moștenitorii lui, ci și față de creditorii lui, rămânênd acestora dreptul de a dovedi, fie chiar prin marturi și presumții, simulația actelor invocate de femee [3]).

Bărbatul poate dovedi că n'a primit dota.

Bărbatul ar putea și el dovedi că n'a primit dota, cu-toate-că ar fi declarat în contractul matrimonial că ar fi primit-o. Aceasta nu însemnează a preface o convenție matrimonială, ci a stabili că una din enunțările ei este mincinoasă [4]).

Bărbatul, fiind însă parte contractantă, nu va putea face dovada simulației, adecă a neprimirei dotei, prin marturi și presumțiuni, de cât atunci când va avea un început de probă scrisă [5]).

Art. 1277.

Regula mai sus expusă, după care femeea saŭ moștenitorii ei trebue, când cer restituirea dotei, să dovedească că ea a fost primită de bărbat, sufere o excepție însemnată, prevĕdută de art. 1277.

---

[1]) Planiol, *loco cit.* T. Huc, IX, 497. Laurent, XXIII, 561. Mourlon, III, 426. Guillouard, IV, 2131. Pand. fr., *v° cit.*, II, 11364 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2689. Nacu, III, p. 142, No. 240. Aubry et Rau, V, § 540, p. 625. Baudry et Surville, III, 1899. Rodière et Pont, III, 1917. C. Caen, D. P. 55. 2. 152. Sirey, 55. 2. 273. Cpr. Cas. fr. D. P. 68. 1. 155.

[2]) Planiol, III, 1644, *in fine*, Répert. Sirey, *Dot*, 2690. Nacu, *loco cit.*, No. 241. Cas. fr. D. P. 87. 1. 75. *Pand. Périod.* 88. 1. 396. Sirey, 89. 1. 319.

[3]) Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 628. Baudry et Surville, III, 1899, *in fine.*

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 46.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 46, 47 și 73.—Tribunalul de Gorj este, deci, greșit când pune în principiŭ (vedĭ *Dreptul* din 1887, No. 86) că bărbatul nu poate dărîma, de cât prin înscrierea în falș, mențiunea din contractul matrimonial că dota ar fi fost plătită.

Art. 1277.—Dacă căsătoria a ţinut ḑece anĭ de la împlinirea termenilor puse pentru plata doteĭ, femeea saŭ moştenitoriĭ sĕĭ o vor putea repeti de la bărbat, *la epoca restituţiuneĭ* [1]), fără să fie datorĭ a proba că el a primit-o.—Bărbatul nu se va putea apăra de îndatorirea de a o restitui, de cât dacă va proba că a făcut cuvenitele diligenţe spre a şi-o procura, şi că acelea aŭ rĕmas fără efect. (Art. 1200, 1202, 1275 C. civ. Art. 1569 C. fr.)

Origina art. 1277.

După acest text, a căruĭ origină o găsim în L. 33, Dig., *De jure dotium*, 23. 3 şi în Novela 100 a luĭ Justinian, femeea, moştenitoriĭ şi chiar creditoriĭ eĭ (art. 974 [2]), de şi, în privinţa acestor din urmă, chestiunea este controversată, pot cere dota de la bărbat, saŭ de la creditoriĭ luĭ [3]), la epoca restituireĭ eĭ, fără a fi nevoiţĭ a dovedi primirea eĭ, bărbatul fiind presupus că a primit-o. Pentru aceasta trebue, însă, ca căsătoria să fi ţinut *ḑece anĭ* şi ca acest laps de timp să fi expirat înaintea evenimentuluĭ care a motivat restituirea.

Aceştĭ ḑece anĭ nu curg din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, ci din ḑiua de când dota a devenit exigibilă, textul fiind expres în această privinţă [4]).

Dacă dota urma a fi plătită în maĭ multe termene succesive, sorocul de ḑece anĭ va curge, pentru fie-care

---

[1]) Textul fr. ḑice : *în urma desfacereĭ căsătorieĭ*. Textul nostru este maĭ bine redactat, pentru-că cuprinde toate împrejurările care daŭ loc la restituirea doteĭ. (Art. 1271). Cpr. art. 1145 din Codul civil portughez. Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

[2]) Guillouard, IV, 2139. Baudry et Surville, III, 1894. T. Huc, IX, 497. Tessier, I, p. 160, text şi nota 282. Seriziat, 282, p. 388. Pand. fr., *Mariage*, II, 11380. Répert. Sirey, *Dot*, 2731. F. Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1569, No. 21.—*Contrà* : Odier, III, 1423. Toullier D. VII, partea II, 277. Jouitou, I, 417, p. 468. Veḑĭ şi distincţiunile făcute de Rodière et Pont, III, 1923.

[3]) Pand. fr., *Mariage*, II, 11381. Répert. Sirey, *Dot*, 2730. Baudry et Surville, III, 1895. Rodière et Pont, III, 1923. Guillouard, IV, 2139. T. Huc, IX, 497. F. Herman, *op.* şi *loco cit.*, No. 22. C. Nimes, Sirey, 66. 2. 315 şi Répert. Dalloz, *loco cit.* No. 22. C. Nîmes, Sirey, 66. 2. 315 şi Répert. Dalloz, *Supplément, Contrat de mariage*, 1498, nota 2. Creditoriĭ bărbatuluĭ nefiind, în adevĕr, de cât representanţiĭ luĭ, pot să-ĭ urmărească averea sa, respectând însă obligaţiile ce-ĭ incumbă în basa legeĭ, saŭ a convenţiuneĭ.

[4]) Cpr. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1884, No. 77. Laurent, XXIII, 563. Répert. Sirey, *Dot*, 2709.

fracțiune, din ziua fixată pentru fie-care plată parțială [1]).

Dacă dota a fost constituită sub o condițiie oare-care, termenul de zece ani va curge numai de la îndeplinirea condițieĭ, pentru-că numai atunci dota poate fi cerută [2]).

Casul în care femeea s'a înzestrat însă-și Controversă.

După unii, dispositia statornicită de art. 1277 ar fi aplicabilă în toate casurile, fie că dota ar fi fost constituită de un al treilea, străin saŭ rudă cu femeea, *fie chiar de însă-și femeea*, care s'ar fi înzestrat ea singură, *de suo*, textul ne făcênd nici-o deosebire [3]).

Această părere este însă inadmisibilă, pentru-că, după cum foarte bine zice Curtea din București, nu s'ar înțelege ca femeea să facă răspundĕtor pe bărbat pentru lipsa de diligență față de dînsa și să-i impute faptul că el n'ar fi îndreptat o urmărire contra eĭ. Apoĭ, femeea ar fi obligată a plăti, pe de o parte, ceea ce reclamă pe de alta, întru cât prescripția nu curge între soți în timpul căsătorieĭ (art. 1881). Femeea fiind debitoarea doteĭ înainte de a fi creditoarea eĭ, art. 1277 nu poate să fie aplicabil de câte-orĭ ea și-a constituit însă-și o dotă [4]). Această

[1]) Répert. Sirey, *Dot*, 2709, 2710. Pand. fr., *v° cit.*, 11387. Guillouard, IV, 2135. T. Huc, IX, 498. Marcadé, VI, art. 1569, No. 1. Laurent, XXIII, 563. Rodière et Pont, III, 1928. Baudry et Surville, III, 1889, p. 690. Aubry et Rau, V, § 540, p. 625, nota 9.—*Contrà :* Toullier, VII, partea II, 276 (Duvergier nu împărtășește însă părerea lui Toullier, *loco cit.* p. 197, nota b).

[2]) Rodière et Pont, *loco cit.* Pand. fr., II, 11390. Répert. Sirey, *Dot*, 2709, și autorii citați în nota precedentă.

[3]) Cpr. Planiol, III, 1645. Duranton, XV, 566. Massé-Vergé, IV, § 673, p. 257, nota 9. Troplong, IV, 3658. C. Nîmes și Caen, Sirey, 66. 2. 315 și Répert. Dalloz, *Supplément, Contrat de mariage*, 1498, nota 2. D. P. 77. 2. 133. Sirey, 75. 2. 201. Pand. Chron., V, anii 1870—1877, 2. p. 171. Trib. Gaillac, *Gaz. Palais*, 84. 2 222.—Vedĭ și distincțiunea făcută de Rodière et Pont, III, 1925.

[4]) Cpr. în acest sens : C. București, *Dreptul* din 1890, No. 74. C. Aix, D. P. 1899. 2. 333. Mai vedĭ încă Sirey, 58. 2. 47. D. P. 58. 2. 140. Sirey, 61. 2. 513. D. P. 61. 2. 149. Sirey, 78. 2. 111, etc. Tot în acest sens se pronunță și o mare parte din doctrină : Vedĭ Pand. fr., *Mariage*, II, 11461. Répert. Sirey, *Dot*, 2699. Baudry, III, 432. Baudry et Surville, III, 1896. Mourlon, III, 430 bis, și *Revue critique*, t. III, p. 430. Nacu, III, p. 144, No. 242. Guillouard, IV, 2133, 2136. T. Huc, IX, 498. Odier, III, 1422. Laurent, XXIII, 564. F. Herman, III, art. 1569, No. 15. Berriat St. Prix, *Notes*

nterpretare se confirmă și prin origina art. 1277, împrumutată de la vechea jurisprudență a parlamentelor, care tot astfel înțelegea lucrurile : «*Nec enim quisquam judex propriis auribus audiet mulierem dicentem, cur patrem, qui de suo dotem promisit, non urserit ad exsolutionem : multo minus, cur ipsam non convenerit*», dice legea 33, *in medio*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

Așa dar, în caz când femeea s'a înzestrat însă-și, ea nu va putea să invoace dispoziția art. 1277 pentru a fi scutită de a stabili primirea dotei de către bărbat, acest text nefiind, după rigoarea principiilor, aplicabil, de cât în casul când dota a fost constituită de un terțiu, în care caz bărbatul este declarat responsabil față de femee, pentru-că a neglijat de a urmări plata dotei. Nu este deci vorba, în specie, de o presumțiune de plată a dotei, după cum pe nedrept afirmă Curtea de casație [1]), ci de o pedeapsă edictată în contra bărbatului pentru negligența sa.

Dreptul ce art. 1277 reservă bărbatului.

Dispoziția art. 1277 nu este însă absolută ; căci dacă femeea, moștenitorii și chiar creditorii ei, pot cere de la bărbat dota constituită de cei de al treilea, fără a avea nici-o dovadă de făcut, legea reservă bărbatului, moștenitorilor sau creditorilor sei dovada contrară, aceștia putând să stabilească că bărbatul n'a primit nimic și că el nu este în culpă, de vreme ce a făcut cuvenitele diligențe spre a obține dota, măsuri care au rămas infructuoase. Tribunalele vor aprecia natura faptelor, și nu este numai de cât nevoe ca bărbatul să fi intentat o acțiune având de obiect plata dotei, încercările făcute sub alte forme fiind suficiente [2]).

élément. sur le Code civil, III, 6270. Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, V, p. 355, 356. Marcadé, VI, art. 1569, No. 2. Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, text și nota 16. Tessier, I, p. 156, lit. B. Seriziat, *Régime dotal*, 285. Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, IV, p. 256, 257 (ed. din 1825). Colmet de Santerre, VI, 241 bis IV. Jouitou, I, 418. Sincholle, *Revue critique*, anul 1864, t. XXIV, p. 134 urm. Labbé, nota în Sirey, 75. 2. 201, etc. Vedi și t. VII a Coment. noastre, p. 282.

[1]) Vedi Bulet. Cas. S-a 1. 1895, consid. de la p. 1169.

[2]) Cpr. Planiol, III, 1645. Laurent, XXIII, 563. Guillouard, IV, 2137. Troplong, IV, 3663. Rodière et Pont, III, 1926. Marcadé, VI, art. 1569, No. 1. T. Huc, IX, 497. Colmet de Santerre, VI, 241 bis II. Baudry et Surville, III, 1891, p. 692. Nacu, III, p. 144, No. 243. Vigié, III, 600. Aubry

Se înțelege că cuvintele diligențe, rămase fără efect, trebue să se dovedească de bărbat, de moștenitorĭ saŭ creditorii sĕĭ [1]).

Falimentul saŭ insolvabilitatea constituitorului dotei.

Maĭ mult încă, bărbatul va fi scutit de orĭ-ce restituire, chiar în lipsa orĭ-căreĭ mĕsurĭ luate de dînsul pentru plata dotei, dacă el va dovedi că constituitorul eĭ era falit saŭ insolvabil înaintea expirăreĭ celor ḑece anĭ prevĕḑuțĭ de lege, saŭ în momentul când dota ar fi putut fi cerută [2]), saŭ a murit în cursul celor ḑece anĭ, lăsând de moștenitoare pe femeea înzestrată [3]).

Inaplicarea art. 1277 celor de al treilea constituitorĭ aĭ dotei.

In fine, vom observa că dispoșiția statornicită de art. 1277 nu folosește de cât femeeĭ și moștenitorilor sĕĭ. Ceĭ de al treilea constituitorĭ aĭ dotei saŭ moștenitorii lor [4]), vor trebui să facă dovada liberăreĭ lor, conform dreptului comun, și bărbatul va avea *treĭ-ḑeci de anĭ* spre a cere dota de la dînșiĭ [5]).

---

et Rau, V, § 540, p. 626, nota 11. Répert. Sirey, *Dot*, 2721. —*Contrà*: Toullier D., VII, partea II, 276. Benoit, II, 134 p. 289. Bellot des Minières, *op. cit.*, IV, p. 261.

[1]) Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1895, No. 67. Bulet. Cas. S-a I, anul 1895, p. 1167.

[2]) Pand. fr., *Mariage*, II, 11400 urm. Guillouard, IV, 2138. Baudry et Surville, III, 1891. Rodière et Pont, III, 1927. T. Huc, IX, 497. Seriziat, 286. Troplong, IV, 3664. Répert. Sirey, *Dot*, 2722 urm. Aubry et Rau, V, § 540, p. 626. C. Poitiers, D. P. 82. 2. 224.—*Contrà :* Toullier D., VII, partea II, 276.

[3]) T. Huc, IX, 497. Guillouard, IV, 2136. Rodière et Pont, III, 1922. F. Herman, III, art. 1569, No. 17. Aubry et Rau, V, § 540, p. 626, nota 10. C. Riom și Nîmes, Sirey, 58. 2. 47. Sirey, 78. 2. 111.—*Contrà*: C. Nimes, Sirey, 66. 2. 315. Répert. Sirey, *Dot*, 2704.

Cod. Calimach și Andr. Donicĭ.

[4]) Obligația contractată de constituitor de a plăti dota trece, deci, ca orĭ-ce obligație, la moștenitorii sĕĭ. Cas. fr. D. P. 91. 1. 316. *Pand. Périod.* 90. 1. 157. Sirey, 90. 1. 296. „Jaloba pentru zestrea, făgăduită prin tocmeală și prin foaea de zestre, ḑice Codul luĭ Andr. Donicĭ (§ 23, capit. 33), trece și asupra moștenitorilor celuĭ ce o aŭ făgăduit, cu cererea împreună de toate rodurile, dobînḑile și păgubirile“. Veḑĭ și art. 1655 din Codul Calimach, unde se ḑice : „Drĭturile și îndatoririle cerereĭ și a întocmireĭ zestreĭ trec și la moștenitorii bărbatuluĭ și a femeeĭ“.

[5]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 11375 urm. Baudry, III, 431. Baudry et Surville, III, 1893. Guillouard, IV, 2134. Troplong, IV, 3665. Tessier, I, p. 154 urm. Rodière et Pont, III, 1923. Berriat St. Prix, III, 6269. Marcadé, VI, art.

Art. 1277 nu stabilește, deci, o prescripție specială în favoarea constituitorului dotei, ci, precum am spus mai sus, numai o răspundere a bărbatului, față cu femeea, pentru negligența lui de a urmări plata dotei.

Codul lui Andronachi Donici (capit. 33, § 15) înființează, din contra, o adevărată prescripție de zece ani în favoarea constituitorului dotei: „Bărbatul pentru zestrea ce este să iea *în bani* [1]), pre cari nu i-au luat, poate până în zece ani să miște jalobă, și dreptatea zestrei se împlinește, *iar tăcând în curgerea acestor ani, nu mai este slobod a mișca jalobă de cerere*". Acest text este traducerea Nov. 100, capit. 1, § 1, *ab initio*, unde se zice că: „*Si autem neque intra decennium queratur, taciturnitate mariti auferimus querelam: neque ei post decennium hoc agere sinemus*"; ceea ce ar însemna că, dacă dota n'a fost cerută în cei zece ani, bărbatul n'o mai poate cere după acest termen, din causa tăcerei sale. Este însă de observat că această Novelă nu se interpreta într'un mod uniform de parlamente, în vechiul drept francez [2]). Codul lui Andr. Donici.

Andronachi Donici, în textul sus-citat, reproduce interpretarea greșită, pe care unii autori o dădeau altă dată Noveleĭ lui Justinian [3]). Troplong dovedește însă foarte bine că scopul acestei Novele n'a fost de a înființa o pre-

---

1569, No. 1. Benoit, I, 122, p. 155 urm. Odier, III, 1421. Colmet de Santerre, VI, 241 bis III. Aubry et Rau, V, § 540, p. 626. Jouitou, *op. cit.*, I, 417. Arntz, III, 906. Vigié, III, 600. Massé-Vergé, IV, § 673, p. 258, nota 9, *in fine*. Toullier D., VII, partea II, 277. F. Herman, III, art. 1569, No. 14. Répert. Sirey, *Dot*, 2698. Merlin, Répert. *v°* *Dot*, § 3 No. 8, *in fine*, t. V, p. 220 colona 2 (ed. din 1827).

[1]) Va să zică această dispositie nu se aplica de cât dotei mișcătoare. Această soluție este admisibilă și astăzi, unde se decide generalmente că art. 1277 nu se aplică dotei nemișcătoare, nici creanțelor născute cu ocasia acestei dote. Vedĭ Baudry et Surville, III, 1892. Répert. Sirey, *Dot*, 2728. Taulier, *op. cit.*, V, p. 355. Seriziat, *op. cit.*, 281.—*Contrà:* Rodière et Pont, III, 1924. Pand. fr., *Mariage*, II, 11384.

[2]) Vedĭ Baudry et Surville, III, 1888. Répert. Sirey, *Dot*, 2694, 2695.

[3]) Tot Andr. Donici admite, însă, prescripția de 30 saŭ 40 ani pentru moștenitorii aceluia cari cer dota. „Dacă acel ce are dreptate ca să ceară zestrea înapoĭ se va întâmpla să moară, vor cere moștenitorii luĭ, însă până la 30 de anĭ, saŭ 40 fiind pornită jalobă". (art. 27, capit. 33, *despre zestre*).

scripție de ₫ece anĭ, contra bărbatuluĭ, ci numaĭ de a reglementa excepțiunea *non numeratæ pecuniæ*, în raporturile sale cu chitanța doteĭ [1]). De aceea, interpretarea dată de Andr. Donicĭ n'a fost admisă în Codul Caragea. Acest Cod prevede, în adevĕr, că: „Când bărbatul, lenevindu-se, nu se va porni în cursul paragrafieĭ ca să-șĭ ceară prin judecată zestrea cea făgăduită, și făgăduitorul va scăpata, bărbatul este dator; iar de se va porni, nu este dator“ (art. 20, partea III, capit. 16). Și art. următor adaogă: „Când bărbatul va lăsa zestrea cea făgăduită la făgăduitorul să umble cu dobîndă, și va scăpăta făgăduitorul, bărbatul este dator“. Bărbatul este, decĭ, responsabil de negligența sa, de-oare-ce el restitue dota pe care n'a pri-

Codul Caragea.

[1]) Iată, cum se exprimă acest autor (IV, 3655, p. 740): „Cette novelle de Justinien a été le sujet de beaucoup d'erreurs. Plusieurs interprètes se sont imaginés que l'empereur avait soumis l'action du mari, pour réclamer la dot, à une prescription décennale. Ils n'ont pas vu qu'il ne faisait que réglementer l'exception *non numeratæ pecuniæ* dans ses rapports avec les quittances de dot, exceptions qui, du reste, étaient en usage, chez les Romains, pour toutes sortes de quittances en toute matière. Ils n'ont pas vu que Justinien n'avait voulu q'une seule chose: limiter dans la main du mari ou même lui enlever tout à fait cette exception privilégiée, qui, par cela seul qu'elle avait été opposée, obligeait le créancier, porteur d'une reconnaissance, à prouver que l'argent contenu dans cette reconnaissance avait été versé par lui. Comment Justinien, si attentif à multiplier les privilèges des femmes, aurait-il laissé intact ce privilège du mari contre elle?

„Mais, ne l'oublions pas! la novelle 100 ne parle pas le moins du monde du cas où le contrat de mariage ne porte pas quittance de la dot; elle n'a garde de dire qu'en pareil cas l'action du mari périra par dix ans“.

Un alt autor, Denizart (*Décis. nouv.*, *v*⁰ *Dot*, § 11, No. 2), nu este maĭ puțin explicit: „C'est une erreur généralement reconnue aujourd'hui, ₫ice el, de croire que le délai de dix ans entraine libération des constituants et établit une présomption irréfragable que le mari a reçu la dot. Il est évident que les lois romaines n'ont aucun rapport à l'action qu'a le mari directement pour se faire payer de la dot par ceux qui l'ont constituée. Il serait, en effet, étonnant que la dot étant si favorisée par les lois, l'action qui en naît pût périr par un laps de dix ans, tandis que les actions, dans les matières ordinaires, ne périssent que par un silence de trente ans“.

mit-o, pentru-că n'a făcut la timpul oportun deligenţele cuvenite. In Codul Calimach, nu găsim nicĭ-o dispoziţie în această privinţă.

Acesta este art. 1277 din Codul civil. Precum vedem, el este bogat în controverse şi încă probabil nu le-am discutat pe toate.

El fiind o derogare de la dreptul comun, nu se aplică de cât regimuluĭ dotal [1]), şi încă şi sub acest regim, el nu se aplică bunurilor dotale dobîndite de femee în cursul căsătorieĭ [2]), nicĭ bunurilor parafernale [3]). Aplic. art. 1277 numaĭ regimuluĭ dotal.

Acest text, reprodus în unele legiuirĭ străine, de exemplu: în Codul italian (art. 1414) [4]) în Codul portughez de la 1867 (art. 1145) [5]), nu'şĭ maĭ are astădĭ raţiunea de a fi, pentru-că bărbatul este de multe orĭ pus în posiţiune de a nu putea urmări pe constituitorul doteĭ, tocmaĭ din causa liberalităţeĭ sale saŭ a înrudireĭ care-l uneşte cu soţia sa. Critica art. 1277.

Art. 1277 este resultatul uneĭ erorĭ, şi în orĭ-ce caz, a uneĭ interpretărĭ greşite a textelor din dreptul roman, care tăgăduesc bărbatuluĭ excepţia *non numeratæ dotis*, de câte orĭ căsătoria a ţinut ₫ece anĭ (Nov. 100 şi L. 3, Cod., *De dote cauta non numerata*, 5. 15), însă presupun în acelaşĭ timp existenţa unuĭ act dotal *(instrumentum dotale)* constătător a primireĭ doteĭ de către bărbat. Excepţiunea *non numeratæ pecuniæ* permiţênd bărbatuluĭ de a cere de la femee un suplement de probă, cu drept cuvînt

---

[1]) Guillouard, IV, 2139—1. Rodière et Pont, II, 1322. Répert. Sirey, *Dot*, 2713. Pand. fr., *Mariage*, II, 11415. Aubry et Rau, V, § 523, p. 470, text şi nota 28. Baudry et Surville, III, 1892, p. 694. C. Dijon, Sirey, 88. 2. 239.

[2]) T. Huc, IX, 498. Cpr. şi Cas. fr. D. P. 87. 1. 75. *Pand. Période.* 88. 1. 396. Sirey, 89. 1. 319.—Veḑĭ însă Baudry et Surville, III, 1892, p. 695, 696.

[3]) Baudry et Surville, III, 1892, p. 694.

[4]) Art. 1414 din Codul italian reproduce textul francez, declarând însă că această dispoziţie nu se aplică *de câte orĭ femeea este însă-şi debitoarea doteĭ*: *se la moglie è la debitrice*, curmând ast-fel controversa pe care am examinat-o, *suprà*, p. 430. Art. 1414 C. italian.

[5]) Această dispoziţie nu maĭ figurează însă în Codul spaniol de la 1899, în Codul german, etc. Cât pentru Codul neerlandez, ştim că el nicĭ nu pomeneşte măcar de regimul dotal. (Veḑĭ *suprà*, p. 116, 117).

această facultate a fost restrînsă. In dreptul modern, însă, posesorul unuĭ act scris, care constată primirea uneĭ sume de banĭ, ne fiind obligat a dovedi numĕrarea banilor prin o altă probă deosebită de actul care constată primirea eĭ, chitanţa bărbatuluĭ ar constitui pentru femee o dovadă complectă, fără ca să se maĭ aştepte ḑece anĭ. Compilatoriĭ Codului francez aŭ întins, deci, fără cuvînt o regulă stabilită în folosul femeeĭ, învestită cu un act care constată plata doteĭ, la ipoteza în care femeea nu produce nicĭ-o chitanţă [1]). Iată, pentru ce art. 1277 ar fi trebuit să fie eliminat din legea noastră, după cum el a fost eliminat din Codul spaniol şi din alte legislaţiunĭ, cu-toate-că el se vede reprodus în Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent [2]).

Momentul când trebue să se facă restituirea doteĭ.

Am vĕḑut că restituirea doteĭ trebue să se facă la desfacerea căsătorieĭ, saŭ la separaţia de patrimoniĭ (art. 1271). Femeea dotală neputênd, prin actele şi obligaţiile sale, să-şĭ compromită dota, orĭ-ce restituire anticipată, care nu i-ar fi folosit, făcută în timpul căsătorieĭ, afară de casul separăreĭ de patrimoniĭ, ar fi considerată ca nulă şi neavenită [3]).

Termenul restituireĭ.

Naşte însă întrebarea: Restituirea doteĭ trebue să se facă imediat, saŭ bărbatul are vr'un termen în această privinţă?

Dreptul roman.

La Romanĭ, în legislaţia luĭ Justinian, dota care con-

[1]) Cpr. Merlin, Répert., *Dot*, § 3, No. 8, t. V, p. 219. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civil*, III, 6268.

Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent. Art. 1612, 1613.

[2]) Iată, cum se exprimă art. 1612 din acest Cod: „Femeea care cere restituirea doteĭ, trebue să dovedească că bărbatul a primit-o.—Paragraful 2 al acestuĭ text reproduce, fără nicĭ-o schimbare de redacţie, art. 1569 din Codul francez (al nostru 1277). Art. 1613 din Ante-proiect adaogă însă: „Dacă bunurile aŭ fost constituite dotă de însă-şĭ femeea, ea trebue să facă dovada primireĭ doteĭ după dreptul comun.—Dacă dota a fost constituită de un terţiŭ, femeea poate să dovedească primirea eĭ prin marturĭ şi presumţiunĭ". Acest text curmă decĭ controversa pe care am examinat-o *suprà*, p. 427, 428.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 422. Cpr. şi Cas. rom. *C. judiciar* din 1904, No. 8.—Femeea nu-şĭ va primi decĭ dota a doua oară dacă se va stabili că prima restituire i-a folosit. C. Iaşi, *C. judiciar* din 1904, No. 22. Femeea nu are, de asemenea, nicĭ-un recurs de exercitat contra bărbatuluĭ saŭ moştenitorilor luĭ, de câte orĭ dota a fost înstrăinată, conform legeĭ, în timpul căsătorieĭ, pentru causă de alimente. Troplong, IV, 3455, 3456.

sista în mobile, saŭ în lucruri incorporale, trebuia să fie restituită în termen de un an de la desfacerea căsătoriei, iar acea care consista în imobile, trebuia să fie restituită imediat [1]).

In dreptul actual, legea distinge între casul când dota consistă în imobile saŭ mobile, care aŭ rămas proprietatea femeei (art. 1272), şi acel în care dota consistă în bani saŭ în alte mobile preţeluite, care aŭ devenit proprietatea bărbatului (art. 1273). In privinţa celor dintâi, restituirea se face îndată; iar în privinţa celor de al doilea, restituirea se face într'un an din momentul când obligaţia a luat naştere. Dreptul actual.

Art. 1272.—Dacă dota consistă în imobile, saŭ în mobile, care, după cele legiuite în art. 1245 şi 1236, aŭ rămas în proprietatea femeei, bărbatul saŭ moştenitorii săi pot fi constrînşi a o restitui îndată ce obligaţiunea de restituire a luat naştere. (Art. 1245, 1246, 1271, 1273 urm. C. civ. Art. 790 urm. C. com. Art. 1564 C. fr.)

Art. 1273.—Dacă dota consistă în bani, saŭ în alte *imobile* [2]), care aŭ fost trecut în proprietatea bărbatului, conform art. 1245 şi 1246, obligaţiunea de restituire are termen de un an din momentul de când a luat naştere.

Această obligaţiune, în caz de separaţiune de patrimonii, va trebui să fie plătită saŭ asigurată îndată, fără nici-o distincţiune. (Art. 209, 1245, 1246, 1271, 1274 urm. C. civ. Art. 1565 C. fr.) [3])

După aceste texte, de câte-orî, în momentul în care se naşte obligaţia de restituire, dota consistă în obiecte, mobile saŭ imobile, a căror proprietate a rămas femeei,

---

[1]) L. unică, Cod., § 7, *De rei uxoriæ actione*, etc. 5. 13.—Inaintea luĭ Justinian, însă, dota care consista în lucruri determinate prin genul lor trebuia să fie restituită în unul, doĭ, saŭ treĭ anĭ, în fracţiunĭ egale, iar celelalte se restituiaŭ imediat: „*Dos, si pondere, numero, mensurave contineatur*, **annua, bima, trima die** *reddetur*; *nisi si, ut præsens reddatur, convenerit. Reliquæ dotes statim redduntur*„. *Ulpiani Regul., De dotibus*, VI, § 8. Vedĭ şi art. 34, Capit. 33 din Codul luĭ Andr. Donici, citat *infrà*, p. 438, nota 1.

[2]) Textul fr. dice şi alte *mobile*. Trebuia dis: alte mobile şi imobile preţeluite, cu declaraţia că preţeluirea face vînzare.

[3]) Alineatul al doilea de sub art. 1273 lipseşte atât în Codul fr, cât şi în acel italian (art. 1410), şi este adaos de legiutorul nostru. Soluţia admisă de acest text este însă generalmente admisă şi în Franţa. Vedĭ *infrà*, p. 439, text şi nota 5.

restituirea trebue să se facă îndată, pentru-că bunurile se găsesc în mâna bărbatului saŭ a moştenitorilor lui [1]).

Deci, dacă în momentul când dota trebue să se restitue, lucrurile care o constituiaŭ nu mai există saŭ sunt deteriorate, ele nu se vor restitui de loc şi perderea lor va privi pe femee, saŭ vor fi restituite în starea în care se găsesc, afară de casul când desfiinţarea saŭ deteriorarea lor ar fi imputabile culpei saŭ negligenţei bărbatului; în care caz el va fi responsabil (art. 1274, § 1). „Cererea pentru întoarcerea zestrei nu are loc, ḑice art. 1657 din Codul Calimach, dacă zestrea s'aŭ prăpădit din întâmplătoarele încunjurări", adecă: prin caz fortuit saŭ forţă majoră [2]).

De câte-orĭ, din contra, femeea este creditoarea bărbatului, fie a unei sume de bani, fie a unei cantităţi de lucrurĭ consumtibile, saŭ fungibile [3]), fie a unor mobile preţeluite (art. 1245), şi chiar a unor imobile preţeluite cu declaraţiunea expresă că preţeluirea face vînḑarea (art. 1246), etc. [4]), restituirea nu este obligatorie pentru băr-

Art. 1650 C. Calimach.

[1]) „Lucrurile cele nemişcătoare ale zestrei, ḑice art. 1650 din Codul Calimach, se daŭ înapoi *fără prelungire, după deslegarea cununiei*, cum şi ţiganii şi cele de sineşi mişcătoare, după obiceiul pământului; iar cele mişcătoare şi cele netrupeşti, până la termenul de un an; iar de se va prelungi întoarcerea lor peste acest hotărît termen, se pretind rodurile, veniturile şi dobîndile lor de la vremea deslegărei cununiei". Veḑi şi Codul lui Andr. Donicĭ (§ 34, capit. 33), unde se ḑice: „Pentru lucrurile zestrei ce se daŭ cu număr şi se cântăresc, pentru acele se poate face aşteptare până la un an de ḑile, iar celelalte îndată se daŭ înapoi".

Art. 121, 124, 130 şi 1657 C. Calimach.

[2]) După Codul Calimach, obligaţia de restituire mai înceta încă de câte-orĭ căsătoria era desfăcută prin vinovăţia femeei (art. 121, 124, 130 şi 1657 lit. b. C. Calimach), lucru ce astă-ḑi nu mai este admis. Veḑi *suprà*, p. 419.

[3]) De şi art. 1273 nu vorbeşte de cât de bani, totuşi nu mai încape îndoială că el se aplică şi atunci când dota consistă în alte lucrurĭ consumtibile, saŭ fungibile, pentru-că bărbatul a devenit proprietarul lor (art. 526). Veḑi *suprà*, p. 192. Cpr. Thiry, III, 521, *in fine*. Baudry et Surville, III, 1901, p. 707. Marcadé, VI, art. 1564, 1565, No. 1, p. 100. Guillouard, IV, 2125. Rodière et Pont, III, 1911. Jouitou, I, 389. Pand. fr., *Mariage*, II, 11354. Troplong, IV, 3636. Répert. Sirey, *Dot*, 2741, şi toţi autorii.

[4]) Bărbatul are termenul de un an nu numai în privinţa lucrurilor asupra cărora el a devenit proprietar, dar încă şi

bat saŭ moștenitorii luĭ, de cât în termen de un an de când obligația de restituire a luat naștere, și aceasta pentru ca bărbatul saŭ moștenitorii luĭ să aibă timpul necesar spre a-și procura banii saŭ lucrurile care urmează a fi restituite [1]).

Beneficiul acestuĭ termen nu poate însă fi invocat de terțiul detentor al doteĭ, ci numaĭ de bărbat [2]). Și însu-și bărbatul nu-l poate invoca de cât sub regimul dotal [3]).

In toate casurile în care bărbatul a devenit proprietarul doteĭ și în care el nu datorește lucrurile în natură, ci valoarea saŭ prețul lor, în caz când aŭ fost prețeluite, riscul și pericolul lor este în sarcina bărbatuluĭ, și perderea lor fortuită nu-l liberează [4]).

Dar dacă bărbatul se bucură de termenul de un an, în privința lucrurilor a căror valoare saŭ preț îl datorește, aceasta este numaĭ în casul când dota se restitue în urma desfacereĭ căsătorieĭ prin moarte saŭ despărțenie, nu însă și în casul de separare de bunurĭ ; căcĭ, în asemenea caz, dota femeeĭ fiind în pericol, pericolul ar deveni și maĭ mare, dacă s'ar maĭ da un termen bărbatuluĭ. In caz de separare de bunurĭ, bărbatul trebue să restitue dota îndată, saŭ să asigure plata eĭ. Textul nostru este formal în această privință (art. 1273, § 2), și aceeași soluție este generalmente admisă și în Francia, cu toată lipsa unuĭ asemenea text [5]).

în privința acelora pe care el a putut în mod valid să le înstrăineze, în virtutea dreptuluĭ seŭ de administrație, precum ar fi de exemplu : imobilele rămase proprietatea femeeĭ, pe care însă contractul de căsătorie le declară alienabile, fără nicĭ-o clausă de întrebuințare și care ar fi fost în adevĕr vîndute. Cpr. Marcadé, *loco cit.* Aubry et Rau, V, § 540, p. 635, text și nota 48. Répert. Sirey, *Dot*, 2742. Baudry et Surville, *loco cit.* Guillouard, IV, 2125.

[1]) Femeea saŭ moștenitorii eĭ nu pot, decĭ, înaintea expirăreĭ termenuluĭ de un an, să ceară restituirea doteĭ, fie de la bărbat, fie de la moștenitorii luĭ. Femeea poate, însă, fără a aștepta expirarea acestuĭ termen, să lichideze pretențiile sale în justiție, dacă ele nu sunt lichide, să facă acte conservatorii, etc. Pand. fr., *Mariage*, II, 11355, 11356. Rodière et Pont, III, 1914. Seriziat, *Régime dotal*, 246, p. 336.

[2]) Arntz, III, 908, *in fine.*

[3]) T. Huc, IX, 493, p. 593.

[4]) Planiol, III, 1647.

[5]) Vedĭ T. Huc, IX, 493, p. 593. Thiry, III, 521. Baudry, III, 436. Baudry et Surville, III, 1902. Guillouard, IV, 2124.

Casurile în care bărbatul perde termenul de un an.

Mai mult încă, chiar în casurile în care bărbatul are drept la termenul de un an, statornicit de art. 1273, el va perde beneficiul acestuĭ termen în casurile art. 1025, saŭ când ar fi falit (art. 719 C. com. [1])

Necelebrarea căsătorieĭ.

Bărbatul care ar fi primit dota, nu va putea, de asemenea, invoca termenul de un an de câte-orĭ căsătoria n'a avut loc şi este cert că ea nu se va maĭ celebra. In asemenea caz, dota va fi restituită fără nicĭ-o întârdiere [2]).

Fructele doteĭ.

Bărbatul va restitui, în asemenea caz, nu numaĭ lucrul constituit dotă, dar şi fructele produse de acest lucru, pentru-că aceste fructe fiind destinate la susţinerea sarcinilor căsătorieĭ, viitorul soţ nu se poate folosi de ele, întru-cât asemenea sarcinĭ n'aŭ existat [3]).

Mărirea saŭ micşorarea termenuluĭ de un an.

Termenul de un an, statornicit de art. 1273, poate fi mărit saŭ micşorat prin contractul matrimonial. Chestiunea de a se şti când dota urmează a fi restituită, fiind în adevĕr, o chestiune de interes privat, soţiĭ pot s'o reguleze prin convenţia lor, aşa cum înţeleg, conform principiuluĭ libertăţeĭ convenţiilor matrimoniale, înscris în art. 1223 şi 1224 [4]).

Darea uneĭ cauţiunĭ din partea bărbatuluĭ.

Art. 1273 acordând bărbatuluĭ saŭ moştenitorilor sĕĭ, de câte-orĭ dota nu urmează a fi restituită *in specie*, un termen pentru a se libera, fără a prescrie nicĭ-o garanţie, femeea saŭ moştenitoriĭ sĕĭ n'ar putea, afară de casul uneĭ stipulaţiunĭ contrare înscrisă în contractul de căsătorie, să ceară ca bărbatul saŭ moştenitoriĭ luĭ să dea o cauţiune

---

Planiol, III, 1654. Arntz, III, 908. Troplong, IV, 3637. Rodière et Pont, III, 1913. Répert. Sirey, *Dot*, 2748. Pand. fr., *Mariage*, II, 11347. Odier, III, 1387.—Vedĭ însă Colmet de Santerre, VI, 236 bis III.

[1]) Guillouard, IV, 2126. Aubry et Rau, V, § 540, p. 636. Baudry et Surville, III, 1903. Pand. fr., *Mariage*, II, 11353. Odier, III, 1387, *in fine*. Rodière et Pont, III, 1912.

[2]) Répert. Sirey, *Dot*, 2749. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 19, p. 33.

[3]) Benoit, *loco cit.* Cpr. L. 7, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

[4]) Guillouard, IV, 2126. Rodière et Pont, III, 1916. Répert. Sirey, *Dot*, 2743. Pand. fr., II, 11348 urm. Aubry et Rau, V, § 540, p. 635. Baudry et Surville, III, 1905. Tessier, I, p. 90, nota 150, şi II, p. 256, lit. A.—*Contrà*: Benoit, II, 129, p. 277, care întemeindu-se pe unele texte din dreptul roman (L. 14, 15 şi 16, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4), admite că s'ar putea stipula restituirea doteĭ înaintea expirăreĭ termenuluĭ de un an, fără a se putea stipula restituirea eĭ maĭ târdiŭ. Opinia acestuĭ autor a rĕmas însă isolată.

pentru a asigura restituirea dotei ce ei urmează a restitui peste un an [1]).

Obiectul restituirei şi starea în care bărbatul trebue să restituiască bunurile dotale.

Art. 1274, § 1.—Dacă mobilele a căror proprietate a remas a femeei, aŭ perit prin us şi fără culpa bărbatului, acesta nu va fi dator să întoarcă de cât pe cele rămase şi în starea în care se vor afla. (Art. 528, 998, 999, 1245 C. civ. Art. 1566, § 1 C. fr.)

Art. 1275.—Dacă dota cuprinde obligaţiuni saŭ constituţiuni de rentă, care aŭ perit în totul saŭ în parte, fără negligenţa bărbatului, acesta nu va fi responsabil, ci se va libera restituind *contractele* [2]). (Art. 527, 1243, 1639 urm. C. civ. Art. 1567 C. fr.)

Art. 1276.—Dacă dota cuprinde un usufruct, bărbatul saŭ moştenitorii săi vor fi obligaţi să restitue numai dreptul de usufruct, nu şi fructele din timpul căsătoriei. (Art. 517 urm., 525, 527, 1243 C. civ. Art. 1568 C. fr.)

Bărbatul trebue să restituiască toate bunurile dotale : imobilele, mobilele, baniĭ, acaretele [3]), şi chiar trusoul femeei, dacă el a fost preţeluit fără declaraţie că preţeluirea nu face vînd̆are (art. 1245) [4]) ; într'un cuvînt, tot ce a primit

---

[1]) Répert. Sirey, *Dot*, 2744. Guillouard, IV, 2127. Aubry et Rau, V, § 540, p. 636. Baudry et Surville, III, 1904. Pand. fr., *Mariage*, II, 11358. Benoit, II, 128. Rodière et Pont, III, 1911, nota 2.—După legea 24, Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3, bărbatul care nu restituia dota imediat era, din contra, obligat a da cauţiune. Principiul pus de această lege nu se mai aplică însă astă-di.

[2]) Saŭ mai bine dis *titlurile*, după cum observă toţi autorii, Cpr. Planiol, III, 1648. T. Huc, IX, 495. Marcadé, VI, art. 1567, 1568, p. 102.

[3]) Creanţele femeei, fiind un capital, bărbatul care le-a încasat trebue să le restitue, el ne avênd drept de cât la venitul lor. Dacă debitorii aŭ devenit insolvabili, fără nică-o negligenţă din partea bărbatului, el se va libera restituind titlurile creanţelor (art. 1275). S'a decis că bărbatul căsătorit cu o străină nu este responsabil de creanţele dotale ale femeei, când aceasta din urmă şi-a primit însă-şi baniĭ fără concursul bărbatului, în virtutea legei sale de origină, lege care cârmuia aceste creanţe din causa situaţiunei lor. Vedĭ decisiile citate de Rodière et Pont, III, 1903, p. 446, nota 2. Pand. fr., *Mariage*, II, 11503 urm. Restituirea creanţelor dotale.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 185 şi 203.

ca dotă. Dota femeeĭ fiind, în adevĕr, în mânile luĭ un deposit, orĭ ce depositar este în genere supus restituireĭ (art. 1591) [1]).

Cheltuelile p. căutarea sănătăţeĭ femeeĭ privesc pe bărbat.

Bărbatul trebue să restitue, ḑice Curtea din Bucureştĭ, tot ce a primit cu titlu de dotă. Cheltuelile necesitate de îngrijirea sănătăţeĭ soţieĭ, nu pot stînge saŭ micşora obligaţia de restituire, de-oare-ce bărbatul este dator să subvie tuturor sarcinilor căsătorieĭ, fără ca femeea să fie obligată a contribui la aceste sarcinĭ cu maĭ mult de cât cu venitul doteĭ sale [2]). (Veḑĭ *infrà*, p. 445).

Atât femeea cât şi moştenitoriĭ eĭ aŭ, în această privinţă, o acţiune (acţiunea în restituire), care se prescrie prin treĭ-ḑecĭ de anĭ (veḑĭ *suprà* p. 423), femeea neputêndu-se pune în posesiunea bunurilor, la caz de refuz din partea bărbatuluĭ, fără intervenţia justiţieĭ [3]).

Accesoriile doteĭ.

Dota trebue să fie restituită cu toate accesoriile eĭ, cu toată sporirea eĭ, ḑice art. 1649 din Codul Calimach. Ast-fel, dacă este vorba de un fond rural, nu se va restitui numaĭ fondul, ci şi uneltele de agricultură, vitele şi toate lucrurile care serviaŭ la exploatarea luĭ şi care îşĭ aveaŭ fiinţă în momentul constituireĭ doteĭ.

Dacă este vorba de o usină saŭ fabrică (veḑĭ *suprà*, p. 194, nota 2), se va restitui tot ceea ce femeea a adus pentru exploatarea acesteĭ usinĭ, saŭ fabricĭ, precum: maşinĭ, unelte, etc. [4]).

Aluviune.

Imobilul dotal se va restitui cu toate creşterile şi îmbunătăţirile ce el a primit, fie prin un eveniment a natureĭ, de exemplu: prin aluviune [5]), fie prin mâna omuluĭ, rĕmânênd însă ca bărbatul să fie despăgubit, de femee, de toate

---

[1]) Cpr. Troplong, IV, 3614.

[2]) C. Bucureştĭ, *Dreptul*, din 1902, No. 13. Judec. Ocol. II Ploeştĭ, *C. judiciar* din 1904, No. 19. Répert. Sirey, *Dot*, 2823. Benoit, II, 261, p. 464.—In vechiul drept francez, jurisprudenţa Parlamentelor nu era uniformă asupra acestuĭ punct. Veḑĭ Benoit, *loco cit.* Roussilhe, *Tr. de la dot*, 561, p. 411.

[3]) Rodière et Pont, III, 1907. Pand. fr., *Mariage*, II, 11516 urm.—De câte-orĭ restituirea are loc în urma separaţieĭ de bunurĭ, femeea poate să-şĭ ceară dota, cu fructele saŭ procentele eĭ (art. 1278), fără autorisarea bărbatuluĭ, hotărîrea de separare echivalând cu o autorisare. Pand fr., II, 11519. Juoitou, I, 429, p. 478. Veḑĭ şi *suprà*, p. 424, nota 1.

[4]) Rodière et Pont, III, 1906, in fine. Répert. Sirey, *Dot*, 2774 urm. Benoit, II, 173. Seriziat, 235. T. Huc, IX, 494.

[5]) Veḑĭ *suprà*, p. 147 şi 229.

cheltuelile făcute în privința reparațiilor *necesare*, iar a acelor *utile*, numaĭ în limitele plus-valuteĭ adusă fondului [1]). Cât pentru înfrumusețările aduse fondului (cheltueli voluptoare) [2]), bărbatul nu are în, principiŭ, drept la nicĭ-o despăgubire, el putênd numaĭ să le rădice, dacă aceasta se poate face fără stricăciune (art. 539) [3]), și dacă femeea nu preferă să le păstreze, plătindu-le bărbatuluĭ (L. 9, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1) [4]).

Dreptul de retenție. Controversă.

Bărbatul nu are însă, nicĭ într'un caz, după părerea noastră, dreptul de a reține fondul dotal până la plata cheltuelilor ce i se cuvin, pentru-că dreptul de retenție

---

[1]) Se controversează însă chestiunea de a se ști dacă construcțiile făcute de bărbat, pe fondul dotal, sunt saŭ nu dotale. Vedĭ *suprà*, p. 147, 148. Părerea generală este că ele devin dotale și că bărbatul nu dobîndește un drept de coproprietate asupra imobiluluĭ pe care el a făcut construcțiunĭ. C. Iașĭ, *C. judiciar* din 1904, No. 9. Vedĭ *suprà*, p. 147, n. 3 și 225, *ad notam*, 5°.—*Contrà* : Cas. Palermo, Sirey, 92. 4. 33.

Cheltuelile ce bărbatul poate face în privința fondului dotal.

[2]) Știm, în adevĕr, că impensele saŭ cheltuelile ce bărbatul poate face fondului dotal, sunt, utile, necesare, saŭ voluptoare. *„Impensarum species sunt tres : aut enim necessariæ dicuntur, aut utiles, aut voluptuosæ.—Necessariæ sunt impensæ quibus non factis dos deterior futura est : veluti si quis ruinosas ædes refecerit.—Utiles sunt quibus non factis quidem deterior dos non fuerit ; factis autem, fructuosior dos effecta est : veluti si vineta et oliveta fecerit (plantații de vii saŭ mas-linĭ).—Voluptuosæ sunt quibus neque omissis deterior dos fieret ; neque factis, fructuosior effecta est : quod evenit in viridariis et pictoriis, similibusque rebus“*. Ulpiani Regul., IV, *De dotibus*, § 14—17 și L. 1 urm., Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1. Vedĭ t. III a Comentariilor noastre, p. 540, 541 ; t. V, p. 337 urm. și t. VII, p. 280 urm., nota 1.

Art. 1163 Cod. portughez.

[3]) Codul portughez (art. 1163) este formal în această privință. Acest text conferă bărbatuluĭ saŭ moștenitorilor luĭ dreptul de a fi despăgubiți de îmbunătățirile necesare saŭ utile aduse fondului dotal, *însă numaĭ până la concurența plus-valuteĭ dobîndite de imobil în momentul restituireĭ.*

[4]) Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 629. Pand. fr., *Mariage*, II, 11469. Répert. Sirey, *Dot*, 2824 urm. Benoit, II, 217 urm., p. 408 urm. Tessier, II, p. 193 urm. Odier, III, 1425 urm. Rodière et Pont, III, 1908 urm. Jouitou, I, 334 urm. Troplong, IV, 3594, 3595. Guillouard, IV, 2148 urm. Baudry et Surville, III, 1916. Vedĭ *suprà*, p. 225, nota 1, 6° ; p. 232 și t. VII a Coment. noastre, p. 280, 281, *ad notam*. Cpr. Cod. Andr. Donicĭ, Capit. 33, § 18 și 28.

fiind un drept excepţional, nu poate fi exercitat de cât în casurile în care legea îl conferă anume. Or, nicĭ-un text nu-l acordă bărbatuluĭ [1]).

Compensaţie. Controversă.

Tot ce se poate admite este că bărbatul va putea să compenseze cheltuelile la care el are drept cu dota alienabilă ce datoreşte soţieĭ sale. (Cpr. L. 7, § 5, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3) [2]).

Imputarea cheltuelilor de înmormîntare asupra doteĭ.

Bărbatul va putea, de asemenea, să impute asupra doteĭ ce el trebue să restituiască, cheltuelile de înmormîntare ale femeeĭ, pentru-că nimic nu este maĭ just, după cum dice o lege din Digeste [3]), ca femeile să fie înmormîntate cu bunurile ce ele le lasă la moartea lor [4]).

---

[1]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 281, nota *in fine*; t. V, p. 340 urm.; t. VI, p. 17 şi 61. Vedĭ asupra acesteĭ controverse: Pand. fr., *Mariage*, II, 11472 urm. Répert. Sirey. *Dot*, 2838 urm. şi *Rétention (dr. de)*, 70 urm. Guillouard, IV, 2152 şi *Dr. de rétention*, 79. Nacu, III, p. 149.

[2]) Cpr. Troplong, IV, 3639. Guillouard, IV, 2153. Répert. Sirey, *Dot*, 2841. Pand. fr., II, 11475 urm. Odier, III, 1432. C. Bucureştĭ, *C. judiciar* din 1900, No. 76, şi *Dreptul* din acelaşĭ an, No. 78. Vedĭ *suprà*, p. 224, şi t. VII, p. 281, *ad notam*.—Vedĭ însă Aubry et Rau, V, § 540, p. 630, cari nu admit compensaţia de cât în privinţa cheltuelilor necesare.

Compensaţia între creanţele dotale şi datoriile bărbatuluĭ. Controversă.

In cât priveşte compensaţia dintre creanţele dotale ale femeeĭ şi datoriile propriĭ ale bărbatuluĭ, când creditorul seŭ este în acelaşĭ timp debitorul femeeĭ, vedĭ *suprà*, p. 210, 211 şi t. VI, p. 754. Unĭĭ admit compensaţia facultativă, chiar în privinţa capitalurilor creanţelor dotale, ceea ce noĭ n'am admis (vedĭ t. VI, p. 754), iar alţiĭ n'o admit cu drept cuvint, de cât în privinţa dobînd̆ilor ajunse la scadenţă, care aparţin bărbatuluĭ. (Vedĭ t. VI, p. 754, text şi nota 3). Cpr. Jouitou, I, 402. Vedĭ şi *suprà*, p. 210, nota 5.

[3]) L. 16, Dig., *De religiosis*, etc., 11. 7. Vedĭ şi L. 18 şi 19, Dig., *loco cit.*, unde se dice: „*Impensa enim funeris œs alienum dotis est. Ideoque etiam dos sentire hoc œs alienum debet*".

[4]) Vedĭ în acest sens: Roussilhe, *Tr. de la dot*, p. 128, nota 1 şi p. 412, No. 561, *in fine*. Benoit, II, 256. Tessier, II, p. 192, 193. Toullier, D. VII, partea II, 351. Merlin, Répert., *Dot*, § 3, No. 4. Trib. Argeş, *C. judiciar* din 1902, No. 31. Art. 1654 din Codul Calimach şi 1968 din Codul german sunt formale în această privinţă.—*Contrà*: Judec. ocol. II Ploeştĭ şi Trib. Prahova, *C. judiciar* din 1904, No. 19 (cu observ. noastră). Scriban, *C. judiciar* din 1904, No. 23.

Cheltuelile de înmormîntare trebue să fie proporţionate cu averea şi poziţia socială a defunctuluĭ, *pro facultatibus et dignitate defuncti* (L. 12, § 5 şi L. 14, § 6, Dig., 11. 7. (art. 1729, 2°). Cpr. Benoit, II, 257, *in fine*, p. 462. Bau-

Prin cheltueli de înmormîntare se înţeleg numaĭ acele necesare la transportarea şi îngroparea cadavrului, *sine quibus funus duci non possit*, nu însă şi acele pentru rădicarea unuĭ monument, pentru doliul văduveĭ, etc.[1]). Ce se înţelege prin cheltueli de înmormîntare.

Cât pentru cheltuelile ocasionate cu boala femeeĭ, am vĕḑut *suprà* p. 442, că bărbatul nu este în drept a le imputa asupra doteĭ, pentru-că ele constituesc o sarcină a căsătorieĭ, afară poate de casul când ele ar fi prea marĭ[2]). Cheltuelile de boală.

Bărbatul va putea, însă, să impute asupra doteĭ toate sumele ce el ar dovedi legalmente că i-aŭ fost sustrase de cătră femeea sa (art. 307 C. pen.) (Cpr. Benoit, II, 262, 263). Art. 307 Cod. pen.

Bărbatul trebue să restitue bunurile dotale, după cum usufructuarul saŭ moştenitoriĭ sĕĭ trebue să restituiască bunurile supuse usufructuluĭ, adecă: în starea în care ele se găsesc în momentul când încetează folosinţa sa, nedeteriorate prin faptul saŭ culpa luĭ[3]). Soluţia admisă, în această privinţă, de art. 1274, § 1 cu privire la mobile, este, pentru identitate de motive, aplicabilă şi imobilelor[4]). Starea în care bărbatul trebue să restitue bunurile dotale.

Perderea saŭ deteriorarea lucruluĭ prin us şi vetus-

---

dry et Loynes, *Privil. et. hypothèques*, I, 320. T. Huc, XIII, 30. Guillouard, *Privil. et. hypoth.*, I, 203, 207. Valette, *Idem*, p. 27. Aubry et Rau, III, § 260, p. 212 (ed. a 5-a). Trib. şi C. Genève, Sirey, 85. 4. 24. Sirey, 86. 4. 7. Trib. şi C. Paris, Sirey, 87. 2. 40. D. P. 87. 2. 119. *Pand. Périod.* 90. 2. 41, etc.

[1]) Benoit, II, 258, p. 462. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 319. Guillouard, *op. cit.*, I, 205. Planiol, II, 2556. T. Huc, XIII, 30. Répert. Sirey, *Dot*, 2822. Aubry et Rau, III, p. 211. Laurent, XXIX, 358. Thiry, IV, 355. Troplong, *Privil. et hypoth.*, I, 135. Trib. Paris, D. P. 75. 3. 8.—Veḑi însă Thézard, *Privil. et hypoth.*, 374. P. Pont, *Idem*, I, 73. Veḑi şi *infrà*, p. 458.

[2]) Veḑi Roussilhe, *op cit.*, p. 412, nota 1.

[3]) „Dacă vre-un lucru dintru ale zestreĭ, ḑice Codul luĭ Andr. Donicĭ (§ 29, capit 33), se va afla prefăcut şi schimbat saŭ stricat prin vicleşugul bărbatuluĭ, femeea va încredinţa judecata prin jurămînt, de nu va fi altă dovadă, şi va împlini dreptul seŭ". C. Andr. Donicĭ.

Responsabilitatea complectă a bărbatuluĭ saŭ a moştenitorilor sĕĭ nu are loc de cât până în ḑiua când restituirea trebue să se facă. Dacă femeea nu cere la timpul oportun restituirea doteĭ, moştenitoriĭ bărbatuluĭ nu sunt responsabilĭ de degradările saŭ perderile survenite din causa negligenţeĭ, ci numaĭ din causa dolului lor. Répert. Sirey, *Dot*, 2803. Cpr. L. 9 Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[4]) Guillouard, IV, 2145. Répért Sirey, *Dot*, 2794.

tate constitue un caz fortuit care liberează pe bărbat [1]).

Restit. imobilelor. Art. 1272 presupune că restituirea imobilelor dotale se face în natură afară de casul, bine înțeles, când aceste imobile ar fi fost prețeluite, adăogându-se că prețeluirea face vînḑare (art. 1246); în care caz, bărbatul devenind proprietarul lor, nu poate datori de cât prețul lor.

Contractul matrimonial ar putea, cu-toate-acestea, permite femeeĭ de a cere imobilul în natură în locul prețuluĭ luĭ, în caz când imobilul n'ar fi fost înstrăinat de bărbat, în timpul căsătorieĭ [2]).

Restit. mobilelor. Tot astfel, în privința mobilelor, care n'aŭ devenit proprietatea bărbatuluĭ, adecă: care n'aŭ fost prețeluite, saŭ care aŭ fost prețeluite, cu declarația că prețeluirea lor nu face vînḑare (art. 1245), bărbatul le va restitui în natură [3]).

---

[1]) Guillouard, IV, 2145. Répert. Sirey, *Dot*, 2795. Troplong, IV, 3642. Tessier, II, p. 276. Veḑĭ și *infrà*, p. 448, nota 1.

[2]) Pand. fr., II, 11465. Benoit, II, 152, p. 313.—Alegerea va aparține bărbatuluĭ, dacă ea a fost făcută în favoarea luĭ. Dacă nu s'a stipulat nimic în această privință, bărbatul va restitui ce-ĭ va conveni maĭ bine, saŭ imobilul în natură, saŭ prețul luĭ; căcĭ de câte-orĭ obligația consistă în a presta cutare *saŭ* cutare lucru, alegerea aparține debitoruluĭ. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 142, 143. Cpr. L. 10, § 6, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, unde se ḑice: „*Si res in dotem datæ fuerint, quamvis æstimatæ, verum convenerit, ut aut æstimatio, aut res præstentur: si quidem fuerit adjectum*, **utrum mulier velit**, *ipsa eliget, utrum malit petere rem an æstimationem. Verùm si ita fuerit adjectum*, **utrum maritus velit**, *ipsius erit electio; aut si nihil de electione adjiciatur, electionem habebit maritus, utrum malit res oferre, an pretium earum*; *nam et* **cum illa, aut illa res** *promittitur, rei electio est, utram præstet*“. Maĭ veḑĭ încă L. 25, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Cpr. art. 1218 C. Calimach, 906 C. austriac. Veḑĭ și art. 262 din Codul german unde se ḑice că, la caz de îndoială, alegerea aparține debitoruluĭ: „*So steht das Wahlrecht im Zweifel dem Schuldner zu*“.

[3]) Bărbatul răspunde, în privința acestor lucrurĭ, ca și în privința celorlalte ce el trebue să restitue în natură, de câte orĭ el este în culpă, însă el nu răspunde de depreciarea adusă valorilor mobiliare prin cursul timpuluĭ.—Depreciarea n'ar fi putut fi înlăturată, în specie, de cât prin vînḑarea lucrurilor care constituiaŭ dota, vînḑare pe care bărbatul nu putea să o facă, întru cât el nu era proprietarul lor. Soluțiunea nu maĭ este însă aceeașĭ în casul când lucrurile mobile asupra cărora femeea și-ar fi reservat proprie-

Casul în care dota consistă într'o sumă de bani.

Dacă dota consistă într'o sumă de bani, bărbatul va restitui o sumă egală, în monetă având curs în momentul restituireĭ, orĭ-care ar fi fost, în timpul căsătorieĭ, variaţiunea monetelor primite de dînsul. Ast-fel, în caz de micşorare în valoare, în timpul căsătorieĭ, a monetelor primite, restituirea se va face după valoarea ce ele aveaŭ în momentul contractuluĭ (art. 1578). [1] *„In nummis non tam corpora ipsa quæ solventur considerantur, quam quantitas quæ ex his efficitur“.*

Lucruri fungibile neprețeluite.

Dacă dota are de obiect alte lucruri fungibile, care n'aŭ fost preţeluite, bărbatul va restitui o cantitate egală de lucruri de aceeaşĭ specie şi calitate. Dacă aceste lucruri aŭ fost preţeluite, însă fără declaraţie că preţeluirea face vînḑare, el va restitui preţul lor [2]).

Am vĕḑut că, de câte-orĭ dota are de obiect un corp cert şi determinat, restituirea trebue să se facă în natură, în starea în care obiectul se găseşte, şi că bărbatul nu rĕspunde de perderea saŭ deteriorările întâmplate fără culpa saŭ negligenţa luĭ [3]).

---

tatea ar fi consistat în lucruri consumtibile, precum: vinuri, grâne saŭ alte producte; căcĭ asemenea lucruri nefiind menite a fi păstrate, bărbatul, în calitatea sa de administrator al doteĭ, era dator să le întrebuinţeze, saŭ să le vîndă la timpul oportun. Seriziat, 258, p. 350.

Se admite, de asemenea, că bărbatul va trebui sa dea samă de productele în care consista dota, care aŭ fost consumate în casă, pentru-că el le-a primit cu această îndatorire. El nu se foloseşte de cât de dobînda valoreĭ acestor producte, şi această dobîndă este representată prin dobînda capitaluluĭ ce el ar fi cheltuit pentru a-şĭ procura aceste producte. Veḑĭ Seriziat, 259, p. 351.

[1]) Pand. fr., II, 11484. Tessier, II, p. 204, 205, text şi nota 967. Benoit, II, 135, p. 290, care citează în acest sens vechea jurisprudenţă a Parlamentelor.

[2]) Thiry, III, 522.

[3]) Un caz de forţă majoră, care ar scuti pe bărbat de obligaţia de restituire, ar fi, de exemplu: acel în care el ar fi fost evins de un terţiŭ din imobilul dotal. Benoit, II, 158, p. 318.—Bărbatul va restitui însă valoarea imobiluluĭ, dacă el a dobîndit-o de la constituitorul doteĭ prin acţiunea în garanţie (art. 1240). Veḑĭ L. 16, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Cpr. Benoit, *loco cit.*—Faptul, însă, din partea bărbatuluĭ de a nu fi exercitat acţiunea în garanţie, pe când constituitorul doteĭ era solvabil, ar constitui o culpă din partea luĭ şi l-ar face responsabil.

De câte-orĭ lucrurile care constituiaŭ dota sunt restituite în natură, femeea va trebui să dovedească că ele aŭ fost deteriorate prin culpa saŭ negligenţa bărbatuluĭ; altfel bărbatul ar fi presupus în culpă, ceea ce nu resultă de nicăirĭ. Dacă bărbatul este în imposibilitate de a înfăţişa lucrurile în natură, saŭ le înfăţişează deteriorate, el trebue să dovedească că lucrurile aŭ perit orĭ s'aŭ deteriorat fără culpa luĭ, pentru-că debitorul trebue în totdeauna să dovedească stingerea obligaţieĭ sale [1]).

Dacă lucrurile aŭ perit prin culpa bărbatuluĭ, saŭ aŭ fost vîndute, valoarea ce se va restitui femeeĭ va fi în genere acea din momentul restituireĭ, iar nu din momentul peireĭ saŭ vînd̦areĭ; pentru-că cu această sumă femeea este păgubită în realitate, afară de casul când obiectul perit saŭ vîndut ar avea în ochiĭ femeeĭ un preţ de afecţiune, care i-ar mări valoarea; în care caz judecătoriĭ ar putea să acorde femeeĭ o despăgubire maĭ mare, proporţionată cu culpa bărbatuluĭ. Regula de maĭ sus ar suferi, de asemenea, excepţie de câte orĭ bărbatul ar fi scos din vînd̦area obiectuluĭ un preţ superior valoreĭ ce acest obiect ar fi avut în momentul restituireĭ; căcĭ nu trebue ca culpa bărbatuluĭ să devie pentru dînsul un mijloc de câştig [2]).

Art. 1275. De câte-orĭ dota consistă în creanţe saŭ rente, care aŭ perit în totul orĭ în parte, fără negligenţa bărbatuluĭ, acesta nu are nicĭ-o răspundere şi se liberează restituind titlurile constitutive ale acestor creanţe saŭ rente [3]). A-

---

[1]) Rodière et Pont, III, 1898. Pand. fr., *Mariage,* II, 11496. Guillouard, IV, 2145.—Sunt însă casurĭ excepţionale în care dovada pereireĭ lucruluĭ este gata făcută. Ast-fel, de exemplu: dacă femeea reclamă, după cincĭ-deci de anĭ de căsătorie, o trăsură, caĭ, hamurĭ, etc., care fusese constituite dotă, este evident că aceste lucrurĭ aŭ perit cu timpul şi că bărbatul nu le maĭ poate înfăţişa după atâta timp. Pentru ca bărbatul să fie în asemenea caz responsabil, femeea va trebui să dovedească că aceste lucrurĭ aŭ perit prin culpa saŭ negligenţa luĭ. Rodière et Pont, *loco cit.*, p. 441, nota 1. Seriziat, 257, p. 347. Répert. Sirey, *Dot,* 2795. Veḑĭ şi *suprà,* p. 446, text şi nota 1.

[2]) Rodière et Pont, III, 1898, p. 441.

[3]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1895, p. 1167.—Titlurile trebue să fie restituite în toate casurile, chiar dacă creanţa saŭ renta a perit cu totul, pentru-că nepresentarea titluluĭ ar putea

ceasta nu este de cât o consecinţă a principiului mai sus expus, după care bărbatul, de câte-ori este obligat a restitui dota în natură, trebue s'o dea în starea în care se găseşte. Perderea priveşte, în asemenea caz, pe femee, pentru-că ea rămâne proprietara creanţelor saŭ rentelor care n'aŭ fost preţeluite. (Veḑi *suprà*, p. 193, nota 2).

Creanţe saŭ rente preţeluite.

Această soluţie nu mai este, deci, aplicabilă de câte-ori creanţele saŭ rentele constituite dotă aŭ fost preţeluite, fără declaraţie că preţeluirea nu face vînḑare; căci bărbatul devenind în asemenea caz proprietarul lor, trebue să restitue preţul estimaţiuneĭ, rămânêndu-ĭ însă recursul în garanţie contra femeeĭ, dacă stabileşte că creanţele aduse dotă eraŭ fictive, saŭ emanaŭ de la nişte debitorĭ insolvabilĭ [1]).

Bărbatul îşĭ va acoperi responsabilitatea stabilind insolvabilitatea totală saŭ parţială a debitoruluĭ [2]), rămânênd ca femeea să dovedescă, la rîndul eĭ, că în momentul solvabilităţeĭ, bărbatul era în culpă pentru-că a neglijat de a urmări pe debitorĭ la timpul oportun [3]).

---

să facă a se presupune că bărbatul l-a remis debitoruluĭ, primind baniĭ de la dînsul. Judecătoriĭ ar putea, însă, să-l scutească de orĭ-ce responsabilitate, dacă eĭ ar putea dobîndi convingerea că plata n'a avut loc şi că bărbatul a distrus titlurile. Presumţia fiind însă, în asemenea caz, contra bărbatuluĭ, el va trebui să dovedească că n'a primit baniĭ. Rodière et Pont, III, 1903, *in fine*. Pand. fr., II, 11500. Répert. Sirey, *Dot*, 2815.

[1]) Pand. fr., *Mariage*, II, 11509. Répert. Sirey, *Dot*, 2811. Guillouard, IV, 2146. T. Huc, IX, 493, p. 592. Rodière et Pont, III, 1903. Baudry, III. 424. Aubry et Rau, V, § 540, p. 631, nota 31.

[2]) Bărbatul, căruia nu i se poate imputa nicĭ-o negligenţă, nu este, deci, responsabil de insolvabilitatea terţiilor debitorĭ aĭ femeeĭ. El nu rĕspunde, de asemenea, de o scădere neprevĕḑută a fondurilor publice, nicĭ de o reducţiune saŭ o conversiune a rentelor asupra Statuluĭ. Baudry et Surville, III, 1918, p. 731. Répert. Sirey, *Dot*, 2812. Troplong, IV, 3649. Fuzier-Herman, III, art. 1567, No. 3.—Dacă conversiunea, în loc de a aduce o pagubă femeeĭ, ĭĭ aduce din contra folos, acest folos va mări capitalul eĭ dotal, de câte orĭ dota a rĕmas proprietatea eĭ, folosul ne cuvenindu-se bărbatuluĭ de cât atunci când dota a devenit proprietatea luĭ. Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1889, p. 156.

[3]) T. Huc, IX, 495, p. 596. Guillouard, IV, 2146. Laurent, XXIII, 569. Colmet de Santerre, VI, 239 bis I. Baudry, III, 424. Pand. fr., *Mariage*, II, 11501.

Casul în care dota consistă într'o rentă.

In caz de a se fi constituit dotă o rentă, barbatul fiind asimilat unuĭ usufructuar, este în drept a percepe veniturile eĭ, fără a fi obligat la nicĭ-o restituire (art. 1276), afară de titlul renteĭ (art. 1275 [1]).

Efecte publice.

Dacă dota consistă în efecte publice, bărbatul nu are dreptul de cât la cupoanele acestor efecte.

Prin aplicarea acestuĭ principiŭ, s'a decis cu drept cuvînt că bărbatul, pe timpul cât a ţinut căsătoria, n'are dreptul de cât la valoarea cupoanelor obligaţiilor emise în basa legeĭ rurale din 1864. Aceste obligaţiĭ ne fiind, în adevĕr, de cât echivalentul perdereĭ ce proprietarul fondului a suferit pentru totdeauna prin desfiinţarea clăceĭ, dijmeĭ şi alte sarcinĭ ale clăcaşilor, aparţin femeeĭ căreia ele fusese constituite dotă, şi decĭ, trebue să fie restituite de bărbat la desfacerea căsătorieĭ, saŭ separarea de patrimoniŭ [2]).

Art. 1276.

Ultima aplicaţie a principiuluĭ că bărbatul trebue să restitue lucrurile dotale în starea în care se află în momentul restituireĭ, o găsim în art. 1276. După acest text, de câte-orĭ dota consistă într'un usufruct ce femeea avea asupra unor lucrurĭ străine [3]), bărbatul trebue să restitue însu-şĭ dreptul, iar nu fructele percepute în timpul căsătorieĭ, rĕmânênd însă ca, în privinţa fructelor ultimuluĭ an, să se aplice art. 1280. El avênd drept la aceste fructe, în calitate de usufructuar al doteĭ (art. 1243), se va libera restituind numaĭ dreptul care le-a produs [4]).

[1]) T. Huc, IX, 495, *in fine*, p. 496.

[2]) Cas. rom. şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1902, No. 13.

[3]) Acesta este casul constituireĭ unuĭ usufruct, acel al bărbatuluĭ, asupra unuĭ alt usufruct. T. Huc, IV, 187. Veḑĭ şi t. II a Coment. noastre, p. 548.

[4]) Veḑĭ *suprà*, p. 134, *ad notam*. O dispoziţie identică exista şi în dreptul roman. Veḑĭ L. 7, § 2, Dig., *De jure dotium*, 23. 3 şi L. 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4.

Ce trebue să raporteze descendentul, căruia i s'ar fi dăruit un usufruct asupra unuĭ imobil.

In basa aceluiaşĭ principiŭ se decide în genere că, în caz de a se fi dăruit de un ascendent, descendentuluĭ sĕŭ, un usufruct asupra unuĭ imobil ce aparţinea celuĭ dintâĭ, descendentul care va veni împreună cu alţĭ fraţi la moştenirea dăruitoruluĭ, nu va raporta de cât însu-şĭ dreptul de usufruct, iar nu fructele percepute de dînsul, nicĭ chiar acele ajunse la scadenţă în momentul deschidereĭ moştenireĭ. Veḑĭ în acest sens: Baudry et Wahl, *Successions*, III, 2823. Thiry, II, 206, p. 207. T. Huc, V, 365. Planiol, III, 2260. p. 653 (ed. a 2-a). Vigié, II, 356. Laurent, X, 630 şi *Supplément*, III, 464. Demolombe, XVI, 444. Aubry et Rau, VI, § 631, p, 634, nota 46. Fuzier-Herman, *C. civ. annoté*, art.

Cât pentru fructele percepute înaintea celebrărei căsătorieĭ, ele nu aparţin bărbatuluĭ, ci măresc dota. Art. 1276 nu scuteşte, în adevĕr, pe bărbat de obligaţia de restituire de cât în privinţa fructelor din timpul căsătorieĭ [1]).

Soluţia dată de lege în privinţa usufructuluĭ, este aplicabilă, pentru identitate de motive, la casul când s'ar fi constituit dotă o rentă viageră (art. 527) [2]). Art. 527

Art. 1276 presupune că dota consistă într'un drept de usufruct. Deci, dacă ea are de obiect nu dreptul de usufruct, saŭ renta viageră, ci fructele care urmează a fi percepute, considerate *principaliter* ca un capital, aceste fructe constituind în asemenea caz însă-şi dota, vor trebui să fie restituite de bărbat, el ne avênd dreptul de cât la dobênḑile lor [3]). Casul în care dota consistă în dreptul de a percepe fructe.

Dacă dota consistă în obligaţia constituitoruluĭ de a hrăni şi întreţine pe soţiĭ în timpul căsătorieĭ, bărbatul saŭ moştenitoriĭ luĭ n'aŭ nimic de restituit, afară poate Casul în care dota consistă în oblig. de a hrăni şi întreţine pe soţiĭ.

856, No. 12 urm. Baudry, II, 261. Marcadé, III, 343 (art. 856). Arntz, II, 1546. Proudhon, *Usufruit*, IV, 2396, p. 488 (ed. din 1836). Chabot de l'Allier, *Successions*, II, p. 487 (ed. din 1839, revĕḑută de Belost-Jolimont). Le Sellyer, *Successions*, III, 1521. Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, II, art. 856, No. 11 urm. Massigli, *Revue critique de législ. et de jurisprudence*, t. 16 (anul 1887), p. 359. Pand. fr., *Successions*, II, 10353 urm. Labbé, nota în Sirey, 1886, 2. p. 145 şi în Sirey, 1887. 1. p. 193. Flurer, nota în D. P. 1887. 1. 129. Cas. fr. *Pand. Période.* 89. 1. 402. D. P. 90. 1. 30. Sirey, 92. 1. 379. C. Palermo, Sirey, 1903. 4. 3 şi *C. judiciar* din 1903, No. 61 (cu observ. noastră). Veḑi şi t. III a Comentariilor noastre, p. 512, nota 3. Această soluţie era admisă şi în vechiul drept francez. Veḑi Pothier, *Successions*, VIII, p. 163.

[1]) Seriziat, *Régime dotal*, 275, p. 376.

[2]) Rodière et Pont, III, 1905. Guillouard, IV, 2147. Odier, III, 1394. Troplong, IV, 3654. Pand. fr., II, 11512.

Art. 1276 se aplică, de asemenea, la casul când dota ar consista într'un drept de us saŭ de abitaţiune. Deci, dacă aceste drepturi s'aŭ stins înaintea îndeplinireĭ evenimentelor care aduc restituirea doteĭ, ele sunt perdute pentru femee, bărbatul ne avênd nimic de restituit. Répert. Sirey, *Dot*, 2817. Casul în care dota ar consista într'un drept de uz saŭ abitaţiune.

[3]) Pothier, VII, *Tr. de la commun.*, 292. Marcadé, VI, art. 1567, 1568, pag. 102. Rodière et Pont, III, 1661, 1904. Troplong, IV, 3652. Tessier, II, p. 278, nota 1079. Répert. Sirey, *Dot*, 2818. Pand. fr., *v° cit.*, 1514. T. Huc, IV, 187. Cpr. L. 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4.

de casul în care, prin contractul matrimonial, s'ar fi prețeluit alimentele datorite de constituitor [1]).

Casurile în care dota consistă în dreptul de a se folosi de o închiriere, o proprietate literară, etc.

Se poate întâmpla ca dota să consiste în dreptul de a se folosi de o închiriere saŭ arendare [2]), de o proprietate literară [3]) saŭ, de un alt drept vremelnic, susceptibil de a lua sfîrșit în timpul folosinței bărbatuluĭ. In casul întâmplareĭ unuĭ asemenea eveniment în timpul căsătorieĭ, dreptul de folosință al bărbatuluĭ se va stînge pentru lipsă de obiect, și el nu va fi supus niciŭneĭ restituiriĭ [4]).

Drepturile speciale ale femeeĭ.

Aceste drepturĭ sunt de douĕ felurĭ: In primul loc, art. 1274 § 2 și 3 conferă femeeĭ dreptul de a-și lua ru-

[1]) Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 2819. Troplong, IV, 3653.

[2]) De câte-orĭ usufructul este stabilit asupra închiriereĭ uneĭ case saŭ arendăreĭ uneĭ moșiĭ, se decide că dreptul usufructuarului nu se mărginește la quasi-usufructul lucrurilor fungibile, adecă: la dreptul de a se folosi de fructele caseĭ saŭ moșieĭ, sub condițiunea de a restitui lucrurĭ de asemenea natură, saŭ prețul lor. Usufructuarul are, în asemenea cas, dreptul la toate fructele caseĭ saŭ moșieĭ, fără a fi obligat la niciŭ-o restituire. Deci, dacă închirierea saŭ arendarea, asupra căreia usufructul este constituit, încetează în cursul usufructuluĭ, locatarul saŭ arendașul care, în specie, înlocuește pe nudul proprietar, nu va avea drept la niciŭ-o restituire. Cpr. T. Huc, IV, 186, p. 236. Baudry et Chauveau, *Des biens*, 580, 599. Laurent, VI, 379. Aubry et Rau, II, § 230, p. 685, text și nota 20 (ed. 5-a), p. 482 din ed. a 4-a. Proudhon, *Usufruit*, I, 367. Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, I, art. 588, No. 6, 7. Massé-Vergé, II, § 308, p. 134, nota 12 *in fine*. Répert. Dalloz, *Supplément, Usufruit*, 128. Cas. fr. și C. Montpellier, D. P. 59. 1. 279. Sirey, 59. 1. 421. D. P. 57. 2. 166. Sirey, 57. 2. 695. Vedĭ și t. II a Coment. noastre, p. 570.—*Contrà* : Demolombe, X, 330. Duranton, III, 372. C. Caen, Sirey, 69. 2. 18 și Répert. Dalloz, *Supplém.*, *Usufruit*, p. 698, nota 1. Aceste autorități consideră, fără cuvînt, fructele ce urmează a fi percepute, în exploatarea uneĭ închirieriĭ saŭ arendăriĭ, ca obiectul și substanța usufructuluĭ; pe când, din contra, ceea ce face, în specie, obiectul usufructuluĭ este însu-și dreptul de închiriere saŭ de arendă.

Proprietate literară.

[3]) Pentru casul special în care un autor ar fi constituit dotă fiiceĭ sale o operă literară, musicală saŭ artistică, vedĭ în privința dreptuluĭ de folosință și obligațieĭ de restituire a bărbatuluĭ, Benoit, II, 181 urm., p. 352 urm.

[4]) T. Huc, IX, 496.

fele, vestmintele și alte obiecte destinate la usul sĕŭ personal. In al doilea loc, art. 1279 conferă femeeĭ supraveţuitoare dreptul la hainele de doliŭ și la abitaţiune în cursul anuluĭ de doliŭ, dându-ĭ, după alegerea eĭ și după cum va găsi maĭ avantajos, dreptul de a cere, pentru cursul aceluĭ an, saŭ dobînḑile orĭ fructele doteĭ sale, saŭ alimente din succesiunea bărbatuluĭ eĭ defunct. Ne vom ocupa în deosebĭ despre fie-care din aceste drepturĭ.

1° Dreptul femeeĭ de a-și lua rufele, vestmintele și celelalte obiecte destinate usului sĕu personal.

Art. 1274, § 2 și 3.—Cu-toate-acestea, femeea va avea facultatea, în ceea ce priveşte rufele, vestmintele și alte obiecte de întrebuinţarea sa personală, să iea pe cele ce servesc la usul sĕŭ actual, fără a distinge dacă chiar acelea aŭ fost constituite ca dotă, saŭ dacă aŭ fost făcute în timpul căsătorieĭ [1]).

Asemenea, și în casul când acelea aŭ fost constituite estimate, femeea va avea facultatea a lua în natură lucrurile care servesc la interesul sĕŭ actual, saŭ a cere estimaţiunea celor constituite ca dotă, rĕmânênd să se prinḑă acea sumă în restul doteĭ de restituit. (Art. 528, 1245 C. civ. Art. 303 C. com. vechiŭ, 793 C. com. noŭ. Art. 1566, § 2 C. fr.)

Art. 1274, § 1 dispune, după cum am vĕḑut, că lu- Art. 1274, § 1.
crurile dotale a căror proprietate aŭ rĕmas a femeeĭ se restituesc de bărbăt în starea în care se găsesc, nestricate prin faptul saŭ culpa luĭ; dispoziţie care se aplică atât la mobile cât și la imobile, de și acest text vorbește numaĭ de mobile [2]).

In basa acestuĭ principiŭ, femeea ar fi trebuit să-și Art. 1274, § 2.
iea rufele și vestmintele sale în starea în care ele s'ar găsi în momentul restituireĭ doteĭ, adecă, cele de maĭ multe orĭ fără nicĭ-o valoare, din causă că ar fi usate prin întrebuinţare. Cât pentru rufele saŭ hainele cumpărate de bărbat în timpul căsătorieĭ, în basa obligaţieĭ ce-i incumbă de a-și întreţine femeea (art. 196), ele a fi trebuit să rĕmână la bărbat, de-oare-ce el este proprietarul lor [3]).

---

[1]) Acest alineat nu există în Codul fr., și este adaos de legiuitorul nostru, însă aceeași soluţie este generalmente admisă și în Franţa. Veḑi *infrà*, p. 454, text și nota 1.

[2]) Cpr. Guillouard, IV, 2145. Veḑi și *suprà*, p. 445.

[3]) Iată, ce găsim în această privinţă, în pravila luĭ Mateĭ Basarab (glava 263): „Muiarea de va avea niscare haine, saŭ Prav. luĭ Mateĭ Basarab.

Pentru motive de umanitate și de bună cuviință, legea permite însă femeeĭ de a lua toate rufele, hainele și obiectele destinate la usul sĕŭ actual, adecă: de care ea se servia în momentul când dota trebuia să-ĭ fie restituită, fără a se distinge dacă ele făceaŭ parte din dotă, saŭ aŭ fost cumparate de bărbat în timpul căsătorieĭ, și fără a avea nicĭ-o plată de făcut, textul nostru (art. 1274 § 2) fiind formal în această privință [1]).

Art. 1274, § ultim. Dacă presupunem casul că rufele și hainele constituite dotă aŭ fost prețeluite prin contractul matrimonial, fără a se adăoga că prețeluirea nu face vînḑare, bărbatul ar fi putut, după dreptul comun să păstreze pe acelea de care femeea se servia în momentul când dota trebuia să fie restituită, sub singura îndatorire de a plăti femeeĭ prețul estimațiuneĭ hainelor și rufelor ce fusese constituite dotă (art. 1245) [2]). Legiuitorul, însă, pentru aceleași motive, permite și de astă dată femeeĭ de a lua în natură rufele și hainele care servesc la usul sĕŭ actual, saŭ a cere prețul estimațiuneĭ acelor constituite dotă, rĕmânênd ca în caz când ea ar reținea lucrurile care servesc la usul sĕŭ actual, valoarea acestor lucrurĭ să fie imputată asupra prețuluĭ ce-ĭ este datorit și dedusă din acest preț. Ar fi fost nedrept, în adevĕr, ca femeea să poată cere, pe de o parte, prețul estimațiuneĭ, iar pe de alta, să rețină rufele și hainele de care ea se servia în momentul

---

alte scule și lucrurĭ, și murindu-ĭ bărbatul, nu va spune cu mărturiĭ credincioase unde le-aŭ aflat, și de unde le are, și de unde le-aŭ adus, arată-se lucrul ca o mărturie adevarată. Că ca o stăpână a caseĭ ce aŭ fost, le are de în sculele și bucatele bărbatuluĭ sĕŭ. Drept aceea, să fie ale copiilor acea câștigare și moștenire a aceluĭ bărbat al eĭ de odinioară ; să le ție ca pe niște bucate ale lor : *saŭ de va și trăi bărbatul și se vor afla aceale haine și scule la mâinele eĭ, atunci, de va vrea, i le ia bărbatul*".

[1]) Aceeași soluție este generalmente admisă și în Franța, cu-toate-că § 2 al art. 1274 nu există în Codul francez. Veḑĭ Aubry et Rau, V, § 540, p. 631, nota 29. Pand. fr., II, 11559. Répert. Sirey, *Dot*, 2850. Marcadé, VI, art. 1566, p. 101. Baudry, III, 427. Baudry et Surville, III, 1825. Laurent, XXIII, 568. Guillouard, IV, 2161. Rodière et Pont, III, 1899, 1900. Seriziat, 261. T. Huc, IX, 494, p. 595. —Veḑi însă Duranton, XV, 558.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 203 și 441.

când dota trebuia să-i fie restituită; căci, în asemenea caz, ea ar fi primit de două ori același lucru [1]).

Art. 1274, § 2 și 3 fiind o dispoziție derogatorie de la dreptul comun, este de strictă interpretare. Ca atare, privilegiul de care se bucură femeea nu aparține nici moștenitorilor, nici creditorilor ei [2]). Drept personal femeei.

El aparține însă femeei, dacă ea nu renunță la dînsul [3]), ori-care ar fi evenimentul care ar aduce restituirea dotei, pentru-că legea nu distinge [4]).

Dacă bărbatul a fost declarat falit, femeea nu mai poate însă astă-dĭ să exercite facultatea ce-i dă legea de a-și lua hainele și rufele ce servesc la usul sĕŭ actual, sub condițiunea ca valoarea lor să se scadă din prețul ce are a primi de la bărbatul sĕŭ; căci art. 793 din Codul de comerț actual nu mai reproduce dispoziția finală din art. 560 a Codului comercial francez, pe care o reproducea art. 303 din vechiul Cod de comerț, și după care sindicii puteau să dea femeei, cu voea judecătorului comisar, hainele și pânzeturile destinate la trebuințele ei [5]). Comparație între vechiul și noul Cod comercial.

In fine, trebue să observăm că art. 1274 nu este aplicabil la rufele și hainele care ar proveni din averea parafernală a femeei; căci acestea trebuesc în ori-ce caz restituite femeei sau moștenitorilor ei, fie că aŭ fost, sau nu, dobîndite în timpul căsătoriei [6]). Averea parafernală a femeei.

---

[1]) Cpr. L. 10, Dig., *De jure dotium*, 23. 3, citată *suprà*, p. 197, nota 4 și 203.

[2]) Baudry, III, 429. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 533, *in fine*, p. 594. Guillouard, IV, 2162. Seriziat, 262. Pand. fr., II, 11575, 11577. Répert. Sirey, *Dot*, 2857 urm. Colmet de Santerre, VI, 238 bis. T. Huc, IX, 494. Baudry et Surville, III, 1925, p. 741 și 743. C. Pau, D. P. 87. 2. 178. Rodière et Pont, III, 1902. Acești din urmă autori (*loco cit.*, nota 3) recunosc însă creditorilor femeei dreptul de a exercita acest drept în numele ei. Vedĭ și Jouitou (I, 414, p. 463, 464), care recunoaște acest drept și moștenitorilor femeei.

[3]) Cpr. Baudry et Surville, III, 1925, *in fine*, p. 742. C. Rouen, D. P. 47. 2. 27.

[4]) Baudry, III, 429. Baudry et Surville, III, 1925, p. 742. Seriziat, 261. Rodière et Pont, III, 1900. Répert. Sirey, *Dot*, 2856.—Vedĭ însă Duranton, XV, 558.

[5]) Cpr. Nacu, III, p. 150, 151, No. 255.

[6]) Répert. Sirey, *Dot*, 2860. Pand. fr., *Mariage*, II, 11578. Rodière et Pont, III, 1899.

Sensul cuvintelor: rufe, vestminte, etc.

Alineatul 2 al. art. 1274 vorbind de *rufe*, *vestminte* și *alte obiecte ce servesc la usul actual al femeeĭ*, iar alineatul 3 vorbind în termenĭ maĭ generalĭ, de *lucrurile* destinate la usul sĕŭ actual [1]), naște întrebarea: Ce trebue să înțelegem prin aceste expresiunĭ? In Franța se decide în genere că prin *linges* și *hardes* se înțeleg albiturile, rochiile și toate hainele eĭ, dantelele, care nu sunt de cât un accesoriŭ a hainelor, etc., într'un cuvînt: *la garderobe*. In aceste expresiunĭ nu intră însă cerșafurile patuluĭ, fețele de masă, caiĭ, trăsurile, bijuteriile, afară de acele pe care femeea le purta ḑilnic, precum este de exemplu: inelul eĭ de logodnă, etc. [2]).

La noĭ, însă, unde textul nu este atât de restrictiv ca în Codul francez, femeea va putea lua, afară de hainele și rufele eĭ, și alte obiecte destinate la usul seŭ personal, chestiunea fiind lăsată la apreciarea tribunalelor, care, de bună samă, vor avea în vedere rangul și poziția ce soțiĭ ocupaŭ în societate. Ast-fel, cine va putea tăgădui dreptul femeeĭ de a-și lua ceasornicul eĭ, care este maĭ mult un obiect de utilitate de cât de lux? [3]) Cine iĭ va putea tăgădui dreptul de a-și lua așternutul patuluĭ, șervetele, fețele de

---

Dreptul străin.

[1]) Textul fr. (1566, § 2) vorbește numaĭ de *linges et hardes*. Codul italian (art. 1411, § 2) vorbește de albiturĭ (*la biancheria*) și de lucrurile care servesc la îmbracarea ordinară și necesară a femeeĭ (*e ciò che serve all'ordinario e necessario suo abiagliamento*). Codul spaniol dispune că trebue să se dea femeeĭ, *fără nici-o imputare asupra doteĭ*, patul eĭ ordinar, cu toate accesoriile luĭ, precum și rufele și hainele destinate la usul sĕŭ ordinar (art. 1374).

[2]) Veḑĭ Baudry et Surville, III, 1925, p. 710. Répert. Sirey, *Dot*, 2861, și *Commun. conjugale*, 2370 urm. Pand. fr., II, 11580 urm. Troplong, IV, 3646. Seriziat, 261, p. 352 și 265, p. 356; 266, p. 360. Guillouard, IV, 2163. Laurent, XXIII, 2 și 107. Odier, I, 574. Rodière et Pont, III, 1901. Jouitou, I, 415. C. Lyon, D. P. 47. 2. 78. Sirey, 47. 2. 56.

[3]) Curtea din Aix (Sirey, 32. 2. 435 și Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3342, nota 42) face o distincție foarte judicioasă în privința juvaerelor date de bărbat femeeĭ pentru usul eĭ ḑilnic (*ad utendum*) și acele care i-aŭ fost date pentru a-ĭ servi de podoabă saŭ ornament (*ad ornatum*), atribuind pe cele dintăĭ femeeĭ și lăsând pe cele de al doilea bărbatuluĭ. Cpr D. de Folleville, *op. cit.*, I, 533 bis, p. 593. Veḑĭ și C. Iașĭ, *C. judiciar* din 1904, No. 22.

masă, blidele, prosoapele şi alte obiecte necesare vieţeĭ omuluĭ ? [1]).

In orĭ-ce caz, dispoziţia art. 1274 nu este aplicabilă presenturilor de nuntă şi liberalităţilor care aŭ precedat căsătoria, pentru-că nu se pot desfiinţa darurile manuale făcute în mod valid de logodnic [2]).

2° Dreptul femeeĭ supraveţuitoare la abitaţiunea şi hainele de doliu.—Dreptul de opţiune al femeeĭ văduve.

Art. 1279.—Dacă căsătoria se desface prin moartea bărbatuluĭ, femeea are alegerea de a cere, pentru cursul anuluĭ de doliŭ, saŭ dobînḑile orĭ fructele doteĭ sale, saŭ alimente din succesiunea bărbatuluĭ sĕŭ.

In toate casurile, abitaţiunea în cursul aceluĭ an şi vestmintele de doliŭ trebuesc a se procura femeeĭ din succesiunea bărbatuluĭ sĕŭ. (Art. 1274 C. civ. Art. 1570, § 2 C. fr.)

---

[1]) Cpr. D. de Folleville, *op.* şi *loco suprà cit.* Vechile cutume franceze variaŭ la infinit în privinţa obiectelor ce femeea putea să iea de la bărbat ; căcĭ, pe când unele nu-ĭ lăsaŭ de cât rochia sa de mireasă, *ne nuda abiret*, altele voiaŭ ca ea să nu poată lua cea maĭ bună rochie, şi nicĭ să poată fi constrînsă a lua pe cea maĭ rea. Cutuma din Tours, maĭ liberală de cât altele, ĭĭ dădea: „*un lit garni, une de ses meilleures robes et l'autre moyenne, tant d'hiver que d'été*“. Veḑĭ D. de Folleville, *op. cit.*, 532, p. 593. In ultimele timpurĭ, însă, femeea care supraveţuise bărbatuluĭ, era în drept să-şĭ iea toate lucrurile destinate la usul sĕŭ, orĭ-care ar fi fost valoarea lor. „La femme, qui a survécu à son mari, ḑice Roussilhe (*Tr. de la dot*, 182, p. 132, ed. Saccase din 1856), reprend non seulement tout ce qu'elle lui a apporté en dot, mais encore tous les habits que son mari lui a achetés pour son usage, pendant le mariage, ou qu'elle s'est faits elle même, *quoiqu'aux dépens des biens de son mari*, et cela, quand même elle en aurait fait au delà du nécessaire. Il en est de même à l'egard de ce que son mari lui a donné pour ornement et parures, pierreries, diamants, croix d'or ou autres bijoux“. Acest autor adaogă însă (*op. cit.*, 183, p. 133) că atuncĭ când femeea muria cea dintăĭ, moştenitoriĭ sĕĭ nu puteaŭ să ceară de la bărbat de cât ceea ce avea în timpul căsătorieĭ, iar nu şi hainele de nuntă, inelele şi juvaerele ce-ĭ ḑumparase bărbatul. Femeea era, deci, maĭ bine tratată de cât moştenitoriĭ eĭ. Dreptul vechiŭ fr.

[2]) Trib. Nîmes, *Pand. fr.*, *Mariage*, II, 11582. Veḑĭ şi minoritatea C. Iaşi, *C. judiciar* din 1904, No. 22. „Logodnicul de va dărui logodniceĭ sale lucrurĭ pre care în urmă, după însoţire, le va aduce în casa bărbatuluĭ eĭ, nu le poate înstrăina bărbatul, fiind-că sunt drepte ale femeeĭ“, ḑice Andr. Donicĭ (§ 6, capit. 32).

Art. 1279 conferă femeeĭ supraveţuitoare treĭ drepturĭ distincte: 1° Dreptul la hainele de doliŭ; 2° dreptul la abitaţiune în cursul anuluĭ de doliu; şi 3° dreptul de opţiune între dobînḑile saŭ fructele doteĭ sale, în cursul aceluĭ an, şi alimente din succesiunea bărbatuluĭ sĕŭ defunct.

Negarantarea creanţeĭ femeeĭ prin un privilegiŭ

Această creanţă, acordată femeeĭ în contra succesiuneĭ bărbatuluĭ, nu este garantată prin privilegiul conferit prin art. 1729, § 2, ne fiind vorba în specie de o cheltuială de înmormîntare [1]).

Creanţa femeeĭ nu este garantată nicĭ prin ipoteca eĭ legală, pentru-că, după cum vom vedea maĭ la vale, cu toată controversa ce există în această privinţă, această ipotecă nu asigură de cât dota eĭ alienabilă [2]).

Femeea neînzestrată. Dreptul de opţiune. Controversă.

Prima dificultate la care art. 1179 a dat loc este asupra chestiuneĭ de a se şti dacă femeea care nu a adus nicĭ-o dotă bărbatuluĭ, are, saŭ nu, dreptul de opţiune prevĕḑut de acest text.

Cum că femeea nu are, în asemenea caz, dreptul de a cere dobînḑile saŭ venitul doteĭ, nu maĭ încape nicĭ-o îndoială, fiind-că presupunem lipsa totală de dotă. Dar, are ea, în asemenea caz, dreptul la alimente? O carte de judecată a judec. ocol. II din Ploeşti, infirmată de trib. Prahova [3]), resolvă chestiunea în mod negativ, şi această soluţie este, în adevĕr, admisă de unii autorĭ şi în Franţa. „Astă-ḑi, ḑice Merlin, femeea care n'a adus nicĭ-o dotă, are drept la abitaţiune şi la vestminte în cursul anuluĭ de doliŭ; ea n'ar putea însă să ceară alimente. Aceasta re-

---

[1]) Cpr. Trib. Prahova, *C. judiciar* din 1903, No. 72. Cas. fr., D. P. 97. 1. 280. Sirey, 97. 1. 438. Trib. Paris, *Pand. Période.* 95. 2. 221. Grenier, *Hypothèques*, II, 301. T. Huc, XIII, 30, *in fine.* 26. Planiol, II, 2556. Martou, *Privil. et hypoth.*, II, 357. Thézard, *Idem*, 374, p. 490. Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 321. Guillouard, *Idem*, I, 206. Valette, *Idem*, p. 27 urm. Troplong, *Idem*, I, 136. Thiry, IV, 355. Laurent, XXIX, 358. Aubry et Rau, III, § 260, p. 211 (ed. a 5-a). Veḑĭ şi *supra*, p. 420, nota 1.—*Contrà*: P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 73. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1950. Duranton, XIX, 48.

[2]) Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1754 urm. şi studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1904, No. 14.

[3]) Veḑĭ *Curierul judiciar* din 1903, No. 72 (judecător Ştef. Scriban).

sultă din alternativa statornicită de art. 1570, § 2 (al nostru 1179)“ [1]).

Nu putem admite acest mod de a vedea. In adevĕr, dreptul la alimente nu poate fi considerat ca o liberalitate a bărbatului, ci ca un omagiŭ adus memoriei sale și un drept propriŭ al femeei.

Legiuitorul n'a voit ca văduva unuĭ bărbat bogat să întrerupă de o dată și fără nicĭ-o transiție obiceiurile ce contractase în timpul căsătorieĭ. Legea îĭ vine în acest scop în ajutor, organisând o protecțiune care se impune prin starea eĭ socială. Or, motivele sunt aceleași, fie că femeea are, saŭ nu are dotă. S'ar părea chiar că sărăcia femeeĭ este un titlu maĭ mult în favoarea eĭ, și legea trebue să-ĭ vie cu atât maĭ mult în ajutor cu cât nevoile eĭ sunt maĭ marĭ. Femeea va avea, decĭ, drept la alimente, fie că ea are paraferna [2]), fie ea ea nu are absolut nimic.

„Considerând, ḑice cu drept cuvînt tribunalul de Covurluiŭ, într'o afacere în care am luat noĭ înși-ne parte ca advocat, că din împrejurarea că art. 1279 acordă femeeĭ dreptul de a alege între dobînḑile doteĭ sale și alimente, pentru anul de doliŭ, nu trebue a se deduce, după cum se pretinde, că alimentele n'ar fi susceptibile de a se reclama de cât în casul când optarea este posibilă, adecă când femeea a fost înzestrată ; căcĭ a se interpreta legea în acest sens, ar fi a se ajunge la straniul resultat că tocmaĭ femeea lipsită de dotă și care, decĭ, ar fi în cea maĭ mare nevoe, să nu poată reclama alimente, pe când femeea dotală ar avea acest drept, ceea ce este inadmisibil ;—că spiritul legeĭ e că femeea are în ambele casurĭ dreptul la alimente, și dacă art. 1279 C. civ. vorbește de optare între acest drept și veniturile doteĭ, aceasta o face pentru a împedica cumulul lor, iar nu în scopul de a stabili din posibilitatea acesteĭ optărĭ, condițiunea de existență a aceluĭ drept ;—că însă-și facultatea de a opta ce se acordă

[1]) Merlin Répert., v° *Viduité (droit de)*, § 1, No. III, *in fine*, p. 549 (ed. din 1828). In același sens : Rodière et Pont, III, 1949. Baudry, III, 440. Baudry et Surville, III, 1931, p. 748. T. Huc, IX, 499. Pand. fr., *Mariage*, II, 11615.

[2]) Duranton, XV, 573. Rodière et Pont, III, 1955, carĭ revin asupra primeĭ lor opiniuni. Meĭtani, *Dreptul* din 1902, No. 64.—*Contrà* : Répert. Sirey, *Dot*, 2915. T. Huc, IX, 499.

femeeĭ, presupune că veniturile eĭ nu ĭ-ar fi suficiente pentru traiŭ și că ea va putea găsi avantaje maĭ marĭ, reclamând în locul lor alimente ; așa că posibilitatea ce i se dă de a primi alimente, pentru o valoare superioară acelor venitурĭ, dovedește că legiuitorul nu a considerat alimentele ca o compensație a veniturilor dotale, ci într'un scop moral le-a recunoscut în favoarea femeeĭ spre a-ĭ menține, cel puțin în cursul anuluĭ de doliŭ, aceeași posiție materială pe care o avea când soțul sĕŭ era în viață, și a-ĭ evita ast-fel necesitatea de a căuta aiurea resursele necesare existenței sale“ [1]).

Când femeea are dotă, ea poate cere, în cursul anuluĭ de doliŭ, *saŭ* alimente de la moștenitoriĭ bărbatuluĭ, *saŭ* dobînḑile orĭ fructele doteĭ sale. Dacă fructele saŭ dobînḑile doteĭ constituite în banĭ sunt insuficiente, ea va exercita dreptul sĕŭ cerênd alimente, care vor fi proporționate cu averea bărbatuluĭ [2]). Acest drept de opțiune aparține și femeeĭ minore, fiind vorba în specie de un act de administrație [3]). El ar aparține, după unii, chiar femeeĭ care s'ar fi căsătorit înaintea expirăreĭ celor ḑece lunĭ de văduvie prevĕḑute de art. 210 C. civil [4]).

---

[1]) *Dreptul* din 1899, No. 47 (considerente redactate de d-l G. V. Buzdugan). In acelaș sens : Cas. rom. *Dreptul* din 1881, No. 24 și Bulet. S-a I, anul 1880, p. 213. Trib. Prahova, *C. judiciar* din 1903, No. 72. C. Caen, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 4205, p. 270, în notă. Seriziat, *Régime dotal*, 290, p. 397, 388. Benoit, *Tr. de la dot*, II, 141, p. 301. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 361. Rolland de Villargues, Répert., v° *Régime dotal*, t. VIII, § 6, No. 354. Maleville, *Analyse raisonée de la discussion du C. civ.*, asupra art. 1570. Répert. Sirey, *Dot*, 2913. Meitani, *Dreptul* din 1902, No. 64, etc.

[2]) „Considerând, ḑice tribunalul de Covurluiŭ, că alimentele ce poate pretinde femeea nu se reduc numaĭ la strictul necesar, ci se daŭ în raport cu traiul și condiția socială ce ea a avut în timpul pe când soțul sĕŭ era în viață“. *Dreptul loco cit.* —Alimentele cuprind și cheltuelile de boală *(valetudinis impendia)*. Cpr. Rodière et Pont, III, 1954. Veḑĭ și *suprà*, p. 295, text și nota 3.

[3]) Cpr. Rodière et Pont, III, 1956. Baudry et Surville, III, p. 749, nota 2. Répert. Sirey, *Dot*, 2917. Pand. fr., *Mariage*, II, 11612.

Art. 147, 149 Cod. Calimach.

[4]) Rolland de Villargues, *op.* și *loco cit.*, 355.—După Codul Calimach, femeea bărbatuluĭ vrednic de jălire, care se mărită înaintea împlinireĭ anuluĭ jălireĭ, nu numaĭ că era lip-

Opţiunea femeeĭ, odată exercitată, este irevocabilă, chiar dacă lucrul ales de dînsa are maĭ puţină valoare de cât acel abandonat [1]).

In toate casurile, adecă: oriĭ-care ar fi soluţia la care s'ar opri femeea, fie-că ea ar cere alimente, fie-că ea ar prefera să ceară veniturile saŭ dobêndile doteĭ eĭ, abitaţiunea, în cursul anuluĭ de doliŭ, şi hainele de doliŭ se vor procura femeeĭ din succesiunea bărbatuluĭ. „*La femme ne doit pas pleurer le mari à ses dépens*“, dice un vechiŭ proverb judecătoresc, citat de Troplong (IV, 3670). Dreptul femeeĭ la abitaţie şi la hainele de doliŭ.

Dacă femeea a murit în cursul anuluĭ de doliŭ, fără a-şĭ exercita dreptul sĕŭ, acest drept nu se transmite moştenitorilor sĕĭ [2]). Femeea nu poate, de asemenea, să vîndă saŭ să cedeze dreptul sĕŭ altuia [3]). Personalitatea dreptuluĭ.

Tot ast-fel, creditoriĭ femeeĭ n'ar putea să poprească în mânile moştenitorilor bărbatuluĭ, baniĭ cariĭ i s'ar cuveni pentru hainele de doliŭ [4]). (V. t. V a Coment. noastre, p. 204).

---

sită de toate câştigurile nunteştĭ, cum şi de bunurile lăsate eĭ prin testament de cătră bărbat, dar încă era pedepsită şi se considera ca *necinstită* împreună cu noul eĭ bărbat (art. 147). Văduva care, avênd copiĭ, se mărita înaintea expiăreĭ unuĭ an de la moartea bărbatuluĭ, nu putea scăpa de *necinste* şi de pedeapsă de cât luând voea stăpânireĭ (adecă a Domnuluĭ), şi lăsând fiilor eĭ, în deplină proprietate, jumătate din toată averea sa şi toate câştigurile sale nunteştĭ (art. 149). Vedĭ în această privinţă monografia noastră, asupra art. 210 C. civ., publicată în *C. judiciar* din 1900, No. 63, p. 503. Cpr. L. 15, Cod., *Ex quibus causis infamia irrogatur*, 2. 12. L. 1, Cod., *De secundis nuptiis*, 5. 9. Vedĭ şi Nov. 39, capit. 2, *ab initio*.

[1]) Rolland de Villargues, *loco cit.*, 353. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2166. Baudry et Surville, III, 1931, p. 749. Rodière et Pont, III, 1957. Benoit, II, 142, p. 302. Répert. Sirey, *Dot*, 2922. Seriziat, *op. cit.*, 291, şi toţi autoriĭ.

[2]) T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 50 şi 120.

[3]) Benoit, *op. cit.*, II, 145. Répert. Sirey, *Dot*, 2909.—Dacă femeea nu voeşte să se folosească de abitaţiunea ce-ĭ dă legea, ea nu poate cere valoarea acesteĭ abitaţiunĭ în banĭ. Répert. Sirey, v° şi *loco cit.* Valoarea hainelor de doliŭ poate însă fi cerută în banĭ. Rodière et Pont, III, 1951. Seriziat, *op. cit.*, 299. Taulier, *op. cit.*, V, p. 369.

[4]) Cheltuelile pentru doliul femeeĭ vor fi proporţionate condiţiuneĭ sociale a soţilor şi avereĭ lăsate de bărbat, tribunalele avênd în această privinţă o putere discreţionară de apreciare. Troplong, IV, 3671. Guillouard, IV, 2164.—Dreptul la hainele de doliŭ, ca şi acel al abitaţiuneĭ, cuprinde tot ce

O asemenea urmărire ar putea fi pentru femee un pretext spre a nu purta doliul bărbatului, cu toate-că doliul șede bine la multe femeĭ. „*Un deuil est souvent pour une femme une bonne fortune*“, a ḑis unde-va Théophile Gautier.

Dreptul de abitaţiune al femeeĭ.

Pe lângă hainele de doliŭ ale eĭ și ale familieĭ sale, femeea maĭ are încă dreptul de a locui în casa bărbatuluĭ în tot timpul anuluĭ de doliŭ. *In domo mariti lugere debet mulier*, ḑice o veche maximă. Dacă nu este cu putinţă ca ea să continue a locui în aceeașĭ casă, ea are drept la o indemnitate spre a-și procura o locuinţă potrivită cu posiţia sa socială [1]).

Femeea are drept la această locuinţă, orĭ-care ar fi averea eĭ personală, și chiar dacă bărbatul sĕŭ ĭ-ar fi lăsat un legat, fie cât de însemnat.

Casul când casa, în care locuiaŭ soţiĭ, a fost lăsată femeeĭ.

Acest principiŭ n'ar suferi excepţie de cât atunci când casa în care locuiaŭ soţiĭ, în timpul căsătorieĭ, ar fi fost legată femeeĭ, în usufruct saŭ în deplină proprietate. „Considerând, ḑice cu drept cuvînt tribunalul de Covurluiŭ, în sentinţa maĭ sus citată, că, în ce privește dreptul la abitaţiune, acest avantaj este asigurat reclamanteĭ prin efectul testamentuluĭ soţuluĭ sĕŭ, care i-a legat usufructul caseĭ în care soţiĭ locuiaŭ ; că, în această privinţă, testatorul n'a făcut de cât a uni voinţa sa cu aceea a legeĭ, pentru a asigura soţieĭ sale aceeașĭ situaţiune pe care ea o avea când el se găsia în viaţă ; în cât se poate spune că folosinţa acestuĭ imobil, nu poate, drept vorbind, constitui o liberalitate, de cât după expirarea anuluĭ de doliŭ“ [2]).

---

este necesar nu numaĭ femeeĭ, dar familieĭ și chiar slugilor sale, memoria defunctuluĭ urmând a fi onorată conform avereĭ și rangului sĕŭ social. Benoit, *op. cit.*, II, 144, 146. Rodière et Pont, III, 1952.

[1]) Cpr. Planiol, III, 1656, *in fine*. Cas. fr. D. P. 91. 1. 225, Sirey, 92. 1. 380. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1891, No. 53.

[2]) Veḑĭ *Dreptul* din 1899, No. 47. Cpr. în acelașĭ sens : Guillouard, IV, 2165. Aubry et Rau, V, § 540, p. 633. Baudry et Surville, III, 1929, p. 746. T. Huc, IX, 499. F. Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1570, No. 17.—*Contrà* : C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1885, No. 6. Soluţia este aceeașĭ când soţiĭ locuiaŭ într'o casă care era proprietatea femeeĭ. Aceasta va continua a locui în aceeașĭ casă, în mijlocul amintirilor care-ĭ sunt scumpe. Baudry et Surville, *loco cit.* Cpr. și Cas. fr., decisie citată în nota precedentă.

Am vĕḑut că, după art. 1279, femeea dotală nu poate cumula dobînḑile saŭ fructele doteĭ cu alimentele ce i s'ar cuveni din averea bărbatuluĭ. Ea trebue să aleagă una saŭ alta (art. 1279, § 1). Chestiunea este însă de a se ști dacă femeea săracă, adecă, care nu are dotă, saŭ care are o dotă mică față cu averea lăsată de bărbat [1]), poate, saŭ nu, cumula alimentele la care ea are drept cu porțiunea de moștenire ce i se cuvine, în basa art. 684 C. civ. [2]).

Dreptul femeeĭ sărace. Cumulul alimentelor cu partea eĭ de moștenire.

Credem că cumulul este cu putință, pentru-că dreptut consacrat de art. 684, în privința femeeĭ sărace, este cu totul deosebit de acel consacrat prin art. 1279. Singurul cumul oprit este acel al alimentelor cu fructele saŭ dobînḑile doteĭ [3]).

Despre fructele și dobînḑile doteĭ și despre împărțirea fructelor în ultimul an al căsătorieĭ.

Art. 1278.—Dobînḑile și fructele doteĭ sunt de drept datorite de bărbat saŭ de moștenitorii sĕĭ, *din ḑiua evenimentuluĭ care a dat naștere la obligațiunea restituireĭ* [4]). (Art. 1088, 1241, 1271, 1279 C. civ. Art. 1570, § 1 C. fr.)

---

[1]) Chestiunea de a se ști dacă o femee este, saŭ nu, săracă, este o chestie de fapt lăsată la suverana apreciare a instanțelor de fond, așa că femeea chiar înzestrată ar putea fi considerată ca săracă, dacă dota eĭ este minimă față cu averea lăsată de bărbat. Veḑĭ decisiile și autoriĭ citați în Tr. nostru în limba franceză, p. 162, nota 2.

[2]) Cum că dreptul ce art. 684 C. civ. conferă femeeĭ sărace este un drept de moștenire, iar nu un drept de creanță în averea bărbatuluĭ, după cum pe nedrept hotărîse trib. Ilfov, și C. din Bucureștĭ (v. *Dreptul* din 1889, No. 61 și din 1890, No. 37), aceasta nu se maĭ discută astă-ḑĭ. Veḑĭ Cas. rom. și C. Iași, Bulet. 1888, p. 578 și *Dreptul* din 1893, No. 12. *Dreptul* din 1890, No. 34. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 80 (cu observ. noastră). Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 45, și *Curierul judiciar* din același an, No. 47 (cu observ. noastră). C. Craiova, *Curierul judiciar*, din 1902, No. 36. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28. Veḑĭ t. III a Coment. noastre p. 470, *ad notam*, și Tr. nostru în limba franceză, p. 165.—S'a decis că dreptul femeeĭ, fiind un drept personal, nu poate fi exercitat de creditoriĭ sĕĭ (Trib. Argeș, sentință aprobată de Dl. Iulian Teodorescu, *C. judiciar* din 1904, No. 18), însă această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă. Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 206. Art. 684. Drept de moștenire.

[3]) Veḑĭ în acest sens: C. Galați și Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1899, No. 38 și 47.—*Contrà:* C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 34.

[4]) Textul fr. ḑice: *din ḑiua desfacereĭ căsătorieĭ (depuis le jour*

Art. 1280.—Când sarcinile căsătoriei încetează pentru bărbat [1]), fructele imobilelor dotale se împart între bărbat şi femee, saŭ între moştenitorii lor, în proporţiunea timpului cât a durat bucurarea bărbatului de dotă în cursul celui din urmă an.—Anul începe din ḑiua când s'a celebrat căsătoria [2]). (Art. 484, 524, 525, 1271, 1278 C. civ. Art. 1571 C. fr.)

Ori-care ar fi causa care ar aduce obligaţia de restituire a doteĭ, moartea bărbatului saŭ a femeeĭ, pronunţarea divorţului saŭ separaţia de bunuri [3]), bărbatul saŭ moştenitorii lui datoresc femeeĭ saŭ moştenitorilor eĭ dobînḑile şi fructele doteĭ de drept, adecă, fără nici-o somaţie saŭ cerere în judecată, şi aceasta prin derogare de la art. 1088, din ḑiua în care dota a trebuit să fie restituită [4]). „Intoarcerea zestreĭ după deslegarea cununieĭ

Deoseb. la redacţie de la C. fr.

de la dissolution), şi se controversează în Franţa chestiunea de a se şti dacă, în caz de separare de bunuri, dobînda curge din ḑiua cereriĭ în separare (art. 1263), saŭ din ḑiua pronunţăreĭ hotărîreĭ de separare (v. Guillouard, IV, 2155. Pand. fr., 11521 urm. Planiol, III 1651). Textul nostru curmă această controversă, după Marcadé (VI, art. 1570, No. 1, p. 104). „*Ori-care ar fi causa care ar da loc la restituirea doteĭ*, ḑice acest autor, *desfacerea căsătorieĭ saŭ separaţia de bunuri*, fructele şi dobînḑile sunt tot-deauna datorite de drept, din ḑiua care a dat naştere la această obligaţie, fără nici-o cerere din partea femeeĭ saŭ a moştenitorilor eĭ".

[1]) Saŭ maĭ bine ḑis : când folosinţa bărbatului încetează.—Textul francez ḑice şi de astă dată : *la desfacerea căsătorieĭ*, însă autorii aplică cu drept cuvînt această dispoziţie şi în caz de separaţie de bunuri. Veḑi Seriziat, 305, p. 415. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 6277. Guillouard, IV, 2157. Troplong, IV, 3678. Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, nota 41. Pand fr., II, 11530. Répert. Sirey, *Dot*, 2877. Proudhon, *Usufruit*, V, 2696. Baudry, III, 439, *in fine*. Baudry et Surville, III, 1642, *in fine*.

[2]) Saŭ maĭ bine ḑis : din ḑiua aniversară, orĭ corespunḑătoare a celebrăreĭ căsătorieĭ, după cum se exprimă art. 1416 din Codul italian. „*L'anno si computa dal giorno corrispondente a quello del matrimonio*". Anul începe din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ numaĭ când ea a durat un an întreg. Cpr. Berriat St. Prix, *op. cit.*, III, 6280. Veḑi şi art. 1652 C. Calimach, citat textual *infrà*, p. 467, nota 1, *in fine*.

[3]) Veḑi *suprà*, p. 463, nota 4.

[4]) De la data desfacereĭ căsătorieĭ, saŭ de la separaţia de patrimoniĭ, bărbatul nu maĭ este deci în drept a percepe veniturile doteĭ, fiind-că dobînḑile şi fructele eĭ sunt de drept datorite de dînsul din această ḑi. Cas. rom. Bulet. 1893, p. 877, punctul 4.

prin moarte, saŭ din alte pricini, ḑice art. 1649 din Codul Calimach, se face orĭ în însi-şĭ lucrurile de zestre, fiind de faţă, dimpreună cu toată sporirea lor [1]), *şi rodurile* şi veniturile luate înaintea cununiei, saŭ după deslegarea eĭ". (Veḑĭ şi art. 1650 din acelaşĭ Cod) [2]).

In caz de absenţă a unuia din soţĭ, dobînda curge în folosul femeeĭ saŭ a moştenitorilor, din ḑiua trimetereĭ în posesiune provisorie a bunurilor soţuluĭ absent [3]). Absenţa unuia din soţĭ.

Am vĕḑut însă că femeea supraveţuitoare are alegerea de a cere, pentru cursul anuluĭ de doliŭ, saŭ dobînḑile orĭ fructele doteĭ sale, saŭ o pensie alimentară din succesiunea bărbatuluĭ sĕŭ defunct (art. 1279, § 1). Art. 1279, § 1.

Cuvintele „dobînḑile orĭ fructele doteĭ" presupun că dota este susceptibilă de a produce un venit. Deci, trusoul femeeĭ, care nu are natura şi destinaţia ce are dota în genere, rĕmâne în categoria creanţelor ordinare, pentru care dobînḑile nu curg, afară de o stipulaţie contrară, de cât din ḑiua cereriĭ în judecată (art. 1088) [4]). Trusoul femeeĭ.

Dobînḑile doteĭ, ca orĭ-ce dobînḑĭ în genere (art. 1907), se prescriŭ prin cincĭ anĭ din momentul lichidăreĭ lor [5]). Aplic. art. 1907.

[1]) Veḑĭ *suprà*, 442.

[2]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1863, p. 21.

[3]) Pand. fr., II, 11524. Aubry et Rau, V, § 540, p. 632. Arntz, III, 909.

[4]) Pand. fr., II, 11525. Répert. Sirey, *Dot*, 256 şi 2865. C. Rouen, D. P. 47. 2. 27. Veḑĭ şi autorităţile citate *suprà*, p. 185, nota 2.

[5]) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 45 şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 35, p. 277. Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 1243. Guillouard, *Prescription*, II, 676. T. Huc, IX, 495. F. Herman, *Nouv. C. civ. annoté*, IV, art. 2277, No. 55. Aubry et Rau, VIII, § 774, p. 434. Troplong, *Prescription*, II, 1025, p. 613. Répert. Sirey, *Dot*, 2864 şi *Prescription*, 1794. Veḑĭ asupra art. 1907 adnot. noastră publicată în *C. judiciar* din 1903, No. 16.—Aceeaşĭ soluţie este admisă în privinţa dobînḑilor datorite de constituitorul doteĭ (art. 1241). Veḑĭ *suprà*, p. 185, text şi nota 4 şi p. 337, nota 2, *in fine*.—S'a decis însă că pentru a putea invoca prescripţia statornicită de art. 1907, trebue a fi de bună credinţă. Ast-fel, bărbatul, căruia legea îĭ impune îndatorirea de a restitui dota, n'ar putea pretinde că a fost de bună credinţă când, după desfacerea căsătorieĭ, a încasat cupoanele efectelor constituite dotă. C. Bucureştĭ şi Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 45; *C. judiciar* din 1901, No. 35 şi din 1903, No. 18.

Inaplic. art. 1278 avereĭ parafernale.

Dispoșiția art. 1278, fiind excepțională și derogatorie de la dreptul comun (art. 1088), nu se aplică de cât la dota propriŭ ḑisă, nu însă și la averea parafernală. In privința acesteĭ averĭ, bărbatul nu va datori dobînda de cât din ḑiua cereriĭ femeeĭ saŭ a moștenitorilor eĭ [1]).

Casurile în care dispoșiția art. 1278 nu presintă nicĭ-o dificultate.

Dispoșiția art. 1278 nu presintă nicĭ-o dificultate de câte-orĭ dota consistă în o sumă de banĭ, saŭ în rente orĭ creanțe, care aŭ rĕmas proprietatea femeeĭ și pe care ea saŭ moștenitoriĭ eĭ urmează să le primească în urma evenimentuluĭ care a provocat restituirea doteĭ. Nicĭ-o dificultate, de asemenea, în privința celorlalte fructe civile ajunse la scadență în cursul căsătorieĭ, precum: chiriile caselor, arenḑile moșiilor, etc. (art. 523); căcĭ aceste fructe socotindu-se dobîndite ḑi cu ḑi, se vor cuveni bărbatuluĭ în proporțiune cu durata usufructuluĭ sĕŭ, adecă, a căsătorieĭ (art. 525). Așa, de exemplu: dacă folosința bărbatuluĭ a ținut un an și jumătate, ea începând după ce bărbatul a perceput câștiul imobiluluĭ femeeĭ pe al doilea an întreg, câștiul anuluĭ întâiŭ va aparține bărbatuluĭ, fiind-că în acel an el era usufructuarul doteĭ. Cât pentru câștiul perceput de dînsul pe al doilea an întreg, când folosința luĭ a încetat la mijloc, el îl va păstra pe atâtea ḑile cât a durat folosința luĭ, adecă, până în ḑiua morțeĭ femeeĭ, transcriereĭ hotărîreĭ de divorț, saŭ cereriĭ de separație de bunurĭ, dacă ea a fost în mod definitiv admisă de justiție (art. 1263). Restul câștiuluĭ va fi restituit de bărbat, femeeĭ, pentru-că, în calitate de usufructuar al doteĭ, el n'a putut să dobîndească fructele civile de cât ḑi cu ḑi, până în ultima ḑi când el a fost usufructuar (art. 525).

Casurile în care chestia se complică.

Chestiunea se complică însă când dota consista într'un fond, moșie, livadă, vie, etc., care a rĕmas proprietatea femeeĭ și care n'a fost dat în arendă. Dacă s'ar fi aplicat, în specie, regulele de la usufruct, bărbatul ar fi dobîndit în mod irevocabil toate fructele naturale saŭ industriale [2]), percepute în timpul căsătorieĭ, ne avênd nicĭ-un

[1]) Veḑi, *infrà*, p. 485.

Ce se înțelege prin fructe naturale și industriale?

[2]) Fructele naturale propriŭ ḑise *(merè naturales)*, sunt acelea ce pămîntul produce de la sine, fără nicĭ-o cultură, precum: buruenile, earba, fânul, spiniĭ, etc. In această categorie intră și sporul animalelor saŭ prăsila, adecă: puiĭ animalelor și produsul lor, precum: lâna, brânza, laptele, mierea, etc. Pelea, coarnele și carnea viteĭ nu se consideră însă ca fructe. *„Caro et corium mortis pecoris in fructu*

drept la acele prinse de rădăcinĭ şi neculese de dînsul în momentul restituireĭ doteĭ (art. 524).

Art. 1280, a căruĭ dispoziţie întunecoasă şi rĕŭ redactată este împrumutată de la dreptul roman [1]), cuprinde Art. 1280.

---

non est" (L. 30, Dig., *Quibus modis ususfructus amittitur*, 7, 4).—Fructele industriale sunt acelea ce pămîntul produce, cu ajutorul munceĭ omuluĭ, precum: grâul, sacara, porumbul, verdeţurile, etc. Veḑĭ t. II a Coment. noastre, p. 471. Veḑĭ şi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 337, p. 249, 250. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 205.

Peştele ce se pescueşte într'un iaz este însă considerat ca fruct, pentru-că peştiĭ ceĭ micĭ ce se lasă în iaz se reproduc şi permit peste câţĭ-va anĭ de a se pescui din noŭ. Cpr. Pothier, *op. cit.*, 204 şi *Tr. du douaire*, VI, 196. Roussilhe, *op. cit.*, 336.—Acelaşĭ lucru vom ḑice despre copaciĭ pădurilor, pentru-că semincerii cari se lasă cresc şi sunt şi eĭ, cu timpul, supuşĭ tăereĭ. Pothier, Roussilhe, *loco cit.* In privinţa arborilor bătrînĭ nepuşĭ în tăere regulată şi acelor desrădăcinaţĭ prin accident, saŭ căḑuţĭ de bătrîneţe, veḑĭ *suprà*, p. 227, 228. Cpr. Roussilhe, *op. cit.*, 337, p. 249. Peştele din iaz.

Petrele care se scot dintr'o carieră nu se consideră ca fructe, pentru-că nu renasc altele în locul acelor care se scot, ci însu-şĭ fondul se epuiseazĭ. Veḑĭ Pothier, *op. cit.*, 204, *in fine* şi *Tr. du douaire*, VI, 196. Roussilhe, *op. cit.*, 336. Petrele dintr'o carieră.

Comoara găsită într'un fond nu este, de asemenea, un fruct al pămîntuluĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 228. Comoară.

In cât priveşte casurile în care dota ar avea de obiect o mină, o carieră, veḑĭ *suprà*, p. 225, 226. Mină, carieră.

[1]) „*Novissimi anni, in quo matrimonium solvitur, fructus pro rata temporis portione utrique parte debere adsignari*". L. unică, Cod. *De rei uxoriæ actione*, 5. 13.—L. 7, Pr., şi § 2, *in fine*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3 ḑice, de asemenea, că bărbatul nu câştigă fructele de cât în proporţiune cu timpul cât ţine căsătoria, restul fiind supus restituireĭ. Maĭ veḑĭ încă şi L. 7, § 1, Dig., *loco cit.* Aceeaşĭ soluţie era admisă şi în vechiul drept francez, după cum atestă Despeisses, citat de Guillouard (IV, 2156). Veḑĭ şi Roussilhe, *op. cit.*, 343, p. 252 urm.—„La întoarcerea zestreĭ, ḑice Codul luĭ Andr. Donicĭ (capit. 33, § 30), se va face socoteală pentru rodurile anuluĭ celuĭ de pe urmă, analogisindu-se anĭĭ din ḑiua ce a primit bărbatul zestrea, cum şi de la ḑiua ce era să se întoarcă zestrea, şi împreună cu zestrea se vor da şi rodurile". Veḑĭ şi art. 1651 din Codul Calimach, unde se ḑice: „Rodurile şi veniturile zestreĭ a anuluĭ celuĭ de pe urmă, se împart după analogia lunilor şi a ḑilelor acestuĭ an, dacă nu s'ar fi alcătuit maĭ înainte într'alt chip pentru aceste"; şi art. 1652 din acelaşĭ Cod. adaogă: „Dacă zestrea Dreptul roman şi dreptul vechiŭ francez. Cod. Andr. Donicĭ. Codul Calimach. Art. 1651.

însă o derogare însemnată de la regulele dreptului comun. In adevĕr, după acest text, pe care n'am parvenit a-l înţelege de cât după multă trudă, fructele naturale propriŭ dise, saŭ industriale ale ultimuluĭ an a căsătorieĭ, sunt dobîndite de soţiĭ căsătoriţĭ sub regimul dotal [1]) *di cu di*, iar nu prin perceperea saŭ separarea lor de pămînt, ca în materie de usufruct ordinar (art. 524). De câte-orĭ, decĭ, folosinţa bărbatuluĭ nu va înceta în ḑiua aniversară a celebrăreĭ căsătorieĭ [2]), şi acesta este casul cel maĭ comun, căsătoria va fi durat un numĕr oare-care de anĭ, *plus o fracţiune*. Bărbatul nu va avea, în asemenea caz, drept de cât la fracţiunea corespondentă a recolteĭ din anul în care folosinţa sa a încetat, restul din această ultimă recoltă aparţinênd femeeĭ. Decĭ, dacă întreaga recoltă a ultimuluĭ an a fost percepută de bărbat, el va restitui o parte dintr'însa femeeĭ ; dacă, din contra, femeea a perceput recolta, din causă că ea fost coaptă în urma încetăreĭ folosinţeĭ bărbatuluĭ, ea va restitui o parte din acea recoltă, bărbatuluĭ, pentru timpul cât el a fost usufructuar [3]).

---

s'aŭ dat bărbatuluĭ maĭ înainte de cununie, se socoteşte anul cel de pe urmă a căsătorieĭ, de la ḑiua cununieĭ, iar dacă s'aŭ dat după cununie, se socoteşte din ḑiua trădăreĭ".

[1]) Această regulă nu se maĭ aplică în Codul francez sub regimul de comunitate, sub care fructele naturale saŭ industriale sunt dobîndite de bărbat prin *perceperea lor*, conform art. 524. Această soluţie resultă din art. 1401, 2° fr., care vorbeşte de fructe *percepute*. Codul fr. nu s'a depărtat decĭ de la dreptul comun, adecă de la art. 524, de cât în privinţa regimuluĭ dotal. Cpr. Thiry, III, 524. Mourlon, III, 434. Baudry, III, 437. Laurent, XXIII, 572. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, p. 203.

[2]) Ḑicem în ḑiua *aniversară* saŭ corespunḑĕtoare a celebrăreĭ căsătorieĭ, iar nu din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, după cum se exprimă art. 1280, *in fine*, pentru-că anul începe din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ numaĭ când ea a durat un singur an. Veḑĭ *suprà*, p. 464, nota 2.

Casul în care fondul a produs maĭ multe recolte într'un an.

[3]) Se poate întâmpla ca un fond să fie ast-fel cultivat în cât se producă maĭ multe recolte într'un an. In asemenea caz, se vor adiţiona toate productele anuluĭ, pentru a se constitui venitul aceluĭ an, şi acest total se va împărţi în mod proporţional între bărbat şi femee, conform reguleĭ statornicite de art. 1280. Colmet de Santerre, VI, 243 bis IV. Veḑĭ şi Rodière et Pont, III, 1940, *in fine*. Se maĭ poate încă întâmpla ca bărbatul să perceapă asupra unuĭ bun de-

Să lămurim această chestie prin un exemplu: [1]): 1⁰ Căsătoria a fost celebrată la 1 Iulie 1890, iar folosința bărbatului a încetat la 31 Decembre 1900; căsătoria a ținut deci 10 ani și jumătate. Recoltele percepute de bărbat în cei dece ani ai căsătoriei sunt ale lui, fără nici-o obligație de restituire, pentru-că în acest timp el avea usufructul dotei și sarcinile căsătoriei. Presupunênd însă că el a perceput și a unspre-decea recoltă, adecă a întregului an 1900, în care el n'a fost usufructuar de cât timp de șese luni, fiind-că, în ipotesa noastră, folosința lui a încetat la 31 Decembre 1900; el va trebui să restitue femeei jumătate din a unspre-decea și ultimă recoltă.

2⁰ Căsătoria a fost celebrată la 1 Ianuarie 1890, iar folosinta bărbatului a încetat la 30 Iunie 1900; căsătoria a ținut deci 10 ani și jumătate. Bărbatul nu are nici-o obligație de restituire către femee pentru cele dece recolte percepute în cei dece ani ai căsătoriei, tot pentru motivele mai sus expuse că el era usufructuar. Presupunênd însă că toată ultima recoltă a anului 1900 (a unspre-decea) a fost percepută de femee, ea va restitui jumătate dintr'însa bărbatului pentru cele șese luni din anul 1900, cât timp a durat căsătoria, și prin urmare, usufructul bărbatului [2]).

Din cele mai sus expuse resultă că răfuiala dintre

---

terminat mai mult de cât o recoltă într'un an. De exemplu: el dă via dotală în arendă, după ce a cules roada. Presupunênd că aceasta s'ar întâmpla în primul an al căsătoriei, când s'a și născut pentru dînsul obligația de a restitui dota, în asemenea caz, bărbatul nu va putea să păstreze în același timp o parte proporțională a recoltei în natură și o parte din prețul arendei, cu toată soluția contrară care ar părea să resulte din L. 7, § 1, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3, ci numai o parte din recoltă; pentru-că prețul arendei represintă recolta din anul viitor. Cpr. Baudry et Surville, III, 1642, p. 287, 288.

[1]) Toți autorii dau, în această privință, câte un exemplu, însă ei sunt atât de întunecoși în explicările ce le dau, în cât cu greu îi poate pricepe cine-va.

[2]) Aceasta se înțelege în privința bunurilor aduse în momentul căsătoriei. Cât pentru recoltele produse de bunurile dotale venite femeei, în timpul căsătoriei, fie-care din ele va fi atribuită anului matrimonial în curs în momentul în care ea a fost percepută. Baudry et Surville, III, 1642, p. 287. Répert. Sirey, *Dot*, 2883.

bărbat și femee, prescrisă de art. 1280, nu are loc de cât pentru ultimul an de căsătorie, în care folosința bărbatului a încetat prin unul din evenimentele prevĕdute de lege (art. 1271): moarte, divorț, saŭ separație de patrimoniĭ (de absență nu maĭ vorbim, acesta fiind un caz foarte rar în practică). Toți anii îndepliniți, cu începere din ḑiua celebrăreĭ căsătorieĭ, nu daŭ loc la nicĭ-o răfuială. In privința acestor anĭ, totul este consumat; bărbatul, în calitatea sa de usufructuar al doteĭ, a perceput fructele și le-a dobîndit în mod irevocabil [1]). Singurul an care se iea în considerație este acel din urmă, în care bărbatul a avut drept la fructe numaĭ pentru o fracțiune, și împărțeala între dînsul și femee nu se face de cât în privința acesteĭ fracțiunĭ. Această observație este de mare interes în interpretarea art. 1280.

Deducerea cheltuelilor de cultură făcute de bărbat.

O altă observație importantă, pe care trebue s'o facem, este că înainte de a se procede la împărțirea fructelor, între bărbat și femee, trebue să se deducă cheltuelile de cultură făcute de bărbat: căcĭ nu există fructe de cât în urma deducereĭ cheltuelilor care le a produs [2]). Repartiția proporțională, pe care o voește art. 1280, nu se face decĭ de cât asupra prețuluĭ net, deducêndu-se cheltuelile din produsul brut al recolteĭ. Aceasta nu este de cât aplicarea regulei generale statornicită de art. 484, la care art. 524 nu face excepție de cât în privința usufructuluĭ ordinar. Or, acest din urmă text fiind inaplicabil regimuluĭ dotal, regula art. 484 își reia, sub acest regim, toată puterea sa [3]).

---

[1]) Cpr. C. Riom, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 4193, nota 3. Pand. fr., *Mariage*, II, 11533. Seriziat, 302, p. 410.

[2]) *„Fructus eos esse constat, qui deducta impensa supererunt"*. L. 7, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. Vedĭ și L. 36, § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3, unde se ḑice: *„Fructus intelliguntur deductis impensis quæ quærendorum, cogendorum, conservandorumque eorum gratia fiunt"*.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 223, 224 și 226, nota, 7°. Cpr. Guillouard, IV, 2159. Odier, III, 1408. Troplong, IV, 3677. Colmet de Santerre, VI, 243 bis VII. Aubry et Rau, V, § 540, p. 635. Rodière et Pont, III, 1941. 1942. Griveau, *Régime dotal*, p. 89. Dépinay, *Idem*, p. 127. T. Huc, IX, 500. Arntz, III, 910. Baudry, III, 438. Pand. fr., II, 11538. Répert, Sirey, *Dot*, 3893, 3894. Duranton, XV, 449. Jouitou, I, 424, p. 474. Tessier, II, p. 159 și 172. Benoit, II, 196, p. 396. Proud-

Art. 1280 derogând, precum am vĕdut, de la regulele generale în materie de usufruct, aplică fructelor naturale și industriale soluția de la fructele civile, în cât un autor, Proudhon, a putut ḑice că fructele naturale și industriale sunt *civilisate*, adecă, considerate ca civile [1]).

Soluția admisă de art. 1280 este cu mult mai echitabilă de cât acea admisă de art. 524. Ea este conformă cu noțiunea doteĭ : fructele doteĭ fiind, în adevĕr, menite a susține sarcinile căsătorieĭ, nimic mai just de cât ca bărbatul să le dobîndească în proporțiune cu timpul pentru care el a suportat aceste sarcinĭ : *„Dotis fructum ad maritum pertinere debere æquitas suggerit ; cùm enim ipse onera matrimonii subeat, æquum est eum etiam fructus percipere“* [2]). Justificarea art. 1280.

Această dispositie, inutilă pentru fructele civile, ajunse la scadență în timpul căsătorieĭ, față cu dispositia art. 525, după care fructele civile se socotesc dobîndite ḑi cu ḑi, și se cuvin usufructuarului, în proporțiune cu durata usufructuluĭ sĕŭ [3]), era necesară pentru fructele naturale propriŭ ḑise saŭ industriale, care, după art. 524, se dobîndesc prin perceperea saŭ deslipirea lor de lucrul care le-a produs, după cum se exprimă art. 480 din Codul italian.

Regula art. 1280 se aplică orĭ-când folosința bărbatuluĭ încetează, fie chiar în cursul primuluĭ an [4]).

Ea se aplică nu numaĭ *în caz de desfacerea căsătorieĭ*, după cum dispun Codul francez și acel italian (art. 1416), saŭ *când sarcinile căsătorieĭ încetează pentru bărbat*, după cum se exprimă textul nostru, ci în toate casurile în care dota urmează a fi restituită. De aceea, am observat, *suprà*

---

hon, *op. cit.*, V, 2698, p. 148. F. Herman, III, art. 1571, No. 7.—*Contrà:* Seriziat, 306, p. 415, 416. Taulier, V, p. 375 urm. Vedĭ și Baudry et Surville, III, 1642, p. 286, care nu acordă bărbatuluĭ dreptul la despăgubire de cât pentru recolta ultimuluĭ an.

1) Dintre toțĭ autorĭĭ, Proudhon este acela care dă cele maĭ multe desvoltărĭ asupra art. 1280. Vedĭ *Tr. des droits d'usufruit, usage personnel et habitation*, V, 2694—2737, p. 143—202 (ed. a 2-a, din 1836).

2) L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vedĭ și *suprà*, p. 221, text și nota 3.

3) Cpr. T. Huc, IV, 500, p. 603.

4) Guillouard, IV, 2157.

p. 464, nota 1, că textul, pentru a fi exact, trebuia să dică: *In casurile când folosința bărbatului încetează*, saŭ: *în casurile când bărbatul este obligat a restitui dota*, etc. [1]).

Această regulă se aplică la toate speciile de fructe: fructe naturale și industriale, fructe produse de imobile saŭ mobile, de și textul nu vorbește de cât de imobile [2]).

Produse periodice.

Ea se aplică, deci, la prăsilă saŭ puiĭ animalelor (*fœtus jumentorum*) (L. unică, § 9, Cod, *De rei uxoriæ actione*, 5. 13 [3]), lâna oilor [4]), etc., pe care legea romană le consideră cu drept cuvînt ca fructe; la produsele periodice care nu se percep în fie-care an, ci numaĭ la câțĭ-va anĭ, precum sunt: pădurile puse în tăere regulată, produsul pescuituluĭ dintr'un iaz, etc. [5]).

---

[1]) Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, text și nota 41.—Cu toate-acestea, art. 1621 din Ante-proiectul de revisuire reproduce, fără nicĭ-o schimbare, art. 1571 din Codul francez.

Codul portughez și spaniol.

[2]) Fructele nedeslipite de lucru și veniturile *tuturor bunurilor dotale*, dice art. 1162 din Codul portughez, se împart între bărbat și femee saŭ moștenitoriĭ lor, în proporție cu timpul cât a ținut căsătoria în ultimul an". Art. 1380 din Codul spaniol dice că împărțeala fructelor și a veniturilor se face conform regulelor stabilite pentru încetarea usufructuluĭ.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 222. Cpr. Guillouard, IV, 2158. Aubry et Rau, V, § 540, p. 633, nota 40. Rodière et Pont, III, 1946. Baudry, III, 439. Baudry et Surville, III, 1642, p. 287. Pand. fr., *Mariage*, II, 11540. Répert. Sirey, *Dot*, 2876. Fuzier-Herman, III, art. 1571, No. 4. Colmet de Santerre, VI, 423 bis II. T. Huc, IX, 500. Troplong, IV, 3674. Arntz, III, 910. Thiry, III, 524, *in fine*. Berriat St. Prix, *op. cit.*, III, 6285.

[4]) „*Non solum autem de fundo, sed etiam de pecore idem dicemus, ut lana ovium, fœtusque pecorum præstaretur*". L. 7, § 9, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 226. „*Et in pluribus annis idem dici potest, ut in silva cædua*". L. 7, § 7, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. Ast-fel, dacă este vorba de o pădure care se exploatează la fie-care dece anĭ, bărbatul care ar fi suportat sarcinile căsătorieĭ timp de 15 anĭ, va avea drept la o tăere întreagă și la jumătatea celeilalte tăerĭ, făcută, saŭ care urmează de acum înainte să fie făcută. Cpr. Baudry, III, 439. Planiol, III, 1650, *in fine*. T. Huc, IX, 500, p. 603. Guillouard, IV, 2158. Laurent, XXIII, 574. Pand. fr., II, 11535. Répert. Sirey, *Dot*, 2889 urm. Marcadé, VI, art. 1571, No. II. F.-Herman, *C. civ. annoté*, III, art. 1571, No. 3. Odier, III, 1407. Tessier, II, p. 172, nota 897. Vigié, III, 613. Griveau,

Impărțeala între bărbat și femee nu va avea însă loc de câte-orĭ nu este vorba de produse periodice asimilate fructelor, după regulele de la usufruct. Ast-fel, în privința pădurilor nesupuse uneĭ tăerĭ regulate și periodice, bărbatul nu va putea cere o parte proporțională din plus valuta dobîndită prin creșterea arborilor în ultimul an a căsătorieĭ, femeea folosindu-se singură de mărirea valoreĭ fondului dotal[1]). Produse neperiodice.

Unĭĭ autorĭ aplică dispoziția art. 1280 numaĭ fructelor care urmează a fi percepute, atribuind în toate casurile pe acele percepute, bărbatuluĭ. Ast-fel, dacă căsătoria n'a ținut de cât o lună, în care bărbatul a perceput o recoltă întreagă, această recoltă ĭĭ va aparține în întregime, avênd drept și la a doue-spre-ḑecea parte din recolta următoare. De asemenea, presupunênd că căsătoria celebrată la 1 Octombre 1902, a fost desfăcută la 2 Octombre 1903, și că în acest timp bărbatul a perceput două recolte, cu-toate-că căsătoria n'a ținut de cât un an și două ḑile, el nu numaĭ că va păstra cele două recolte întregĭ, dar va avea încă drept și la o parte din recolta a treia, pentru cele două ḑile cât a ținut căsătoria peste un an[2]). Aplic. art. 1280 atât la fructele percepute cât și la acele care urmează a fi percepute. Controversă.

Această soluție este însă generalmente respinsă de doctrină, ea fiind atât nerațională, cât și chiar contrară textuluĭ și spiritului art. 1280. In adevĕr, acest text nu distinge între fructele percepute și acele care urmeează a fi percepute. Apoĭ, fructele unuĭ an avênd menirea de a subveni la nevoile proprietaruluĭ până la recolta următoare, nu se poate pricepe cum bărbatul ar putea să păs-

---

Régime dotal, p. 90. Mourlon, III, 438. Rodière et Pont, III, 1940. Colmet de Santerre, VI, 243 bis III. Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, 635, text și nota 45. Proudhon, *op. cit.*, V, 2735 urm., p. 197 urm. Seriziat, 303, p. 413, 414.—Vedĭ însă Troplong, IV, 3675. Massé-Vergé, IV, § 673, p. 259, 260, nota 18, *in fine*.

[1]) Cpr. Guillouard, IV, 2158, *in fine*. Pand. fr., II, 11537. Répert. Sirey, *Dot*, 2892. T. Huc, IX, 500, *in fine*. C. Lyon, D. P. 46. 2. 140. Sirey, 46. 2. 260.

[2]) Seriziat, 302, p. 410, 412. Taulier, *Th. raisonnée du C. civil*, V, p. 372 urm.

treze pentru dînsul recolta unuĭ an întreg, atunci când căsătoria n'ar fi ţinut, de exemplu, de cât o lună, lăsând pe femee saŭ pe moştenitoriĭ sĕĭ fără nicĭ-un mijloc de existenţă pentru restul anuluĭ [1]).

SECŢIUNEA IV

Despre averea parafernală [2]).

Am vĕḑut *suprà*, p. 25, că, sub regimul dotal, bunurile femeeĭ se împart în bunurĭ dotale şi extra-dotale saŭ parafernale. Parafernalitatea nu poate, decĭ, să existe de cât sub regimul dotal [3]).

Această distincţiune între bunurile femeeĭ, pe care o admiteaŭ şi legile noastre anterioare [4]), este împrumutată de la dreptul roman [5]).

Art. 1658 C. Calimach.

„Exoprica saŭ paraferna [6]), ḑice art. 1658 din Codul

---

[1]) Vĕḑĭ în acest din urmă sens : Pand. fr., *Mariage*, II, 11532. Répert. Sirey, *Dot*, 2881. Baudry, III, 437. Duranton, XV, 453. Rodière et Pont, III, 1938. Benoit, II, 197, 198, p. 367 urm. Proudhon, *op. cit.*, V, 2713, 2715. Marcadé, VI, art. 1571, No. 1, p. 104, 105. Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, text şi nota 43.

[2]) Vĕḑĭ asupra acesteĭ materiĭ, pe lângă ceilalţĭ autorĭ obicinuit citaţĭ : Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 1 vol. de 400 pag. (ed. din 1846). Marcadé se mulţumeşte de a reproduce textele, consacrând întregeĭ secţiunĭ numaĭ *cincĭ* rînduri de comentariĭ. Dacă ne-am mărgini şi noĭ la nişte noţiunĭ elementare, am ajunge foarte curând la mult doritul sfîrşit, pe care probabil nu-l vom atinge nicĭ-odată.

[3]) Cpr. Troplong, IV, 3688.

[4]) Vĕḑĭ art. 1658 urm. C. Calimach ; art. 44 urm. partea III, capit. 16, C. Caragea, etc.

[5]) L. 9, § 3, *De jure dotium*, 23. 3 ; L. 31, § 1, Dig., *De donationibus*, 39. 5 ; L. 8, Cod., *De pactis conventis*, 5. 14 ; L. 17, Cod., *De donationibus inter virum et uxorem*, 5. 16. Vĕḑĭ şi Harmenopol, 4, 12, *de paraphernis*.

[6]) Cuvîntul *paraferná* este grecesc (παρὰ φερνῆς, *extra dotem*). Galiĭ numiaŭ bunurile parafernale *peculium*, după cum ne atestă Ulpian (L. 9, § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Vĕḑĭ şi L. 31, § 1, Dig., *De donationibus*, 39. 5. Scriitorul Aulus-Gellius ne arată cu mult înaintea luĭ Ulpinian ce se înţelegea la Romanĭ prin bunurĭ parafernale : „*Quando mulier dotem marito dabat, tum, quæ ex suis bonis retinebat, neque ad virum transmittebat, ea recipere dicebatur : sicuti nunc quoque in venditionibus, quæ excipiuntur neque veneunt*“.

Calimach, se numesc acele lucruri, care femeea afară de zestre le aduce în casă, și care va câștiga în vremea căsătoriei din moștenire, saŭ legatum, saŭ daruri, saŭ prin alte chipuri legiuite“ ; iar Codul Caragea dispune că : „Toată averea mișcătoare saŭ nemișcătoare, câtă are muerea afară din zestrea ei, exoprică se dice“ (art. 44, partea III, capit. 16) [1]). Cod. Caragea.

Art. 1283.—Toată averea femeei care nu este dotală, este parafernală, saŭ avere extra-dotală. (Art. 1234, 1284 urm. C. civ. Art. 1574 C. civ.)

Toate bunurile care nu sunt cuprinse în constituirea de dotă, nici subrogate prin întrebuințare saŭ schimb unor bunuri dotale, sunt deci parafernale, așa că parafernalitatea este regula generală, iar dotalitatea o excepție [2]).

Din definiția pe care legea o dă bunurilor dotale resultă că dacă soții aŭ stipulat regimul dotal, nestipulând nici-o constituire de dotă, toate bunurile femeei sunt parafernale, așa că vom avea un regim dotal fără dotă [3]), soluție care era admisă și la Romani [4]). Regim dotal fără dotă.

In asemenea caz, adopțiunea regimului dotal, sub care toate bunurile femeei sunt parafernale, produce efectele unei separațiuni de bunuri contractuale [5]). De aceea, am

---

[1]) Cpr. Trib. Rîmnicu-Sarat, *Dreptul* din 1898, No. 57. Tot ast-fel se exprimă și art. 1283 din Codul actual :

[2]) Cpr. Planiol, III, 1657. Troplong, I, 144, și IV, 3003. Vedi și *suprà*, p. 24 și 124.

[3]) Guillouard, IV, 1701 și 2167. Répert. Sirey, *Dot*, 2930. Duranton, XV, 336. Rodière Pont, III, 1664. Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 527. Baudry, III, 443. Boileux, *Coment. sur le C. Napoléon*, V, p. 513. Fuzier-Herman, *Le régime dotal sans dot*, Revue pratique, anul 1874, t. 38, p. 530 urm. Jouitou, I, 5, Seriziat, 16, p. 18. Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. I, p. 18.

[4]) L. 1, Cod, *De dotis promissione et nuda pollicitatione*, 5. 11. —In Franța, sub regimul de comunitate, regula este contrară. Sub acest regim, toate bunurile femeei sunt dotale, și ca atare, supuse folosinței bărbatului, afară de casul unei convenții contrare. (Cpr. art. 1530 și 1574 C. fr.)

[5]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 2931. Pand. fr., II, 11623.—Vedi *suprà*, p. 29 și autorii citați p. 124, nota 1, la care trebue să adăogăm : Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 383. Arntz, III, 912. Jouitou, I, 5, și II, 623, etc. Vedi și *suprà*, p. 399.

și susținut că regimul legal saŭ de drept comun nu poate fi altul, în legislația noastră, de cât acel al separațiuneĭ de bunurĭ [1]).

Imobilele cedate femeeĭ în plata unor creanțe dotale.

Din împrejurarea că toată averea femeeĭ care n'a fost constituită dotă este parafernală, resultă că imobilele cedate femeeĭ sub regimul dotal în plata unor creanțe nedotale, sunt parafernale, chiar dacă constituirea de dotă ar cuprinde toate bunurile femeeĭ, acele presente și viitoare [2]).

Art. 794 urm.

De asemenea, dacă presupunem că femeea, în momentul contractuluĭ de căsătorie, era coproprietară în indivisiune asupra unuĭ imobil, care a fost exlus din constituirea dotală, și că acest imobil i-a fost maĭ târdiŭ atribuit în întregimea luĭ, prin împărțeala făcută de un ascendent al sĕŭ (art. 794 urm.), el se consideră ca parafernal saŭ extra-dotal, și în consecință, poate fi ipotecat de femee și urmărit de creditoriĭ sĕĭ [3]).

Dobîndirea de bunurĭ prin donație saŭ legat.

In fine, bunurile dobîndite de femee în timpul căsătorieĭ, prin donațiune saŭ legat, sub condițiune ca ele să nu fie dotale, sunt parafernale, chiar în casul când constituirea de dotă ar cuprinde și bunurile viitoare, pentrucă terțiĭ, fie rude saŭ străinĭ, nu sunt legațĭ prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeeĭ. Art. 1236 oprește, în adevĕr, numaĭ mărirea doteĭ, în timpul căsătorieĭ, nu însă și micșorarea eĭ [4]).

Presumția muciană.

De câte-orĭ femeea dobîndește, cu titlu oneros, avere mobilă saŭ imobilă, orĭ plasează capitaluri, atât bunurile dobîndite cât și banĭĭ sunt proprietatea eĭ și constituesc bunurĭ parafernale, fără ca ea să aibă nevoe de a dovedi originea lor ; căcĭ celebra presumție din dreptul roman, a luĭ *Quintus Mucius Scevola*, admisă și în dreptul nostru anterior [5]), după care tot ce dobîndia femeea în timpul căsătorieĭ era presupus a fi dobîndit cu banĭĭ bărbatuluĭ, dacă ea nu dovedia sorgintea acesteĭ achisițiuni *(unde ha-*

---

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 26 urm.
[2]) Cas. fr. D. P. 92. 1. 531. Pand. Périod. 93. 1. 120. Pand. fr., II, 11628. Vedĭ și *suprà*, p. 157.
[3]) C. Caen, Sirey, 69. 1. 265. Pand. fr., II, 11627.
[4]) Planiol, III, 1502 și 1658. T. Huc, IX, 429.—Chestiunea este însă controversată. Vedĭ *suprà*, p. 145, nota 3, unde se arată autoritățile într'un sens și în altul.
[5]) Vedĭ *suprà*, p. 127, nota 3.

buit), nu mai există în dreptul actual de cât în materie comercială, la caz de faliment al bărbatului (art. 792 urm. C. com. [1]). Şi această soluţie este adevĕrată chiar în privinţa femeilor căsătorite sub legea veche, dacă achisiţiunea a avut loc sub legea actuală [2]).

După rigoarea principiilor, această presumţie nu va mai putea fi admisă astă-dĭ de cât în privinţa achisiţiunilor făcute sub legea veche, de femeĭ căsătorite tot sub acea lege [3]).

Cât pentru bunurile dobîndite sub legea actuală de o femee căsătorită chiar sub legea veche, ele aparţin femeeĭ şi sunt parafernale, dacă bărbatul saŭ moştenitoriĭ sĕĭ nu dovedesc, fie chiar prin simple presumţiĭ de fapt, că ea n'a avut mijloace şi că achisiţiunea făcută de dînsa a fost plătită cu banii bărbatuluĭ. A face asemenea dovadă nu însemnează a reînvia vechia presumţie romană, care numaĭ ca presumţie legală este înlăturată în dreptul actual [4]).

Beneficiile realisate de femeea dotală într'un comerţ autorisat de bărbatul sĕŭ sunt tot parafernale, cel puţin în caz de o constituire de dotă mărginită numaĭ la bunurile presente [5]). Cât pentru casul în care femeea şi-ar fi constituit dotă şi bunurile sale viitoare, chestiunea este foarte controversată [6]). Beneficiile realisate de femee într'un comerţ.

Tot parafernală este şi despăgubirea ce compania de asigurare ar plăti femeeĭ pentru distrugerea prin foc a Despăg. dată de o comp. de asigurare.

[1]) Vedĭ în privinţa textelor din Codul de comerţ, Nacu, III, p. 156 urm. Motivul presumţiuneĭ admise de Codul comercial nu maĭ este de astă-dată înlăturarea orĭ-căreĭ bănueli de câştigurĭ ilicite saŭ necinstite din partea femeeĭ, ci împedecarea fraudeĭ dintre femee şi bărbat, pentru ca acest din urmă să nu-şĭ poată sustrage averea de la creditoriĭ sĕĭ. Vedĭ şi *suprà*, p. 128, nota 4.

[2]) C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1903, No. 23 şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 40 (cu observ. noastră). Vedĭ *suprà*, p. 129, 130.

[3]) Chestiunea este însă controversată. Vedĭ asupra acesteĭ faimoase controverse, *suprà*, p. 127—130 şi t. VII a Coment. noastre, p. 306 urm.

[4]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 847, 2941, şi *Commun. conjugale*, 3321. Cas. fr. D. P. 77. 1. 214. Sirey, 77. 1. 148. Vedĭ autorităţile citate *suprà*, p. 128, nota 5.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 143, 144.—*Contrà*: Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 13, p. 27 urm.

[6]) Vedĭ *suprà*, p. 144, 145.

unuĭ imobil dotal, de și chestiunea este și de astă-dată controversată [1]).

Bunurile reservate de femee conform art. 1242.

Clausa prin care femeea și-ar fi reservat, pe fie-care an, conform ultimuluĭ alineat al art. 1242, o parte din veniturile sale, nu rădică însă acestor venituri caracterul lor de dotalitate, și nu le face parafernale, de-oare-ce primirea lor de cătră femee nu le schimbă menirea ce ele aŭ de a fi întrebuințate la susținerea sarcinilor căsătorieĭ [2]).

Caracterul distinctiv al bunurilor parafernale.

Ceea ce distinge bunurile parafernale de acele dotale este, pe de o parte, că ele se administrează de femee care are și folosința lor, iar pe de alta, că ele pot fi înstrăinate de dînsa, cu autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justițieĭ (art. 1285).

Administrația, folosința și alienabilitatea bunurilor parafernale.

Art. 1285.—Femeea are administrarea și folosința avereĭ sale parafernale. Ea nu poate aliena acea avere, nicĭ a sta în judecată pentru dînsa, de cât cu autorisațiunea bărbatuluĭ, saŭ, la caz de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecățeĭ. (Art. 197, 199, 201, 1265, 1284 C. civ. Art. 1576 C. fr.)

1° Administrația avereĭ parafernale.

Dreptul roman.

La Romanĭ, femeea avea asupra bunurilor parafernale drepturile cele maĭ întinse. Ea putea, fără concursul bărbatuluĭ, să le administreze, să exercite acțiunile privitoare la ele, și să le înstrăineze atât cu titlu oneros cât și cu titlu gratuit [3]).

Codul Calimach și Caragea.

Această soluție, admisă și de vechea jurisprudență franceză, trecuse și în dreptul nostru anterior: „Femeea are neîngrădită proprietate asupra exopriceĭ eĭ, dice art. 1659 din Codul Calimach; așa dar poate să dispozeze slo-

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 143, nota 2 și 161.
[2]) Vedĭ *suprà*, p. 218, 219.
[3]) „*Hac lege decernimus, ut vir in his rebus quas extra dotem mulier habet, quas, Græci paraphernam dicunt, nullam, uxore prohibente, habeat communionem, nec aliquam ei necessitatem imponat*". L. 8, *ab initio*, Cod, *De pactis conventis tam super dote*, etc., 5. 14. Și această lege adaogă, în partea sa finală: „*Nullo modo, muliere prohibente, virum in paraphernis se volumus immiscere*".

bod după a ei voință și plăcere în viață, și prin voința cea de pe urmă"; și art. 1660 din același Cod adaogă: „Bărbatul nu are nici-o putere asupra exopriceĭ femeeĭ, fără învoirea eĭ". Tot cam ast-fel se exprimă și Codul Caragea,: „Câtă exoprică *știută* [1]) bărbatuluĭ are muerea, toată ca niște lucrurĭ ale sale o stăpânește ea desevîrșit, și este volnică să facă cu dînsa ce va vrea, adecă: s'o închirieze, s'o zălogească, s'o împrumute și s'o dăruiască" (art. 46, partea III, capit. 16).

Dreptul actual.

Astă-dĭ, după art. 1285, femeea are numaĭ administrația și folosința paraferneĭ saŭ exopriceĭ sale, și aceasta chiar în casul când contractul de căsătorie ar fi stipulat o societate de achisițiunĭ (art. 1287 urm. [2]).

Femeea nu poate însă să dispue de dînsa, nicĭ să stea în judecată în procesele privitoare la ea, fără autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justițieĭ [3]).

Cu alte cuvinte, în această din urmă privință, se aplică în totul dreptul comun (art. 197, 199, 201 [4]).

Art. 16 C. com.

Numaĭ femeea autorisată a face comerț are o capacitate neîngrădită, în privința bunurilor sale parafernale (art. 16 C. com.).

Dreptul de folosință și administrație al femeeĭ.

Femeea are folosința avereĭ sale parafernale, ḑice art. 1285. Asupra acestuĭ drept nu avem nici-o observație de făcut. Dreptul de folosință cuprinde pe acel de a percepe fructele și de a dispune de ele. Avem, de asemenea,

---

[1]) Legea ḑice câtă exoprică e *știută* bărbatuluĭ, pentru-că aceea neștiută luĭ, se consideră ca a sa proprie (art. 45 *loco cit.*), în basa presumțieĭ muciane. Vedĭ *suprà*, p. 127, nota 3.

[2]) Vedĭ Répert. Sirey, *Dot*, 2954 nom.—Femeea poate însă, în toate casurile, să confere, prin contractul de căsătorie, bărbatuluĭ, administrația bunurilor sale parafernale (art. 1286), reservându-și numaĭ folosința lor, saŭ *vice-versa*, să-și reserve administrația, conferind folosința bărbatuluĭ. (Cpr. art. 1580 C. fr.). „Femeea poate, ḑice art. 1661 din Codul Calimach, să lase bărbatuluĭ sĕŭ numaĭ ocârmuirea exopriceĭ, păstrându-și întrebuințarea rodurilor și a veniturilor, orĭ să lase și această întrebuințare în mâna luĭ". S'ar putea chiar în mod valid stipula că femeea nu va putea să-și închirieze imobilele sale parafernale saŭ să primească restituirea unuĭ capital, fără asistența și consimțimîntul bărbatuluĭ sĕŭ. Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 2956.

Art. 1661 C. Calimach.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 392 urm. și p. 411.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 392—394.

puțin de dis asupra dreptului de administrație al femeeĭ, pentru-că capacitatea eĭ, în această privință, se regulează după principiile care cârmuesc pe femeea separată de bunurĭ (art. 1265) [1]).

Actele pe care femeea le poate face singură.

Ast-fel, femeea va putea să închirieze saŭ să arendeze bunurile sale parafernale, se înțelege pe un period cel mult de cincĭ anĭ; să cultive saŭ să facă a se cultiva fondurile sale; să-și primească capitalurile sale mobiliare; să-și perceapă fructele și dobîndile; să șteargă o ipotecă [2]); să vîndă recoltele sale și mobilele supuse stricăciunei *(quæ tempore depereunt)* (cpr. art. 707) [3]); să-și dea capitalurile sale parafernale cu dobîndă; să facă toate actele conservatoriĭ, etc. [4]).

---

[1]) Guillouard, IV, 2176. Troplong, IV, 3691. Thiry, III, 527. Marcadé, VI, art. 1574, p. 107. Aubry et Rau, V, § 541, p. 639. Odier, III, 1448. Seriziat, 325, p. 438 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 2958 urm. Pand. fr., II, 11665 urm. Jouitou, I, 5. Vedĭ și *suprà*, p. 382 urm.

Ștergerea unei ipotecĭ. Controversă.

[2]) Uniĭ autorĭ contestă, însă fără cuvînt, dreptul femeeĭ de a procede singură la radiarea unei ipotecĭ, pentru-că asemenea radiare ar constitui o înstrăinare, pe care femeea n'o poate face fără autorisarea bărbatuluĭ. Cpr. în acest din urmă sens: Odier, III, 1452. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 20, p. 38 urm.

[3]) Cpr. Odier, III, 1450. Benoit, *op. cit.*, 21, p. 43 urm. Vedĭ și *infrà*, p. 488.

Acelașĭ drept și aceeașĭ *obligație* o are și epitropul (cpr. art. 304 C. Calimach; art. 18, capit. 28, C. Andr. Donicĭ; art. 3 Cod. Ipsilant, capit. *Pentru epitropĭ*; art. 7 C. Caragea, *Pentru obștească epitropie*; Regul. organic, anexa No. 5, capit. VIII, etc.). Vedĭ t. II a Comentariilor noastre, p. 160 urm.

[4]) Vedĭ Troplong, IV, 3691. Répert. Sirey, *Dot*, 2959 urm. Pand. fr., II, 11666 urm.—Femeea nu poate însă, fără autorisare, să-și angajeze veniturile sale viitoare (Répert. Sirey, *v° cit.*, 2971), nicĭ să primească o donațiune, chiar dacă in actul de danie s'ar prevedea că averea dăruită să fie parafernală; pentru-că art. 199 C. civ. o oprește de a dobîndi avere cu titlu oneros saŭ *gratuit*, fără autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justițieĭ (art. 201). Répert. Sirey, *Dot*, 2972. Benoit, *op. cit.*, 28, p. 70 urm. Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 125.—S'a decis însă că autorisarea bărbatuluĭ poate să fie posterioară acceptăreĭ donațiuneĭ de către femee. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1877, p. 305.—Femeea nu va putea dobîndi nicĭ mobile, nicĭ imobile, chiar cu banĭ pe șin, dacă achisiția întrece limitele unuĭ act de administrație. Guillouard, IV, 2176, *in fine*.

Ea poate, de asemenea, ca și femeea separată de bunurĭ, să-și înstrăineze mobilele sale parafernale și să le oblige în limitele dreptuluĭ de administrație ce-ĭ dă legea [1]).

Se poate întâmpla ca femeea să administreze însă-și averea sa parafernală, saŭ să însărcineze cu această administrație pe un terțiŭ, orĭ pe bărbatul eĭ [2]). Cele de mai multe orĭ bărbatul va fi acela care va fi însărcinat cu administrația paraferneĭ femeeĭ. In asemenea caz, bărbatul fiind un mandatar, se înțelege că el este supus tuturor îndatoririlor, pe care legea le impune mandatarilor în genere (art. 1539), și nu maĭ era nevoe de nicĭ-o dispositie în această privință. Cu-toate-acestea, art. 1286, spunênd un lucru de prisos, care resultă din principiile de la mandat, se exprimă în termenii următorĭ:

Casul când bărbatul administrează paraferna femeeĭ.

Art. 1286.—Dacă femeea dă bărbatuluĭ sĕŭ procurațiune ca să administreze averea parafernală [3]), bărbatul va avea către femeea sa toate obligațiunile unuĭ mandatar. (Art. 1539 urm. C. civ. Art. 1577 C. fr.)

---

[1]) Pand. fr., II, 11677. Cpr. și Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1889, p. 308. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1889, No. 3. Guillouard, IV, 2176, *in fine*. Vedĭ și *suprà*, p. 394 urm. și 410.

[2]) După art. 1660 din Codul Calimach, exista o presumție de mandat când femeea nu se împotrivia actelor făcute de bărbat. Mandatul femeeĭ ar putea și astă-dĭ fi tacit (art. 1533 C. civ.). Cpr. art. 1578 din Codul fr., care lasă a se presupune un asemenea mandat tacit. Vedĭ C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1891, No. 18 și din 1885, No. 47, p. 374. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 44. In cât privește dovedirea mandatuluĭ, vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 319, nota și t. VII, p. 250, nota 3. Cpr. Répert. Sirey, *Mandat*, 264 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 359 urm. Baudry et Wahl, *Mandat*, 501 urm. Guillouard, *Mandat*, 61 urm. P. Pont. *Petits contrats*, I (t. VIII), 871 urm. T. Huc, XII, 16. Planiol, II, 2242.

[3]) Textul conrespundĕtor italian (1428) și acel fr. (1577) adaogă: „cu sarcina de a-ĭ da socoteală de venitурĭ" *(avec charge de lui rendre compte des fruits)*; de unde resultă că, în Codul fr. și în acel italian, de câte-orĭ mandatul dat bărbatuluĭ nu prevede obligația de a da socoteală de venitурĭ, el nu este supus acesteĭ îndatoririĭ, femeea fiind presupusă a fi împuternicit pe bărbat a întrebuința veniturile paraferneĭ la trebuințile caseĭ, saŭ chiar la nevoile sale personale (cpr. Troplong, IV, 3707; Odier, III, 1482), dacă ea nu l-a obligat anume la darea socotelilor, ceea ce ea este liberă să facă. (Cpr. C. Metz, D. P. 59. 2. 130. Sirey, 59. 2. 49). Această gravă derogare de la principiile mandatu- Deoseb. de la Codul fr.

Bărbatul, mandatar al femeeĭ sale, va trebui deci să-şi mărginească actele în limitele mandatuluĭ sĕŭ (art. 1537) [1]; să dea socoteală de tot ceea ce a primit în numele femeeĭ (art. 1541) [2], fiind responsabil după principiile de la mandat (art. 1540). „Dacă muerea va da exoprica eĭ în mânile bărbatuluĭ ca s'o cârmuiască, ḑice Codul Caragea (art. 47, partea III, capit. 16), trebue bărbatul să îngrijească de ea ca de însi-şĭ lucrurile sale; iar de nu, orĭ-ce i se va întâmpla din nepurtarea luĭ de grijă saŭ din vicleşug, este dator".

Cod. Caragea.

Revocarea mandatuluĭ.

Dacă femeea a dat mandat bărbatuluĭ sĕŭ în timpul căsătorieĭ, nicĭ un principiŭ nu se opune la revocarea acestuĭ mandat (art. 1552, 1°, 1553) [3].

Art. 1664 C. Calimach.

„Dacă ocârmuind bărbatul exoprica, se vădeşte primejdie, ḑice art. 1664 din Codul Calimach, poate femeea

---

luĭ, după care mandatarul trebue să dea socoteală (art. 1541), n'a fost admisă de legiuitorul nostru; aşa că, la noĭ, un mandat pur şi simplu dat de femee bărbatuluĭ sĕŭ, nu-l scuteşte de obligaţia dăreĭ socotelilor. Dacă femeea voeşte ca bărbatul să întrebuinţeze toate veniturile paraferneĭ saŭ numaĭ o parte din ele la trebuinţile luĭ personale, ea n'are de cât s'o spună anume; căcĭ, dacă n'a spus-o, bărbatul va da socoteală ca orĭ-ce mandatar în genere.

[1]) «*Sin autem mandatum susceperit, licet maritus sit, id solum exequi debet, quod procuratio emissa præscripserit*». (L. 21, *in fine*, Cod, *De procuratoribus*, 2. 13).

[2]) Cpr. Trib. Ilfov şi C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1884, No. 44; din 1891, No. 18.—Veḑĭ însă C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1891, No. 56. Cpr. şi Cas. rom. Bulet, S-a 1, 1885, ultimul considerent, p. 520.

[3]) Pentru a revoca mandatul dat bărbatuluĭ, femeea nu are nevoe de autorisarea acestuĭ din urmă, fiind-că revocarea, ca şi constituirea mandatuluĭ, este un act de administraţie, iar nu de înstrăinare. Cpr. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, III, 2708. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 138.—Nu este suficient ca femeea să declare mandatul bărbatuluĭ revocat, ci maĭ trebue încă să notifice acestuĭ din urmă revocarea. Această notificare nu va putea însă fi opusă terţiilor de bună-credinţă, cari ar fi contractat cu bărbatul, în necunoştinţa revocăreĭ mandatuluĭ sĕŭ (art. 1554, 1557). Revocarea n'are nevoe de a fi expresă, ea putându-se deduce şi din împrejurărĭ (Benoit, *op. cit.*, 139 urm). Terţiĭ încetează de a fi de bună-credinţă prin cunoştinţa ce eĭ aŭ de revocarea mandatuluĭ, chiar dacă această revocare n'ar fi fost încă notificată mandatarului. Bellot, *loco cit.*, 2711. Benoit, *op. cit.*, 150.

să iea iară-şĭ ocîrmuirea eĭ, de şi i-ar fi lăsat-o maĭ înainte de apururea".

Dacă mandatul a fost dat bărbatuluĭ prin însu-şĭ contractul de căsătorie, el este irevocabil, pentru-că convenţia matrimonială nu poate fi schimbată în urma celebrăreĭ căsătorieĭ [1]). (Vedĭ *suprà* p. 87 urm.) Femeea, la caz de rea administraţie din partea bărbatuluĭ, nu va putea cere de cât separaţia de patrimoniĭ. Este adevĕrat că art. 1256, care îĭ conferă acest drept, nu vorbeşte de cât de *dotă*; însă acest cuvînt trebueşte interpretat *lato sensu*. El cuprinde nu numaĭ dota propriŭ ḑisă, dar încă toate bunurile a căror administraţie a fost încredinţată bărbatuluĭ în virtutea uneĭ convenţiĭ matrimoniale [2]). Casul când mandatul a fost conferit prin contractul de căsătorie.

La revocarea mandatuluĭ, la separaţia de patrimoniĭ, saŭ la desfacerea căsătorieĭ, bărbatul va da socoteală nu numaĭ de veniturile ce a încasat, deducêndu-se partea contributorie a femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ (art. 1284), dar şi de capitalurile parafernale care ar fi în mânile luĭ [3]). „Când bărbatul va întoarce muereĭ saŭ moştenitorilor eĭ, Codul Caragea, ḑice Codul Caragea (art. 48, partea III, capit. 16), dator este să întoarcă şi toată exoprica, afară numaĭ din câte a vîndut ea, orĭ a dăruit, orĭ s'a stricat, nu din neîngrijirea saŭ vicleşugul luĭ, ci din pricina vremeĭ, orĭ din altă întâmplare neapărată". Art. 1668 din Codul Calimach are, în această privinţă, următoarea dispoşiţie: „După deslegarea cununieĭ, cere femeea saŭ moştenitoriĭ eĭ exoprica eĭ cu jalbă de împuternicire saŭ de deposit" [4]). Codul Caragea. Art. 1668 C. Calimach.

Bărbatul avea asupra exopriceĭ drepturile şi îndatoririle unuĭ mandatar, când primise asupră-şi ocârmuirea eĭ cu învoirea femeeĭ, iar acelea ale unuĭ depositar, când exoprica fusese adusă în casa bărbatuluĭ, fără a i se trăda însă şi ocârmuirea (art. 1666 C. Calimach). Art. 1666 Cod. Calimach.

---

[1]) Cpr. Troplong, IV, 3712. Odier, III, 1479. Boileux, *op. cit.*, V, p. 519. Benoit, *op. cit.*, 135, p. 247.

[2]) Boileux, *op. cit.*, V, p. 519, 520. Troplong, IV, 3712. Benoit, *op. cit.*, 136. Taulier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 386.—*Contrà*: Odier, III, 1479, p. 412.

[3]) Cpr. C. Iaşĭ şi Bucureştĭ, *Dreptul* din 1885, No. 54, şi din 1891, No. 18.

[4]) Câtimea exopriceĭ se dovedia prin un inventar iscălit de bărbat şi încredinţat de marturĭ vrednicĭ de credinţă (art. 1663 C. Calimach).—Curtea din Iaşĭ a decis că existenţa avereĭ parafernale poate fi dovedită şi prin deferirea jurămîntuluĭ decisor. *Dreptul* din 1885, No. 54. Art. 1663 Cod. Calimach.

Casul în care mandatul dat, bărbatului, ar fi tacit.

Până acum am presupus casul unui mandat expres dat de femee, bărbatului, fie prin contractul de căsătorie, fie în timpul căsătoriei. Se poate însă întâmpla ca femeea să dea un mandat tacit bărbatului ei de a-i administra paraferna sa, subsemnând, de exemplu, acte de administrație alăturea cu dînsul, mandat pe care-l presupune atât art. 1660 din Codul Calimach (vedi *suprà*, p. 481, nota 2)[1], cât și art. 1578 din Codul francez. Acest din urmă text dispune că, în asemenea caz, bărbatul nu este ținut a restitui de cât fructele existente, iar nu și acele consumate până în momentul restituirei, pe care bărbatul este presupus a le fi întrebuințat, cu consimțimîntul femeei, la nevoile casnice. In dreptul nostru, acest text fiind eliminat, bărbatul va restitui toate fructele existente în momentul restituirei, deducênd însă și de astă-dată partea contributorie a femeei la nevoile casnice (art. 1284)[2].

Casul în care bărbatul s'ar fi folosit de paraferna femeei în contra voinței sale.

Ultima ipotesă prevĕdută de art. 1579 din Codul fr., este aceea în care bărbatul s'ar fi folosit de bunurile parafernale ale femeei, în contra voinței ei *(malgré l'opposition constatée de la femme)*[3]. Pentru un asemenea caz, acest text, eliminat de legiuitorul nostru, considerând pe bărbat ca un posesor de rea credință, dispune că el trebue să restitue atât fructele existente cât și acele consumate. Aceeași soluție este, de bună samă, admisibilă și la noi, cu atât mai mult cu cât am admis-o și în casul unui simplu mandat tacit din partea femeei.

Casul prevĕdut de art. 1580 C. fr.

In fine, art. 1580 din Codul fr., iarăși eliminat de legiuitorul nostru, aplicând averei parafernale ceea ce art. 1243 dice în privința bunurilor dotale, dispune că bărba-

---

Art. 1665 C. Calimach.

[1]) Codul Calimach, pe lângă mandatul ce femeea putea să dea bărbatului, mai permitea încă acestui din urmă, prin art. 1665 de a cere ca ocârmuirea exopriceĭ să fie încredințată orĭ luĭ, orĭ uneĭ a treia persoane, atunci când femeea nu era destoinică de a o administra însă-și, saŭ o întrebuința rĕŭ. In orĭ-ce caz, rodurile și veniturile exopriceĭ trebuiaŭ să fie întrebuințate în folosul femeeĭ și a familieĭ eĭ.

[2]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 44.

[3]) Opositia femeeĭ nu are nevoe, în Franța, de a fi făcută prin un act judiciar, ea putênd să resulte din orĭ-ce probă scrisă care denotă resistența eĭ și usurparea bărbatului. Arntz, III, 913. Troplong, IV, 3714. Benoit, *op. cit.*, 225, p. 364 urm. Odier, III, 1493. Cas. fr. D. P. 62. 1. 367.—*Contrà*: Toullier, D, VII, partea II, 364. Cubain, *Droit des femmes*, 463, p. 278.

tul care se foloseşte de bunurile parafernale ale femeeĭ este ţinut de toate obligaţiile usufructuaruluĭ. Acest principiŭ este aplicabil şi la noi, în basa regulelor generale, de şi art. 1580 a fost eliminat. Aceasta nu însemnează însă că bărbatul este obligat a face inventar şi a da cauţiune (art. 540, 541), ci numaĭ că trebue să se folosească ca un bun proprietar [1]).

Cheltuelile de cultură făcute de bărbat.

Bărbatul nu are dreptul a fi despăgubit de cheltuelile de cultură şi arătură. El nu are drept la nicĭ-o despăgubire, chiar dacă n'ar fi cules recolta pregătită de dînsul [2]).

Cheltuelĭ voluptuoare.

Aceeaşĭ soluţie este admisibilă şi în privinţa cheltuelilor voluptuoare [3]).

Cheltuelĭ necesare şi utile.

In cât priveşte însă impensele necesare, el are dreptul la o despăgubire integrală, iar în privinţa acelor utile, numaĭ până la concurenţa plus-valuteĭ fondului parafernal [4]).

Aplic. art. 1088.

In fine, bărbatul nu datoreşte dobîndă pentru ceea ce femeea parafernală are de primit de la dînsul de cât din ḑiua cereriĭ femeeĭ saŭ a moştenitorilor sĕĭ (art. 1088), pentru-că art. 1278 nu se aplică de cât bunurilor dotale [5]).

Instr. bunurilor parafernale fără mandat.

Dacă bărbatul a înstrăinat fără mandat bunul parafernal al femeeĭ, aceasta are o acţiune contra terţiilor detentorĭ, pentru-că s'a vîndut lucrul eĭ, şi această acţiune ea o va putea exercita chiar în timpul căsătorieĭ, bine înţeles, cu autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justiţieĭ [6]).

Art. 1662 C. Calimach.

Bărbatul nu poate, decĭ, fără un mandat expres, să înstrăineze exoprica femeeĭ. Art. 1662 din Codul Calimach este formal în această privinţă. „Bărbatul nu are voe, ḑice acest text, *să cheltuiască saŭ să înstrăineze exoprica femeeĭ*, fără înscris şi de marturĭ încredinţată învo-

[1]) T. Huc, IX, 505. Répert. Sirey, *Dot*, 3001. Boileux, V, p. 523.

[2]) T. Huc, IX, 505. Guilloaurd, IV, 2188. Répert. Sirey, *Dot*, 3005 urm. C. Grenoble, Sirey, 32. 2. 61.

[3]) Répert. Sirey, *Dot*, 3007. Guillouard, IV, 2188.—Veḑĭ însă C. Aix, Sirey, 75. 2. 42. Veḑĭ şi *suprà*, p. 443.

[4]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 52. T. Huc, IX, 505. Répert. Sirey, *Dot*, 3008 urm. Guillouard, IV, 2189. Veḑĭ şi *suprà*, p. 443 (în privinţa îmbunătăţirilor aduse fondului dotal).—Veḑĭ însă Cas. fr. Sirey, 81. 1. 76.

[5]) T. Huc, IX, 505, *in fine*. Guillouard, IV, 2194. Répert. Sirey, *Dot*, 3093. C. Limoges, Sirey, 35. 2. 103 şi Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 4267, nota 3. Veḑĭ şi *suprà*, p. 466.

[6]) Troplong, IV, 3717. Odier, III, 1499. Répert. Sirey, *Dot*, 3054, 3090.

irea ei, fiind ea în vîrstă legiuită". Aceasta ne aduce a vorbi de înstrăinarea bunurilor parafernale.

2° Înstrăinarea bunurilor parafernale.—Acțiuni în justiție.

Bunurile parafernale, fie aduse de femee la căsătoria sa, fie dobîndite de dînsa mai tîrdiu prin moștenire, donațiune, saŭ din propriile sale economii [1]), sunt în principiŭ alienabile (art. 1285). Ele pot deci fi urmărite de creditorii femeei fie anteriori, fie din timpul căsătoriei [2]). Ele pot, de asemenea, fi înstrăinate, de bărbat în basa unui mandat special (art. 1536) și de femee, cu autorisarea bărbatului, saŭ a justiției (art. 1285) [3]).

[1]) Cpr. Rodière et Pont, III, 2002. Pand. fr., *Mariage*, II, 11693 urm.

[2]) Cpr. Répert. Sirey, *Dot*, 3050, 3051. Pand. fr., *Mariage*, II, 11728 urm. Rodière et Pont, III, 2007 urm.—Creditorii bărbatului nu pot însă urmări veniturile acestor bunuri, pentru-că ele aparțin tot femeei (art. 1285). Cas. rom. Bulet. 1893, p. 541.

Autoris. bărbatului. [3]) Autorisarea dată de bărbat, femeei, de a înstrăina un bun parafernal, cuprinde în sine autorisarea de a primi și prețul acestei înstrăinări. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1880, p. 205.—Autorisarea bărbatului poate fi și tacită și să resulte din concursul dat de bărbat la actul de înstrăinare (art. 199). Cpr. Trib. Covurluiŭ, *C. judiciar* din 1897, No. 26. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1885, p. 513. Autorisarea tacită nu poate însă să resulte din simpla cunoștință a înstrăinărei, pe care o avea bărbatul. C. București, *Dreptul* din 1889, No. 3. T. Huc, II, 951. Planiol, III, 284. Mai mult încă, femeea s'ar socoti neautorisată, cu-toate-că ea ar fi fost sfătuită și îndemnată de bărbat la înstrăinare, dacă el n'a luat parte la această înstrăinare. Mourlon, I, 795. Vedi și t. I, partea II a Coment. noastre, p. 110 urm.—Autorisarea bărbatului, când este scrisă, nu are nevoe de a fi autentică. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1875, p. 373. Marcadé, I, 735. T. Huc, IX, 250. Planiol, III, 283. Beudant, *Cours de dr. civ.*, I, 328. Laurent, III, 119. Baudry, I, 636. Répert. Sirey, *Autoris. de femme mariée*, 382. Demolombe, IV, 194.—Autorisarea bărbatului trebue să fie specială pentru fie-care act de înstrăinare. C. București, *Dreptul* din 1888, No. 3.

Autoris. justiției. Autorisarea bărbatului poate fi înlocuită prin aceea a justiției, însă numai după ce bărbatul a fost interpelat de a-i da o asemenea autorisare (art. 624 urm. Pr. civ.) (cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1890, No. 43), și numai după ce el refusă autorisarea sa fără nici-o causă bine-cuvîntată. Cas. rom. Bulet. 1867, p. 414. Vedi asupra casuri-

Femeea ar putea, ce e dreptul, să le declare inalienabile, în basa libertăţeĭ convenţiilor matrimoniale [1]), însă asemenea clausă nu va fi în genere oposabilă terţiilor, ea fiind obligatorie numaĭ pentru bărbat [2]).

Clausa pură şi simplă de inalienabilitate a bunurilor parafernale va fi, de bună-samă, foarte rară. Cele de maĭ multe orĭ femeea va stipula că bunurile eĭ parafernale nu vor putea fi înstrăinate de cât sub condiţia de a se întrebuinţa preţul lor. Stipularea întrebuinţăreĭ preţuluĭ bunurilor parafernale.

O asemenea clausă nu numaĭ că nu va imprima bunurilor parafernale caracterul dotalităţeĭ, dar admiţênd încă că ea ar fi destul de precisă spre a fi oposabilă terţiilor, înstrăinarea făcută fără îndeplinirea întrebuinţăreĭ prescrise n'ar fi nulă, ci numaĭ plata; aşa că terţiul va fi silit să plătească din noŭ preţul achisiţiuneĭ sale [3]).

---

lor în care femeea poate în genere să recurgă la autorisarea justiţieĭ, t. I, partea II a Coment. noastre, p. 120 urm. Répert. Sirey, *Autoris. de femme mariée*, 229 urm.

[1]) Validitatea uneĭ asemenea clause nu sufere nicĭ-o îndoială, femeea putênd să aĭbă interes la conservarea bunurilor sale parafernale ca şi acelor dotale. Aceste bunurĭ nu vor fi, în asemenea caz, alienabile, de cât în casurile în care şi bunurile dotale pot fi înstrăinate. Bărbatul ne avênd însă folosinţa bunurilor parafernale, ele vor putea fi urmărite de creditoriĭ femeeĭ anterioriĭ căsătorieĭ. Rodière et Pont, III, 2023. Répert. Sirey, *Dot*, 3043.

Inalienabilitatea bunurilor parafernale nu poate resulta de cât din o clausă precisă. Ea n'ar putea fi dedusă din condiţia de întrebuinţare impusă prin contractul matrimonial. Rodière et Pont, III, 2024.

S'a decis, cu drept cuvînt, că şi dota mobiliară poate fi declarată inalienabilă. Cas. rom. *C. judiciar* din 1904, No. 12. Veḑi şi *suprà*, p. 337, text şi nota 3.—*Contrà*: Trib. Ilfov (sentinţă casată), *C. judiciar*, *loco cit.*

[2]) Guillouard, IV, 1275. Aubry et Rau, V, § 541, p. 639. Pand. fr., II, 11660 urm. Répert., Sirey, *Dot*, 3042 urm.—Veḑi însă Benoit, *op. cit.*, 9, p. 18, 19, după care bunurile parafernale, declarate inalienabile ar deveni dotale. Veḑi şi Rolland de Villargues, Répert, v° *Paraphernaux*, § 1, No. 7. Această din urmă soluţie este însă inadmisibilă, pentru-că, după cum ştim, inalienabilitatea nefiind de esenţa regimuluĭ dotal (art. 1252), stipularea eĭ nu este suficientă spre a suprima caracterul dotalităţeĭ bunurilor care aŭ fost declarate inalienabile. Cpr. Répert, Sirey, *Dot*, 3042.

[3]) Guillouard, IV, 2175. T. Huc, IX, 504. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 639. Répert. Sirey, *Dot*, 3047. Pand. fr., II, 1662.

Aplic. art. 1267.

Din analogia care există între femeea dotală cu privire la bunurile sale parafernale, și acea separată de bunuri, se deduce cu drept cuvînt că art. 1267, care determină casurile în care bărbatul este responsabil pentru lipsa de întrebuințare saŭ de reîntrebuințare, se aplică la cea dintăi ca și la cea de a doua [1]).

Deoseb. de redact. de la Codul fr.

Cu-toate-că femeea are, după art. 1285, nevoe de autorisarea bărbatuluĭ saŭ a justițieĭ, pentru a putea înstrăina *averea* sa parafernală, se admite însă în Franța, că ea poate să-și reserve, prin contractul matrimonial, dreptul de a înstrăina mobilele sale parafernale fără nicĭ-o autorisare, asemenea clausă ne fiind nulă de cât în privința *imobilelor* (argument din art. 1538, eliminat de legiuitorul nostru) [2]). Soluția contrară ne pare singură juridică în legislația noastră ; căcĭ, pe lângă că nu avem textele pe care se întemeează sistemul opus, apoĭ art. 1285 nu distinge între mobile și imobile, iar pe de altă parte, asemenea clausă ar vătăma drepturile bărbatuluĭ de cap al familieĭ și al asociațiuneĭ conjugale (art. 1224). Dacă femeea ar putea să-și reserve dreptul de a dispune de mobilele sale, nimic n'ar împedica-o de a-și reserva asemenea drept și în privința imobilelor, și cu chipul acesta ea s'ar sustrage de sub autoritatea bărbatuluĭ, ne maĭ fiind supusă nicĭ-unuĭ control [3]).

Înstrăinările ce femeea poate să facă singură.

Femeea parafernală nu va putea, decĭ, singură să facă, precum am vĕdut, de cât acele înstrăinărĭ care se consideră ca acte de administrație. Ast-fel, ea ar putea, fără nicĭ-o autorisare, să-și vîndă recoltele și obiectele supuse stricăciuneĭ, să facă vînzările și cumpărăturile necesare la folosința și întreținerea bunurilor sale. In cât privește însă capitalurile sale, ea nu poate contracta nicĭ-o înstrăinare și nicĭ-o obligație, fără autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justițieĭ [4]).

Darea unuĭ mandat, bărbatuluĭ.

Femeea are nevoe de autorisare nu numaĭ pentru a-și înstrăina însă-și bunurile sale parafernale, dar încă și pentru a da un mandat, fie chiar bărbatuluĭ sĕŭ, în scop

---

Cas. fr. D. P. 57. 1. 207. Sirey, 57. 1. 575. D. P. 58. 1. 371. Sirey, 59. 1. 19.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 399, text și nota 3, unde se arată controversa.

[2]) Rodière et Pont, III, 2006, 2025. Pand. fr., II, 11679.

[3]) Cpr. Benoit, *op. cit.*, 21, p. 43 urm. Odier, III, 1449.

[4]) Cpr. Odier, III, 1450. Vedĭ și *suprà*, p. 480.

de a realisa această înstrăinare. Autorisarea ce bărbatul ar da mai în urmă prin facerea înstrăinărilor prevĕdute prin mandat, n'ar valida acest mandat, care din capul locului era nul[1]).

Dispoșiția care statornicește incapacitatea femeeĭ mă- Drept internațional. Statut personal.
ritate fiind necontestat o lege de statut personal [2]), urmă-
rește pe femeea română pretutindeni, așa că ea va avea
nevoe, conform legeĭ române, de autorisare, chiar dacă s'ar
afla într'o țară în care femeea este recunoscută pe de-
plin capabilă.

Și *vice-versa*, femeea capabilă după legea sa perso-
nală, va putea înstrăina, fără nicĭ-o autorisare, bunurile sale
în România [3]). Acest principiŭ a fost susținut și de

[1]) Cas. fr. Sirey, 64. 1. 224. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1891, p. 1123. Cpr. Pand. fr., II, 11697.—*Contrà* : C. Chambéry, Sirey, 61. 2. 282 (decisie casată).

[2]) Vedĭ Aubry et Rau, I, § 31, p. 135, nota 10 (ed. a 5-a). Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, II, 2406 (ed. a 2-a). Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 505 urm. Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, 258, p. 520 (ed. a 3-a). Laurent, *Dr. civil internat.*, V, 61 urm. P. Fiore, *Diritto internazionale privato* (ed. ital. din 1874), 158, p. 129. Vedĭ și alte autorități citate în adnotația ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 27, p. 227, nota 12.

[3]) Vedĭ autoritățile citate în adnotația noastră din *Dreptul loco cit.*—*Contrà* : Merlin, care a revenit asupra opiniuneĭ ce susținuse înainte (vedĭ p. 490, nota 2). Merlin susține în această a doua a sa părere, că autorisarea bărbatuluĭ fiind de ordine publică și interesând bunele moravurĭ, femeea măritată care, după legea eĭ personală, ar fi capabilă, n'ar putea să invoace această lege într'o țară, ca a noastră, în care incapacitatea ar fi legea comună. Legea femeeĭ, în această teorie, va trebui să cedeze înaintea legeĭ teritoriale. Această soluție este inadmisibilă, pentru-că incapacitatea femeeĭ măritate ne atingênd ordinea publică internațională, legea personală a soților singură are calitatea de a mĕsura întinderea capacității saŭ incapacității, și de a determina efectele sale. In adevĕr, orĭ-care ar fi causa incapacității femeeĭ măritate, fie că ea ar avea de scop protecțiunea femeeĭ, fie supremația bărbatuluĭ, în orĭ-ce caz, ea nu are în vedere de cât interesele private fie ale femeeĭ, fie ale bărbatuluĭ. Or, numaĭ legea națională a soților are căderea de a determina mĕsura în care aceste interese trebue să fie apărate. Țara în care femeea măritată contractează, fiind desinteresată în causă, legea teritorială nu are calitatea de a se substitui aceleĭ străine. Acestea

Merlin [1]), însă marele jurisconsult s'a dedis după 40 de ani [2]), ceea ce justifică cuvintele lui Laurent că dreptul este un ocean de îndoeli [3]). „*C'est à cette opinion que je me suis rangé, il y a quarante ans*, dice Merlin ; *mais de nouvelles réflexions me l'ont fait abandonner*".

Câți nu-și închipuesc că dreptul este ușor. Ce aberațiune ! Nu există știință mai vastă. Ajungênd la sfîrșitul vieței, tocmai atunci te convingi că nu știi nimic, saŭ aproape nimic !

Femeea căsătorită sub legea veche.

Din cele mai sus expuse resultă că femeea căsătorită sub legea veche, care avea capacitatea de a-și înstrăina paraferna sa, fără nici-o autorisare, nu va putea s'o înstrăineze astă-di de cât conformându-se legei actuale [4]).

Autor. necesară femeei spre a putea sta în judecată.

Venim acum la autorisarea necesară femeei, spre a putea sta în judecată, cu privire la bunurile sale parafernale. In această privință nu avem nimic de adaos la cele expuse *suprà*, p. 392 urm., relativ la femeea separată de bunuri.

Vom observa însă și aici că incapacitatea de a sta în judecată, care apasă asupra femeei măritate, o urmărește chiar în țările în care femeea este capabilă. Și *vice-versa*, femeea străină capabilă, după legea sa personală, de exemplu : o femee elenă [5]), va putea sta în judecată în România, fără nici-o autorisare.

---

sunt adevăratele principii, și ele se găsesc foarte bine formulate într'o consultație anonimă, publicată în diarul de drept internațional a lui Clunet (anul 1880, p. 187). Jurisprudența a făcut nenumărate aplicațiuni a acestui principiŭ. Vedi monografia noastră sus-citată din *Dreptul*, *loco cit.*

[1]) Merlin, Répert. *Autoris. maritale*, p. 613 urm. (ed. a 5-a din 1817).

[2]) Merlin, *op. cit.*, *Effet rétroacitf*, p. 545.

[3]) Laurent *Dr. civ. internat.*, V, 64, p. 134.

[4]) Cpr. Troplong, IV, 3690. Grenier, *Hypothèques*, I, 262. Pand. fr., *Mariage*, II, 11698. C. Limoges, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 2055, nota 1, col. 2.

Dr. grecesc în privința capacității femeei măritate.

[5]) In Grecia, în adevĕr, femeea măritată majoră nu mai are astă-di nevoe de autorisarea bărbatului sĕŭ pentru a sta în judecată, ea avênd gestiunea și libera administrațiune a bunurilor sale parafernale. Cpr. C. de apel mixtă din Alexandria (Egipet), *J. Clunet*, anul 1902, p. 898 și anul 1895, p. 186.—Femeea minoră, emancipată prin căsătorie, rĕmâne însă sub curatoria tatălui sĕŭ, și în lipsa acestuia, sub acea a

Prescrierea bunurilor parafernale.

Art. 1877.—Prescripțiunea curge în contra femeeĭ măritate, în privința avereĭ sale parafernale, chiar și dacă aceea se afla sub administrațiunea bărbatuluĭ, cu reservă însă, pentru casul acesta, de acțiunea recursorie a femeeĭ contra bărbatuluĭ (Art. 1243, § 2, 1283, 1286, 1878 urm. C. civ. Art. 2254 C. fr.) [1].

Imobilul dotal este, în principiŭ, imprescriptibil, din causa inalienabilității luĭ, el ne devenind prescriptibil de cât în cele treĭ casurĭ excepționale prevĕdute de art. 1878 [2]. Art. 1878.

Bunurile parafernale fiind din contra alienabile, consecința neaparată este că ele sunt prescriptibile în folosul terțiilor, prescripția ne fiind suspendată, în timpul căsătorieĭ, de cât în folosul bărbatuluĭ (art. 1881). Art. 1881.

Prin urmare, terțiĭ cari vor poseda în condițiile prescrise de lege bunurile parafernale ale femeeĭ, vor dobîndi proprietatea lor prin usucapiune. In caz, însă, când adminis-

---

bărbatuluĭ, până la majoritatea eĭ (art. 98 și 102 L. din 17 August 1861).

Grecia nu este singura țară în care femeea măritată este recunoscută capabilă. Această capacitate maĭ există încă în Austria, în Germania (art. 52, § 2 Pr. civ. v. *suprà*, p, 393, nota 1), în Anglia și chiar în Rusia. Rusia, cea incultă și înapoiată, a întrecut, în această privință, multe din legislațiile pretinse civilisate. Vedĭ în privința Rusieĭ, Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1895, p. 622 și anul 1897, p. 888, iar în privința Angliei, vedĭ legile moderne citate de Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. internat. privé*, 295, p. 311 (ad. a 3-a). Cpr. și Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 520.—După *Common Law*, personalitatea femeeĭ era, din contra, afară de oare-care excepțiĭ, contopită în aceea a bărbatuluĭ. Drept. englez, rusesc, etc.

[1]) Textul conrespundĕtor francez dispune că prescripția curge contra femeeĭ măritate, cu-toate-că ea nu este separată prin contractul de căsătorie saŭ judecătorește, în privința bunurilor a căror administrație aparține bărbatuluĭ, rĕmânênd însă ca femeea să exercite recursul sĕŭ contra acestuĭ din urmă. In Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent, art. 1877 (2254) este eliminat, ca și în Codul italian, însă acest text este tacitamente menținut, prescripția curgênd contra tuturor persoanelor neexceptate de lege. Or, Ante-proiectul ne admițênd altă excepție în favoarea femeeĭ măritate de cât aceea privitoare la înstrăinarea fondului eĭ dotal (art. 2355), ea rĕmâne supusă dreptuluĭ comun. Vedĭ Laurent, *Avant-projet de révision*, VI, p. 255, No. 2. Deoseb. de redacție de la Codul fr.

[2]) Vedĭ explicarea acestuĭ text *suprà*, p. 255 urm.

tracția acestor bunuri era încredințată bărbatului, el fiind în culpă de a fi lăsat să se îndeplinească prescripția, femeea va avea recurs în contra lui (art. 1243, § 2 și 1877).

Prescripția va curge, *a fortiori*, contra femeei separate de patrimonii, în privința bunurilor a căror administrație îi aparține (art. 1265), ea ne avênd, în asemenea caz, niciun recurs în contra bărbatului său [1]).

Art. 1879. Nu este însă supusă prescripției, pe cât timp ține căsătoria, acțiunea în anulare a femeei contra actelor făcute de dînsa, fără autorisarea bărbatului, saŭ a justiției, în casurile în care legea declară acea autorisare obligatorie (art. 1879 și 1900). Prescripția nu curge, deci, în folosul acelora cari ar deținea bunurile unei femei ne autorisate [2]).

Art. 1880. Nu este, de asemenea, supusă prescripției, iarăși pe cât timp ține căsătoria, și aceasta ori-care ar fi regimul matrimonial al soților, nici-o acțiune a femeei care ar putea să se resfrîngă în contra bărbatului, de ar fi exercitată de femee contra unei a treia persoane (art. 1880). Vedi *suprà*, p. 259.

De exemplu: Bărbatul a înstrăinat un imobil parafernal al femeei; aceasta este în drept a ataca vînzarea, însă cumpărătorul avênd, în specie, recurs contra bărbatului, care a vîndut lucrul altuia (adecă a femeei), acțiunea femeei se resfrînge în contra bărbatului și prescripția ei este suspendată în tot timpul căsătoriei [3]), fiind-că,

---

[1]) Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 9244.

[2]) Art. 1879 nu există în Codul fr. Cu-toate-acestea, soluția este în Franța aceeași. Ea resultă, în adevĕr, din art. 1304 fr. (al nostru 1900), după care termenul acțiunei în anulare nu curge, pentru actele făcute de femeea măritată neautorisată, de cât din ziua *desfacerei căsătoriei*. Aceasta nu este însă un caz de suspensie a prescripției, după cum pe nedrept susține Leroux de Bretagne (*Nouv. tr. de la prescription*, I, 636 și II, 1155 urm.) și Marcadé (*Prescription*, art. 2252, No. VI, p. 161); pentru-că art. 1900 nu oprește cursul unei prescripții începute, ci oprește prescripția de a începe a curge, fixând punctul ei de plecare în urma desfacerei căsătoriei. Cpr. Guillouard, *Prescription*, I, 120. Laurent, XXXII, 60. Mourlon, III, 1898. Aubry et Rau, II, § 214, p, 493, nota 10 (ed. a 5-a). Berriat St. Prix, *op. cit.*, III, 9245.

[3]) Cpr. Nacu, III, p. 854, No. 78. Baudry et Tissier, *Pres-*

cele de mai multe ori, femeea va fi pusă în posiție de a nu exercita asemenea acțiune, spre a nu tulbura liniștea casei [1]).

Aplic. art. 1880 femeei separate de bunuri.

Dispoziția art. 1880, după care prescripția este suspendată în timpul căsătoriei, în casurile în care acțiunea femeei s'ar putea resfrînge în contra bărbatului, se aplică chiar femeei separate de bunuri. Art. 1880 face deci excepție la art. 1878 [2]).

---

cription, 437. Planiol, I, 1482, *in fine* (ed. a 2-a). Thiry, IV, 609, p. 533, 534. Mourlon, III, 1900.

Casul în care bărbatul, în loc de a vinde, ar fi dăruit lucrul femeei.

Dacă presupunem că bărbatul n'a vîndut, ci a dăruit lucrul femeei, chestiunea este de a se ști dacă donatarul va prescrie în contra ei? Răspunsul trebue să fie afirmativ, în casul unei donațiuni ordinare, pentru-că dăruitorul nefiind, în principiu, supus obligației de garanție (art. 828), acțiunea în revendicare a femeei nu se resfrînge în contra bărbatului. El va fi însă negativ în casul unei donațiuni *dotis causa*, dacă ea a fost făcută în favoarea căsătoriei donatarului, pentru-că, în specie, dăruitorul respunzând de evicțiunne (art. 1240 explicat *suprà*, p. 179 urm.), acțiunea în revendicare, pe care ar exercita-o femeea în contra donatarului, s'ar resfrînge în contra bărbatului, donatarul fiind în drept a-l chema garant în causă. Mourlon, III, 1901.

[1]) Acțiunile femeei care se resfrîng în contra bărbatului sunt, precum am vĕdut, acele care ar supune pe acest din urmă unui recurs în garanție din partea acelora în contra cărora femeea le-ar exercita.

Dacă aceste acțiuni s'ar putea prescrie, în timpul căsătoriei, unul din următoarele cele două lucruri s'ar putea întâmpla: saŭ femeea le-ar exercita, și în asemenea caz, liniștea casei ar fi tulburată; saŭ ea nu le-ar exercita de frică de a irita pe bărbat în contra ei, prin faptul că l-ar supune unei acțiuni în garanție, și în asemenea caz, interesul ei ar fi sacrificat. Această alternativă fiind periculoasă pentru femee, legea n'a putut s'o tolereze; de aceea prescripția este în suspensie *în tot timpul cât ține căsătoria*. Cu alte cuvinte, femeea fiind dominată prin temerea ce-i inspiră bărbatul sĕŭ, saŭ prin afecțiunea legitimă ce ea are pentru dînsul, se consideră ca fiind în imposibilitate morală de a acționa pe bărbat, de câte-ori interesul ei este în conflict cu acel al bărbatului. Cpr. Mourlon, III, 1899.

[2]) Aubry et Rau, II, § 214, p. 494, nota 14. Répert. Sirey, *Prescription*, 945. F. Herman, IV, art. 2256, No. 10. Troplong, *Prescription*, II, 778. Baudry et Tissier, *Idem*, 442. Marcadé, *Prescription*, art. 2252 urm., No. V, p. 160. Laurent, XXXII, 59. Leroux de Bretagne, *Nouveau tr. de la prescription*, I, 634, p. 423. Troplong, *Prescription*, II, 778 urm. Vazeille, *Prescription*, I, 292, p. 322 urm. (ed. din 1832).

Contribuirea femeeĭ, cu bunurile eĭ parafernale, la sarcinile căsătorieĭ.

Art. 1284.—Dacă toată averea femeeĭ este parafernală şi dacă, în contractul de căsătorie, nu este convenţiune care să determine porţiunea contributivă a femeeĭ, la sarcinile căsătorieĭ, femeea va contribui cu a treia parte din veniturile sale. (Art. 185, 759, 1266 C. civ. Art. 1575 C. fr.)

Dreptul de folosinţă, pe care art. 1285 îl conferă femeeĭ, are o limită, pe care o determină art. 1284. Femeea trebue, în adevĕr, dacă toate bunurile sale sunt parafernale (caz în care regimul dotal există numaĭ de nume), şi dacă în contractul matrimonial nu se determină porţiunea eĭ contributivă la sarcinile căsătorieĭ [1]), să contribuiască la aceste sarcinĭ cu *a treia parte* din veniturile sale [2]).

Femeea separată de bunurĭ prin contract.

Codul francez admite aceeaşĭ soluţie în privinţa femeeĭ separate de bunurĭ prin contract (art. 1537). Legea noastră nu are nicĭ-o dispoziţie în această privinţă, pentru-că întreaga secţiune care tratează de separaţia de bunurĭ contractuală a fost eliminată din Codul nostru; în

Ce se înţelege prin sarcinile căsătorieĭ?

[1]) Art. 1266 vorbeşte de sarcinile caseĭ şi de creşterea copiilor comunĭ. Prin sarcinile caseĭ saŭ ale căsătorieĭ trebue să înţelegem, în adevĕr, alimentele soţilor, cheltuelile necesare pentru creşterea, educarea şi întreţinerea copiilor, etc. Cpr. Rodière et Pont, III, 1997. Cheltuelile de echipament a unuĭ copil, care ar fi militar (art. 759) întră încă în sarcinile căsătorieĭ. In aceste sarcinĭ maĭ întră încă cheltuelile de nuntă şi presenturile obicinuite (cpr. art. 759), fie ele făcute unuĭ copil, saŭ nuroreĭ. Benoit, *op. cit.*, 67. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, III, 2643.—Odată însă ce copiiĭ aŭ părăsit casa părintească, cheltuelile pentru întreţinerea lor nu maĭ sunt în sarcinile caseĭ. Benoit, 68, p. 134. Bellot, *op. cit.*, 2645. Cât pentru cheltuelile trusoului, ele nu întră în sarcinile caseĭ, şi femeea nu este obligată a contribui la furnisarea luĭ, dacă el întrece valoarea îmbrăcămintelor şi presenturilor obicinuite. Benoit, 67, p. 134. Bellot, *op. cit.*, III, 2644.

[2]) Este vorba în specie de venitul *net*, deducêndu-se toate sarcinile, cheltuelile de cultură, impositele, cheltuelile de administraţie, dobînḑile datoriilor, rentelor, etc., care grevează bunurile parafernale. Jouitou, II. 490. Benoit, *op. cit.*, 74. Odier, III, 1467. Pand. fr., II, 11717.—Trebue să observăm că partea contributorie a femeeĭ nu va representa în totdeauna aceeaşĭ sumă, pentru-că veniturile pot varia de la un an la altul. Cpr. Jouitou, II, 491. Odier, III, 1468. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 74, p. 139.

cât nu se știe dacă, în această privință, trebue să se aplice art. 1284, saŭ art. 1266 de la separația de bunurĭ judiciară. (Vedĭ *suprà*, p. 412 urm).

Din art. 1284 resultă o deosebire însemnată între femeea care are numaĭ bunurĭ parafernale și aceea care, pe lângă paraferna, are o dotă cât de minimă; căcĭ, în acest din urmă caz, ea nu contribue cu nimic din paraferna eĭ la sarcinile căsătorieĭ, afară de casul când ar exista o convenție contrară. Ea constituindu-și, în adevĕr, unele bunurĭ în dotă, este presupusă a fi limitat contribuția sa la venitul acestor bunurĭ, bărbatul fiind, pe de altă parte, considerat că s'a mulțumit cu venitul acestor bunurĭ pentru întimpinarea sarcinilor caseĭ și a gospodărieĭ [1]).

Aceeași soluție este aplicabilă în casul când femeea n'ar avea o dotă actuală, ci numaĭ una viitoare, dacă din convenția matrimonială nu resultă o intenție contrară a bărbatuluĭ, saŭ când dota promisă orĭ plătită ar fi perit în totul chiar fără culpa bărbatuluĭ [2]).

Casul în care ar exista o convenție în privința contribuireĭ femeeĭ.

O altă condiție necesară pentru ca art. 1284 să-și primească aplicație este ca contractul matrimonial să nu cuprindă nicĭ-o convenție care să determine porțiunea contributivă a femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ; căcĭ dacă ar exista o asemenea convenție, ea se va executa în totul, fie că ea ar mări saŭ micșora partea contributivă a femeeĭ, fixată de art. 1284 [3]).

Feemea s'ar putea chiar obliga a contribui până la concurența tuturor veniturilor sale parafernale. Asemenea clausă ar fi perfect validă, ea echivalând cu aceea care ar atribui folosința bunurilor parafernale, bărbatuluĭ, reservând numaĭ administrațiunea lor femeeĭ. Același resultat se va produce, de fapt, independent de orĭ-ce convenție, de câteorĭ insolvabilitatea bărbatuluĭ va face ca femeea să sufere toate sarcinile caseĭ [4]).

Se admite chiar că soțiĭ pot, prin contractul lor ma-

---

[1]) Cpr. Pand. fr., *Mariage*, II, 11706. Rodière et Pont, III, 1992. Odier, III, 1464. Troplong, IV, 3699. Benoit, *op. cit.*, 57, p. 120 urm. Jouitou, II, 482. T. Huc, IX, 503.

[2]) Pand. fr., II, 11707. Rodière et Pont, III, 1992.—*Contrà*: Boileux, *Comment. sur le C. Napoléon*, V, p. 515 (ed. a 6-a, 1866).

[3]) Pand. fr., II, 11708. Jouitou, II, 483. Rodière et Pont, III, 1993. Guillouard, IV, 2178.

[4]) Cpr. Jouitou, II, 484. Pand. fr., *Mariage*, II, 11709.

trimonial, conveni că femeea nu va contribui de loc la sarcinile căsătorești, atunci când mijloacele bărbatului ajung la întimpinarea acestor sarcini [1]).

Casul în care bărbatul ar fi insolvabil.

Dacă bărbatul ar deveni însă insolvabil în timpul căsătoriei, femeea va contribui *de suo* la tot ce este necesar familiei, pentru-că nici-o convenție ante-nupțială n'o poate sustrage de la îndeplinirea datoriilor ei (art. 185). Aceasta nu însemnează a modifica convenția matrimonială în cursul căsătoriei, ci a-și îndeplini o obligație legală care, prin concursul unor împrejurări de fapt, își primește efectele sale [2]).

Partea contributorie a femeei trebue să fie plătită înainte, pentru-că este menită a servi la cheltuelile zilnice [3]).

Bărbatul are contra femeei, spre a o sili la plată, aceleași acțiuni pe care ori-ce creditor le are contra debitorului său [4]).

Tribunalele, la caz de contestație, vor fixa evaluarea veniturilor din care femeea datorește o parte, ce trebue să plătească și termenile la care trebue să se facă plata [5]). Femeea nu va putea în genere fi obligată de cât până la concurența veniturilor sale, afară de casul în care ea ar fi înțeles a contribui la sarcinile căsătoriei pentru o parte care ar întrece aceste venituri [6]).

---

[1]) Vedi *suprà*, p. 412, nota 2.

[2]) Cpr. Pand. fr, II, 11714 urm. Jouitou, II, 486. Benoit, *op. cit.*, 71, p. 137. Laurent, XXIII, 450. Guillouard, III, 1681.—Sunt autori cari susțin că soții pot chiar, în timpul căsătoriei, să modifice prin convențiile lor partea contributorie stipulată prin contractul de căsătorie. Vedi Seriziat, 332, 445 urm. Această soluție este însă cu drept cuvînt respinsă de majoritatea doctrinei. Cpr. Odier, III, 1457. Jouitou, II, 485.

[3]) Jouitou, II, 492. Pand. fr., *Mariage*, II, 11719. Seriziat, 335 urm. Benoit, *op. cit.*, 69.

[4]) Jouitou, II, 493. Rodière et Pont, III, 1995. Pand. fr., II, 11722. Benoit, 61, p. 127.—In caz de contestație asupra punctului de a se ști dacă femeea a plătit, saŭ n'a plătit bărbatului partea ei contributorie, nu se cere, în principiŭ, ca femeea să dovedească liberarea ei prin chitanța bărbatului, ea putênd face această probă prin toate mijloacele posibile. Această soluție se justifică prin calitatea părților. Jouitou, II, 494. Cubain, *Droit des femmes*, 456, p. 276. Pand. fr., *Mariage*, II, 11720.

[5]) Jouitou, II, 495. Seriziat, 335, 336. Odier, III, 1467. Pand. fr., II, 11721.

[6]) Cubain, *op. cit.*, 454, p. 275.

Hotărîrile pronunțate de tribunale în această privință pot fi modificate, ca și în materie de alimente [1]), după împrejurări, adecă, după cum venitul femeeĭ s'a mărit saŭ s'a micșorat [2]). Modific. hotărîrilor date în această privință.

Partea contributorie a femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ se va remite în mănile bărbatuluĭ, singur însărcinat de a subveni la nevoile casnice și de a regula cheltuelile necesare. Femeea nu va putea, în principiŭ, fi autorisată a plăti direct pe furnisorĭ [3]).

Despre societatea de achisițiunĭ adaosă regimuluĭ dotal [4]).

Legiuitorul nostru a exclus regimul de comunitate ca regim legal, părțile fiind însă libere de a-l adopta prin convenția lor matrimonială [5]). El nu reglementează de

[1]) Vedĭ în privința hotărîrilor de alimente, t. V a Coment. noastre, p. 306, nota 1 și t. VII, p. 491, text și nota 4.

[2]) Baudry et Surville, III, 1485, *in fine*. Laurent, XXII, 278, p. 287. Rodière et Pont, III, 2182. Guillouard, III, 1219.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 413, unde se arată controversa.

[4]) Art. 1287—1293, pe care o să le explicăm sub rubrica de față, figurează în Codul nostru sub rubrica : *Dispositiĭ particulare*, tradusă după Codul francez, unde un singur text (art. 1581) regulează întreaga materie, trimețênd la art. 1498 și 1499 de sub titlul comunității legale *(communauté réduite aux acquêts)*. Pe lângă autorii ce obicinuit citĕm, se poate consulta asupra acesteĭ materiĭ : D. de Folleville, *De la société d'acquêts jointe au régime dotal*, monografie publicată în *Revue pratique*, anul 1875, t. 39, p. 213—239. Tessier, *Tr. de la société d'acquêts* (ed. a 2-a revĕdută de Deloynes, 1 vol. 1881). Piolet, *Étude sur la commun. réduite aux acquêts* (1 vol. 1877). Bellot des Minières a consacrat acesteĭ materiĭ un volum întreg de peste 400 paginĭ. Vedĭ *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, t. IV, No. 2762 urm. Deoseb. de redacție de la C. fr. și Bibliografie.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 8, text și nota 2 și p. 23.—Art. 1433 din Codul italian oprește, din contra, pe soți de a stipula altă comunitate de cât acea de achisițiunĭ. Această regulă, făcênd parte din statutul personal, urmărește pe Italienĭ pretutindenĭ, chiar în țările în care această dispositie n'ar avea ființă. Cpr. P. Fiore, *Diritto internaz. privato*, 328, p. 423 (ed. ital. din. 1874), p. 502 a trad. Pradier-Fodéré (ed. din 1875). Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, 332, p. 644 (ed. a 3-a). Vedĭ și Surville, *Revue critique*, anul 1886, p. 256.—*Contrà :* Cas. fr. și C. Aix, Sirey, 57. 1. 247. D. P. 57. 1. 102. Sirey, 56. 2. 222. Vedĭ asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Mariage*, II, 14215, 14216. Codul italian și dreptul internațional.

cât regimul dotal, însă art. 1287 permite soţilor de a combina acest din urmă regim cu acel al comunităţeĭ [1]), aşa că femeea să se poată folosi în acelaşĭ timp de garanţiile excepţionale ale regimuluĭ dotal şi de eventualitatea beneficiilor ce poate să aducă comunitatea [2]). Pentru aceasta trebue o anume stipulaţie. Ea nu este însă sacramentală şi poate să resulte din diferitele clause ale contractuluĭ [3]).

Art. 1287.—Supunêndu-se regimuluĭ dotal, soţiĭ pot, cu toate-acestea, să stipuleze o societate de achisiţiunĭ ale căreĭ efecte sunt cele următoare. (Art. 1288 urm. Art. 1581 C. fr.)

Această inovaţie a legiuitoruluĭ este departe de a fi fericită; căcĭ, pe de o parte, societatea saŭ comunitatea de achisiţiunĭ, străină de moravurile noastre, nu s'a aclimatisat de aproape patru-decĭ de anĭ de când avem

---

[1]) Soţiĭ ar putea, în basa principiuluĭ libertăţeĭ convenţiilor matrimoniale, să stipuleze o societate saŭ comunitate de achisiţiunĭ, fără a adopta regimul dotal. Cpr. Nacu, III, p. 162, 163, No. 280.

Origina regimuluĭ comunităţeĭ de achisiţiunĭ. Drept. străin.

[2]) Regimul *mixt* al comunităţeĭ de achisiţiunĭ adaos regimuluĭ dotal, este de origină franceză. Acest regim era foarte întrebuinţat în unele provinciĭ de drept scris, şi maĭ cu samă în acele din resortul parlamentuluĭ din Bordeaux. Veḑĭ Tessier, *op. cit.*, p. 1 urm. Répert. Sirey, *Dot*, 3094. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 552. Rodière et Pont, II, 1215. Planiol, III, 1684. T. Huc, IX, 350. Thiry, III, 439. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, IV, 2765. Guillouard, III, 1444. Cpr. L. 16, § 3, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34. 1. Acest regim este regimul de drept comun în Spania (art. 1315, § 2 C. spaniol) şi în alte ţărĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 26. Cpr. Guillouard, I, 59. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 553 bis, p. 615.—Comunitatea de achisiţiunĭ există şi în noul Cod germam sub numele de *Erruungenschaftsgemeinschaft* (art. 1519 urm.), însă nu ca regim accesoriŭ, ci ca regim principal. Veḑĭ Er. Lehr, *Tr. élément. de droit civil germanique* , I, 1214, p. 310.

[3]) T. Huc, IX, 506. Répert. Sirey, *Dot*, 3095. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 557 urm. Planiol, III, 1683. Thiry, III, 439. Guillouard, III, 1447. Vigié, III, 387. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 2472. Arntz, III, 797. Troplong, III, 1855. Rodière et Pont, II, 1222. Laurent, XXIII, 125 urm. Aubry et Rau, V, § 522, p, 447, text şi nota 2. Cas. fr. D. P. 53. 1. 242. Sirey, 53. 1. 313.—Veḑĭ însă: Merlin, Répert., *v°* *Réalisation*, § 1 şi 2. Toullier D. VII, partea I, 317.

Codul civil [1]), iar pe de altă parte, textele care compun această secțiune sunt incomplecte și lasă loc la multe discuțiuni teoretice, dacă nu și practice.

Orĭ-cum ar fi, societatea saŭ comunitatea de achisițiunĭ este admisă în legea noastră și soțiĭ o pot stipula, fie ca un accesoriŭ a regimuluĭ dotal, fie ca un regim a parte [2]).

Societate civilă.

Comunitatea de achisițiunĭ este în totdeauna o societate civilă, chiar dacă în contractul matrimonial s'ar prevedea că ea are de obiect exploatarea unuĭ stabiliment comercial, de exemplu: a unuĭ fond de comerț [3]).

Cum se împart bunurile soților.

In această societate, bunurile soților se împart în două: bunurile care remân proprii ale soților, și acele care formează activul societățeĭ. Bunurile proprii ale femeeĭ pot fi dotale, parafernale și comune.

Condițiа bunurilor dotale și parafernale.

Bunurile dotale imobiliare sunt, în principiŭ, inalienabile, imprescriptibile și neurmăribile, iar bunurile parafernale sunt alienabile, prescriptibile și urmăribile, după regulele maĭ sus expuse [4]).

Administr. și folosința bunurilor parafernale. Controversa.

Bărbatul are administrația și folosința celor dintâĭ (art. 1242, 1243), iar femeea, acelor de al doilea (art.

---

[1]) Comunitatea de achisițiunĭ se stipulează însă foarte des în Franța, maĭ cu samă în unele provinciĭ din Sud, unde am vĕdut (*suprà*, p. 498. nota 2) că ea era tradițională. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 97. 2. 137. Veḑĭ și Planiol, III, 1686, care ne arată că, în anul 1898, din 10112 contracte dotale, 4560, adecă aproape jumătate aŭ stipulat o societate de achisițiunĭ. La noĭ, nu cunoaștem nicĭ-un caz, și nu putem cita nicĭ-o hotărîre judecătorească în această privință.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 498, nota 1.

[3]) T. Huc, IX, 352.—După Troplong (III, 1853), societatea de achisițiunĭ ar fi o persoană morală; chestiunea de a se ști dacă societățile civile constituesc, saŭ nu, o persoană juridică este însă foarte controversată. Veḑĭ t. VII a Coment. noastre, p. 333, nota 1 și t. VI, p. 756, nota 2. Veḑĭ asu-asupra acesteĭ chestiunĭ: D. Negulescu, *Contractul de societate și personalitatea morală* (Bucureștĭ, 1900). Cpr. Corneliu Botez, monografie publicată în *C. judiciar* din 1903, No. 25. Acești autorĭ se pronunță, cu drept cuvînt, în contra personalității morale a societăților civile. Cpr. în acelaș sens: Trib. Putna, *Dreptul* din 1893, No. 39. Guillouard, *Société*, 25. 70 și 362.—*Contrà*: Nacu, III, p. 380. Planiol, II, 1956. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Societés*, I, 1713 urm. Personalitatea morală a societăților civile. Controversă.

[4]) Cpr. Planiol, III, 1688. Thiry, III, 528. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 6320.

1285); pentru-că regimul dotal, este acel principal, societatea de achisiţiuni nefiind de cât un accesoriŭ. „*Supunêndu-se regimului dotal*, ḑice art. 1287, soţii pot cu-toate-acestea să stipuleze o societate de achisiţiuni“ [1]).

Bunurile proprii ale soţilor.

Bunurile proprii ale soţilor sunt acelea ce ei le aveaŭ în momentul celebrăreĭ căsătorieĭ. Toate imobilele, creanţele şi datoriile existente la această epocă privesc deci respectiv pe fie-care din soţi (art. 1288).

Sunt, de asemenea, proprii ale soţilor mobilele existente la epoca căsătorieĭ saŭ dobîndite de dînşii cu titlu gratuit maĭ în urmă, dacă aŭ fost constatate printr'un inventar regulat, adecă, făcut conform formelor legale (art. 1289) [2]). Aceste soluţii resultă din art. 1288 şi 1289.

---

[1]) Cpr. Planiol, III, 1689, 1690. T. Huc, IX, 506, 507. Baudry, III, 444 bis. Rodière et Pont, III, 2034. Répert. Sirey, *Dot*, 3109. Odier, III, 1516. Troplong, III, 1899, 1900. Jouitou, II, 662. Guillouard, IV, 2196 urm.—*Contrà :* Laurent, XXIII, 591. Colmet de Santerre, VI, 252 bis I. D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875, No. 46, p. 222 urm. Teoria acestor din urmă autorĭ, după care stipularea uneĭ societăţĭ de achisiţiuni ar rădica femeeĭ administrarea şi folosinţa bunurilor sale parafernale, combătută chiar în Franţa, nu poate fi admisă la noĭ, pentru-că ea se întemeiază pe unele dispoziţiĭ de la regimul comunităţeĭ, care n'a fost admis de legiuitorul nostru. N'ar trebui să credem, în adevĕr, că prin faptul că s'a permis soţilor de a combina regimul dotal cu acel al comunităţeĭ, s'ar fi admis toate regulele de la comunitate.

[2]) La această regulă, după care soţul rĕmâne proprietar al mobilelor aduse de dînsul, saŭ dobîndite în timpul căsătorieĭ prin acte cu titlu gratuit, se face însă o excepţie în privinţa mobilelor care se consumă *primo usu* (cpr. art. 1540 C. german), şi acelora care aŭ menirea de a fi vîndute, precum : produsul uneĭ cariere saŭ uneĭ mine. Aceste mobile intră în comunitate, care, la lichidarea societăţeĭ, va datori valoarea lor soţuluĭ, saŭ moştenitorilor luĭ. Cpr. Guillouard, III, 1472, 1473. Rodière et Pont, II, 1275, 1277. Aubry et Rau, V, § 522, p. 457. Thiry, III, 440, *in fine*. Laurent, XXIII, 148.—Veḑĭ, însă, în privinţa lucrurilor menite a fi vîndute, Laurent, XXIII, 150.

Aceeaşĭ soluţie este generalmente admisă în privinţa mobilelor pe care femeea le-a dat bărbatuluĭ preţeluite, fără a fi declarat în contractul matrimonial că preţeluirea nu face vînḑare (art. 1245). Aubry et Rau, *loco cit.* Rodière et Pont, II, *loco cit.* D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 576 bis, p. 634 urm. T. Huc, IX, 361.—Veḑĭ însă

Art. 1288.—Soții cari stipulează în contractul lor de căsătorie o societate de achisițiuni, păstrează fie-care pe sama sa datoriile sale actuale și viitoare și mobilele respective presente și viitoare. (Art. 1287, 1289 C. civ. Art. 1498, § 1 C. fr.)

Art. 1289.—Dacă mobilele existente la epoca căsătoriei, saŭ care aŭ căḑut unuia din soți mai în urmă [1]), n'aŭ fost constatate prin inventar regulat, ele vor fi socotite ca achisițiuni. (Art. 1288, 1290 C. civ. Art. 1499 C. fr.)

Lucrurile dobîndite de soți prin donațiune, succesiune ab intestat saŭ testament nu întră în comunitate, dacă dăruitorul saŭ testatorul n'a manifestat o voință contrară [2]), pentru-că aceste bunuri nu sunt resultatul munceĭ saŭ industrieĭ lor, după cum se exprimă art. 1290 [3]).

Nu fac, de asemenea, parte din societate saŭ comunitate lucrurile dobîndite în mod fortuit de soți, precum: Comoara atribuită soțuluĭ, fie ca găsitor, fie ca proprietar [4]); sumele câștigate la loterie [5]), saŭ la tragere la sorți a unor obligații; acele câștigate la jocuri de noroc, pentru-că aceste beneficii nu sunt resultatul uneĭ muncĭ. Toate

Guillouard, III, 1474. Laurent, XXIII, 149. C. Bordeaux, Sirey, 86. 2. 206.

[1]) Se înțelege cu titlu gratuit. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 5984.

[2]) Clausa prin care dăruitorul saŭ testatorul ar fi dispus ca bunurile dăruite saŭ legate să intre în comunitate va fi deci executată. Cpr. Delsol. *C. Napoléon expliqué*, III, p. 76 (ed. 1-a).

[3]) T. Huc, IX, 353, *in fine*. Troplong, III, 1877. Nacu, III, p. 163, No. 282. C. Chambéry, Sirey, 80. 2. 53. D. P. 80. 2. 196.

[4]) Thiry, III, 440. Laurent, XXIII, 141. Guillouard, III, 1459. Colmet de Santerre, VI, 161 bis VII. Rodière et Pont, II, 1245. Aubry et Rau, V, § 522, p. 449. Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II, p. 676. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 2542. Arntz, III, 798. Planiol, III, 106. T. Huc, IX, 354.—*Contrà*: Troplong, III, 1871. Duranton, XV, 12.

[5]) Aceasta presupune însă că biletul care a câștigat aparținea soțuluĭ înainte de căsătorie, saŭ a fost dobîndit în urmă de dînsul, cu titlu gratuit; căcĭ, dacă ar fi vorba de un bilet de loterie cumparat în timpul căsătorieĭ, suma câștigată ar aparținea comunității. Cpr. Planiol, III, 1006. Odier, II, 687. Troplong, III, 1872. Aubry et Rau, V, § 522, p. 449, nota 9. T. Huc, IX, 354. Baudry, III, 254. Cpr. Trib. Nantes. Sirey, 91. 2. 71.—Veḑi însă Rodière et Pont, II, 1247. Pothier, *Communauté*, VII, 323. Répert. Sirey, *Communauté conjugale*, 2538. Veḑi și Guillouard, III, 1460. Laurent, XXIII, 134.

aceste sume rămân deci proprietatea soţului care le-a dobîndit [1]).

Despăgubirea primită de unul din soţi de la autorul unui delict saŭ quasi-delict. Controversă.

In privinţa despăgubireĭ ce unul din soţi ar primi din causa unuĭ accident, de la autorul responsabil al aceluĭ accident, chestiunea este controversată. După unii, această despăgubire ar aparţinea comunităţeĭ, pentru-că ea reprezintă activitatea şi munca soţuluĭ, pe care accidentul le-a distrus şi micşorat [2]).

La aceasta se răspunde însă, cu drept cuvînt, că activitatea era proprie soţuluĭ şi că comunitatea nu câştiga de cât produsul eĭ. Despăgubirea acordată în specie, fie pe cale judecătorească, fie de bună voe, nu va întra deci în comunitate [3]).

Despăgubirea emanată de la o companie de asigurare. Controversă. Art. 1290.

Aceeaşĭ soluţie este aplicabilă în casul plăţeĭ uneĭ despăgubirĭ de cătră o companie de asigurare, pentru-că această despăgubire este echivalentul dauneĭ suferite de soţ. Soţul va păstra deci indemnitatea, rămânênd ca comunitatea să fie despăgubită de premiile ce ar fi plătit [4]).

Nu a mai rămas, deci, pentru a se forma activul comunităţeĭ saŭ societăţeĭ de cât *economiile* ce fie-care din soţi a făcut din veniturile bunurilor a căror folosinţă îĭ

---

[1]) Cpr. Planiol, III, 1006. T. Huc, IX, 354. Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II, p. 676.—Cu-toate-acestea, chestiunea este controversată. Unii, în adevĕr, atribuesc în genere comunităţeĭ sumele câştigate la jocurĭ de noroc (cpr. Aubry et Rau, V, § 522, p. 449, text şi nota 8; Odier, II, 687; Baudry, III, 254; Troplong, III, 1872; Colmet de Santerre, VI, 161 bis V), iar alţiĭ disting jocurile de noroc propriŭ dise de acele care cer o isteţime oare-care, atribuind numaĭ pe aceste din urmă comunităţeĭ. Cpr. în acest din urmă sens: Rodière et Pont, II, 1248. Veḑi asupra acesteĭ controverse, Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 2532 urm. Veḑi asupra jocurilor de noroc în genere, adnotaţia ce am publicat în *C. judiciar* din 1904, No. 8.

[2]) Veḑi D. de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 594 urm., p. 650 urm.

[3]) Planiol, III, 1007. Répert. Dalloz, *Supplément, Contrat de mariage*, 957.

[4]) Planiol, *loco cit.* Répert. D., *Supplém.*, *v°* *cit.*, 958.—*Contrà:* D. de Folleville, *op. cit.*, 594, p. 651. Piolet, *Étude sur la commun. réduite aux acquêts*, p. 64.

In cât priveşte despăgubirile plătite soţilor de o companie de asigurare pe viaţă, veḑi D. de Folleville, *op. cit.*, 597 urm., p. 652 urm.

aparține (art. 1290) [1]) și beneficiile realisate de amîndoĭ soții împreună, saŭ de fie-care din eĭ în parte prin industrie, adecă: prin munca lor, fie ea materială saŭ intelectuală, prin exercițiul uneĭ profesiuni saŭ unuĭ meșteșug, etc.

Art. 1290.—Toate câte soțiĭ vor câștiga prin industria lor, saŭ amîndoĭ împreună, saŭ fie-care în parte; toate fructele și veniturile avereĭ dotale și aceleĭ parafernale, care se vor economisi, vor forma fondul comun al acesteĭ societăți. (Art. 1288, 1289, 1291 urm. C. civ. Art. 1498, § 2 C. fr. *modificat).*

Așa dar, întră în comunitate: produsul a orĭ-căreĭ muncĭ a soților, și aceasta orĭ-care ar fi natura produsuluĭ saŭ numele ce i s'ar da: salariŭ, onorariŭ, beneficiĭ, remunerațiĭ, etc. [2]). Produsul munceĭ soților.

Aceasta se aplică chiar produselor care nu aŭ caracterul periodic al fructelor, precum: operele literare, musicale, artistice, științifice, și invențiile făcute de soțĭ în timpul căsătorieĭ [3]). Opere literare, artistice, etc.

Maĭ întră încă în comunitate: toate bunurile dobîndite de soțĭ *cu titlu oneros*, în timpul societățeĭ conjugale [4]), precum și recompensele saŭ gratificațiile date unuia din soțĭ pentru resplătirea serviciilor aduse de dînsul [5]). Recompense, gratificărĭ primite de unul din soți.

Am vĕdut cum se compune activul comunității. Cât pentru pasivul eĭ, el este destul de restrîns. Societatea ne avênd, în adevĕr, usufructul bunurilor soților, nu este ținută la plata datoriilor conrespundĕtoare, care sunt o sar- Compunerea pasivuluĭ comunității.

---

[1]) Planiol, III, 1691. T. Huc, IX, 507, p. 612.

[2]) Planiol, III, 1004.

[3]) Planiol, *loco cit.* T. Huc, IX, 353. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 2497 urm. Guillouard, III, 1455. Rodière et Pont. II, 1242. Colmet de Santerre, VI, 161 bis IV. Baudry, III, 254. Aubry et Rau, V, § 522, p. 448. Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II. Vigié, III, 390.—In cât privește însă operele saŭ descoperirile făcute înainte de căsătorie, ele nu întră în comunitate. Ast-fel, manuscrisele needitate în ziua celebrăreĭ căsătorieĭ, sunt și rĕmân proprietatea soțuluĭ. Répert. Sirey, *v° cit.*, 2498, 2499 și autorii *suprà* citați.

[4]) T. Huc, IX, 353, p. 421. Thiry, III, 440.—Vedĭ însă distincțiunile făcute, după jurisprudență, de Planiol, III, 1692. —Din cele maĭ sus expuse resultă că, cele de maĭ multe orĭ, activul comunității se compune numaĭ din mobile, afară de casul când soțiĭ ar putea face destule economiĭ ca să cumpere imobile. Cpr. Planiol, III, 1008.

[5]) Aubry et Rau, V, § 522, p. 448. Troplong, III, 1873. Rodière et Pont, II, 1250. Marcadé, V, art. 1498, 1499, No.

cină a fructelor. Aceste datorii cad în sarcina respectivă a fie-căruĭ din soţi, pentru bunurile a căror folosinţă îĭ aparţine. Ele sunt în sarcîna bărbatuluĭ, în privinţa bunurilor sale şi acelor dotale, şi în sarcina femeeĭ, în cât priveşte bunurile parafernale.

Nu intră, deci, în pasivul comunităţeĭ de cât datoriile conrespundĕtoare cu bunurile ce ea dobîndeşte, şi anume: acele care aŭ de obiect achisiţiunea saŭ conservarea bunurilor dobîndite cu titlu oneros şi a valorilor comune [1]).

Administraţia bunurilor care compun societatea de achisiţiuni.

Cine administrează averea comună în timpul căsătorieĭ? Nu se ştie, pentru-că legiuitorul nostru este cu desăvîrşire mut în această privinţă. Dacă am aplica principiile Coduluĭ fr. de la comunitate, ar trebui să decidem că numaĭ bărbatul are dreptul de administraţie. „Bărbatul administrează singur bunurile comunităţeĭ, ḑice art. 1421 din Codul francez. El poate să le înstrăineze, să le vîndă şi să le ipotece fără concursul femeeĭ". Cu sistemul acesta am aplica însă regulele de la comunitate, pe care legiuitorul nostru nu le-a admis. Comunitatea de achisiţiuni fiind o societate, fie-care asociat va avea dreptul de administraţie [2]).

De fapt, însă, bărbatul va fi maĭ în totdeauna acela care va administra, cu consimţimîntul expres saŭ tacit al femeeĭ. Dacă femeea ar voi însă să administreze şi ea, şi bărbatul s'ar opune, ea ar putea cere separarea de patrimoniĭ, care admiţêndu-se de judecată, va da loc la încetarea şi lichidarea societăţeĭ.

Creditoriĭ comunităţeĭ vor putea să urmărească drepturile lor asupra bunurilor comune. Acest punct nu sufere

---

II, p. 676, 677. Veḑĭ şi decisiile citate de Dalloz, Répert. *Contrat de mariage*, 2592.

[1]) Cpr. Planiol, III, 1693. Répert. Sirey, *Commun. conjugale*, 2670 urm. Thiry, III, 441. T. Huc, IX, 358. Troplong, III, 1889, 1890.—Datoriile contractate pentru trebuinţile casnice, creşterea şi educarea copiilor sunt, de asemenea datoriĭ ale societăţeĭ. Troplong, *loco cit.* Thiry, III, 441.

[2]) Cpr. Nacu, III, p. 165, No. 283.—„Societatea de achisiţiuni între soţi, ast-fel cum o defineşte Codul, ḑice Troplong (III, 1853), a fost în totdeauna cârmuită, afară de oare-care excepţiĭ, de regulele societăţilor ordinare".

nicĭ-o îndoială. In Franța, eĭ mai pot încă să urmărească creanțele lor și asupra bunurilor bărbatuluĭ, ca și sub regimul de comunitate în genere [1]).

Creditoriĭ bărbatuluĭ pot, de asemenea, în Codul francez, să urmărească bunurile comune, fiind-că acolo bărbatul administrând comunitatea, o obligă neapărat [2]).

Aceeași soluție va fi de bună-samă admisă și la noĭ, de câte-orĭ comunitatea a fost administrată de bărbat. Creditoriĭ acestuia nu vor avea însă nicĭ-o acțiune contra femeeĭ, de câte-orĭ ea nu s'a amestecat în administrație și nu s'a obligat personal cătră eĭ, chiar dacă ar fi vorba de cheltuelile comune [3]).

Incetarea și lichidarea societățeĭ de achisițiuni.

Art. 1291.—La încetarea sarcinilor căsătorieĭ, fondul comun de care se face mențiune în art. precedent, se va împărți pe jumătate între soțĭ, saŭ între moștenitoriĭ lor, după regulele și cu urmările stabilite pentru împărțeala succesiunilor. (Art. 728 urm., 1280, 1290, 1292, 1293 C. civ. Art. 1474, 1476 C. fr. *modificate*).

Art. 1292.—Impărțeala nu se face de cât după restituțiunea doteĭ, și după ce amîndoĭ soțiĭ vor lua din fondul comun sumele ce-și datoresc reciproc. (Art. 1271 urm., 1291, 1293 C. civ. Art. 1498, § 2 C. fr. *modificat*).

Art. 1293.—In caz când amîndoĭ soțiĭ vor avea, pentru drepturĭ ale lor personale, a prelua valorĭ din fondul comun, femeea saŭ moștenitoriĭ sĕĭ vor trece înaintea bărbatuluĭ. (Art. 1292 C. civ. Art. 1471 C. fr., *modificat*).

Societatea de achisițiunĭ încetează prin aceleași cause care aduc restituirea doteĭ, adecă: desfacerea căsătorieĭ, separația de patrimoniĭ și absența unuia din soțĭ (art. 1271) [4]).

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 442.
[2]) Cpr. Planiol, III, 1693.
[3]) Planiol, *loco cit.*, *in fine*. Trib. Paris, D. P. 88. 2. 263.
[4]) In cât privește chestiunea de a se ști dacă dota poate fi cerută de femee în caz de faliment al bărbatuluĭ, veḑĭ *suprà*, p. 346 și 422. Art. 1543 din Codul german dispune că comunitatea de achisițiunĭ încetează atunci când decisia care pronunță falimentul bărbatuluĭ a dobîndit autoritatea lucruluĭ judecat: „*Die Errungenschaftsgemeinschaft endigt mit der Rechtskarft des Beschlusses, durch den der Konkurs über das Vermögen des Mannes eröffnet wird*“.

Art. 1291. Când această societate încetează, ea se lichidează conform art. 1291 urm. Mai întâi, femeea își primește dota ei înapoi, și apoi, fie-care soț își iea din fondul comun averea sa proprie; iar ceea ce rămâne se împarte în părți egale între soți, saŭ moștenitorii lor, după regulele și urmările stabilite în privința împărțireĭ moștenirilor. Când soții sunt capabili, împărțeala se face de bună voe, de câte-orĭ ei se înțeleg. Dacă nu există înțelegere, saŭ dacă unul din ei este absent, orĭ incapabil, împărțeala se face prin justiție (art. 733, 747).

Art. 1292. Femeea are, în această privință, un privilegiŭ asupra bărbatuluĭ, transmisibil la moștenitorii ei, și anume: acel de a-și exercita preluările sale, fie dotale, fie parafernale, înaintea luĭ (art. 1292), ceea ce poate fi avantajos de câte orĭ sumele cuvenite femeeĭ sunt superioare maseĭ de împărțit. Autorii justifică această preferință a femeeĭ, împrumutată de la vechiul drept francez [1]), prin supremația pe care o exercită bărbatul în timpul căsătorieĭ, sub regimul comunității. Legiuitorul a voit, deci, să dea o compensare femeeĭ pentru autoritatea pe care el o acordă bărbatuluĭ sub acest regim [2]).

Deoseb. de la C. fr. In Codul francez, femeea mai are încă o preferință, împrumutată iarăși de la dreptul vechiŭ [3]), pe care legea noastră n'a mai reprodus-o, și anume: aceea de a-și exercita preluările ei, de orĭ-ce natură ar fi, asupra bunurilor propriĭ ale bărbatuluĭ, în caz de insuficiență a bunurilor comunității (art. 1472 C. fr.) [4]).

Din împrejurarea că, în dreptul nostru, femeea poate și ea să administreze comunitatea și s'o oblige prin actele ei, se înțelege că ea nu poate să renunțe la această comunitate de achisițiunĭ, în urma încetăreĭ ei, pentru-că ea nu se poate sustrage de la obligațiile contractate de dînsa, saŭ de bărbat, în numele ei [5]).

---

[1]) „Le mari ne peut, dice Pothier *(Communauté*, VII, 610), pour les créances qu'il a contre la communauté, se venger que sur ce qui reste des biens de la communauté, *après que la femme a prélevé sur les dits biens ce qui lui est dû par la communauté*".

[2]) Vedĭ Troplong, III, 1626.

[3]) Cpr. Pothier, *op.* și *loco suprà cit.*

[4]) Vedĭ asupra motivelor acestuĭ privilegiŭ al femeeĭ, Troplong, III, 1654.

[5]) In Franța, femeea poate, din contra, să renunțe la comu-

In ori-ce caz, comunitatea de achisiţiuni făcênd parte dintr'un contract cu titlu oneros, ceea ce unul din soţi primeşte din această comunitate nu poate fi considerat ca un dar, şi nu poate fi discutat de moştenitorii reservatari ai celuilalt soţ.

De asemenea, partea ce se cuvine fie-căruia din soţi din comunitate, conform art. 1291, ne putênd fi considerată ca un beneficiu care ar resulta din convenţia matrimonială, soţul în contra căruia s'ar fi pronunţat divorţul nu poate fi depărtat de la dreptul ce el are în averea comună, conform art. 280 C. civ. „Pronunţarea divorţului nu are de efect, dice cu drept cuvînt Curtea de casaţie, revocarea dreptului ce soţul are în comunitate“ [1]). Dota ce bărbatul ar fi constituit femeei este însă un adevărat beneficiu (*un avantaj*, după cum se exprimă art. 280) supus revocărei, conform acestui text, în caz de a se fi pronunţat divorţul în contra femeei [2]). Inaplicarea art. 280 Cod. civ.

Despre siguranţele femeilor măritate.—Ipoteca legală [3]).

La titlul contractului de căsătorie, legiuitorul nu are, în privinţa garanţiilor femeei măritate, de cât o singură dispoziţie, şi anume: art. 1281. Celelalte dispoziţii privitoare la această materie fac parte din titlul al XVIII al Cărţei a III-a, care se ocupă despre privilegii şi ipotecĭ. Vom explica însă aceste texte de îndată, pentru ca cetitorul să poată avea materia contractului de căsătorie complect tratată la un loc.

Mai întâi vom transcrie textele respective, şi apoi le vom explica pe fie-care în parte.

---

nitatea de achisiţiuni, dacă ea nu s'a amestecat în administraţia bunurilor comune (art. 1453, 1454 C. fr.), pentru-că ea nu poate, în contra voinţei sale, să fie grevată de obligaţiile contractate de bărbat, fără participarea ei.

[1]) Cas. rom. Bulet. 1897, p. 10 şi *Dreptul* din 1897, No. 26. Cpr. C. Rouen, Sirey, 99. 2. 241. Vedĭ şi Nacu, III, p. 167, No. 289. Baudry et Chauveau, *Personnes (Divorce)*, III, 283. T. Huc, II, 404. Planiol, III, 659.

[2]) Cas. rom., decisia citată în nota precedentă.

[3]) Vedĭ asupra acestei materii: Le Baron, *Étude sur l'hypothèque légale de la femme mariée* (1 vol., 1880). Lahovary, *Conditions d'existence de l'hypothèque légale de la femme mariée* (thèse pour le doctorat, Paris, 1880). Bibliografie.

Art. 1753, § 1.—Drepturile şi creanţele, care se asigură de lege prin o ipotecă, sunt: 1° Ale femeilor măritate asupra bunurilor bărbatului [1]). (Art. 1242 urm., 1281, 1754—1761 C. civ. Art. 2121, § 1 C. fr.)

Art. 1754.—Femeea va avea o ipotecă specială asupra bu-

Ipotecele legale ale minorilor, interdişilor, Statului, comunelor, etc.

Ipoteca legală a legatarilor. Art. 902, § 2. Controversă.

[1]) Acest text mai prevede încă, între ipotecele legale: 2° pe acele ale minorilor şi interdişilor, asupra bunurilor epitropului (art. 1762—1767 C. civ.); 3° pe acele ale Statului, comunelor şi stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor şi administratorilor *centrali* (textul conrespundĕtor fr. dice: *contabili*, adecă, cari manipulează baniĭ publicĭ şi sunt justiciabilĭ de Curtea de compturĭ).

Acest text uită însă de a vorbi de ipoteca legală pe care o aŭ legatariĭ particularĭ asupra imobilelor moştenireĭ, ipotecă împrumutată de la dreptul roman şi de la vechiul drept francez (v. Pothier, *Don. testamentaires*, VIII, 288, 289, p. 305), şi care este consacrată prin art. 902, § 2 din Codul civil, în scopul de a se asigura executarea ultimeĭ voinţe a testatorului . . . *ut omnibus modis voluntati ejus satisfiat* (cpr. L. 1, *in fine*, Cod, *Communia de legatis*, etc., 6. 43.; v. şi *Instit.*, II, *De legatis*, 20, § 2, *in fine*). Veḑĭ asupra acesteĭ ipotecĭ, pe care unii o tăgăduesc fără cuvînt (Aubry et Rau, III, § 264, *in fine*, p. 353, 354, ed. a 5-a, şi VII, § 722, p. 493, text şi nota 24; Thiry, IV, 515; Nacu, III, p. 693, No. 201. Trib. imp. german, Sirey, 87, 4. 19), t. IV a Coment. noastre p. 598 urm., şi la autoriĭ citaţi acolo, *adde:* Guillouard, *Privil. et hypoth.*, II, 691; Colmet de Santerre. IV, 162 bis III; Baudry et Colin, *Don. et testaments*, II, 2487 urm.; Baudry, II, 611; F. Herman, III, art. 1017, No. 35 urm.; şi IV, art. 2121, No. 4; Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, II, 966; T. Huc, VI, 343; Planiol, III, 2792 urm.; Thézard, *Privil. et hypothèques*, 124; P. Pont, *Idem*, I, 424; C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 7. Sirey, 90. 2. 124.—Rĕmâne însă bine înţeles că această ipotecă legală nu apără pe legatarĭ de cât în contra creditorilor personalĭ aĭ moştenitorului, în caz de insolvabilitate a acestuĭ din urmă, ea neconferindu-le niciun drept de preferinţă contra creditorilor moşteniriĭ: *Nemo liberalis nisi liberatus.* Cpr. Planiol, III, 2797. T. Huc, VI, 343, *in fine.* C. Bordeaux, D. P. 64. 2. 220.—Această ipotecă poate fi invocată de legatariĭ de naţionalitate străină ca şi de aceĭ de naţionalitate română, fără a se distinge dacă testamentul a fost făcut în ţară saŭ în străinătate. Cpr. Pand. fr., *Privil. et hypoth.*, II, 15282. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international*, v° *Testament*, 146. Milhaud, *Pr. du dr. internat. privé dans leur application aux privil. et hypoth.*, p. 161, 163.—Veḑĭ însă Laurent, *Dr. civ. internat.*, VII, 399.

nurilor ce sunt afectate prin contractul de căsătorie pentru asigurarea *dotei alienabile* [1]).

Ipoteca se va inscrie de bărbat înaintea celebrărei casătorieĭ, şi nu va avea efect de cât de la data aceleĭ inscripţiunĭ.

Inscripţiunea va putea fi cerută şi de femee [2]). (Art. 1242 urm., 1249, 1252, 1281, 1753 § 1, 1755 urm., 1778, 1779 C. civ. Art. 796 C. com. Art. 64, § 1, 3 şi 4 L. belgiană din 16 Decembre 1851).

Art. 1755.—Prin contractul de căsătorie se vor specialisa imobilele ipotecate, obiectele garantate şi suma până în concurenţa căreia se va putea lua inscripţiune ipotecară. (Art. 1224 urm., 1756 urm. C. civ. Art. 65 L. belg. cit.)

Art. 1756.—In lipsă de stipulaţiunĭ exprese de ipotecă în contractul de căsătorie, saŭ când garanţiile determinate prin acest contract nu vor fi îndestulătoare, femeea va putea, în timpul căsătorieĭ, în virtutea autorisaţiuneĭ date de cătră presidentul tribunaluluĭ domiciliuluĭ sĕŭ, *şi până la concurenţa sumeĭ dotei alienabile* [3]), să ceară inscripţiune ipotecară asupra unuia saŭ maĭ multor imobile anume determinate ale bărbatuluĭ sĕŭ. (Art. 93, 1224 urm., 1755, 1757, 1778, 1779 C. civ. Art. 66 L. belg. cit.)

Art. 1757.—Femeea va putea încă, chiar în caz de convenţiune contrară, dar cu autorisaţiunea presidentuluĭ tribunaluluĭ domiciliuluĭ sĕŭ, să ceară în timpul căsătorieĭ, inscripţiunĭ ipotecare asupra imobilelor bărbatuluĭ sĕŭ, *pentru ori-ce preten-*

---

[1]) Textul conrespundĕtor belgian ḑice: „pentru asigurarea doteĭ şi convenţiilor sale matrimoniale“. Atât art. 1754 cât şi art. 1281, 1756 şi 1761 nu vorbesc de cât de *dota alienabilă*. Art. 1757 dispune, însă, că femeea poate, în timpul căsătorieĭ, să iea, cu autorisarea presidentuluĭ tribun., inscripţiunĭ asupra imobilelor bărbatuluĭ sĕŭ, pentru orĭ-ce pretenţiunĭ ar putea avea în contra luĭ în virtutea foaeĭ sale dotale. Veḑĭ şi art. art. 1753, care vorbeşte *de drepturile şi creanţele femeeĭ* în genere. Deoseb. de redacţie de la textul belgian.

[2]) Art. 64 din legea belgiană, de la care acest text este împrumutat, maĭ are încă un alineat, care a fost eliminat de legiuitorul nostru şi care se exprimă în termenii următorĭ: „La femme pourra également stipuler, dans son contrat de mariage, une hypotèque spéciale pour garantir des reprises de toute nature, même conditionnelles ou éventuelles, qu'elle pourra avoir à exercer contre son mari“. Acest text a dat loc la discuţiunĭ în Belgia, unĭĭ susţinênd că este vorba în specie de o ipotecă convenţională, iar alţiĭ de o ipotecă legală. Veḑĭ *infrà*, p. 512, nota 1. Altă deoseb. de la textul belgian.

[3]) Textul belgian (art. 66) ḑice: *până la concurenţa sumeĭ fixată de president*. La noĭ, nu presidentul determină suma, ci însă-şĭ femeea. Veḑĭ *infrà*, p. 523.

țiuni ar putea avea în contra lui, în virtutea foaei sale dotale [1]). (Art. 5, 93, 1756, 1758, 1778, 1779 C. civ. Art. 67 L. belg.)

Art. 1758.—Inscripțiunile luate în virtutea art. 1756—1757, vor arăta special fie-care imobile și vor determina sumele pentru care sunt cerute acele inscripțiuni. (Art. 1754, 1759 urm., 1780 C. civ. Art. 68 L. belg.)

Art. 1759.—In toate casurile determinate mai sus, în care femeea măritată are drept de a cere inscripțiunea de ipotecă asupra bunurilor imobile ale bărbatului, dacă ea nu va exercita acest drept, îl va putea exercita în numele ei *acel ce a constituit dota* [2]), și în lipsa acestuia, chiar procurorul de prima instanță al domiciliului femeei [3]). (Art. 1754 urm. C. civ. L. p. atrib. Minist. public din 29 Octombre 1877. Art. 69, 70 L. belg.)

Art. 1760.—Femeea nu va putea renunța nici într'un caz, în favoarea bărbatului seu, la inscripțiunile luate în virtutea art. precedente. (Art. 5, 1281, 1754 C. civ. Art. 71 L. belg.)

Art. 1281.—Femeea are ipotecă legală, supusă cu-toate-acestea la inscripțiune, asupra imobilului bărbatului seu, pentru dota cea alienabilă. In nici-un caz, femeea nu va putea renunța la această ipotecă, sub pedeapsă de nulitate [4]). (Art. 5, 197, 199, 207, 1242 urm., 1249, 1252, 1753, 1754 urm., 1760 C. civ. Art. 64, § 1 și 71 L. belg.)

Art. 1761.—Bărbatul va putea contesta valoarea *dotei alienabile*, pentru care s'a luat inscripțiune de femee după săvîrșirea căsătoriei [5]). In casul acesta, tribunalul va decide într'un

---

Deoseb. de redacție de la textul belgian.

[1]) Textul conrespundĕtor belgian ḑice că femeea poate lua inscripție asupra bunurilor bărbatului seu pentru ori-ce cause de recurs ea ar putea să aibă contra lui, precum sunt: acelea care ar resulta din obligații subscrise de dînsa, din înstrăinarea bunurilor sale personale și din donațiuni saŭ succesiuni ce i s'ar cuveni[6].

Altă deoseb. de redacție de la textul belgian.

[2]) Textul belgian (art. 69) nu vorbește de constituitorul dotei, ci de rudele și afinii soților până la al treilea grad inclusiv, cărora se dă drept de a lua inscripția ipotecară. Autorii observă însă că rudele a-rare-ori vor usa de facultatea ce le conferă legea, pentru a nu înăspri relațiile dintre soți. Cpr. Martou, III, 927.

Altă deosebire.

[3]) După textul belgian (art. 70), inscripția se poate lua nu numai de procuror, dar și de judecătorul de pace. Apoi, textul adaogă că ea se poate în totdeauna lua de bărbat.

[4]) Acest text nu există în legea belgiană. El este o repetiție mai energică a art. 1754 și 1760.

Altă deosebire.

[5]) Textul conrespundĕtor belgian (art. 72) are următoarea dispositie: „Le mari pourra demander que l'hypothèque inscrite pour raison des reprises de la femme soit réduite

mod sumariŭ asupra contestaţiuneĭ, *numind experţi pentru estimaţiunea dotei alienabile,* şi ascultând raportul lor, precum şi concluziunile procurorului. (Art. 1756 urm. C. civ. Art. 211 urm. Pr. civ. Art. 2 L. p. atrib. Minist. public, din 29 Octombre 1877. Art. 72 L. belg.)

Am vĕdut că, la Romani, femeea mărităta avea nu numaĭ o ipotecă legală, dar încă un privilegiŭ, care îĭ permitea de a fi plătită cu preferinţă, chiar înaintea creditorilor anteriorĭ căsătorieĭ : *licet fuerint anteriores* [1]).

Astă-dĭ, acest privilegiŭ nu maĭ există ; însă femeea are o ipotecă legală asupra imobilelor bărbatuluĭ, supusă specialisăreĭ şi inscripţiuneĭ, pentru siguranţa doteĭ sale alienabile (art. 1281 şi 1754) [2]).

Această ipotecă a fost înfiinţată de legiuitor din causa imposibilităţeĭ morale în care adesea-orĭ se găseşte femeea de a stipula o garanţie de la bărbatul sĕŭ atât înainte de căsătorie cât şi în timpul căsătorieĭ [3]).

Stipularea uneĭ ipotecĭ convenţionale.

Legea belgiană, prin art. 64, § 2 permite viitoareĭ soţiĭ de a stipula, prin contractul de căsătorie, o ipotecă asupra imobilelor viitoruluĭ eĭ bărbat, determinate prin acest contract. Legiuitorul nostru a eliminat acest paragraf din art. 1754, însă posibilitatea stipulăreĭ uneĭ asemenea ipotecĭ resultă din art. 1756. Decĭ, dacă s'ar întâmpla ca femeea să stipuleze o ipotecă prin contractul de căsătorie, ceea ce ea poate să facă în basa art. 1756, şi vom vedea maĭ la vale că ea poate să aibă interes a stipula o asemenea ipotecă, ipoteca n'ar maĭ fi legală, ci

---

aux sommes que la femme peut avoir à réclamer, et restreinte aux immeubles suffisants pour les garantir". Apoĭ, textul belgian nu dispune facerea uneĭ expertise, ci luarea avisuluĭ a treĭ din rudele cele maĭ apropiate ale femeeĭ, saŭ, in lipsa de asemenea rude, a treĭ persoane cunoscute că aŭ avut relaţiĭ de prietenie cu femeea, saŭ cu familia sa.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 416 urm. Tot acolo se arată şi starea dreptuluĭ nostru anterior.

[2]) Tribunalul de Ilfov a decis, prin o sentinţă pronunţată sub legea veche, că şi Codul Caragea conferă femeeĭ o adevărată ipotecă asupra avereĭ nemişcătoare a bărbatuluĭ eĭ (vedĭ *Gaz. Tribunalelor* din 13 Decembre 1861, No. 42, p. 346) ; adevĕrul e însă că Codul Caragea conferă femeeĭ un privilegiŭ, iar nu o ipotecă. Vedĭ *suprà*, p. 417.

[3]) Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, II, 973. T. Huc, XIII, 177.

convenţională, şi în asemenea caz, ea n'ar mai putea fi redusă conform art. 1761 [1]).

Casul uneĭ căsătoriĭ putative. Art. 183, 184.

Ipoteca legală, având isvorul eĭ în căsătorie, se înţelege că ea nu va avea loc de cât atunci când căsătoria va fi validă. Ipoteca poate însă să resulte din o căsătorie putativă, dacă femeea a fost de bună credinţă (art. 183, 184) [2]). Ea subsistă în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, până ce femeea îşĭ primeşte dota înapoĭ [3]).

Casul în care căsătoria a fost celebrată în străinătate.

Ipoteca legală va avea loc chiar dacă căsătoria între doĭ Românĭ saŭ între un Român şi o străină ar fi fost celebrată în străinătate [4]).

---

[1]) Cpr. Thiry, IV, 474. Martou, *Privil. et hypoth.*, III, 894, 895, 939 (ed. din 1863). Arntz, IV, 1764. „Considerând, dice Curtea din Bucureşti, că drepturile de preferinţă resultând dintr'o ipotecă pot lua naştere saŭ în virtutea uneĭ convenţiunĭ, saŭ în virtutea legeĭ: de aicĭ ipotecĭ convenţionale şi ipotecĭ legale (*Dreptul* din 1884, No. 33. consid de la p. 261, col. 1).—*Contrà*: Laurent, XXX, 381 urm. Delbecque *Comment. législatif sur la révision du régime hypothécaire*, 344, p. 256.—După aceştĭ din urmă autorĭ, ipoteca femeeĭ ar fi în totdeauna legală. Ce fel de ipotecă legală este aceasta, când ea resultă din convenţia părţilor ?....

[2]) Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, II, 974. Aubry et Rau, III, § 264 ter. p. 369 (ed. a 5-a). Guillouard, *Privil. et hypoth.*, II, 753. Thézard, *Privil. et hypoth.*, 87. Pand. fr., *Privil. et hypoth.*, I, 4733. Le Baron, *Étude sur l'hypoth. légale de la femme mariée*, 1737. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, art. 2121, No. 427, p. 421.

[3]) In Franţa, se decide însă că ipoteca legală a femeeĭ subsistă chiar în urma primireĭ doteĭ, pentru creanţele noue ce ea ar putea să dobîndească contra bărbatuluĭ sĕŭ. Cpr. Aubry et Rau, III, § 564 ter, p. 369, nota 5 (ed. a 5-a). Guillouard, *Privil. et hypoth.*, II, 752. Baudry et Loynes, 973.

[4]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 368 şi V, § 468, p. 127. Thézard, *op. cit.*, 88. Baudry et Loynes, II, 975. Guillouard, *op. cit.*, II, 754. Répert. Sirey, *Hypothèque*, 254. Demolombe, III, 226. Troplong, *Privil. et hypoth.*, II, 513 bis.—In Franţa se controverseză chestiunea de a se şti dacă pentru ca ipoteca să existe trebue, saŭ nu, ca actul de celebrare a căsătorieĭ săvîrşită în străinătate să fie transcis, la reîntoarcerea soţilor în ţară, în actele stăreĭ civile. La noĭ, această controversă nu mai are fiinţă, fiind-că, după legea noastră, căsătoria săvêrşită în străinătate nu e supusă la formalitatea prevĕdută de art. 171 din Codul francez, numaĭ contractul matrimonial bănesc fiind supus acesteĭ transcrierĭ (art. 720 Pr. civ.). Veḑĭ *suprà*, p. 78, nota 1, şi t. I, partea II-a a Coment. noastre, p. 36.

Ipoteca legală a femeei străine. Drept. internațional. Controversă.

Alta este însă chestiunea de a se ști dacă femeea străină, căsătorită fie în țară, fie în străinătate, are saŭ nu, o ipotecă legală asupra imobilelor ce bărbatul seŭ ar avea în România. Chestiunea este curmată în Belgia în sensul afirmativ, prin art. 2 din dispozițiile adiționale ale legeĭ din 16 Decembre 1851 [1]).

La noĭ, însă, chestiunea este controversată, ca și în Franța. După un sistem, femeea străină va avea, în toate casurile, o ipotecă legală asupra bunurilor ce bărbatul seŭ ar avea în România, prin aplicarea art. 2, § 1 C. civ., după care imobilele aflătoare în România sunt supuse legilor române, când ele se posedă de străinĭ. Ipoteca legală, ca și celelalte drepturĭ reale de care poate fi grevat un imobil, ar face decĭ parte din statutul real [2]).

După un alt sistem însă, mult maĭ juridic, femeea va avea o ipotecă legală în România numaĭ atunci când legea sa personală (adecă acea a bărbatuluĭ) va admite această siguranță. Ipoteca legală a femeeĭ atârnă, decĭ, după această teorie, de statul personal al soților [3]).

---

[1]) Acest text, pe care legiuitorul nostru nu l-a tradus, a dat însă loc, în Belgia, la o altă controversă: căcĭ unĭĭ conferă femeeĭ străine o ipotecă în toate casurile (cpr. Martou, *op. cit.*, IV, 1693), iar alțiĭ i-o recunosc numaĭ atunci când asemenea ipotecă este admisă de legea sa personală. Vedĭ în acest din urmă sens: Arntz, IV, 1780. Laurent, XXX, 253.

[2]) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 193. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 433, p. 424 urm. Troplong, *Privil. et hypoth.*, II, 513 ter. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 285 urm. Raynal, conclusiĭ în Sirey, 62. 1. 673 și în D. P. 62. 1. 204. Vedĭ și decisiile citate în Pand. fr., *Priv. et hypoth.*, II, 15216.— Cpr. și Cas. rom. Bulet. S-a I, 1874, p. 44 (soluție admisă în privința privilegiuluĭ consacrat de Codul Caragea). Vedĭ *suprà*, p. 417, nota 5.

[3]) Vedĭ Tratatul nostru în limba franceză, p. 97. Cpr. Demangeat, *Condition des étrangers*, 82. Demangeat asupra luĭ Fœlix, *Dr. internat.*, I, p. 151 urm., nota *b*. Valette, *Privil. et hytoth.*, No. 139, p. 275 urm. (ed. din 1846). Cubain, *Dr. des femmes*, 679. Laurent, I, 116 și XXX, 253; *Dr. internat.*, VII, 375 și 396. Colmet de Santerre, IX, 81 bis II. Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, 416, p. 748 urm. (ed. a 3-a). Vareilles-Sommières, *Synhtèse du droit internat. privé*, II, 898 bis. Rapetti, *Condition des étrangers*, p. 121. Répert. Sirey, *Hypothèque*, 272. Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. internat. privé*, 385 (ed. a 3-a). Baudry et Loynes, *Privil. et*

Ipoteca minorilor.

Aceeași soluție este admisibilă și în privința ipotecei conferite minorilor și interdișilor (art. 1753, § 2, 1762—1767 [1]).

Specialisarea și înscrierea ipotecelor ce ar avea femeile și minorii străini.

Rămâne însă bine înțeles că atât ipoteca femeei măritate străine cât și acea a minorilor și interdișilor străini va fi supusă specialisărei și inscripțiunei prevĕdute de legea noastră, chiar dacă după legea lor națională ea ar fi ocultă, pentru-că publicitatea este prescrisă în interesul celor de al treilea și, decĭ, interesează ordinea publică. Statutul personal va fi, decĭ, în această privință, înfrânat de statutul teritorial [2]).

Creanțele femeei garantate prin ipoteca legală (art. 1281, 1754, 1757, 1761).

Care sunt creanțele femeei pe care le garantează ipoteca legală? Art. 64 din legea belgiană, pe care legiuitorul nostru a trunchiat-o, dispune că ipoteca asigură dota și convențiile sale matrimoniale. (Cpr. și art. 2135, 2° C. fr.) Prin *dotă* legiuitorul belgian înțelege toate bunurile aduse de femee întru susținerea sarcinilor căsătorieĭ, iar prin *convenții matrimoniale*, toate drepturile și avantajele ce femeea a putut să stipuleze în contractul eĭ matrimonial [3]).

---

hypoth., II, 976. T. Huc, XIII, 237 urm. Weiss, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 418, 518 și 617. *Idem*, *Tr. de dr. internat. privé*, II, p. 213, și III, p. 339 și 560. P. Fiore, *Diritto internaz. privato*, 231, p. 322 (ed. ital.), p. 388 a trad. Pradier-Fodéré. Bard, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 233, No. 162. Esperson (profesor la Universitatea din Pavia), *J. Clunet*, anul 1881, p. 216, No. 12. Vedĭ și nota anonimă asupra uneĭ decisii a Curțeĭ din Modena, publicată în *J. Clunet*, anul 1878, p. 54 urm.—Unii nu acordă dreptul la ipoteca legală de cât atunci când ea este recunoscută în basa unuĭ tratat internațional (cpr. Guillouard, *Privil. et hypoth.*, II, 692 urm.; Aubry et Rau, I, § 78, p. 516 urm., ed. a 5-a), însă această teorie n'a găsit favoare de cât în jurisprudența franceză, care distinge între străinii având exercițiul drepturilor civile și aceĭ cari nu-l aŭ, adecă, între aceĭ domiciliați și aceĭ nedomiciliați în Franța (v. autoritățile citate în Pand. fr., *v° cit.*, 15223 urm.), distincție care la noĭ nu este admisibilă, fiindcă toți străinii aŭ exercițiul drepturilor civile (art. 11 Constit. și 11 C. civ.).

[1]) Vedĭ t. II a Coment. noastre, p. 154.

[2]) Cpr. Laurent, I, 116 și *Dr. internat.*, VII, 398. Vedĭ și t. II a Coment. noastre, p. 154, nota 2.

[3]) Cpr. Thiry, IV, 475.

In Franța, se decide în genere că *orĭ-ce creanță* ce femeea măritată dobîndește *în această calitate* contra bărbatului său este garantată prin ipoteca legală (argument din art. 2121, al nostru 1753, care vorbește de *drepturile* și *creanțele* ce se asigură de lege prin ipoteca legală [1]). Dreptul francez.

La noĭ, chestiunea este îndoelnică, de și art. 1753 vorbește, în termenĭ generalĭ, *de drepturile și creanțele femeei*, pentru-că în alte texte (1281, 1754, 1757, 1761), nu se vorbește de cât de *dota alienabilă*. Dreptul nostru. Controversă.

S'a decis, pe de o parte, că art. 1753 ne făcend nicio distincție și admițend în termenĭ generalĭ că femeea măritată are, *pentru asigurarea drepturilor și creanțelor sale*, o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatuluĭ, de aci urmează ca toate creanțele eĭ, precum: dota, clausa de întrebuințare, câștigurile nupțiale, bunurile parafernale, etc., sunt garantate prin această ipotecă [2].

---

[1]) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 980. Guillouard, II, 756. Laurent, XXX, 333. Planiol, II, 2819 urm. T. Huc, XIII, 178 urm.—Plecând de la această idee, jurisprudența franceză decide că orĭ-ce creanță a femeeĭ contra bărbatuluĭ sĕŭ este, în principiŭ, garantată prin ipoteca sa, orĭcare ar fi sorgintea obligațieĭ bărbatuluĭ, contractuală, delictuală, saŭ legală (Cas. fr. D. P. 94. 1. 57; Sirey, 94. 1. 281), și orĭ-care ar fi lucrul datorit, lichid saŭ nelichid, exigibil saŭ neexigibil (Cas. fr., Sirey, 91. 1. 157; D. P. 91. 1. 201; *Pand. Périod.* 91. 1. 302). „Considerând, ḑice decisia sus citată a Curțeĭ de Casație din Franța, că din termeniĭ generalĭ aĭ art. 2121 (1753 C. rom.) resultă că ipoteca legală ce femeea are asupra bunurilor bărbatuluĭ, pentru asigurarea drepturilor și creanțelor sale, le garantează pe toate fără excepție, sub orĭ-ce titlu femeea le-ar cere".—Veḑĭ însă restricțiile făcute de Aubry et Rau (III, § 264 ter, p. 317, ed. a 4-a, p. 370, ed. a 5-a).

[2]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1885, p. 519 și *Dreptul* din 1885, No. 59. Veḑĭ în același sens: Al. Degré, *Scr. juridice*, III, p. 165. Cerban, *Dreptul* din 1900, No. 40. C. Nacu (*Dreptul civil român*, III, p. 698), care ḑice că ipoteca asigură *orĭ-ce creanță de orĭ-ce natură ce ar avea femeea contra bărbatuluĭ sĕŭ*. Intr'un alt tratat (*Compar. C. civil român cu Codul Napoléon*, partea II, București, 1901, p. 129, No. 184), același autor ḑice însă că ipoteca legală a femeeĭ *nu-ĭ garantează de cât zestrea eĭ*. Unde este adevĕrul? Autorul să bine-voiască a împăca aceste doŭe părerĭ diametralmente opuse.—Trebue să observăm cu această ocasiune că d. Nacu, în primul sĕŭ tratat care, de altmintrelea, cuprinde obser-

S'a decis însă, pe de altă parte, că ipoteca legală nu garantează de cât creanţele dotale, nu însă şi orĭ-ce altă acţiune ce femeea măritată ar putea să aibă, în această calitate, în contra bărbatuluĭ sĕŭ, nicĭ averea sa paraferna lă [1]). „Considerând, dice Curtea din Bucureştĭ, că legiuitorul nostru tratând în art. 1746 urm. despre ipotecĭ în general, venind la ipotecele legale, în art. 1753, prevede care sunt acele ipotecĭ şi asupra căror bunurĭ ele se exercită ; că argumentul tras din expresiunile generale întrebuinţate de art. 1753 nu este întemeiat; căcĭ legiuitorul,

---

vaţiĭ judicioase, scrie şi pronunţă ca toată lumea, român ; pe când în tratatul sĕŭ de drept civil, apărut maĭ în urmă a părăsit această ortografie, scriind peste tot locul *rumân*. Se vede că autorul şi-a luat de seamă că cuvîntul *rumân* este maĭ *rumânesc*. *Méfiez-vous de la première impression, c'est la bonne!*

De şi nu este aci locul de a ne ocupa de cartea D-luĭ Nacu, totuşĭ vom observa în treacăt că acest autor este maĭ în totdeauna atât de laconic în cât maĭ nicĭ odată nu poţĭ să-ĭ afli părerea. El nu ţine nicĭ-o socoteală de jurisprudenţă, fiindu-ĭ lene de a o cerceta, şi mărginindu-se a trimete la colecţia luĭ Christescu, fără a-şĭ da osteneala de a controla şi complecta decisiile citate de fostul grefier de la Casaţie. O carte, fie chiar cât de elementară, trebue să cuprindă toate chestiile celebre şi să semnaleze macar controversa, dacă nu să între în amănuntele eĭ. Eĭ bine, în Comentariile distinsuluĭ nostru coleg de la Bucureştĭ, multe din chestiile cele maĭ importante sunt trecute sub tăcere. Se vede că autorul s'a grăbit, dând la lumină notele sale scrise cu ₫ecĭ de anĭ înainte. Ştiinţa dreptuluĭ făcênd însă pe ₫i ce merge progres, nu se poate ca să nu ţinem nicĭ-o samă de acest progres. Comentariile luĭ Baudry şi a luĭ Planiol sunt elementare, ca şi cartea d-luĭ Nacu, şi cu-toate-acestea găsim în ele, cel puţin semnalate, dacă nu discutate, toate saŭ aproape toate chestiile care divid doctrina şi jurisprudenţa.

Art. 1640, 1667 C. Calimach, şi dr. francez.

[1]) Codul Calimach conferă femeeĭ o ipotecă tăcută nu numaĭ pentru dota (art. 1640), dar şi pentru paraferna eĭ (art. 1667). Doctrina şi jurisprudenţa franceză admit şi astă-₫ĭ că paraferna femeeĭ este garantată prin ipoteca legală. Cpr. Cas. fr. Sirey. 94. 1. 281. T. Huc, XIII, 177. Aubry et Rau, III, § 264 ter, p. 372 (ed. a 5-a). P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 439. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 996. Valette, *op. cit.*, 136, p. 247. Laurent, XXX, 349. Colmet de Santerre, IX, 105 bis VIII. Guillouard, *Privil. et hypot.*, II, 782. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, III, 2530.

în acest text, nu are drept scop de cât a arăta care sunt persoanele ce pot beneficia de o ipotecă legală, și care sunt bunurile asupra cărora aceste ipotecĭ pot avea loc, iar nicĭ de cum a arăta că femeile măritate aŭ o ipotecă legală pentru orĭ-ce creanță ar fi avênd contra soțuluĭ; că ceea ce face și maĭ evidentă această intențiune a legiuitoruluĭ nostru sunt dispozițiile categorice ale art. 1754—1757, care, ocupându-se despre siguranțele femeilor măritate, arată nu numaĭ formalitățile cum aceste inscripțiunĭ pot fi luate, dar și că creanțele pentru care femeile măritate aŭ o ipotecă legală, pentru care pot cere o inscripție ipotecară, sunt acele resultând din contractul lor dotal, și până la concurența *dotei alienabile*; că această intenție a legiuitoruluĭ reesă asemenea din art. 1815, care prevede siguranța femeeĭ măritate sub legea veche; că, dacă s'ar admite că legiuitorul nostru a voit a asigura femeea măritată cu o ipotecă legală pentru orĭ-ce creanță, și dacă art. 1753 ar cuprinde acest principiŭ general, atunci ar trebui să presupunem că art. 1754 și urm. nu sunt de cât o inutilă repetiție și, în orĭ-ce caz, o contradicție flagrantă a principiilor puse în art. 1753, etc.“ [1]).

La care din aceste două soluțiĭ trebue să ne oprim? Credem, după matură reflexie, că numaĭ dota alienabilă a femeeĭ este garantată prin ipoteca legală, iar nu și orĭ-ce acțiunĭ ce ea ar putea să aibă în contra bărbatuluĭ. Aceasta resultă din diferitele texte maĭ sus enunțate, în care se vorbește numaĭ de dotă. Art. 1753, § 1 nu are de scop, după cum foarte bine observă Curtea din București prin considerentele maĭ sus reproduse, de a determina drepturile și acțiunile femeeĭ pe care le garantează ipoteca legală, ci numaĭ de a enumera, și încă în mod incomplect, ipotecele legale. Este adevĕrat că art. 1757, întrebuințând termenĭ maĭ generalĭ, dă drept femeeĭ de a lua, cu autorisarea presidentuluĭ tribunaluluĭ, în timpul căsătorieĭ, o inscripție ipotecară asupra bunurilor bărbatuluĭ sĕŭ *pentru orĭ-ce pretențiunĭ ar putea avea în contra luĭ*, însă nu trebue să perdem din vedere că acest text se grăbește a adăoga: *în virtutea foaeĭ sale dotale,* prin urmare, tot numaĭ în privința doteĭ sale, paraferna ne figurând în foaea

[1]) Vedĭ *Dreptul* din 1884, No. 33, consid. de la p. 261, col. 1. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 36.

dotală, de-oare-ce ea nu are nevoe de a fi stipulată (art. 1283). Art. 1757 este, deci, în armonie cu celelalte texte care vorbesc numai de dotă. Este cu neputinţă de a da femeei, prin interpretare, o siguranţă la care legiuitorul nu s'a gîndit, pentru-că garanţiile pe care le conferă legea sunt de strictă interpretare. Siguranţa pe care legiuitorul a înţeles a o da femeei este deci slabă şi necomplectă. Ea nu există chiar de loc, nici în privinţa dotei, când bărbatul nu are avere imobiliară, pentru-că astă-di mobilele nu mai pot fi lovite de ipotecă, ca în dreptul roman (art. 1751) [1]).

Stipularea unei ipoteci convenţionale.

Femeea, dacă este prevĕdĕtoare, poate însă complecta garanţia imperfectă, pe care i-o dă legea, în casul când bărbatul are avere imobiliară, stipulând o ipotecă convenţională prin contractul sĕŭ matrimonial (art. 1756), atât în privinţa paraferneĭ cât şi a altor drepturi eventuale ce ea ar putea să aibă mai tărdiŭ. Iată, deci, interesul femeeĭ de a stipula o ipotecă convenţională, cu-toate-că ea are o ipotecă legală. (Vedi *suprà*, p. 511) [2]).

Creanţele p. care femeea nu are ipotecă legală.

Aşa dar, femeea care are numai bunuri parafernale, nu are ipotecă legală, de şi ea ar fi adoptat regimul dotal. Femeea, având chiar dotă, nu are ipotecă pentru alimentele ce i se datoresce de bărbatul seŭ [3]); pentru

---

[1]) Cpr. Planiol, II, 2818.

Dr. străin. [2]) In Codul neerlandez, femeea nu are ipotecă legală. Art. 1220, § 2 din acest Cod îi permite însă de a stipula o ipotecă convenţională. Acelaşi sistem este admis de Laurent în Ante-proiectul de revisuire (art. 2256). Ipoteca legală a femeeĭ este, de asemenea, necunoscută în Anglia (v. Weiss, *Tr. de dr. internat. privé*, III, p. 560), în Austria, în Germania, în Rusia (cpr. T. Huc, XIII, 177), etc. Codul italian (art. 1969, 4°) conferă femeeĭ o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatuluĭ sĕŭ, însă numai pentru dota eĭ şi pentru câştigurile dotale *(per la dote e per i lucri dotali)*.

[3]) Cpr. C. Besançon, Sirey, 95. 2. 28. Thézard, *op. cit.*, 90, p. 134. Troplong, *op. cit.*, II, 418 bis. André, *Régime hypoth.*, 632, 8°.—*Contrà*: Aubry et Rau, III, § 264 ter, p. 371, text şi nota 8 bis (cari revin asupra opiniuneĭ susţinute în ed. a 4-a). Baudry et Loynes, II, 981. Laurent, XXX, 346. T. Huc, XIII, 177, p. 222. Martou, III, 891. Colmet de Santerre, IX, 105 bis XVI. Guillouard, II, 774. Vigié, III, 1341. C. Dijon, Douai şi Cas. fr., Sirey, 95. 2. 25 şi 269. D. P. 94. 2. 25 şi 334. D. P. 98. 2. 105. Sirey, 95. 1. 348 şi D. P. 97. 1. 553 (cu nota luĭ L. Michel). C. din Amiens, Sirey, 98. 2. 68. Cas. belg. Sirey, 91. 4. 30.

abitaţiunea, hainele de doliŭ şi alimentele ce i se datoresc în cursul anuluĭ de văduvie (art. 1279) [1]; pentru obligaţiile delictuale saŭ quasi-delictuale ale bărbatuluĭ, etc. [2].

Garantarea dotei alienabile.

Femeea nu va fi garantată prin ipoteca sa legală de cât în privinţa dotei sale alienabile şi a fructelor şi dobîndilor acesteĭ dote (art. 1278) [3]; căcĭ dacă bărbatul a înstrăinat dota eĭ inalienabilă, femeea nu are nevoe de ipoteca legală, înstrăinarea fiind revocabilă (art. 1255) [4].

Din împrejurarea că femeea nu are, în legea noastră, o ipotecă legală, de cât pentru garantarea dotei sale alienabile, resultă că ea nu are nicĭ-un recurs ipotecar de exercitat de câte-orĭ toate bunurile sale sunt parafernale, de şi ea ar fi adoptat regimul dotal, saŭ de câte-orĭ este măritată sub regimul de separaţie de bunurĭ, saŭ, ceea ce revine la acelaşi lucru, de câte-orĭ soţiĭ n'aŭ încheiat nicĭ-un contract matrimonial [5].

Bunurile bărbatului lovite de ipoteca legală (art. 1754, 1755, 1756—1758).

In Codul francez, ipoteca femeeĭ este generală şi se întinde asupra bunurilor imobiliare ale bărbatuluĭ, *sur les*

---

[1]) Benoît, *Tr. de la dot*, II, 25. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 437.—*Contrà*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 986. Guillouard, II, 772. Aubry et Rau, III, § 264 ter, p. 379, text şi nota 25 (ed. a 5-a). Martou, III, 889. Laurent, XXX, 345. Thézard, *op. cit.*, 91, *in fine*, p. 136.

[2]) De exemplu: bărbatul a administrat rĕŭ dota femeeĭ. El a lăsat să se strice imobilul dotal saŭ să se îndeplinească prescripţia (art. 1243). Femeea are o acţiune în contra luĭ, însă pentru aceasta ea este un simplu creditor chirografar.

[3]) Troplong, *op. cit.*, II, 418 ter. Baudry et Loynes, II, 982, *in fine*. Martou, III, 884, p. 13. Guillouard, II, 763. P. Pont, I, 436. Gr. Vulturescu, *Dreptul* din 1904, No. 5, p. 35, col. 2. C. Bordeaux, Sirey, 52. 2. 102. Cpr. şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1880, No. 17. Veḑĭ şi studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1904, No. 14.

[4]) Cpr. Laurent, XXX, 339.—Femeea are, în asemenea caz, o acţiune în despăgubire contra bărbatuluĭ, însă această acţiune nu este garantată prin ipoteca legală.

[5]) Cpr. Martou, III, 894, *in fine*, p. 19. Laurent, XXX, 338. —In Franţa, se decide, din contra, că ipoteca legală există sub toate regimele matrimoniale. Veḑĭ Aubry et Rau, III, § 264 ter, p. 369 (ed. a 5-a). Guillouard, *op. cit.*, II, 752. Baudry et Loynes, II, 973. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 429, etc.

biens du mari, ḑice art. 2121 din C. fr., și art. 2122 adaogă că creditorul care are o ipotecă legală poate să exercite dreptul sĕŭ asupra tuturor imobilelor ce aparțin debitorului, *chiar și asupra acelora ce vor putea să-i aparțină mai tărḑiŭ*, adecă, asupra bunurilor sale viitoare; de unde s'a dedus că ipoteca femeeĭ lovește nu numaĭ bunurile dobîndite de bărbat în timpul căsătorieĭ, *dar și pe acelea ce el le-ar dobîndi în urma desfacereĭ căsătorieĭ* [1]).

Specialisarea ipotecei legale.

Legiuitorul nostru, imitând pe acel belgian și ținênd samă de trebuințile creditului public, care reclama această modificare, n'a maĭ admis ipoteca *generală*, în sensul pe care o consacră Codul francez. El a admis o ipotecă generală în acest sens că dreptul femeeĭ se exercită asupra *imobiluluĭ* (art. 1281) saŭ *imobilelor* bărbatuluĭ (art. 1754). Ipoteca este, însă, *specială* în sensul că trebue să fie specialisată prin contractul de căsătorie (art. 1754, 1755), saŭ în timpul căsătorieĭ (art. 1756, 1757, 1758). Această specialisare are de scop mărginirea inscripțieĭ femeeĭ la imobilele necesare spre a-ĭ conferi o garanție complectă. Femeea poate, însă, să ceară o inscripție suplementară, saŭ chiar o primă inscripție asupra bunurilor dobîndite de bărbat în urma celebrăreĭ căsătorieĭ. In acest sens bunurile viitoare ale bărbatuluĭ sunt supuse ipoteceĭ femeeĭ; însă pentru aceasta ele trebue să fi întrat în patrimoniul luĭ, fie cu titlu gratuit, fie cu titlu oneros [2]). Bărbatul n'ar putea, deci,

[1]) Cpr. Planiol, II, 2748, 2824 bis. Baudry et Loynes, II, 1000. Aubry et Rau, III, § 264, p. 348 (ed. a 5-a). Guillouard, II, 695, 790. P. Pont, I, 509. Valette, *Privil. et hypoth.*, 137, p. 247 urm. C. Lyon, D. P. 69. 1. 276. Sirey, 69. 1. 345.

Art. 796 C. com.

[2]) Imobilele dobîndite de bărbat în timpul căsătorieĭ, *fie cu titlu oneros*, fie cu titlu gratuit, sunt deci lovite de ipoteca legală, și femeea poate lua inscripție asupra lor. Legea comercială face însă excepție de la acest principiŭ, excluḑênd, la caz de faliment, imobilele bărbatuluĭ dobîndite *cu titlu oneros*, ele fiind presupuse a fi dobîndite cu bunurile creditorilor. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VIII, 903. T. Huc, XIII, 181. Baudry et Loynes, II, 983. Planiol, II, 2823, 2827. Degré, *Scr. juridice*, III, p. 166. Iată, în adevĕr, cum se exprimă art. 796 din Codul de comerț: „Dacă bărbatul era comerciant la epoca celebrăreĭ căsătorieĭ, saŭ dacă ne avênd atunci vr'o profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota fe-

să ceară ca inscripția să fie luată asupra unor bunuri care de acum înainte aŭ să între în patrimoniul luĭ [1]).

Casurile în care bărbatul ar avea un imobil în indivisiune, saŭ în tovărășie cu alții.

Dacă, în momentul contractuluĭ de căsătorie, bărbatul are un imobil în indivisie cu altul, partea bărbatuluĭ este lovită de ipotecă. Aceeași soluție este admisibilă în privința imobilelor ce barbatul ar avea în tovărășie cu alții, dacă, bine înțeles, este vorba de o societate care nu constitue o persoană morală, de exemplu : o societate civilă (vedĭ *suprà*, p. 499, nota 3) saŭ o asociație în participare (art. 253 C. com.) ; căcĭ dacă ar fi vorba de o societate comercială, pe care legea o proclamă persoană morală (art. 78 C. com.), imobilul nu aparține bărbatuluĭ, ci persoaneĭ morale saŭ juridice [2]).

Casul în care bărbatul are un imobil supus uneĭ condițiĭ.

Dacă bărbatul are în patrimoniul luĭ un imobil supus uneĭ condițiĭ suspensive saŭ resolutorie (art. 1770), acest imobil va fi lovit de ipoteca legală, și femeea va putea lua o inscripție asupra luĭ, însă dreptul eĭ va fi în suspensie până la îndeplinirea condițieĭ, saŭ va fi desființat prin îndeplinirea eĭ [3]).

---

meeĭ nu se întinde, în nicĭ-un caz, asupra bunurilor dobîndite de bărbat în timpul căsătorieĭ prin orĭ-ce alt *testa-afară numaĭ de succesiune (se înțelege ab intestat saŭ testamentară)*, *saŭ donațiune.*—In casurile sus-ḑise, femeea nu poate exercita nicĭ-o acțiune asupra maseĭ falimentuluĭ, pentru avantagiile derivând din contractul de căsătorie, și creditoriĭ nu vor putea să se prevaleze de avantagiile derivând din același contract în favoarea bărbatuluĭ". Cpr. asupra părțeĭ finale a acestuĭ text, Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VIII, 908 urm.

Ultimul aliniat al acestuĭ text pare a presupune că ipoteca legală garantează, în regulă generală, maĭ mult de cât dota alienabilă a femeeĭ. Cu-toate-acestea, rĕmânem, în această privință, nestrămutat în convingerea contrară, pe care am expus-o *suprà*, p. 515 urm.

[1]) Cpr. Laurent, XXX, 364.

[2]) Cpr. Laurent, XXX, 365.

[3]) Cpr. Laurent, XXX, 367.—Ce se va întâmpla în caz când imobilul dăruit bărbatuluĭ s'ar reîntoarce la dăruitor în basa art. 825 ? Ipoteca legală a femeeĭ fi-va menținută asupra acestuĭ imobil, după cum hotărește expres art. 952 din Codul fr. (eliminat de legiuitorul nostru), saŭ această ipotecă fi-va desființată conform principiuluĭ : *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis ?* Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 240, 241, unde această chestie este pe larg discutată. Art. 825.

Specialisarea și înscrierea ipotecei legale (art. 1754, 1755, 1756, 1757).

Deoseb. între sistemul legeĭ fr. și acel al legeĭ noastre.

In Codul francez, ipoteca femeeĭ este nu numaĭ generală, dar și ocultă, căcĭ ea își are ființă independent de orĭ-ce inscripție (art. 2135 C. fr.). Acest sistem, desastros atât pentru ceĭ de al treilea cât și maĭ cu samă pentru bărbat, a căruĭ credit este cu desăvîrșire micșorat, a fost cu drept cuvînt părăsit de legiuitorul nostru, care, reproducênd principiile legeĭ belgiane, din 16 Decembre 1851, a admis atât publicitatea cât și specialisarea ipotecei [1]). In adevĕr, pentru ca ipoteca femeeĭ să poată fi inscrisă, ea trebue maĭ întâĭ să fie *specialisată*. Aceasta însemnează că suma creanțelor dotale trebue să fie determinată și să indice imobilele asupra căror inscripția urmează a fi luată (art. 1754, 1755, 1756, 1758, 1774), ipoteca ne avênd rang de cât din ḑiua acesteĭ inscripții (art. 1754, § 2, 1778) [2]).

Specialisarea se face prin contractul de căsătorie, în casurile art. 1754 și 1755, și în timpul căsătorieĭ, în casurile art. 1756 și 1757.

Specialisarea prin contractul de căsătorie.

In cât privește dota ce femeea aduce în momentul căsătorieĭ sale, nu există nicĭ-o dificultate, căcĭ contractul matrimonial va arăta, în ce consistă această dotă și care este suma până la concurența căreia trebue să se iea inscripție asupra cutăruĭ saŭ cutăruĭ imobil al bărbatuluĭ (art. 1754, 1755).

Bunurile dobîndite de femee în timpul căsătorieĭ.

Cât pentru dota pe care femeea poate s'o dobîndească în timpul căsătorieĭ, prin donațiuni saŭ succesiune ab intestat orĭ testamentară (art. 1235), chestiunea este maĭ grea. După părerea pe care o credem cea maĭ juridică, femeea nu va putea lua inscripție, în privința donațiunilor și moștenirilor ce ar primi în timpul căsătorieĭ, de cât conform art. 1757, cu autorisarea presid. tribunalului [3]).

Femeea va determina, în asemenea caz, ca și în acel al art. 1756, ea însă-și suma până la concurența căreia în-

---

Legea timbruluĭ.

[1]) Ipotecele legale sunt apărate de orĭ-ce taxă de înregistrare (art. 44, § ultim L. timbruluĭ din 1900). După acest text din legea timbruluĭ, ipotecele convenționale sunt, din contra, supuse taxeĭ de înregistrare de 50 banĭ la sută de leĭ.

[2]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1880, No. 18.

[3]) Cpr. Laurent, XXX, 378, 388, *in fine*, 394.

scripția va fi luată [1]), ipoteca ne avênd rang de cât de la data acesteĭ inscripțiĭ [2]).

In timpul căsătorieĭ, specialisarea se face în casu- Specialisarea în timpul căsătoriei.
rile art. 1756 și 1757. Aceste texte presupun că contractul de căsătorie n'a specialisat ipoteca, pe care legea o conferă femeeĭ pentru asigurarea doteĭ sale alienabile, saŭ că garanțiile determinate prin contract sunt insuficiente, permițênd, în asemenea caz, femeeĭ de a cere o primă inscripție saŭ o inscripție suplementară, în virtutea autorisăreĭ presidentuluĭ tribunaluluĭ domiciliuluĭ bărbatuluĭ, care este și acel al femeeĭ (art. 93) [3]). Este însă de observat, în această privință, că nu presidentul tribunaluluĭ specializează ipoteca, ci însă-și femeea; căci art. 1756 a modificat textul conrespundĕtor belgian (66), după care presidentul fixează suma până la concurența căreia inscripția urmează a fi luată. (Veḑi *suprà*, p. 509, nota 3).

La noĭ, presidentul trebue să se mărginească pur și simplu a da autorisarea, pe care o cere femeea prin o simplă suplică.

Dacă presidentul refusă autorisarea cerută de femee, Art. 66 bis Pr. civ.
încheierea sa poate fi atacată cu apel înaintea tribunaluluĭ din care presidentul face parte (art. 66 bis Pr. civ.) [4]).

Această autorisare a presidentuluĭ nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, așa că terțiĭ și creditoriĭ ipote-

---

[1]) In Belgia se decide că presidentul fixează, prin ordonanța sa, suma pentru care femeea trebue să iea inscripție (argument din art. 66 modificat prin art. 1756 din Codul nostru). Veḑi *suprà*, p. 509, nota 3. Cpr. Martou, III, 923.

[2]) In Codul fr., ipoteca femeeĭ are rang din ḑiua primireĭ succesiuneĭ saŭ donațiuneĭ (art. 2135, § 3).

[3]) Femeea, care a dobîndit autorisarea presidentuluĭ tribunaluluĭ, nu are nevoe de a lua inscripția în persoană. Ea poate da mandat pentru aceasta, unuĭ terțiŭ, și chiar bărbatuluĭ eĭ, însă mandatul va trebui să fie autentic (argum. din art. 1781). Veḑi C. Bucureștĭ. *Dreptul* din 1880, No. 17. Cas. rom. C. Focșanĭ și Bucureștĭ, Bulet. S-a 1, 1881, p. 238. Bulet. 1885, p. 36. *Dreptul* din 1881, No. 84; din 1882, No. 12 și 43; din 1884, No. 2; din 1886, No. 50.—*Contrà*: Cas. rom. și C. Craiova, *Dreptul* din 1880, No. 13 și din 1882, No. 43.

[4]) In Belgia, chestiunea este controversată. Uniĭ, în adevĕr, admit apelul (Laurent, XXX, 397; Thiry, IV, 481; Arntz, IV, 1769), iar alțiĭ nu-l admit (Martou, III, 918).

carĭ inscrișĭ după femee, n'ar fi în drept să anuleze inscripția eĭ pentru neobservarea acesteĭ formalități [1]).

Persoanele împuternicite a lua inscripția ipot. în locul femeeĭ. Art. 1759.

S'ar putea întâmpla ca femeea să nu iea mĕsurile prescrise de art. 1756 și 1757, fie din negligență, fie pentru a nu compromite creditul bărbatuluĭ. Pentru a înlătura acest inconvenient, art. 1759 conferă dreptul de a lua inscripția ipotecară constituitoruluĭ doteĭ, fie el rudă saŭ străin. Constituitorul doteĭ nu are, însă nevoe, pentru aceasta de autorisarea presidentuluĭ trebunaluluĭ, întru cât textul nostru n'o prescrie [2]).

Ministerul public. L. din 29 Oct. 1877.

Art. 1759 maĭ conferia încă dreptul de a lua inscripția ipotecară și procuroruluĭ tribunaluluĭ, drept pe care acest funcționar nu-l maĭ are astă-dĭ, în urma legeĭ din 29 Octombre 1877, care modifică atribuțiile ministeruluĭ public. Dreptul procuroruluĭ ar putea fi admis, cel mult, atunci când femeea este minoră.

Luarea inscripțieĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ.

S'a decis că nicĭ constituitorul doteĭ, nicĭ chiar femeea nu pot lua inscripția ipotecară în urma desfacereĭ căsătorieĭ, fie prin moartea bărbatuluĭ, fie prin pronunțarea divorțuluĭ [3]), și ceea ce ne-a făcut și pe noĭ să admitem altă dată această soluție este că art. 1754 vorbește de inscripția luată *înainte de căsătorie*, iar art. 1736 și 1757, de acea luată în *timpul căsătorieĭ* [4]).

Astă-dĭ, însă, după matură reflexie, credem că nimic nu s'ar opune la luarea inscripțieĭ din partea femeeĭ, în termenul de treĭ lunĭ de la moartea bărbatuluĭ, prevĕdut de art. 1780. Acest text îndreptățînd, în adevĕr, pe aceĭ interesați de a cere înscrierea privilegiilor și ipotecelor lor și după moartea debitoruluĭ, în termenul de treĭ lunĭ, dispositia luĭ fiind generală, se aplică și la ipotecĭ legale și nu exclude și nicĭ nu putea exclude pe femeea mărităta, întru cât ipoteca eĭ subsistă după moartea bărbatuluĭ și

[1]) Arntz, IV, 1769, *in fine*, și C. din Gand (decisie citată de acest autor).

Deoseb. de la textul belgian.

[2]) Cpr. C. Bucureștĭ și Galați, *Dreptul* din 1893, No. 24 și *C. judiciar* din 1895, No. 41.—Textul belgian conferă acest drept rudelor și afinilor soților până la gradul al treilea inclusiv, obligându-i de a se conforma dispositiilor de maĭ sus, adecă de a cere autorisarea presidentuluĭ. Vedĭ *suprà*, p. 510, nota 2.

[3]) Trib. Prahova și C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1893, No. 52.

[4]) Vedĭ Tratatul nostru în limba franceză, p. 96.

tocmaĭ atunci are să-ĭ devie folositoare, pentru-că moartea bărbatuluĭ aduce pentru moştenitoriĭ luĭ obligaţia de restituire a doteĭ (art. 1271) [1]).

Femeea poate să-şĭ iea inscripţia ipotecară, chiar în urma începereĭ urmăririĕ silite a imobiluluĭ bărbatuluĭ, până la adjudecarea luĭ definitivă [2]).

Inscripţia, o dată luată de femee, nu are însă nevoe de a fi reînoită cât timp ţine căsătoria, chiar dacă ea ar ţinea maĭ mult de cinci-spre-ḑece anĭ [3]) şi dacă ar interveni o separaţie de patrimoniĭ. Inaplicarea art. 1786.

Aceasta este o favoare acordată femeeĭ măritate ca şi celorlalte persoane care se bucură de o ipotecă legală (art. 1786, § 2). Dacă căsătoria a ţinut însă *cinci-spre-ḑece* anĭ, saŭ maĭ mult, femeea este datoare să reînoiască inscripţia în anul care a urmat desfacerea eĭ. Dar dacă căsătoria a ţinut de pildă numaĭ ḑece anĭ, femeea nu este datoare a o reînoi în al unspreḑecelea an. Acesta este sensul § 2 al. art. 1786 [4]).

Inscripţia ipotecară a femeeĭ poate fi luată nu numaĭ de femee şi de constituitorul doteĭ, dar şi de însu-şĭ viitorul bărbat, înaintea celebrăreĭ căsătorieĭ, (art. 1754). Luarea inscripţieĭ de către bărbat. Art. 1754.

S'a decis chiar, cu drept cuvînt, că bărbatul poate

---

[1]) Veḑĭ în acest sens : Cas. rom. Bulet. 1890, consid. de la p. 1256. Bulet. 1895, p. 171. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1897, No. 62, şi din 1899, No. 10. Arntz, VI, 1773 bis. Acest din urmă autor crede însă că femeea ar avea nevoe de autorisarea presidentuluĭ tribun. chiar în urma morţeĭ bărbatuluĭ. S'ar putea însă foarte bine susţine că femeea fiind, în asemenea caz, capabilă, nu are nevoe de nicĭ-o autorisare pentru a-şĭ conserva dreptul sĕŭ, cu atât maĭ mult cu cât tot Arntz ne spune (IV, 1769, *in fine*) că autorisarea presidentuluĭ nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, şi că terţiĭ nu pot invoca neîndeplinirea acesteĭ formalităţi. Veḑĭ *suprà*, p. 523, 524.

[2]) Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1890, p. 1252.

[3]) Codul nostru voeşte ca inscripţia ipotecară să fie reînoită după 15 anĭ. După art. 2154 din Codul fr., inscripţia păstrează privilegiul saŭ ipoteca ḑece anĭ, iar după art. 2001 din Codul italian, *treĭ-ḑecĭ de anĭ*.

[4]) Cpr. Arntz, IV, 1851. Laurent, XXXI, 108. Nacu, III, p. 753, No. 325.—Curtea de Casaţie este, decĭ, greşită când aplică art. 1786 femeeĭ măritate, *vorbind de perimarea ipotecei în timpul căsătorieĭ* (Bulet. 1890, consid. de la p. 1255, 1256), căcĭ ipoteca nu se perimă nicĭ-odată în timpul căsătorieĭ, orĭ-cât timp ar ţinea această căsătorie.

lua inscripția și în timpul căsătoriei, în calitate de mandatar legal al soției [1]). Este adevărat că art. 1759 din Codul nostru nu reproduce dispositia finală a art. 70 din legea belgiană, care conferă, în ori-ce caz, bărbatului dreptul de a lua inscripție *de son chef*, însă această dispoziție este inutilă, după cum observă autorii belgiani [2]), pentrucă nimic n'ar putea să împedice pe bărbat de a-și îndeplini obligația, pe care i-o impune legea de a nu lăsa pe femeea sa fără garanție. Bărbatul, pentru a lua o inscripție pe averea sa, în numele femeei și în timpul căsătoriei, nu are nevoe de a avea un mandat autentic de la soția sa, după cum hotărîse Curtea din București, prin decisia de mai sus, care a fost cu drept cuvînt casată, pentru-că el este administratorul dotei, și a asigura această dotă este necontestat a face un act de administrație.

Reducerea ipotecei legale conferită femeei (art. 1761).

Ca și tutorul (art. 1764), bărbatul poate să ceară reducerea ipotecei legale a femeei, de câte-ori ea este excesivă [3]), și aceasta fie că inscripția a fost luată de femee, fie de constituitorul dotei (art. 1759), fie chiar de însu-și bărbatul, dacă se stabilește că el s'a înșelat asupra valorei dreptului pe care el a voit să-l garanteze. Astfel, bărbatul ar putea să ceară reducerea sumei pentru care s'a luat inscripția, saŭ radiarea acestei inscripții de pe un imobil al sĕŭ, atunci cănd ipoteca a fost înscrisă pe mai multe imobile și unul singur ajunge pentru garantarea drepturilor femeei [4]).

Dacă siguranța acordată femeei, în loc de a deveni excesivă, a devenit cu totul inutilă, din causă, de exemplu, a facerei unei întrebuințări a banilor dotali, acceptată de femee [5]), bărbatul va putea cere și dobîndi libe-

---

[1]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1880, p. 108, și *Dreptul* din 1880 (anul al VIII-lea), No. 13.—*Contrà*: C. București (decisie casată), *Dreptul, loco cit.*, No. 17.

[2]) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 929.

[3]) De exemplu: dota femeei a fost micșorată prin înzestrarea unui copil al ei. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1884, No. 40.

[4]) Cpr. Thiry, IV, 487, p. 424.

[5]) Cpr. Thiry, IV, 487, p. 423.

rarea imobilelor sale de orĭ-ce ipotecă [1]). Această dispoziţie este foarte raţională; căcĭ legea nu poate să ceară altă ceva de cât garantarea cu suficienţă a drepturilor femeeĭ; ea nu poate să meargă până a distruge, fără nicĭ-o causă bine-cuvîntată, creditul bărbatuluĭ.

Bărbatul n'ar putea, însă, cere reducerea ipotecеĭ stipulate prin contractul de căsătorie, orĭ-cât de excesivă ar fi; căcĭ, în specie, nefiind vorba de o ipotecă legală, ci de o ipotecă convenţională, care derivă din voinţa amberor părţi, această ipotecă nu poate fi desfiinţată nicĭ în totul nicĭ în parte prin voinţa unilaterală a uneia din ele [2]). Nereducerea ipotecеĭ convenţionale.

Dreptul de a reduce ipoteca femeeĭ poate fi exercitat şi de creditoriĭ bărbatuluĭ, fiind vorba în specie de un drept eminamente bănesc, iar nu de un drept exclusiv personal bărbatuluĭ (art. 974) [3]). Reducerea se va cere de la justiţie. Tribunalul competent este acel în registrele căruia ipoteca a fost inscrisă, adecă, acel al situaţiuneĭ imobiluluĭ (art. 1780). Dreptul creditorilor bărbatuluĭ de a reduce inscripţia. Art. 974.

Femeea nu are nevoe de a consimţi la această reducere, după cum prescrie art. 2144 din Codul francez, însă ea va trebui să fie pusă în causă de bărbat [4]). Tribunalul judecă contestaţia bărbatuluĭ în mod sumar şi de urgenţă, în urma unuĭ raport de expertisă [5]), cu drept de apel la Curte, dacă suma în litigiŭ comportă apel [6]). Procedura reducereĭ.

Conclusiile ministeruluĭ public nu maĭ sunt cerute astă-dĭ, în urma legeĭ din 29 Octombre 1877, afară de casul când femeea ar fi minoră [7]). L. din 29 Oct. 1877.

---

[1]) Cpr. Martou, III, 938. Laurent, XXX, 406.—Aceeaşĭ soluţie este generalmente admisă şi în privinţa tutoruluĭ. Martou, II, 855 bis. Laurent, XXX, 317.

[2]) Thiry, IV. 474, *in fine*, 487, p. 424. Arntz, IV, 1777. Martou, III, 939. Vedĭ şi *suprà*, p. 512, text şi nota 1.

[3]) Martou, III, 940.

[4]) Martou, III, 943. Arntz, IV, 1778.—*Contrà:* Laurent, XXX, 407.—Dacă s'ar admite pentru femee posibilitatea de a ceda rangul eĭ unuĭ terţiŭ (vedĭ *infrà*, p. 528 urm.), şi acest terţiŭ va trebui să fie pus în causă. Martou, III, 943 bis.

[5]) Părerea experţilor nu leagă nicĭ într'un caz pe tribunal. *Dictum expertorum nunquam transit in rem judicatam.* Vedĭ *suprà*, p. 310.

[6]) Martou, III, 950. Laurent, XXX, 410.

[7]) Imprejurarea că procurorul ar fi luat conclusiunĭ nu se consideră în genere ca o causă de nulitate. *Quod abundat non viciat.* Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1882, p. 438. Alex.

Reducerea ordonată de tribunal nu este irevocabilă în sensul că ea nu împedică luarea uneĭ nouĕ inscripţiĭ, de câte-orĭ luarea uneĭ asemenea inscripţiĭ a devenit necesară pentru femee [1]).

Imposibilitatea pentru femee de a putea renunţa la ipoteca sa legală (art. 1281 şi 1760).

Art. 1281. *Sub pedeapsă de nulitate*, ḑice art. 1281, femeea nu poate renunţa *nicĭ într'un caz* la ipoteca legală, pe care i-o conferă legea. Legiuitorul, în adevĕr, nu şi-ar fi atins scopul, dacă asemenea renunţare din partea femeeĭ ar fi fost permisă, pentru-că, în cele maĭ multe casurĭ, garanţia sa ar fi devenit ilusorie, din causa înrîuririĕ pe care o exercită bărbatul.

Art. 1760. Dar art. 1281 nu este singura dispoziţie ce Codul nostru are în această privinţă. Legiuitorul maĭ adaogă încă că femeea nu poate renunţa la dreptul ce ea are de a lua o inscripţie ipotecară în timpul căsătorieĭ (art. 1757), nicĭ la inscripţiile luate fie de dînsa, fie de alte persoane în numele eĭ (art. 1760).

Renunţarea în favoarea unuĭ terţiŭ. Controversă. Din împrejurarea că, în art. 1760, se prevede că femeea nu poate renunţa la inscripţia sa ipotecară *în favoarea bărbatului sĕŭ*, s'a dedus că ea poate să renunţe la inscripţia luată *în favoarea unuĭ terţiŭ* [2]).

Curtea de casaţie n'a admis însă acest mod de a vedea, şi a pus cu drept cuvînt în principiŭ că femeea nu poate renunţa la rangul sĕŭ, nicĭ chiar în favoarea celor de al treilea, şi aceasta chiar dacă ar fi separată de bunurĭ. „Considerând, ḑice Inalta Curte, că este de esenţa regimuluĭ dotal de a asigura conservarea doteĭ femeeĭ; că în acest scop legiuitorul, după ce prin art. 1248, declară inalienabilă averea dotală prevĕḑută în acel articol, re-

---

Degré, *Dreptul* din 1879, No. 22.—*Contrà*: Cas. rom. Bulet. 1890, p. 630. Bulet. 1891, p. 102. Bulet. 1892, p. 54. Bulet. 1893, p. 988. Tocilescu, *Pr. civ.*, I, partea II, 293. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Tr. nostru în limba franceză, p. 303.

[1]) Martou, *op. cit.*, III, 951. Laurent, XXX, 411.

[2]) C. Iaşi (decisie casată), *C. judiciar* din 1901, No. 85 şi *Dreptul* din 1902, No. 8. Această soluţie este admisă şi în Belgia (argument din expunerea de motive a comisiuneĭ speciale). Cpr. Arntz, IV, 1774. Thiry, IV, 488. Laurent, XXIII, 500, şi XXXI, 328 urm. Martou, III, 930 urm.

cunoaște prin art. 1281, femeeĭ, dreptul de a lua o ipotecă asupra imobilelor bărbatuluĭ pentru dota cea alienabilă și edictează, sub pedeapsă de nulitate, că femeea nu poate în nicĭ-un caz să renunțe la această ipotecă ; că din termeniĭ generalĭ în care este conceput acest text, resultă că femeea nu numaĭ că nu poate conveni a nu lua o ipotecă în averea imobiliară a bărbatuluĭ, dar nicĭ după ce a luat-o, nu poate renunța la dînsa ; că, afară de aceasta, a se lăsa femeeĭ facultatea de a putea renunța la ipoteca ce a luat și pe care legiuitorul a primit-o ca garanție a conservăreĭ doteĭ, ar fi a merge în contra scopuluĭ ce legiuitorul și-a propus când a admis regimul dotal ca convenție matrimonială ; Considerând că din terminiĭ art. 1760, care declară că „femeea nu poate renunța nicĭ într'un caz *în favoarea bărbatului sĕŭ*, la inscripțiunile luate, etc.“, nu se poate deduce că dînsa poate renunța în orĭ-ce caz în favoarea unuĭ al treilea, fie la inscripțiunea luată, fie la ipoteca sa ; căcĭ din momentul ce citatul articol 1281 rădică femeeĭ facultatea de a renunța la ipoteca sa, și dar și la inscripțiunea ce ar putea s'o facă să aibă efect, urmează că această ipotecă este privită de legiuitor ca incesibilă, și decĭ, ea nu poate face obiectul uneĭ renunțărĭ *de cât în casurile când legea derogă de la principiul inalienabilităței* [1]).

Soluția admisă de Curtea de Casație este singură juridică, întru-cât ea face ca garanția femeeĭ să nu devie ilusorie. Este, în adevĕr, de principiŭ că ceea ce legea oprește de a se face pe calea directă este oprit și pe calea indirectă. Dacă ar fi alt-fel, bărbatul n'ar avea de cât să se înțeleagă cu un terțiŭ, în favoarea căruia femeea va putea în totdeauna renunța, și ast-fel proibiția legeĭ ar fi înlăturată cu cea maĭ mare înlesnire.

Casurile în care femeea poate renunța la ipoteca sa legală.

Dar dacă femeea nu poate, în principiŭ, renunța nicĭ în favoarea bărbatuluĭ, nicĭ în favoarea terțiilor, la ipoteca legală pe care i-o conferă legea, această renunțare este cu putință când este vorba de căpătuirea copiilor (art. 1250), de procurarea de alimente familieĭ (art. 1253), etc. [2]). Insă-și Curtea de Casație, atât prin decisia maĭ sus arătată

[1]) Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1901, No. 85, și *Dreptul* din 1902, No. 79.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 281, nota 1.

cât și prin alte decisiĭ anterioare, pune, în adevĕr, în principiŭ că se poate renunța la ipoteca legală în casurile în care dota este declarată alienabilă [1]).

Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche.—Dispositie transitorie.

Art. 1815.—Femeile căsătorite până la promulgarea acesteĭ legĭ, vor fi datoare, în curs de un an de la această epocă, a cere inscripțiune asupra imobilelor bărbaților pentru asigurarea doteĭ lor, conform regulelor prescrise prin acest Codice. (Art. 1754 urm., 1778, 1779, 1780 urm. C. civ.) [2]).

Art. 1815 prevĕdênd că femeile căsătorite până la promulgarea Codului actual, sunt datoare, în curs de un an de la această epocă, să iea o inscripție asupra imobilelor bărbaților lor, pentru asigurarea doteĭ lor, conform regulelor prescrise de Codul noŭ, naște întrebarea: Care este înțelesul acesteĭ dispositiunĭ, ce de bună samă nu este aplicabil femeilor despărțite în momentul punereĭ în aplicare a Codului actual [3]). Această dispositie transitorie are de obiect dărâmarea drepturilor dobîndite în puterea legeĭ vechĭ, saŭ conservarea lor?

Păstrarea precăderei conferită de C. Caragea asupra bunurilor mișcătoare ale bărbatului.

Mai întâĭ de toate, în cât privește precăderea conferită de Codul Caragea, sub imperiul sĕŭ, *asupra bunurilor mișcătoare* ale bărbatuluĭ, se decide, cu drept cuvînt, că acest drept rĕmâne neatins, așa cum era sub Codul Caragea; căcĭ art. 1815 nu vorbește de cât de asigurarea zestreĭ asupra imobilelor bărbatuluĭ [4]).

Precăderea conferită asupra imobilelor bărbatului. Controversă.

In cât privește însă dreptul de preferință asupra imobilelor bărbatuluĭ, chestiunea este viŭ controversată. Prima opinie susține că femeea măritată sub legea veche, care n'a luat inscripțiunea prevĕdută de art. 1815, în ter-

---

[1]) Vedĭ considerentul final reprodus *suprà*, p. 529. Vedĭ și Bulet. Cas. S-a 1, anul 1884, consid. de la p. 765. Cpr. și C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1895, No. 70. *C. judiciar* din 1895, No. 37, și *Dreptul* din 1884, No. 37. Gr. Vulturescu, *Dreptul* din 1904, No. 5.

[2]) Acest text a maĭ fost odată explicat în tomul I, partea I a Coment. noastre, p. 53 urm.

[3]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1874, p. 279.

[4]) Vedĭ în acest sens: B. M. Missir, *Dreptul* din 1880, No. 5.

menul fatal de un an, perde dreptul de ipotecă legală saŭ de precădere acordat de legile vechĭ [1]).

După un alt sistem se susține, însă, că art. 1815 n'a avut de scop să atingă întru nimic drepturile dobîndite sub legea veche, nicĭ să le supună la vr'o formalitate pentru conservarea lor; căcĭ textul se mulțumește pur și simplu a prescrie luarea inscripțieĭ ipotecare în termenul de un an, fără a prevede nicĭ-o sancțiune la caz de neurmare [2]). Art. 1815 ar fi creat, decĭ, numaĭ un noŭ avantaj femeilor măritate sub C. Caragea, dându-le dreptul de a dobîndi o ipotecă ca și în C. Calimach; un drept de urmărire asupra imobilelor bărbatuluĭ, pe lângă privilegiul ce ele aveaŭ numaĭ între acțiunĭ. Cu alte cuvinte, femeile măritate sub Codul Caragea, îșĭ păstrează dreptul lor de precădere, fie că aŭ luat, în termenul prescris de lege, fie că nu aŭ luat inscripția ipotecară prevĕdută de art. 1815. Prin urmare, și într'un caz și în altul, femeile măritate sub legea veche, care vor avea o foae dotală, adeverită și înscrisă potrivit Regulamentuluĭ organic, vor avea un drept de precădere asupra creditorilor ipotecarĭ aĭ bărbatuluĭ, cari ar fi luat o inscripție chiar în urma promulgăreĭ Coduluĭ civil; singura deosebire este că, în casul când s'a luat inscripția prescrisă de ar. 1815, femeea are și un drept de urmărire, pe când dacă ea n'a luat asemenea inscripție, dreptul eĭ de precădere există, ca și sub Codul Caragea, fără nicĭ-un drept de urmărire [3]).

---

[1]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1872, p, 326. Bulet. 1879, p. 273, și *Dreptul* din 1879, No. 29. C. Galați, *Dreptul* din 1887, No. 87 (decisie casată). Trib. Gorj, *C. judiciar* din 1903, No. 58 (sentință infirmată de Curtea din Craiova). Ionescu-Dolj, *Curierul judiciar* din 1898, No. 25. Cpr. și Protopopescu-Pache, *Dreptul* din 1875, No. 60. D. C. Popescu, care revine asupra primeĭ sale opiniunĭ. *Dreptul* din 1887, No. 87, și *Dreptul* din 1882, No. 32.

[2]) Art. 4 din dispozițiile transitoriĭ ale legeĭ belgiane, asupra revisuireĭ regimuluĭ ipotecar, din 16 Decembre 1851, prevede formal că, în caz de a nu se fi luat inscripția cerută în termen de un an, toate ipotecele și privilegiile din legile anterioare nu-șĭ produc efectul lor de cât din ḑiua inscripțieĭ tardive, dispoziție care nu s'a reprodus de legiuitorul nostru, de și el a admis în mare parte sistemul ipotecar belgian. Deoseb. de redacție de la textul belgian.

[3]) Vedĭ în acest sens: Cas. rom. Bulet. S-a II, 1871, p. 215. *Dreptul* din 1875, No. 60, și Bulet. S-a I, 1875, p. 67 și

Femeile căsătorite sub Codul Calimach.

Ce trebue să decidem în privinţa femeilor căsătorite în Moldova, sub regimul Coduluĭ Calimach, care aveaŭ o ipotecă legală, şi prin urmare, şi dreptul de a urmări imobilele bărbatuluĭ în mânile terţiilor achisitorĭ [1])?

Conservarea acesteĭ ipotecĭ este ea supusă la luarea uneĭ inscripţiunĭ în termen de un an de la promulgarea Coduluĭ actual? Nu se poate da nicĭ-un rĕspuns positiv în această privinţă. Din cele maĭ sus expuse ar resulta, în adevĕr, că legiuitorul, când a conceput art. 1815, a uitat cu desăvîrşire Codul Calimach, ne aducêndu-şĭ aminte de cât de Codul Caragea.

Lipsa uneĭ sancţiunĭ.

Orĭ-cum ar fi şi orĭ-care a fi sensul art. 1815, el este, după noĭ, lipsit de sancţiune. Nu se poate ḑice, în adevĕr, că sancţiunea ar resulta în mod implicit şi virtual din însu-şĭ textul legeĭ; căcĭ dacă s'ar admite că faptul neluăreĭ uneĭ inscripţiunĭ din partea femeeĭ, în termenul de un an, ar aduce, ca consecinţă, perderea dreptuluĭ constituit sub legea veche, s'ar lovi în drepturile câştigate a tuturor femeilor măritate sub acea lege, fără un anume text, ceea ce nu se poate admite din partea unuĭ legiuitor, care a căutat în totdeauna să ocrotească drepturile femeilor măritate. Faptul neluăreĭ uneĭ inscripţiunĭ, în termenul fatal prescris de lege, nu aduce, decĭ, nicĭ-o pagubă femeeĭ, faţă de bărbatul sĕŭ; căcĭ faţă cu dînsul ea îşĭ conservă în totdeauna drepturile dobîndite sub legea veche. Dacă ea n'a luat această inscripţie în termenul de un an, ea va putea s'o iea şi maĭ târḑiŭ, însă inscripţia, în asemenea caz, nu va produce efectele admise de legea nouă, faţă cu ceĭ de al treilea, de cât din momentul luăreĭ sale. Aceasta este şi ideea legeĭ belgiane, pe care legiuitorul nostru a reprodus-o în parte [2]).

In resumat, art. 1815 este o enigmă. Textul luĭ este

---

195. *Dreptul* din 1879, No. 48 şi 49. Bulet. 1879, p. 988. *Dreptul* din 1887, No. 87, şi Bulet. 1887, p. 901. Bulet. 1889, p. 153. Trib. Ilfov şi Olt, *Dreptul* din 1880, No. 14, şi din 1882, No. 62. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1876, No. 26, şi din 1884, No. 12. *C. judiciar* din 1901, No. 54, şi *Dreptul* din 1901, No. 32. Cpr. şi C. Craiova (decisie prin care se infirmă o sentinţă a trib. de Gorj). *Dreptul* din 1903, No. 12. Veḑĭ şi B. M. Missir, *Dreptul* din 1880, No. 1 şi 5.

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 237, nota 5 şi p. 417.

[2]) Laurent, XXXI, 615.

atât de necomplect şi de rĕŭ redactat, în cât nu putem şti care a fost intenţiunea legiuitoruluĭ. De aceea, el a şi dat loc la discuţiunĭ fără sfîrşit.

APENDICE

Despre ipovolon (văduvărit) şi contra-zestre.

Am terminat de explicat textele pe care legiuitorul actual le consacră contractuluĭ de căsătorie. Este însă cu neputinţă de a părăsi această materie, fără a ţice câte-va cuvinte despre ipovolon [1]) şi contra-zestre; căcĭ despre teoretre am vorbit de maĭ multe orĭ până acum [2]).

Ipovolonul, despre care vorbesc art. 1678—1681 din Codul Calimach şi Codul luĭ Andr. Donicĭ, capit. 34 [3]), nu Ipovolon.

[1]) Despre ipovolon, am maĭ vorbit *suprà*, p. 111, text şi n. 1.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 112, 113. Maĭ veḑĭ încă t. IV a Coment. noastre, p. 787, *ad notam*, şi Tratatul nostru în limba franceză, p. 107. Veḑĭ asupra teoretrelor, în dreptul german *(Morgengabe)*, pe lângă autorii citaţĭ *suprà*, p. 112, nota 3: Zachariæ, *Geschichte des griechischen-römischen Rechts* (trad. Lauth), § 14, p. 36; Ginoulhiac, *Hist. du régime dotal*, etc. p. 202 urm.

[3]) Veḑĭ şi Harmenopol, 4, 13, *De hypobolo.*—Iată, cum se exprimă, în această privinţă, Codul luĭ Andr. Donicĭ: „Pentru ipovolon în împărăteştile pravilĭ nu se cuprinde, ci este după o deosebită novelă a Impăratuluĭ Leon, care iarăşĭ nu se află în rîndul celorlalte novele, şi se înţelege că acea novelă nu s'aŭ făcut de cât spre schimbarea şi prefacerea obiceiurilor celor vechĭ; căcĭ arată cum că ipovolon nu este alta, de cât o parte din averea bărbatuluĭ, pre care prin tocmeală o supune bărbatul către zestrea ce aduce femeea luĭ în casa luĭ; decĭ, scrie novela aceea, că dacă se va întâmpla să moară bărbatul, la întoarcerea zestreĭ să se dea ipovolon pre cât aŭ fost tocmala. Iar de nu aŭ fost tocmală, atuncea să se socotească o a treia parte pre cât aŭ fost zestrea, şi să se scoată din averea bărbatuluĭ, care acea a treia parte, de nu vor fi copiĭ, să o câştige femeea desăvîrşit, rĕmâind dreaptă a eĭ; iar de aŭ rĕmas, atuncea să iea numaĭ rodurile, păstrând-o pentru copiĭ. După această novelă aŭ urmat în pămîntul Moldoveĭ după vreme hotărîrĭ de judecăţĭ la jalobele văduvelor, dându-se ipovolon din averea rĕmasă a bărbatuluĭ o a treia parte pre cât aŭ fost zestrea, însă iarăşĭ alte hotărîrĭ de judecăţĭ aŭ urmat după vreme, de s'aŭ scos o a treia parte nu pre cât s'aŭ aflat zestrea, ci pre cât s'aŭ aflat averea bărbatuluĭ, fiind maĭ puţină şi fără asemănare către mărimea zestreĭ". Codul luĭ Andr. Donicĭ.

era în vechile moravuri grecești de cât un present de nuntă. El devenise apoi o donație *propter nuptias*, și în fine, în dreptul bisantin, un câștig pentru văduva supraveţuitoare, care îi măria dota. (Cpr. art. 1230 C. austriac). Femeea care supraveţuia bărbatului [1]) primia din averea acestuĭ din urmă a treia parte, în lipsa uneĭ convenţiĭ speciale, care parte îĭ măria dota eĭ; de aceea această parte a fost numită: *augmentum dotis* [2]).

Femeea care purcedea îngreunată în anul jălireĭ, perdea ipovolonul [3]).

Teoretre. Femeea a căruĭ bărbat se săvîrșise din viață avea drept la ipovolon, fie că ea fusese femee fecioară saŭ văduvă când se măritase; pe când teoretrele se cuvineaŭ numaĭ femeilor fecioare (art. 1683 urm. C. Calimach). „*Virgo, ob virginitatis honorem, theoretrum habet*, ḑice Harmenopol, *vidua autem id non habet, sed pactum hypobolon et arrhabonem*“ [4]).

Contra-zestre. Nu trebue să confundăm ipovolonul, despre care am vorbit maĭ sus, cu *contra-zestre*, despre care se ocupă art. 1669—1677 din Codul Calimach.

Art. 1669 C. Calimach. Contra-zestrea era o liberalitate ante-nupţială pe care bărbatul, saŭ alt cine-va în numele luĭ, o făcea femeeĭ, și pe care ea o dobîndea la moartea bărbatuluĭ. „Contra-zestre, ḑice art. 1669 din Codul Calimach, este

---

[1]) Numaĭ femeea care supraveţuia bărbatuluĭ avea drept la ipovolon. „*Hypobolon non statim post nuptias ratum est, sed virum oportet ante uxorem decessisse, ut sic illud substantiam capiat . . . . Muliere ante virum mortua, locum non habet hypoboli exactio, sed solum theoretrum datur ei, quæ virgo erat*“. (Harmenopol, *De hypobolo*, 4, 13, § 2 și 4).

[2]) Veḑĭ Troplong, *Contrat de mariage*, I, *préface*, p. 91 urm.

Art. 1678 C. Calimach. „Dacă dându-se zestre nu s'aŭ dat contra-zestre, nici s'aŭ alcătuit ceva pentru aceasta, ḑice art. 1678 din Codul Calimach, atuncea va lua femeea, pe lângă zestre, și o a treia parte pe cât face câtimea eĭ, din averea mortuluĭ bărbat, cu nume de ipovolon“. Veḑĭ și Codul luĭ Andr. Donicĭ, citat *suprà*, p. 533, nota 3. Cpr. C. Iașĭ, *Dreptul* din 1890, No. 36. Femeea care avea copiĭ, avea numaĭ usufructul ipovolonuluĭ. Nuda proprietate aparţinea copiilor (art. 1680 C. Calimach și art. 1, capit. 35 C. Andr. Donicĭ, *suprà* citat).

[3]) Andr. Donicĭ, capit. 34, § 2. Veḑĭ și *suprà*, p. 111, nota 1, *in fine*. Veḑĭ pentru maĭ multe detaliĭ asupra ipovolonuluĭ (περὶ ὑποβόλου), I. A. B. Mortreuil, *Hist. du dr. byzantin*, II, p. 463 urm. (Paris, 1844).

[4]) *Manuale legum sive Hexabiblos* (Προχειρον νομων), 4, 13, § 3.

o deosebită alcătuire, prin care bărbatul, saŭ alt cine-va în numele luĭ, dă femeeĭ daruri privitoare către zestrea eĭ“ ; și nota explicativă adaosă la acest text dispune că: „Contra-zestre s'aŭ numit în vremea veche darul înaintea nunțeĭ *(ante nuptias)*, pentru-că se da înaintea cununieĭ ; iar împăratul Iustinian slobozind ca să se facă și după cununie, aŭ numit-o darul pentru nuntă (*propter nuptias*) ; însă unii din ceĭ maĭ noĭ l-aŭ numit maĭ potrivit *contra-zestre*, pentru-că se dă împotriva zestreĭ“. (Instit., *De donationibus*, 2, 7, § 3).

Contra-zestrea nu putea nicĭ-odată să emane de la femee, ci numaĭ de la bărbat [1]). Prin acest contract, care se putea face și în vremea căsătorieĭ, fără a se putea însă atinge prin el drepturile celor de al treilea și ale moștenitorilor reservatarĭ (art. 1671 C. Calimach), bărbatul oferia o dotă, femeeĭ, așa precum femeea aducea o dotă în casa bărbatuluĭ. „*Donatio propter nuptias*, dice Cujas, *est contractus quo quis dotem contrariam uxori offert*“ [2]). Art. 1671 C. Calimach.

In vremea căsătorieĭ, femeea nu avea nicĭ posesiunea, nicĭ proprietatea, nicĭ venitul contra-zestreĭ, ci numaĭ dreptul de amanet asupra eĭ (art. 1672 C. Calimach [3]). După moartea bărbatuluĭ, însă, văduva care, ne avênd copiĭ, se căsătoria în urma expirăreĭ anuluĭ jălireĭ, dobîndia contra-zestrea în deplină proprietate, și numaĭ în usufruct când ea avea copiĭ minorĭ, perdênd-o de tot, în caz când se mărita înaintea expirăreĭ unuĭ an de la moartea bărbatuluĭ (art. 147, 150, 151 și 1675 C. Calimach). Art. 147, 150, 151, 1672, 1675 C. Calimach.

In caz de a muri femeea, fără copiĭ, înaintea bărbatuluĭ, moștenitoriĭ eĭ nu aveaŭ nicĭ-un drept la contra-zestre. Dacă femeea lăsa copiĭ în viață, aceștia aveaŭ drept la nuda proprietate a contra-zestreĭ, iar bărbatul, numaĭ la usufructul eĭ (art. 1677 C. Calimach). Art. 1677 C. Calimach.

---

[1]) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, préface, p. 79. Vedĭ și art. 1669 C. Calimach. „*Hæc (donatio) fit a solo sponso*“, dicea Vinnius (asupra Instit., *De donationibus*, 2, 7, § 3).

[2]) Cpr. Troplong, *op. cit.*, p. 79.

[3]) După art. 1673 din Codul Calimach, bărbatul nu putea să înstrăineze, nicĭ să ipotece imobilele care compuneaŭ contra-zestrea, fără voea scrisă a femeeĭ, adeverită de marturĭ și întăritura stăpânireĭ saŭ a judecătorieĭ, pentru motive bine-cuvîntate; bunurile mișcătoare ale contra-zestreĭ puteaŭ însă fi înstrăinate de dînsul. Art. 1673 C. Calimach.

Art. 959, 960, 1677 C. Calimach.

Femeea neînzestrată nu avea drept să ceară contra-zestrea; ca văduvă saracă, ea avea drept numai la o parte în usufruct saŭ în deplină proprietate din averea bărbatului (art. 959, 960 și 1677 C. Calimach [1]).

Contra-zestrea căḑênd cu timpul în desuetudine, a fost înlocuită la popoarele moderne prin presenturile de nuntă *(munera sponsalitia)* [2]).

---

[1]) Cpr. art. 684 din Codul actual.

[2]) Cpr. Troplong, *op. cit.*, p. 79 urm., și *Don. et testaments*, IV, 2340, 2518. Veḑi și t. IV a Coment. noastre, p. 744, nota 4.

Restituirea presenturilor de nuntă.

Aceste presenturi se restituesc atunci când, din o causă saŭ alta, căsătoria proiectată nu are loc. Cpr. art. 5, capit. 30 C. Andr. Donici; art. 68 C. Calimach; art. 6,p artea IV, capit. 2 C. Caragea; art. 1247 C. austr.; art. 1301 C. german; art. 1583, 1586 C. saxon; art. 122, II, 1, *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, etc. Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 363, *ad notam*, și p. 387, nota 2. Cpr. cele dise *suprà*, p. 85, nota 2 și p. 137, text și nota 2. Veḑi și Pravila luĭ Mateĭ Basarab, glava 177, pentru arvunele logodnelor, precum și glava 270, pentru darurile ce se fac înaintea nunțeĭ.

TITLUL V

Despre vînḑare

Consideraţii generale.

Intre contractele cu titlu oneros, cel maĭ de căpetenie şi maĭ usual este necontestat astă-ḑĭ vînḑarea. Acest contract n'a fost însă cel întâĭ întrebuinţat între oameniĭ.

Din capul loculuĭ, transacţiile omeneştĭ aŭ . început prin schimb. Acel care avea lucruriĭ ce nu-ĭ trebuiaŭ, ceda altuia parte din aceste lucruriĭ, spre a dobîndi altele care-ĭ eraŭ necesare [1]). „Vînḑarea îşĭ trage origina sa din schimb, ḑice o lege romană [2]) ; căcĭ, altă dată, ne existând monedă, nu exista un cuvînt deosebit pentru a se distinge marfa de preţ. Intâmplându-se adesea-oriĭ ca cui-va să-ĭ lipsească tocmaĭ din lucrurile ce altul avea în prea mare cantitate, acel care avea prea mult din unele lucruriĭ le schimba cu altele care-ĭ lipsiaŭ. Fiind însă cam greŭ ca douĕ persoane să aibă lucruriĭ din acelea ce le trebuesc reciproc, s'a ales o materie avênd o valoare publică, fixă şi determinată, menită a representa toate lucrurile, în scop de a se preîntimpina dificultăţile care resultaŭ din schimb. Această materie, învestită cu marca autorităţeĭ publice, a servit la transmiterea proprietăţeĭ maĭ mult prin valoarea ce i s'a dat, de cât prin însă-şĭ substanţa materieĭ. De atuncĭ ambele materiĭ nu se maĭ numesc mărfuriĭ, ci una se numeşte preţul celeilalte".

---

[1]) Poetul Homer ne arată că, în timpurile eroice, soldaţiĭ îşĭ procuraŭ vin, cu peĭ de boŭ, cu fer, cu sclavĭ şi alte lucruriĭ :

Ενθεν αρ οινιζοντο καρηκομωοντες Αχαιοι,
Αλλοι μεν χαλκω, αλλοι δ' αιθωνι σιδηρω,
Αλλοι δε ρινοις, αλλοι δ' αυτοισι βοεσσιν,
Αλλοι δ' ανδραποδεσσι.

(Instit., *De emptione et venditione*, 3, 23, § 2).

[2]) „*Origo emendi vendendique a permutationibus cœpit*, etc.". L. 1, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. De aceea Codul Calimach (art. 1398 urm.) şi acel austriac (1045 urm.) se ocupă maĭ întâĭ despre schimb şi apoĭ despre vînḑare.

Ferul și arama aŭ fost primele metaluri menite a servi de contra-valoare produselor naturei și a muncei omului. Acela care avea o cantitate oare-care din aceste metaluri, necesare atât la fabricarea armelor cât și a uneltelor de muncă, ușor putea să dobîndească în schimbul lor obiectele trebuitoare vieței sale.

Mai tărdiŭ, alte metaluri, mai scumpe și mai trainice, servesc de contra-valoare în materie de schimb. Acestea sunt: aurul și argintul.

Din capul locului, pentru a dobîndi un lucru ce-ți este necesar, trebue să dai o cantitate oare-care din aceste metaluri. Cu timpul, însă, și cu desvoltarea comerciului și a civilisației, se caută a se da fragmentelor de metal o formă determinată, menită a înlesni transacțiile omenești, și pentru a se garanta atât materia cât și greutatea ei, aceste bucăți de metal se învestesc cu marca autorității publice.

Ast-fel s'a născut moneda metalică, care, pentru o înlesnire și mai mare, a fost mai tărdiŭ înlocuită prin hârtie. De acum înainte, metalul dat în schimbul unei mărfi n'are să se mai aprecieze după greutate, ci după numĕrul bucăților de metal. Contractul nu va mai fi un schimb, ci va fi o vîndare și o cumpărare, după rolul fie-căreĭ părți. Vînditorul va fi acela care va înstrăina marfa, iar cumpărătorul, acela care va da prețul în bani.

Codul luĭ Andr. Donicĭ. „In vremea veche până a nu se afla moneda între oameni, dice Codul luĭ Andr. Donicĭ (§ 1, capit. XI), se urma schimbându-se lucruri pentru lucruri, iar după ce s'aŭ aflat moneda, apoĭ aŭ luat numele lor vîndare și cumpărătură. Decĭ, vîndarea și cumpărătura este una din tocmelile saŭ contracturile cu îndatoririle acele care urmează după dreptatea neamurilor, precum este și împrumutarea, schimbătură, năimirea, învoiala și altele asemenea, adecă: se alcătuește cu bună primire despre amîndouĕ părțile și prin bună credință“.

Vîndarea nu împedică însă contractul de schimb de a exista și în viitor. El își va avea ființă de câte-orĭ părțile vor dispune, una în favoarea celeilalte, de obiecte care le convin. Și dacă valoarea unuia din obiectele schimbate este mai mare de cât valoarea celuilalt, inegalitatea va fi compensată în bani prin o *sultă*.

CAPITOLUL I

Despre natura şi forma vînd̦ăreĭ.—Definiţie.

Art. 1294.—Vînd̦area este o convenţiune prin care două părţi se obligă între sine, una a transmite celei-lalte proprietatea unuĭ lucru, şi aceasta a plăti celeĭ dintăĭ preţul luĭ. (Art. 942 urm., 947, 971, 1295, 1313 C. civ. Art. 60 urm. C. com. Art. 1582 C. fr. modificat) [1]).

Vînd̦area este astă-d̦ĭ un contract sinalagmatic, consensual şi comutativ (art. 947) [2]), prin care una din părţi Definiţie.

[1]) Textul francez, reproducînd definiţia romană (L. 30, § 1, *De actionibus empti et venditi*, 19, 1), pe care o da şi Pothier (*Vente*, III, 1), d̦ice că : „Vînd̦area este o convenţie prin care o persoană se obligă a *preda un lucru (à livrer une chose), die Sache zu übergeben*, după cum se exprimă art. 433 din Codul german *) ; însă această definiţie fiind criticată de toţi autorii, legiuitorul nostru a voit s'o îndrepte şi s'o pue în armonie cu noul principiŭ, după care, astă-d̦ĭ, proprietatea se strămută prin simplul efect al consimţimîntuluĭ. Nicĭ definiţia dată de Codul nostru nu este însă exactă ; căcĭ nu trebuea d̦is că vînd̦etorul *se obligă a transmite* cumpărătoruluĭ proprietatea lucruluĭ vîndut, ci că vînd̦ătorul *transferă chiar proprietatea lucruluĭ vîndut* pentru un preţ, pe care cumpărătorul se obligă a-l plăti în banĭ. Cpr. Marcadé, VI, art. 1582, 1583, No. II, p. 145. Nacu, III, p. 171. Deoseb. de redacţie de la Codul fr.

Art. 1447 din Codul italian d̦ice că vînd̦area este un contract prin care o parte se obligă a da un lucru, *a dare una cosa*, iar cealaltă a plăti preţul luĭ. Această definiţie este cam vagă şi se apropie de acea dată de Codul Calimach, care d̦ice că : prin tocmala cumpărăreĭ şi a vînd̦ăreĭ, *se dă* cuĭva un lucru pentru o hotărîtă sumă de banĭ numeraţi de dînsul (art 1410, conrespuud̦ător cu art. 1053 *ab initio* din Codul austriac). Art.1447 C. italian.

Textul fr. mai are încă un alineat, eliminat atât la noĭ cât şi în Codul italian, prin care se d̦ice că : „Vînd̦area poate fi făcută prin act autentic saŭ privat". Acest text fiind de prisos şi putînd chiar să facă să se creadă că vînd̦area trebue să fie constatată prin un act scris, legiuitorul nostru l-a eliminat cu drept cuvînt. Cpr. Laurent, XXIV, 126, p. 129. Altă deoseb. de redacţie de la C. fr.

*) După acest text, vînd̦ătorul nu se obligă numaĭ a preda lucrul vîndut cumpărătoruluĭ, ci încă a-ĭ procura proprietatea acestuĭ lucru : *das Eigentum an der Sache zu verschaffen*. Planiol (II, 1353), critică însă această definiţie, pentru-că una din aceste două obligaţiĭ este secundară.

[2]) Vînd̦area este un contract comutativ în regulă generală ; căcĭ, în unele casurĭ, ea poate fi un contract aleator, de

(vînḑĕtorul) transferă celeilalte, adecă, cumpărătorului, proprietatea lucrului vîndut şi toate drepturile ce el le avea asupra acestuĭ lucru [1]), pentru preţul pe care acest din urmă se obligă a-l plăti în bani, vînḑĕtorului. Cu alte cuvinte,

---

exemplu : Vînḑarea peştelui ce voiŭ prinde cu năvodul *(la vente d'un coup de filet, captus piscium)* (cpr. art. 1427, 1710 C. Calimach), saŭ a vînatului ce voiŭ ucide *(captus avium* L. 8, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1), etc. Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 111. Cpr. Thiry, III, 350. Baudry et Saignat, *Vente*, 3, *in fine*.

Nu se poate, în principiŭ, ca cine-va să-şĭ cumpere lucrul sĕŭ propriŭ.

[1]) Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1899, No. 61.—Scopul contractului de vînḑare fiind transferarea proprietăţeĭ lucrului vîndut, de aci resultă că vînḑarea este nulă de câte-orĭ cumpărătorul era proprietarul lucrului pe care l-a cumpărat. *„Suœ rei emptio non valet, sive sciens, sive ignorans emi"*. L. 16, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Veḑi şi L. 1, § 10, Dig., *De oblig. et actionibus*, 44. 7. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 8. Guillouard, *Vente*, I, 169. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 336.V. Trib. din Bruges (motive), Sirey, 1903, 4, 16, şi *Dreptul* din 1904, No. 5 (cu observ. noastră). Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 112, nota 3. Pothier observă însă (*loco cit.*, No. 9) că se poate ca cine-va să-şĭ cumpere propriul sĕŭ lucru, pentru casul *când acest lucru ar înceta de a-i mai aparţine*. *„Existimo posse me id quod meum est sub conditione emere, quia forte speratur meum esse desinere"*. L. 61, Dig., *loco cit.*

Nu se poate, în principiŭ, ca cine-va să-şĭ iea în chirie lucrul sĕŭ propriŭ.

După cum nu se poate ca cine-va să cumpere lucrul sĕŭ propriŭ, tot ast-fel nu se poate ca cine-va să-şĭ iea în chirie lucrul sĕŭ. *„Qui rem propriam conduxit, existimans alienam, dominium non transfert, sed inefficacem conduxionis contractum facit"*. L. 20, Cod, *De locato et conducto*, 4. 65).—L. 15, Dig., *Depositi, vel contra*, 16. 3, exprimă aceeaşi idee când ḑice : *„Qui rem suam conducit, aut precario rogat, nec precario tenetur, nec ex locato"*. Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 21. Trib. Bruges, *Dreptul* din 1904, No. 5 (cu observaţia noastră).

Ast-fel, dacă presupunem că am luat cu chirie propria mea casă, neştiind că ea devenise proprietatea mea prin deschiderea uneĭ moşteniriĭ, pe care n'o cunoşteam, nu există în specie un adevărat contract de locaţiune ; deci, dacă locatorul era de rea credinţă, voiŭ putea cere înapoĭ câştigurile ce i-am plătit fără causă. Dacă, din contra, el a fost de bună credinţă, nu voiŭ putea cere înapoĭ câştigurile plătite, ci va trebui să-ĭ plătesc pe acele datorite până la încetarea buneĭ sale credinţe, pentru-că aceste câştigurĭ fiind fructe civile (art. 523), se dobîndesc în deplină proprietate de către posesorul de bună credinţă. Cpr. Duranton, XXII, 29.

Se poate însă ca cine-va să iea în chirie saŭ în arendă

vînd̦area consistă în strămutarea proprietăț̦ei unuĭ lucru, pentru o sumă de banĭ, numită preț [1]).

Casurile în care proprietatea nu se transmite prin efectul consimț̦imîntuluĭ.

Strămutarea proprietăț̦ei se îndeplineș̦te prin efectul imediat ș̦i instantaneŭ al consimț̦imîntuluĭ. Se poate însă ca vînd̦ătorul să se oblige a transmite maĭ în urmă proprietatea, cumpărătoruluĭ. Aceasta se va întâmpla de câte orĭ el a vîndut un lucru pe care nu-l are actualmente, dar pe care îl va dobîndi maĭ târd̦iŭ, saŭ când părț̦ile aŭ convenit ca proprietatea lucruluĭ vîndut să rămână încă un timp oare-care pe capul vînd̦ătoruluĭ. (Veḑĭ *infrà*, p. 543).

Se poate ș̦i astăḑĭ consimț̦i o vînd̦are romană.

Părț̦ile ar putea chiar, în basa principiuluĭ libertăț̦eĭ conven̦iunilor (art. 969), să facă ș̦i astă-ḑi o vînd̦are romană, obligându-se a procura cumpărătoruluĭ numaĭ pacînica posesiune a lucruluĭ vîndut. Cu alte cuvinte, nu este *de esenț̦a*, ci numaĭ *de natura* vînd̦ăreĭ ca vînd̦ătorul să transmită cumpărătoruluĭ proprietatea lucruluĭ vîndut [2]).

Dreptul roman.

In dreptul roman, vînd̦ătorul nu se obliga, decĭ, de cât a preda lucrul ș̦i a garanta cumpărătoruluĭ pacînica luĭ posesiune: „*Hactenus tenetur venditor, ut rem emptori habere liceat, non etiam ut ejus faciat*“ [3]).

Casurile în care cine-va ar putea să-ș̦i iea în chirie lucrul sĕŭ propriŭ.

propriul sĕŭ lucru, de câte-orĭ el nu are asupra acestuĭ lucru exercițiul tuturor drepturilor care resultă din plina proprietate, din causa unuĭ drept real, saŭ a unuĭ drept personal stabilit în folosul unuĭ terț̦iŭ. Ast-fel, după ce am închiriat casa mea altuia, pot să ieŭ cu chirie un apartament de la locatarul meŭ. Tot ast-fel, aș̦ putea lua în chirie saŭ în arendă lucrul meŭ asupra căruia cine-va ar avea un drept de usufruct. N'aș̦ putea însă să ieŭ în chirie saŭ în arendă lucrul asupra căruia aș̦ avea plenitudinea drepturilor de proprietate ș̦i de folosinț̦ă. Cpr. Arntz, IV, 1121. Pand. fr., *Bail en général*, 97. Duranton, XXII, 31. Troplong, *Louage*, I, 97, etc.

[1]) Vînd̦area nu strămută însă proprietatea la cumpărător, de cât atunci când acesta acceptă obiectul vîndut cu intenț̦iune de a deveni proprietarul luĭ *(animus domini)*. Cas. belg. D. P. 1902. 2. 235.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 11, p. 8.

Dreptul vechiŭ.

[3]) L. 30, § 1, *in medio*, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1. —Art. 1411 din Codul Calimach (1053, *in medio* C. austriac) prevede că tocmala cumpărăreĭ ș̦i a vînd̦ăreĭ, ca ș̦i acea a schimbuluĭ, se socotește între acele titluri prin care se câș̦tigă proprietatea. Proprietatea nu se strămută însă în acest Cod (art. 570, 572, 576, 1412, 1425, 1454), ca ș̦i în celelalte legiuirĭ vechĭ (cpr. art. 12 ș̦i 13 C. Caragea, partea III, capit. 2; —§ 2, 4, 6, 9 capit. 11 ș̦i § 6, capit. 10 C. Andr.

Contract consensual.

Vînḍarea este un contract *consensual*. Ea este perfectă între părţi prin simplul lor consimţimînt, adecă : prin acordul lor asupra lucruluĭ vîndut şi a preţuluĭ stipulat, cu-toate-că lucrul n'a fost încă predat şi preţul încă nu s'a numerat, şi cu-toate-că nu s'a încheiat nicĭ-un act scris în această privinţă [1]). Aceasta o spune art. 1295, § 1.

Art. 1295, § 1.—Vînḍarea este perfectă între părţi şi proprietatea este de drept strămutată la cumpărător, în privinţa vînḍătoruluĭ, îndată ce părţile s'aŭ învoit asupra lucruluĭ şi asupra preţuluĭ, de şi lucrul încă nu se va fi predat şi preţul încă nu se va fi numerat. (Art. 644, 971, 1294, 1406 C. civ. Art. 1583 C. fr.)

Casul în care lucrul vîndut nu este determinat în individualitatea sa.

Strămutarea proprietăţeĭ prin efectul consimţimîntuluĭ lasă, însă, a se presupune că lucrul vîndut este determinat nu numaĭ în specie, dar şi în individualitatea sa, *in ipso individuo* [2]); căcĭ dacă lucrul n'ar fi determinat de cât în specie, *in genere* (art. 964), precum ar fi, de exemplu, în casul în care s'ar fi vîndut un cal saŭ o casă, fără a se arăta anume: care cal, saŭ care casă, saŭ în casul când s'ar fi vîndut mărfurĭ saŭ producte după greutate, numĕr saŭ mĕsură (art. 1300) [3]), proprietatea nu s'ar stră-

---

Dr. străin.

Donicĭ, citate în t. V a Coment. noastre, p. 163, nota 3), de cât prin tradiţie. Veḍĭ în privinţa tradiţieĭ, necesară în dreptul nostru anterior, t. V citat, p. 162 urm.

Principiile dreptuluĭ roman, consacrate de dreptul nostru anterior, sunt admise şi astă-ḍĭ în unele legiuirĭ străine, de exemplu : în Codul austriac (art. 425, 427, 1053, 1084), în Codul german (art. 929 urm.), în Codul olandez (art. 639), 667, 668, 671, 1495), în Codul spaniol de la 1889 (art. 609, 1095, 1462—1464), în Codul Republiceĭ Argentine (art. 577), în Codul elveţian asupra obligaţiilor (art. 199), în Codul civil al principatuluĭ Muntenegro (art. 834—839), etc.

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1900, p. 788 (decisie la care am luat şi noĭ parte). Bulet. 1899, p. 498. Bulet. 1897, p. 531. Bulet. 1896, p. 22. Cas. fr. D. P. 98. 1. 527. *Pand. Période.* 99. 1. 140. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1891, No. 14. Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1894, No 20, şi din 1903, No. 17. Judec. Ocol. II Galaţi, *Dreptul* din 1904, No. 23.

Art. 444 Pr. civ.

Pentru lucrurile mişcătoare care se vînd prin licitaţie, art. 444 din Pr. civ. cere, însă, ca lucrul să se predea îndată adjudecatoruluĭ şi el să numere preţul la faţa loculuĭ. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 7.

[2]) In cât priveşte chestiunea de a se şti când un lucru este cert şi determinat în individualitatea sa, veḍĭ t. V a Coment. noastre, p. 167, nota 2.

[3]) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observ. noastră). Veḍĭ *infrà*, explic. art. 1299, 1300.

muta de cât prin tradiţie, saŭ prin o nouă convenţie care ar determina lucrul şi l-ar specialisa [1]).

Aceeaşi soluţie este admisibilă în vînd̦ările alternative [2]), saŭ în vînd̦area unuĭ lucru viitor care urmează a fi fabricat de vînd̦ĕtor cu materialul luĭ *(vente à livrer)* [3]). Vînd̦area alternativă, etc.

In fine, proprietatea nu se strămută îndată prin efectul consimţimîntuluĭ, când convenţia părţilor este formală în această privinţă ; căcĭ ele pot foarte bine deroga de la principiul înscris în art. 971 şi 1295, § 1 [4]). Art. 715 din Codul civil portughez este formal în această privinţă [5]). Casurile în care părţile aŭ derogat de la dispoziţiile legeĭ.

Dacă s'a vîndut lucrul altuia, convenţia şi chiar tradiţia nu pot strămuta proprietatea, pentru-că spre a strămuta proprietatea trebue a fi proprietar: *Nemo dat quod non habet.* Strămutarea proprietăţeĭ nu se va putea în- Vînd̦area lucruluĭ altuia.

---

[1]) Vedĭ t. V citat, p. 17, t. şi n. 2; p. 126 şi 167. Vedĭ şi t. III, p. 208. Cpr. Marcadé, VI, art. 1582, 1583, No. II, p. 145. T. Huc, VII, 74 şi X, 11. Baudry et Saignat, *Vente,* 12. Planiol, I, 1310 (ed. a 2-a). Troplong, *Vente*, I, 48.

[2]) Cât timp, în adevĕr, vînd̦ĕtorul poate preda, iar cumpărătorul poate să ceară unul saŭ altul din lucrurile promise, nicĭ unul din ele n'a devenit proprietatea acestuĭ din urmă, pentru-că nu se cunoaşte încă lucrul ce i se va da. Strămutarea proprietăţeĭ nu se va îndeplini de cât atunci când obiectul vînd̦ăreĭ va fi determinat prin opţiunea ce se va face. Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 12, *in fine,* p. 9.

[3]) Cpr. Planiol, I, 1310.—Jurisprudenţa şi doctrina fac aplicaţia acestuĭ principiŭ in privinţa vînd̦ăreĭ unuĭ vas, care rĕmâne proprietatea constructoruluĭ până la predarea luĭ (cpr. Planiol, *loco cit.* ; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, V, 152 urm.), şi în privinţa comandeĭ unuĭ portret, care rĕmâne proprietatea artistuluĭ ce l-a făcut, cât timp el nu l-a predat încă (cpr. C. Paris şi Cas. fr. D. P. 98. 2. 465. D. P. 1900. 1. 497). Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 328, 329, *ad notam.* Vînd̦area unuĭ vas, unuĭ portret, etc.

[4]) Cpr. C. Iaşi, şi Judec. Ocol. II Bucureşti, *Dreptul* din 1888, No. 13, consid. de la p. 101, şi *C. judiciar* din 1902, No. 16. Planiol, I, 1310. T. Huc, VII, 115. Guillouard, *Vente*, I, 6. Baudry et Saignat, *Vente*, 11 şi autorii citaţi în t. V a Coment. noastre, p. 167, nota 1.

[5]) Vedĭ traducerea acestuĭ text în t. V a Coment. noastre, p. 167. Cpr. art. 455 din Codul german care prevede ipotesa când vînd̦ĕtorul unuĭ lucru mobil şi-a reservat proprietatea până la plata preţuluĭ vînd̦ăreĭ *(wenn sich der Verkäufer einer beweglichen Sache, das Eigentum bis zur Zahlung des Kaufpreises vorbehalten hat).* Art. 455 C. german.

deplini, în asemenea caz, de cât prin usucapiune, saŭ prin efectul art. 1909, în privinţa mobilelor corporale[1]).

Dovedirea vînḑăreĭ.

Am ḑis că vînḑarea este un contract *consensual*[2]), *consensu peragitur emptio* (L. 1, § 2, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1). Actul scris nu este, în adevĕr, necesar, nicĭ pentru existenţa şi nicĭ pentru dovedirea eĭ. In lipsă de un act scris, vînḑarea se va putea decĭ dovedi conform dreptuluĭ comun, adecă: prin marturĭ şi presumpţiunĭ, dacă este vorba de o sumă maĭ mică de 150 leĭ, iar pentru sume maĭ marĭ, prin mărturisire, jurămînt, şi prin marturĭ saŭ presumţiunĭ, în casurile excepţionale în care această dovadă

Vînḑarea condiţională.

[1]) Planiol, I, 1310, *in fine*.—Dacă vînḑarea este supusă uneĭ condiţiunĭ (art. 1296), strămutarea proprietăţeĭ de la vînḑĕtor la cumpărător nu se va realisa de cât prin îndeplinirea condiţieĭ. Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1296.

[2]) Cpr. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1902, No. 65.

Contr. de locaţiune.

Şi contractul de locaţiune este un contract consensual, însă acest contract nu are de obiect transmiterea proprietăţeĭ, ci numaĭ a posesiuneĭ lucruluĭ închiriat saŭ arendat pe un timp determinat (art. 1420). Cpr. Cas. rom. Bulet. Cas. 1883, p. 954. C. Galaţĭ, *Curierul judiciar* din 1902, No. 53. T. Huc, X, 5. De aceea, vom vedea maĭ la vale că se poate foarte bine da în chirie saŭ în arendă lucrul altuia. Cpr. de pe acum asupra acesteĭ chestiunĭ controversate, Trib. din Bruges (Belgia), Sirey, 1903, 4. p. 15, 16 şi *Dreptul* din 1904, No. 5 (cu observaţia noastră).

Din cele maĭ sus expuse resultă că contractul prin care Statul saŭ o comună concedează cui-va dreptul de a percepe taxele ce i se cuvin după lege, pe un timp oare-care, nu constitue o vînḑare, ci o locaţiune, întru cât nu proprietatea, ci folosinţa numaĭ a acestor drepturĭ este concedată pe un timp determinat. Cas. rom. Bulet. 1883, p. 954. C. Iaşĭ, *C. judiciar* din 1904, No. 27. Cpr. Baudry et Wahl, *Louage*, I, 37, 145 şi II, 3123, p. 837 (ed. a 2-a). Guillouard, *Louage*, I, 168. Troplong, *Id.*, I, 93. Din contra, trebue considerat ca o vînḑare, iar nu ca o simplă locaţiune, actul prin care se concedează cuĭ-va dreptul de a extrage cărbunĭ, petre saŭ alte materiĭ de pe proprietatea sa, pentru un timp determinat, maĭ cu samă atuncĭ când preţul stipulat consistă într'o sumă fixă plătit2are nu pe fie-care an, ci pentru toată durata concesiuneĭ. Cpr. Cas. rom. Bulet. 1881, p. 907. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1904, No. 27. T. Huc, X, 5 şi 275. D. Negulescu, *Dreptul* din 1904, No. 8, p. 59, col. 2.—Veḑĭ însă Cas. belg. Sirey, 1903, 4. 29 şi *C. judiciar* din 1904, No. 34. Troplong, *Louage*, I, 93. Guillouard, *Louage*, I, 14. Cpr. şi art. 1414 din Codul civil.

este admisibilă [1]). Aceasta, bine înțeles, în privința vînzărilor civile, căci în privința acelor comerciale, proba testimonilă și a presumțiilor este în totdeauna admisibilă, după apreciarea judecătorilor (art. 46 C. com).

Art. 493 C. com. Controversă.

Art. 493 din Codul de comerț, făcênd excepție de la acest principiŭ, dispune că: „Ori-ce înstrăinare saŭ cesiune totală orĭ parțială a proprietățeĭ saŭ folosințeĭ unuĭ vas trebue făcută prin act scris". Părerea generală este însă, în Franța și în Italia, că actul scris nu este cerut în specie *ad solemnitatem*, ci numaĭ *ad probationem* [2]).

Dar dacă încheierea unuĭ act scris fie autentic, fie

De asemenea, contractul prin care se cedează altuia dreptul de a face puțurĭ pe o proprietate, spre a extrage păcură, nu constitue o locațiune, ci o adevărată vînzare. Cas. rom. Bulet. 1884, p. 525.

Concesiunea dreptuluĭ de a tăia o pădure, de a culege fructele din o livadă, de a exploata o mină, de a dărâma o casă spre a lua materialul, etc., este de asemenea o vînzare, însă *mobiliară*. Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1876, p. 424. *C. judiciar* din 1899, No. 23 și *Dreptul* din 1899, No. 55. C. Iași, *C. judiciar* din 1898, No. 36 și din 1900, No. 16. Trib. R. Sarat, *Dreptul* din 1884, No. 4. Cas. fr. D. P. 99. 1. 246. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de. dr. comm.*, I, 111. Demolombe, IX, 160. Laurent, V, 426 urm. Vedĭ și t. II a Coment. noastre, p. 384, nota 2, *in fine*.

[1]) Cpr. Planiol, II, 1355. Thiry, III, 547. Guillouard, *Vente*, I, 7, *in fine*. Laurent, XXIV, 126, 127. Bédarride, *Achats et ventes*, 338. Marcadé, VI, art. 1582, No. V, p. 147. T. Huc, X, 2. Baudry et Saignat, *Vente*, 18, 185. Nacu, III, p. 173, și toți autorii. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 14. Judec. Ocol. Trotuș, *C. judiciar* din 1902, No. 52. Cpr. Cas. fr. D. P. 98. 1. 527. *Pand. Périod.* 99. 1. 140. Trib. Paris (in privința vînzărilor contractate prin telefon), D. P. 1903. 2. 113.

[2]) Lyon-Caen Renault, *Tr. de dr. comm.*, V, 109. Bravard et Demangeat, *Tr. de dr. comm.*, IV. p. 20 (ed. din 1886). Desjardins, *Tr. de dr. comm.*, I, 72. Dufour, *Droit maritime*, II, 488. Baudry et Saignat, *Vente*, 19. Répert. Dalloz, *Supplém., Droit maritime*, 162. Prospero Ascoli, *Il Codice di commercio italiano commentato*, VI, asupra art. 483, No. 59, p. 47. Vidari, *Corso de diritto commerciale*, V, 4833, ed. a 4-a (1896).—*Contrà*: Guillouard, Vente, I, 7. Delamarre et Lepoitvin, *Tr. th. et pratique de dr. comm.*, V, 89 (ed. din 1860—1864). Vedĭ observ. ce am publicat în *Dreptul* din 1902, No. 28, p. 225, asupra uneĭ decisiĭ a Curțeĭ din Iași.

Casul în care părţile aŭ subordonat validitatea vînd̦ăreĭ încheereĭ unuĭ act.

privat [1]), nu este necesar pentru ca vînd̦area să fie existentă între părţile contractante, ele pot foarte bine să convină că vînd̦area nu va deveni perfectă de cât prin încheierea unuĭ act. In asemenea caz, consimţimîntul verbal al părţilor asupra lucruluĭ şi asupra preţuluĭ ne fiind de cât un proiect, ele pot să se deḍică până la redactarea actuluĭ. Pentru a produce acest resultat contrar dreptuluĭ comun, trebue însă ca voinţa părţilor de a subordona existenţa vînd̦ăreĭ redactăreĭ unuĭ act scris, să fie în afară de orice discuţie şi îndoială; căcĭ simplul fapt de a prevedea că se va încheia un act scris nu va întârḍia formarea vînd̦ăreĭ şi crearea obligaţiilor ce resultă din ea, până la redactarea actuluĭ [2]).

Casul în care părţile aŭ încheiat o zdelcă.

Câte-odată părţile constată vînd̦area dintre ele prin un act sub semnătură privată, impropriŭ numită *zdelcă* (proiect), convenind că acest act va fi înlocuit maĭ târḍiŭ prin un act autentic. Contractul este, în asemenea caz, perfect din momentul încheiereĭ actuluĭ sub semnătură privată, şi refusul uneia din părţi de a încheia un act autentic nu-ĭ rădică această perfecţiune, afară de casurile, bine înţeles, în care părţile ar fi manifestat o voinţă contrară [3]).

Aplicarea principiilor de maĭ sus la imobile.

Principiul că vînd̦area nu este un act solemn, şi că actul scris ce se redactează serveşte numaĭ de probă este aplicabil şi în privinţa imobilelor, soluţie admisă şi în dreptul nostru anterior [4]); însă, în caz de vînd̦ărĭ imobiliare,

---

[1]) Actul sub semnătură privată nu face probă despre vînd̦are de cât dacă este învestit cu semnătura pretinsuluĭ vînd̦ător. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 491. Ştim, în adevĕr, că actul sub semnătură privată nu devine perfect de cât prin semnătura manuscrisă a părţilor. Veḍĭ t. VII a Coment. noastre, p. 170, 171 şi 188.

[2]) Baudry, et Saignat, *Vente*, 186. Thiry, III, 547. Duvergier, *Vente*, I, 166, 167. Guillouard, *Vente*, I, 8, 9. Colmet de Santerre, VII, 3 bis I şi II. Aubry et Rau, IV, § 345, p. 293, text şi nota 21. T. Huc, X, 2. Laurent, XV, 446 şi XXIV, 128.—Veḍĭ observaţia ce am publicat, asupra uneĭ decisiĭ a C. din Iaşĭ, în *Dreptul* din 1902, No. 28, p. 225.

[3]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 187. Laurent, XXIV, 130 şi autoriĭ citaţĭ în nota precedentă. Cpr. C. Angers, D. P. 66. 2. 89. Sirey, 66. 2. 169.

[4]) Veḍĭ *infrà*, p. 547, text şi nota 1, *in fine*.

părțile încheie obicinuit un act scris, spre a-l putea transcrie[1]); căci altfel vînd̦area, deși validă *inter partes*[2]), n'ar fi oposabilă terțiilor[3]); de unde resultă că din doi cumpărători succesivi ai aceluiași imobil, acela va fi proprietar care va fi transcris mai întâi contractul său, chiar dacă

[1]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1903, No. 79. Prin transcriere se înțelege, în dreptul nostru, copia literală și integrală a titlului în registrele tribun. situației imobilului. C. București, *loco cit.*—*Contrà* : Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1902, No. 80. Vedi *suprà*, p. 315, nota 1.

După art. 724 bis din Pr. civ., putându-se transcrie și actele sub semnătură privată, părțile nu au numai de cât nevoe de a recurge la forma autentică, cu-toate-că aceasta este mult mai prudent. Dacă actul este autentic, un singur exemplar ajunge ; dacă este sub semnătură privată, el trebue să fie făcut în atâtea exemplare câte părți sunt cu interes contrar (art. 1179 C. civ.) Art. 724 Pr. civ. și 1179 C. civ.

S'a decis, cu drept cuvînt, că o vînd̦are imobiliară este perfectă și validă din momentul ce părțile s'au învoit asupra lucrului și a prețului, cu-toate-că actul care o constată n'a fost subscris și de cumpărător, dacă se stabilește că voința vînd̦ătorului de a vinde și a cumpărătorului de a cumpara resultă din faptul că vînd̦ătorul a subscris actul, și cumpărătorul a cerut transcrierea lui. Cas. rom. Bulet. 1896, p. 20 urm.

Art. 1314 din Codul italian prescrie sub pedeapsă de nulitate, *sotto pena di nullita*, un act public sau sub semnătură privată „pentru conveniile care transferă proprietatea imobilelor, sau a altor bunuri ori drepturi susceptibile de ipotecă, afară de dispositiile relative la rentele asupra Statului". Art. 1314 C. italian.

In cât privește dreptul nostru anterior, art. 6, partea III, capit. 2 din Codul Caragea dispune că : «Vînd̦area celor mișcătoare, să se facă și înscris și fără scrisoare, *iar a celor nemișcătoare și a țiganilor, numai înscris*». S'a decis, însă, că actul scris este cerut numai în privința terțiilor, părțile putând să dovedească vînd̦area *chiar imobiliară*, prin toate mijloacele de probă. Cas. rom. Bulet. 1894, p. 35, și Bulet. 1895, p. 27. *Dreptul* din 1894, No. 17 și *C. judiciar*, din acelaș an, No. 7. Vedi t. V a Coment. noastre, p. 163, nota 1. Aceeași soluție era admisă și în privința Codului Calimach, unde art. 577 vorbește de un *înscris întărit de judecătorie sau stăpînire*. Vedi t. V citat, p. 165, text și n. 1. Dreptul nostru vechiu.

[2]) Vedi t. V a Coment. noastre, p. 170, nota 3. Cpr. Trib. Roman, *C. judiciar* din 1900, No. 30.

[3]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 14.—Lipsa transcrierei nu poate fi invocată de cât de terțiile persoane. Judec. ocol. Galați, *Dreptul* din 1904, No. 23.

celalalt s'ar găsi în posesiunea imobilului[1]), afară de casul când s'ar stabili că a doua vînḑare a fost resultatul uneĭ simulaţiunĭ saŭ a uneĭ fraude urzite între vînḑător şi cumpărătorul ulterior, contra primuluĭ achisitor[2]).

Aceasta resultă din art. 1295, § 2, care are următoarea cuprindere:

---

[1]) Cpr. Trib. Tutova şi Vîlcea, *Dreptul* din 1885, No. 65 şi *C. judiciar* din 1897, No. 45.—Veḑĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 170, text şi nota 3. Cpr. Planiol, I, 1350 (ed. a 2-a). Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 393.—In asemenea caz, însă, vînḑătorul va putea fi condamnat la daune cătră primul achisitor, care n'a transcris actul luĭ. Trib. Paris, 26 Nov. 1889. Veḑĭ Baudry et Barde, *op.* şi *loco cit.*, nota 2.—Posesiunea lucruluĭ nu strămută proprietatea faţă cu terţiĭ de cât în privinţa mobilelor corporale, şi aceasta numaĭ atunci *când eĭ sunt de bună credinţă* (art. 972 şi 1909). Cpr. C. Craiova, *C. judiciar* din 1901, No. 2. Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 172 urm. Cpr. art. 3, capit. 12 din Codul luĭ Andr. Donicĭ, unde se ḑice: „Când doĭ oameniĭ vor cumpăra tot pre un lucru, acel ce-l va lua maĭ întâĭ, acela îl stăpâneşte". Cpr. şi art. 34, 35 C. Caragea (partea III, capit. 4). După Andronachi Donicĭ (art. 2, capit. 12), în privinţa imobilelor, acel care le cumpara maĭ întâĭ, plătind preţul şi luând zapisul vînḑăreĭ, avea protia. Aceeaşĭ soluţie era admisă şi în Codul Caragea (art. 36, partea III, capit. 4).

Art. 723 Pr. civ,

[2]) Achisitorul unuĭ imobil, care a transcris titlul sĕŭ, se poate deci prevala de lipsa transcriereĭ uneĭ achisiţiunĭ anterioare, *chiar dacă el a avut cunoştinţa despre dînsa,* acest drept încetând pentru el numaĭ atunci când ar fi existat fraudă din partea luĭ, concertată cu vînḑătorul contra primuluĭ achisitor. Noul text al art. 723 din Pr. civ. este astă-ḑĭ formal în această privinţă. Sub Procedura veche, chestiunea era controversată (veḑĭ t. IV a Coment. noastre, p. 192, nota 2; p. 207, t. şi n. 1 şi t. V, p. 171, t. şi n. 1); însă atât jurisprudenţa cât şi o mare parte din doctrină eraŭ tot în acest sens. Veḑĭ Cas. rom., C. Craiova şi Bucureşti. Bulet. 1889, p. 898 şi *Dreptul* din 1889, No. 78; Bulet. 1890, p. 1292; Bulet. 1894, p. 95; *Dreptul* din 1890, No, 24, p. 190 (ultim. considerent); Cas. fr. *Pand. Période.* 94. 1. 249; Sirey, 94. 1. 585 (cu nota luĭ Lyon-Caen); D. P. 94. 1. 342.—*Contrà:* Trib. Ilfov şi Vîlcea, *Dreptul* din 1889, No. 69, şi *C. judiciar* din 1897, No. 45. Veḑĭ şi alte autorităţi citate într'un sens şi în altul în t. V a Coment. noastre, p. 171, nota 1.

Până acum am presupus că doĭ dobînditorĭ aĭ aceluiaşĭ imobil aŭ transcris titlul lor de proprietate în diferite timpurĭ. Ce trebue să decidem în caz când eĭ l'ar fi transcris în aceeaşĭ ḑi? Chestiunea este controversată. Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 171, nota 2.

Art. 1295, § 2.—In materie de vînḍare de imobile, drepturile care resultă din vînḍarea perfectă între părţi, nu pot a se opune, mai înainte de transcripţiunea actuluĭ, uneĭ a treia persoane, care ar avea şi ar fi conservat, după lege, oare-care drepturĭ asupra imobilului vîndut. (Art. 818, 819, 1801—1803 C. civ. Art. 721—724 Pr. civ.) [1]).

Obligaţia de a transcrie contractul de vînḍare, impusă de art. 1295, presupune că acelaşĭ imobil a fost succesiv cumpărat de maĭ multe persoane de la acelaşĭ vînḍĕtor ; căcĭ dacă un imobil a fost vîndut la doĭ cumpărătorĭ de către doĭ vînḍătorĭ diferiţĭ, cari ambiĭ pretindeaŭ a fi proprietarĭ, în asemenea caz, nu maĭ poate fi vorba de efectele transcrierei, fiind-că ea nu regulează de cât relaţiile juridice dintre persoanele deţinênd drepturile lor de la acelaşĭ autor ; ci este chestiunea de a se şti care dintre vînḍĕtorii imobilului înstrăinat era în drept de a-l vinde ; de oare-ce transcrierea unuĭ imobil de la o persoană ce nu este proprietară aceluĭ imobil, nu poate conferi acesteĭ persoane dreptul de proprietate. Deci, cumpărarea emanată de la adevĕratul proprietar, prin act cu dată certă, de şi netranscris, este valabilă, iar nu acea emanată în urmă de la altă persoană, cu act transcris în regulă, care nu era însă adevĕratul proprietar al imobilului vîndut [2]).

Despre spesele (cheluelile) vînḍăreĭ.

Art. 1305.—Spesele vînḍăreĭ sunt în sarcina cumpărătoruluĭ, în lipsă de stipulaţiune contrară (Art. 1105, 1317, 1341, § ultim., 1357 C. civ. Art. 551 Pr. civ. Art. 22, § 5, 23, § 5 şi 45, § 2 L. timbr. din 27 Fevruar 1900. Art. 1593 C. fr.)

Cumpărătorul fiind interesat ca achisiţia făcută de dînsul să fie constatată prin un act în regulă, toate cheltuelile vînḍăreĭ, adecă : timbrul fix, pe care se scrie actul, precum şi taxa de înregistrare, care, după legea actuală este de 3 $^{0}/_{0}$ [3]), sunt în sarcina luĭ, părţile fiind însă libere de

---

[1]) Acest text a maĭ fost odată explicat, împreună cu celelalte texte relative la transcriere, în t. V a Coment. noastre, p. 168 urm.

[2]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1897, p. 1084, 1085 şi *Curierul judiciar* din 1897, No. 37.

[3]) Câte-o-dată părţile ascund o parte din preţ spre a plăti o taxă maĭ mică. Această fraudă este prevĕḍută şi pedepsită de legea timbruluĭ (art. 85), contravenţie care se prescrie

a deroga de la această regulă, în totul saŭ în parte [1]).

Art. 551 P r. civ.

Art. 551 din Pr. civilă, prin aplicarea acestuĭ prin-

---

prin treĭ anĭ (art. 91 L. timbr.). In caz de a se descoperi asemenea fraudă, atât cumpărătorul cât şi vînd̦ătorul sunt contravenienţi. Cas. rom. Bul. 1895, p. 691.—S'a decis chiar că tribunalele pot face o preţeluire pentru a constata dacă preţul stipulat între părţi nu este mai mic de cât valoarea reală a lucrului vîndut. Cpr. Cas. rom. Bult. 1888, p. 23. Constatarea că lucrul s'a vîndut cu un preţ mai mic, n'ar fi însă de nicĭ-o utilitate, dacă nu se constată nicĭ-o fraudă din partea părţilor.

[1]) In cheltuelile vînd̦ăreĭ întră şi plata onorarului cuvenit persoaneĭ care a redactat actul. — In Franţa se decide, în genere, că notarul care redactează actul de vînd̦are are, în privinţa cheltuelilor şi a onorarului seŭ, dreptul de a le cere in solidar atât de la cumpărător cât şi de la vînd̦ător (art. 1551), întru cât el se consideră ca mandatar al ambelor părţi. Cpr. T. Huc, X, 38, p. 63. Planiol, II, 139. Marcadé, VI, art. 1593, No. I. Guillouard, *Vente*, I, 197 IV. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 416. D. P. 91. 1. 272.—La noĭ, onorarul redactoruluĭ actuluĭ se va plăti de partea care l-a însărcinat cu această redactare.—In orĭ ce caz, redactorul actuluĭ va avea drept la o răsplată oare-care, mai cu samă dacă el este un advocat; onorarul luĭ, în lipsa uneĭ convenţiĭ speciale, se va aprecia de justiţie, pentru-că mandatul nu este prin esenţa, ci numaĭ *prin natura* sa, gratuit, mai cu samă când este vorba de un profesionist care trăeşte din munca sa. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 158, nota, şi la autorităţile citate acolo, *adde*: Cas. fr. D. P. 91. 1. 22. D. P. 96. 1. 561. Sirey, 97. 1. 269. Cas. rom. Bulet. 1900, p. 36 şi *Dreptul* din 1900, No. 19. Baudry, III, 908. P. Pont, *Petits contrats*, I, 884. „Acel care trăeşte din profesiunea sa, d̦ice acest autor, nu are nevoe de a stipula un onorarŭ, când este însărcinat a face un act privitor la această profesiune". Cpr. şi Guillouard, *Mandat*, 11 şi 13. Baudry et Wahl, *Idem*, 729, 750. T. Huc, XII, 19. Planiol, II, 2235. Pand. fr., *Mandat*, 1223. Vedĭ art. 1348, 1361 C. Calimach (1004, 1013 C. austriac), art. 662 C. german, etc.

Dreptul advocatuluĭ la un onorarŭ.

Reducerea onorarului stipulat de părţi. Controversă.

Dacă onorarul advocatuluĭ a fost stabilit de părţi, se admite, în genere, de şi chestiunea este controversată, că judecătoriĭ n'ar putea să-l reducă sub cuvînt că ar fi exagerat, de-oare-ce aceasta ar constitui o violare a convenţieĭ, care este legea părţilor (art. 969). Vedĭ în acest sens: Laurent, XXVII, 347, şi XXVIII, 23. Planiol, II, 2236. Baudry et Wahl, *Mandat*, 738. Domenget, *Mandat*, 152. Répert. Sirey, *Mandat*, 624 urm. Pand. fr., *Mandat*, 1253 urm. T. Huc, XII, 19, p. 32. Arntz, IV, 1466. Baudry, III, 908. Aubry et Rau, IV, § 414, p. 649, Massé-Vergé, V, § 754, p. 49, nota 11.

cipiŭ, pune toate cheltuelile vînd̦ărilor silite imobiliare în sarcina cumpărătoruluĭ, adecă a adjudecatarulŭi [1]).

In fine, vom vedea că, în lipsă de stipulaţie contrară, Art. 1317. şi cheltuelile pentru rădicarea lucrulŭi vîndut sunt tot în sarcina cumpărătoruluĭ, numaĭ acele ale predăreĭ fiind în sarcina vînd̦ătoruluĭ [2]).

Cas. belg. D. P. 86. 2. 257. Sirey. 89. 4. 22. C. Paris, D. P. 95. 2. 445. Glasson, nota în D. P. 90. 2. 281. Lyon-Caen, nota în Sirey, 87. 2. 202. Flurer, nota în D. P. 86. 2. 257.—*Contrà* : Cas. rom. Bulet. 1897, p. 705 şi *C. judiciar* din 1897, No. 22. Judec. ocol Zeletin (Tecuciŭ), *C. judiciar* din 1901, No. 67. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 394. *Pand. Période.* 97. 1. 387, şi anul 1898. 1. 16. D. P. 96. 1. 561. Cas. belg. şi Trib. Bruxelles, Sirey, 90. 4. 4. *Pasicrisie belge*, 97. 3. 71, şi numeroasele decisiĭ citate de Badry et Wahl, *Mandat*, p. 354, nota 4 şi în Pand. fr., *Mandat*, 1254. Troplong, *Mandat*, 632. Guillouard, *Idem*, 164, 166. P. Pont, *Petits contrats*, I, 1109. Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. comm.*, v° *Mandat*, 58 urm. Vedĭ asupra acesteĭ controverse, F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1998, No. 40 urm. Dalloz, *Supplémnt*, v° *Agent d'affaires*, 5 urm. Pand. fr., *Mandat*, 1253 urm. Répert. Sirey, *Mandat*, 601 urm.

Casurile în care justiţia ar putea reduce onorarul mandatarulŭi.

Singurul caz în care tribunalele ar putea să reducă onorarul stipulat, este acela în care, în suverana lor apreciare, ele ar decide că mandatul n'a fost executat de cât în parte (cpr. Guillouard, *Mandat*, 164 : Laurent, XXVIII, 27 : Pand. fr., v° *cit.*, 1286 urm. : C. Paris, D. P. 70 2. 6. Sirey, 71, 2. 149).—Curtea din Montpellier şi din Amiens (Sirey, 94. 2. 508 ; D. P. 94. 2. 212 : D. P. 95. 2. 450) aŭ decis, de asemenea, că tribunalele pot reduce onorarul mandatarilor, de câte-orĭ se constată că eĭ aŭ comis o culpă gravă, şi *a fortiori*, dol. Cpr. Pand. fr., v° *cit.*, 1271 urm. Répert. Sirey, *Mandat*, 594. Baudry et Wahl, *Mandat*, 747. Guillouard, *Idem*, 164. — Maĭ mult încă, advocatul care n'a pledat, aşa cum se obligase, va trebui să restitue onorarul primit. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 743. Garsonnet, *Pr. civ.*, I, p. 410, nota 29. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 387, n. 2.

[1]) Inaintea modificăreĭ Procedureĭ civile, prin legea din 1900, jurisprudenţa Curţeĭ de Casaţie punea taxele de înregistrare în sarcina debitoruluĭ, fiind-că ele se reţineaŭ din preţ, soluţie care se aplica şi la vînd̦ările sîlnice pentru eşire din indivisiune. Vedĭ decisiile citate în t. VI a Coment. noastre, p. 524, nota 1.—Vedĭ însă în sens contrar : Cas. rom., Bulet. S-a II, 1900, p. 1100 şi *C. judiciar* din 1900, No. 68 (decisie la care am luat şi noĭ parte).

[2]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 524 şi *infrà*, explic. art. 1317.

Elementele esenţiale contractului de vînţare.

Consimţimînt, lucru şi preţ.

Din art. 1294 şi 1295 § 1, pe care le am examinat mai sus, resultă că trei elemente sunt neapărate pentru existenţa orĭ-căreĭ vînţărĭ: 1⁰ *Consimţimîntul* părţilor *(consensus)*, fără de care nu poate să existe contract (art. 948, 953 urm.); 2⁰ un *lucru* *(res)* care se vinde, fără de care contractul ar fi lipsit de obiect; şi în fine, 3⁰ un *preţ* *(pretium)* promis saŭ plătit actualmente, care formează obiectul obligaţieĭ cumpărătoruluĭ. Preţul poate fi plătit nu numaĭ de cumpărător, dar şi de altul în locul luĭ [1]). „Cele neapărate înfiinţărĭ a unuĭ lucru de cumpărare şi de vînţare, ţice art. 1413 din Codul Calimach, sunt: Bună învoirea a ambelor părţĭ; un lucru a căruia negociaţie nu este oprită, şi preţul cumpărăreĭ".

Capacitatea părţilor contractante.

La aceste elemente trebue să maĭ adăugăm un al patrulea, şi anume: *Capacitatea părţilor*. Lipsa acestuĭ element nu împedică însă vînţarea de a se forma, ci permite numaĭ părţeĭ incapabile de a cere anularea contractuluĭ, în condiţiile care vor fi expuse maĭ la vale.

1⁰ *Consimţimîntul.*

Vînţarea, fiind un contract, nu poate să aibă fiinţă fără consimţimîntul părţilor (art. 948). Ca în toate contractele, consimţimîntul trebue să emane de la o persoană capabilă, şi să fie resultatul uneĭ voinţĭ spontanee şi libere, adecă, să nu fi fost dat din eroare [2]), surprins prin dol saŭ fraudă, saŭ smuls prin violenţă.

Acest consimţimînt trebue să existe în privinţa lucruluĭ care face obiectul vînţăreĭ (art. 1295, § 1) [3]), în privinţa preţuluĭ (art. 1295, § 1) [4]), în privinţa însă-şĭ na-

[1]) Cpr. Planiol, II, 1382, şi decisiile citate de acest autor.

[2]) Eroarea ar putea aduce anularea vînţăreĭ numaĭ când ar fi existat asupra uneia din condiţiile substanţiale ale vînţăreĭ. Cpr. Bédaride, *Achats et ventes*, 92 urm. Veţĭ t. V a Coment. noastre, p. 48 urm.

[3]) Ast-fel, vînţarea n'ar avea fiinţă dacă vînţătorul înţelegea a vinde un lucru, iar cumpărătorul a cumpara altul. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 34, Bédarride, *Achats et ventes*, 48. „*Nullam esse venditionem puto, quotiens in materia erratur*". L. 9, § 2, *in fine*, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.—Eroarea asupra calităţilor substanţiale a lucruluĭ ar vicia consimţimîntul ca şi eroarea asupra însu-şĭ lucruluĭ. Arntz, III, 919. Veţĭ t. V a Coment. noastre, p. 49 urm.

[4]) N'ar exista deci vînţare, dacă vînţătorul a înţeles a vinde

turei contractului (art. 954) [1]), și în privința modalităților sub care contractul a fost încheiat [2]).

Contractul mohatra.

Din împrejurarea că vînḍarea nu are ființă de cât atunci când ambele părți aŭ voit să încheie acest contract, resultă că nu există vînḍare, ci un alt contract de câte-orĭ părțile, sub aparența uneĭ vînḍărĭ, aŭ făcut o convenție care exclude voința de a vinde și de a cumpăra. Pothier citează ca exemplu contractul numit *mohatra* [3]).

Ast-fel, dacă am declarat că-ți vînd biblioteca mea cu preț de 3000 leĭ, plătitorĭ într'un an, iar d-ta îmĭ declarĭ în acelașĭ timp că'mĭ revinḍĭ aceeașĭ bibliotecă cu 2000 leĭ pe șin, contractul dintre noĭ nu este de cât un împrumut cu 50 % pe an, pentru că, în realitate, îți daŭ acum 2000 leĭ pentru 3000, pe care aĭ să mi-ĭ plătești într'un an [4]).

Donație deghisată.

Tot ast-fel, dacă ți-am vîndut moșia mea pentru un

---

lucrul pentru un preț maĭ mare de cât acela pentru care cumpărătorul și-a dat consimțimîntul seŭ. Dacă, însă, cumpărătorul a consimțit a cumpara *pentru un preț maĭ mare* de cât acela pentru care a consimțit vînḍătorul, vînḍarea există pentru prețul consimțit de vînḍător. Motivul dat de Pothier (*Vente*, III, 36) că: cumpărătorul care consimte a cumpara un lucru maĭ scump, consimte *a fortiori* a-l cumpara maĭ eftin, este admisibil și astă-ḍĭ. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 21. Bédarride, *op. cit.*, 86.

[1]) Consimțimîntul trebue să intervie asupra însă-și vînḍăreĭ ḍice Pothier (*loco. cit.*, 37); de unde resultă că nu există vînḍare dacă unul a înțeles să vîndă, iar celalalt să iea cu chirie; fiind-că nu se poate ḍice că acel care a înțeles să iea un lucru cu chirie pentru un preț, ar fi înțeles să-l cumpere pentru acelașĭ preț. Cpr. Pothier, *op.* și *loco cit.* Bédarride, *Achats et ventes*, 84. „*Si in ipsa emptione dissentiant, emptio imperfecta est*". L. 9, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[2]) Cpr. Arntz, III, 919. Thiry, III, 532. Bédarride, *op. cit.*, 87 urm.

[3]) De la cuvîntul arăbesc *mokhatra*, care însemnează șansă, risc. „Le *mohatra*, ḍice Pascal, est quand un homme qui a affaire de dix pistoles, achète d'un marchand des étoffes pour trente pistoles, payables dans un an, et les lui revend à l'heure même pour vingt pistoles comptant".

[4]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 38. Marcadé, VI, ar 1582, 1583, No. IV, p. 147. Baudry et Saignat, *Vente*, 22, p. 14.

preț pe care n'am să-l primesc nicĭ-odată, nu există în specie vîndare, ci o donație deghisată [1]).

Despre consimțimînt în vîndările facute prin conrespondență.

Ca toate contractele, vîndarea se formează prin o ofertă saŭ propunere, făcută fie de vînzĕtor [2]), fie de cumpărător, și acceptată în condițiile în care este făcută. Pănă la acceptare ne existând contract, *duorum in idem placitum consensus*, autorul ofertei poate s'o retragă [3]). In urma acceptărei, existând însă contract, acest contract nu mai poate fi desființat de cât prin voința comună a părților (art. 969, § 2).

Pentru ca acceptarea să producă aceste efecte, ea trebue să fie conformă ofertei, căcĭ dacă ea se deosebește asupra unuĭ punct esențial al vînzărei, nu există acord de voințe, și prin urmare, nicĭ contract.

Vîndări făcute prin conrespondență.

Aplicarea regulelor relative la consimțimînt a dat loc la mai multe dificultăți în privința vîndărilor ce se fac prin conrespondență, telegraf și telefon. Chestiunea este, în adevĕr, de a se precisa momentul când se formea-

---

Validitatea donațiunilor deghisate. Controversă.

[1]) Atât jurisprudența cât și o parte însemnată din doctrină recunosc, în principiŭ, validitatea donațiunilor deghisate saŭ ascunse sub forma unuĭ contract cu titlu oneros, dacă ele sunt făcute între persoane capabile, fără fraudă și fără prejudiciul celor de al treilea. Cpr. C. Iași, București și Craiova, *C. judiciar* din 1901, No. 77, și *Dreptul* din 1903, No. 45 și din 1896, No. 81. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1897, No. 53. Cas. fr. D. P. 97. 1. 584. Sirey, 97. 1. 235. *Pand. Période.* 97. 1, 197, și *Dreptul* din 1896, No. 79.—Am combătut însă din toate puterile această soluție, care permite de a se calca legea și de a-se înlătura prescripțiile eĭ prin o minciună. Vedĭ observ. ce însoțește decisia mencionată a C. din Iași, în *C. judiciar*, *loco cit.* Mai vedĭ încă t. IV a Coment. noastre, p. 161 urm., t. V, p. 270, nota 2, și Tr. nostru în limba franceză, p. 450.

[2]) In cât privește chestiunea de a se ști dacă și până la ce punct comercianții sunt legați prin trimetere de circulări, prospecturĭ, prețurĭ curente saŭ chiar expunerea mărfurilor în magazie cu etichete indicând prețul lor, vedĭ Baudry et Saignat, *Vente*, 46—56. Bédarride, *Achats et ventes*, 109 urm.

[3]) Ast-fel, dar, cât timp oferta n'a fost acceptată, ea poate fi retractată, după cum ea poate fi acceptată cât timp n'a fost retractată. Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 27, p. 17.

ză contractul, și momentul până când oferta poate fi retractată.

Această chestiune, foarte controversată, care se pune nu numaĭ în privința vînděreĭ, ci în privința tuturor contractelor ce se pot forma prin conrespondență, a fost examinată, cu toate detaliile ce comportă, în t. V a Coment. noastre, p. 38 urm., la care ne mărginim a trimite pe cetitor, găsind de prisos de a maĭ reveni astădĭ asupra eĭ [1]).

Despre promisiunile de vînděre.

Art. 1589 din Codul francez dispune că: „Promisiunea de vînděre echivalează cu vînděrea *(vaut vente)*, când există consimțimîntul reciproc a ambelor părți asupra lucruluĭ și asupra prețuluĭ".

Toți autoriĭ recunosc că acest text nu înțelege a vorbi de cât de promisiunile saŭ făgăduințile sinalagmatice de vînděre, adecă: de acele care consistă în făgăduința reciprocă de a vinde și de a cumpăra [2]).

Acest text dând însă loc la discuțiunĭ fără sfîrșit, și fiind, după cum foarte bine dice T. Huc [3]), expresiunea uneĭ vechĭ controverse din dreptul cutumier francez, redactoriĭ Codului nostru l'aŭ eliminat cu drept cuvînt, ca și aceĭ a Codului italian.

Principiile generale sunt, în adevĕr, suficiente pentru a resolvi toate dificultățile la care pot să dea loc promisiunile de vînděrĭ.

In lipsa art. 1589 din Codul fr., vom decide, decĭ, că făgăduința de a vinde saŭ de a cumpăra conferă părților dreptul reciproc de a cere executarea contractuluĭ, dacă ele aŭ fost de acord asupra lucruluĭ și asupra prețuluĭ, și că de câte-orĭ una din ele s'a pus, prin culpa sa,

---

[1]) Cpr. asupra acesteĭ chestiunĭ: Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 37 urm. Baudry et Saignat, *Vente*, 31—45. Bédarride, *Achats et rentes*, 100 urm. Troplong, *Vente*, I, 21 urm.

[2]) Cpr. T. Huc, X, 26. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 58. Marcadé, VI, art. 1589, No. V urm., p. 167 urm.—In cât privește promisiunea unilaterală de vînděre, singura despre care se ocupă Pothier (*Vente*, III, 476 urm.), vedĭ Baudry et Saignat, *Vente*, 63 urm. Troplong, *Vente*, I, 114 urm. Marcadé, VI, art. 1589, No. II. Thiry, III, 533, p. 546.

[3]) T. Huc, *Le Code civil italien et le C. Napoléon*, I, p. 266, No. 1.

în posițiune de a nu-și putea executa făgăduința, ea va fi supusă către cealaltă la daune.

Ast-fel, dacă am promis să cumpăr un corp cert și determinat, dând și arvună, și apoi nu mĕ țin de cuvînt, persoana care mi-a făgăduit să-mĭ vîndă lucrul determinat, poate să se mulțumească cu arvuna dată, fără a mai cere executarea contractuluĭ proiectat, și în asemenea caz, eŭ voiŭ perde arvuna, conform art. 1298. Vînzĕtorul rĕmâne însă liber de a mĕ obliga la executarea contractuluĭ, în care caz, arvuna ce am dat va fi imputată asupra prețuluĭ, rĕmânênd însă să-ĭ plătesc, în asemenea caz, daunele ce i-aș fi causat prin neexecutarea contractuluĭ la timp. Cu alte cuvinte, art. 1297 și 1298 fiind generale, se vor aplica nu numaĭ la executarea uneĭ tocmelĭ desăvîrșite, dar și la convențiile proiectate numaĭ [1]).

Cât pentru promisiunea de a vinde, care n'a fost acceptată de partea cealaltă, ea constituind o simplă policitație *(solius offerentis promissio)*, nu va produce nicĭ-un efect [2]).

Despre arvună (art. 1297, 1298).

Codul francez nu vorbește despre arvună de cât într'un singur text (art. 1590), cu ocasia promisiuneĭ de vînzare, zicênd că fie-care parte poate să revie asupra convențieĭ sale, aceea care a dat arvună perzênd-o, iar aceea care a primit-o, restituind-o îndoit [3]).

Față cu acest text, care pare a presupune că arvuna are un caracter de dedicere *(arrha pœnitentialis)*, de câte orĭ părțile n'aŭ considerat-o ca un semn confirmativ a săvîrșireĭ contractuluĭ *(arrha confirmatoria)*, autorĭĭ nu sunt de acord asupra efectelor arvuneĭ date cu ocasiunea

---

[1]) Cpr. C. Craiova, *Dreptul*, din 1895, No. 37, consid. de la p. 308, col. 2, *in fine*. Vezĭ și t. VI a Coment. noastre, p. 293, nota 6.

[2]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1899, p. 1137 și *Dreptul* din 1899, No. 83. Arntz, III, 920. Baudry et Saignat, *Vente*, 64. Baudry, III, 454. Vezĭ tabla analitică a t. V a Coment. noastre, *v*° *Policitație*.

C. Caragea. [3]) „De se va face vînzare cu arvună, zice Codul Caragea (art. 31, partea III, capit. 2), și se va căi vînzĕtorul, dă înapoĭ arvuna și mai plătește încă atât; iar de se va căi cumpărătorul, o perde".

unuĭ contract de vînḑare. Pentru a curma această discuţiune, legiuitorul nostru a eliminat acest text, înlocuindu-l prin art. 1297, care este o creaţiune a legeĭ noastre, şi prin art. 1298, care, în partea sa finală, reproduce art. 1217, § 2 din Codul italian.

Ambele aceste texte aŭ fost explicate în t. VI a Coment. noastre, p. 287 - 300, în cât putem fi scutit de a maĭ reveni astă-ḑĭ asupra lor [1]).

2⁰ Despre lucrurile care pot face obiectul vînḑăreĭ.

Al doilea element necesar la formarea vînḑăreĭ este *lucrul vîndut.* Nu se poate, în adevĕr, concepe o vînḑare, după cum nu se poate concepe orĭ-ce obligaţie în genere fără de un lucru care să-ĭ servească de obiect. *„Nec emptio, nec venditio, sine re quæ veneat, potest intelligi“* [2]).

Orĭ-ce lucruri pot fi vîndute, afară de acele care nu sunt în comerţ, saŭ a căror vînḑare este oprită prin o anume lege.

Pentru-ca un lucru să poată fi vîndut nu este, decĭ, necesar ca vînḑarea luĭ să fie permisă, ci este destul ca ea să nu fie oprită.

Art. 963.—Numaĭ lucrurile ce sunt în comerţ pot fi obiectul unuĭ contract. (Art. 476, 478, 571, 573, 965, 1156, 1248, 1310, 1844 C. civ. Art. 409 Pr. civ. Art. 1128 C. fr.)

Art. 1310.—Toate lucrurile care sunt în comerţ pot să fie vîndute, afară numaĭ dacă vre-o lege a oprit aceasta. (Art. 476, 478, 571, 573, 963, 965, 1248, 1518, 1844 C. civ. Art. 409 Pr. civ. Art. 1598 C. fr.)

Art. 1311.—Dacă, în momentul vînḑăreĭ, lucrul era perit în totul, vînḑarea este nulă. Dacă era perit numaĭ în parte, cumpărătorul are alegerea între a se lăsa de contract, saŭ a pretinde reducerea preţuluĭ. (Art. 948, 962, 1030, 1032 C. civ. Art. 1601 C. fr.)

---

[1]) Maĭ veḑĭ încă asupra arvuneĭ, studiul ce am publicat în *Curierul judiciar* din 1900, No. 35, 36, precum şi observaţia din acelaşĭ ḑiar, anul 1902, No. 36, asupra uneĭ decisiĭ a Curţeĭ din Galaţĭ. Veḑĭ şi Cas. rom. Bulet. 1893, p. 103, şi *C. judiciar* din 1893, No. 44. Cpr. şi N. M. Pârvulescu, articol publicat în *C. judiciar* din 1903, No. 51.

[2]) L. 8, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Veḑĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 109.

Lucrurile care sunt în comerț sunt acelea care pot circula din mână în mână și deveni o proprietate privată, *quas quis habere, vel possidere, vel persequi potest*, dice legea romană [1]).

Două condițiĭ sunt neapărate pentru ca un lucru să fie în comerț: 1° El trebue să fie susceptibil de proprietate privată; și 2° să poată trece din proprietatea unuia în aceea a altuia.

Lucruri comune tuturor.

Unele lucruri sunt prin însă-și natura lo afară din comerț și nesusceptibile de proprietate privată. Ast-fel sunt: lucrurile care nu vor putea să existe saŭ care aŭ încetat de a exista; lucrurile care nu aparțin nimănuĭ, și a căror uz e comun tuturor (art. 647), *res communia omnium*, precum: Aerul, lumina, marea, apa curgătoare, etc. [2]).

Domeniul public, etc.

Alte lucruri, care ar putea fi de folos oamenilor, sunt scoase din comerț pentru-că legea le afectează la utilitatea obștească, precum sunt: Acele care fac parte din domeniul public [3]) (cpr. art. 476, 478) [4]), saŭ a căror vîndare este oprită din considerațiĭ de ordine publică, precum sunt: Substanțele veninoase, care, după legile și regulamentele în ființă, nu pot fi vîndute de cât de farmaciști [5]), și animalele bolnave saŭ bănuite dĕ o boală contagioasă (art. 174 L. asupra poliției sanitare și veterinare din 28 Maĭ 1882) [6]).

---

[1]) L. 34, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[2]) Vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 210.

[3]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 118.

Drumurile de fer.

[4]) Drumurile de fer, construite saŭ concedate de Stat, fac și ele parte din domeniul public (art. 1 L. din 26 Martie 1870 asupra poliției și exploatăreĭ căilor ferate în România). Cpr. Trib. Ilfov, *Curierul judiciar* din 1896, No. 5.

[5]) Vedĭ t. V citat, p. 119, text și nota 1. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 90, p. 62, 63.

[6]) Cpr. Cas. fr. D. P. 93. 1. 20, și *C. judiciar* din 1892, No. 12, p. 11, col. 1. D. P. 94. 1. 119. C. Nancy, D. P. 95. 2. 187. T. Huc, VII, 71, și X, 58, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 90, p. 62. Planiol, II, 1373. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 119, text și nota 2.—Legea fr. din 31 Iulie 1895 declară nulă vîndarea animalelor atinse saŭ bănuite numaĭ de o boală contagioasă. Cpr. C. Paris, D. 1903. 2. 494.

L. asupra poliției vînatuluĭ din 1891. Art. 14, 4°.

Nu poate, de asemenea, fi vîndut vînatul în timpul în care vînătoarea nu este permisă (art. 14, 4° L. asupra poliției vînatuluĭ din 2 Noembre 1891). Cpr. Planiol, II, 1373, 2°. Baudry, III, 497.

Mai sunt încă afară din comerț lucrurile asupra cărora Statul, prin o anume lege [1]), și-a reservat monopolul vîndăreĭ și fabricațiuneĭ lor, precum: Tutunul, chibriturile, pulberea, cărțile de joc, hârtia de țigară (L. din 18 Martie 1900), etc. [2]). Lucrurile asupra cărora Statul și-a reservat monopolul.

Unele lucrurĭ sunt scoase din comerț numaĭ în mod relativ, adecă, numaĭ pentru unele persoane determinate.

Ast-fel, imobilele rurale nu pot fi dobîndite de *străini* (art. 7, § 5 Constit.) [3]); și prin *străini* trebue să înțelegem chiar pe Românii din alte State, cât timp corpurile legiuitoare nu le-aŭ recunoscut calitatea lor de Românĭ, conform art. 9 din Constit. [4]). Imobilele rurale. Art. 7 Const.

Pămînturile date țăranilor prin legea rurală din 1864 nu sunt, de asemenea, scoase în mod absolut din comerț, Pămînturile clăcașilor.

S'a decis de curînd, de Curtea de Casație (3 Decembre 1903), că comite o contravenție la legea vînatuluĭ acela care, în locurĭ saŭ în timpul când vînatul este oprit, e surprins vînând iepurĭ cu ogarĭ, iar nu cu arme, întru cât vînătoarea iepurilor se poate face nu numaĭ cu arme, ci și prin mijlocul ogarilor. Vedĭ *Curierul judiciar* din 1903, No. 85.

Trebue să observăm cu această ocasiune că art. 7 din legea sus-citată a poliției vînatuluĭ nu permite vînătoruluĭ de a urmări fiarele rănite pe proprietatea altuia: de unde resultă că comite delictul prevĕdut de art. 14, 1° acela care urmărește pe proprietatea altuia animalul rănit de dînsul, fie chiar de moarte. In Franța, soluția contrară este generalmente admisă. Cpr. Répert. Sirey, *Chasse*, 396. Vedĭ și decisia Curțeĭ superioare din Luxemburg, publicată și adnotată de noĭ în *Dreptul* din 1899, No. 74. Art. 7 din L. asupra poliției vînatuluĭ.

[1]) O lege este, în adevĕr, în totdeauna neapărată pentru constituirea unuĭ monopol în folosul Statuluĭ. Cpr. T. Huc, IV, 63, p. 84.

[2]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 119.

[3]) S'a decis că prin pămînt rural trebue să se înțeleagă tot ce este cuprins și depinde de o comună rurală, fie clădire saŭ loc de cultură. C. Bucureștĭ (af. N. Basilescu cu Bucureștiĭ-Noĭ), *C. judiciar* din 1903, No. 85. Vedĭ și t. I, partea I a Coment. noastre, p. 169.—Vedĭ însă N. Basilescu, *C. judiciar* din 1902, No. 13 și *Dreptul* din 1902, No. 39 urm.—S'a decis, însă, că sus-citatul text din Constituție nu oprește de a se arenda străinilor terenurĭ rurale, pe termene îndelungate, pentru înființarea unuĭ stabiliment industrial. C. Galațĭ, *C. judiciar* din 1902, No. 53. Ce se înțelege prin pămînt rural.

[4]) Vedĭ în acest sens: Cas. rom. Secțiĭ unite, *Curierul judiciar* din 1903, No. 79 (cu observ. noastră). *Dreptul* din 1903, No. 68. Cas. S-a I, Bulet. 1891, p. 1082 urm. și *Dreptul* din

pentru-că ele pot fi înstrăinate către comună saŭ alți săteni neîmproprietăriți [1]), nu însă către femei, care sunt incapabile de a dobîndi asemenea pămînturi [2]).

Uz și abitație, pensii, lefuri, etc.

Mai sunt încă afară din comerț usul și abitațiunea (art. 571, 573 C. civ.) [3]); pensiile de retragere, recompensele naționale și lefurile eclesiasticilor, militarilor și tuturor funcționarilor plătiți de Stat, comună saŭ județ, *care*

1891, No. 72. C. București și Trib. Suceava, *C. judiciar* din 1903, No. 32. D. Comșa, *C. judiciar, loco cit.*—*Contră:* Cas. Secții unite, *C. judiciar* din 1902, No. 1 (soluție criticată de noi, asupra căreia însă-și Curtea de Casație a revenit).

[1]) De și chestiunea este controversată (vedi decisiile citate în t. V a Coment. noastre, p. 124, nota 1 și în t. VII, p. 126, nota 1), se decide totuși, în genere, că scopul art. 132 din Constituție n'a fost de a modifica legile anterioare din 1864 și din 1879, ci de a da inalienabilității, proclamată prin aceste legi, un caracter constituțional, prelungind termenul fixat pentru această stare de inalienabilitate, încă pe 32 ani, adecă, până la 7 Iunie 1916. Vedi decisiile citate în t. V și VII, *loco cit.*, la care trebue să adăogăm alte hotărîri posterioare. Cpr. Cas. rom., *C. judiciar* din 1901, No. 7 și din 1903, No. 34. Trib. Roman, *C. judiciar* din 1903, No. 34, unde se găsesc publicate și alte hotărîri relative tot la pămînturi clăcășești, toate acestea cu nota foarte interesantă a d-luĭ Ionescu-Dolj. Vedi și observația ce am publicat asupra uneĭ sentințe a trib. de Muscel, în *Curierul judiciar* din 1902, No. 50.

Neurmărirea pămînturilor clăcășești pentru datorii.

Dar dacă pămînutrile clăcășești pot fi înstrăinate către săteni saŭ comună, ele nu mai pot astă-dĭ fi urmărite și vîndute după cererea Statuluĭ, către care săteanul ar fi rămas dator pentru contribuții (art. 42 L. jud. de ocoale din 1896). Vedi t. V a Coment. noastre, p. 125. Cpr. în acest sens: Cas. rom., trib. Olt și Muscel, *C. judiciar* din 1901, 27 și *Dreptul* din 1901, No. 34. *C. judiciar* din 1902, No. 50 și din 1902, No. 34. Vedi și circul. Minist. de justiție, publicată și adnotată de noi, în *Curierul judiciar* din 1903, No. 6.

[2]) Cas. rom. (13 Februar 1904), *Dreptul* din 1904, No. 26.—*Contră:* C. Galați, *Dreptul*, *loco cit.*—In cât privește pe preoții de la sate, vedi t. V a Coment. noastre, p. 123, n. 2.

[3]) Interdicția de a ceda dreptul de us și de abitațiune, avênd de obiect interesul proprietaruluĭ lucruluĭ grevat de aceste drepturi, și neinteresând nicĭ într'o privință ordinea publică, nimic n'ar împedica cedarea acestor drepturi, dacă proprietarul ar consimți la aceasta. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 111. Vedi și t. II a Coment. noastre, p. 663, 664.

nu pot fi cedate nici în totul nici în parte (art. 409 Pr. civ. [1])

Această dispoziţie, fiind o derogare de la dreptul comun, nu poate fi aplicată nici în privinţa cesiunei, nici în privinţa urmăririi lefurilor celorlalţi funcţionari plătiţi de o casă publică, precum ar fi: Aceea a Eforiei spitalelor civile[2]). Neaplic. art. 409 Pr. civ. funcţionarilor unei case publice.

[1]) Dispoziţii aproape identice există în Franţa şi în alte ţări. Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 115. Planiol, II, 1608, *in fine*. T. Huc, X, 205.—Prin abrogarea ultimului alineat din art. 409 Pr. civ. (L. din 31 Ianuare 1901), militarii sunt asimilaţi celorlalţi funcţionari publici, în privinţa urmăririi lefurilor şi pensiunilor lor, de unde înainte acestea puteau fi urmărite *până la o pătrime pentru ori-ce datorii*.

Trebue să observăm cu această ocasie, că, prin legea din 20 Martie 1903 asupra drepturilor proprietarilor resultând din contracte de închiriere şi de arendare (art. 22), se permite urmărirea, *pentru plata chiriei sau arendei*, ca creanţa privilegiată, în rangul stabilit de Codul civil, a lefurilor funcţionarilor civili, militari şi eclesiastici ai Statului, judeţelor, comunelor, *şi a ori-căror altor instituţiuni publice sau private*, precum şi a recompenselor naţionale şi a oricăror altor creanţe alimentare, *până la a treia parte*. L. proprietarilor, din 20 Martie 1903. Art. 22.

S'a decis, cu drept cuvînt, că această dispoziţie se aplică şi la creanţele născute înaintea punerei în aplicare a acestei legi, şi aceasta pentru motivul că legea citată nu înfiinţează un privilegiu în folosul proprietarului, pentru ca să se poată dice că acest privilegiu nu poate să existe de cât în viitor, ci repune în comerţ un bun care mai înainte, după art. 409 Pr. civ., nu se putea urmări. V. Trib. Iaşi, *Curierul judiciar* din 1904, No. 25 (cu observ. noastră).

Inainte de această lege, pensiile de retragere, recompensele naţionale şi lefurile funcţionarilor publici, plătiţi de Stat, comună sau judeţ, nu puteau fi urmărite de cât până la o treime, pentru datorii către Stat, nu însă către comună sau judeţ (cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1901, No. 36), penalităţi prevĕdute de lege, precum şi pentru creanţele privilegiate prevĕdute de art. 1729 C. civ.; până la jumătate, în ce priveşte plata dotei soţiei legiuite, precum şi pentru alimentele acordate de lege *numai soţiei şi copiilor*, nu însă şi părinţilor. Cas. rom. şi C. Galaţi, V. *C. judiciar* din 1902, No. 33 şi 50. Cpr. Em. Dan, *Curierul judiciar* din 1902, No. 59, p. 487.

[2]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul*, din 1903, No. 68.—*A fortiori*, deci, funcţionarii unei societăţi particulare, precum este: Creditul funciar (rural sau urban), nu beneficiază de această lege excepţională. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 34.—*Contrà:* Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 65. Funcţionarii Creditelor.

Indemnităţile primite de unii funcţionari.

Ea nu este, de asemenea, aplicabilă indemnităţilor pe care unii funcţionari, de exemplu, aceĭ, aĭ căilor ferate, primesc pentru locuinţă [1]), şi după părerea noastră, nicĭ diurneĭ deputaţilor şi senatorilor [2]).

Fondul dotal. Art. 1252.

Cât pentru fondul dotal, el nu este în mod absolut scos din comerţ, fiind-că părţile sunt libere de a permite înstrăinarea luĭ prin contractul de căsătorie (art. 1252). Inalienabilitatea fondului dotal nu maĭ este decĭ astă-zĭ de ordine publică, precum era la Romanĭ [3]).

Numele uneĭ persoane.— Fond de comerţ.

După dreptul comun, numele uneĭ persoane nu poate să facă obiectul uneĭ vînzărĭ. In materie comercială, însă, soluţia contrară este admisă. Vînzarea unuĭ fond comercial saŭ industrial cuprinzînd toate accesoriile care servesc la exploatarea luĭ: Unelte, maşine, secrete de fabricare, etc. [4]), va cuprinde, decĭ, în genere, şi numele (firma) comerciantuluĭ saŭ fabricantuluĭ, afară, bine-înţeles, de casul când părţile ar fi stipulat în mod expres contrarul [5]).

Portăreĭ. Art. 28 L. din 16 Martie 1902.

Aceeaşĭ soluţie era admisă maĭ înainte şi în privinţa portăreilor, cari nu eraŭ plătiţĭ cu o retribuţie fixă, ci numaĭ cu o remisă din sumele ce incasaŭ. *C. judiciar* din 1896, No. 38.—Astă-zĭ, portăreiĭ fiind plătiţĭ de Stat (art. 28 urm. din legea de la 16 Martie 1902), art. 409 din Pr. civ. le este aplicabil în toate privinţele.

[1]) Cpr. Cas. rom. şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 84 şi *Curierul judiciar* din 1903, No. 51. Cpr. G. A. Rîmniceanu, *Curierul judciar*, *loco cit.*

[2]) Vezĭ L. din 9 Decembre 1884, prin care se stabileşte o îndemnitate de 25 lei (astă-zĭ 20 leĭ), pe fie-care zĭ, senatorilor şi deputaţilor.

[3]) Vezĭ t. V a Coment. noastre, p. 123, şi *suprà*, p. 261 urm.

[4]) Cumpărarea unuĭ fond de comerţ cu intenţiune de a-l specula, constitue un act de comerţ. Vezĭ Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 175, 176.

Oblig. comerciantuluĭ care-şĭ vinde fondul seŭ de a nu crea un stabiliment similar. Controversă.

[5]) Bédarride, *Achats et ventes*, 18.—Se decide, în genere, de şi chestiunea este controversată (vezĭ asupra acesteĭ controverse, Répert. Sirey, *Fonds de commerce*, 151 urm.), că comerciantul saŭ fabricantul, care-şĭ vinde fondul seŭ altuia, chiar fără nicĭ-o reservă, se obligă prin aceasta însu-şĭ a nu crea în numele seŭ, fie prin sine, fie prin altul, rudă saŭ străin (cpr. C. Paris, D. P. 90. 2. 283), un stabiliment similar, cel puţin în vecinătatea cumpărătoruluĭ şi pentru timpul cât tribunalele îl vor aprecia, în lipsa uneĭ stipulaţiĭ în această privinţă: pentru-că, prin asemenea procedare, vînzătorul ar împedica pe cumpărător de a se folosi de lucrul vîndut, pe când el este, din contra, prin natura contrac-

Clientela unuĭ advocat, unuĭ medic saŭ unuĭ alt profesionist, n'ar putea însă, în principiŭ, să formeze obiectul uneĭ vînd̆ărĭ saŭ uneĭ cesiunĭ, pentru-că, în privinţa profesiunilor libere, este vorba de o încredere personală, pe care clientela o are în persoana care exercită acea profesiune. Clientela unuĭ advocat, unuĭ medic, etc.

Nimic nu s'ar opune, însă, ca un medic, un advocat, etc., să se oblige a nu-şĭ maĭ exercita profesiunea sa într'un loc anume determinat, şi a ceda ast-fel clientela sa uneĭ alte persoane, care ar întruni condiţiile prescrise de lege spre a putea exercita o asemenea profesiune, recomandând această persoană clienţilor sĕĭ, închiriindu-ĭ şi localul în care cedenţiĭ îşĭ exercitaŭ profesiunea lor [1]).

Pensiile alimentare pot fi cedate saŭ vîndute? Nicĭ-o dificultate în privinţa pensiilor constituite cu titlu oneros saŭ gratuit în folosul uneĭ persoane către care constituitorul nu avea nicĭ-o obligaţie. Art. 408 din Pr. civ. opreşte, în adevĕr, într'o limită oare-care, urmărirea şi sechestrarea pensiilor alimentare, nu însă şi *cesiunea* lor. Titularul uneĭ pensiĭ, saŭ a uneĭ rente viagere, declarată chiar neurmăribilă, va putea, decĭ, în mod valid să cedeze veniturile viitoare ale pensieĭ săŭ renteĭ, saŭ chiar însu-şĭ dreptul seŭ [2]). Cedarea pensiilor alimentare. Controversă.

La Romanĭ, o transacţiune asupra alimentelor nu se Dr. roman.

---

tuluĭ, obligat a-ĭ garanta această folosinţă. Interdicţia pentru vînd̆ĕtor de a deschide un comerţ similar este, în casul de faţă, o urmare firească a contractuluĭ, şi una din condiţiile executăreĭ luĭ. Veḑĭ în acest sens: Bédarride, *op. cit.*, 19. Guillouard, *Vente*, I, 330 urm. Aubry et Rau, IV, § 335, p. 369. T. Huc, X, 112. Vigié, III, 724. Baudry et Saignat, *Vente*, 364. Baudry, III, 541. Cas. fr., C. Lyon şi Paris, Sirey, 98. 1. 120. Sirey, 95. 2. 302. Sirey, 96. 2. 234. D. P. 93. 2. 25.—*Contrà*: Laurent, XXV, 185. C. Angers, D. P. 69. 2. 168. Sirey, 70. 2. 7.

[1]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 121.—In cât priveşte funcţiunile publice, starea civilă a persoanelor şi alte lucrurĭ scoase din comerţ, veḑĭ t. V citat, p. 120 urm.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 114. T. Huc, II, 222 şi *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, I, 184, p. 263. Laurent, XXIV, 469. Troplong, *Vente*, I, 227, p. 300 urm. şi *Contrat de mariage*, II, 411. Odier, *Contrat de mariage*, I, 88. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 426.—*Contrà*: Duvergier, *Vente*, I, 214, p. 258 (ed. din 1835). Aubry et Rau, IV, § 359, p. 422, 423, text şi nota 18. Planiol, I, 3051.

putea face de cât sub autoritatea pretorului: „*Divus Marcus oratione in senatu recitata effecit, ne aliter alimentorum transactio rata esset, quam si auctore prætore facta*“. (L. 8, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2. 15).

Alimentele datorite ex jure sanguinis.

Cât pentru alimentele datorite *ex jure sanguinis*, chestiunea este mai delicată. Părerea generală este, în adevĕr, în această din urmă privinţă, că titularul pensiunei nu poate s'o cedeze altuia, pentru-că legea dându-i-o spre a putea trăi, el nu poate să-ĭ schimbe destinaţia în vederea căreia i-a fost acordată [1]).

Bilete circulare de drum de fer.

Ce trebue să decidem în privinţa biletelor circulare saŭ de dus şi întors ce companiile de drum de fer, saŭ Statul, eliberează călătorilor? Aceste bilete fiind personale şi incesibile, nu pot fi vîndute de posesorii lor, pentru-că dreptul de a fi transportat pe căile ferate este personal călătorului, căruia biletul a fost eliberat [2]).

Bilete de teatru.

Aceeaşi soluţie este admisibilă în privinţa biletelor de favoare pentru întrarea într'un teatru, dacă pe bilet se face menţiune că el nu poate fi vîndut altuia [3]).

Folosinţa legală. Controversă.

Folosinţa legală a părintelui usufructuar (art. 338 urm.) nu poate, de asemenea, fi cedată altuia, pentru-că această folosinţă nu este un adevĕrat usufruct, un drept real, o desmembrare a proprietăţeĭ, ci mai mult un drept de familie inerent puterei părinteşti, care, ca atare, este scos

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *loco cit.*, p. 85. Larombière, *Oblig.*, I, art. 1128, No. 27. Aubry et Rau, *loco cit.* Troplong, *loco cit.* şi *Transactions*, 95. Répert. Sirey, *Aliments*, 342 urm. Laurent, XXIV, 469. Demolombe, IV, 78. C. Paris, D. P. 92. 2. 339.—*Contrà*: T. Huc, II, 222 şi *Tr. de la cession*, I, 184, 185, p. 264 urm. Veḑi t. I, partea II a Coment. noastre, p. 90.—Se admite însă că titularul pensieĭ saŭ renteĭ ar putea să cedeze creditorilor veniturile eĭ pentru plata furniturilor de alimente efectuate saŭ viitoare, fiind-că creditorii cari aŭ procurat alimente debitorului lor, pot să urmărească pensia lui alimentară (art. 408 Pr. civ.). Veḑi Aubry et Rau, *loco cit.* Demolombe, IV, 78. Baudry et Saignat, *loco cit.*, p. 85. Baudry, I, 610 bis. Guillouard, *Vente*, I, 175. Répert. Sirey, *Aliments*, 351. C. Pau, D. P. 62. 2. 14. Sirey, 62. 2. 228.

[2]) Cpr. T. Huc, X, 59. Baudry et Saignat, *Vente*, 113. Baudry, III, 497. Planiol, II, 1372. C. Paris, Sirey, 90. 2. 171. D. P. 91. 2. 33.

[3]) T. Huc, *loco cit.* Baudry et Saignat, *op. cit.*, 113, *in fine*. Judec. de pace Paris, Sirey, 93. 2. 62.

din comerț [1]). Este adevĕrat că altă dată am susținut contrarul [2]), însă acum după o mai matură reflexie, părerea opusă ni se pare mult mai juridică, pentru-că usufructul trecênd în asemenea caz la cesionar, cu toate sarcinile lui, neapărat că acesta ar fi obligat a crește și întreține copilul în locul părintelui usufructuar, ceea ce ar constitui o situație anormală și ceea ce face foarte îndoelnică soluția pe care o admisesem atunci când am examinat această chestiune pentru prima oară. Acest argument, pe care îl dă Planiol (I, p. 712, nota 2) este foarte serios și ne-a sdruncinat, o mărturisim, în convingerea noastră de altă dată.

Aceeași soluție este admisibilă în privința usufructului pe care bărbatul îl are asupra bunurilor dotale a femeei sale (art. 1243) [3]). Art. 1243.

Pentru ca un lucru să poată face obiectul unei vînd̦ări nu este de ajuns ca vînd̦area lui să nu fie oprită, ci mai trebue încă ca el să existe *în momentul* contractului, saŭ cel puțin să poată exista fisicamente orĭ legalmente [4]); căcĭ dacă lucrul a încetat de a exista în acel moment, saŭ n'a avut nicĭ-odată ființă, vînd̦area este *nulă* saŭ mai bine dis *inexistentă* (art. 1311, § 1). Art. 1311.

Cu-toate-acestea, convenția, de și nulă, ar putea une-orĭ da loc la daune, după distincțiunile următoare: 1° Dacă ambele părți aŭ ignorat perirea lucrului saŭ scoaterea lui din comerț, vînd̦area nu are ființă, ne Casurile în care convenția, de și nulă, ar putea da loc la daune.

---

[1]) Vedĭ în acest sens: Planiol, I, 2177 urm. (ed. a 2-a). T. Huc, III, 188 urm. Mourlon, I, 1056. Thiry, I, 506. Baudry, I, 980. Demolombe, VI, 527. Demante et Colmet de Santerre, II, 129 bis II. Valette sur Proudhon, *État des personnes*, II, p. 267. Duranton, IV, 486. Aubry et Rau, VI, § 550 bis, p. 84. Vigié, I, 661. Beudant, *Cours de dr. civil fr.*, II, 746, p. 393. Trib. Paris și C. Bordeaux, *Pand. Période*. 93. 2. 189. D. P. 93. 2. 362. Vedĭ și observația ce am publicat în *Curierul judiciar* din 1903, No. 7, asupra unei cărți de judecată a judec. Ocol. I din Galați (R. C. Benișache).

[2]) Vedĭ t. II a Coment. noastre, p. 44, text și nota 2. Cpr. în acest din urmă sens: Laurent, IV, 328. Proudhon, *Usufruit*, I, 125 și 221. Duvergier, *Vente*, I, 213, p. 257. Arntz, I, 658. Genty, *Tr. de l'usufruit*, 331. Chardon, *Puissance paternelle*, 108, p. 39 (ed. belg.), etc.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 224, nota 5, 2°, și p. 229.

[4]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 110.

existând nicĭ-o obligaţie de daune din partea vre-uneia din părţi; 2° dacă vînzătorul cunoştea singur perirea lucrului, pe care o ignora cumpărătorul, el va restitui preţul ce ar fi primit, plătind şi daune acestuĭ din urmă (art. 998) [1]; dacă, din contra, cumpărătorul cunoştea perirea lucrului, pe care o ignora vînzătorul, acest din urmă va avea drept la daune, nu însă la preţ, fiind-că vînzarea n'a existat; 4° dacă, în fine, ambele părţi aŭ avut cunoştinţă de perirea lucrului, nu există nicĭ vînzare, nicĭ obligaţie de daune din partea niměnuĭ [2].

Compensarea dolului.

In cele două ultime casurĭ, cumpărătorul nu va putea cere restituirea preţului, pe care el l-ar fi plătit, pentru-că el nu l-a plătit din eroare, ca să se poată aplica art. 992. Cumpărătorul plătind, în specie, ceea ce el ştiea că nu datoreşte, este presupus a fi făcut o liberalitate vînzătoruluĭ, *donasse videtur* [3]. Dacă atât cumpărătorul cât şi vînzătorul ştieaŭ de perirea totală a lucrului, trebue să admitem în specie compensarea dolului, de şi dreptul actual nu consacră maxima: *Dolus cum dolo compensatur.* (L. 57, § 3, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1) [4].

Perirea lucrului numaĭ în parte.

Am presupus până acum că lucrul vîndut era perit în totul în momentul contractuluĭ. Dacă el era perit numaĭ în parte, aceasta este o altă ipotesă prevĕdută de partea finală a art. 1311.

După acest text, cumpărătorul are, în asemenea caz, contrar dreptuluĭ roman [5], alegerea, saŭ de a se lăsa de contract, saŭ de a primi partea lucrului rĕmasă în fiinţă, cerênd reducerea preţului, care se va face prin experţi. Legea actuală a conferit, în asemenea caz, cumpărătorului

---

[1]) Cpr. L. 57, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[2]) Cpr. Arntz, III, 945. Thiry, III, 536.

[3]) Cpr. L. 57, § 2, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[4]) Arntz, III, 945, *in fine*. Thiry, III, 536, p. 549. Troplong, *Vente*, I, 253. Duranton, XVI, 183.—*Contrà*: Duvergier, *Vente*, I, 239. Baudry et Saignat, *op cit.*, 98. Marcadé, VI, art. 1601, No. 1.

Dr. roman.

[5]) După legea 57, Pr., Dig., *loco cit.*, cumpărătorul nu avea alegerea, ci era obigat a respecta vînzarea *(coartandus erat emptor venditionem adimplere)* dacă, în momentul contractuluĭ, jumătate saŭ o parte maĭ mică din casa vîndută era distrusă prin foc: „*Sin dimidia pars, vel minor quam dimidia exusta fuerit*“.

un drept de opțiune, pentru-că consimțimîntul sĕŭ fiind viciat prin eroare, numaĭ el poate să știe dacă eroarea sa este esențială, adecă, dacă fără dînsa n'ar fi cumparat lucrul, saŭ l-ar fi cumpărat cu un preț maĭ redus. Legea ne făcênd nicĭ-o distincțiune, cumpărătorul este în drept a se lepăda de contract, chiar dacă partea din lucru perită ar fi minimă [1]), însă bine înțĕles apreciabilă, față cu întregimea luĭ [2]).

Dreptul de opțiune al cumpărătoruluĭ nu va fi admis de cât atunci când ambele părțĭ saŭ măcar cumpărătorul ignoraŭ, în momentul contractuluĭ, perderea parțială.

Dacă însă ambele părțĭ, saŭ chiar numaĭ cumpărătorul avea cunoștință, în momentul contractuluĭ, de perirea parțială a lucruluĭ vîndut, acest din urmă nu se va putea lepăda de contract. Cumpărătorul care știea în ce stare se găsia lucrul cumpărat de dînsul, ar fi presupus că a înțeles să-l cumpere așa cum se găsia. El va trebui decĭ,

[1]) In caz de evicțiune parțială a lucruluĭ vîndut, art. 1347 nu permite, din contra, cumpărătoruluĭ de a resilia contractul *de cât atunci când partea evinsă are o așa însemnătate, în cât cumpărătorul n'ar fi cumpărat lucrul fără acea parte.* Rațiunea acesteĭ deosebirĭ este lesne de priceput. In caz de evicțiune, contractul și-a primit executare, iar în casul art. 1311, este numaĭ vorba de a se ști dacă el se va executa. Ușor se poate, decĭ, înțelege pentru ce legea a admis cu maĭ multă ușurință resiliarea unuĭ contract care nu există încă, de cât acea a unuĭ contract existent. Resiliarea acestuĭ din urmă contract pentru evicțiunea uneĭ părțĭ neînsemnate ar fi adus adesea-orĭ o mare tulburare în societate, din causa drepturilor pe care cumpărătorul a putut să le confere terțiilor înainte de evicțiune. Iată pentru ce nu s'a admis resiliarea, în specie, de cât pentru evicțiunea *unei părți însĕmnate* a lucruluĭ vîndut. Cpr. Planiol, II, 1515. Colmet de Santerre, VII, 71 bis I. Guillouard, *Vente*, I, 370. Vigié, III, 747, nota 1. Veḑĭ și *infrà*, explic. art. 1347. Art. 1347.

[2]) T. Huc, X, 70. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 99, p. 69. Baudry, III, 499. Guillouard, *Vente*, I, 168. Laurent, XXIV, 90. Planiol, II, 1367. Marcadé, VI, art. 1601, No. II, p. 219.—Veḑĭ însă Troplong, *Vente*, 1, 252. Duvergier, *Vente*, I, 237, p. 284. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 336, nota 20. Cas. fr. D. P. 56. I. 254. Sirey, 56. 1. 819. După aceste din urmă autorităț, vîndarea ar putea fi menținută, contra voinței cumpărătoruluĭ, dacă partea perită din lucru ar fi fără nicĭ-o importanță, față de întregimea luĭ.

în asemenea caz, să execute vînḑarea şi să plătească preţul întreg [1]).

Disposiţia art. 1311 este aplicabilă chiar în caz când s'ar fi vîndut, pentru un preţ unic, mai multe obiecte din care unul ar fi perit înaintea contractului [2]).

Vînḑări comerciale. Art. 62 C. com.

Chestiunea de a se şti dacă art. 1311 este, saŭ nu, aplicabil vînḑărilor comerciale, este controversată în Franţa [3]). La noi, art. 62 din Codul de comerţ lăsa a se înţelege că textul suscitat este străin de vînḑările comerciale, dacă bine înţeles, vînḑarea a fost făcută în condiţiile arătate de acest text. [4])

Vînḑarea lucrurilor viitoare.

Validitatea uneĭ vînḑărĭ nu atârnă în totdeauna de existenţa *actuală* a lucrului vîndut; căcĭ şi lucrurile viitoare pot face obiectul uneĭ vînḑărĭ. [5]) Pentru a se cunoaşte însă efectele acesteĭ vînḑărĭ, trebue a se vedea dacă există o vînḑare a unor lucrurĭ pe nădejde, după cum se exprimă art. 1427 şi 1710 din Codul Calimach (vedĭ *suprà*, p. 540, *ad notam) o emptio spei*, de exemplu, vînḑarea peşteluĭ ce voiŭ prinde cu năvodul saŭ a vînatuluĭ ce voiŭ ucide, saŭ *o emptio rei speratæ*, de exemplu, vînḑarea uneĭ recolte viitoare, saŭ puiĭ ce animalul meŭ va fata *(fructus et partus futuri)* [6]). In casul întâĭ, vînḑarea este

---

[1]) Arntz, III, 946. Marcadé, *loco cit.* Baudry et Saignat, *op.* şi *loco cit.* T. Huc, *loco cit.*

[2]) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 168—1.—Vedĭ însă Troplong, *op. cit.*, I, 254. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 236. Aceştĭ din urmă autorĭ subordonă dreptul cumpărătoruluĭ condiţiuneĭ ca obiectele să fie de aşa natură, în cât unele n'ar fi fost cumpărate fără celelalte.

[3]) Vedĭ pentru afirmativă: Troplong, *Vente*, I, 255, iar pentru negativă: Bédarride, *Achats et ventes*, 27 (argum. din lucrările pregătitoare).

[4]) Cpr. C. N. Toneanu, *Tr. de dr. com.*, I, 167, p. 139.

Cesiunea uneĭ creanţe viitoare.

[5]) Pe basa acestor principiĭ s'a decis, cu drept cuvînt, că şi o creanţă viitoare poate face obiectul uneĭ cesiunĭ saŭ vînḑărĭ. Pentru aceasta, creanţa trebue însă să aibă fiinţă în momentul cesiuneĭ, dacă nu în forma eĭ definitivă, cel puţin în germene; căcĭ alt-fel n'ar mai exista o creanţă, ci numaĭ o eventualitate saŭ un proiect de creanţă, care, ca atare, n'ar putea face obiectul uneĭ cesiunĭ. C. Iaşĭ, *Curierul judiciar* din 1904, No. 20 (cu observaţia noastră).

Art. 1709 C. Calimach.

[6]) „Acel ce făgăduneşte un preţ cuviincios pentru o hotărîtă sumă din viitoarele roduri, încheie obicinuit contract de cumpărare şi vînḑare", ḑice art. 1709 din Codul Calimach (1275 C. austriac). Cpr. L. 8, Pr., Dig., *De contr. emptione*, 18. 1, şi L. 75, § 4, Dig., *De verborum obligationibus*, 45. 1.

un contract aleator, și obligația cumpărătorului de a plăti prețul există, cu-toate-că vînzătorul n'ar prinde nicĭ-un pește și n'ar ucide nicĭ-un animal; pe când în casul al doilea, adecă, a vînzăreĭ unuĭ lucru viitor *(res futura* saŭ *sperata)*, vînzarea este condițională și ne îndeplinindu-se condiția, nu se datorește nicĭ prețul [1]).

Art. 983 și 1312, § 2.

Cum se va distinge dacă părțile aŭ înțeles a cumpara și a vinde un lucru viitor *(res futura, res sperata)*, saŭ o speranță numaĭ, *o alea, o spes?* Chestie de interpretare și de fapt. La caz de îndoială, convenția se va interpreta în contra vînzătoruluĭ și în favoarea cumpărătoruluĭ (art. 983 și 1312, § 2) [2]).

Moșt. deschisă.

O moștenire deschisă poate încă face obiectul uneĭ vînzărĭ [3]).

Moșteniri viitoare. Pacte succesorale.

Nu se poate însă face învoire asupra uneĭ moșteniri nedeschise încă, nicĭ chiar cu consimțimîntul aceluia despre a cărui moștenire este vorba (art. 965, § 2, 702 și 1226 C. civ.); pentru-că asemenea tocmelĭ (pacte succesorale) sunt, după cum se exprimă art. 1632 din Codul Calimach, *în protiva moraluluĭ, care de multe-ori aduc și un sfîrșit primejdios*: „*Quia hujus modi pactiones odiosæ esse videntur et plenæ tristissimi et periculosi eventus*“. (L. 30, *in medio*, Cod, *De pactis*, 2. 3.) [4])

Promiterea lucruluĭ altuia.

Se poate însă promite lucrul altuia, pentru că făgăduitorul nu are de cât să-l dobîndească spre a-l preda cumpărătoruluĭ [5]). Aceasta ne aduce a vorbi despre vînzarea lucruluĭ altuia, chestiune plină de dificultăți.

Despre vînzarea lucruluĭ altuia (art. 1599 din Codul fr., eliminat de legiuitorul nostru).—Controversă.

Art. 1599 din Codul francez dispune că vînzarea lucruluĭ altuia este *nulă*, și cu-toate-acestea, autoriĭ discută mereŭ chestiunea, fiind departe de a se înțelege între eĭ.

[1]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 111 urm.
[2]) Vedĭ t. V a citatelor Comentariĭ, p. 112, text și nota 2.
[3]) Cpr. Pothier, *Vente*, III. 525. T. Huc, VII, 72. Vedĭ art. 1399—1401 C. civ. și 1711 C. Calimach; art. 1278 urm. C. austriac, etc.
[4]) Vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 362 urm. și t. V, p. 114 urm. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* 1900, No. 46. Acolo se arată dreptul nostru anterior și dreptul străin în această privință.
[5]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 112, text și nota 3.

D-l Ionescu-Dolj, într'o adnotaţie asupra uneĭ sentinţe a tribunaluluĭ din Tecuciŭ, arată foarte bine sistemele care s'aŭ propus, în această privinţă, în Franţa [1]).

Ce trebue să decidem în legislaţia noastră, unde art. 1599 din Codul francez n'a maĭ fost reprodus? Chestiunea nu este fără dificultăţĭ, şi aproape aceleaşĭ discuţiunĭ care s'aŭ ivit în Franţa s'aŭ produs şi la noĭ.

O asemenea vînḑare este ea nulă, în sens de *inexistentă; anulabilă*, saŭ numaĭ *resolubilă*?

Am susţinut altă dată [2]) că vînḑarea lucruluĭ altuia este, conform dreptuluĭ anterior [3]) şi dreptuluĭ roman, validă între părţĭ, şi nulă în privinţa proprietaruluĭ, care

[1]) Veḑĭ *Curierul judiciar* din 1901, No. 1 Veḑĭ şi studiul d-luĭ G. Meitani, publicat în *Dreptul* din 1903, No. 10. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 117, p. 92 urm.

[2]) Veḑĭ t. III a Coment. noastre, p. 503, nota 2, şi t. IV, p. 182 şi 226.—Veḑĭ însă t. VI, p. 261, nota 1.

Dreptul vechiŭ şi dreptul străin.

[3]) „Poate cine-va să vîndă, ḑicea Pothier, nu numaĭ lucrul sĕŭ, dar chiar şi lucrul altuia, fără consimţimîntul proprietaruluĭ sĕŭ". Pothier, *Vente*, III, 7. «Se strică vînḑarea şi cumpărătura, ḑice Codul Caragea (art. 44, § 9, partea III, capit. 2), când lucrul ce se vinde, străin fiind, se va cere prin judecată şi se va lua». După acest text, vînḑarea lucruluĭ altuia nu era deci *nulă*, ci numaĭ *anulabilă*, în caz când cumpărătorul era evins de adevĕratul proprietar. Art. 1240 din Codul Calimach (923 Codul austriac) prevede că: «Acel ce înstrăinează ca un lucru drept al sĕŭ, *un lucru străin*, rĕmâne rĕspunḑĕtor pentru aceasta». Codul luĭ Andr. Donicĭ pare a declara nulă vînḑarea lucruluĭ altuia. Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest Cod (§ 6, capit. 10): «In privinţa tocmelelor este trebuinţă cel ce voeşte ca să dea un lucru în stăpânirea altuia, să fie la mâna sa şi la puterea sa spre a-l înstrăina şi a-l da; iar ne fiind la puterea sa, tocmala este în zadar, precum: *când va vinde saŭ va zălogi cine-va lucrul altuia*". Art. 1459 din Codul italian dispune că vînḑarea lucruluĭ altuia este nulă, adăogând însă că nulitatea nu poate fi propusă de vînḑĕtor: „*La nullità non si può mai opporre dal venditore*". Cât pentru Codul german, el nu declară nulă vînḑarea lucruluĭ altuia, cu-toate-că ea este lipsită de efecte, cât timp proprietarul lucruluĭ n'a aprobat-o. Veḑĭ Saleilles, *Étude sur la théorie générale de l'obligation d'après le premier projet de Code civil pour l'Empire allemand* (ed. a 2-a, Pichon, 1901), No. 152, p. 163.—In Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent, art. 1599 este eliminat ca şi în Codul nostru.

poate să revendice lucrul sĕŭ, vîndut de altul, chiar de la un cumpărător de bună credinţă [1]).

Acum, însă, după o mai matură reflexie, credem că vînḑarea unuĭ corp cert şi determinat, care, în momentul vînḑăreĭ aparţinea altuia, este *nulă* la noĭ, ca şi în Franţa, cu toată eliminarea textuluĭ francez din Codul nostru, pentru lipsă de causă (art. 966). Cumpărătorul avênd, în adevĕr, de scop dobîndirea proprietăţeĭ lucruluĭ cumpărat, proprietatea nu poate fi strămutată, vînḑĕtorul ne fiind proprietarul lucruluĭ vîndut. *Nemo dat quod non habet* (L. 54, Dig., 50, 17). Vînḑarea este deci nulă, în sens de *inexistentă*, pentru lipsă de causă, causa ne fiind alt-ceva de cât scopul principal ce părţile şi-aŭ propus prin contract [2]).

---

[1]) „*Rem alienam distrahere quem posse nulla dubitatio est; nam emptio est et venditio, sed res emptori auferri potest*". (L. 28 Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1). Veḑĭ şi L. 30, § 1, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[2]) Cpr. Trib. Dolj, *Dreptul* din 1894, No. 68. Judec. ocol Mizil, *C. judiciar* din 1904, No. 5. Boissonade, *Avant-projet de C. civil pour l'Empire du Japon*, II, p. 58 şi 74. Marcadé, VI, art. 1582, 1583, No. 1, *in fine*, p. 144, şi art. 1599, No. I, p. 206. Mourlon, III, 515. D. de Folleville, *Essai sur la vente de la chose d'autrui*, p. 63 urm. Acollas, III, p. 261. Planiol, II, 1416, 1422. Leligeois, *Revue critique*, anul 1869, t. 35, p. 20 urm. D. A. Donicĭ, *Dreptul*, No. 46 din 1892. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 261, nota 1; t. V, p. 123, nota 1 şi p. 131.—Cu-toate-acestea, chestiunea este foarte controversată şi, după unii, vînḑarea lucruluĭ altuia ar fi numaĭ *anulabilă*, şi ca atare, susceptibilă de confirmare saŭ ratificare (cpr. Cas. rom., Bulet. 1899, p. 1371, şi *C. judiciar*, No. 26 din 1900; Cas. fr. D. P. 91. 1. 313; C. Bordeaux, Sirey, 83. 2. 176; Baudry et Saignat, *Vente*, 117; T. Huc, X, 64 urm.; Guillouard, *Vente*, I, 182; Laurent, XXIV, 115, 116; Troplong, *Vente*, I, 238), iar după alţii, ea ar fi *resolubilă*, în sensul art. 1020 urm., numaĭ din partea cumpărătoruluĭ (Cas. rom., Bulet. 1885, consid. de la p. 372, şi Bulet. 1900, p, 50; *Dreptul* din 1900, No. 46; Al. Degré, *Dreptul*, *loco cit.*, şi *Dreptul* din 1875, No. 21; Trib. Tecuciŭ, *Dreptul* din 1892, No. 66; Trib Neamţ, *C. judiciar* din 1902, No. 52, considerente redactate de dl. Ş. Scriban; Jonescu-Dolj, notă în *C. judiciar*, No. 1 din 1901; Meitani, *Dreptul*, No. 10 din 1903; Cerban, *Dreptul*, No. 33 din 1898; C. Nacu, III, p. 174, 175). Acest sistem se susţine în Franţa mai cu samă de Colmet de Santerre (VII, 28 bis VI). Textul francez ḑice însă că vînḑarea lucruluĭ altuia este *nulă*, iar nu *resolubilă*. După unii, temeiul nulităţeĭ vînḑăreĭ lu-

Vînḍarea lucruluĭ altuia era validă la Romanĭ şi în dreptul nostru anterior, pentru-că ea nu era un act de înstrăinare, ci un contract producĕtor numaĭ de obligaţiĭ. A vinde, nu însemna, în adevĕr, altă dată a înstrăina, ci a se obliga numaĭ a transmite posesiunea pacînică cumpărătoruluĭ (veḍĭ *suprà*, p. 541). Astă-ḍĭ, vînḍarea fiind din contra o înstrăinare, uşor se poate înţelege că art. 1599 din Codul francez nu este de cât o consecinţă a acestuĭ principiŭ, şi soluţia, după cum se observă de unii, ar fi fost tot aceeaşĭ în Franţa, chiar în lipsa unuĭ asemenea text. „Chiar dacă art. 1599 n'ar exista în Cod, ḍice Daniel de Folleville [1]), regulele fundamentale ale dreptuluĭ ar impune aceeaşĭ soluţie". Marcadé dovedeşte foarte bine acest lucru, şi ştiut este că în cele maĭ multe casurĭ, acest autor a servit de călăuză redactorilor Codului nostru [2]).

Codul spaniol din 1889.

Este adevĕrat că acest text este eliminat şi din Codul spaniol din 1889, şi că acolo se decide, în genere, că vînḍarea lucruluĭ altuia este validă [3]), însă aceasta provine din împrejurarea că acest Cod, fidel vechilor principiĭ, nu admite transferarea proprietăţeĭ prin simplul efect al consimţimîntuluĭ, ci numaĭ prin sĕvîrşirea tradiţieĭ (art. 609) [4]).

---

cruluĭ altuia ar fi eroarea pentru cumpărător asupra calităţeĭ persoaneĭ vînḍĕtoruluĭ (cpr. Baudry, III, 504; Trib. Tecuciŭ, *C. judiciar* din 1901, No. 1), iar după alţiĭ, eroarea asupra substanţeĭ lucruluĭ (A. Răşcanu, *Dreptul*, No. 65 din 1892; T. Huc, X, 65). Toate aceste neînţelegerĭ ne întăresc şi maĭ mult în convingerea că vînḍarea lucruluĭ altuia este *inexistentă* pentru lipsă de causă (art. 966); de unde resultă că inexistenţa va putea fi propusă, în orĭ-ce caz, nu numaĭ de vînḍĕtor şi cumpărător, dar şi de orĭ-ce persoană interesată, şi viciul ce resultă din această inexistenţă nu poate fi acoperit nicĭ prin confirmare, nicĭ prin o prescripţie oarecare. Cpr. T. Huc, X, 64, p. 93. Laurent, XXIV, 115. Aceste consecinţe neapărate nu sunt însă admise de toţĭ partisaniĭ inexistenţeĭ. Cpr. Marcadé, VI, art. 1599, No. III, V şi VI. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 356, text şi nota 51.

[1]) *Essai sur la vente de la chose d'autrui*, p. 15.

[2]) Veḍĭ Trat. nostru în limba franceză, p. 197, 198, 433, 498 urm.

[3]) Veḍĭ Levé, *Code civil espagnol*, p. 23, 24 a Introducereĭ.

Codul neerlandez.

[4]) Trebue să observăm cu această ocasie că, de şi art. 1495 din Codul civil neerlandez dispune că proprietatea lucruluĭ vîndut nu este transmisă cumpărătoruluĭ, *de cât prin trădarea lui* (cpr. art. 639, 667, 668, 771 din acelaşĭ Cod; veḍĭ *suprà*, p. 542, *ad notam*), totuşĭ art. 1507 din acest Cod proclamă nulitatea vînḍăreĭ lucruluĭ altuia: „*Koop en verkoop van eens anders goed is nietig*".

Este deci natural ca, în o asemenea legislaţie, în care cumpărătorul nu devine proprietar, ci un simplu creditor a lucruluĭ vîndut, până la trădarea luĭ, vînḑarea lucruluĭ altuia să fie perfect validă; pe când aceeaşĭ soluţie nu maĭ poate fi admisă la noĭ, din causa caracteruluĭ modern pe care îl are vînḑarea. (Veḑĭ *suprà*, p. 542).

Schimbul lucruluĭ altuia.

Vînḑarea lucruluĭ altuia este deci *nulă* în sens de inexistentă. Aceeaşĭ soluţie este aplicabilă şi schimbuluĭ lucruluĭ altuia [1]).

Validitatea oblig. de a-şĭ procura un lucru străin, spre a-l ceda altuia.

Dar dacă vînḑarea lucruluĭ altuia, adecă: contractul care are de scop transferarea proprietăţeĭ, trebue, în principiŭ, să fie declarat nul, la noĭ ca şi în Franţa, în basa regulelor fundamentale ale dreptuluĭ, cine-va se poate foarte bine obliga în mod valid a-şĭ procura un lucru străin şi a-l ceda altuia. In asemenea caz, debitorul şĭ-a promis propriul sĕŭ fapt, iar nu faptul altuia şi a contractat o obligaţie de a face, care, ne executându-se, se va preface în daune (art. 1075) [2]).

Validitatea vînḑăreĭ unuĭ lucru determinat in genere.

Pentru ca vînḑarea sa fie declarată nulă, trebue, după cum am vĕḑut maĭ sus, ca ea să aibă de obiect un corp cert şi determinat, mobil saŭ imobil, care, în momentul contractuluĭ, nu aparţine vînḑĕtoruluĭ. Vînḑarea va fi deci perfect validă, de câte-orĭ va fi vorba de un lucru determinat numaĭ *in genere* (art. 964).

Ast-feĭ, dacă ţĭ-am vîndut 100 de sacĭ de grâŭ, saŭ de porumb, vînḑarea este validă, de şi nu am aceste producte în posesiunea mea, pentru-că din însă-şĭ natura lucruluĭ vîndut resultă că amîndoĭ am înţeles a face o vînḑare productivă de obligaţiĭ, adecă, a-ţĭ transmite proprietatea productelor vîndute, pe care mi le voiŭ procura orĭ-cum şi de la orĭ-cine voiŭ putea, iar nu a-ţĭ transmite de îndată proprietatea productelor vîndute; aceasta fiind chiar cu neputinţă, lucrul vîndut fiind determinat numaĭ în specia sa, *in genere*. Productele vîndute ne aparţinênd deci nimă-

---

[1]) Guillouard, II, 922. Planiol, II, 1660. T. Huc, X, 245. Duvergier, II, 413. Laurent, XXIV, 619. Troplong, *Échange et louage*, I, 23. C. Bordeaux, Sirey, 83. 2. 176.

[2]) Cpr. Boissonade, *op. cit.*, II, p. 58. Laurent, XXIV, 105. Arntz, III, 952. Thiry, III, 537. Baudry, III, 105. Baudry et Saignat, *Vente*, 116. Planiol, II, 1418. T. Huc, X, 61. Acollas, III, p. 260, 261.

nuĭ, n'am vîndut lucrul altuia ; prin urmare, vînḑarea este validă, fie ea civilă, saŭ comercială [1]). Acestea sunt, după părerea noastră, principiile care cârmuesc, la noĭ, vînḑarea lucruluĭ altuia.

---

[1]) Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, III, 105. Thaller, *Dr. comm.*, 829, *in fine*. Baudry, III, 501. Thiry, III, 537. Laurent, XXIV, 104. Acollas, III, p. 268. Guillouard, *Vente*, I, 188. Planiol, II, 1418. Arntz, III, 951. Colmet de Santerre, VII, 28 bis I. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 357.

Vînḑări comerciale.

Principiul nulităţeĭ, saŭ maĭ bine ḑis a *inexistenţeĭ* vînḑăreĭ lucruluĭ altuia se aplică deci, în legea noastră, şi în materie comercială. Majoritatea autorilor francezĭ, întemeindu-se pe cuvintele pronunţate de Tribunul Grenier, în Corpul legislativ, admit validitatea vînḑăreĭ lucruluĭ altuia în materie comercială, rĕmânênd ca vînḑĕtorul să-şĭ procure lucrul vîndut spre a-l preda cumpărătoruluĭ. (Troplong, *Vente*, I, 232 ; Acollas, III, p. 268 ; Guillouard, *Vente*, I, 194 ; Duvergier, *Vente*, I, 223 ; Aubry et Rau, IV, § 351, p. 357 ; Laurent, XXIV, 104 ; Bédarride, *Achats et ventes*, 21 urm. ; Boistel, *Dr. comm.*, 453 ; Alauzet, *Idem*, II, p. 107.—*Contrà* : Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 636, şi *Tr. de dr. comm.*, III, 105 ; Bravard-Demangeat, *Tr. de dr. comm.*, II, p. 464, text şi nota 3 (ed. a 2-a); Baudry et Saignat, *Vente*, 123).

Art. 59 C. com. italian.

Validitatea vînḑăreĭ lucruluĭ altuia, în materie comercială este consacrată în mod expres prin art. 59 din Codul de comerţ italian ; „*La vendita commerciale della cosa altrui è valida*, ḑice acest text ; *essa obbliga il venditore a farne l'acquisto e la consegna al compratore, sotto pena del risarcimento dei danni*“. Acest text, fiind eliminat din Codul nostru comercial, nu putem ḑice că vînḑarea unuĭ corp cert şi determinat care ar aparţinea altuia, ar fi validă în materie comercială, pentru-că, în materie comercială ca şi în materie civilă, vînḑĕtorul trebuind să transmită proprietatea cumpărătoruluĭ, el nu poate să dea ceea ce nu are. In acest sens, vînḑarea lucruluĭ altuia este nulă şi în materie comercială. Tot ce se poate ḑice este, precum am observat maĭ sus, că atât în materie civilă, cât şi în materie comercială, vînḑarea este perfect validă, de câte-orĭ ea nu are de obiect un corp cert şi determinat, mobil saŭ imobil, ci un *genus* (art. 964).

Aplic. principiilor de maĭ sus la lucrurile mobile.

Principiul nulităţeĭ vînḑăreĭ unuĭ corp cert şi determinat aparţinênd altuia, se aplică nu numaĭ la imobile, dar şi la mobile (cpr. Laurent, XXIV, 110), şi chiar la vînḑarea unuĭ vas (Cas. fr. D. P. 70. 1. 127), ne fiind nicĭ-o raţiune de a distinge între aceste două categorĭi de lucrurĭ. Acest principiŭ fiind însă modificat, în privinţa mobilelor, prin art. 1909, se decide generalmente în Franţa, că cumpărătorul de bună-credinţă a unuĭ lucru mişcător străin, nu poate să

Chestiunea închirierei lucrului altuia este, de asemenea, controversată. După unii, pentru a putea da un lucru cu chirie, trebue a fi saŭ proprietarul luĭ, saŭ a avea folosința luĭ, saŭ în fine, a fi însărcinat cu administrația luĭ. Acel care nu are nicĭ-un drept asupra lucrului, n'ar putea decĭ să transmită folosința luĭ, după cum nu poate transmite nicĭ proprietatea [1]). Inchirierea lucrului altuia. Controversă.

La aceasta se rĕspunde însă că închirierea lucrului altuia este validă între părțĭ, pentru-că închirierea nu este un contract translativ de proprietate, ci un contract productiv numaĭ de obligațiĭ; or, nicĭ-o regulă de rațiune și de drept nu se opune la contractarea uneĭ obligațiĭ cu privire la lucrul altuia, afară, bine înțeles, de daunele la care ar putea să dea loc inexecutarea obligațieĭ [2]). Închirierea lucrului altuia este decĭ validă, pe de o parte, în basa principiului libertățeĭ convențiilor, iar pe de alta, în basa dreptului recunoscut orĭ-cărui contractant de a promite faptul altuia, principiŭ consacrat în Franța prin

---

propună nulitatea vînd̦ăreĭ, pentru-că el devenind proprietarul lucrului vîndut, în basa art. 1909, nu are nicĭ dreptul, nicĭ interesul de a provoca nulitatea vînd̦ăreĭ, de cât în casurile excepționale în care el ar fi expus la o acțiune în revendicare din partea adevĕratului proprietar. (Cpr. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 357, text și nota 56).—Această soluție ar putea fi contestată la noĭ, pentru-că, în sistemul legiuireĭ noastre, cumpărătorul de bună credință a unuĭ lucru mobil corporal devenind, conform art. 1909, proprietar prin *prescripția instantanee* (vedĭ Cas. rom., Trib. Ilfov și C. Craiova, Bulet. Cas. 1894, p. 953; *Dreptul* din 1894, No. 71, și din 1896, No. 33; *C. judiciar* din 1901, No. 2; vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 174, nota 1, p. 175, 382 și 383; t. VI, p. 263, *ad notam*), nime nu se poate prevala în contra luĭ de o prescripție pe care el nu înțelege și nu voește s'o invoace; ast-fel că, la noĭ, s'ar putea decide că el are în toate casurile acțiunea în anulare. Cpr. Laurent, XXIV, 110 și XXXII, 541.

[1]) Vedĭ în acest sens: Laurent, XXV, 56. T. Huc, X, 287. Duvergier, *Louage*, I, 82 și 531. Championnière et Rigaud, *Tr. des droits d'enregistrement*, IV, 3097. Duranton, XVII, 34.

[2]) Cpr. Guillouard, *Louage*, I, 52. Baudry et Wahl, *Louage*, I, 96 (ed. 1-a) și 125 (ed. a 2-a). Colmet de Santerre, VII, 159 bis II. Répert. Sirey, *Bail en général*, 179. Troplong, *Louage*, I, 98. Trib. Bruges (Belgia), Sirey, 1903, p. 15, 16 și *Dreptul* din 1904, No. 5 (cu observația noastră). Vedĭ *suprà*, p. 544, nota 2.

art. 1120 din Codul civil, și care există și la noĭ, de și acest text n'a fost reprodus în Codul nostru [1]).

Casul când locatorul are asupra lucruluĭ un drept real saŭ personal.

Dar, dacă această chestiune este controversată, nu maĭ rĕmâne îndoială că se poate da în chirie saŭ în arendă lucrul altuia, atuncĭ când locatorul are asupra lucruluĭ un drept real saŭ personal. Ast-fel, usufructuarul poate, să închirieze altuia lucrul supus usufructuluĭ (art. 534); locatarul principal poate să subînchirieze, de câteorĭ această facultate nu i-a fost interḍisă (art. 1418)[2]), etc.

Inchirierea unuĭ lucru indivis.

Cât pentru închirierea saŭ arendarea lucruluĭ indivis, de către proprietarul în indivisiune, chestiunea este iarăși controversată [3]).

3⁰ *Despre prețul vînḍăreĭ.*

Aĭ treilea și ultimul element necesar pentru existența uneĭ vînḍărĭ este prețul [4]): „*Sine pretio nulla est venditio*", ḍice Ulpian [5]): „Vînḍarea cea fără de preț nu se ține nicĭ într'o samă", ḍice Andr. Donicĭ (§ 16, capit. 11) [6]).

---

[1]) Veḍĭ t. V a Coment. noastre, p. 99, 100. Cpr. art. 1174 Cod. Calimach (881 Cod. austriac).

[2]) Cpr. Arntz, IV, 1122.

[3]) Veḍĭ pentru negativă: Guillouard, *op. cit.*, I, 54; Répert. Sirey, *Bail*, 192 urm.; Pand. fr., *Bail en général*, 104; Laurent, XXV, 44; Thiry, IV, 9; Duranton, XVII, 35; Troplong, *op. cit.*, I, 100; Aubry et Rau, IV, §, 364, p. 466; Duvergier, *Louage*, I, 87; iar pentru afirmativă, veḍĭ Baudry et Wahl, *Louage*, I, 101 (ed. 1-a), și 132 (ed. a 2-a). Tribunalul de Tutova, admițênd primul sistem, a decis de curînd (2 Decembre 1903), că în casul arendăreĭ unuĭ imobil indivis de unul din coproprietarĭ, coproprietariĭ cari nu aŭ luat parte la acest contract, pot cere anularea luĭ. Veḍĭ *Curierul judiciar* din 1904, No. 29.

[4]) Sub denumirea de preț se înțelege tot ce a intrat în mâna vînḍĕtoruluĭ, fie cu titlu de preț principal, fie cu titlu de dobîndă, presenturĭ (*pots-de-vin*, *épingles*), etc. Cpr. Troplong, *Vente*, I, 161.

[5]) L. 2, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1 și Instit., 3, 23, *De emptione et venditione*, § 1, *ab initio*.

[6]) Această regulă este absolută și n'ar primi exepție de cât atuncĭ când lucrul ar fi fost predat și primit înainte de a se fi convenit asupra prețuluĭ. Cum s'ar putea, în adevĕr, anula vînḍarea, dacă după primirea lucruluĭ, cumpărătorul l-ar fi vîndut și el la rîndul luĭ, predându-l altuĭ cumpărător. Cpr. Bédarride, *Achats et ventes*, 77.

Preţul trebue să aibă treĭ calităţĭ, ḑice Pothier (*Vente*, III, 17): El trebue să consiste într'o sumă de banĭ, să fie serios şi determinat, saŭ cel puţin, să poată fi determinat. „Preţul lucruluĭ vîndut, ḑice art. 1415 din Codul Calimach, trebue să fie *în banĭ adevarat, iar nu iconomicos, hotărît şi drept*“ [1]). Calităţile ce trebue să întrunească preţul.

Ne vom ocupa despre fie-care calitate în parte, transcriind maĭ întăĭ textele pe care Codul le consacră acesteĭ materiĭ.

Art. 1303.—Preţul vînḑăreĭ trebue să fie serios şi determinat de părţĭ. (Art. 964, 1294, 1304 C. civ. Art. 60 C. com. Art. 1591 C. fr.)

Art. 1304.—Cu-toate-acestea, determinarea preţuluĭ poate fi lăsată la arbitrarul uneĭ a treia persoane. (Art. 1303 C. civ. Art. 61 C. com. Art. 1592 C. fr.) [2])

Art. 60 C. com.—Vînḑarea făcută pe un preţ nedeterminat în contract este valabilă, dacă părţile aŭ convenit asupra unuĭ mod de a-l determina în urmă. (Art. 61 C. com. Art. 1303 C. civ. Art. 60 Cod. com. ital.)

Art. 61 C. com.—Vînḑarea făcută pe adevĕratul preţ saŭ pe preţul curent este asemenea valabilă. In acest caz, preţul se determină conform dispositiunilor art. 40 [3]).

---

1) „*Der Kaufpreis muss in barem Gelde bestehen, und darf weder unbestimmt, noch gesetzwidrig sein*“, ḑice art. conrespunḑĕtor (1054, *in fine*) din Codul austriac. Art. 1057 C. austriac.

2) Textul conrespunḑĕtor francez (1592) şi acel italian (1454) adaogă: „Dacă terţiul nu voeşte saŭ nu poate fixa preţul, nu există vînḑare“. Cpr. art. 1417, 1418 C. Calimach (1056, 1057 C. austriac). Acest alineat a fost eliminat de legiuitorul nostru, lucrul înţelegêndu-se de la sine, pentru-că vînḑarea este, în asemenea caz, supusă uneĭ condiţiĭ (cpr. Instit., III, 23, § 1 şi L. 15, Cod, *De contr. emptione*, 4. 38), care ne îndeplinindu-se, face ca vînḑarea să nu existe. Cpr. Marcadé, VI, art. 1592, No. II, pag. 180. Arntz, III, 962. Thiry, III, 539. Duranton, XVI, 110. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 135. Duvergier, I, 162. Guillouard, I, 105. Laurent, XXIV, 74, 75. Troplong, I, 155. Veḑĭ şi t. VI a Coment. noastre, p. 33. Codul italian maĭ adaogă încă că se poate conveni ca preţul să resulte dintr'o mercurială certă şi determinată. Cpr. art. 40 şi 61 C. com. Codul fr. şi italian.

3) *Art. 40 C. com.*—Când urmează a se hotări adevaratul preţ saŭ preţul curent al productelor, mărfurilor, transporturilor, navluluĭ, al primelor de asigurare, cursul schimbuluĭ al e- Art. 40 C. com.

Determinarea preţuluĭ poate fi încredinţată uneĭ a treia persoane desemnată în contract, saŭ rĕmasă a se alege în urmă. Când persoana desemnată saŭ aleasă nu voeşte saŭ nu poate primi, părţile trebue să proceadă la o nouă numire.—Dacă părţile nu se învoesc, numirea se face de justiţie. (Art. 40, 60 C. com. Art. 1304 C. civ. Art. 60 Cod. com. ital.)

1° Preţul trebue să consiste în bani.

Preţul vînzăreĭ trebue să consiste în banĭ; căcĭ dacă el ar consista într'un lucru, contractul n'ar maĭ fi o vînzare, ci un schimb [1]). Schimbul este, în adevĕr, un contract prin care părţile îşĭ daŭ respectiv *un lucru pentru altul* (art. 1405). Acest principiŭ n'a suferit nicĭ-odată îndoială, de şi el nu este formal înscris în lege. El a fost în totdeauna admis [2]); de aceea art. 1294 dice că cumpărătorul este obligat a *plăti* preţul; or, a plăti nu însemnează, în specie, a da un lucru oare-care, pentru-că atunci n'ar maĭ exista nicĭ-o deosebire între vînzare şi schimb.

Dacă preţul a fost fixat în banĭ, contractul rĕmâne tot o vînzare, cu-toate-că cumpărătorul s'ar fi liberat maĭ în urmă dând un alt lucru; căcĭ *încheierea* convenţiuneĭ, iar nu executarea eĭ este aceea care-ĭ dă caracterul eĭ propriŭ [3]).

---

fectelor publice şi al titlurilor industriale, el să iea după listele burseĭ, saŭ după mercurialele loculuĭ unde contractul a fost încheiat, saŭ în lipsă, după acelea ale loculuĭ celuĭ maĭ apropiat, saŭ după orĭ-ce alt-fel de probă. (Art. 38 Cod. com. ital.). Veḑi asupra acestuĭ text: Dumitrescu, *Codul de comerciŭ comentat*, I, p. 443 urm. (L. Alcalay, 1904).

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 30. Baudry et Saignat, *Vente*, 128. Thiry, III, 539. Troplong, *Vente*, I, 147. Duvergier, *Idem*, I, 147. Guillouard, I, 92. Planiol, II, 1374. Bédarride, *Achats et ventes*, 45. T. Huc, X, 34, şi toţĭ autorii. Veḑi şi *suprà*, p. 538.

[2]) *„Pretium in numerata pecunia consistere debet"*. Instit., *loco cit.*, § 2, *ab initio*.—Preţul trebue să fie stipulat în monede avênd curs legal în ţară, *qua pecunia debet habere auctoritatem*. El poate însă fi stipulat în hârtie monedă, în acţiunĭ, efecte publice, cambiĭ saŭ alte bilete negociabile. Cpr. Bédarride, *op. cit.*, 45. El poate, de asemenea, fi stipulat într'o rentă. Baudry et Saignat, *Vente*, 128, *in fine*. Arntz, III, 959. Planiol, II, 1374. Thiry, III, 539. Laurent, XXIV, 69. T. Huc, X, 34, şi toţĭ autorii.

[3]) Cpr. Arntz, III, 959. Thiry, III, 539. Marcadé, VI, art. 1591, 1592, No. I, *in fine*, p. 179. Bédarride, *Achats et ventes*, 48.

Dacă prețul consistă parte în bani și parte în alte lucruri, caracterul convenției se va determina după importanța sumei sau lucrului stipulat [1]).

Dacă prețul consistă jumătate în bani și jumătate în alt lucru, se presupune că părțile aŭ înțeles să facă o vînd̦are [2]).

Din împrejurarea că prețul trebue să consiste în bani, *moneta*, *nummis*, *pecunia numerata*, resultă că convenția nu întrunește condițiile unei vînd̦ări de câte-orĭ cumpărătorul s'ar fi obligat a da un lucru apreciabil în bani, de exemplu: producte cotate la bursă [3]), saŭ s'ar fi obligat a hrăni și îngriji pe cedente toată viața luĭ, saŭ un timp determinat. In casul întâĭ ar exista un schimb, iar în casul al doilea, o obligație de a face, și prin urmare, un contract nenumit [4]).

Prețul fixat într'o sumă de bani poate însă fi convertit prin același act într'o obligație impusă cumpărătoru-

---

[1]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 336. Arntz, III, 939. T. Huc, X, 34. Guillouard, I, 94—1. Bédarride, *Achats et ventes*, 49, și *Tr. du dol et de la fraude*, III, 993. Nacu, III, p. 175. „Când tocmindu-ne, dăm lucru pe bani numaĭ, saŭ pe lucru numaĭ, dar prețuit în bani, saŭ și pe bani și pe lucru maĭ puțin la preț de cât banĭ, saŭ de o potrivă, atuncĭ această tocmală se numește vînd̦are", ḑice Codul Caragea (art. 1, partea III, capit. 2).—„Dacă cumpărătorul unuĭ lucru aŭ dat pentru dînsul nu numaĭ banĭ, ci împreună și alt lucru, ḑice art. 1416 din Codul Calimach (1055 C. austriac), atuncĭ de vor covîrși banii obicinuitul preț a lucrului dat cu banĭ, saŭ de vor fi de o potrivă cu prețul, se socotește tocmala aceasta cumpărare: iar dacă obicinuitul preț a lucrului va covîrși suma banilor, atuncea se socotește schimb". C. Caragea și Calimach.

[2]) Cpr. Duranton, XVI, 118. Arntz, III, 959. T. Huc, X, 34. Guillouard, *Vente*, I, 94—1.

[3]) T. Huc, X, 34. Guillouard, *Vente*, I, 93. Baudry et Saignat, *Vente*, 128, p. 107.—*Contrà*: Duranton, XVI, 129. Marcadé, VI, art. 1591, 1592, No. 1.

[4]) Baudry et Saignat, *loco cit.*, p. 108. T. Huc, X, 34. Guillouard, I, 95. Laurent, XXIV, 70. Cpr. și Trib. Gex, Sirey, 68. 2. 258, col. 2.—*Contrà*: Troplong, *Vente*, I, 148. Cas. rom. Bulet. 1891, p. 1337. Bulet. 1892, p. 1095. C. Bordeaux și Colmar, Sirey, 50. 2. 113. D. P. 50. 5. 462. D. P. 58. 2. 44. C. Nîmes, *Pand. Période*. 92. 2. 58. Cpr. și Cas. fr. Sirey, 86. 1. 66. C. Liège, *Pasicrisie belge*, 81. 2, 343.

luĭ de a întreţine pe vînḑĕtor cu cele trebuitoare existenţeĭ sale [1]).

2° Preţul trebue să fie serios.

Preţul trebue să fie serios *(verum)*, saŭ *real*, iar nu *simulat* saŭ *fictiv*, *nu iconomicos*, după cum se exprimă art. 1415 din Codul Calimach (1054, *in fine* C. austriac), nicĭ *derisoriŭ* orĭ *ridicol*.

Casul în care preţul este simulat.

Preţul este serios de câte-orĭ el se stipulează cu intenţia de a fi plătit şi cerut [2]). Dacă el este simulat saŭ fictiv, nu există vînḑare. Ast-fel, nu există vînḑare dacă preţul a fost restitut cumpărătoruluĭ prin însu-şĭ contractul de vînḑare, ci o donaţiune [3]). Dacă însă remiterea preţuluĭ s'a făcut în urma contractuluĭ, acesta este un noŭ contract care n'ar împedica existenţa vînḑăreĭ din capul loculuĭ [4]).

Casul în care cumpărătorul ar fi insolvabil în momentul contractuluĭ

Preţul ar fi serios chiar dacă cumpărătorul ar fi insolvabil în momentul contractuluĭ, pentru-că vînḑĕtorul a putut să aibă încredere în restabilirea credituluĭ cumpărătoruluĭ. Soluţia contrară n'ar putea fi admisă de cât atuncĭ când din împrejurărĭ ar resulta că preţul stipulat nu trebuea să fie cerut [5]).

Preţul nu trebue să fie derisoriŭ.

Preţul nu trebue să fie *derisoriŭ*, ceea ce însemnează că el trebue să fie, în genere, în proporţie cu lucrul vîndut. Ast-fel, de exemplu, n'ar exista vînḑare dacă mi s'a vîndut o moşie cu *un ban (uno nummo)* [6]). Părţile sunt însă libere de a determina valoarea lucruluĭ vîndut şi în consecinţă preţul luĭ, aşa cum ele înţeleg. Preţul

---

[1]) Cpr. C. Amiens, D. P. 96. 2. 46.

[2]) Cpr. Cas. fr. D. P. 60. 1. 503. Sirey, 61. 1. 237. Planiol, II, 1379. T. Huc, X, 34. Guillouard, I, 95. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 129.

[3]) *„Quum in venditione quis pretium rei ponit, donationis causa non exacturus, non videtur vendere“*. L. 36, Dig., *De contr. emptione*, 18. 1.

[4]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 18, *in fine*. Thiry, III, 539. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 129. *„Non autem pretii numeratio, sed conventio perficit sine scriptis habitam emptionem“*. L. 2, § 1, Dig., *loco cit.*

[5]) Cpr. T. Huc, X, 34.

[6]) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 19, p. 10. Laurent, XXIV, 81. Marcadé, VI, art. 1591, 1502, No. III. Nacu, III, p. 176.

poate fi superior și chiar inferior valoreĭ lucruluĭ vîndut. Aceasta este o consecință a libertățeĭ economice și schimbuluĭ între oameni [1]).

Consecințele vilității prețuluĭ.

Nu trebue, deci, să confundăm *vilitatea* prețuluĭ cu *neseriositatea* luĭ, pentru-că, pe când neseriositatea prețuluĭ aduce inexistența vînzăreĭ, vilitatea, din contra, nu împedică vînzarea de a-și avea ființă [2]). *„Si quis, donationis causa, minoris vendat, venditio valet; quotiens vero viliore pretio res donationis causa distrahitur, dubium non est venditionem valere“* [3]). Aceasta este mai cu samă adevĕrat la noĭ, unde vilitatea prețuluĭ nu autorisă nicĭ într'un caz pe vînzĕtor a cere anularea vînzăreĭ pentru lesiune [4]).

Casul în care prețul unuĭ imobil consistă într'o rentă anuală maĭ mică de cât venitul luĭ. Controversă.

De aci resultă că este validă vînzarea unuĭ imobil, atuncĭ când prețul luĭ consistă într'o rentă anuală maĭ mică de cât venitul luĭ, pentru-că, în specie, există un preț care este serios [5]). Cu-toate-acestea, chestiunea este foarte controversată în această privință și însăși Curtea de casație a variat asupra eĭ. Aceasta a și făcut pe unul din membriĭ eĭ, pe Troplong să-ĭ adreseze o critică cam aspră, însă bine meritată. Iată, cum se exprimă savantul magistrat: *„Les cours sont en lutte d'arrêts, et la Cour de cassation, saisie trois fois de la question, n'a vu rien de mieux à faire (elle qui est chargée de maintenir l'unité dans la jurisprudence) que de passer tour à tour d'un système à l'autre, de consacrer successivement le pour et le contre, et de mettre tout le monde d'accord en se mettant en désaccord avec*

---

[1]) Cpr. T. Huc, X, 34, 35. Planiol, II, 1375. C. Craiova, *Dreptul* din 1897, No. 15, consid. de la p. 118, col. 2.

[2]) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 20 urm. Troplong, *Vente*, I, 150. Planiol, II, 1380. Thiry, III, 539. Arntz, III, 960. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 129, p. 109, 110. Guillouard, I, 96. Laurent, XXIV, 82 urm. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1886, No. 40.

[3]) L. 38, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[4]) Cpr. art. 1674 urm. din Codul fr., eliminate de legiuitorul nostru.

[5]) Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 150. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 131. Marcadé, VI, art. 1591, 1592, No. III, p. 181 urm. Massé-Vergé, IV, § 675, p. 271, nota 24. C. Dijon, Sirey, 65. 2. 141.—*Contrà*: Laurent, XXIV, 85 urm. Duvergier, *Vente*, I, 148 urm. Guillouard, *Idem*, I, 97. Planiol, II, 1381. Colmet de Santerre, VII, 14 bis III. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 336, nota 26. Cas. fr. D. P. 96. 1. 36.

elle même“ [1]). Dacă asemenea critică a putut fi adresată Curței de casație din Franța, apoi, cu atât mai mult ea ar putea avea loc la noi, unde prea puține chestiuni n'aŭ fost decise într'un sens sau în altul. Aceasta a și făcut pe un om de spirit, căruia într'un proces i se opunea o jurisprudență a Curței de Casație, să dică: Intoarceți fila Buletinului ce aveți în mână, adăogând: „*La Cour souvent varie, bien fol est qui s'y fie !*“ [2]).

3° Prețul trebue să fie determinat sau, cel puțin, să poată fi determinat prin clausele contractului.

Prețul trebue să fie cert și determinat, dice art. 1303 [3]), bine înțeles de ambele părți, iar nu numai de una din ele [4]), nici de tribunale [5]).

Prețul odată hotărît de părți, nu mai poate, sub nicî-un cuvînt, fi micșorat de judecătorî [6]). Cât timp, decî, fixarea lui atîrnă încă de la voința uneî din părți, nu există vîndare, pentru-că nu există încă consimțimînt și legătură juridică [7]). Părțile pot însă adopta orî-ce mod de determinare ar crede de cuviință (cpr. art. 60 C. com.), destul este ca ele să fie legate prin modul convenit între ele. Ast-fel, ele pot să-l determine, fixându-l la o sumă hotărîtă, saŭ referindu-se la un fapt care nu atârnă de voința lor; de exemplu: Iți vînd cutare imobil pentru prețul ce el mĕ costă; saŭ

---

[1]) Troplong, *Vente*, I, 150, p. 194.

[2]) Vedi Tratatul nostru în limba franceză, p. 432, 433.

[3]) „*Sed et certum pretium esse debet*“. Instit., § 1, *ab initio*, *De emptione et venditione*, 3, 23.

[4]) Ast-fel, vînd̦area n'ar fi validă, dacă fixarea prețuluî ar fi fost lăsată la arbitrarul cumpărătoruluî; de exemplu: Iți vînd cutare lucru pentru prețul ce veî voi să-mi daî . . . *quanti velis*, *quanti æquum putaveris*, *quanti æstimaveris*, *habebis emptum* (L. 35, § 1, Dig., *De contr. emptione*, 18. 1). Cpr. T. Huc, X, 37. Troplong, *Vente*, I, 151. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1174, No. 8. Laurent, XXIV, 73. Vedi și t. VI a Coment. noastre, p. 33, 34.

[5]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 134. Arntz, III, 962.

[6]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1879, p. 483. Vedi t. V a Coment. noastre, p. 158.

[7]) Cpr. Arntz, III, 961. Baudry et Saignat, *Vente*, 132. T. Huc, X, 36. C. Pau, D. P. 89. 2. 62.

îți vînd o cantitate de producte cu prețul cu care ele sunt cotate astă-di la bursă (art. 61 C. com.) [1]).

De asemenea, se poate vinde un lucru pentru suma ce aĭ actualmente în casa d-tale de fer [2]), *quantum pretii in arca habeo* (L. 7, § 1, Dig., *De contr. emptione*, 18. 1) [3]); pentru-că de și, în asemenea caz, prețul este necunoscut de una din părți, totuși el este cert. „*Magis ignoratur, quanti emptus sit, quam in rei veritate incertum est*“ [4]). Vînd̦area făcută pentru prețul ce aĭ în casa de fer.

Vînd̦area ar fi însă nulă, dacă ea ar fi facută pentru prețul ce lucrul *valorează*, afară de casul când ar fi vorba de lucrurĭ care aŭ un curs, precum sunt, de exemplu, productele, etc. [5]) Vînd̦area făcută pentru prețul ce lucrul valorează. Nulitate.

Tot nulă ar fi și vînd̦area făcută *pentru prețul ce mi se va oferi*, fiind-că cumpărătorul ar putea interpune o persoană care să ofere un preț foarte mic, pe când vînd̦ătorul ar putea din contra să interpue pe altă persoană, care ar oferi un preț prea mare. O asemenea vînd̦are ar fi decĭ un izvor de fraude [6]). Vînd̦area făcută pentru prețul ce se va oferi. Nulitate.

---

[1]) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 69. Thiry, III, 539. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 132. Guillouard, I, 109. Marcadé, VI, art. 1591, 1592, No. II, p. 180. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 338. T. Huc, X, 36.

[2]) Arntz, III, 961. Troplong, *Vente*, I, 152. Duranton, XVI, 106.—Dacă nu aĭ nimic în ladă, vînd̦area este inexistentă. Duranton, XVI, 106, *in fine*.

[3]) „*Si itaque valet venditio pro pretio certificabile per relationem*, dicea Casaregis, *ideo ea valere debet si facta fuit pro pretio quo res aliis empta, vel quanti habeo in tali arca, vel quanti communiter vendatur*“. Vedĭ Bédarride, *Achats et ventes*, 50, p. 83.

[4]) L. 7, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[5]) Arntz, III, *loco cit.* Troplong, I, 152. Duranton, XVI, 106. Guillouard, I, 110. T. Huc, X, 36, 37.—Vedĭ însă Bédarride, *Achats et ventes*, 71. Pothier (*Vente*, III, 26) credea, din contra, că prețul este determinat cu suficiență când lucrul se vînduse *pentru prețul ce el valora*, acest preț urmând, în asemenea caz, a fi conform voinței părților, determinat de experți. Această soluție este inadmisibilă în dreptul actual, pentru-că astă-di prețul nu mai poate fi determinat de un terțiŭ, de cât atunci când acest terțiŭ este arătat prin convenția părților. Cpr. C. Dijon, D. P. 93. 2. 168. Sirey, 94. 2. 144.

[6]) Pothier, *op. cit.*, 27. Troplong, I, 153. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 338, 339.—Vedĭ însă Guillouard, I, 111. Bédarride, *Achats et ventes*, 74 urm. Delamarre et Lepoitvin, *Tr. th. et pratique de dr. comm.*, III, 94. Duvergier, I, 160.

Un proprietar saŭ un arendaș ar putea, însă, să-și vîndă recolta sa *cu prețul cu care o vor vinde și vecinii lui* [1]).

Art. 1304. Cu-toate-că prețul în genere se determină de înse-și părțile contractante, totu-și art. 1304 adaogă (cpr. și art. 61 C. com.) că determinarea lui poate fi încredințată unuia, și trebue să adăogăm *chiar mai multor experți* [2]), rînduiți în genere de părți, fie prin însu-și contractul de vînțare, fie chiar mai tărdiŭ (cpr. art. 61 C. com.) [3]), și de tribunale numai atunci când părțile le-aŭ însărcinat cu această alegere [4]).

---

[1]) Pothier, *op. cit*, 28 și Bugnet, *loco cit.*, p. 13, nota 1. Troplong, I, 154. Bédarride, *Achats et ventes*, 51.

[2]) Această soluție este admisă de toți autorii (Planiol, II, 1386; Marcadé, VI, art. 1592, No. II, p. 180; T. Huc, X, 37; Troplong, I, 155, p. 203, nota 4; Bédarride, *Achats et ventes*, 56; Duvergier, *Vente*, I, 154; Baudry et Saignat, *op. cit.*, 134, *in fine*), cu-toate-că Grenier, oratorul Tribunatului, a ḑis că părțile nu pot alege de cât *un singur* arbitru. Aceasta dovedește că trebue să primim *sub beneficiŭ de inventar* afirmările oratorilor guvernului.—Art. 1418 din Codul Calimach (1057 C. austriac) prevede anume că hotărîrea prețului poate fi încredințată mai multor persoane.

[3]) Vedĭ Pothier, *op. cit.*, 25. Bédarride, *op. cit.*, 57 urm. Guillouard, I, 100. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 337. T. Huc, X, 37.—*Contra*: Troplong, I, 157.—Dacă părțile își execută obligația lor, numind experții, așa cum s'aŭ obligat, vînțarea există numai de la această numire, fără ca ea să aibă efect până în ḑiua convenției. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 138.—Dacă una din părți refusă de a numi experții, așa cum făgăduise, tribunalul nu poate, după părerea generală, cu toată opinia contrară a lui Duvergier (*Vente*, I, 153), să rînduiască experții, însă partea care refusă de a-și îndeplini obligația sa de a face, va putea fi condamnată la daune, după unii, în basa art. 1075 (Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 138; Guillouard, I, 100, 101; Arntz, III, 962; Planiol, II, 1386; Laurent, XXIV, 76), iar după alții, în basa art. 998 (T. Huc, X, 37, p. 60.—*Contrà*: C. Bordeaux și Dijon, Sirey, 78. 2. 287. D. P. 79. 2. 38. Sirey, 82. 2. 238. Sirey, 94. 2. 144. D. P. 93. 2. 168).

[4]) Tribunalele nu pot, deci, cel puțin în materie civilă, să numească pe acești experți de cât atunci când părțile le-aŭ conferit acest drept, ele conformându-se în totul acestei convenții. Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 139. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 337, text și nota 29. Troplong, I, 156. Guillouard, I, 102.—Vedĭ însă Laurent (XXIV, 75), care contestă acest drept judecătorilor, chiar când convenția părților ar fi formală în această privință, sub cuvînt că ei nu

La Romanï, fixarea preţuluï de experţï era foarte controversată între cele douĕ tabere adverse. Labeon şi Cassius nu voiaŭ ca fixarea luï să fie lăsată la arbitrarul uneï a treia persoane ; pe când Ofilius şi Proculus eraŭ de părere contrară. (Gaius, *Instit.*, III, § 140). Iustinian consacră cu drept cuvînt această din urmă soluţie [1]), care a trecut fără dificultăţi în Codul actual. Dreptul roman.

Persoanele rînduite de părţi spre a fixa preţul, numite arbitri saŭ experţï, sunt niște adevăraţi mandatarï, de şi rolul lor nu se mărgineşte de astă dată numaï la representarea părţilor, şi judecătoriï nu pot, sub nicï-un cuvînt, să modifice saŭ să reforme preţeluirea făcută de dînşiï [2]), după cum eï nu pot să modifice preţul hotărît de înse-şï părţile [3]). Rolul experţilor.

Părţile n'ar putea, de asemenea, să atace preţeluirea făcută de experţï, ca exagerată saŭ insuficientă (cpr. L. 15, Cod., *De contrahenda emptione*, 4. 38), afară de casul când ar exista fraudă, adecă, colusiune între eï şi una din părţï [4]).

Dacă experţiï nu se înţeleg, nu voesc saŭ nu pot fixa preţul, nu există vînd̦are, pentru-că nu se îndeplineşte condiţia suspensivă sub care ea a fost făcută [5]). Textul Casul când experţiï nu fixează preţul.

---

pot consimţi convenţiunï în locul părţilor. Art. 61 din Codul de comerţ, permite justiţieï, în privinţa vînd̦ărilor comerciale, de a numi direct experţiï, dacă părţile nu se înţeleg asupra lor. Art. 61 C. com.

[1]) Instit., § 1, *De emptione et venditione*, III, 23, şi L. 15, Cod, *De contrahenda emptione et venditione*, 4. 38.

[2]) Cpr. T. Huc, X, 37, p. 59. Baudry, III, 464. Planiol, II, 1385. C. Bastia şi Nancy, Sirey, 92. 2. 201. Sirey, 84. 2. 158.

[3]) Veḑï *suprà*, p. 582, text şi nota 6.

[4]) Cpr. Thiry, III, 539, p. 554. Arntz, III, 963. Guillouard, I, 207. Planiol, II, 1385. Bédarride, *Achats et ventes*, 73 şi *Tr. du dol et de la fraude*, III, 974 urm.—Veḑï însă Laurent, XXIV, 78.

[5]) Veḑï *suprà*, p. 577, nota 2.—Aceeaşï soluţie era admisă şi la Romanï : „*Sin autem ille qui nominatus est, vel noluerit, vel non potuerit pretium definire, tunc pro nihilo esse venditionem, quasi nullo pretio statuto*“. Instit., § 1, *De emptione et venditione*, 3, 23. Art. 1417 şi 1418 din Codul Calimach (1056, 1057 C. austriac) declară, de asemenea, tocmala ca *nefăcută* când experţiï nu voesc saŭ nu pot să se înţeleagă. Art. 1417, 1418 Cod. Calimach.

In materie comercială, însă, vînd̦area nu este nulă la Vînd. comercială.

nostru n'o spune, după cum o spune acel francez, însă aceasta resultă din natura convenţieĭ, care este, precum am spus, condiţională. (Veḑi însa art. 61 C. com.)

Valoarea după care experţiĭ pot fixa preţul.

Dacă experţiĭ, numiţi de părţi prin contract, fixează preţul, conform însărcinăreĭ ce li s'a dat, eĭ vor trebui să-l fixeze după valoarea ce lucrul vîndut avea în momentul vînḑăreĭ, pentru-că de atunci vînḑarea îşĭ are fiinţă[1]).

Dacă însă experţiĭ aŭ fost rînduiţi de justiţie, în virtutea însărcinăreĭ părţilor, saŭ chiar de părţi, însă nu prin contractul de vînḑare, ci maĭ în urmă, ceea ce ştim că se poate (veḑi *suprà*, p. 584, text şi nota 3), fixarea preţuluĭ se va face după valoarea ce lucrul avea în momentul numireĭ lor, pentru-că numaĭ atunci vînḑarea a devenit perfectă [2]).

Drept vorbind ar fi trebuit ca vînḑarea să nu existe de cât din momentul în care experţiĭ şi-aŭ îndeplinit misiunea lor, fixând preţul, pentru-că pănă atunci contractul era lipsit de unele din condiţiile sale substanţiale. Se admite cu-toate-acestea, în genere, că vînḑarea îşĭ produce efectele sale din ḑiua conventieĭ părţilor, pentru-că determinarea preţuluĭ de arbitrĭ saŭ experţi se consideră ca o *condiţie* de la care părţile fac să atârne convenţia lor, condiţie, care când se îndeplineşte, are, după dreptul comun, efect din ḑiua în care obligaţia a fost contractată (art. 1015). De aicĭ resultă că proprietatea se consideră ca transferată de la vînḑetor la cumpărător din ḑiua conventieĭ, şi că riscul şi pericolul lucruluĭ vîndut este din acea ḑi în sarcina cumpărătoruluĭ[3]).

CAPITOLUL II

Cine poate cumpăra saŭ vinde.

Capacitatea părţilor contractante.

Afară de cele treĭ elemente necesare vînḑăreĭ, pe care le-am examinat maĭ sus : *Consensus*, *res*, şi *pretium*, păr-

---

caz de nefixarea preţuluĭ de cătră experţi, ci părţile, şi în lipsa lor, justiţia numeşte alţi arbitrĭ (art. 61 C. com). Această regulă, specială pentru vînḑările comerciale, nu este aplicabilă în materie civilă.

[1]) Baudry et Saignat, *Vente*, 140. Guillouard, I, 106. Duvergier, I, 157.—*Contrà:* Troplong, *Vente*, 1, 160.

[2]) Baudry et Saignat, *loco suprà cit.*

[3]) Cpr. Planiol, II, 1384.

ţile mai trebue încă să fie capabile. Capacitatea se distinge însă de celelalte trei condiţii întru aceasta, că lipsa ei nu este un obstacol la formarea contractului, ci numai o causă de anulare. Capacitatea nu este o regulă specială a vînd̦ărei, ci o regulă generală aplicabilă tuturor contractelor în genere. După art. 949, ori-ce persoană este capabilă de a contracta, dacă legea n'o declară incapabilă. Art. 1306 aplică această regulă generală vînd̦ărei.

Art. 1306.—Pot cumpăra şi vinde toţi (aceia) cărora (aceasta) nu le este oprit prin lege. (Art. 113, 390, 475, 949 urm., 1248, 1307 urm., 1518 C. civ. Art. 7, § 5 Constit. Art. 409, 514, 542 Pr. civ. Art. 10, 12, 15, 16, 724 urm. C. com. Art. 143 C. pen. Art. 1594 C. fr.)

Capacitatea fiind regula generală, iar incapacitatea, o excepţie, pot cumpăra şi vinde toţi aceia cărora legea nu le-a interd̦is anume acest drept. Singurele persoane incapabile sunt, deci, acelea cărora legea le-a rădicat capacitatea printr'un text positiv. Ast-fel, pentru ca străinii să fie incapabili de a cumpăra imobile rurale, a trebuit un text positiv care să declare că dreptul de a dobîndi asemenea imobile este un drept politic (art. 7 Const.) [1].

Nu ne vom ocupa aci despre acei cari sunt în genere incapabili de a contracta, această materie fiind studiată la titlul obligaţiilor, în t. V a Coment. noastre, p. 24 urm.

Persoanele incapabile în genere de a contracta, pre-

[1]) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1898, No. 73.—Veḑi, în privinţa acesteĭ incapacităţi, tabla analitică a vol. V, v° *Străini* şi trimeterele indicate acolo.—In cât priveşte chestiunea de a se şti ce se înţelege prin *imobile rurale*, veḑi *suprà*, p. 559, nota 3. Cpr. şi Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1904, No. 45. Românii din alte State se consideră ca străini, cât timp nu li s'a recunoscut calitatea de corpurile legiuitoare, conform art. 9 din Constit. Ei nu pot, deci, până atunci dobîndi imobile rurale (veḑi *suprà*, p. 559, nota 4), nici a fi advocaţi (Cas. rom., *C. judiciar*, din 1903, No. 79), etc.

Convenţia prin care un străin ar cumpăra un imobil rural, fiind radical nulă, părţile se pot sustrage de la executarea ei, cumpărătorul putênd să ceară preţul înapoi de la vînd̦ător, care l-ar fi primit. Jud. ocol. VI Bucureşti, *Curierul judiciar* din 1902, No. 16, p. 139. Cpr. şi Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1904, No. 45.— S'a decis însă că, în urma dobîndirei naţionalităţeĭ române, străinul care cumparase un imobil rural, pe când era incapabil, poate să confirme vînd̦area. C. Galaţi, *Dreptul* din 1904, No. 45. Această soluţie este însă foarte îndoelnică.

cum: minorii, interdișii, etc., nu sunt incapabile de a fi legate prin obligațiile ce resultă din cumpărare și vînzare, ci numaĭ de a accepta singure aceste obligațiunĭ. Ele pot însă să cumpere și să vîndă, însă unele, precum: minorii și interdișii, numaĭ prin representantul lor legal, iar altele, precum: minorii emancipați și femeile măritate, numaĭ cu autorisarea unor anumite persoane, menite a le complecta capacitatea lor. Contractul, odată făcut cu îndeplinirea formelor legale, obligă pe incapabilĭ ca și pe aceĭ capabilĭ, cari aŭ contractat prin eĭ înșiși.

Persoane morale.

Ceea ce am ḑis în privința persoanelor fisice se aplică și persoanelor morale, precum: Statul, comunele, județele, stabilimentele publice, etc. Ele sunt obligate prin contractul de vindere-cumparare, dacă aŭ contractat prin representantul lor legal, cu îndeplinirea formelor legiuite.

Sunt însă anume persoane, de alt-fel capabile, cărora legea le interḑice în mod absolut contractul de vindere-cumpărare. Acestea sunt incapacitățile de care se ocupă capit. de față. Unele persoane sunt oprite de a putea vinde (art. 1248), altele, de a cumpăra (art. 390, 1308, 1309, art. 7, § V Constit., art. 409 Pr. civ.); altele, în fine, de a cumpăra și vinde (art. 1307) [1]).

Vom începe cu acest din urmă text.

Art. 542 Pr. civ.

[1]) După art. 542 Pr. civ., debitorul urmărit nu poate concura, adecă, nu poate deveni adjudecatar al bunuluĭ urmărit, *nicĭ direct, nicĭ prin persoane interpuse*, soluție admisă și în Franța. Cpr. Planiol, II, 1414. Cas. fr. D. P. 91. 1. 200.

Art. 514 Pr. civ.

Pe lângă aceasta, după art. 514 Pr. civ., debitorul este oprit de a înstrăina imobilul urmărit în urma transcrierei comandamentuluĭ (după textul vechiŭ, în urma primeĭ afișărĭ), *orĭ-ce înstrăinare fiind nulă de drept*. Tribunalul din Vasluiŭ a decis că acest text nu oprește ipoteca, ci numaĭ vînḑarea. (Veḑi *C. judiciar* din 1901, No. 7, cu observația noastră critică). Textul este însă general și oprește *orĭ-ce înstrăinare*, fie totală, fie parțială, fie directă, fie indirectă, prin urmare nu numaĭ vînḑarea, dar ipoteca, constituirea de dotă (cpr. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1875, p. 255), constituirea unuĭ usufruct, uneĭ servituți, și a orĭ-căruĭ alt drept care ar micșora gagiul creditorilor. Imobilul urmărit, cu alte cuvinte, este isbit de indisponibilitate de la data transcriereĭ comandamentuluĭ; căcĭ alt-fel creditoriĭ n'ar mai fi avut nicĭ-o siguranță. Soluția tribunalului este deci greșită. Dl. G. G. Mironescu aprobă în totul critica ce am

Despre vînd̦ările dintre soți.

Art. 1307.—Vînd̦area nu se poate face între soți de cât pentru causă de lichidați̦iune, și anume:

1° Când, în caz de separați̦iune de patrimonii, unul dintre soți dă celuilalt, drept plata uneĭ datoriĭ, o avere a sa (art. 1262);

2° Când bărbatul cedă femeeĭ, chiar neseparate, (o parte) [1]) din averea sa, pentru o causă legitimă, precum: pentru un imobil ce era dator să-ĭ cumpere cu bani dotalĭ, saŭ pentru o sumă ce-ĭ datoria (art. 1247, § 1);

3° Când femeea cedă bărbatuluĭ sĕŭ, (o parte) din avutul sĕŭ propriŭ, drept plata uneĭ sumĭ promise bărbatuluĭ ca dotă.

In toate casurile, moștenitoriĭ reservatarĭ aĭ părților contractante aŭ drept de a ataca asemenea operați̦iunĭ, dacă ele ascund beneficiĭ indirecte. (Art. 841 urm., 939, 940 C. civ., 1595 C. fr.)

Vînd̦ările sunt în principiŭ oprite între soți [2]), ele ne fiind permise de cât pentru causă de lichidați̦iune, în cele treĭ casurĭ limitativ determinate de art. 1307, pe care le vom examina maĭ la vale; și aceasta pentru a se împedica colusiunea dintre soți, în frauda terților persoane [3]).

---

făcut hotărireĭ trib. din Vasluiŭ (*Revis. Cod. de proced. civ.*, p. 168, nota 219), și Curtea de casați̦ie s'a pronunțat tot în sensul nostru (Bulet. S-a I, 1886, p. 15). Vedĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 185, nota 1.

[1]) Cuvintele „*o parte*“, necesare de alt-fel, lipsesc din text. Tare a maĭ fost legiuitorul nostru în gramatică, de oare-ce nicĭ nu știe să se exprime.

[2]) Nu numaĭ vînd̦ările directe, dar și acele făcute prin persoane interpuse sunt oprite, de și art. 1307 n'o spune anume, după cum o spune art. 1308, pentru-că alt-fel legea ar putea fi înlăturată cu cea maĭ mare ușurinț̦ă. Este, în adevĕr, de principiŭ că nu se poate face pe cale indirectă ceea ce legea oprește de a se face *recta via*. Autorii admit această soluți̦ie în privința proibițiilor statornicite de art. 1309, de și acest text nu vorbește de interpunere de persoane. Vedĭ *infrà*, p. 606. Vînd̦ărĭ indirecte.

[3]) „Considerând, d̦ice Curtea din Bucureștĭ, că, în principiŭ, vînd̦area nu se poate face între soți din causa înlesnireĭ ce eĭ ar avea de a-și face mutualmente, prin mijlocul unor vînd̦ărĭ simulate, liberalităț̦ĭ care ar depăși cotitatea disponibilă, saŭ ar imprima acestor donați̦iunĭ un caracter de irevocabilitate oprit de lege, saŭ ar sustrage orĭ ar micșora garanț̦iile creditorilor vre-unuia din soți, făcênd a trece bunurile sale în patrimoniul celuilalt, etc.“ *Dreptul* din 1882, No. 13. „Considerând, d̦ice trib. de Prahova, că scopul legiuitoruluĭ, când a creat proibițiunea art. 1307, a fost ca soțiĭ, prin vînd̦ărĭ simulate, să nu-și creeze unul altuia beneficiĭ care ar frauda pe creditorĭ, făcênd să treacă gagiul lor comun în patrimoniul celuilalt soț, fără ca so-

„Bărbatul nu e volnic a vinde mureĭ, nicĭ muerea, bărbatuluĭ", ḑice Codul Caragea (art. 4, partea III, capit. 2). Atât Codul actual cât și Codul Caragea se depărtează deci de la dreptul roman, care permitea vînḑările de bună credinţă între soţi [1]).

Critica soluţieĭ admisă de Codul italian.

Codul italian, călăuzindu-se de principiile dreptuluĭ roman, recunoaște de bune vînḑările dintre soţi, de câteorĭ ele aŭ fost autorisate de justiţie (art. 136). Această inovaţie este însă departe de a fi fericită; căcĭ maĭ toate vînḑările dintre soţĭ fiind bănuite de fraudă, justiţia va fi pusă în trista posiţie de a viola secretul familiilor, pe care legiuitorul a voit să-l ocrotească, și de a anula cele de maĭ multe orĭ actele pe care ea însă-și le-a aprobat [2]).

Dreptul vechiŭ.

Mult maĭ bună este decĭ soluţia Coduluĭ nostru și a Coduluĭ Caragea, care era primită și de unele cutume franceze: „*Gens mariés*, ḑice art. 410 din cutuma Normandieĭ, *ne peuvent céder, donner ou transporter l'un à l'autre quelque chose que ce soit, ni* **faire contrats** *ou confessions, par lesquels les biens de l'un viennent à l'autre, en tout ou en partie*". *Gens mariés, constant leur mariage, ne peuvent* **contracter** *au profit l'un de l'autre*", ḑice cutuma din Nivernais [3]).

Vînḑărĭ publice.

Codul actual a admis, cu drept cuvînt, această din urmă soluţie, ocrotind ast-fel pe terţiĭ în contra fraudelor care ar fi fost inevitabile. Aceste fraude ne putênd însă să se producă de cât în vînḑările voluntare, nimic n'ar împedica pe unul din soţĭ de a cumpăra de bună cre-

---

ţul vînḑĕtor să fi umplut golul, primind în schimb un preţ echivalent". *C. judiciar* din 1903, No. 3. Cpr. Trib. Prahova și Cas. rom. *Dreptul* din 1882, No. 14 și 84. Bulet. Cas. S-a I, anul 1882, p. 1028. Veḑĭ și Baudry et Saignat, *Vente*, 201, p. 164 urm. T. Huc, X, 40. Thiry, III, 541. Arntz, III, 931. Planiol, II, 1436. Troplong, *Vente*, I, 178. Laurent, XXIV, 31. Guillouard, I. 146. Marcadé, VI, art. 1595, No. 1.

[1]) L. 7, § 6, *in medio*, și L. 31, § 4, Dig., *De donat. inter virum et uxorem*, 24. 1.

[2]) Cpr. T. Huc, *Le Code civil italien et le Code Napoléon*, I, p. 266 urm.

[3]) Cpr. Pothier, *Tr. des donations entre mari et femme*, VII, 78, p. 479. Toullier-Duvergier, VI, partea II, 41. Troplong, *Vente*, I, 178.

dință la mezat public imobilul celuilalt soț, care s'ar vinde după cererea creditorilor sĕi [1]).

Vînd̆ările dintre viitorii soți.

Se admite, de asemenea, că proibițiunea prevĕdută de art. 1307 nu se aplică la vînd̆ările consimțite *între viitorii soți*, chiar în intervalul care s'ar strecura între contractul de căsătorie și celebrarea căsătorieĭ. Această vîndare nu este, în adevĕr, făcută *între soți*, ci între două persoane necăsătorite, care, până în momentul săvîrșireĭ căsătorieĭ, pot să-și facă liberalităț̆ irevocabile [2]).

Disp. art. 1307 constitue o derogare de la dreptul comun.

Dispoșiția art. 1307, care oprește vînd̆ările dintre soți nu este consecința uneĭ regule generale, ci din contra, o derogare de la dreptul comun, care permite în genere contractele cu titlu oneros între soți, soluție care era admisă și la Romani [3]). Aceasta resultă : 1° Din însu-și textul art. 1307, care edictând o incapacitate, este ca atare, de strictă interpretare (cpr. art. 949, 950) ; 2° din alte texte, precum este art. 1286, care permite mandatul între soți ; 3° din art. 940, care pronunță nulitatea donațiunilor deghisate saŭ ascunse sub forma unuĭ contract cu titlu oneros. Acest text n'ar avea alt-fel nicĭ-un sens, pentru-că pronunțarea acesteĭ nulităț̆ nu era necesară, dacă contractele cu titlu oneros ar fi oprite între soți [4]). Din cele maĭ

---

[1]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1879, N. 28. C. Rouen, D. P. 93. 2. 24. Sirey, 93. 2. 78. Baudry et Saignat, *Vente*, 202. T. Huc, X, 40. Guillouard, *Vente*, I, 148. Fuzier-Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1595, No. 5 urm. Troplong, *op. cit.*, I, p. 248, nota 2.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 203. Guillouard, I, 147. Aubry et Rau, IV, p. 349, 350, nota 20, § 351. Fuzier-Herman, IV, art. 1595, No. 3. C. Bordeaux, Sirey, 34. 2. 281. S'ar putea însă întâmpla ca asemenea vînd̆are să aducă o schimbare contractuluĭ de căsătorie încheiat de viitorii soți. In asemenea caz, nu maĭ rĕmâne nicĭ-o îndoială că vînd̆area ar fi nulă, pentru-că ea n'ar îndeplini cerințele prescrise de art. 1229. Guillouard, *loco cit.* și *Contrat de mariage*, I, 256. Vedĭ *suprà*, p. 99 urm.

[3]) Cpr. L. 12, Dig., *De præscriptis verbis*, 19. 5 :—L. 7, § 6, Dig., *De don. inter virum et uxorem*, 24. 1 :—L. 16, § 3, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34. 1.—L. 9, § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3 :—L. 28, § 13, Dig., *De liberatione legata*, 34. 3, etc. Vedĭ Demolombe, IV, 237, *ab initio*. Guillouard, *Vente*, I, 145, p. 165.

[4]) Cpr. Vigié, III, 683. Guillouard, *loco cit.* Laurent, XXIV, 31. Demolombe, IV, 237 urm. T. Huc, X, 40 și 48. Baudry, III, 489 bis. Baudry et Saignat, *Vente*, 228. Duvergier,

sus expuse resultă că schimbul este permis între soți [1]). Și donațiunile sunt permise între soți, însă asemenea donațiuni sunt revocabile (art. 937) și reductibile, după cererea moștenitorilor reservatari (art. 939) [2]). Sunt însă oprite donațiunile și testamentele *mutuale*, făcute *prin unul și același act* (art. 938) [3]), transacțiile, care, după cum observă majoritatea autorilor, sunt mai periculoase de cât vînzările și pot mai bine să ascundă donațiuni indirecte [4]). Sunt, de asemenea, oprite contractele de societate, de și în această privință, chestiunea este controversată [5]).

Soarta vînzărilor dintre soți, făcute în contra legei. Controversă.

Presupunând acum că soții aŭ făcut între eĭ o vînzare, în contra dispozițiilor exprese ale art. 1307, naște întrebarea : Care va fi soarta uneĭ asemenea vînzări ? Chestiunea este controversată [6]) ; însă nu mai rămâne îndoială că ea va fi nulă, în sensul de *anulabilă*, în toate casurile. In adevĕr, două ipoteze pot să se presinte : 1° Saŭ părțile aŭ înțeles să facă o adevĕrată vînzare, și în asemenea caz, ea este nulă, dacă nu intră în nicĭ-una din excepțiile admise de lege. Nulitatea, ce e dreptul, nu este expres pronunțată de art. 1307, însă ea resultă, în specie, din formula proibitivă întrebuințată de lege. Vînzarea *nu se poate face între soți*, ₫ice art. 1307, *de cât în casurile următoare:* prin urmare, ea este oprită în toate celelalte casurĭ. Or, ceea ce este oprit nu poate fi făcut în mod valid.

Vente, I, 176. Planiol, *Revue critique*, anul 1888, p. 273 urm. Nacu, III, p. 191, No. 38.

[1]) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902. No. 80, și *C. judiciar*, din 1903, No. 3. Vedĭ și *suprà*, p. 310 urm.—*Contrà* : Baudry, III, 489 bis. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 229. C. Pau, D. P. 86. 2. 44. Sirey, 87. 2. 113.—Schimbul imobilului dotal este supus transcripțieĭ. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1903, No. 79, și *C. judiciar* din 1898, No. 10. Vedĭ și *suprà*, p. 312 urm., precum și articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 83.

[2]) Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 748 urm.

[3]) Vedĭ t. IV citat, p. 402 urm.

[4]) Cpr. Guillouard, *Transactions*, 51. Troplong, *Idem*, 53. Marbeau, *Idem*, 101. Rolland de Villargues, Répert., v° *Transaction*, 23. Accarias, *De la transaction*, 53. P. Pont, *Petits contrats*, II, 527.—*Contrà* : T. Huc, XII, 292.

[5]) Vedĭ *suprà*, p. 92 și 411, 412.

[6]) Vedĭ diversele sisteme arătate de Baudry et Saignat, *Vente*, 226.

2° Saŭ părțile aŭ înțeles să facă o donațiune, și ea este nulă și în asemenea caz, fie prin aplicarea art. 940 § 2, care declară nule donațiunile *deghisate* dintre soți, adecă, ascunse sub forma unuĭ contract cu titlu oneros ; fie prin aplicarea art. 1307, care oprește vînḑările dintre soți, eĭ ne putênd, în adevĕr, să ascundă liberalitatea lor sub forma unuĭ contract cu titlu oneros pe care legea îl oprește. Vînḑarea este decĭ în orĭ-ce caz nulă, saŭ maĭ bine ḑis *anulabilă*, pentru-că viciul care se opune la validitatea eĭ este incapacitatea părților, și știut este că viciul care resultă din incapacitate nu impedică contractul de a se forma, ci permite numaĭ anularea luĭ. Asemenea vînḑare nu poate decĭ valora nicĭ ca donațiune ascunsă saŭ deghisată [1]).

Confirmarea vînḑăreĭ anulabile.

Din împrejurarea că vînḑarea dintre soți, care n'ar fi fost făcută în casurile excepționale și limitativ permise de lege, este numaĭ *anulabilă*, iar nu *inexistentă*, resultă că

[1]) Veḑĭ în acest sens : Cas. rom., C. Bucureștĭ și Trib. Prahova, *Dreptul* din 1882, No. 13, 14 și 84. Veḑĭ și C. Paris, Sirey, 98. 2. 17. Baudry et Saignat, *Vente*, 226. Thiry, III, 543. Marcadé, VI, art. 1595, No. IV. Laurent, XXIV, 41. Colmet de Santerre, VII, 22 bis I. Planiol, II, 1438, 1441. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 351, 352. Guillouard, *Vente*, I, 165. T. Huc, X 47. Nacu, III, p. 194, No. 46.—Veḑĭ însă Toullier, D. VI, partea II, 41. Duvergier, *Vente*, I, 183. Troplong, *Vente*, I, 185. Arntz, III, 937. După aceștĭ din urmă autorĭ, vînḑările dintre soți, făcute în afară de casurile excepționale prevĕḑute de lege, ar putea, după împrejurărĭ, valora ca donațiunĭ deghisate, revocabile din partea soțuluĭ dăruitor (art. 937), și reductibile din partea moștenitorilor reservatarĭ (art. 939). Curtea noastră supremă rĕstoarnă însă, cu drept cuvînt, acest sistem prin următoarea argumentare : „Considerând că nu putem să dăm vînḑărilor făcute în afară de cele treĭ casurĭ excepționale admise de lege, caracterul unor donațiunĭ ascunse saŭ deghisate sub forma unuĭ contract cu titlu oneros, donațiunĭ valabile ca atare și numaĭ reductibile la cotitatea disponibilă, după cererea moștenitorilor reservatarĭ ; căcĭ actele nule nu pot să producă absolut nicĭ-un efect juridic ; că, în adevĕr, ca să se poată ascunde o donațiune sub forma uneĭ vînḑărĭ, trebue ca actul de vînḑare să fie valabil ca atare ; or, în casul de față, vînḑarea fiind nulă, dispare orĭ-ce formă, fie chiar și aparentă, orĭ-ce umbră sub care s'ar putea ascunde o donațiune“, etc. (*Dreptul* din 1882, No. 84 și Bulet. S-a I, anul 1882, p. 1028). Cpr. și Trib. Tutova, *Curierul judiciar* din 1901, No. 80.

ea poate fi confirmată, în urma desfacerei căsătoriei. Anularea trebue să fie cerută în termen de ₫ece anĭ de la desfacerea căsătoriei (art. 1881 și 1900); alt-fel, vînd̦area ar fi confirmată tacitamente [1]).

Persoanele care pot cere anularea vîn-d̦ăreĭ. Controversă.

Ne-a mai rămas acum să examinăm încă un punct. Cine poate să ceară anularea vînd̦ăreĭ făcută în afară de casurile excepționale permise de art. 1307? Unii nu acord̦ă această acțiune de cât soțuluĭ vînd̦ător, moștenitorilor și creditorilor sĕĭ [2]), ceea ce ar părea logic, pentru-că motivele de anulare nu există de cât în privința acestor persoane. Adevĕrul este însă că acțiunea trebue să aparție nu numaĭ soțuluĭ vînd̦ător, dar și soțuluĭ cumpărător, prin urmare, moștenitorilor și creditorilor sĕĭ. In adevĕr, legea, când oprește vînd̦area dintre soțĭ, nu distinge între vînd̦are și cumpărare *(emptio-venditio)*. Soțul cumpărător fiind tot atât de incapabil de a cumpăra, pe cât soțul vînd̦ător este incapabil de a vinde, incapacitatea are acelaș caracter față de amîndoĭ. Soțul cumpărător, de câte-orĭ va avea interes, va putea deci cere anularea vînd̦ăreĭ ca și soțul vînd̦ător. Amîndoĭ soțiĭ avînd dreptul de a exercita acțiunea, se înțelege că acest drept va aparținea atât creditorilor (art. 974) cât și moștenitorilor lor, fără a se distinge dacă acești din urmă sunt reservatarĭ saŭ nereservatarĭ.

Acestea sunt adevaratele principiĭ: „Considerând, d̦ice Curtea din București, că, dacă prin art. 1307 C. civ., s'a dat moștenitorilor reservatarĭ a părților contractante dreptul de a ataca vînd̦area dintre soțĭ pentru causă de lichidațiune, în cele treĭ casurĭ excepționale, prin aceasta nu s'a exclus câtuși de puțin dreptul soților, moștenitorilor de orĭ-ce categorie, *reservatarĭ saŭ nereservatarĭ*, și chiar creditorilor de a cere nulitatea orĭ-căreĭ vînd̦ărĭ făcute între soțĭ, chiar și în alte casurĭ de cât acele cuprinse în sus citatul text, etc.“ [3]).

---

[1]) Veḑĭ T. Huc, X, 47. Colmet de Santerre, VII, 22 bis 1. Vigié, III, 688. Planiol, II, 1439. Baudry et Saignat, 226, p. 183. Arntz, III, 937. Judec. ocol. Dorohoiŭ, *C. jud.* din 1904, No. 55.

[2]) Laurent, XXIV, 42. Guillouard, *Vente*, I, 165.

[3]) Veḑĭ *Dreptul* din 1882, No. 13. Trib. Prahova și Cas. rom. *Dreptul* din 1882, No. 14 și 84. Trib. Tutova, *C. judiciar*, din 1901, No. 80. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 227. T. Huc, X, 47. Planiol, II, 1440. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 352,

Excepțiile admise de art. 1307.

Legiuitorul, după ce a oprit vînd̦ările între soți, aduce însu-și trei excepții la acest principiu, care nu se referă la o vînd̦are propriu ḑisă, ci la o *datio in solutum* [1]).

Prima excepție (art. 1307, 1°).

Prima excepție prevede casul în care unul din soți fie bărbatul, fie femeea, cedează celuilalt, în caz de separație de patrimonii, drept plată a unei datorii, o avere a sa, fie mobilă, fie imobilă *(lex non distinguit)* [2]).

Seperația de bunuri atrage mai în totdeauna după ea o lichidare care constitue pe unul din soți debitorul celuilalt. In asemenea caz, soțul debitor poate, în loc de

---

nota 31.—Este adevĕrat că Curtea de casație, prin o decisie din 1886 (Bulet. S-a I, 1886, p. 690), a decis că moștenitorii colaterali nu aŭ, în casul art. 1307, acțiunea în anulare, pentru-că ei nu sunt reservatari, însă această decisie face o greșită aplicare a principiilor de drept.

Datio in solutum.

[1]) Cpr. Planiol, II, 527 și 1442. T. Huc, X, 40, și toți autorii.— „Darea unui lucru în plată saŭ drept plată *(datio in solutum)* este, ḑice Pothier (*Vente*, III, 600), un act prin care un debitor dă un lucru creditorului seŭ, care consimte a-l primi, în locul unei sume de bani saŭ a unui alt lucru ce i se datorește. Acest act samănă cu vînd̦area, căci lucrul dat drept plată înlocuește pe acel vîndut, iar suma pentru care el este dat, înlocuește prețul“ ; de aceea L. 4. Cod, *De evictionibus*, 8, 45, ḑice : „*Nam hujusmodi contractus vicem venditionis obtinet.*“ Cu alte cuvinte : *Dare in solutum est vendere.* (Cpr. Pothier, *op. cit.*, 600). „Obligația se stinge, ḑice art. 364 din Codul german (v. t. VI a Coment. noastre, p. 431, nota 2), când creditorul primește drept plată un alt lucru de cât acel datorit“. Veḑi și art. 1414 din Codul austriac, citat în t. VI a Coment. noastre, p. 485, nota 6. Despre *datio in solutum*, ne am ocupat odată (t. VI, p. 485 urm.), și nu avem nevoe de a reveni asupra ei. Cpr. și Baudry et Saignat, *Vente*, 194, p. 158 urm. Guillouard, I, 67 urm. Darea unui lucru drept plată altuia, saŭ a unei sume de bani, presupune în totdeauna liberul consimțimînt a aceluia căruia acest lucru este oferit, el ne putênd nici într'un caz fi obligat a-l primi (art. 1100). Cpr. T. Huc, X, 40, *in fine*. Planiol, II, 522. Veḑi și t. VI a Coment. noastre, p. 486.

Art. 364 C. german.

[2]) Baudry et Saignat, *Vente*, 222. Guillouard, *Vente*, I, 159. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 351.

bani, să dea celuilalt, un lucru [1]). Acesta era singurul caz prevĕdut de Pothier.

Pentru ca acest mod de plată, impropriŭ numit vîndare, să poată avea loc, nu este destul ca să existe între soți o instanță de separare, ci trebue ca această separație să fi fost pronunțată de justiție [2]).

O dată însă separația admisă de justiție, *datio in solutum* este permisă, chiar dacă ea n'a fost precedată de o lichidare, dacă, bine înțeles, datoria ce se plătește nu este îndoelnică, și plata n'a fost făcută în frauda creditorilor soțuluĭ plătitor [3]).

Dacă hotărîrea care a admis separația n'a fost publicată conform art. 1259, *datio in solutum* făcută de unul din soți, celuilalt, n'ar fi oposabilă creditorilor aceluia care ar fi făcut-o [4]).

In urma încetăreĭ separațieĭ de bunurĭ, conform art. 1270, *datio in solutum* permisă de art. 1307 n'ar mai fi cu putință; acea făcută în timpul separațieĭ ar fi însă menținută, pentru-că soțiĭ eraŭ atuncĭ capabilĭ de a o face [5]).

---

[1]) S'a decis că, în specie, existând o transmitere de proprietate, această transmitere, avênd analogie cu vînd̦area, este supusă taxeĭ de înregistrare prevĕd̦ută de legea timbruluĭ. Cas. rom. Bulet. 1892, p. 452 și 1893, p. 301. Cpr. T. Huc, X, 44, *in fine*. C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare, p. 114 (Botoșanĭ, 1904)*. Dacă bunul cedat drept plată este un imobil, actul va trebui să fie transcris. T. Huc, *loco cit.*

[2]) Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 151. Baudry et Saignat, *Vente*, 207. Laurent, XXIV, 34.—Veḑĭ însă C. Bourges, Sirey, 67. 2, 233. D. P. 68. 2. 23.—Nu s'ar putea, de asemenea, valida o *datio in solutum* făcută înainte de separare, sub condiție că această separare va avea loc mai în urmă. Baudry et Saignat, *loco cit.—Contrà* : Guillouard, *loco cit.* C. Grenoble D. P. 65. 2. 181. Sirey, 65. 2. 332.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 208. Guillouard, I, 151, *in fine*. Creditoriĭ soțuluĭ plătitor vor putea, decĭ, ataca plata prin acțiunea pauliană, de câte-orĭ ea va fi făcută în frauda drepturilor lor (art. 975). Cpr. T. Huc, X, 41. Guillouard, 1, 152.—Plata care ar fi frauduloasă va fi anulată în întregimea eĭ, iar nu numaĭ pentru ceea ce întrece creanța femeeĭ, fiind-că după art. 966, actul care are o causă ilicită nu poate să producă nicĭ-un efect. Cpr. Guillouard, *loco cit.* Baudry et Saignat, 222. Cas. fr. D. P. 78. 1. 291. Sirey, 78 1. 165.—Veḑĭ însă T. Huc, X, 41, *in fine*. Cpr. și C. Bucureștĭ, *Curierul judiciar* din 1903, No. 70.

[4]) Cpr. T. Huc, X, 41, *in fine*. Cas. fr., Sirey, 93. 1. 369.

[5]) Baudry et Saignat, *Vente*, 210.

A doua excepție (art. 1307, 2°).

A doua excepție e privitoare la casul când *datio in solutum*, făcută de bărbat, femeeĭ, chiar neseparate, are o causă *legitimă*.

Când se poate însă ḑice că există o causă legitimă ? Legea indică, *exempli gratia*, două casurĭ în care causa este legitimă, și anume : 1° Când bărbatul n'a întrebuințat banĭĭ dotalĭ aĭ femeeĭ, saŭ banĭĭ proveniți din vînḑarea unuĭ imobil a eĭ, la cumpărarea unuĭ alt imobil (veḑĭ *suprà*, p. 149 urm. și 266 urm.) [1]; și 2-a când el are să-ĭ dea o sumă de banĭ.

Din împrejurarea că legiuitorul citează aceste două casurĭ ca exemple, iar nu ca o enumerare limitativă, ceea ce resultă din cuvîntul *precum*, care figurează în text, n'ar trebui să se conchidă că bărbatul ar trebui să facă o *datio in solutum*, femeeĭ sale, de câte-orĭ el este debitorul eĭ, fără nicĭ-o condiție ; căcĭ datoria luĭ trebue să fie *exigibilă* [2] și susceptibilă de a conferi femeeĭ o acțiune imediată contra bărbatuluĭ.

Ast-fel, bărbatul n'ar putea să cedeze o avere femeeĭ sale cu titlu *de restituire de dotă*, pentru-că dota nu poate în mod valid fi restituită înainte de desfacerea căsătorieĭ, saŭ de separația de patrimoniĭ ; orĭ ce restituire anticipată, fiind nulă (veḑĭ *suprà*, p. 422, 436), n'ar exista în specie o causă *legitimă* [3].

[1]) Jurisprudența și doctrina nu admit însă, în asemenea caz, *datio in solutum* de cât atunci când întrebuințarea este obligatoare pentru bărbat, nu însă și atunci când ea este pur facultativă, pentru-că, în asemenea caz, bărbatul ne avînd nicĭ-o datorie, nu poate să fie vorba de stîngerea eĭ. Cpr. Cas. fr. și C. Douai, D. P. 89. 1. 60. *Pand. Période.* 89. 1. 28. Sirey, 90. 1. 22. D. P. 95. 2. 515. Planiol, II, 1445. T. Huc, X, 43. Guillouard, I, 54. Bufnoir, nota în Sirey, 83. 1. 473.—Veḑĭ însă C. Nancy, Sirey, 86. 2. 87. Baudry, III, 483.

[2]) Cpr. Cas. fr. D. P. 73. 1. 464. *Pand. Période.* 89. 1. 28. Trib. Tarascon, *Pand. Période.* 91. 2. 25. Planiol, II, 1443. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 216.—Veḑĭ însă Trib. Prahova, *C. judiciar* din 1903, No. 70. Veḑĭ și decisiile citate de Guillouard, I, p. 175, nota 3. Cpr. Laurent, XXIV, 38. T. Huc, X, 44, p. 73.

[3]) Cpr. Cas. fr. și C. Lyon, D. P. 89. 1. 375. Sirey, 90. 1. 22. D. P. 99. 2. 49. Planiol, II, 1443. T. Huc, X, *loco cit.* Baudry et Saignat, *op. cit.*, 215. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 350.

De asemenea, bărbatul n'ar putea să cedeze averea sa, femeeĭ, pentru ca ea să plătească datoriile luĭ către alte persoane. Bărbatul este în asemenea caz debitor, însă el nefiind debitorul femeeĭ sale, *datio in solutum* ce el i-ar face n'ar avea o causă legitimă [1]).

Din cele mai sus expuse resultă că chestiunea de a se ști dacă, într'un caz anume determinat, există, saŭ nu, o causă legitimă de a se admite o *datio in solutum*, făcută între doĭ soți, constitue o chestie de drept, care, prin urmare, cade sub controlul Curței de casație, fiind vorba în specie de interpretarea art. 1307 și de aplicarea acestuĭ text la faptele constatate de judecătoriĭ fondului [2]).

A treia excepție (art. 1307, 3°).

A treia excepție formulată de art. 1307 este specială femeeĭ. Ea prevede casul în care femeea ar ceda bărbatuluĭ sĕu, o avere a sa, fie mobilă, fie imobilă, drept plata uneĭ sume promisă ca dotă. Imobilul ast-fel dat bărbatuluĭ, drept plata doteĭ, nu va fi dotal; el va deveni proprietatea bărbatuluĭ, după cum ar fi devenit și suma promisă, dacă ar fi fost plătită în banĭ (art. 1247) [3]).

Cesiunea permisă femeeĭ ar putea, de asemenea, să aibă loc de câte-orĭ femeea și-ar fi constituit dotă o creanță contra unuĭ terțiŭ, care nu s'ar putea incasa din causa insolvabilității debitoruluĭ. Femeea s'ar libera ast-fel de obligația de garanție pe care o datorește bărbatuluĭ sĕu, în basa art. 1240 [4]).

Dispoșitia excepțională a art. 1307, 3° n'ar fi însă aplicabilă în caz când femeea ar voi să se libereze de bărbatul sĕu, pentru o datorie străină de constituția dotală, fiind-că orĭ-ce excepție este de strictă interpretare [5]).

---

[1]) Cas. rom. *Dreptul* din 1903, No. 21, și *C. judiciar*, din acelaș an, No. 70. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 214, *in fine*.

[2]) Cas. rom., decisie citată în nota precedentă. Guillouard, II, 155. F.-Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1595, No. 32. T. Huc, X, 42, *in fine*, p. 70. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 212, *in fine*.

[3]) T. Huc, X, 45. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 219.

[4]) T. Huc, Baudry et Saignat, *loco cit.* Baudry, III, 484, *in fine*. Marcadé, VI, art. 1595, No. III.

[5]) Guillouard, I, 162. Marcadé, VI, art. 1595, No. III, p. 190, 191. Troplong, *Vente*, I, 182. Duvergier, *Idem*, I, 182. Thiry, III, 542, *in fine*. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 351, nota 26.

Art. 1307, după ce enumeră cele treĭ casurĭ excepţionale în care vînḑarea saŭ maĭ bine ḑis *datio in solutum* este permisă între soţĭ, adaogă: „In toate casurile, moştenitoriĭ reservatarĭ aĭ părţilor contractante (adecă a bărbatuluĭ şi a femeeĭ) aŭ dreptul de a ataca asemenea operaţiunĭ, dacă ele ascund beneficiĭ indirecte“. Aceasta nu este de cât aplicaţiunea dreptuluĭ comun. *Datio in solutum* făcută de bărbat, femeeĭ, saŭ de femee, bărbatuluĭ, nu va fi decĭ menţinută de cât în limitele părţeĭ disponibile. Pentru ca *datio in solutum* să fie reductibilă, moştenitoriĭ reservatarĭ vor trebui să dovedească că lucrul dat de unul din soţĭ drept plată, celuilalt, valora maĭ mult de cât creanţa ce urma a fi stînsă [1]).

Despre tutorĭ, mandatarĭ, administratoriĭ stabilimentelor publice, etc.

Art. 1308. — Sub pedeapsă de nulitate, nu se pot face adjudecatarĭ nicĭ direct, nicĭ prin persoane interpuse:

1° Tutoriĭ, aĭ avereĭ celor de sub a lor tutelă (art. 390) [2]);

2° Mandatariĭ, aĭ avereĭ ce sunt însărcinaţĭ să vîndă;

3° Administratoriĭ, aĭ avereĭ comunelor saŭ stabilimentelor încredinţate îngrijireĭ lor;

4° *Oficianţiĭ* publicĭ, aĭ avereĭ Statuluĭ ale căror vînḑărĭ se fac printr'înşiĭ. (Art. 390, 812, 940 urm., 1539 C. civ. Art. 142 C. pen. Art. 1596 C. fr.)

Art. 208 L. vămilor, din 15 Iunie 1874.— Agenţiĭ vămilor vor fi opriţĭ, sub pedeapsă de destituire, de a se face adjudecatarĭ a obiectelor confiscate care se vor vinde de vamă.

Incapacităţile prevḑute de art. 1308 existaŭ şi în dreptul roman [3]). Maĭ mult încă, la Romanĭ, funcţionariĭ

---

[1]) Cpr. Planiol, II. 1444.

[2]) **Art. 390, partea finală.**— Tutorul nu poate nicĭ a cumpăra bunurile minoruluĭ, nicĭ a le lua în arendă, nicĭ a primi cesiunea vre-unuĭ drept, saŭ a vre-uneĭ creanţe în contra pupiluluĭ seŭ. (Art. 1308, 1° C. civ. Art. 450 C. fr.) Art. 390, partea finală.

[3]) „*Tutor rem pupulli emere non potest. Idemque porrigendum est ad similia, id est: ad curatores, procuratores, et qui negotia aliena gerunt*“. L. 34, § 7, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Cpr. Harmenopol, III, 3, § 22. Veḑĭ şi § 13, Capit. 28 din Codul luĭ Andr. Donicĭ, unde se ḑice: „Epitropul nu poate să cumpere din lucrurile copiluluĭ, *nicĭ curatorul*, nicĭ procuratorul“. Veḑĭ t. II a Coment. noastre, p. 187, nota 1

provinciali nu puteau să facă, în provinciile în care ei erau stabiliți, alte cumpărături de cât acele necesare la trebuințele ordinare ale vieței, *nisi victus quotidiani causa* [1]); iar militarii erau incapabili de a dobîndi imobile în provinciile în care erau în garnisoană [2]).

Aceste proibițiuni au rămas și astădi în picioare în privința tutorilor, mandatarilor însărcinați cu vîndarea unei averi, etc.

Motivele art. 1308.

Motivele acestei dispoziții sunt lesne de justificat: „*On n'a pas voulu mettre l'intérêt personnel aux prises avec le devoir*“, a dis raportorul Faure, în raportul său către Tribunat. Persoanele enumerate în art. 1308 nu pot să cumpere bunurile de care trebue să îngrijească, pentrucă dacă ar fi alt-fel, ele ar fi putut pune interesul lor personal mai pre sus de cât datoria ce le incumbă.

Care sunt aceste persoane?

Tutorii.

Prima proibiție este privitoare la tutori. Ei nu pot, în principiu, să cumpere bunurile minorilor sau interdișilor ce le administrează, nici de bună voe, nici la mezat public, nici direct, nici prin persoane interpuse [3]).

Cotutori, tutori ad hoc, etc.

Această proibiție se aplică cotutorilor, tutorilor *ad hoc* și tutorilor de fapt (*protutori*, art. 347) [4]), adminis-

---

Vedi și L. 46, Dig., *loco cit.*, unde se dice: „*Non licet ex officio quod administrat quis emere quid vel per se, vel per alienam personam*“.

[1]) L, 6, § 3, *in fine*, Dig., *De officio proconsulis*, 1. 16.

[2]) „*Qui officii causa in provincia agit, vel militat, prædia comparare in eadem provincia non potest; præterquam si paterna ejus a fisco distrahantur*“. L. 62, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

Casurile excepționale în care tutorul poate cumpăra bunurile minorului sau interdisului.

[3]) Prin excepție, însă, tutorul ar putea să cumpere bunurile asupra căror el ar fi coproprietar în indivisiune cu minorul, sau asupra cărora el ar avea un drept real, de exemplu, un drept de usufruct (cpr. C. Montpellier, D. P. 63. 2. 30), o ipotecă (cpr. C. Aix, D. P. 72. 2, 53; Sirey, 72. 2. 247. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1876, p. 305), etc. Cpr. Guillouard, I, 120, 121. T. Huc, X, 49. Laurent, XXIV, 45. Demolombe, VII, 753, 754. Arntz, I, 750, și III, 939. Baudry, III, 490. Planiol, II, 1431. Mourlon, I, 1202. Baudry et Saignat, *Vente*, 233. Thiry, I, 588. Vigié, III, 674 și toți autorii. Vedi și t. II a Coment. noastre, p. 187, text și nota 2.—Minorul va fi, în asemenea caz, representat prin un tutor *ad hoc* (art. 747).

[4]) Cas. rom. Bulet. 1897, p. 1331, și *Dreptul* din 1898, No. 4. C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 22.—*Contrà*: C. București, *Dreptul* din 1897, No. 49 (decisie casată).

tratorului provisor rînduit unui alienat, conform art. 32 din legea asupra alienaţilor, de la 15 Decembre 1894, şi după unii, chiar tatălui administrator legal, în timpul căsătoriei (art. 343) [1]).

---

[1]) Vedi autorităţile citate în t. II a Coment. noastre, p. 34, 35, text şi nota 1, unde se arată controversa. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 236. Demolombe, VI, 440, 441.—*Contrà*: Laurent, IV, 316. Aubry et Rau, I, § 123, p. 786, text şi nota 44 (ed. a 5-a). Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 686, p. 202 (ed. I-a). C. Bordeaux, D. P. 52. 5. 550. Sirey, 52. 2. 304.

Art. 390. Tutorul este oprit nu numai de a cumpăra, dar încă de a lua în chirie sau în arendă bunurile minorului sau interdisului. Această proibiţie, la noi, este absolută (art. 390), pe când în Franţa, consiliul de familie poate să autorise pe subrogatul tutor a închiriea epitropului imobilele nevîrsnicului (art. 450, § ultim). Cpr. Mourlon, I, 1202. Vedi şi t. II a Coment. noastre, p. 187.

Tutorii mai sunt încă opriţi de a primi cesiunea vre-unei creanţe în contra pupilului (art. 390, *in fine*), căci dacă creditorii minorului consimt a perde ceva asupra drepturilor ce au în contra minorului sau interdisului, acest câştig trebue să profite incapabilului, iar nu tutorului său.

Pentru ca această proibiţie să fie aplicabilă, trebue însă ca dreptul cedat să confere, în momentul cesiunei, o creanţă contra minorului sau interdisului; căci n'ar fi suficient ca asemenea acţiune să ia naştere prin un eveniment posterior, precum ar fi, de exemplu, în casul în care minorul ar fi acceptat o moştenire, la care renunţase mai întăi în mod regulat (art. 406, 701). In asemenea caz, cesiunea făcută tutorului, înainte de revenire asupra renunţărei minorului, ar fi validă, tutorul avênd un drept câştigat. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 239, p. 195. Laurent, XXIV, 52. C. Nîmes, D. P. 51. 2. 245. Vedi t. II a Coment. noastre, p. 188, nota 2.

Dobîndirea unei creanţe în contra minorului prin moştenire, donaţiune, etc. Controversă. Numai cesiunile *cu titlu oneros* fiind oprite, în principiu, de aci resultă că tutorul ar putea foarte bine să dobîndească un drept sau o creanţă contra minorului sau interdisului, prin moştenire ab intestat, legat sau donaţiune. Cpr. Baudry et Saignat, *loco cit.* Aubry et Rau, I, § 116, p. 732 (ed. a 5-a). Demolombe, VII, 760, 761. Thiry, I, 588, *in fine*. Planiol, I, 2490. Mourlon, I, 1204. Vedi şi t. II a Coment. noastre, p. 188, t. şi n. 3.—*Contrà:* Novela 72, cap. 5 (în privinţa tuturor modurilor de dobîndire prin acte între vii), *aut per donationem, aut per venditionem, aut alio quolibet modo.* Unii aplică şi astă-di termenii acestei novele. Vedi Zachariæ (ed. Massé-Vergé), I, § 224, p. 446. Demante et Colmet de Santerre, II, 206 bis V.

Curator, consiliŭ judiciar, etc.

Ea nu se aplică însă curatoruluĭ minoruluĭ emancipat, consiliuluĭ judiciar [1]), consiliuluĭ îngrijitor rînduit mameĭ (art. 345), etc. Aceste persoane n'ar putea însă să-şĭ dea asistenţa lor în actele în care ele ar fi personal interesate: *Nemo in re sua auctor esse potest* [2]); de unde resultă că ele n'ar putea cumpăra de bună voe bunurile minoruluĭ emancipat, saŭ râsipitoruluĭ, orĭ aceluĭ slab de minte, ci numaĭ la mezat public [3]).

Mandatarĭ.

Paragraful 2 al art. 1308 declară pe mandatarĭ incapabilĭ de a cumpăra bunurile ce eĭ sunt însărcinaţĭ a vinde [4]); de unde resultă că aceĭ însărcinaţĭ cu gestiunea

---

Dobîndirea unuĭ drept în contra minoruluĭ, prin efectul subrogatieĭ. Controversă.

Tutorul ar putea, de asemenea, să dobîndească un drept în contra minoruluĭ saŭ interdisuluĭ, prin efectul subrogaţieĭ, fie legale, *fie convenţionale*, de şi în această din urmă privinţă chestiunea este controversată (vedĭ t. II a Coment. noastre, p. 189, nota 1 şi Aubry et Rau, I, § 116, p. 732, nota 6, ed. a 5-a), de câte-orĭ el a plătit din baniĭ seĭ propriĭ o datorie a epitropisituluĭ sĕŭ, pentru-că subrogaţia nedându-ĭ dreptul de a cere de cât ceea ce el a plătit în realitate, nicĭ-o speculaţie nu este cu putinţă în specie. Cpr. T. Huc, III, 386, şi *Tr. de la cession*, I, 261. Planiol, I, 2490. Thiry, I, 588. Baudry, I, 1074. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 240. Laurent, XVIII, 12 şi XXIV, 53. Demolombe, VII, 774, şi XXVII, 332. Marcadé, II, 247. Aubry et Rau, I, *loco cit.* Valette, *Explic. sommaire*, p. 242, şi Valette sur Proudhon, II, p. 400, 401. Art. 390 ar deveni însă aplicabil îndată ce s'ar dovedi că subrogaţia ar ascunde o cesiune deghisată. Cpr. Thiry, Aubry et Rau, *loco cit.* Laurent, XXIV, 53. Mourlon, I, 1205, şi *Subrogation*, p. 29, 32. Vedĭ şi t. II a Coment. noastre, p. 189, nota 1, *in fine*.

[1]) Cpr. Thiry, III, 544. Guillouard, *Vente*, I, 124. T. Huc, X, 49, şi *Tr. de la cession*, I, 262, *in fine*. Marcadé, VI, art. 1596 No. 1. Planiol, II, 1430. Laurent, XXIV, 46. Baudry, III, 490. Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 686, p. 202. Cas. fr. D. P. 87. 1. 490. Vedĭ si t. II a Coment. noastre, p. 35 şi p. 190, 191, unde se arată controversa.—*Contrà:* In privinţa curatoruluĭ, Mourlon, III, 508, *in fine*.

[2]) Cpr. Thiry, III, 544. Guillouard, *Vente*, I, 124. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 348. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 238.

[3]) Arntz, III, 939.

[4]) T. Huc (X, 50) observă, cu drept cuvînt, că proibiţia privitoare la mandatarĭ se aplică numaĭ la cumpărările prin mezat public; căcĭ nimic nu împedică pe mandante de a vinde de bună voe, mandataruluĭ, bunurile ce acest din urmă era însărcinat a vinde. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 94 2. 476.—Vedĭ însă Baudry et Saignat, *op. cit.*, 241, p. 19. 6.

saŭ administraţia bunurilor mandantelui, pot să le cumpere [1]).

Incapacitatea de a cumpăra nu loveşte numaĭ pe mandatarii convenţionalĭ, dar şi pe aceĭ legalĭ saŭ judecătoreştĭ. Mand. legalĭ.

Ast-fel, curatorul uneĭ succesiunĭ vacante nu poate să cumpere bunurile acesteĭ succesiunĭ, pe care el trebue să le vîndă în interesul acelora cărora moştenirea se cuvine [2]). Curat. uneĭ succes. vacante.

Sindicul nu poate să cumpere bunurile falitului [3]). Sindic.

Portărelul şi funcţionariĭ poliţienestĭ nu pot să cumpere bunurile cu a căror vîndare sunt însărcinaţĭ, în basa uneĭ hotărîrĭ definitive [4]). Portăreĭ.

Funcţionariĭ vamalĭ nu pot să cumpere lucrurile ce eĭ vînd (art. 208 L. vămilor din 1874). Funcţ. vamalĭ.

Judecătoriĭ tribunalului şi grefieriĭ nu pot să cumpere imobilele la a căror adjudecare eĭ proced [5]), etc. Judecătorĭ, grefieriĭ.

Cât pentru moştenitorul beneficiar, el administrând în interesul sĕŭ propriŭ şi avênd interes ca bunurile moştenireĭ să nu să vîndă cu un preţ derisoriŭ, poate să le cumpere, de şi el represintă pe creditorĭ [6]). Moşt. beneficiară. Controversă.

Paragraful 3 al art. 1308 declară pe administratoriĭ avereĭ comunelor şi a stabilimentelor publice incapabilĭ de a cumpăra bunurile încredinţate îngrijireĭ lor [7]). Administratorĭ publicĭ.

---

[1]) Guillouard, *Vente*, I, 125. Laurent, XXIV, 47. T. Huc, X, 50. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 348, nota 14. Planiol, II, 1430. Baudry et Saignat, *Vente*, 242. Cas. fr. D. P. 63. 1. 142. Sirey, 63. 1. 310.

[2]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 243. T. Huc, X, 50. Duvergier, *Vente*, I, 191. Thiry, III, 544. Nacu, III, p. 200, No. 59.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 245. Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 686, p. 204, 205. Vedĭ art. 457, *in fine*, C. german.

[4]) Cpr. Nacu, III, p. 200, No. 58, *in fine*.

[5]) Nacu, *loco cit.*—„Intr'o vîndare silită, acel care ordonă saŭ dirijează vîndarea, dice art. 456 din Codul german, împreună cu auxiliariĭ luĭ şi acel care închee procesul-verbal, nu pot să cumpere nicĭ pentru eĭ, direct, nicĭ prin persoană interpusă, nicĭ pentru altul, ca mandatar, *weder für sich persönlich, oder durch einen Anderen noch als Vertreter eines Anderen*". Art. 456 C. german.

[6]) T. Huc, X, 50. Baudry et Saignat, 244. Guillouard, I, 125 şi 129. Planiol, II, 1431. Duvergier, *Vente*, I, 190. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 349, nota 16. C. Alger, D. P. 90. 2. 106. Sirey, 92. 2. 13.—*Contrà* : Thiry, III, 544. Nacu, III, p. 200, 201, No. 60. C. Pau, Sirey, 45. 2. 476.

[7]) Codul nostru n'a admis nicĭ-o dispensă în această privinţă, precum aŭ admis art. 1596 din Codul neerlandez şi art. 1457 din Codul italian. Cod. olandez şi italian.

Miniștri, eforĭ, prefecți, etc.

Ast-fel, Ministrul de domenii n'ar putea cumpăra un bun al Statuluĭ; un efor n'ar putea cumpăra bunurile Eforieĭ; prefectul n'ar putea cumpăra bunurile județuluĭ, etc.

Primariĭ și ajutoarele lor, consilieriĭ comunalĭ.

In cât privește comuna, numaĭ aceia cari administrează bunurile eĭ sunt incapabilĭ de a le cumpăra. Aceștia, în organisația noastră comunală, sunt: primariĭ și ajutoarele lor. Cât pentru consilieriĭ comunalĭ, eĭ ne avênd nicĭo administrație, pot să cumpere bunurile comuneĭ. Art. 24 din legea comunală, de la 31 Iulie 1894, îĭ oprește însă de a îndeplini vre-un serviciŭ saŭ vre-o funcțiune retribuită de comună, precum și de a lua parte, direct saŭ indirect, la orĭ-ce întreprindere saŭ furnitură pentru comună.

Ofițerĭ publicĭ.

In fine, paragraful ultim al art. 1308 dispune că ofițeriĭ publicĭ nu pot să cumpere bunurile Statuluĭ ale căror vînd̦ărĭ se fac printr'înșiĭ. Această incapacitate nu există pentru funcționariĭ cari nu proced la vînd̦are [1]).

Sancțiunea art. 1308.

Vînd̦ările făcute contrar proibițiilor statornicite de art. 1308 sunt nule, nulitatea fiind de astă dată chiar expres pronunțată de lege. Și nulitatea va avea loc, fie că vînd̦area este direct făcută în folosul persoanelor prevĕd̦ute de acest text, fie prin persoane interpuse.

Interpunerea de persoane. Chestie de fapt.

Dacă există saŭ nu interpunere de persoane străine, aceasta este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătoriĭ fondului; căcĭ presumțiile stabilite de art. 812 și 941 nu sunt admisibile în specie [2]). Acel care cere anularea vînd̦ăreĭ pentru motivul că cumpărătorul aparent a cumpărat pentru un incapabil, trebue să dovedească această interpunere de persoane (art. 1169 [3]), dovada putêndu-se face prin orĭ-ce probă, atât prin marturĭ cât și prin presumțiuni [4]).

Nulitate relativă.

Nulitatea care resultă din violarea art. 1308 este relativă [5]). Fiind însă că această nulitate resultă din o pro-

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 249.

[2]) T. Huc, X, 52. Laurent, XXIV, 49. Arntz, III, 950. Baudry, III, 491. Baudry et Saignat, *Vente*, 252. Guillouard, I, 130. Troplong, *Vente*, I, 193. Duvergier, *Vente*, I, 193. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 349, nota 17. Marcadé, VI, art. 1596, No. III, și toțĭ autoriĭ.

[3]) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1897, No. 15.

[4]) Cpr. Baudry et Saignat, 252, p. 203. Veḑĭ p. 606, n. 3.

Confirm. vînd̦ăreĭ anulabile.

[5]) Din acest caracter al relativităței resultă că vînd̦area, care este numaĭ *anulabilă* din partea aceluĭ interesat, poate fi confirmată de dînsul fie expres, fie tacitamente. Această

ibiție a legeĭ maĭ mult de cât din o incapacitate, ea nu poate fi propusă de acela care a călcat legea, ci numaĭ de proprietarul a căruĭ bun a fost înstrăinat, pe care legea înțelege a-l apăra [1]).

Despre magistrați și auxiliarii lor.

Art. 1309.—Judecătoriĭ și supleanțiĭ, membriĭ ministeruluĭ public și advocațiĭ nu se pot face cesionarĭ de drepturĭ litigioase, care sunt de competința Curțeĭ de apel în a căreĭ circonscripție îșĭ exercită funcțiunile lor, sub pedeapsă de nulitate, spese și daune-interese. (Art. 1084 urm., 1402—1404 C. civ. Art. 140 Pr. civ. Art. 1597 C. fr. [2]).

Proibiția art. 1309 exista și la Romanĭ în privința advocaților: „Proconsulul trebue să asculte pe advocațĭ cu răbdare, însă cu un spirit pătrunzĕtor (*sed cum ingenio*), așa ca el să nu fie desprețuit de dînșiĭ. El nu trebue să sufere pe aceĭ cari se îndeletnicesc cu pricinĭ rĕle, *saŭ cari cumpără drepturi litigioase.* El nu trebue să permită

Dreptul roman în privința advocaților.

---

confirmare nu este însă cu putință de cât atunci când causa proibițieĭ a încetat și când vînzarea a devenit cu putință. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 250, *in fine*, p. 203. Cpr. art. 458 din Codul german. „Validitatea uneĭ vînzărĭ făcută în contra legeĭ și a transmisiuneĭ obiectuluĭ vîndut, zice acest text, atârnă de confirmarea aceluĭ interesat la vînzare, în calitate de debitor, de proprietar saŭ de creditor".

[1]) Thiry, I, 588. Demolombe, VII, 755. Vigié, III, 674. T. Huc, III, 386, și X, 52, *in fine.* Planiol, II, 1432. Marcadé, *loco cit.* Baudry et Saignat, *op. cit.*, 250. Aubry et Rau, IV, § 351, p. 149. Troplong, *Vente*, I, 194. Guillouard, I, 131. Laurent, XXIV, 50. Cas. fr. D. P. 77. 1. 497. Sirey, 78. 1. 22.

[2]) Textul conrespunzĕtor fr. (1597) zice că: Judecătoriĭ, supleanțiĭ lor, magistrații cari îndeplinesc funcțiunile ministeruluĭ public, grefierii, portăreiĭ *(les huissiers)*, *avoués*, apărătoriĭ oficioșĭ (ast-fel se numeaŭ avocații în Franța, în momentul decretăreĭ titluluĭ vînzăreĭ) și notariĭ, nu pot să devie cesionarĭ de procese, drepturĭ și acțiunĭ litigioase, care sunt de competința tribunaluluĭ (Codul italian zice: de competința Curțeĭ, tribunaluluĭ saŭ judecătorieĭ de ocoale, *della pretura*), în resortul căruia eĭ îșĭ exercită funcțiunile lor, sub pedeapsă de nulitate, cheltueli și daune-interese". Cpr. art. 1458 din Codul italian, care, pe lângă persoanele de maĭ sus, vorbește și de agenții de afaceri, *i procuratori o patrocinatori.*

Deoseb. de redacție de la Codul francez.

a pleda de cât acelora cari aŭ fost învoiți prin edictul sĕŭ“ [1]).

In privința judecătorilor.

In privința judecătorilor, de și nu avem nicĭ-un text positiv, totuși se crede că eĭ nu puteaŭ cumpăra drepturĭ litigioase [2]).

Dreptul actual.

Codul nostru, împins de o considerație de moralitate și de ordine publică, oprește pe funcționarĭĭ arătați în mod limitativ în art. 1309 de a cumpăra *drepturĭ litigioase*, care sunt de competința Curțeĭ de apel, în a căreĭ circonscripție eĭ își exercită funcțiunile lor, și aceasta sub pedeapsă de nulitate, cheltueli și daune-interese.

Cumpărărĭ făcute prin persoane interpuse.

Se înțelege că și cumpărările indirecte, făcute prin persoane interpuse, vor fi nule, de și legea n'o spune anume de astă dată, după cum o spune în textul precedent, pentru-că este de principiŭ că nu se poate face pe cale indirectă ceea ce legea oprește pe calea directă [3]).

Motivele art. 1309.

Motivele acesteĭ dispositiŭnĭ sunt lesne de priceput: „Les ordonnances, dice Portalis în expunerea de motive, înaintea corpuluĭ legislativ, ont toujours prohibé aux juges de se rendre cessionnaires d'actions et de droits litigieux: Cette disposition est la sauvegarde des justiciables. *Un juge est établi pour terminer les contestations des parties, et non pour en trafiquer*“. „Si cette incapacité n'existait pas, a dis pe de altă parte tribunul Faure, în raportul sĕŭ cătră Tribunat, il serait à craindre que ces différentes personnes, armées de leur titres d'acquisition, n'inquiétassent les plaideurs par leur influence ou tout autre moyen, et ne les forçassent à faire en leur faveur des sacrifices con-

---

[1]) L. 9, § 2, Dig., *De officio proconsulis*, 1. 16.—Legea 15, Cod., *De procuratoribus*, 2. 13, consideră cumpărarea unuĭ proces de cătră un advocat, ca contrară bunelor moravurĭ, *contra bonos mores*. „Este fără tărie, dice art. 1172 din Codul Calimach (879 C. austriac), tocmala aceea prin care un advocat se va tocmi ca să iea o hotărîtă plată, *saŭ va cumpăra* pricina de gîlceavă încredințată luĭ“.

Art. 1172 C. Calimach.

[2]) „In vechia Romă, dice Portalis în expunerea de motive a art. 1309, guvernatoriĭ nu puteaŭ dobîndi nimic în întinderea provinciilor lor, *și tot așa și magistrații în întinderea jurisdicțiunei lor*“. Fenet, *Tr. préparatoires ou motifs du C. civ.*, XIV, p. 117.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 589, nota 2. Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 144. Troplong, *Idem*, 202. Duranton, XVI, 140.— Chestiunea de a se ști dacă există saŭ nu interpunere de persoane, este o chestie de fapt. Vedĭ *suprà*, p. 604.

sidérables, pour se débarasser d'adversaires aussi dangereux" [1]).

Funcţionarii cari nu pot cumpăra nici direct, nici indirect, prin persoane interpuse, *drepturi litigioase*, adecă supuse unei contestaţii actuale *saŭ eventuale* [2]), sunt :

---

[1]) Vedĭ Fenet, *op.* şi *loco cit.* Guillouard, *Vente*, I, 132. Laurent, XXIV, 56. Troplong, *Vente*, I, 195. Vedĭ şi I. Tanoviceanu, *Dreptul* din 1901, No. 15, p. 118, col. I. „Considerând, dice Curtea din Bucureşti, că edictând dispoziţia din art. 1309 C. civ., legiuitorul a voit să împedice pe magistraţi şi advocaţi de a abusa de influenţa ce aŭ, în virtutea funcţiuneĭ ce ocupă saŭ a profesiuneĭ ce exercită, spre a satisface dorinţa de speculă şi de cupiditate". *Dreptul* din 1901, No. 30, şi *Curierul judiciar* din acelaşĭ an, No. 40.

[2]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1875, p. 48. Bulet. 1900, p. 315, şi *Curierul judiciar* din 1900, No. 36. Cas. fr. Sirey, 81. 1. 59. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 30, şi *Curierul judiciar* din acelaşĭ an, No. 40 (considerent reprodus la finele noteĭ). Vedĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 31, nota 1.—In ipoteza art. 1402, 1403 C. civil, privitoare la retractul litigios, pentru ca un drept să poată fi considerat ca *litigios*, trebue ca, în momentul chiar când se face vînd̦area, să existe proces saŭ contestaţie asupra fondului. Cas. rom., *loco cit.* Baudry et Saignat, *Vente*, 917 urm. T. Huc, X, 239. Planiol, II, 1653. Guillouard, *Vente*, II, 881 urm. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1402, 1403.

Ce se înţelege prin drepturĭ litigioase. Art. 1309. Controversă.

Aproape toţi autorii sunt de acord pentru a decide că definiţia dreptuluĭ litigios, dată de art. 1403, în materie de retract litigios, nu este aplicabilă când este vorba de interpretarea art. 1309, simpla eventualitate saŭ posibilitate a uneĭ contestaţii serioase fiind de astă dată suficientă, judecătorii fondului având în această privinţă o latitudine de apreciere. Vedĭ Baudry et Saignat, *Vente*, 263. T. Huc, X, 54. Laurent, XXIV, 58. Arntz, III, 942. Guillouard, *Vente*, I, 133, 134. Marcadé, VI, art. 1597, No. II. Thiry, III, 545. Vigié, III, 680. Mourlon, III, 710. Troplong, *Vente*, I, 200. Duvergier, *Idem*, I, 199. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 453. Aceasta era şi teoria luĭ Pothier (*Vente*, III, 583), care dicea că drepturile litigioase sunt acelea ce sunt contestate saŭ *pot* fi contestate, fie că procesul este început, fie că el este numaĭ iminent. „Considerând, dice Curtea din Bucureşti, prin decisia maĭ sus citată, că sub denumirea de drepturĭ litigioase trebue cuprinse nu numaĭ drepturile care sunt în proces, dar şi acele asupra cărora se poate naşte o contestaţie serioasă : cu alte cuvinte, fie că dreptul este contestat, *fie că el poate fi contestat*".—Vedĭ însă C. Craiova (*Dreptul* din 1890, No. 76), care aplică şi în specie definiţia dată de art. 1403. Vedĭ în acest din urmă sens : Planiol, II, 1434, p. 447, nota 1 (ed a 2-a).

Persoanele care nu pot cumpăra drepturĭ litigioase.

Președinții și judecătorii tribunalelor, Curților de apel, Curței de casație, Curței de compturĭ; judecătorii de ocol și ajutorii lor, judecătorii sindicĭ (art. 731 urm. C. com.), și chiar judecătorii tribunalelor musulmane: membrii ministerului public, advocații [1]) și chiar apărătorii de pe lângă judecătoriile de ocoale [2]).

Sentință rămasă definitivă.

Dar dacă, prin *drept litigios*, trebue să înțelegem, în specie, contrar art. 1403, orĭ-ce drept care *ar putea fi supus* uneĭ contestațiĭ serioase asupra fondului, dreptul n'ar mai fi litigios, dacă el a fost consfințit prin o sentință rămasă definitivă, cu-toate-că ea ar trebui să fie adusă la îndeplinire prin executarea silită, care ar da loc la contestațiĭ din partea debitorului. Cpr. Troplong, *Vente*, I, 201. C. Riom, D. P. 81. 2. 37.

[1]) Această incapacitate se aplică advocatului care ar fi cerut ștergerea sa din baroul în care era înscris, dacă, de fapt, se constată că acel advocat nu și-a strămutat domiciliul și continuă a pleda înaintea instanțelor judecătorești ce pot fi chemate a se pronunța asupra drepturilor cesionate. C. din Iași, *Curierul judiciar*, din 1901, No. 14.

[2]) Cpr. C. București și Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1903, No. 86, și *Dreptul* din 1904, No. 1. Majoritatea Curței, infirmând asupra acestuĭ punct, sentința tribunalului, a decis că apărătorilor numaĭ acele drepturĭ litigioase le sunt interdise care sunt de competința judecătorieĭ pe lângă care eĭ sunt autorisați să profeseze.

S'a decis că profesiunea de apărător pe lângă judecătoriile de ocoale, exercitată în basa art. 123 din legea judecătoriilor de pace, constitue o profesiune liberă, și ca atare, dă drept acestor apărătorĭ de a figura ca alegătorĭ în col. I, cu dispensă de cens. Cas. rom. *C. judiciar* din 1902, No. 9. Incetul cu încetul se eludează legea, și în curînd apărătorii vor fi proclamați advocați. S'a vorbit de o lege asupra advocaților: s'a și lansat, chiar în această privință, *un ballon d'éssai* (proiectul Ministrului Stătescu), asupra căruia vedĭ observațiile foarte judicioase a D-luĭ Em. Dan. în *C. judiciar* din 1903, No. 14 urm.: însă nimic nu s'a făcut până acum. Tot ce s'a făcut spre a se da baroului prestigiul de care are nevoe este de a se obliga pe advocați să pledeze în robă. A se vedea în *Curierul judiciar* din 1904, No. 4 și 5, precum și în *Dreptul* din același an, No. 3, discuțiile aprinse la care a dat loc roba advocaților. Se înșală aceĭ cari cred că prin roba, de care atârnă o bucată de blană de iepure, s'a dat advocatuluĭ prestigiul ce-ĭ lipsia și o garanție clienților. Cu robă, saŭ fără robă, advocatul tot ce era maĭ înainte va rămânea, dacă nu se va face nimic spre înălțarea prestigiuluĭ sĕŭ și imbunătățirea soarteĭ

Nu sunt însă opriți de a cumpăra drepturi litigioase : juraților, grefierii, portăreii, și toți aceĭ pe care legea nu-ĭ oprește anume ; și lor nu li se poate aplica asemenea proibiție, pentru-că excepțiile sunt de strictă interpretare. Jurații, grefierii, portăreii, etc.

Persoanele chiar prevĕdute de art. 1309 sunt oprite de a cumpăra drepturi litigioase, numaĭ dacă aceste drepturi sunt de competința Curțeĭ de apel în a căreĭ circumscripție aceste persoane îșĭ exercită funcțiunea saŭ profesiunea lor [1] ; de unde resultă că un judecător de la tribunalul saŭ Curtea din Iași ar putea în mod valid cumpăra un drept litigios de competința uneĭ alte Curți [2]).

Se decide chiar de unii că un judecător al Curțeĭ de apel ar putea cumpăra un drept litigios de competința, în ultim resort, a tribunaluluĭ care cade sub jurisdicția Curțeĭ din care cumpărătorul face parte [3]).

Sancțiunea proibițiuneĭ prevĕdută de art. 1309 este Sanct. art. 1309. Nulitate.

---

sale : *Poale lungĭ, minte scurtă* ! Noĭ propunem ca, pe lângă robă, advocații să fie obligați a purta și un brâu (roș, albastru saŭ portocaliŭ) ca să aibă ce târâi ; astfel se va putea justifica, pentru unii din eĭ, ḑicĕtoarea : *târâe-brâŭ*.

[1]) Pentru ca proibiția prevĕdută de art. 1309 să fie aplicabilă, dreptul trebue să fie litigios în sensul cerut de acest text (vedĭ *suprà*, p. 607, nota 2), în momentul cesiuneĭ, ne fiind suficient ca acest drept să dea loc maĭ tărḑiŭ la un proces, dacă asemenea proces nu era de prevĕdut în momentul cesiuneĭ.

Pe lângă aceasta, maĭ trebue încă ca cesionarul să exercite, în resortul Curțeĭ competinte, una din funcțiile saŭ profesiile prevĕdute de art. 1309.

Ast-fel, dacă o persoană, după ce a cumpărat un drept litigios la care nimic nu se opunea, a devenit maĭ în urmă advocat saŭ magistrat în resortul Curțeĭ competente de a judeca litigiul, acest fapt, posterior cesiuneĭ, n'o face să-și peardă validitatea sa. Cu alte cuvinte, validitatea saŭ nevaliditatea cesiuneĭ se apreciază după momentul în care ea a fost făcută. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 265. Laurent, XXIV, 61. Répert. Dalloz, *Vente*, 1993, 1994.

[2]) Cât pentru judecătoriĭ Curțeĭ de casație și a Curțeĭ de comp- turi, eĭ exercitându-și jurisdicția lor asupra întregeĭ țări (art. 104 Constit.), nu pot cumpăra nicĭ-un drept ligitios. Cpr. Vigié, III, 678. Judecătoriĭ C. de Casație și C. de compturi.

[3]) Guillouard, *Vente*, I, 138. Marcadé, VI, art. 1597, No. 1.— *Contrà* : Aubry et Rau, IV, § 389 *quater*, p. 452, text și nota 3. Laurent, XXIV, 57. T. Huc, X, 54. Baudry, III, 492. Baudry et Saignat, *Vente*, 260.

nulitatea cesiunei făcută în disprețul legei, textul fiind formal în această privință.

Natura nulității. Controversă.

Care este însă natura acestei nulități? Unii o consideră ca o nulitate *relativă*, fie în interesul debitorului, fie în interesul debitorului și a cedentului, însă în ori-ce caz numai în basa unor interese private; de unde se deduce că nulitatea nu poate fi opusă de cât de acei în favoarea cărora ea a fost introdusă, adecă: de cedent și de debitorul dreptului cedat [1]).

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, nulitatea fiind *absolută și de ordine publică*. In adevĕr, între motivele care aŭ edictat proibiția art. 1309, unele interesează ordinea obștească; căci dacă, pe de o parte, legiuitorul a voit, cu adevărat, să apere pe cedente și pe debitorul cedat în contra influenței și lăcomiei magistratului saŭ advocatului, nu mai puțin adevărat este că el a înțeles, pe de altă parte, să asigure justiției și auxiliarilor ei respectul și demnitatea ce li se cuvin. „*Justiția este instituită pentru a termina contestațiile dintre părți, iar nu pentru a face din ele o negutitorie, un trafic*", a dis Portalis în expunerea de motive. (Vedĭ *suprà*, p. 606).

Din cele mai sus expuse resultă că nulitatea va putea fi propusă de ori-ce parte interesată: nu numai de cedente și de debitorul cedat, în favoarea cărora proibiția a fost edictată, dar și de însu-și cesionarul în culpă, această soluție resultând din natura și caracterul nulității. Nu se va aplica decĭ, în specie, adagiul: *Nemo ex delicto suo actionem consequi debet*. Prin urmare, dacă cesionarul acționează pe debitorul cedat, acesta va putea să-i opue nulitatea cesiunei, iar acțiunea cesionarului va fi respinsă, și el va fi condamnat la cheltueli și chiar la daune; datoria cedată nu va fi însă stînsă, ea continuând a aparține cedentelui, cesiunea fiind nulă. Dacă cedentul cere de la cesionar prețul cesiunei, acesta va putea să-i opue nulitatea, restituind titlurile creanței care i-ar fi fost remise și putênd cere înapoi prețul cesiunei ce ar fi plătit. Cesionarul va putea însă fi condamnat la daune [2]).

[1]) Baudry, III, 495. Baudry et Saignat, *Vente*, 266. Demolombe, XXIX, 69. Duranton, XVI, 145. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 453, text și nota 9. Planiol, II, 1435. Colmet de Santerre, VII, 24 bis III. Vigié, III, 681.

[2]) Cpr. în acest din urmă sens: Thiry, III, 546. Laurent,

Minister public.

Cât pentru ministerul public, nu mai rămâne îndoială că el nu are, mai cu seamă la noi, dreptul de a cere nulitatea [1]).

Neconfirmarea cesiunei.

Din cele mai sus expuse mai resultă încă că acțiunea în nulitate va putea fi exercitată timp de trei-deci de ani de la data cesiunei, nici-o confirmare ne fiind cu putință în specie, nici acea expresă, nici acea tacită [2]).

In fine, trebue să observăm că acțiunea în nulitate, exercitată fie de cedente, fie de cesionar, ar împedica exercițiul retractului litigios din partea cedatului, în caz când ar exista proces asupra fondului în momentul cesiunei (art. 1403) [3]).

Pactul de quota litis. Controversă.

Ultima chestiune care ne a mai rămas de discutat este aceea de a se ști dacă trebue, saŭ nu să considerăm ca o cesiune de drepturi litigioase, proibită ca atare de art. 1309, pactul așa dis de *quota litis*, prin care cesionarul (un advocat) ar dobîndi un drept litigios, cu îndatorirea de a-l face sa fie recunoscut de justiție, pentru o parte din acest drept ce i se abandonează : o jumătate, a treia parte, etc., în caz când procesul va fi câștigat [4]).

XXIV, 63. Guillouard, *Vente*, I, 140. Duvergier, *Idem*, I, 200. Marcadé, VI, art. 1597, No. III, p. 200. Larombière, IV, art. 1304, No. 55. Mourlon, III, 707, *in fine*. T. Huc, X, 55, și *Tr. de la cession*, I, 264.

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 266, p. 215. T. Huc, X, 55.

[2]) Cpr. T. Huc, Larombière, *loco cit.* Guillouard, I, 140, *in fine*.—Se decide însă de unii autori că o cesiune lovită de nulitate, ca contrară art. 1309, ar putea fi confirmată în urma încetărei funcțiunei care se opunea la validitatea ei, precum ar fi, de exemplu, în casul în care judecătorul care cumpărase dreptul litigios ar fi demisionat, saŭ ar fi trecut la un tribunal care nu este chemat a judeca procesul. Vedi t. VII a Coment. noastre, p. 46, *ad notam*, unde se arată controversa.

[3]) Cpr. T. Huc, X, 55, *in fine*.—Cât pentru chestiunea de a se ști dacă cesionarul oprit de art. 1309 ar putea să invoace beneficiul celor trei excepții prevĕdute de art. 1404, ea este controversată. Unii admit afirmativa, pentru-că, în cele trei casuri prevĕdute de art. 1404, cesiunea este legitimă și exclude ori-ce idee de speculă, iar alții admit negativa pentru-că, cu toată legitimitatea cesiunei, debitorul cedat este expus a suferi influența cesionarului magistrat saŭ advocat din resortul Curței chemate a judeca litigiul. Cpr. Mourlon, III, 709.

[4]) Se numește, în adevĕr, pact de *quota litis* convenția aceea

Această chestie nu se pune pentru aceĭ cari, ca noĭ, cred că asemenea pact este lipsit de efecte, fiind-că se întemeiază pe o causă ilicită (art. 966) [1]), ci numaĭ pentru aceĭ cari susţin validitatea luĭ.

S'a dis că art. 1309 nu poate fi aplicat în specie, pentru-că nu există un preţ în banĭ care urmează a fi plătit de cesionar [2]). La aceasta se răspunde însă cu drept cuvînt că, de şi pactul de *quota litis* nu este o vînd̦are

---

prin care titularul unuĭ drept tratează cu un terţiŭ, care, pentru o parte din ceea ce va dobîndi în justiţie, se însărcinează a face, cu cheltuiala sa, urmăririle necesare. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 268. Laurent, XXIV, 60. Marcadé, VI, art. 1597, No. II, p. 199.

[1]) Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 147 urm.—Cu-toate-acestea, validitatea acestuĭ pact se susţine atât în Franţa (cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 268 ; Guillouard, *Idem*, I, 139), cât şi maĭ cu samă la noĭ (cpr. decisiile citate în t. V suscitat, p. 148, nota 3 şi I. Tanoviceanu, *Dreptul* din 1901, No. 15, 16 şi 17, care se vede că nu vorbeşte de astă dată ca profesor, ci pledează ca advocat, *pro domo*). Acest autor reproduce în *Curierul judiciar* din 1903, No. 78, un document din 1820, în care d-sa vede un pact de *quota litis*. Şi fiind că vorbim de distinsul nostru coleg de la Bucureşti, Dl. I. Tanoviceanu, vom observa în treacăt că acest autor pe nedrept ne-a acusat (în *Dreptul* din 1901, No. 17. p. 133, col. 2) că am reprodus argumentele date în această privinţă de Alex. Capitolin, *fără a-l cita*. D-sa greşeşte, în adevĕr, când ne acusă *de plagiat*, pentru-că Capitolin este citat în t. V a Coment. noastre, p. 148, nota 4, tocmaĭ acolo unde ne ocupăm de pactul de *quota litis*, şi probabil că fără această citaţie, pe care savantul nostru contradictor n'a vĕḑut-o, *saŭ maĭ degrabă se face a nu o fi vĕḑut*, nicĭ nu ar fi avut de unde să ştie că Capitolin s'a ocupat de această chestie controversată. Degré ne acusa altă dată că facem prea multe citaţiĭ, iar Dl. Tanoviceanu ne acusă că nu facem destule. Amiciĭ noştri, cariĭ, sub cuvînt de încurajare, caută a ne da în cap şi a despreţui munca noastră, sunt prea pretenţioşi, şi nu maĭ ştim cum să-ĭ mulţumim. Să ne slăbească cu pretenţiile lor absurde, căci se vede cât colo din ce spirit sunt pornite. Dacă nu le place cum scrim, n'aŭ de cât să facă maĭ bine. Se vor feri însă probabil de acest lucru, pentru-că este maĭ uşor de a critica de cât a se pune pe muncă. Nu face nimic ; aceasta nu ne va împedica de a merge înainte, cât timp vom avea un strop de cerneală, un condeiŭ şi putinţa de a-l ţinea în mână.

[2]) Duvergier, *Vente*, I, 201. Laurent, XXIV, 60. Aubry et Rau, IV, § 345, p. 323, nota 12.

propriu dișă, totuși el constitue o *datio in solutum*, de vreme ce, pentru un serviciu prestat, se dă mandatarului sau locatarului de servicii, drept plata serviciilor sale, o parte din câștigul procesului; or, știm că *datio in solutum* este asimilată vînzării (art. 1307); deci, art. 1309 este aplicabil pactului de *quota litis*[1]).

CAPITOLUL III

Despre lucrurile ce se pot cumpăra și vinde.

Art. 1310—Art. 1311.—Vedi explicarea acestor texte, *suprà* p. 557 urm.

Despre diversele modalități ale vînzării.

Vînzarea este susceptibilă de modalitățile tuturor contractelor în genere. Ea poate să fie pură și simplă, condițională, cu termen, alternativă, etc. [2]).

Iată, în adevĕr, cum se exprimă art. 1296, care, în această privință, ne trimete la principiile generale.

Art. 1296.—Vînzarea se poate face sau pură, sau sub condițiune [3]). (Art. 1004 urm., 1022 urm., 1302 C. civ.)

Ea poate avea de obiect două sau mai multe lucruri alternative. (Art. 1026 urm., 1033 C. civ.)

In toate casurile, efectele sale sunt regulate după principiile generale ale convențiilor. (Art. 942 urm. C. civ. Art. 1584 C. fr.)

---

[1]) Vedi în acest sens: Baudry et Saignat, *Vente*, 268, p. 217. Guillouard, *Idem*, I, 139, p. 160. Marcadé, VI, art. 1597, No. II, p. 199. Troplong, *Vente*, I, 196. C. Douai, Sirey, 43. 2. 411, și Répert. Dalloz, v° *Vente*, 2010, p. 472, nota 1.

[2]) „Deosibite chipuri, obicinuite sau lăturalnice tocmele sunt, dice art. 1438 din Codul Calimach: a) Cumpărarea și vînzarea ce se face cu condiția cercării; b) vînzarea cu condiție de hotărît termen, daca până atuncea se va găsi alt cumpărător cu mai bun preț; c) însărcinarea pentru vînzarea unui lucru cu hotărît preț; d) tocmala pentru oborîrea vînzării, dacă prețul lucrului nu se va plăti la termenul tocmit". Art. 1438 C. Calimach.

[3]) Se înțelege sub o condiție suspensivă, sau resolutorie, după cum o spun anume art. 1584 din Codul fr. și art. 1449 din Codul italian. Condiția resolutorie este chiar sub-înțeleasă de câte-ori una din părți refusă de a-și îndeplini obligațiile sale (art. 1020, 1365 C. civ., 67 C. com.).

Vînd̦are condiț̦ională. Art. 1010.

Vînd̦area poate fi condiț̦ională, însă condiț̦ia nu trebue să atârne numaĭ de voința uneia din părț̦ĭ (*ad merum arbitrium*); de exemplu: *dacă vînd̦ătorul saŭ cumpărătorul va voĭ, si voluerit* (L. 7, Pr. Dig., *De contr. emptione*, 18. 1); căcĭ, în asemenea caz, ea ar fi nulă (art. 1010) [1].

Vînd̦area este însă bună, dacă condiț̦ia atârnă de voința uneĭ a treia persoane, pe care părț̦ile o aleg drept arbitru. Ast-fel, ar fi validă vînd̦area făcută sub condiț̦ia ca preț̦ul să fie determinat de o a treia persoană (art. 1304) [2].

Condiț̦ie suspensivă.

Când condiț̦ia este suspensivă, vînd̦area este bună în acest sens că o parte nu se poate dedice fără consimț̦imîntul celeilalte [3]; însă, sub alte raporturĭ, ea nu devine perfectă de cât prin îndeplinirea condiț̦ieĭ [4].

Pendente conditione, proprietatea nu este încă transferată cumpărătoruluĭ [5], și vînd̦ătorul rămânênd tot proprietar, riscul și pericolul lucruluĭ vîndut este pe sama luĭ. El are în acest timp drept la fructe [6], putênd chiar să vîndă lucrul uneĭ alte persoane; însă acest noŭ cumpărător nu va putea opune dreptul seŭ cumpărătoruluĭ condiț̦ional, dacă acesta a avut prudența de a transcrie actul sĕŭ, înnainte chiar de îndeplinirea condiț̦ieĭ.

Consecințile care resultă din efectul retroactiv al condiț̦ieĭ.

Dacă condiț̦ia se îndeplinește, proprietatea este strămutată la cumpărător, cu efect retroactiv, din momentul contractuluĭ (art. 1015); de unde resultă următoarele consecințe:

1° Dacă este vorba de un imobil, cumpărătorul a putut să transcrie actul sĕŭ înaintea îndeplinireĭ condiț̦ieĭ, în care caz el va putea să opună dreptul sĕŭ de proprietate altor achisitorĭ cari ar fi dobîndit, în urma luĭ,

---

[1]) Cpr. Troplong, I, 50. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 32.— In cât privește celelalte condiț̦ĭĭ potestative, care anulează vînd̦area, veḑĭ t. VI citat, p. 32 urm.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 584 explic. art. 1304 și t. VI, p. 33.

[3]) Cpr. Troplong, *Vente*, I, 54.

[4]) „*Conditionales autem venditiones, tunc perficiuntur quum impleta fuerit conditio*“. L. 7, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Veḑĭ și L. 8, Pr., Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18, 6, unde se ḑice: «*Quod si sub conditione res venierit, si quidem defecerit conditio, nulla est emptio*“.

[5]) Cpr. Trib. Ilfov, *Curierul judiciar* din 1903, No. 17. Troplong, *Vente*, I, 54. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 142.

[6]) L. 32, § 1, Dig., XXX, *De legatis* II.

drepturĭ asupra aceluiaşĭ imobil de la vînḍĕtor, *pendente conditione*;

2⁰ Preţul fiind datorit încă din ḍiua contractuluĭ, vînḍĕtorul a putut, înainte de îndeplinirea condiţieĭ, să-l cedeze unuĭ terţiŭ;

3⁰ Strămutarea proprietăţeĭ fiind îndeplinită din ḍiua contractuluĭ, taxele datorite fisculuĭ se vor percepe conform legeĭ în vigoare la acea epocă, iar nu conform aceleĭ care ar fi în vigoare în momentul îndeplinireĭ condiţieĭ.

4⁰ Riscurile lucruluĭ vîndut, rĕmân însă, cu-toate-acestea, pe sama vînḍĕtoruluĭ, până la îndeplinirea condiţieĭ (art. 1018). Legea n'a împins, în adevĕr, ficţiunea retroactivităţeĭ până a face pe cumpărător să sufere perderea fortuită a unuĭ lucru asupra căruia el nu era încă proprietar [1]).

Condiţie resolutorie.

Dacă, în loc de o condiţie suspensivă, presupunem că vînḍarea a fost făcută sub o condiţie resolutorie, ca în casul art. 1372 urm., în care s'a stipulat ceea ce legiuitorul impropriŭ numeşte un pact de rĕscumpărare [2]), vînḍarea este perfectă de îndată, iar proprietatea este strămutată, cu toate consecinţele eĭ, de la vînḍĕtor la cumpărător.

Indeplinindu-se însă condiţia, strămutarea proprietăţeĭ este ştearsă cu efect retroactiv, cumpărătorul fiind presupus că n'a fost nicĭ-odată proprietar; de unde resultă că toate drepturile reale conferite de dînsul asupra lucruluĭ vor fi desfiinţate, în basa reguleĭ cunoscute: *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis.*

Vînḍĕtorul fiind presupus că n'a încetat nicĭ-odată de a fi proprietar, a putut, din contra, să confere terţiilor drepturĭ reale asupra lucruluĭ vîndut, în tot timpul dintre vînḍare şi îndeplinirea condiţieĭ resolutorie. Preţul fiind presupus a nu fi fost nicĭ-odată datorit, va trebui să fie restituit de vînḍĕtor, care l-ar fi primit, şi în caz de a nu-l

---

[1]) Cpr. asupra tuturor acestor consecinţe, care resultă din aplicarea dreptuluĭ comun, Baudry et Saignat, *Vente*, 142, p. 121.

[2]) Ḍicem că expresiunea pact *de rĕscumpărare* este inexactă, după cum observă Pothier (III, 411) şi toţĭ autoriĭ după dînsul, pentru-că în casul art. 1372 urm., cumpărătorul nu-şĭ revinde lucrul din noŭ, ci prima vînḍare este resiliată în folosul vînḍĕtoruluĭ. Veḍĭ *infrà*, explic. art. 1372 urm. De aceea, vom vedea că uniĭ autorĭ califică această convenţie de *retract convenţional*.

fi primit, cesiunea luĭ, ce el ar fi făcuto unuĭ terţiŭ, ar fi nulă.

Din cele maĭ sus expuse, care nu sunt de cât aplicarea principiilor generale în materie de condiţie, uşor se poate vedea că, în vînḑările condiţionale, strămutarea proprietăţeĭ este în incertitudine.

Vînḑarea alternativă.

Vînḑările alternative lasă şi ele, cu-toate-că existenţa lor nu este în suspensie, proprietatea în incertitudine. In adevĕr, asemenea vênḑare avênd de obiect unul *saŭ* altul din două orĭ maĭ multe lucrurĭ, numaĭ opţiunea cumpărătoruluĭ saŭ vînḑătoruluĭ va determina lucrul vîndut. Pănă la această opţiune nu se poate ḑice că proprietatea este strămutată, fiind-că nu se cunoaşte încă lucrul care face obiectul contractuluĭ [1]).

Clausa addictio in diem.

Se poate întîmpla ca părţile să convină că vînḑarea va fi desfiinţată dacă, într'un termen determinat, care nu poate fi maĭ lung de cinci anĭ (art. 1373), vînḑătorul va găsi un alt cumpărător care să-ĭ ofere condiţiĭ maĭ avantagioase de cât cel întâĭ (clausă cunoscută la Romanĭ sub numele de : *addictio in diem*). Dacă un asemenea cumpărător se presinta, primul cumpărător putea să împedice resoluţia vînḑăreĭ, oferind el însu-şĭ condiţiile propuse de al doilea cumpărător. Vînḑătorul era dator, în acest scop, să prevină pe cumpărătorul primitiv despre oferta făcută de al doilea cumpărător : „*Necesse autem habebit venditor, meliore conditione allata, priorem emptorem certiorem facere, ut si quid aliud adjicit, ipse quoque adjicere possit*“ [2]).

Această soluţie, admisă de Pothier (III, 452), este admisibilă şi astă-ḑi. Efectele acesteĭ clause fiind acelea

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 143. Veḑĭ *suprà*, p. 543, nota 2, şi t. VI a Coment. noastre, p. 140, 141.

[2]) L. 8, Dig., *De in diem addictione*, 18. 2. Veḑĭ asupra acesteĭ clause, Maynz, *Cours de dr. romain*, II, § 249, p. 377 (ed. a 5-a, 1890). „Dacă cumpărarea şi vînḑarea ḑice art. 1453 din Codul Calimach (1083 C. austriac), se face sub condiţie ca vînḑătorul, dacă în curgerea unuĭ hotărît termen, va arăta un cumpărător maĭ bun, să aibă voe să protimisească pe acesta, atuncea lucrarea tocmeleĭ se prelungeşte pănă la împlinirea condiţieĭ, dacă lucrul vîndut nu s'a trădat încă“. Şi art. 1455 din acelaşĭ Cod (1085 C. austriac) adaogă : „Vînḑătorul are voe să judece de este maĭ bun acel nouŭ cumpărător ; el poate să protimisească pe al doilea cumpărător, macar de şi ar voi să dea cel dintâĭ un preţ maĭ mare“.

Art. 1453, 1455 Cod. Calimach.

a unei condiţii resolutorie ordinare, vînḑătorul îşi va lua lucrul seŭ de la primul cumpărător, liber de drepturile reale constituite de acesta pe când era proprietar, spre a-l da nouluĭ cumpărător, care-ĭ oferă condiţii maĭ avantajoase, dacă primul cumpărător nu voeşte a da vînḑătoruluĭ aceleaşĭ foloase [1]).

Pactul de preferinţă (protimeseos).

O altă clausă stipulată astă-ḑĭ maĭ des de cât acea precedentă, pe care o admite anume art. 1439 şi urm. din Codul Calimach (1068 urm. C. austriac), sub numele de dritul de înapoĭ cumpărare [2]), cunoscută la Romanĭ sub numele de *pactum protimeseos* [3]), este aceea prin care vînḑătorul îşĭ reservă dreptul de a-şĭ relua lucrul vîndut, cu preferinţă înaintea altuia, în caz când cumpărătorul primitiv se va decide a-l revinde. Dacă cumpărătorul, călcându-şĭ obligaţia luată faţă de vînḑător, a vîndut lucrul uneĭ alte persoane, vînḑătorul nu va putea să evingă pe noul cumpărător, ci va avea numaĭ o acţiune în daune contra cumpărătorulnĭ seŭ [4]).

Protimisis.

Nu trebue să confundăm *pactul protimeseos* cu o instituţie împrumutată de la dreptul roman bizantin, cunoscută sub numele de: *Dreptul de protimisis* saŭ *protimisire*, care a jucat un mare rol în legiuirile noastre abrogate [5]).

---

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 454. Guillouard, I, 59. Aubry et Rau, IV, § 352, p. 359.

[2]) Veḑĭ art. 1444—1450 din Codul Calimach (protimisirea din tocmală).

[3]) Veḑĭ asupra acestuĭ pact, Maynz, *op. cit.*, II, § 249, p. 373, 2°. Windscheid, *Lehrbuch des Pandectenrechts*, II, § 388, 2°, p. 603 urm. (ed. Kipp, 1900).

[4]) Guillouard, *Vente*, I, 60. Duvergier, II, 13, p. 24. Aubry et Rau, IV, § 352, p. 359. Laurent, XXIV, 17 şi 135. Troplong, I, 132. Trib. Albi şi C. Toulouse, Sirey, 80. 2. 322. D. P. 81. 2. 220. C. Agen, Sirey, 69. 2. 141.—*Contrà:* Larombière, *Oblig.*, I, art. 1138, No. 16. T. Huc, X, 189. C. Riom, Sirey, 44. 2. 343. D. P. 45. 2. 58.

[5]) Veḑĭ Codul Ipsilant, capit. *Pentru protimisis*; Codul Caragea, partea III, capit. 2, capit. *Pentru vînḑărĭ*, art. 7—11; Codul luĭ Andr. Donicĭ, § 17, capit. 11, *Despre vînḑărĭ*, şi capit. 25, *Despre protimisis*; Codul Calimach, art. 1432—1437. Veḑĭ şi hrisovul luĭ Al. Mavrocordat, § 3, publicat în *Uricariul*, t. I, partea 2, p. 78. Maĭ veḑĭ încă răspunsul Divanuluĭ Moldoveĭ, din 1782, cătră guvernul Bucovineĭ, *Uricariul*, t. XI, p. 257, punctul 8. Veḑĭ în privinţa dreptuluĭ roman bizantin, de unde ne vine această instituţie, Harmenopol, Προχειρον Dr. vechiŭ.

Acesta era un drept real de preemțiune saŭ preferință, care aparținea unor rude și vecinilor unuĭ vînzĕtor de imobile [1]). Când un proprietar voia să vîndă un imobil, el trebuia decĭ maĭ întâĭ să-l ofere rudelor, care eraŭ preferate, pentru ca bunul să nu iasă din familie, și vecinilor cari aveaŭ interes a-și mări proprietatea lor; căcĭ vînzarea era validă numaĭ dacă rudele, răzășiĭ (împreună părtașĭ) saŭ veciniĭ nu-și exercitaŭ dreptul lor de preferință. Dacă vînzĕtorul nu se conforma legeĭ, și vindea direct la străinĭ, rudele saŭ veciniĭ puteaŭ, într'un anume termen, să revendice imobilul, plătind însă prețul luĭ. Acesta era dreptul de protimisis, care a fost desființat dincolo de Milcov, prin legea din 15 Martie 1849 [2]).

L. din 1 Maĭ 1836.

„Căderea de protimisis, ḑice art. 1 din această lege, la vînzărĭ de lucruri nemișcătoare și țigani, se desființează de acum înainte". Pentru orașul Brăila, dreptul de protimisis fusese desființat prin o lege anterioară, din 1 Maiŭ 1836, care a dat drept și străinilor de a cumpăra locurĭ în acel oraș, însă prin știrea stăpânireĭ și cu condiție ca, pen-

---

νομων, *De emptione et venditione in quo et de protimesi*, III, 3. Cpr. asupra dreptuluĭ roman, P. Negulescu, *op. cit.*, *infrà*, nota 2, p. 175 urm. Zachariæ von Lingenthal, *Geschichte des griechischen-römischen Rechts*, § 58, Προτίμησις.

Vechiul dr. german.

Acest drept, care putea să resulte nu numaĭ din lege, dar și din convenția părților (veḑĭ documentul din 1824 ce am publicat în *C. judiciar* din 1904, No. 48), a existat și în vechiul drept german (*Näherrecht*, *Nachbarrecht*, dreptul de vecinătate). Veḑĭ P. Negulescu *op. cit.*, *infrà*, nota 2. Cpr. art. 96, 504 urm., 514, 1094—1104, 2034 urm. din Codul german actual.

Vechiul dr. francez.

El a existat și în dreptul vechiŭ francez, sub numele de *retrait lignager*. Veḑĭ Pothier, *Coutume d'Orléans*, I, p. 559 urm. și *Tr. des retraits*, III, p. 260 urm. Maĭ veḑĭ încă: Jobbé Duval, *De la condition résolutoire et du retrait lignager*; P. Violet, *Hist. du dr. civ. fr.*, p. 559. Glasson, *Pr. élément. de l'histoire du droit français*, p. 278 (Paris, 1904).

[1]) Dreptul protimisireĭ nu avea însă loc la vînzările făcute prin licitație (art. 1437 C. Calimach). Veḑĭ și Andr. Donicĭ, § 6, capit. 25, unde se ḑice: „La cele vîndute prin legiuită publicație, cum și la cele vîndute prin soltan mezat săvîrșite prin hareci, cererea de protimisis a răscumpărăreĭ se închide". Codul Caragea (art. 48, partea III, capit. 2) ḑice, de asemenea: „In vînzările ce se fac cu mezat, protimisis nu se dă, ci acel ce adaogă maĭ mult la preț, acela cumpără".

[2]) Cpr. Nacu, III, p. 179 urm., No. 12. P. Negulescu, *Studiĭ de istoria dreptuluĭ român*, p. 171 urm. Veḑĭ de acelașĭ autor:

tru câte se ating de aceste proprietăți, să fie și străinii cumpărătorĭ supuși la toate ca și pămînteniĭ, și după ce maĭ întâĭ vor da înscris că se supun atât personal cât și întru ceea ce se atinge de proprietățile lor, întru toate lucrările, pravilelor pământești, după toată puterea lor“ [1]).

Pactum displicentiæ.

In fine, vom semnala încă o clausă, care de și a-rare-orĭ este stipulată, totuși este licită, și anume : aceea cunoscută sub numele de *pactum displicentiæ*, prin care una saŭ alta din părți își reservă dreptul de a desființa contractul, dacă vînd̦area maĭ târd̦iŭ nu-ĭ va conveni, *si intra certum tempus res displiquisset* (L. 3, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1 ; L. 6, Dig., *De rescindenda venditione*, 18. 5 ; L. 3, Dig., *Quibus modis pignus vel hypoteca solvitur*, 20. 6, etc) [2]). Părțile trebue să hotărască, în asemenea caz, termenul în care contractul va putea fi resiliat. Acest termen nu poate fi maĭ lung de cât *cinci* anĭ (anal. din art. 1373) [3]).

Modalitățile vînd̦areĭ.

Aceste principiĭ generale expuse, ne vom ocupa rînd pe rînd despre câte-va modalități speciale ale vînd̦areĭ. Legea se ocupă despre vînd̦ările făcute cu gramada (art. 1299), după greutate, număr saŭ măsură (art. 1300), despre vînd̦ările subordonate gustăreĭ, *ad gustum* (art. 1301) ; despre vînd̦ările făcute pe încercate (art. 1302) ; și în fine, despre vînd̦ările cu pact de răscumpărare, despre care legiuitorul se ocupă cu ocasia resiliereĭ vînd̦areĭ (art. 1371 urm.), pentru-că această convenție cuprinde o adevărată condiție resolutorie.

Despre vînd̦ările făcute cu gramada (en bloc), saŭ după greutate, număr, orĭ măsură.

Unele lucruri se vînd cu gramada, *cu hurta*, după cum se exprimă art. 1248 din Codul Calimach, iar altele după greutate, număr orĭ măsură. Trebue să distingem aceste vînd̦ărĭ, pentru-că ele nu produc toate aceleași efecte.

Étude sur la protimis dans l'ancien droit roumain, *Nouvelle Revue hist. de dr. fr. et étranger*, anul 1899, No. 2.

[1]) Vedĭ t. I, partea I a Coment. noastre, p. 162, 163.

[2]) Vedĭ și alte legĭ citate de Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 323, p. 316, nota 1. Vedĭ asupra acestuĭ pact, Windscheid, *op. cit.*, I, § 93, nota 3 (ed. Kipp, din 1900). Mainz, *op. cit.*, II, § 249, p. 380, 7°.

[3]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 352, p. 359. Guillouard, *Vente*, I, 61.—Vedĭ însă T. Huc, X, 13.

Art. 1299.—Dacă s'aŭ vîndut mărfurĭ cu gramada, vînḑarea este perfectă, de şi mărfurile n'aŭ fost încă cântărite, numĕrate saŭ mĕsurate [1]). (Art. 1300 C. civ. Art. 1586 C. fr.)

Art. 1300.—Dacă însă mărfurile nu s'aŭ vîndut cu gramada, ci după greutate, după numĕr, saŭ după mĕsură, lucrurile vîndute rĕmân în riscul-pericolul vînḑĕtoruluĭ până ce vor fi cântărite saŭ mĕsurate ; dar aceasta nu împedică pe cumpărător de a cere şi a dobîndi, la caz de neexecutare, saŭ predarea lucrurilor vîndute, saŭ daune-interese, dacă se cuvine. (Art. 1018, 1075, 1156, 1295, 1299, 1320 C. civ. Art. 62 C. com. Art. 1585 C. fr.)

Vînḑarea se ḑice cu gramada, *en bloc (per aversionem)* [2]), de câte-orĭ nu este loc la numĕrare, cântărire saŭ mĕsurare pentru a se determina fie lucrul vîndut, fie preţul vînḑăreĭ. De exemplu : Iţĭ vînd cu preţul unic de 10000 leĭ tot grîul saŭ porumbul ce am în coşerele mele ; tot vinul ce am în cramă saŭ în pivniţă ; toată recolta unuĭ an de pe o moşie [3]), etc. : *„Si omne vinum, vel oleum, vel frumentum, vel argentum, quantumcumque esset, uno pretio venierit“* [4]).

Caracterisarea vînḑăreĭ cu gramada.

Ceea ce caracterizează, deci, vînḑarea cu gramada este că atât lucrul cât şi preţul sunt determinate în mo-

---

[1]) Din împrejurarea că art. 1299 vorbeşte la fine de cântărire, numĕrare saŭ mĕsurare, cuvinte care nu existaŭ în proiectul primitiv al textuluĭ, nu resultă că aceste operaţiĭ sunt necesare în caz de vînḑarea unor mărfurĭ cu grămada. Cpr. Arntz, III, 970.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 310.—*„Res aversione vendita est*, ḑice Cujacius, *quæ confusè et acervatim, pretio insimul dicto, non in singulas res constituto, vendita est“*. Veḑĭ Troplong, *Vente*, I, 92, *ab initio*.

[3]) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1891, No. 47, şi din 1902, No. 74.

Vînḑarea uneĭ părţĭ din un genus limitatum.

[4]) L. 35, § 5, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.—Tot vînḑare cu gramada ar fi şi vînḑarea pentru un preţ hotărît, a uneĭ părţĭ din mărfurile ce se găsesc în cutare loc, saŭ în mod general, a uneĭ părţĭ din un *genus limitatum*. Astfel ar fi, de exemplu, vînḑarea a o jumătate din cărbunĭĭ ce am în magasia mea, a unuĭ şfert din productele ce am în coşere, etc. Asemenea vînḑare ar fi perfectă de îndată, atât în privinţa strămutăreĭ proprietăţeĭ, cât şi în privinţa riscurilor, aşa că cumpărătorul ar deveni imediat proprietar *pro indivisio* cu vînḑĕtorul, în mĕsura fracţiuneĭ ce-ĭ este vîndută, şi riscurile ar fi în mod proporţional în sarcina unuia şi a altuia. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 153. Guillouard, *Idem*, I, 31. Colmet de Santerre, VII, 7 bis V. Veḑĭ şi T. Huc, X, 16.

mentul contractului. Vînḍarea unei totime determinate de lucruri, pentru un preț unic, se socoate făcută cu gramada, chiar când s'ar arăta cantitatea vîndută; de exemplu: Îți vînd pentru 1000 lei tot grîul saŭ porumbul ce am în coșer, care conține atâți hectolitri [1]).

In asemenea casuri, atât prețul cât și obiectul vîndut fiind determinate, vînḍarea este perfectă din momentul contractului și își produce toate efectele sale, atât în privința strămutărei proprietăței cât și a riscurilor lucrului vîndut (art. 1299) [2]). Riscurile sunt, în adevĕr, pe sama cumpărătorului din momentul ce vînḍarea este perfectă: „*Nam perfecta emptione, periculum ad emptorem respiciet* [3]). Și vînḍarea este perfectă, când este pură și simplă, îndată ce lucrul vîndut și prețul sunt determinate [4]): „*Et si id quod venierit, appareat quid, quale, quantum sit, sic et pretium et pure venit, perfecta est emptio*“ [5]).

Lucrurile se petrec însă cu totul alt-fel, când mărfurile nu se mai vînd cu gramada, ci după greutate, numĕr, saŭ mĕsură. In asemenea casuri, lucrul saŭ prețul nefiind determinate în momentul contractului, se înțelege că vînḍarea este numai producĕtoare de obligații [6]), ea ne fiind însă perfectă, atât în privința strămutărei proprietăței cât și a riscurilor lucrului vîndut. De aceea, art. 1300 ḍice că lucrul vîndut rĕmâne în riscul-pericolul vînḍĕtorului până la cântărire saŭ mĕsurare [7]). Art. 1300.

[1]) Cpr. Thiry, III, 549. Baudry et Saignat, *Vente*, 153.—Singurul efect ce ar putea să producă arătarea cantităței vîndute ar fi că, la caz de lipsă, vînḍĕtorul să complecteze saŭ să sufere o micșurare proporțională din preț. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 309. Troplong, *Vente*, I, 92 și 326. Baudry et Saignat, *loco cit.* Arntz, III, 970, *in fine.*

[2]) Cpr. Cas. rom. Bulet. Secția II, 1882, p. 215. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 7.

[3]) L. 8, Pr., Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18. 6.

[4]) Vedi *suprà*, p. 542.

[5]) L. 8, Pr. Dig., *loco cit.*

[6]) In adevĕr, cu-toate-că vînḍarea făcută după greutate, numĕr saŭ mĕsură nu este perfectă, totuși ea produce o legătură de drept între părți în acest sens, că fie-care din ele poate să constrîngă pe cealaltă a o executa, saŭ a plăti daune-interese (art. 1300, *in fine*). Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1889, No. 31.

[7]) Cpr. Cas. rom. și C. Bucureștĭ, Bulet. S-a I, 1889, p. 855, și *Dreptul* din 1889, No. 31. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 7.

Proprietatea lucrului vîndut.

Legea nu vorbește de proprietatea lucrului vîndut, însă se înțelege că ea rămâne tot pe capul vînzătorului, până la îndeplinirea operațiilor care aŭ de scop determinarea lucrului, saŭ prețului [1]).

Casurile în care există vînzare după greutate, număr, saŭ măsură.

Vînzarea se socotește după greutate, număr, saŭ măsură, în următoarele casurĭ:

1° Când se vînd atâtea măsurĭ pentru un preț unic; de exemplu: Îțĭ vînd 100 vedre de vin cu un preț total de 500 leĭ; în această vînzare, prețul este determinat; lucrul este însă nederminat, și el nu se va determina de cât la cotirea vinului;

2° Când se vînd atâtea măsurĭ ce cumpărătorul urmează a lua dintr'o cantitate maĭ mare, cu preț de atâta pentru fie-care măsură. De exemplu: Îțĭ vînd 100 litrurĭ de vin din butoiul ce am în pivniță, cu 1 leu litrul. Lucrul vîndut nu este nicĭ de astă dată determinat, ci numaĭ prețul;

3° Când se vinde o totime de lucrurĭ determinată, cu preț de atâta pentru fie-care măsură. De exemplu: Îțĭ vînd toată recolta moșieĭ mele, cu preț de atâta pentru fie-care hectolitru. Aicĭ lucrul vîndut este determinat; prețul total nu este însă determinat și nu se va determina de cât la măsurare [2]).

[1]) Cpr. Planiol, II, 1363. Baudry et Saignat, *Vente*, 150. Bédarride, *Achats et ventes*, 124 urm.—In cât privește condițiile în care trebue să se facă numerarea, cântărirea saŭ măsurarea, pentru ca vînzarea să devie perfectă, se va observa înainte de toate convenția părților, dacă ele aŭ prevĕzut ceva în privința modului, locului și timpului, cum și unde trebue să se facă aceste operațiĭ. Dacă ele n'aŭ prevĕzut nimic în această privință, se vor aplica principiile generale. Ast-fel, în cât privește cântărirea, numărarea saŭ măsurarea, ele se vor face la locul unde lucrul urmează a fi predat. In privința timpului, această operație va putea fi cerută îndată ce însă-și predarea lucrului a devenit exigibilă. Operația cântăririeĭ, numărăreĭ saŭ măsărăreĭ nu-și va produce, în principiŭ, efectele sale de cât dacă va fi contradictorie. Cpr. Trib. Péronne, D. P. 93. 2. 93. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 152.

Art. 1730, §1.

[2]) Presupunênd că asemenea vînzare a fost făcută de un arendaș, recolta vîndută rămânênd încă proprietatea luĭ până la cântărire saŭ măsurare, proprietarul o va putea urmări până atunci pentru arenda datorită, cu precădere înaintea cumpărătoruluĭ, exercitând privilegiul prevĕzut de art. 1730, § 1 C. civ. Vedi C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observația noastră). Cpr. Trib. Dolj, *Dreptul* din 1893, No. 41. Vedĭ și C. Focșanĭ, *Dreptul* din 1884, No. 43.

Se susţine însă de unii că, în ultima ipotesă, adecă: când mĕsurarea saŭ cântărirea mărfurilor vîndute nu are de scop determinarea lucruluĭ, ci stabilirea preţuluĭ total, vînḑarea ar fi perfectă din momentul contractuluĭ, pentrucă ea ar fi socotită ca făcută cu gramada (art. 1299) [1]. Casul când mĕsurarea saŭ cântărirea nu are de scop determinarea lucruluĭ, ci stabilirea preţuluĭ.

Adevĕrul e însă că, în acest caz, vînḑarea nu trebue considerată ca făcută cu gramada, ci după numĕr, mĕsură, saŭ greutate; căcĭ dacă lucrul este determinat, preţul este nedeterminat şi nu se va determina de cât prin cântărire saŭ mĕsurare. Proprietatea va fi, decĭ, de îndată strămutată cătră cumpărător; riscurile vor rĕmânea însă pe sama vînḑĕtoruluĭ până la cântărire saŭ mĕsurare [2]. Controversă.

Despre vînḑările subordonate gustărei (ad gustum).

Art, 1301.—In privinţa vinuluĭ, oloiuluĭ şi a altor asemenea lucruri, care, după obiceiŭ, se gustă maĭ înainte de a se cumpăra, vînḑarea nu există până ce cumpărătorul nu le-a gustat şi n'a declarat că-ĭ convin. (Art. 1587 C. fr.)

La Romanĭ, vînḑarea vinuluĭ, oloiuluĭ şi a altor substanţe, care, după obiceiŭ, se gustaŭ maĭ înainte de a se cumpăra, era imediat perfectă, afară de casul când din contract saŭ din alte împrejurărĭ resulta că aceste lucrurĭ aŭ fost cumpărate sub condiţiunea de a fi gustate, *ut degustarentur*; în care caz, vînḑarea nu devinea perfectă de cât atuncĭ când cumpărătorul le gusta şi declara că-ĭ convin [3]. Dreptul roman.

Astă-ḑĭ, în privinţa mărfurilor, care, după obiceiŭ, se Dr. actual.

---

[1]) Veḑĭ Guillouard, *Vente*, I, 30. Duvergier, I, 90. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 341, text şi nota 43. C. Nîmes, Sirey, 71. 2. 214. D. P. 72. 5. 464, No. 25. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 190. Sirey, 1902. 1. 519. Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1901, No. 69, şi *Curierul judiciar* din acelaşĭ an, No. 78. *Dreptul* din 1902, No. 74.

[2]) Veḑĭ în acest din urmă sens: Pothier, *Vente*, III, 308. Planiol, II, 1363. T. Huc, X, 18. Baudry et Saignat, *Vente*, 148. Troplong, *Vente*, 1, 90. Laurent, XXIV, 139. Arntz, III, 970. Thiry, III, 549. Colmet de Santerre, VII, 7 bis II. Marcadé, VI, art. 1586, No. 1. Cpr. şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1891, No. 47. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 11. Sirey, 91. 2. 5.

[3]) L. 4, § 1, Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18. 6. Veḑĭ şi L. 34, § 5, *Dig., De contrahenda emptione*, 18. 1.

gustă, vînḑarea nu devine, în principiŭ, perfectă de cât prin gustarea și aprobarea lor. Clausa gustăreĭ nu are, deci, nevoe de a fi stipulată ca la Romanĭ, ea fiind subînțeleasă în privința lucrurilor pe care cine-va le cumpără pentru usul seŭ personal [1]).

Renunțarea cumpărătoruluĭ la gustare.

Cumpărătorul este însă liber de a renunța la gustare, atât în mod expres cât și tacitamente. Această renunțare poate să resulte din însĭ-și termeniĭ contractuluĭ, din natura luĭ, saŭ din împrejurările în care el a fost încheiat [2]).

Locul unde se face gustarea.

Dacă cumpărătorul n'a renunțat la facultatea ce-ĭ dă legea, gustarea se va face conform convenției părților. In lipsa uneĭ convențiĭ, ea se va face conform usurilor locale; iar în lipsă și de usurĭ, ea se va face la locul unde lucrul vîndut se găsește în momentul vînḑăreĭ (art. 1319), și în termenul fixat de convenție saŭ de lege pentru predarea luĭ [3]).

Când se face gustarea.

Gustarea mărfurilor vîndute se va face în genere înnainte de predarea lor. Ea se poate însă face și în urma predăreĭ, într'un termen maĭ lung saŭ maĭ scurt, după împrejurărĭ. In urma acestuĭ termen, însă, cumpărătorul este presupus a fi acceptat marfa, și va trebui să plătească prețul eĭ [4]).

Aplic. art. 1301 la vînḑările comerciale. Controversă.

[1]) Art. 1301 nu se aplică, deci, în genere, cel puțin după unii, vînḑărilor comerciale, în care marfa vîndută trebue să fie de bună calitate, spre a plăcea consumatorilor, care calitate poate fi constatată prin experți. Cpr. Arntz, III. 966. Thiry, III, 550. Laurent, XXIV, 145. Troplong, *Vente*, I, 99, 100. Duvergier, *Idem*, I, 104. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 335, nota 15. Bédarride, *Achats et ventes*, 140 urm. Marcadé, VI, art. 1587, 1588, No. II, p. 157.—*Contrà*: Guillouard, *Vente*, I, 39. Baudry et Saignat, *Idem*, 159. Colmet de Santerre, VII, 8 bis V. T. Huc, X, 21.

[2]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 335, text și notele 15 și 16. Planiol, II, 1362. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 160. Laurent, XXIV, 145, 146. Bédarride, *op. cit.*, 139, 150, 151.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 162. Guillouard, I, 40. T. Huc, X, 20. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 335. C. Besançon, D. P. 63. 2. 10. Sirey. 63. 2. 42.—Vedĭ însă aceeași Curte, D. P. 63. 2. 11. Sirey, 63. 2. 42.—După Laurent (XXIV, 147), locul unde trebue să se facă gustarea ar fi o pură chestie de fapt.

Deoseb. între dr. roman și dr. actual.

[4]) T. Huc, X, 20, p. 36.—La Romanĭ, în lipsa unuĭ termen stipulat de părți, gustarea putea să aibă loc orĭ și când,

Ce se va întâmpla când cumpărătorul nu va gusta marfa cumpărată, saŭ gustând-o, va declara că nu-ĭ convine ? Art. 1301 rĕspunde categoric că vînḑarea *nu există*. Vînḑarea ne avênd fiinţă, nu se poate ḑice, aşa precum pe nedrept susţin unii [1]), că, în specie, ar exista o vînḑare sub condiţie suspensivă. „Nu există vînḑare, a ḑis Portalis, în expunerea de motive, cât timp cumpărătorul n'a gustat şi n'a agreat marfa cumpărată, pentru-că până atunci nu există un adevărat consimţimînt din partea sa„ [2]).

Casul când cumpărătorul nu gustă marfa, saŭ gustând-o, nu-ĭ convine. Controversă.

Ne existând vînḑare, proprietatea nu este strămutată la cumpărător, iar riscul rĕmâne tot pe sama vînḑĕtorului [3]). Există însă o făgăduinţă de vînḑare unilaterală. In adevĕr, vînḑĕtorul obligându-se a vinde, trebue să pună marfa vîndută la dispoziţia cumpărătorului pentru ca el s'o poată gusta ; căcĭ, alt-fel, acest din urmă ar avea drept la daune. Cât pentru cumpărător, el nu este încă legat, şi consimţimîntul sĕŭ nu se va da de cât la gustare [4]), el avênd dreptul de a refusa lucrul, după ce l-a gustat, fără ca vînḑĕtorul să poată controla apreciarea sa prin o expertisă, cel puţin atunci când lucrul a fost cumpărat pentru usul personal al cumpărătorului [5]), şi fără ca să se poată oferi acestuia alte lucrurĭ. Dar dacă cumpărătorul, renunţând la dreptul de a gusta, a ḑis că cumpără marfă de bună calitate, această calitate poate fi apreciată de experţi [6]).

---

după voinţa cumpărătorului : „*Quare si dies degustationis adjectum non erit, quandoque degustare emptor poterit*".

[1]) Veḑi Duvergier, *Vente*, I, 96, 97, p. 96 urm.

[2]) Baudry et Saignat, *Vente*, 156. Guillouard, I, 36.—Această soluţie este aplicabilă chiar în caz când lucrul vîndut ar fi fost individualisat, când, de exemplu : s'ar fi vîndut un poloboc de vin din cutare pivniţă. Imprejurarea că s'ar fi vîndut, în specie, un corp cert şi determinat, nu împedică această soluţie. Baudry et Saignat, *loco cit.* Guillouard, I, 37.—*Contrà*: Colmet de Santerre, VII, 8 bis II.

[3]) Baudry et Saignat, *loco cit.* Guillouard, I, 36.

[4]) Baudry et Saignat, 157. Guillouard, I, 36, 40. Troplong, *Vente*, I, 102. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 335.—Veḑi însă Bugnet asupra luĭ Pothier, *Vente*, III, p. 127, nota 1, *in fine*, care ḑice că nicĭ cumpărătorul n'ar fi legat prin asemenea vînḑare.

[5]) Cpr. Guillouard, I, 38. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 159.

[6]) Guillouard, *Vente*, I, 41. Duvergier, *Idem*, I, 109. Baudry et Saignat, 163.

Vînd̦area după mustre.

Dacă vînd̦area a fost făcută după mustră, *ad specimen (sur échantillon), nach Probe, oder nach Muster*, după cum se exprimă art. 494 din Codul german [1]), este suficient ca marfa să fie conformă acesteĭ mustre. Cumpărătorul nu va putea, deci, s'o refuse de cât dacă ea nu este conformă mustreĭ date de vînd̦ător, acest punct fiind de natură a fi apreciat de experţi [2]).

Vînd̦ătorul este acela care trebue să dovedească conformitatea mărfurilor cu mustra, dacă el n'a fost scutit de aceasta prin o clausă derogatorie [3]).

Dacă lucrurile predate de vînd̦ător nu sunt conforme mustreĭ date de dînsul, cumpărătorul este liber de a cere resiliarea vînd̦areĭ, saŭ înlocuirea mărfurilor predate cu altele conforme cu mustra [4]).

Vînd̦area prin conrespondenţă.

Se întâmplă adesea-orĭ, în materie comercială, ca o vînd̦are după mustre să se facă prin conrespondenţă. In asemenea caz, contractul nu se consideră format de cât atuncĭ când acceptarea definitivă a cumpărătoruluĭ a ajuns la cunoştinţa expeditoruluĭ mustreĭ. Deci, dacă termenul necesar pentru a rĕspunde a trecut, fără ca destinatarul mustreĭ să facă cunoscut acceptarea sa, vînd̦ătorul este liber de a dispune de marfa vîndută, şi judecătoriĭ fondululuĭ, suveranĭ apreciatorĭ a împrejurărilor, pot să decidă că oferta vînd̦ătoruluĭ n'a fost acceptată şi că, deci, contractul nu s'a putut forma din causa lipseĭ de rĕspuns a persoaneĭ căreia mustrele fusese trimese [5]).

Art. 494 C. german.

[1]) „Intr'o vînd̦are după mustră saŭ model, d̦ice art. 494 din Codul german, se presupune că vînd̦ătorul a garantat calităţile mustreĭ saŭ modeluluĭ".

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 160, p. 138. T. Huc, X, 22. Arntz, III, 968.

[3]) T. Huc, X, *loco cit.*, p. 38. Arntz, III, 968.—Se poate întâmpla ca mustra produsă de cumpărător să nu fie identică aceleĭ date de vînd̦ător. Dacă mustra adevarată a fost în mod fraudulos substituită alteia, de cătră cumpărător, ceea ce trebue să dovedească vînd̦ătorul, mustra va fi eliminată din desbateri. T. Huc, *loco cit.*

[4]) T. Huc, *loco cit.* Veḑi şi Guillouard, *Vente*, I, 435. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, III, 115 bis.

[5]) Cas. fr. şi C. Besançon, Sirey, 98. 1. 434. Veḑi asupra contractelor formate în genere prin conrespondenţă, telegraf, telefon, etc., t. V a Coment. noastre, p. 38 urm.— In materie civilă, dovada uneĭ vînd̦ărĭ încheiată prin telefon, nu poate

Vînd̦area făcută după mustre poate fi asimilată vîn- Vînd̦area după mustre este condițională. Controversă.
d̦ăreĭ pe încercate, în acest sens că și eficacitatea contractuluĭ este subordonată conformităţeĭ mărfeĭ cu mustrele. Lipsa de conformitate între marfă și mustră, aducênd nulitatea vînd̦ăreĭ, de aci resültă că vînd̦area după mustre este, în realitate, condiţională ca și acea pe încercate. Condiţia care, în vînd̦ările pe încercate, este cele de maĭ multe orĭ suspensivă, este însă resolutorie în vînd̦area făcută după mustre [1]).

Despre vînd̦ările făcute pe încercate (à l'essai) [2]).

Art. 1302.— Vînd̦area făcută pe încercate este totdeauna presupusă condiţională, până la încercare. (Art. 1017, 1018, 1296 C. civ. Art. 1588 C. fr.)

Vînd̦area pe încercate este aceea prin care cumpărătorul îșĭ reservă dreptul de a încerca lucrul înainte de a-l cumpăra în mod definitiv. Sunt, în adevĕr, lucrurĭ pe care cine-va nu le cumpără de cât după ce le-a încercat, de exemplu : un cal [3]), un ceasornic, o maşină [4]), un câne

---

fi făcută prin marturĭ, dacă nu există un început de probă scrisă. Trib. Paris, D. P. 1903. 2. 113. Veḑi, în privinţa dovedireĭ vînd̦ăreĭ, *suprà*, p. 544 urm.

[1]) Cpr. Bédarride, *Achats et ventes*, 169 bis, p. 243.—Veḑi însă Arntz (III, 968), care ḑice că asemenea vînd̦are este pură și simplă.

[2]) Veḑi Pothier, *Vente*, III, 264—266. Art. 1451, 1452 C. Calimach (1080, 1081 C. austriac).—Textul fr. ḑice că : „Vînd̦area pe încercate este totdeauna presupusă făcută *sub condiţie suspensivă*". Ea poate însă fi făcută și sub o condiţie resolutorie, și Pothier o presintă chiar, după un fragment din Digeste (L. 3, *De contr. emptione*, 18. 1), ca făcută sub o condiţie resolutorie (Pothier, *Vente*, III, 264) ; ceea ce se va întâmpla foarte rar, după cum foarte bine observă Marcadé (VI, art. 1587, 1588, No. III, p. 158). Cpr. Planiol, II, 1360. Baudry, III, 474. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 166. Guillouard, I, 43. Troplong, I, 107. Duvergier, I, 99. Laurent, XXIV, 149. Colmet de Santerre, VII, 9 bis. T. Huc, X, 23. Massé-Vergé, IV, § 575, p. 269, n. 13. C. Poitiers, D. P. 74. 2. 30. Veḑi și *infrà*, p. 629.

[3]) Vînd̦area de caĭ se face în totdeauna pe încercate. Cpr. Trib. Paris, *Pand. Période.* 1902. 2. 192. „*Si mulas tibi dedero, ut experiaris, et si placuissent, emeres*". L. 20, § 1, *ab initio*, Dig., *De præscriptis verbis*, 19. 5.

[4]) Pothier, *Vente*, III, 264. Troplong, *Idem*, I, 105. Duvergier, *Vente*, I, 100.

de vînat, o trăsură, etc. De câte-orĭ este vorba de o vîndare pe încercate, vînd̦ătorul trebue, decĭ, să permită cumpărătorului de a examina și încerca lucrul vîndut [1]).

Deosebire între vînd̦area ad gustum și aceea făcută pe încercate.

Ea se deosebește de vînd̦area *ad gustum* prin aceasta că facultatea pentru cumpărător de a încerca lucrul și de a-l refusa, dacă nu-ĭ place *(si displicuerit)*, nu resultă în genere din natura lucrului vîndut, ci dintr'o stipulațiune expresă.

Imprejurările din care poate să resulte dreptul de încercare.

Se decide însă, cu-toate-acestea, prin interpretarea presupusă a voinț̦eĭ părț̦ilor, că dreptul de încercare poate să resulte, în afară de orĭ-ce stipulațiune, din un uz constant, din împrejurărĭ, și une-orĭ chiar din însă-și natura lucrului vîndut. Ast-fel, dacă am însărcinat pe un croitor să-mĭ facă un rînd de haine, sunt presupus a-mĭ fi reservat facultatea de a le cerca și de a le cumpăra definitiv numaĭ dacă hainele vor fi potrivite. Art. 981 dispune, în adevĕr, că clausele obicinuite dintr'un contract se sub-înț̦eleg, de și nu sunt exprese într'însul [2]).

Intre reserva ce cumpărătorul ar fi stipulat în mod expres de a nu primi lucrul ce nu i-ar plăcea, și acea care ar resulta din împrejurările causeĭ, există însă oare-care deosebirĭ; căcĭ, în primul caz, refusul cumpărătorului va fi absolut și la adăpost de orĭ-ce discuțiune, pe când în casul al doilea, el nu va putea refusa lucrul de cât dacă are defecte considerabile, saŭ nu conrespunde trebuinț̦elor sale [3]).

Altă deoseb. între vînd̦area pe încercate și aceea ad gustum. Controversă.

Vînd̦area pe încercate s'ar mai deosebi încă, după unii, de aceea *ad gustum* prin aceea că vînd̦ătorul ar putea cere o expertisă, spre a dovedi că lucrul refusat de cumpărător întrunește toate calităț̦ile cerute pentru usul la care el este destinat. Această deosebire ar resulta din

---

Art. 495, § 2 C. german.

[1]) Iată, cum se exprimă, în această privinț̦ă, art. 495, § 2 din Codul german: *„Der Verkäufer ist verpflichtet, dem Käufer die Untersuchung des Gegenstandes zu gestatten"*.

[2]) Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 44. Duvergier, *Idem*, I, 100. Baudry et Saignat, *Vente*, 164. Arntz, III, 967. T. Huc, X, 23. C. Paris, D. P. 78. 2. 211. Sirey, 79. 2. 86.—Aceeași soluțiune este admisibilă în privinț̦a dinț̦ilor ce cine-va și-ar face pe mĕsură la un dentist, în privinț̦a cumpărăreĭ unei vacĭ cu lapte, etc. Cpr. T. Huc, X, 23.

[3]) Cpr. Boissonade, *Projet de C. civ. pour l'Empire du Japon*, III, p. 204, No. 162.

împrejurarea că art. 1302 nu vorbește, ca art. 1301, de agrearea cumpărătorului [1]). Adevĕrul e însă că chestiunea de a se ști dacă lucrul convine saŭ nu cumpărătorului este o chestie de intenție, pe care judecătorii fondului o resolvă în mod suveran, după împrejurările fiecăreĭ cause [2]).

Consecințile împrejurăreĭ că vînd̆area pe încercate este condițională.

Art. 1302 dice că vînd̆area pe încercate este presupusă condițională, de unde resultă că existența vînd̆ăreĭ și efectele eĭ sunt în suspensie până la încercare, riscurile anterioare încercăreĭ privind pe vînd̆ĕtor (art. 1018) [3]).

Condiția suspensivă sau resolutorie.

Cele de maĭ multe ori condiția va fi suspensivă, însă nimic n'ar împedica pe părți de a face din condiția încercăreĭ o condiție resolutorie [4]). Vînd̆area ar face, în asemenea caz, pe cumpărător proprietar imediat, sub o condiție resolutorie, și riscurile, până la resoluție, l-ar privi pe dînsul. La caz de îndoială, condiția va fi considerată ca suspensivă, iar nu ca resolutorie, după cum prevede anume art. 495 din Codul german [5]), pentru-că nu este natural de a se presupune că cumpărătorul a înțeles să iea pe riscul seŭ un lucru ce i s'a dat numaĭ spre încercare [5]).

In casurile obicinuite, adecă, când vînd̆area pe încercate se consideră ca făcută sub o condiție suspensivă, cumpărătorul n'a fost nicĭ-odată proprietarul lucrului vîndut, dacă el l-a refusat, în urma încercăreĭ, saŭ dacă încercarea a devenit cu neputință din causa perireĭ lucrului ; căcĭ, în ambele ipotese, condiția nu s'a îndeplinit.

Art. 1015.

Indeplinindu-se însă condiția, prin faptul că cumpărătorul ar păstra lucrul după ce l-a încercat, el va fi considerat ca proprietar încă din ziua contractului (art. 1015, *ab initio* [6]) ; de unde resultă că cumpărătorul va putea să

---

[1]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 349, p. 335. Laurent, XXIV, 148.

[2]) Baudry, III, 373. Baudry et Saignat, *Vente*, 164, p. 140. Arntz, III, 967. T. Huc, X, 23. Planiol, II, 1360.

[3]) Cpr. Marcadé, VI, art. 1588, No. III, p. 158. Boissonade, *op. cit.*, III, p. 205, No. 163.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 627, nota 2.

[5]) *„Der Kauf ist im Zweifel unter der aufschiebenden Bedingung der Billigung geschlossen“.* Art. 495 C. german.

[6]) In timpul perioadeĭ de încercare, cumpărătorul care ar avea lucrul în posesiunea sa, spre a-l încerca, trebue să vegheze la conservarea luĭ și să réspundă de daunele ce acest lucru ar causa altuia (art. 1000). Cpr. T. Huc, X, 23, p. 40.

opună dreptul sĕŭ creditorilor vînd̦ĕtorului, cari ar urmări lucrul în urma vînd̦ărei, saŭ masei creditorilor vînd̦ătorului, dacă el ar fi falit. Cumpărătorul ar putea cere ca creditorul urmăritor saŭ sindicul să-i dea posibilitatea de a face încercarea spre a aduce ast-fel îndeplinirea condiţiei sub care el a cumpărat [1]).

Lucrurile care pot fi vîndute pe încercate

Vînd̦area pe încercate este relativă mai cu samă la unele mobile corporale, însă nimic n'ar împedica pe părţi de a stipula o asemenea clausă şi în privinţa unui imobil, art. 1302 nefăcênd nici-o distincţie în această privinţă [2]).

In asemenea caz, cumpărătorul va trebui să facă a se transcrie actul de vînd̦are, înainte de încercare; căci, alt-fel, dreptul sĕŭ de proprietate n'ar fi oposabil terţiilor cari ar fi dobîndit drepturi reale, asupra aceluiaşi imobil, de la vînd̦ĕtor [3]).

Termenul în care trebue să se facă încercarea.

Câte-odată însă-şi convenţia fixează un termen în care urmează a se face încercarea. In lipsa unei asemenea convenţii, termenul va fi fixat de judecători la stăruinţa vînd̦ĕtorului [4]).

Cumpărătorul este obligat a face încercarea, fie prin sine însu-şi, fie prin un mandatar ales de dînsul [5]; căci, la din contra, vînd̦ĕtorul ar putea cere resiliarea contractului şi daune (art. 1021), saŭ executarea lui.

Dacă cumpărătorul a fost declarat decăd̦ut din dreptul de a mai face încercarea şi recunoscut de proprietar definitiv, riscurile vor fi din acest moment pe sama lui [6]).

---

[1]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 167.

[2]) De exemplu: Dorind să cumpăr un pămînt destinat la o cultură specială, voesc mai întăi să încerc dacă el se potriveşte la această cultură.

[3]) Baudry et Saignat, *op. cit*, 168.

[4]) Pothier, *Vente*, III, 265. Guillouard, I, 45. Duvergier, I, 103. Troplong, I, 109 urm. Baudry et Saignat, 169. Cpr. art. 496 C. german.—La Romani, termenul în care trebuia să se facă încercarea era de şese-d̦eci d̦ile, *sexaginta dies* (L. 31, § 22, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1).

[5]) Incercarea nu are nevoe de a fi făcută în presenţa vînd̦ĕtorului. Baudry et Saignat, 170.—In caz de moarte a cumpărătorului, dreptul şi obligaţia de a face încercarea făcênd parte din patrimoniul sĕŭ, va trebui să se facă de moştenitorii sei. Baudry et Saignat, 171. Guillouard, I, 46. Troplong, I, 112. T. Huc, X, 23, *in fine*.

[6]) Baudry et Saignat, 169.—Se susţine chiar că riscurile ar trece la cumpărător prin o simplă punere în întărd̦iere din

CAPITOLUL IV

Despre obligațiunile vînd̦ătorului

SECȚIUNEA I

Dispoziții generale.

Art. 1312 și urm. nu se ocupă de toate obligațiile vînd̦ătorului, ci numaĭ de acele principale (art. 1313), pentru-că obligațiile care derivă din contractul de vînd̦are pot să varieze în infinit după termenii contractului.

Art. 1312.—Vînd̦ătorul este dator să explice îndatoririle ce înțelege a lua asupra-și.

Verĭ-ce clausă obscură saŭ îndoioasă se interpretă în contra vînd̦ătorului. (Art. 977 urm., 983 C. civ. Art. 1602 C. fr.) [1]

N'ar trebui să credem că paragraful 1 al art. 1312 este o dispoziție specială aplicabilă numaĭ contractului de vînd̦are; căcĭ acel care contractează orĭ-ce obligație, este dator să explice îndatorirele ce înțelege a lua asupra-și [2]). Din acest punct de vedere, alineatul 1 al art. 1312 este decĭ de prisos.

Derogare de la art. 983.

Cât pentru paragraful 2 al acestuĭ text, el este o derogare de la art. 983, după care, la caz de îndoială, convenția se interpretă în favoarea aceluia care se obligă, adecă, a debitorului.

După acest din urmă text, contractele îndoelnice ar fi trebuit să fie interpretate când în contra vînd̦ătorului,

---

partea vînd̦ătorului de a procede la încercare (cpr. Guillouard, *Vente*, I, 45; Duvergier, I, 104, *in fine*). Nicĭ-un principiŭ nu justifică însă această soluție.

[1]) Acest text a maĭ fost odată explicat în t. V a Comentariilor noastre, p. 298 urm. El este aproape textual extras din Domat. Iată, în adevĕr, cum se exprimă acest autor (*Lois civiles*, II, tit. 2, S-a 11, § 13): „Le vendeur est obligé d'expliquer clairement et nettement quelle est la chose vendue, en quoi elle consiste, ses qualités, ses défauts, et tout ce qui peut donner sujet à quelque erreur ou malentendu; et s'il y a dans son expression de l'ambiguité, de l'obscurité, ou quelque autre vice, l'interprétation s'en fait contre lui".

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 282. Duvergier, *Idem*, p. 288, No. 242. Laurent, XXIV, 154.

când în favoarea sa, după cum el ar fi creditor saŭ debitor. In loc de aceasta, art. 1312, reproducênd principiile romane [1]), voeşte ca, în toate casurile, clausele obscure saŭ îndoelnice să fie interpretate *în contra vînḑĕtoruluĭ.*

Această disposiţie tradiţională, criticată, nu fără oarecare temeiŭ, de uniĭ autorĭ [2]), se explică prin următoarele consideraţiĭ: Vînḑĕtorul care, în regulă generală, dictează condiţiile contractuluĭ *(lex venditionis)* [3]), cunoaşte maĭ bine de cât cumpărătorul împrejurările privitoare la lucrul vîndut, de exemplu: pericolul evicţiuneĭ, etc., şi prin urmare, el trebue să se exprime clar şi lămurit în privinţa obligaţiilor ce contractează; căcĭ orĭ-ce reticenţă din partea luĭ ar deveni suspectă şi l-ar constituĭ în culpă [4]).

Neaplicarea art. 1312 la alte contracte.

Art. 1312 fiind, după părerea generală, o derogare de la art. 983, şi ca atare o disposiţie excepţională, nu este aplicabil la alte contracte, şi nicĭ chiar contractuluĭ de locaţie, cu toată analogia ce există între aceste douĕ contracte [5]).

Maĭ mult încă, el nu se aplică, chiar în materie de vînḑare, de cât la clausele obicinuite ale contractuluĭ, iar nu la clausele excepţionale ce cumpărătorul ar fi stipulat în interesul sĕŭ, clause în privinţa cărora se va aplica dreptul comun, adecă, art. 983 [6]).

Disposiţa excepţională a art. 1312 nu se va aplica, decĭ, de cât atunci când va exista îndoială asupra uneia din clausele constitutive ale vînḑăreĭ, de exemplu: asupra

---

[1]) Veḑĭ legile citate în t. V a Coment. noastre, p. 298, nota 2.

[2]) Cpr. Laurent, XXIV, 154, 155. Guillouard, *Vente*, I, 200. Duvergier, *Idem*, I, 242, p. 289.—Veḑĭ însă Marcadé, VI, art. 1602, No. 1, p. 221.

[3]) „*Qui vend le pot dit le mot*," ḑicea Loysel, într'un stil original, în Institutele sale cutumiere. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 283, p. 230.

Art. 579 C. Calimach.

[4]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre p. 298, 299. „Acel ce nu prin danie, ci prin vînḑare saŭ schimbare, dă altuia însu-şi al sĕŭ lucru, dator este a arăta, în vremea tocmeleĭ, toate însărcinările lucruluĭ, scriindu-le şi în contract, căcĭ nearătându-le, rĕmâne el îndatorit a despăgubi pe celalat", ḑice art. 579 din Codul Calimach.

[5]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 299, text şi notele 2, 3.

[6]) Veḑĭ t. V citat, p. 299, şi la autorităţile citate acolo în nota 4, *adde*: Guillouard, *Vente*, I, 203. Troplong, I, 258. Baudry et Saignat, *Vente*, 284. Planiol, II, 1357, *in fine*.

prețuluĭ, asupra obligațieĭ de garanție saŭ a celorlalte obligațiĭ principale ale vînd̆ătoruluĭ [1]).

In fine, vom observa că art. 1312, ca și art. 983, nu sunt aplicabile de cât ca un *ultimum subsidium*, după ce judecătoriĭ usând de toate mijloacele de interpretare prevĕdute de art. 977 urm., aŭ fost în neputință de a descoperi și de a pătrunde adevărata intenție a părților. Art. 1312 și 983 presupun, în adevĕr, că îndoiala nu poate să fie depărtată și că toate regulele de interpretare prevĕdute de lege aŭ fost neputincioase spre a descoperi intențiunea părților contractante [2]).

După art. 1313, vînd̆ătorul are două obligațiĭ *principale*: aceea de a preda lucrul vîndut (art. 1314 urm.), și de a rĕspunde de evicțiunea luĭ (art. 1336 urm.)

Aceste obligațiĭ resultă pentru dînsul din art. 1313, care se exprimă în termeniĭ următorĭ:

Art. 1313.—Vînd̆ătorul are două obligațiunĭ principale: a preda lucrul, și a rĕspunde de dînsul. (Art. 969 urm., 1074, 1314 urm., 1336 urm. C. Civ. Art. 1603 C. fr.)

Păstrarea lucruluĭ până la predarea luĭ.

Pe lângă aceste obligațiunĭ, care sunt *principale*, el mai are încă obligația de a păstra lucrul vîndut până la predare (art. 1074 p. 1.) [3]), putênd fi constrîns și la obligațiile speciale care ar putea să resulte din termeniĭ contractuluĭ [4]).

---

[1]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 299, 300.

[2]) Vedĭ t. V citat, p. 297 și 300. Cpr. Thiry, III, 552, p. 567. Arntz, III, 972, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 284. Baudry, III, 507. Marcadé, VI, art. 1602, No. I, p. 221. Planiol, II, 1357. Guillouard, I, 202. Troplong, I, 257. T. Huc, X, 71. Laurent, XXIV, 156. Duvergier, *Vente*, I, 243. Aubry et Rau, IV, p. 353, p. 360, text și nota 3. Cas. fr. D. P. 57. 1. 407. D. P. 73. 1. 131.

[3]) „Vînd̆ătorul este dator să păzească, până la termenul trădăreĭ, lucrul vîndut de dînsul, ḑice art. 1423 din Codul Calimach (1061 C. austriac), și să-l trădea cumpărătoruluĭ". Obligația păstrăreĭ nu consistă numaĭ în îngrijirea ce vînd̆ătorul trebue să dea lucruluĭ, ci și în abstențiunea de a aduce lucruluĭ vr'o schimbare prin faptul sĕu. Cpr. Planiol, II, 1453. Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 305. Art. 1423 C. Calimach.

[4]) Obligațiile vînd̆ătoruluĭ nu pot să resulte de cât dintr'un text expres de lege, saŭ dintr'o stipulație particulară a contractuluĭ. In lipsa uneĭ asemenea stipulațiĭ, el nu are de cât obligațiile ce-ĭ impune legea. Ast-fel, s'a decis cu drept cuvînt că, în lipsa uneĭ clause particulare, vînd̆ătorul unuĭ

Transferarea proprietăței.

Legea nu vorbește de obligația de a transfera proprietatea lucrului vîndut, care altă dată era una din obligațiile cele mai însemnate ale vînzătorului, pentru-că astă-zi, de câte-orĭ vînzarea are de obiect un corp cert și determinat, proprietatea se strămută prin simplul efect al consimțimîntului (art. 971 și 1295, § 1), iar de câte-orĭ ea are de obiect un *genus* (art. 964), ea se îndeplinește prin predarea lucrului, despre care avem să vorbim mai la vale.

SECȚIUNEA II

Despre predarea lucrului vîndut.

Prima obligație a vînzătorului consistă în predarea lucrului vîndut. Art. 1314 definește predarea iarăși după Domat [1]).

Art. 1314.—Predarea este strămutarea lucrului vîndut în *puterea* și *posesiunea* [2]) cumpărătorului. (Art. 1074, 1315 urm. 1322, 1362, 1363, 1420, 1°, 1847 C. civ. Art. 1604 C. fr.)

Inexactitate de text.

Această definiție este inexactă, căcĭ ea se referă la tradiția translativă de proprietate, ast-fel cum exista în dreptul roman și în dreptul nostru anterior. Astă-zi, în adevĕr, proprietatea fiind, precum știm, strămutată prin simplul efect al consimțimîntului, de câte-orĭ este vorba de un corp cert și determinat (art. 971 și 1295, § 1), predarea nu poate să producă alte efecte de cât de a da cumpărătorului posesiunea lucrului vîndut, pe care el n'o are cât timp acest lucru se găsește în mâna vînzătorului.

---

teren nu este obligat a procura cumpărătorului scurgerea apelor de ploae, în vederea unei construcții ce el urma a rădica pe acest teren, pentru-că asemenea obligație nu este impusă de lege, și nu fusese în specie impusă nicĭ prin contract. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, p. 232, nota 1. Cas. fr. Sirey, 92. 1. 257. D. P. 92. 1. 264. Cpr. și C. București, *Curierul judiciar* din 1900, No. 46.

Origina art. 1314.

[1]) *„La délivrance ou tradition,* dice acest autor *(op. cit.*, tit. II, S-a II, § 5), *est le transport de la chose vendue en la puissance et la possession de l'acheteur“*. Această definiție, care nu mai este exactă astă-zi, se vede reprodusă și de art. 1463 din Codul italian.

[2]) Cuvintele „puterea și posesiunea“ care se vĕd în text, formează un pleonasm, și unul din aceste două cuvinte era suficient.

Predarea consistă, deci, în dreptul actual, *în punerea în posesiune* a cumpărătorului [1]).

Obligaţia de a preda lucrul nu există numai în contractul de vindere-cumpărare. Ea există în toate contractele, chiar şi în acele constitutive numai de drepturi personale, precum este: închirierea sau arendarea (art. 1420).

In tot Codul civil, ne fiind alte dispoziţii privitoare la predarea lucrului, de cât acele prevĕdute de art. 1315 şi urm., se înţelege că ele vor fi aplicabile tuturor contractelor în care această obligaţie îşi are fiinţă, rĕmânênd însă ca ele să fie combinate cu regulele particulare ale fiecărui contract [2]). Ast-fel, s'a decis că predarea lucrurilor mobile amanetate, conform art. 478 urm. din C. com., se poate face prin remiterea cheilor clădirei în care sunt depuse aceste lucruri [3]). Aplicarea art. 1315 urm. la toate contractele în genere.

După ce a definit predarea, legiuitorul, în art. 1315, 1316 şi 1318, se ocupă despre modul cum ea se îndeplineşte, edictând oare-care regule, care aŭ un caracter enunciativ, iar nu limitativ, de-oare-ce părţile sunt libere de a admite modul de predare care le convine. Cum se face predarea.

Regulele pe care legea le enumeră *exempli gratia* sunt deosebite, după cum este vorba de imobile, de mobile, saŭ de lucruri incorporale (creanţe).

---

[1]) Autorii definesc astă-di predarea: „Strămutarea lucrului vîndut *în folosinţa şi posesiunea* cumpărătorului". Cpr. Laurent, XXIV, 159. Guillouard, *Vente*, I, 205, p. 235. Vedi şi Acollas, III, p. 271.—Astă-di, de şi tradiţia saŭ predarea lucrului nu mai strămută în genere proprietatea lui, totuşi este important de a se şti când vînzĕtorul şi-a îndeplinit obligaţia, din mai multe puncte de vedere: 1° Pentru a se determina momentul când cumpărătorul trebue să plătească atât preţul (art. 1322, 1362) cât şi dobînda lui (art. 1363); 2° pentru a vedea dacă una din părţi este în drept a cere desfiinţarea contractului din causa neexecutărei obligaţilor de ceealaltă parte (art. 1021); 3° spre a se putea fixa momentul din care începe pentru cumpărător posesiunea şi efectele ei (art. 972, 1847 urm., 1909), etc. Cpr. Arntz, III, 974.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 287. Guillouard, I, 206. Aubry et Rau, IV, § 354, pag. 360, nota 1. Arntz, III, 974, *in fine*.

[3]) C. Bucureşti, *Curierul judiciar* din 1901, No. 36.

1° Predarea imobilelor.

Art. 1315.—Obligaţiunea de a preda imobilele se îndeplineşte, din partea vînd̦ătorului, prin remiterea cheilor, dacă e vorba de o clădire, saŭ prin remiterea titlului de proprietate. (Art. 1314, 1316 C. civ. Art. 1605 C. fr.)

Inexactitate de text.

Predarea consistând, după cum am vĕd̦ut, în punerea lucrului vîndut la dispoziţia şi libera posesiune *(vacua possessio)* [1]) a cumpărătorului, art. 1315 cuprinde o inexactitate când d̦ice că predarea unei clădiri se îndeplineşte numai prin remiterea cheilor, *saŭ* a titlurilor de proprietate, care se cuvin în totdeauna cumpărătorului ca nişte accesorii ce sunt a lucrului vîndut (art. 1325); căci une-ori remiterea şi a titlurilor şi a cheilor n'ar constitui o predare complectă, atunci de exemplu, când vînd̦ĕtorul saŭ un terţiŭ ar ocupa imobilul vîndut. Remiterea cheilor *şi* a titlurilor de proprietate nu scuteşte, deci, pe vînd̦ĕtor de a face tradiţia materială a imobilului vîndut [2]), cumpărătorul fiind în drept în totdeauna a o cere şi a expulsa chiar pe vînd̦ĕtor, care ar continua a ocupa imobilul [3]).

Casurile în care art. 1315, ast-fel cum este redactat, este aplicabil.

Textul art. 1315, ast-fel cum este redactat, nu se aplică de cât la vînd̦area unor imobile nedeterminate în individualitatea lor, când de exemplu: s'a vîndut unul din mai multe imobile ce vînd̦ĕtorul are în aceeaşi uliţă. Remiterea cheilor saŭ a titlurilor de proprietate, care dovedeşte că vînd̦ĕtorul era proprietar în momentul contrac-

---

[1]) Cpr. L. 18, § 2, Dig., *De adquirenda vel amittenda possessione*, 41. 2.

Constitutul posesor. Art. 573 C. Calimach.

[2]) Se poate însă întâmpla ca tradiţia să nu aibă loc, chiar atunci când imobilul vîndut ar fi posedat de vînd̦ĕtor. Aceasta va avea loc de câte-ori cumpărătorul s'a înţeles cu vînd̦ĕtorul ca acest din urmă să continue a poseda imobilul vîndut ca locatar, usufructuar, depositar, împrumutător, etc. Acesta este casul constitutului posesor, anume prevĕd̦ut de art. 573 din Codul Calimach (428 C. austriac). Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 164, text şi nota 2, şi t. IV, p. 142, nota 3. Cpr. art. 202 C. federal a obligaţiilor. Trebue însă să observăm că, în asemenea caz, vînd̦ĕtorul nu va mai poseda lucrul pentru sine, ci pentru cumpărător. Cpr. Marcadé, VI, art. 1604 urm. No. II, p. 225. Baudry, III, 512. Baudry et Saignat, *Vente*, 294. Mourlon, III, 544.

Art. 1464 C. italian.

[3]) C. Paris, D. P. 94. 2. 140. T. Huc, X, 75.—Art. 1464 din Codul italian este, deci, şi el inexact când d̦ice că vînd̦ĕ-

tului, ar fi, în asemenea caz, necesară truterminapen a de imobilul vîndut [1]).

2° Predarea lucrurilor mobile.

Art. 1316.—Predarea lucrurilor mobile se face: saŭ prin tradiţiunea *reală*, saŭ prin remiterea cheilor clădireĭ în care ele se află puse; saŭ prin simplul consimţimînt al părţilor, dacă strămutarea nu se poate face în momentul vînd̦ăreĭ, saŭ, dacă cumpărătorul le avea în puterea sa, la facerea vînd̦ăreĭ, cu vre-un alt titlu. (Art. 972, 1315 C. civ. Art. 1606 C. fr.)

Art. 1316 prevede treĭ moduri de a preda lucrurile mobile.

Tradiţia reală.

1° *Tradiţia reală*, adecă, remiterea lucrului *de manu ad manum*, saŭ, dacă este vorba de un lucru avînd un volum orĭ o greutate considerabilă, o strămutare avînd de obiect punerea lucrului vîndut la dispoziţia vînd̦ătorului;

Remiterea cheilor clădireĭ în care se găseşte lucrul vîndut.

2° *Remiterea cheilor clădirei în care se găsesc lucrurile vîndute.* Aceasta este iarăşi o tradiţie reală, fiind-că ea pune lucrul vîndut la dispoziţia cumpărătorului. Această tradiţie, ne avînd caracterul simbolic de altă-dată, nu are nevoe de a fi făcută la faţa loculuĭ, dinaintea clădireĭ în care se găsesc mărfurile vîndute [2]);

Consimţimîntul părţilor.

3° *Consimţimîntul părţilor*, în douĕ casurĭ determinate: 1° *Când strămutarea nu se poate face în momentul vînd̦ăreĭ*, de exemplu: lucrul vîndut, fiind în mâna unuĭ terţiŭ, vînd̦ătorul dă ordin acestuĭ terţiŭ de a-l preda cumpărătorului [3]); saŭ vînd̦îndu-se o recoltă prinsă de rădăcinĭ, vînd̦ătorul consimte prin contract ca cumpărăto-

---

torul şi-a îndeplinit obligaţia de predare, când el a remis cumpărătoruluĭ titlurile proprietăţeĭ vîndute şi cheile, dacă este vorba de o clădire.

1) Cpr. T. Huc, X, 75, p 107.

2) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 295. Duvergier, *Idem*, I, 248. Thiry, III, 555. Mourlon, III, 540. Marcadé, VI, art. 1604-1607, No. III, p. 225. Aubry et Rau, IV, § 354, p, 361. T. Huc, X, 76. Laurent, XXIV, 163.—La Romanĭ, din contra, cheile trebuiaŭ să fie date la faţa loculuĭ, *si claves apud horrea traditæ sint* (L. 74, Dig., *De contr. emptione*, 18. 1). Dr. roman.

3) Această tradiţie, ne conferind însă cumpărătoruluĭ posesiunea *reală* a lucrului vîndut, acela care ar cumpăra lucrul şi l-ar primi în realitate în posesiunea sa, cu bună credinţă, ar fi preferat (art. 972). Cpr. Thiry, III, 555. Troplong, *Vente*, I, 281, p. 372. Baudry, III, 514.

rul să iea în posesiune recolta vîndută; 2° *când cumpărătorul are lucrul vîndut în posesiunea sa cu un alt titlu*, de exemplu: cu titlu de locatar, usufructuar, depositar, comodatar, etc. In aceste casuri, predarea nu poate să consiste de cât în intervertirea posesiuneĭ cumpărătoruluĭ.

Constitutul posesor.

La aceste casurĭ trebue să adăogăm pe acela a constitutuluĭ posesor, despre care am vorbit *suprà*, p. 636, nota 2. Prin o convenție posterioară, vînḑătorul continuă a poseda lucrul vîndut, însă de astă dată cu titlu precarŭ, de exemplu: ca locatar, usufructuar, etc. Această tradiție fictivă nu-și produce efectele sale față cu terțiĭ, în ochiĭ cărora vînḑătorul a păstrat, în urma vînḑăreĭ, posesiunea pe care o avea înainte. Prin urmare, dacă în urma primeĭ vînḑărĭ, vînḑătorul, care a păstrat lucrul în posesiunea sa, l-ar fi vîndut altuĭ achisitor, care, de astă dată, ar fi dobîndit posesiunea *reală* a lucruluĭ, acest de al doilea achisitor va avea precădere față cu cel d'intăiŭ [1]).

Acestea sunt modurile de predare a lucrurilor mobile prevăḑute de art. 1316.

Punerea mărceĭ pe lucrul cumpărat.

Textul ne fiind limitativ, se admite însă că predarea ar resulta din faptul că cumpărătorul ar pune, cu consimțimîntul vînḑătoruluĭ, marca sa pe lucrul cumpărat [2]): *„Videri trabes traditas, quas emptor signasset“* [3]); din permisia de a exploata pădurea care ar fi fost vîndută spre tăere [4]); din remiterea scrisoreĭ de trăsură a mărfurilor vîndute, care s'ar afla încă în mâna cărăușuluĭ însărcinat

---

[1]) Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 213. Demolombe, XXIV, 481. Larombière, *Oblig.*, I, art. 1141, No. 9. Arntz, III, 977, *in fine*. Duranton, XVI, 192. T. Huc, X, 77. Laurent, XXIV, 164, 165. Veḑĭ și nota precedentă.—Veḑĭ însă Toullier D., VII, partea I, 40. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 362, notele 8 și 9.

[2]) Cpr. Thiry, III, 555. Guillouard, *Vente*, I, 210. Baudry et Saignat, 295, p. 242. Duvergier, I. 250. Troplong, I, 283. Aubry et Rau, IV, § 354, p, 361. Marcadé, VI, art. 1604 urm. No. III, p. 226.

[3]) L. 14, § 1, Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18. 6. —*Contrà*: L. 1, § 2, Dig., *loco cit.*, unde se ḑice: *„Si dolium* (balerca) *signatum sit ab emptore, Trebatius ait traditum id videri: Labeo contra. Quod et verum est; magis enim ne summutetur signari solere, quam ut tradere tum videatur“*.

[4]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 295, p. 242. C. Besançon, Sirey, 65. 2. 127. Cpr. T. Huc, X, 78.

cu transportarea lor [1]) ; din remiterea titlurilor de proprietate, dacă asemenea titluri există [2]), etc.

3° Predarea lucrurilor incorporale.

Art. 1318.—Tradiţiunea lucrurilor incorporale se face : saŭ prin remiterea titlurilor, saŭ prin usul ce face cumpărătorul de dinsele, cu consimţimîntul vînd̦ătoruluĭ. (Art. 1391 urm., 1687, 1833 C. civ. Art. 1607 C. fr.)

Art. 1391.—La strămutarea uneĭ creanţe, a unuĭ drept saŭ a uneĭ acţiunĭ, predarea între cedente şi cesionar se face prin remiterea titlului. (Art. 1314 urm., 1318, 1392 urm. C. civ. Art. 1689 C. fr.)

Art. 1318 şi 1391 aŭ aerul de a nu admite, în privinţa lucrurilor incorporale, de cât două moduri de predare, şi anume: remiterea titlurilor care constată dreptul vîndut, saŭ lăsarea cumpărătorului de a se folosi de dreptul vîndut *(quasi-tradiţie)* [3]) ; însă aceste texte fiind iarăşi enunciative, ca şi celelalte două precedente, vînd̦ătorul va putea face predarea prin toate mijloacele de natură a pune pe cumpărător în posesiunea dreptului cedat [4]).

Spesele predărei şi ale rădicărei.

Art. 1317.—Spesele predărei sunt în sarcina vînd̦ătoruluĭ, şi ale rădicărei, în sarcina cumpărătoruluĭ, dacă nu este stipulaţiune contrară. (Art. 1105, 1305, 1313, 1614 C. civ. Art. 1608 C. fr.

Am vĕd̦ut *suprà*, p. 549 urm. că, în lipsa uneĭ stipulaţiĭ contrare, spesele vînd̦ărei sunt în sarcina cumpărătoruluĭ (art. 1305). Art. 1317 dispune că spesele predărei sunt, în lipsa uneĭ convenţiĭ contrare, în sarcina vînd̦ăto-

---

[1]) Baudry et Saignat, *loco cit.* Guillouard, I, 211. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 361. Troplong, *Nantissement*, 308, 324 urm.

[2]) Baudry et Saignat, *loco cit.*

[3]) De exemplu : Dacă am constituit o servitute asupra fondului meŭ, în folosul fondului d-tale, predarea din partea mea se va face suferind exerciţiul servituţeĭ. Cpr. L. 20, Dig., *De servitutibus*, 8. 1 ; L. 1, Cod, *De donationibus*, 8. 54.—Dacă am constituit însă o servitute negativă, consistând în abstenţiunea unor fapte (art. 622, *in fine*), predarea va resulta numaĭ din consimţimînt remiterea titlurilor şi exerciţiul unuĭ act nefiind cu putinţă în specie. Cpr. Marcadé, VI, art. 1604—1607, No. III, *in fine*, p. 226.

[4]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 266.

rului, pentru-că predarea cade în sarcina lui [1]). Odată ce el și-a îndeplinit însă obligația sa, cumpărătorul trebue, în lipsa unei convenții contrare, să plătească cheltuelile rîdicării, care cuprind pe acelea ale ambalajului, transportului, drepturile vamale, etc.

Art. 448 C. german. „Spesele predării, precum acele ale măsurării, cântăririi, sunt în sarcina vînḑătorului, ḑice art. 448 din Codul german ; acelea ale trimeterei în alt loc de cât în acel convenit pentru executare, sunt în sarcina cumpărătorului [2]).

Locul unde și epoca când trebue să se facă predarea.

Art. 1319.—Predarea trebue să se facă la locul unde se află lucrul vîndut în timpul vînḑării, dacă părțile nu s'au învoit alt-fel. (Art. 1104, 1121 C. civ. Art. 1609 C. fr.) [3])

Prin aplicarea art. 1104, art. 1319 dispune că predarea trebue să se facă, în principiu, la locul unde lucrul vîndut se găsește în momentul vînḑării [4]), dacă părțile nu s'au învoit alt-fel, fie expres, fie tacitamente [5]).

---

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 42.—Cheltuelile predării cuprinḑând pe acele neapărate pentru ca lucrul vîndut să fie pus la dispoziția cumpărătorului, în aceste cheltueli intră: plata omului trimes de vînḑător la cumpărător pentru a-i aduce cheile clădirei în care se găsește lucrul vîndut ; cheltuelile cântăririi, măsurării, etc., în caz de o vînḑare făcută după greutate, număr sau măsură (art. 1300), etc. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 44, 45. Baudry et Saignat, *Vente*, 300. Marcadé, VI, art. 1608 urm., No. I, p. 229. Troplong, *Vente*, I, 288. Cpr. L. 10, §1, Dig., *Ad exhibendum*, 10, 4.

Art. 448 C. german. [2]) *„Die Kosten der Übergabe der verkauften Sache, insbesondere die Kosten des Messens und Wägens, fallen dem Verkäufer; die Kosten der Abnahme und der Versendung der Sache nach einem anderen Orte als dem Erfüllungsorte fallen dem Käufer zur Last“.*

Origina art. 1319. [3]) Acest text este împrumutat de la Domat (*Lois civiles, Contrat de vente*, tit. II, S-a II, § 15). Cpr. Pothier, *Vente*, III, 51, 52.

[4]) *„Ibi dari debet ubi est“.* L. 38, Pr., Dig., *De judiciis*, 5. 1.

[5]) Presupunênd, de exemplu, că ți-am vîndut douë butoae de vin ce mi s'au expediat și care sunt pe drum, este evident că, după intenția părților, butoaele cu vin nu vor fi predate la locul unde ele se găsesc în momentul vînḑării, ci la locul de destinație. Cpr. Thiry, III, 557, *in fine*.—Dacă părțile ar fi ales în mod alternativ mai multe localități pentru predarea lucrului, fără a desemna partea căreia a-

Art. 1319 nu se aplică însă de cât corpurilor certe şi determinate, căci numai aceste lucruri aŭ o situaţie. In privinţa lucrurilor determinate numai *in genere*, art. 1319 nu mai este aplicabil, fiind-că nu se poate ḑice că aceste lucruri sunt în cutare loc în momentul contractului. Prin aplicarea art. 1104 (ultimul alineat), care complectează art. 1319, vom decide că predarea acestor lucruri se va face la domiciliul debitorului [1]). Lucrurile la care se aplică art. 1319.

Nicĭ-un text ne fixând momentul când trebue să se facă predarea, părţile îl vor fixa prin convenţia lor. In lipsa uneĭ asemenea convenţiĭ, predarea se va face îndată ce vînḑarea este perfectă, pentru-că orĭ-ce debitor trebue să-şĭ execute imediat obligaţia, de câte-orĭ el nu are nicĭ-un termen în această privinţă. Momentul când se face predarea.

Pentru ca cumpărătorul să poată cere de la vînḑător predarea lucruluĭ vîndut, el trebue să-şĭ îndeplinească obligaţia sa, adecă, să plătească imediat preţul în întregimea luĭ, iar nu numaĭ în parte [2]), dacă nu i s'a acordat nicĭ-un termen în această privinţă ; căcĭ dacă el nu şi-ar îndeplini obligaţia, nicĭ vînḑătorul n'ar fi ţinut de a-şĭ îndeplini pe a sa. Aceasta resultă din art. 1322, care are următoarea cuprindere : Cumpărătorul care cere predarea lucruluĭ trebue să plătească preţul.

Art. 1322.—Vînḑătorul nu este dator să predea lucrul, dacă cumpărătorul nu plăteşte preţul şi nu are dat de vînḑător un termen pentru plată. (Art. 1023, 1361 urm. C. civ. Art. 1612 C. fr.) [3])

Această dispoziţie este foarte echitabilă, căcĭ ar fi nedrept ca, într'un contract sinalagmatic, una din părţĭ să ceară executarea obligaţieĭ celeilalte, fără a-şĭ îndeplini ea însă-şĭ obligaţia sa corelativă, care resultă din acelaşĭ contract.

---

parţine alegerea, alegerea loculuĭ unde trebue să se facă predarea aparţine vînḑătoruluĭ, fiind-că luĭ incumbă obligaţia de predare. Cpr. Marcadé, VI, art. 1608 urm. No. I, p. 230.

[1]) Thiry, III, *loco cit.* Baudry et Saignat, *Vente*, 302.

[2]) Cpr. L. 13, § 8, Dig., *De act. empti et venditi*, 19. 1.—Deci, dacă cumpărătorul s'ar fi săvîrşit din viaţă, lăsând doĭ moştenitorĭ, unul din eĭ n'ar putea să ceară jumătate din lucrul vîndut, oferind de a plăti jumătate din preţ. Cpr. Troplong, *Vente*, I, 311.

[3]) Art. 1322, ca şi art. 1323, este împrumutat de la Pothier, *Vente*, III, 63 şi 67.

Dreptul de retenție.

Facultatea conferită vînd̦ătorului de a reținea lucrul vîndut, *quodam pignoris jure* [1]), până la plata prețului, se numește *drept de retenție.* Acest drept se exercită prin excepția *non adimpletis contractus* [2])

Vînd̦ătorul este presupus a fi renunțat la dînsul de câte-orĭ el a acordat cumpărătorului un termen pentru plata prețului, fără a fi stipulat un asemenea termen și în privința predăreĭ. El nu poate decĭ, în asemenea caz, refusa predarea, sub cuvînt că cumpărătorul nu plătește prețul.

Termenul de grație ce cumpărătorul ar fi dobîndit de la justiție (art. 1021, 1101, 1366) nu aduce însă pentru vînd̦ător perderea dreptului de retenție, pentru-că nu se poate deduce o renunțare din acordarea unuĭ termen care nu emană de la dînsul [3]).

Falimentul sau insolvabilitatea cumpărătoruluĭ.

Regula după care vînd̦ătorul nu poate să exercite dreptul sĕŭ de retenție, de câte-orĭ el a acordat cumpărătoruluĭ un termen pentru plata prețuluĭ, sufere excepție atunci când cumpărătorul a fost declarat în stare de faliment, saŭ a devenit insolvabil *în urma vînd̦ăreĭ.* Aceasta resultă din art. 1323.

Art. 1323.—El (vînd̦ătorul) nu va fi dator să facă predarea, chiar de ar fi și dat un termen pentru plată, dacă de la vînd̦are încoace cumpărătorul a căd̦ut în faliment saŭ în nesolvabilitate [4]), în cât vînd̦ătorul se află în pericol de a perde prețul, afară numaĭ dacă cumpărătorul va da cauțiune că va plăti la termen. (Art. 1025, 1364, 1652 C. civ. Art. 1613 C. fr.)

După acest text, împrumutat de la Pothier, vînd̦ătorul care a acordat un termen cumpărătoruluĭ pentru plata

---

[1]) *„Venditor enim* **quasi pignus** *retinere potest eam rem quam vendidit“.* L. 13, § 8, Dig., *De actionibus empti et venditi,* 19. 1.—Unĭĭ admit această idee de gagiŭ (v. Baudry, III, 517; Mourlon, III, 550; Guillouard, *Vente,* I, 216), iar alțiĭ o contestă. Veḑĭ T. Huc, X, 83, p. 117.

[2]) Cpr. L. 21, Cod, *De pactis,* 3. 2, din care autorii aŭ scos această excepție. Veḑĭ asupra acesteĭ excepțiĭ: Planiol, II, 949, 2°, text și nota 1.

[3]) Cpr. Pothier, *Vente,* III, 67. Baudry et Saignat, 306. Guillouard, I, 217. Duvergier, I, 271. Thiry, III, 559, *in fine.* Aubry et Rau, IV, § 354, p. 363, nota 12. Laurent, XXIV, 170. Cas. fr. D. P. 75. 1. 471.

[4]) Art. 1025 numește starea de insolvabilitate: *deconfitură.* Cpr. art. 1673, 2°, 1523, 4°, 1552, 3° C. civ., 128 Pr. civ. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 123, nota 1.

prețului, poate să exercite dreptul de retenție, adecă să refuse de a preda lucrul cumpărătorului, de câte-orĭ acest din urmă a fost declarat falit saŭ a devenit insolvabil *în urma vînděreĭ* [1]), pentru-că aceste împrejurări aduc perderea beneficiului termenului (art. 1025) [2]); de unde resultă că atât nedarea siguranțelor promise cât și micșorarea acelor date vor produce același efect, adecă, vor permite vînděătorului de a nu preda lucrul vîndut, pentru-că, în toate aceste casurĭ, el este în pericol de a perde atât prețul cât și lucrul [3]). Cumpărătorul falit saŭ insolvabil poate însă cere imediat predarea lucrului vîndut, sub condițiune de a da cauțiune că va plăti la termen.

Casul când solvabilitatea cumpărătorului este numaĭ îndoelnică.

Falimentul și insolvabilitatea cumpărătorului sunt singurele împrejurări care autorisă pe vînděătorul cu termen de a exercita dreptul de retenție. Doctrina și jurisprudența sunt, în adevĕr, de acord pentru a refusa vînděătorului această facultate, de câte orĭ ar exista numaĭ o îndoială, orĭ cât de serioasă ar fi, asupra solvabilității cumpărătorului [4]).

Perderea dr. de retenție.

In fine, trebue să observăm că vînděătorul care ar fi predat lucrul, pe când era în drept să refuse predarea,

---

[1]) Deci, dacă falimentul saŭ insolvabilitatea cumpărătorului eraŭ anterioare vînděreĭ și vînděătorul le cunoștea, cumpărătorul se va folosi de beneficiul termenului ce vînděătorul i-ar fi acordat în cunoștință de causă; pentru-că, în asemenea caz, vînděătorul a avut încredere în cumpărător, *fidem emptori secutus est (Instit., De rerum divisione*, 2. 1, § 41). Planiol, II, 1539. Guillouard, I, 218. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 307. T. Huc, X, 84.—Lucrurile ar fi însă cu totul alt-fel, dacă s'ar stabili că cumpărătorul ar fi întrebuințat manopere frauduloase spre a induce pe vînděător în eroare asupra situațieĭ sale băneștĭ. Simpla sa tăcere asupra situațieĭ sale încurcate ar putea fi considerată, după împrejurări, ca un dol care ar permite vînděătorului de a-ĭ refusa predarea. Cpr. Baudry et Saignat, 307. C. Paris, D. P. 56. 2. 94. Sirey, 56. 2. 287.

[2]) Art. 1323 nu este, deci, de cât o aplicare a art. 1025. Cpr. T. Huc, X, 84. C. Alger, D. P. 93. 2. 532.

[3]) Guillouard, *Vente*, I, 219. Laurent, XXIV, 171. Duvergier, I, 269. T. Huc, X, 84. Planiol, II, 1541. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 397, p. 253. Mourlon, III, 551.

[4]) Planiol, II, 1539. Laurent, XXIV, 172. Baudry et Saignat, *Vente*, 307, p. 253. Guillouard, I, 219. Cas. fr. D. P. 70. 1. 27. D. P. 71. 1. 331. Sirey, 72. 1. 75.

n'ar mai putea cere restituirea lucrului predat, pentru-că, prin predare, el a perdut în mod definitiv dreptul de retenție [1]).

Consecințile lipsei predărei lucrului vîndut.

Art. 1320.—Dacă vînḑătorul nu face predarea în timpul determinat de ambele părți, cumpărătorul va avea facultatea de a alege între a cere resoluțiunea vînḑărei, saŭ punerea sa în posesiune, dacă întărḑierea nu provine de cât din faptul vînḑătoruluĭ. (Art. 1021, 1079, 1365 urm. C. civ. Art. 63, 64 C. com. Art. 1610 C. fr.)

Art. 1321.—In toate casurile, vînḑătorul trebue să fie condamnat la daune-interese, dacă urmează vre-o vătămare pentru cumpărător din nepredarea lucruluĭ la timp. (Art. 998, 999, 1020, 1075, 1079, 1081 urm., 1320 C. civ. Art. 63 C. com. Art. 1611 C. fr.)

De câte-orĭ vînḑătorul nu face predarea la locul și în timpul convenit, cumpărătorul are alegerea, după ce l-a pus în întărḑiere, de a cere saŭ desființarea contractuluĭ, saŭ executarea luĭ, prin punerea în posesiune a lucruluĭ vîndut (art. 1320). Pentru aceasta trebue, însă, ca lipsa de predare saŭ întărḑierea eĭ să fie imputabilă vînḑătoruluĭ; de unde resultă că art. 1320 nu va fi aplicabil de câte-orĭ vînḑătorul n'ar fi putut să facă predarea, din causa unuĭ caz fortuit saŭ de forță majoră, care nu s'ar datori decĭ culpeĭ luĭ [2]), și care se

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 307, *in fine*. Cas. fr. Sirey, 77. 1. 369. D. P. 77. 1. 417.

[2]) Dacă există, saŭ nu, caz fortuit orĭ forță majoră, aceasta este o chestie de fapt, care se apreciaza în mod suveran de judecătoriĭ fonduluĭ. Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 347, text și nota 4. Cpr. Cas. fr. Sirey, 72. 1. 60. D. P. 72. 1. 186.— Casurile fortuite saŭ de forță majoră (aceste cuvinte fiind sinonime) sunt numaĭ acele care împedică în mod absolut predarea, iar nu și evenimentele care o fac mai grea saŭ mai costisitoare. Ast-fel, o suire a prețuluĭ mărfurilor vîndute n'ar scuti pe vînḑător de a face predarea lor. Cpr. Cas. fr. D. P. 94. 1. 216. T. Huc, X, 81. Baudry et Saignat, 309. Tot ast-fel, nu poate fi considerat ca un caz de forță majoră de natură a scuti pe vînḑător de predarea la timp a lucruluĭ vîndut, faptul că mărfurile vîndute ar fi fost supuse unuĭ impozit saŭ unuĭ drept de vamă, care nu exista în momentul vînḑărei. Baudry et Saignat, *loco cit.* Guillouard, *Vente*, I, 247. Demolombe, XXIV, 556. C. Alger, D. P. 78. 5. 459, No. 21.

va dovedi, conform dreptuluï comun, de vînḑător (art. 1156, 1169) [1]). Acesta este sensul ultimelor cuvinte ale textuluï: „Dacă întărḑierea nu provine de cât din faptul vînḑătoruluï".

Aplicarea art. 1021. Acordarea unuï termen vînḑătoruluï.

Dreptul cumpărătoruluï de a cere resoluțiunea vînḑăreï, ne fiind de cât o aplicare a art. 1021 [2]), resoluția nu are loc de drept, ci numaï prin justiție, și judecătoriï, pot, după împrejurărï, să acorde vînḑătoruluï de bună-credință un termen pentru a efectua predarea (art. 1021, 1101) [3]). Cât timp o hotărîre rămasă definitivă n'a pronunțat resoluția contractuluï, vînḑătorul poate să-l execute, făcênd predarea [4]).

Executarea contractuluï.

In loc de a cere desființarea contractuluï, cumpărătorul, care plătește prețul la timp, poate să ceară executarea luï, și să fie în genere pus în posesiunea lucruluï vîndut *manu militari*, dacă este vorba de un corp cert și determinat. Dacă este vorba de un lucru determinat numaï *in genere*, el va cere daune (art. 1075), putênd chiar

---

Greva lucrătorilor vînḑătoruluï.

S'a decis, de asemenea, că greva lucrătorilor vînḑătoruluï nu este, în genere, un caz fortuit de natură a scuti pe vînḑător, de predarea mărfurilor vîndute (cpr. Trib. Hazebrouch și Bruxelles, D. P. 91. 3. 221). O grevă generală, în toate usinile și fabricile care produc mărfurile vîndute, ar putea însă fi considerată ca un caz de forță majoră. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 309, p. 255. Trib. din Nantes și C. Rennes, D. P. 95. 2. 214. Cpr. C. Paris, Sirey, 1904. 2. 168. Veḑï și t. VI a Coment. noastre, p. 350.

Rĕsboiŭ general. Caz fortuit.

Tot ast-tel, și un rĕsboiŭ general, care ar întrerupe toate comunicațiile și ar împedica pe vînḑător de a face predarea, ar fi neapărat un caz fortuit, care l-ar împuternici a respinge aplicarea art. 1320. Guillouard, *op. cit.*, I, 246-2. Veḑï și t. VI a Coment. noastre, p. 351, nota 2. Veḑï asupra casuluï fortuit, în genere, t. V a Coment. noastre, tabla de materiï, v° *Caz fortuit*, și t. VI, p. 347 urm.

1) Cpr. Cas. fr. D. P. 95. 1. 212. Duvergier, I, 265.

2) Cpr. Cas. fr. Sirey, 87. 1. 24. T. Huc, X, 81. Baudry et Saignat, 309, *in fine*. Guillouard, I, 243. Baudry, III, 518. *in fine*, și toțï autoriï.

3) Thiry, III, 559. Baudry et Saignat, *Vente*, 308. Guillouard, I, 246. Planiol, II, 1456, *in fine*. Troplong, *Vente*, I, 293. Laurent, XXIV, 176. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 363. Arntz, III, 981. Cas. fr. Sirey, 45. 1. 345. D. P. 45. 1. 411. Veḑï și t. VI a Coment. noastre, p. 90, 91.

4) Veḑï t. VI a Coment. noastre, p. 90, text, și nota 1.

fi autorisat de justiție a cumpăra, în socoteala vînzătorului, lucruri de specia acelor vîndute (art. 1077).

In toate casurile, fie că cumpărătorul cere resoluția, saŭ executarea contractului, el poate în acelaș timp să ceară daune, de câte-orĭ dovedește existența unuĭ prejudiciŭ (art. 1321), aceste daune fiind inadmisibile numaĭ atuncĭ când inexecutarea obligațieĭ vînzătoruluĭ ar fi resultatul unuĭ caz de forță majoră neprovocat de dînsul.

Punerea în întârdiere.

Pentru ca consecințile lipseĭ de predare la timp, determinate de art. 1320, 1321, să poată avea loc, vînzătorul trebue să fie pus în întârdiere (art. 1079, 1081) [1].

Formele punereĭ în întârdiere.

Această punere în întârdiere nu este supusă nicĭ-uneĭ forme speciale. Ea poate să resulte din o declarație formală a voințeĭ cumpărătoruluĭ de a primi imediat lucrul vîndut, fie această voință exprimată prin o chemare în judecată, fie prin o somație extra-judiciară făcută prin portăreĭ. In materie comercială, se admite chiar că punerea în întârdiere poate să resulte din o scrisoare saŭ telegramă [2].

Casurile în care nu se cere punerea în întârdiere.

Punerea în întârdiere va fi inutilă numaĭ atuncĭ când părțile aŭ stipulat că vînzătorul va fi de drept în întârdiere, saŭ când din împrejurărĭ ar resulta că predarea nu se poate face în urma termenuluĭ fixat de părțĭ (art. 1079) [3].

Starea în care lucrul vîndut trebue să fie predat.

Art. 1324.—Lucrul trebue să fie predat în starea în care se afla în momentul vînzăreĭ. Din acea și, toate fructele sunt ale cumpărătoruluĭ [4]. (Art. 483 urm., 522—525, 544, 972, 1018, 1441 C. civ. Art. 1614 C. fr.)

---

[1] Pothier, *Vente*, III, 49. Thiry, III, 559. Guillouard, I, 243. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 363. Duvergier, I, 264, p. 310. T. Huc, X, 81. Mourlon, III, 549. Marcadé, VI, art. 1608 urm., No. II, p. 231. Baudry, III. 518. Baudry et Saignat, *Vente*, 308. C. Rouen, Sirey, 82. 2. 217.—*Contrà:* Laurent, XXIV, 174.

[2] Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 363. Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 244.

[3] Cpr. Guillouard, I, 245. Duvergier, I, 264. C. Rennes, Sirey, 76. 2. 268.

Inexactitate de text.

[4] Acest text este rĕŭ redactat; de aceea el este criticat de unii autorĭ. „Paragraful întâĭ este *de prisos și periculos*, iar paragraful al doilea este *periculos și de prisos*“, ḑice

Răspunderea vînd. p. perderea adusă lucr. prin culpa lui.

Lucrul vîndut trebue să fie predat în starea în care se găsește în momentul vînd̦ării, dice art. 1324, *ab initio*. Aceasta însemnează că vînd̦ătorul nu are dreptul de a schimba, prin faptul sĕŭ, în intervalul de timp care se strecoară între vînd̦are și predare, starea în care lucrul se găsește în momentul contractului; pentru-că cumpărătorul a contractat în vederea stărei de atunci. Legea n'a voit însă să dică că schimbările aduse lucrului independent de faptul vînd̦ătorului n'ar fi oposabile cumpărătorului; căci el fiind proprietar din momentul contractului, riscul și pericolul lucrului vîndut îl privește pe dînsul, cel puțin atunci când vînd̦area este pură și simplă, saŭ cu termen (art. 971 și 1295). Vînd̦ătorul rĕspunde, deci, de perderile saŭ deteriorările întâmplate în urma vînd̦ărei, din culpa luĭ (art. 1074, § 2, 1335), nu însă și de acele întâmplate prin caz fortuit (art. 1156). In caz când vînd̦area ar fi condițională se va aplica art. 1018.

Aluviunea aparține cumpărătorului.

Și în sens invers, cumpărătorul s'ar folosi de mărirea lucrului adusă prin o causă străină de faptul vînd̦ătorului, de exemplu: prin aluviunea care s'ar fi format pe malul imobilului vîndut [1]).

Schimbările aduse lucrului vîndut, de vînd̦ător.

Dacă vînd̦ătorul ar fi adus oare-care schimbări lucrului vîndut, care n'ar conveni cumpărătorului, acest din urmă ar putea cere ca lucrul să fie pus în starea în care

---

C. italian și dr. roman.

Acollas (III, p. 275). Cu-toate-acestea, Codul italian are o dispositie identică (cpr. art. 1470). Dreptul roman admitea aceeași soluție. Vedĭ L. 69, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1 ;—L. 10, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50. 17 ;—L. 13, Cod, *De actionibus empti et venditi*, 4. 49.

Indreptarea redacțiuneĭ textului.

Pentru a fi corect textul ar fi trebuit să fie ast-fel redactat : „Lucrul trebue să fie predat în starea în care se găsește în momentul predărei, afară de casul când el ar fi fost deteriorat, între vînd̦are și predare, prin culpa saŭ faptul vînd̦ătorului, saŭ a oamenilor de care el rĕspunde". Cpr. Guillouard, I, 221, *in fine*. Vedĭ art. 684, *ab initio*, din Ante-proiectul Codului japonez, elaborat de profesorul Boissonade; art. 1664 din Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent (t. V, p. 255, 256), etc.

Dr. roman.

[1]) Baudry et Saignat, *Vente*, 311, 316. Duvergier, *Idem*, I, p. 318, nota 2. Cpr. art. 495 urm. C. civ. Vedĭ și L. 7, Pr., Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18, 6, unde se dice: *„Id quod post emptionem fundo accessit per alluvionem, vel periit, ad emptoris commodum incommodumque pertinet"*.

era în momentul vînd̦ăreĭ; și dacă aceasta n'ar fi cu putinț̦ă, să ceară resiliarea contractuluĭ și daune-interese [1]).

Casurile în care lucrul vîndut este determinat numaĭ in genere. Art. 1103.

Art. 1324 nu se ocupă de cât de casul când vînd̦area are de obiect un corp cert și determinat. De câteorĭ ea va avea de obiet lucrurĭ determinate numaĭ *in genere*, vînd̦ătorul va trebui să le predea în stare bună, riscurile fiind pe sama luĭ până la predare. Pe de altă parte, se va aplica în specie art. 1103, după care vînd̦ătorul se va libera predând un lucru de o valoare mijlocie.

Vînd̦area făcută după mustră.

In caz de vînd̦are făcută după mustră *(sur échantillon)*, vînd̦ătorul va trebui să predea lucrul conform mustreĭ; căcĭ altfel, cumpărătorul ar putea refusa de a plăti preț̦ul [2]).

Vînd̦area unuĭ lucru fabricat de o casă anume determinată.

Dacă s'a vîndut un lucru fabricat de o casă anume determinată, vînd̦ătorul nu va putea preda alt lucru fabricat aiurea, chiar dacă lucrul ar fi de o calitate egală saŭ chiar superioară, cumpărătorul avênd în totdeauna dreptul de a cere lucrul pe care el l-a cumpărat [3]).

Din momentul vînd̦ăreĭ fructele lucruluĭ sunt ale cumpărătoruluĭ.

Paragraful 2 al art. 1324 formulează o altă consecinț̦ă a principiuluĭ că cumpărătorul este proprietar din momentul contractuluĭ de vînd̦are: „Din momentul vînd̦ăreĭ, *toate fructele* sunt ale cumpărătoruluĭ“, d̦ice acest text și aceasta fără a se distinge între fructele naturale, industriale și civile. Fructele se cuvin, în adevĕr, proprietaruluĭ lucruluĭ ce le-a produs (art. 483) [4]).

Această soluț̦ie nu se aplică, bine înț̦eles, de cât vînd̦ărilor unor corpurĭ certe și determinate; căcĭ dacă vîn-

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 321. Cas. fr. D. P. 74. 1. 74. 1. 435. Sirey, 75. 1. 54.

[2]) Veḑĭ *suprà*, p. 626. Cpr. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 312, p. 258.

[3]) Baudry et Saignat, *op.* și *loco suprà cit.*

[4]) Cumpărătorul are drept la fructe, fără a fi obligat a plăti vînd̦ătoruluĭ cheltuelile de arătură, semănătură, etc., pentrucă aceste cheltuelĭ aŭ fost probabil socotite în valoarea preț̦uluĭ. Planiol, II, 1452. Colmet de Santerre, VII, 46 bis I. Thiry, III, 558.—In caz însă când aceste cheltuelĭ aŭ fost făcute de un terț̦iŭ, acest terț̦iŭ va putea să le ceară de la noul proprietar, după cum el putea să le ceară de la acel vechiŭ (art. 484), rĕmânênd însă, în asemenea caz, ca cumpărătorul să ceară de la vînd̦ător ceea ce el a plătit terț̦iuluĭ, penrtu-că el luând lucrul în starea în care se găsia, s'a aș̦teptat, de bună samă, a se folosi de cheltuelile făcute înainte de achisiț̦iunea sa. Colmet de Santerre, Thiry, *loco cit.* Cât pentru casul în care un terț̦iŭ ar avea drept la însĭ-și fructele, veḑĭ Colmet de Santerre, VII, 46 bis II.

ḑarea ar avea de obiect un lucru determinat numaĭ *in genere,* cumpărătorul n'ar putea avea nicĭ-un drept asupra fructelor unuĭ lucru care n'a devenit proprietatea luĭ.

Textul art. 1324, fiind conceput în termenĭ generalĭ, trebue să decidem că cumpărătorul ar avea drept la fructe din ḑiua vînḑăreĭ, chiar când vînḑătorul ar fi stipulat un termen pentru predare, dacă bine înţeles, părţile n'aŭ stipulat contrarul, ceea ce ele sunt libere să facă [1]).

Casul când vînḑătorul ar fi stipulat un termen pentru predare.

Cuĭ aparţin fructele percepute de vînḑător *pendente conditione,* în caz de vînḑare condiţională, presupunênd bine înţeles, că condiţia suspensivă s'a îndeplinit ; căcĭ altfel, vînḑarea nu-şĭ ar avea fiinţă? După rigoarea principiilor, ele ar trebui să aparţină cumpărătoruluĭ care, prin efectul retroactiv al condiţieĭ (art. 1015), este proprietar din ḑiua contractuluĭ. Acesta ar trebui însă să plătească vînḑătoruluĭ dobînda preţuluĭ din ḑiua vînḑăreĭ până la îndeplinirea condiţieĭ (art. 1015) [2]).

Vînḑarea condiţională. Proprietatea fructelor. Controversă.

Se decide însă, în genere, că fructele percepute de vînḑător *pendente conditione* se compensează cu dobînda preţuluĭ, şi aceasta va fi în cele maĭ multe casurĭ voinţa părţilor contractante care, înainte de toate, va trebui să fie respectată [3]).

Compensarea fructelor percepute cu dobînda preţuluĭ.

Art. 1325 complectează regulele generale asupra stăreĭ în care lucrul vîndut trebue să fie predat, prin următoarea importantă dispoziţie : Art. 1325.

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente,* 313. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1872, p. 54.—In basa acestuĭ principiŭ, s'a decis, cu drept cuvînt, că adjudecatarul unuĭ imobil, avênd drept a percepe fructele din momentul adjudecăreĭ, chiriaşul nu poate fi obligat a plăti câştiul în mănile proprietaruluĭ expropriat, afară de casul când s'ar constata dreptul acestuia de a-l primi. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 5. Cpr. Cas. rom. Bulet. 1893, p. 1100.—Veḑĭ însă C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1890, No. 18 şi 53.

[2]) Cpr. Marcadé, VI, art. 1614, No. II, p. 233.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente,* 313, *in fine,* p. 260. Planiol, II, 1452. Veḑĭ şi Troplong, *Vente,* I, 322. Duvergier, *Vente,* I, p. 321, nota 2. Mourlon, III, 555, *in fine.*

Cât pentru fructele care s'ar găsi prinse de rădăcinĭ în momentul îndeplinireĭ condiţieĭ, ele vor aparţinea cumpărătoruluĭ, care a devenit proprietarul fondului, pentru-că este de principiŭ că fructele aparţin proprietaruluĭ pămîntuluĭ, iar nu aceluia care le-a semănat. Cpr. Troplong, *Vente,* I, 322, *in fine.*

Art. 1325.—Obligaţiunea de a preda lucrul cuprinde accesoriile sale şi tot ce a fost destinat la usul sĕŭ perpetuŭ. (Art. 467 urm., 482 urm., 488 urm., 903, 1396, 1400 C. civ. Art. 1615 C. fr.)

Art. 903.—Lucrul legat se va preda cu accesoriile necesare în starea în care se găsia la moartea *testatoruluĭ*[1]). (Art. 1325 C. civ. Art. 1018 C. fr.)

Pothier, în introducţia sa generală asupra cutumeĭ din Orléans, No. 47 urm., şi în notele sale asupra art. 353, 355 şi 356 din această cutumă, ne arată lucrurile care se consideră ca făcênd parte integrantă dintr'un fond rural saŭ urban. Lucrarea bătrînuluĭ jurisconsult nu se maĭ potriveşte însă cu moravurile timpurilor în care trăim.

Domat se ocupă, de asemenea, de aceste lucrurĭ, examinând ceea ce se consideră ca accesoriŭ a unuĭ lucru legat (cpr. art. 903 C. civ. actual)[2]).

Vom da şi noĭ câte-va exemple împrumutate de la doctrină şi de la legile romane, fără a avea pretenţia de a enumera toate lucrurile accesoriĭ, cu atât maĭ mult cu cât chestiunea de a se şti dacă un lucru este, saŭ nu, un accesoriŭ a aceluĭ vîndut este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătoriĭ fondului[3]).

Exemple de lucrurĭ accesoriĭ. Atenanţele caseĭ vîndute.

Ast-fel, vînḑarea uneĭ case cuprinde toate atenanţele, precum: grădina, ograda saŭ curtea, grajdiurile *(stabula)*, care nu fac un corp a parte deosebit de imobilul vîndut[4]); zăgazurile menite a apăra imobilul de furia uneĭ ape curgătoare saŭ a măreĭ[5]); podul caseĭ, puţurile, fântânile, reservoarele de apă[6]), şi într'un cuvînt: toate atenanţele şi dependenţele caseĭ, precum şi tot ce este destinat la usul perpetuŭ, iar nu la usul vremelnic a imobiluluĭ vîndut[7]), de exemplu: uşele, ferestrele, broaştele, cheile[8]),

---

[1]) In textul oficial se ḑice din eroare: la moartea *donatoruluĭ*. Vedĭ explic. art. 903, în t. IV a Coment. noastre, p. 547 urm.

[2]) Cpr. Duvergier, *Vente*, I, 275. Vedĭ şi Merlin, Répert., *v°* *Accessoires et Achats*, No. 15, p. 105 urm. (ed. a 5-a din 1837). Troplong, *Vente*, I, 323 urm.

[3]) Marcadé, VI, art. 1615, No. 1. Boileux, *Comment. sur le C. Napoléon*, V, asupra art. 1615, p. 650.

[4]) Cpr. L. 4, § 1, Dig., *In quibus causis pignus*, etc., 20. 2.

[5]) L. 52, § 3, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1.

[6]) L. 38, § 2, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[7]) *„Labeo generaliter scribit, ea quæ perpetui usus causa in ædificiis sunt, ædificii esse; quæ vero ad præsens, non esse ædificii“*. L. 17, § 7, Dig., *loco cit.*

[8]) L. 17, Pr., Dig., *loco cit.*

funia saŭ lanțul, precum și ciutura menită a scoate apă din fântână [1]), capacul fântâneĭ [2]); candelabrele și trichelele pentru instalarea gazuluĭ saŭ lumineĭ electrice [3]); sobele de fer saŭ de tuciŭ [4]); toate servituțile active, precum: dreptul de trecere, dreptul de a scoate apă, etc. [5]); titlurile de proprietate [6]), etc.

„Cu cumpărătura caseĭ nu se socotesc însă și lucrurile mișcătoare din casă, precum: mese, scaune și altele", ₫ice Andr. Donicĭ (§ 9, capit. 12), soluție adevĕrată și astă-₫ĭ. C. Andr. Donicĭ.

Imobilele prin destinație aparțin, de asemenea, ca accesoriĭ, cumpărătoruluĭ. Ast-fel, vînd̦area unuĭ fond rural cuprinde toate lucrurile așezate de proprietar pe fond Imobilele prin destinație.

[1]) *„Rota quoque, per quam aqua traheretur, nihilominùs ædificii est, quam situla"*. L. 40, § 6, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

[2]) *„Ut puta puteal; id est, quo puteus operitur"*. L. 13, § 31 și L. 14, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[3]) Jud. Ocol. II Iași (Vesp. Erbiceanu), *Curierul judiciar* din 1903, No. 42 (cu observația noastră). C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1882, No. 66.—*Contrà:* Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 9 (în privința becurilor de gaz), sentință reformată de Curte.

[4]) C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1882, No. 66.—Sobele care nu fac corp cu dușamelele saŭ cu zidul, nu se consideră însă ca un accesoriŭ a caseĭ vîndute, chiar dacă țeviile lor sunt vîrîte în zid și întărite cu gips, ciment, var, saŭ alt material, pentru-că această întărire nu are de scop așe₫area pe fond a acestor lucruri mobile in perpetuŭ, ci împedicarea acidului carbonic de a se răspândi în apartamente. Cpr. Troplong, *Vente*, I, 323, p. 407. Sobele care nu fac corp cu zidul saŭ cu dușamelele.

[5]) *„Si aquæ ductus debeatur prædio, et jus aquæ transit ad emptorem, etiamsi nihil dictum sit; sicut et ipsæ fistulæ per quas aqua ducitur* (țeviile care conduc apa). L. 47, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1. Cpr. art. 470 C. civ.—Țeviile prin care se scurge apa caseĭ aparțin, ca accesoriĭ, cumpărătoruluĭ, chiar dacă ele esă afară din imobil: *licet extra ædes sint* (L. 48, Dig., *loco cit), quamvis longè excurrant extra ædificium* (L. 15, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1).

[6]) Cpr. Troplong, *Vente*, I, 324. Duvergier, I, 277.—Art. 444 din Codul german obligă pe vînd̦ĕtor a da cumpărătoruluĭ informațiile necesare privitoare la situația juridică a obiectuluĭ vîndut: când este vorba de un imobil, el trebue să informeze pe cumpărător despre limitele, drepturile și sarcinile ce-l grevează, *dându-ĭ și titlurile necesare pentru stabilirea lor*, dacă el are aceste titluri în posesiunea sa, *soweit sie sich in seinem Besitze befinden.* Art. 444 C. german.

pentru serviciul și exploatarea lui (art 468), precum: animalele afectate la cultură, instrumentele agricole, semințele date arendașilor, porumbii din porumbărie, iepurii ținuți pe lângă case *(lapinii, les lapins)*, stupii cu roiu; peștele din iaz (heleșteu), nu însă și acel închis într'un rezervor mai mult spre a fi păstrat de cât spre a se înmulți [1]; teascurile, căldările, alambicurile, căzile și vasele, poloboacele pentru vin [2]; instrumentele necesare pentru exploatarea ferăriilor, fabricilor de hârtie, de zahar, și altor usine; paele și gunoaele menite a îngrășa pământul, nu însă și acele adunate de vînzător spre a fi vîndute [3]; haragii cari servesc la rădicarea vieĭ, cu-toate-că în momentul vînzăreĭ ar fi scoși din pământ și ar fi așezați grămadă, pentru-că menirea lor este de a fi întrebuințați în fie-care an la rădicarea vieĭ [4].

Recoltele prinse de rădăcini.

Recoltele prinse de rădăcini, nu însă și acele deslipite de pământ [5] încă fac parte din fond.

Aluviunea.

De asemenea, aluviunea formată înainte de vînzare pe malul proprietățeĭ vîndute se cuvine cumpărătorului, ca un accesoriu a fondului vîndut [6].

Art. 468.

Intr'un cuvînt, vînzarea cuprinde în genere orĭ-ce lucrurĭ mobile, pe care proprietarul a înțeles să le așeze pe fond pentru totdeauna (art. 468).

Aceste lucrurĭ cuprind în genere: turmele de oĭ, căr-

---

[1]) Cpr. Troplong, *Vente*, I, 323, p. 409.

[2]) Cpr. C. Grenoble, D. P. 1900. 2. 44.

[3]) *„In sterquilinio autem distinctio Trebatii probanda est: ut, si quidem stercorandi agri causa comparatum sit, emptorem sequatur: si vendendi, venditorem; nisi si aliud actum est“.* L. 17, § 2, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[4]) *„Pali qui vineæ causa parati sunt, antequam collocentur, fundi non sunt; sed qui empti sunt hac mente, ut collocentur, fundi sunt“.* L. 17, § 11, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1.

[5]) *„Sed et vinum, et fructus perceptos, villæ non esse constat“.* L. 17, § 1, Dig., *loco cit.*—Nu fac, de asemenea, parte din fond: lemnele tăete, petrele, năsipul și mineralele extrase din cariere și mine, cărbunii (L. 17, § 6, Dig., *loco cit.*), vinul (L. 17, § 1, Dig., *loco cit.*) și altele asemenea. Cpr. Troplong, I, 323, p. 409, 410.

[6]) Baudry et Saignat, *op. cit.*, 316. Guillouard, I, 270. Vedĭ *suprà*, p. 647, text și nota 1, și *infrà*, p. 660.—Vedĭ însă C. Orléans, Sirey, 88. 2. 7.

durile de boĭ, vacĭ, porcĭ, etc., care se consideră ca un accesoriŭ a pămîntuluĭ [1]).

Ast-fel, vînḑarea unuĭ vas cuprinde tot ce serveşte a-l pune în mişcare : cârma, pânzile, catargul, ancorele, *(gubernacula, malus, antemnæ, velum)*, care sunt ca membrele luĭ, *quasi membra navis esse* [2]). Ea cuprinde chiar şalupa care se întrebuinţează spre a merge din port la corabie saŭ vas [3]), etc. Vînḑarea unuĭ vas (corabie).

Vînḑarea unuĭ fond de comerţ cuprinde toate mărfurile care-l compun : cântarul, cumpenele, rafturile şi dulapurile în care sunt aşeḑate mărfurile [4]), firma *(l'enseigne)*, etc. [5]) Vînḑarea unuĭ fond de comerţ.

Presupunênd că proprietarul maĭ multor imobile, din care unul este situat în fundul uneĭ ogrăḑĭ (curţĭ), iar celalalt la uliţă, a vîndut imobilul din fundul curţeĭ, unuĭ comerciant saŭ industriaş, cumpărătorul este în drept, chiar în lipsa uneĭ anume stipulaţiunĭ, a pune firma sa la uliţă, pe zidul caseĭ, a căreĭ proprietate şi-a reservat-o vînḑătorul, rĕmânênd însă ca locul şi dimensiunea firmeĭ să nu jignească proprietatea ce vînḑătorul şi-a reservat la uliţă [6]).

Vînḑarea de vin în sticle cuprinde nu numaĭ vinul, dar şi sticlele [7]). De câte-orĭ un comerciant de vinurĭ trimete vin uneĭ persoane, care l-a cumpărat, vînḑarea cuprinde şi poloboacele, în lipsa uneĭ stipulaţiunĭ contrare [8]). Vînḑarea de vinurĭ.

---

[1]) Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII. 43. Troplong, *Vente*, I, 323, p. 410, 411.

[2]) L. 44, Dig., *De evictionibus*, 21. 2.

[3]) Troplong, *Vente*, 323, p. 411.—*Contrà* : L. 44, Dig., *loco cit.*, unde Alfenus ḑice: *„Scapham non videri navis esse respondit, nec quidquam conjunctum habere ; nam scapham ipsam per se parvam naviculam esse“.*

[4]) Cpr. L. 13, Pr., Dig., *De instructo vel instrumento legato*, 33. 7.

[5]) Guillouard, *Vente*, I, 231. Troplong, I, 323, p. 411, 412. Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. comm.*, v° *Enseigne*, No. 16. Baudry et Saignat, *Vente*, 320. C. Caen şi Rennes, Sirey, 54. 2. 398. D. P. 54. 5. 613. Sirey, 76. 2. 286. Sirey, 81. 2. 133. D. P. 82. 2. 167.—In caz de a se cumpăra numaĭ imobilul în care se exploata comerţul, nu însă şi fondul de comerţ, firma va rĕmânea proprietatea comerciantuluĭ vinḑător al imobilului, care va putea să transporte aiurea industria exercitată de dînsul în imobilul vîndut. Guillouard, *loco cit.* Ruben de Couder, *op.* şi *loco suprà cit.* C. Bordeaux, Sirey, 80. 1. 260. D. P. 81. 2. 23.

[6]) Guillouard, I, 233. C. Rouen, Sirey, 43. 2. 519.

[7]) Cpr. L. 15, Dig., *De tritico, vino, vel oleo legato*, 33. 6.

[8]) Troplong, *Vente*, I, 323, p. 412.

Vînd̦area unuĭ cal.

Vînd̦area unuĭ cal de călărie cuprinde șeaua, hamurile, hăț̦urile, etc. dacă în momentul vînd̦erei, el se găsia cu hamurile pe dînsul [1]). *„Jumenta... ornata,* **vendendi causa**, *ita emptoribus tradentur“* [2]).

Vînd̦area uneĭ morĭ, uneĭ usine, etc.

Vînd̦area uneĭ morĭ saŭ a uneĭ usine, care e pusă în mișcare prin apă, cuprinde, în genere, canalul prin care trece apa spre a pune roț̦ile în mișcare [3]).

Vînd̦area unuĭ tabloŭ, saŭ alteĭ opere de artă.

Vînd̦area unuĭ tabloŭ, saŭ a uneĭ alte opere de artă cuprinde în genere, afară de o reservă saŭ de o lege specială, dreptul pentru cumpărător de a reproduce obiectul prin gravură, litografie, fotografie, etc. [4]).

Aplic. Art. 1325 la vînd̦ările publice.

Art. 1325, după care obligați̦ia de a preda lucrul cuprinde accesoriile sale și tot ce a fost destinat la usul seŭ perpetuŭ, se aplică vînd̦ărilor făcute prin adjudecare publică, ca și vînd̦ărilor voluntare, obligați̦ia de predare fiind aceeași și într'un caz și în altul [5]).

Regulele relative la predarea cuprinsului și întinderei lucrului vîndut.

Art. 1326.— Vînd̦ătorul este dator să predea cuprinsul lucruluĭ vîndut în mĕsura determinată prin contract, însă cu modificările mai jos arătate. (Art. 1327 urm. C. civ. Art. 1616 C. fr.) [6])

In regulă generală, vînd̦ătorul trebue să predea lucrul vîndut în cuprinsul și întinderea arătată în contract, pentru-că preț̦ul a trebuit să fie determinat în vederea acestuĭ cuprins și acesteĭ întinderĭ. A ḑice, așa precum ḑice art. 1326, că vînd̦ătorul este obligat a preda cuprinsul lucruluĭ vîndut în mĕsura determinată prin contract, este în adevĕr, a-l obliga a preda lucrul așa cum l-a vîndut, adecă,

[1]) Troplong, *loco cit.*—Veḑĭ însă Baudry et Saignat, *Vente*, 324.
[2]) L. 38, Pr., Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.
[3]) Troplong, *loco cit.*, p. 413. T. Huc, X, 87. Cpr. C. Paris, *Pand. Période.* 1903. 2. 297.
[4]) T. Huc, X, 91. Guillouard, *Vente*, I, 235, 236. Baudry et Saignat, *Vente*, 323. Cas. fr. Sirey, 42. 1. 485. Sirey, 68. 1. 372. C. Paris, Sirey, 80. 2. 257. D. P. 81. 2. 61.—*Contrà :* Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. commercial*, v° *Propriété artistique*, 118. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse : Pand. fr., *Propriété littéraire, artistique et industrielle*, 1828 urm.
[5]) Guillouard, I, 238. C. Angers, D. P. 77. 2. 79.
[6]) Cpr. L. 40, § 2, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.

a-şi îndeplini în mod exact şi complect obligaţia sa. Art. 1326 nu este, deci, de cât aplicarea unui principiu general în materie de contracte; de unde resultă că obligaţia de a preda cuprinsul lucrului vîndut nu este impusă vînzătorului de cât atunci când cuprinsul a fost anume pus în contract, cu intenţiunea de a da cumpărătorului dreptul de a-l cere. Deci, dacă cu toată arătarea cuprinsului lucrului, s'ar constata că lucrul a fost vîndut independent de cuprinsul său întinderea lui, ceea ce ar constitui o vîndare cu gramada *(en bloc)*, vînzătorul n'ar fi obligat a preda cuprinsul lucrului, şi *vice-versa*, cumpărătorul n'ar fi obligat a plăti un suplement de preţ pentru excedentul cuprinsului [1]).

Aplic. art. 1326 la mobile.

Principiul pus de art. 1326 se aplică fără nici-o dificultate la lucrurile mobile, pentru-că de câte-ori este vorba de lucruri care urmează a fi numărate, cântărite saŭ măsurate, vînzătorul poate în totdeauna să predea cantitatea promisă; pe când, în materie de imobile, vînzătorul nu poate să dea imobilul de cât în întinderea ce are, fie ea mai mare saŭ mai mică de cât acea promisă [2]).

Aplic. art. 1326 la imobile.

In privinţa imobilelor, el sufere însă oare-care modificări, pentru-că în materie de vînzări imobiliare, mai cu samă în privinţa pămîntului, pe care legiuitorul l-a avut în vedere, cele de mai multe-ori cumpărătorul nu contractează de cât în vederea cuprinsului şi întinderei pămîntului vîndut [3]). Legiuitorul, în art. 1327 urm., reglementează consecinţile care ar putea să resulte, într'o vîndare, din eroarea asupra întinderei imobilului vîndut.

Art. 1327.—Dacă vîndarea unui imobil s'a făcut cu arătare de cuprinsul său [4]), şi pe atât măsura, vînzătorul este dator să

---

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 256. Duvergier, *Vente*, I, 281, p. 341.

[2]) Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 255. Laurent, XXIV, 188.

[3]) Dicem că aceasta se va întâmpla cele de mai multe ori, căci se poate foarte bine întâmpla ca părţile să aprecieze prin alte împrejurări valoarea imobilelor vîndute. Părţile aŭ arătat, de exemplu: numele, situaţia, vecinătatea lor, etc., fără a dice nimic despre întinderea lor. Se înţelege că, în asemenea casuri, art. 1327 urm. nu sunt aplicabile. Baudry et Saignat, *op. cit.*, 326. Duranton, XVI, 220.

[4]) Prin *cuprinsul* imobilului vîndut se înţelege aci *întinderea sa superficiară*: de unde resultă că art. 1327 urm. nu aŭ în vedere de cât vînzările de pămînt.

predea cumpărătorului, dacă acesta cere, cuprinsul arătat în contract. Neputênd, saŭ cumpărătorul necerênd, vînḑătorul este dator să sufere o scădere proporţională din preţ. (Art. 1326, 1328 urm., 1347 urm. Art. 1617 C. fr.) [1])

Art. 1328.—Dacă, din contra, în casul art. precedent, s'ar găsi că cuprinsul lucrului e mai mare de cât acel arătat în contract, cumpărătorul poate saŭ a complini preţul după numĕrul mĕsurilor aflate, saŭ, dacă excedentul cuprinsului aflat se ridică la o a doua-ḑecea parte a cuprinsului declarat în contract, a strica vînḑarea. (Art. 1327, 1329, 1334 C. civ. Art. 1618 C. fr.)

Art. 1329.—In toate casurile de vînḑare făcută alt-fel de cât pe atât mĕsura, fie vînḑarea de un corp cert şi limitat [2]), fie de mai multe fonduri distincte şi separate, fie concepută cu expresiunea mĕsureĭ înaintea desemnăreĭ obiectului, saŭ din contra, nicĭ vînḑătorul nu are drept la adaos de preţ pentru excedent, nicĭ cumpărătorul, la scădere pentru lipsă, de cât în casul când excedentul saŭ lipsa preţueşte o a doua-ḑecea parte din preţul total al vînḑăreĭ [3]). (Art. 1327 urm., 1330, 1333 C. civ. Art. 1619 C. fr.)

Art. 1330.—Dispoziţiunile celor treĭ articole precedente nu se vor aplica de cât în lipsă de stipulaţiune contrară între părţi. (Art. 969, 1327—1329 C. civ. Art. 1619, *in fine*. C. fr.)

Art. 1331.—Când după art. 1328 şi 1329, este caz de a se adăogi preţul pentru excedent de mĕsură, cumpărătorul are facultatea de a alege: între a strica vînḑarea şi a împlini preţul. Suplementul preţului se rĕspunde cu dobîndă, dacă cumpărătorul a păstrat imobilul. (Art. 1328, 1329, 1363 C. civ. Art. 1620 C. fr.)

Art. 1332.—In toate casurile când cumpărătorul are drept de a strica vînḑarea, vînḑătorul este dator să-i restituiască, deosebit de preţ, dacă l-a primit, spesele contractului. (Art. 1328 urm., 1341 C. civ. Art. 1621 C. fr.)

Art. 1333.—Dacă s'aŭ vîndut douĕ fonduri printr'un singur contract, drept un singur preţ, cu arătarea de mĕsura fie-cărui, şi cuprinsul unuia este mai mic de cât acel declarat, iar al celuilalt mai mare, se va face compensaţiune între preţul excedentului şi preţul lipseĭ, şi acţiunea vînḑătorului pentru adăogire saŭ a cumpărătorului pentru scădere de preţ va fi supusă regulelor mai sus stabilite. (Art. 1327 urm. C. civ. Art. 1623 C. fr.)

[1]) Cpr. L. 51, *De contrahenda emptione*, 18. 1;—L. 13, § 14, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[2]) Prin un corp cert şi limitat, legiuitorul înţelege: un imobil determinat, iar prin expresiile: „fonduri destinate şi separate", mai multe fonduri determinate. Cpr. Acollas, III, p. 277, nota 2.

[3]) Cpr. L. 38, Pr., Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

Art. 1334.—Acţiunea vînzătorului pentru complinirea preţului, şi a cumpărătorului pentru scăderea preţului, saŭ pentru stricarea contractului, se prescriŭ printr'un an din ziua contractului [1]). (Art. 1328, 1331 C. civ. Art. 1622 C. fr.)

Art. 1327 urm., împrumutate în parte de la Pothier [2]), regulează întinderea obligaţiei de predare pentru casurile vînzărei de imobile cu arătarea cuprinsului lor, fără însă a prevedea toate ipotesele.

Mai multe ipotese pot să se presinte în practică. Vom vorbi, mai întăi, despre casurile în care întinderea imobilului vîndut nu este arătată, casuri despre care legea nu vorbeşte.

Vînzarea unui imobil determinat, fără arătarea întinderei lui.

Prima ipotesă.—Vînzarea unui imobil determinat, fără arătarea întinderei lui: de exemplu: Îţi vînd cutare moşie a mea din judeţul Iaşi, cu preţ de 200,000 lei. In asemenea caz, fiind vorba de o vînzare *en bloc, per aversionem,* sunt obligat a-ţi preda imobilul aşa cum se găseşte, fără ca contractul să poată fi resiliat din causa întinderei mai mare saŭ mai mică, şi fără ca să se poată cere de o parte saŭ de alta, mărirea saŭ micşorarea preţului stipulat [3]).

Vînzarea unui imobil determinat, fără arătarea întinderei lui, însă pe atât măsura.

A doua ipotesă.—Vînzarea unui imobil determinat, fără arătarea întinderei lui, însă pe atât măsura. De exemplu: Îţi vînd locul meŭ din Iaşi, strada Muselor, cu 100 lei metrul patrat. In asemenea caz, preţul fiind fixat pentru fie-care metru patrat, nu este cunoscut, pentru-că nu se arată numĕrul metrilor vînduţi. Vînzarea, în asemenea caz, fiind condiţională, nu va deveni perfectă de cât prin măsurarea pămîntului vîndut, şi până atunci riscul şi pericolul lui va fi pe sama mea (vînzător), fiind-că am rĕmas proprietar până la măsurare [4]).

---

[1]) Textul fr. adaogă: sub pedeapsă de decădere *(sous peine de déchéance).* Aceste cuvinte s'au eliminat din textul nostru ca inutile.

[2]) Pothier, *Vente,* III, 250 urm.—Acollas (III, p. 277, nota 1) observă însă că Pothier este, în această privinţă, mult mai raţional de cât Codul.

[3]) Guillouard, *Vente,* I, 258, 259. Marcadé, VI, art. 1616, No. 1 şi II. Laurent, XXIV, 187. Duvergier, *Vente,* I, 281. Duranton, XVI, 220. T. Huc, X, 92.

[4]) Cpr. Marcadé, *loco cit.,* No. II, p. 235. T. Huc, X, 92. Planiol, II, 1457. Baudry et Saignat, *Vente,* 331, *in fine.* Guillouard, I, 261. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 362, nota 21.—Vedĕ însă, în privinţa riscurilor, Duvergier, *Vente,* I, 284.

Vînd̦area unuĭ număr oare-care de mĕsurĭ de luat dintr'o cantitate maĭ mare.

A treia ipotesă.—Vînd̦area unuĭ număr oare-care de mĕsurĭ de luat dintr'o cantitate maĭ mare; de exemplu: Îț vind cu 100 leĭ metrul patrat, 100 de metri din lotul de 1000 metri ce am în Dobrogea, pe malul măreĭ. In asemenea caz, proprietatea nu se va strămuta de cât prin mĕsurare: până atunc, în adevĕr, obiectul vîndut nu este determinat, pentru că nu se cunoaște partea din care pămîntul se va lua. Întinderea pămîntuluĭ vîndut nu poate, în asemenea caz, da loc nicĭ la mărirea, nicĭ la micșorarea preț[1]).

Vînd̦area unuĭ imobil determinat, cu arătarea întindereĭ sale, pentru un preț pe atât mĕsura, fie că s'a arătat saŭ nu s'a arătat preț[2]).

A patra ipotesă.—Vînd̦area unuĭ imobil determinat, cu arătarea întindereĭ sale, pentru un preț pe atât mĕsura, fie că s'a arătat saŭ nu s'a arătat preț total. De exemplu: Îț vînd via mea de la Nicoreștĭ, în întindere de 100 pogoane, cu preț de 300 leĭ pogonul, fie că s'a ḑis saŭ nu, că preț total este de 30,000 leĭ (art. 1327, 1328). In acest caz, întinderea vieĭ vîndute are mare însĕmnătate, căcĭ, după toate probabilităț̦ile, părț̦ile aŭ trebuit să fixeze preț̦ul în raport cu numĕrul pogoanelor vîndute. Diferența între întinderea declarată și acea predată în realitate produce, decĭ, efecte maĭ mult saŭ maĭ puț̦in energice, după cum ea este în *minus* saŭ în *plus*.

Art. 1327.

Dacă ț̦i-am predat maĭ puț̦ine pogoane de cât ț̦i-am vîndut, d-ta aĭ alegerea: saŭ de a cere întinderea întreagă, saŭ, dacă preferĭ, orĭ cŭ nu te pun în posesiunea numĕruluĭ de pogoane vîndute, de a cere o scădere proporț̦ională din preț (art. 1327). D-ta nu veĭ putea însă, din această causă, cere resiliarea contractuluĭ, conform art. 1021, afară de casul când s'ar stabili că n'aĭ fi cumpărat via, dacă aĭ fi cunoscut întinderea eĭ reală; când, de exemplu, pămîntul ce-ț̦i predaŭ n'ar putea servi la destinaț̦ia în vederea căreia aĭ făcut cumpărătura[3]).

---

[1]) Guillouard, I, 260. Marcadé, *loco cit.*, p. 236, No. II, *in fine*. Baudry et Saignat, op. cit., 331.

[2]) Imprejurarea că imobilul a fost vîndut cu arătarea întindereĭ sale și pe atât mĕsura, nu împedică vînd̦area de a fi imediat perfectă, atât în privința riscurilor cât și a transmitereĭ proprietăț̦eĭ, numaĭ preț̦ul putênd, în asemenea caz, să sufere oare-care modificărĭ, atunc când arătarea întindereĭ făcută de vînd̦ĕtor ar fi inexactă. Cpr. Baudry et Saignat, 331. Troplong, I, 329. Duvergier, I, 287. Marcadé, VI, art. 1617, 1618, No. III.—*Contrà*: Duranton, XVI, 226.

[3]) Thiry, III, 561. Guillouard, *Vente*, I, 277. Duvergier, I, 286. Duranton, XVI, 223. Laurent, XXIV, 191. Marcadé,

Dacă, din contra, ţi-am predat mai multe pogoane de cât ţi-am vîndut, d-ta îmĭ datoreştĭ un suplement de preţ, proporţional cu numĕrul pogoanelor ce via are mai mult de cât s'a prevĕdut în contract; căcĭ alt-fel, aĭ primi fără nicĭ-o plată un numĕr de pogoane care ar întrece pe acel arătat în contract. Art. 1328.

Dacă însă excedentul întinderei aflate este cu a doua-decea parte mai mare de cât întinderea declarată în contract, d-ta aĭ alegerea : saŭ de a plăti suplementul preţuluĭ, saŭ, dacă nu vreĭ orĭ nu poţĭ să-l plăteştĭ, de a te desista de la contract, adecă de a cere desfiinţarea luĭ. Această a doua-decea parte nu se iea în consideraţie de cât în privinţa resoluţiuneĭ contractuluĭ; de unde resultă că dacă excedentul întinderei este mai mic de cât a doua-decea parte, cumpărătorul nu va fi în drept a cere resilierea contractuluĭ, art. 1328 ne dând acest drept de cât atuncĭ când excedentul este de a doua-decea parte, saŭ mai mare. Cumpărătorul va plăti însă şi în asemenea caz un suplement de preţ, proporţional întinderei care întrece pe acea arătată în contract, pentru-că vînd̦area fiind făcută pe atât mĕsura, preţul trebue să fie proporţional cu numĕrul mĕsurilor predate [1]).

Mĕsurarea va cuprinde tot ce s'a vîndut, dar nimic mai mult. Ast-fel, ea va cuprinde jumătate din zidurile, gardurile şi şanţurile comune, precum şi totalitatea acelor care fac parte integrantă din acel imobil ; nu vor fi însă cuprinse zidurile, gardurile şi şanţurile care aparţin vecinilor, drumurile publice şi fluviile care traversează fondul vîndut [2]). Ce trebue să cuprindă mĕsurarea.

VI, art. 1617, 1618, No. II, p. 239. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 366, text şi nota 30. Arntz, III, 985. Baudry, III, 525, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 330. Accollas, III, p. 278. Mourlon, III, 558. Planiol, II, 1459. T. Huc, X, 94. C. Orléans, D. P. 95. 2. 417.—*Contrà :* Troplong, *Vente*, I, 330, 331.

[1]) Baudry et Saignat, *Vente*, 329. Baudry, III, 525. Guillouard, I, 263. T. Huc, X, 95. Duvergier, I, 285. Laurent, XXIV, 192. Duranton, XVI, 224. Troplong, I, 336. Colmet de Santerre, VII, 51 bis. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 364, 365, text şi nota 23. Vigié, III, 717. Mourlon, III, 557.—*Contrà :* Marcadé, VI, art. 1617, 1618, No. I.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 251 urm. Guillouard, I, 269. Baudry et Saignat, 336. Duvergier, I, 236. Troplong, I, 332.

Aluviune. Aluviunea formată înainte de vînḑare pe malul fonduluĭ vîndut, fiind un accesoriŭ a acestuĭ fond (art. 1325), va fi neapărat cuprinsă în mĕsurătoare [1]).

Cât pentru aluviunea care s'ar fi format în urma vînḑăreĭ, însă înainte de predare, ea aparţinênd cumpărătoruluĭ, în basa art. 495, nu va fi mĕsurată, pentru că nu exista în momentul când fondul a fost vîndut [2]). Cheltuelile mĕsurăreĭ imobiluluĭ vîndut sunt în sarcina vînḑĕtoruluĭ (art. 1317) [3]).

Art. 1329. *A cincea ipotesă.*—Vînḑarea unuĭ imobil saŭ a maĭ multor imobile determinate, cu arătarea întindereĭ lor, însă pentru un preţ unic, iar nu pe atât mĕsura. De exemplu: Îţi vînd via mea din Nicoreştĭ, în cuprindere de 100 pogoane, cu 20,000 leĭ. În acest caz, nu se ţine socoteală de deficitul, nicĭ de excedentul întindereĭ care n'ar întrece a doua-ḑecea parte din valoarea imobiluluĭ saŭ a imobilelor vîndute, fiind-că preţul n'a fost determinat după mĕsură, ci *en bloc*. Îndată, însă, ce diferenţa de întindere în *minus* saŭ în *plus* este de a doua-ḑecea parte, saŭ maĭ mare *din preţul total al vînḑăreĭ* [4]), părţile sunt presupuse a fi înţeles ca preţul să fie redus saŭ mărit (art. 1329).

Vînḑărĭ silite. Art. 1329 se aplică şi vînḑărilor silite [5]).

Art 1331. De câte-orĭ este loc de a se mări preţul pentru un excedent de mĕsură, excedent care, după art. 1329, trebue să fie cel puţin de a doua-ḑecea parte din preţul total al vînḑăreĭ, cumpărătorul are alegerea: saŭ de a cere resilierea vînḑăreĭ, saŭ de a păstra imobilul, plătind suplementul preţuluĭ cu dobînda luĭ (art. 1331).

Dacă, în loc de mărirea preţuluĭ, este din contra loc la micşorarea luĭ, din causa unuĭ deficit, care este de a doua-ḑecea parte, cumpărătorul nu va putea, în prin-

---

[1]) Baudry et Saignat, 336. Guillouard, I, 270.—Veḑĭ însă Laurent, VI, 295. Veḑĭ şi *suprà*, p. 652.

[2]) Veḑĭ autorii citaţi în nota precedentă.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 640, nota 1. Cpr. Guillouard, I, 271. Troplong, I, 334, 345.

[4]) Este de observat că, în art. 1329, diferenţa de a doua-ḑecea parte se calculează după preţul total al vînḑăreĭ, iar nu după întinderea declarată în contract, ca în casul art. 1328. Veḑĭ motivele acesteĭ deosebirĭ în Thiry, III, 562 şi în Troplong, *Vente*, I, 343.

[5]) Cas. rom. Bulet. S-a I, anul 1870, p. 1.

cipiŭ, să se desiste de la vînḑare, afară de casul cînd el ar fi cumpărat imobilul pentru o anume destinaţie cunoscută de vînḑĕtor, la care acest imobil nu poate servi, din causa lipseĭ întinderei arătate [1]):

Se poate întîmpla ca maĭ multe fonḑurĭ deosebite şi separate să fie vîndute împreună pentru un preţ unic, cu arătarea întinderei fie-căruia din ele. De exemplu: Îţĭ vînd, prin unul şi acelaşĭ contract, fondul A de 100 pogoane şi fondul B de 200 pogoane, ambele cu preţul de 150,000 leĭ. În asemenea caz, ne existînd de cît un singur preţ, nu există de cît o singură vînḑare [2]). Art. 1333.

Pentru acest caz, art. 1333 decide că dacă există deficit în unul din fonḑurĭ şi excedent în celalalt, se stabileşte o compensaţie între excedent şi deficit, şi în urmă, acţiunea în suplement saŭ în micşorarea preţuluĭ are loc după regulele maĭ sus expuse. Această regulă s'ar aplica, după unĭĭ, nu numaĭ în casul cînd vînḑarea s'ar fi făcut pentru un preţ *en bloc,* dar şi în casul în care vînḑarea maĭ multor fonḑurĭ s'ar face cu un preţ pe atît mĕsura (art. 1327) [3]).

Trebue să observăm că în toate casurile în care cumpărătorul usează de facultatea de a resilia vînḑarea, vînḑĕtorul trebue să-ĭ restitue, pe lîngă preţ, daca l-a primit, spesele contractuluĭ (art. 1332), şi la nevoe, chiar daune. Vînḑĕtorul este, în adevĕr, în culpă că nu s'a asigurat despre întinderea imobiluluĭ ce a vîndut şi cumpărătorul nu trebue să sufere de eroarea în care l-a indus vînḑĕtorul. Art. 1332.

Părţile pot să deroage de la regulele prevĕḑute în art. 1327 urm. Aceasta resultă, pe de o parte, din principiul libertăţeĭ conveniţiilor (art. 969), iar pe de alta, din art. 1330. Art. 1330.

Conveniţia derogatorie a părţilor n'are nevoe de a fi expresă; ea poate fi şi tacită, judecătoriĭ putînd s'o de-

---

[1]) Mourlon, III, 563. Veḑĭ şi *suprà,* p. 658, text şi nota 3.

[2]) Decĭ, dacă un preţ deosebit ar fi fost hotărît pentru fiecare fond, ar exista atîtea vînḑărĭ cîte fonḑurĭ şi preţurĭ şi, în asemenea caz, se vor aplica fie-căreia din aceste vînḑărĭ, după împrejurărĭ, regulele maĭ sus expuse. Thiry, III, 563. Baudry et Saignat, *Vente,* 334, nota 1. Troplong, I, 354, *in fine.*

[3]) Marcadé, VI, art. 1623, No. II, p. 250 urm. Veḑĭ şi Duvergier, *Vente,* I, 295.—*Contrà:* Acollas, III, p. 281. Troplong, I, 356, p. 459, nota 2.

ducă din diversele clause ale actului [1]). În caz de îndoială, ei vor aplica însă art. 1327 urm., care constitue dreptul comun. Ast-fel, cuvîntul aproximativ saŭ *circa (environ)* ce părţile ar fi adaos înainte saŭ după arătarea întinderei imobilului vîndut, n'ar constitui o derogare de la regulele prescrise de art. 1327 urm. [2])

Vînd̆ări silite.

Disposiţiile art. 1327 urm. se aplică la orĭ-ce vînd̆ări în genere, la acele silite ca şi la acele voluntare [3]).

Art. 1334.

Pentru ca proprietatea să nu rĕmână în incertitudine, legea voeşte ca acţiunile în suplement saŭ în micşorare de preţ, ca şi acele în resiliarea vînd̆arei, să fie introduse într'un termen scurt, adecă, într'un an din ḑiua contractului (art. 1334) [4]), fie că cererea a fost introdusă pe cale de acţiune principală, fie pe cale de excepţiune [5]).

---

[1]) Cas. rom. *C. judiciar* din 1901, No. 52. Cas. fr. D. P. 66. 1. 165. Sirey, 66. 1. 171. Baudry et Saignat, *Vente*, 344.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 354. Baudry et Saignat, *loco cit.* Troplong, I, 340. Duvergier, I, 299. Guillouard, I, 291, 293. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 367.—*Contrà*: Duranton, XVI, 229.

Dacă însă s'ar fi vîndut unul saŭ maĭ multe imobile cu arătarea întinderei lor, însă cu adăogirea că nu se garantează această întindere, orĭ-ce diferenţă de întindere, fie în *minus* fie în *plus*, nu dă loc nicĭ la micşorarea, nicĭ la mărirea preţului: asemenea clausă avênd de scop de a derога de la art. 1327 urm. Aubry et Rau, *loco cit.* Marcadé, VI, art. 1623, No. III. Duvergier, I, 305. Troplong, I, 341. Guillouard, I, 299. Laurent, XXIV, 199. Massé-Vergé, IV, § 683, p. 290, nota 32. Trib. Oran, *Pand. Période.* 1901. 2. 260. Cas. fr. D. P. 68. 1. 485.

Mărirea saŭ micşorarea preţului n'ar avea loc de cât atunci când vînd̆area ar fi fost făcută pe atât mĕsura: de exemplu: Îţi vînd, fără garanţia întinderei, 100 metri patraţi din cutare teren, cu 100 leĭ metrul. Efectul clauseĭ de negaranţie ar fi, în asemenea caz, de a lipsi numaĭ pe cumpărător de a cere resiliarea contractului, în casul unui excedent de întindere. Cpr. Baudry et Saignat, 343. Laurent, *loco cit.*

[3]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1870, p. 1. C. Nîmes şi Agen, D. P. 52. 2. 269. S., 53. 2. 339 şi 587. D. P. 53. 2. 69. Baudry et Saignat, 345. Guillouard, I, 272. Laurent, XXIV, 198. Duvergier, I, 300. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 367, text şi nota 31.—*Contrà*: Troplong, *Vente*, I, 345, p. 447, nota 1.

[4]) Dacă părţile aŭ fixat ḑiua în care mĕsurarea trebue să se facă, termenul de un an nu va începe a curge de cât din acea ḑi. Cpr. T. Huc, X, 99. Guillouard, I, 282. Duvergier, I, 301. Duranton, XVI, 238. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 368, nota 36.

[5]) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1883, No. 81.

Această prescripţie scurtă curge în contra minorilor, interdişilor, şi femeilor măritate (argument din art. 1376, 1908)[1].

Termenul de un an se aplică în toate casurile, fie că părţile aŭ rĕmas în termenii art. 1327 urm., fie că ele aŭ modificat prin convenţia lor dispoziţiile legeĭ, motivele scurtăreĭ termenuluĭ acţiuneĭ fiind aceleaşĭ şi într'un caz şi în altul[2].

Şi acţiunea prin care cumpărătorul cere o scădere proporţională din preţ, în casul art. 1327, adecă, când se predă de vînzĕtor o întindere maĭ mică de cât acea promisă este supusă tot prescripţieĭ de un an[3].

Termenul de un an nu se aplică însă în casurile în care părţile, fixând în actul de vînzare un preţ aproximativ, ar conveni între ele de a determina preţul definitiv prin o mĕsurare ulterioară. Acţiunea uneia din părţi pentru a constrînge pe cealaltă la mĕsurare, se prescrie prin 30 de anĭ, conform dreptuluĭ comun (art. 1890)[4]. Casurile în care termenul de un an este inaplicabil.

Art. 1334 nu se aplică, de asemenea, vînzărilor mobiliare, de exemplu: la vînzarea uneĭ păduri spre a fi tăiată. Acţiunea pentru excedent saŭ deficit, în cât priveşte predarea mobilelor, se prescrie decĭ prin 30 de anĭ, ceea ce, în treacăt fie dis, nu se prea explică[5]. Neaplicarea art. 1334 vînzărilor mobiliare.

---

[1]) Thiry, III, 566. Guillouard, I, 283. Troplong, I, 349. Baudry et Saignat, 339. Baudry, III, 529. Duranton, XVI, 237. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 368. Marcadé, VI, art. 1619-1622, No. V, p. 247. Planiol, II, 1460. T. Huc, X, 100. Arntz, III, 991.—Vedĭ însă Laurent, XXIV, 202.

[2]) Guillouard, *Vente,* I, 248. Duvergier, I, 303. Troplong, I, 350. Baudry et Saignat, 339. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 368, text şi nota 37. Vazeille, *Prescription,* II, 727, p. 365 urm. (ed. din 1832). Acollas, III, p. 280. Mourlon, III, 566.

[3]) Cpr. Cas. rom. C. Bucureştĭ şi Trib. Ilfov, Bulet. 1887, p. 667. *Dreptul* din 1887, No. 67, şi din 1881, No. 70.—*Contrà:* Cas. rom. Bulet. 1881, p. 524 (care aplică în specie prescripţia de treĭ-decĭ de anĭ).

[4]) Baudry et Saignat, 341. T. Huc, X, 99. Guillouard, I, 287. Laurent, XXIV, 207. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 369. Cas. fr. D. P. 53. 1. 189. Sirey, 53. 1. 693.

[5]) Cpr. T. Huc, X, 99, *in fine.* Arntz, III, 992. Laurent, XXIV, 206. Duvergier, *Vente,* I, 304. Guillouard, I, 288. Troplong, I, 352. Aubry et Rau, IV, § 354, *in fine,* p. 369. Thiry, III, 566. Duranton, XVI, 241.

Scurtarea sau lungirea termenului de un an. Controversă.

In fine, se decide de unii că termenul de un an, fixat de art. 1334 ar putea fi scurtat și chiar prelungit, prin convenția părților [1]).

Această soluție este însă generalmente, și cu drept cuvînt, respinsă, pentru-că ori-ce prescripție este de ordine publică, și părțile nu pot modifica condițiile ei. In acest sens art. 1838 dispune că nu se poate renunța la prescripție de cât după împlinirea ei. Părțile ar putea, deci, să renunțe la beneficiile decăderei stabilite de art. 1334, în urma îndeplinirei ei, fără însă ca ele să poată de mai înainte prelungi termenul statornicit de acest text [2]).

Despre riscul și pericolul lucrului vîndut.

Art. 1335.—Pericolul total saŭ parțial al lucrului vîndut mai 'nainte de predare, se judecă după regulele generale ale obligațiunilor convenționale. (Art. 971, *in fine*, 1018, 1074, § 2, 1156, 1358 C. civ. Art. 66 C. com. Art. 1624 C. fr.)

Acest text ne trimete, în privința riscurilor și a teoriei culpelor la principiile generale ale obligațiilor, pe care le cunoaștem din studiile anterioare [3]).

Art. 66 C. com.

Art. 66 din Codul de comerț dispune, în această privință, că cumpărătorul este obligat să primească mărfurile în starea în care se vor găsi la sosirea lor, însă cu o potrivită scădere de preț. Dacă însă, în timpul călătoriei, mărfurile aŭ suferit așa avarii și aŭ ajuns la destinație atât de deteriorate în cât nu-i pot servi la întrebuințarea pentru care fusese destinate, cumpărătorul poate cere resiliarea contractului.

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, 340, *in fine*. Vigié, III, 721.

[2]) Cpr. Laurent, XXIV, 205. Colmet de Santerre, VII, 55 bis. Mourlon, III, 567. Aubry et Rau, IV, § 354, p. 368. Troplong, I, 351.

Asupra chestiunei de a se ști dacă părțile pot, în genere, stipula o prescripție mai lungă de cât acea statornicită de lege, veți t. VII a Coment. noastre, p. 373, nota 2.

[3]) Veți în privința risco-pericolului lucrului vîndut, t. V a Coment. noastre, p. 185 urm., iar în privința teoriei culpelor, t. VI, p. 305 urm. Cpr. asupra acestor chestiuni: Troplong, *Vente*, I, 357 urm. Duvergier, I, 278—280. Em. Antonescu, *Scr. juridice*, II, p. 227 urm. (Teoria riscurilor).

SECȚIUNEA III

Despre răspunderea vînd̦ătorului.

Ne-am ocupat până acum despre prima obligație a vînd̦ătorului, care consistă în predarea lucrului vîndut (art. 1313 urm.)

A doua obligație a vînd̦ătorului consistă în a garanta [1]) pe cumpărător în contra ori-căreĭ tulburărĭ și evicțiunĭ (art. 1313, 1336 urm.) [2]) și în contra viciilor ascunse ale lucrului vîndut (art. 1352 urm.)

Art. 1336.— Vînd̦ătorul răspunde către cumpărător: 1° de *liniștita posesiune* [3]) a lucrului, și 2° de viciile aceluiași lucru. (Art. 1313, 1320, 1337 urm., 1352 urm. C. civ. Art. 1635 C. fr.)

Răspunderea vînd̦ătorului pentru evicțiune exista și la Romanĭ, cu-toate-că vînd̦area romană nu era translativă de proprietate [4]), pentru-că vînd̦area lucrului altuia era Dr. roman.

---

[1]) Cuvîntul *garant*, dacă este să credem pe Loyseau, vine de la un vechiŭ cuvînt fr.: *garer*, care înseamnă a pune în siguranță. Cpr. Troplong, I, 410. Boileux, V, p. 662, nota 4. Vedĭ însă Le Sellyer, *Successions*, III, 1819, care atribue o altă origină cuvîntului: *garanție*.

[2]) Asupra sensului cuvintelor: *tulburare* și *evicțiune*, vedĭ Le Sellyer, *op. cit.*, III, 1832.—Pothier (*Vente*, III, 81) definește foarte bine obligația de garanție pentru evicțiune: „Obligația vînd̦ătorului, dice el, nu este complectă prin predarea lucrului vîndut; el mai rămâne încă, în urma acesteĭ predărĭ, obligat de a apăra pe cumpărător contra ori-căreĭ evicțiunĭ, cu privire la lucrul vîndut". „Posesiunea (astădĭ proprietatea) nu se consideră ca transmisă de vînd̦ător, dice Pomponius (L. 3, Pr., Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1), de câte-orĭ cine-va poate s'o iea de la cumpărător". In cât privește garanția pentru viciurĭ ascunse saŭ redibitoriĭ (art. 1352 urm.), v. Pothier, *op. cit.*, 202 urm.

[3]) Această formulă nu mai este exactă în dreptul actual; căci astădĭ, vînd̦ătorul trebue să garanteze nu numaĭ pacinica posesiune, dar și *proprietatea* lucrului vîndut. Cpr. Thiry, III, 567. T. Huc, X, 101, p. 137. Arntz, III, 993. Guillouard, *Vente*, I, 295. Planiol, II, 1496. Nacu, III, 120, p. 225.—Nimic n'ar împedica însă pe părțĭ de a face și astădĭ o vînd̦are romană, vînd̦ătorul obligându-se a transmite cumpărătorului numaĭ pacinica posesiune a lucrului vîndut, pentru-că transmiterea proprietățeĭ lucrului vîndut nu este de esența, ci numaĭ de natura vînd̦areĭ. Vedĭ p. 541. Inexactitate de text.

[4]) Vedĭ Dig., *De evictionibus, et duplæ stipulatione*, 21, 2;—Cod,

validă (vedĭ *suprà*, p. 572); însă trebue să observăm că, după legea romană (L. L. 43 şi 45, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1), cumpărătorul evins nu avea dreptul de a cere restituirea preţuluĭ, ca în dreptul actual (art. 1341, 1342), ci numaĭ repararea exactă a pagubeĭ aduse prin evicţiune, adecă, valoarea ce lucrul avea în momentul evicţiuneĭ; aşa că dacă în intervalul de la vînḑare până la evicţiune, valoarea lucruluĭ scăḑuse, cumpărătorul dobîndia o despăgubire inferioară preţuluĭ ce plătise [1]). Motivul pentru care, la Romanĭ, vînḑătorul nu restituia preţul, este că vînḑarea lucruluĭ altuia era validă, aşa că preţul nu era *sine causa* în mînile vînḑătoruluĭ [2]).

Dreptul vechiŭ.

Codul Calimach se ocupă despre obligaţia de garanţie (închizăşluire) la titlul tocmelelor în genere (art. 1239 urm, conrespunḑătorĭ cu art. 922 urm. din Codul austriac), iar Codul Caragea, la titlul vînḑăreĭ (art. 32 urm., partea III, capit. 2).

Document din 1710.

O hotărîre a Divanuluĭ domnesc din timpul Domnuluĭ C. Brâncoveanu (19 Martie 1710), publicată şi adnotată de Dl. P. Negulescu [3]), cuprinde următoarea speţă care ne dovedeşte existenţa obligaţieĭ de garanţie în dreptul nostru anterior: Un neguţitor, Neacşul, cumpărase o ţigancă de la un anume Stan. Se descopere însă că această roabă fusese furată de la Stanciu Cârlova care, după ḑece anĭ de la comiterea furtuluĭ [4]), o revendică de la po-

---

De evictionibus, 8. 45. Vedĭ asupra acesteĭ materiĭ: K. O. Müller, *Die Lehre des römischen Rechts von der Eviktion* (ed din 1851, operă neterminată); Marezoll, *Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechts*, § 135; *Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 391; Labbé, *Revue pratique*, t. 34 (anul 1872), p. 289 urm.

[1]) Vedĭ Labbé, *op. cit.*, p. 289. Arntz, III, 1002.

[2]) Arntz, *loco cit.*

[3]) Vedĭ *Dreptul* din 1901, No. 1.

Prav. luĭ Mateĭ Basarab şi V. Lupu, în privinţa furtuluĭ şi vînḑăreĭ robuluĭ altuia.

[4]) Furtul şi vînḑarea robuluĭ altuia eraŭ aspru pedepsite de pravila luĭ Mateĭ Basarab şi a luĭ Vasile Lupu. Iată, în adevĕr, cum se exprimă Mateĭ Basarab, în glava 345, zac. 15: „Cela ce va vinde feciorul altuia saŭ robul altuia, acela de va fi boiaren, să-l bage în ocnă, iar de va fi slugă, ce se ḑice om maĭ de jos, atuncĭ dintăĭ să-l poarte de coadele cailor, de acia să-l spînzure; iară de va fi om de afirea, atuncĭ să-ĭ tae capul.—Dinafară de această cumplită certare ce va lua asupra luĭ cela ce va vinde feciorul saŭ robul altuia, atuncĭ i se cade însă să dea şi preţul ce aŭ luat,

sesorul eĭ, Neacșu. Judecata dându-ĭ câștig de causă, Neacșu este obligat să plătească luĭ Cârlova valoarea roabeĭ furate, rămânênd însă luĭ Neacșu recurs în contra luĭ Stan, vînzătorul său, pe care, de alt-fel, îl și chiamă în garanție; căcĭ ca vînzător, el era ținut de evicțiune.

A garanta însemnează a asigura, sub responsabilitatea sa, executarea uneĭ făgăduințĭ. Obligația de garanție consistă în a apăra pe cumpărător de orĭ-ce pagubă cu privire la lucrul vîndut, și a-l despăgubi când el a suferit o daună [1]). Ce însemnează a garanta.

Obligația de garanție nu este de esența, ci numaĭ de natura vînzăreĭ, fiind-că, pe de o parte, ea incumbă vînzătoruluĭ independent de orĭ-ce stipulație (art. 1337), iar pe de alta, el se poate sustrage de la această obligație (art. 1338). Obligația de garanție nu este de esența vînzăreĭ de cât în casul art. 1339, adecă, pentru faptele personale ale vînzătoruluĭ. Oblig. de garanție nu este de esența vînzăreĭ.

Garanția este de două felurĭ: *de drept și de fapt.*

Garanția *de drept*, așa numită pentru-că resultă din lege (art. 1337), este acea privitoare la proprietatea lucruluĭ saŭ la oare-care calităților neaparente, însă atât de importante, în cât fără ele lucrul n'ar putea servi la usul său firesc. Garanția de drept.

Garanția *de fapt*, așa numită pentru-că resultă numaĭ din convenția părților [2]), este acea care se adaogă de părți în casurile în care ea nu există, de exemplu: în caz de perirea lucruluĭ prin forță majoră, faptul principeluĭ (vedĭ *infrà*, p. 674, nota 2), viciurĭ intrensecĭ a lucruluĭ, etc. [3]) Garanția de fapt.

îndoit, părinților saŭ stăpînuluĭ aceluĭ rob vîndut". Pravila luĭ Vasile Lupu cuprinde o dispositie identică: Capit. *Pentru furiĭ carĭ țin drumurile fără arme, pricina a 13-a.* Andronachi Donicĭ permitea, în asemenea caz, stăpînuluĭ robuluĭ de a-l lua înapoĭ, de la cumpărător, fără a plăti nimic (§ 5, capit. 12).

[1]) Cpr. Colmet de Santerre, VII, 58. Boileux, V, p. 662, 663.

[2]) Domat numește cu drept cuvînt garanția de fapt: *convențională.* Vedĭ Duvergier, *Vente*, I, p. 394, nota 1. Planiol, II, 1518 și 1631. Marcadé, VI, art. 1629, No. V, p. 262.

[3]) O asemenea derogare de la dreptul comun trebue să fie expresă și formală. O stipulație vagă și generală, prin care vînzătorul ar lua asupra-și orĭ-ce tulburare saŭ evicțiune, n'ar fi în genere suficientă pentru ca el să răspundă de faptul principeluĭ saŭ de evenimentele de forță majoră. Duvergier, *Vente*, I, 333.

Efectele buneĭ saŭ releĭ credinţe a vînḑĕtoruluĭ.

Buna saŭ reaua credinţă a vînḑĕtoruluĭ nu exercită nicĭ-o înrîurire asupra obligaţieĭ de garanţie; aceste împrejurărĭ se iaŭ în consideraţie numaĭ în privinţa determinăreĭ cuantumuluĭ daunelor [1]).

Aplic. oblig. de garanţie la toate oblig. cu titlu oneros.

Obligaţia de garanţie nu este specială contractuluĭ de vînḑare. Ea îşĭ are fiinţă în materie de schimb (art. 1409), de *datio in solutum* [2]), în contractul de locaţiune, în transacţiune, în împărţeală [3]), în constituirea de dotă (art. 1240) [4]), în toate transmiterile cu titlu oneros [5]), şi une-orĭ chiar în contractul de donaţiune (art. 828) [6]). De aceea, Codul Calimach se ocupă despre obligaţia de garanţie la titlul tocmelilor în genere (art. 1239 urm.) [7]).

Vînḑărĭ silnice. Art. 568 Pr. civ.

Obligaţia de garanţie există şi în vînḑările silnice [8]), pentru-că adjudecarea nu poate să transmită adjudecataruluĭ maĭ multe drepturĭ de cât avea debitorul expropriat (art. 565 Pr. civ.) [9]); însă orĭ-ce cerere de evicţiune totală

---

[1]) Cpr. Cas. fr. D. P. 91. 1. 478. *Pand. Périod.* 91. 1. 260. Sirey, 94. 1. 342. T. Huc, X, 101 şi 131, *in fine.* Guillouard, I, 296—1. Laurent, XXIV, 225. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 377.

[2]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 324, p. 221, text şi nota 48. Duvergier, *Vente,* II, 163 şi 286.

[3]) Laurent, X, 437. Ducaurroy, Bonnier et Roustain, II, 791. Colmet de Santerre, III, 222 bis I. Albert Wahl, nota în Sirey, 92, 1. 19, col. 2. T. Huc, X, 101, *in fine.*

[4]) Veḑĭ *suprà,* p. 179 urm.

Art. 445 C. german.

[5]) Cpr. art. 445 din Codul german şi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts,* II, § 392.

[6]) Veḑĭ *suprà,* p. 180 şi t. IV a Coment. noastre, p. 183 urm.

Art. 1239 C. Calimach.

[7]) „Dacă cine-va lăsa altuia lucru cu titlul însărcinător, ḑice art. 1239 din acest Cod (922 C. austriac), dator este să chizăşluiască (să garanteze) cum că acest lucru va avea însuşirile cele anume făgăduite saŭ după obiceiŭ socotite, şi că va fi de folos şi trebnic, precum cere firea lucruluĭ saŭ închieata tocmală“. In cât priveşte garanţia specială în materie de vînḑare, veḑĭ art. 1240 urm. din acest Cod (923 urm. C. austriac).

[8]) In aceste vînḑărĭ, ca şi în acele de bună voe, vînḑĕtorul fiind debitorul urmărit, proprietarul imobiluluĭ expropriat, de aicĭ resultă că creditorul urmăritor, care provoacă vînḑarea pentru acoperirea creanţeĭ sale, nu este supus garanţieĭ de evicţiune. C. Iaşĭ, *Dreptul* din 1904, No. 28.

[9]) Aceeaşĭ soluţie era în genere admisă şi înainte de modificarea procedureĭ civile. Veḑĭ decisiile citate în Tratatul nostru în limba franceză, p. 376, nota 1, la care trebue să adăogăm o decisie a C. din Bucureştĭ, publicată în *Curie-*

saŭ parțială a bunuluĭ adjudecat, se prescrie prin *cinci* anĭ din momentul executăreĭ ordonanțeĭ de adjudecare (art. 568 Pr. civ.) Această prescripție curge în contra absenților, minorilor, interdișilor, etc. Admiterea uneĭ prescripțiĭ scurte, care în proiectul redactat de Dl. C. G. Dissescu, era de *ḑece* anĭ, are de scop, ḑice expunerea de motive a acestuĭ text, pe de o parte, înlesnirea circulațieĭ bunurilor și închiereĭ transacțiunilor, iar pe de alta, asigurarea credituluĭ privat.

Sistemul admis altă dată în Moldova.

Dacă legiuitorul ar fi voit însă să asigure cu adevĕrat proprietatea imobiliară, el ar fi trebuit să consacre vechiul sistem admis altă dată în Moldova, prin sobornicescul hrisov din 1785, modificat sub Mihail Sturza, la 1839, de obștească obicinuită adunare, după care se făceaŭ publicațiĭ cu termen de *șese luni* pentru aceĭ de față, și cu termen de *treĭ anĭ* pentru aceĭ de peste hotar, în care termen toți aceĭ cari aveaŭ vre-un drept asupra imobiluluĭ vîndut trebuiaŭ să-și arăte pretențiile lor, sub pedeapsă de a nu li se maĭ ține în samă în urma întărireĭ definitive a vînḑăreĭ [1]).

I. Despre rĕspunderea vînḑĕtoruluĭ pentru evicțiune [2]).

Regule generale.

A evinge (*evincere*), ḑice Pothier, este a lua ceva de la cine-va, în virtutea uneĭ hotărîrĭ judecătorești (*vincendo*),

---

rul judiciar din 1899, No. 14.—In Franța, chestiunea de a se ști dacă obligația de garanție există, saŭ nu, în vînḑările silnice, făcute prin justiție, este foarte controversată, și nu există în această privință maĭ puțin de *patru* sisteme. Veḑi T. Huc, X, 102. Thiry, III, 571, *in fine*. Guillouard, I, 315 urm. Arntz, III, 1000. Troplong, *Vente*, I, 432. Baudry et Saignat, *Vente*, 355 urm. Dr. fr. Controversă.

[1]) Veḑi sobornicescul hrisov (art. 5 urm.), publicat în Colecția Pastia, p. 173 urm., precum și Andr. Donicĭ, § 17, capit. 11. Maĭ veḑi încă și Codul Calimach, anexa de la fine : Despre licitație (mezat), după obiceiul pămîntuluĭ. Veḑi și art. 1434 și 1435 din acest din urmă Cod.

[2]) Veḑi asupra acesteĭ delicate și grele materiĭ, pe lîngă autoriĭ obicinuit citați : Labbé, *Des conséquences de l'éviction et du recours en garantie, Revue pratique*, anul 1872, t. 34, p. 289 urm. Moreau, *Fondement de l'exception de garantie, Revue critique*, anul 1887, p. 107 urm., etc. Bibliografie.

a-l învinge, a-l da afară: *Evincere est aliquid vincendo auferre.* Evicțiunea este, deci, perderea totală saŭ parțială a lucrului vîndut, prin efectul uneĭ hotărîrĭ judecătorești, care recunoaște în folosul unuĭ terțiŭ, asupra acestuĭ lucru, existența unuĭ drept real, în virtutea uneĭ cause anterioare vînzăreĭ.

Causa oblig. de garanție.

Garanția de evicțiune presupune, deci, că s'a vîndut lucrul altuia. Această vînzare, fiind însă, după cum am vĕzut, *suprà*, p. 570 urm., nulă în sens de *inexistentă*, pentru lipsă de causă, cum se poate ca o obligație care nu are ființă să producă efecte atât de întinse? [1]) Adevĕrul este că obligația de garanție nu isvorăște în acest caz din *vînzare*, ci din *culpa* saŭ dauna nedreaptă causată de vînzĕtor (delict civil saŭ quasi-delict, după cum el era de bună saŭ de rea credință) [2]), și numaĭ din causa unuĭ vechiŭ obiceiŭ se dice că obligația de garanție isvorăște din vînzare; în realitate, ea se naște din actul pe care părțile l-aŭ calificat *vînzare*, și căruia însă-și legea n'a putut să-ĭ dea alt nume [3]).

Evicțiunea este totală saŭ parțială.

Art. 1337.—Vînzĕtorul este de drept obligat, după natura contractuluĭ de vînzare, a respunde către cumpărător de evicțiunea totală saŭ parțială a lucrului vîndut, saŭ de sarcinile la care s'ar pretinde supus acel obiect și care n'ar fi fost declarate la facerea contractuluĭ. (Art. 787 urm., 1097, 1240, 1341 urm., 1348, 1349, 1351, 1408, 1503, 1799, 1812 urm. C. civ. Art. 112 urm. Pr. civ. Art. 1626 C. fr.) [4]).

Am vĕzut că există evicțiune de câte-orĭ cumpărătorul este obligat, în virtutea uneĭ hotărîrĭ, să abandoneze în totul saŭ în parte lucrul vîndut, în virtutea unuĭ drept de proprietate saŭ unuĭ alt drept real exercitat de un al treilea.

---

[1]) Obiecțiunea nu putea să aibă loc în dreptul roman și în dreptul nostru anterior unde, după cum știm, vînzarea lucrului altuia nu era nulă. Asemenea vînzare fiind validă (vedĭ *suprà*, p. 570, nota 3), ea obliga cu drept cuvînt pe vînzĕtor a preda lucrul și a garanta pe cumpărător contra orĭ-căreĭ tulburărĭ saŭ evicțiunĭ. Vedĭ *suprà*, p. 665, 666.

[2]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 393, text și nota 2, unde se arată deosebirea ce există între delict și quasi-delict.

[3]) Vedĭ Boissonade, *Projet de C. civil pour l'Empire du Japon*, III, No. 225, p. 285.

[4]) Cpr. L. L. 1, 2, 19, 47, Dig., *De evictionibus*, 21. 2.

Tot ca evicțiuni se consideră și casurile următoare : Împrejurările care se consideră ca evicțiuni.

1° Când cumpărătorul, în scop de a înlătura cheltuelile unui proces, abandonează de bună voe, chiar înaintea pronunțăreĭ hotărîreĭ, lucrul cumpărat de el, pentru-că dreptul terțiului revendicant este atât de evident în cât orĭ-ce contestație devine inutilă [1]). Prudența cere însă ca cumpărătorul să nu delese în genere lucrul, ci să cheme pe vînd̦ător în garanție spre a fi apărat în contra pretențiilor reclamantului (art. 1351). Această observație, foarte înțeleaptă, o face Pothier (III, 95, *in fine*), și toți autorii o repetă după dînsul.

2° Când cumpărătorul voind să urmărească dreptul sĕŭ, acțiunea sa este respinsă prin o excepție a posesorului lucrului : „*Cum possessor, ab emptore conventus, absolutus est*“ (L. 16, § 1, Dig., *De evictionibus*, 21. 2) [2]).

3° Când cumpărătorul a fost obligat să rĕscumpere sarcinile care grevaŭ imobilul vîndut, de exemplu : o servitute, o ipotecă [3]), etc. (L. 29, Pr., Dig., *loco cit.*) [4]). (Cpr. art. 436, 439, § 2 C. german).

---

[1]) De exemplu : Vînd̦ătorul devenise proprietarul lucrului vîndut în virtutea uneĭ donațiuni, revocată prin survenirea de copiĭ dăruitorului. In asemenea caz, în adevĕr, toate drepturile donatarului vînd̦ător, prin urmare, și ale reprezentanților sĕĭ, deci și ale cumpărătorului, care este un representant al sĕŭ cu titlu particular, fiind desființate *ipso jure* (art. 836), vînd̦ătorul nu se poate jălui că cumpărătorul a părăsit de bună voe lucrul vîndut, de care hotărîrea l-ar fi lipsit în mod inevitabil. Cpr. T. Huc, X, 104. Baudry, III, 535. Baudry et Saignat, 350. Guillouard, I, 300. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 373, text și nota 13. Thiry, III, 570. Laurent, XXIV, 216. Arntz, III, 997. Colmet de Santerre, VII, 61 bis I. Mourlon, III, 577. Planiol, II, 1487.

[2]) Cpr. Arntz, III, 997, 2°.

[3]) Vedĭ în privința servituților și ipotecilor, *infrà*, explic. art. 1349, p. 697 urm.

[4]) Cpr. Arntz, III, 997, 3°. T. Huc, X, 104. Colmet de Santerre, VII, 61 bis I. Mourlon, III, 577. Planiol, II, 1487. Thiry, III, 570.—Urmărirea ipotecară îndreptată contra cumpărătorului imobilului ipotecat, căruia i se ascunsese această ipotecă, dă deci drept acestuĭ cumpărător să cheme în garanție pe vînd̦ător (cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 501) și chiar să ceară, dacă preferă, resiliarea vînd̦ăreĭ, în virtutea condițieĭ resolutorie tacite, care este subînțeleasă în orĭ-ce contract sinalagmatic, în casul când una din părți nu-și execută obligațiile ce decurg din acel contract (art. 1020,

4⁰ Când cumpărătorul *a non domino*, în urma vîndăreĭ, a devenit moștenitorul, donatarul, saŭ legatarul adevěratuluĭ proprietar ; căcĭ el nu maĭ păstrează de astă data lucrul în basa vînděreĭ, ci în basa nouluĭ titlu de moștenitor, donatar saŭ legatar a aceluia care putea să-l evingă [1]). (Cpr. L. 13, § 15 și L. 29, Pr., Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.—L. 9 și 41, § 1, Dig., *De evictionibus*, 21. 2).

5⁰ Și în fine, de câte-orĭ un terțiŭ exercită asupra lucruluĭ vîndut o pretenție manifestată prin o acțiune în justiție (tulburare de drept).

Vîndětorul este, în adevěr, obligat, după cum dispune art. 434 din Codul german, să predea cumpărătoruluĭ lucrul vîndut liber de orĭ-ce drepturĭ ce terțiĭ ar putea să valorifice contra cumpărătoruluĭ [2]).

N'ar trebui, în adevěr, să credem că numaĭ evicțiunea îndeplinită autorisă pe cumpărător a exercita acțiunea în garanție contra vînděturuluĭ [3]) ; căcĭ din art. 1336 resultă că orĭ-ce tulburare, care împedică posesiunea cumpărătoruluĭ de a fi pacinică, dă loc la garanție.

1021). C. București. *C. judiciar* din 1898, No. 10.—S'a decis, de asemenea, că vîndětorul avênd obligația de a declara cumpărătoruluĭ sarcinile ce există asupra imobiluluĭ vîndut (art. 1337), și nefăcênd această declarație deșteptătoare, rěspunde, conform art. 1340, cătră cumpărător, de orĭ-ce evicțiune provenită din accastă causă, afară numaĭ dacă s'ar proba că independent de vîndětor, cumpărătorul, în momentul contractăreĭ, avea cunoștință despre sarcinile existente. Această probă incumbă vînděturuluĭ care, pe basa eĭ, ar voi să se sustragă de la rěspundere pentru evicțiunea urmată. C. București, *Dreptul* din 1898, No. 1. Veḑĭ și *Dreptul* din 1893, No. 32.

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 96. Arntz, III, 997, 4⁰. T. Huc, X, 104, 2⁰. Colmet de Santerre, VII, 61 bis 1, p. 82. Baudry, III, 535. Baudry et Saignat, 350. Laurent, XXIV, 216. Planiol, II, 1487. Duvergier, *Vente*, I. 313. Duranton, XVI, 249. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 374. Troplong, I, 415, p. 512. Mourlon, III, 577, *in fine*. Thiry, III, 570.

Art. 434 C. german.

[2]) „*Der Verkäufer ist verpflichtet, dem Käufer den verkauften Gegenstand frei von Rechten zu verschaffen, die von Dritten gegen den Käufer geltend gemacht werden können*".

[3]) Decisia Curțeĭ de Casație din 1883 (Bulet. S-a 1, 1883, p. 680), care pune în principiŭ că vînděturul nu poate fi tras la rěspundere pentru evicțiune, de cât atunci când cumpărătorul a perdut definitiv lucrul evins, este deci prea absolută.

Nu este vorba, bine înțeles, în specie, de o tulburare de fapt, pe care cumpărătorul poate s'o facă să înceteze prin ori-ce căi legale [1]), ci de o *tulburare de drept*, adecă, isvorîtă dintr'o pretenție asupra lucrului, manifestată prin o acțiune în justiție [2]). Tulburarea de fapt.

De câte-orĭ cumpărătorul este urmărit în justiție, fie prin o acțiune în revendicare, fie prin o acțiune ipotecară, etc., el poate să cheme ca garant în causă pe vînd̦ĕtor, spre a-ĭ lua apărarea (art. 112 urm. Pr. civ.). Și el va face foarte bine de a usa de acest drept; căcĭ dacă el ar chema pe vînd̦ĕtor în garanție în urma îndeplinireĭ evicțiuneĭ (ceea ce este liber de a face), acest din urmă n'ar maĭ fi responsabil de evicțiune, dacă ar proba că existaŭ mijloace suficiente pentru ca cumpărătorul să câștige procesul (art. 1351) [3]). Art. 1351.

Din cele maĭ sus expuse resultă că cumpărătorul poate să exercite acțiunea în garanție, fie în momentul când el este victima tulburăreĭ de drept, fie în urma îndeplinireĭ evicțiuneĭ. In casul dintâĭ, acțiunea în garanție are de scop de a sili pe vînd̦ĕtor a lua apărarea cumpărătoruluĭ și a face, dacă este cu putință, ca tulburarea să înceteze: în casul al doilea, acțiunea are de obiect despăgubirea cumpărătoruluĭ de dauna pricinuită prin evicțiune.

Condițiile cerute pentru ca evicțiunea să dea loc la garanție din partea vînd̦ĕtoruluĭ.

1° Pentru ca cumpărătorul să poată exercita acțiunea în garanție contra vînd̦ĕtoruluĭ, trebue ca evicțiunea să-și Viciĭ inerente dreptuluĭ vînd̦ĕtoruluĭ.

[1]) Ceea ce art. 1426 d̦ice, în privința tulburăreĭ de fapt, în materie de locație, este, decĭ, aplicabil prin analogie și la vînd̦are. Cpr. Laurent, XXIV, 219. Art. 1426.

[2]) Simpla temere de a fi evins nu constitue decĭ nicĭ-o evicțiune, nicĭ-o tulburare de natură a deschide pentru cumpărător acțiunea în garanție. Pentru ca să existe tulburare se cere, în adevĕr, un act de posesiune din partea terțiuluĭ, saŭ o acțiune în justiție. Cunoștința ce ar avea cumpărătorul de pericolul uneĭ evicțiunĭ, i-ar permite de a suspenda plata prețuluĭ (art. 1364), nu l-ar autorisa însă a exercita acțiunea în garanție. Ast-fel, existența uneĭ inscripțiĭ ipotecare asupra imobiluluĭ vîndut nu autorisă pe cumpărător a exercita acțiunea în garanție, cât timp creditoriĭ ipotecarĭ nu-și exercită acțiunea lor. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 351, p. 290. Laurent, XXIV, 218. C. Douai și Paris, D. P. 92. 2. 541. D. P. 98. 2. 471. Vedĭ și *suprà*, p. 671, nota 4. Simpla temere de evicțiune nu dă loc la garanție.

[3]) Vedĭ *infrà*, p. 680 urm.

aibă causa ei într'un viciŭ inerent dreptuluĭ vînd̦ătoruluĭ [1]); pentru-că, în asemenea caz, el nu și-a îndeplinit obligați̦iile sale.

Caz fortuit. Ast-fel, garanți̦a n'ar avea loc dacă evicți̦iunea ar proveni dintr'un caz fortuit, de exemplu: dintr'o lege nouă care ar modifica dreptul de proprietate [2]).

Nu se poate d̦ice, în asemenea caz, că vînd̦ătorul nu și-a îndeplinit obligați̦iile sale; căcĭ el a transmis cumpărătoruluĭ un drept complect, care n'a fost schimbat saŭ desființat maĭ în urmă de cât prin puterea suverană, de care el nu poate fi răspund̦ător [3]).

Evicți̦iunea trebue să provină dintr'o causă anterioară vînd̦ăreĭ. 2° O a doua condiți̦ie cerută pentru ca evicți̦iunea să dea loc la acți̦iunea în garanți̦ie, este ca ea să provină din o causă anterioară vînd̦ăreĭ [4]). Aceasta se va întâmpla de câte-orĭ, în momentul vînd̦ăreĭ, lucrul nu apar̦ținea vînd̦ătoruluĭ, fie că el nu i-a apar̦ținut nicĭ-odată, fie că, în acest moment, un ter̦țiŭ devenise proprietarul luĭ prin efectul uneĭ prescripți̦ii achisitive îndeplinite în favoarea sa [5]).

Art. 442 C. german. [1]) Dacă vînd̦ătorul contestă viciul de drept invocat de cumpărător, acesta trebue să-l dovedească. Codul german o spune anume prin art. 442. *„Bestreitet der Verkäufer den vom Käufer geltend gemachten Mangel im Rechte, so hat der Käufer den Mangel zu beweisen“.* Cpr. Windschleid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 391, nota 10.

Faptul principeluĭ. [2]) Aceasta se numia, sub vechiul regim: *faptul principeluĭ (le fait du prince).* Vedĭ asupra acestuĭ caz de forță majoră, t. VI a Coment. noastre, p. 351, nota 4. Cpr. Mourlon, III, 579. Guillouard, I, 308 urm. Laurent, XXIV, 224. Troplong, I, 423, 465. Duvergier, I, 315. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 475. Cas. fr. D. P. 63. 1. 93. Sirey, 63. 1. 209. Sirey, 66. 1. 327. D. P. 66. 1. 429.

[3]) Vînd̦ătorul ar putea însă foarte bine, prin o anume convenți̦ie, să iea asupra-și casul fortuit saŭ faptul principeluĭ (cpr. art. 1156, § 2, 1460), în care caz el va garanta pe cumpărător. Troplong, *Vente*, I, 465.

[4]) Aceasta resultă din partea finală a art. 951 și din art. 1074, § 2, după care riscul și pericolul lucruluĭ vîndut este în sarcina cumpărătoruluĭ. „La chose vendue, devant être aux risques de l'acheteur depuis le contrat, d̦ice Pothier (*Vente*, III, 92), c'est une conséquence qu'il n'ait aucun recours de garantie pour les évictions dont la cause n'est née que depuis le contrat, et qui ne procèdent pas du fait du vendeur“. Cpr. Guillouard, I, 305. Thiry, III, 571.

[5]) Un alt caz în care evicți̦iunea ar avea o causă anterioară vînd̦ăreĭ ar fi acela în care vînd̦ătorul ar fi constituit, îna-

Cause de evicțiune posterioare vînd̦ăreĭ.

Dar dacă cumpărătorul ar fi evins prin o expropriare pentru causă de utilitate publică, decretată în urma vîn-d̦ăreĭ, saŭ prin o prescripție începută iarăși în urma vîn-d̦ăreĭ, causa evicțiuneĭ fiind posterioară, nu ar da loc la acțiunea în garanție [1]).

Casul uneĭ prescripțiĭ începută înainte, însă îndeplinită în urma vînd̦ăreĭ.

Ce trebue să decidem în privința uneĭ prescripțiĭ începută înainte, însă îndeplinită în urma vînd̦ăreĭ? Răs-punsul nu sufere nicĭ-o îndoială. Causa evicțiuneĭ este în specie posterioară vînd̦ăreĭ, și decĭ, vînd̦ătorul nu va răs-punde de evicțiune. Cumpărătorul a devenit în adevĕr pro-prietar, înainte de îndeplinirea prescripțieĭ, și el nu avea de cât s-o întrerupă, dacă avea timpul necesar pentru aceasta [2]).

Răspunderea pentru evicțiune ar exista însă, cu-toate-că causa acesteĭ evicțiunĭ ar fi posterioară vînd̦ăreĭ, a-tunci când ea ar fi fost produsă prin însu-și faptul vînd̦ătorului. De exemplu: Statul vinde oare-care drepturĭ fe-odale, pe care maĭ în urmă le desființează; nu maĭ încape nicĭ-o îndoială că, în asemenea caz, el trebue să restitue prețul [3]). Aceeași soluție ar fi admisibilă în caz când vîn-d̦ătorul ar fi constituit o ipotecă asupra imobiluluĭ vîndut, în urma vînd̦ăreĭ, însă înainte de transcrierea actuluĭ [4]).

Existența uneĭ stipu-lațiĭ de ne-garanție.

3° Pentru ca evicțiunea să dea loc la acțiunea în garanție, maĭ trebue, în al treilea loc, ca să nu existe o

---

inte de vînd̦are, o ipotecă asupra imobiluluĭ vîndut, fără a preveni despre aceasta pe cumpărător. T. Huc, X, 105, p. 145. C. Douai, D. P. 92. 2. 541. Vedĭ și *suprà*, p. 671, text și nota 4.

[1]) Thiry, III, 571, p. 579.

[2]) Thiry, III, 571. T. Huc, X, 105. Laurent, XXIV, 222. Troplong, I, 425. Guillouard, I, 307. Duvergier, I, 314. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 374, 375. Planiol, II, 1491. Baudry et Saignat, I, 354.—*Contrà*. C. Pau, Sirey, 54. 2. 262.—Vînd̦ătorul n'ar răspunde, în asemenea caz, de evic-țiune de cât atunci când prescripția începută în urma vîn-d̦ăreĭ s'ar fi îndeplinit la o epocă atât de apropiată de vînd̦are, în cât cumpărătorul n'ar fi avut moralmente tim-pul necesar de a o întrerupe. In asemenea caz, vînd̦ătorul este, în adevĕr, în culpă că n'a întrerupt însu-și prescripția, saŭ că n'a prevenit despre aceasta pe cumpărător. Cpr. Planiol, II, 1492 și autorii *suprà* citați. Marcadé, VI, art. 1626 urm., No. II, p. 256 urm.—Vedĭ însă Laurent, XXIV, 222. Vigié, III, 729.

[3]) Thiry, III, 571, p. 579. Cpr. Guillouard, I, 305.

[4]) Thiry, *loco cit.*

stipulație contrară. Garanția fiind numaĭ de natura, nu însă și de esența vînzăreĭ (vedĭ *suprà*, p. 667), părțile pot s'o mărească saŭ s'o micșoreze, saŭ chiar s'o excludă cu totul (art. 1338) [1]). Despre clausele de ne-garanție ne vom ocupa maĭ la vale. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1338.

Art. 1351. 4° In fine, trebue ca cumpărătorul să nu fi contribuit însu-și la resultatul evicțiuneĭ. El ar fi contribuit la acest resultat când n'ar fi pus pe vînzĕtor în causă, și acest din urmă ar dovedi că eraŭ mijloace suficiente pentru ca cumpărătorul să câștige procesul (art. 1351).

Obligațiile ce resultă pentru vînzĕtor din garanția ce datorește.

Vînzĕtorul are treĭ obligațiĭ principale: 1° Acea negativă de a nu tulbura pe cumpărător în posesiunea sa; 2° acea positivă de a apăra pe cumpărător în caz când ar fi atacat; și 3° acea de a-l despăgubi, în casul când el ar fi evins. Vom ḑice câte-va cuvinte despre fie-care din aceste obligațiĭ.

1° Obligația negativa de a nu tulbura pe cumparator.

Vînzĕtorul nu poate tulbura pe cumpărător în posesiunea sa [2]). Dacă el ar viola această obligație, făcênd

---

Art. 1247 C. Calimach. [1]) „Dacă cine-va, știind, aŭ primit lucrul străin, ḑice art. 1247 din Codul Calimach (922 C. austriac), care în urmă s'aŭ luat prin judecată, nu are drit ca să ceară despăgubirea sa de la trădătorul lucruluĭ, dând asupra luĭ jalbă de dezbatere, *pe care jalbă nu poate s'o pornească nicĭ acel ce anume s'aŭ lepădat de ea*".

Oblig. vînzĕtorului unuĭ fond de comerț. [2]) Pe basa acestor principiĭ se decide, în genere, de și chestiunea este controversată, că acel care vinde un fond de comerț, chiar fără nicĭ-o reservă, se obligă prin aceasta însă-și a nu crea fie prin sine, fie prin altul, un stabiliment similar aceluĭ vîndut. Vedĭ *suprà*, p. 562, text și n. 5. Nu este însă în mod absolut interḑis vînzĕtoruluĭ de a înființa un stabiliment de natura aceluĭ cedat; căcĭ el ar putea să creeze un asemenea stabiliment într'un loc depărtat de fondul cedat, saŭ după un timp destul de îndelungat, care a permis cumpărătoruluĭ fondului de a-și însuși clientela fondului cumpărat. Judecătoriĭ faptelor apreciază, în această privință, împrejurările causeĭ. Cpr. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 197. D. P. 76. 1. 70. Vedĭ Baudry et Saignat, 364. In privința chestiuneĭ de a se ști ce cuprinde vînḑarea unuĭ fond de comerț, vedĭ *suprà*, p. 653.

Vînḑ. uneĭ opere. Prin aplicarea aceloraș principiĭ se decide că auto-

acte care ar tinde la evicțiune, cumpărătorul i-ar putea opune excepția de garanție. Acesta este sensul regulei cunoscute: *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio,* ceea ce însemnează că: *cine trebue să garanteze, nu poate să evingă* [1]).

Dobîndirea unei noue calități în persoana vînzătorului.

Vînzătorul n'ar putea să evingă pe cumpărător nici direct, nici indirect, nici chiar în virtutea unei noue calități dobîndite în urma vînzărei. Ast-fel, dacă ți-am vîndut imobilul luĭ A, acest din urmă va putea singur să exercite acțiunea în revendicare; eŭ nu am nici într'un caz asemenea acțiune, nici chiar în calitate de moștenitor a luĭ A, pentru-că eŭ fiind obligat a te garanta contra evicțiunei, voiŭ fi cu drept cuvînt respins prin această excepție de garanție: *Quem de evictione tenet actio,* etc. [2]).

Opunerea excepției de garanție moștenitorilor puri și simpli ai vînzătoruluĭ.

Această excepție se va putea opune nu numaĭ vînzătoruluĭ, dar și moștenitorilor saŭ representanților seĭ, universalĭ purĭ și simplĭ [3]). Numaĭ moștenitoriĭ beneficiarĭ aĭ

---

rul care ar fi cedat unuĭ editor dreptul de a-ĭ publica scrierile sale, nu poate, afară de o convenție contrară, să publice o nouă ediție a aceleeași opere, cât timp acea dintâĭ nu este încă vîndută. Vedĭ Baudry et Saignat, 365. Guillouard, I, 338. Renouard, *Tr. des dr. d'auteur,* II, 170. Pand. fr., *Propriété littéraire,* 1884, 1891. Cas. fr. D. P. 47. 1. 83. Sirey, 47. 1. 435.—Autorul care și-a vîndut opera sa nu este, de asemenea, în drept de a reface identic aceeași operă. Prin aceasta el ar viola obligația de garanție ce-ĭ impune legea ca vînzător. Pand. fr., *v°* *cit.,* 1890.

[1]) Această maximă, formulată de Denys Godefroy *(ad legem* 17, Dig., *De evictionibus),* este extrasă din L. 17 și 33, Dig., *De evictionibus,* 21. 2; din legile 11, 12 și 24, Cod, *eod. tit.,* 8. 45, precum și din L. 14, Cod, *De rebus alienis non alienandis,* 4. 51. Vedĭ asupra eĭ: t. II a Coment. noastre, p. 452, nota 2; t. III, p. 393, 631, text și nota 2; p. 639, text și nota 3; t. IV, p. 205; t. VI, p. 206, text și nota 1.—Cpr. asupra acesteĭ celebre maxime: Pothier, *Vente,* III, 89. Baudry et Saignat, 361. Planiol, II, 1473. Guillouard, I, 321. Troplong, I, 420, 446 urm. Boissonade, *Projet de C. civ. pour l'Empire du Japon,* II, p. 221, text și nota *m,* și adnotațiile de la finele t. II, p. 863, precum și t. III din aceeași operă, p. 238. Cpr. C. Bucur. *Dreptul* din 1897, No. 54.

[2]) Cpr. Cas. rom. și Trib. Vasluiŭ, Bulet. S-a 1, 1881, p. 921. *Dreptul* din 1899, No. 12. Bulet. 1898, p. 1270, și *Dreptul* din 1883, No. 20. Baudry et Saignat, *Vente,* 361 și 407. Colmet de Santerre, VII, 63 bis II. Guillouard, I, 321. T. Huc, X, 108.

[3]) Excepția de garanție nu poate însă fi opusă representanților cu titlu particular a vînzătoruluĭ, precum ar fi: un

vînd̦ătorului vor putea, în numele lor personal, să evingă pe cumpărător, pentru-că patrimoniul lor este deosebit de acel al moștenireĭ. Cumpărătorul va putea însă să recurgă în garanție contra moștenireĭ beneficiare a vînd̦ătorului [1].

Opunerea excepțieĭ de garanție fidejusoruluĭ vînd̦ătoruluĭ.

Excepția de garanție este, de asemenea, oposabilă fidejusoruluĭ vînd̦ătoruluĭ [2] și moștenitorilor seĭ purĭ și simplĭ. Fidejusorul fiind, în adevĕr, obligat a executa obligația de garanție contractată de vînd̦ător, nu poate, în această calitate, să evingă pe cumpărător [3].

Indivisibilitatea oblig. și excepțiĭ de garanție. Controversă.

Obligația vînd̦ătoruluĭ de a nu tulbura pe cumpărător, consistând *in non faciendo* (art. 1075), eest indivisibilă [4]; ca atare, și excepția de garanție, care isvorăște din această obligație, tot indivisibilă este [5]; de unde resultă că această

---

donatar a bunurilor sale presente, pentru-că aceștĭ representanțĭ, dobîndind numaĭ un bun special și particular, nu sunt ținuțĭ de obligațiile autoruluĭ lor. Guillouard, I, 323. Duvergier, I, 349. Troplong, I, 448 urm. Répert. Dalloz, *Supplém.*, *Vente*, 429.

[1]) Cpr. Pothier, III, 174. Baudry et Saignat, 361, p. 303. Guillouard, I, 321. Demolombe, XIV, 514 și XV, 193, 194. Laurent, X, 98. Ducourroy, Bonnier et Roustain, II, 618. Pand. fr., *Successions*, I, 3561. Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1281 (ed. a 2-a). Duranton, VII, 52. Aubry et Rau, VI, § 618, p. 446. Duvergier, I, 350. Marcadé, III, 256, și VI, art. 1629, No. VII, p. 266. Troplong, I, 447. C. Grenoble, Sirey, 36. 2. 47. C. Iași, *Dreptul* din 1886, No. 45.—*Contrà:* C. Riom, Répert. Dalloz, *Successions*, 800, nota 1. Vedĭ și t. III a Coment. noastre, p. 393, text și nota 1.

[2]) *„Qui venditioni adeò consensum dedit, ut se etiam pro evictione obligaverit, exceptione doli mali repellitur“*. L. 11, Cod, *De evictionibus*, 8. 45.

[3]) Baudry et Saignat, *loco cit.* Arntz, III, 995, *in fine.* Guillouard, I, 324. Duvergier, I, 353. Troplong, I, 461, 462.—Vedĭ însă Duranton (XVI, 254), care admite evicțiunea din partea moștenitorilor fidejusoruluĭ. Marcadé *(loco cit.*, p. 268 urm.) și Troplong (I, 462) combat însă foarte bine părerea luĭ Duranton.

[4]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 223.

[5]) Această soluție este astă-dĭ generalmente admisă atât în doctrină cât și în jurisprudență. Vedĭ în acest sens: Baudry et Saignat, 362. Baudry, III, 542. Guillouard, I, 344. T. Huc, X, 138 urm. Marcadé, VI, art. 1626 urm., No. VIII, p. 269 urm. Duvergier, I, 355. Colmet de Santerre, VII, 61 bis VII. Laurent, XXIV, 215. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 370 urm. Planiol, II, 1474. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 401. D. P. 94. 1. 417. *Pand. Périod.* 94. 1. 473.—*Contrà:* Pothier,

excepție poate fi opusă, pentru tot, unuia din moștenitorii puri și simpli ai vînḑetorului, care ar tulbura pe cumpărător în posesiunea sa, numai pentru o parte a lucrului vîndut [1]).

2° Obligația positivă de a apăra pe cumpărător în caz când el ar fi tulburat.

Vînḑetorul are obligația positivă de a apăra pe cumpărător de câte-ori el este tulburat prin o acțiune judecătorească întemeiată pe o causă anterioară vînḑăreĭ. Cumpărătorul poate în acest scop să ceară un termen, pentru a chema pe vînḑetor ca garant în causă (art. 112 Pr. civ.)[2] „Dacă acel ce stăpînește un lucru cu bună credință, ḑice art. 1249 din Codul Calimach, se va trage la judecată de către un al treilea, carele pune înainte că ar fi avênd drituri asupra lucrului, poate, de va voi, să ceară de la judecătorie ca să se cheme la judecată pe trădătorul acelui lucru, și să-l apere după orînduiala judecătorească“ [3]).

Art. 112 urm. Pr. civ.

Art. 1249 C. Calimach.

Cumpărătorul are numai facultatea, nu însă și obligația de a usa de acest drept. El se poate judeca singur, dacă are încredere în dreptatea causeĭ sale, și dacă vîn-

Art. 1351 Cod. actual.

Vente, III, 173. Troplong, I, 457. Rodière, *Solidarité et indivisibilité*, 432. Larombière, II, art. 1222, 1223, No. 17 urm. Vigié, III, 735. Acollas, III, p. 284, nota 1. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Thiry, III, 583, p. 590 urm. și Répert. Dalloz, *Supplément, Vente*, 430.

[1]) Baudry et Saignat, 364.—Cu-toate-acestea, chestiunea este foarte controversată și nu există în această privință mai puțin de patru sisteme. Veḑĭ Arntz, III, 996.

[2]) Procedura civilă organizează excepția *dilatorie* de garanție, pe care nu trebue s'o confundăm cu excepția *civilă* de garanție ce cumpărătorul poate s'o opună vînḑătorului care l-ar tulbura, în basa reguleĭ mai sus expuse: *Quem de evictione tenet actio*, etc.

[3]) Art. 1250 din același Cod (932 austriac) adaogă: „Dacă meteahna saŭ lipsa lucrului va fi de acest fel, în cât să nu maĭ fie prin putință a o lecui saŭ a o îndeplini, și prin aceasta va împedica obicinuita întrebuințare a lucrului aceluia, atunci poate vătămatul să ceară desăvîrșita anulare a tocmeleĭ; iar dacă lipsa, precum de pildă la mĕsurare saŭ la numĕrare, va fi cu putință a se îndeplini, poate cere numai această îndeplinire. Poate însă și în aceste două întâmplări să ceară pricinuita luĭ pagubă din vremea tocmeleĭ, dacă ceealaltă parte va fi întrebuințat vicleșug“.

Art. 1250 C. Calimach.

ḑătorul n'a intervenit singur în proces. Făcênd aceasta, cumpărătorul comite însă o mare imprudență; căci, pe lângă că el rămâne singur expus pericolului și cheltuelilor procesului, apoĭ, el se expune, în casul când ar perde procesul, a vede pe vînḑător, chemat de astă-dată în garanție pe cale principală, opunêndu-ĭ art. 1351, care are următoarea cuprindere :

Art. 1351.—Dacă cumpărătorul s'a judecat până la ultima instanță cu evingătorul sĕŭ, fără să cheme în causă pe vînḑător, și a fost condamnat, vînḑătorul nu mai rĕspunde de evicțiune, de va proba că eraŭ mijloace să se câștige judecata. (Art. 1201, 1336 urm. C. civ. Art. 112 urm. Pr. civ. Art. 1640 C. fr.) [1])

După acest text, vînḑătorul care n'ar fi fost chemat, pe cale incidentală în instanță, spre a apăra pe cumpărător, va putea să respingă acțiunea principală de garanție, dovedind nu eroarea judecătoruluĭ, ci apărarea rea saŭ necomplectă a cumpărătoruluĭ, care n'a usat de toate mijloacele ce existaŭ spre a respinge tulburarea terțiuluĭ [2]).

Rĕmâne însă bine înțeles că, pentru ca vînḑătorul să scape de rĕspundere, nu este de ajuns ca el să susțină că avea excepțiĭ peremptoriĭ de opus autoruluĭ evicțiuneĭ, ci trebue să le arăte și să dovedească valoarea lor [3]).

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se ști dacă existaŭ saŭ nu mijloace suficiente spre a se câștiga procesul, în caz când vînḑătorul n'ar fi fost chemat garant în causă, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătoriĭ fondului, și care ca atare, scapă de controlul Casațieĭ [4]).

---

[1]) Cpr. L. 53, § 1, Dig., *De evictionibus*, 21. 2.

[2]) Cpr. T. Huc, X, 134. Guillouard, I, 314. Troplong, I, 424. Marcadé, VI, art. 1626 urm., No. II, p. 257. Cas. fr. Sirey, 41. 1. 24 și Répert. Dalloz, *Droit civil*, 472, nota 1.—La Romaniĭ, eroarea saŭ nedreptatea judecătorilor eraŭ considerate ca un caz fortuit de care vînḑătorul nu era responsabil : „*Si per imprudentiam judicis, aut errorem, emptor rei victus est, negamus auctori damnum esse debere*“. L. 51, Pr., Dig., *De evictionibus*, 21. 2. Acest principiŭ nu-și primia însă aplicație de câte-orĭ vînḑătorul fusese pus în causă (L. 8, § 2, Cod, *De evictionibus*, 8. (45. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 94.

Dr. roman.

[3]) Cas. fr. D. P. 85. 1. 401. Sirey, 87. 1. 301. *Pand. Périod.* 93. 1. 412. Planiol, II, 1501. T. Huc, X, 134.— Excepția trasă din art. 1351 n'ar putea fi invocată de un terțiŭ care, nefiind vînḑător, avea numaĭ însărcinarea de a primi plata prețuluĭ. Cas. fr. D. P. 95. 1. 180. T. Huc, *loco cit.*

[4]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1887, p. 511. Cas. fr. D. P. 85. 1. 401. Sirey, 87. 1. 301.

Ca și excepția de garanție, acțiunea în garanție ce cumpărătorul exercită pe cale incidentală, contra vînd ătorului, este indivisibilă, întru atât întru cât ea are de obiect de a obliga pe vînd ător a apăra pe cumpărător. Acțiunea în garanție, formulată chiar pe cale incidentală, n'ar mai fi însă indivisibilă, când ea ar tinde la despăgubirea daunelor aduse prin evicțiunea cumpărătorului; căci, în asemenea caz, ea tinde la executarea unei obligații care are de obiect o sumă de bani, adecă: un lucru divisibil prin excelență [1]. Indivisibilitatea acțiunei în garanție.

3° Obligația de a repara dauna causata prin evicțiunea îndeplinita

Fie că vînd ătorul a fost saŭ n'a fost pus în causă, de către cumpărător, el este obligat, dacă nu se găsește în casul prevĕdut de art. 1351, să repare paguba causată prin evicțiune, de câte-orĭ această evicțiune este îndeplinită.

Această din urmă obligație este totdeauna divisibilă, pentru-că are de obiect o sumă de bani. Ea se divide deci de drept între moștenitorii vînd ătorului, saŭ aceĭ aĭ cumpărătorului (art. 1060) [2]. Casurile în care acț. în garanție este divisibilă.

Din cele mai sus expuse resultă că acțiunea în garanție exercitată pe cale principală, este totdeauna divisibilă, pentru-că are de obiect o despăgubire bănească. Această despăgubire variază după cum cumpărătorul a suferit o evicțiune totală, adecă: a perdut definitiv întregul lucru vîndut [3], saŭ a suferit o evicțiune parțială.

Prestațiunile datorite de vînd ător în caz când cumpărătorul a fost evins.

Sub această rubrică vom trata: 1° despre evicțiunea totală (art. 1341—1346); 2° despre evicțiunea parțială (art. 1347, 1348) și în fine, 3° despre evicțiunea parțială

[1]) Pothier, *Vente*, III, 105. Baudry et Saignat, 367. Colmet de Santerre, VII, 61 bis VI. Guillouard, I, 340. Laurent, XXIV, 213. Duvergier, I, 355. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 371, nota 7. Cpr. T. Huc, X, 135 urm.—Vedĭ însă Duranton, XI, 265 și XVI, 255.

[2]) Baudry et Saignat, 368. Cas. fr. D. P. 85. 1. 401. Sirey, 87. 1. 301.

[3]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1883, p. 681.

resultând din inexistența servituților active, declarate de vînzător, saŭ din existența servituților pasive ascunse de dînsul (art. 1349).

1° Evicțiunea totală.

Art. 1341.—Când vînzătorul este răspunzător de evicțiune, cumpărătorul, dacă este evins, are dreptul a cere de la vînzător:

1° Restituțiunea prețuluĭ (art. 1342);

2° Fructele, dacă este dator a le întoarce proprietaruluĭ care l-a evins (art. 485 urm., 1324);

3° Spesele instanțeĭ deschise de dînsul în contra vînzătoruluĭ și cele deschise de evingător în contra sa (art. 1669);

4° Daunele-interese și spesele contractuluĭ de vînzare. (Art. 1020, 1021, 1084 urm., 1305, 1350, 1357, 1402, 1809 C. civ. Art. 1630 C. fr.) [1]).

Art. 1342.—Dacă, la epoca evicțiuneĭ, lucrul vîndut se află de o valoare inferioară, saŭ a suferit deteriorațiuni orĭ prin negligența cumpărătoruluĭ, orĭ prin evenimente independente de cumpărător, vînzătorul nu se poate apăra de a restitui prețul întreg. (Art. 1341, 1343 urm. C. civ. Art. 1631 C. fr.) [2]).

Art. 1343.—Dar dacă cumpărătorul a tras foloase din stricăciunile ce a făcut lucruluĭ, vînzătorul are drept a opri din preț o sumă egală cu acele foloase. (Art. 1342 C. civ. Art. 1632 C. fr.)

Art. 1344.—Dacă lucrul vîndut se află, la epoca evicțiuneĭ, de o valoare maĭ mare, *din orĭ-ce causă* [3]), vînzătorul este dator

---

Codul Caragea.

[1]) Cpr. L. L. 8, 60, 70, Dig., *De evictionibus*, 21. 2.

„Când va vinde vînzătorul nemișcător lucru străin, și cu judecată se va cere și se va lua de stăpînul sĕŭ, dice art. 32, partea III, capit. 2 din Codul Caragea, atunci vînzătorul să fie dator a întoarce cumpărătoruluĭ prețul și dobînda banilor, iar cumpărătorul să dea stăpînuluĭ rodurile lucruluĭ.—De va îmbunătăți cumpărătorul lucrul acela cu sădirĭ, atunci stăpînul lucruluĭ să-ĭ plătească cheltuelile îmbunătățireĭ.—De va clădi cumpărătorul cevașĭ pe lucrul acela, și acea clădire aduce folos, să o cumpere stăpînul, iar de nu aduce, să o rădice cumpărătorul". Și art. 33 *(loco cit.)* din acelașĭ Cod adaogă: „De va vinde vînzătorul lucru de prigonire, și dintr'aceea se va întîmpla judecată cumpărătoruluĭ, plătește atunci vînzătorul toată cheltuiala judecățeĭ".

[2]) Cpr. L. L. 66, 70, Dig., *De evictionibus*, 21. 2;—L. 45, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[3]) Textul francez dice: independent chiar de faptul cumpărătoruluĭ *(indépendamment même du fait de l'acquéreur)*.

să plătească cumpărătorului, pe lângă preţul vînzărei, excedentul valorei în timpul evicţiunei (Art. 1085, 1341, 1348 C. civ. Art. 1633 C. fr.) [1]).

Art. 1345.—Vînzătorul este dator să întoarcă cumpărătorului, el însu-şi saŭ prin evingător, toate spesele necesare, utile şi de întreţinere ale aceluia. (Art. 494, 766 urm., 771, 997 C. civ. Art. 1634 C. fr.) [2]).

Art. 1346.—Dacă vînzătorul a vîndut cu rea credinţă fondul altuia, el va fi dator să întoarcă cumpărătorului toate spesele ce va fi făcut, chiar şi cele de simplă plăcere. (Art. 485, 1085, 1086, 1898 C. civ. Art. 1635 C. fr.) [3]).

In caz de evicţiune totală, vînzătorul, fie chiar de bună credinţă, trebue să restitue cumpărătorului primitiv saŭ sub-achisitorului, dacă acest din urmă exercită acţiunea în garanţie [4]), ceea ce vom vedea că poate să facă, preţul ce el a primit [5]), pentru-că alt-fel el l-ar deţinea fără causă [6]). Restit. preţului. Art. 1341, 1°.

---

[1]) Cpr. L. L. 45, 66, Dig., *De evictionibus*, 21. 2;—L. 45, § 1, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[2]) Cpr. L. 65, Dig., *De rei vindicatione*, 6. 1.

[3]) Cpr. L. 45, § 1, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[4]) Sub-achisitorul cu titlu oneros nu are drept de a cere preţul plătit de primul cumpărător, autorul sĕŭ, ci preţul ce el însu-şi a plătit în realitate. Laurent, XXIV, 237. Guillouard, I, 347. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 377, nota 28. Troplong, I, 496. Duvergier, 1, 371. Planiol, II, 1506. Baudry et Saignat, 371.—*Contrà:* Pothier, *Vente*, III, 148. Cpr. Thiry, III, 581, *in fine*. Vedĭ şi T. Huc, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, II, 550 urm., p. 246 urm. Preţul la care sub-achisitorul are drept. Controversă.

[5]) Preţul ce urmează a se restitui cuprinde nu numaĭ suma principală plătită de cumpărător, dar şi accesoriile sale, precum: dobînda luĭ, presenturile ce se obicinuesc pe unele locurĭ *(les pots-de-vins, épingles)*, etc. Planiol, II, 1505, *in fine*. Thiry, III, 573. Baudry et Saignat, 370. Mourlon, III, 581, *ab initio*. Troplong, I, 161. Vedĭ şi *suprà*, p. 576, nota 4. Ce cuprinde preţul.

La Romanĭ, vînzarea lucrului altuia fiind validă (vedĭ *suprà*, p. 570—572), preţul primit de vînzĕtor nu era *sine causa*, în cât la caz de evicţiune, el nu era obligat a restitui preţul, ci valoarea ce lucrul avea în momentul evicţiunei (L. 43 şi 45, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1).—In dreptul actual, din contra, restituirea preţului trebue să se facă chiar în casul când cumpărătorul nu are drept la daune (art. 1340), orĭ-care ar fi starea şi valoarea lucrului în momentul evicţiunei, chiar atunci când dauna causată cumpărătorului ar fi inferioară preţului (art. 1342). Cpr. Pothier, *Vente*, III, 118. Deoseb. între dr. roman şi dr. actual.

[6]) Cpr. C. Bucureşti, *C. judiciar* din 1899, No. 41. Arntz.

Prețul ce se restitue este acel adevărat.

Prețul care urmează a fi restituit este acel arătat în contract, afară de casul când el ar fi fost simulat, în care caz cumpărătorul dovedind simulația, va cere prețul adevarat [1]).

Persoanele contra cărora se îndreaptă acțiunea în restituirea prețului.

Acțiunea în restituirea prețului poate fi îndreptată nu numaĭ contra vînd ĕtorului [2]), saŭ moștenitorilor și reprezentanților sĕĭ universalĭ orĭ cu titlu universal, dar și în contra terțiuluĭ cesionar al acestuĭ preț, care nu poate avea maĭ multe drepturĭ de cât avea cedentul. Trebue însă să observăm că acțiunea îndreptată contra terțiuluĭ cesionar al prețuluĭ nu este o acțiune propriŭ disă în garanție, pentru-că acest terțiŭ nu rĕspunde de vînd ĕrea făcută de cedente, ci o acțiune în repetiție a unuĭ lucru nedatorit [3]). Rĕmâne însă bine înțeles că dreptul ce-l are cumpărătorul de a cere prețul de la cesionarul luĭ, nu-l împedică de a exercita acțiunea în garanție contra vînd ĕtoruluĭ [4]).

Casul în care prețul consistă într'o rentă viageră.

Restituirea prețuluĭ se mărginește la ceea ce a plătit cumpărătorul ; de unde resultă că dacă el a plătit drept preț veniturile uneĭ rente viagere, el nu va avea drept de cât la veniturile plătite, iar nu la suma fixată în contract ca capital [5]).

Art. 1342.

Prețul se datorește în întregimea luĭ, chiar dacă în momentul evicțiuneĭ, lucrul ar avea o valoare inferioară acestuĭ preț, pentru-că cumpărătorul are drept la dînsul cu titlu de restituire, iar nu cu titlu de daune. Art. 1342 este expres în această privință, și formula acestuĭ text cuprind ĕnd în generalitatea sa toate causele de micșorare a valorel lucruluĭ, trebue să-l aplicăm și la casul când lucrul ar fi perit în parte : de exemplu : o parte din casa vîndută a fost distrusă prin foc, saŭ o parte din pămîn-

---

III, 1002. Guillouard, I, 345. Laurent, XXIV, 234. Thiry, III, 573. Cpr. art. 32 C. Caragea, partea III, capit. 2, citat textual *supra*, p. 682, nota 1.

[1]) Vigié, III, 741.

[2]) Soțul care intervine într'un contract de vînd ĕre numaĭ pentru a complecta capacitatea soțieĭ sale, ne fiind parte contractantă în vînd ĕre, nu datorește restituirea prețuluĭ la caz de evicțiune. C. Iași, *Dreptul*, din 1883, No. 72.

[3]) Baudry et Saignat, 372. Guillouard, I, 348. Laurent, XXIV, 236. Cpr. C. Paris și Rouen, D. P. 48. 2. 86. D. P. 53. 2. 140.

[4]) Baudry et Saignat, *loco cit.*

[5]) Guillouard, I, 349. Cas. fr. D. P. 51. 1. 193. Sirey, 51. 1. 465.

tul vîndut a fost luat prin puterea apelor *(aquarum magnitudine)*, etc. Şi într'un caz şi în altul, întregul preţ trebue să fie restituit cumpărătoruluĭ, pentru-că vînḑătorul îl deţine fară causă [1]).

Ast-fel, dacă presupunem că am cumpărat de la d-ta un câmp de 100 fălcĭ şi că, după ce 20 de fălcĭ din acest câmp aŭ fost rupte şi luate de ape *(vi fluminis)*, un terţiŭ care era proprietar al întregului pămînt, l-a câştigat prin o hotărîre rămasă definitivă, voiŭ avea recurs în contra d-tale (vînḑătorul meŭ) pentru întregul preţ ce ţi-am plătit, iar nu numaĭ pentru suma conrăspunḑătoare de 80 de fălcĭ ce mĭ-a rămăs. Această soluţie, aprobată de Dumoulin, combătută însă de Pothier, era admisă şi de Papinian, în caz de o evicţiune totală: *„Si totus fundus quem flumen diminuerat, evictus sit, jure non diminuetur evictionis obligatio, non magis quam si incuria fundus deterior factus sit“* [2]).

Art. 1342 impune vînḑătoruluĭ restituirea integrală a preţuluĭ, chiar în casul când lucrul vîndut ar fi perdut din valoarea sa, din causa negligenţeĭ cumpărătoruluĭ. Acest din urmă era, în adevăr, în drept să fie negligent cu privire la lucrul pe care îl considera ca al sĕŭ. *Qui quasi suam rem neglexit, nulli querelæ subjectus est* [3]).

Maĭ mult încă, cumpărătorul ar avea drept la integralitatea preţuluĭ chiar dacă el ar fi deteriorat lucrul anume. Cumpărătorul considerându-se ca proprietar, avea, în adevăr, dreptul de a face cu lucrul sĕŭ ceea ce voia. Vînḑătorul nu poate să aibă dreptul de a păstra o parte

---

[1]) Baudry et Saignat, 373. Guillouard, I, 351. Boileux, V, p. 686. T. Huc, X, 118. Duvergier, I, 359. Marcadé, VI, art. 1630—1635, No. II, p. 276. Laurent, XXIV, 239. Troplong, I, 489.—Veḑĭ însă Pothier, *Vente*, III, 155.

[2]) L. 64, Pr., Dig., *De evictionibus*, 21. 2.—Este însă de observat că în legea citată, Papinian, câte-va cuvinte maĭ sus, dă o soluţie contrară, când evicţiunea, în loc de a fi totală, este numaĭ parţială: *„Ex mille jugeribus traditis, ducenta flumen abstulit. Si posteà pro indiviso ducenta evincantur, duplæ stipulatio pro parte quinta, non quarta, præstabitur*: **nam quod periit, damnum emptori non venditori attulit**“. Această contradicţie a luĭ Papinian a dat loc la dificultăţĭ şi la discuţiunĭ. Cpr. Troplong, I, No. 489, p. 602, nota 5. Labbé, *Revue pratique*, t. 34 (anul 1872), p. 303, nota 1.

[3]) L. 31, § 3, Dig., *De hereditatis petitione*, 5. 3.

din preț, fiind-că el n'a transmis proprietatea, care era causa plăței acestuĭ preț [1]).

Principiul înscris în art. 1342 sufere însă o restricție, pe care o formulează art. 1343 în termenii următori:

Art. 1343. „Dar dacă cumpărătorul a tras foloase din stricăciunile ce a făcut lucrului, vînzătorul are drept a opri din preț o sumă egală cu acele foloase". Deci, dacă presupunem că cumpărătorul a distrus imobilul ce cumpărase, vînzînd materialul, saŭ a tăet și vîndut toată saŭ parte din pădurea ce cumpărase și de care acum a fost evins [2]), sumele de care cumpărătorul s'a folosit vor fi deduse din prețul ce urmează a fi restituit de vînzător, prin aplicarea principiuluĭ cunoscut: că nime nu se poate înavuți în detrimentul altuia [3]). (L. 14, Dig., 12. 6 și L. 206, Dig., 50. 17).

Sumele care se deduc din preț. Vînzătorul va maĭ deduce, de asemenea, din preț sumele primite de cumpărător prin anticipație asupra acestuĭ preț, de exemplu: partea din preț ce el a primit de la vînzător pentru lipsa întinderei lucrului vîndut (art. 1327, 1329), saŭ sumele ce aŭ fost plătite de proprietarul revendicant pentru îmbunătățiri făcute de vînzător; căci alt-fel, cumpărătorul ar primi maĭ mult de cât a plătit în realitate [4]).

Casul vînd. unuĭ animal. Controversă. Obligația pentru vînzător de a restitui cumpărătoruluĭ întregul preț primit nu există numaĭ în privința bunu-

---

[1]) Din cele maĭ sus expuse resultă că, în unele casurĭ, cumpărătorul are interes a fi evins. Evicțiunea îl descarcă, în adevĕr, de deteriorările aduse lucrului nu numaĭ prin caz fortuit, dar chiar și prin faptul sĕŭ (art. 1342), deteriorări care ar fi rĕmas pe sama luĭ dacă n'ar fi fost evins. Acest resultat este cam straniŭ, o recunoaștem, însă el resultă din principiile admise de lege. Cpr. T, Huc, X, 120 *in fine*. Boileux, *Coment. sur le C. Napoléon*, V, p. 692. Mourlon, III, 581.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 121.

[3]) Rĕmâne însă bine înțeles că cumpărătorul singur va fi responsabil, față de proprietarul revendicant, de deteriorările causate de dînsul în momentul când el știea că este amenințat de evicțiune. Vînzătorul va trebui, ce e dreptul, să restitue prețul întreg, însă cu acest preț cumpărătorul va despăgubi pe proprietarul revendicant. Deteriorările imobiluluĭ vîndut fiind opera cumpărătoruluĭ, echitatea cere ca numaĭ el să sufere consecințile lor. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 127. Guillouard, I, 352. Laurent, XXIV, 238.

[4]) Baudry et Saignat. 374. Guillouard, I, 355. Duranton, XVI, 286. T. Huc, X, 119.

rilor a căror durată este perpetuă, precum este o casă, o moșie, ci și în privința lucrurilor care aŭ o durată vremelnică, precum este, de exemplu, un animal domestic [1]).

Aceeași regulă ar fi, după unii, aplicabilă și vînzăreĭ unuĭ drept de usufruct, saŭ cesiuneĭ uneĭ rente viagere [2]). Vînz. unuĭ usufruct, etc. Controversă.

Restituirea prețuluĭ, despre care am vorbit pănă acum, nu ajunge în totdeauna pentru a despăgubi pe cumpărător de dauna ce-ĭ aduce evicțiunea; de aceea legea permite de a cere, în al doilea loc, restituirea fructelor lucruluĭ vîndut, de câte-orĭ el este obligat să le întoarcă proprietaruluĭ care l-a evins. Restituirea fructelor. Art. 1341, 2°.

Cât timp cumpărătorul este de bună credință, el dobîndește proprietatea fructelor, nefiind obligat a le restitui proprietaruluĭ evingĕtor de cât atuncĭ când el a aflat că a cumpărat de la un *non dominus* (485). El are însă, în asemenea caz, dreptul de a le cere de la vînzĕtorul sĕu, pentru-că se aștepta a se bucura de ele [3]).

Există însă un caz în care cumpărătorul nu va putea cere fructele de la vînzĕtor, și anume: când vînzĕtorul vĕzînd acțiunea în revendicare, ar fi declarat cumpărătoruluĭ că nu-l poate garanta și că este gata a-ĭ plăti toate sumele prevĕzute de art. 1341. Dacă, în loc de a accepta această ofertă, cumpărătorul se decide a urmări procesul pe rĕspunderea sa și a contesta drepturile terțiuluĭ revendicant, fructele percepute de dînsul din ziua declarațieĭ vînzĕtoruluĭ nu-ĭ vor fi restituite, cu-toate-că el a fost silit să le remită proprietaruluĭ revendicant [4]). Casul în care cumpărătorul nu poate cere fructele de la vînzĕtor.

---

[1]) Guillouard, I, 353. Troplong, I, 494. T. Huc, X, 119. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 377, nota 29.—*Contrà:* Pothier, III, 163. Duvergier, I, 362.

[2]) T. Huc, *loco cit.*—*Contrà:* Pothier, III, 161, 162. Guillouard, I, 354. Boileux, V, p. 686. Troplong, I, 494, care aplică în asemenea caz regulele de la evicțiunea parțială.

[3]) Cumpărătorul de bună credință, care nu restitue fructele terțiuluĭ revendicant, nu are decĭ nicĭ-o acțiune în această privință, contra vînzĕtoruluĭ sĕu. El nu poate, de asemenea, cere de la vînzĕtor dobînda prețuluĭ de cât atuncĭ când lucrul vîndut nu produce fructe; fiind-că lipsa fructelor face ca cumpărătorul să nu aibă nicĭ-o compensare pentru folosința sumeĭ plătite de dînsul drept preț vînzĕtoruluĭ. Laurent, XXIV, 235. Guillouard, I, 358. Baudry et Saignat. 381. T, Huc, X, 117. Cas. fr. D. P. 59. 1. 125. Sirey, 60. 1. 750.

[4]) Cpr. Pothier, *Vente,* III, 129. Vigié, III, 743, *in fine.*

Restituirea cheltuelilor procesului. Art. 1341, 3°

Vînd̦ătorul trebue să restitue cumpărătorului atât cheltuelile procesului de revendicare intentat de adevăratul proprietar, cât și acele ale recursului în garanție, fie că acest recurs a fost exercitat de cumpărător pe cale incidentală, în cursul procesului de revendicare, fie că el a fost exercitat pe cale principală, în urma evicțiunei [1]; rămânênd însă ca, în acest din urmă caz, vînd̦ătorul să se folosească de beneficiul art. 1351. Vînd̦ătorul trebue să sufere cheltuelile ambelor procese, pentru-că ele sunt o consecință a evicțiunei, pe care el o garantează.

Vînd̦ătorul nu va suferi însă cheltuelile procesului, atunci când el fiind chemat în garanție, ar recunoaște de întemeiate pretențiile terțiului revendicant, oferind de a plăti cumpărătorului sumele prevăd̦ute de art. 1341, și acesta totuși ar urmări procesul pe răspunderea sa. Cumpărătorul continuând în adevăr, în asemenea caz, procesul pe riscul și pericolul său, este just ca el să sufere cheltuelile lui [2].

Restituirea cheltuelilor contractului de vînd̦are. Art. 1341, 4°.

Vînd̦ătorul trebue, pe lângă cele de mai sus, să restitue cumpărătorului toate spesele saŭ cheltuelile contractului de vînd̦are, pe care el le-ar fi plătit, precum: taxele timbrului și înregistrărei [3]), plata redactorului actului, etc. In adevăr, cumpărătorul plătind aceste cheltueli pentru a deveni proprietar, trebue să-i fie restituite de câte-orî vînd̦ătorul nu i-a transmis proprietatea lucrului vîndut.

Daune-interese. Art. 1341, 4°.

Dacă toate aceste prestațiuni nu ajung pentru despăgubirea cumpărătorului, el va putea cere de la vînd̦ător și alte daune-interese, care vor varia după împrejurări, și pe care tribunalele le vor acorda conform dreptului comun (art. 1084 urm.). Ast-fel, dacă am cumpărat o casă în vederea unui comerț ce voiam să întreprind în ea, vînd̦ătorul î-mĭ va plăti, în urma evicțiunei acesteĭ case, cheltu-

[1]) Cu-toate-acestea, se susține de unii, că dacă cumpărătorul n'a chemat pe vînd̦ător în causă și s'a judecat singur, spesele procesului sunt în sarcina lui. Cpr. Pothier, III, 128. T. Huc, X, 117. Această soluție este însă contrară art. 1341, care pune spesele procesului în sarcina vînd̦ătorului, fără nicĭ-o distincțiune. Veḑi Baudry et Saignat, 376, p. 317. Guillouard, I, 365—1.

[2]) Cpr. Pothier, III, 129. Vigié, III, 744. Guillouard, I, 366. Duvergier, I, 364, p. 348. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 380. T. Huc, X, 117, p. 166. Laurent, XXIV, 245.

[3]) Aceeste taxe sunt astăḑi: 3% (art. 45 L. Timbrului, modificată prin L. din 31 Martie 1901).

elile de instalare, de mutare, etc. și chiar câștigul de care am fost lipsit, conform art. 1085, 1086. Daunele care resultă din neexecutarea vînzăreĭ, și care nu sunt anume prevĕdute prin convenția părților, sunt, după art. 1350, cârmuite de regulele generale ale convențiilor în genere.

Art. 1350.—Chestiunile de daune-interese ce ar resulta din neexecutarea vînzăreĭ și care nu sunt prevĕdute aicĭ, se vor decide după regulele generale ale convențiunilor. (Art. 1020, 1021, 1081—1090, 1341, 4° C. civ. Art. 1639 C. fr.)

Afară de aplicarea dreptuluĭ comun, art. 1344—1346 consideră ca daune datorite cumpărătoruluĭ evins oare-care prestațiĭ speciale. Unele din aceste prestațiĭ sunt relative la mărirea valoreĭ lucruluĭ vîndut (art. 1344), altele la îmbunătățirile aduse de cumpărător lucruluĭ de care el este lipsit prin evicțiune (art. 1345), iar altele în fine la cheltuelile de simplă plăcere, făcute pentru înfrumusețerea lucruluĭ de care cumpărătorul este evins (art. 1346).

Mărirea valoreĭ lucruluĭ. Art. 1344.

Cumpărătorul nu este nicĭ-odată expus la pagube: el are, din contra, în tot-deauna ocasiunea de a trage foloase din evicțiune. El are în adevĕr, pe de o parte, drept la restituirea prețuluĭ întreg, de câte-orĭ lucrul a perdut din valoarea sa, la epoca evicțiuneĭ, fie chiar prin faptul saŭ negligența sa (art. 1342); iar pe de alta, pe lângă prețul vînzăreĭ, el are drept la excedentul de valoare ce lucrul ar fi dobîndit din orĭ-ce causă, în momentul evicțiuneĭ (art. 1344) [1]).

Ast-fel, dacă presupunem că cumpărând casa d-tale, din Bucureștĭ, calea Victorieĭ, cu 100,000 leĭ, în momentul evicțiuneĭ valoarea acestuĭ imobil s'a rădicat la 120,000 leĭ, din causa deschidereĭ unuĭ bulevard în apropiere, saŭ din alte împrejurărĭ; la caz de evicțiune, îmĭ veĭ plăti: 1° 100,000 leĭ, prețul ce ți-am numĕrat și 2°, 20,000 leĭ, cu titlu de daune, diferența între valoarea actuală și acea din timpul vînzăreĭ [2]).

---

[1]) Mărirea de valoare care ar resulta din cause *posterioare* evicțiuneĭ, nu se ține decĭ în samă. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 379, nota 34. Baudry et Saignat, 378, *in fine*. T. Huc, X, 121. Guillouard, I, 360. Cas. fr. Sirey, 64. 1. 73.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 132.—Ce trebue să decidem în caz când, pe de o parte, lucrul vîndut a suferit o micșorare, iar pe de alta, s'a mărit? De exemplu: Fondul vîndut este megieș cu o apă, și această apă rupe o bu-

Casul când lucrul a suferit și micșorare și mărire.

Neadmiterea în specie a excepției prevăzute de art. 1085. Controversă.

Această soluție este admisibilă oriî-cât de mare ar fi valoarea cu care lucrul ar fi crescut, fără a se distinge dacă vînzătorul este de bună saŭ de rea credință, și fără a se admite excepția statornicită de art. 1085 [1]; căci art. 1344 deroagă, în cât privește plus-valuta, în materie de evicțiune, de la art. 1085. Aceasta resultă din art. 1350, după care numaĭ chestiunile privitoare la daunele *neprevăzute la titlul vînzărei* sunt cârmuite de regulele dreptuluĭ comun; or, încă odată, art. 1344 resolvă chestia despăgubireĭ datorite cumpărătoruluĭ evins, în caz de mărirea valoreĭ lucruluĭ vîndut, anterioară evicțiuneĭ [2].

Art. 1345, 1346.

Unii ar voi ca, în asemenea caz, cumpărătorul care se îmbogățește prin primirea uneĭ indemnități din causa creștereĭ valoreĭ lucruluĭ cumpărat de dînsul, să sufere o parte proporțională din spesele contractuluĭ de vînzare [3].

In fine, cumpărătorul evins poate cere de la proprietarul care l-a evins, și în subsidiar de la vînzătorul sĕŭ, o despăgubire pentru impensele saŭ cheltuelile ce el a făcut lucruluĭ cumpărat de dînsul. Această ipotesă este prevăzută de art. 1345, 1346. Legiuitorul distinge și de astă dată impensele saŭ cheltuelile ce cumpărătorul a putut să facă cu privire la lucrul cumpărat, în *utile*, *necesare*, și *voluptuoare* saŭ de simplă plăcere [4].

Oblig. proprietaruluĭ evingĕtor.

Proprietarul adevarat care a evins pe cumpărător, poate să fie obligat a restitui acestuĭ din urmă unele din

---

cată dintr'însul, dându-ĭ, pe de altă parte, o altă bucată de pămînt prin aluviune. Cumpărătorul va putea cere prețul întreg (art. 1342), însă nu va putea cere despăgubire pentru plus-valuta dobîndită de imobil prin aluviune (art. 1344), ci se va stabili o compensație între valoarea părțeĭ din fond perdută și valoarea părțeĭ dobîndite prin aluviune. Troplong, I, 490. Baudry et Saignat, 377.

[1]) Vedĭ asupra acestuĭ text, t. VI a Coment. noastre, p. 376 urm.

[2]) Vedĭ în acest sens: Bugnet asupra luĭ Pothier, *Vente*, III, p. 56. nota 1. Boileux, V, p. 594. Thiry, III, 573 bis, *in fine*. Baudry, III, 552. Baudry et Saignat, 378. Arntz, III, 1004. Laurent, XXIV, 246. Duranton, XVI, 295. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 378, nota 33. T. Huc, X, 121. Troplong, I, 507. Massé-Vergé, IV, § 685, p. 298, nota 18. Vigié, III, 745. Planiol, II, 1511.—Guillouard, I, 359. Mourlon, III, 585.—*Contrà*: Pothier, *op. cit.*, III, 132. Duvergier, I, 369. Marcadé, VI, art. 1633, No. V.

[3]) T. Huc, X, 121. Guillouard, I, 361. Colmet de Santerre, VII, 60 bis II.—*Contrà*: Laurent, XXIV, 247.

[4]) Vedĭ *suprà*, p. 443, nota 2, și t. VII, p. 280 urm., nota 1.

cheltuelile făcute de dînsul, nu în virtutea unei obligaţii de garanţie, pe care el n'o are, ci în virtutea principiului de echitate că nime nu se poate înavuţi în detrimentul altuia (art. 494). Recursul cumpărătorului în contra vînd̦ătorului este, din contra, întemeeat pe obligaţia sa de garanţie.

Art. 1345 trebue interpretat în sensul că cumpărătorul poate să ceară despăgubirea sa de la proprietarul care l-a evins, şi în subsidiar de la vînd̦ător; recursul în contra vînd̦ătorului nu se înţelege, în adevĕr, de cât în lipsa unui recurs exercitat în contra proprietarului. Indată ce proprietarul a plătit, vînd̦ătorul nu mai datoreşte nimic. Acest punct nu sufere nicĭ-o îndoială.

Cumpărătorul poate, decĭ, cere impensele sale atât de la proprietarul evingĕtor, cât şi de la vînd̦ătorul seŭ. Obligaţia vînd̦ătorului este mai largă însă de cât acea a proprietarului; căcĭ el datoreşte unele impense pe care proprietarul nu le datoreşte.

In cât priveşte mai întâĭ impensele *necesare*, neapărate pentru conservarea lucrului, precum ar fi, de exemplu: refacerea unuĭ zid care ameninţa ruină şi a căruĭ cădere ar fi atras distrugerea întregeĭ clădirĭ, proprietarul care-şĭ revendică lucrul sĕŭ trebue să le plătească *toate*; căcĭ ele i-aŭ păstrat imobilul sĕŭ şi ar fi trebuit să le facă el însu-şĭ, dacă nu le-ar fi făcut cumpărătorul. Neplata lor ar fi din partea proprietarului o înavuţire nedreaptă. Art. 1345 impune plata acestor impense (necesare) şi vînd̦ătorului, pentru-că el a adus o daună cumpărătorului, prin faptul că i-a vîndut un lucru ce nu-i aparţinea. Impensele necesare.

După dreptul comun, proprietarul care-şĭ reia fondul sĕŭ, restitue impensele *utile* numaĭ în limita plus-valuteĭ adusă fondului, fără a plăti mai mult de cât ele aŭ costat în realitate. Vînd̦ătorul, fiind obligat a repara toată paguba causată prin evicţiune, va plăti şi el aceste cheltuelĭ, dacă nu le plăteşte proprietarul revendicant, însă în modul următor: Impensele utile.

Dacă plus-valuta adusă fondului este mai mică de cât cheltuelile făcute, vînd̦ătorul nu le va plăti de cât până la concurenţa acesteĭ plus-valute. Obligaţia vînd̦ătorului este, în asemenea caz, identică cu acea a proprietarului. Cumpărătorul primeşte, ce e dreptul, mai puţin de cât a

cheltuit; despăgubirea cu-toate-acestea este dreaptă, pentru-că evicțiunea nu-l lipsește în realitate de cât de plus-valuta adusă fondului.

Dacă presupunem că plus-valuta adusă fondului întrece cheltuiala făcută, proprietarul nu va restitui, în asemenea caz, de cât sumele cheltuite de cumpărător; pe când vînzătorul, fiind obligat a repara toată paguba adusă prin evicțiune, va plăti întreaga sumă la care se rădică plus-valuta, pentru-că aceasta este paguba suferită de cumpărător. Proprietarul revendicant neplătind, în asemenea caz, de cât suma cheltuită de cumpărător, diferența până la suma la care se rădică plus-valuta se va plăti de vînzător [1].

Cheltuelile de simplă plăcere.

Proprietarul revendicant nu plătește nici-odată cheltuelile voluptuoare. Ele nu se plătesc, de asemenea nici de vînzător, *de câte-ori el este de bună credință*. Ele remân deci pe sama cumpărătorului, care le poate rădica, dacă aceasta se poate face fără stricăciune, *sine detrimento rei* (art. 539). Vedi *suprà*, p, 443 și 485. In caz însă când vînzătorul a vîndut cu rea credință un lucru străin, art. 1346 îl obligă chiar la plata impenselor voluptuoare [2].

Această soluție ar fi admisibilă, chiar când cumpărătorul ar fi de rea credință, adecă ar ști că vînzătorul nu era proprietarul lucrului vîndut, pentru-că în Codul nostru lipsește art. 1599 din Codul francez care, în partea sa finală, dispune că numai cumpărătorul de bună credință a unui lucru străin are drept la daune.

Dreptul de retenție. Controversă.

In fine, vom adăoga, înainte de a trece la efectele evicțiunei parțiale, că cumpărătorul, fie chiar de bună credință, care are drept la cheltuelile necesare și utile făcute de dînsul, nu poate reține lucrul vîndut până la plata acestor cheltueli, pentru-că dreptul de retenție fiind, după părerea noastră, un drept excepțional, nu poate fi exercitat de cât în casurile în care legea îl conferă anume [3]. Or, nici-un text de lege nu-l conferă cumpărătorului [4].

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 380, p. 322.

[2]) Această dispositie se aplică și la impensele utile, în casul când suma cheltuită cu aceste impense întrece plus-valuta adusă lucrului. Guillouard, I, 365. Laurent, XXIV, 249.

[3]) Vedi *suprà*, p. 642, casurile în care art. 1322 conferă dreptul de retenție vînzătorului.

[4]) Vedi *suprà*, p. 444, text și nota 1 și t. VII, p. 281, nota

2° Evicţiunea parţială.

Art. 1347.—Dacă cumpărătorul este evins numai de o parte a lucruluĭ, şi aceasta are în privinţa totuluĭ, o aşa însemnătate în cât cumpăratorul n'ar fi cumparat lucrul fără acea parte, el poate strica vînḑarea. (Art. 1020, 1021, 1075, 1311, 1348, 1349 C. civ. Art. 1636 C. fr.) [1]).

Art. 1348.—Dacă, în caz de evicţiunea uneĭ părţi a fonduluĭ vîndut, nu se strică vînḑarea, cumpărătorul are dreptul a cere valoarea în momentul evicţiuneĭ, a părţeĭ de care a fost evins, iar nu o parte proporţională din preţ, orĭ de a crescut saŭ de a scăḑut imobilul în valoare de la vînḑare în coace. (Art. 1327, 1344, 1347 C. civ. Ar, 1637 C. fr.) [2]).

Cumpărătorul poate fi evins nu numaĭ în totul, dar şi în parte, ipotesă pe care o prevĕḑ art. 1347 şi 1348.

Evicţiunea parţială poate să consiste într'o parte indivisă, de exemplu: jumătate, a treia parte, etc. din lucrul vîndut, saŭ într'o parte materialmente determinată *(pro regione, pro certa regione)*; de exemplu: jumătate, a treia parte, etc. din domeniul care a făcut obiectul vînḑăreĭ. In casul întâĭ există evicţiune *pro indiviso,* iar în casul al doilea, evicţiune *pro diviso* [3]).

Deoseb. între evicţiunea totală şi acea parţială.

Evicţiunea totală aduce resiliarea vînḑăreĭ, pentru-că lucrul fiind luat de la cumpărător, contractul nu maĭ are obiect. De câte-orĭ însă cumpărătorul nu este evins de cât de o parte a lucruluĭ, fie *pro indiviso,* fie *pro diviso,* rĕmâne o parte din lucru care poate să facă obiectul vînḑăreĭ. Art. 1347 şi 1349 permit cu-toate-acestea cumpărătoruluĭ, în caz de evicţiune parţială, de a cere resiliarea vînḑăreĭ, de câte orĭ partea lucruluĭ de care el este evins are aşa însemnătate, în cât fără aceḑa parte el n'ar fi cumpărat lucrul [4]).

---

in fine. Cpr. Aubry et Rau, III, § 256 bis, p. 192 (ed. a 5-a). P. Pont, *Petits contrats,* II, 1312. Cabry, *Dr. de rétention,* 119. Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges,* II, p. 726 urm., No. 230 urm. (ed. din 1855). — *Contrà:* T. Huc, X, 122. Guillouard, *Vente,* I, 369 şi *Droit de rétention,* 47 urm.

[1]) Cpr. L. 38, § 14, Dig., *De ædilitio edicto,* 21. 1.

[2]) Cpr. L. L. 1, 13, 15, Dig., *De evictionibus,* 21. 2.

[3]) Cpr. Pothier, *Vente,* III, 139 urm. Duranton, XVI, 300, p. 323. Mourlon, III, 591. Delsol, *Code Napoléon expliqué,* III, p. 156. Planiol, II, 1488. Veḑĭ şi Troplong, I, 514.

[4]) Legiuitorul ar fi putut să admită în toate casurile resiliarea contractuluĭ, de câte-orĭ cumpărătorul este evins de o

Ast-fel, dacă am cumpărat o pereche de cai din care unul nu aparținea vînzătorului, voiu putea cere resiliarea vînzărei și pentru celalalt cal[1]). Aceasta nu este de cât aplicarea principiului înscris în art. 1020, 1021, după care, în caz când una din părți, în specie vînzătorul, nu-și îndeplinește obligația sa, cealaltă parte (cumpărătorul) poate cere resiliarea contractului cu daune-interese.

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se ști dacă evicțiunea parțială este destul de însemnată pentru a atrage resiliarea vînzărei, este o chestie de fapt pe care judecătorii fondului o apreciază în mod suveran, fără controlul Curței de casație[2]).

Dacă cumpărătorul cere și dobîndește resiliarea vînzărei, el restitue ceea ce-i rămâne din lucru, iar indemnitatea la care el are drept se calculează ca în caz de evicțiune totală. El are deci drept la restituirea prețului, la daune, etc., pentru-că el se găsește în aceeași poziție în care ar fi dacă evingerea ar fi fost totală[3]).

Art. 1348.

Dacă vînzarea rămâne în picioare, fie pentru-că cumpărătorul nu cere resiliarea ei, fie pentru-că el n'a putut s'o dobîndească de la justiție, el are drept la o despăgubire pentru prejudiciul causat prin evicțiunea parțială a lucrului vîndut. Art. 1348 dispune că, în acest caz, cumpărătorul are dreptul a cere valoarea părței de care el a fost evins, după o prețeluire din momentul evicțiunei, iar nu în proporțiune cu prețul total al vînzărei, fie-că valoarea lucrului vîndut s'a mărit, saŭ s'a micșorat[4]).

---

parte din lucru, fie cât de mică, așa precum el a dispus prin art. 1311, în caz de perire parțială a lucrului vîndut, în momentul vînzărei; însă el n'a făcut-o, pentru a nu arunca perturbația în transacții, din causa drepturilor ce cumpărătorul a putut să confere terților, înainte de evicțiune. Cpr. Planiol, II, 1515. Guillouard, I, 370. Laurent, XXIV, 250. Colmet de Santerre, VII, 71 bis I. Baudry et Saignat, 383. Vedi *suprà*, p. 567, nota 1.

[1]) Cpr. Duranton, XVI, 300. Aceeași soluție este admisibilă și în privința viciilor redibitorii. V. *infrà*, explic. art. 1355 urm.

[2]) Cas. fr. Sirey, 68. 1. 336. D. P. 69. 1. 365. Thiry, III, 575. Labbé, *Revue pratique*, t. 34 (anul 1872), p. 323, No. 47. Planiol, II, 1515. Guillouard, I, 370. T. Huc, X, 124.

[3]) Colmet de Santerre, VII, 71 bis II. Planiol, II, 1516. Troplong, I, 513. Thiry, III, 575. Duranton, XVI, 300.

[4]) Art. 1348, depărtându-se de la teoria lui Pothier (III, 139 urm.) și de la principiul care cârmuește daunele-interese, în caz de evicțiune totală (art. 1341, 1342), admite

Această dispoziție, reprodusă întocmaĭ de art. 1493 din Codul italian [1]), aprobată de majoritatea autorilor [2]), criticată însă de Troplong și considerată de acest autor ca o distracțiune a legiuitorului [3]), este conformă art. 1344, pentru casul când valoarea lucrului s'a mărit [4]); ea este însă contrară art. 1342, pentru casul când valoarea lucrului a devenit maĭ mică.

Art. 1342 prescrie, în adevĕr, restituirea totală a prețului, chiar atunci când lucrul ar fi dobîndit o valoare maĭ mică; pe când art. 1348 nu are în vedere de cât valoarea lucrului, iar nu prețul plătit [5]).

Ast-fel, dacă lucrul a fost vîndut cu 20,000 leĭ și cumpărătorul a fost evins de o parte echivalentă uneĭ pătrimĭ acestuĭ lucru, presupunênd că valoarea lucrului întreg a scădut, în momentul evicțiuneĭ, la 16000 leĭ, iar acea a părțeĭ evinse, la 4000 leĭ, vînzĕtorul nu va datori de cât această din urmă sumă.

Rațiunea acesteĭ deosebirĭ este că, în casul art. 1342, cumpărătorul fiind evins de întregul lucru, prețul a fost plătit *sine causa*; el trebue decĭ să fie restituit în între-

---

în privința evicțiuneĭ parțiale, regulele dreptuluĭ roman (L. 1, 13, 14, 15 și 64, § 3, Dig., *De evictionibus*, 21. 2), asupra cărora vedĭ Labbé, *Revue pratique*, t. 34 (anul 1872), p. 305 urm.

[1]) Conform: art. 1537 C. neerlandez, art. 1684 din Ante-proiectul de revisuire a luĭ Laurent. In Codul portughez și în acel spaniol, art. 1348 este, din contra, eliminat. Dr. străin.

[2]) Marcadé, VI, art. 1636, 1637, No. 1, p. 283. Guillouard, I, 371. Laurent, XXIV, 251. Duvergier, I, 374, 375. Colmet de Santerre, VII, 71 bis II. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 381, nota 41. Acollas, III, p. 299. Vigié, III, 748. Labbé, *Revue pratique* (anul 1872), p. 323 urm.

[3]) Troplong, *Vente*, I, 516, 517. Cpr. Delsol, *op. cit.*, III, p. 157.

[4]) *Exemplu:* Ast-fel, dacă presupunem că lucrul a fost vîndut cu 20,000 leĭ și că cumpărătorul a fost evins de o pătrime din acest lucru; pentru a se cunoaște despăgubirea luĭ trebue să vedem care este valoarea lucrului întreg în momentul evicțiuneĭ. Presupunênd că lucrul a dobîndit o valoare maĭ mare, că el valorează, de ex. 24,000 leĭ, cumpărătorul va avea drept la 6000 leĭ, adecă, la o pătrime din valoarea totală a lucrului, fiind-că și evicțiunea cumpărătoruluĭ tot de o pătrime a fost în specie.

[5]) Părțile ar putea însă în mod valid să stipuleze, pentru casul uneĭ evicțiunĭ parțiale, restituirea proporțională a prețuluĭ, atunci când lucrul ar fi dobîndit o valoare maĭ mică. Planiol, II, 1518, nota 1.

gimea luĭ, vînḑĕtorul ne putênd să reţină nicĭ-o parte din el; pe când, în casul art. 1348, vînḑarea este menţinută, plata preţuluĭ avênd o causă; cumpărătorul nu are decĭ drept, în specie, de cât la despăgubirea prejudiciuluĭ ce el sufere; or, acest prejudiciŭ este valoarea ce el perde prin evicţiune [1]). Cu-toate-că art. 1348 nu vorbeşte de cât de restituirea valoreĭ părţeĭ evinse, cumpărătorul va maĭ putea cere încă: 1⁰ fructele ce el datoreşte proprietaruluĭ evingĕtor, din momentul când el a aflat causa evicţiuneĭ; 2⁰ o parte din spesele contractuluĭ de vînḑare; 3⁰ cheltuelile instanţeĭ deschise de dînsul în contra vînḑĕtoruluĭ şi aceleĭ deschise de evingĕtor în contra sa (art. 1341) [2]).

Art. 1348, ne făcênd nicĭ-o distincţiune, se aplică atât la casul când cumpărătorul a fost evins de o parte din lucru, materialmente determinată *(certi loci, pro certa regione)*, cât şi în casul în care el a fost evins de o parte indivisă din lucru, de exemplu: o jumătate, o treime, etc. [3]).

Vînḑărĭ silite. Controversă.

Art. 1347 şi 1348, ne făcênd nicĭ-o distincţie, se aplică şi vînḑărilor silite; căcĭ regulele garanţieĭ sunt aceleaşĭ pentru toate vînḑările în genere [4]).

3⁰ Evicţiunea parţiala resultând din inexistenţa servituţilor active declarate de vînḑĕtor, sau din esistenţa servitutilor pasive ascunse de dînsul.

Art. 1349.—Dacă imobilul vîndut se află însărcinat de servituţĭ neaparente, nedeclarate de vînḑĕtor şi de o aşa importanţă

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 575, p. 584. Arntz, III, 1005. T. Huc, X, 125. Laurent, XXIV, 251. Colmet de Santerre, VII, 72 bis I, *in fine*. Guillouard, I, 371. Planiol (II, 1517, text şi nota 1) admite această explicaţie, recunoscênd însă că Codul cuprinde în această privinţă o antinomie.

[2]) Pothier, *Vente*, III, 140. Thiry, *loco cit.*, p. 584, 585.

[3]) Thiry, III, 575, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 384. Guillouard, I, 372. Duvergier, I, 374. Laurent, XXIV, 251. Colmet de Santerre, VII, 72 bis II. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 381, text şi nota 40. Vigié, III, 748, *in fine*. T. Huc, X, 125, p. 173. Arntz, III, 1005, *in fine*. Labbé, *Revue pratique*, t. 34 (anul 1872), p. 324 urm., No. 49 urm.—*Contrà:* Duranton, XVI, 300. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Mourlon, III, 593—595.

[4]) Baudry et Saignat, *Vente*, 385. Guillouard, I, 374. Duvergier, I, 377. Duranton, XVI, 300. C. Lyon, Sirey, 53. 2. 119. D. P. 54. 2. 194. Cpr. art. 568 din Codul civil japonez, promulgat la 26 Aprilie 1896.—*Contrà:* Troplong, *Vente*, I, 522. C. Agen, Sirey, 68. 2. 67.

în cât se poate presupune că cumpărătorul n'ar fi cumpărat de le-ar fi cunoscut, el poate cere saŭ stricarea contractuluĭ, saŭ o indemnitate. (Art. 622, 1020, 1021, 1337, *in fine*, 1347, 1348, 1352 C. civ. Art. 1638 C. fr.) [1])

Servituțile saŭ *șerbirile*, după cum se ḑicea altă dată [2]), *Dienstbarkeiten*, după terminologia germană [3]), sunt niște calităț ale fondurilor, *qualitates prædiorum*, calităț positive saŭ negative, după cum servitutea este activă saŭ pasivă, care măresc saŭ micșorează valoarea acestor fonduri.

Cumpărătorul care este lipsit de o servitute activă la care se aștepta după contract, nu dobîndește tot ce trebuia să-ĭ procure contractul și sufere o evicțiune parțială. O asemenea evicțiune sufere și cumpărătorul care, în contra așteptărilor sale, este obligat a suferi asupra fondului cumpărat exercițiul uneĭ servituț [4]).

De aceea art. 1349 dispune că, dacă fondul vîndut

[1]) „*Quotiens de servitute agitur, victus tantum debet præstare, quanti minoris emisset emptor, si sciisset hanc servitutem impositam*". L. 61, Dig., *De ædilitio edicto* (despre edictul edililor), 21. 1.

[2]) Veḑĭ art. 616 urm. C. Calimach (472 urm. C. austriac). Codul Caragea numește servițile: *robirĭ* (partea II, capit. 2, *pentru robirea lucrurilor*).

[3]) Veḑĭ art. 1018 urm. din Codul german.

[4]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1887, p. 511.—Existența asupra fondului vîndut a uneĭ servituț ascunse de vînḑător, nu mai dă deci astă-ḑi loc la o acțiune redibitorie, ca în vechiul drept francez (veḑĭ Pothier, III, 201), ci la o acțiune în garanție pentru evicțiune parțială. Art. 1349 nu figurează, în adevĕr, în secția următoare care se ocupă de acțiunea redibitorie, ci în secția de față, care se ocupă despre acțiunea în garanție pentru evicțiune. Din cele mai sus expuse resultă că garanția ce vînḑătorul datorește pentru nedeclararea uneĭ servituț se aplică și la vînḑările făcute prin autoritatea judecătorească. Art. 1360 care dispune că acțiunea redibitorie nu există în vînḑările publice, este deci inaplicabil în specie. Cpr. Baudry et Saignat, 391. Guillouard, I, 412. Duvergier, I, 382. T. Huc, X, 130.—*Contrà*: Troplong, *Vente*, II, 584.

O altă consecință care resultă din această împrejurare este că vînḑătorul de bună credință va fi, ca și acel de rea credință, supus la daune, dacă n'a declarat servițile care grevaŭ fondul vîndut. Art. 1356, relativ la viciile redibitoriĭ, după care numaĭ vînḑătorul de rea credință este pasibil de daune, iarăși este inaplicabil în specie. Cpr. Baudry et Saignat, 391, *in fine*.

este însărcinat de servituți *neaparente*, nedeclarate de vînd̦ător și de o așa însemnătate în cât se poate presupune că cumpărătorul nu-l ar fi cumpărat, dacă le-ar fi cunoscut, el poate cere saŭ resiliarea vînd̦ăreĭ, saŭ o indemnitate, și aceasta tot prin aplicarea art. 1020, 1021.

Codul Caragea și art. 1246 C. Calimach.

„Vînd̦ătorul lucrurilor nemișcătoare dator este să arăte și câte robirĭ are acel lucru, d̦ice Codul Caragea (art. 43, partea III, capit. 2); iar de nu va urma așa, slobod este cumpărătorul să strice vînd̦area, saŭ să scadă din preț". „Trădătorul lucruluĭ, d̦ice art. 1246 din Codul Calimach (928, *in fine* C. austriac), este dator să rĕspundă pentru datoriile și neajunsurile însărcinărilor care sunt legate cu lucrul, dacă în alt-fel n'aŭ urmat alcătuire pentru aceste" [1]).

Nedeclararea din partea vînd̦ătoruluĭ a uneĭ servituți *neaparente*, precum ar fi de exemplu: o servitute de trecere care nu s'ar manifesta printr'un semn exterior [2]), constitue decĭ din partea sa o reticență culpabilă care-l face responsabil. Cumpărătorul are, în asemenea caz, după principiile maĭ sus expuse, alegerea între menținerea și resiliarea vînd̦ăreĭ. Pentru ca judecătoriĭ să resilieze vînd̦area trebue, ca și în casul art. 1347, ca eĭ să decidă în fapt că servitutea neaparentă, pe care vînd̦ătorul n'a declarat-o, aduce cumpărătoruluĭ o așa pagubă, în cât el n'ar fi cumpărat fondul dacă ar fi cunoscut-o.

Dacă vînd̦area este menținută, fie pentru-că cumpărătorul nu cere resiliarea eĭ, fie pentru-că judecătoriĭ, suverani apreciatorĭ aĭ faptelor, n'o consideră destul de însemnată, el va avea drept la o despăgubire egală prejudiciuluĭ suferit, ținêndu-se socoteală de valoarea fondurilor în momentul evicțiuneĭ (art. 1348).

Servituți aparente.

Cumpărătorul nu are drept la nicĭ-o despăgubire dacă servitutea pe care vînd̦ătorul n'a declarat-o era aparentă

---

[1]) Veḑĭ L. 61, Dig., *De œdilitio edicto*, 21. 1, citată textual *suprà*, p. 697, nota 1. Maĭ veḑĭ încă L. 35 și 39, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1; L. 66, § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1.—Este însă de observat că, la Romani, garanția pentru existența uneĭ servituți pasive nu putea să fie invocată contra vînd̦ătoruluĭ, de cât atunceĭ când fondul era vîndut *ut optimus maximus* (adecă liber de orĭ-ce sarcinĭ). Cpr. Vigié, III, 749. Troplong, I, 527.

[2]) Cpr. Cas. fr. D. P. 95. 1. 63.

saŭ visibilă, el fiind presupus că a vĕḑut-o și că a cumpărat fondul în cunoștință de causă [1]).

El nu are, de asemenea, drept la despăgubire nicĭ chiar în privința servituților neaparente nedeclarate în contract, dacă vînḑĕtorul ar stabili că cumpărătorul a avut cunoștință despre ele [2]). Casul în care cumpărătorul a avut cunoștință despre servituțile neaparente.

Și în această privință, nu este de ajuns ca cumpărătorul să fi putut cunoaște existența acestor sarcinĭ, ci trebue ca el să le fi cunoscut în realitate.

Ast-fel, faptul că servitutea nedeclarată ar fi fost transcrisă, conform art. 722 Pr. civ., nu scutește pe vînḑĕtor de obligația de garanție [3]). Transcr. servituteĭ nedeclarate. Controversă.

---

[1]) Pothier, III, 199. Baudry et Saignat, *Vente*, 386. Planiol, II, 1494. Marcadé, VI, art. 1638, No. 1. Guillouard, I, 409. Laurent, XXIV, 270. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 385. Thiry, III, 576. T. Huc, X, 128. Arntz, III, 1006, *in fine*. Mourlon, III, 596. Boileux, V, p. 701. Troplong, I, 526. Duvergier, *Vente*, I, 378.

[2]) Cpr. C. Limoges, D. P. 93. 2. 537. Cas. fr. Sirey, 65. 1. 381. D. P. 75. 1. 183. Baudry et Saignat, 386. Guillouard, I, 408. Laurent, XXIV, 268. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 384. T. Huc, X, 126. Planiol, II, 1494. Cpr. L. 1, § 1, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.

[3]) Guillouard, I, 410. Aubry et Rau, *loco cit.* Laurent, XXIV, 269. Planiol, II, 1495. T. Huc, X, 126, p. 175. Baudry, III, 557. Vigié, III, 749, p. 401. Baudry et Saignat, 386.— *Contrà:* Colmet de Santerre, VII, 73 bis II. Acollas, III, p. 300. Mourlon, *Transcription*, I, 166—168. Flandin, *Idem*, I, 426, p. 305. „Publicitatea legală ce servituțile aŭ primit prin transcriere, ḑice acest din urmă autor, le aduce la cunoștința cumpărătoruluĭ, ceea ce esclude obligația de garanție". Această părere este inadmisibilă. In adevĕr, maĭ întâĭ, nu sunt supuse transcriereĭ de cât servituțile constituite prin acte între viĭ, nu însă și acele care resultă din testament, prescripție și destinația proprietaruluĭ. (Cpr. Planiol, II, 1495; Aubry et Rau, III, § 252, *in fine*, p. 151, ed. a 5-a; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1025; Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1903, No. 77 și *C. judiciar* din 1904, No. 46; veḑĭ t. III-a Coment. noastre, p. 144 și 146). Apoĭ, chiar în privința servituților supuse transcriereĭ, dispozițiile din Pr. civ. relative la transcriere n'aŭ putut modifica principiile Codului civil, și aceasta cu atât maĭ mult cu cât transcripția n'a fost stabilită în interesul vînḑĕtoruluĭ, ci în acel al cumpărătoruluĭ. Dacă teoria de maĭ sus ar fi adevĕrată, ar urma că și ipoteca existentă asupra fondului vîndut, pe care vînḑĕtorul n'ar fi declarat-o, ar împedica

Inaplicarea art. 1349 la servituțile legale.

Toți autorii recunosc că art. 1349 nu se aplică servituților așa dise naturale și legale, care resultă din art. 578 urm. și 586 urm., pentru-că acestea nu sunt adevărate servituți, ci niște sarcini inerente proprietățeĭ, pe care cumpărătorul este presupus că le cunoaște ; vînd̦ătorul nu are deci nevoe de a le declara în contract [1]). Părțile sunt însă libere de a se supune, conform dreptuluĭ comun, obligațieĭ de garanție și în această privință [2]).

Servituțile de care vorbește art. 1349 sunt deci numaĭ acele care resultă din faptul omuluĭ [3]).

Aplicarea art. 1349 la alte sarcini nedeclarate în contract.

De și art. 1349 nu vorbește de cât de servituți neparente, se decide, prin aplicarea art. 1337 care, în termeni generali, vorbește de sarcini nedeclarate în contract, că garanția este datorită pentru ori-ce alte sarcini reale oposabile cumpărătoruluĭ, precum ar fi : un drept de usufruct saŭ de uz într'o pădure [4]), un drept de besmăn, de anticresă, etc. [5]) și chiar o sarcină care, fără a avea caracterul unuĭ drept real, este oposabilă creditoruluĭ, precum ar fi, de exemplu : un contract de locațiune, care ar fi dobîndit dată certă înainte de vînd̦are [6]).

Nedeclararea ipotecilor. Controversă.

Ce trebue să decidem în privința ipotecilor ? Maĭ întăĭ, nu încape îndoială că cumpărătorul nu are nicĭ-un recurs în garanție contra vînd̦ătoruluĭ, care a declarat prin contract ipotecile ce grevaŭ fondul vîndut. Evicțiu-

---

recursul în garanție a cumpărătoruluĭ, pentru-că și ipotecile sunt aduse la cunoștința terților prin inscripție (art. 1780 C. civ.) : or, această soluție este inadmisibilă.

[1]) Baudry et Saignat, 387. Baudry, III, 558. Guillouard, I, 411. Arntz, III, 1006, *in fine*. Laurent, XXIV, 271. Duvergier, I, 378. Boileux, V, p. 702, *in fine*. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 385, text și nota 57. Planiol, II, 1493. Nacu, III. 161, p. 243. Cas. fr. Sirey, 65. 1. 164. D. P. 65. 1. 297. Trib. St. Etienne, *Pand. Période*. 1904. 2. 200.

[2]) Cas. fr. *Pand. Période*. 94. 1. 118. D. P. 94. 1. 43.

[3]) Vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 132 urm.

[4]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 42. 1. 559.

[5]) Guillouard, I, 407. Vigié, III, 751. C. Colmar (în privința besmănuluĭ). Répert. Dalloz, *Vente*, 1063, nota 1.

[6]) Cpr. T. Huc, X, 126. Planiol, II, 1488. Baudry et Saignat, 388. Guillouard, I, 407. Cas. fr. D. P. 88. 1. 216. Sirey, 87. 1. 409.—S'a decis, de asemenea, că obligația de a păstra în fondul vîndut rămășițile pămîntești a unuĭ precedent proprietar, constitue o sarcină de natură a permite cumpărătoruluĭ, căruia ea n'a fost declarată, de a cere resilierea vînd̦areĭ. C. Poitiers, Sirey, 65. 2. 235.

nea se datorește, în adevĕr, în asemenea caz, cumpărătorului, care este în culpă de a nu fi plătit ipotecile ce grevaŭ fondul și care aŭ fost declarate [1]).

Vînd̦ĕtorul care n'ar fi declarat ipotecile ce grevaŭ fondul vîndut, va fi însă supus recursului în garanție, chiar dacă cumpărătorul ar fi avut cunoștință despre aceste ipotecĭ. Ipoteca fiind, în adevĕr, o sarcină (art. 1746), este cârmuită de art. 1337, partea finală, după care vînd̦ĕtorul rĕspunde *de sarcinile nedeclarate la facerea contractului*. Cunoștința personală ce cumpărătorul ar fi avut despre aceste sarcinĭ nu dovedește că el a înțeles a renunța la dreptul ce legea îĭ conferă de a recurge în garanție contra vînd̦ĕtorului [2]), și aceasta fără a se distinge, după cum pe nedrept disting unii autorĭ [3]), între casul în care ipoteca emană de la însu-și vînd̦ĕtorul, saŭ de la proprietarii anteriorĭ [4]). „Detentorul care a plătit datoria ipotecară,

Casul în care cumpărătorul ar fi avut cunoștință despre ipotecile nedeclarate. Controversă.

---

[1]) Aubry et Rau, IV, § 355, p. 383, nota 51. Troplong, I, 477, p. 590, 591. Guillouard, I, 401. Duvergier, I, 319. T. Huc, X, 107. Arntz, III, 1009. Vigié, III, 758.—Vedĭ însă Duranton (XVI, 261), care restrînge, fără cuvînt, efectele acesteĭ declarații la ipotecile ce nu emană de la vînd̦ĕtor, ci de la proprietarii anteriorĭ.

[2]) Art. 439 din Codul german dispune, în această privință, că vînd̦ĕtorul nu garantează viciurile de drept despre care cumpărătorul a avut cunoștință în momentul încheereĭ vînd̦ăreĭ, însă adaogă că vînd̦ĕtorul este obligat a șterge ipotecile, datoriile fonciare *(Grundschuld)*, rentele fonciare *(Rentenschuld)* și drepturile de amanet *(Pfandrecht)*, chiar când cumpărătorul ar avea cunoștință despre aceste sarcinĭ. *auch wenn der Käufer die Belastung kennt.* Vedĭ și art. 435 din același Cod. Art. 436 prevede însă că vînd̦ĕtorul unuĭ fond este liber de imposite și alte sarcinĭ publice, care nu sunt de natură a fi înscrise în registrul fonciar *(Grundbuch)*. Art. 435, 436, 439 C. german.

[3]) Cpr. Troplong, *Vente*, I, 418.

[4]) Vedĭ în acest sens : Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 383, text și nota 50. Guillouard, I, 401—1. Duvergier, I, 319. T. Huc, X, 115, *in fine*. Planiol, II, 1495, *in fine*. Arntz, III, 1009. Vigié, III, 753, 758, *in fine*. Cas. fr. D. P. 99. 1. 223. *Pand. Période*. 99. 1. 46. Sirey, 1902. 1. 494. Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 501. C. Bucureștĭ, *Curierul judiciar* din 1898, No. 10. Vedĭ și *suprà*, p. 671, nota 4.—*Contrà* : Laurent, XXIV, 261. Boileux, V, p. 680 urm. Marcadé, VI, art. 1626 urm., No. VI, p. 263, 264. Baudry et Saignat, *Vente*, 405. Répert. Dalloz, *Vente*, 804. Acest din urmă sistem era admis și în vechiul drept francez. Vedĭ Pothier, *Vente ;* III, 187. Merlin, *Quest. de droit*, v° *Garantie*, § 1.

dice art. 1799 din C. civil, saŭ care a lăsat imobilul ipotecat, saŭ care a suferit expropriațiunea acestuĭ imobil, are de drept recurs în garanție, contra debitorului principal[4].

Servituți aparente tăgăduite de vînd̆ător.

Art. 1349 nu obligă, în principiŭ, pe vînd̆ător la nicĭ-o garanție în privința servituților aparente, asupra cărora el a păstrat tăcerea. Trebue să decidem însă, cu-toate-acestea, că vînd̆ătorul răspunde de evicțiunea parțială care ar resulta din o servitute aparentă a căreĭ existență ar fi fost tăgăduită de dînsul și care ar fi fost presentată ca o simplă toleranță. Și pentru ca această soluție să fie aplicabilă nu se cere ca vînd̆ătorul să fi tăgăduit în mod positiv existența eĭ, fiind de ajuns ca el să fi vîndut fondul liber de orĭ-ce sarcinĭ saŭ servituți [1]).

Aplicarea art. 1349 la servituțile active care ar fi fost declarate de vînd̆ător și care nu ar avea ființă.

De și art. 1349 nu se ocupă de cât de servituțile pasive care ar greva imobilul vîndut, totuși dispositia sa se aplică și în casul când vînd̆ătorul ar fi declarat că există în folosul fondului vîndut o servitute activă, care însă n'ar avea ființă ; căcĭ se poate foarte bine întîmpla ca cumpărătorul să fi cumparat fondul tocmaĭ din causa acesteĭ servituți, a căreĭ existență a fost afirmată de vînd̆ător [2]).

Aceeași soluție este admisibilă dacă servitutea activă exista numaĭ în aparență în momentul vînd̆ăreĭ, cu-toate-că vînd̆ătorul n'ar fi făcut nicĭ-o declarație positivă în privința eĭ. Cumpărătorul a putut, în adevĕr, să creadă în existența reală a servituțeĭ, care era numaĭ aparentă, și vînd̆ătorul este în culpă de a nu-l fi deșteptat în această privință [3]).

Modific. regulelor de maĭ sus prin conv. părților.

Rĕmâne însă bine înțeles că părțile sunt libere de a modifica, prin convenția lor, această specie de garanție, după cum ele sunt libere de a modifica garanția datorită pentru evicțiunea totală (art. 1338) [4]). Vînd̆ătorul nu se

---

[1]) Cpr. Cas. fr. D. P. 95. 1. 63. Sirey, 95. 1. 414. Baudry et Saignat, 389.

[2]) Arntz, III, 1006. Baudry et Saignat, 390. T. Huc, X, 129. Nacu, III, 160, p. 242, 243.

[3]) Veḑĭ Guillouard, I, 406. Baudry et Saignat, 390. *ab initio*. T. Huc, X, 129. Vigié, III, 749. Cas. fr. D. P. 90. 1. 390. Sirey, 92. 1. 360.

[4]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 385, text și nota 60. Baudry et Saignat, 412.

poate însă sustrage de la garanţia servituţilor stabilite de el însu-şi, de cât aducêndu-le la cunoştinţa cumpărătorului (art. 1339) [1]).

Despre garanţia de fapt [2]).

Am examinat până acum regulele obligaţieĭ de garanţie impuse de lege, independent de convenţia părţilor (garanţia de drept). Aceste regule, nefiind însă de ordine publică, părţile pot să deroage de la ele [3]), înlocuind garanţia de drept prin acea de fapt, micşorând saŭ mărind garanţia pe care o impune legea vînzêtorului. Aceasta resultă din art. 1338, care are următoarea cuprindere :

Art. 1338.—Părţile pot, prin convenţiune, să adaoge, să micşoreze, saŭ să şteargă obligaţiunea de a respunde de evicţiune. (Art. 5, 969, 1339, 1354 C. civ. Art. 1627 C. fr.) [4])

Clausele, care modifică garanţia de drept, pot decĭ să mărească saŭ să micşoreze întinderea acesteĭ garanţiĭ. (Veḑĭ *suprà*, p. 675, 676). Asemenea clause fiind derogatoare de la dreptul comun, sunt de cea maĭ strictă interpretare [5]).

---

[1]) Baudry et Saignat, *Vente*, 413.

[2]) Garanţia *de fapt* este, precum ştim, aceea care resultă din convenţia părţilor şi care nu este datorită de cât atunci când este promisă (veḑĭ *suprà*, p. 667, text şi nota 2), iar garanţia *de drept*, este aceea care resultă din lege şi care este datorită cu-toate-că contractul nu face nici-o menţiune despre ea. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 559. Troplong, *Vente*, II, 411. Le Sellyer, *Successions*, III, 1860, p. 501, nota 1.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 667. Este, în adevĕr, de principiŭ că părţile pot, prin convenţia lor, să modifice dispoşiţiile care nu interesează ordinea publică (argum. *a contrario* din art. 5) : *„Regula est juris antiqui, omnes licentiam habere, his, quæ pro se introducta sunt, renunciare“*. (L. 29, Cod, *De pactis*, 2. 3). Veḑĭ t. I a Coment. noastre, p. 116 şi t. VI, p. 92, nota 2 ; p. 615, nota 1, şi p. 785.

[4]) Cpr. L. 11, § 1 si 18, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1.—L. 23, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50. 17 ; L. 10, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4.

[5]) Vigié, III, 755, p. 403.—In orĭ-ce caz, judecătoriĭ fondului interpretă în mod suveran clausa de garanţie înscrisă într'un contract de vînḑare, întemeindu-se pe intenţia părţilor contractante, cu condiţie însă de a nu denatura contractul. Cas. fr. *Pand. Période*. 1903. 1. 287. Este, în adevĕr, de principiŭ că judecătoriĭ fondului apreciază actele şi in-

1° Clausele care măresc garanția de drept.

Pentru a întinde obligația de garanție, o clausă generală nu este suficientă, ci trebue o clausă expresă care să anunțe lămurit faptele pe care vînzătorul înțelege a le garanta. Ast-fel ar fi, de exemplu; clausa prin care vînzătorul ar garanta că cumpărătorul nu va fi expropriat pentru causă de utilitate publică; că proprietatea vîndută va aduce un venit de atâta, saŭ nu va fi nicĭ-odată inundată de ape, etc. Vînzătorul va face foarte bine, în toate aceste casurĭ, de a mărgini durata uneĭ asemenea garanțiĭ, pentru a nu se expune la o agravare indefinită [1]).

Vînzarea unuĭ fond de comerț, cu interdicția de a exercita un comerț similar.

Se întâmplă adesea-orĭ că vînzătorul unuĭ fond de comerț iea față de cumpărător obligația de a nu exercita un comerț similar, obligație care, după cum am vĕzut, *suprà*, p. 562, nota 5, resultă de alt-fel din însă-și natura vînzăreĭ. Asemenea clausă nu creează obligația de garanție, fiind-că ea există de drept în virtutea vînzăreĭ, ci precizează numaĭ întinderea eĭ. Toțĭ autorĭĭ recunosc validitatea uneĭ asemenea clause, chiar și aceĭ cari cred că, prin vînzare, vînzătorul nu și-a interzis dreptul de a exercita un comerț similar. Rĕmâne însă bine-înțeles că, pentru a fi validă, clausa de a nu exercita un anume comerț saŭ o anumită industrie trebue să fie mărginită la un timp saŭ la un loc determinat; căcĭ o interdicție absolută și nemărginită ar pune o pedică libertățeĭ comerțuluĭ și industrieĭ, și ca atare, ar fi ilicită [2]).

---

tenția părților, interpretând contractele după intenția și voința lor. Cas. fr. *Pand. Période.* 89. 1. 11. Pand. fr., *v°* *Cass. civile,* 741. Cpr. Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1903, No. 84. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 289, text și nota 1. Curtea de Casație este însă în drept să verifice exactitatea calificăreĭ dată de părțĭ convenției lor, ținênd samă de elementul dominant al contractuluĭ, care a fost apreciat în mod suveran de judecătoriĭ fondului. Cas. belg. Sirey, 1903. 4. 29 și *Curierul judiciar* din 1904, No. 34. Vedĭ și *suprà*, p. 387, nota 2, *in fine.*

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 394.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 395. Aubry et Rau, IV, § 345, p. 555, text și nota 16 (ed. a 5-a). Guillouard. I. 380. T. Huc, X, 113. Cas. fr. D. P. 1901. 1. 294. Sirey, 1901. 1. 133. *Pand. Période.* 1902. 1. 15. Trib. Iași, *C. judiciar* din 1897, No. 12. Vedĭ și alte autorități citate în tom. V a Coment. noastre, p. 143, 144, text și nota 1.

Interdicţia stipulată în mod valid de a exercita un comerţ saŭ o industrie similară într'un timp determinat, spre a nu împedica exerciţiul dreptuluĭ cumpărătoruluĭ, va subsista şi în urma expropriereĭ stabilimentuluĭ pentru causă de utilitate publică; căcĭ nu însu-şĭ fondul este expropriat, ci clădirea în care comerţul se exercita. Fondul vîndut continuând a aparţinea cumpărătoruluĭ, acesta este liber de a strămuta exploatarea luĭ aiurea [1]). Expr. p. causă de utilitate publică.

Când vînḑătorul unuĭ fond de comerţ a luat o asemenea obligaţie, ea este oposabilă moştenitorilor sĕĭ, pentrucă eĭ găsind în moştenirea autoruluĭ lor foloasele vînḑăreĭ, trebue să sufere şi sarcinile eĭ [2]). Obligaţia vînḑătoruluĭ de a nu exercita un comerţ similar este oposabilă moştenitorilor sĕĭ.

Numaĭ aceĭ moştenitorĭ, cari n'ar accepta moştenirea, ar putea să deschidă un comerţ similar, orĭ cât de dăunător ar fi exerciţiul acestuĭ comerţ pentru cumpărător. Tot ce ar putea face cumpărătorul, în asemenea caz, ar fi de a împedica pe aceĭ moştenitorĭ de a întrebuinţa aceeaşĭ marcă de fabrică şi aceeaşĭ firmă [3]).

2° Clausele care micşoreaza garanţia de drept.

Art. 1338 permite părţilor de a desărcina pe vînḑător, în totul saŭ în parte, de obligaţia legală de garanţie. De exemplu: vînḑătorul are lucrul vîndut de la un dăruitor care, în momentul donaţiuneĭ, nu avea copiĭ, şi el stipulează că nu va rĕspunde de evicţiune pentru casul când dăruitorul va dobîndi un copil (art. 836). Asemenea clausă este perfect validă (art. 969 şi 1338).

Obligaţia de garanţie nefiind de esenţa, ci numaĭ de natura vînḑăreĭ, părţile pot chiar conveni că vînḑătorul nu va datori nicĭ-o garanţie [4]). Stipulaţia de ne-garanţie

[1]) Baudry et Saignat, 397. Guillouard, I, 382. C. Paris, Sirey, 70. 2. 112. D. P. 74. 5. 536. No. 13.

[2]) Baudry et Saignat, 396. Guillouard, *Vente*, I, 381. Cpr. C. Paris, D. P. 94. 2. 93.

[3]) Baudry et Saignat, *Vente, loco cit.*

[4]) O asemenea clausă de ne-rĕspundere figurează în art. 11 din legea pentru înstrăinarea unor părţi din bunurile Statuluĭ şi rescumpărarea embaticurilor (12 Aprilie 1881). Iată, cum se exprimă textul acesteĭ legĭ, derogator de la dreptul comun: „Statul nu rĕspunde de evicţiune nicĭ într'un caz şi sub nicĭ-un motiv; el nu garantează nicĭ întinderea, L. din 1881 p. înstrăinarea unor părţi din bunurile Statuluĭ.

(pactum de non præstanda evictione) este deci validă astădi, după cum era și la Romani (L. 10, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4) [1])

Clausa de ne-garanție fiind însă o derogare de la dreptul comun, acest drept se va avea în vedere de câte-ori clausa va fi îndoelnică, fie în privința caracterului, fie în privința întinderei sale. Ea va fi în toate casurile interpretată prin intențiunea comună a părților contractante (art. 977) [2]) și într'un mod strict [3]).

Această clausă generală de ne-garanție, de și permisă, este mărginită prin două restricții prevĕdute în art. 1339 și 1340.

Art. 1339.—In nici-un mod vînzĕtorul nu se poate sustrage de la răspunderea pentru evicțiune, care ar resulta dintr'un fapt personal al sĕu; veri-ce convențiune contrară este nulă. (Art. 5, 828, 1338, 1340 C. civ. Art. 1628 C. fr.) [4])

Art. 1340.—Stipulațiunea prin care vînzĕtorul se descarcă de răspundere pentru evicțiune, nu-l scutește de a restitui prețul, în caz de evicțiune, afară numai dacă cumpărătorul a cunoscut, la facerea vînzărei, pericolul evicțiunei, saŭ dacă a cumpărat pe răspunderea sa proprie. (Art. 1337 urm., 1353, 1392 C. civ. Art. 1629 C. fr.) [5])

---

nici calitatea pămîntului, a pădurei saŭ a acaretelor aflate pe moșie. Procesele pendente în contra Statului privesc pe cumpărători.— Cumpărătorul este de drept presupus că a cunoscut toate împrejurările moșiei ce a cumpărat; nici-o probă contrară nu se poate admite contra acestei presumțiuni".

Precum vedem, Statul este calare pe situație. Față cu un asemenea text atât de exorbitant, este de mirat că se mai găsesc oameni cari să cumpere moșiile Statului, pe care acesta le a luat de la călugării greci. In adevĕr, cine dă bani înțelege să i să dea ceva cert în schimb, iar nu să cumpere mâța în sac, ierte-ni-se expresiunea. Cu-toate-acestea, aceasta este legea la care cumpărătorii se supun. *Lex dura, sed scripta* (L. 12, § 1, *in fine*, Dig., 40. 9).

[1]) Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 391, text și nota 38. Arntz, III, 1908.

[2]) Baudry et Saignat, *Vente*, 401. T. Huc, X, 115, p. 161.

[3]) Vedĕ *suprà*, p. 703.

[4]) Cpr. L. 6, § 9; L. 11, § 18, Dig., *De action. empti et venditi*, 19. 1. Vedĕ și L. 23, *in medio*, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50. 17.

Dr. roman. [5]) La Romani, în caz de stipulare de ne-garanție, vînzĕtorul nu era nici-odată obligat la restituirea prețului, când cum-

După art. 1339, împrumutat de la Domat [1]) și aplicabil la orĭ-ce vînḑare în genere, chiar la acea a uneĭ creanțe [2]) și a uneĭ moșteniri (art. 1399—1401) [3]), vînḑătorul nu poate, prin nicĭ-o stipulație generală, să se sustragă de la rĕspundere pentru evicțiunea care ar resulta dintr'un fapt personal al sĕŭ. Cu alte cuvinte, vînḑătorul, orĭ-ce ar face, rĕspunde de evicțiunea resultând dintr'un drept ce l-ar exercita el însu-șĭ, saŭ acela în folosul căruia acest drept ar fi fost înființat. (Cpr. și art. 828, § 3, *ab initio*). In acest caz special, garanția nu este numaĭ de natura, ci de însă-șĭ esența vînḑăreĭ și nicĭ nu putea fi alt-fel. Legiuitorul consideră, în adevĕr, cu drept cuvînt, stipulația generală prin care vînḑătorul ar căuta să se sustragă de la garanția ce ar resulta din faptul sĕŭ personal ca o convenție prin care el s'ar sustrage de la responsabilitatea resultând din dolul sĕŭ [4]); or, știm că: *Illud nulla pactione effici potest, ne dolus præstetur* [5]).

De aceea art. 443 din Codul german dispune că este nulă convenția prin care se desființează saŭ se restrînge obligația de garanție ce incumbă vînḑătoruluĭ, din causa unuĭ viciŭ a dreptuluĭ sĕŭ, de câte-orĭ vînḑătorul a ascuns acest viciŭ prin dol, *wenn der Verkäfer den Mangel arglistig verschweigt*“ [6]). Art. 443 C. german.

---

părătorul era evins: *„Evictione secuta, nullam exceptionem emptor habebit quominus pretium solvat“*. L. 68, Pr., *in fine*, Dig., *De evictionibus*, 21. 2.

[1]) Cpr. Troplong, I, 477, p. 588, nota 1.

[2]) Vedĭ Répert. Sirey, *Cession de créances*, 404 bis. Pand. fr., *eod.* v°, 1039. Guillouard, II, 849. Laurent, XXIV, 553. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 443. F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1693, No. 59. Baudry et Saignat, 826. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 513. Nacu, III, 266, p. 288.

[3]) Cpr. Pothier, III, 533. Baudry et Saignat, 887.

[4]) Cpr. T. Huc, X, 109. Baudry et Saignat, 403. Planiol, II, 1475, 1520. Thiry, III, 577. Vigié, III. 756.

[5]) L. 27, § 3, Dig., *De pactis*, 2. 14; L. 1, § 7, Dig., *Depositi vel contra*, 16. 3; L. 23, *in medio*, Dig., 50, 17, etc. Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 306, nota 3 și p. 381; t. V, p. 135, text și nota 3; p. 501, 502, text și nota 1; p. 514, 538, etc.

[6]) Art. 572 din Codul civil japonez, promulgat la 28 Aprilie 1896, dispune că: „Vînḑătorul rĕspunde de evicțiune atât pentru faptele de care a avut cunoștință și pe care nu le-a declarat, cât și pentru drepturile constituite saŭ cedate în folosul unuĭ terțiŭ, chiar atunci când, printr'o clausă expresă, el ar fi stipulat că nu datorește nicĭ-o garanție“. Art. 572 C. civ. japonez.

Ce se înțelege prin fapt personal.

Prin faptul personal al vînzătorului trebue să înțelegem orĭ-ce fapt emanat de la însu-și vînzătorul, de natură a crea un drept în folosul unuĭ terțiŭ altul de cât cumpărătorul, și oposabil acestuĭ din urmă.

Exemple de fapte personale ale vînzătoruluĭ.

Ast-fel, de exemplu, vînzătorul unuĭ fond îl revinde la un al doilea cumpărător, care transcrie actul sĕŭ înaintea îndeplinireĭ acesteĭ formalităț de cătră primul cumpărător; saŭ vînzătorul, după ce vinde imobilul, profită de împrejurarea că contractul de vînzare n'a fost încă transcris și constitue o ipotecă asupra acestuĭ imobil; saŭ vînzătorul vinde un lucru mobil fără a-l preda, și apoĭ îl revinde din noŭ unuĭ al doilea cumpărător de bună credință, care evinge pe primul cumpărător (art. 972); saŭ, în fine, vînzătorul închiriază înainte de vînzare, imobilul vîndut, și contractul de locațiune este oposabil cumpărătoruluĭ, pentru-că întrunește condițiile prescrise de art. 1441, etc.[1])

In toate aceste casurĭ, și în altele de asemenea natură, vînzătorul va garanta pe cumpărător, de evicțiune, cu-toate-că prin contractul de vînzare, el s'ar fi sustras de la rĕspundere pentru faptele sale personale, asemenea clausă fiind nulă după art. 1339.

Un fapt personal din partea vînzătoruluĭ poate să maĭ existe încă atuncĭ când, în urma vînzăreĭ, el a dobîndit un drept asupra lucruluĭ. De exemplu: Fondul vîndut era grevat de o sarcină reală (o ipotecă, o servitute, un drept de usufruct, etc.), care n'a fost declarată cumpărătoruluĭ. Vînzătorul care ar fi dobîndit acest drept real, n'ar putea să-l exercite contra cumpărătoruluĭ, fiind-că el trebue să-l garanteze. Cumpărătorul îĭ va o-

---

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, 404. V. Huc, X, 108. Laurent, XXIV, 254. Troplong, I, 474. Mourlon, III, 570. Colmet de Santerre, VII, 63 bis I și II. Planiol, II, 1520. Guillouard, I, 397. Vigié, III, 756. Thiry, III, 577.—Nu trebue însă să considerăm ca personale vînzătoruluĭ, causele de evicțiune care ar emana de la un al treilea, de exemplu, de la vînzătorul anterior, pe care vînzătorul actual l-ar fi moștenit; de unde resultă că pentru aceste fapte el nu este obligat de cât în limitele dreptuluĭ comun, o clausă generală de ne-garanție putênd să-l sustragă de la orĭ-ce responsabilitate. Cpr. Guillouard, I, 197, *in fine*. Baudry et Saignat, 406. Troplong, I, 476. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 382, nota 43.

pune, deci, cu succes excepția de garanție: *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio* [1]).

Casurile în care vînd. s'ar putea sustrage de la răspundere chiar în privința faptelor sale personale.

Nu trebue însă să exagerăm sensul art. 1339, căci se admite în genere validitatea clauseĭ prin care vînd. ar stipula că nu răspunde de cutare fapt al luĭ personal, anume determinat, care ar fi anterior vînd., și pe care el îl aduce la cunoștința cumpărătoruluĭ. Vînd. unuĭ imobil ar putea, de exemplu, să dică cumpărătoruluĭ: relativ la imobilul ce-ți vînd astădĭ, am făcut maĭ înainte cu X cutare contract, și nu răspund de evicțiunea acestuia. O asemenea stipulație, dacă cumpărătorul o primește, ar fi validă, căci el departe de a fi înșălat este din contra prevenit de vînd. Stipulația fiind, în asemenea caz, lipsită de orĭ-ce dol, toțĭ autorii o declară validă [2]). Ceea ce art. 1339, a căruĭ termenĭ sunt prea absoluți, oprește, este deci sustragerea vînd. luĭ de la obligația de garanție, prin o clausă generală, din causa faptelor sale personale anterioare vînd. Ast-fel, vînd. n'ar putea să stipuleze că nu va răspunde de faptele sale personale anterioare contractuluĭ, pentru-că, prin acceptarea uneĭ asemenea clause, cumpărătorul nu știe la ce se expune. Vînd. n'ar putea, de asemenea, să se sustragă de la răspundere pentru oare-care fapte determinate, chiar posterioare vînd. Ast-fel, el n'ar putea în mod valid să stipuleze că nu va răspunde de evicțiune, dacă va vinde acelașĭ lucru la un al doilea cumpărător care va evinge pe cel dintăĭ. Asemenea clausă ar fi în contradicție flagrantă cu însu-și contractul, pentru-că el și-ar reserva dreptul de a evinge pe cumpărător, atunci când el trebue să-ĭ garanteze pacinica posesiune și proprietatea lucruluĭ vîndut [3]).

Art. 1340.

Care sunt efectele stipulațieĭ de ne-garanție? Ea liberează pe vînd. de daunele prevĕdute de art. 1341,

---

[1]) T. Huc, X, 108. Baudry et Saignat, 407. Veḑi *suprà*, p. 677.

[2]) Cpr. Thiry, III, 577, p. 586. Baudry et Saignat, 405. Baudry, III, 560. T. Huc, X, 109, *in fine*. Duvergier, I, 337. Troplong, I, 477. Marcadé, VI, art. 1620, No. V, p. 262, 263. Guillouard, I, 398. Laurent, XXIV, 256. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 382, nota 45. Planiol, II, 1520. Boileux, V, p. 679. Vigié, III, 757. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente*, 414. Cas. fr. D. P. 65. 1. 181. Sirey, 65. 1. 381.

[3]) Cpr. Thiry, III, 577, *in fine*.

nu însă și de restituirea prețului (art. 1340). Prețul trebue, în principiŭ, să fie restituit, pentru-că el a fost plătit fără causă [1]). Cât pentru daunele-interese care resultă din neexecutarea contractuluĭ, părțile sunt presupuse a fi renunțat la ele.

Condițiile cerute pentru ca vînd̦ătorul să fie scutit de restituirea prețuluĭ.

Pentru ca vînd̦ătorul să fie scutit de restituirea prețuluĭ, trebue după art. 1340: 1° ca cumpărătorul să fi cumparat pe rĕspunderea sa proprie [2]), *à ses risques et périls*, după cum se exprimă textul francez, *a suo rischio e pericolo*, după cum se exprimă art. 1485 din Codul italian; 2° ca cumpărătorul, la facerea vînd̦ăreĭ, să fi cunoscut pericolul evicțiuneĭ.

Redacția vicioasă a art. 1340.

Art. 1340 este însă rĕu redactat, căcĭ din termenii seĭ ar părea să resulte că două condițiĭ sunt necesare pentru ca vînd̦ătorul să nu restitue prețul, și anume: stipulația de ne-garanție și cumpărarea pe rĕspunderea cumpărătoruluĭ. Or, aceasta nu este adevĕrat, căcĭ pentru ca prețul să nu fie restituit este de ajuns ca cumpărătorul să fi cumpărat lucrul pe riscul și pericolul sĕu. Contractul fiind în adevĕr, în asemenea caz, aleator, prețul după toate probabilitățile, a fost fixat în consecință. El ne fiind decĭ, în asemenea caz, deținut fără causă, vînd̦ătorul nu-l va restitui, cu-toate-că nu s'a stipulat o clausă de ne-garanție [3]).

Cunoștința ce cumpărătorul avea de evicțiune.

Contractul mai este încă aleator, și prețul nu se restitue de vînd̦ător, când pe lângă stipulația de ne-garanție,

---

[1]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Curierul judiciar* din 1899, No. 41, T. Huc, X, 114. Planiol, II, 1520. Thiry, III, 578. Baudry et Saignat, *Vente*, 408 și toțĭ autorĭĭ.—La Romanĭ, vînd̦ătorul nu restituia prețul, pentru-că vînd̦area lucruluĭ altuia fiind validă, acest preț nu era deținut fără causă de vînd̦ător. Vedĭ *suprà*, p. 666.

[2]) Rĕmâne însă bine înțeles că aceste expresiĭ nu sunt sacramentale, ele putênd fi înlocuite prin echipolenți. Tot ce se cere este ca din intenția cumpărătoruluĭ să resulte că el a înțeles să facă un contract aleator, adecă: să cumpere mai mult un *alea* de cât lucrul în sine. Cpr. Duvergier, I, 339.

[3]) Pothier, III, 186. Guillouard, I, 395. Laurent, XXIV, 258. Thiry, III, 578. T. Huc, X, 114. Baudry, III, 561. Baudry et Saignat, 409. Troplong, I, 417, 482, 483. Colmet de Santerre, VII, 64 bis II și III. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 384. Marcadé, VI, art. 1629, No. VI, p. 265. Duvergier, I. 339. Duranton, XVI, 262. Vigié, III, 758. Mourlon, III. 573. Planiol, II, 1520, *in fine*. Acollas, III, p. 289. Cas. fr. D. P. 52. 1. 72.

mai există și împrejurarea că cumpărătorul a luat cunoștință de pericolul evicțiunei fie de la vînḑător, fie de aiurea, înainte saŭ în momentul contractuluĭ [1]). De astă-dată se cere însă întrunirea a două condițiĭ, și anume : atât stipulația de ne-garanție cât și cunoștința personală a cumpărătoruluĭ de pericolul evicțiuneĭ, această cunoștință singură ne fiind suficientă ; căcĭ, în lipsa uneĭ stipulațiĭ de ne-garanție, el a putut să se aștepte la garanția vînḑătoruluĭ, cu-toate-că a cunoscut pericolul evicțiuneĭ. Cu alte cuvinte, singura cunoștință a pericoluluĭ evicțiuneĭ nu dovedește numaĭ prin ea însă-și că cumpărătorul a înțeles să facă un contract aleator și să renunțe la preț. Deci, pentru ca el să nu aibă drept la preț trebue ca, pe lângă cunoștința ce ar fi avut de pericolul evicțiuneĭ, să existe și o stipulație de ne-garanție din partea vînḑătoruluĭ. [2]).

Ultimul caz în care evicțiunea cumpărătoruluĭ nu dă loc nicĭ la daune, nicĭ chiar la restituirea prețuluĭ, în care prin urmare, garanția datorită de vînḑător încetează, este casul prevĕḑut de art. 1351, despre care ne-am ocupat *suprà*, p. 680 urm., în care evicțiunea se datorește culpeĭ cumpărătoruluĭ care, în loc de a pune pe vînḑător în causă pentru ca să fie apărat de dînsul, urmărește singur procesul în revendicare intentat de terțiĭ. In asemenea caz, cumpărătorul nu poate cere nimic de la vînḑător, nicĭ chiar restituirea prețuluĭ, dacă vînḑătorul stabilește că avea mijloace suficiente spre a respinge acțiunea revendicantuluĭ. Cumpărătorul va suferi, în asemenea caz, consecințile culpeĭ saŭ negligenței sale : *Qui sua culpa damnum sentit, sentire non videtur.* Art. 1351.

---

[1]) Cpr. Duranton, XVI, 262, p. 274, nota 1.—S'a decis că prin cunoștința din partea cumpărătoruluĭ, cerută de art. 1340, se înțelege o cunoștință contractuală, manifestată în contract, împărtășită de ambele părțĭ, iar nu existentă numaĭ în mintea uneia din părțile contractante. C. Bucureștĭ, *C. judiciar* din 1899, No. 41. Cpr. T. Huc, X, 115. Guillouard, I, 389.—Prin urmare, această cunoștință a cumpărătoruluĭ nu se poate dovedi de vînḑător de cât conform dreptuluĭ comun, adecă : prin marturĭ și presumțiunĭ numaĭ când valoarea e mai mică de 150 leĭ. C. Bucureștĭ, decisia *suprà* citată. C. Orléans, Sirey, 36. 2. 531 și Répert. Dalloz, *Vente*, 1072, nota 2. Duranton, *loco cit.* Guillouard, I, 388.

[2]) Cas. fr. D. P. 94. 1. 43. C. Bucureștĭ, decisia citată în nota precedentă, și autorĭi citați tot acolo. Veḑĭ și Nacu, III, 165, p. 244.—Veḑĭ însă T. Huc, X, 115.

Casurile în care culpa cumpărătorului îl face să peardă acțiunea în garanție.

Iată un alt caz în care culpa cumpărătorului l-ar face să peardă acțiunea în garanție: Cine-va cumpără o creanță ipotecară, stipulând garanția vînzătorului (art. 1397) [1]). Cumpărătorul lasă însă să se perime inscripția ipotecară prin faptul că nu o reînoește în termenul util (art. 1786). Debitorul constitue alte ipotecĭ și devine insolvabil, în cât cumpărătorul nu-și mai poate realisa creanța sa. Vînzătorul, în asemenea caz, de și garantase solvabilitatea debitoruluĭ, este la adăpost de orĭ-ce răspundere, pentru-că perderea suferită de cumpărător se datorește, în spece, faptuluĭ și negligenței sale [2]).

Prescrierea acțiuneĭ in garanție. Art. 1890.

In fine, răspunderea de evicțiune încetează când acțiunea în garanție este prescrisă, și ea se prescrie, conform dreptuluĭ comun, prin treĭ-decĭ de anĭ (art. 1890) [3]).

Naște însă întrebarea: De când începe a curge termenul de 30 de anĭ? Art. 2257 din Codul francez dispune că prescripția nu curge, în privința uneĭ acțiunĭ în garanție, cât timp evicțiunea nu are loc, ceea ce însămnează că prescripția începe a curge din momentul admitereĭ evicțiuneĭ, adecă: de când hotărîrea care a condamnat pe cumpărător a delăsa în totul saŭ în parte lucrul, a devenit definitivă [4]).

Comparație între art. 2257 C. fr. și 1885 C. rom.

Aceeași soluție este admisibilă și la noĭ, cu toată eliminarea paragrafuluĭ din Codul fr. relativ la acțiunea în garanție. In adevĕr, acest paragraf a fost eliminat ca de prisos, după observația luĭ Marcadé, fiind-că casul relativ la acțiunea în garanție întră în paragraful 1 al art. 1885 (2257 fr.), după care prescripția uneĭ creanțe condiționale nu poate începe de cât din momentul îndeplinireĭ condițieĭ. Iată, în adevĕr, cum se exprimă Marcadé, pe care legiui-

---

[1]) Cpr. art. 438 din Codul german.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 410, *in fine*. Laurent, XXIV, 263.

[3]) Laurent, XXIV, 264. Guillouard, I, 392. Duranton, X, 305, 306 și toți autorii.

[4]) Vedĭ în acest sens: Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 685. Vazeille, *Prescription*, I, 295 (ed. din 1832). Laurent, XXXII, 23. Duranton, XXI, 333. Guillouard, *Prescription*, I, 135. T. Huc, XIV, 424.—Vedĭ însă Baudry et Tissier (*Prescription*, 393) și Aubry et Rau (II, § 213, p. 484, nota 13, ed. a 5-a), după care acțiunea în garanție, putênd fi exercitată din ziua tulburăreĭ, ar deveni prescriptibilă din ziua producereĭ acestuĭ fapt.

torul nostru se vede că l-a avut și de astă-dată în vedere: „Deux circonstances seulement, la condition et le terme suspendent ici la prescription des créances, *et c'est par une rédaction inexacte* que notre article en indique trois. *Celle qu'il présente en second lieu (adecă acea relativă la acțiunea în garanție) rentre dans la première. Il est clair, en effet, que quand vous êtes obligé de me garantir de telle éviction,* **si cette éviction a lieu,** *votre obligation est conditionnelle. Notre article se réduit donc a dire que la prescription est suspendue pour les créances conditionnelles ou à terme, tant que la condition n'est pas accomplie, ou que le terme n'est pas échu*“ [1]).

Așa dar, termenul prescripției ordinare nu va curge la noi, ca și în Franța, nici din ziua vînzării lucrului altuia, nici din ziua tulburării, după cum pe nedrept susțin unii în Franța, ci din ziua admiterei în mod definitiv a evicțiunei. Dreptul nostru este în această privință conform celui francez, și schimbarea de redacție a art. 1885 din Codul nostru nu ne poate conduce la un resultat contrar [2]).

Cui aparțin acțiunea și excepțiunea de garanție, și persoanele cărora ele pot fi opuse.

Garanția poate fi cerută pe cale de acțiune sau pe cale de excepțiune.

Pe cale de acțiune: Când cumpărătorul, tulburat prin o acțiune în justiție, cheamă pe vînzător pentru ca să-l apere; sau, când în urma evicțiunei, îl acționează pentru a-i cere prestațiunile prevĕdute de art. 1341 urm.

Pe cale de excepție: Când acel care tulbură pe cumpărător și care tinde la evicțiune este tocmai acela care trebue să-l garanteze. Prima datorie a vînzătorului este de a nu tulbura pe cumpărător, căci el trebue să-i asigure pacinica posesiune și proprietatea lucrului vîndut (art. 1336); de aceea am și vĕdut că vînzătorul nu poate

[1]) Marcadé, *Prescription*, art. 2257, p. 167.

[2]) Dl. Nacu nu se ocupă de loc de această chestiune nici la acțiunea în garanție pentru evicțiune, nici la titlul prescripției. In cartea distinsului nostru coleg de la București, cetitorul găsește de toate, afară de ceea ce-i trebue.

să tulbure pe cumpărător nicĭ chiar în virtutea uneĭ nouĕ calităţĭ dobîndite în urma vînḑăreĭ. (Veḑĭ *suprà*, p. 677). Decĭ, dacă el îl tulbură, cumpărătorul va putea să-ĭ opună excepţia de garanţie: *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio.* (Veḑĭ *suprà*, p. 677.)

Atât acţiunea cât şi excepţia de garanţie sunt indivisibile. (Veḑĭ *suprà*, p. 678).

In principiŭ, acţiunea în garanţie nu se exercită de cât atuncĭ când pretinsul proprietar şi-a manifestat pretenţiile sale, fie prin un act de posesiune, fie prin o acţiune în revendicare. A garanta însemnează în adevĕr a apăra, şi numaĭ cine este atacat, poate fi aparat. [1])

Se admite însă, cu-toate-acestea, că cumpărătorul ar putea să acţioneze pe vînḑĕtor îndată ce s'ar dovedi că i s'a vîndut un lucru străin, de exemplu, prin comunicarea titlurilor de proprietate ale adĕvăratuluĭ proprietar [2]).

Atât acţiunea cât şi excepţiunea de garanţie se exercită contra vînḑĕtoruluĭ, moştenitorilor saŭ representanţilor seĭ universalĭ purĭ şi simpli (Veḑĭ, *suprà*, p. 677).

Ele aparţin atât cumpărătoruluĭ cât şi moştenitorilor saŭ representanţilor sĕĭ universalĭ orĭ cu titlu universal.

Ele pot fi exercitate şi de representanţiĭ cu titlu particular aĭ cumpărătoruluĭ, precum ar fi, de exemplu, un sub-achisitor. Ast-fel, achisitorul particular al cumpărătoruluĭ poate, la caz de evicţiune, să recurgă direct şi în numele sĕŭ personal contra vînḑĕtoruluĭ originar, chiar dacă el n'ar avea drept la garanţie contra propriuluĭ sĕŭ autor, pentru-că cine transmite cuĭ-va proprietatea unuĭ lucru, o transmite cu toate drepturile şi acţiunile care pot să consolideze această proprietate: *cum omni causa* [3]).

Am vĕḑut însă *suprà*, p. 683, nota 4, că în asemenea caz, sub-achisitorul nu are dreptul de a cere de la

---

[1]) Guillouard, I, 304. Laurent, XXIV, 218.

[2]) Guillouard, I, 304, *in fine*.

[3]) Thiry, III, 580. Laurent, XXIV, 229, 230. Guillouard, I, 320. Colmet de Santerre, VII, 61 bis II. Duvergier, I, 343. Troplong, I, 429, 437. Duranton, XVI, 275, 276. Demolombe, XXV, 141. Larombière, *Oblig.*, I, art. 1166, No. 28. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 376. Baudry, III, 589. Baudry et Saignat, *Vente*, 359. T. Huc, X, 131. Planiol, II, 1498. Cas. fr. D. P. 85. 1. 357. Sirey, 86. 1. 149. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 11. Sirey, 91. 2. 5. Veḑĭ şi *suprà*, p. 683.

vînd̦ĕtorul originar preț̦ul plătit de primul cumpărător, ci preț̦ul debursat în realitate de dînsul.

Dacă sub-achisitorul este însă un donatar, nu poate să fie vorba de restituirea preț̦ului plătit de dînsul, pentru-că el n'a plătit nicĭ-un preț̦. Asemenea achisitor nu va putea cere, de bună samă, de cât preț̦ul plătit de autorul sĕŭ [1]).

II. Despre rĕspunderea [2]) vînd̦ĕtorului pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut [3]).

Regule generale.

Art. 1336 dispune că, independent de evicț̦iune, despre care ne-am ocupat pănă acum, vînd̦ĕtorul rĕspunde cătră cumpărător de viciile ascunse saŭ *redibitorii* (art. 1359) ale lucrului vîndut [4]). Această materie face obiectul art. 1352 urm. din Cod. civ. [5]). Cumpărătorul a fost și de astă-dată înșălat.

---

[1]) Thiry, III, 582.

[2]) Rubrica Codului fr. este intitulată: despre garanț̦ia defectelor lucrului vîndut *(de la garantie des défauts de la chose vendue)*, și Aubry et Rau (IV, § 355 bis, p. 386, nota 1) sunt de părere că cuvîntul *responsabilitate* este în specie mai potrivit de cât acel de *garanț̦ie*, pentru-că aci, vînd̦ĕtorul nu este obligat a apăra pe cumpărător, sprijinindu-l contra viciului lucrului. Această idee este foarte bine desvoltată de Ricordo Fabini, în *Revue trimestrielle de dr. civil*, t. II (anul 1903), p. 280 urm.—Veḑĭ însă Guillouard, I, 415, care menț̦ine, în specie, expresia: *garanț̦ie*. Pothier intitulează, de asemenea, secț̦ia a IV-a a capit. I din t. III: *De la garantie des vices rédhibitoires* (No. 202 urm.). Deoseb. între rubrica noastră și acea din C. fr.

[3]) Veḑĭ asupra acesteĭ materiĭ, pe lângă autoriĭ obicinuit citaț̦i: Ricardo Fabini, *Nature juridique de la responsabilité du vendeur pour les vices cachés*, Revue trimestr. de dr. civil, t. II, anul 1903, p. 279—333. Saleilles, *Th. générale de l'oblig. d'après le 1-er projet de C. civ. pour l'Empire allemand*, No. 210, urm., p. 230 urm. (ed. a 2-a, 1901). Charlin, *De la garantie à raison des vices* (teză p. doctorat, 1895). Bibliografie.

[4]) In cât privește aplicarea acestor principiĭ la vînd̦ările comerciale, veḑĭ Vidari, *Corso di diritto commerciale*, III, p. 438 urm., No. 2685 urm. (ed. a 4-a, 1895).

[5]) La Romanĭ, această materie era reglementată cu multe detaliĭ în Digeste, la titlul I, cartea 21, *De ædilitio edicto*, despre edictul edililor curuli, cari eraŭ însărcinaț̦ĭ cu privigherea tîrgurilor și a bâlciurilor, avênd și o putere de jurisdicț̦ie în privinț̦a vînd̦ărilor frauduloase de robĭ și de a- Dreptul roman.

Casul în care cumpărătorul are acț. în anulare.

Dacă cumpărătorul a fost indus în eroare asupra însă-și substanței lucrului vîndut, el are acțiunea în anulare. Ast-fel, dacă el a înțeles să cumpere un obiect vechiŭ, a cărui autenticitate i-a fost garantată de vînd̦ător, lipsa acestei calități a lucrului nu constitue un viciŭ ascuns al acelui lucru, care să dea loc la o acțiune ce urmează a fi exercitată într'un termen scurt, conform art. 1359, ci o eroare substanțială care atrage anularea vînd̦ării (art. 954) [1]).

Aceeași soluție ar fi admisibilă în casul când cumpărătorul ar fi înțeles să cumpere un tabloŭ ca fiind opera unuĭ pictor cu renume, a cărui autenticitate o garantase vînd̦ătorul, și în realitate i s'ar fi dat tabloul unuĭ alt pictor [2]).

Acț. în garanție.

De câte-orĭ însă cumpărătorul s'a înșălat asupra uneĭ calități secundare saŭ accesoriĭ a lucrului vîndut, el nu va avea acțiunea în anulare de care s'a vorbit maĭ sus; ci acțiunea în garanție, afară de casul când părțile ar fi con-

---

nimale. Acest titlu din Digeste (asupra căruia veḑĭ Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 393 urm.), se ocupă maĭ cu samă despre vînd̦area robilor, care era marfa cea maĭ curentă, lucru admis și la noĭ altă dată. (Veḑĭ *suprà*, p. 666). Despre caĭ (L. 38, Dig., *loco cit.*) și alte animale găsim foarte puține dispoziții în edictul edililor, însă L. 63 Dig., *loco cit.* prevede că dispozițiile din acest titlu nu se aplică numaĭ la robĭ și la animale, ci și la alte lucrurĭ.— In privința robilor, jurisconsulții romanĭ se întreabă dacă un rob chior, șchiop, ghebos, mut, surd, râios, bâlbâit *(balbus et blæsus)*, cu limba tăiată, căruia îĭ lipsește un dinte, saŭ care are durere de dinți, care are maĭ mult de cinci degete la mânĭ saŭ la picioare, care mirosă din gură *(cui os oleat)*, etc. este saŭ nu sănătos, și aceeași chestie se pune în privința roabeĭ care are de douĕ orĭ pe lună scurgerĭ periodice *(quæ bis in mense purgatur)*, saŭ care nu are de loc la regule, afară de casul când aceasta s'ar întâmpla din causa virsteĭ (L. 15, Dig., *loco cit.)*. Eĭ rĕspund că aceste viciurĭ daŭ loc la acțiunea redibitorie, saŭ *quanti minoris*. Aceeași soluție era admisă, când roaba ce se cumpăra era ast-fel conformată în cât nu putea să nască copiĭ. *„Mulierem ita arctam, ut mulier fieri non possit, sanam non videri constat“*. (L. 14, § 7, Dig., *loco cit.)*

[1]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 50, text și nota 3. Cpr. C. Paris, Sirey, 90. 2. 133. *Pand. Période*. 91. 2. 116. Sirey, 77. 2. 325. T. Huc, X, 142, p. 194. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 54, p. 79, text și nota 2 (ed. a 2-a).

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 1902. 1. 317. Baudry et Barde, *op.* și *loco cit.*, text și nota 1. T. Huc, VII, 25. Guillouard, *Vente*, I, 416. Veḑĭ și t. V a Coment. noastre, p. 50, text și nota 2.

venit să facă din această calitate o condiţie a contractuluĭ [1]).

Nu trebue, decĭ, să confundăm absenţa uneĭ calităţĭ cu un defect saŭ viciŭ al lucruluĭ; căcĭ defectul saŭ viciul face numaĭ ca lucrul să fie impropriŭ usuluĭ la care era destinat, saŭ îĭ micşorează valoarea luĭ; pe când, în caz de eroare substanţială, cumpărătorul n'a cumpărat lucrul ce a înţeles să cumpere [2]).

Condiţiile cerute pentru ca viciul lucruluĭ vîndut să angajeze responsabilitatea vînd̦ătoruluĭ.

Pentru ca defectul saŭ viciul ce are lucrul vîndut să angajeze responsabilitatea vînd̦ătoruluĭ, nu este de ajuns ca el să lipsească pe cumpărător numaĭ de o plăcere, ci maĭ trebue încă ca el să facă lucrul impropriŭ la întrebuinţarea la care era destinat, saŭ cel puţin să micşoreze în mod simţitor valoarea luĭ (art. 1352); de unde resultă că dacă lucrul poate, cu toate defectele sale, fie chiar ascunse, servi la usul la care era destinat, acţiunea în garanţie nu va putea să aibă loc [3]). „De nu va arăta vînd̦ătorul sminteala lucruluĭ ce vinde, d̦ice Codul Caragea (art. 39, partea III, capit. 2), este slobod cumpărătorul să nu iea lucrul, saŭ să scadă din preţ. Aceasta însă atuncĭ să se facă când lucrul acela, pentru sminteala ce are, *rĕmâne să fie netrebnic saŭ cu anevoe de întrebuinţat*; iar altminterĭ să rĕmâe vînd̦ătorul nesupărat".

Defectele saŭ viciile de care este vorba se numesc *redibitorii* (art. 1359), pentru-că ele pot atrage resiliarea vînd̦ăreĭ. „*Redhibere est, facere ut rursus habeat venditor quod habuerit: et quia reddendo id fiebat, idcirco redhibitio est apellata quasi redditio*" [4]).

Cuvintele *vicii redibitorii* se aplică maĭ cu samă la animalele domestice [5]).

La noĭ, nicĭ-o dispoziţie specială ne existând în privinţa

---

[1]) Cpr. T. Huc, X, 142, p. 194.

[2]) Cpr. T. Huc, X. 142. Baudry et Saignat, 414. Planiol, II, 1467. Mourlon, III, 609. Guillouard, I, 416. Ricardo Fabini combate foarte bine părerea autorilor, maĭ cu samă a luĭ Giorgio Giorgi (*Teoria delle obbligazioni*, IV, 70), cari vĕd în teoria viciilor ascunse o consecinţă a teorieĭ eroreĭ. Vedĭ *Revue trimestrielle de dr. civil*, II (anul 1903), p. 300 urm., No. 19 urm.

[3]) Guillouard, I, 422. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 387, 388. Baudry et Saignat, 417. Planiol, II, 1463. Cpr. C. Caen, Répert. Dalloz, *Vices rédhibitoires*, 229.

[4]) L. 21, Pr., Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.

[5]) Vedĭ Rolland de Villargues, Répert., v° *Rédhibitoire*, t. VII, p. 747.—Despre vînd̦ările de animale care, în Franţa, aŭ dat

vînd̦ărilor de animale, rĕspunderea vînd̦ĕtorului este acea

loc la mai multe legĭ speciale (L. din 20 Maĭ 1838, abrogată şi înlocuită astă-d̦ĭ prin acea din 2 Aug. 1884, asupra Codului rural; veḑĭ şi L. din 21 Iulie 1881 asupra poliţiei sanitare a animalelor), vechile noastre legiuirĭ se ocupaŭ pe larg. Iată, în adevĕr, ce găsim, în această privinţă, în Codul lui Andr. Dŏnicĭ:

Cod. lui Andr. Donicĭ.

„Vînd̦ĕtorii sunt datorĭ să spue pricinile vitelor ce le aŭ de vînd̦are; căcĭ, de va vinde cine-va vite smreduite de boală, şi se va dovedi că aŭ fost prin ştiinţa sa, atunci va plăti şi paguba ce se va întîmpla cu smreduirea altor vite. Şi iarăşi vînd̦ĕndu-se vite împărechete, când una va eşi cu patimă, amĭnduĕ se daŭ înapoĭ, care din pravilă are soroc 60 de d̦ile. Cum şi dacă vita vîndută se va dovedi că aŭ fost de patimă, şi vînd̦ĕtorul aŭ tăgăduit, d̦icĕnd că este sănătoasă.—Asemenea şi cel ce va vinde rob tâlhariŭ saŭ nebun, îl iea înapoĭ, care jalobă se mişcă până în 6 luni, iar de s'aŭ întrebat şi ştiind aŭ tăgăduit, atunci va plăti îndoit preţul ce aŭ luat“ (art. 12—15, capit. 11, Pentru vînd̦ărĭ).

Codul Calimach. Art. 1241—1244.

Codul Calimach are, în această privinţă, următoarele dispoziţiĭ, împrumutate de la art. 924 urm. din Codul austriac: „Dacă o vită va începe a se bolnăvi, orĭ de va peri în curgere de 24 ceasurĭ după trădarea eĭ, atunce se socoteşte, după presumţia iuridică, că aŭ fost bolnavă mai înainte de trădare.—Această presumţie are tărie: a) Când în curgere de opt d̦ile, la porcĭ, se va arăta linţĭ, şi la oĭ, vărsat saŭ râe, saŭ, dacă în curgere de douĕ luni de d̦ile, se va descoperi galbază la oĭ; b) când la vite albe se va ivi, în curgere de treĭ-d̦ecĭ d̦ile după trădarea lor, ştiriea vacilor şi veneria buhailor *(wenn bei dem Rindviehe binnen dreissig Tagen nach der Übernahme die Drüsenkrankheit, so genannte Stiersucht, gefunden wird)*, d̦ice art. 925 din Codul austriac; c) când la caĭ şi la vite de povoară, în curgere de cinci-spre-d̦ece d̦ile după trădarea lor, se va descoperi răpciugă, buba mînzuluĭ, cum şi năduşală, saŭ, dacă în curgere de treĭ-d̦ecĭ d̦ile, se va descoperi turba cailor, malic, năravrĕŭ, albeaţă neagră fără leac *(der schwarze Staar)*, pohăeală.—Această iuridică presumţie foloseşte pe primitorul uneĭ asemene vite numaĭ atunce când el îndată va înştiinţa de meteahna saŭ de boala acestor vite pe trădătorul lor, saŭ pe factoriul, orĭ în lipsa lor, pe judecătoria locului, saŭ pe ceĭ ispitiţĭ întru aceasta, pentru-ca să se caute vita.—Dacă primitorul viteĭ se va lenevi întru această privighere, se îndatoreşte să dovedească cum că vita aŭ fost cu patimă mai înainte de a i se trăda; iar acel ce aŭ dat vita, are totdeauna voe să dovedească că arătata patimă s'aŭ întîmplat după trădarea eĭ. La această întîmplare se deosebesc vitele cele curate la iarmaroc, după obiceiul pămîntului“ (art. 1241—1244 C. Calimach, 924—927 C. austriac).

determinată de dreptul comun, adecă de art. 1352 urm.[1])

Vorbim, bine înțeles, de răspunderea civilă, căci acea penală este cârmuită de art. 174 din legea poliției sani- L. poliției sanitare veterinare.

Codul Caragea, ca de obiceiŭ, este mai puțin complect de cât Codul Calimach, însă are și el câteva dispoziții în această privință „Pentru smintelele cele învederate (cum ochiŭ stricat al unuĭ cal și altele asemenea), nu se învinovățește vinzătorul, pentru-că cumpărătorul nu poate pricinui că nu le-a vĕzut.—De obște, orĭ-ce sminteală se va socoti că cumpărătorul putea să o vadă, să o cunoască, saŭ să o bănuiască, nu poate pentru aceasta să pricinuiască.—Când vînzătorul va ști sminteala lucruluĭ ce vinde și o va tace, și dintr'aceasta se va întâmpla pagubă cumpărătoruluĭ, se îndatorește la pagubă ; iar când nu o va ști, nu se îndatorește, precum : de va vinde neștine turmă smreduită și se va smredui și alte oĭ, și altele asemenea“ (art. 40—42, partea III, capit. 2). C. Caragea.

Codul german cuprinde și el mai multe dispoziții asupra viciilor redibitoriĭ cu privire la animalele domestice (art. 482—492), iar art. 481 din acest Cod declară aplicabile și la vînzările de caĭ, măgarĭ, catîrĭ, boĭ, vacĭ, oĭ și porcĭ, art. 459 urm. relative la viciile lucrurilor în genere, întrucât aceste dispoziții nu sunt contrare acelor relative la viciile animalelor. Vedĭ asupra acesteĭ materiĭ, reglementată cu multe detaliĭ în Codul german, Saleilles, *Étude sur la théorie générale de l'obligation d'après le premier projet de Code civ. pour l'Empire allemand*, No. 210 urm., p. 230 urm. Codul german.

După art. 482 din acest Cod, vînzătorul nu răspunde de viciile redibitoriĭ principale *(Hauptmängel)*, de cât atunci când ele se manifestă în termenele determinate *(Gewährfristen)*. Ordonanța imperială asupra viciilor redibitoriĭ ale cailor, care complectează textul sus-citat, fixează la 14 ḑile termenul de garanție pentru fie-care viciŭ redibitor : *cornaj, imobilitate, ticnafes* (suspinul saŭ respirația grea), *oftalmia periodică* și *tic*, iar pentru *morvă*, la 15 ḑile. Vedĭ Stavrescu, *Hipologie* (Bucureștĭ, 1900), p. 580, nota 1. Art. 482 C. german.

[1]) Această lacună, care nu mai există astădĭ nicĭ în Franța (L. din 2 Aug. 1884), nicĭ în Belgia (L. din 25 August 1885), este însă foarte regretabilă, căci mai cu samă în vînzările de animale frauda este la ordinea ḑileĭ. „L'achat de certains bestiaux est devenu une chose assez aléatoire, ḑice Troplong *(Vente*, II, 549, p. 10 și 11), et on y est souvent trompé. *Le commerce des chevaux, surtout n'est que l'art du mensonge et de la fraude mis en pratique*, et les personnes de divers états qui s'en mêlent n'ont aucune honte de rivaliser avec les maquignons de profession pour induire en erreur l'acheteur moins rusé qu'elles“.

tare veterinare (28 Maĭ 1882), după care aceĭ carĭ vor fi vîndut saŭ vor fi pus în vînḑare animalele pe care le știaŭ saŭ le bănuiaŭ măcar a fi atinse de boale contagioase [1]), sunt pedepsiți cu închisoarea de la douĕ pănă la șase luni și cu amenda de o sută pănă la o mie leĭ [2]).

Aplic. art. 1352 urm. la vînḑările comerciale, mobiliare, imobiliare, etc.

De altmintrelea, art. 1352 urm. se aplică atât în materie civilă cât și în materie comercială (art. 70 C. com. [3]), la vînḑările mobiliare cât și la acele imobiliare [4]), soluție care era admisă și în dreptul roman [5]). Ca exemple de vicii ascunse în materie de vînḑărĭ imobiliare se poate cita: starea rea a temelieĭ saŭ a materialelor întrebuințate, etc. [6]).

Boalele contagioase la animale. Art. 1 L. din 28 Maĭ 1882.

[1]) Boalele animalelor domestice, care trebuesc considerate ca contagioase și în contra cărora se aplică legea poliției sanitare veterinare, sunt:

Pesta bovină (ciuma vitelor) la toate rumegătoarele: pleuro-pneumonia contagioasă la vitele cornute numaĭ; variola (vérsatul) la oĭ și capre; scabia (râia) la caĭ, măgarĭ, catîrĭ și oĭ; febra aftoasă (durere de gură și de picioare) la vitele cornute marĭ și mărunte și la porcĭ; paronichia contagioasă (șchiop saŭ colnic) la oĭ și capre; morva și farcinul (răpciuga și cârtița) la caĭ, măgarĭ și catîrĭ; boala veneriană malignă la armăsarĭ și epe de prăsilă; febra tifoidă la porcĭ; rabia (turbarea) și antraxul (dalac, talan, armurar) la toate animalele domestice (art. 1 L. de poliție sanitară veterinară din 28 Maĭ 1882). Cpr. L. fr. din 21 Iulie 1881, modificată prin L. din 31 Iulie 1895, asupra cărora veḑĭ Pabon, *Tr. th. et pratique des justices de paix*, IV, 3769 urm. (Paris, 1904). Legiuitorul n'a lăsat deci la aprecierea judecătorilor boalele care trebue să fie considerate ca contagioase. Această nomenclatură este limitativă. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 447, p. 387.

[2]) Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 119, text și nota 2. Veḑĭ și *suprà*, p. 558, text și nota 6.

[3]) Cpr. Guillouard, *Vente*, I, 437.

[4]) C. Paris și Rennes, *Pand. Périod.* 92. 2. 45. D. P. 94. 2. 148. Veḑĭ și alte decisiĭ maĭ vechĭ citate de Baudry et Saignat, *Vente*, 425, nota 1. Aubry et Rau, IV, p. 355 bis, p. 388. Duvergier, I, 306. Troplong, II, 548. Marcadé, VI, art 1641—1649, No. 1, p. 286. Laurent, XXIV, 287. Guillouard, I, 438. T. Huc, X, 147. Arntz, III, 1011. Planiol, II, 1464. Vigié, III, 761. Thiry, III, 385. Nacu, III, 170, p. 246. Mourlon, III, 602.—*Contrà*: Duranton, XVI, 317.

[5]) L. L. 1, Pr.; L. 49 și 63, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1; L. 4, Cod. *De ædilitiis actionibus*, 4. 58.

[6]) T. Huc, *loco cit.*, Guillouard, I, 439. Laurent, XXIV, 287. In cât privește chestiunea de a se ști dacă cumpărătorul

Altă-dată se cerea resiliarea vînd̦ăreĭ uneĭ case pentru că era locuită de stafiĭ, năluc̦ĭ, strigoĭ, etc. [1]), și Cicerone ne vorbește de o casă în odăile căreia ar fi venit șerpĭ [2]). Stafiĭ, năluc̦ĭ, etc.

Legile romane ne dau ca exemple de resiliare de vînd̦ărĭ imobiliare casul în care fondul vîndut, în loc de pășune, ar produce erburĭ veninoase, de natură a pricinui moartea animalelor, *pestibeles vel lethiferas herbas* [3]), saŭ ar da loc la bolĭ molipsitoare, *veluti si pestilens fondus distractus sit*, etc. (L. 49, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1).

Răspunderea vînd̦ătoruluĭ există și în privinț̦a vînd̦ărilor de mobile incorporale precum: creanț̦e, titlurĭ la purtător [4]), etc. Creanț̦e, titlurĭ la purtător, etc.

---

comunităț̦eĭ unuĭ zid (art. 598) are recurs în contra vechiuluĭ proprietar, când temelia acestuĭ zid nu este bună, saŭ cînd există alte vicĭĭ ascunse, veḑĭ T. Huc, *loco cit.* Baudry et Saignat, 425. Guillouard, I, 439. Demolombe, XI, 374 ter. Laurent, VII, 523. Veḑĭ t. III a Coment. noastre, p. 80.

1) Veḑĭ Pravila luĭ Mateĭ Basarab, glava 378, *Pentru mortul de se va afla strigoiŭ, căruia îĭ ḑic vîrcolac, ce trebue să i să facă.*—Pravila ne spune că se făceaŭ rugăciunĭ și se ceteaŭ molitvele de blestem, pentru ca, cu darul luĭ Hristos, să fugă dracul de acolo.

2) Cpr. Troplong, *Vente*, II, 548. Aceeași soluț̦ie era admisă în privinț̦a contractuluĭ de locaț̦iune. Cpr. Troplong, *Louage*, I, 197. Duvergier, *Louage*, I, 528. Laurent, XXV, 118. Veḑĭ și adnotaț̦ia ce am publicat în *Dreptul* din 1899, No. 64, p. 524.

3) L. 4, Cod, *De ædilitiis actionibus*, 4. 58.

4) Cpr. Baudry et Saignat, 426. T. Huc, X, 145.—Ast-fel, jurisprudenț̦a consideră cu drept cuvînt ca avênd vicĭĭ ascunse de natură a angaja responsabilitatea vînd̦ătoruluĭ, titlurile la purtător eșite la sorț̦ĭ (cpr. C. Paris, D. P. 92. 2. 257), saŭ lovite de proprire, în basa legeĭ din 23 Ianuarie 1883 pentru titlurile la purtător perdute, distruse, furate, etc. (Cpr. Cas. fr., C. Lyon și Paris, D. P. 94. 1. 258. Sirey, 97. 1. 504. Sirey, 96. 2. 121. D. P. 96. 2. 252). Imprejurarea că titlul la purtător vîndut era perdut saŭ fusese furat, este neapărat un viciŭ ascuns, pentru-că cumpărătorul nu are de unde să afle aceste împrejurărĭ. T. Huc, *loco cit.* Guillouard, *Vente*, I, 429.

S'a decis însă că, după art. 20 din legea din 1883 asupra titlurilor la purtător perdute, distruse saŭ furate, particulariĭ, actualĭ posesorĭ a unuĭ titlu perdut, nu sunt responsabilĭ dacă aŭ fost de bună credinț̦ă și dacă îl posedă în virtutea uneĭ negocierĭ făcută printr'un mijlocitor de schimb saŭ casă de bancă. Agenț̦ilor de schimb însă și caselor de bancă, spre deosebire de celelalte persoane, nu li se cere de cât să fie de bună credinț̦ă, și să se asigure de

Ea nu este însă admisă în privința vînzărilor publice [1]).

Art. 1360. Această acțiune (redibitorie) nu există în vînzările publice. (Art. 681 urm., 694, 696 Pr. civ. Art. 1649 C. fr.) [2]).

Răspunderea vînzătorului pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut nu mai are loc de câte-ori vînzarea a fost făcută prin o autoritate publică, fie vorba de mobile saŭ de imobile; pentru-că, în asemenea vînzări, lucrul vîndîndu-se a-rare-ori pe adevărata sa valoare, cumpărătorul este presupus că a înțeles să-l dobîndească așa cum se găsește [3]).

Art. 403 C. civ., 681 urm. Pr. civ.

Art. 1360, fiind o excepție de la dreptul comun [4]), este de strictă interpretare. El nu se aplică deci la toate vînzările publice, ci numai la acele pentru care intervenția justiției este neapărată. Ast-fel, el se aplică necontestat la vînzările bunurilor imobiliare ale minorilor și interdișilor, care trebue neapărat să se facă prin justiție (art. 403 C. civ., 681 urm. Pr. civ.)

Art. 691 urm. Pr. civ.

El nu se aplică însă la vînzările voluntare publice, făcute între moștenitori majori și presenți pentru eșire din indivisiune (art. 691 urm. Pr. civ.), fiind-că aceștia ar putea face împărțeala între ei și de bună voe. [5])

---

identitatea titlurilor și a persoanelor de la care le cumpără; de la dînșii nu se cere ca cumpărarea titlurilor să să facă prin mijlocirea unei alte case de bancă, saŭ alți mijlocitori de schimb; aceste negocieri ei le pot face direct. Prin urmare, dacă o casă de bancă, când a cumpărat un titlu perdut, s'a conformat disului art. 20 din citata lege, și reaua ei credință nu este dovedită, nu poate fi obligată a restitui acel titlu, de cât plătindu-i-se costul lui. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 26.

[1]) Textul francez dice: în privința vînzărilor făcute prin autoritatea judecătorească *(par autorité de justice)*, iar Codul italian dice: în vînzările judiciare, *nelle vendite giudiziali* (art. 1506).

[2]) *„Illud sciendum est hoc edictum non pertinere ad venditiones fiscales“*. L. 1, § 3, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.

[3]) Cpr. Thiry, III, 585. Guillouard, I, 448.—Unii autori critică însă această dispositie. Acollas (III, p. 304) dice, între altele, că excepția admisă de art. 1360 nu se justifică prin nimic, de-vreme-ce une-ori cumpărătorii sunt mai înșelați în vînzările publice de cât în acele de bună voe.

[4]) Cpr. Cas. rom. Bulet. anul 1870, consid. de la p. 4.

[5]) Guillouard, I, 449. Thiry, III, 585. Troplong, II, 584, 585. Duvergier, I, 408. Planiol, II, 1464. Baudry et Saignat, 431. T. Huc, X, 157. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 389.

In cât privește vînzările făcute în tîrguri, bâlciuri, iarmaroace, etc., răspunderea pentru viciile ascunse are loc, pentru-că aceste vînzări nu sunt publice.

Condițiile cerute pentru ca viciile lucrului vîndut să dea loc la răspunderea vînzătorului.

Art. 1352.—Vînzătorul este supus la răspundere pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut dacă, din causa lor, lucrul nu este bun de întrebuințat după destinația sa, saŭ întrebuințarea sa e atât de micșorată, în cât se poate presupune că cumpărătorul nu l-ar fi cumpărat, saŭ n'ar fi dat pe dînsul ceea ce a dat, de i-ar fi cunoscut viciile. (Art. 1336, 1353, 1354 C. civ. Art. 1641 C. fr.) [1])

Art. 1353.—Vînzătorul nu e răspunzător de viciile aparente și despre care cumpărătorul a putut singur să se convingă. (Art. 1340, 1349, 1354 C. civ. Art. 1642 C. fr.) [2])

Art. 1354.—El este răspunzător de viciile ascunse, chiar și când nu le-a cunoscut, afară numaĭ dacă, în casul acesta, nu se va fi învoit cu cumpărătorul ca să nu răspundă de viciĭ. (Art. 5, 1338 urm., 1340, 1355 urm. C. civ. Art. 1643 C. fr.) [3])

Pentru ca viciile lucrului vîndut să dea loc la răspunderea vînzătorului, se cer următoarele condițiĭ:

Existența viciului în momentul vînzăreĭ.

1° Viciul trebue să fi existat în momentul vînzăreĭ, căcĭ din acel moment riscul și pericolul lucrului vîndut, privește pe cumpărător (art. 971, partea finală, 1074, § 2 și 1295, § 1). Cumpărătorul este, decĭ, obligat să dovedească că viciul exista în momentul când lucrul a fost cumpărat. Aceasta lasă însă a se presupune că vînzarea are de obiect un corp cert și determinat; căcĭ dacă ar fi vorba de vînzarea unor lucrurĭ determinate numaĭ *in genere*, cumpărătorul va trebui să dovedească că viciul exista în momentul predăreĭ lucrului, care individualizează lucrul vîndut [4]).

---

text și nota 14. C. Pau, Paris și Lyon, Sirey, 68. 2. 10. Sirey, 70. 2. 207. D. P. 71. 2. 42. D. P. 84. 2. 147.—*Contrà*: Colmet de Santerre, VII, 86 bis. Vigié, III, 761.

[1]) Cpr. L. 1, § 8, *ab initio*; L. 7, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.

[2]) Cpr. L. 1, § 6 și L. 14, § 10, Dig., *loco cit.*

[3]) Cpr. L. 1, § 2; L. 14, § 9; L. 63, Dig., *loco cit.*

[4]) Baudry et Saignat, *Vente*, 422. T. Huc, X, 143. Dacă este vorba de o vînzare făcută după greutate, numĕr, saŭ mĕsură, viciul va trebui să existe în momentul cântărireĭ, mĕsurăreĭ, Casul uneĭ vînzărĭ făcută după greutate, numĕr, etc.

Vînd. condiţională.

Dacă este vorba de o vînḑare condiţională, viciul trebue să existe în momentul îndeplinireĭ condiţieĭ [1]). Viciul nu are însă nevoe de a fi atins în acel moment toată gravitatea sa, fiind suficient ca atunci el să existe numaĭ în principiŭ *(en germe)*, de şi s'a desvoltat maĭ în urmă [2]).

Viciul trebue să fie ascuns.

2° Viciul trebue să fie ascuns (art. 1352, 1353); căcĭ dacă el era aparent, cumpărătorul l-a cunoscut saŭ a putut să-l cunoască [3]), el fiind presupus că a cumpărat

---

saŭ numĕrăreĭ, iar nu maĭ tărḑiŭ: căcĭ de atunci riscul şi pericolul trece la cumpărător (art. 1300). Cpr. C. Orléans, D. P. 81. 2. 38.

Casul uneĭ vînḑărĭ cu gramada.

Art. 1248 C. Calimach.

Dacă vînḑarea este cu gramada, cu hurta, după cum se exprimă Codul Calimach (veḑĭ *supra*, p. 619), viciul trebue să existe în momentul contractuluĭ. După Codul Calimach, viciul în asemenea vînḑărĭ, nu angaja responsabilitatea vînḑătoruluĭ de cât atunci când lipsia una din calităţile afirmate de vînḑător saŭ stipulate de cumpărător. „Dacă s'aŭ dat lucrurĭ *cu hurta*, în starea precum se află, adecă: fără numĕrare, mĕsurare şi fără cântărire, ḑice art. 1248 din Codul Calimach (930 C. austriac), nu se îndatoreşte dătătorul să rĕspundă metehnele aflate la acele lucrurĭ, afară numaĭ când va lipsi însuşirea pe care cu neadevĕrul aŭ arătat, orĭ de către primitorul lucruluĭ s'aŭ tocmit".

[1]) T. Huc, X, 143, *in fine*. Arntz, III, 1014.

[2]) Baudry et Saignat, *loco cit.* T. Huc, X, 143. Planiol, II, 1463. Cas. fr. D. P. 91. 1. 204. Sirey, 95. 1. 341.

[3]) Nu este deci nevoe ca vînḑătorul să dovedească că cumpărătorul a cunoscut viciile lucruluĭ: este suficient ca el să fi putut să le cunoască prin examinarea lucruluĭ (art. 1353), şi aceasta chiar dacă descoperirea viciuluĭ ar fi presentat oare-care dificultăţĭ: căcĭ, la caz de negligenţă, el va suferi consecinţile negligenţeĭ sale. Guillouard, I, 431. Laurent, XXIV, 284. Duvergier, I, 391. Baudry et Saignat, 418. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 387. C. Nancy şi Pau, Sirey, 69. 2. 179. Sirey, 75. 2. 176. D. P. 76. 2. 238. Veḑĭ şi Cas. fr. Sirey, 76. 1. 318. D. P. 77. 1. 155.—*Contrà*: Duranton, XVI, 310.

Inexperienţa cumpărătoruluĭ n'ar putea face ca viciul să fie considerat ca ascuns, dacă el putea fi descoperit de o persoană maĭ competentă; căcĭ cumpărătorul este în culpă că n'a recurs la un om competent spre a examina lucrul înainte de a-l cumpăra. Pothier, *Vente*, III, 207. T. Huc, X, 149. Baudry et Saignat, *loco cit.*—Veḑĭ însă C. Bourges, D. P. 94. 2. 573.

Viciile n'ar fi de asemenea, după uniĭ, ascunse dacă cumpărătorul trebuia să le prevadă după natura lucruluĭ şi usurile constante. Baudry et Saignat, 420.—Jurisprudenţa a făcut

lucrul așa precum se găsește [1]). „Dacă metehnele unuĭ lucru sunt vĕdute, ḑice art. 1245 din Codul Calimach (928 C. austriac), atunci nu are loc închizeșluirea (garanția), afară numaĭ dacă s'aŭ dat anume făgăduință că lucrul este slobod de toată meteahna și însărcinarea“ [2]). Art. 1245 C. Calimach.

Ast-fel, năravul ce ar avea un boŭ de a împunge, iar un cal, de a svîrli, sunt viciurĭ ascunse care pot da loc la resiliarea vînḑăreĭ [3]). Aceeași soluție este admisă în privința năravuluĭ ce-l aŭ uniĭ caĭ, iuți peste mĕsură, de a se spăria fără nicĭ-o causă [4]). Exemple de viciĭ ascunse.

Cumpărătorul unuĭ cal chior saŭ șchiop nu poate însă, din această causă, să resilieze vînḑarea saŭ să ceară o scădere din preț, dacă el a vĕḑut animalul înainte de a-l cumpăra, pentru-că acest viciŭ nu este ascuns, ci aparent [5]). Viciĭ neascunse.

---

aplicarea acestuĭ principiŭ în materie de vînḑare de vinurĭ (cpr. C. Bordeaux și Cas. fr. D. P. 95. 2. 76. Sirey, 95. 2. 142. D. P. 97. 1. 72. D. P. 97. 1. 158).—Veḑĭ însă T. Huc, X, 149, p. 203.

Viciul ar fi însă considerat ca ascuns, dacă el n'ar putea fi descoperit de cât prin mijlocul unor lucrărĭ neobicĭnuite. Baudry et Saignat, 419.

[1]) Ast-fel, lipsa de grosime a unuĭ zid nu poate da loc la resiliarea vînḑăreĭ imobiluluĭ cumpărat, dacă cumpărătorul putea să vadă acest viciŭ de construcție. Cas. fr. D. P. 1904. I. p. 173. Sirey, 1904. 1. 240. *Pand. Période.* 1904. 1. 310.

[2]) „Vînḑĕtorul nu rĕspunde de viciul lucruluĭ vîndut când cumpărătorul l-ar fi cunoscut în momentul încheereĭ contractuluĭ“, ḑice art. 460 din Codul german. *„Der Verkäufer hat einen Mangel der verkauften Sache nicht zu vertreten, wenn der Käufer den Mangel bei dem Abschlusse des Kaufes kennt“.* Veḑĭ și Codul Caragea (art. 41, partea III, capit. 2), reprodus *suprà*, p. 719, *ad notam.* Art. 460. C. german.

[3]) *„Bovem qui cornu petit, vitiosum esse plerique dicunt. Item mulas quæ cessum dant“.* L. 43, Pr., Dig., *De ædilitio edicto,* 21. 1.—Tot ast-fel ar fi la caĭ și năravul numit *tic*, dacă cumpărătorul nu l-a cunoscut. Cpr. Trib. Chauny, *Pand. Période.* 1901. 2. 272. Veḑĭ și Troplong, II, 549 urm. Veḑĭ și alte viciĭ redibitoriĭ relative la caĭ, semnălate *suprà,* p, 719, nota *in fine.* Cpr. C. Lyon, D. P. 1904. 2. 160.

[4]) *„Ea quoque jumenta quæ sine causa turbantur, et semetipsa eripiunt, vitiosa esse dicuntur“.* L. 43, Dig., *loco cit.* Veḑĭ și Harmenopol, III, 3, § 64, unde se ḑice: *Vitiosa etiam est mula et jumenta, quæ sine causa turbantur ac fugiunt.“*

[5]) Pothier, *Vente,* III, 207. Veḑĭ L. 14, § 10, Dig., *loco cit.* L. 43, § 1, Dig., *De contrahenda emptione,* 18. 1. Cpr. Codul Ca-

Pentru ca un asemenea viciŭ să poată angaja răspunderea vînḑătoruluĭ, trebue să presupunem că calul n'a fost vîndut în presenţa părţilor, fiind-că, în asemenea caz, viciul nu era aparent pentru cumpărător [1]; saŭ că vînḑătorul a întrebuinţat manopere frauduloase pentru a ascunde infirmitatea animaluluĭ vîndut. [2].

Chestie de fapt.

In orĭ-ce caz, chestiunea de a se şti dacă un viciŭ este ascuns, şi dacă el a fost saŭ nu cunoscut de cumpărător, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătoriĭ fondului [3].

Cumpărarea unuĭ manuscris.

Unele contracte sunt prin natura obiectuluĭ lor incompatibile de vicĭi ascunse, în acest sens că cumpărătorul se poate convinge însu-şĭ de starea în care lucrul se găseşte. Ast-fel, acel care cumpără un manuscris spre a-l publica e presupus că l-a cetit saŭ că a pus pe o persoană competentă să-l cetească; în cât el nu va putea mai tărḑiŭ să susţină că cartea este rea saŭ conţine doctrine care o împedică de a fi vîndută [4].

Art. 1354.

Dacă există vicĭi ascunse, vînḑătorul este responsabil, chiar dacă el ar fi fost de bună credinţă, adecă: n'ar fi cunoscut existenţa viciilor care făceaŭ lucrul cumpărat netrebnic usuluĭ la care era destinat, afară numaĭ dacă, în casul acesta, el ar fi convenit cu cumpărătorul ca să nu răspundă de viciile lucruluĭ vîndut (art. 1354) [5].

---

ragea, art. 40, partea III, capit. 2, text reprodus *suprà*, p. 719, *ad notam*.—Cumpărătorul nu va putea, de asemenea, să resilieze vînḑarea dacă boala animaluluĭ cumpărat se manifestează prin semne externe, pe care el a putut să le vadă. L. 1, § 6 şi L. 14, § 10, Dig., *De ædil. edicto*. 21. 1. Cpr. Troplong, *Vente*, II, 554, *in fine*.

[1]) Cpr. Mourlon, III, 603.

[2]) Cpr. C. Paris, D. P. 87. 2. 256. Cas. fr. D. P. 91. 1. 429. T. Huc, X, 143, *ab initio*. Baudry et Saignat, 418, *in fine*.

[3]) Cas. rom. Bulet. 1897, p. 1326 şi *C. judiciar* din 1898, No. 3. Cas. fr. D. P. 92. 1. 204. Sirey, 95. 1. 341. Guillouard, 1, 436. Laurent, XXIV, 284.—Decisia judecătoruluĭ de fond ar fi însă casabilă când n'ar face o exactă aplicare a principiilor înscrise în art. 1352, 1353, când de exemplu: s'ar decide că vînḑătorul este ţinut de un viciŭ aparent, atunci când nici-o stipulaţie specială n'ar exista în această privinţă. Guillouard, *loco cit.*

[4]) Cpr. T. Huc, X, 149, p. 203. Guillouard, I, 428. Trib. Paris, D. P. 69. 3. 54.—Veḑĭ însă Laurent, XXIV, 483.

[5]) Cpr. Trib. Botoşanĭ, *Curierul judiciar* din 1898, No. 43.

Va să ḑica vînḑĕtorul poate stipula o clausă de ne-garanţie pentru viciĭ ascunse, însă numaĭ în casul când el nu le cunoaşte; căcĭ dacă le-ar cunoaşte, şi în loc de a le denunţa cumpărătoruluĭ, ar stipula o clausă de neresponsabilitate, ar exista din partea luĭ dol, şi acest dol l-ar face responsabil [1]). *„Tunc enim dandam esse de dolo malo replicationem“* [2]). *A fortiori*, decĭ, clausa de neresponsabilitate n'ar scuti pe vînḑĕtor de rĕspunderea care ar resulta din faptele sale personale (art. 1339) [3]).

Casurile în care vînḑĕtorul poate stipula o clausă de ne-garanţie p. viciĭ ascunse.

După cum vînḑĕtorul poate, prin o anume clausă, să se sustragă de la responsabilitatea viciilor ascunse, *de câte orĭ este de bună credinţă*, tot ast-fel părţile pot să agraveze obligaţia de garanţie, stipulând o garanţie de fapt. Ast-fel, dacă un ornicar a vîndut un ceasornic, garantând mersul luĭ regulat un timp determinat, această obligaţie face ca vînḑĕtorul să fie responsabil chiar de defectele aparente care ar împedica ceasornicul de a merge timpul convenit. Decĭ, dacă ornicul se opreşte înaintea timpuluĭ determinat, fără culpa cumpărătoruluĭ, acest din urmă va putea cere resiliarea vînḑăreĭ [4]).

Agravarea oblig. de garanţie.

3⁰ In fine, pentru ca viciul ascuns să angajeze responsabilitatea vînḑĕtoruluĭ se maĭ cere încă ca acest viciŭ să facă lucrul vîndut impropriŭ usuluĭ la care era destinat, saŭ să micşoreze atât de mult valoarea luĭ, în cât să se poată presupune că cumpărătorul nu l-ar fi cumpărat de loc, saŭ ar fi dat pe dînsul maĭ puţin de cât a dat, dacă i-ar fi cunoscut viciile (art. 1352).

Art. 1352.

Din cele maĭ sus expuse resultă că nu orĭ-ce viciŭ

Viciul ascuns trebue să fie important.

---

[1]) Pothier, *Vente*, III, 210. Marcadé, VI, art. 1641 urm., No. 1. Baudry et Saignat, 421. Baudry, III, 582. Planiol, II, 1468. Guillouard, I, 453, 463. Troplong, II, 560. Duvergier, I, 400. Thiry, III, 585. T. Huc, X, 150. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 390. Mourlon, III, 603. Répert. Dalloz, *Vices rédhibitoires*, 61.—Soluţia ar fi însă cu totul alta, dacă cumpărătorul ar fi cumpărat pe riscul şi pericolul sĕŭ (art. 1340); căcĭ, în asemenea caz, contractul este aleator (art. 1340). Veḑĭ *suprà*, p. 710. Cpr. Troplong, II, 560. Guillouard, I, 477. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 390.

[2]) L. 14, § 9, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1. Cpr. art. 476 din Codul german.

[3]) Guillouard, I, 453, *in fine*. T. Huc, *loco cit.* şi autoriĭ citaţĭ *suprà*, în nota 1.

[4]) Baudry et Saignat, 424, p. 360, 361. Cpr. Troplong, II, 561.

ascuns aduce resiliarea vînḑăreĭ saŭ micşorarea preţuluĭ. Pentru a produce acest resultat, viciul trebue să fie important [1]), cu-toate-că el nu are nevoe de a face *pentru totdeauna* lucrul impropriŭ la usul la care era destinat [2]).

Chestie de fapt.

In orĭ-ce caz, chestiunea de a se şti dacă viciul ascuns are, saŭ nu, o gravitate îndestulătoare spre a determina reclamaţia cumpărătoruluĭ, este o chestie de fapt de suverană apreciare a instanţelor de fond [3]).

Acţiunile la care daŭ loc viciile ascunse.

Art. 1355.—In casurile art. 1352 şi 1354, cumpărătorul poate saŭ a întoarce lucrul şi a-şĭ reprimi preţul, saŭ a opri lucrul şi a cere înapoirea uneĭ părţĭ din preţ arbitrată prin experţi. (Art. 211 urm. Pr. civ. Art. 1349 C. civ. Art. 1644 C. fr.) [4])

Art. 1356.—Dacă vînḑătorul cunoaşte viciile lucruluĭ, el este dator, pe lângă restituţiunea preţuluĭ, de toate daunele-interese către cumpărător. (Art. 960, § 2, 1084 urm., 1341, 1346, 1575, 1899, § 2 C. civ. Art. 1645 C. fr.) [5])

Art. 1357.—Dacă vînḑătorul nu cunoştea viciile lucruluĭ, el nu poate fi apucat de cât pentru restituţiunea preţuluĭ şi pentru spesele făcute de cumpărător cu ocasiunea vînḑăreĭ. (Art. 960, § 2 1085, 1305, 1341, 1899, § 2 C. civ. Art. 1646 C. fr.) [6])

Art. 1358.—Dacă lucrul a perit din causa viciilor sale, vînḑătorul e dator a întoarce cumpărătoruluĭ preţul şi a-l desdauna conform celor douĕ articole precedente.

Dar perderea lucruluĭ prin caz fortuit va fi pe sama cumpărătoruluĭ. (Art. 1083 urm., 1156 C. civ. Art. 1647 C. fr.) [7])

Acţiunile ce le are cumpărătorul.

De câte-orĭ se constată că lucrul vîndut avea viciĭ ascunse, cumpărătorul are astă-ḑĭ, după alegerea sa, douĕ acţiunĭ, ca şi la Romanĭ, şi anume: una care tinde la restituirea preţuluĭ în schimbul lucruluĭ vîndut *(actio redhi-*

---

[1]) Un defect de mică însemnătate nu va fi deci luat în consideraţie. Cpr. L. 1, § 8, Dig., *De œdilitio edicto*, 21. 1.

[2]) Guillouard, I, 422. Arntz, t. III, No. 1012. Troplong, *Vente*, II, 556.—*Contrà:* C. Montpellier (considerente reproduse de Guillouard şi criticate de toţĭ autoriĭ).

[3]) T. Huc, X, 148, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 417.

[4]) Cpr. L. 25, § 1, Dig., *De exceptione rei judicatæ*, 44. 2.

[5]) Cpr. L. 45, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1; —L. 1, Cod, *De œdilitiis actionibus*, 4. 58.

[6]) Cpr. L. 13, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1. Vedĭ şi L. 29, § 3; L. 31, Pr., Dig., *De œdilitio edicto*, 21. 1.

[7]) Cpr. L. 13, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1.—L. 47, § 1, Dig., *De œdilitio edicto*, 21. 1.

bitoria [1]), şi alta care tinde la restituirea numaĭ a uneĭ părţi din preţ, după o estimaţiune făcută prin experţi, şi la păstrarea lucruluĭ *(actio æstimatoria* saŭ *quanti* orĭ *quanto minoris)* [2]). Acea dintâĭ tinde la desfiinţarea contractuluĭ şi la punerea lucrurilor în starea în care eraŭ înainte de vînḑare, iar cea de a doua lasă, din contra, să subsiste contractul, cumpărătorul dobîndind cu titlu de despăgubire restituirea uneĭ părţi din preţul plătit. In privinţa vînḑărilor de animale, art. 487 din Codul german nu conferă cumpărătoruluĭ de cât acţiunea resolutorie [3]).

Alegerea între aceste douĕ acţiunĭ, lăsată la apreciarea cumpărătoruluĭ, se justifică foarte bine de câte-orĭ viciul este de aşa natură în cât fiinţa luĭ ar fi împedicat cumpărarea lucruluĭ, dacă ar fi fost cunoscută; ea nu se maĭ justifică însă, cel puţin în teorie, de câte-orĭ este vorba de un viciŭ care n'ar fi împedicat pe cumpărător de a dobîndi lucrul cu un preţ maĭ mic. Cu-toate-acestea legiuitorul admite, cu drept cuvînt, aceeaşĭ soluţie în ambele ipotese, din causa dificultăţilor în care cele de maĭ multe orĭ s'ar fi găsit tribunalele de a decide dacă viciul ascuns era saŭ nu suficient spre a aduce resiliarea contractuluĭ [4]).

[1]) L. 21, Dig., *De ædilitio edicto,* 21. 1.—Acţiunea redibitorie, întemeeată pe defectele ascunse ale lucruluĭ vîndut nu aparţine de cât cumpărătoruluĭ ; ea nu poate nicĭ-odată fi exercitată de vînḑător. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 10. T. Huc, X, 154.—De câte-orĭ cumpărătorul o exercită, vînḑătorul nu poate să oprească resolvirea vînḑăreĭ, oferind o micşorare din preţ, şi tribunalele n'ar putea să valideze această ofertă în contra voinţeĭ cumpărătoruluĭ. Thiry, III, 586, p. 595.

[2]) L. 61, Dig., *loco cit.*—Dacă cumpărătorul, care are dreptul de opţiune între aceste douĕ acţiunĭ, s'a săvîrşit din viaţă, fără a fi exercitat dreptul sĕŭ, lăsând maĭ mulţĭ moştenitorĭ, aceştia vor trebui să se înţeleagă, înainte de împărţeală, spre a exercita cu toţiĭ împreună una din aceste douĕ acţiunĭ. In urma împărţeleĭ însă, acela din moştenitorĭ în lotul căruia va fi picat lucrul cumpărat de autorul comun, va exercita dreptul de opţiune, ca şi cum ar fi singur. Cpr. T. Huc, X, 151, p. 206.

[3]) *„Der Käufer kann nur Wandelung, nihct Minderung verlangen“,* ḑice art. 487 din acest Cod.—In privinţa celorlalte lucrurĭ, art. 462 din Codul german conferă însă atât acţiunea redibitorie *(Wandelung),* cât şi acţiunea *quanti minoris (Minderung).* Art. 462 şi 487 C. german.

[4]) Cpr. Thiry, III, 586. Guillouard, I, 455. Duvergier, I, 397. Laurent, XXIV, 289. Duranton, XVI, 320.

Exercitarea uneĭ din acțiunĭ în locul celeilalte.

Cumpărătorul, avênd alegere între ambele acțiunĭ, poate să părăsească pe acea intentată spre a exercita pe cealaltă, cât timp n'a intervenit în causă o hotărîre saŭ o primire din partea vînḑĕtoruluĭ [1]). El numaĭ atuncĭ nu va putea să exercite acțiunea redibitorie, când s'a pus însu-șĭ în imposibilitate de a restitui lucrul, pentru-că l-ar fi vîndut unuĭ terțiŭ [2]).

Repararea defectelor lucruluĭ.

Cumpărătorul ar putea chiar, în virtutea principiilor generale asupra garanțieĭ, să nu exercite nicĭ-una din aceste acțiunĭ, ci să ceară pur și simplu ca vînḑĕtorul să repare defectele lucruluĭ vîndut, dacă aceasta este cu putință [3]).

Indivisibilitatea acț. redibitorie.

Acțiunea redibitorie este indivisibilă în acest sens că dacă viciul ascuns există numaĭ pentru o parte din lucrul vîndut, acest viciŭ va atrage resiliarea întreguluĭ contract.

Aceeașĭ soluție este aplicabilă de câte-orĭ lucrul vîndut se compune din maĭ multe părțĭ menite a servi la o destinație comună. Ast-fel, dacă am cumpărat doĭ caĭ, saŭ doĭ boĭ jugarĭ, și unul din eĭ avea un viciŭ redibitor ascuns, vînḑarea nu va fi resiliată numaĭ pentru calul saŭ boul vicios, ci pentru amîndoĭ [4]).

---

[1]) Odată însă ce a intervenit o hotărîre asupra exercițiuluĭ uneĭ acțiunĭ, cumpărătorul nu maĭ poate exercita pe cealaltă; căcĭ exercițiul uneia din aceste douĕ acțiunĭ închide calea celeĭlalte. In acest sens se poate ḑice și astăḑĭ: *Electa una via, excluditur altera.* (Veḑĭ t. VII a Coment. noastre, p. 530, *ad notam*). „*Planè*, ḑice Voët *(ad Pandect., De ædilitio edicto), si una ex his emptor intra sex menses egerit, altera agere amplius non potest, exceptione rei judicatæ repellendus*"". Cpr. Troplong, II, 581. T. Huc, X, 151. Guillouard, I, 458. Laurent, XXIV, 290. Thiry, III, 586. Duvergier, I, 409. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 389. Baudry et Saignat, 433. Vigié, III, 763. Cas. fr. D. P. 56. 1. 89. Sirey, 56. 1. 665.

[2]) T. Huc, *loco cit.* Baudry et Saignat, *loco cit.*

[3]) T. Huc, X, 151. Baudry et Saignat, 434. Guillouard, I, 457. C. Amiens, Sirey, 76. 2. 225. — *Contrà*: Laurent, XXIV, 291.

[4]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 226 urm. Guillouard, I, 459. T. Huc, X, 151, *in fine*. Baudry et Saignat, 440. Troplong, II, 577. Duvergier, I, 413. Trib. Versailles și C. Paris, Sirey, 39. 2. 323 și Répert. Dalloz, *Vices rédhibitoires*, 270, nota 1. Veḑĭ și *suprà*, p. 694. „*Si jumenta paria simul venierint, et alterum in ea causa fuerit ut redhiberi debeat, judicium dabimus, quo utrumque redhibeatur*". L. 38, Pr., *in fine*, Dig.,

Soluţia ar fi însă cu totul alta, dacă vînḑarea ar avea de obiect lucruri menite a fi predate în mod parţial, pe care părţile nu le-ar fi considerat ca indivisibile [1]).

Efectele acţiuneĭ redibitoriĭ când ea este întemeiată.

De câte-orĭ cumpărătorul exercită acţiunea redibitorie, şi judecătoriĭ o găsesc întemeiată, vînḑarea este desfiinţată şi totul este pus în starea de maĭ înainte, cumpărătorul avênd drept la restituirea preţuluĭ, dacă l-a plătit, şi a dobîndeĭ luĭ din ḑiua plăţeĭ [2]).

Restituirea lucruluĭ.

El trebue să restitue vînḑătoruluĭ lucrul vîndut cu toate fructele şi accesoriile luĭ. In privinţa obiectelor mobile, chestiunea nu sufere nicĭ-o dificultate.

Casurile în care imobilul atins de un viciŭ redibitor ar fi fost grevat de o sarcină reală de către cumpărător. Controversă.

Ce trebue să decidem însă în privinţa imobilelor atinse de un viciŭ redibitor, pe care cumpărătorul le-ar fi grevat de drepturĭ reale în folosul unuĭ terţiŭ ? După unĭĭ, cumpărătorul n'ar putea exercita acţiunea redibitorie de cât în urma degrevăreĭ imobiluluĭ de drepturile reale constituite asupra luĭ, pentru-că alt-fel, el n'ar putea restitui vînḑătoruluĭ imobilul în starea în care l-a primit [3]).

După alţiĭ, însă, cumpărătorul n'ar fi obligat a degreva imobilul de sarcinile reale constituite de dînsul, pentru-că această ḑegrevare este o consecinţă a redibiţiuneĭ ; aşa că, prin singurul efect al hotărîreĭ care va admite acţiunea redibitorie, care nu este de cât o acţiune resolutorie, ipotecile, servituţile şi alte sarcinĭ reale constituite de cumpărător vor cădea prin aplicarea regulеĭ cunoscute : *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis* [4]).

Casul în care imobilul ar fi fost cu totul înstrăinat.

Cât pentru casul în care cumpărătorul ar fi înstrăinat cu totul imobilul vîndut, el nu va putea exercita acţiunea redibitorie, ne maĭ avênd nicĭ-un interes. Desfiinţarea vînḑăreĭ nu se va cere, în asemenea caz, de cât de

---

De ædilitio edicto, 21. 1. Veḑĭ şi Andr. Donicĭ, text citat *suprà*, p. 718, nota, unde se ḑice : „vînḑêndu-se vite împărechete, când una va eşi cu patimă, amîndouĕ se daŭ înapoĭ".

1) Laurent, XXIV, 292. Guillouard, I, 459, *in fine*. Cpr. Cas. fr. şi C. Orléans, D. P. 71. 1. 11. D. P. 81. 2. 38. Veḑĭ şi autorii citaţi în nota precedentă.

2) Cas. fr. D. P. 77. 1. 323. T. Huc, X, 151. Baudry et Saignat, 435.

3) Troplong, *Vente*, II, 575 şi *Hypothèques*, II, 466. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 389.

4) Guillouard, I, 465. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1184, No. 104. Baudry et Saignat, 435, p. 372. Aceasta este, de bună samă, părerea cea maĭ juridică.

sub-achisitorul acestuĭ imobil [1]); căcĭ, ca și în privința acțiuneĭ în garanție pentru causă de evicțiune (vedĭ *suprà*, p. 714), sub-achisitoriĭ pot exercita și acțiunea în garanție pentru viciĭ ascunse, fiind-că aceștĭ din urmă aŭ dobîndit lucrul *cum omni causa*, adecă: cu toate drepturile ce avea cumpărătorul primitiv [2]).

Art. 1356, 1357.

Cumpărătorul care exercită acțiunea redibitorie are, pe lângă restituirea prețuluĭ, drept la daune? Art. 1356, 1357 disting între casul în care vînḑătorul a cunoscut și acel în care n'a cunoscut viciile lucruluĭ.

După aceste texte, numaĭ vînḑătorul *de rea credință* datorește daune-interese [3]). Aceste daune sunt cârmuite de dreptul comun (art. 1084—1086) [4]). Vînḑătorul de bună credință este scusabil. Buna credință se presupune până la dovada contrară (art. 960, § 2, 1899, § 2). Pentru a dobîndi daune-interese, cumpărătorul va trebui, deci, să dovedească reaua credință a vînḑătoruluĭ, adecă: cunoștința ce el avea de viciile lucruluĭ.

Casurile când vînḑătorul este presupus că cunoaște viciile lucruluĭ vîndut.

Se admite, cu-toate-acestea, că vînḑătorul este supus a cunoaște viciile lucruluĭ vîndut, de câte-orĭ este vorba de un fabricant care vinde mărfurile fabricate de dînsul; căcĭ el nu poate să nu-și cunoască marfa, saŭ dacă n'o cunoaște, este o culpă profesională din partea luĭ, care-l face responsabil: *Imperitia culpæ adnumeratur* [5]).

Această soluție este generalmente admisă, după Pothier, de câte-orĭ însu-și lucrătorul saŭ fabricantul vinde lucrurile fabricate de dînsul [6]).

---

[1]) Baudry et Saignat, *loco cit.*

[2]) Baudry et Saignat, 432. Guillouard, I, 452. T. Huc, X, 154. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 11.

[3]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1897, p. 1326 și *Curierul judiciar* din 1898, No. 3.

[4]) Ast-fel, dacă cu știință mĭ-aĭ vîndut o vită bolnavă, care a comunicat boala la tot cârdul meŭ, îmĭ veĭ plăti toată paguba ce mĭ-aĭ causat. De asemenea, dacă mĭ-aĭ vîndut o grindă putredă, pe care am încorporat-o unuĭ imobil, care maĭ în urmă a adus dărâmarea luĭ, îmĭ veĭ plăti valoarea întregului imobil (L. 13, Pr., Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1). Cpr. Troplong, *Vente*, II, 574, p. 41.

[5]) L. 132, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*. 50. 17.

[6]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 213. Guillouard, I, 462, 463. Duvergier, I, 412. Troplong, II, 574. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 389. Thiry, III, 586, p. 595. Baudry et Saignat, *Vente*, 436. Laurent, XXIV, 295. C. Aix, D. P. 73. 2. 55. Sirey, 73. 2. 179.

Vînd̦area unor lucruri fabricate de alț̦ii.

Ea trebue să fie admisă și atunci când un comerciant vinde lucruri fabricate de alț̦ii, pentru-că, prin profesia lui, el este dator să cunoască marfa ce vinde [1]).

Această presumț̦ie va cădea însă înaintea probei contrare ; de unde resultă că dacă comerciantul va dovedi că natura viciilor ascunse era ast-fel în cât i-a fost cu neputinț̦ă de a le descoperi, el va fi tratat după art. 1357, iar nu după art. 1356 [2]).

Oblig. vînd̦ătorului de bună credinț̦ă.

Dacă vînd̦ătorul era de bună credinț̦ă, adecă, nu cunoștea viciile lucrului vîndut, și prin profesia sa nu era ț̦inut a le cunoaște, el nu poate fi apucat de cât pentru restituirea preț̦ului și spesele făcute de cumpărător cu ocasiunea vînd̦ării, adecă: taxele de timbru și înregistrare, și chiar cheltuelile făcute cu ocasiunea rădicării lucrului și transportării lui la cumpărător [3]). El nu datorește însă daune.

S'a decis că, în caz de vînd̦area unui cal atins de răpciugă, cheltuelile pricinuite cu ocasia luării mĕsurilor sanitare necesare la isolarea boalei, sunt virtual cuprinse în garanț̦ia impusă vînd̦ătorului, în folosul cumpărătorului [4]).

S'a mai decis încă că vînd̦ătorul de bună credinț̦ă trebue să restitue cumpărătorului cheltuelile vînd̦ărilor succesive ce acesta a trebuit să plătească sub-achisitorilor [5]), cheltuelile de drum ce cumpărătorul a trebuit să facă pentru susț̦inerea unui proces [6]), etc. Aceste soluț̦ii sunt însă criticate de unii, și nu fără oare-care temeiu [7]).

---

[1]) Baudry et Saignat, 436. Guillouard, I, 463.—*Contrà :* C. Amiens, D. P. 63. 2 27. Sirey, 63. 2. 156.

[2]) Baudry et Saignat, *loco cit.*

[3]) Baudry et Saignat, 437. Guillouard, I, 464.

[4]) Trib. Paris, *Pand. Période.* 1901. 2. 340. Cpr. art. 488 din Codul german. „Vînd̦ătorul trebue, la caz de desființarea contractului, ț̦ice acest text, să restitue cumpărătorului cheltuelile făcute cu hrana, întreț̦inerea, îngrijirea și căutarea animalului, precum și cele ce necesitează uciderea și rădicarea lui *(die Kosten der Fütterung und Pflege, die Kosten der tierärztlichen Untersuchung und Behandlung, sowie die Kosten der notwendig gewordenen Tötung und Wegschaffung des Tieres).* Art. 488 C. german.

[5]) Cas. fr. D. P. 48. 1. 187. Sirey, 48. 1. 705.

[6]) Cas. fr. Sirey, 70. 1. 265. D. P. 71. 1. 11.

[7]) Cpr. T. Huc, X, 152. Baudry et Saignat, 437. Laurent, XXIV, 296, 297.—Vedĭ însă Guillouard, *Vente,* I, 464.

Mai mult încă, o Curte de apel a mers până a condamna pe un vînzător *de bună credință* a plăti cumpărătorului o sumă de bani spre a-l indemniza *de câștigul de care fusese lipsit (lucrum cessans)* [1]), ceea ce constitue o violare a art. 1357, după care vînzătorul de bună credință nu răspunde de daune [2]).

Cât pentru plus-valuta care ar resulta din lucrările făcute de cumpărător lucrului cumpărat de dînsul, și care nu are caracterul de daune, vînzătorul, chiar de bună credință de ar fi, trebue s'o restitue; căci alt-fel, el s'ar îmbogăți în detrimentul altuia [3]).

Art. 1358.

Ce se va întâmpla în casul când lucrul vîndut și predat va peri în mânile cumpărătorului?

Trebue să distingem, în această privință, trei ipotese posibile.

Prima ipotesă: Perderea s'a întîmplat din culpa cumpărătorului. In asemenea caz, ea este pe sama lui, conform dreptului comun [4]).

A doua ipotesă: Perderea s'a întîmplat din causa relei calități a lucrului (din causa viciilor sale). In asemenea caz, ea va fi pe sama vînzătorului. Acest din urmă va restitui deci, independent de daune, prețul, cu-toate-că cumpărătorul nu restitue lucrul care nu mai există. Dacă lucrul a perit numai în parte, cumpărătorul va restitui ceea ce va rămânea dintr'însul [5]).

A treia ipotesă: Lucrul a perit prin caz fortuit. In asemenea caz, perderea privește pe cumpărător, pentru-că el este proprietar sub condiție resolutorie, și pentru-că, după regulele ordinare ale acesteĭ condiții, perderea întîmplată *pendente conditione* este pe sama cumpărătorului, care este actualmente proprietar [6]). De aici resultă că el nu mai

---

[1]) C. Rouen, Sirey, 88. 2. 166.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 437, p. 375. Guillouard, I, 464, *in fine*, p. 480.

[3]) Cas. fr. D. P. 52. 1. 65. Sirey, 52. 1. 321. Baudry et Saignat, 437, *in fine*.

[4]) Cpr. L. 31, § 11, Dig, De *ædilitio edicto*, 21. 1.

[5]) Cpr. Pothier, III, 221. Baudry et Saignat, 439. Troplong, *Vente*, II, 568.

[6]) Cpr. Colmet de Santerre, VII, 84 bis I. Baudry, III, 566. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 193; t. VI, p. 66 și 79 urm.—Această soluție, contrară dreptului roman (cpr. L.

poate exercita nici acţiunea redibitorie, nici acţiunea *quanti-minoris*.

Dacă, însă, cumpărătorul intentase una din aceste acţiuni în momentul perderei lucruluĭ, el ar putea să continue instanţa începută, pentru-că spre a se aprecia legitimitatea uneĭ acţiuni trebue a se avea în vedere momentul când ea a fost întrodusă, nefiind just ca părţile să sufere de o întârdiere ce nu le este imputabilă [1]).

Termenul în care trebue să se exercite acţiunea ce resultă din viciile redibitorii.

Art. 1359.—Acţiunea pentru viciĭ redibitoriĭ trebue să fie intentată de cumpărător în scurt termen, după natura viciuluĭ, *obiceiul din partea loculuĭ şi distanţa* [2]). (Art. 980 C. Civ. Art. 70 C. com. Art. 1648 C. fr.)

31, § 11 şi L. 47, § 1, Dig., *De ædilitio edicto)*, este însă criticată de uniĭ, ca având de resultat de a face pe vînzător să se folosească de un preţ, care nu mai conrespunde cu nimic. Vedĭ Guillouard, I, 479. Laurent, XXIV, 306. Duvergier, I, 414. Aubry et Rau, IV. § 355 bis, p. 390, nota 22. Duranton, XVI, 326.—Vedĭ însă Troplong (II, 568) şi Marcadé (VI, art. 1641 urm., No. III, p. 288), cari justifică dispoziţia art. 1358, dicând că în caz de perirea lucruluĭ prin caz fortuit, cumpărătorul n'a suferit nici-o daună, de vreme ce şi un lucru sănătos ar fi perit în aceste împrejurărĭ. Cpr. şi Colmet de Santerre, VII, 84 bis I.

1) T. Huc, X, 153, *in fine*. Baudry et Saignat, 439, p. 377. Baudry, III, 566. Colmet de Santerre, VII, 84 bis I, *in fine*. Thiry, III, 586, p. 596.

2) Cuvîntul *distanţă*, adaos de legiuitorul nostru, nu are nici-un sens. Textul francez vorbeşte cu drept cuvînt de usul loculuĭ *unde vînzarea a fost făcută*, expresiĭ care s'aŭ eliminat de legiuitorul nostru. Deoseb. de redacţie de la C. fr.

Art. 1505 din Codul italian are următoarea dispoziţie: „Acţiunea redibitorie care isvorăşte din viciile lucruluĭ, trebue să fie exercitată de cumpărător, în anul predăreĭ, dacă este vorba de imobile, în patru-decĭ de dile, dacă este vorba de animale, şi în fine, în cele treĭ luni de la predare, în privinţa mobilelor, afară de casurile când usurile particulare ar stabili alte termene mai lungĭ saŭ maĭ scurte". Art. 1505 C. italian.

Art. 477 din Codul german dispune că acţiunea redibitorie şi în micşorare de preţ se prescriŭ, în privinţa mobilelor, prin şase luni de la predare *(in sechs Monaten von der Ablieferung)*, iar în privinta imobilelor, prin un an tot de la predare *(bei Grudstücken in einem Jahre von der Übergabe an)*, Art. 477 C. german.

Dreptul roman.

La Romanĭ, acţiunea redibitorie, se prescriea prin *şase luni*, iar acţiunea *quanti minoris*, printr'un an [1]). In caz de dol din partea vînd̦ătoruluĭ, cumpărătorul avea însă acţiunea *ex empto*, care ţinea treĭ-d̦ecĭ de anĭ.

Codul actual.

Codul actual nu fixează nicĭ-un termen în această privinţă, dispunênd că acţiunea pentru vicĭĭ redibitorĭĭ, adecă, atât acţiunea redibitorie propriŭ d̦isă cât şi acea *quanti minoris*, trebue să se exercite *într'un termen scurt* [2]), după natura viciuluĭ şi obiceiul loculuĭ unde s'a încheiat contractul. Ideea principală a art. 1359 este că acţiunea trebue să se exercite într'un termen scurt, pentru-că viciul este cu atât maĭ greŭ de constatat, cu cât a trecut maĭ mult timp de la vînd̦are.

Respectarea usurilor locale şi, în lipsa lor, apreciarea judecătorilor.

Dacă există usurĭ locale, judecătorul le va respecta, ele constituind o lege pentru părţĭ. In caz contrar, judecătorĭĭ fonduluĭ aŭ o putere discreţionară, după împrejurările causeĭ şi natura obiectuluĭ vînd̦ut, spre a decide dacă acţiunea a fost exercitată în timp util [3]).

---

acest termen putênd fi mărit prin contract. „*Die Verjährungsfrist kann durch Vertrag verlängert werden*“. Veḑi şi art. 490 din acelaşi Cod. Cpr. art. 257 din Codul federal al obligaţiilor (Elveţia).

[1]) „*Tempus redhibitionis sex menses utiles habet... sed quanto minoris agitur, annus utilis est. Sed tempus redhibitionis ex die venditionis currit*“. L. 19, § 6, Dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.

Art. 70. C. com.

[2]) Prin aplicarea acestuĭ principiŭ, art. 70 din Codul de comerţ dispune că cumpărătorul unor mărfurĭ saŭ producte provenind din o altă piaţă, este dator să denunţe vînd̦ătoruluĭ viciile aparente în timp *de douĕ ḑile* de la primire, orĭ de câte-orĭ un timp maĭ lung n'ar fi necesar, din causa condiţiunilor excepţionale în care se află lucrul vînd̦ut saŭ persoana cumpărătoruluĭ. (Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 34).—El este dator să denunţe viciile ascunse ale lucruluĭ în cele dintâĭ *douĕ ḑile* de la descoperirea lor.—Odată acest termen expirat, cumpărătorul nu maĭ poate fi primit a reclama ceva pentru viciile lucruluĭ vînd̦ut. Veḑi asupra acestuĭ text, care este identic în Codul italian (art. 70), Luigi Tartufari, *Il Codice di commercio ital. commentato*, I, Partea II, p. 193 urm.

[3]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 87. 1. 316. D. P. 88. 1. 300. *Pand. Période*. 94. 1. 380. D. P. 98. 1. 247. C. Paris, *Pand. Période*. 92. 2. 45. Baudry et Saignat, 441. Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 390. Acollas, III, p. 304. Guillouard, I, 467, *in fine*. Laurent, XXIV, 301. Duvergier, I, 404, p. 503. Mourlon, III, 608, şi toţĭ autorĭĭ.

Casurile în care cumpărătorul are și acțiunea civilă în responsabilitate.

Dacă vînzătorul s'a făcut culpabil de un delict penal, saŭ de un delict civil, orĭ de un quasi-delict (art. 998, 999) în fabricarea obiectuluĭ vîndut, independent de acțiunile prevĕdute de art. 1352 urm., cumpărătorul va maĭ avea încă acțiunea civilă în responsabilitate, care se va prescrie prin acelașĭ timp, ca și acțiunea publică [1]), saŭ prin treĭ-decĭ de anĭ, dacă este vorba de un delict saŭ de un quasi-delict civil [2]).

Aplicarea art. 1359 și acțiuneĭ îndreptată de vînzĕtor contra vînzĕtoruluĭ sĕŭ primitiv.

Regula art. 1359, după care acțiunea trebue să fie exercitată într'un termen scurt, nu se aplică numaĭ acțiuneĭ principale, îndreptată de cumpărător contra vînzĕtoruluĭ, dar și aceleĭ *recursorie*, îndreptată de vînzĕtorul actual contra vînzĕtoruluĭ sĕŭ primitiv, pentru-că și această acțiune este privitoare tot la viciile ascunse ale lucruluĭ vîndut [3]).

Punctul de plecare al prescripțieĭ. Controversă.

Care este punctul de plecare al termenuluĭ prevĕdut de art. 1359? Chestiunea este foarte controversată, și nu există în această privință maĭ puțin de cincĭ sisteme:

1° După unĭĭ, termenul prescripțieĭ va începe a curge din ḑiua vînzăreĭ, orĭ-care ar fi epoca tradițiuneĭ și momentul când viciul ascuns a fost descoperit [4]).

2° După alțiĭ, termenul ar curge din ḑiua vînzăreĭ, însă cu următoarea restricție: Dacă epoca predăreĭ lucruluĭ a fost amânată prin convenția părților, saŭ dacă vînzĕtorul a fost pus în întârdiere de a preda lucrul vîndut, termenul prescripțieĭ nu va începe a curge de cât din ḑiua fixată pentru predare, saŭ din ḑiua în care s'a făcut tradiția reală [5]).

3° După un al treilea sistem, termenul prescripțieĭ nu va începe a curge de cât din ḑiua tradițieĭ lucruluĭ [6]);

---

[1]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 508, 509, 560 și 567. Vedĭ și Tratatul nostru în limba franceză, p. 250, nota 1.

[2]) T. Huc, X, 156, *in fine*. Guillouard, I, 468. Cpr. C. Lyon și Montpellier, Sirey, 78. 2. 1. D. P. 80. 1. 36. Sirey, 76. 2. 225.

[3]) Laurent, XXIV, 303. Guillouard, I, 469. Cas. fr. D. P. 72. 1. 129. Sirey, 72. 1. 222.

[4]) Vedĭ în acest sens: Duvergier, *Vente*, I, 405. Acollas, III, p. 304. Boileux, V, p. 716. Cas. fr. D. P. 65. 1. 260. Sirey, 65. 1. 397.

[5]) Aubry et Rau, IV, § 355 bis, p. 391, text și nota 29. Cpr. art. 257 Cod. federal al obligațiilor din 1881 (Elveția) și art. 477 din Codul german.

[6]) Troplong, *Vente*, II, 587 urm. Ricardo Fabini, *Revue trimestrielle de dr. civil*, II, (anul 1903), p. 303, *ad notam*.

4⁰ iar după un al patrulea sistem, din ziua descoperirei viciului [1]).

5⁰ In fine, ultimul sistem, care pare să resulte din înșiși-și termenii art. 1359, lasă la arbitrarul judecătorului de fond dreptul de a stabili, după împrejurări, momentul de când va începe a curge termenul prescripției [2]).

Fixarea unui termen prin convenția părților.

Părțile pot, prin convenția lor, să fixeze un termen în care să se exercite acțiunea în garanție pentru vicii ascunse, și dacă ele aŭ fixat asemenea termen, vînzătorul nu garantează viciile care s'ar descoperi în urma expirărei luĭ. Această clausă, orĭ cât de formală ar fi, nu se aplică însă de cât viciilor pe care el nu le cunoștea în momentul contractului [3]).

CAPITOLUL V

Despre obligațiunile cumpărătorului.

Pe lângă obligația *principală* a cumpărătorului de a plăti prețul (art. 1361), el maĭ are și alte obligații accesorii:

Primirea lucrului cumpărat.

1⁰ Ast-fel, el este obligat să primiască lucrul cumpărat de dînsul, la locul și în timpul determinat prin contract, saŭ prin usurile locale (art. 970) [4]); căcĭ dacă nu l-ar primi nicĭ în urma punerei în întârziere ce i-ar face vînzătorul, el ar putea fi condamnat la daune, iar vînzătorul ar putea să useze de dreptul ce-ĭ conferă art.

---

[1]) Laurent, XXIV, 302. C. Paris și Nancy, Sirey, 65. 2. 133. D. P. 67. 2. 227. D. P. 98. 2. 441.

[2]) Cas. fr. D. P. 85. 1. 357. Sirey, 86. 1. 149. Sirey, 87. 1. 167, 316 și 470. D. P. 87. 2. 167. D. P. 98. 1. 248. Guillouard, I, 475.

[3]) Guillouard, I, 476, și decisiile citate de acest autor.

[4]) *„Si is qui lapides ex fundo emerit, tollere eos nolit, ex vendito agi cum eo potest, ut eas tollat“*. L. 9, Dig., *De act. empti et venditi*, 19. 1.—„Obligația ce contractează cumpărătorul de a rădica mărfurile ce ĭ-aŭ fost vîndute, zice Pothier (III, 290), este una din acele obligații care resultă din însă-și natura contractului“.—Dacă contractul nu determină momentul când cumpărătorul trebue să-și primiască lucrul cumpărat, el îl va rădica îndată după vînzare (art. 1424 C. Calimach). Cpr. C. Paris, D. P. 77. 2. 11. Sirey, 77. 2. 254. Guillouard, *Vente*, II, 629. Baudry et Saignat, 593.—Sunt însă lucruri care, după natura lor, nu vor putea fi luate îndată, ci după un termen oare-care. Guillouard, *loco cit.* Aubry et Rau, IV, § 356, p. 394, nota 1. Laurent, XXIV, 309.

1121, adecă, să-l depue în alt loc cu permisia justiției [1]).

Osebit de aceasta, el va putea cere, conform dreptului comun, ca justiția să resilieze vînzarea pentru neexecutarea obligațiilor cumpărătorului (art. 1021 și 1365), putînd chiar în unele casuri, dacă nu cere menținerea contractului (vedi *infrà*, p. 741), să se folosească de dispoziția excepțională a art. 1370, care are următoarea cuprindere: Resiliarea vînzăreĭ.

Art. 1370.—La vînzările de denariate (producte) și de lucruri mobile, vînzarea se va resolvi de drept și fără interpelațiune, în folosul vînzătorului, după expirarea termenului pentru rădicarea lor. (Art. 1020, 1021, 1025, 1079, 1365, 1730, § 5 C. civ. Art. 67 C. com. Art. 1657 C. fr.) [2])

Acest text, foarte avantajos pentru vînzători [3]), declară vînzarea resiliată *de drept*, *fără intervenția justiției*, *și chiar fără punere în întărdiere* [4]), pentru lipsa din partea cumpărătorului a rădicăreĭ lucrurilor vîndute, în termenul convenit [5]). Această dispoziție excepțională se a-

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 588. Planiol, II, 1524. Marcadé, VI, art. 1657, No. 1, p. 299. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 395. Vedi și t. VI a Coment. noastre, p. 568 urm.

[2]) Vedi, în privința art. 1370, cele spuse în t. VI a Coment. noastre, p. 87, nota 1.

[3]) Motivul acesteĭ dispoziții excepționale este rapiditatea operațiilor comerciale; un vînzător de mărfuri nu poate, în adevĕr, să aștepte pe cumpărător ca el să rîdice mărfurile cumpărate cînd îĭ va plăcea. Pe lîngă că vînzătorul are nevoe de magasiile sale spre a pune în ele alte mărfuri, apoĭ, întărdierea cumpărătorului de a rădica productele vîndute, ar putea aduce deteriorarea lor. Dispoziția art. 1370 se întemeiază deci pe convenția tacită a părților. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 672. Planiol, II, 1525. Guillouard, *Vente*, II, 630. Laurent, XXIV, 312. Colmet de Santerre, VII, 102 bis. Baudry et Saignat, 594. Mourlon, III, 623. Motivele art. 1370.

[4]) Dl. Nacu (III, p. 256, No. 195, 196 și p. 263, No. 211) greșește, deci, cînd dice că în casul art. 1370, vînzătorul are dreptul *de a cere* resiliarea vînzăreĭ; căci resiliarea se îndeplinește *ipso jure*, fără nici-o cerere saŭ somație din partea sa; alt-fel, acest text n'ar mai constitui o derogare de la dreptul comun; vînzătorul va fi, ce e dreptul, silit să cheme pe cumpărător în judecată de cîte orĭ el va contesta resiliarea de drept, însă justiția nu va pronunța resiliarea, ci o va constata numaĭ, putînd chiar, la nevoe, admite și daune. Cpr. Mourlon, III, 624.

[5]) Art. 1370 nu poate, deci, fi invocat de vînzător de cît pentru lipsa rădicăreĭ lucrurilor vîndute în termenul hotărît, nu însă și pentru lipsa de plată a prețului, vînzătorul

plică numaĭ la vînd̦ările de producte *(denrées)* și la alte lucrurĭ mobile, precum: efecte publice, valorĭ industriale și altele [1]), și presupune fixarea unuĭ termen prin convenț̦ie pentru rădicarea lor; căcĭ dacă nicĭ-un termen n'ar fi fost stipulat în această privinț̦ă, părț̦ile reintră în dreptul comun [2]). Termenul fixat de uz ar echivala cu un termen convențional (art. 970) [3]).

Punerea în întârdiere de a rădica lucrul nu înlocuește stipularea unuĭ termen în această privinț̦ă. Controversă.

Imprejurarea însă că vînd̦ătorul ar fi pus pe cumpărător în întârdiere de a rădica lucrul, și acesta nu s'ar fi conformat somaț̦ieĭ ce i s'ar fi făcut în această privinț̦ă, n'ar înlocui stipularea unuĭ termen de rădicare și n'ar face aplicabilă dispoșiț̦ia excepț̦ională a art. 1370 [4]).

Indată însă ce s'a stipulat un termen în care lucrurile vîndute trebue să fie rădicate, după maĭ multe predărĭ succesive, nerădicarea chiar parț̦ială a unora din lucrurĭ, la termenul hotărît, permite vînd̦ătoruluĭ de a invoca dispoșiț̦ia art. 1370 pentru vînd̦area întreagă, care formează un tot indivisibil [5]).

Dispoșiț̦ia art. 1370 nu poate fi invocată de vînd̦ător,

---

ne avênd, în asemenea caz, în lipsa uneĭ convenț̦iĭ contrare, de cât dreptul de a cere resiliarea contractuluĭ (art. 1021, 1365). Art. 1370 fiind, în adevĕr, o excepț̦ie, nu poate fi intins la alte casurĭ neprevĕd̦ute. Guillouard, I, 635. Baudry et Saignat, 603. Cas. fr. Sirey, 77. 1. 459. D. P. 87. 1. 388.

[1]) Guillouard, II, 638. Laurent, XXIV, 314. T. Huc, X, 173. Baudry et Saignat, 595. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, III, 122. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1882, No. 85.

[2]) Cpr. Guillouard, II, 631, 632. Baudry et Saignat, I. 594. Laurent, XXIV, 312, 315. Planiol, II, 1525. T. Huc, X, 173. Cas. fr. D. P. 80. 1. 133. Sirey, 80. 1. 217.

[3]) T. Huc, *loco cit.* Guillouard, II, 633. Baudry et Saignat, 598. Laurent, XXIV, 315. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1184, No. 50. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, III, 124. C. Dijon, D. P. 72. 2. 193.

[4]) Guillouard, II. 632. Duranton, XVI, 383. T. Huc, X, 173. Laurent, XXIV, 316. Baudry et Saignat, 597. Baudry, III, 580. Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 123. Marcadé, VI, art. 1657, No. II, p. 300. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 395, text și nota 3. Demolombe, XXV, 545. Larombière, *loco cit.* —*Contra:* Arntz, III, 1037. Duvergier, *Vente*, I, 474. Troplong, *Vente*, II, 679.

[5]) Guillouard, II, 634. Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 125. Baudry et Saignat, 599. Cpr. Laurent, XXIV, 313. T. Huc, X, 173. Vedĭ și C. Bourges, Sirey, 45. 2. 425. D. P. 45. 4. 521.

dacă nerâdicarea lucrurilor vîndute se datorește faptuluĭ luĭ[1]).

Acest text nu poate, în orĭ-ce caz, fi invocat de cât de vînḑĕtor, căcĭ cum ar putea cumpărătorul să-șĭ facă o armă din neexecutarea contractuluĭ? [2]).

Și chiar însu-șĭ vînḑĕtorul este liber de a nu-l invoca, de câte-orĭ el voește ca contractul să fie menținut, ceea ce este liber de a face, pentru-că resolvirea vînḑăreĭ are loc în interesul luĭ [3]).

Dacă vînḑĕtorul va crede însă de cuviință să invoace disposiția art. 1370, el va restitui prețul, la caz de a-l fi primit [4]), avênd drept la cheltuelile făcute de dînsul, în urma vînḑăreĭ, pentru conservarea lucrurilor vîndute, și chiar la daunele ce ĭ-ar fi adus neexecutarea contractuluĭ [5]).

Aplic. art. 1370 în materie comercială. Art. 67 C. com.

In Franța se discută chestiunea de a se ști dacă disposiția art. 1370 se aplică și în materie comercială, și atât majoritatea autorilor cât și jurisprudența se pronunță în sensul afirmativ [6]). Aceeașĭ soluție a fost admisă și la

---

[1]) Guillouard, II, 635. Baudry et Saignat, 601. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, III, 126.

[2]) Guillouard, II, 636. T. Huc, X, 173, p. 239. Baudry et Saignat, 600. Lyon-Caen et Renault. *op.* și *loco suprà cit.*

[3]) Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1903. 1, p. 325, 326 și *Dreptul* din 1903, No. 85. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 395, nota 4. Boileux, V, p. 741. Baudry et Saignat, No. 594, p. 526 și No. 600. Planiol, II, 1525.

Neaplicarea art. 1370 când contractul a fost executat în parte.

Din cele maĭ sus expuse resultă că resiliarea de drept, prevĕḑută de art. 1370 nu are loc de cât atuncĭ când contractul n'a primit nicĭ-un fel de executare, nu însă și atuncĭ când el s'a executat în parte. Cpr. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 673.—Vînḑĕtorul va avea drept la daune chiar și în casul când ne usând de disposiția excepțională a art. 1370, el ar prefera să ceară executarea contractuluĭ (art. 1021), însă în asemenea caz, el va trebui să pună pe cumpărător în întărḑiere de a-șĭ râdica marfa vîndută, legea nescutindu-l de asemenea punere în întârḑiere de cât atuncĭ când el preferă să considere vînḑarea ca resiliată de drept, conform art. 1370. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1889, No. 31.

[4]) Cas. rom. Bulet, 1889, consid. de la p. 856 și Bulet. 1890, consid. de la p. 675. Bulet. S-a II, 1874, consid. de la p. 206.

[5]) Lyon-Caen et Renault, *op, cit.*, III, 127. Laurent, XXIV, 317 și autoriĭ citațĭ în nota precedentă.—In cât privește modul de regulare a acestor daune, veḑĭ C. Douai, D. P. 97. 2. 69.

[6]) Lyon-Caen et Renault, III, 121. Bravard-Demangeat, *Tr. de dr. comm.*, II, p. 474 urm. (ed. a 2-a, 1892). Massé, *Dr.*

noĭ sub vechiul Cod de comerț [1]), pentru-că maĭ cu samă în materie comercială, resiliarea de drept aduce foloase incontestabile, din causă că vînzĕtorul poate la fie-care moment să aibă nevoe de magasiile sale, spre a pune alte mărfurĭ în locul acelor vîndute.

Astă-dĭ, chestiunea nu maĭ poate fi discutată față cu art. 67 urm. din noul Cod de comerț [2]).

Am vĕdut, *suprà*, p. 738, că prima obligație a cumpărătorulŭĭ este de a primi lucrul cumpărat de dînsul, la locul și în timpul determinat prin contract saŭ prin usurile loculuĭ.

2° A doua obligație a cumpărătorulŭĭ este de a restitui vînzĕtorulŭĭ cheltuelile făcute de dînsul, în urma vînzăreĭ, pentru conservarea lucrulŭĭ (art. 1074, § 1) [3]).

3° El trebue să plătească, dacă nu există în această privință o convenție contrară, spesele vînzăreĭ (art. 1305) și cheltuelile rădicăreĭ lucrulŭĭ cumpărat (art. 1317).

4° Dar din toate obligațiile sale, acea maĭ de căpitenie este acea de a plăti prețul [4]).

Art. 1424 C. Calimach. „Cumpărătorul este dator, dice art. 1424 din Codul Calimach (1062 C. austriac), să primească lucrul îndată, saŭ la tocmitul termen, și să plătească tot-odată și prețul

---

comm., III, 1837. Laurent, XXIV, 312 bis. Troplong, II, 680. Planiol, II, 1525. Thiry, III, 595. Guillouard, III, 637, Baudry et Saignat, 596. T. Huc, X, 173. Duranton, XVI. 380. C. Douai, D. P. 94. 2. 589. D. P. 96. 2. 112.—*Contrà*: Arntz, III, 1036. Pardessus, *Dr. comm.*, II, 288. Delamarre et Lepoitevin, *Idem*, IV, 244 urm. Duvergier, I, 475. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 395, nota 5 (argument din lucrările pregătitoare).

[1]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 85.

[2]) Vedĭ asupra art. 67 urm. C. com. t. VI a Coment. noastre, p. 88, *ad notam*.

[3]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 291. Laurent, XXIV, 310. Thiry, III, 588. Troplong, II, 683, și toțĭ autoriĭ. Vedĭ și L. 13, § 22, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1; L. 16 Cod, *eod. tit.*, 4. 49.

[4]) „Principala obligație ce contractează cumpărătorul prin însă-și natura contractuluĭ de vînzare, dice Pothier (III, 278), consistă în obligația de a plăti prețul convenit. Din această obligație a cumpărătorulŭĭ isvorăște o acțiune ce are vînzĕtorul *(actio venditi)* de a cere plata luĭ".

în bani; căci într'alt chip poate vînzătorul să oprească lucrul " [1]).

Plata preţului.

Art. 1361.—Principala obligaţiune a cumpărătorului este de a plăti preţul la ziua şi la locul determinat prin contract. (Art. 969, 1104, 1322 urm., 1364 urm., 1730, § 5, 1737, § 1, 1740 C. civ. Art. 59, 67 C. com. Art. 1650 C. fr.) [2])

Art. 1362.—Dacă nu s'a determinat nimic în privinţa aceasta prin contract, cumpărătorul este dator a plăti la locul şi la timpul în care se face predarea lucrului. (Art. 1104, 1319, 1322, 1361 C. civ. Art. 1651 C. fr.)

Când şi în ce loc trebue să se plătească preţul? *In ziua şi la locul determinat prin contract,* zice art. 1361. Convenţia părţilor este, în asemenea caz, legea lor (art. 969).

Dacă convenţia părţilor este mută în această privinţă, cumpărătorul va plăti preţul *la locul şi la timpul în care se face predarea lucrului* (art. 1362); în momentul în care se face predarea, pentru-că prin predare, vînzătorul executându-şi obligaţia sa, tot atunci şi cumpărătorul trebue să-şi o execute pe a sa [3]).

In regulă generală, plata făcându-se la domiciliul debitorului (art. 1104, § ultim), prin art. 1362 se deroagă de la această regulă, pentru motivul că predarea şi plata făcându-se în acelaşi timp, părţile nu pot în acelaşi moment să fie în locuri deosebite.

---

[1]) Cumpărătorul este obligat, zice art. 433, § 2 din Codul german, să plătească vînzătorului preţul convenit, primindu-şi lucrul vîndut". *„Der Käufer ist verpflichtet, dem Verkäufer den vereinbarten Kaufpreis zu zahlen und die gekaufte Sache abzunehmen".* Art. 433, § 2 C. german.

[2]) Cpr. L. 13, Pr., § 20 şi 21, Dig., *De actionibus empti et venditi,* 19. 1.

[3]) Art. 1362, când decide că, în lipsa unei convenţiuni contrare, preţul se plăteşte la locul şi la timpul în care se face predarea lucrului, presupune că cumpărătorul plăteşte preţul, însu-şi vînzătorului. De câte-ori, deci, contractul obligă pe cumpărător a plăti preţul unei persoane delegate de vînzător, acest text nu mai este aplicabil, ci se va aplica în specie art. 1104, după care preţul trebue să se plătească la domiciliul cumpărătorului. Cât pentru momentul când trebue să se facă plata, ea se va face la prima rechisiţie a vînzătorului, fiind-că nici-un termen nu s'a acordat în această privinţă cumpărătorului. Cpr. Baudry et Saignat, *Vente,* 501. Casurile în care nu art. 1362 este aplicabil, ci art. 1104.

Această regulă lasă însă a se presupune că este vorba de o vînḑare, a cărui preț trebue să se plătească în momentul predăreĭ, pe șin *(au comptant)*; căcĭ de câte-orĭ va fi vorba de o vînḑare pe credit, după cum se exprimă Art. 1425 din Codul Calimach [1]), adecă: în care prețul urmează a fi plătit în urma predăreĭ, nu se va mai aplica art. 1362, ci regula dreptuluĭ comun, după care plata trebue să se facă la domiciliul debitoruluĭ, adecă, a cumpărătoruluĭ (art. 1104, § ultim) [2]).

Altul este însă casul în care plata și predarea trebuind să se facă de odată, vînḑătorul ar consimți a preda lucrul, fără a primi îndată prețul. Vînḑătorul, prin acordarea unuĭ termen, a consimțit a nu fi plătit îndată, însă n'a renunțat la dreptul de a primi plata în locul predăreĭ [3]).

Casurile în care predarea urmează a se face în mod parțial și succesiv.

De câte-orĭ predarea mărfurilor vîndute se face în mod parțial și succesiv, plata se va face la fie-care predare parțială, dacă aceasta a fost intenția părților contractante [4]).

Existența unuĭ obiceĭu.

Dacă părțile aŭ contractat într'o localitate în care un obiceĭu constant și cunoscut fixează pentru plata prețuluĭ o altă epocă de cât acea arătată de art. 1362, ele vor fi considerate că s'aŭ referit la acest obiceĭu [5]).

Plata prețuluĭ după voința cumpărătoruluĭ.

Dacă prețul a fost declarat plătitor după voința cumpărătoruluĭ *(à la volonté de l'acheteur)*, el va fi exigibil îndată, în lipsa altor elemente de apreciare [6]).

Art. 1425 C. Calimach.

[1]) „Dacă vînḑătorul, fără a lua prețul lucruluĭ, l'aŭ dat cumpărătoruluĭ, ḑice art. 1425 din Codul Calimach (art. 1063 C. austriac), se socotește că aŭ vîndut lucrul *pe credit*, și îndată trece proprietatea luĭ asupra cumpărătoruluĭ".

[2]) Thiry, III, 589. T. Huc, X, 163. Laurent, XXIV, 320. Duvergier, I, 417. Troplong, II, 594. Baudry et Saignat, 495. Colmet de Santerre, VII, 96 bis. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 396. Guillouard, II, 559. Marcadé, VI, art. 1650—1652, No. I, p. 289. Arntz, III, 1027. Mourlon, III, 614. C. Besançon, D. P. 91. 2. 140. Trib. superior Carlsruhe, Sirey, 1902. 4. 16.

[3]) Baudry et Saignat, 496. Guillouard, Aubry et Rau, Marcadé, *loco suprà cit.*

[4]) T. Huc, X, 163. Cpr. Baudry et Saignat, 500. Guillouard, II, 548. Laurent, XXIV, 319.

[5]) T. Huc, *loco cit.* Cpr. Baudry et Saignat, 497 urm.

[6]) T. Huc, *loco cit.* Guillouard, II, 547.—Veḑĭ însă Baudry et Saignat, 499.

Prețul se plătește în genere în bani, după regulele ordinare în materie de plată.

Plata prețului fiind indivisibilă, vînzătorul nu poate fi silit a-l primi *pro parte* (art. 1101). Deci, dacă cumpărătorul s'a săvîrșit din viață, lăsând doi moștenitori, unul din ei nu va putea să plătească numai jumătate din preț (cpr. L. 78, § 2, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1) [1]). Indivisibilitatea plății prețului.

Plata prețului este asigurată vînzătorului prin un privilegiu (art. 1730, § 5, 1737, § 1), prin un drept de revendicare (art. 1730, § 5), și în fine, prin o acțiune în resiliare (art. 1021, 1365). Garanțiile vînzătorului.

Casurile în care cumpărătorul datorește dobînda prețului.

Art. 1363.—Cumpărătorul datorește dobînda prețului vînzăreĭ până la plătirea capitaluluĭ, în cele treĭ următoare casurĭ (art. 1331):

Dacă aceasta s'a cuprins anume în contract (art. 969);

Dacă lucrul vîndut și predat produce fructe saŭ alte venitură (art. 483 urm., 522, 1324 C. civ.)

Dacă cumpărătorul a fost interpelat a plăti (art. 1079, 1088 C. civ.)

In acest din urmă caz, dobînda nu curge de cât din momentul interpelăreĭ. (Art. 1088 C. civ. L. din 9 Decembre 1882. Art. 1652 C. fr.) [2])

După art. 1363, aplicabil chiar în materie comercială [3]), cumpărătorul nu datorește dobînda prețului de cât în cele treĭ casurĭ următoare: 1° când există o anume convenție în această privință; 2° când lucrul predat cumpărătoruluĭ produce fructe naturale saŭ civile; 3° și în fine, când cumpărătorul a fost pus în întârdiere de a plăti [4]).

---

[1]) Troplong, *Vente*, I, 311 și II, 595.

[2]) Cpr. L. 13, § 20, *in fine*, Dig., *loco cit.*; — L. 5, Cod, *De pactis inter emptorem et venditorem compositis*, 4. 54.

[3]) Art. 1 din Codul de comerț dispune, în adevĕr, că acolo unde nu există o dispoziție specială se aplică Codul civil. Cpr. Guillouard, *Vente*, II, 561. Baudry et Saignat, 520. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, III, 118. C. Bourges și Colmar, D. P. 47. 2. 32. D. P. 52. 5. 326. Art. 1 C. com.

[4]) Art. 452 din Codul german dispune că cumpărătorul datorește dobînda prețuluĭ vînzăreĭ din momentul în care el are drept la produsele lucruluĭ, dacă nu există un termen pentru plata luĭ, *sofern nicht der Kaufpreis gestundet ist.*— Harmenopol (III, 3, § 49) dice, de asemenea, că cumpără- Art. 452 C. german.

Casul când părțile aŭ stipulat anume dobînda prețuluĭ.

1⁰ Prima ipotesă nu sufere nicĭ-o dificultate. In adevĕr, părțile sunt libere de a stipula quantumul dobînzeĭ și de a o face să curgă din ḑiua vînḑăreĭ, din momentul predăreĭ, saŭ din ḑiua termenuluĭ stipulat pentru plata prețuluĭ [1]). Dacă părțile aŭ dispus pur și simplu că se va plăti dobîndă, fără a stipula quantumul eĭ, dobînda va fi acea legală (L. din 9 Decembre 1882).

Casul când lucrul vîndut produce fructe.

2⁰ Cumpărătorul datorește de drept, în al doilea loc, dobînda prețuluĭ, din ḑiua predăreĭ lucruluĭ vîndut [2]), de câte-orĭ acest lucru este de natură a produce fructe naturale saŭ civile, fără a se distinge dacă lucrul a produs saŭ nu fructe, dacă cumpărătorul le a perceput, saŭ nu [3]), și dacă este vorba de o vînḑare făcută cu banĭ pe șin saŭ pe credit [4]). Părțile sunt însă libere de a stipula că cumpărătorul nu va datori dobînda prețuluĭ, cu-toate-că lucrul vîndut ar fi de natură a produce fructe [5]).

Predarea lucruluĭ vîndut.

Pentru ca dobînda prețuluĭ să curgă de drept, nu este de ajuns ca lucrul să fie producĕtor de fructe, ci maĭ trebue încă, în genere, ca el *să fi fost predat cumpă-*

---

torul datorește dobînda prețuluĭ din momentul tradițieĭ: *„Emptor ex tempore rei traditæ usuras pretii debet“.*

[1]) Dacă părțile n'aŭ fixat, prin convenția lor, momentul de când dobînda urmează a curge, ea va curge din momentul vînḑăreĭ, pentru-că de atuncĭ cumpărătorul datorește prețul. Baudry et Saignat, 530. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 398.—Veḑĭ însă Troplong, II, 601, după care dobînda ar curge din ḑiua predăreĭ lucruluĭ.

[2]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1881, No. 70. Aubry et Rau, *loco cit.* Baudry et Saignat, 530.—Dacă însă predarea se făcuse înainte de vînḑare, dobînda nu va curge de cât din ḑiua vînḑăreĭ, căcĭ până atuncĭ nu poate să existe un preț al vînḑăreĭ. Baudry et Saignat, *loco cit.* C. Angers, D. P. 48. 2. 94.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, 523. Guillouard, II, 563. Colmet de Santerre, VII, 97 bis II. T. Huc, X, 164, p. 225.

[4]) T. Huc, *loco cit.* Guillouard, II, 564. Laurent, XXIV, 333. Troplong, II, 599. Duvergier, I, 420. Duranton, XVI, 340. Arntz, III, 1029. Baudry, III, 571. Baudry et Saignat, 526. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 398, nota 21.—In vechiul drept francez, chestiunea de a se ști dacă cumpărătorul unuĭ lucru producĕtor de fructe datoria saŭ nu dobînda, atuncĭ când vînḑarea fusese făcută pe credit, era controversată. Veḑĭ Pothier, *Vente*, III, 286 urm.

[5]) Arntz, III, 1029, p. 521.

rătorului, fiind-că numaĭ prin predare acesta este pus în posiţie de a putea percepe fructele [1]).

Interpelarea cumpărătorului de a primi lucrul.

Cumpărătorul va datori dobînda preţuluĭ, cu-toate-că n'a fost pus în posesiunea lucruluĭ vîndut, numaĭ atunci cînd vînd̦ătorul l-a somat să-l primească, şi el nu se conformează acesteĭ puneri în întărd̦iere [2]).

Casurile în care cumpărătorul nu plăteşte dobînda preţuluĭ. Critica legeĭ.

Din cele maĭ sus expuse resultă că dacă lucrul vîndut nu este de natură a produce fructe, precum ar fi, de exemplu: un tabloŭ, o trăsură, o bibliotecă, etc., cumpărătorul va avea folosinţa luĭ, fără a plăti dobînda preţuluĭ, ceea ce nu este drept şi ceea ce face ca dispoziţia legeĭ să fie cu drept cuvînt criticată de autorĭ, pentru-că dobînda nu este numaĭ o compensare a fructelor, ci şi a folosinţeĭ lucruluĭ şi a tuturor avantajelor ce el poate să aducă [3]). Cu-toate-acestea, legea a admis această soluţie nedreaptă, însă vînd̦ătorul va putea să îndrepte inconsecinţa legeĭ, punînd pe cumpărător în întărd̦iere de a plăti preţul.

Casul cînd cumpărătorul este pus în întărd̦iere de a plăti preţul. Derogare de la art. 1088.

3° In acest caz, dobînda legală a preţuluĭ va curge din ziua punereĭ în întărd̦iere (art. 1363, § ultim). Prin derogare de la art. 1088, o simplă somaţie este suficientă, nefiind nevoe în specie de o cerere în judecată. O cerere în judecată, făcută chiar înaintea unuĭ judecător incompetent ar face însă şi ea să curgă dobînda preţuluĭ, pentru-că o asemenea cerere cuprinde somaţia de a plăti [4]).

Depunerea preţuluĭ la casa de consemnaţie.

De câte-orĭ cumpărătorul datoreşte dobînda preţuluĭ, cursul acesteĭ dobînd̦ĭ nu este întrerupt nicĭ prin poprirele ce creditoriĭ vînd̦ătoruluĭ ar face în mînile cumpărătoruluĭ, nicĭ prin necesitatea în care acesta ar fi pus de a plăti pe creditoriĭ cari ar avea ipotecă asupra imobiluluĭ vîndut. Numaĭ depunerea preţuluĭ la casa de consemnaţie ar

---

[1]) Baudry et Saignat, 528.—Veḑĭ însă Vigié, III, 770, p. 411, şi Thiry, III, 590, după care cumpărătorul ar avea drept la fructe chiar dacă lucrul nu i-ar fi fost predat, pentru-că aceste fructe aparţin proprietaruluĭ, adecă, cumpărătoruluĭ, îndată ce vînd̦area este perfectă.

[2]) Baudry et Saignat, 525, *in fine*. Troplong, II, 603. Massé-Vergé, IV, § 687, p. 307, nota 10.

[3]) Cpr. Guillouard, II, 563. Laurent, XXIV, 333. Baudry et Saignat, 522. Arntz, III, 1029. Colmet de Santerre, VII, 97 bis IV. Mourlon, III, 616.

[4]) Cpr. Baudry et Saignat, 529. Veḑĭ şi t. VI a Coment. noastre, p. 403.

face să înceteze, pentru cumpărător, obligația de a mai plăti dobînda [1]).

Casurile în care cumpărătorul poate să rețină prețul, suspendînd plata.

Art. 1364.—Dacă cumpărătorul este turburat saŭ are cuvînt de a se teme că ar fi turburat prin vre-o acțiune, saŭ ipotecară, saŭ de revendicare, el poate suspenda plata prețuluĭ pănă ce vînzĕtorul va face să înceteze turburarea, saŭ va da cauțiune, afară numaĭ dacă se va fi stipulat că plata să se facă chiar de ar urma turburare. (Art. 5, 1322 urm., 1407, 1652 urm., 1659, 1743 C. civ. Art. 1653 C. fr.) [2]).

Vechiul drept francez.

In vechiul drept francez, cumpărătorul nu putea să suspende plata prețuluĭ pentru temerea uneĭ turburărĭ; el nu putea să useze de acest drept de cât în urma uneĭ turburărĭ reale [3]). Soluția dreptuluĭ actual este, după cum observă toțĭ autorĭĭ [4]), mult maĭ echitabilă. In adevĕr, astădĭ, cumpărătorul ar putea suspenda plata prețuluĭ [5]), nu însă și acea a dobînzeĭ luĭ [6]), chiar dacă el n'ar fi turburat în realitate, destul este că el să aibă cuvinte sufĭciente de a se teme de o turburare serioasă; pentru-că el nu se poate expune a perde și lucrul și prețul.

---

[1]) Aubry et Rau, IV. § 356, p. 398. Baudry et Saignat, 531.

[2]) Cpr. L. 18, § 1, Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18. 6.

[3]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 280. Troplong, *Vente*, II, 609. Boileux, V. p. 726. Guillouard, II, 550. Marcadé, VI, art. 1653, p. 290, 291.

[4]) Aubry et Rau, IV, § 356, p. 396, nota 10. Guillouard, II, 550, p. 86. Acollas, III, p. 306.

[5]) Acest drept al cumpărătoruluĭ ar putea fi exercitat nu numaĭ contra vînzĕtoruluĭ primitiv, dar și în contra terțiilor cesionarĭ aĭ prețuluĭ vînzăreĭ. Guillouard, II, 555. Baudry et Saignat, 507. C. Nancy, Sirey, 73. 2. 70. D. P. 73. 2. 164.

[6]) Art. 1364 fiind în adevĕr un text excepțional, este de strictă interpretare. Cpr, Guillourd II, 557. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 397. Troplong, II, 611. Duvergier, I, 422. Baudry et Saignat, 519. Marcadé. VI, art. 1653, No. 1. Cas fr. D. P. 97. 1. 613.—Vedĭ însă distincția propusă de Laurent, XXIV, 327.—Cumpărătorul nu va maĭ datori însă dobînda prețuluĭ de câte-orĭ turburarea suferită de dînsul este caracterisată prin o deposedare de fapt. Deposedarea împedicându-l în specie de a se folosi de imobil, se înțelege că el nu datorește dobînda prețuluĭ, care nu este de cât un echivalent al acesteĭ folosințĭ. Cpr. Cas. fr. Sirey, 93. 1. 76.

Dacă există saŭ nu o temere serioasă de turburare, aceasta este o chestie de fapt care se apreciază în mod suveran de judecătoriĭ fondului [1]). Chestie de fapt.

Art. 1364 citează *exempli gratia* acțiunea ipotecară și acea în revendicare [2]), însă acestea nu sunt singurele cause care pot să autorize pe cumpărător a reține prețul. Ast-fel, s'a decis că cumpărătorul poate suspenda plata prețuluĭ, dacă proprietatea imobiluluĭ vîndut este grevată de o condițiе resolutorie a căreĭ îndeplinire poate să răpească cumpărătoruluĭ lucrul ce fusese predat [3]). Alte cause de cât acele prevĕdute de art. 1364, care pot să autorise pe cumpărător a reține prețul.

Dacă cumpărătorul ar dobîndi convingerea că vînzătorul nu era proprietarul lucruluĭ vîndut, el ar putea cere nulitatea vînzăreĭ, pentru-că vînzarea lucruluĭ altuia este nulă la noĭ, în sens de inexistentă, ca și în Franța, cu toată lipsa art. 1599 din Codul francez. (Vedĭ *suprà*, p. 571 urm.) Nulitatea vînzăreĭ lucruluĭ altuia.

Art. 1364 nu obligă pe cumpărător a consemna prețul, nicĭ nu-ĭ dă dreptul de a cere restituirea luĭ, la caz de a-l fi plătit [4]), ci-l autorisă numaĭ a-l reține în tim- Consemnarea prețuluĭ din partea cumpărătoruluĭ.

---

[1]) T. Huc, X, 165. Laurent, XXIV, 321. Guillouard, II, 554. Thiry, III, 591. Marcadé, VI, art. 1653, No. 1, p. 291. Planiol, II, 1528. Arntz, III, 1028. Cas. fr. *Pand. Période.* 88. 1. 321.

[2]) Art. 1364 se referă la turburarea ce ar putea să resulte dintr'o acțiune în revendicare din partea unuĭ al treilea, iar nu la turburarea ce ar putea proveni din însu-și faptul vînzătoruluĭ, derivând din lipsa vre-uneĭ formalități, a căreĭ omisiune ar atrage nulitatea vînzăreĭ. C. Iași, *Curierul judiciar* din 1899, Nr. 17.

Ast-fel, s'a decis că cumpărătorul nu poate invoca temerea de evicțiune întemeiată pe cumpărarea unuĭ imobil dotal fără licitație publică, atunci când se constată că imobilul era dotal și că tribunalul dispusese vînzarea luĭ prin licitație. C. Iași, decisia *suprà cit.*—Pentru ca cumpărătorul să poată invoca temerea de evicțiune, trebue să presupunem că el nu știea că imobilul ce a cumpărat era dotal. Vedĭ *suprà*, p. 317.

Cumpărătorul n'ar putea, de asemenea, să invoace art. 1364, dacă cu știință a cumpărat un imobil orfanicesc, fără îndeplinirea formelor legale, căcĭ el fiind în culpă, nu poate cere a fi apărat contra proprieĭ sale imprudențe. Guillouard, II, 556, *in fine.* C. Lyon, D. P. 50. 2. 192.

[3]) Guillouard, II, 554. Laurent, XXIV, 321. Baudry et Saignat, 505. T. Huc, X, 165, p. 226.

[4]) Pothier, III, 282. Baudry et Saignat, 509. T. Huc, X, 165, p. 227. Troplong, II, 614. Duvergier, I, 430. Planiol, II,

pul cât ține pericolul evicțiuneĭ. El nu-l va consemna de cât atunci când va voi să se libereze; însă, în asemenea caz, banii nu vor putea fi rădicați de vînd̦ĕtor de cât atunci când el va face să înceteze pericolul evicțiuneĭ, saŭ va da cauțiune [1]).

Renunțarea la beneficiul art. 1364.

Art. 1364 ne cuprinzând o dispositie de ordine publică, părțile pot renunța la beneficiul luĭ (argum. din ultimele cuvinte ale textuluĭ). Această renunțare nu are nevoe de a fi expresă, însă ea trebue să fie neîndoelnică, pentru-că renunțările nu se presupun [2]).

Cumpărătorul nu va putea, de asemenea, să invoace art. 1364 de câte-orĭ a cumpărat pe riscul și pericolul sĕŭ [3]).

Mijloacele ce are vînd̦ĕtorul de a constrînge pe cumpărător la plata prețuluĭ.

De câte-orĭ cumpărătorul este în drept a suspenda plata prețuluĭ, vînd̦ĕtorul are două mijloace la îndămână spre a-l constrînge la plată, și anume: 1° de a face să înceteze pericolul evicțiuneĭ; 2° de a da cauțiune, adecă de a presenta o persoană capabilă și solvabilă (art. 1659 [4]), care să rĕspundă de prețul principal, nu însă și de daunele la care vînd̦ĕtorul ar putea fi condamnat în basa art. 1341 urm. [5])

Vînd̦ĕtorul nu poate fi silit a da cauțiune.

Dreptul de a da cauțiune, fiind o facultate conferită vînd̦ĕtoruluĭ, el nu poate fi silit la aceasta de cătră cumpărător [6]).

1530. Thiry, III, 591, *in fine*. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 397. Cpr. C. Paris, D. P. 98. 2. 471.

[1]) C. Bucureștĭ, *Dreptul*, din 1889, No. 81. Cpr. Baudry et Saignat, 508. Guillouard, II, 551. Laurent, XXIV, 326.—Cumpărătorul nu mai poate reveni asupra consemnăreĭ prețuluĭ, dacă ea a fost acceptată de vînd̦ĕtor, saŭ validată printr'o hotărîre judecătorească. Cpr. Baudry et Saignat, 511.

[2]) S'a decis că cunoștința din partea cumpărătoruluĭ, în momentul contractăreĭ, a viciuluĭ imputat actuluĭ, saŭ a pericoluluĭ de evicțiune, implică din partea luĭ o renunțare tacită la dreptul de a suspenda plata prețuluĭ. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1887, No. 52. Cpr. Guillouard, II, 556. T. Huc, X, 165, p. 227. Thiry, III, 591. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 397. Laurent, XXIV, 324.—Vedĭ însă Baudry et Saignat, 513.

[3]) T. Huc, X, 165, p. 227. Guillouard, II, 556, *in fine*. Laurent, XXIV, 323. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 397.

[4]) Cauțiunea ar putea consista și în depunerea uneĭ sume de banĭ.

[5]) Baudry et Saignat, 515, p. 454. Guillouard, II, 553. Duvergier, I, 427. Troplong, II, 618. Laurent, XXIV, 329. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 397, nota 12. Thiry, III, 591.

[6]) Guillouard, II, 552. Baudry et Saignat, 515, *in fine*. Lau-

Se poate întîmpla ca pericolul evicțiuneĭ să fie privitor numaĭ la o parte din lucrurile vîndute. Cumpărătorul nu va putea atunci reține de cât o parte conrespondĕtoare din preț care, la caz de contestație, se va aprecia în mod suveran de judecătoriĭ fondului [1]). Casul când pericolul evicțiuneĭ e privitor numaĭ la o parte din lucrurile vîndute.

S'a decis, cu drept cuvînt, că art. 1364 se aplică numaĭ la vînzările de bună voe, nu însă și la acele silite, pentru-că, după art. 551 din Pr. civ., adjudecatarul trebue să depună prețul în termenul de o lună, iar după art. 553 din aceeași procedură, ne-depunerea prețuluĭ, conform dispoziției de maĭ sus, atrage revinderea imobiluluĭ pe socoteala adjudecatarului [2]). Neaplicarea art. 1364 la vînzările silite.

S'a decis însă că art. 1364 este aplicabil și vînzărilor silite în acest sens că adjudecatarul care este în mod serios amenințat de evicțiune, poate cere depunerea uneĭ cauțiunĭ din partea creditoruluĭ urmăritor [3]), însă această soluție este cu drept cuvînt criticată de Degré. Adjudecatarul cumpără deci pe riscul și pericolul seŭ. El trebue să deschidă ochiĭ în patru, căci alt-fel va deschide punga [4]).

Consecințile neplățeĭ prețuluĭ.—Resiliarea vînzăreĭ.

Art. 1365.—Dacă cumpărătorul nu plătește prețul, vînzĕtorul poate cere resoluțiunea vînzăreĭ. (Art. 1020, 1021, 1320, 1366 urm., 1368, 1369, 1370, 1439 partea finală, 1647, 1730, § 5, 1737, § 1, 1885, 1890 C. civ. Art. 67 C. com. Art. 1654 C. fr.) [5])

De câte-orĭ cumpărătorul nu-și îndeplinește obligația

---

rent, XXIV, 328.—Părțile pot, prin convenția lor, să deroage chiar în mod tacit, de la regula care permite vînzĕtoruluĭ de a cere plata prețuluĭ, cu tot pericolul evicțiuneĭ, dând cauțiune. Guillouard, Baudry et Saignat, *loco suprà cit.*

[1]) Baudry et Saignat, 518, p. 456.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1888, p. 950 și *Dreptul* din 1888, No. 82. Alex. Degré, *Dreptul* din 1896, No. 43.—Vedĭ însă Cas. rom. Bulet. 1885, p. 433.

[3]) Bulet. Cas. anul 1890, considerent de la p. 329.

[4]) *Dreptul loco cit.* și *Scrierĭ juridice*, I, p. 456 urm.

[5]) La Romanĭ, de câte-orĭ cumpărătorul nu plătia prețul, vînzĕtorul putea să urmărească plata luĭ, nu însă și desființarea vînzăreĭ. L. 8, Cod. *De contrahenda emptione*, 4. 38. Vedĭ și L. 14, Cod, *De rescindenda venditione*, 4, 44. Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 83, nota 2. Resiliarea nu putea să aibă loc de cât în basa unuĭ pact comisoriŭ expres *(lex commissoria)*, Dig., *De lege commissoria*, 18. 13. Dr. roman.

de a plăti preţul în întregimea luĭ [1]) saŭ dobînda preţuluĭ, în casurile în care ea este datorită (art. 1363) [2]), vînd̦ătorul care şĭ-a îndeplinit pe a sa [3]), are alegerea de a-l constrînge la executarea vînd̦ăreĭ (art. 1021), usândde privilegiul ce-ĭ conferă legea în această privinţă (art. 1730, § 5 şi 1737, § 1), saŭ de a cere desfiinţarea contractuluĭ prin aplicarea dreptuluĭ comun (art. 1021, 1365, [4]) şi aceasta fie că ar fi vorba de imobile saŭ de mobile [5]), de o

[1]) Vînd̦ătorul este, deci, în drept a cere resiliarea vînd̦ăreĭ de câte-orĭ o parte din preţ, orĭ cât de mică ar fi, ĭĭ este datorită. Cpr. Planiol, II, 1558. Guillouard, II, 569. Laurent, XXIV, 337. Troplong, II, 642, text şi nota 23.—Dacă cumpărătorul nu maĭ are însă de plătit de cât o mică parte din preţ, judecătoriĭ vor putea să-ĭ acorde un termen spre a-şĭ îndeplini obligaţia sa (art. 1366). Guillouard, *loco cit.* —Faptul că contractul de vînd̦are se găseşte, în urma vînd̦ăreĭ, în mâna vînd̦ătoruluĭ va fi cele de maĭ multe orĭ o presumţie că cumpărătorul n'a plătit încă preţul, de şĭ în contract s'a d̦is că el este plătit. Judec. ocol. Dorohoiŭ (Scriban), *Curierul judiciar* din 1904, No. 55.

[2]) Cpr. Guillouard, II, 580. Baudry et Saignat, 537. T. Huc, X, 166, p. 229.

[3]) Pentru ca vînd̦ătorul să poată cere resiliarea contractuluĭ, trebue ca el să-şĭ fi îndeplinit obligaţia sa; căcĭ, la caz contrar, cumpărătorul este acela care va putea cere resiliarea vînd̦ăreĭ. Cpr. Guillouard, II, 579. Laurent, XXIV, 338. Baudry et Saignat, 546.—Dacă ambiĭ aŭ cerut resiliarea, tribunalele vor aprecia care din părţĭ a fost cea dintâĭ în culpă, pronunţând resiliarea contra părţeĭ care a motivat inexecutarea celeilalte. Guillouard, II, 642. Cas. fr. D. P. 77. 1. 345.

[4]) Resiliarea contractuluĭ, în lipsa unuĭ pact comisoriŭ expres, necunoscută la Romanĭ, cel puţin în privinţa contractelor numite (veḑĭ *suprà*, p. 751, nota 5 şi t. VI, p. 83, nota 2), care ne vine din vechea jurisprudenţă franceză (veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 83, nota 2), îşĭ avea fiinţă şi în Codul Calimach: „Dacă o parte nu aŭ împlinit tocmala, orĭ nicĭ cum, saŭ nu la termenul şi locul cuviincios, saŭ după chipul tocmit, d̦ice art. 1236 din acest Cod (919 C. austriac), atuncĭ ceealaltă parte, afară de cele în legĭ hotărîte întâmplărĭ, saŭ anume arătate excepţiĭ, are drit să ceară *anularisirea tocmeleĭ*, saŭ amărunta împlinire a eĭ, şi despăgubirea sa". Art. 1318, 1498, 1499, 1517, 1542, 1554, 1603, etc. din vechiul Cod al Moldoveĭ cuprind maĭ multe aplicaţiunĭ a acestuĭ principiŭ.

Art. 1236 C. Calimach.

[5]) Planiol, II, 1559. Vigié, III, 780. Baudry et Saignat, 533. Guillouard, II, 570. Colmet de Santerre, VII, 99 bis 1. Demolombe, XXV, 502. Troplong, II, 645. Larombière, *Oblig.*, II,

vînḍare civilă saŭ comercială [1]), cu restricţiile prevĕḍute însă, în această ḍin urmă privinţă, de art. 814 şi urm. din Codul de comerţ [2]).

Resoluţiunea nu poate însă fi cerută ḍacă preţul consistă într'o rentă viageră (art. 1647) [3]). Art. 1647.

Contractul prin care cumpărătorul s'ar obliga a subveni la toate nevoile vînḍĕtoruluĭ şi a plăti în momentul morţeĭ sale o sumă fixă moştenitorilor seĭ, nu poate fi considerat ca înfiinţând o rentă viageră [4]).

Persoanele cărora aparţine acţiunea resolutorie.

Acţiunea resolutorie pentru neplata preţuluĭ aparţine maĭ întâĭ vînḍĕtoruluĭ, şi în urma morţeĭ luĭ, moştenitorilor seĭ saŭ altor representanţĭ cu titlu universal, şi chiar legataruluĭ particular, căruia această acţiune ar fi fost

---

art. 1184, No. 42. Marcaḍé, VI, art. 1654, No. 1, p. 292 şi toţĭ autorĭĭ, afară ḍe Duranton (XVI, 380), a căruĭ părere a rĕmas isolată.

Casul când lucrurile mobile nu şi-aŭ păstrat identitatea lor.

Pentru ca vînḍĕtorul să poată însă ḍobîndi ḍesfiinţarea vînḍăreĭ unuĭ lucru mişcător, trebue ca acest lucru să-şĭ fi păstrat identitatea sa. Aşa, ḍe exemplu, ḍacă cumpărătorul unor bucăţĭ ḍe lemn a făcut cu ele mobile ; ḍacă acel care a cumpărat lână a făcut ḍin ea ştofe, etc., resiliarea vînḍăreĭ nu maĭ este cu putinţă, şi vînḍĕtorul nu maĭ poate cere ḍe cât plata preţuluĭ. Baudry et Saiguat, 534.

Casul uneĭ imobilisărĭ prin destinaţie. Controversă.

Resiliarea vînḍăreĭ poate însă fi cerută, în caz ḍe imobilisarea lucrurilor mobile prin ḍestinaţie ḍe către cumpărător (art. 468, 469), ḍe câte-orĭ lucrul mobil imobilisat şi-a păstrat individualitatea sa. Baudry et Saignat, 535. T. Huc, X, 166. Chestiunea este însă controversată. Veḍĭ Guillouard, II, 576 urm.

[1]) Aubry et Rau, IV, § 356, p. 399. Massé, *Dr. comm.*, III, 1830. Massé-Vergé, IV, § 687, pag. 308, nota 16. Troplong, II, 645. Guillouard, II, 575. Baudry et Saignat, 536.

Vînḍărĭ silite. Art 557 Pr. civ.

[2]) In vînḍările silite, însă, vînḍĕtorul nu-şĭ reia lucrul vîndut, ci lucrul se revinde pe socoteala primuluĭ aḍjuḍecatar, care va plăti ḍiferenţa ḍe preţ între prima şi a ḍoua aḍjuḍecare, ḍacă lucrul s'a aḍjuḍecat ḍe astă-ḍată cu un preţ maĭ mic ḍe cât acela care se ḍăḍuse la prima aḍjuḍecare (art. 557 Pr. Civ.). Cpr. Planiol, II, 1559.

[3]) Dispoziţia art. 1647 nefiind însă ḍe ordine publică, ci fiind întemeiată pe voinţa presupusă a părţilor, acestea pot foarte bine, prin o convenţie expresă, să permită vînḍĕtoruluĭ ḍe a cere resiliarea în casul când renta nu va fi plătită. Guillouard, II, 573. Laurent, XXIV, 339. Arntz, IV, 1458. Baudry, III, 900 bis. Baudry et Saignat, 539. Vigié, III, 782. T. Huc, XI, 355. Cpr. Trib. Langres şi Cas. fr. *Pand. Période.* 91. 2. 28. D. P. 94. 1. 40.—Veḍĭ însă Laurent, XVII, 325.

[4]) C. Pau, D. P. 92. 2. 231. T. Huc, X, 166, p. 229.

legată. Ea aparţine, de bună samă, şi cesionarului căruia vînd̦ătorul ar fi cedat creanţa preţului (art. 1396) [1]), precum şi creditorilor vînd̦ătorului, în basa art. 974 [2]).

Divisibilitatea saŭ indivisibilitatea acţiuneĭ resolutorie.

Această acţiune este divisibilă saŭ indivisibilă ? Chestiunea poate să presinte interes de câte-orĭ există din capul locului maĭ mulţĭ covînd̦ătorĭ saŭ maĭ mulţĭ cocumpărătorĭ, saŭ când vînd̦ătorul orĭ cumpărătorul s'a sĕvîrşit din viaţă, lăsând maĭ mulţĭ moştenitorĭ, saŭ în fine, când vînd̦ătorul a cedat părţĭ din creanţa sa la maĭ mulţĭ cesionarĭ, orĭ cumpărătorul a înstrăinat lucrul vîndut, fracţionându-l în maĭ multe părţĭ.

In principiŭ, acţiunea resolutorie este divisibilă saŭ indivisibilă, după dreptul comun. Ea este indivisibilă de câte-orĭ lucrul vîndut nu poate fi împărţit, fie din causa însă-şĭ natureĭ sale (art. 1057), fie din causa caracteruluĭ ce părţile i-aŭ conferit prin contract (art. 1058). In asemenea casurĭ, lucrul vîndut neputênd fi luat înapoĭ în parte, unul din covînd̦ătoriĭ saŭ din moştenitoriĭ orĭ cesionariĭ vînd̦ătoruluĭ vor fi în drept a cere resiliarea pentru tot.

Cele de maĭ multe-orĭ, însă, lucrul vîndut va fi divisibil, aşa că şi acţiunea resolutorie va fi tot divisibilă, atât din partea vînd̦ătoruluĭ cât şi din acea a cumpărătoruluĭ [3]).

Natura acţiuneĭ resolutorie.—Acţiune reală.

Art. 1368.—Acţiunea vînd̦ătoruluĭ pentru resoluţiunea vînd̦ăreĭ este reală. Cu-toate-acestea, vînd̦ătorul nu se va putea prevala de dreptul sĕŭ, în contra autorităţeĭ publice, nicĭ în contra adjudecatarilor în vînd̦ărĭ silite, de cât conformându-se pentru acest din urmă caz regulelor prescrise în procedură. (Art. 59, 565 urm. Pr. civ.)

Dreptul francez.

Chestiunea de a se şti dacă acţiunea resolutorie este reală, personală saŭ mixtă, este foarte controversată în Franţa [4]).

---

[1]) Guillouard, II, 590. Baudry et Saignat, 542. Troplong, II, 643. C. Paris, D. P. 78. 2. 36.—Acţiunea în resiliare aparţine şi terţiuluĭ care ar fi plătit preţul vînd̦ătoruluĭ şi care ar fi fost subrogat în drepturile acestuĭ din urmă. Baudry et Saignat, Guillouard, *loco cit.*

[2]) Baudry et Saignat, *loco cit.* T. Huc, X, 166, p. 230.

[3]) Baudry et Saignat, 543, 544. T. Huc, X, 166. Cpr. şi Guillouard, II, 574.

[4]) A se vedea diferitele opiniĭ şi sisteme arătate în Marcadé, VI, art. 1654—1656, No. V, p. 297 urm. şi în Guillouard, II,

Textul nostru declară această acțiune *reală*, de și ea tinde la desființarea unuĭ contract, și aceasta fără nicĭ-o distincțiune, adecă: atât când este exercitată contra unuĭ sub-achisitor, cât și chiar contra cumpărătoruluĭ primitiv; așa că de câte orĭ va fi vorba de resiliarea vînd̦areĭ unuĭ imobil, acțiunea va fi în totdeauna introdusă la tribunalul situațiuneĭ imobiluluĭ (art. 59 Pr. civ.). Art. 59 Pr. civ.

Vînd̦ătorul saŭ moștenitoriĭ luĭ aŭ, decĭ, acțiunea în contra terțiilor cari aŭ dobîndit drepturĭ asupra lucruluĭ vîndut și cari nu l-aŭ prescris încă. Această acțiune nu este însă o acțiune resolutorie, ci o acțiune în revendicare [1]), care tot reală ar fi fost, chiar dacă legea n'ar fi spus-o anume. Resultatul ar fi fost decĭ același, chiar Acțiune în revendicare.

591. După acest din urmă autor, acțiunea ar fi *mixtă*, când ea ar fi exercitată contra cumpărătoruluĭ primitiv, și *reală*, când ar fi exercitată contra unuĭ terțiŭ detentor. După Acollas (III, p. 308), acțiunea în resiliare ar avea în totdeauna un caracter de *realitate*. T. Huc (X, 166) dice, din contra, că această acțiune este totdeauna *personală*. Cpr. asupra acesteĭ chestiunĭ: Baudry et Saignat, *Vente*, 563.

[1]) Din împrejurarea că acțiunea exercitată contra terțiuluĭ sub-achisitor este o acțiune în revendicare, resultă că ea nu poate fi exercitată de cât după ce vînd̦area va fi maĭ întâĭ resiliată, pentru-că imobilul nu poate fi urmărit în mâna terțiuluĭ de cât în urma resilieriĭ contractuluĭ primitiv. Pentru a simplifica procedura și a economisi cheltuelile, vînd̦ătorul ar putea cere în același timp resiliarea vînd̦areĭ contra cumpărătoruluĭ primitiv și delasarea imobiluluĭ de către sub-achisitor. Acțiunea introdusă direct contra sub-achisitoruluĭ n'ar fi însă în principiŭ admisibilă. Veḑĭ în acest sens: Guillouard, II, 592 și 623. (Părerea acestuĭ autor este prețioasă pentru noĭ, fiind-că el susține realitatea acțiuneĭ, așa cum ea a fost admisă de legea noastră). *Idem:* Troplong, II, 634. Baudry et Saignat, 563. Duvergier, I, 466. Laurent, XXIV, 359. Demolombe, XXV, 521. Larombière, II, art. 1184, No. 70. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 401, text și nota 38.—*Contrà:* Duranton, XXV, 361. Trib. și C. Paris, Sirey, 44. 2. 115 (considerente reproduse de Guillouard).

Pentru ca acțiunea să poată fi introdusă direct contra sub-achisitoruluĭ, trebue să presupunem că acest sub-achisitor a luat către vînd̦ător obligația personală de a plăti prețul ce i se datorește, fiind-că, în asemenea caz, el este substituit obligațiilor personale ale cumpărătoruluĭ primitiv, și obligat ca și cum ar fi figurat din capul loculuĭ în contractul de vînd̦are. Veḑĭ autoriĭ *suprà* citați.

dacă acțiunea resolutorie ar fi fost personală, așa cum ar fi trebuit să fie în realitate, pentru-că ea se întemeează pe inexecutarea obligațiilor personale ale cumpărătorului [1]; căcĭ, prin efectul retroactiv a îndeplinireĭ condițieĭ (art. 1015), vînd̦ătorul fiind presupus că n'a încetat de a fi nicĭ-odată proprietarul lucruluĭ vîndut, ar fi putut să-l revendice de la terțiĭ cari nu l-ar fi prescris încă [2]; așa că din acest punct de vedere realitatea acțiuneĭ nu aduce nicĭ-un folos vînd̦ătoruluĭ.

Punerea în causă a sub-achisitoruluĭ.

Hotărîrea pe care vînd̦ătorul o va dobîndi contra cumpărătoruluĭ nu va fi oposabilă terțiuluĭ, de cât atunci când acest din urmă a fost pus în causă. Vînd̦ătorul va face deci foarte bine să întroducă acțiunea sa atât în contra achisitoruluĭ primitiv cât și în contra sub-achisitoruluĭ [3].

Restricțiile admise de art. 1368.

Cu-toate-că acțiunea vînd̦ătoruluĭ este reală, legea adaogă că el nu poate invoca resoluția contra autorităței publice, saŭ contra adjudecatarului în vînd̦ărĭ silnice.

Expropriare p. causă de utilitate publică.

Prima restricție este privitoare la expropriarea pentru causă de utilitate publică. Prin expropriare, imobilul vîndut intrând, în adevĕr, în domeniul public, resiliarea vînd̦ăreĭ nu poate să-l facă să reintre în domeniul privat al vînd̦ătoruluĭ [4].

Art. 565 Pr. civ.

A doua restricție este referitoare la art. 565 din Pr. civ., după care adjudecarea bunuluĭ cumpărat și neplătit, urmată după cererea unuĭ creditor al cumpărătorului, purghează (curăță) imobilul de privilegiile saŭ ipotecile care-l grevaŭ când ea a rĕmas definitivă. Prin adjudecare, vînd̦ătorul perd̦ênd privilegiul ce avea pentru plata preț-uluĭ ce-ĭ era datorit, perde prin aceasta însu-și dreptul de a opune resiliarea, adjudecatarului, în privința căruia ordonanța de adjudecare a fost adusă la îndeplinire [5].

---

[1]) Cpr. Planiol, II, 1565.

[2]) Cu-toate-că acțiunea vînd̦ătoruluĭ se resfrînge contra terțiilor, totuși el nu-și va lua lucrul înapoĭ, dacă fiind vorba de un imobil, terțiul l-ar fi usucapiat, saŭ dacă fiind vorba de un mobil corporal, el l-ar fi dobîndit, de bună credință (art. 1909). Cpr. Planiol, II, 1565, *in fine*. Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 95.

[3]) Guillouard, II, 592, și autoritățile citate de acestautor.

[4]) Cpr. Nacu, III, p. 261, No. 209.

[5]) Cpr. Planiol, II, 1568. Vedĭ și D. Negulescu, *Dreptul* din 1904, No. 42.— Executarea ordonanțeĭ de adjudecare purghează, deci, imobilul numaĭ de acțiunea resolutorie a vîn-

Art. 565 din Pr. civilă, despre care am vorbit mai sus, pune la adăpost de pericolul resilierei numai pe terţii cari aŭ cumpărat la mezat public imobilul vîndut, iar nu şi pe aceĭ cari aŭ putut să-l cumpere de bună voe. Pentru aceştĭ din urmă s'a creat dispoziţia art. 1369, împrumutată de la legea fr. din 23 Martie 1855 (art. 7) [1]), a căruĭ cuprindere este : Art. 1369.

Art. 1369.—Acţiunea resolutorie, creată prin art. 1365 [2]), este supusă la acelaşĭ mod de conservare ca şi privilegiul vînd̦ătoruluĭ. Ea nu poate fi exercitată, după stingerea acestuĭ privilegiŭ, cu vătămarea uneĭ a treia persoane, care a câştigat de

---

d̦ătoruluĭ *pentru neplata preţuluĭ*, nu însă şi de acţiunea resolutorie întemeiată pe o altă causă. Purgarea imobiluluĭ de acţiunea resolutorie, întemeiată pe neplata preţuluĭ, n'a fost însă admisă de legiuitorul nostru de cât pentru creditoriĭ privilegiaţĭ saŭ ipotecarĭ încunoştiinţaţĭ conform art. 506 şi 509 Pr. civ., iar nu şi pentru aceĭ faţă de care această formalitate substanţială n'a fost îndeplinită. Cas. rom., *Dreptul* din 1904, No. 42. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1887, No. 21 şi D. Negulescu, *loco cit.*— Veḑĭ însă Cas. rom. *Dreptul* din 1887, No. 21 şi din 1889, No. 56. Bulet. Cas. 1887, p. 25 şi Bulet. 1889, p. 624.—O decisie recentă a Curţeĭ de casaţie (4 Noembre 1903), pune în principiŭ că creditul fonciar, când urmăreşte un imobil, în basa legeĭ sale speciale, nu este obligat a încunoştiinţa despre vînḑare pe ceilalţĭ creditoriĭ privilegiaţĭ saŭ ipotecarĭ, cari nu aŭ exercitat nicĭ-o urmărire (*Dreptul* din 1903, No. 78 şi *C. judiciar* din acelaşĭ an, No. 86) ; însă această soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă. In adevĕr, nu este suficient, după cum decide Curtea, pentru ca Creditul să fie scutit de această formalitate, ca nicĭ-un text din legea sa specială să n'o prevadă, ci ar trebui un text expres care să-l scutească de îndeplinirea uneĭ atare formalităţĭ. Intru cât, deci, legea specială a Creditului nu deroagă de la Procedura civilă, dreptul comun este aplicabil şi acesteĭ instituţiĭ. Tot în acest din urmă sens se pronunţă şi Dl. D. Negulescu, *Dreptul* din 1904, No. 42, p. 334, 335.

[1]) Iată cum se exprimă acest text : „L'action résolutoire établie par l'art. 1654 du C. Napoléon, ne peut être exercée après l'extinction du privilège du vendeur, au préjudice des tiers qui ont acquis des droits sur l'immeuble du chef de l'acquéreur, et qui se sont conformés aux lois pour les conserver". Art. 7. L. fr. din 23 Martie 1855.

[2]) De şi art. 1369 se referă numaĭ la art. 1365, totuşĭ este neîndoelnic că el se aplică şi în casul art. 1367, în care resiliarea este anume stipulată de părţĭ (pact comisoriŭ expres), fiind-că şi într'un caz şi în altul vînḑarea se re-

la cumpărător drepturi asupra imobilului vîndut, și care s'a conformat legilor ca să păstreze aceste drepturi. (Art. 1365, 1722 urm., 1730, § 5, 1737, § 1. Art. 7 L. fr. din 23 Martie 1855 *asupra transcrierei în materie ipotecară).*

Acțiunea resolutorie nu este supusă unei publicități speciale: ea este unificată cu privilegiul vînzătorului, care se păstrează prin înscriere (art. 1780 urm.); așa că stîngerea privilegiului, fie din causa neînscrierei lui, fie din causa nereînoirei înscrierei (art. 1786), va aduce, față de terții, stîngerea acțiunei resolutorie. Terții doritori de a cumpăra un imobil, vor consulta, deci, registrele tribun. situațiunei imobilului și'l vor cumpăra fără nici-o grijă, îndată ce nu vor vedea înscris privilegiul vînzătorului; căci, din lipsa înscrierei acestui privilegiu, ei vor putea conchide la lipsa acțiunei resolutorie, totul făcîndu-i să creadă că prețul a fost plătit; de vreme ce vînzătorul n'a înscris privilegiul ce-i conferă legea. Dacă ei, din contra, văzînd privilegiul înscris, totuși vor cumpăra imobilul, atunci acțiunea resolutorie îi va atinge, pentru-că au comis imprudența de a cumpăra un imobil care nu era consolidat asupra capului autorului lor.

Inaplicarea art. 1369 la părțile contractante.

Art. 1369 nu se ocupă de cât de terții, nu însă și de părțile contractante, între care acțiunea resolutorie există, cât timp nu este prescrisă, chiar dacă privilegiul vînzătorului s'ar fi perdut, sau dacă vînzătorul ar fi renunțat la dînsul. „Noua regulă ce propunem, dice expunerea de motive a textului francez, care a trecut neschimbat în legea noastră, nu modifică întru nimic acțiunea resolutorie a vînzătorului față de achisitorul său rămas proprietar al imobilului; ea se aplică numai terțiilor de bună credință, cari au îndeplinit formalitățile necesare la consolidarea drepturilor lor" [1]).

Sensul cuvîntului terții.

Prin terții trebue să înțelegem pe acei cari au dobîndit cu titlu particular, de la cumpărător, drepturi asupra imobilului vîndut, și cari la rîndul lor, au îndeplinit formalitățile necesare spre a face ca drepturile lor să fie oposabile altor persoane.

---

siliază pentru neplata prețului. Vedi în acest sens: Baudry et Saignat, 584. Guillouard, II, 603. Flandin, *Transcription,* II, 1209. Troplong, *Transcription,* 302. T. Huc, X, 169. C. Paris, Sirey, 75. 2. 332.

[1]) Guillouard, II, 595. Baudry et Saignat, *Vente,* 580.

Creditorii ipotecarĭ ai cumpărătorului sunt și ei terții, nu însă și creditorii chirografarĭ, cari nu aŭ nicĭ-un drept special asupra imobilului vîndut debitorului lor [1]). Creditorii ipotecarĭ.

Art. 1369 nu se aplică de cât acțiunei resolutorie pentru neplata prețului, iar nu și aceleĭ care ar avea de causă neexecutarea uneĭ alte obligațiunĭ din partea cumpărătorului. „*Acțiunea resolutorie creată prin art. 1365*, ḑice textul, *nu poate fi exercitată*, etc.; or, art. 1365 nu vorbește de cât de acțiunea resolutorie pentru neplata prețului [2]). Am vĕḑut însă, *suprà*, p. 757, nota 2, că acest text se aplică și la resoluția stipulată de părți, de care vorbește art. 1367. Inaplic. art. 1369 la acț. resolutorie intemeiată pe alte cause de cât neplata prețului.

In fine, vom observa că legea franceză nu se mulțumește a supune acțiunea resolutorie uneĭ publicități indirecte, legând-o cu privilegiul vînḑĕtoruluĭ, ci maĭ prescrie încă, prin art. 4, ca hotărîrea care pronunță resoluțiunea să fie, în termen de o lună, mencionată în marginea actuluĭ de transcriere a vînḑăreĭ. Terțiĭ cari vor consulta actul de transcriere vor fi în același timp vestiți despre resiliarea vînḑăreĭ. Această dispositie, de și foarte înțeleaptă, n'a fost reprodusă de legiuitorul nostru. Art. 4 din legea fr., nereprodus în legea noastră.

Modul cum se îndeplinește resiliarea.

Resiliarea vînḑăreĭ pentru neplata prețuluĭ nu are loc de drept, în lipsa uneĭ convenții contrare (art. 1367). Ea trebue să fie cerută și pronunțată de justiție, însă judecătoriĭ aŭ facultatea, dacă vînḑĕtorul nu este în pericol de a perde și lucrul și prețul, de a acorda un termen cumpărătoruluĭ spre a-și îndeplini obligația sa. Art. 1366, aplică la vînḑarea imobilelor, principiul general înscris în art. 1021. Art. 1366.

---

[1]) Baudry et Saignat, 581. T. Huc, XIV, 16, p. 22. Guillouard, II, 595. Troplong, *Transcription*, 290. Mourlon, *Idem*, II, 439 și 811. Flandin, *Idem*, II, 1171, p. 335, 336. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 402. C. Lyon, D. P. 66. 5. 487. Sirey, 66. 2. 196.

[2]) Baudry et Saignat, 582, 583. Guillouard, II, 600. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 402. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1184, No. 16 și 64. Demolombe, XXV, 505. Colmet de Santerre, V, 105 bis VI. Planiol, II, 1570, *in fine*. C. Paris, D. P. 98. 2. 119.

Art. 1366.—Resoluțiunea vînzăreĭ de imobile se pronunță îndată, dacă vînzătorul este în pericol de a perde lucrul și prețul.

Dacă asemenea pericol nu există, judecătorul poate da cumpărătoruluĭ un termen, maĭ mult saŭ maĭ puțin lung, după împrejurărĭ, fără să poată da în nicĭ-un caz un al doilea termen. Trecînd acel termen, fără ca cumpărătorul să plătească, se va pronunța resoluțiunea vînzăreĭ. (Art. 1021, 1101, 1367 C. civ. Art. 1655 C. fr.)

Judecătorĭĭ nu sunt decĭ obligați a acorda un termen de grație cumpărătoruluĭ, eĭ avînd numaĭ facultatea de a acorda asemenea termen, după împrejurărĭ, cînd vînzătorul nu este în pericol de a perde lucrul și prețul [1]).

Casurile în care vînzătorul ar fi în pericol de a perde și lucrul și prețul.

Vînzătorul ar fi în pericol de a perde și lucrul și prețul atuncĭ cînd cumpărătorul ar fi insolvabil și cînd lucrul vîndut ar fi un mobil corporal, care dintr'un moment în altul ar putea fi înstrăinat unuĭ terțiŭ de bună credință, pe care vînzătorul nu l-ar putea urmări [2]).

Alt exemplu: Cumpărătorul insolvabil a început a dărîma clădirea saŭ a tăia pădurea cumpărată, etc. [3])

Chestie de fapt.

Dacă există saŭ nu pericol pentru vînzetor, aceasta e o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătorĭĭ fondului [4]).

Punerea în întărdiere a cumpărătoruluĭ.

In orĭ-ce caz, legea nu cere, pentru ca judecătorĭĭ să poată resilia vînzarea ca cumpărătorul să fie pus în întărdiere prin o somație extra-judiciară, chemarea în judecată fiind o punere în întărdiere destul de energică [5]).

Vînzărĭ mobiliare. Controversă.

De și art. 1366 nu vorbește de cât de imobile, totuși

---

[1]) Judecătorĭĭ sunt, decĭ, suverani spre a decide dacă este, saŭ nu, util de a se acorda cumpărătoruluĭ un termen de grație. Cas. rom. Bulet. 1884, p. 31, și Bulet. 1885, p. 475.—In orĭ-ce caz, nu se poate acorda cumpărătoruluĭ de cât un singur termen. Cas. rom. Bulet. 1878, p. 298.—Dacă un termen de grație s'a acordat cumpărătoruluĭ prin sentința tribunaluluĭ, Curtea refusă cu drept cuvînt de a-ĭ acorda un al doilea termen și resiliază contractul. Cas. rom. Bulet. 1885, p. 477. Baudry et Saignat, 547. Guillouard, II, 582.

[2]) Planiol, II, 1561, *in fine*. Baudry et Saignat, 549.

[3]) Arntz, III, 1032, *in fine*. Mourlon, III, 620.

[4]) Cas. fr. D. P. 81. 1. 242. Sirey, 83. 1. 468. Laurent, XXIV, 341. Guillouard, II, 582. Baudry et Saignat, 547.

[5]) Cas. fr. D. P. 84. 1. 302. Guillouard, II, 583. T. Huc, X, 166. Baudry et Saignat, 548. Demolombe, XXV, 527. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1184, No. 44, 45. Vedĭ și T. VI a Coment. noastre, p. 89, text și nota 3.

se admite în genere că judecătorii pot să acorde un termen de grație și în materie de vînzări mobiliare. In adevĕr, art. 1021, pe care art. 1366 nu face de cât să-l aplice la imobile, permite acordarea unui termen în toate contractele sinalagmatice în genere, fără a distinge între mobile și imobile [1]).

De fapt, însă, judecătorii a-rare-orĭ vor acorda un termen în vînzările de lucrurĭ mișcătoare corporale, pentru-că vînzĕtorul va fi mai în totdeauna în pericol de a perde și lucrul și prețul din causa ușurinței cu care cumpĕrătorul ar putea să facă să dispară lucrul, vînzîndu-l unuĭ cumpĕrător de bună credință, care nu va putea fi urmărit de vînzĕtor.

In privința mobilelor nu trebue însă să perdem din vedere dispoziția excepțională a art. 1370, pe care am explicat-o *suprà*, p. 739 urm., după care resiliarea are loc de drept, în folosul vînzĕtorului, fără intervenția justiției și fără nicĭ-o punere în întărdiere, de câte-orĭ un termen a fost fixat pentru rădicarea lucrurilor vîndute, și cumpĕrătorul a lăsat să treacă acest termen, fără a le râdica. Art. 1370.

Resiliarea vînzărei ne avênd loc de drept, ci numaĭ prin o hotărîre judecătorească, cumpĕrătorul rĕmâne liber de a plăti prețul, chiar în urma pronunțărei resilierei, cât timp sentința care a pronunțat-o n'a rĕmas încă definitivă [2]). Facerea plățeĭ până în momentul când hot. a devenit definitivă.

Despre pactul comisoriŭ expres.

Până acum ne am ocupat despre condiția resolutorie *tacită* în contractul de vînzare (art. 1365, 1366), condiție despre care, în contractele sinalagmatice în genere, se o-

[1]) Guillouard, II, 584. Laurent, XXIV, 341. Duvergier, I, 436. Aubry et Rau, IV, § 356, p. 400, nota 31. Marcadé, VI, art. 1654—1656, No. II, p. 292. T. Huc, X, 167. Baudry et Saignat, 549. C. Paris, D. P. 54. 2. 33.—*Contrà:* Troplong, II, 665.

[2]) Baudry et Saignat, 550. Baudry, II, 945. Mourlon, III, 620, *in fine*. Planiol, II, 1319. T. Huc, VII, 271. Demolombe, XXV, 515. Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1898, No. 12, și Bulet. 1898, p. 214. *Curierul judiciar* din 1899, No. 21, și Bulet. 1899, p. 498. Vedĭ și autoritățile citate în t. VI a Coment. noastre, p. 90, nota 1.

cupă art. 1020, 1021 [1]), și am vĕdut că vînzĕtorul poate, din causa neplăței prețuluĭ, să ceară resoluția vînzărei, soluție admisă în toate contractele sinalagmatice în genere (cpr. art. 1020, 1021, 1439). Părțile sunt însă libere de a stipula, în locul condițieĭ resolutorie tacite, o condiție resolutorie *expresă*, cunoscută sub numele de *pact comisoriŭ*, după cum ne atestă Pothier [2]).

Art. 1367 determină efectele pactuluĭ comisoriŭ în termeniĭ următorĭ:

Art. 1367.—Când la o vînzare de imobile [3]), s'a stipulat că, în lipsă de plata prețuluĭ în termenul defipt, vînzarea va fi de drept resolvată, cumpărătorul poate plăti după expirarea termenuluĭ, pre cât timp nu este pus de vînzĕtor în întărdiere printr'o interpelațiune în formă ; dar după asemenea interpelațiune, judecătorul nu-ĭ poate da termen. (Art. 1020, 1021, 1079, 1366 C. civ. Art. 1656 C. fr.)

Acest text fiind explicat în t. VI a Coment. noastre, p. 97 urm., ne mărginim a trimite pe cetitorĭ la acest volum [4]).

Efectele resoluțiuneĭ vînzărei.

Sub această rubrică ne vom ocupa despre efectele resoluțiuneĭ între părțĭ, și în privința celor de al treilea.

1° Efectele resoluțiuneĭ între părțile contractante.

Resoluția pentru neplata prețuluĭ desființează vînzarea, punênd lucrurile în starea de maĭ înainte, ca și cum

---

[1]) Aceste texte aŭ fost explicate în t. VI a Coment. noastre, p. 82 urm. In cât privește contractul de locațiune, vedĭ în t. IX a Coment. noastre, explic. art. 1439.

[2]) „Pactul comisoriŭ, dice acest autor (III, 458), este o clausă saŭ convenție care câte-odată se prevede în contractul de vînzare, prin care părțile convin că contractul va fi resiliat, dacă cumpărătorul nu va plăti prețul într'un timp anume determinat".

Stipularea unuĭ pact comisoriŭ în vînzările mobiliare.

[3]) Cu-toate-că acest text nu prevede stipularea unuĭ pact comisoriŭ de cât în vînzările imobiliare, totuși asemenea pact poate fi stipulat și în vînzările mobiliare, vînzĕtorul avênd interes de a înlătura în toate casurile dificultățile uneĭ acțiunĭ resolutorĭĭ și incertitudinea ce resultă din puterea discreționară conferită judecătoruluĭ de a acorda un termen cumpărătoruluĭ. Cpr. Guillouard, II, 587. Laurent, XXIV, 343. Troplong, II, 667. Duvergier, I, 461. T. Huc, X, 168.

[4]) Cpr. asupra acesteĭ importante materiĭ : Baudry et Saignat, 551 urm. Guillouard, II, 585 urm.

contractul n'ar fi avut nicĭ-odată ființă. Vînd̦area fiind desființată atât pentru viitor cât și pentru trecut (art. 1015), vînd̦ătorul este presupus că n'a încetat nicĭ-odată de a fi proprietarul lucrului vîndut, iar cumpărătorul, că nu l-a avut nicĭ odată în patrimoniul sĕu.

Din acest principiŭ resultă următoarele importante consecințĭ:

1° Vînd̦ătorul își reia lucrul înapoĭ, dacă apucase a-l preda cumpărătorului, restituind aconturile din preț ce primise [1]).

2° Vînd̦ătorul este în drept să ceară fructele percepute de cumpărător, restituind acestuĭ din urmă dobînda prețului ce el ar fi primit, din d̦iua vînd̦ăreĭ până în d̦iua resoluțiuneĭ [2]).

3° Cumpărătorul va trebui să despăgubiască pe vînd̦ător de deteriorările aduse lucrului prin faptul sĕŭ, nu însă și prin caz fortuit, avênd și el drept la o indemnitate pentru cheltuelile necesare și utile ce ar fi necesitat conservarea și întreținerea lucrului [3]).

4° Cumpărătorul mai poate încă fi condamnat a despăgubi pe vînd̦ător pentru dauna pricinuită prin inexecutarea contractului (art. 1021, 1081) [4]).

2° Efectele resoluțiunei în privința terțiilor.

Resoluția vînd̦ăreĭ desființează contractul nu numaĭ în cât privește raporturile dintre părțĭ, dar chiar și în

---

[1]) Prețul se restitue de vînd̦ătorul primitiv, plătitorului luĭ, adecă, cumpărătorului primitiv, iar nu cumpărătorului subsequent, care și el, la rîndul luĭ, ar fi cumpărat acelaș lucru de la primul achisitor, rĕmânênd ca acest achisitor să se socotească cu sub-achisitorul sĕu. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 475.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 558. Guillouard, II, 615. Laurent, XXIV, 354.—Dacă lucrul vîndut nu era de natură a produce fructe, vînd̦ătorul nu va restitui dobînda prețului, aceastĕ dobîndă fiind echivalentul întrebuințăreĭ lucrului pe care a avut-o cumpărătorul și pe care el nu poate s'o restitue. Vedĭ autoriĭ *suprà* citați.

[3]) Baudry et Saignat, 559. Guillouard, II, 616 urm.—Cumpărătorul nu poate însă cere nicĭ-o despăgubire pentru lucrările făcute de un terțiŭ. Guillouard, II, 619.

[4]) Guillouard, II, 620. Baudry et Saignat, *Vente*, 560.

privința terților. Cumpărătorul fiind, în adevĕr, presupus prin efectul retroactiv a îndeplinirei condiției (art. 1015), că n'a fost nici-odată proprietar, n'a putut să transmită altora drepturi pe care el însu-și nu le avea. Toate drepturile reale, precum: înstrăinarea lucrului vîndut, constituirea unei ipotecĭ, a unei servituți, a unui drept de usufruct, etc., concedate de cumpărător, unui terțiŭ, vor cădea prin aplicarea reguleĭ cunoscute: *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis.* (Vedĭ și art. 1380, explicat *infrà*, p. 788). Vînzĕtorul va putea, decĭ, să revendice lucrul seŭ de la terțiul sub-achisitor, și el își va primi lucrul liber de toate drepturile reale constituite de cumpărător [1]). Resiliarea primeĭ vînzărĭ aduce decĭ, pe cale de consecință, anularea tuturor înstrăinărilor ulterioare [2]).

Drepturile reale constituite asupra lucruluĭ, de vînzĕtor, în timpul strecurat între vînzare, și resoluțiune, vor rĕmânea din contra în picioare, ca unele ce emană de la adevăratul proprietar [3]).

Respectarea contractelor de arendare saŭ de închiriere care nu întrec limitele unuĭ act de administrație. Controversă.

Am vĕdut că drepturile reale consimțite de cumpărător sunt desființate. Ce trebue să decidem în privința contractelor de arendare saŭ de închiriere ale imobiluluĭ vîndut? Chestiunea este foarte controversată.

După un sistem, se susține că contractul de arendare saŭ de închiriere este desființat odată cu dreptul aceluĭ care l-a concedat, prin efectul îndeplinireĭ condițieĭ resolutorie (art. 1015) [4]).

Interesul obștesc și chiar a însu-și proprietaruluĭ cerênd însă ca bunul să fie administrat, *pendente conditione*, pentru ca el să-l regăsească în bună stare, credem că el

---

[1]) Vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 95. Guillouard, II, 621. Baudry et Saignat, 561. T. Huc, X, 172, p. 236.— Mobilele corporale nu vor putea însă fi revendicate de la terțiĭ posesorĭ de bună credință de cât în casurile excepționale în care revendicarea este admisă în contra lor (art. 1909). Vedĭ t. VI a Coment. noastre p. 95. Cpr. Baudry et Saignat, 562. Guillouard, II, 626.

[2]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 475.

[3]) C. Paris, D. P. 89. 2. 215. Guillouard, II, 621. Baudry et Saignat, 561. T. Huc, X, 172, p. 236.

[4]) Vedĭ în acest sens: Laurent, XVII, 144 și 153; XXIV, 358, și XXV, 46 și 383. T. Huc, X, 172 și 286. Cpr. C. Paris, Sirey, 65. 2. 42.

va trebui să respecte contractele de închiriere saŭ de arendare, consimțite fără fraudă, în limitele unuĭ act de administrație, adecă pe timp de cinci anĭ cel mult (art. 427, 534, 1268, 1269, 1419), chiar dacă câștiul curent ar fi fost plătit în mânile cumpărătoruluĭ [1]). De aceea, contractele de arendare saŭ închiriere, consimțite pe un period de cinci anĭ de către usufructuar, sunt oposabile nudului proprietar. (Veḑi și art. 1380, *infrà*, p. 788) [2]).

Stîngerea acțiunei resolutorie.

Acțiunea resolutorie se stînge în mod definitiv: 1° prin renunțarea vînḑătoruluĭ; 2° prin prescripție. Ea se stînge, în privința terțiilor, în materie imobiliară, prin stîngerea privilegiuluĭ vînḑătoruluĭ (art. 1369), iar în materie de mobile corporale, prin înstrăinarea făcută în folosul unuĭ sub-achisitor de bună credință, căruia lucrul a fost predat (art. 1909).

1° Renunțarea vînḑătorului.

Acțiunea resolutorie, fiind conferită vînḑătoruluĭ în interesul sĕŭ particular, se înțelege că el poate să renunțe la dînsa, fie în mod expres, fie în mod tacit.

Renunțarea tacită nu poate însă să resulte de cât din acte neîndoelnice prin care vînḑătorul înțelege să abdice de la dreptul sĕŭ de a resilia contractul, fiind-că renunțările sunt de strictă interpretare și nu se presupun niciodată [3]). Renunț. tacită.

[1]) Cpr. Cas. fr. D. P. 54. 1. 357. Sirey, 55. 1. 36. Guillouard, *Vente*, II, 622, *in fine*.

[2]) Veḑi în acest din urmă sens: Guillouard, *Vente*, II, 622 și *Louage*, I, 5. Troplong, *Vente*, II, 651, 776, 777, și *Louage*, I, 100, 545 și 546. Aubry et Rau, IV, § 369, p. 497. Duvergier, *Louage*, I, 83 urm. Duranton, XVII, 134. Baudry et Wahl, *Louage*, I, 83 (ed. a 2-a). F. Herman, IV, art. 1709, No. 52. Répert. Sirey, *Bail en général*, 200 urm. Pand. fr. *eod. v°*, 342. Marcadé, VI, art. 1654 urm. No. IV, *in fine*, p. 297. Nacu, III, p. 279, No. 248. Cpr. și Baudry et Saignat, *Vente*, 565. In cât privește plata câștiurilor, care ar fi fost făcută cu anticipație în mânile cumpărătoruluĭ, a căruĭ drept acum este desființat, soluția este aceeași ca și în privința bărbatuluĭ administrator al imobiluluĭ dotal. Veḑi *suprà*, p. 208, 209, și *infrà*, p. 788, nota 1.

[3]) Ast-fel, urmărirea din partea vînḑătoruluĭ și vînḑarea silită a imobiluluĭ înstrăinat, constitue o renunțare ta-

Dacă același imobil a făcut obiectul mai multor vînzări succesive, renunțarea expresă saŭ tacită a primuluĭ vînzĕtor la acțiunea sa resolutorie nu jignește întru nimic acțiunea vînzĕtorului subsequent [1]).

2° Prescrierea acțiuneĭ resolutorie.

Ca orĭ-ce acțiune, pe care legea n'a declarat-o imprescriptibilă, saŭ pentru care n'a fixat în această privință un anume termen, acțiunea resolutorie pentru neplata prețuluĭ se prescrie prin treĭ-decĭ de anĭ, conform dreptuluĭ comun (art. 1890), dacă imobilul a rĕmas în mânile cumpărătoruluĭ saŭ a moștenitorilor seĭ.

Inaplic. art. 1900. Prescripția de dece anĭ, statornicită de art. 1900, fiind specială acțiuneĭ în nulitate saŭ în rescisiune, nu poate fi aplicată acțiuneĭ în resoluțiune [2]).

Aplicarea art. 1895 urm. și 1909. Dacă cumpărătorul primitiv a înstrăinat însă imobilul, noul achisitor care ar fi de bună credință, adecă, care n'ar ști că prețul primeĭ vînzări este datorit încă, îl va prescrie prin dece saŭ douĕ-decĭ de anĭ (art. 1895 urm.), putênd să invoace dispositia art. 1909, de câte-orĭ va fi vorba de un mobil corporal [3]).

---

cită la dreptul de a mai cere resiliarea contractuluĭ. Cpr. C. Toulouse, D. P. 45. 4. 521. No. 15.— Aceeași renunțare ar resulta și din faptul că vînzĕtorul ar fi consimțit la vînzarea imobiluluĭ făcută de cumpărător. Cpr. Baudry et Saignat, 567.—Urmărirea cumpărătoruluĭ pentru plata prețuluĭ nu constitue însă o renunțare la acțiunea resolutorie din partea vînzĕtoruluĭ. Baudry et Saignat, *loco cit.*—*Contrà* : Pothier, *Vente*, III, 462.

[1]) Cas. fr. D. P. 47. 1. 282. Sirey, 47. 1. 587. Sirey, 50. 1. 651. Baudry et Saignat, 568. Guillouard, II, 606.

[2]) Thiry, III, 596. Baudry et Saignat, 569. T. Huc, X, 171. Troplong, II, 662. Marcadé, VI, art. 1654—1656, No. V, p. 298. Laurent, XXIV, 364. Guillouard, II, 612, și toți autorii.

[3]) Vedĭ autorii citați în nota precedentă, la care trebue să adăogăm : Demolombe, XXV, 565. Colmet de Santerre, V, 105 bis VI. Larombière, II, art. 1184, No. 109. Duranton, XVI, 364. Leroux de Bretagne, *Prescription*, II, 848. Vazeille, *Prescription*, II, 517 (ed. din 1832). Troplong, *Prescription* II, 797. Aubry et Rau, IV, § 356. p. 405. C. Toulouse, Sirey, 81. 1. 201. Vedĭ și t. VI a Coment. noastre, p. 96.—*Contrà* : Coulon, *Quest. de droit*, III, p. 205, *dialogue* 109. C. Paris, Sirey, 42. 2. 119.

CAPITOLUL VI

Sub acest capitol, legiuitorul francez se ocupă, în secţia I, despre *resoluţia* vînzăreĭ prin exerciţiul pactuluĭ de rĕscumpărare (art. 1659—1673), iar în secţia a doua, despre *anularea* vînzăreĭ pentru vilitatea preţuluĭ *(læsio enormis)* (art. 1674—1685).

Anularea vînzăreĭ pentru lesiune. Deoseb. de la Codul fr.

Intreaga secţiune a II-a a fost eliminată de legiuitorul nostru, care n'a maĭ admis resiliarea vînzăreĭ pentru lesiune, orĭ cât de mare ar fi această lesiune, pentru-că asemenea acţiune este contrară spiritului dreptuluĭ modern. Această soluţie este admisă şi în Codul german [1]).

Dreptul vechiŭ.

Legile noastre anterioare [2]), reproducênd în această privinţă o constituţie pe care Justinian o atribue luĭ Diocliţian (L. 2 şi 8, *in fine*, Cod, *De rescindenda venditione*, 4. 44), de şi ea este poate posterioară acestuĭ împărat, admiteaŭ din contra lesiunea ca causă de anulare, în contractele însărcinătoare, adecă: cu titlu oneros, atuncĭ când ea era maĭ mare de jumătate din obicinuitul preţ al lucruluĭ *(læsio enormis)* [3]).

Capitolul de faţă nu se ocupă decĭ, în legea noastră, de cât de resoluţiunea vînzăreĭ prin exerciţiul pactuluĭ de rĕscumpărare. Art. 1371 ne anunţă că legiuitorul are să se ocupe de această materie.

Art. 1371.—Deosebit de causele de anulare saŭ de resoluţiune cuprinse în acest titlu, şi de cele comune la toate conveţiile, contractul de vînzare se poate resolvi şi prin facultatea de rĕscumpărare ce-şĭ poate reserva vînzĕtorul. (Art. 948, 950, 952, 953 urm., 961, 969, 1020, 1021, 1157, 1307—1309, 1311, 1320, 1328, 1331, 1347, 1349, 1355, 1365 urm., 1372 urm. C. civ. Art. 1658 C. fr.)

Drept internaţional.

[1]) V. t. VII a Coment. noastre, p. 9, nota 3, *in fine*.—Legea noastră, ne admiţênd lesiunea în materie de vînzare, iar altele din contra admiţênd-o, s'a ivit, în dreptul internaţional, o vie controversă în privinţa natureĭ legeĭ care permite minorilor de a desfiinţa, în unele casurĭ, contractul pentru lesiune. Această controversă a fost studiată în t. V a Coment. noastre, p. 97 şi în t. VII, p. 41.

[2]) Vedĭ legile citate în t. VII, *loco cit.* şi în Tratatul nostru în limba franceză, p. 242, text şi nota 1. Această acţiune se prescrie în Codul Calimach prin *patru* anĭ (art. 1957), iar în Codul austriac, prin *treĭ* anĭ (art. 1487).

[3]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 330 urm.

Despre facultatea saŭ pactul de rĕscumpĕrare.

Definiţie.

Art. 1372.—Facultatea de rĕscumpĕrare este un pact prin care vînd̦ĕtorul îşĭ reservă dreptul a lua înapoĭ lucrul vîndut, restituind preţul principal şi plătind cele aicĭ maĭ jos legiuite prin art. 1377. (Art. 923, 1019, 1373 urm., 1377 C. civ. Art. 1659 C. fr.)

Facultatea saŭ pactul de rĕscumpĕrare, numit de unii *retract convenţional*[1]), iar de Codul italian rĕscumpĕrare convenţională *(riscatto convenzionale)*[2]), îşĭ trage origina sa din legile romane[3]). El constitue o condiţie resolutorie a vînd̦ĕreĭ, la care este adaos, iar nu o obligaţie impusă cum-

---

[1]) Cpr. Troplong, II, 692. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 407, nota 1. T. Huc, X, 175. Arntz, III, 1041. Veḑĭ şi *suprà*, p. 615, nota 2. Un vechiŭ autor din secolul al XVI-lea, Tiraqueau, care a fost consilier la parlamentul din Paris, a scris un tratat intitulat: *De retractu conventionali.*

[2]) Codul fr. numeşte această convenţie: *„faculté de rachat ou de réméré“* (de la *reemere*, a rĕscumpĕra), iar Codul german: *Wiederkauf* (art. 497 urm.).

[3]) L. 2 şi 7, Cod, *de pactis inter emptorem et venditorem*, 4. 54. Maĭ veḑĭ încă L. 7, § 1, Dig., *De distractione pignorum*, 20. 5;—L. 13, Pr., Dig., *De pigneratitia actione, vel contrà*, 13. 7.

Critica pactuluĭ de rĕscumpĕrare.

Vînd̦area cu pact de rĕscumpĕrare este un rĕu sistem de credit. Ea a putut să aducă serviciĭ altă dată, înainte de organisarea regimuluĭ ipotecar modern. Astăḑĭ, ea nu maĭ are însă aproape raţiune de a fi, şi cele de maĭ multe-orĭ nu este de cât o sorginte de câştigurĭ pentru cămătarĭ şi serveşte a ascunde contractul pignoritiv, pe care legea îl proibă (art. 1689, 1701 C. civ., 488 C. com.). Cpr. Planiol, II, 1573, *in fine*. Baudry et Saignat, *Vente*, 606. Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 195 urm. Troplong (II, 692, p. 186) ḑice că vînd̦area cu pact de rĕscumpĕrare aduce o pedică îmbunătăţireĭ proprietăţilor şi progresuluĭ agriculturеĭ, iar Glasson *(Éléments de dr. fr.*, I, p. 586, No. 165), că ea presintă pericole grave pentru creditul public, de vreme ce lasă proprietatea în incertitudine. De aceea Codul portughez n'o maĭ admite (art. 1587). Veḑĭ *infrà*, p. 770, 771.

Dacă vînd̦ĕtorul dovedeşte că pretinsa vînd̦are ascunde în realitate un contract pignoritiv, oprit de lege, contractul va fi anulat. T. Huc, X, 175, *in fine*. Este suverană aprecierea judecătorilor de fond, cari decid că o convenţie este un adevărat contract cu pact de rĕscumpĕrare, saŭ ascunde un contract pignoritiv. Cas. fr. D. P. 73. 1. 185. Sirey, 73. 1. 134.

părătorului de a revinde lucrul. Ast-fel, când vînd̦ătorul își exercită facultatea stipulată de dînsul, nu se îndeplinește o nouă vînd̦are, saŭ *o rĕscumpărare*, după cum impropriŭ se exprimă legea [1]), ci vînd̦area este desființată, și lucrul se reîntoarce la vînd̦ător. In adevĕr, art. 1371 dispune că vînd̦area *se poate resolvi* prin facultatea de rĕscumpărare ce-și poate reserva vînd̦ătorul; apoi, art. 1372 nu d̦ice că vînd̦ătorul rĕscumpără lucrul vîndut, ci că el îl iea *înapoi*. Nu există decî două vînd̦ărî succesive, ci una singură, care se resolvă în favoarea vînd̦ătoruluĭ [2]). Această

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 615, nota 2.

[2]) Cpr. Thiry, III, 598. Duvergier, *Vente*, II, 7. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 407, nota 1. Guillouard, II, 646. Laurent, XXIV, 381. Arntz, III, 1041. Colmet de Santerre, VII, 104. Mourlon, III, 632. Marcadé, VI, art. 1659, No. 1, p. 304. Baudry et Saignat, 605. Duranton, XVI, 390, și XIX, 278. T. Huc, X, 175. Planiol, II, 1582, și toț autorii.

Consecințile care resultă din împrejurarea că în specie, nu există două vînd̦ărî.

Din împrejurarea că, în specie, nu există două vînd̦ărî, resultă că fiscul nu va percepe, la îndeplinirea condițieĭ, o nouă taxă de înregistrare, dar nicĭ va restitui pe acea veche. Duranton, XVI, 67 și 390. Planiol, II, 1582. Baudry et Saignat, 654.

Tot din această împrejurare mai resultă încă că de câteorĭ imobilul se va reîntoarce la vînd̦ător, în virtutea clauseĭ de rĕscumpărare, nu este nevoe de o nouă transcripție, dacă vînd̦area a fost transcrisă din capul loculuĭ (vedĭ *infrà*, p. 772), chiar atunci când luarea imobiluluĭ înapoĭ de cătră vînd̦ător ar fi fost constatată printr'un act și când el ar fi fost nevoit să se adreseze pentru aceasta la tribunale. Cpr. Flandin, *Transcription*, I, 85. Mourlon, *Idem*, I, 67. Verdier, *Idem*, I, 75, p. 170.

Retract litigios.

Aceeași soluție este admisibilă în privința exercităreĭ retractuluĭ litigios, atunci când dreptul cedat este un drept real imobiliar. Verdier, *Transcription*, I, 111. Flandin, *Idem*, I, 262. Mourlon, *Idem*, I, 65.—*Contrà*: Troplong, *Transcription*, 249. Vedĭ și *infrà*, explic. art. 1402, rubrica: *Efectele exercitărei retractuluĭ litigios*.

Privil. vînd̦ătoruluĭ. Controversă.

In fine, trebue să decidem că cumpărătorul unuĭ imobil cu pact de rĕscumpărare, care prin efectul exercițiuluĭ acestuĭ pact, restitue imobilul fără ca să primească preț̦ul ce a plătit, nu are un privilegiŭ, pentru asigurarea restituireĭ acestuĭ preț. Art. 1737 conferă, în adevĕr, un asemenea privilegiŭ, *numaĭ vînd̦ătoruluĭ unuĭ imobil al căruĭ preț nu este plătit*. Or, am vĕdut că exercițiul pactuluĭ de rĕscumpărare nu este o nouă vînd̦are, ci resiliarea primeĭ vînd̦ărĭ. Legea conferă cumpărătoruluĭ o altă garanție, și anume: dreptul de a reține

teorie este conformă aceleĭ admisă de Pothier, care ḑice: „Le réméré n'est pas proprement une nouvelle vente que l'acheteur fait au vendeur, mais une simple résolution de la vente qui a été faite. La clause de réméré est une clause *résolutoire*, sous laquelle la vente a été faite, et par laquelle il a été convenu qu'il serait au pouvoir du vendeur de résoudre le contrat, etc“ [1]). Aceeaşĭ soluţie era admisă şi în dreptul roman [2]).

Codul portughez. Art. 1586, 1587.

„Vînḑarea cu pact de răscumpărare, ḑice art. 1586 din Codul portughez, este aceea prin care se stipulează că vînḑătorul va putea să resilieze contractul şi să-şi iea înapoĭ lucrul vîndut, restituind preţul“. Trebue să observăm că art. 1587 din acest Cod proibă pentru viitor vînḑarea cu pact de răscumpărare, în scopul probabil ca

---

imobilul până la restituirea preţuluĭ (art. 1377, *in fine*). Veḑĭ *infrà*, p. 785. Cpr. Thiry, IV, 415. Planiol, II, 2894. Mourlon, III, 1345. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, II, 503, p. 9. Nacu, III, 131, p. 643. Répert. Sirey, *Privilège*, 643. Pand. fr., *Privil. et hypothèques*. I, 2283 urm. Répert. Dalloz, *Supplément, Privil. et hypoth.*, 205. Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, I, 580. Guillouard, *Idem*, II, 470, 471. Martou, *Idem*, II, 546. P. Pont, *Idem*, I, 189 şi *Petits contrats*, II, 1303. Troplong, *Idem*, I, 214. Thézard, *Idem*, 278. Laurent, XXX, 3. Aubry et Rau, III, § 263. p. 285 (ed. a 5-a). Glasson, *Dr. de rétention*, p. 117 urm. Colmet de Santerre, IX, 51 bis, VII. Grenier, *Hypoth.*, II, 390. André, *Régime hypoth.*, 304. Battur, *Privil., et hypoth.*, I, 65. p. 43 (ed. din 1818).—*Contrà*: Labbé, nota în Sirey, 71. 2. p. 193 urm.

[1]) Pothier, *Vente*, III, 411. Veḑĭ şi *suprà*, p. 615, nota 2.

[2]) Cpr. Troplong, II, 693.—Duranton (XVI, 389) şi Arntz (III, 1041) sunt, deciĭ, greşiţĭ când ḑic că pactul de răscumpărare *(pactum de retrovendendo)*, crează o nouă vînḑare între vînḑător şi cumpărătorul primitiv. „Nu cunosc niciun text, ḑice Troplong *(loco cit.)* care să justifice asemenea afirmaţie“. Cpr. art. 497 C. german.

Validitatea pactuluĭ de preferenţă.

Dar dacă pactul de răscumpărare (impropriŭ ast-fel numit) nu cuprinde în realitate o răscumpărare, ci o resolvire a primeĭ vînḑărĭ, *est distractus potius quam novus contractus*, după cum se exprimă Pothier (III, 411, *in medio*), părţile ar putea foarte bine să convină ca cumpărătorul să prefere pe vînḑător, la caz când el ar voi să revîndă lucrul ce a cumpărat actualmente. O asemenea convenţie *(pact de preferenţă)* este perfect validă, însă nu conferă vînḑătorului nicĭ-un drept real, ci numaĭ o acţiune în daune contra cumpărătorului, de câte-orĭ el călcându-şi obligaţia luată, ar fi vîndut lucrul unuĭ alt cumpărător. Veḑĭ *suprà*, p. 617.

proprietatea să nu rămână în incertitudine. (Vedĭ *suprà*, p. 768, nota 3).

Natura drepturilor cumpărătorului și vîndĕtorului. Proprietate condițională.

Din cele mai sus expuse resultă că, în vînd̆ările făcute cu ast-fel de pact, cumpărătorul dobîndește o proprietate supusă desființăreĭ și că, de câte-orĭ condiția resolutorie se îndeplinește, vînd̆area este presupusă că n'a avut ființă; așa că drepturile reale constituite de cumpărător asupra lucruluĭ vîndut sunt desființate, iar acele constituite de vînd̆ĕtor sunt din contra menținute; pentru-că de câte-orĭ condiția se îndeplinește, cumpărătorul este presupus că n'a fost nicĭ-odată proprietar, iar vînd̆ĕtorul, că n'a încetat nicĭ-odată de a fi proprietar [1]). Atât vînd̆ĕtorul cât și cumpărătorul sunt decĭ proprietarĭ condiționalĭ a imobilului vîndut, însă vînd̆ĕtorul este proprietar sub condiție suspensivă, iar cumpărătorul, sub condiție resolutorie; de unde resultă că cesiunea făcută de eĭ trebue să fie transcrisă, pentru ca terțiĭ interesați s'o poată cunoaște [2]).

Pactul de rĕscumpărare trebue să fie stipulat în însu-și contractul de vînd̆are.

Facultatea de rĕscumpărare, pentru a păstra caracterul condițieĭ resolutorie, trebue să fie stipulată în însu-și contractul de vînd̆are. De câte-orĭ, în adevĕr, vînd̆area a fost făcută pur și simplu, fără nicĭ-o reservă, cumpărătorul a devenit proprietar definitiv și vînd̆area nu se mai poate resilia cu efect retroactiv. Decĭ, dacă vînd̆ĕtorul ar conveni mai în urmă să-și reia lucrul vîndut, această convenție n'ar mai fi o condiție a contractuluĭ primitiv, ci o nouă vînd̆are, care nu va distruge efectele celeĭ dintâĭ [3]).

Art. 1909.

Pactul de rĕscumpărare poate fi stipulat atât în privința imobilelor cât și a mobilelor *(lex non distinguit)*, terțiĭ putênd însă să invoace principiul înscris în art. 1909, în

---

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 615, 616. Asupra acestuĭ punct toți autoriĭ sunt de acord. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 17, p. 32. Verdier, *Idem*, I, 73.

[2]) Verdier, *Transcription*, I, 73. Mourlon, *Idem*, I, 17, *in fine*, p. 33.—Cât pentru chestiunea de a se ști dacă actul prin care un vînd̆ĕtor *neplătit* cedează drepturile sale unuĭ terțiŭ trebue, saŭ nu, să fie transcris, chestiunea este controversată. Vedĭ în diferite sensurĭ: Mourlon, *op. cit.*, I, 18. Verdier, *Transcription*, I, 74. Flandin, *Idem*, I, 390, 391.

[3]) Guillouard, II, 647. Baudry et Saignat, 608. Laurent, XXIV, 382. Duranton, XVI, 390. Troplong, II, 694. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 407, text și nota 2. T. Huc, X, 176. Marcadé, VI, art. 1659, No. II, p. 305. Thiry, III, 598, și toți autoriĭ.

privința mobilelor corporale dobîndite de bună credință [1]).

Transcrierea vînzăreĭ cu pact de rĕscumpărare.

Dacă vînzarea cu pact de rĕscumpărare are de obiect un imobil, ea va trebui să fie transcrisă, ca și o vînzare pură și simplă, spre a fi oposabilă terțiilor [2]).

Minorĭ și interdișĭ. Controversă.

Pactul de rĕscumpărare poate fi stipulat de minorĭ și interdișĭ (argument din art. 1376) [3]), și chiar în privința bunurilor minorilor și interdișilor [4]). De fapt, însă, a-rareorĭ bunurile minorilor și interdișilor vor fi vîndute cu dreptul de rĕscumpărare, pentru-că, în asemenea vînzări, prețul este mai în totdeauna inferior, și apoĭ incapabilul ar fi adesea-orĭ expus a perde lucrul vîndut, din causa negligenței reprezentantuluĭ seŭ legal [5]).

Natura dreptuluĭ de rĕscumpărare.

Dreptul de a exercita facultatea de rĕscumpărare este imobiliar, când are de obiect un imobil, și mobiliar, când are de obiect un mobil; căcĭ *jus assumit naturam rei pro qua competit* [6]).

Transmiterea la moștenitorĭ.

Acest drept este transmisibil moștenitorilor vînzătoruluĭ, cu-toate-că în contract nu s'a vorbit despre eĭ. (L. 2, Cod, *De pactis inter emptorem et venditorem compositis*, 4. 54) [7]).

Dacă însă din contract ar resulta că părțile aŭ voit

---

[1]) Thiry, *loco cit.* Guillouard, II, 651. Laurent, XXIV, 383. Duvergier, II, 15. Baudry et Saignat, 606, 609. Troplong, II, 706, și toțĭ autorĭĭ.

[2]) Flandin, *Transcription*, I, 84, p. 56. Verdier, *Idem*, I, 70. Dacă vînzarea a fost transcrisă, nu maĭ e însă nevoe de o nouă transcriere, atuncĭ când imobilul se reîntoarce la vînzător în virtutea pactuluĭ de rĕscumpărare, pentru-că această reîntoarcere nu constitue o nouă vînzare. Flandin, *op. cit.*, I, 85. Veḑĭ și *suprà*, p. 769, nota 2.

[3]) In vechiul drept francez, chestiunea de a se ști dacă un minor putea să cumpere cu dreptul de rĕscumpărare, era controversată. Pothier (III, 386) admite afirmativa, în contra luĭ Fachin (Fachinœus), și această părere este admisă și în dreptul modern. Cpr. Duvergier, II, 17. Troplong, II, 701, 707. Guillouard, II, 650.

[4]) Cpr. Baudry et Saignat, 609.—*Contrà:* Duvergier, II, 17. Massé-Vergé, IV, § 688, p. 314, nota 8. Guillouard, II, 650. Planiol, II, 1574, *in fine*.

[5]) Cpr. Thiry, III, 598, *in fine*.

[6]) Troplong, *Vente*, II, 699.

[7]) Cpr. Pothier, III, 389. Troplong, II, 700. Guillouard, II, 661.—Obligația de a suferi rĕscumpărarea este, de asemenea, transmisibilă moștenitorilor cumpărătoruluĭ, chiar dacă eĭ ar fi minorĭ (art. 1376). Cpr. Troplong, II, 701.

să-l restrîngă numaĭ la vînḑetor, această convenţie va fi respectată [1]).

Pactul de rĕscumpărare poate fi cedat, căcĭ el nu este un drept personal vînḑătoruluĭ [2]). (Veḑĭ *infrà*, p, 799, n. 4). Cedarea pactuluĭ de rĕscumpărare.

El poate, deci, fi exercitat de creditoriĭ vînḑătoruluĭ (art. 974) [3]). Art. 974.

Termenul în care pactul de rĕscumpărare poate fi exercitat.

Art. 1373.—Facultatea de rĕscumpărare nu poate fi stipulată cu termen maĭ lung de *cincĭ anĭ*, sub pedeapsă de a fi redus la cincĭ anĭ. (Art. 1374 C. civ. Art. 1660 C. fr.) [4])

Art. 1374.—Termenul, odată defipt de părţĭ, nu se maĭ poate prelungi *nicĭ de ele înse-şĭ* [5]), nicĭ de judecător. (Art. 1373 C. civ. Art. 1361 C. fr.)

Art. 1375.—Dacă vînḑătorul, în termenul prescris, nu începe a exercita dreptul sĕŭ de rĕscumpărare, cumpărătorul rĕmâne proprietar nerevocabil. (Art. 1445 C. civ. Art. 1662 C. fr.) [6])

Art. 1376.—Termenul curge în contra tuturor persoanelor, chiar în contra minoruluĭ, care va putea avea acţiune recursorie în contra cuĭ se va cuveni. (Art. 343, 390, 427 urm. 454, 1876 C. civ. Art. 1663 C. fr. [7])

In vechiul drept francez, pactul de rĕscumpărare putea fi exercitat treĭ-ḑecĭ de anĭ, dacă părţile nu hotărîse un termen maĭ scurt [8]). Legiuitorul actual a redus cu Deoseb. între dr. vechiŭ fr. şi dr. actual.

---

[1]) Troplong, *Vente*, II, *loco cit.* Duvergier, II, 18. Cas. fr. D. P. 1904. 1. 152.

[2]) Pothier, *Vente*, III, 390. Troplong, II, 702. Guillouard, II, 661. T. Huc, X, 181. Baudry et Saignat, 628. Duvergier, II, 18. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 412. Arntz, III, 1048.

[3]) Troplong, II, 703. Duvergier, II, 18. Guillouard, II, 662. T. Huc, X, 181. Laurent, XXIV, 330. Baudry, III, 590. Baudry et Saignat, 628. C. Grenoble, Sirey, 59. 2. 172.

[4]) Cpr. L. 2, Cod, *De pactis inter emptorem et venditorem compositis*, 4. 54.

[5]) Cuvintele: „nicĭ de ele înse-şĭ“ lipsesc în Codul fr. Ele sunt adaose de legiuitorul nostru.—Art. 1517 din Codul italian se exprimă în termeniĭ următorĭ: „Termenul fixat este peremtoriŭ şi nu poate fi prorogat“. Art. 1517 C. italian.

[6]) Cpr. L. 31, § 22, dig., *De ædilitio edicto*, 21. 1.

[7]) Cpr. L. 38, Dig., *De minoribus*, 4. 4.

[8]) Veḑĭ Pothier, *Vente*, III, 391 urm.—La Romanĭ, pactul de rĕscumpărare putea fi stipulat pentru un termen cât de lung (L. 2, Cod, *De pactis inter emptorem et venditorem*, etc. 4. Dreptul roman.

drept cuvînt acest termen la *cinci* ani [1]), pentru-că alt-fel proprietatea ar fi rĕmas prea mult timp în incertitudine, ceea ce ar fi fost contrar interesului obștesc [2]). Motivul este exact, însă pentru a fi logic, legiuitorul trebuia să fixeze acest termen, în privința tuturor condițiilor resolutorii în genere, căci toate aceste condiții turbură proprietatea și o fac să fie necertă [3]).

Stipularea unuĭ termen maĭ scurt de cinci anĭ.

Părțile pot stipula un termen maĭ scurt, nu însă maĭ lung. Dacă ele ar stipula un termen maĭ lung de cinci anĭ, convenția n'ar fi nulă, însă termenul este redus de drept la *cinci* anĭ (art. 1373).

Nestipularea nicĭ-unuĭ termen.

Dacă părțile n'aŭ stipulat nicĭ-un termen, rĕscumpărarea se va putea face în timp de cinci anĭ, părțile fiind presupuse a fi admis termenul cel maĭ lung pe care îl permite legea.

Neacordarea unuĭ termen de grație.

Acest termen nu poate fi prelungit de judecătorĭ, cari nu pot acorda termene de grație (art. 1374), pentru-că nu este vorba în specie de înlesnirea debitorului spre a-și

---

54).—In lipsa unuĭ termen special, vînzĕtorul putea să-și exercite dreptul seŭ timp de treĭ-decĭ de anĭ. (Argum. din L. 3, Pr., *ab initio*, Cod, *De præscriptione 30 vel 40 annorum*, 7. 39). Vedĭ art. 503 din Codul german, unde se dice că: „Dreptul de rĕscumpărare *(das Wiederkaufsrecht)* nu poate, în privința imobilelor, să fie exercitat de cât timp de *treĭ-decĭ* de anĭ, iar în privința celorlalte lucruri, *treĭ* anĭ. Părțile sunt însă libere de a stipula un termen, care să înlocuiască pe acel legal. *„Ist für die Ausübung eine Frist bestimmt, so tritt diese an die Stelle der gesetzlichen Frist„*. Termenul convențional nu poate însă fi maĭ mare de tre-decĭ de anĭ. Vedĭ Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 100. Iată, cum se exprimă acest autor: *„Die vertragsmässig ausgemacte tritt an Stelle der gesetzlichen Frist. Bei dem peremtorischen Ausdruck des Satzes des § 503 ist indess anzunehmen, dass durch Vertrag die Ausübung des Wiederkaufsrechts nicht über die gesetzlich bestimmte Zeit hinaus verlängert werden darf"*.

Codul german. Art. 503.

C. japonez.

[1]) Codul japonez din 1896 fixează acest termen *la dece* anĭ (art. 580).

[2]) La acest motiv, pe care l-aŭ dat, în corpul legislativ, Portalis și Grenier, autorĭi maĭ adaogă un altul, și anume: defavoarea cu care legea vede vînzarea cu pact de rĕscumpărare, chiar când ea este serioasă. Cpr. T. Huc, X, 176, p. 244.

[3]) Cpr. Guillouard, II, 652. Laurent, XXIV, 384. Duvergier, *Vente*, II, 19.

îndeplini obligaţia sa, ci de îndeplinirea uneĭ condiţiĭ de la care atârnă proprietatea lucruluĭ vîndut; or, această condiţie trebue să se îndeplinească în termenul stipulat de părţi, fără ca judecătoriĭ să poată modifica convenţia lor.

Neprelungirea termenuluĭ de cinci anĭ.

Maĭ mult încă, acest termen, chiar dacă ar fi maĭ scurt de cinci anĭ, nu poate fi prelungit prin convenţia părţilor [1]).

Art. 1175.

Asemenea convenţie, de şi validă între părţi, nu este însă oposabilă terţiilor, pentru-că ea constitue o derogare de la actul primitiv (art. 1175) [2]).

Momentul de când curge termenul.

Termenul fixat pentru exerciţiul pactuluĭ de rĕscumpărare curge din momentul vînd̦ăreĭ, iar nu din momentul predăreĭ lucruluĭ vîndut şi a plăţeĭ preţuluĭ, afară de casul când părţile ar fi stipulat contrarul [3]).

Calcularea termenuluĭ p. exerciţiul pactuluĭ de rĕscumpărare.

Calcularea termenuluĭ se face după regulele dreptuluĭ comun. D̦iua în care termenul începe *(dies a quo)* nu se numĕră, ci numaĭ d̦iua în care termenul expiră [4]). Ast-fel, dacă presupunem un contract cu pact de rĕscumpărare făcut în d̦iua de 1 Iulie 1904, avênd termenul de doĭ anĭ, rĕscumpărarea va putea fi exercitată cel tărd̦iŭ până în d̦iua de 1 Iulie 1906 inclusiv [5]).

Art. 728.

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1884, p. 427.—După art. 728, coproprietariĭ unuĭ lucru pot suspenda divisiunea lucruluĭ comun, prin convenţia lor, tot pe *cinci* anĭ, însă acest termen poate, *după trecerea luĭ*, să fie reînoit. Veḑĭ t. III a Coment. noastre, p. 438.

[2]) Cpr. Guillouard, II, 654. T. Huc, X, 176, p. 244. Laurent, XXIV, 385. Baudry, III, 588. Baudry et Saignat, 613. Thiry, III, 599. Mourlon, III, 636.

[3]) Baudry et Saignat, 611. Troplong, II, 712. Guillouard, II, 653. T. Huc, X, 176.—Dacă, pe lângă pactul de rĕscumpărare, vînd̦area ar fi supusă uneĭ condiţiĭ suspensive, termenul n'ar curge de cât de la îndeplinirea condiţieĭ, pentru-că până atuncĭ vînd̦ĕtorul nu este lipsit de dreptul seŭ de proprietate. Baudry et Saignat, *loco cit.* Guillouard, II, 653. T. Huc, X, 176, *in fine.*

[4]) Ultima d̦i, în care termenul expiră, întră în computarea luĭ, chiar dacă cade într'o d̦i de sĕrbătoare. Guillouard, II, 655, *in fine.* Baudry et Saignat, 611. C. Angers şi Cas. fr., Sirey, 31. 2. 85. Sirey, 34. 1. 216.

[5]) Guillouard, II, 655. Thiry, III, 599. Laurent, XXIV, 387. Duvergier, II, 23. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 408. Baudry et Saignat, 611. T. Huc, X, 176, p. 245. C. Nîmes, Sirey, 40. 2. 319.

Art. 1375. Dacă vînḑĕtorul, în termenul prescris, nu începe a exercita dreptul sĕŭ de rĕscumpărare, cumpărătorul devine *ipso jure* proprietar irevocabil, fără ca să fie nevoe de somaţie saŭ de intervenirea uneĭ hotărîrĭ judecătoreşti [1]). Vînḑĕtorul nu se va adresa la justiţie, spre a revendica lucrul, de cât atunci când cumpărătorul ar refusa de a-l restitui [2]). Asupra acestuĭ punct toţĭ autoriĭ sunt de acord.

Ofertă reală. Controversă.

Unde însă chestiunea este controversată, este asupra punctuluĭ de a se şti dacă vînḑĕtorul trebue, saŭ nu, să facă ofertă reală cumpărătoruluĭ şi să consemneze suma oferită. Curtea de casaţie din Franţa a decis că, nicĭ-o lege nereglementând modul de exercitare a pactuluĭ de rĕscumpărare, vînḑĕtorul nu are nevoe de a face ofertă reală cumpărătoruluĭ, o simplă manifestare a voinţeĭ sale, dovedită conform regulelor de drept comun, fiind suficientă în această privinţă [3]). După părerea generală, însă, vînḑĕtorul trebue să facă cumpărătoruluĭ, înaintea expirăreĭ termenuluĭ, o ofertă sinceră şi serioasă [4]) de a-ĭ restitui preţul cu toate accesoriile luĭ (art. 1377), o simplă manifestare a voinţeĭ sale nefiind suficientă [5]). Această ofertă nu are însă nevoe de a fi urmată de con-

---

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. 1897, consid. de la p. 898. *Dreptul* din 1897, No. 77. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1892, N. 47. Duvergier, II, 28. Guillouard, II, 664. Thiry, III, 600. Planiol, II, 1581. T. Huc, X, 177. Mourlon, III, 639, *in fine*, şi toţĭ autoriĭ.

[2]) Cpr. Guillouard, II, 674.

[3]) Cas. fr. D. P. 56. 1. 132. Sirey, 56. 1. 671. Sirey, 73. 1. 134. D. P. 73. 1. 185. Veḑĭ şi Cas. rom. Bulet. 1887, p. 777. Cpr. in acelaşĭ sens: Laurent, XXIV, 398 urm. Guillouard, II, 664. Acest sistem este foarte bine combătut de Colmet de Santerre, VII, 118 bis IV.—In cât priveşte exerciţiul retractuluĭ litĭgios, chestiunea este de asemenea controversată. Veḑĭ *infrà*, explic. art. 1402.

[4]) Atât după doctrină cât şi după jurisprudenţă, nu se cere însă o ofertă reală conform regulelor de la plată, o ofertă verbală, dacă ea poate fi dovedită, fiind suficientă. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 408, text şi nota 8. Troplong, II, 721 urm. Baudry, III, 589.—*Contrà*: Duvergier, II, 27. T. Huc, X, 177, 179.

[5]) Cas. rom. *Dreptul* din 1897, No. 77 şi Bulet. S-a I, 1897, p. 898. Baudry, III, 589. T. Huc, X, 177. Thiry, III, 600. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 408. Troplong, II, 721 urm. Duvergier, *Vente*, II, 27.

semnare, potrivit regulelor de la plată; căcĭ, fiind vorba de îndeplinirea uneĭ condițiĭ, această condiție se consideră ca îndeplinită, când acel obligat sub această condiție a împedicat îndeplinirea eĭ (art. 1014). Or, este evident că cumpărătorul a împedicat îndeplinirea condițieĭ prin refusul sĕŭ de a primi oferta făcută de vînd̦ĕtor [1]).

Termenul stipulat pentru rĕscumpărarea lucruluĭ vîndut curge în contra tuturor persoanelor, chiar și în contra minorilor și interd̦ișilor (art. 1376). Legea presupune că un bun al minoruluĭ saŭ al interd̦isuluĭ a fost vîndut cu pact de rĕscumpărare, ceea ce se va întâmpla a-rareorĭ (vedĭ *suprà*, p. 772), saŭ că vînd̦ĕtorul cu un asemenea pact s'a sĕvîrșit din viață, lăsând un moștenitor minor orĭ interd̦is. Termenul curge, cu toată minoritatea saŭ interdicția vînd̦etoruluĭ orĭ moștenitoruluĭ, pentru-că nu este vorba în specie de o prescripție care să fie suspendată conform art. 1876, ci de îndeplinirea uneĭ condițiĭ resolutorie. Art. 1376 reservă însă, în asemenea caz, recursul minoruluĭ saŭ interd̦isuluĭ contra tutoruluĭ, care n'ar fi exercitat la timp pactul de rĕscumpărare. Pentru ca acest recurs să existe, tutorul trebue să fie însă în culpă, adecă: pe de o parte, să fi avut în patrimoniul minoruluĭ banii necesarĭ spre a exercita pactul la timp, iar pe de altă parte, ca incapabilul să fi avut interes la luarea înapoĭ a lucruluĭ vîndut [2]). Art. 1376.

Persoanele contra cărora pactul de rĕscumpărare poate fi exercitat.

Art. 1381.—Vînd̦ĕtorul cu pact de rĕscumpărare poate exercita acțiunea sa în contra *unuĭ al doilea cumpărător* [3]), chiar și când facultatea de rĕscumpărare n'ar fi fost declarată în cel de al doilea contract. (Art. 973, 1019, 1770 C. civ. Art. 1664 C. fr.)

---

[1]) Thiry, III, 600. Guillouard, II, 664. Duranton, XVI, 403. Arntz, III, 1046. Duvergier, II, 27. Troplong, II, 720. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 409. Baudry, III, 589.—*Contrà*: T. Huc, X, 178.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 612. Troplong, *Vente*, II, 727.

[3]) Art. 1520 din Codul italian dice că vînd̦ĕtorul are acțiune și *în contra terților achisitorĭ (contro i terzi acquirenti)*, și această expresie este mult maĭ exactă, pentru-că vînd̦ĕtorul poate să revendice lucrul sĕŭ nu numaĭ *de la al doilea* Inexactitate de text.

Pactul de rĕscumpărare poate fi exercitat nu numaĭ contra cumpărătoruluĭ primitiv, dar și în contra terțiilor achisitorĭ aĭ bunuluĭ vîndut, chiar dacă pactul de rĕscumpărare n'ar fi fost declarat în contractul lor. Motivul acesteĭ dispositiĭ este că cumpărătorul avênd un drept supus desființăreĭ, n'a putut să transmită maĭ multe drepturĭ de cât avea în realitate (art. 1770).

Vînd̦ĕtorul va putea să revendice direct lucrul sĕŭ de la terțiul achisitor, fără a cere maĭ întâĭ resoluțiunea vînd̦ăreĭ contra primuluĭ cumpărător, și fără a pune pe acest din urmă în causă, pentru-că este vorba în specie de o condiție resolutorie expresă, care se îndeplinește de drept [1]).

Vînd̦ĕtorul cu pact de rĕscumpărare are decĭ două acțiunĭ : una personală contra cumpărătoruluĭ sĕŭ, din causa obligațiilor luate de dînsul, și alta reală (în revendicare) contra terțiilor, cari de și n'aŭ luat nicĭ-o obligație față de el, totuși sunt ținuțĭ ca detentorĭ a lucruluĭ vîndut. Din faptul că terțiul nu are nicĭ-o obligație personală cătră vînd̦ĕtor, resultă că el nu poate fi acționat de acest din urmă de cât atuncĭ când deține imobilul vîndut. Detentoriĭ intermediarĭ, cari nu maĭ deținimobilul, nu vor putea decĭ fi acționațĭ de vînd̦ĕtor [2]).

De câte-orĭ vînd̦ĕtorul exercită acțiunea sa contra unuĭ terțiŭ detentor, el va trebui să-ĭ restitue prețul ce el (vînd̦ĕtorul) a primit și tot ce se datorește cumpărătoruluĭ în basa art. 1380 [3]).

---

cumpărător, după cum se exprimă textul nostru, dar și de la al treilea, și așa maĭ departe. Cpr. Colmet de Santerre, VII, 110 bis 1. Guillouard, II, 674. Planiol, II, 1577.

[1]) Guillouard, II, 674. Thiry, III, 602. Laurent, XXIV, 410. Troplong, II, 732. Duvergier, II, 61. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 411, text și nota 21. Colmet de Santerre, VII, 110 bis III. Mourlon, III, 641. Baudry et Saignat, 630. Arntz, III, 1047.

[2]) Baudry et Saignat, 631.

[3]) Baudry et Saignat, 633.—De câte-orĭ, decĭ, prețul plătit de actualul achisitor este maĭ mare de cât acel plătit de primul cumpărător, terțiul acționat în revendicare va avea recurs pentru diferență contra vînd̦ĕtoruluĭ sĕŭ, pentru-că el nu primește de la vînd̦ĕtorul primitiv de cât prețul plătit acestuia. Și *vice-versa*, vînd̦ĕtorul primitiv va restitui prețul integral primit de dînsul, chiar dacă prețul plătit de achisitorul subsequent ar fi maĭ mic ; căcĭ dacă achisitorul

Dreptul vînḑătorului de a urmări lucrul vîndut în mânile terţiilor achisitorĭ, nu se aplică propriŭ ḑis de cât în materie imobiliară; căcĭ dacă ar fi vorba de vînḑarea unuĭ mobil corporal, terţiul dobînditor de bună credinţă va putea să invoace prescripţia instantanee (art. 1909), spre a respinge acţiunea vînḑătoruluĭ, care atuncĭ se va reîntoarce contra cumpărătoruluĭ sĕŭ [1]). Art. 1909.

După unii, şi simpla primire a lucruluĭ mobil, de bună credinţă, ca amanet, ar face inadmisibilă acţiunea vînḑătoruluĭ [2]). Primirea lucruluĭ ca amanet.

Drepturile vînḑătoruluĭ şi ale cumpărătoruluĭ înaintea exerciţiuluĭ pactuluĭ de rĕscumpărare.

Art. 1378.—Cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare, exercită toate drepturile vînḑătoruluĭ seŭ. El poate prescrie atât în contra adevăratuluĭ proprietar, cât şi în contra celor ce ar pretinde că aŭ drepturĭ saŭ ipotecĭ asupra lucruluĭ vîndut. (Art. 557, 649, 1800, 1847, 1890, 1895 C. civ. Art. 1665 C. fr.)

Art. 1379.—El poate opune creditorilor vînḑătoruluĭ sĕŭ beneficiul de ordine saŭ discuţiune. (Art. 974, 1662 urm., 1794 C. civ. Art. 1666 C. fr.)

Prin vînḑarea cu pact de rĕscumpărare, cumpărătorul dobîndeşte proprietatea lucruluĭ vîndut, însă o proprietate resolubilă; de unde resultă că el poate să înstrăineze, să ipotece, etc. imobilul vîndut; însă toate drepturile consimţite de dînsul vor cădea la îndeplinirea condiţieĭ, adecă: la exercitarea pactuluĭ de rĕscumpărare [3]). Soarta drepturilor reale constituite de cumpărător.

---

subsequent este supus aceleiaşĭ resoluţiĭ la care era supus primul cumpărător, el trebue să aibă şi toate drepturile acestuia, primind tot ce ar fi primit acest din urmă, dacă pactul ar fi fost exercitat în contra luĭ. Pothier, *Vente*, III, 425. Baudry et Saignat, 633. Troplong, II, 731, 761.

[1]) Troplong, II, 730. Laurent, XXIV, 411. Thiry, III, 602, *in fine*. Baudry et Saignat, 632. Duvergier, II, 15. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 411. Marcadé, VI, art. 1664—1666, No. 1, p. 307. T. Huc, X, 182. Arntz, III, 1047. Planiol, II, 1577.

[2]) Aubry et Rau, Baudry et Saignat, *loco cit.*—*Contrà*: Laurent, XXIV, 411.

[3]) „Cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare care, înaintea exerciţiuluĭ acestuĭ drept, ar fi făcut acte de dispoziţie cu privire la lucrul vîndut, ḑice art. 499 din Codul german, Art. 499 C. german.

Constituirea unei ipoteci din partea vînd. Controversă.

Vînd. fiind proprietar sub o condiție suspensivă [1]), va putea și el să ipotece imobilul vîndut și chiar să-l vîndă altuĭ cumpărător, însă aceste drepturĭ nu vor rămânea în picioare de cât dacă condiția se va îndeplini, adecă: dacă el îșĭ va exercita, în termenul defipt, dreptul ce și-a reservat (art. 1770) [2]). Creditorul ipotecar, pentru a fi sigur, va trebui decĭ să facă să consimtă la ipoteca sa, atât pe cumpărător cât și pe vînd., pentru-că nu se știe care din doĭ va rĕmânea la urma urmeĭ proprietar.

Drepturile ce le exercită cumpărătorul.

Cumpărătorul exercită toate drepturile vînd. pentru-că acesta i le-a transmis prin vînd. El se folosește de lucru, percepe fructele, face contracte de arendă saŭ de închiriere (art. 1380, § ultim), etc.

Prescrierea imobiluluĭ cumpărat.

Dacă presupunem că vînd. nu era proprietarul lucruluĭ vîndut, cumpărătorul poate să-l prescrie contra adevăratuluĭ proprietar. El poate, de asemenea, să prescrie contra acelora ce ar pretinde a avea drepturĭ reale saŭ ipotecĭ asupra imobiluluĭ vîndut, ceea ce însemnează că el poate să

---

este obligat a face să dispară drepturile ce el a conferit terțiilor. Se asimilează unuĭ act de dispositie a cumpărătoruluĭ, actul care resultă din executarea silită saŭ dintr'o hotărîre judecătorească, saŭ care este făcut de sindicul unuĭ faliment: „*Einer Verfügung des Wiederverkäufers steht eine Verfügung gleich, die im Wege der Zwangsvollstreckung oder der Arrestvollziehung oder durch den Konkursverwalter erfolgt*“.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 771.

[2]) Thiry, III, 603. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 944 și *Vente*, II, 656, 660. Baudry et Saignat, 635, 641. Duranton, XIX, 278. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 469 și *Vente*, II, 698. Valette, *Privil. et hypoth.*, pag. 202 urm. T. Huc, X, 183. Duvergier, II, 29. Laurent, XXIV, 392 și XXX, 477. Demolombe, XXV, 411. Martou, *Privil. et hypoth.*, III, 964. P. Pont, *Idem*, II, 639 și 1286. Baudry et Loynes, *Privil, et hypoth.*, II, 1317. Thézard, *Privil. et hypoth.*, 51. C. Alger, Sirey, 86. 2. 132. C. Bordeaux, Sirey, 72. 2. 227. D. P. 73. 2. 209.—*Contrà*: Grenier, *Privil. et hypothèques*, I, 153. Aubry et Rau, III, § 266, p. 445 (ed. a 5-a), și IV, § 357, p. 412 și 413, text și nota 33 (ed. a 4-a). Cazalens, nota în D. P. 73. 1. 321. Vedĭ decisiile citate de Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 14 și de Baudry et Loynes, II, p. 416, nota 4.—Este de observat că Aubry et Rau, cari nu admit constituirea uneĭ ipotecĭ din partea vînd. cu pact de rĕscumpărare, admit constituirea uneĭ servituțĭ asupra imobiluluĭ vîndut, ceea ce neapărat constitue o contradicție flagrantă, orĭ-cât s'ar încerca savanțiĭ adnotatorĭ a luĭ Zachariæ a justifica această soluție.

facă, prin posesiunea luĭ, ca fondul să fie liber de aceste sarcinĭ.

Termenul pactuluĭ de rĕscumpărare ne putênd fi maĭ mare de cinci anĭ (art. 1373, 1374), se înţelege că cumpărătorul nu poate, prin el însu-şĭ, să îndeplinească o prescripţie de 10, 20 saŭ 30 de anĭ; el va putea însă să complecteze o prescripţie începută, adăogând posesiunea sa la acea a vînd̦ĕtoruluĭ [1]).

Pentru ca cumpărătorul să poată prescrie prin el însu-şĭ, trebue să presupunem că posesiunea începută de dînsul a fost complectată tot de el, pentru-că vînd̦ĕtorul n'a exercitat la timpul oportun pactul de rĕscumpărare [2]).

Dacă cumpărătorul ar fi urmărit de creditorii ipotecarĭ aĭ vînd̦ĕtoruluĭ, anteriorĭ vînd̦ăreĭ, el va putea să le opună beneficiul de discuţiune, în calitatea sa de terţiŭ detentor (art. 1379, 1794). Şi fiind-că legea nu face nicĭo distincţie, el va putea să opună acelaşĭ beneficiŭ creditorilor chirografarĭ, cari ar voi să exercite pactul de rĕscumpărare, în locul vînd̦ĕtoruluĭ, în basa art. 974 [3]). Art. 1379.

Am dis că cumpărătorul exercită toate drepturile vînd̦ĕtoruluĭ sĕŭ, după cum se exprimă art. 1378.

Art. 1445 admite însă o excepţie de la acest principiŭ, în privinţa expulsăreĭ arendaşuluĭ saŭ chiriaşuluĭ.

Art. 1445.—Cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare nu poate să dea afară pe locatar maĭ înainte de a fi devenit proprietar irevocabil prin trecerea termenuluĭ rĕscumpărăreĭ. (Art. 1375, 1378, 1436, 1441 C. civ. Art. 1751 C. fr.) [4])

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 603. Guillouard, II, 657. Laurent, XXIV, 389. Colmet de Santerre, VII, 111 bis II şi III. T. Huc, X, 184.

[2]) Colmet de Santerre, VII, 111 bis II. Guillouard, II, 657. T. Huc, X, 184.

[3]) T. Huc, *loco cit.* Laurent, XXIV, 390. Guillouard, II, 658. Colmet de Santerre, VII, 112 bis. Thiry, III, 603, *in fine.* Baudry, III, 590. Baudry et Saignat, 637. Mourlon, III, 644.—*Contrà:* Troplong, *Vente*, II, 743. Massé-Vergé, IV, § 688, p. 316, nota 22.

[4]) La Romanĭ, cumpărătorul unuĭ imobil, fie chiar cu pact de rĕscumpărare, care nu se obligase a respecta contractul de arendă saŭ de închiriere, putea să expulseze îndată pe arendaş saŭ chiriaş, fără a-ĭ datori nicĭ-o despăgubire, orĭ-care ar fi fost forma arenḑeĭ saŭ închiriereĭ". *„Emptorem quidem fundi necesse non est stare colono, cui prior dominus locavit, nisi ea lege emit".* L. 9, Cod, *De locato et conducto*, 4. 65. Dreptul roman.

Art. 1445. După acest text, pentru ca cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare să poată expulsa pe arendașul saŭ chiriașul imobiluluĭ vîndut, trebue ca el să fi devenit proprietar irevocabil, adecă : ca termenul stipulat de părțĭ să fi trecut, fără ca vînḑĕtorul să-șĭ fi luat imobilul înapoĭ, și aceasta, după unĭĭ, fie-că contractul de arendă saŭ de închiriere ar avea, saŭ nu ar avea dată certă [1]).

Condițiile cerute pentru exercițiul pactului de rĕscumpărare și efectele exercitărei acestuĭ pact.

Art. 1377.—Vînḑĕtorul care voește să exercite pactul sĕŭ de rĕscumpărare, trebue să întoarcă prețul în capete, spesele contractuluĭ vînḑărei, spesele reparațiunilor utile [2]) până la suma adaosuluĭ de valoare produse printr'însele.

El nu poate întra în posesiune de cât după ce a îndeplinit toate aceste obligațiunĭ. (Art. 494, 766, 991, 997, 1019, 1305, 1345, 1346, 1372 C. civ. Art. 1673, § 1 C. fr.)

Art. 1380.—Când vînḑĕtorul reîntră, în urmarea pactuluĭ de rĕscumpărare, în drepturile sale de maĭ înainte asupra imobiluluĭ, acesta îĭ revine liber de toate sarcinile și ipotecile de care cumpărătorul l-ar fi încărcat. (Art. 769, 830, 1740 urm. 1770 C. civ.)

El este dator însă să execute contractul de închiriere saŭ de arendă ce ar fi făcut cumpărătorul fără fraudă. (Art. 534, 1372, 1410 urm. C. civ. Art. 1673, § 2 C. fr.) [3])

---

[1]) T. Huc, X, 347, *in fine*. Baudry et Wahl, *Louage*, I, 1330. Troplong, *Louage*, II, 525. Duvergier, *Louage*, I, 552. Marcadé, VI, art. 1751, No. 1. Duranton, XVII, 154.—*Contrà:* Guillouard, *Vente*, II, 659, și *Louage*, I, 372. Baudry et Saignat, *Vente*, 638. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 412, nota 28.

Cheltuelile p. reparațiile necesare.

[2]) Textul fr. și acel italian (art. 1528) pun în sarcina vînḑĕtoruluĭ și cheltuelile făcute de cumpărător pentru reparațiile *necesare*. Textul nostru uită de a vorbi de aceste reparațiĭ, pomenind numaĭ de acele *utile*. Cu-toate-acestea, nu maĭ rĕmâne nicĭ-o îndoială că vînḑĕtorul va restitui cumpărătoruluĭ, conform principiilor generale, *toate* cheltuelile făcute pentru reparațiile necesare, fiind-că acest din urmă le-ar fi făcut însu-șĭ, dacă lucrul ar fi rĕmas în mâna luĭ. (Cpr. art. 766, 991, 997, 1345, etc. C. civ.) Veḑĭ *infrà*, p. 784.

[3]) In Codul fr. (art. 1673) și în acel italian (art. 1528), art. 1377 și 1380 sunt întrunite într'un singur text.—In Codul italian, ca și în acel francez, vînḑĕtorul este obligat să respecte contractele de arendă saŭ de închiriere făcute de bună credință de cumpărător, însă textul italian pune ca condițiе ca aceste contracte să nu fi fost făcute pe un timp

Pentru a putea exercita pactul de rĕscumpărare şi a-şi relua lucrul înapoi, vînd̦ĕtorul trebue să restitue : Art. 1377.

1° Preţul primitiv al vînd̦ăreĭ, chiar dacă cumpărătorul ar fi revîndut lucrul mai scump saŭ mai eften [1]). Legea nu vorbeşte de dobînda preţuluĭ, şi toţi autorii d̦ic că vînd̦ĕtorul nu trebue s'o plătească, pentru-că ea se compensează cu fructele lucruluĭ, pe care le păstrează cumpărătorul [2]). Nimic n'ar împedica însă pe părţi de a pune Restit. preţuluĭ primitiv.

---

mai lung de *treĭ* anĭ (la noĭ *cinci anĭ*) : *purchè siano convenute per tempo non maggiore di un triennio.*

Şi la Romanĭ, vînd̦ĕtorul care voia să exercite pactul de rĕscumpărare, trebuia să întoarcă preţul şi impensele făcute de cumpărător. (Argument din L. 14. Dig., *De condictione indebiti*, 12. 6 şi L. 13, § 8, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19. 1). Dr. roman.

Când vînd̦ĕtorul reîntra, în urmarea pactuluĭ de rĕscumpărare, în drepturile sale de mai înainte asupra imobiluluĭ vîndut, el îl lua liber de toate sarcinile şi ipotecile cu care îl grevase cumpărătorul, dacă pactul de rĕscumpărare fusese adaos vînd̦ăreĭ sub forma uneĭ condiţiĭ resolutorie (argum. din L. 7, *ab initio*, Cod, *De pactis inter emptorem et venditorem*, etc. 4. 54 şi L. 2, *ab initio*, precum şi L. 8, Dig., *De lege commissoria*, 18. 3). In caz contrar, vînd̦ĕtorul putea numaĭ să ceară liberarea lucruluĭ de la cumpărător (argum. din L. 2, Cod, *loco cit.*, 4. 54). Cât pentru contractele de arendă saŭ de închiriere, făcute de cumpărător, vînd̦ĕtorul nu era nicĭ-odată obligat a le respecta (L. 9, *ab initio*, Cod, *De locato et conducto*, 4. 65). Veḑĭ *suprà*, p. 781, nota 4.

[1]) Cpr. Pothier, III, 425. Guillouard, II, 666. Thiry, III, 604. Baudry et Saignat, 648. T. Huc, X, 188. Planiol, II, 1579. Veḑĭ şi *suprà*, p. 778, nota 3.

Părţile ar putea însă să convină că preţul ce urmează a fi restituit va putea fi maĭ mic şi chiar maĭ mare de cât acel primitiv. Cpr. Pothier, III, 413, 414. Planiol, *loco cit.* Guillouard, II, 648, 649 şi 666, *in fine*. Vigié, III, 797. Baudry et Saignat, 648. Colmet de Santerre, VII, 118 bis VI. Duvergier, II, 12. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 407, nota 3. Cas. fr. D. P. 72. 1. 415. Sirey, 73. 1. 252.—*Contrà* : Bugnet asupra luĭ Pothier, III, p. 173, nota 1. Duranton, XVI, 429. Troplong, II, 696. Thiry, III, 604.

Rĕmâne însă bine înţeles că clausa care ar obliga pe vînd̦ĕtor a restitui o sumă cu mult superioară aceleĭ primite de dînsul, ar putea fi anulată ca cuprinḑând un împrumut deghisat cu clausă penală (art. 2 L. din 20 Februarie 1879). Veḑĭ autorii de mai sus.

[2]) Cpr. T. Huc, X, 188. Baudry et Saignat, 648. Thiry, III, 604, 605. Troplong, II, 735, 760. Guillouard, II, 669. Pla-

în sarcina vînd̦ătorului dobînda preț̦ului. Această convenț̦ie ar fi perfect validă, ordinea publică nefiind interesată în causă (art. 5 și 969) [1]).

Restit. spesélor contractului. 2° Vînd̦ătorul trebue să restitue, în al doilea loc, cumpărătorului, spesele contractului de vînd̦are, cheltuelile de timbru, etc. Nu mai este, în adevĕr, nici-o raț̦iune de a lăsa aceste cheltueli în sarcina cumpărătorului (art. 1305), vînd̦area fiind desființată.

Restit. cheltuelilor necesare. 3° In fine, vînd̦ătorul trebue să restitue, cumpărătorului, *toate* cheltuelile necesare făcute pentru conservarea lucrului, de și textul nostru uită de a vorbi despre aceste cheltueli (ved̦i *suprà*, p. 782, nota 2), pentru-că vînd̦ătorul ar fi făcut însu-și aceste cheltueli de conservare, dacă lucrul n'ar fi fost vîndut, și el ar fi cheltuit în această privință banii cheltuiț̦i de cumpărător. *Locupletior factus est quatenus propriæ pecuniæ pepercit* [2]).

Cheltuelile utile. Cât pentru cheltuelile *utile*, vînd̦ătorul nu va restitui de cât plus-valuta ce ele aŭ adus imobilului (art. 1377) [3]).

Cheltuelile de întreț̦inere. Legea nu vorbește de cheltuelile de întreț̦inere, și ele, în adevĕr, nu trebuesc restituite, pentru-că sunt o sarcină a folosinț̦ei (art. 545, 1447, 1448), pe care a avut-o cumpărătorul [4]).

---

niol, II, 1579. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 410, text și nota 15. Duranton, XVI, 424. Larombière, *Oblig.*, II, art. 1184, No. 70. Colmet de Santerre, VII, 118 bis V. „Fructele imobilului sunt presupuse a se compensa cu dobînd̦ile preț̦ului, d̦ice art. 579 din Codul japonez, când nu există o declarație de voință contrară a părț̦ilor".

Art. 579 C. japonez.

[1]) Ved̦i autorii citați în nota precedentă și Curtea din Agen, Sirey, 60. 2. 167.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 648, p. 579.

[3]) Cpr. art. 500 Cod. german.—Dacă cumpărătorul, întrebuințând dol, ar fi făcut cheltueli considerabile, spre a împedica pe vînd̦ător de a exercita pactul de rĕscumpărare, tribunalele ar putea să-l autorise a-și exercita dreptul sĕŭ, fără a restitui plus-valuta cumpărătorului, rĕmânênd ca acest din urmă să-și rădice îmbunătățirile făcute și să repună lucrul în starea de mai înainte. Thiry, III, 604. Laurent, XXIV, 404. Baudry, III, 593. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 409, nota 12. Baudry et Saignat, 648, p. 580. Troplong, II, 760, p. 252. Planiol, II, 1579. Ved̦i și Guillouard, II, 668. Cpr. L. 38, Dig., *De rei vindicatione*, 6. 1.—Ved̦i însă Arntz, III, 1055.

[4]) Pothier, III, 423. Thiry, III, 604. Arntz, III, 1055. Baudry et Saignat, 648, *in fine*. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 409,

Cumpărătorul nu are, de asemenea, nicĭ-un drept la cheltuelile voluptoare. El poate însă să le rădice conform dreptuluĭ comun *(jus tollendi)*, dacă aceasta se poate face *sine detrimento rei* (art. 539) [1]). „Cumpărătorul este în drept să rădice *(wegnehmen)*, ḑice art. 500, *in fine*, din Codul german, construcţiile făcute asupra lucruluĭ ce urmează a fi restituit".

Cheltuelile voluptoare.

Art. 500 C. german.

Spre a da cumpărătoruluĭ o siguranţă care să-ĭ garanteze executarea obligaţiilor vînḑătoruluĭ, pentru casul când el nu le-ar îndeplini îndată, art. 1377, în partea sa finală, ĭi conferă un drept de retenţie [2]); căcĭ *vînḑătorul nu poate intra în posesiunea lucruluĭ de cât după ce şi-a îndeplinit toate obligaţiile sale* [3]). Cumpărătorul este însă liber de a renunţa la garanţia ce-ĭ conferă legea şi a remite lucrul vînḑătoruluĭ cu-toate-că el nu şi-a îndeplinit obligaţiile sale de restituire. El devine, în asemenea caz, un simplu creditor chirografar a vînḑătoruluĭ, pentru-că el nu are, în această privinţă, nicĭ-un privilegiŭ asupra lucruluĭ vîndut [4]).

Dreptul de retenţie. Controversă.

In cât priveşte pe cumpărător, el trebue să restitue vînḑătoruluĭ lucrul vîndut, cu toate accesoriile sale, *cum omni causa*, precum : aluviunea şi partea de comoară care se

Oblig. cumpărătoruluĭ.

---

nota 13. Planiol, II, 1579, *in fine*. Duvergier, II, 49. Guillouard, II, 667. Laurent, XXIV, 405.

[1]) Pothier, III, 424, *in fine*. Guillouard, II, 667. Baudry et Saignat, 648. Aubry et Rau, IV, *loco cit.*, p. 409, text şi nota 14. Thiry, III, 604. Veḑĭ *suprà*, p. 443, 485 şi 692. Veḑĭ şi t. III a Coment. noastre, p. 543.

[2]) Veḑĭ în acest sens : Laurent, XXIV, 406. Troplong, II, 762 urm. Planiol, II, 1580 şi 2894. Cabrye, *Dr. de rétention*, 114. Glasson, *Idem*, p. 117 urm. Aubry et Rau, III, § 256 bis, p. 188 (ed. a 5-a). Baudry et Saignat, 649. P. Pont, *Petits contrats*, II, (t. IX), 1303, p. 716.—Veḑĭ însă Guillouard, II, 670 şi *Dr. de rétention*, 62, 63. Cpr. şi Laurent, XXIX, 288, care de astă-dată părăseşte prima sa opinie.

[3]) Cumpărătorul care ar fi fost destul de negligent pentru a nu cere restituirea imediată a preţuluĭ, nu are însă privilegiul vînḑătoruluĭ, cu toată părerea contrară a luĭ Labbé, pentru-că exerciţiul pactuluĭ de rĕscumpărare nu este o nouă vînḑare, ci resiliarea primeĭ vînḑărĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 770, nota *in fine*.

[4]) Cpr. Merlin, Répert., *Privil. de créance*, t. 13, p. 256 urm. (ed. a 5-a din 1828). Duvergier, II, 52. Baudry et Saignat, 649.—Veḑĭ însă Labbé, nota în Sirey, 71. 2. 193 urm.

cuvine *jure soli* proprietarului pămîntului (art. 469) [1]).

Art. 498 C. german. „Cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare, ḑice art. 498 din Codul german, trebue să restitue vînḑătorului obiectul cumpărat, cu accesoriile sale, *nebst Zubehör*“.

Nerestit. fructelor. El nu restitue însă fructele produse de lucru, pentrucă, după cum am vĕḑut, aceste fructe se compensează cu dobînda preţului, pe care vînḑătorul o păstrează. *Fructus cum usuris compensantur* [2]).

Casul când lucrul a fost degradat prin culpa cumpărătoruluĭ. Dacă lucrul vîndut a fost degradat prin culpa saŭ faptul cumpărătoruluĭ, el va trebui să despăgubiască pe vînḑător de prejudiciul ce el sufere din această causă [3]). Suma ce el va datori din această causă se va deduce din sumele la care el are drept pentru impensele făcute lucruluĭ. Rĕmâne bine înţeles că vînḑătorul nu va avea

---

[1]) T. Huc, X, 188, *in fine*. Baudry et Saignat, 650, 653. Troplong, II, 766, 767. Duvergier, II, 55. Marcadé, VI, art. 1673, No. II, p. 311 urm. Duranton, XVI, 425. Chardon, *Tr. du droit d'alluvion*, 154, p. 253 urm. (ed. din 1830). Guillouard, II, 671. Laurent, XXIV, 407. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 410, text şi nota 16. Thiry, III, 605, p. 613. —*Contrà:* Pothier, III, 402, 404. Proudhon, *Tr. du domaine de propriété*, I, 401, p. 433 (ed. din 1839).

Fructele ultimuluĭ an. [2]) Vedĭ *suprà*, p. 783. Cât pentru fructele ultimuluĭ an, atunci când pactul de rĕscumpărare este exercitat la mijlocul anuluĭ, vînḑătorul păstrând dobînda preţuluĭ până la plată, cumpărătorul va păstra fructele pentru aceeaşĭ periodă. Fructele ultimuluĭ an se vor împărţi, deci, între vînḑător şi cumpărător în proporţiune cu timpul în care vînḑătorul s'a folosit de preţ. Guillouard, II, 672. Laurent, XXIV, 408. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 410, text şi nota 19. Duvergier, II, 56, 57. Baudry et Saignat, 651. Marcadé, VI, art. 1673, No. III, p. 312 urm.—Vedĭ însă Troplong, II, 769 urm. Duranton, XVI, 424.

Art. 498, § 2 C. german. [3]) Cpr. art. 498, § 2 Cod. german. „Dacă cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare, înainte de exerciţiul acestuĭ pact, ḑice textul sus-citat, a adus prin faptul sĕŭ deteriorarea, perderea saŭ orĭ-ce altă imposibilitate de a restitui obiectul cumpărat, saŭ a modificat în mod simţitor acest obiect *(oder den Gegenstand wesentlich verändert hat)*, el rĕspunde de dauna care resultă din aceste fapte *(so ist er für den daraus entstehenden Schaden verantwortlich)*. Dacă obiectul a fost deteriorat fără culpa cumpărătoruluĭ *(ohne Verschulden des Wiederverkäufers)*, saŭ dacă acest obiect nu este modificat în mod simţitor, vînḑătorul cu pact de rĕscumpărare nu poate cere o micşorare a preţuluĭ vînḑăreĭ“.

drept la nicĭ-o despăgubire pentru degradările aduse lucrului prin caz fortuit saŭ forță majoră [1]).

Pactul de rĕscumpărare fiind, după cum am vĕdut *suprà*, p. 768, o condițiе resolutorie, exercițiul luĭ în termenul stipulat, pune lucrurile în starea în care ar fi fost dacă vînd̦area n'ar fi avut loc (art. 1019). Dreptul cumpărătoruluĭ ca și drepturile reale constituite de dînsul către terțiĭ, precum : servitute, ipotecă, usufruct, înstrăinărĭ, etc., sunt desființate. In consecință, vînd̦ătorul își reia lucrul sĕŭ liber de toate sarcinile cu care cumpărătorul l-ar fi grevat [2]). Art. 1380.

---

[1]) Cpr. Pothier, III, 421. Thiry, III, 605, *in fine*. Baudry et Saignat, 652. Guillouard, II, 673. Laurent, XXIV, 409. Duranton, XVI, 423. Aubry et Rau, IV, § 357, p. 410. Troplong, *Vente*, II, 738, și toțĭ autorĭĭ.

[2]) O altă aplicare a acestuĭ principiŭ o găsim în art. 830. Când donațiunea este revocată pentru neîndeplinirea sarcinilor sub care fusese făcută, bunurile reîntră în mâna dăruitoruluĭ libere de ipotecĭ saŭ alte sarcinĭ reale constituite către terțiĭ, de donatar. Vedĭ explic. acestuĭ text în t. IV a Comentariilor noastre, p. 244 urm. Art. 830.

In materie de raport, sarcinile reale, precum: usufructul, usul, servituțile și altele, afară de înstrăinările și ipotecile constituite de descendentul donatar, sunt, de asemenea, desființate odată cu resolvirea dreptuluĭ sĕŭ de proprietate, conform reguleĭ : *Resoluto jure dantis*, etc. (art. 769). Înstrăinările *și ipotecile* constituite de dînsul sunt însă menținute, întru-cât raportul în natură nu este obligator, de câte-orĭ descendentul donatar a înstrăinat *saŭ ipotecat* imobilul dăruit (art. 765). Codul francez nu menține de cât înstrăinările, ipotecile fiind desființate ca și celelalte sarcinĭ reale (art. 859, 860 C. fr.) Această soluție fiind însă criticată de autorĭ (vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 532, nota 2), legiuitorul nostru, ținênd samă de aceste critice întemeiate, și reproducênd art. 1016 din Codul italian, dispune că raportul în natură nu este obligator, când descendentul donatar a înstrăinat *saŭ ipotecat* imobilul dăruit (art. 765), ceea ce este mult maĭ conform principiilor de drept ; pentru-că ipoteca fiind astădĭ un mijloc puternic de credit, merită cel puțin atâta favoare cât s'a acordat libereĭ circulațiunĭ a imobilelor. Vedĭ t. III a Coment. noastre, p. 530 urm., 536 urm. Cpr. D. Tăzlăoanu, *Dreptul* din 1904, No. 37. Art. 765, 769.

Art. 855, respectă însă, în materie de acțiune în reducțiune, drepturile dobîndite de ceĭ de al treilea de la donatar, de-vreme-ce acest text obligă pe donatarul care a înstrăinat lucrul dăruit, a plăti comoștenitorilor sĕĭ în banĭ, Art 855.

Aceasta o spune anume art. 1380, și nicĭ nu era nevoe s'o spună, pentru-că aceasta este o consecință a îndeplinireĭ condițieĭ. Soluția ar fi fost decĭ tot aceeași, chiar dacă acest text n'ar fi avut ființă, în basa reguleĭ cunoscute: *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis.* Vedĭ *suprà*, p. 764.

Respectarea contractelor de închiriere făcute de un cumpărător de bună credință.

Vînd̦ătorul este însă dator să respecte contractele de arendă saŭ de închiriere încheiate de bună credință de cumpărător, *pendente conditione*, și aceasta chiar dacă aceste contracte n'ar avea dată certă, destul este ca ele să fie lipsite de fraudă și să nu întreacă termenul de *cinci ani;* căcĭ numaĭ pentru acest termen contractele de închiriere saŭ de arendare se consideră, în legea noastră, ca acte de administrație (art. 427, 534, 1268, 1269, 1419) [1].

Motivele acesteĭ soluțiĭ.

Motivul pentru care vînd̦ătorul este obligat a respecta contractele de arendă saŭ de închiriere, făcute de bună credință, este că el fiind proprietar, *pendente conditione*, avea dreptul de a se folosi de lucrul cumpărat de dînsul, și arendarea saŭ închirierea nu este de cât un mod de folosință. Apoĭ, dacă contractele încheiate de dînsul ar fi încetat odată cu resolvirea dreptuluĭ seŭ, el n'ar fi găsit nicĭ-un arendaș saŭ chiriaș care să primească o asemenea situație precară, și însu-și fondul ar fi suferit din această causă. Vînd̦ătorul trebue, decĭ, să respecte contractele încheiate de cumpără-

---

iar nu în natură, partea care ar întrece câtimea disponibilă, după valoarea ce lucrurile aveaŭ în momentul deschidereĭ moștenireĭ, adecă, a morțeĭ dăruitoruluĭ; de unde resultă că, la caz de insolvabilitate a donataruluĭ, moștenitoriĭ reservatariĭ vor rĕmânea păgubași, pentru-că după sistemul legeĭ noastre, care probabil a voit să consolideze proprietatea în mâna terțiilor achisitorĭ, reservatariĭ nu pot nicĭ-odată să revendice lucrul dăruit de la ceĭ de al treilea. Vedĭ asupra acestuĭ text, care se deosebește de la Codul francez, t. IV a Coment. noastre, p, 389 urm. Cpr. C. Bucureștĭ și Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1884, No. 35 și din 1897, No. 58. *Curierul judiciar* din 1902, No. 64 (cu observ. noastră).

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 207, 208 și 764.—Plata câștiuluĭ pe jumătate an înainte, conform obiceiuluĭ pămîntuluĭ, va fi respectată. Vedĭ *suprà*, p. 208 și 765, nota 2. Dacă cumpărătorul a arendat saŭ închiriat pe maĭ mult de cincĭ anĭ, contractul nu este nul, ci numaĭ reductibil la cincĭ anĭ. Am vĕd̦ut, în adevĕr, *suprà*, p. 208, că această soluție este aplicabilă și contractelor încheiate de bărbat cu privire la bunurile dotale ale femeeĭ sale.

tor, în limitele unuĭ act de administraţie. Aceasta o cere chiar interesul sĕŭ ; pentru aceasta trebue însă ca contractele să fi fost încheiate de bună-credinţă şi să fie serioase, iar nu simulate ; căcĭ frauda este în tot-deauna exceptată : *Fraus omnia corrumpit.*

Despre pactul de rĕscumpărare privit sub raportul divisibilităţeĭ şi a indivisibilităţeĭ.

Art. 1382.—Dacă cel ce a cumpărat, cu pact de rĕscumpărare, o parte nedivisă a unuĭ imobil, s'a făcut adjudecatar al tuturor celorlalte părţĭ ale aceluiaşĭ imobil, la licitaţiunea provocată în contra sa, va putea obliga pe vînd̦ĕtor, când acesta va voi a exercita dreptul sĕŭ de rĕscumpărare, să iea imobilul întreg. (Art. 1383 urm., 1388 urm. C. civ. Art. 1667 C. fr.)

Art. 1383.—Dacă maĭ mulţĭ aŭ vîndut în unire, printr'un singur contract, un imobil comun, acţiunea de rĕscumpărare nu se va putea exercita de fie-care de cât pentru partea sa. (Art. 1057, 1385 C. civ. Art. 1668 C. fr.) [1])

Art. 1384.—Se va urma tot asemenea când cel ce a vîndut singur un imobil, a lăsat maĭ mulţĭ moştenitorĭ ; nu va putea fie-care moştenitor a exercita acţiunea de rĕscumpărare de cât pentru partea ce ia în succesiune. (Art. 1060 urm., 1383, 1385 C. civ. Art. 1669 C. fr.)

Art. 1385.—Dar în casul celor două articole precedente, cumpărătorul poate cere ca toţĭ covînd̦ĕtoriĭ saŭ toţĭ comoştenitoriĭ să se înţeleagă spre a lua imobilul întreg ; dacă aceştia nu se înţeleg, cumpărătorul va fi scutit de a da numaĭ parte din imobil. (Art. 1065, 1386 C. civ. Art. 1670 C. fr.) [2]).

Art. 1386.—Dacă vînd̦area unuĭ imobil al maĭ multor nu s'a făcut în unire şi pentru tot imobilul de odată, ci numaĭ fiecare a vîndut partea sa, fie-care va putea exercita separat acţiunea de rĕscumpărare, pentru partea ce avea.

Şi cumpărătorul nu va putea constrînge pe cel ce o exercită ca să iea imobilul întreg. (Art. 1385 C. civ. Art. 1671 C. fr. [3])

Art. 1387.—Dacă cumpărătorul a lăsat maĭ mulţĭ moştenitorĭ, acţiunea de rĕscumpărare nu se va putea exercita în contra fie-căruia de cât pentru partea sa, în caz când lucrul cumpărat este încă neîmpărţit, saŭ împărţit între toţĭ.

---

[1]) Cpr. L. 11, § 1 ; L. 12 şi 13, Dig., *De in diem addictione*, 18. 2.

[2]) Textul fr. dice că, în caz când covînd̦ĕtoriĭ saŭ comoştenitoriĭ nu se înţeleg, cumpărătorul *sera renvoyé de la demande*, ceea ce însemnează că conclusiile vînd̦ĕtoruluĭ, care tind la exercitarea parţială, vor fi respinse. Prin urmare, cumpărătorul va deveni proprietar irevocabil. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 6667.

[3]) Cpr. L. 11, § 1 şi L. 12, Dig., *loco cit.*

Dar, dacă la împărţeala moştenireĭ, lucrul cumpărat a căḑut numaĭ în partea unuia dintre moştenitorĭ, acţiunea de rĕscumpărare poate fi intentată în contra aceluia pentru tot. (Art. 777, 786 urm., 1060 urm. C. civ. Art. 1672 C. fr.) [1])

Art. 1382. Cumpărătorul cu pact de rĕscumpărare a părţeĭ indivise a unuĭ fond, care a devenit adjudecatarul întregului imobil, *la licitaţia provocată contra luĭ*, poate să oblige pe vînḑătorul care ar voi să exercite pactul sĕŭ de rĕscumpărare, să iea imobilul întreg.

Astfel, de exemplu, dacă am cumpărat de la X, cu pact de rĕscumpărare, pentru suma de 10000 leĭ, a treia parte dintr'un imobil ce-ĭ aparţinea, şi dacă, în urma licitaţieĭ provocate de unul din comuniştĭ, am cumpărat pentru 30000 leĭ întregul imobil, voiŭ putea obliga pe X, când el ar voi să exercite pactul de rĕscumpărare, ca să-l exercite pentru imobilul întreg, şi să-mĭ plătească atât preţul ce ĭ-am dat pentru partea sa indivisă, cât şi acel ce am plătit pentru partea celorlalţĭ (art. 1382).

Scopul art. 1382. Scopul acesteĭ dispoziţiĭ este de a înlătura o nouă indivisiune şi o nouă împărţeală între vînḑător şi cumpărător.

Cumpărând imobilul întreg la o licitaţie, pe care n'am provocat-o, am usat în adevĕr, pe de o parte, de dreptul meŭ, iar pe de alta, am făcut o cheltuială necesară, păstrând proprietatea condiţională a vînḑătoruluĭ. Prin urmare, dacă el voeşte să-şĭ exercite pactul de rĕscumpărare, trebue să-mĭ plătească cheltuiala mea, luând imobilul întreg.

Pentru ca să pot însă obliga pe vînḑător la aceasta, licitaţia *trebue să fi fost provocată în contra mea* (cumpărătorul uneĭ părţĭ indivise); căcĭ dacă aş fi provocat-o eŭ însu-mĭ, nu l-aş putea sili a lua imobilul întreg, fiind-că m'am pus eŭ însu-mĭ în situaţia de a dobîndi tot imobilul, spre a păstra partea indivisă ce cumpărasem [2]).

Art. 1382 nu poate fi invocat contra cumpărătoruluĭ. In ipotesa prevĕḑută de acest text, vînḑătorul nu poate sili pe cumpărător a suferi pactul de rĕscumpărare pentru tot, dacă el ar voi să nu-l sufere de cât pentru partea indivisă cumpărată de dînsul sub această condiţie. Art. 1382 fiind, în adevĕr, întrodus în favoarea cumpărătoruluĭ, nu poate fi întors în contra luĭ [3]).

---

[1]) Cpr. L. 3, § 3, Dig., *Commodati vel contrà*, 13. 6.

[2]) Thiry, III, 606. Baudry et Saignat, 656, 658. Marcadé, VI, art. 1667, No. 1. Guillouard, II, 680, şi toţĭ autorii.

[3]) Thiry, *loco cit.*

Dacă mai mulți coproprietari au vîndut, cu toții la un loc, printr'un singur contract, și cu pact de rĕscumpărare, un fond comun, fie-care din vînd̦ĕtori nu va putea exercita acest pact de cât pentru partea sa (art. 1383)[1]. Art. 1383.

Tot ast-fel se va urma și când vînd̦ĕtorul unic ar fi lăsat mai mulți moștenitori. Fie-care moștenitor nu va exercita, în asemenea caz, pactul de rĕscumpărare, de cât pentru partea sa de moștenire (art. 1384). Facultatea de rĕscumpărare fiind în adevĕr divisibilă, de câte-ori lucrul vîndut este divisibil[2]), fie-care nu poate s'o exercite de cât pentru partea sa[3]). Fiind însă că se poate întâmpla ca cumpărătorul să nu voiască a dobîndi părți indivise dintr'un fond, ci fondul întreg, el poate cere ca toți covînd̦ĕtorii sau toți comoștenitorii să se înțeleagă spre a lua imobilul întreg[4]). Dacă ei nu se înțeleg, cumpărătorul va fi scutit de a da numai parte din imobil (art. 1385), adecă : va deveni proprietar definitiv, rĕscumpărarea ne putêndu-se exercita. Art. 1384, 1385.

Dacă vînd̦area unui bun comun n'ar fi fost însă făcută de toți coproprietarii de odată, prin unul și același contract, ci fie-care coproprietar ar fi vîndut partea sa separat, art. 1385 nu mai este aplicabil, și fie-care din ei va putea să exercite rĕscumpărarea pentru partea sa (art. Art. 1386.

---

[1]) *Contrà :* Art. 502 C. german. „Dacă dreptul de rĕscumpărare aparține mai multor în comun, d̦ice acest text, el nu poate fi exercitat de cât pentru tot: „*So kann es nur im Ganzen ausgeübt werden*“. Dacă acest drept este stîns în persoana unuia din acei interesați, sau dacă unul din ei nu-l exercită, ceilalți sunt în drept a-l exercita pentru tot : „*So sind die übrigen berechtigt, das Wiederkaufsrecht im Ganzen auszuüben*“. Art. 502 C. german.

[2]) Divisibilitatea pactului de rĕscumpărare este admisă de majoritatea autorilor. Cpr. Thiry, III, 606, p. 614. Marcadé, VI, art. 1668 urm., No. I. Laurent, XXIV, 413. Troplong, II, 747. T. Huc, X, 186. Baudry et Saignat, 659. Duvergier, II, 35.—*Contrà :* Guillouard, II, 678. Planiol, II, 1576.

[3]) Dacă însă facultatea de rĕscumpărare ar fi fost stipulată în mod solidar de doi sau mai mulți vînd̦ĕtori, fie-care din ei va putea exercita pactul de rĕscumpărare pentru tot, rĕmânênd ca ei să se înțeleagă între ei mai în urmă. Troplong, II, 753. Duvergier, II, 36.

[4]) Rĕmâne însă bine înțeles că cumpărătorul poate renunța la dreptul ce-i dă legea, consimțînd ca reclamantul să exercite pactul în mod parțial. Laurent, XXIV, 413. Duvergier, II, 35. Baudry et Saignat, 659, *in fine*.

1386). Motivul acesteĭ dispoziţiĭ este că, în specie, nu există o singură vîndare a unuĭ tot, ci maĭ multe vînd̦ări deosebite, fără nicĭ-un raport între ele. Este decĭ raţional ca, în asemenea caz, fie-care vînd̦ĕtor să poată exercita drepturile care resultă din contractul sĕŭ, fără a se preocupa de ceea ce fac ceilalţi vînd̦ĕtorĭ.

Art. 1387. După cum facultatea de rĕscumpărare este divisibilă în privinţa vînd̦ĕtorilor şi a moştenitorilor vînd̦ĕtoruluĭ, tot ast-fel ea este divisibilă în privinţa cumpărătoruluĭ [1]) şi a moştenitorilor cumpărătoruluĭ.

Ast-fel, dacă am vîndut cu pact de rĕscumpărare un imobil, la treĭ persoane: A, B şi C, nu voiŭ putea să exercit rĕscumpărarea în contra fie-căruia din eĭ, de cât pentru partea lor, fie că lucrul este împărţit saŭ neîmpărţit între eĭ. Dacă, prin împărţeală, însă, bunul întreg a picat în lotul unuia din eĭ, voiŭ putea să exercit pactul de rĕscumpărare pentru tot, în contra acestuĭ din urmă (art. 1387). Această dispoziţie nu este de cât o aplicare a art. 1061.

CAPITOLUL VII.

Despre licitaţiune [2]).

Se numeşte „licitaţie“ (de la *liceri, liceor*) vînd̦area la mezat a unuĭ lucru comun şi indivis, fie el imobil, mobil (art. 513) saŭ chiar un lucru incorporal [3]).

[1]) Dispoziţia art. 1387 se aplică, decĭ, prin analogie în casul când maĭ multe persoane aŭ cumpărat în comun un fond, cu pact de rĕscumpărare. T. Huc, X, 187. Baudry et Saignat, 665. Duvergier, II, 43. Troplong, II, 758.

[2]) Vedĭ Codul Calimach, anexa de la fine: *Despre licitaţie (mezat), după obiceiul pămîntuluĭ.*

Aplic. regulelor licitaţieĭ la mobile. [3]) Licitaţia se aplică, decĭ, atât la imobile cât şi la mobile. Art. 1388 vorbeşte, în adevĕr, de *lucru* în genere. Cpr. Guillouard, II, 730. Duvergier, II, 137. Troplong, II, 875. Baudry et Saignat, 732. Marcadé, VI, art. 1686, No. 1, p. 327.

Codul Calimach. T. Huc, X, 201.—Codul Calimach pare, din contra, a nu aplica regulele de la licitaţie de cât la imobile. „Este licitaţie, d̦ice art. 2, lit. b din anexa de la finele Codului: când cine-va de bună voe vroeşte să vîndă, pentru orĭ-ce fel de trebuinţă, *un lucru nemişcător,* mergênd la stăpânire, va cere ca să i să dea ţidulă domnească pentru vînd̦area acestuĭ lucru prin licitaţie“. Aceeaşĭ soluţie era admisă şi în dreptul vechiŭ francez. Vedĭ Guillouard, II, 730, *ab initio.*

Licitația usului, usufructului, închirierei, etc.

Licitația poate să aibă loc pentru un drept de folosință saŭ de usufruct [1]), de us, pentru un drept de închiriere, etc. de exemplu: chiriașul uneĭ morĭ saŭ a unuĭ han lasă maĭ mulțĭ moștenitorĭ, cari nu voesc să se folosească în comun de lucrul închiriiat; licitația va fi singurul mijloc de a utilisa acest contract [2]).

Art 728.

Știm că, după art. 728, nime nu poate fi obligat a rĕmânea în indivisiune, și că *un comunist* [3]) poate oricând cere împărțeala lucruluĭ comun, chiar în casul când ar exista convențiunĭ saŭ proibițiunĭ contrare.

Se poate însă întâmpla ca împărțeala în natură să fie cu neputință; în asemenea caz, lucrul comun se vinde și prețul se împarte între coproprietarĭ. Această vînḑare se numește *licitație*.

Nu este loc la licitație între nudul proprietar și usufructuar.

[1]) Nu este însă loc la licitație între nudul proprietar și usufructuar, pentru-că între eĭ nu există indivisiune, după cum greșit susține Proudhon (*Usufruit*, I, 7, p. 8, ed. din 1836), fiind-că lucrul supus usufructuluĭ este în acelașĭ timp obiectul a douĕ drepturĭ reale deosebite, dreptul real al nudului proprietar și dreptul real al usufructuaruluĭ. Guillouard, II, 731. Laurent, VI, 368 și X, 232. Demolombe, X, 216 și XV, 490. Duvergier, *Vente*, II, 148. T. Huc, IV, 164 și V, 278. Baudry et Wahl, *Successions*, II, 2157. Vigié, II, 258. Thiry, II, 159. Planiol, nota în D. P. 94. 2. 105. C. Amiens, Nancy și Paris, D. P. 93. 2. 314. Sirey, 97. 2. 133. D. P. 97. 2. 76. D. P. 98. 2. 128. Veḑĭ t. II a Coment. noastre, p. 543, nota 2 și t. III, p. 433, nota 3.

Impărțirea nudeĭ proprietățĭ și a usufructuluĭ.

Se poate însă împărți nuda proprietate, când există maĭ mulțĭ nuḑi-proprietarĭ, precum și usufructul, când există maĭ mulțĭ usufructuarĭ. T. Huc, IV, 164.—Se decide chiar că este loc la împărțeala folosințeĭ saŭ la licitație, de câte orĭ usufructul formal asupra unuĭ lucru se găsește în concurs cu usufructul causal asupra aceluiaș lucru. T. Huc, *loco cit.* Cas. fr. Sirey, 80. 1. 181.

[2]) Cpr. Duranton, XVI, 471. Troplong, *Vente*, II, 875.

Art. 505 C. com.

[3]) La această regulă, după care un singur coproprietar poate cere vînḑarea lucruluĭ comun, se face excepție în privința vaselor, pentru care tribunalul nu este ținut să încuviințeze licitația, de cât atunci când ea este cerută de un numĕr de coproprietarĭ representând jumătatea proprietățeĭ vasuluĭ, afară numaĭ dacă părțile n'ar fi convenit alt-fel (art. 505 C. com.). Veḑĭ asupra acestuĭ text, Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, V, 279 urm. Bravard-Demangeat, *Tr. de dr. comm.*, IV, p. 166 urm. (ed. din 1886). Prospero Ascoli, *Il Codice di comm. ital. commentato*, VI, p. 124 urm.

Art. 1388 determină casurile în care licitația are loc.

Art. 1388.—Dacă un lucru comun al mai multora nu se poate împărți ușor și fără perdere ; saŭ dacă într'o împărțeală de bună-voe s'ar afla lucruri pe care nici-unul din împărțitori n'ar putea, saŭ n'ar voi a lua ; vînzarea unor asemenea lucruri se va face cu licitațiune, și prețul se va împărți între coproprietari. (Art. 728 urm., 736, 1389, 1390, 1737, 3°, 1741 C. civ. Art. 691 urm. Pr. civ. Art. 505 C. com. Art. 1686 C. fr.) [1])

Licitația are loc :

1° Când lucrul comun nu poate fi împărțit ușor și fără perdere (art. 1388, *ab initio*) ;

2° Când el nu poate fi împărțit în natură (art. 736 C. civ). Este vorba, de exemplu, de o casă, de un tablou, de un ceasornic, de o oglindă, etc. ;

3° Când părțile nu se înțeleg (art. 1388, *in fine*) ;

4° Când unul saŭ mai mulți dintre coproprietari sunt incapabili saŭ absenți (art. 736, 747).

Dacă există contestație în privința unuia din aceste puncte, tribunalul este acela care decide.

Deoseb. între licitația și împărțeala.

Licitația echivalează cu împărțeala. Există însă între ele oare-care deosebiri :

In adevĕr, într'o împărțeala, numai coproprietarii și creditorii lor (art. 974) [2]) pot interveni ; pe când, în licitație, din contra, fie-care din coproprietari poate cere a se chema și persoanele străine. Admiterea lor este chiar de drept, fără nici-o cerere, de câte-ori unul din coproprietari este minor saŭ interdis [3]), presența lor fiind favorabilă, întru-cât prețul ce va eși la licitație va putea fi mai mare. Aceasta o spune anume art. 1389 :

Art. 1389.—Fie-care din proprietari poate cere a se chema la licitațiune străini ; aceștia vor trebui neapărat să se cheme, dacă unul din coproprietari este minor. (Art. 404, 454, 748, 786. C. civ. Art. 1687 C. fr.) [4]).

---

[1]) Cpr. L. 55, Dig., *Familiæ erciscundæ*, 10. 2.—L. 3, *in medio*, Cod, *Communi dividundo*, 3. 37.

[2]) Vedi t. III a Coment. noastre, p. 445. Cpr. art. 494 Pr. civ.

Interdiși. [3]) Presența între colicitanți a unei persoane puse sub consiliŭ judiciar, saŭ a unei femei măritate, nu face necesară admiterea străinilor la licitație. Art. 1389 nu vorbește, în adevĕr, de cât de minori, cărora numai interdișii pot fi asimilați, în basa art. 454. Cpr. Baudry et Saignat, 739.

Dr. roman. [4]) La Romani, judecătorul putea să cheme totdeauna persoa-

Formele licitaţieĭ sunt determinate de art. 728—750 C. civ. şi de art. 691—701 Pr. civ. Iată, cum se exprimă în această privinţă art. 1390 din Codul civil. Formele licitaţieĭ.

Art. 1390.—Modul şi formalităţile pentru licitaţiune sunt arătate la titlul despre succesiuni şi în Codul de procedură. (Art. 728—750 C. civ. Art. 494, 691 urm. Pr. civ.)

Care sunt efectele licitaţieĭ? Spre a rĕspunde la această chestiune, trebue să distingem casul în care unul din coclevălmaşi a devenit adjudecatar, de acela în care licitaţia a avut loc în favoarea uneĭ persoane străine. Efectele licitaţieĭ.

In casul întâĭ, licitaţia produce efectele uneĭ împărţelĭ [1]), iar nu acele ale uneĭ vînzărĭ [2]).

„Fie-care comoştenitor, dice art. 786 din Codul civil, este presupus că a moştenit singur şi imediat toate bunurile ce compun partea sa, *saŭ care i-aŭ căzut prin licitaţie* . . .“ Art. 786.

Adjudecatarul, fiind ast-fel presupus a fi proprietar din momentul începereĭ indivisiuneĭ, toate drepturile reale concedate de ceilalţi coproprietarĭ, înainte de licitaţie, sunt desfiinţate, iar preţul licitaţieĭ este garantat prin privilegiul copărtaşilor (art. 1737, 3°, 1741), nu însă prin acel al vînzĕtorului. Privil. copărtaşului.

Dacă, din contra, adjudecatarul este o persoană străină, licitaţia este o adevĕrată vînzare, şi art. 786 nu mai este aplicabil în specie; de unde resultă că drepturile reale consimţite de coproprietarĭ, înainte de licitaţie, sunt menţinute [3]). Privilegiul vînzĕtorului, garanţia statornicită de art. 1336 urm., etc. vor avea, de asemenea, fiinţă în specie [4]). Casul în care adjudecatarul este o persoană străină.

---

nele străine la licitaţie, pentru ca bunurile să nu să vîndă mai jos de cât valoarea lor (argum. din L. 3, Cod, *Communi dividundo*, 3. 37).

[1]) Aceeaşi soluţie este admisă în privinţa cesiuneĭ, saŭ vînzăreĭ uneĭ moşteniri, când cumpărătorul este un comoştenitor. Vedĭ *infrà*, explic. art. 1399—1401, p. 847, nota 2.

[2]) T. Huc, X, 202. Thiry, III, 616. Guillouard, II, 735. Planiol, II, 1602. Baudry et Saignat, 740.

[3]) Thiry, III, *loco cit.* Guillouard, II, 735, 736. Baudry et Saignat, 740. Planiol, II, 1602. Troplong, *Vente*, II, 876 şi *Privil. et hypoth.*, I, 291, *in fine*. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 208, 291, *in fine*.

[4]) Vedĭ Giraud, *Revue trimestr. de dr. civil*, anul al III-lea, 1904, p. 515 urm.

CAPITOLUL VIII.

Despre strămutarea [1]) creanțelor și altor lucruri incorporale [2]).

Legiuitorul, după ce s'a ocupat în articolele precedente, despre regulele vînd̦ăreĭ în genere, tratează în acest ultim capitol despre vînd̦area creanțelor [3]) și *altor drepturi.*

Legiuitorul se ocupă în acest capitol :

1⁰ Despre vînd̦area uneĭ creanțe (art. 1391—1398);

2⁰ Despre vînd̦area uneĭ moșteniri (art. 1399—1401);

---

[1]) Cuvîntul *strămutare* (în textul fr. *transport*, iar în acel italian cesiune, *cessione*), însemnează aci vînd̦are. Cpr. Marcadé, VI, p. 328.—In Codul Calimach, această materie este reglementată prin mai multe dispoziții (art. 1840—1848 conrespund̦ătorĭ cu art. 1392—1399 din Codul austriac). Cpr. art. 398 urm. C. german.

Deoseb. de redacție de la C. fr.

[2]) Trebue să observăm că rubrica din Codul fr. este intitulată : „despre transportul (adecă vînd̦area) creanțelor *și altor drepturĭ incorporale*„. Autorii critică însă cu drept cuvînt aceste expresiuni, pentru-că toate drepturile sunt incorporale. Cpr. Thiry, III, 617. Troplong, II, 877. Planiol, II, p. 501, nota 1 (ed. a 2-a). Marcadé (VI, p. 329) d̦ice, între alțiĭ, că pleonasmul *drepturĭ incorporale* ar lăsa a se presupune existența unor drepturĭ *corporale*, ceea ce este inexact. In consecință, acest autor arată că rubrica trebue să se exprime astfel : Despre *vînd̦area* creanțelor *și altor lucrurĭ incorporale*, și legiuitorul nostru îndreptează rubrica în acest sens. Marcadé mai d̦ice încă că rubrica ar fi putut fi întitulată : Despre vînd̦area creanțelor *și altor drepturĭ*, ast-fel cum se exprimă rubrica Coduluĭ italian : *„Della cessione dei crediti* **o di altri diritti**“. Această intitulare ar fi și mai nemerită, pentru-că, în acest capitol, legiuitorul nu se ocupă numaĭ despre vînd̦area creanțelor, ci încă de vînd̦area uneĭ moșteniri (art. 1399—1401), care nu este un lucru incorporal, și de vînd̦area drepturilor litigioase (art. 1402—1404), care nu este totdeauna o vînd̦are de lucrurĭ incorporale. Cpr. Baudry et Saignat, 751.

Bibliografie.

[3]) Veḍĭ asupra acesteĭ materiĭ, pe lîngă autorii obicinuit citați : T. Huc, *Tr. th. et pratique de la cession et de la transmission des créances*, 2 vol. (Paris, Pichon, 1891). Regnault, *De la cession de créances* (1 vol., 1874). Plum, *De la cession de créances* (1 vol., 1876). Vaney, *De la cession de créances* (1 vol., 1853). Varambon, *De la cession de créances* (1 vol., 1856). Vaulogé, *De la vente de créances* (1 vol., 1857). Vernet, *De la vente de créances* (1 vol., 1863). Marcadé, *Cession de créances, Revue critique*, t. II, p. 717 urm., etc.

3° Și în fine, despre vînḑarea drepturilor litigioase (art. 1402—1404).

Vom trata pe rînd fie-care din aceste materii.

I. Vînḑarea saŭ cesiunea unei creanțe.

Transmiterea uneĭ creanțe se poate face atât cu titlu oneros, fie prin act autentic, fie prin act sub semnătură privată [1]), cât și cu titlu gratuit [2]).

De câte-orĭ ea are loc cu titlu oneros, ea este o vînḑare, prin urmare, un act nesolemn [3]). De aceea, legiuitorul se ocupă despre ea în acest titlu.

Cesiunea cu titlu oneros.

Dacă cesiunea ar avea loc cu titlu oneros, însă nu pentru o sumă de banĭ, ci pentru un lucru oare-care, saŭ

---

[1]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 24. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 147. Pand. fr., *Cession de créances*, 83. Vigié, III, 838. Baudry et Saignat, 779. Troplong, II, 912. —Art. 403 din Codul german dispune, din contra, că creditorul anterior trebue să dea aceluĭ noŭ, și cu cheltuiala acestuia, după cererea sa *(auf Verlangen)*, un *titlu autentic* al cesiuneĭ.—La noĭ, cesiunea se poate face și prin un act sub semnătură privată. Actul autentic nu este prescris de cât pentru acceptarea debitoruluĭ (art. 1393). In lipsa unuĭ act scris, cesiunea nu se va putea dovedi prin marturĭ și presumpțiunĭ de cât conform regulelor dreptuluĭ comun (art. 1191, 1197). Cpr. Vigié, *loco cit.* T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 285.—Dacă s'a redactat un act sub semnătură privată, acest act nu este supus formalităței bunuluĭ și aprobat, fiind-că art. 1180 nu prescrie îndeplinirea acesteĭ formalități în privința actelor constatând o convenție sinalagmatică, precum este în specie. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 285. Veḑĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 200, nota 2.

Art. 403 C. german.

Art. 1180.

Cesiunea de creanță nu este, de asemenea, supusă formalităței pluralităței exemplarelor (art. 1179), când actul constată plata prețuluĭ cesiuneĭ. T. Huc, *op. cit.*, I, 285, p. 402.

Art. 1179.

[2]) Ea poate să fie făcută atât pur și simplu, cât și sub o condițiie suspensivă saŭ resolutorie.—Cesiunea uneĭ creanțe poate, deci, fi făcută cu pact de rĕscumpărare (art. 1371 urm). T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 272.

[3]) Cpr. C. Bordeaux, *Pand. Période.* 1902. 2. 239.—O cesiune de creanță cu titlu oneros nu poate, deci, să existe fără un preț determinat saŭ determinabil după clausele contractuluĭ. Trib. Putna, *Curierul judiciar* din 1904, No. 58. Prețul poate fi inferior valoreĭ nominale a creanțeĭ. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 266. Cpr. *suprà*, p. 581.

pentru îndeplinirea unuĭ fapt: *do ut facias*, n'ar maĭ fi o vînḑare, ci un schimb [1]).

Cesiune cu titlu gratuit.

Cesiunea care are loc cu titlu gratuit este o liberalitate și, ca atare, este supusă solemnităţeĭ contractuluĭ de donaţiune [2]).

Aplic. art. 1393 cesiunilor cu titlu gratuit.

Legea nu se ocupă în titlul de faţă de cât de cesiunea uneĭ creanţe, care se îndeplinește pentru un preţ. Cu toate-acestea, unele regule, aşeḑate în acest capitol, se aplică și cesiunilor gratuite. Ast-fel este, de exemplu, regula edictată de art. 1393 [3]).

Vînḑarea uneĭ creanţe este numită de lege când *strămutare* (art. 1391), când *vênḑare* saŭ *cesiune* (art. 1396) [4]). Acel care vinde creanţa se numește: *cedent* (art. 1391, 1395, 1397); dobînditorul creanţeĭ se numește: *cesionar* (art. 1391, 1393, 1395), iar debitorul creanţeĭ cedate se numește: *cedatul* saŭ *debitorul cedat* (*debitor cessus*) *ceḑitul* (supusul cesieĭ), ḑice art. 1844 din Codul Calimach, *der übernommene Schuldner (cessus)*, după cum se exprimă textul conrespunḑător din Codul austriac (art. 1395).

Drepturĭ personale.

In capitolul de faţă legiuitorul înţelege, prin creanţă, dreptul care conrespunde uneĭ obligaţiĭ. Este, deci, vorba în specie de un drept contra uneĭ persoane determinate, contra unuĭ terţiŭ, iar nu de drepturile reale *(jura in re)*, care nu se exercită contra persoanelor, ci asupra unuĭ lucru.

Drepturĭ reale.

Art. 1391 urm. nu se aplică deci drepturilor reale, care

---

[1]) Une-orĭ părţile ascund adevaratul caracter al vînḑăreĭ saŭ al schimbuluĭ, sub forma unuĭ mandat *(prête-nom)*. Mandatarul care și-ar însuși sume ce el fusese însărcinat a incasa, s'ar face culpabil de delictul de abuz de încredere (art. 323 C. pen.). T. Huc, *op. cit.*, I, 275. Rămâne însă bine înţeles că mandatul, care n'ar avea caracterul comercial, n'ar putea fi stabilit de cât conform regulelor dreptuluĭ civil. C. Iași, *Curierul judiciar* din 1904, No. 38. Veḑĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 252, nota 1.

[2]) Baudry et Saignat, 758, *in fine*. Colmet de Santerre, VII, 135 bis I. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 244, p. 358 și No. 285, *in fine*.

[3]) Cpr. Thiry, III, 617.

L. timbruluĭ.

[4]) Legea timbruluĭ supune cesiunile de creanţe și de alte drepturĭ incorporale, la taxa proporţională de 20 banĭ la suta de leĭ, după preţul cesiuneĭ (art. 29, § 1).

rĕmân cârmuite de regulele generale, ci numaĭ acelor personale [1]). (Veḑĭ și *infrà*, p. 813).

Se discută însă chestiunea de a se ști dacă aceste texte se aplică tuturor drepturilor personale, și uniĭ decid că ele nu se aplică de cât vînḑărilor de creanțe, care aŭ de obiect predarea uneĭ sume de banĭ, saŭ a unuĭ lucru mobil determinat numaĭ în specia sa [2]). Drepturile personale la care art. 1391 urm. sunt aplicabile.

In principiŭ, toate creanțele, care fac parte din patrimoniul creditoruluĭ, fie pure și simple, fie condiționale, saŭ cu termen, și chiar eventuale [3]), pot face obiectul uneĭ cesiunĭ, chiar și acele viitoare, dacă aŭ ființă în germen, cu-toate-că ele nu există încă în forma lor definitivă [4]). Creanțele care pot face obiectul uneĭ cesiunĭ.

---

[1]) Cpr. Thiry, III, 617, 618. Baudry et Saignat, 752, 753.—Ast-fel, vînḑarea uneĭ servituțĭ, unuĭ usufruct, etc. sunt, în privința transmitereĭ proprietățeĭ și în privința obligațiilor respective ale vînḑătoruluĭ și cumpărătoruluĭ, cârmuite de dreptul comun. Colmet de Santerre, VII, 133. Planiol, II, 1604. Guillouard, II, 760. T. Huc, X, 203, 204, p. 272 urm. Laurent, XXIV, 477. Regulele de la cesiunea de creanță nu sunt, de asemenea, aplicabile cesiunilor de drepturĭ succesorale. Guillouard, II, 761. Laurent, XXIV, 478. Marcadé, VI, art. 1696—1698, No. V, p. 352. Duvergier, II, 351. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 424 și 425, text și nota 25. Cas. fr. *Pand. Période.* 89. 1. 428.—Art. 413 din Codul german declară, din contra, aplicabile prin analogie la cesiunia celorlalte drepturĭ, dispozițiile privitoare la cesiunea creanțelor, afară de casul când legea ar fi dispus alt-fel. Servitute, usufruct, etc. Drepturĭ succesorale. Art. 413 C. german.

[2]) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 425.—*Contrà:* Baudry et Saignat, 754.—Ast-fel, după această din urmă teorie, singură juridică, art. 1391 urm. ar fi aplicabile cesiuneĭ unuĭ contract de închiriere. Baudry et Saignat, *loco cit.* Laurent, XXIV, 480. Guillouard, *Vente*, II, 194. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 312. Planiol, II, 1608. C. Paris, D. P. 74. 2. 140. Sirey, 85. 2. 335.—*Contrà*: Aubry et Rau, *loco cit.* Contracte de închiriere. Controversă.

Art. 1391 urm. ar fi, de asemenea, după uniĭ, aplicabile cesiuneĭ uneĭ acțiunĭ reale, precum ar fi, de exemplu, aceea a acțiuneĭ în revendicare. Duvergier, *Vente*, II, 178. Troplong, II, 909. Cas. fr. Sirey, 40. 1. 197.—*Contrà*: Baudry et Saignat, 755. Guillouard, II, 760. Laurent, XXIV, 479. Acțiunĭ reale. Controversă.

[3]) Répert .Sirey, *Cession de créances*, 126 urm. Laurent, XXIV, 164. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 175. „*Spem futuræ actionis*, dice L. 3, Cod, 8, 54, *plena intercedente donatoris voluntate, posse transferri, non immerito placuit*“.

[4]) Cpr. C. Iași, *Curierul judiciar* din 1904, No. 20. Guillouard, II, 742. Veḑĭ și *suprà*, p. 568, nota 5.—Se poate ceda și un drept condițional, precum ar fi, de exemplu, dreptul de a

Cesiunea uneĭ creanțe condițională.

Proprietarul saŭ locatarul uneĭ clădirĭ ar putea, de asemenea, să cedeze, înaintea sinistruluĭ, acțiunea în despăgubire ce i s'ar cuveni, în caz de incendiŭ, de la societatea de asigurare la care asigurase imobilul, aceasta fiind o creanță condițională [1]).

Cedarea acțiuneĭ în revocare a uneĭ donațiunĭ p. ingratitudine.

Tot ast-fel, dăruitorul ar putea să cedeze acțiunea în revocare a uneĭ donațiunĭ pentru ingratitudine (art. 831, 832), de câte-orĭ ea există în patrimoniul sĕŭ [2]); însă creditoriĭ luĭ n'ar putea să exercite această acțiune, în basa art. 974, acest drept fiind prin excelență personal dăruitoruluĭ, *personalisim,* după cum se exprimă vechiĭ autorĭ [3]).

Creanța văduveĭ relativă la doliŭ, etc.

In cât privește creanța văduveĭ relativă la doliul sĕŭ (art. 1279), vedĭ *suprà,* p. 461; iar în cât privește usufructul legal al părinteluĭ, vedĭ *suprà,* p. 564, 565.

Creanțele care nu pot fi cedate.

Prin excepție, însă, unele creanțe nu pot fi cedate. Ast-fel sunt, de exemplu: Pensiile de retragere, recompensele naționale și lefile eclesiasticilor, militarilor și tuturor funcționarilor plătiți de Stat, comună sau județ (art. 409 Pr. civ.) [4]); usul și abitația (art. 571, 573 C. civ.) [5]); rangul inscripțieĭ ipotecare luată de femee asupra bunurilor bărbatuluĭ pentru asigurarea doteĭ sale alienabile [6]), etc.

Art. 400 C. german.

Art. 400 din Codul german dispune că o creanță nu poate fi cedată, de câte-orĭ ea nu poate fi urmărită [7]).

---

exercita rĕscumpărarea (vedĭ *suprà,* p. 773), însă cesiunea este, în asemenea caz, subordonată îndeplinireĭ condițieĭ. Guillouard, II, 743. Répert. Sirey, *Cession de créances,* 122 urm.

[1]) Guillouard, II, 747. Laurent, XXIV, 464. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 420. Baudry et Saignat, 761. Cas. fr. și C. Amiens, Sirey, 41. 1. 45 și Sirey, 41. 2. 93.

[2]) Vedĭ autoriĭ citați în t. IV a Coment. noastre, p. 268, nota 3, la care trebue să adăogăm: Molitor, *Oblig. en dr. romain,* III, 1195. T. Huc, VI, 247. Laurent, XIII, 29.

[3]) Vedĭ t. IV a Coment. noastre, p. 268, text și nota 1; t. V, p. 208, text și nota 2. Cpr. Molitor, *op.* și *loco suprà cit.* Planiol, III, 2647.—Vedĭ însă T. Huc, VI, 246 și *Tr. de la cession,* I, 47.

[4]) Vedĭ *suprà,* p. 560, 561.—In privința pensiilor alimentare, vedĭ *suprà,* p. 563, 564.

Dr. roman.

La Romaniĭ, nu eraŭ cuprinse în patrimoniŭ și nu puteaŭ fi cedate: *actiones populares, actiones vindictam spirantes,* precum: *actio injuriarum,* etc. Vedĭ Molitor, *Oblig. en dr. romain,* III, 1194.

[5]) Vedĭ *suprà,* p. 560, text și nota 3.

[6]) Vedĭ *suprà,* p. 528 urm.

Art. 400 C. german.

[7]) *„Eine Forderung kann nicht abgetreten werden, soweit sie der*

Nu ne vom întinde mai mult asupra creanțelor care pot sau nu pot fi cedate, pentru-că am aratat *suprà*, p. 558 urm. care sunt în genere lucrurile ce pot face obiectul unei vînzări.

Creanța care se vinde poate să fie constatată prin un act sub-semnătură privată, sau prin un titlu executor (act autentic sau hotărîre judecătorească).

Dacă creanța este constatată printr'un titlu executor, expropriarea debitorului nu poate fi urmărită de cât în urma notificărei titlului executor făcută acestui debitor. Iată, în adevĕr, cum se exprimă art. 1833 din Codul civil.

Art. 1833.—Cesionarul unui titlu executor [1]) nu poate urmări expropriațiunea de cât după significațiunea făcută debitorului despre cesiunea titlului. (Art. 780, 1391 urm., 1744 C. civ. Art. 371 Pr. civ. Art. 2214 C. fr.)

Acest text a dat loc la oare-care dificultăți [2]), care vor fi examinate sub titlul XIX, când ne vom ocupa despre expropriarea silită. Destul este să observăm de-o-camdată că notificarea poate fi înlocuită prin acceptarea autentică și chiar sub semnătura privată a debitorului [3]).

Casul când ar exista mai multe cesiuni succesive.

S'a decis că, în caz de mai multe cesiuni succesive, ultimul cesionar trebue să comunice cesiunea făcută în folosul sĕu, iar nu și cesiunile anterioare consimțite de cre-

---

[1]) Sau mai bine dis: a unei creanțe constatate printr'un titlu executor.

[2]) Cpr. asupra acestor dificultăți, Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, III, 2692. F. Herman, *C. Civ. annoté*, IV, art. 2214, No. 1 urm.

[3]) Duranton, XXI, 48. Garsonnet, *Pr. civ.*, III, § 538, p. 486 (ed. 1-a). Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 468, text și nota 48. Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, III, 2695. T. Huc, XIV, 264, p. 327. Guillouard, *Privil. et hipoth.*, IV, 2202. —Vedĭ însă Thézard, *Privil. et hypoth.*, 393, p. 516; Colmet de Santerre, IX, 210; P. Pont, *Expropriat. forcée*, 58, cari cer o acceptare făcută numai prin act autentic.—In ori-ce caz, cesiunea nu are nevoe de a fi făcută prin act autentic; căci ea nu este titlul în basa căruia se face urmărirea. Este, deci, suficient ca creanța care servește de basă urmăririi să fie constatată printr'un act autentic. P. Pont, *loco cit.* Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 468, nota 49. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2694. T. Huc, XIV, 264. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2203. Thézard, *op.* și *loco cit.* —*Contrà*: Grenier, *Hypoth.*, II, 483. Vedĭ asupra acestei controverse: F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 2214, No. 8.

ditorul primitiv și de representanții sĕi succesivi [1]; însă această soluție nu este fără dificultăți, pentru-că drepturile cesionarului nu sunt stabilite, dacă acesta nu dovedește în același timp dreptul ce avea cedentul de a-i ceda creanța, ceea ce-l obligă a notifica titlurile tuturor cesionarilor anteriori [2].

Condițiile cerute pentru existența cesiunei de creanță.

Trebue să distingem, în această privință, condițiile cerute între părțile contractante, și acele cerute în privința terțiilor.

1° Condițiile cerute între părți.

Cesiunea de creanță, fiind o adevărată vînd̦are, este perfectă și-și produce toate efectele sale între părțile contractante, îndată ce ele aŭ căd̦ut de acord asupra lucrului și asupra prețului (art. 1295, § 1). Proprietatea este, decĭ, strămutată de la vînd̦ĕtor la cumpărător, și noul creditor iea locul aceluĭ vechiŭ, după cum se exprimă art. 398 din Codul german [3] (cpr. art. 1744 C. civ.), înainte de predarea titlului și de plata prețului [4].

Remiterea titlului creanței.

Predarea, care constitue prima obligație a vînd̦ătorului (art. 1313) se va îndeplini prin remiterea titlului creanței (art. 1318, 1391) [5], însă această predare nu este

[1]) Cas. Palermo, Sirey, 1904, 4. 13.

[2]) Vedĭ nota în Sirey, *loco cit.*

[3]) *„Mit dem Abschlusse des Vertrags, tritt der neue Gläubiger an die Stelle des bisherigen Gläubigers“.*

[4]) Cpr. Planiol, II, 1621, și toți autorii.

Casul în care creanța cedată nu este constatată printr' un titlu.

[5]) Legea presupune că creanța cedată este constatată printr'un titlu oare-care. In caz însă când n'ar exista nicĭ-un titlu, ceea ce se va întîmpla, de exemplu, atunci când cine-va ar ceda acțiunea ce ar avea contra unuĭ terțiŭ, cedentul va remite cesionarului toate documentele relative la dreptul cedat; căcĭ la caz contrar, cesionarul ar putea cere resiliarea contractului. T. Huc, X, 212, p. 282.

Obligația pentru părți de a executa contractul de cesiune este, decĭ, sancționată prin mijloacele admise de dreptul comun, fie-care din părți putênd cere contra celeilalte, la caz de inexecutare, resiliarea contractului (art. 1021, 1365). T. Huc, X, 212, și *Tr. de la cession,* I, 289 urm.

necesară pentru perfecțiunea contractului și strămutarea proprietății. „Considerând, dice Curtea noastră supremă, că din cuprinsul art. 1391 reesă că cesiunea de creanță este un contract consensual, și că ea este perfectă între părți și își produce toate efectele sale îndată ce părțile s'au învoit asupra lucrului și asupra prețului ; că, prin urmare, remiterea materială a titlului de creanță nu este o condițiie esențială a cesiunei, etc.“ [1]).

Aplicarea regulelor de la vînd̦are în general.

Toate regulele de la vînd̦are, relative la consimțimînt, la lucru și la preț, sunt deci aplicabile și la cesiunea de creanță, dacă nu există nici-o derogare în această privință. „Considerând, dice Curtea de Casație din Franța, că din combinarea art. 1134, 1582 1598, și 1690 (art. 969, 1294 1310, și 1393 C. rom.) resultă că cesiunea unei creanțe este supusă regulelor generale de la vînd̦are“ [2]).

Eixstența privilegiului vînd̦ătorului. Controversă.

Cedentul are privilegiul vînd̦ătorului (art. 1730) care'i asigură plata prețului cesiunei. T. Huc, X, 212 ; XIII, 90, și *Tr. de la cession,* I, 291. Planiol, II, 2610. Laurent, XXIV, 530. (V. însă t. XXIX, 474). Aubry et Rau, III, § 261, p. 260 (ed. a 5-a). Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.,* I, 489. Martou, *Idem,* II, 469. Valette, *Idem,* 86, p. 109 urm. Guillouard, *Idem,* I, 386. Troplong, *Idem,* I, 187. Thézard, *Idem,* 355. P. Pont, *Idem,* I, 147. Thiry, IV, 407. Colmet de Santerre, IX, 31 bis II. Beudant, *Suretés personnelles et réelles,* I, 448. Répert. Sirey, *Privilège,* 526, 527. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente,* 163. Pand. fr., *Privil. et hypothèques,* I, 1957 și 1969. Cas. fr. Répert. Dalloz, *Privil. et hypoth.,* 338. —*Contrà :* Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges,* I, 123, p. 328 urm. Persil, *Régime hypoth.,* art. 2102, § 4, No. 4. Vedi și Laurent, XXIX, 474, care se contrad̦ice cu cele spuse în t. XXIV, 530.

[1]) Cas. rom. *C. judiciar* din 1894, No. 39, și Bulet. S-a 1, 1894, p. 687. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 83, consid. de la p. 664, *in fine.* C. Bordeaux, *Pand. Période.* 1902. 2. 239. Thiry, III, 619. Guillouard, II, 759, 768. Duvergier, II, 175. Laurent, XXIV, 472. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 424. Colmet de Santerre, VII, 135 bis I. T. Huc, X, 211, și *Tr. de la cession,* I, 244, 286. Répert. Sirey, *Cession de créances,* 140, 149 urm. Pand. fr., *eod. v°,* 285, 288. Marcadé, VI, art. 1689, No. 1. Vigié, III, 838. Mourlon, III, 677. Nacu, III, p. 292, No. 273. Planiol, II, 1621. Baudry et Saignat, 758, 765. Troplong, II, 880, 881. C. Bordeaux, D. P. 97. 2. 316. Vedi și t. V a Coment. noastre, p. 177, text și nota 2.

[2]) Cas. fr. D. P. 69. 1. 196.

ditorul primitiv și de representanții sĕi succesivi [1]; însă această soluție nu este fără dificultăți, pentru-că drepturile cesionarului nu sunt stabilite, dacă acesta nu dovedește în același timp dreptul ce avea cedentul de a-i ceda creanța, ceea ce-l obligă a notifica titlurile tuturor cesionarilor anteriori [2].

Condițiile cerute pentru existența cesiunei de creanță.

Trebue să distingem, în această privință, condițiile cerute între părțile contractante, și acele cerute în privința terțiilor.

1° Condițiile cerute între părți.

Cesiunea de creanță, fiind o adevărată vînd̦are, este perfectă și-și produce toate efectele sale între părțile contractante, îndată ce ele aŭ căd̦ut de acord asupra lucrului și asupra prețului (art. 1295, § 1). Proprietatea este, decĭ, strămutată de la vînd̦ĕtor la cumpărător, și noul creditor iea locul aceluĭ vechiŭ, după cum se exprimă art. 398 din Codul german [3] (cpr. art. 1744 C. civ.), înainte de predarea titlului și de plata prețului [4].

Remiterea titlului creanței.

Predarea, care constitue prima obligație a vînd̦ătorului (art. 1313) se va îndeplini prin remiterea titlului creanței (art. 1318, 1391) [5], însă această predare nu este

[1]) Cas. Palermo, Sirey, 1904, 4. 13.

[2]) Vedĭ nota în Sirey, *loco cit.*

[3]) *„Mit dem Abschlusse des Vertrags, tritt der neue Gläubiger an die Stelle des bisherigen Gläubigers“.*

[4]) Cpr. Planiol, II, 1621, și toți autorii.

Casul în care creanța cedată nu este constatată printr' un titlu.

[5]) Legea presupune că creanța cedată este constatată printr'un titlu oare-care. In caz însă când n'ar exista nicĭ-un titlu, ceea ce se va întîmpla, de exemplu, atunci când cine-va ar ceda acțiunea ce ar avea contra unuĭ terțiŭ, cedentul va remite cesionarului toate documentele relative la dreptul cedat; căcĭ la caz contrar, cesionarul ar putea cere resiliarea contractului. T. Huc, X, 212, p. 282.

Obligația pentru părți de a executa contractul de cesiune este, decĭ, sancționată prin mijloacele admise de dreptul comun, fie-care din părți putênd cere contra celeilalte, la caz de inexecutare, resiliarea contractului (art. 1021, 1365). T. Huc, X, 212, și *Tr. de la cession,* I, 289 urm.

necesară pentru perfecțiunea contractului și strămutarea proprietății. „Considerând, dice Curtea noastră supremă, că din cuprinsul art. 1391 reesă că cesiunea de creanță este un contract consensual, și că ea este perfectă între părți și își produce toate efectele sale îndată ce părțile s'au învoit asupra lucrului și asupra prețului ; că, prin urmare, remiterea materială a titlului de creanță nu este o condițiie esențială a cesiunei, etc.“ [1]).

Aplicarea regulelor de la vînd̦are în general.

Toate regulele de la vînd̦are, relative la consimțimînt, la lucru și la preț, sunt deci aplicabile și la cesiunea de creanță, dacă nu există nici-o derogare în această privință. „Considerând, dice Curtea de Casație din Franța, că din combinarea art. 1134, 1582 1598, și 1690 (art. 969, 1294 1310, și 1393 C. rom.) resultă că cesiunea unei creanțe este supusă regulelor generale de la vînd̦are“ [2]).

Eixstența privilegiului vînd̦ătorului. Controversă.

Cedentul are privilegiul vînd̦ătorului (art. 1730) care'i asigură plata prețului cesiunei. T. Huc, X, 212 ; XIII, 90, și *Tr. de la cession,* I, 291. Planiol, II, 2610. Laurent, XXIV, 530. (V. însă t. XXIX, 474). Aubry et Rau, III, § 261, p. 260 (ed. a 5-a). Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.,* I, 489. Martou, *Idem,* II, 469. Valette, *Idem,* 86, p. 109 urm. Guillouard, *Idem,* I, 386. Troplong, *Idem,* I, 187. Thézard, *Idem,* 355. P. Pont, *Idem,* I, 147. Thiry, IV, 407. Colmet de Santerre, IX, 31 bis II. Beudant, *Suretés personnelles et réelles,* I, 448. Répert. Sirey, *Privilège,* 526, 527. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente,* 163. Pand. fr., *Privil. et hypothèques,* I, 1957 și 1969. Cas. fr. Répert. Dalloz, *Privil. et hypoth.,* 338. —*Contrà :* Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges,* I, 123, p. 328 urm. Persil, *Régime hypoth.,* art. 2102, § 4, No. 4. Vedi și Laurent, XXIX, 474, care se contrad̦ice cu cele spuse în t. XXIV, 530.

[1]) Cas. rom. *C. judiciar* din 1894, No. 39, și Bulet. S-a 1, 1894, p. 687. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 83, consid. de la p. 664, *in fine.* C. Bordeaux, *Pand. Période.* 1902. 2. 239. Thiry, III, 619. Guillouard, II, 759, 768. Duvergier, II, 175. Laurent, XXIV, 472. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 424. Colmet de Santerre, VII, 135 bis I. T. Huc, X, 211, și *Tr. de la cession,* I, 244, 286. Répert. Sirey, *Cession de créances,* 140, 149 urm. Pand. fr., *eod. v°,* 285, 288. Marcadé, VI, art. 1689, No. 1. Vigié, III, 838. Mourlon, III, 677. Nacu, III, p. 292, No. 273. Planiol, II, 1621. Baudry et Saignat, 758, 765. Troplong, II, 880, 881. C. Bordeaux, D. P. 97. 2. 316. Vedi și t. V a Coment. noastre, p. 177, text și nota 2.

[2]) Cas. fr. D. P. 69. 1. 196.

Capacitatea necesară p. a face o cesiune.

Cesiunea de creanță fiind o vîndare, nu poate să emane de cât de la aceĭ cari aŭ capacitatea de a înstrăina.

Un mandatar însărcinat cu primirea plăței n'ar putea, deci, să cedeze creanța cu a căreĭ incasare este însărcinat. Bărbatul avênd, însă, libera administrație a doteĭ și dreptul de a primi capitalurile dotale (art. 1242), poate să cedeze creanța femeeĭ, fără a întrece limitele mandatuluĭ sĕŭ [1]).

Cedarea creanțelor incapabililor.

In privința incapabililor, creanțele lor nu pot fi cedate de cât de representanțiĭ lor legalĭ, cari vor avea a se conforma legeĭ privitoare la înstrăinărĭ. Femeea măritată este, în principiŭ, incapabilă de a-și înstrăina creanțele sale, fără autorisarea bărbatuluĭ, saŭ a justițieĭ.

In ceea ce privește însă creanțele sale mobiliare, ea le poate ceda de câte-orĭ are libera administrație a bunurilor sale [2]).

Comerciantul declarat falit.

Comerciantul declarat falit, nu maĭ poate, în urma hotărîreĭ tribunaluluĭ, să-și cedeze creanțele sale; pe când insolvabilitatea unuĭ necomerciant nu poate să exercite nicĭ-o înrîurire asupra capacităței de a-și ceda creanțele sale [3]).

Capacitatea p. a deveni cesionar.

In privința capacităței de a deveni cesionar, ea aparține tuturor acelora cari aŭ capacitatea de a cumpara.

Minor emancipat, râsipitor, etc.

Minorul emancipat și râsipitorul, pus sub consiliŭ judiciar, trebue însă să fie asistați, cel întâĭ de curatorul seŭ, iar cel de al doilea de consiliul sĕŭ, de câte-orĭ prețul cesiuneĭ va fi plătit cu un capital; eĭ neavênd nevoe de nicĭ-o asistență, de câte-orĭ cesiunea urmează a fi plătită din excedentul veniturilor lor.

Femeea măritată.

Cât pentru femeea neautorisată, ea nu poate să devie cesionară, ea ne avênd asemenea capacitate de cât în caz de separare de bunurĭ și de parafernalitate [4]).

Ces. de creanță între soți.

Intre soți, cesiunea de creanță nu poate să aibă loc de cât în casurile în care este permisă și *datio in solutum* (art. 1307) [5]).

Art. 390.

Epitropul nu poate, de asemenea, să primiască cesiunea vre-unuĭ drept saŭ vre-uneĭ creanțe, contra minorului

---

[1]) T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 248. Demolombe, VII, 597, *in fine*.
[2]) T. Huc, *op. cit.*, I, 255, p. 369.
[3]) T. Huc, *op. cit.*, I, 256 urm. Vedĭ și *infrà*, p. 815.
[4]) T. Huc, *op. cit.*, I, 259, p. 372, 373.
[5]) T. Huc, *op. cit.*, I, 260, p. 373.

(art. 390, *in fine*); însă, la caz de calcare a acesteĭ dispoziţiĭ proibitive, anularea nu poate fi propusă de cât de minor, pentru-că, cu toată controversa stăruitoare ce există asupra acestuĭ punct [1]), art. 390 edictează maĭ mult o proibiţie, în interesul exclusiv al minoruluĭ, de cât o incapacitate în contra epitropuluĭ [2]).

Aceeaşĭ soluţie este aplicabilă în privinţa proibiţieĭ statornicite de art. 1308 [3]). Art. 1308.

2° Condiţiile cerute în privinţa terţiilor.

Art. 1393.—Cesionarul nu poate opune dreptul sĕŭ la o a treia persoană, de cât după ce a notificat debitoruluĭ cesiunea.

Acelaşĭ efect va avea acceptaţiunea făcută de debitor într'un act autentic. (Art. 1149, 1171 urm., 1394, 1395, 1687, 1744, 1833 C. civ. Art. 8 şi urm. L. p. autentif. actelor din 1886. Art. 1690 C. fr.) [4])

Art. 1394.—Cu-toate-acestea, verĭ-ce act saŭ hotărîre care constată o cesiune saŭ o chitanţă de chirie saŭ arendă pe *doĭ anĭ viitorĭ*, va trebui să fie transcrisă pe registrele oficiuluĭ ipotecar. (Art. 1393, 1801 urm. C. civ. Art. 722, § 9. Pr. civ. Art. 2, § 5 L. fr. asupra transcripţieĭ în materie ipotecară, din 23 Martie 1855). [5])

Art. 1395.—Dacă maĭ înaite de notificarea cesiuneĭ făcute de cedente saŭ de cesionar, debitoruluĭ, acesta plătise cedentuluĭ, liberarea sa va fi valabilă. (Art. 1097, 1149, 1393 C. civ. Art. 1691 C. fr.) [6])

---

[1]) Veḑĭ t. II, a Coment. noastre, p. 189, text şi nota 2, unde se arată controversa.

[2]) T. Huc, *op. cit.*, I, 261, p. 373, 374. Veḑĭ *suprà*, p. 601, n. 1.

[3]) T. Huc, *op. şi loco suprà cit.*—In privinţa proibiţieĭ edictate de art. 1309, veḑĭ T. Huc, *op. cit.*, I, 264, p, 376 urm. Veḑĭ şi *suprà*, p. 610.

[4]) Şi la Romanĭ, în ultima stare a legislaţiuneĭ, cesionarul nu putea să opună dreptul sĕŭ, terţiilor, de cât prin significarea *(denuntiatio)* cesiuneĭ făcută debitoruluĭ, saŭ prin acceptarea făcută de debitor prin orĭ-ce mod. L. 3, Cod, *De novationibus*, 8. 42.— L. 4, Cod, *Quæ res pignori obligari possunt*, etc., 8. 17. Cpr. Maynz, *Cours de dr. romain*, II, § 189, p. 90 (ed. a 5-a). Veḑĭ asupra acesteĭ materiĭ, Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 329 urm. Saleilles, *Étude de la théorie générale de l'obligation d'après le 1-er projet de C. civ. pour l'Empire allemand*, 88, p. 79 urm. (ed. a 2-a). Molitor, *Oblig. en dr. romain*, III, 1181 urm. Dr. roman.

[5]) Veḑĭ asupra dispoziţieĭ din legea fr., T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 314. Mourlon, *Transcription*, I, 151, 152.

[6]) Veḑĭ explic. art. 1395, *infrà*, p. 819, 820.

Art. 971 și 1295.

După art. 971 și 1295, § 1 din Codul civil, proprietatea se transmite atât între părți cât și în privința terțiilor prin simplul efect al consimțimîntului. Art. 1295 § 2 C. civ. și art. 721 urm. din Pr. civ. deroagă însă de la această regulă, în privința proprietățeĭ imobiliare și a drepturilor reale imobiliare.

Art. 1393.

Art. 1393 cuprinde o altă derogare în privința creanțelor; căcĭ cumpărătorul creanțeĭ (cesionarul) nu poate opune dreptul sĕŭ celor de al treilea [1]), de cât după ce

Ce se înțelege prin ceĭ de al treilea.

[1]) Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1904, No. 37.—Prin ceĭ de al treilea trebue să înțelegem aci orĭ-ce persoane altele de cât părțile (cedentul și cesionarul), saŭ moștenitorii lor universali orĭ cu titlu universal, cari aŭ interes a cunoaște și a contesta cesiunea. Ast-fel, ceĭ de al treilea, în specie, sunt: 1° Debitorul cedat (singurul despre care legea vorbește) care, până la notificarea cesiuneĭ saŭ până la acceptarea eĭ printr'un act autentic, este în drept a considera pe cedent ca titularul creanțeĭ, și a plăti în mînile luĭ (art. 1395); 2° representanțiĭ cedentuluĭ cu titlu particular, cari aŭ dobîndit drepturĭ asupra creanțeĭ cedate, adecă: ceilalțĭ cesionarĭ aĭ aceleași creanțe; 3° creditorii cărora această creanță a fost constituită amanet și creditoriĭ chirografarĭ aĭ cedentuluĭ, cari având drept siguranță toate bunurile debitoruluĭ lor, mobile și imobile (art. 1718), pot, cât timp cedentul saŭ cesionarul n'a făcut ca dreptul ce resultă din cesiune să fie oposabil terțiilor, să considere creanța ca făcând încă parte din patrimoniul debitorului lor și s'o urmărească pe cale de poprire. Veḑĭ autoritățile citate în t. V a Coment. noastre, p. 177, nota 4, la care trebue să adăogăm: Guillouard, II, 771 urm. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 299 și II, 385. Mourlon, III, 682. Planiol, II, 1624. Vigié, III, 841. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 284 urm.—S'a decis că legatarul particular, fiind considerat ca un terțiŭ, ca unul ce nu continuă persoana defunctuluĭ, ci succedă la un bun determinat, cesiunea unor creanțe datorite de *de cujus* și de moștenitorĭ, pentru-a-ĭ fi oposabilă, trebue să fie notificată debitorilor, adecă, moștenitorilor. Trib. Constanța, *C. judiciar* din 1902, No. 36.—Intr'un cuvînt, se poate ḑice că calificarea de *terțiĭ* se aplică aci tuturor acelor a căror drepturĭ sunt modificate prin faptul cesiuneĭ, exceptându-se pe moștenitoriĭ universalĭ saŭ cu titlu universal aĭ cedentuluĭ. Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 285 urm.

Creditoriĭ chirorgrafarĭ aĭ cedentuluĭ.

Creditoriĭ chirografarĭ aĭ cedentuluĭ sunt deci terțiĭ, pentru-că cesiunea le aduce un prejudiciŭ. Eĭ pot, prin urmare, să invoace lipsa de notificare. Cas. rom. (decisie la care am luat și noĭ parte), Bulet. 1900, p. 1170; *Curierul judiciar* din

cesiunea a fost notificată debitoruluĭ, fie de cesionar, fie de cedent (art. 1395) [1]), saŭ acceptată de debitor printr'un act autentic.

Această formalitate nefiind însă substanţială, ci avênd

1900, No. 74, şi *Dreptul* din acelaşĭ an, No. 71. Cas. fr., Sirey, 95. 1. 69, text şi notele 2—3. Pothier, *Vente*, III, 556. T. Huc, X, 222, şi *Tr. de la cession*, II, 385. Guillouard, II, 772. Planiol, II, 1624. Veḑĭ şi t. V a Coment. noastre, p. 178, *ad notam*.

[1]) C. Iaşĭ şi Bucureştĭ, *Dreptul* din 1883, No. 74 şi din 1903, No. 81. Baudry et Saignat, 771. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 178. Arntz, III, 1090. T. Huc, X, 218, p. 290 şi autoriĭ citaţĭ în T. V a Coment. noastre, p. 180, nota 3.—Notificarea făcută de cedent este chiar maĭ caracteristică, fiind-că ea echivalează cu un ordin dat debitoruluĭ de a plăti nouluĭ proprietar al creanţeĭ, adecă : cesionaruluĭ. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1903, N. 81. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 330.

Origina notificăreĭ.

Origina acesteĭ publicităţĭ, care este defectuoasă, şi în orĭ-ce caz insuficientă (Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 177, nota 3 şi T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 304), se datoreşte uneĭ vechĭ constituţiĭ a Impăratuluĭ Gordian (L. 3, *De novat.*, Cod, 8. 42). Veḑĭ t. V a Coment. noastre, p. 180, text şi nota 2 şi nota luĭ A. Wahl, în Sirey, 98. 1. 113, col. 2. Şi art. 1844 din Codul Calimach (1395 C. austriac) cerea ca cesiunea să fie adusă la cunoştinţa *ceduituluĭ*, adecă : a debitoruluĭ cedat. Această formalitate exista şi în vechiul drept francez. Veḑĭ Pothier, *Vente*, III, 554. Cpr. Guillouard, II, 770. T. Huc, *Tr. de la cession*, I. 302.

Art. 409 C. german.

Art. 409 din Codul german are următoarea dispoşiţie : „Când creditorul a înştiinţat pe debitor despre cedarea creanţeĭ, acest din urmă poate să-ĭ opue cesiunea notificată, chiar când ea nu s'ar îndeplini saŭ n'ar produce efecte, *auch wenn sie nicht erfolgt oder nicht wirksam ist*. Este asimilat notificăreĭ casul în care creditorul a dat un titlu de cesiune nouluĭ creditor arătat în titlu, când acest din urmă se prevalează de titlu contra debitoruluĭ.—Notificarea nu poate să fie retractată de cât cu consimţimîntul aceluĭ arătat ca creditor noŭ". După acest Cod, debitorul nu este decăḑut, în urma cesiuneĭ, de excepţiile ce el putea să opună creditoruluĭ în momentul cesiuneĭ. Plata făcută de dînsul creditoruluĭ primitiv este validă, dacă ea a fost făcută înaintea notificăreĭ cesiuneĭ, şi dacă creanţa este cedată de al doilea, el poate plăti acestuĭ noŭ cesionar, dacă prima cesiune nu i-a fost notificată. Cpr. Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, etc., § 102. Veḑĭ asupra cesiuneĭ de creanţă în Codul german, Saleilles, *Etude sur la théorie générale de l'obligation d'après le 1-er projet de Code civil pour l'Empire allemaud*, p. 76 urm., No. 84 urm. (ed. a 2-a).

de scop numaĭ protecțiunea celor de al treilea, aceștia nu pot invoca lipsa eĭ de cât atuncĭ când ar suferi din această causă vre-un prejudiciŭ. Ast-fel debitorul cedat, singurul terțiŭ de care legea vorbește, nu poate să invoace lipsa notificăreĭ cesiuneĭ, dacă nu dovedește plata creanțeĭ saŭ stîngerea eĭ prin alt mod legal [1]).

Art. 1394. Dacă cesiunea este relativă la o creanță ipotecară saŭ privilegiată, orĭ la un contract de chirie saŭ arendă pe un timp maĭ lung *de doĭ anĭ* (art. 1394), ea va maĭ trebui încă, pe lângă formalitățile prescrise de art. 1393, să fie transcrisă, în privința terțiilor, în registrele tribunaluluĭ situațiuneĭ bunurilor. Legea noastră nu este formală, în această privință de cât în ceea ce privește cesiunea contractelor de arendă saŭ de chirie pe maĭ mult de *doĭ* anĭ (art. 1394), însă aceeași soluție este aplicabile și în privința cesiuneĭ creanțelor privilegiate saŭ ipotecară (art. 722 Pr. civ.) [2])

Formele notificăreĭ. Domiciliul real al debitoruluĭ. Controversă. Notificarea prevĕdută de art. 1393 se face prin portăreĭ, în persoană saŭ la domiciliul real al debitoruluĭ, iar nu la domiciliul ales [3]) pentru executarea obligațieĭ, fiindcă acest domiciliŭ este excepțional și nu-și produce efectele sale de cât pentru actele anume determinate de lege (art. 97); nicĭ la reședința sa, afară de casul când debitorul ar primi notificarea în persoană [4]).

---

[1]) Cas. rom. Bulet. anul 1899, p. 797.

[2]) Vedĭ t. V a Coment. noastre. p. 179. Cpr. Nacu, III, p. 292, No. 273. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 312, 313.—Lipsa transcriereĭ prevĕdute de art. 1394, poate fi invocată de toțĭ aceĭ cari pot invoca și lipsa de notificare, prin urmare și de creditoriĭ chirografarĭ aĭ cedentuluĭ. Cas. rom. și C. Iași, *Dreptul* din 1899, No. 62 și din 1900, No. 71. *Curierul judiciar* din 1900, No. 74 și Bulet. Cas. 1900, p. 1170 (decisie la care am luat și noĭ parte).

[3]) Baudry et Saignat, 769. Guillouard, II, 774. Aubry et Rau, I, § 146, p. 903 (ed. a 5-a). Duranton, I, 380. Massé-Vergé, I, § 92, p, 128, nota 9. Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, I, 1044 (ed. a 2-a). Répert. Sirey, *Cession de créances*, 179 și *Domicile*, 232. Arntz, III, 1090. Thiry, III, 622. T. Huc, I, 393, p. 411 și *Tr. de la cession*, II, 326, precum și autoriĭ citați în t. V a Coment. noastre, p. 181, nota 1.—*Contrà:* Demolombe, I, 381. Vedĭ și t. I, partea I a Coment. noastre, p. 280 și t. V, p. 180, 181.

Art. 74 Pr. civ. [4]) Baudry et Saignat, *loco cit.* Cas. fr. D. P. 74. 1. 489. Sirey, 75. 1. 69.—Vedĭ însă art. 74 Pr. civ., după care citațiile pot fi inmânate la reședința aceluĭ chemat în judecată.

Dacă debitorul este domiciliat în străinătate, notificarea i se va face la domiciliul seŭ de acolo [1]). Debit. domiciliat în străinătate.

Dacă sunt maĭ mulțĭ debitorĭ conjuncțĭ, notificarea va trebui să fie făcută fie-căruia din eĭ, pentru-că fie-care nu este debitor de cât *pro parte* [2]). Debitorĭ conjuncțĭ.

Chestiunea este însă controversată, de câte-orĭ debitoriĭ nu maĭ sunt conjuncțĭ, ci solidarĭ. Se decide însă că, și în asemenea caz, notificarea se va face tuturor debitorilor, pentru ca fie-care să cunoască cesiunea [3]). Debitorĭ solidarĭ. Controversă.

Dacă debitorul este minor saŭ interdis, notificarea va fi făcută representantuluĭ sĕŭ legal. Creanța minoruluĭ emancipat va fi notificată acestuĭ minor, fără a se maĭ comunica curatoruluĭ sĕŭ. Acea a persoaneĭ puse sub un consiliŭ judiciar, va fi comunicată numaĭ acesteĭ persoane [4]). Debitor minor saŭ interdis.

Dacă este vorba de o femee măritată, care are libera administrație a avutuluĭ sĕŭ, adecă, separată de bunurĭ prin contractul matrimonial, saŭ prin justiție, notificarea i se va face numaĭ eĭ. Femee măritată separată de bunurĭ.

Aceeașĭ soluție este admisibilă și în privința femeeĭ dotale, pentru-că comunicarea notificăreĭ nu este un act de administrație, spre a fi înmânată administratoruluĭ bunurilor eĭ, adecă : bărbatuluĭ, ci o simplă declarație de schimbare de creditor, și această declarație trebue să se aducă la cunoștința debitoruluĭ, iar nu la acea a administratoruluĭ bunurilor sale [5]). Femee dotală.

Dacă debitorul este o persoană morală, notificarea se face representantuluĭ eĭ, de exemplu : primaruluĭ, dacă este vorba de o comună ; prefectuluĭ, dacă este vorba de un județ, etc. [6]). Persoane morale.

Notificarea se va face debitoruluĭ creanțeĭ, în persoană saŭ la domiciliul sĕŭ real, chiar dacă baniĭ desti-

---

[1]) Baudry et Saignat, 770. T. Huc, *op. cit.*, II, 327. Guillouard, II, 777. Duvergier, II, 186. Troplong, II, 902. Répert. Sirey, *v⁰ cit.*, 181.

[2]) Baudry et Saignat, 772. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 334.

[3]) T. Huc, op. și *loco cit.* Laurent, XXIV, 503. Molitor, *Oblig. en dr. romain*, III, 1219. Baudry et Saignat, 772.—*Contrà :* Guillouard, II, 772. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 427, 428.

[4]) Baudry et Saignat, 773.

[5]) Baudry et Saignat, *loco cit.*

[6]) Baudry et Saignat, *loco cit.* T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 332. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 185.

naţi a o plăti s'ar găsi în mâna unuĭ terţiŭ, însărcinat cu facerea plăţeĭ [1]).

Acte echivalente cu notificarea.

Formalitatea notificăreĭ, prescrisă de art. 1393, nu poate, după părerea generală, fi înlocuită prin acte echivalente [2]). Ast-fel, s'a decis că poprirea făcută în mâna debitoruluĭ, de noul creditor (cesionarul), n'ar putea să înlocuească notificarea prescrisă de lege [3]).

Materie comercială. Cambiĭ, cekurĭ, warante, etc.

Formalitatea prescrisă de art. 1393 este, în principiŭ, aplicabilă şi în materie comercială [4]). Ea nu se aplică însă la cambiĭ, cecurĭ (art. 365 C. com.), warante (art. 5 L. din 28 Iunie 1881), polițe de încărcare (art. 565 C. com), etc., care se transmit prin gir [5]); nicĭ la titlurile la

---

[1]) Baudry et Saignat, 774.—Veḍĭ însă Guillouard, II, 776 şi decisiile citate de acest autor.

[2]) Guillouard, II, 778.—Veḍĭ însă Trib. Paris, *Pand. Période.* 90. 2. 16.—Cât pentru chestiunea de a se şti dacă ceĭ de al treilea, carĭ ar fi luat cunoştinţă de cesiune prin alte mijloace, pot, saŭ nu, să invoace lipsa formalităţeĭ prescrise de art. 1393, veḍĭ t. V a Coment. noastre, p. 181 urm. Cpr. asupra acesteĭ chestiunĭ controversate : Répert. Sirey, *Cession de créances,* 231 urm. Curtea din Nîmes a decis că neîndeplinirea formalităţeĭ prescrise de art. 1393, nu poate fi invocată de cât de terţiĭ de bună credinţă. Sirey, 98. 1. 113 (cu nota luĭ Albert Wahl).

[3]) Trib. Imperiuluĭ german, Sirey, 82. 4. 33. Répert. Sirey, *v° cit.,* 175. Guillouard, II, 778. Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession,* II, 328.

[4]) Veḍĭ autorităţile citate în t. V a Coment. noastre, p. 183, nota 6, la care *junge :* T. Huc, *Tr. de la cession,* I, 315. C. Rouen, Sirey, 74. 2. 278. Répert. Sirey, *Cess. de créances,* 314 urm.—Veḍĭ însă Pardessus, *Dr. comm.,* II, 323.

[5]) Veḍĭ t. V a Coment. noastre, p. 183, text şi nota 7. Cpr. Baudry et Saignat, 800. Guillouard, II, 791. Beudant, nota în D. P. 78. 1. p. 241, col. 2. Laurent, XXIV, 497. Thiry, III, 626. Mourlon, III, 685. Pand. fr., *Cession de créances,* 375 urm. Répert. Sirey, *eod. v°,* 312.—Cât pentru casul în care creanţa la ordin ce se cedează, ar fi garantată printr'o ipotecă, veḍĭ Troplong, II, 906.

Nevaliditatea creanţelor civile la purtător. Controversă.

Autorii aplică această soluţie nu numaĭ creanţelor comerciale, dar şi acelor civile plătitoare purtătoruluĭ saŭ înfăţişetoruluĭ, fără arătarea numeluĭ creditoruluĭ. Această soluţie presupune însă validitatea unor asemenea obligaţiĭ, anume prevĕḍute de art. 1842 din Codul Calimach (1393, *in fine,* C. austriac). „Sineturile de datorie cedate de către ceduitor, ḍice acest text, pe numele înfăţişetoruluĭ lor, se mută prin singură trădarea lor" ; şi, în adevĕr, această soluţie este generalmente admisă în Franţa şi în Italia (cpr.

purtător (art. 171 C. com.), nici la biletele de bancă, care

Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, III, 98, p. 84; Répert. Sirey, *v°* *Billet au porteur*, 7; Aubry et Rau, II, § 183, p. 152; Troplong, *Vente*, II, 906; Massé, *Dr. comm.*, IV, 2301; G. Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, VI, 255; Vidari, *Corso de diritto commerciale*, III, 2083 urm. (ed. a 4-a); C. Vivante, *Tr. di diritto comm.*, II, 857 și 912; Guillouard, *Vente*, II, 792, 793; Baudry et Saignat, *Vente*, 181; Cas. fr. D. P. 78. 1. 241 și nota lui Beudant; Sirey, 94. 1. 495; Cas. Turin și Roma, Sirey, 99. 4. 13, etc.) și a fost consacrată și la noi de Curtea din Iași (*Dreptul* din 1901, No. 69). Am combătut însă această soluție, și tribunalul de Iași a admis în totul modul nostru de a vedea (*Curierul judiciar* din 1903, No. 31). Toate motivele date de Curte ni s'au părut, în adevĕr, inadmisibile.

Mai întâi, argumentul tras din Codul Calimach, pe care Curtea îl consideră ca neabrogat, nu are nici-un temeiu juridic; căci, în vechiul Cod al Moldovei, ne existând nici-o publicitate menită a garanta drepturile celor de al treilea, ușor se poate explica dispoziția art. 1482, despre care s'a vorbit mai sus. Legiuitorul modern înființând însă o publicitate, de și imperfectă, în materie de cesiune de creanțe, pentru a garanta atât pe debitorul cedat, cât și pe terții interesați, adecă: pe diferiții cesionari ai aceleiași creanțe și pe creditorii cedentului, cari ar voi să poprească creanța în mânile debitorului, nu se poate reînviea o dispoziție dintr' un Cod în care totul era ocult. Codul Calimach este, deci, abrogat ca contrar Codului actual. In sistemul care consideră Codul Calimach ca neabrogat, s'ar reînvia și ipotecile saŭ garanțiile așa ḑise volante, pe care practica judecătorească le admisese, de și nici-o lege nu exista în această privință, ceea ce este de asemenea inadmisibil. (Vedi asupra garanțiilor volante, motivele date de trib. Iași, *Curierul judiciar*, din 1903, No. 31, p. 254).

Tot inadmisibil este și argumentul pe care Curtea îl trage din diferitele texte ale Codului comercial, care admit unele creanțe la purtător saŭ la înfățișetor.

In adevĕr, de și cambia poate deveni un titlu la purtător prin complectarea girului în alb (art. 279, § ultim C. com.); de și cecul și poliță de încărcare (*la lettre de voiture*) pot fi emise la înfățișetor (art. 365, 565 C. com.); de și recipisele magasiilor generale saŭ docurilor și warantele sunt în genere la purtător, simpla iscălitură în dosul recipiseĭ saŭ a warantului constituind un gir (art. 5 L. din 28 Iunie 1881), și de și acest gir este suficient pentru a transmite dreptul de amanet și de proprietate asupra mărfurilor aflătoare în docuri, fără a mai fi nevoe de îndeplinirea for-

se transmit de la mână la mână prin tradițiie [1]), nici la cedarea unor drepturi succesorale [2]).

---

malității notificării cerute de art. 1393; de și titlurile de rentă ale Statului și ale diferitelor societăți de credit, precum și acțiunile societăților comerciale, sunt la purtător (art. 166, 171 C. com.), totuși aceste toate sunt adevărate excepții și derogări de la dreptul comun și, ca atare, nu pot fi întinse la alte casuri neprevăḑute de lege. Pentru a proclama principiul validității titlurilor la purtător, nu ajunge, după cum spune Curtea, ca nici-un text să nu le opriască, ci ar trebui un anume text care să le încuviințeze.

Cât pentru ultimul argument pe care îl invoacă Curtea, și care consistă în a ḑice că formalitățile prescrise de art. 1393 nu interesează ordinea publică, părțile fiind libere de a renunța la ele, el este și mai slab. In adevăr, debitorul cedat poate, în ceea ce-l privește, să renunțe la notificare, însă asemenea renunțare nu poate să producă nici-un efect în privința terților, pe care legea a voit să-i apere pentru considerații analoage cu acele care aŭ determinat transcrierea în materie imobiliară. Or, de sigur, în materie de vînḑare imobiliară, nime n'ar îndrăzni să susțină validitatea unei clause care ar declara vînḑarea oposabilă terților fără transcriere. „Orĭ-ce publicitate, fie cât de incomplectă, ḑice Laurent (*Dr. international*, VII, 230), este de interes general, pentru-că este de interesul societății ca siguranța cea mai deplină să domnească în transacțiile omenești".

Părțile nu pot, deci, prin convenția lor, să deroage de la o dispoșitie edictată în interesul terților care, ca atare, interesează ordinea publică (art. 5). Iată, foarte pe scurt, motivele care ne fac a nu admite soluția consacrată de Curtea din Iași și de majoritatea doctrinei, și a îmbrățișa sistemul opus, care-și are și el partisanii săĭ. Cpr. în acest din urmă sens: T. Huc, X, 217, și *Tr. de la cession*, I, 322, p. 453, 454. Vavasseur, *Tr. des sociétés civiles et commerciales*, I, 474. C. Limoges, Sirey, 46. 2. 282. D. P. 47. 2. 37. Veḑi și alte decisii mai vechi, citate în Pand. fr., *Cession de créances*, 395 urm.

[1]) Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 183 urm. Baudry et Saignat, 801. Mourlon, III, 685.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1900, p. 512, și *Curierul judiciar* din 1900, No. 37 (decisie la care am luat și noĭ parte). Cas. fr. Sirey, 91. 1. 106. D. P. 90. 1. 260. *Pand. Période.* 89. 1. 428. D. P. 58. 1. 414. Sirey, 59. 1. 247. C. Douai, D. P. 92. 2. 27. Cpr. Trib. și C. Rouen, D. P. 95. 1. 33, nota a. Mourlon, III, 696. Arntz, III, 1099. Thiry, III, 632. Planiol, II, 1642. Hureaux, *Revue pratique*, anul 1871, t. 32, p. 64, No. 48. Laurent, XXIV, 478. Duvergier, II, 351. Troplong, II,

Mandatele poştale nu se transmit însă prin gir, ci numaĭ prin o cesiune în regulă [1]). Mandate poştale.

Cât pentru drepturile reale, precum: usufructul, servituţile, etc., doctrina este unanimă pentru a decide că art. 1393 nu este aplicabil, fiind-că aceste drepturĭ se exercită asupra lucrurilor, independent de orĭ-ce legătură de obligaţie între acel care deţine lucrul şi acel căruia el aparţine [2]). Aceste drepturĭ nicĭ nu daŭ loc la o adevĕrată cesiune [3]). Drepturĭ reale. Usufruct, servitute, etc. Inaplic. art. 1393.

In cât priveşte acţiunile care există contra unuĭ terţiŭ, precum: acţiunile personale care tind la constatarea uneĭ creanţe mobiliare, acţiunile reale mobiliare saŭ imobiliare, cesiunea lor este supusă formalităţeĭ notificăreĭ, ele fiind formal prevĕdute de art. 1391, la care art. 1393 se referă [4]). Cesiunea uneĭ acţiunĭ existente contra unuĭ terţiŭ.

In fine, în cât priveşte cesiunea drepturilor litigioase, veḑĭ *infrà*, explic. art. 1402.

Subrogaţia are o mare analogie cu cesiunea de creanţă; însă subrogaţia nefiind o vînḑare, ci o plată [5]), dis- Neaplic art. 1393 la subrogaţie.

907. Guillouard, II, 761 şi 797. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 306. Marcadé, VI, art. 1696 urm., No. V, p. 352. Veḑĭ şi *suprà*, p. 799, nota 1.—Această soluţie este aplicabilă chiar în privinţa creanţelor care ar face parte din moştenirea vîndută. Guillouard, II, 761, 866. Laurent, *loco cit.* —*Contrà*: Duvergier, II, 351. Veḑĭ şi Colmet de Santerre VII, 142 bis III. Baudry et Saignat, 904 urm.

[1]) Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 321.

[2]) Cpr. Laurent, XXIV, 477 şi autorii citaţi *suprà*, p. 799, nota 1.—Dreptul ce resultă pentru chiriaş saŭ arendaş din contractul de locaţiune saŭ arendare fiind personal, un drept de creanţă (*jus ad rem*), de aci resultă că dispoşiţiile art. 1393 sunt aplicabile de câte-orĭ locatarul saŭ arendaşul a cedat saŭ transmis altuia, conform art. 1418, drepturile de creanţă care resultaŭ pentru dînsul din contract. Thiry, IV, 37, p. 38. Mourlon, *Transcription*, I, 147. Baudry, III, 692. Baudry et Wahl, *Louage*, I, 1052. Guillouard, *Louage*, I, 317. Laurent, XXV, 209. C. Paris, D. P. 74. 2. 140. Aplic. art. 1393 la cesiunea unuĭ contract de locaţiune.

[3]) T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 132 şi 306.

[4]) Cpr. T. Huc, *op. cit.*, I, 307 urm.

[5]) Veḑĭ în privinţa deosebirilor ce există între subrogaţie şi cesiunea de creanţă, t. VI a Coment. noastre, p. 592 urm. Cpr. Planiol, II, 1638. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 576 urm.

Novație, delegație. Controversă.

poziția art. 1393 nu-ĭ este aplicabilă [1]). Ea nu se aplică, de asemenea, novațiuneĭ îndeplinită prin schimbarea creditoruluĭ [2]), nicĭ delegațieĭ, și aceasta chiar în caz când delegația nu descarcă pe debitorul originar [3]).

Comunicarea copieĭ de pe actul de cesiune. Controversă.

Nu ar fi suficient, după unii, ca să se notifice debitoruluĭ numaĭ faptul cesiuneĭ, ci prudența ar cere ca să-i să lese chiar *o copie* de pe actul de cesiune, așa precum prescriea anume art. 108 din cutuma Parisuluĭ [4]), maĭ cu samă dacă debitorul o cere, *si debitor eam peterit* [5]).

Credem însă, cu-toate-acestea, că notificarea n'ar fi nulă, dacă nu s'ar fi comunicat debitoruluĭ asemenea copie. *A fortiori*, decĭ, nu este nevoe de a i se comunica copie de pe procura, în basa căreia s'ar fi făcut cesiunea, pentru-că ceea ce interesează pe debitor este transmiterea creanțeĭ, iar nu condițiile în care ea a avut loc [6]).

Nefixarea nicĭ-unuĭ termen p. notificarea cesiuneĭ, saŭ acceptarea debitoruluĭ.

Legea ne fixând nicĭ-un termen pentru notificarea cesiuneĭ, saŭ acceptarea debitoruluĭ, se înțelege că ele vor putea avea loc orĭ și când, chiar și în urma morțeĭ cedentuluĭ, saŭ a încetăreĭ plăților sale, destul este ca aceste formalități să se îndeplinească înainte de a se dobîndi drepturĭ, de alte persoane, asupra creanțeĭ cedate [7]).

---

[1]) Laurent, XVIII, 13, și XXIV, 500. Aubry et Rau, IV, § 321, p. 174 și § 359 bis, p. 432. Guillouard, II, 799. Demolombe, XXVII, 329. Marcadé, IV, 707. Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1521, p. 581 (ed. a 2-a). Baudry, II, 1043. T. Huc, VIII, 48. Colmet de Santerre, V, 189 bis X. Planiol, II, 520. C. Poitiers, Sirey, 97. 1. 394. Vedĭ și t. VI a Coment. noastre, p. 594, 6°.—*Contrà:* Toullier, IV, partea I, 118. Duvergier, *Vente*, II, 237.

[2]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 432. Guillouard, II, 800. Laurent, XXIV, 501.—In cât privește deosebirea între novație și cesiunea de creanță, vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 669. Cpr. Planiol, II, 1637. T. Huc, *op. cit.*, II, 566 urm.

[3]) Laurent, Guillouard, *loco cit.*—*Contrà*: Aubry et Rau, *loco cit.* In cât privește deosebirea între delegație și cesiunea de creanță, vedĭ t. VI a Coment. noastre, p. 697, 698. Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 566 urm.

[4]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 181, nota 3, unde textul acesteĭ cutume este reprodus.

[5]) Vedĭ t. V a suscitatelor Coment., p. 181, text și nota 2, unde se arată controversa. Cpr. asupra acesteĭ controverse, Répert. Sirey, *Cession de créances*, 196 urm.

[6]) Cpr. Guillouard, II, 775, *in fine*. Laurent, XXIV, 485. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 329. Cas. fr. D. P. 95. 1. 33.

[7]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 179. Cpr. T. Huc: *Tr. de la cession*, II, 336.

Falimentul cedentului.

La caz însă de faliment al cedentului, notificarea saŭ acceptarea vor rĕmânea fără nici-un efect faţă cu creditoriĭ sĕĭ, dacă ea a avut loc în urma sentinţeĭ declarative de faliment (art. 724 C. com.), pentru-că, în urma declarăreĭ falimentuluĭ, creditoriĭ falituluĭ sunt învestiţi cu drepturile sale, şi masa credală fiind considerată ca o a treia persoană, ar fi daunată prin notificarea făcută de cesionar, saŭ prin acceptarea debitoruluĭ cedat [1]).

Insolvabilitatea necomerciantuluĭ. Insolvabilitatea necomerciantuluĭ, căreia legiuitorul îĭ dă une-orĭ numele de *deconfitură* (art. 1025) [2]), nefiind asimilată falimentuluĭ, nimic n'ar împedica pe un creditor insolvabil de a ceda creanţele sale şi de a notifica cesiunea debitoruluĭ sĕŭ, rĕmânênd însă creditorilor sĕĭ dreptul de a ataca cesiunea ca făcută în dauna şi în frauda lor (art. 975 C. civ., 725 C. com.) [3])

Acceptarea debitoruluĭ. Notificarea prescrisă de art. 1393, de care am vorbit până acum, poate fi înlocuită prin acceptarea cesiuneĭ făcută de debitor într'un act autentic [4]), fie prin însu-şi actul de cesiune, fie printr'un act posterior [5]). Această acceptare va fi o dovadă şi maĭ bună de cât notificarea, că el a avut cunoştinţă despre cesiune. Legea prescrie în specie un act autentic, pentru-că acceptarea debitoruluĭ înlocueşte notificarea, care se face tot prin act autentic, adecă : prin ministerul portăreilor.

[1]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 179 şi autorităţile citate acolo. Cpr. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 203 urm. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 337.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 642 nota, 4.

[3]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 179, nota 2. Guillouard, II, 786. Laurent, XXIV, 493. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 258. Vedĭ şi *suprà*, p. 804.

[4]) Autenticitatea actuluĭ, care constată că cesiunea creanţeĭ a fost acceptată de debitorul cedat, nefiind prescrisă spre a apăra libera manifestare a voinţeĭ acestuĭ debitor, ci numaĭ ca un mod de probă impus cesionaruluĭ, în raporturile sale cu terţiĭ ; de aci resultă că dacă debitorul a dat cuiva mandat de a accepta cesiunea în numele luĭ, această procură nu are nevoe de a fi autentică, fiind suficient ca actul de acceptare să fie învestit cu forma autenticităţeĭ. Cas. fr. Sirey, 92. 1. 415. Cpr. T. Huc, X, 220.

Acceptarea anterioară cesiuneĭ. Controversă.

[5]) Se susţine chiar că acceptarea poate să precedeze cesiunea şi să fie făcută în vederea uneĭ cesiuni anunţată de creditor şi care urmează a se realisa maĭ târdiŭ. Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 343.—*Contrà* : Baudry et Saignat, 778.

Acceptarea debitoruluĭ făcută printr'un act sub semnătură privată.

Aceasta nu însemnează, însă, că acceptarea ce debitorul ar fi făcut prin un act sub semnătură privată, ar fi lipsită de efecte; căcĭ o asemenea acceptare, insuficientă pentru a face ca cesiunea să fie oposabilă tuturor terțiilor, o face necontestat oposabilă debitoruluĭ cedat, care nu va mai putea plăti cedentuluĭ, în detrimentul cesionaruluĭ, fără a se expune la o a doua plată [1]).

Acceptare verbală saŭ tacită.

In cât privește raporturile dintre părți, acceptarea debitoruluĭ poate fi verbală saŭ tacită [2]), destul este ca ea să fie dovedită, fie prin mărturisirea debitoruluĭ, fie prin alte mijloace; căcĭ îndată ce ea este dovedită, debitorul nu se mai poate prevala de lipsa notificăreĭ [3]).

Efectele notificăreĭ cesiuneĭ, saŭ acceptăreĭ debitorului.

Notificarea cesiuneĭ făcută debitoruluĭ, saŭ acceptarea cesiuneĭ din partea acestuĭ din urmă, printr'un act autentic, face ca cesionarul să fie considerat ca proprietarul creanțeĭ, atât față de debitor cât și în privința terțiilor; așa că în urma îndeplinireĭ a uneia saŭ a alteia din aceste formalități, debitorul poate să plătească datoria sa în mânile cesionaruluĭ.

Casul când există mai multe cesiuni.

Din cele mai sus expuse resultă că dintre mai mulți cesionarĭ aĭ aceleeași creanțe, acela se consideră ca proprietarul creanțeĭ cedate, care a notificat cel întâĭ, debitoruluĭ, cesiunea sa, saŭ a căreĭ cesiune a fost acceptată de debitor în condițiile prescrise de lege, cu-toate-că cesiunea sa ar fi posterioară în dată [4]).

---

[1]) Baudry et Saignat, 776. Colmet de Santerre, VII, 136 bis IV. T, Huc, *Tr. de la cession*, I, 346. Duvergier, II, 216. Troplong, II, 901. Thiry, III, 622, p. 628. Laurent, XXIV, 487. Guillouard, II, 779, 780. Planiol, II, 1627. Mourlon, III, 684. Vigié, III, 840. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 217 urm. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 180.

[2]) De exemplu: debitorul a plătit cesionaruluĭ dobîndĭ, saŭ o parte din datorie. Faptul plățeĭ echivalează, de bună samă, cu acceptarea debitoruluĭ. Répert. Sirey, *v° cit.*, 223.—Acceptarea poate fi făcută cu o anume reservă, de exemplu: debitorul protestează contra termenilor creanțeĭ, susținênd că ea nu este pură și simplă, ci condițională, etc. Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 345. Répert. Sirey, *v° cit.*, 221 bis.

[3]) Cpr. Cas. fr. Sirey, 81. 1. 71. Répert. Sirey, *v° cit.*, 224.

[4]) Planiol, II, 1624. T. Huc, X, 222, și *Tr. de la cession*. II, 382. Répert. Sirey, *v° cit.*, 252. Laurent, XXIV, 504. Trop-

Imprejurarea că titlul creanței ar fi fost remis cesionarului, conform art. 1391, nu schimbă întru nimic soluția de mai sus, pentru-că art. 972 nu se aplică de cât mobilelor corporale [1]). Inaplic. art. 972.

Dacă ambele notificări aŭ fost făcute în aceeași di, și dacă ele arată oara la care s'aŭ făcut, cesionarul care va fi notificat cel întâi va fi preferat [2]), iar dacă notificările nu arată oara la care aŭ fost înmânate, ambii cesionari vor împărți de o potrivă creanța cedată : *concursu partes fiunt* [3]). Casul în care ambele notificări ar fi fost făcute în aceeași di.

Aceeași soluție este admisibilă de câte-orĭ nicĭ-unul din cesionarĭ nu poate justifica anterioritatea cesiuneĭ sale [4]).

In orĭ-ce caz, dovada anterioritățeĭ notificăreĭ se va face după regulele dreptuluĭ comun [5]).

Se poate întâmpla ca cesionarul uneĭ creanțe să fie în conflict cu unul saŭ maĭ mulțĭ creditorĭ aĭ cedentuluĭ, Conflict între cesionar și creditorii cedentuluĭ.

---

long, II, 903. Thiry, III, 624. Arntz, III, 1090. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 431. Baudry et Saignat, 853. Guillouard, II, 804. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 183.

[1]) Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 431, text și nota 21. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 383. Cas. fr. Sirey, 50. 1. 194. Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 176.

[2]) Art. 1779 de la ipotecĭ, după care ipotecile înscrise în aceeași di, aŭ același rang, nu se aplică decĭ în specie. Cpr. Thiry, III, 624, p. 630. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 382 și 403. Laurent, XXIV, 504. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 431, nota 19. Troplong, II, 903. Arntz, III, 1090. Inaplic., în specie, a art. 1779.

[3]) Duvergier, II, 187, 188. T. Huc, *op.* și *loco cit.* Thiry, III, 624 și autorii citați în nota precedentă. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 183.

In caz de concurs între maĭ mulțĭ cesionarĭ succesivĭ aĭ aceleeași creanțe, care ar fi fost cedată *pro parte* maĭ multor cesionarĭ, eĭ o vor împărți de o potrivă *(au marc le franc)*, aceĭ anterioră în dată neavênd nicĭ-o preferință, dacă titlul lor nu le conferă nicĭ-o precădere. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 446, text și nota 81. Guillouard, II, 853. P. Pont, *Privil. et hypoth.*, I, 239. Troplong, *Privil. et hypoth.*, I, 366. Baudry et Saignat, *Vente*, 854.

[4]) T. Huc, X, 222, și *Tr. de la cession*, II, 382, p. 74, care citează în acest sens o sentință a trib. civil din Grenoble, cu data din 25 Decembre 1885.

[5]) Vedĭ autorii citați în nota 2 și t. V a Coment. noastre, p. 183. Cpr. T. Huc, X, 222, p. 296. Laurent, XXIV, 504. Guillouard, II, 788. Duvergier, II, 188.—Vedĭ însă C. Paris, D. P. 89. 2. 159.

fie anteriorĭ, fie posteriorĭ cesiuneĭ, puțin importă [1]), cari ar fi făcut o poprire în mânile debitoruluĭ cedat.

Facerea poprireĭ în urma notificăreĭ sau acceptăreĭ cesiuneĭ.

Dacă poprirea a fost făcută după ce cesiunea a fost notificată debitoruluĭ saŭ acceptată de dînsul, ea nu maĭ produce nicĭ-un efect, pentru-că suma poprită nu maĭ aparține cedentuluĭ [2]).

Facerea poprireĭ înainte de notificare saŭ acceptarea debitoruluĭ.

Dacă poprirea a fost făcută în mâna debitoruluĭ cedat, înainte de notificare saŭ de acceptarea debitoruluĭ, ea este oposabilă cesionaruluĭ, care nu maĭ poate primi baniĭ în urma poprireĭ efectuate [3]).

Intervenirea altor popririĭ în urma notificăreĭ saŭ acceptăreĭ cesiuneĭ. Controversă.

Dar, dacă în urma uneĭ prime popririĭ, cesionarul a notificat cesiunea, saŭ ea a fost acceptată de debitor printr'un act autentic, și apoĭ aŭ intervenit alte popririĭ din partea altor creditorĭ aĭ cedentuluĭ, cesionarul va veni în urma primeĭ popririĭ și înaintea celeĭ de a doua, care pentru dînsul este inexistentă, fiind-că, în momentul facereĭ acesteĭ din urmă popririĭ, cedentul nu maĭ era proprietarul creanțeĭ, de-vreme-ce cesionarul îndeplinise cerințele art. 1393 [4]).

Conflict între un creditor amanetar și cesionarul.

Dacă lupta se stabilește între un creditor amanetar și cesionarul creanțeĭ, preferența va aparține creditoruluĭ

---

[1]) Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 385. Laurent, XXIV, 517. Guillouard, II, 772, 803. Acești creditorĭ sunt terțiĭ în sensul art. 1393, Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 385 și X, 222. Guillouard, *loco cit.* Vedĭ și *suprà*, p. 806, nota 1, *in fine*.

[2]) Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 385. Baudry et Saignat, 856. Cas. belg. Sirey, 91. 4. 27. C. Pau, D. P. 89. 2. 159. Vedĭ și T. VI a Coment. noastre, p. 483, nota 1.

[3]) Vedĭ t. V a Coment. noastre, p. 182, 183. Cpr. Pothier, III, 556. Baudry et Saignat, 857. Thiry, III, 624. T. Huc. *Tr. de la cession*, II, 386. Laurent, XXIV, 517. Guillouard, II, 803. Roger, *Saisie-arrêt*, 210. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 287. Colmet de Santerre, VII, 127 bis VIII. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1900, No. 23.—Asupra chestiuneĭ de a se ști dacă poprirea lovește de indisponibilitate întreaga sumă datorită, vedĭ t. VI a Coment. noastre p. 481 urm., unde se arată, controversa. Vedĭ asupra poprireĭ, un studiŭ interesant a D-luĭ D. Negulescu, publicat în *Dreptul* din 1904, No. 56 urm.

[4]) Cpr. Thiry, III, 624. Baudry et Saignat, 861. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 183.—Cu-toate-acestea, chestiunea este controversată. Vedĭ diversele sisteme arătate în Baudry et Saignat, 859, 860 și în T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 392 urm. Cpr. asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Cession de créances*, 897 urm. Répert. Sirey, *eod. v°*, 511 urm.

amanetar, de câte-orĭ el a îndeplinit cel întâĭ formalităţile prescrise de art. 1687, iar în caz contrar, cesionarului creanţeĭ [1]).

Efectele lipseĭ de notificare saŭ de acceptare din partea debitorului.

Art. 1395.—Dacă, maĭ înainte de notificarea cesiuneĭ făcută de cedente saŭ de cesionar, debitorului, acesta plătise cedentului, liberarea sa va fi valabilă. (Art. 1097, 1149, 1393 C. civ. Art. 1691 C. fr.) [2]).

Cât timp cesiunea saŭ vîndarea creanţeĭ n'a fost notificată debitorului, saŭ acceptată de dînsul, cedentul îşĭ conservă drepturile sale, în privinţa terţiilor, contra debitorului. Cedentul poate, deci, să facă acte conservatorii, să acţioneze pe debitor şi să primească de la acest din urmă suma datorită de dînsul (art. 1395) [3]); şi în sens invers, cesionarul nu are nicĭ-o acţiune contra debitorului [4]).

Se admite însă, în genere, că lipsa de notificare saŭ de acceptare din partea debitorului, nu împedică pe cesionar de a face acte conservatorii [5]). Acte conservatorii. Controversă.

---

[1]) Guillouard, II, 805. Laurent, XXIV, 516. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 496.

[2]) „Datornicul poate, până când nu i se va face cunoscută cesia datorieĭ, dice art. 1844 din Codul Calimach (1395 C. austriac), să plătească datoria creditorului principal, orĭ să se învoiască cu dînsul într'alt chip". Art. 1844 C. Calimach.

[3]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 277. Duvergier, II, 204. Troplong, II, 887. Marcadé, VI, art. 1690, No. II. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 434. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 425. Laurent, XXIV, 523. Guillouard, II, 810. Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1886, No. 59.—Debitorul poate, deci, după teoria generalmente admisă, să opună cesionarului, chitanţa de plată emanată de la cedent, chiar dacă această chitanţă n'ar avea dată certă, pentru-că, după părerea generală, art. 1182 nu se aplică la chitanţele care constată o primire de bani. Vedĭ t. VII a Coment. noastre, 179. Cpr., Pand. fr., *Cession de créances*, 599 şi 797. Duvergier, II, 224.—*Contrà:* T. Huc, X, 221. Laurent, XXIV, 333. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 81. Cpr. şi C. Bordeaux, D. P. 49. 2. 108. Art. 1182.

[4]) Répert. Sirey, *v cit.*, 278, şi autorităţile citate acolo.

[5]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 279. Troplong, II, 894. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 433. Guillouard, II, 806. Cas. fr. şi C. Poitiers, *Pand. Période.* 89. 1. 534. Sirey, 90. 2. 79.—*Contrà:* Laurent, XXIV, 518 urm. Duvergier, II, 704. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 422.

Exemple de acte conservatorii.

Ast-fel, el ar putea să reînoiască inscripția ipotecară care garantează creanța cedată, să facă o poprire în mânile debitorului, etc. [1])

Cesionarul ar putea chiar, înainte de ori-ce notificare, producênd titlul seŭ, să urmărească pe debitorul cedat și să dobîndească contra luĭ o condamnare [2]), cu excepție însă în privința urmăririeĭ imobiliare [3]).

Despre garanție în materie de cesiune de creanță.

Art. 1392.—Cel ce vinde o creanță, saŭ verĭ-ce alt lucru necorporal [4]), este dator să rĕspundă de existența sa valabilă în folosul sĕŭ, în momentul vînd̦ăreĭ, de și vînd̦area n'ar cuprinde această îndatorire de rĕspundere. (Art. 789, 1337 urm., 1397, 1398 C. civ. Art. 1693 C. fr.) [5])

Art. 1397.—Vînd̦ĕtorul saŭ cedentele uneĭ creanțe nu rĕspunde de solvabilitatea debitoruluĭ, de cât dacă s'a îndatorit anume la aceasta, și numaĭ până la suma prețuluĭ de dînsul primit. (Art. 789, 1398 C. civ. Art. 1694 C. fr.) [6])

Art. 1398.—Când (vînd̦ĕtorul) a primit asupra-și rĕspunderea pentru solvabilitatea debitoruluĭ, această îndatorire se în-

[1]) Guillouard, II, 807.

[2]) Guillouard, II, 808. Aubry et Rau, IV, *loco cit.*, p. 434, n. 38.

[3]) Veḑĭ autoriĭ citați în nota precedentă.

[4]) De exemplu: un efect public (în specie, un bon rural). Cpr. Cas. rom. Bulet. 1877, consid. de la p. 293.—Se decide, de asemenea, că bancherul care vinde saŭ cedează un bilet de bancă falș este responsabil de falșitatea biletuluĭ: F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1693, No. 10. Répert. Sirey, *Changeur*, 33. Guillouard, 829. Laurent, XXIV, 542. Cas. fr. D. P. 61. 1. 213. Sirey, 61. 1. 264.—Tot în basa art. 1392 s'a decis că comerciantul care cedează activul caseĭ sale de comerț, este obligat a garanta cesionaruluĭ existența acestuĭ activ, în momentul cesiuneĭ. Cas. fr. *Pand. Période.* 1892. 1. 428.

Art. 437 C. german.

[5]) Cpr. L. 4, 5, 7, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4. „Vînd̦ĕtorul uneĭ creanțe saŭ unuĭ alt drept, d̦ice art. 437 din Codul german, rĕspunde de existență legală a creanțeĭ saŭ a dreptuluĭ". *„Der Verkäufer einer Forderung oder eines sonstigen Rechtes haftet für den rechtlichen Bestand der Forderung oder des Rechtes".*

[6]) *„Si nomen sit distractum, Celsus scribit, locupletem esse debitorem, non debere præstare; debitorem autem esse præstare, nisi aliud convenit".* L. 4, Dig., *De hereditate, vel actione, vendita*, 18. 4. Veḑĭ și L. 74, § 3, Dig., *De evictionibus*, 21. 2, reprodusă *infrà*, p. 821, nota 2. Veḑĭ și art. 1846 din Codul Calimach (1397 C. austriac).

ţelege contractată numaĭ, în ceea ce priveşte solvabilitatea actuală a debitorului, nu şi acea viitoare, afară de casul când se stipulează anume contrarul. (Art. 1133, 1397 C. civ. Art. 1695 C. fr.) [1]).

Garanţia de drept.

In vînḑarea uneĭ creanţe, ca şi în orĭ-ce vînḑare în genere (art. 1337 urm.), şi ca în orĭ-ce contract cu titlu oneros care ar avea de obiect transmiterea unuĭ lucru saŭ unuĭ drept, garanţia de drept este totdeauna sub-înţeleasă. Vînḑătorul uneĭ creanţe saŭ a unuĭ alt drept trebue, decĭ, afară de casul uneĭ convenţiĭ contrare *(nisi aliud convenit)*, să garanteze cumpărătoruluĭ existenţa şi validitatea creanţeĭ vîndute, şi că el este proprietarul eĭ [2]).

Imprejurarea că legea posterioară cesiuneĭ ar desfiinţa dreptul cedat, nu ar atrage răspunderea cedentuluĭ [3]).

Cesiune cu titlu gratuit. Art 828.

Dacă însă, în loc de a fi cedată cu titlu oneros, creanţa a fost cedată cu titlul gratuit, obligaţia de garanţie nu maĭ există, fiind-că dăruitorul nu garantează, în principiŭ, pe donatar, de evicţiunea totală saŭ parţială a lucruluĭ dăruit [4]), Codul nostru fiind chiar formal în această privinţă (art 828) [5]).

---

[1]) „Dacă vînḑătorul uneĭ creanţe (*der Verkäufer einer Vorderung*) garantează solvabilitatea debitoruluĭ, ḑice art. 438 din Codul german, în caz de îndoială, se presupune că este vorba numaĭ de solvabilitatea din momentul cesiuneĭ: „*So ist die Haftung im Zweifel, nur auf die Zahlungsfähigkeit zur Zeit der Abtretung zu beziehen*". Art. 438 C. german.

[2]) Cedentul, trebuind să presteze creanţa promisă, garantează decĭ existenţa, nu însă şi încasarea eĭ (art. 1392, 1397). „*Qui nomen quale fuit vendidit, duntaxat ut sit, non etiam ut exigi aliquid possit, et dolum præstare cogitur*„. L. 74, § 3, Dig., *De evictionibus, et duplæ stipulation*, 21. 2.

[3]) Ast-fel, s'a decis că acela care, anterior legeĭ Grădişteanu modificătoare a art. 409 şi 410 Pr. civ., a cedat o pensie, nu poate fi apucat de cesionar pentru plata valoareĭ acesteĭ pensiŭ; de-oare-ce, în momentul cesiuneĭ, creanţa cedată îşĭ avea fiinţă, şi împrejurarea că o lege posterioară, cu efect retroactiv, a desfiinţat-o, nu atrage răspunderea cedentuluĭ. C. Bucureştĭ, *Dreptul* din 1889, No. 4.

[4]) Această soluţie este admisă şi în Franţa, cu toată lipsa unuĭ text în această privinţă. Cpr. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 378. Pand. fr., *eod. v°*, 924. Colmet de Santerre, VII, 139 bis VI. Arntz, III, 1078, *in fine*. Baudry et Saignat, 815.

[5]) Veḑĭ *suprà*, p. 180 şi t. IV a Coment. noastre, p. 183 urm. Art. 828 din C. civ. nu există în Codul fr. şi este reprodu- Art. 828.

Art. 1846 C. Calimach.

„Acel ce fără de plată, dice art. 1846 din Codul Calimach (1397 C. austriac), cedează altuia vre-o pretenție, îi face un dar, și nu este dator cu nimic mai mult“.

Art. 1240.

Soluția contrară n'ar fi admisibilă de cât atunci când cesiunea cu titlu gratuit ar fi fost constituită cu titlu de dotă (art. 1240) [1]).

Casurile în care cedentul creanței este responsabil.

Cedentul cu titlu oneros ne respundênd de cât de existența creanței în momentul cesiunei, de aci resultă că el nu este responsabil de cât în casul următor:

Dacă creanța nu are de loc ființă. S'a decis chiar, în asemenea caz, că vîndarea este inexistentă pentru lipsă de obiect [2]).

Creanța se consideră ca inexistentă când n'a avut ființă nici-odată; când nu aparținea cedentului [3]), saŭ când era stînsă în momentul vîndărei [4]).

---

cerea art. 1077 din Codul italian. Cpr. art. 638 C. spaniol. Vedĭ și art. 521 din Codul german, după care dăruitorul nu respunde de cât de dol și de negligență gravă *(nur Vorsatz und grobe Fahrlässigkeit)*, soluție admisibilă și la noi, în basa principiilor generale. Cpr. Planiol, II, 1630.

[1]) Vedĭ *suprà*, p. 180 urm.

[2]) C. Alger, 21 Nov. 1888. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 383. Planiol, II, 1629.

[3]) In caz când creanța vîndută n'ar aparținea cedentului, cesiunea ar fi inexistentă, fiind-că s'a vîndut lucrul altuia. Vedĭ *suprà*, p. 570 urm. Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 384. T. Huc, *op. cit.*, II, 488. Planiol, II, 1629.

[4]) Creanța vîndută era, de exemplu, stînsă în momentul cesiunei prin acțiunea în anulare, compensație, prescripție, etc. (art. 1091). Cpr. Répert. Sirey, *v° cit.*, 386 urm. T. Huc, *op. cit.*, II, 482, 483. Planiol, *loco cit.* Vedĭ în privința compensației, L. 23, § 1, Dig., *De hereditate, vel actione vendita*, 18, 4, unde se dice: *„Nominis venditor quidquid vel compensatione, vel exactione fuerit consecutus, integrum emptori restituire compelletur“.*

Deoseb. între creanță și titlul creanței.

Nu trebue, decĭ, să confundăm creanța cu titlul *(instrumentum)* care servește de probă. Remiterea titlului creanței în mânile cesionarului n'ar scuti pe vînd̆ător de obligația de garanție, dacă însă-și creanța constatată prin titlul care ar mai avea încă ființă, ar fi stînsă prin unul din mijloacele admise de lege (art. 1091). Cpr. Troplong, II, 932.

Casul când creanța ar fi perit prin culpa cesionarului.

Acțiunea în garanție nu mai este însă admisibilă din partea cesionarului, dacă creanța a perit prin culpa saŭ negligența sa, pentru-că el n'ar fi luat la timpul oportun mĕsurĭ conservatorii. Pothier, III, 92. Guillouard, II, 831 și 851. Laurent, XXIV, 544. Troplong, II, 941. Duvergier, II,

Casul când creanța cedată este garantată printr'o ipotecă.

Dacă creanța vîndută este garantată prin o ipotecă, nu este suficient ca creanța să aibă ființă, ci mai trebue încă ca ipoteca să existe în întregimea ei, în momentul contractului, pentru-că garanția de drept se întinde la toate accesoriile creanței, privilegii, ipotecî, etc. (art. 1396) [1]; de unde resultă că dacă ipoteca a încetat de a exista asupra unei părți din bunurî, cedentul va trebui să garanteze pe cesionar, care n'ar avea întreaga siguranță la care s'a așteptat, și a căreî lipsă ar putea să compromită capitalul ce urmează a-ĭ fi restituit [2].

Ce trebue să restituiască cedentul.

Dacă presupunem că creanța cedată nu avea ființă, saŭ nu era proprietatea cedentului, acest din urmă va restitui cumpărătorului: 1° prețul cesiunei cu dobînda luĭ; 2° spesele contractului și acele făcute de cesionar cu ocasia urmăririi debitorului cedat; 3° și în fine, daunele-interese menite a despăgubi pe cumpărător.

Aplic. art. 1341. Controversă.

Cu alte cuvinte, vom aplica în specie dreptul comun în materie de garanție, adecă, art. 1341; de unde resultă că cesionarul va avea drept la dobînda prețuluĭ din ziua în care acest preț a fost plătit [3]; căcĭ din acea zi el a

---

275 urm. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 391. F. Herman, *Code civ. annoté*, IV, art. 1693, No. 26.

Art. 1847, 1848 C. Calimach.

„Dacă pretenția la darea cesieĭ era sigură, zice art. 1847 din Codul Calimach (1398, *in fine* C. austriac), iar din întâmplare saŭ din pricina cesionarului s'aŭ făcut cu neputință implinirea eĭ, atunce nu rămâne respundĕtor ceditorul pentru pagubă". Și art. 1848 din același Cod (1399 C. austriac) adaogă că: „Implinirea cedateĭ pretenții se face cu neputință din pricina cesionarului: dacă nu va fi cerut datoria când era cu putință s'o ceară; dacă sosind termenul nu s'aŭ îngrijit a o scoate; dacă aŭ iertat ce-va datornicului; dacă nu s'aŭ silit să iea la cuvincioasă vreme siguranța ce încă era cu neputință, și dacă n'aŭ cerut împlinirea cu dinadins prin judecată".

1) Cpr. Répert. Syrey, *Cession de créances*, 392. Cas. fr. D. P. 59. 1. 125. Sirey, 60. I. 750. Vedĭ și *infrà*, p. 835.

2) Troplong, *Vente*, II, 933. Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 485. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 393.

3) S'a susținut și decis chiar că cesionarul evins nu are drept la dobînda prețuluĭ din ziua efectuăreĭ plățeĭ, ci din ziua cereriĭ în judecată, conform dreptuluĭ comun, art. 1341 ne vorbind de cât de restituirea prețuluĭ. Curtea de casație din Franța răspunde însă cu drep cuvînt că însu-și textul art. 1341 condamnă acest sistem, de-oare-ce el presupune că cumpărătorul are folosința fructelor, această folosință fiind

fost lipsit de folosința capitaluluĭ, pe care l-a plătit în mânile vînḑĕtoruluĭ [1]).

Decĭ, dacă presupunem că o creanță de 20000 leĭ, care nu aparținea cedentuluĭ, a fost vîndută cu 15000 leĭ, cesionarul, pe lîngă prețul ce a plătit, va maĭ avea încă drept și la suma de 5000 leĭ, care represintă beneficiul ce ar fi realisat, dacă cesiunea și-ar fi produs efectele sale (art. 1341) [2]).

---

compensată cu acea a capitaluluĭ. Cas. fr. D. P. 59. 1. 125. Sirey, 60. 1. 750. Pand. fr., *Cession de créances,* 995. T. Huc, X, 230, *in fine* și *Tr. de la cession,* II, 491.

[1]) T. Huc, X, 230 și *Tr. de la cession*, II, 489 urm. Arntz, III, 1078. Troplong, II, 945. Baudry, III, 635. Baudry et Saignat, *Vente,* 832. Laurent, XXIV, 548. Thiry, III, 629. Marcadé, VI, art. 1693—1695, No. 1, p. 341. Vigié, III, 846. Mourlon, III, 688. Taulier, *Th. raisonnée du C. civil*, VI, p. 184. Pand. fr., *Cession de créances*, 942 urm. Répert. Sirey, *eod. v⁰*, 401 urm.

[2]) Veḑĭ în acest sens: T. Huc, X, 431, și *Tr. de la cession,* II, 492. Laurent, XXIV, 549. Colmet de Santerre, VII, 139 bis V. Baudry et Saignat, 822.—*Contrà :* Guillouard, *Vente,* II, 836. Duvergier, II, 263. Troplong, II, 945. Mourlon, III, 688. Duranton, XVI, 512. Thiry, III, 629, p, 634. Pand. fr., *v⁰ cit.*, 999, 1000. Répert. Sirey, *v⁰ cit.*, 403. F. Herman, IV, art. 1693, No. 50. Această din urmă soluție, după care restituirea cedentuluĭ n'ar putea să întreacă suma primită de dînsul ca preț al cesiuneĭ, se întemeiază pe împrejurarea că cumpărătoriĭ de creanțe ar fi rĕŭ vĕḑuțĭ de legiuitor. Veḑĭ în Codul luĭ Justinian, *Mandati vel contrà,* 4, 35, L. 22, cunoscută sub numele de *Per diversas* saŭ *Lex Anastasiana*, confirmată de Justinian (L. 23, Cod, *loco cit.*), așa numită pentru-că începe prin cuvintele : *Per diversas interpellationes ad nos factas,* și emană de la împaratul Anastasius *(ab Anastasio).* Această considerație este însă lipsită de temeiŭ, pentru-că legiuitorul nu vede cu defavoare pe cumpărătoriĭ de creanțe ordinare, ci numaĭ pe aceĭ de drepturĭ litigioase (art. 1402—1404). Cpr. Laurent, T. Huc, *loco cit.* Aceasta era și părerea luĭ Dumoulin. Veḑĭ Doublet. *Retrait litigieux, Revue pratique,* t. 9 (anul 1860), p. 113. Duvergier, II, 352, p. 438. Vorbind de constituțiile luĭ Anastasius și a luĭ Justinian, Dumoulin (Molineus) ḑice în adevĕr : *„Dictæ leges statutæ sunt contra eos qui pro avaritia vel alios vexandi libidine vile redimunt* **actiones litigiosas vel dubias**“ *(De usuris, Quest.* 62, No. 412, *in fine).*

Garanţia de fapt.

Efectele ordinare ale garanţiei de drept, pe care le am examinat mai sus, pot fi restrînse saŭ întinse prin voinţa părţilor (art. 1338). Garanţia ast-fel modificată se numeşte garanţie de fapt [1]).

Clausele care micşorează oblig. de garanţie.

1° *Clause restrictive* (care micşorează obligaţia de garanţie).—Stipulaţia care ar avea de obiect restrîngerea garanţiei de drept, fiind derogatorie de la dreptul comun, nu se presupune nicĭ-odată. Ea nu are însă nevoe de a fi constatată în termenĭ sacramentalĭ, putênd fi dedusă din împrejurările în care convenţia a fost încheiată.

Casul când părţile ar fi stipulat că cesiunea e făcută fără nicĭ-o garanţie.

Dacă părţile aŭ dispus că cesiunea este făcută fără nicĭ-o garanţie (art. 1338), această clausă va fi cârmuită de dreptul comun, ceea ce însemnează că, în casul de inexistenţă a creanţeĭ, vînd̦ătorul este scutit de plata daunelor, nu însă şi de restituirea preţuluĭ, afară de casul când convenţia părţilor ar fi expresă în această privinţă, în care caz cumpărătorul a cumpărat creanţa pe riscul şi pericolul sĕŭ (art. 1340) [2]).

Contractul este, în adevĕr, aleator de câte-orĭ se constată că cesionarul a cumpărat creanţa pe riscul şi pericolul sĕŭ, şi aceasta chiar în caz când cedentul ar fi afirmat existenţa creanţeĭ.

Creanţe litigioase.

Aceeaşĭ soluţie ar fi admisibilă de câte-orĭ creanţa ar fi fost vîndută ca litigioasă, cu clausa de ne-garanţie [3]).

Cunoştinţa extra-contractuală ce cesionarul ar fi dobîndit despre caracterul dreptuluĭ.

In lipsa uneĭ asemenea clause, cunoştinţa extra-contractuală [4]) ce cesionarul ar fi dobîndit despre caracterul îndoelnic saŭ litigios a dreptuluĭ cumpărat de dînsul, n'ar scuti însă, în principiŭ, pe cedent de restituirea preţuluĭ, pentru-că este cu neputinţă ca părţile să fi înţeles a face

[1]) Planiol, II, 1518, 1631. Duvergier, II, 264. Veḑĭ *suprà*, p. 667, text şi nota 2 şi p. 703, nota 2.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 185, 186. Planiol, II, 1632. T. Huc, *op. cit.*, II, 498, 499. Répert. Sirey, *v° cit.*, 408 urm. Pand. fr., *v° cit.*, 1013 urm. Laurent, XXIV, 550. Colmet de Santerre, VII, 139 bis IV. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 443. Guillouard, II, 848. Duvergier, II, 265 urm. Baudry et Saignat, 825. Veḑĭ şi *suprà*, p. 710.

[3]) T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 506, *in fine*.

[4]) Prin cunoştinţă *extra-contractuală* înţelegem acea dobîndită de cesionar din alte împrejurărĭ de cât din o clausă expresă a contractuluĭ.

un contract aleator, în lipsa unei clause contractuale care să denote această intenție [1]).

Art. 1339. Clausa de ne-garanție nu produce nici-un efect atunci când evicțiunea provine din faptul cedentului, de oare-ce art. 1339 se aplică la toate vînzările în genere; așa că clausa de ne-garanție nu va împedica pe cedent de a răspunde de faptele sale personale, anterioare saŭ posterioare cesiunei [2]).

In fine, trebue să observăm că clausa prin care cedentul declară că nu garantează de cât faptele sale personale, echivalează cu o clausă de ne-garanție, însă nu produce efecte mai întinse [3]).

Clausele care măresc oblig. de garanție. 2° *Clause care măresc obligația de garanție.*—După cum părțile pot micșora obligația de garanție, tot ast-fel ele pot s'o mărească, însă de astă-dată trebue să existe, în această privință, o convenție specială, pentru-că mărirea garanției legale este o derogare de la dreptul comun, ca și micșorarea ei [4]). La caz de îndoială asupra intenției părților, judecătorii vor aplica textele legei.

Mărirea garanției legale este în genere relativă la solvabilitatea debitorului cedat.

Art. 1397. In principiŭ, afară de excepția admisă în materie de împărțeală, prin art. 789 [5]), vînzătorul saŭ cedentul unei creanțe garantează existența creanței, nu însă și solvabi-

---

[1]) Vedĭ în acest sens: T. Huc, *op. cit.*, II, 511.—*Contrà:* Marcadé, VI, art. 1693—1695, No. II, p. 341. Répert. Dalloz, *Vente*, 1879. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 443, text și nota 67. Cpr. Duvergier, *Vente*, II, 267.

[2]) Vedĭ *suprà*, p. 707, text și nota 2, și *infrà*, p. 853, nota 2.

[3]) Aubry et Rau, *loco suprà cit.* Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 420, 421. Pand. fr., *v°* *cit.*, 1044. Duvergier, II, 265. Baudry et Saignat, 826, *in fine*. Cpr. C. Paris, Sirey, 37. 2. 34.

[4]) Pand. fr., *Cession de créances*, 1054. Répert. Sirey, *eod. v°*, 423. Cpr. Guillouard, II, 842.

Art. 789. [5]) Art. 789 dispune, în adevĕr, că moștenitorul care, într'o împărțeală, a cedat comoștenitorului sĕŭ o rentă pe care un terțiŭ o datoria autorului comun, rĕspunde timp de cinci anĭ de solvabilitatea actuală, nu însă și de acea viitoare a debitorului renteĭ. Cpr. Colmet de Santerre, VII, 139 bis VII. Laurent, XXIV, 558. Vedĭ asupra acestuĭ text excepțional: Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3402. T. Huc, V, 458, 459 și *Tr. de la cession*, II, 561, 562. Planiol, III, 2417. Le Sellyer, *Successions*. III,1859 urm., etc. Cpr. t. III a Coment. noastre, p. 626 urm.

litatea debitoruluĭ: *præstat veritatem, non bonitatem nominis* [1]). El poate să garanteze această solvabilitate prin o convenţie specială [2]); însă art. 1397, care este aplicabil şi în materie comercială [3]), dispune că cedentul nu va garanta nicĭ-odată solvabilitatea debitoruluĭ, *de cât numaĭ până la concurenţa sumeĭ preţuluĭ primit de dînsul* (art. 1397, *in fine*). Cedentul va restitui decĭ preţul, cheltuelile şi alte accesoriĭ, nu însă şi diferenţa între preţul cesiuneĭ şi valoarea nominală a creanţeĭ cedate [4]).

---

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a II, 1872, consid. de la p. 103.

[2]) Independent de casul uneĭ stipulaţiĭ exprese, cedentul poate fi obligat a garanta solvabilitatea debitoruluĭ cedat în casurile următoare: 1° când, cunoscênd insolvabilitatea debitoruluĭ, el a ascuns-o prin manopere dolosive; acţiunea cesionaruluĭ ar avea în asemenea caz, de basă, dolul vînzătoruluĭ; 2° când cesiunea este făcută unuĭ creditor cu titlu de delegaţie (art. 1133). Colmet de Santerre, VII, 140 bis V. Répert. Sirey, *v° cit.*, 432.

Casurile în care cedentul poate fi obligat a garanta solvabilitatea debitoruluĭ cedat.

[3]) Guillouard, II, 840. T. Huc, X, 234 şi *Tr. de la cession*, II, 538. Laurent, XXIV, 557. Cas. fr. D. P. 57. 1. 289.

[4]) Dacă debitorul este solvabil numaĭ *pro parte*, cesionarul va avea recurs în contra cedentuluĭ, însă numaĭ pentru partea proporţională de folos ce acesta a tras din preţul cesiuneĭ. Troplong, II, 947. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 542.

Se poate întâmpla ca debitorul să devie insolvabil prin faptul saŭ culpa cesionaruluĭ, de exemplu: acest din urmă liberează pe fidejusoriĭ solvabilĭ cari garantase obligaţia, saŭ descarcă pe debitor de ipotecile ce grevaŭ bunurile sale. Insolvabilitatea datorindu-se, în asemenea caz, faptuluĭ cesionaruluĭ, este just ca el să sufere consecinţile faptelor sale. Prin urmare, el a perdut orĭ-ce recurs în contra cedentuluĭ. Acest punct nu sufere nicĭ-o îndoială. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 565. Répert. Sirey, *v° cit.*, 454 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 1094 urm. T. Huc, *op. cit.*, II, 545. Troplong, II, 940. Duvergier, II, 275. Baudry et Saignat, 838. Guillouard, II, 851. Laurent, XXIV, 563. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 444. Veḑĭ şi L. 27, Dig., *De evictionibus*, 21. 2, unde se ḑice: *„Non tenetur venditor si ex persona emptoris,* **vel facto,** *res evicta sit“*. Veḑĭ şi art. 1847, 1848 din Codul Calimach, citate *suprà*, p. 823, *ad notam*.

Casul în care debitorul ar fi devenit insolvabil prin faptul cesionaruluĭ.

Aceeaşi soluţie este admisibilă de câte-orĭ insolvabilitatea debitoruluĭ este resultatul simpleĭ negligenţe a cesionaruluĭ, când, de exemplu: el n'a reînoit inscripţiile ipotecare în termenul defipt de lege (art. 1786) (veḑĭ T. Huc, *op. cit.*, II, 546 urm. Troplong, II, 941 şi autorii *suprà* citaţi); şi aceasta chiar în caz când cedentul s'a obligat a plăti

Negligenţa cesionaruluĭ.

Această dispoziție proibitivă se explică, în teoria generală, prin temerea ce a avut legiuitorul ca cesiunea să nu ascundă o convenție usurară. In lipsa uneĭ asemenea dispoziții, o creanță insolvabilă ar fi putut fi cedată pe un preț de nimic, și stipulația garanției solvabilității ar fi putut asigura creditorului beneficiĭ enorme [1]).

Derogare de la art. 1397. Controversă.

Din cele mai sus expuse se trage de unii conclusia, în Franța, că dispoziția art. 1397 nu este o simplă regulă de interpretare, ci o dispoziție proibitivă, în basa căreia orĭ-ce dispoziție contrară ar fi nulă [2]).

Art. 1398.

De câte-orĭ cedentul saŭ vînzătorul creanței a garantat solvabilitatea debitorului cedat, aceasta se înțelege, afară de casul uneĭ stipulații contrare, de solvabilitatea actuală, adecă: existentă în momentul cesiuneĭ, iar nu de acea viitoare (art. 1398).

însu-și creanța. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 75.— *Contrà*: Troplong, II, 944. Duvergier, II, 280. Vedĭ asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Cession de créances*, 1107, 1108.

Prorogarea termenului acordată de cesionar.

Prorogarea termenului acordată de cesionar, debitorului, îl face, de asemenea, să peardă recursul sĕŭ contra cedentului, afară de casul când s'ar constata că debitorul nu mai era solvabil în momentul exigibilității creanței. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 445. Pand. fr., *v°* *cit.*, 1109 urm. Répert. Sirey *cod. v°* 458 urm. Troplong, II, 942. Duvergier, II, 279. Cpr. C. Paris, Sirey. 36. 2. 271.

Casul mai multor cesiuni cu prețurĭ deosebite. Controversă.

Se poate întâmpla ca aceeași creanță să fi fost succesiv cedată cu prețurĭ deosebite, garantându-se solvabilitatea debitorului, și în asemenea caz, naște întrebarea: care este prețul pe care ultimul cesionar va putea să-l ceară? Prețul cel mai mare, saŭ prețul ce el a plătit cedentului sĕŭ? Chestiunea este controversată. Vedĭ în diferite sensurĭ: T. Huc, *op. cit.*, II, 550 urm. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente*, 839. Baudry et Saignat, 841. Aubry et Rau, IV, § 355, p. 377, nota 28. Laurent, XXIV, 237. Vedĭ și autorii citați *suprà*, p. 683, nota 4.

[1]) Cpr. Planiol, II, 1635. Colmet de Santerre, VII, 140 bis I. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 428.

[2]) Planiol, *loco cit.*, Colmet de Santerre, VII, 140 bis II. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 429. Pand. fr., *cod. v°*, 1080.— *Contrà*: Guillouard, II, 839. Laurent, XXIV, 559. Duranton, XVI, 513. Baudry et Saignat, 836. Această din urmă părere, după care părțile ar putea, în basa libertățeĭ conveniilor, să deroage de la dispoziția finală a art. 1397, este singură admisibilă la noĭ, unde usura nu este nicĭ oprită, nicĭ pedepsită.

Casul când cedentul ar fi garantat pur și simplu solvabilitatea debitorului. Controversă.

Dacă cedentul s'a mărginit a ḑice pur și simplu că *garantează* solvabilitatea debitoruluĭ, judecătorii vor decide în fapt, prin interpretarea voinţeĭ părţilor, dacă ele aŭ înţeles, saŭ nu, ca solvabilitatea actuală să fie garantată.

Dacă voinţa părţilor nu poate fi dedusă din termenii actuluĭ saŭ din împrejurările causeĭ, se decide de unii că clausa de garanţie obligă pe cedent a rĕspunde de solvabilitatea actuală a debitoruluĭ, întru cât a garanta o creanţă însemnează a certifica bunătatea eĭ și a mări garanţia de drept, care nu e privitoare de cât la existenţa creanţeĭ (art. 1392) [1]).

Clausa garanţieĭ de fapt saŭ pentru orĭce turburărĭ. Controversă.

Cât pentru clausa prin care cedentul ar fi promis *garanţia de fapt*, saŭ garanţia *pentru orĭ-ce turburărĭ saŭ împedicărĭ*, maĭ toţĭ autorii recunosc că asemenea clausă a avut în vedere solvabilitatea actuală a debitoruluĭ [2]).

Creanţe cu termen saŭ condiţionale.

Garanţia solvabilităţeĭ actuale poate să aibă loc în privinţa uneĭ creanţe actualmente exigibilă, cu termen, saŭ condiţională. De câte-orĭ va fi vorba de o creanţă cu termen saŭ condiţională, obligaţia de garanţie nu va putea să resulte de cât din o stipulaţie expresă, pentru-că solvabilitatea debitoruluĭ, în momentul îndeplinireĭ termenuluĭ saŭ condiţieĭ, este necontestat o solvabilitate viitoare [3]).

---

[1]) Cpr. Troplong, II, 938. Arntz, III, 1081. Thiry, III, 629, p. 635. Duvergier, II, 272. C. Chambéry, Sirey. 78. 2. 209 și Répert. Dalloz, *Supplém., Vente,* 829, t. și n. 1. Cpr. și C. Dijon, D. P. 95. 2. 412.—*Contrà :* Baudry et Saignat, 830. Guillouard, II, 842. Laurent, XXIV, 555. T. Huc, X, 233, p. 312 și *Tr. de la cession,* II, 520. 521. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 443, text și nota 70. După aceștĭ din urmă autorĭ, simpla clausă de garanţie ar fi o simplă clausă de stil și n'ar adăoga nimic la obligaţia legală a cedentuluĭ, în lipsa uneĭ intenţiĭ speciale în această privinţă. Nu putem admite această soluţie, pentru-că nu se poate presupune că părţile aŭ prevĕḑut o anume clausă, fără a ḑice nimic (art. 978). In caz de îndoială, se va aplica deci art. 1312, după care orĭ-ce clausă întunecoasă se interpretă în contra vînḑĕtoruluĭ (cedentuluĭ), adecă : în favoarea cesionaruluĭ.

[2]) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 444. Répert. Sirey, *v° cit.*, 441, 442. Pand. fr., *eod. v°*, 1062, 1063. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente,* 830. Troplong, II, 938. T. Huc, *op. cit.*, II, 522, 523. Laurent, XXIV, 556. Arntz, III, 1081. Thiry, *loco cit.* Guillouard, II, 843. Duvergier, II, 272. Colmet de Santerre, VII, 141 bis II.—*Contrà :* Baudry et Saignat, 831.

[3]) T. Huc, X, 233, *in fine,* și *Tr. de la cession,* II, 531, 532.

Discuțiunea bunurilor debitoruluĭ.

De câte-orĭ cedentul saŭ vînd̆etorul a garantat solvabilitatea debitoruluĭ, cesionarul trebue să discute maĭ întâĭ bunurile acestuia, precum și fidejusiunea saŭ ipoteca stabilită pentru siguranța creanțeĭ, fiind-că numaĭ ast-fel se poate stabili insolvabilitatea debitoruluĭ [1]). Cesionarul ar putea însă să stipuleze că urmărirea bunurilor debitoruluĭ este inutilă, și că un simplu comandament rĕmas infructuos este suficient [2]).

Creanțe comerciale.

Regulele maĭ sus expuse se aplică și cesiuneĭ uneĭ creanțe comerciale făcută în formele ordinare. (V. *infrà*, p. 832).

---

[1]) Cedentul nefiind un fidejusor, nu este obligat, afară de casul uneĭ convențiĭ contrare, să anticipeze cheltuelile necesare pentru discuțiunea avereĭ debitoruluĭ (art. 1664), cesionarul fiind obligat a face tot ce este necesar spre a dovedi insolvabilitatea debitoruluĭ, care-ĭ dă dreptul de a recurge în contra cedentuluĭ. Baudry et Saignat, 839. Duranton, XVI, 515, *in fine*. Ideea de fidejusiune este admisă de unĭĭ autorĭ și a fost une-orĭ consacrată și de jurisprudență (cpr. Troplong, II, 948; C. Orléans și Trib. Montpellier, D. P. 93. 2. 33, text și nota *a*; Sirey, 72. 2. 152); însă ea este greșită. Cpr. în acest din urmă sens: T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 546 urm. Répert. Dalloz, *Supplément, Vente*, 840. Laurent, XXIV, 563, *in fine*.—Garanția solvabilităței debitoruluĭ nu constitue, de asemenea, o garanție pentru evicțiune, nicĭ pentru viciile ascunse ale lucruluĭ vîndut, care ar face lucrul impropriŭ la usul la care el este destinat. Ea este un pact de asigurare, prin care cedentul s'a constituit asigurător, garantând solvabilitatea debitoruluĭ cedat. Ea nu este decĭ cârmuită de principiile fidejusiuneĭ, saŭ evicțiuneĭ, ci de acelea ale asigurăreĭ. Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 518, 540.

[2]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 566. Planiol, II, 1634. Pand. fr. *v°cit.*, 1084. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 444. Laurent, XXIV, 562. Guillouard, II, 850. Duvergier, II, 282. T. Huc, X, 234, p. 315 și *Tr. de la cession*, II, 544.

Casurile în care cesionarul este scutit de discuțiunea bunurilor debitoruluĭ.

Cesionarul nu va fi scutit de discuțiunea bunurilor debitoruluĭ de cât atunci când acesta ar fi falit (Répert. Sirey, *v° cit.*, 1088; Laurent, XXIV, 562), saŭ când cedentul s'ar fi obligat a plăti însu-și creanța fără nicĭ-o urmărire în contra debitoruluĭ, saŭ în urma unuĭ comandament rĕmas fără resultat; pentru-că în asemenea casurĭ, el este personal obligat. Cpr. Pand. fr., *v° cit.*, 1089 urm. și 1093. Répert. Sirey, *eod. v°*, 449. Troplong, II, 944 și 949. Duvergier, II, 280 și 283. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 444. Baudry et Saignat, 833. T. Huc, X, 234 și *Tr. de la cession*, II, 535. Cas. fr. Sirey. 70. 1. 255.

Cesiunea unei creanțe la ordin.

De câte-ori însă este vorba de o creanță la ordin (cambie, cek, etc.), cedată printr'un gir regulat, această cesiune atrage de drept pentru cedent garanția solvabilității actuale și viitoare a debitorului, dacă purtătorul creanței a protestat-o la timp. Girul regulat este deci o cesiune [1]), fiind-că strămută proprietatea cambiei, cu toate garanțiile și drepturile ce decurg din ea (art. 277, § 1 Cod. com.) [2]). Codul de comerț supune însă această ce-

[1]) Cpr. Pothier, *Contrat de change*, IV, 80, 81. Baudry et Saignat, 842.—Vedi însă T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 587 urm., care dice că este o eroare de a considera girul ca o cesiune.

[2]) Pentru ca girul să producă aceste efecte, trebue însă ca, pe lângă formele legale, el să fie făcut *înainte de scadență*, căci girul cambiei ajunse la scadență produce numai efectele unei simple cesiuni de creanță (art. 281 C. com.); ceea ce însemnează, pe de o parte, că cedentul unei asemenea cambii nu răspunde de solvabilitatea debitorului, de cât conform principiilor dreptului civil, adecă: dacă s'a obligat anume la aceasta, și numai până la concurența prețului primit de dînsul; iar pe de alta, că debitorul va putea opune cesionarului toate excepțiile ce le-ar fi putut opune girantului, *dacă i-a notificat cesiunea*, art. 349 ne mai fiind aplicabil în specie. Cpr. Gr. Maniu, *Dr. comm.*, II, 298, p. 52. C. N. Toneanu, nota în *Curierul judiciar* din 1902, No. 51, p. 423 și *Curierul judiciar*, din 1901, No. 83, p. 693, col. 2. Cpr. și C. București, *Dreptul* din 1901, No. 56. Cas. rom. Bulet. 1896, p. 1127. Art. 281 C. com.

Transmiterea acțiunei cambiale. Controversă.

Dar dacă girul după scadență produce numai efectele unei cesiuni civile, totuși acest gir transmite necontestat acțiunea cambială, pentru-că este de principiu că atunci când se transmite cui-va o creanță, i se transmite și accesoriile ei (art. 1396), în care accesorii intră și acțiunea prin care el poate să-și acopere creanța cedată lui. Cpr. Jud. Ocol. 1 Ploești (N. M. Pârvulescu), *C. judiciar* din 1902, No. 26 și 51 (această din urmă cu adnotația interesantă a d-lui C. N. Toneanu). Vedi și Vidari, *Corso di diritto commerciale*, VII, 6616 urm. (ed. a 4-a, 1897). Vedi și decisiile ital. citate de Ingaramo, *Repert. generale di massime di giurisprudenza commerciale*, art. 260, No. 7.—*Contră*: C. Veneția, *Curierul judiciar* din 1904, No. 17, p. 144.

Dr. francez. Controversă. Dr. străin.

In Codul fr., chestiunea de a se ști care sunt efectele girului după scadență este controversată (vedi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, IV, 135, p. 101 urm.), iar după vechiul Cod de comerț italian (art. 224), girul făcut după scadență se considera *ca o procură*. Legea germană asupra schimbului din 5 Iunie 1869 (*Allgemeine deutsche*

siune unor condițiĭ speciale, care nu intră în cadrul acesteĭ lucrărĭ.

Cesionarea prin gir înainte de scadență.

Pentru ca cesiunea uneĭ creanțe să fie supusă acestor regule speciale, nu este de ajuns ca creanța să fie constatată printr'un înscris la ordin, ci maĭ trebue încă ca cesiunea să fie făcută prin gir, înainte de scadență. O creanță la ordin poate fi cedată după formele ordinare; însă cesiunea este, în asemenea caz, supusă regulelor statornicite de art. 1391 din Codul civil [1]).

Casul în care o creanță a fost cedată numaĭ în parte.

Am presupus până acum că întreaga creanță a fost cedată. Se poate însă întâmpla ca o creanță să nu fie cedată de cât *pro parte*. Cedentul păstrează, în asemenea caz, proprietatea părțeĭ necedate, el fiind în conflict cu cesionarul, în caz când debitorul nu poate plăti întreaga creanță. Legea ne admițând, în asemenea caz, vre-o preferență nicĭ în folosul cedentuluĭ, nicĭ în acel al cesionaruluĭ, ambiĭ vor fi plătiți în proporțiune cu partea lor respectivă. In Codul nostru, nicĭ chiar subrogantul nu primează pe subrogat pentru ceea ce are a maĭ lua, întru-cât art. 1109 Cod. civ. a fost modificat, după observațiile luĭ Marcadé [2]).

Casul în care cedentul ar fi conferit cesionaruluĭ un drept de precădere.

Dar dacă nicĭ-o prioritate nu există în specie, nimic n'ar împedica pe cedent de a conferi cesionaruluĭ un drept de precădere, care va permite acestuia de a fi preferat cedentuluĭ. Cedentul este presupus că a conferit asemenea precădere cesionaruluĭ, de câte-orĭ el s'a obligat a face plata în locul debitoruluĭ, saŭ în urma uneĭ somațiĭ făcute acestuĭ din urmă și rămasă fără resultat, și chiar dacă el a garantat solvabilitatea actuală și viitoare a debitoruluĭ. In adevĕr, el nu poate, primind o parte din ceea ce poate plăti debitorul, să pună în sarcina cesionaruluĭ o parte din insolvabilitatea pe care el a garantat-o [3]).

Wechsel-ordnung), distinge între casurile când s'a făcut saŭ nu s'a făcut protest (art. 16), iar art. 26 din legea belgiană (20 Maiŭ 1872) asupra polițelor și biletelor la ordine, admite girul cambieĭ după scadență, însă, în asemenea caz, trasul poate opune cesionaruluĭ excepțiile ce el avea contra proprietaruluĭ cambieĭ, în momentul scadențeĭ.

[1]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 842, p. 760. Lyon-Caen et Renault. *Tr. de dr. comm.*, IV, 154. Veḑĭ și *suprà*, p. 830.

[2]) Veḑĭ t. VI a Coment. noastre, p. 646, nota 5 și p. 650 urm.

[3]) Baudry et Saignat, 843. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 445, 446, text și nota 80.

Exercitarea și prescrierea acțiunei în garanție.

Acțiunea în garanție, de câte-orĭ solvabilitatea debitorului este garantată, aparține cesionarului. In caz de maĭ multe cesiunĭ succesive, ea aparține ultimului cesionar. Trebue să observăm, în această privință, că de câte-orĭ cedentul primitiv este supus garanției, el poate fi acționat de un cesionar ulterior, chiar atunci când cesionarul intermediar n'ar fi supus acestei obligații [1]).

Fie că toți cedenții, saŭ numaĭ unii din eĭ, sunt supuși obligației de garanție, ultimul cesionar va putea să acționeze pe cedentul sĕŭ, saŭ pe cedentul primitiv, *omisso medio*; și această acțiune el o va exercita *nomine proprio*, în virtutea dreptului ce-ĭ conferă cesiunea, iar nu ca exercitând, în basa art. 974, drepturile și acțiunile cedentului seŭ imediat [2]). Inaplic. art. 974.

In caz de insolvabilitate a debitorului cedat, constatată prin discuțiunea bunurilor sale (vedĭ *suprà*, p. 830), cesionarul va trebui să cheme pe cedent în judecată, pentruca acest din urmă să fie condamnat la restituirea prețului cesiunei și la daune, dacă este loc, de câte-orĭ cesiunea va fi constatată printr'un act sub semnătură privată. Cesiunea constatată printr'un act sub semnătură privată.

Dacă cesiunea este constatată printr'un act autentic, cesionarul va putea să-l învestească cu formula executorie și să urmărească contra cedentului restituirea prețului, rĕmânênd acestuĭ din urmă dreptul de contestație, în caz când el ar susține că condițiile, care atrag responsabilitatea sa, nu sunt îndeplinite [3]). Cesiunea constatată printr'un act autentic. Controversă.

In orĭ-ce caz, cesionarul poate, înaintea discuțiunei tuturor bunurilor debitorului principal, să facă o poprire în mânile debitorilor cedentului, pentru a-și conserva dreptul sĕŭ, care ar putea fi compromis prin insolvabilitatea debitorului [4]). Facerea unei popriri din partea cesionarului.

---

[1]) Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 555. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 462.

[2]) T. Huc, *op. cit.*, II, 556. Baudry et Saignat, 841.

[3]) T. Huc, *op. cit.*, II, 557. Vedĭ și distincțiile făcute de Troplong (II, 950) și de Duvergier (II, 284).—*Contrà:* Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 467. Pand. fr., *cod. v°*, 1116. Bioche, *Dictionn. de Procéd.*, v° *Exécution des jugements et actes*, 44.

[4]) Répert. Sirey, *Cession de créances*, 468. Baudry et Saignat, 840. Guillouard, II, 850.

Regule de competență.

Acțiunea în garanție, atunci când cesionarul este obligat să aibă recurs la dînsa, este supusă, în privința competenței, regulelor ordinare ale procedurei [1]).

Indivisibilitatea act. în garanție.

Acțiunea în garanție este indivisibilă, dacă din termenii contractului resultă că intenția părților a fost ca recursul cesionarului să nu poată fi divisat contra cedenților, așa ca el să nu poată fi expus a primi o plată parțială [2]).

Prescrierea acțiunei în garanție.

Acțiunea în garanție, care aparține cesionarului, se prescrie prin trei-deci de ani, conform dreptului comun (art. 1890). Art. 789, după care, acțiunea în garanție, cu privire la insolvabilitatea unei rente, se prescrie prin *cinci* ani (vedi *suprà*, p. 826, nota 5), fiind o dispositie excepțională, nu este aplicabil în specie [3]).

Acest termen începe a curge din ziua exigibilității creanței, fie că este vorba de garanția de drept, fie de acea de fapt [4]).

Despre accesoriile creanței vîndute.

Art. 1396.—Vînzarea saŭ cesiunea unei creanțe cuprinde accesoriile creanței, precum: cauțiunea, privilegiul și ipoteca, etc. (Art. 903, 1106 urm., 1318, 1325, 1652 urm., 1718 urm., 1744 C. civ. Art. 1692 C. fr.) [5])

---

[1]) T. Huc, *op. cit.*, II, 558 urm. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 469.

[2]) Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 471. Pand. fr., *eod. v°*, 1118. Cas. fr. Sirey, 60. 1. 750.

[3]) Guillouard, II, 851, *in fine*. T. Huc, X, 234, *in fine*, și *Tr. de la cession*, II, 561. F. Herman, *C. civ. annotté*, IV, art. 1693, No. 56. Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 472 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 1120 urm. Laurent, XXIV, 564. Aubry et Rau, IV, § 259 bis, p. 445. Vedi și t. III a Coment. noastre, p. 628. Art. 1544 din Codul italian scurtează în mod simțitor acest termen, fixându-l la un an.

[4]) Guillouard, Aubry et Rau, *loco cit.* Répert. Sirey, *v°* *cit.*, 477. Pand. fr., *eod. v°*, 120. T. Huc, *op. cit.*, II, 562.—*Contrà*: Demolombe (XVII, 382), după care, prin aplicarea art. 1885, termenul prescripției n'ar curge de cât din ziua de când insolvabilitatea debitorului cedat a ajuns la cunoștința creditorului.

Dr. roman.

[5]) *„Emptori nominis etiam pignoris persecutio præstari debet, ejus quoque quod postea venditor accepit: nam beneficium venditoris prodest emptori“*. L. 6, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4. Vedi și L. 2, § 8, Dig., *loco cit.*, „Ipotecile saŭ amaneturile care garantează creanța, dice art.

Art. 1744.—Cesionarii acestor diverse creanțe privilegiate exercită întru toate aceleași drepturi pe care le aveaŭ și aceĭ ce le-aŭ cedat aceste creanțe (Art. 1106 urm., 1325, 1391 urm., 1396, 1833 C. civ. Art. 2112 C. fr.) [1]

Am vĕḑut *suprà*, p. 639 și 802 urm. că, în regulă generală, predarea lucrurilor incorporale se face prin remiterea titlurilor, dacă asemenea titluri există (veḑi *suprà*, p. 802, nota 5), saŭ prin usul ce face cumpărătorul de dînsele, cu consimțimîntul vînḑĕtoruluĭ (art. 1318, 1391).

Cedarea creanțeĭ numaĭ în parte.

Dacă creanța n'a fost cedată de cât în parte, cedentul are și el nevoe de titlul care o constată; însă, în asemenea caz, el va trebui, conform art. 1318, să-l pună la dispositia ceisonaruluĭ, de câte-orĭ acesta va avea nevoe de dînsul, spre a se putea servi de el. El ar putea chiar să predea cesionaruluĭ o copie legalisată de pe titlu, păstrând însu-și originalul, pe care va trebui să-l înfățișeze de câteorĭ va fi nevoe (art. 1188, § 1).

Prin aplicarea art. 1318, art. 1396 dispune că cesiunea saŭ vînḑarea uneĭ creanțe transferă cesionaruluĭ saŭ cumpărătoruluĭ, nu numaĭ principalul creanțeĭ, dar și toate accesoriile eĭ. Privilegiul, ipoteca, amanetul, fidejusiunea, etc., care garantează creanța, sunt accesoriile eĭ, pentru-că bunătatea saŭ valoarea uneĭ creanțe atârnă de siguranța eĭ. Aceste siguranțe trec, deci, în calitatea lor de accesoriĭ, la cumpărător, în lipsa uneĭ convențiĭ contrare, pentru-că este de principiŭ că creanța cedată trebue să între în patrimoniul cesionaruluĭ așa cum exista în patrimoniul cedentuluĭ. „Considerând, ḑice Curtea noastră supremă, că prin efectul vînḑăreĭ saŭ cesiuneĭ, cesionarul este pus în locul și în drepturile cedentuluĭ, în tot ce privește creanța cedată și accesoriile eĭ“ [2]. Și cedentul garantează nu numaĭ existența și legitimitatea creanțeĭ, dar și

---

Art. 401 C. german.

401 din Codul german, precum și drepturile care derivă din fidejusiune *(so wie die Rechte aus einer für sie bestellten Bürgschaft)*, trec la noul creditor odată cu cesiunea creanțeĭ“.

[1] Acest text este inutil, pentru-că este evident că cesionarul exercită creanța cedată în condițiile în care aparținea și cedentuluĭ. El nu face de cât a aplica la privilegiĭ dispositia art. 1396, care și el nu este de cât o aplicație a art. 1325. Cpr. T. Huc, XIII, 165, p. 206. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civ.*, III, 8514.

[2] Bulet. Cas., S-a II-a, anul 1872, p. 103.

siguranțele accesorii, care, după art. 1396, fac parte integrantă din vînḍare [1]).

Dobînda creanței cedate. Controversă.

Intre accesoriile creanței cedate întră dobînda viitoare și, în lipsa unei convenții contrare, chiar dobînda exigibilă în momentul cesiunei și neplătită cedentului [2]).

Avantajele secundare ce resultă din creanța cedată.

Cesionarul se folosește, de asemenea, de avantajele secundare care resultaŭ din creanța cedată. Ast-fel, cesiunea unuĭ contract de locațiune, în care proprietarul făgăduise chiriașuluĭ de a-ĭ vinde imobilul închiriat, autorisă pe cesionar de a cere îndeplinirea acesteĭ obligații, în locul cedentuluĭ [3]).

Art. 610 Pr. Civ.

Tot în basa acestor principiĭ incontestabile, s'a decis că cesionarul unor câștiurĭ neplătite poate, în basa art. 610 din Pr. civ., să sechestreze averea proprietaruluĭ cedat pentru realisarea creanței garantate prin privilegiul statornicit de art. 1730 C. civ. [4]).

Avantajele ce resultă din forma autentică a creanței cedate.

Cesionarul se folosește, de asemenea, de avantajele ce poate să confere, în privința urmăririi creanței, forma autentică a actuluĭ, chiar dacă cesiunea ar fi constatată printr'un act sub semnătură privată. Ast-fel, cesionarul uneĭ creanțe constatate prin un act autentic și executor, poate

---

[1]) Cpr. Guillouard, II, 830. Laurent, XXIV, 546. Colmet de Santerre, VII, 139 bis III. Troplong, II, 933. Duvergier, II, 252 urm. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 442. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 485. Pand. fr., *Cess. de créances*, 982 urm. Vedĭ și *suprà*, p. 823. „Considerând, ḍice foarte bine Curtea din Orléans, că, în drept, vînḍarea saŭ cesiunea uneĭ creanțe cuprinde și accesoriile eĭ, precum: fidejusiunea, privilegiul, ipoteca, etc.; că acel care vinde o creanță trebue să garanteze existența, în momentul vînḍăreĭ, nu numaĭ a creanțeĭ însă-și, ci și a accesoruluĭ legal saŭ convențional alipit de această creanță; că această garanție este de natura contractuluĭ, etc.“ D. P. 59. 1. 125. Sirey, 60. 1. 750.— Vedĭ însă Cas. fr. Sirey, 39. 1. 556.

[2]) Baudry et Saignat, 809, p. 735. T. Huc, *op. cit.*, II, 448. Guillouard, II, 814. Duvergier, II, 221. Duranton, XVI, 507. Répert. Sirey, *Cession de créances*, 338. Pand. fr., *eod. v°*, 701 urm.—*Contrà:* Thiry, III, 628, p. 632. Laurent, XXIV, 533. Dl. Nacu (III, 261, *in fine*, p. 286) reproduce numaĭ părerea luĭ Laurent, atribuind-o și celorlalțĭ autorĭ, ceea ce este o eroare. D-sale i-a fost pe semne lene de a deschide alțĭ autorĭ afară de Laurent.

[3]) Baudry et Saignat, 811. T. Huc, X, 227, și *Tr. de la cession*, II, 448. Répert. Sirey, *v° cit.*, 339.

[4]) Cas. rom. Bulet. S-a I, 1887, consid. de la p. 132, 133.

să urmărească exproprierea debitorului, cu-toate-că cesiunea ar fi fost făcută printr'un act sub semnătură privată [1]).

Acţiunile în justiţie care aparţineaŭ cedentului, pentru a dobîndi executarea creanţei, trec necontestat la cumpărător, ele fiind inseparabile de dreptul cedat [2]). Acţiuni în justiţie.

In cât privește însă acţiunile în resoluţie saŭ în anulare, care aparţineaŭ cedentului, chestiunea este foarte controversată. Acţiunile în anulare saŭ în resoluţie ce aparţineaŭ cedentului. Controversă.

După un sistem, toate acţiunile şi drepturile cedentului privitoare la creanţa cedată, trec la cesionar, fără nicĭ-o distincţie [3]).

După un al doilea sistem, iarăşĭ absolut, se susţine că, afară de dreptul de a urmări executarea obligaţieĭ, cesionarul nu are nicĭ-unul din drepturile ce aparţineaŭ cedentuluĭ [4]).

După un sistem intermediar, care tinde a fi admis de jurisprudenţă, se face următoarea distincţie : Acţiunea resolutorie pentru neplata preţuluĭ, fiind un accesoriŭ a creanţeĭ, trece la cumpărător ; pe când acţiunea în anulare saŭ în rescisiune, care derivă din incapacitate, din un viciŭ al consimţimîntuluĭ, din contra, n'ar trece la cumpărător, pentru-că ea nu poate fi considerată ca un accesoriŭ a creanţeĭ, de oare-ce nu tinde la executarea, ci la desfiinţarea eĭ [5]).

Se decide, de asemenea, că nu poate fi considerat ca cedat, odată cu creanţa, beneficiul suspendăreĭ prescripţieĭ, de care cedentul putea să se folosească ca minor, saŭ sub Beneficiul suspendăreĭ prescripţieĭ nu se consideră ca cedat.

---

[1]) Pand. fr., *v° cit.*, 768 urm. Répert. Sirey, *eod. v°*, 353 urm. Duranton, XVI, 509. Thiry, III, 628, p. 632. Troplong, II, 924. Laurent, XXIV, 532, *in fine.* Duvergier, II, 218. T. Huc, X 228, *in fine,* şi *Tr. de la cession,* II, 456. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 438, text şi nota 45.

[2]) Répert. Sirey, *Cess. de créances,* 344 urm.

[3]) Veḑĭ în acest sens : Troplong, *Vente,* II, 916, şi *Privil. et hypoth.*, I, 349. Thiry, III, 628. Duvergier, *Vente,* II, 222. Cpr. şi Duranton, XVI, 508.

[4]) Marcadé, VI, art. 1692, No. II, p. 338 urm. Laurent, XXIV, 535.

[5]) Veḑĭ în acest din urmă sens : Baudry et Saignat, 812. Colmet de Santerre, VII, 138 bis 1. Guillouard, II, 819 urm. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, 439, text şi nota 49. T. Huc, X, 228, şi *Tr. de la cession,* II, 449 urm. Répert. Sirey, *v° cit.*, 350 urm.

alt titlu, de exemplu: ca soț, în timpul căsătoriei (art. 1881). Suspendarea prescripției este, în adevĕr, un beneficiŭ inerent persoanei creditorului care, ca atare, nu poate fi cedat [1]).

Cesiunea dreptului de rĕscumpărare.

Aceeași soluție este admisă în privința cesiunei dreptului de rĕscumpărare. Cesionarul prețului unei vînd̦ări făcute cu facultatea de rĕscumpărare nu poate, afară bine înțeles de casul unei stipulații contrare [2]), să exercite această facultate, care aparține numaĭ vînd̦ătorului [3]).

Creanțe cedate prin gir.

Accesoriile creanței cedate sunt cuprinse nu numaĭ în cesiunile făcute în formele ordinare, dar și în acele făcute prin gir, când este vorba de o creanță la ordin, saŭ prin remiterea titlului, când este vorba de titluri la purtător. Ast-fel s'a decis, cu drept cuvînt, că persoana devenită printr'un gir regulat, cesionarul unei creanțe la ordin, garantată printr'o ipotecă, se folosește de această ipotecă. Ipoteca fiind, în adevĕr, un accesoriŭ a creanței cedate (art. 1396), forma cesiunei nu are nicĭ-o însemnătate, destul este ca ea să fie făcută conform titlului ce se cedează [4]).

Excepțiile ce debitorul cedat poate opune cesionarului.

Opunerea, din partea debitorului cedat, a excepțiilor ce el putea să opună cedentului.

După cum cesiunea transmite cesionarului creanța cedată, cu toate calitățile care sunt accesoriile sale (art. 1396), tot ast-fel, ea trece în mânile sale cu viciile ce putea să aibă, și debitorul nu este obligat, față de cesionar, de cât în limitele în care era obligat față de cedent; de unde resultă că el poate să opună cesionarului toate excepțiile ce ar fi putut opune cedentului, înainte de notificarea saŭ acceptarea cesiunei [5]).

---

[1]) Cpr. Planiol, II, 1609. Nacu, III, 263, p. 287. Guillouard, II, 821.

[2]) Știm, în adevĕr, că dreptul de a exercita facultatea de rĕscumpărare, poate fi cedat altuia, acest drept nefiind inerent persoanei vînd̦ătorului, ci făcênd parte din patrimoniul sĕŭ bănesc. Baudry et Saignat, 628. Vedĭ si *suprà*, p. 799, nota 4.

[3]) Baudry et Saignat, Aubry et Rau, *loco cit.* Guillouard, II, 820. Nacu, III, 262, p. 286.

[4]) Vedĭ decisiile citate de Baudry et Saignat, 814. p. 738, nota 3. Troplong, II, 906. Duvergier, II, 212. Marcadé, VI, art. 1692, No. III, p. 339 urm. Nouguier, *Lettre de change*, I, 430. Guillouard, *Vente*, II, 815.

[5]) T. Huc, X, 229, și *Tr. de la cession*, II, 466 urm. Laurent,

El poate deci să opună compensaţia [1]), excepţia de dol, [2]), lipsa de causă saŭ ilicitatea eĭ (966) [3]), prescripţia, lucrul judecat [4]), etc. Compensaţie, etc.

In cât privește chestiunea de a se ști dacă debitorul cedat poate opune cesionaruluĭ, chitanţele sub-semnătură privată emanate de la cedent, în caz când ele n'ar avea dată certă, vedĭ *suprà*, p. 819, nota 3. Opunerea chitanţelor emanate de la cedent.

Dacă creanţa cedată se găsia în patrimoniul cedentuluĭ, cât timp era supusă uneĭ cause oare-care de resoluţie, ea va fi resolubilă în aceleaşĭ condiţiunĭ şi în mânile cesionaruluĭ [5]). Creanţă supusă uneĭ resoluţiĭ.

Maĭ mult încă, debitorul cedat va putea să exercite contra cesionaruluĭ, căruia el a plătit creanţa cedată, acţiunile în repetiţie ce el ar fi putut să exercite contra cedentuluĭ, dacă ar fi plătit în mânile sale [6]). Acţiunea în repetiţie.

Debitorul, care ar avea de la creditorul cedent un contra înscris constătând că creanţa cedată era simulată (art. 1175), n'ar putea însă să opună acest act secret cesionaruluĭ [7]). Neopunerea unuĭ act secret.

Cesionarul n'ar putea de asemenea să invoace, pentru a cere plata de la debitorul cedat, regula statornicită Neaplic. art. 1909.

XXIV, 536. Aubry et Rau, IV, § 359, p. 425, 426. Pand. fr., *Cession de créances*, 796 urm. Répert. Sirey, *eod. v°*, 359 urm. Massé-Vergé, IV, § 691, p. 330. Thiry, III, 628, p. 633. Cas. fr. *Pand. Période.* anul 1889, 1. 344, şi anul 1890. 1. 119. Sirey, 89. 1. 320. D. P. 90. 1. 121 şi 379.

[1]) Pothier, *Vente*, III, 858. Thiry, III, *loco cit.*—„Dacă creditorul a cedat uneĭ a treia persoane pretenţia sa ce are să iea de la datornicul sĕŭ, ḑice art. 1898 din Codul Calimach (cpr. art. 1442 din Codul austriac, modificat), poate datornicul să pue din împrotivă în socoteală pretenţiile sale ce are el, orĭ cătră unul dintre aceştia, saŭ cătră amîndoĭ". Vedĭ însă în privinţa compensaţieĭ art. 1149, explicat în t. VI a Coment. noastre, p. 761 urm. Art. 1898 C. Calimach.

[2]) Pand. fr., *v° cit.*, 804. Cas. fr. Sirey, 69. 1. 370. D. P. 70. 1. 81.

[3]) Répert. Sirey, *v° cit.*, 362. Pand. fr., *eod. v°*, 798. Cas. fr. şi C. Amiens, D. P. 63. 1. 150. Sirey, 63. 1. 303. Sirey, 80. 2. 134.

[4]) Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 476.

[5]) T. Huc, *op. cit.*, II, 470. Répert. Sirey, *v° cit.*, 376.

[6]) Pand. fr., *v° cit.*, 819 şi autorităţile citate acolo.

[7]) Duvergier, II, 225. Troplong, II, 921. Répert. Sirey, *v° cit.*, 374. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 359 bis, p. 441, text şi nota 58.

de art. 1909, pentru-că acest text nu se aplică la mobile incorporale, precum este: un titlu de creanță [1]).

Art. 349 C. com. Am vĕdut că debitorul cedat poate opune cesionarului toate excepțiile, ce le-ar fi putut opune cedentului. Trebue însă să reamintim că de câte-orĭ cesiunea are de obiect o creanță la ordin, transmisă printr'un gir regulat, situația debitorului nu maĭ este aceeași. Favoarea de care se bucură aceste titluri a făcut pe legiuitor să edicteze art. 349 din Codul de comerț, în scop ḑice Curtea din București de a imprima cambieĭ caracterul monedeĭ circulătoare și pentru ca acțiunea cambială să nu sufere nicĭ-o întârḑiere saŭ amînare [2]).

După acest text, debitorul uneĭ cambiĭ nu poate opune de cât excepțiile privitoare la forma titlului saŭ lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiuneĭ, și excepțiile personale aceluia care exercită acțiunea; iar aceste excepțiĭ personale nu pot întârḑia condamnarea la plată, de cât dacă sunt lichide, de o grabnică soluție, *și în toate casurile întemeiate pe o probă scrisă* [3]).

Motivele art. 349 C. com. Motivele acesteĭ dispositiĭ sunt lesne de priceput: „Spre a menține creditul și siguranța cambiilor, ḑice Vidari, plata lor nu trebue să fie împedicată saŭ interḑisă,

---

[1]) Pand. fr., *v°* *cit.*, 809. Veḑĭ și t. VI a Coment. noastre, p. 474, nota 2.

[2]) Veḑĭ *Curierul judiciar* din 1901, No. 42. Veḑĭ și Guillouard, II, 826. —N'ar trebui însă să credem că cambia are menirea de a înlocui hârtia monedă, după cum pe nedrept aŭ susținut unĭĭ; căcĭ ea circulează numaĭ din mână în mână ca moneda. Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 592. Veḑĭ și Vidari *(Corso di diritto commerciale*, VII, p. 293, nota 1, ed. a IV-a), care ḑice că este o eroare de a considera cambia ca hârtie-monedă. Cambia, în adevĕr, nu este prin ea însă-și o *valoare*, ci un *titlu*. Scopul eĭ este de a fi, pe de o parte, un puternic instrument de credit, iar pe de alta, de a opera un transport de banĭ dintr'un loc în altul, fără ca banĭĭ să fie expuși uneĭ strămutărĭ efective. Ea înlesnește deci și execută contractul de schimb între oameni.

[3]) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1904, No. 55.—Proba testimonială și presumțiile, orĭ-cât de puternice ar fi, nu pot înlocui proba scrisă. C. București, *Curierul judiciar* din 1901, No. 42 și *Dreptul* din 1900, No. 70. Prin probă scrisă nu se înțelege în specie și începutul de probă, căcĭ această specie de probă necesitând cercetărĭ și

de cât de cel mai mic număr de excepţii;... cu cât s'ar întinde numărul lor, cu atât şi plata lor ar deveni mai incertă şi mai grea . . . . *imperochè, più se ne estendesse il numero, e più il pagamento loro diventerebbe incerto, se non impossible addirittura*“ [1]).

In consecinţă, s'a decis că proba testimonială, cerută de debitor pentru reconstituirea unor chitanţe ce acesta pretinde că ar fi avut de la posesorul cambiei şi care constatau plata ei parţială, este inadmisibilă, dacă nu este intemeiată pe o probă scrisă, şi nu poate întârdia plata cambiei, de şi prin aceasta se opunea o excepţie personală purtătorului cambiei [2]).

Deferirea jurământului decisoriu.

De asemenea, debitorul unei cambii nu poate să defere jurământ purtătorului titlului, pentru a dovedi liberarea sa [3]), nici să provoace interogatorul lui [4]), nici să ceară aducerea registrelor sale [5]), etc.

Conexarea acţ. cambiale cu acţ. în anulare a cambiei.

Tot ast-fel, debitorul cambiei nu poate cere conexarea acţiunei cambiale, intentată de posesorul cambiei, cu acţiunea în anulare a aceleĭ cambii intentată de debitorul ei, dacă asemenea excepţie nu se întemeiază pe o probă scrisă [6]).

Excepţia de soluto.

S'a decis însă că excepţia *de soluto*, opusă acţiunei cambiale, este o excepţie privitoare la lipsa condiţiilor necesare pentru exerciţiul acţiunei, şi ca atare, poate să întârdie executarea saŭ condamnarea, de şi nu e întemeiată pe o probă scrisă [7]).

---

instrucţiuni ulterioare, n'ar mai avea caracterul lichid şi de grabnică soluţiune cerut de lege în mod imperios. Cas. rom., *Dreptul* din 1903, No. 31.

[1]) *Corso de diritto commerciale,* VII, 7118, p. 710 (ed. a 4-a).

[2]) Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1902, No. 77, p. 636.

[3]) Cpr. C. Bucureşti, *Curierul judiciar* din 1901, No. 34. Veḑi şi t. VII a Coment. noastre, p. 368.—S'a decis, de asemenea, că partea civilă nu poate, înaintea instanţelor represive, să defere jurământ inculpatului, chiar în urma unei sentinţe achitătoare remasă definitivă, pentru stabilirea pretenţiilor sale civile. C. Iaşi şi Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1904, No. 38 şi 76; *Dreptul* din 1904, No. 60.

[4]) C. Bucureşti şi Judec. ocol. Ploeşti, *Curierul judiciar,* din 1901, No. 30 şi 34; din 1902, No. 51 (cu nota d-lui Toneanu). C. Craiova, *Dreptul* din 1899, No. 3. Veḑi şi t. VII, p. 368, t. şi n. 2.

[5]) C. Craiova, *Dreptul* 1899, No. 3. Veḑi t. VII, p. 368, t. şi n. 3.

[6]) Judec. Ocol. Ploeşti (N. M. Pârvulescu) şi Trib. Ilfov, *Curierul judiciar* din 1902, No. 26 şi din 1903, No. 73.

[7]) C. apel Milan, *Curierul judiciar* din 1901, No. 29 (cu nota d-lui C. N. Toneanu).

In fine, tribunalul de Suceava a decis că debitorul acționat pentru plata unei cambii, poate să opună, posesorului, excepția trasă din falșitatea semnăturei sau din nerecunoașterea ei; și această soluție, de și pronunțată în majoritate numai (dl. president Bârsescu fiind de altă părere), este aprobată de Dl. C. N. Toneanu [1]).

Dar dacă debitorul cambiei nu poate opune cesionarului ei excepțiile ce ar fi putut opune cedentului, el își păstrează însă recursul seu contra acestui din urmă. Raporturile dintre cedent și cesionar fiind, în adevĕr, cârmuite de obligația primitivă, cedentul trebue să despăgubiască pe debitorul cedat de paguba ce i-a adus prin cesiune [2]).

II. Vînzarea unei moșteniri sau a unor drepturi succesorale.

După ce legiuitorul a tratat despre cesiunea drepturilor particulare, relative la unul sau mai multe obiecte, el se ocupă, în art. 1399—1401, despre cesiunea unei universalități de bunuri, și în special, despre cesiunea sau vînzarea drepturilor succesorale [3]).

Prin această înstrăinare, moștenitorul vînzĕtor transmite cumpărătorului sau cesionarului toate foloasele și toate sarcinile care derivă din calitatea sa, fără a-și impune vre-o garanție în privința emolumentului cedat (art. 1399). Această materie, a cărei loc adevarat era la titlul moștenirilor [4]), este tratată de Codul Calimach în capit. care se ocupă despre tocmala de noroc (art. 1711 urm., 1278 urm. C. austriac), fiind-că această operație are în tot-deauna un caracter aleator, din causă că pasivul moștenirei cedate poate să fie mai mare de cât activul sĕu.

---

[1]) *Curierul judiciar* din 1902, No. 23. Cpr. Vidari, *op. cit.*, VII, 7123 urm. (ed. a 4-a). Sentința trib. Suceava a fost casată, însă pentru alte motive, și anume: violarea lucrului judecat. Vedĕi *Dreptul* din 1903, No. 63.

[2]) Cpr. Guillouard, *Vente*, II, 826, *in fine*.

L. timbrului. [3]) Aceste înstrăinări sunt supuse astă-dĭ, ca toate vînzările, la taxa de înregistrare de 3% (art. 45, § 4 din legea timbrului, modificat prin L. din 31 Martie 1901). Legea nu distinge între cesiunea avereĭ mobiliare și a celeĭ imobiliare. Trib. Teleorman, *Curierul judiciar* din 1899, No. 33.

[4]) Cpr. Planiol, II, 1640. Vedĕi și *infrà*, p. 846, nota 4.

Art. 1399.—Cel ce vinde o moştenire, fără a specifica cu amănuntul obiectele cuprinse într'însa, nu rĕspunde de cât de calitatea sa de moştenitor. (Art. 691, 1392, 1400, 1401 C. civ. Art. 1696 C. fr.) [1])

Art. 1400.—Dacă (vînd̦ĕtorul) s'a folosit de fructele vre-unuĭ fond, saŭ a primit plata vre-uneĭ creanţe ereditare, saŭ a vîndut lucrurĭ de ale succesiuneĭ, el este dator să întoarcă toate acestea cumpărătoruluĭ, dacă nu şi le-a reservat anume la vînd̦are. (Art. 1399, 1401 C. civ. Art. 1697 C. fr.) [2])

Art. 1401.—Cumpărătorul este dator şi el să întoarcă vînd̦ĕtoruluĭ sumele plătite de acesta pentru datoriile şi sarcinile succesiuneĭ, şi să-ĭ ţină samă de sumele de care era el însu-şĭ creditor al succesiuneĭ, dacă nu e stipulaţiune contrară. (Art. 1400 C. civ. Art. 1698 C. fr.) [3])

O moştenire nu poate fi vîndută de cât în urma des- Pacte succesorale.
chiderei eĭ, căcĭ alt-fel convenţia ar constitui un pact succesoral oprit de lege (art. 965, § 2, 702 şi 1226 C. civ) [4]). *Nulla est viventis hereditas.* „L'homme est hors de prix,

---

[1]) Cpr. L. 4 şi 13, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4 şi L. 1, Cod, *De evictionibus*, 8. 45.

[2]) Cpr. L. 2, § 1, 3 şi 4, Dig., *loco cit.* şi L. 78, § 1, Dig., *De verborum significatione*, 50. 16.

[3]) Cpr. L. 2, § 9, 10 şi 18—20, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4. Veđĭ asupra acesteĭ materiĭ, în dreptul roman ; Avenarius, *Der Erbschaftskauf im röm. Recht* (Leipzig, 1877).

[4]) Veđĭ *suprà*, p. 569, text şi nota 4. Cpr. Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1006. C. Paris, D. P. 63. 2. 45. Sirey, 63. 2. 56. Aceeaşĭ soluţie este admisă şi în dreptul german. Veđĭ Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil, vergleichende Darstellung des deutschen und französichen bürgerlichen Gesetzbuchs*, § 130, *ab initio : „Der Erbschaftskauf*, ḑice acest autor, *ist in Übereinstimmung mit dem französischen Recht, nur zulässig über eine bereits anerfallene Erbschaft“*. Această vînd̦are nu se poate face de cât prin act judecătoresc saŭ autentic *(bedarf der gerichtlichen oder notariellen Beurkundung)* (art. 2371). De câte-orĭ un moştenitor vinde partea sa de moştenire, unuĭ al treilea, ceilalţĭ comoştenitorĭ aŭ dreptul de preemţiune : *„So sind die übrigen Miterben zum Vorkaufe berechtigt“*. Termenul pentru exerciţiul acestuĭ drept este de douĕ lunĭ. Dreptul de preemţiune trece la moştenitorĭ. *„Das Vorkaufsrecht ist vererblich“* (art. 2034). Instituţia retractuluĭ succesoral (art. 841 C. fr.), care permite moştenitorilor de a opri întroducerea străinilor în familie, n'a fost însă admisă de legiuitorul german, după cum n'a fost admisă nicĭ de legiuitorul nostru. Veđĭ *infrà*, p. 848, Codul german.

a ḑis Portalis în frumosul discurs rostit înaintea Corpuluĭ legislativ, asupra titluluĭ vînḑăreĭ; sa vie ne saurait être un objet de commerce; sa mort ne peut devenir la matière d'une spéculation mercantile. Ces espèces de pactes sur la vie ou sur la mort d'un homme sont odieux et ils peuvent n'être pas sans danger. La cupidité qui spécule sur les jours d'un citoyen est souvent bien voisine du crime qui peut les abréger".

Am reprodus înadins aceste frumoase cuvinte, pentru-că ele condamnă în termenĭ nu se poate maĭ elocinţĭ pactele succesorale, care eraŭ oprite şi în vechia noastră legislaţie (art. 1032 C. Calimach) [1]).

Decĭ, dacă cine-va, din eroare, a vîndut moştenirea unuĭ om viŭ, pe care îl credea mort, vînḑarea ar fi inexistentă pentru lipsă de causă (art. 966) [2]), şi cumpărătorul ar putea cere preţul înapoĭ, dacă a apucat a-l plăti [3]), şi la nevoe chiar daune [4]): *et si quid emptoris interest* (L. 9, Dig., *loco cit.*, 18. 4).

Convenţiile care pot fi făcute cu privire la vînḑarea uneĭ moştenirĭ.

Treĭ felurĭ de convenţiĭ pot fi făcute cu privire la o moştenire:

1⁰ Se poate vinde o moştenire cuvenită cui-va, de exemplu: îţĭ vînd moştenirea cutăreĭ persoane, la care sunt chemat. Această vînḑare are de obiect toate drepturile ce am asupra acesteĭ moştenirĭ, toată masa de bunurĭ, de drepturĭ şi sarcinĭ ce avea defunctul, fie că bunurile sale exced sarcinile, fie că sarcinile sunt maĭ marĭ, puţin importă. In această vînḑare, despre care se ocupă art. 1399—1401, eŭ, în calitate de vînḑétor, nu garantez de cât calitatea mea de moştenitor, pentru-că contractul nu

---

şi uniĭ autorĭ regretă pe nedrept această lacună. Veḑĭ Ernst Barre, *op. cit.*, § 103, *in fine*.

[1]) Veḑĭ *suprà*, p. 569. Maĭ veḑĭ încă asupra pactelor succesorale, t. III a Coment. noastre, p. 362 urm. şi t. V, p. 114 urm.

[2]) *„Si hereditas venierit ejus qui vivit, aut nullus sit, nihil esse acti: quia in rerum natura non sit, quod venierit"*. L. 1, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4.

[3]) *„Si nulla est hereditas de qua actum videatur, pretium duntaxat, et si quid in eam rem impensum est, emptor a venditore consequatur"*. L. 8, *in fine*, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4.

[4]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 525. Troplong, *Vente*, II, 954.

cuprinde, în specie, de cât drepturile ce am la acea moștenire. Eŭ nu garantez, deci, nici obiectele ce cuprinde moștenirea, nici quantumul ei.

2° Se poate vinde universalitatea bunurilor care compun o moștenire, cu specificarea lor, de exemplu: după inventar (cpr. art. 1711, 1716 C. Calimach). Asemenea vîndare este cârmuită de principiile generale. In adevĕr, art. 1399 dice că dacă nu s'aŭ specificat obiectele cuprinse în moștenire, vînzĕtorul nu rĕspunde de cât de calitatea sa de moștenitor; deci, lucrurile se petrec alt-fel când obiectele vîndute aŭ fost specificate cu deamănuntul [1]). Vînzarea universalității bunurilor care compun o moștenire.

Pentru ca vînzarea unuĭ bun determinat al moștenireĭ să producă efectele uneĭ vînzărĭ ordinare, trebue ca moștenitorul să fie cu adevărat moștenitor. Se poate însă întâmpla ca moștenitorul vînzĕtor să fie numaĭ un moștenitor aparent, adecă: să fie evins maĭ tărdiŭ de un moștenitor maĭ apropiat; și în asemenea caz, naște întrebarea: care pot fi efectele uneĭ vînzărĭ consimțite de moștenitorul aparent? Chestiunea este foarte controversată; însă nu vom reveni astădĭ asupra eĭ, pentru-că ea a fost studiată în t. VII a Coment. noastre, p. 555, *ad notam*, și în t. VI, p. 475 urm. Se poate, de asemenea, consulta în această privință, critica ce am făcut uneĭ decisiĭ a Curțeĭ de casație, care a admis validitatea înstrăinăreĭ pentru un achisitor de bună credință [2]). Vînzarea făcută de un moștenitor aparent. Controversă.

---

[1]) Nu trebue, deci, să confundăm vînzarea uneĭ moșteniri saŭ a drepturilor succesorale cu vînzarea *bunurilor* care compun această moștenire. Vînzarea moștenireĭ este, în adevĕr, cesiunea unuĭ drept (*nomen juris*), a unuĭ lucru incorporal, prin care vînzĕtorul transmite cumpărătoruluĭ toate drepturile pasive și active, care decurg din calitatea sa de moștenitor, pe care el o garantează (art. 1399), vînzare care poate să aducă cumpărătoruluĭ foloase considerabile, saŭ să nu-ĭ transmită de cât sarcinĭ; pe când vînzarea unuia, maĭ multora saŭ a tuturor bunurilor care compun o moștenire, este o vînzare ordinară, care produce aceleași efecte ca și cum bunurile ar proveni din altă sorginte. Cpr. Marcadé, VI, art. 1696—1698, No. 1, p. 344, 345. Deoseb. între vînzarea uneĭ moșteniri și a bunurilor uneĭ moșteniri.

[2]) *Curierul judiciar* din 1902, No. 60. Maĭ vedĭ încă în sensul validităței unor asemenea înstrăinărĭ (soluție inadmisibilă după noĭ), C. Iași și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1893, No. 20 și *Curierul judiciar* din 1903, No. 49, p. 415 (speța, punctul 21). Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 313. D. P. 1900. 1. 33. *Pand. Période.* 1901. 1. 209.

Vîndarea dreptului ce cine-va are la o moștenire.

3° In fine, se poate vinde pretențiile saŭ drepturile ce cine-va are la o moștenire. In asemenea caz, vîndarea are de obiect un *alea*. Vînd ĕtorul nu garantează, în asemenea caz, nicĭ calitatea sa de moștenitor, contractul fiind aleator, saŭ *de noroc*, după cum se exprimă art. 1711 din Codul Calimach (1278 C. austriac) [1]).

Dacă există îndoială asupra punctuluĭ de a se ști la care din aceste treĭ vînd ărĭ, părțile s'aŭ referit, intenția lor va fi cercetată și apreciată după termeniĭ contractuluĭ și celelalte împrejurărĭ ale causeĭ [2]).

Art. 1399—1401.

Ipotesa prevĕ dută de art. 1399—1401 este, precum am spus, aceea în care cine-va transferă altuia, pentru o sumă de banĭ [3]), toate drepturile active și pasive ce el pretinde a avea într'o moștenire [4]).

Vîndarea uneĭ moșteniri are, decĭ, de obiect drepturile succesorale ale vînd ĕtoruluĭ, active și pasive, în momentul deschidereĭ moștenireĭ. Ceea ce vînd ĕtorul transmite, prin acest contract, nu este decĭ calitatea sa de moștenitor, care este personală și incesibilă [5]), ci masa bunurilor și datori-

[1]) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 528. Colmet de Santerre. VII, 143 bis II. Répert. Sirey, *Cess. de dr. successifs*, 13 și toțĭ autoriĭ. Vedĭ și L. 10, 11, Dig., *De heredit. vel actione vendita*, 18. 4.—Cu-toate-acestea, cedentul ar putea fi condamnat la daune către cesionar, în caz când el ar fi avut, saŭ ar fi trebuit să aibă cunoștință despre falșitatea pretențiilor sale. Pothier, III, *loco cit.* F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1396, No. 4. Aubry et Rau, IV, § 359 *ter*, p. 447. Répert. Sirey, *v° cit.*, 14. Duvergier, II. 312. Guillouard, II, 862. Troplong, II, 958. Cpr. L. 12, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18, 4, unde se dice: *„Hoc autem sic intelligendum est, nisi sciens ad se non pertinere, ita vendiderit; nam tunc ex dolo tenebitur“.*

[2]) Cpr. Thiry, III, 630. Baudry et Saignat, *Vente*, 864. Acollas, III, p. 335. Mourlon, III, 690. Guillouard, II, 863. Duvergier, II, 308 urm. Vedĭ și Marcadé, VI, art. 1696—1698, No. 1, p. 345 urm.

[3]) Moștenirea poate fi cedată cu titlu gratuit, însă, în asemenea caz, ea este supusă formelor donațiunilor (art. 813 urm.). Baudry et Saignat, 862. Planiol, II, 1639.

[4]) Această materie fiind în relație intimă cu aceea a moștenirilor, ar fi fost mai nemerit ca art. 1399 urm. să facă parte din titlul successiunilor (vedĭ *suprà*, p. 842). Autoriĭ Codului au urmat însă pe Pothier, care se ocupă despre vîndarea uneĭ moșteniri la titlul vînd ăreĭ (III, No. 524 urm).

[5]) Pothier, *Vente*, III, 529. Thiry, III, 631. Baudry et Saignat, *Vente*, 862.

ilor defunctului, patrimoniul seŭ activ şi pasiv, *universum jus defuncti, emolumentum et onus*. Moştenitorul care a vîndut moştenirea rĕmâne decĭ moştenitor *(semel heres, semper heres)*; el a încetat însă de a fi proprietarul patrimoniului înstrăinat [1]).

Caracterul aleator al contractului.

Din împrejurarea că cesionarul uneĭ moşteniri dobîndeşte întregul patrimoniŭ, activ şi pasiv al defunctului, care se cuvinea moştenitorului vînzĕtor, resultă că acest contract are în totdeauna un caracter aleator, pentru-că se poate întâmpla ca pasivul să fie maĭ mare de cât activul. De aceea, am vĕzut că Codul Calimach se ocupă despre vînzarea uneĭ moşteniri sub titlul care tratează despre tocmala de noroc (art. 1711 urm.) Veḑi *suprà*, p. 842.

Contract consensual.

Cesiunea cu titlu oneros a uneĭ moşteniri este un contract consensual, nesupus nicĭ-uneĭ forme speciale. Ea este perfectă între părţi îndată ce ele sunt de acord asupra preţuluĭ şi asupra lucruluĭ (art. 1295, § 1). Ea poate fi constatată atât prin un act autentic, cât şi sub semnătură privată, legea noastră neprescriind, ca Codul german, un act autentic. (Veḑi *suprà*, p. 843, nota 4).

Efectele cesiuneĭ saŭ vînzăreĭ uneĭ moşteniri.

Sub această rubrică ne vom ocupa: 1° despre efectele cesiuneĭ între părţi; 2° despre efectele eĭ în privinţa terţiilor.

1° Efectele cesiuneĭ moştenireĭ între părţile contractante.

De câte-orĭ cesiunea saŭ vînzarea uneĭ moşteniri este făcută uneĭ persoane străine, adecă: care nu are nicĭ-un drept la moştenire [2]), cumpărătorul devine, prin simplul

1) Cpr. Pothier, *loco cit.* Répert. Sirey, *Cess. de dr. successifs.* 6. Duvergier, II, 316. Colmet de Santerre, VII, 142 bis I. Baudry et Saignat, 862. „La cession que fait un successeur, ḑice Denisart, ne comprend que l'émolument de la succession, *mais non le titre de successeur; car un héritier peut bien faire que tout ce qu'il retirera appartienne a un tiers, mais il ne peut pas faire que ce tiers soit héritier en sa place*". *(Collect. de décisions nouvelles,* v° *Cession de droits successifs,* § 1, No. 3).

2) Când cesiunea moştenireĭ se face unuĭ comoştenitor, ea e- Art. 786.

efect al consimțimîntuluĭ, proprietar pe întreaga moștenire, dacă vînd̦ătorul este unic moștenitor și a înstrăinat toată moștenirea, saŭ pe partea cuvenită moștenitoruluĭ vînd̦ător, dacă sunt maĭ mulțĭ moștenitorĭ; și aceasta fără a se distinge între lucrurile corporale și acele incorporale [1]).

Neadmiterea retractuluĭ succesoral, prin eliminarea art. 841 din Codul fr.

Cumpărătorul moștenireĭ iea locul vînd̦ătoruluĭ și exercită toate drepturile ce le ar fi putut exercita acest din urmă.

El poate, deci, cere încetarea indivisiuneĭ, acționând pe ceilalțĭ comoștenitorĭ în împărțeală, și acești comoștenitorĭ nu pot să-l depărteze, plătindu-ĭ prețul cesiuneĭ, pentru-că legiuitorul nostru, imitând pe acel italian și pe acel neerlandez, a eliminat art. 841 din Codul francez, care autorisă asemenea excepție, numită în Franța: *retrait successoral* [2]).

Eliminarea retractuluĭ succesoral este o inovație fericită a legiuitoruluĭ nostru.

Inovația adusă de legiuitorul nostru este de astă dată nimerită, pentru-că excepția admisă prin art. 841 din Codul fr. consacră, pe de o parte, o expropriație silită a cumpărătoruluĭ, fără nicĭ-o utilitate publică, iar pe de alta, este în contradicție cu principiul modern al libertățeĭ transacțiilor. „Retractul succesoral este, d̦ice un autor modern, violarea cea maĭ brutală a dreptuluĭ de proprietate și a libertățeĭ convențiilor; . . . el este un drept arbitrar, întemeiat pe motive falșe, și Codul italian cu drept cuvînt nu l-a maĭ reprodus“ [3]). Prin urmare, bine a făcut le-

---

chivalează cu o împărțeală și este declarativă, iar nu translativă de drepturĭ (art. 786). Baudry et Saignat, 867, 873, 911 urm. Aceeași soluție este admisă și în privința licitațieĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 795.

[1]) Baudry et Saignat, 872. Guillouard, II, 865. Colmet de Santerre, VII, 142 bis III și IV. Nacu, III, 297, pag. 306. Thiry, III, 632, p. 638.—*Contrà*: Laurent, XXIV, 567, după care cesionarul saŭ cumpărătorul n'ar deveni proprietar de cât prin predarea lucrurilor care compun moștenirea, pentru-că până atunci ele sunt nedeterminate. Tot de această părere era și Pothier (III, 531), însă autoritatea bătrînuluĭ jurisconsult nu ne servește la nimic, pentru-că din timpul luĭ, vînd̦area, după cum știm, nu devenia perfectă de cât prin tradiție.

[2]) Retractul succesoral n'a fost admis nicĭ în Codul german, și rĕŭ și fără cale unĭĭ autorĭ regretă eliminarea luĭ. Veḑĭ *suprà*, p. 843, nota 4, *in fine*.

[3]) T. Huc, V, 19 și *Le Code civil ital. et le C. Napoléon*, I, p. 232, No. III. Veḑĭ în același sens: Acollas, II, p. 266

giuitorul nostru de a desfiinţat această instituţie exotică şi de alte timpuri, care, dacă altă dată era întru câtva în armonie cu ideea de coproprietate familială şi de conservarea bunurilor în aceleaşi mâni, astădi nu mai este potrivită cu cerinţele economice ale timpurilor moderne.

Pentru a fi însă logic, legiuitorul nostru trebuia să desfiinţeze şi *retractul litigios* (art. 1402), căci aceleaşi motive se opun şi la existenţa acesteĭ instituţiĭ. Şi apoĭ, între aceste două retracte există o legătură intimă, după cum observă toţi autoriĭ. Desfiinţarea retractuluĭ succesoral şi a retractuluĭ de indivisiune (art. 1404 C. fr.)[1]), trebuia, deci, să aducă după sine şi desfiinţarea retractuluĭ litigios. Retractul litigios.

Obligaţiile vînzătorului unei moşteniri.

Vînzătorul uneĭ moşteniri are, ca orĭ-ce vînzător în genere, două obligaţiĭ de îndeplinit : a preda lucrurile vîndute şi a răspunde de dînsele (art. 1313).

1° Predarea lucrului vîndut.

Vînzătorul trebue să predea cumpărătoruluĭ tot ce Predarea lucrurilor vîndute.

şi 267. Aubry et Rau, VI, § 621 ter, p. 516, 517, nota 1. Planiol, III, 2444. Baudry et Wahl, *Successions*, III, 2579. Demolombe, XVI, 11 şi 13. Pand. fr., *Successions*, 7254. Vigié, II, 305. Laurent, X, 341. Desjardins, *Revue pratique*, t. 30 (anul 1870), p. 534, No. 39. Batbie, *Revue critique*, t. 28 (anul 1866), p. 146. Autoriĭ vechĭ, precum : Vazeille (*Successions*, I, art. 841, p. 319) şi Poujol (*Successions*, II, p. 99) cari apără această instituţie, se întemeiază pe discursul luĭ Chabot care, între altele, a ḑis că este de interesul familiilor ca străiniĭ să nu pătrundă secretele lor. Curiositatea de a şti în ce consistă o moştenire, adaogă Merlin, citat de Poujol, ascunde mai în totdeauna un scop răutăcios : *Nemo curiosus nisi malevolus*. „Il importe à la morale et à l'ordre public, ḑice o decisie a Curţeĭ de Casaţie din Franţa din 26 Iunie 1736, que des spéculateurs étrangers ne soient pas associés aux affaires des cosuccessibles". Veḑi şi Glasson, *Eléments de dr. fr.*, I, 165, p. 592, 593 (ed. a 2-a). Precum vedem, motivele pe care se întemeează retractul succesoral sunt de o slăbăciune extremă, şi el a dispărut cu drept cuvînt din legea noastră. Veḑi t. III a Coment. noastre, p. 444, nota 4 şi Tratatul nostru în limba franceză, pag. 180. Cpr. A. Dobriceanu, *Retrait successoral* (teză pentru doctorat, Paris, 1881).

[1]) Veḑi t. V a Coment. noastre, p. 209, nota 2.

provine din moștenire [1]), și chiar lucrurile produse în urma deschiderei succesiunei, precum: puii animalelor (prăsila), fructele culese, care există încă în natură, etc.

Restituirea foloaselor trase din moștenire.

El trebue să-i restitue, în lipsa unei convenții contrare, toate foloasele ce a tras din moștenire, valoarea fructelor consumate sau înstrăinate de dînsul înainte de cesiune [2]); capitalurile sau dobîndile percepute, valoarea lucrurilor vîndute și chiar acelor înstrăinate cu titlu gratuit [3]); într'un cuvînt, el trebue să restitue tot ceea ce a primit din moștenire (art. 1400): *omne quod ex hereditate pervenit* (L. 2, § 1, *in fine*, Dig., 18. 4).

Starea în care lucrurile trebuesc predate.

Vînzătorul trebue să predea lucrurile moștenirei în starea în care ele se găsiau în momentul cesiunei [4]). Valoarea

---

Hârtii sau tablouri de familie.

[1]) Sunt însă lucruri pe care vînzătorul nu le dă cumpărătorului, chiar în lipsa unei anume convenții. — Ast-fel sunt, de exemplu, lucrurile care nu au nici-o valoare venală, precum: hârtiile sau tablourile de familie (cpr. art. 2373 C. german, citat *infrà*, p. 852, nota 5, *in fine*); diplomele și decorațiile defunctului, afară de casul cînd acestea din urmă ar fi împodobite cu pietre scumpe de o valoare considerabilă, etc. Cpr. Planiol, II, 1643. Baudry et Saignat, 884. Répert. Sirey, *Cession de dr. successifs*, 7. Rolland de Villargues, Répert. v° *Droits successifs*, No. 14. Guillouard, II, 871. Troplong, II, 974. Duvergier, II, 338. Marcadé, VI, art. 1696 urm. No. III, *in fine*, p. 350.

Art. 2375 C. german.

[2]) Pothier, *Vente*, III, 534. Baudry et Saignat, 875. Cpr. și art. 2375 C. german, după care vînzătorul datorește cumpărătorului valoarea lucrului consumat sau înstrăinat *(den Wert des verbrauchten oder veräusserten Gegenstandes)*.

[3]) Pothier, III, 534. T. Huc, X, 236. Baudry et Saignat, 876. Troplong, II, 967. Aubry et Rau, IV, § 359 ter, p. 448. Duranton, XVI, 522. Marcadé, VI, art. 1696 urm., No. III, p. 348 urm. „*Rerum ante venditionem donatarum pretia præstari æquitatis ratio exigit*“, dice L. 2, § 3, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4.—*Contrà*: Thiry, III, 631. Duvergier, II, 324. Guillouard, II, 867. După acești din urmă autori, moștenitorul vînzător n'ar datori valoarea obiectelor de moștenire dăruite de dînsul, pentru-că el n'a tras nici-un folos din ele. Adevĕrul e însă că el a tras foloase indirecte din daniile făcute, pentru-că, în casul de față, el ar fi dispus de bunurile sale proprii, dacă n'ar fi avut la dispoziție bunurile moștenirei.

Art. 2374 C. german.

[4]) Cpr. art. 2374 din Codul german, care dice că: „vînzătorul este obligat să remită cumpărătorului obiectele succesiunei existente în momentul vînzărei, cu tot ceea-ce a dobîndit, înaintea încheierei vînzărei, în virtutea unui drept făcînd parte din moștenire“.

ce lucrurile de moştenire ar fi dobîndit în plus, în urma deschiderei moştenirei, va folosi cumpărătorului, chiar dacă această plus-valută s'ar datori îmbunătăţirilor făcute de moştenitor, pentru-că acest din urmă a trebuit să le vîndă în consecinţă. Dacă, din contra, lucrurile care compun moştenirea aŭ perdut din valoarea lor, saŭ dacă chiar unele din ele aŭ perit de istov, paguba priveşte pe cumpărător, pentru-că este de presupus că el a avut în consideraţie toate aceste împrejurări la fixarea preţului [1]).

Moştenitorul vînzĕtor nu va rĕspunde nicĭ de perderile saŭ deteriorările causate prin culpa sa, orĭ-cât de gravă ar fi, pentru-că, înainte de cesiune, el fiind proprietarul moştenirei, avea dreptul de a usa şi chiar de a abusa de lucrurile care o compuneaŭ (art. 480). Cumpărătorul n'a avut de cât să dea un preţ în consecinţă [2]).

Din împrejurarea că moştenitorul vînzĕtor trebue să restitue cumpărătorului toate foloasele, ce a tras din moştenirea cedată, resultă că el nu poate să păstreze beneficiul confusiunei care ar fi stîns datoriile sale personale cătră defunct, saŭ acel al consolidărei, care ar fi stîns servituţile datorite de un fond al sĕŭ personal, unuĭ fond care aparţinea defunctului. Intre moştenitorul vînzĕtor şi cumpărătorul saŭ cesionarul moştenirei, confusiunea şi consoli-

[1]) Baudry et Saignat, *Vente*, 877.

[2]) Pothier, III, 534. Baudry et Saignat, 878. Guillouard, II, 870. Duvergier, II, 325. Laurent, XXIV, 574. Aubry et Rau, IV, § 359 *ter*, p. 449.

Legea romană distinge între culpa gravă şi acea uşoară : *„Si lata culpa amiserit aliquid, venditor tenebitur“*, ţicea Ulpian (L. 2, § 5, Dig., 18. 4). Astă-dĭ, cu toată părerea contrară a luĭ Troplong (*Vente*, II, 966 ; cpr. şi Arntz, III, 1094), doctrina decide cu drept cuvînt că moştenitorul nu rĕspunde nicĭ de *culpa lata*, şi prin urmare, nicĭ de dol, pentru-că nu este cu putinţă ca moştenitorul să comită o culpă, înainte de cesiune, faţă de un cesionar care nu există. Baudry et Saignat, 879. Duvergier, II, 326 şi autoriĭ *suprà* citaţi. „Ar fi o nebunie, iar nu dol, ţice Duvergier (*loco cit.*, p. 404), din partea aceluia, care neînstrăinând încă moştenirea, şi-ar pune toată silinţa sa a micşora valoarea eĭ“.—Moştenitorul vînzĕtor n'ar putea fi responsabil cătră cumpărător de cât atunci când ar fi tras foloase personale din perirea lucrurilor de moştenire. Cpr. Thiry, III, 631, *in fine*, p. 637. Dreptul roman.

darea rămâne fără efecte, aceste efecte nefiind menținute de cât în folosul celor de al treilea [1]).

Accesoriile moștenireĭ.

Moștenitorul vînd ĕtor trebue să predea cumpărătoruluĭ moștenireĭ lucrurile găsite în moștenire, nu numaĭ cu accesoriile existente în momentul deschidereĭ eĭ, dar și cu acele datorite proprieĭ sale administrațiunĭ, precum ar fi: amanetul, ipoteca, fidejusiunea, etc. dobîndite de dînsul [2]).

Dreptul cumpărătoruluĭ la partea comoștenitoruluĭ cedentuluĭ, care ar fi renunțat la moștenire. Controversă.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă cesionarul uneĭ moșteniriĭ se folosește, saŭ nu, de partea unuĭ comoștenitor a cedentuluĭ, care ar fi renunțat la moștenire, ea era controversată în dreptul roman [3]), cât și în dreptul vechiŭ francez [4]), și este discutată și astă-dĭ. Părerea generală este că aceasta e maĭ mult o chestie de fapt și de interpretare a voințeĭ părților, de cât o chestie de drept [5]). Așa, de exemplu, dacă am dis: îțĭ vînd dreptul meŭ de o pătrime ce am la moștenirea tatăluĭ meŭ, cumpărătorul, de bună samă, n'a înțeles a cumpăra, iar eŭ, vînd ĕtorul, a vinde de cât *pătrimea* care mi se cuvine în moștenirea înstrăinată; dacă, din contra, am dis: îțĭ vînd dreptul de moștenire ce mi se cuvine de la tatăl meŭ, contractul va fi interpretat în contra mea, vînd ĕtorul, și în favoarea cumpărătoruluĭ [6]).

---

[1]) Baudry et Saignat, 881. Guillouard, II, 869. Planiol, II, 1645. Arntz, III, 1095. Acollas, III, p. 336. Thiry, III, 633.

[2]) Baudry et Saignat, 882. Duvergier, II, 335, p. 408. Cpr. L, 2, § 8, Dig., *De heredit. vel actione vendita*, 18. 4.

[3]) Vedĭ Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 603, nota 14.

[4]) Vedĭ Pothier, III, 545, p. 212 urm. Vedĭ și autoriĭ citați de Duvergier, II, p. 410, nota 1.

[5]) Thiry, III, 631, *in fine*. Baudry, III, 642. Baudry et Saignat, 885. Laurent, XXIV, 575. Colmet de Santerre, VII, 144 bis VII. Marcadé, VI, art. 1696 urm., No. III, p. 349 urm. Guillouard, II, 872. T. Huc, X, 236. Mourlon, III, 698.—Art. 2373 din Codul german dispune, în această privință, că partea de moștenire venită vînd ĕtoruluĭ, în urma vînd ăreĭ, nu se consideră, la caz de îndoială, ca cuprinsă în vînd are. Aceeași soluție este aplicabilă hârtiilor și portretelor de familie. *„Das Gleiche gilt von Familienpapieren und Familienbildern"*. Vedĭ în privința titlurilor de familie, *suprà*, p. 850, nota 1.

Art. 2373 C. german.

[6]) Cpr. Nacu, III, 307, p. 309, și autoriĭ citați în nota precedentă.

2° Obligaţia de garanţie. (Art. 1399).

A doua obligaţie a moştenitoruluĭ care vinde drepturile sale succesorale, este garanţia. Această obligaţie se deosebeşte însă aicĭ de acea care există în vînd̦ările ordinare, pentru-că moştenitorul care-şĭ vinde drepturile sale succesorale, nu vinde lucruri anume determinate, ci moştenirea ce i se cuvine, adecă: o universalitate de bunurĭ. De aceea vînd̦ătorul nu garantează, în lipsa uneĭ convenţiĭ speciale, de cât calitatea sa de moştenitor (art. 1399) [1]).

„Obligaţia vînd̦ătoruluĭ, d̦ice art. 2376 din Codul german, consistă numaĭ în a garanta că el avea drept la moştenire. El nu rĕspunde de viciurile ce ar putea să aibă un lucru al moştenireĭ: *Fehler einer zur Erbschaft gehörenden Sache hat der Verkäufer nicht zu vertreten*". Art. 2376 C. german.

Cedentul garantează, însă, evicţiunea care resultă din un fapt al sĕu personal, precum ar fi: o cesiune anterioară a aceleeaşĭ moşteniri făcută uneĭ alte persoane, şi el nicĭ nu s'ar putea sustrage de la această rĕspundere prin o convenţie specială. Cu alte cuvinte, vom aplica şi în specie dispositia art. 1339 care, fiind o dispoziţie generală, se aplică la orĭ-ce vînd̦are în genere [2]). Aplicarea art. 1339.

Efectele garanţieĭ sunt acele determinate de art. 1341 urm. pentru orĭ-ce vînd̦are în genere. Cesionarul evins va avea, decĭ, drept la restituirea preţuluĭ şi la daune, dacă este loc [3]). Art. 1341 urm.

Obligaţiile cesionarului.

Trecem acum la obligaţiile cesionaruluĭ. Ca orĭ-ce cumpărător, el trebue să plătească preţul cesiuneĭ, căcĭ, fără preţ, nu există vînd̦are. (Vedĭ *suprà*, p. 576). Plata preţuluĭ.

[1]) Rĕmâne însă bine înţeles că părţile pot să mărească saŭ să micşoreze această garanţie de drept. Garanţia de fapt va fi, în asemenea caz, cârmuită de dreptul comun (art. 1341). Planiol, II, 1646. Guillouard, II, 873. Baudry et Saignat, 890.

[2]) Pothier, III, 533. Troplong, II, 956. Baudry et Saignat, 887. „*Planè de facto suo venditor satisdare cogendus est*", d̦ice L. 2, Pr., *in fine*, Dig., 18. 4. Vedĭ şi *suprà*, p. 707 şi 826, unde am vĕd̦ut că această dispositie se aplică şi la cesiunea de creanţă.

[3]) Thiry, III, 634, *in fine*. Baudry et Saignat, 889. Laurent, XXIV, 577. Duvergier, II, 313.—Vedĭ însă Troplong, II, 956,

Art. 1401. In al doilea loc, cesionarul trebue să plătească datoriile moștenirei și să îndeplinească toate obligațiile, cu care defunctul a grevat patrimoniul seŭ. Cesionarul întrând în locul cedentuluĭ, trebue să sufere toate sarcinile moștenireĭ, pe care le-ar fi suferit acest din urmă, dacă n'ar fi înstrăinat drepturile sale. In consecință, el trebue să restitue vînd̦ătoruluĭ sumele plătite de acesta, înainte saŭ după cesiune, pentru datoriile și sarcinile moștenireĭ, și să-ĭ țină samă de sumele de care era el însu-și creditor al moștenireĭ [1]), dacă nu există o stipulație contrară (art. 1401) [2]).

Cheltuelĭ de înmormîntare, legate, imposite, etc. Ast-fel, cesionarul va restitui vînd̦ătoruluĭ cheltuelile de înmormîntare, datoriile și legatele plătite de dînsul, impositele plătite în contul succesiuneĭ, nu însă și taxele de timbru și înregistrare pentru transmiterea moștenireĭ [3]).

Art. 1713 C. Calimac. „Toate câte câștigă moștenitorul prin dritul moștenireĭ, dice art. 1713 din Codul Calimach (1280 C. austriac), precum sunt, de pildă: luate roduri si pretenții (creanțe), se cuvin maseĭ moștenitoruluĭ, iar din improtivă toate câte el aŭ cheltuit dintru ale sale în întrarea în moște-

---

care aplică și astăd̦ĭ distincțiunea pe care o făcea legea 8, Dig., 18, 4, după care cumpărătorul avea drept la restituirea prețuluĭ, dacă pretinsul *de cujus* era încă în viață, și la valoarea moștenireĭ, atunci când vînd̦ătorul nu avea drept la ea.

[1]) Dacă o servitute, datorită de un fond al defunctuluĭ, unuĭ fond al moștenitoruluĭ, s'a stins prin întrunirea ambelor fonduri în mâna acestuĭ din urmă, cesionarul va trebui să restabilească servitutea, saŭ să despăgubiască pe moștenitor de paguba suferită prin perderea servituțeĭ. Pothier, *Vente*, III, 543. Baudry et Saignat, 896. Duvergier, II, 345. Cpr. L. 2, § 19, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4 și L. 9, Dig., *Communia prædiorum*, etc. 8. 4. Dacă presupunem, din contra, că un fond al vînd̦ătoruluĭ ar datoria o servitute unuĭ fond al defunctuluĭ, vînd̦area moștenireĭ o va face să renască în folosul cumpărătoruluĭ. Cpr. Pothier, III, 537. Troplong, II, 971. Duvergier, *loco cit.*

[2]) Intenția părților de a deroga de la dispozițiile legeĭ ar putea să resulte nu numaĭ din voința lor expres formulată, dar și din termeniĭ contractuluĭ, pe cale de interpretare. Cas. fr. D. P. 54. 1. 54. D. P. 60. 1. 228.

[3]) Cpr. Baudry et Saignat, 893, 894.—Cât pentru taxa privitoare la însă-și cesiunea moștenireĭ, ea va privi pe cumpărător, dacă nu este stipulație contrară. Baudry et Saignat, *loco cit.*

nire, saŭ pentru masa eĭ, se scad din masă. In aceste cheltueli se socotesc datoriile plătite, legaturile date, dările şi cheltuelile îngropăreĭ, dacă nu s'aŭ alcătuit anume într'alt chip pentru acestea".

Restit. sumelor plătite din eroare de vînd̦ĕtor. Controversă.

Unii ar voi ca cesionarul să restitue vînd̦ĕtoruluĭ şi sumele ce acesta ar fi plătit din eroare, terţiilor, cred̦ându-ĭ creditorĭ aĭ moşteniriĭ [1]), însă această soluţie este inadmisibilă, pentru-că cesionarul nu trebue să plătească de cât ceea ce datoria în realitate defunctul, nu însă şi ceea ce s'a plătit pe nedrept din culpa vînd̦ĕtoruluĭ. Acest din urmă va suferi deci consecinţile eroreĭ sale [2]).

Moştenitorul vînd̦ĕtor nu poate, deci, cere de la cesionar ceea ce el (vînd̦ĕtorul) a plătit unuĭ creditor presupus al moşteniriĭ, după cum el nu are de plătit cesionaruluĭ ceea ce a primit fără a-ĭ fi datorit: „*Nam hoc servari, ut heres emptori non præstet quod non debitum exegerit; neque ab eo consequatur, quod non debitum præstiterit*". (L. 2, § 7, Dig., *De hereditate vel actione vendita*, 18. 4).

2° Efectele cesiuneĭ moşteniriĭ în privinţa terţiilor.

Terţiĭ faţă de cari trebue să determinăm efectele cesiuneĭ drepturilor succesorale, sunt maĭ întâĭ: creditoriĭ şi debitoriĭ defunctuluĭ, şi apoĭ representanţiĭ cu titlu particular aĭ cedentuluĭ.

Plata datoriilor defunctuluĭ.

Cesiunea făcută de moştenitor fiind, în privinţa creditorilor moşteniriĭ şi a legatarilor cu titlu particular, *res inter alios acta*, nu poate să facă posiţia acestora maĭ rea. Prin însu-şĭ faptul cesiuneĭ, cedentul a acceptat moştenirea (art. 691) şi a devenit debitorul lor; el nu poate deci să le dea, fără consimţimîntul lor, un alt debitor în locul luĭ. Rĕmânênd moştenitor, cutoate-că a cedat drepturile sale *(semel heres, semper heres)*, cedentul este obligat la plata datoriilor defunctuluĭ, însă de câte-orĭ el va plăti aceste datoriĭ, va avea recurs contra cesionaruluĭ [3]).

---

[1]) Duvergier, II, 347, p. 423.

[2]) Pothier, *Vente*, III, 544. Arntz, III, 1098. Baudry et Saignat, 895. Guillouard, II, 868. Duranton, XVI, 523. Marcadé, VI, art. 1696 urm., No. IV. Aubry et Rau, IV, § 359 *ter*, p. 448, text şi nota 6. Cpr. şi L. 2, § 1 şi 7. Dig., *De heredit. vel actione vendita*, 18. 4 şi L. 2, Cod, *eod. t.*, 4. 39.

[3]) „Creditoriĭ moşteniriĭ şi legatariĭ, dice art. 1715 din Co-

Art. 974. Creditorii succesiunei cărora, după cum am vĕdut, cesiunea nu le este oposabilă, nu aŭ acţiune directă contra cesionarului, pentru-că acest din urmă nu este debitorul lor direct, ci al cedentului a căruĭ creditorĭ eĭ sunt. Eĭ pot decĭ acţiona pe cesionar, exercitând drepturile debitorului lor prin acţiunea indirectă saŭ oblică (art 974) [1]).

Moştenitorul vînd̆ĕtor nu este însă obligat a aştepta urmărirea creditorilor. Prin cesiunea drepturilor sale, el n'a putut înţelege să rĕmână la infinit supus acţiunei creditorilor moşteniriĭ. El poate, decĭ, să ceară de la cumpărător dovada plăţeĭ datoriilor exigibile ale moşteniriĭ. Cumpărătorul va putea însă să ceară un termen necesar lichidăriĭ datoriilor moşteniriĭ. Judecătoriĭ vor aprecia în fapt dificultăţile ce presintă această lichidare şi timpul ce ea necesitează [2]).

Acţ. cesionarului contra debitorilor moşteniriĭ. In cât priveşte pe debitoriĭ moşteniriĭ, este cert că cesionarul are o acţiune directă în contra lor, pentru-că el a devenit, în basa cesiuneĭ, proprietarul creanţelor moşteniriĭ.

Acţ. ce aparţin cedentului. Cedentul ar putea şi el, cât timp cesionarul nu este încă cunoscut debitorilor moşteniriĭ, să ceară plata de la aceştĭ din urmă, rĕmânênd ca sumele primite de la dînşiĭ să fie restituite cesionarului. Cesionarul are, decĭ, interes de a aduce cesiunea la cunoştinţa debitorilor moşteniriĭ, de şi este aproape generalmente admis că art. 1393 nu este aplicabil în specie [3]).

Art. 1715 C. Calimach. dul Calimach (1282 C. austriac), pot să ceară îndestularea lor nu numaĭ de la cumpărătorul moşteniriĭ, ci şi de la însu-şĭ moştenitorul, căcĭ drepturile lor precum şi acele ale datornicilor moşteniriĭ nu se strămută prin vînd̆area moşteniriĭ".

Art. 2382 C. german. „Cumpărătorul plăteşte pe creditoriĭ moşteniriĭ, din momentul vînd̆ăriĭ, d̆ice art. 2382 din Codul german, fără prejudiciul responsabilităţeĭ vînd̆ătoruluĭ, care se menţine *(unbeschadet der Fortdauer der Haftung des Verkäufers*". Şi acest text adaogă că părţile n'ar putea nicĭ într'un mod să stipuleze descărcarea lor către terţiĭ. Cpr. Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 103, p. 156.

[1]) Baudry et Saignat, 899. T. Huc, X, 236, *in fine*. Laurent, XXIV, 579. Arntz, III, 1098. Aubry et Rau, IV, § 359 ter, p. 450, nota 11. Duvergier, II, 348. Duranton, XVI, 525. Troplong, II, 980. Planiol, III, 1644.

[2]) Cpr. Pothier, III, 540. Duvergier, II, 349, p. 426.

[3]) Vedĭ *suprà*, p. 799, nota 1, 812, t. şi nota 2, şi *infrà*, p. 859.

Din împrejurarea că cesionarul moştenireĭ este, după cum am vĕdut, obligat la plata datoriilor moştenireĭ, după cum era obligat şi cedentul, resultă că dacă acest din urmă a acceptat moştenirea pur şi simplu, fie în mod expres (art. 689), fie tacitamente prin însu-şĭ faptul vînd̆areĭ (art. 691), saŭ prin alte fapte care fac a se presupune acceptarea (art. 689), cesionarul va plăti datoriile *ultra vires emolumenti*. Plata datoriilor ultra vires.

Chestiunea este însă de a se şti dacă, în caz de acceptare beneficiară din partea moştenitoruluĭ, cesiunea drepturilor sale succesorale îl face, saŭ nu, să pĕardă calitatea de moştenitor beneficiar. Cu alte cuvinte, prin cesiunea moştenireĭ, moştenitorul devine el moştenitor pur şi simplu, cu obligaţie pentru dînsul şi prin urmare, şi pentru cesionar, de a plăti datoriile defunctuluĭ *ultra vires?* Chestiunea este controversată. Negativa este generalmente admisă, şi cu drept cuvînt, pentru-că art. 705 din Pr. civ., după care moştenitorul beneficiar care a vîndut, fără formele legale, bunurĭ imobile de ale moştenireĭ, devine moştenitor pur şi simplu, presupune vînd̆area unor imobile particulare care, prin această înstrăinare, sunt sustrase de la acţiunea creditorilor, iar nu vînd̆area întreguluĭ patrimoniŭ a defunctuluĭ, adecă: a maseĭ active şi pasive a tuturor bunurilor sale, vînd̆are care nu aduce nicĭ-o jignire creditorilor, întru-cât acelaşĭ patrimoniŭ rĕmâne gagiul lor. Conclusiunea care se impune este decĭ următoarea: Beneficiul de inventar va subsista, în urma cesiuneĭ moştenireĭ, atât în folosul cesionaruluĭ cât şi a cedentuluĭ [1]). Subsistarea beneficiuluĭ de inventar în urma cesiuneĭ moştenireĭ. Controversă.

„Vînd̆ĕtorul este obligat, d̆ice art. 2384 din Codul german, să notifice imediat tribunaluluĭ succesiuneĭ (*dem Nachlassgericht*) numele cumpărătoruluĭ. Notificarea cumpărătoruluĭ poate înlocui pe acea a vînd̆ĕtoruluĭ". Art. 2384 C. german.

[1]) Vedĭ în acest sens: Baudry et Saignat, *Vente*, 902. Laurent, IX, 406 şi XXIV, 568. Demolombe, XV, 390 urm. Guillouard, II, 866, *in fine*. Duvergier, II, 341. Troplong, II, 974. Duranton, VII, 54 şi XVI, 528. Boileux, V, art. 1696, p. 821, 822. Malpel, *Successions*, 239 (ed. din 1826). Merlin, *Quest. de droit*, v° *Héritier*, § 11, p. 420 urm. (ed. a 5-a din 1829). Marcadé, VI, art. 1696 urm., No. V, p. 352, Demante, III, 126 bis III. Répert. Sirey, *Accept. de successions*, 537 urm. şi *Cessions de dr. successifs*, 29. Pand. fr.,

Raporturile dintre cesionar și terții cari au dobîndit drepturi de la cedent.

Sub denumirea de *terții* am cuprins până acum numai pe creditorii și debitorii defunctului. Se poate însă întâmpla ca cedentul să fi făcut înstrăinări sau constituiri de drepturi reale care jignesc drepturile cesionarului moștenirei. Moștenitorul a putut chiar să vîndă aceeași moștenire la mai multe persoane. In fine, creditorii cedentului au putut să poprească în mânile debitorilor moștenirei suma ce ei au a lua de la cedent. Prin urmare, chestiunea este de a se ști cum se regulează raporturile cesionarului moștenirei cu acești terții, cari au dobîndit de la cedent drepturi în opositie cu ale sale. In privința mobilelor corporale, cesiunea este oposabilă terțiilor fără vre-o formalitate, nefiind prescrisă de lege, în privința acestor bunuri, nici-o regulă specială. Intre cesionarul moștenirei și dobîndítorul unui mobil corporal, preferința se va determina, în principiu, după data titlului său respectiv, acel anterior în dată având precădere, cu această deosebire însă că acel pus în posesiunea lucrului corporal va avea precădere dacă el este de bună credință (art. 972).

Transcrierea titlului de vîndare.

Este, de asemenea, afară de ori-ce îndoială că de câteori moștenirea vîndută unei persoane străine, adecă, alta de cât un moștenitor [1]), va cuprinde imobile, cesionarul nu va putea opune titlul său terțiilor, de cât dacă titlul a fost transcris (art. 1295, § 2 și 722 Pr. civ.) [2]); de unde

---

Successions, 4424 urm. Le Sellyer, *Successions*, II, 900, p. 224 urm. Aubry et Rau, VI, § 618, p. 468. Hureaux, *Successions*, II, 285 (ed. din 1868). Vazeille, *Successions*, I, art. 806, No. 3 (ed. din 1837).—*Contrà:* Bilhard, *Bénéfice d'inventaire*, 131 (ed. din 1838). Colmet de Santerre, V, 142 bis V. C. Amiens, *Pand. chron.*, I. 2. p. 31, nota a (decisie criticată de toți autorii).

[1]) Cpr. Planiol, II, 1642. Thiry, III, 632, p. 638. Baudry et Saignat, 907. Verdier, *Transcription*, I, 82.

[2]) Dicem că, pentru a fi supusă transcrierei, moștenirea trebue să fi fost vîndută unei persoane străine, căci dacă ea a fost vîndută unui comoștenitor, înstrăinarea se consideră ca o împărțeală (vedi *suprà*, p. 847, nota 2), și împărțeala fiind declarativă iar nu translativă de drepturi (art. 786 C. civ.), nu este, după legea noastră, supusă transcrierei (art. 1801, C. civ. 722 Pr. civ.) Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 169, p. 388. Flandin, *Transcription*, I, 196, p. 122. Baudry et Saignat, *Vente*, 911. Vedi t. III a Coment. noastre, p. 43, text și nota 2 și p. 612.

resultă că dintre mai mulți cesionari ai aceleiași moșteniri cuprinzând imobile, acela va fi preferat care va fi îndeplinit formalitatea transcripției. (Vedi *suprà*, p. 547, 548).

In caz când moștenirea cuprinde creanțe, chestiunea este controversată, însă știm, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că art. 1393 nu se aplică la cesiunea unei universalități de bunuri, precum este acea a unei moșteniri, ci numai la vînzarea uneia saŭ mai multor creanțe individuale [1]). In consecință, se decide că cesionarul va fi admis a stabili prin marturi și presumțiuni că debitorii moștenirei, cari aŭ făcut plata în mânile cedentului, știeaŭ că el nu mai era creditorul lor [2]). Inaplic. art. 1393 la cesiunea unei moșteniri.

III. Vînzarea de drepturi litigioase (Retractul litigios) [3]).

Am vĕdut *suprà*, p. 848, că legiuitorul nostru, imitând pe acel italian, a eliminat dispoziția din Codul fr. (art. 841), relativă la retractul succesoral. Retractul litigios n'a avut însă aceeași soartă, căci el a fost admis atât în Codul italian (art. 1546), cât și în Codul nostru (art. 1402). Cu-toate-acestea, motivele care pledează în contra retractului succesoral există și în contra retractului litigios; de-oare-ce acest retract, împrumutat de la două constituții celebre, cunoscute sub numele de : *Per diversas et ab Anastasio* [4]), care permiteaŭ aceluia, în contra căruia exista Critica retractului litigios.

---

[1]) Vedi autoritățile citate într'un sens și în altul, *suprà*, p. 799, nota 1 și 813, *ad notam*.

[2]) Mourlon, III, 696, *in fine*.

[3]) Vedi asupra acestei materii : Pothier, *Vente*, III, 583. Pe lângă autorii citați, se poate consulta : T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 595 urm.; Doublet, *Études sur le retrait litigieux*, *Revue pratique*, t. 9 (anul 1860), p. 105 urm., p. 164 urm. Desjardins, *Du retrait de droits litigieux* (1 v., 1871), studiŭ apărut mai întâi în *Revue pratique*, t. 25 și urm. (anul 1868 și urm.), p. 138 urm.; t. 29 (anul 1870), p. 451 urm. și t. 30 (anul 1870), p. 225 urm. Boulet, *Des retraits sous le Code civ.* Labbé, *Étude sur les retraits*, *Revue critique*, t. 6 (anul 1855). Drouet, *Des retraits de dr. litigieux*, etc. (1 vol., 1854); Grenier, *Des retraits* (1 vol., 1872); Terrat, *Des retraits* (1 vol., 1872), etc. Bibliografie.

[4]) L. 22 și L. 23, Cod, 4. 35. Vedi *suprà*, p. 824, nota 2, *in fine*, și *infrà*, p. 879, n. 1. După această lege, cumpărătorii de procese eraŭ considerați ca niște adevărați *spoliatori* : *emptores litium fortunis alienis inhiantes*; iar Pothier le aruncă

un drept contestat *vîndut*, să se libereze de cesionar, numărându-i prețul cesiuneĭ, spesele contractuluĭ și dobînda din ḑiua când cesionarul a plătit prețul stipulat, este o expropriare într'un interes privat, și ca atare, în contradicție flagrantă cu principiul libertățeĭ, care caracterizează societățile moderne. Este adevărat că el are de scop împuținarea și terminarea proceselor, pe care societatea are interes de a le vedea sfîrșite cu o oară maĭ înainte [1]; însă când un proces s'a născut în mod regulat, schimbarea uneia din părți nu este o rațiune suficientă pentru a face să intervină autoritatea legeĭ. Retractul litigios este, deci, menit să dispară cu timpul din legile moderne, după cum a și dispărut din Codul neerlandez, din acel german și din alte legislațiunĭ [2].

---

calificativul de *odioșĭ*. Veḑĭ *infrà*, nota 1. — Legea *Licinia* oprise maĭ întâĭ cu totul cesiunea acțiunilor divisoriĭ, făcută unuĭ cumpărător maĭ puternic *(ad potentiorem)*. L. 12, Dig., *De alienatione judicii mutandi*, 4. 7. Această proibiție a fost generalisată prin o constituție a luĭ Dioclețian și Maximian (L. 1 și 2, Cod, *Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus præstare, vel actiones in se transferre*, 2. 14).

[1]) „Ce retrait, ḑice Pothier (*Vente*, III, 597) est très équitable. *Le bien de la paix* exige que le débiteur qui, en prenant pour lui le marché, éteint le proces auquel la dette litigieuse devait donner lieu, soit préféré pour ce marché *à un odieux acheteur de procès*". Cuvîntul *odios* este în orice caz exagerat; căcĭ, după cum foarte bine ḑice Laurent *(Avant-projet*, V, p. 308), a specula la noroc saŭ a face un contract aleator nu are în sine nimic odios. „Numaĭ o prejudecată, ḑice Colmet de Santerre (VII, 146 bis I, p. 208), poate să justifice calificarea disprețuitoare aruncată unuĭ cumpărător de procese, care nu este de cât un speculator, un om care joacă la noroc *(un homme qui cherche à courir une chance)*".

[2]) Cpr. Laurent, XXIV, 581 și *Avant-projet de révision du C. civil*, V, p. 308. T. Huc, X, 237 și *Tr. de la cession*, II, 595 urm. Boissonade, *Projet de C. civil pour l'Empire du Japon*, III, 227 urm. Batbie, *Mémoire sur la révision du C. civil*, Revue critique, anul 1866, p. 149. Desjardins, *Revue pratique*, t. 30, anul 1870, No. 109, p. 277 urm. Acollas, III, p. 338, nota 4.—Cu-toate-acestea, instituția retractuluĭ litigios este apărată, și uniĭ o cred *excelentă* și *înțeleaptă*. Veḑĭ Guillouard, II, 879. Duvergier, II, 354 urm. Baudry et Saignat, 924. Glasson, *Éléments de droit français*, I, 165, p. 590 urm. (ed. a 2-a). Bédarride, *Du dol et*

Casurile în care un drept se socoteşte litigios.

Art. 1403.—Lucrul se socoteşte litigios când există proces *saŭ* [1]) contestaţiune asupra fondului dreptului. (Art. 1402, 1404 C. civ. Art. 1700 C. fr.)

Casurile când un drept este litigios.

La Romani, un drept era litigios în urma litiscontestaţiei [2]). Spre a preîntimpina dificultăţile din dreptul vechiŭ francez, Codul actual voeşte ca dreptul să fie litigios când există proces saŭ contestaţie asupra *fondului* dreptului.

Ast-fel, pentru ca dreptul să fie litigios se cere :

1° Ca să existe un proces înaintea orĭ-căreĭ instanţe judecătoreşti : civile, comerciale, judecător de ocol, etc. [3]), în momentul cesiuneĭ. Dacă procesul ar fi luat sfîrşit prin o hotărîre definitivă, dreptul n'ar maĭ fi litigios [4]) ;

---

de la fraude, IV, 1781. „Acel care, spre a se îmbogăţi, ḑice acest din urmă autor, îşĭ face adesea-orĭ un titlu din scandalul ce are să provoace, nu se poate plînge de lipsa beneficiilor pe care i-o rădică retragerea drepturilor sale". „Considerând, ḑice Curtea din Focşanĭ (*Dreptul* din 1885, No. 56), că principiul art. 1402 îşĭ are origina în legea *ab Anastasio,* pentru raţiunea de a împedica cupiditatea cumpărătorilor de procese, cari speculează în detrimentul debitorilor acţionaţĭ, îngreunându-le poziţia prin substituirea unuĭ noŭ creditor, dispus a înmulţi rigorile de procedură şi ast-fel a face şi procesele interminabile : că principiul acesteĭ legĭ, de la legea *ab Anastasio* şi până astăḑĭ, are aceeaşĭ raţiune, ca una ce distruge speculaţiunile periculoase şi cupide, *ceea ce este maĭ moral şi maĭ util societăţeĭ de cât o pretinsă atingere a dreptuluĭ de proprietate" (?).* „Respectul familieĭ este maĭ pre sus de cât libertatea convenţiunilor", ḑice Glasson *(op. cit.,* I, p. 592, *in fine).*

[1]) Textul fr. ḑice : *şi,* expresie care este mult maĭ exactă. Art. 1547 din Codul italian ḑice că dreptul se consideră ca litigios când existenţa sa este contestată în justiţie : *„quando la sussistenza del diritto già sia giudizialmente contestata".* Dr. străin.

[2]) L. 1, § 1, Dig., *De litigiosis,* 44. 6. Veḑĭ asupra *Litiscontestatio :* Keller, *Über Litiscontestation und Urtheil nach classissem römischem Recht* (Zurich, 1827), § 1 urm. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts,* I, § 124 *(Einfluss des Processes auf die Gestaltung des materiellen Rechtsverhältnisses).* Cpr. Van Wetter, *Cours élément. de dr. romain,* I, § 128.

[3]) Baudry et Saignat, 918. T. Huc, *op. cit.,* II, 623.

[4]) Cpr. C. Paris şi Trib. Ilfov, *Pand. Période.* 94. 2. 19 şi *C. judiciar* din 1898, No. 43. Baudry et Saignat, 919 urm. T. Huc, *op. cit.,* II, 638 urm. Planiol, II, 1653. Thiry, III, 636, şi toţĭ autorii.

2° Procesul trebue să fie relativ la însu-şi *fondul dreptului*. Cu alte cuvinte, însu-şi fondul dreptului trebue să fie contestat [1]). Deci, dacă dreptul reclamat ar fi re-

---

Casul în care dreptul ar fi fost cedat în cursul unei instanţe de perimare.

Dreptul rămâne litigios până la judecarea opoziţiei, apelului, revisuirei şi recursului în casaţie.

Dreptul se consideră tot ca litigios când el a fost cedat în cursul unei instanţe de perimare, chiar dacă în momentul cesiunei peremţiunea era cerută, însă ea a fost mai târdiu admisă; pentru-că peremţia e privitoare numai la procedură, nu însă şi la fondul dreptului care continuă a fi contestat în tot timpul instanţei de perimare. Baudry et Saignat, 920. T. *Huc, op, cit.*, II, 630 urm. Cas. fr. Sirey, 79. 1. 113. Dreptul rămânênd litigios, îndată ce există proces asupra fondului în momentul cesiunei, de aci resultă că el îşi păstrează acest caracter până la judecata opoziţiei, apelului, revisuirei, şi chiar recursului în casaţie, cu această distincţie însă că el rămâne litigios, în privinţa căilor ordinare, chiar înlăuntrul termenelor acordate de lege spre a le exercita, fie că ele aŭ fost, saŭ nu, exercitate; pe când în privinţa căilor extraordinare, mai ales a recursului în casaţie, dreptul nu rămâne litigios de cât atunci când s'a usat de aceste căi. Cu alte cuvinte, simpla eventualitate a unui recurs extraordinar, a cărui termen n'ar fi însă expirat, nu face ca dreptul să fie considerat ca litigios înlăuntrul acestui termen. Cpr. Baudry et Saignat, 921. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 457. T. Huc, X, 240 şi *Tr. de la cession*, II, 642 urm. Laurent, XXIV, 599. Pand. fr. *v° cit.*, 222 urm. Desjardins, *op. cit.*, No. 75. Guillouard, II, 886. Marcadé, VI, art. 1699 urm., No. 1, p. 356. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 529. Cas. rom. Bulet. 1900, p. 316. Bulet. 1886, p. 391. Bulet. 1891, p. 1108. Dreptul continuă a fi litigios chiar înaintea Curţei de casaţie, dic aceste decisii. Dl. Nacu (III, No. 315, p. 311), ocupându-se de această chestiune, dice între altele, că revisuirea, după ultima noastră jurisprudenţă, este *o cale ordinară*. Nu ştim de unde autorul a scos această teorie, care răstoarnă toate principiile; căci până acum eram cu toţii deprinşi cu ideea că revisuirea este o cale *extraordinară* de reformare, lucru care, de altmintrelea, se afirmă cu drept cuvînt şi de Curtea supremă, prin ultima sa decisie din 24 Martie 1900 (Bulet. 1900, consid. de la p. 319), decisie la care am luat şi noi parte.

Casurile în care fondul dreptului se consideră contestat.

[1]) Contestaţia este relativă la fondul dreptului: 1° Când pârîtul contestă însu-şi principiul fondului; 2° când el contestă întinderea dreptului ast-fel cum el este susţinut şi pretins de reclamant; 3° când pârîtul, fără a contesta existenţa dreptului, susţine că el este stîns prin unul din modurile admise de lege, de exemplu: prin compensaţie, plată, novaţie, remiterea datoriei, prescripţie (art. 1091), etc. Orice alt mijloc de apărare, propus de pârît, care nu se re-

cunoscut de pârît, el n'ar fi litigios, cu-toate-că ar exista proces asupra luĭ [1]). In asemenea caz ar fi proces, însă n'ar fi contestaţie, şi legea cere şi una şi alta [2]). Disjunctivul *saŭ*, care figurează în textul nostru, nu este decĭ exact; trebuia ḑis: când există proces *şi* contestaţie, după cum se exprimă textul fr. [3])

---

duce la unul din punctele maĭ sus enunciate, nu constitue o apărare asupra fondului, şi prin urmare, nu face ca dreptul să fie litigios. T. Huc, X, 239 şi *Tr. de la cession*, II, 632, 635, 636. Répert. Sirey, *Cession de dr. litigieux*, 149. Baudry et Saignat, *Vente*, 922.

[1]) In basa acestor principiĭ se decide că drepturile succesorale nu sunt litigioase, din causă că în momentul cesiuneĭ ar exista o acţiune în împărţeală, dacă calitatea de moştenitor nu este contestată. Cpr. Troplong, II, 991. Duvergier, II, 372. T. Huc, *op. cit.*, II, 226. Casurile în care drepturile succesorale nu sunt litigioase.

Validarea uneĭ popririĭ nu dă, de asemenea, creanţeĭ pentru siguranţa căreia poprirea a fost făcută, caracterul de litigios. T. Huc, *op. cit.*, II, 627. Valid. uneĭ popririĭ.

Tot ast-fel, dacă presupunem că, în calitate de creditor a uneĭ moşteniriĭ, acţionez în judecată pe un moştenitor beneficiar, şi acesta nu-mĭ contestă titlul meŭ, ci se mărgineşte a-mi răspunde că moştenirea este insolvabilă, creanţa nu este litigioasă, de-vreme-ce nu este contestată asupra fondului, litigiul fiind relativ numaĭ la încasarea eĭ. Boileux, V, p. 832. Troplong, II, 992.—Şi soluţia ar fi aceeaşĭ, chiar dacă, în contractul de cesiune, creanţa vîndută ar fi fost calificată litigioasă, saŭ ar fi fost cedată fără garanţie; căcĭ nu calificarea unuĭ act, ci natura sa proprie determină caracterele luĭ. Guillouard, II, 882. Boileux, V (art. 1700), p. 331. Cas. fr. Sirey, 41. 1. 220. Casul în care moştenitorul acţionat susţine că moştenirea este insolvabilă.

Am putea înmulţi exemplele, însă credem că am spus în de-ajuns pentru a arăta care este spiritul legeĭ.

[2]) Judecătoriĭ fondului trebue să constate existenţa contestaţieĭ în momentul cesiuneĭ. T. Huc, X, 240 şi *Tr. de la cession*, II, 647. Cas. fr. Sirey, 81. 1. 50.

[3]) Veḑĭ *suprà*, p. 861, nota 1.—Veḑĭ însă Curtea din Focşanĭ (*Dreptul* din 1885, No. 56), care ḑice că legiuitorul cu intenţiune a schimbat textul francez, punênd anume disjunctivul *saŭ* în locul conjuncţiuneĭ *şi*; aşa că, după această teorie, o simplă contestaţie din partea debitoruluĭ cedat ar fi suficientă, pentru-ca dreptul să fie litigios, fără să maĭ fie nevoe de un proces. »Considerând, ḑice Curtea, că este maĭ raţional de a justifica această schimbare de text, pe experienţa ce s'a făcut principiuluĭ stabilit prin legea *ab Anastasio*, în tot parcursul eĭ, până la confecţionarea Codului român, din care experienţă s'a convenit a se reveni la siste-

Casurile în care dreptul nu se socoteşte litigios.

Dreptul n'ar fi de asemenea litigios, dacă pârîtul n'ar contesta de cât modurile de executare, dacă n'ar opune de cât excepţii dilatorii, dacă s'ar fi mărginit a face o cerere conform art. 66 bis Pr. civ. *(procéd. du référé)* [1]), saŭ ar fi propus autoritatea lucruluĭ judecat, care ar fi fost admisă [2]), etc.

Când trebue să existe contestaţie asupra fondului.

3⁰ Contestaţia asupra fondului dreptulul trebue să existe în momentul cesiuneĭ. Decĭ, dacă ar fi proces, însă pârîtul n'ar fi contestat fondul dreptuluĭ, dreptul n'ar fi litigios.

Art. 1403 fiind *limitativ*, iar nu enunciativ, toate condiţiile maĭ sus expuse trebue să fie întrunite la un loc; căcĭ dacă numaĭ una ar lipsi, dreptul nu s'ar socoti litigios [3]).

Deoseb. între art. 1309 şi 1403. Controversă.

Din împrejurarea că trebue să existe proces saŭ litigiŭ în momentul cesiuneĭ, şi în momentul exercităreĭ retractuluĭ [4]), resultă că nu este suficient să existe în specie

---

mul vechiŭ roman, circumscris însă în limite determinate, şi în care caz existenţa luĭ *saŭ* era necesară în art. 1403, iar nu a o atribui uneĭ erorĭ de copiare a textuluĭ francez; considerând că art. 1403 C. civ. cere, pentru ca dreptul să fie litigios, *saŭ* proces, *saŭ* contestaţie, iar nu proces *şi* contestaţie, după cum cere Codul fr." Cpr. şi Cas. rom. Bulet.

[1]) S-a 1, 1878, p. 365. T. Huc, X, 239 şi *Tr. de la cession*, II, 623. Baudry et Saignat, 925.

[2]) Marcadé, VI, art. 1699 urm. No. 1, p. 356.

[3]) Cpr. Thiry, III, 636. Arntz, III, 1104.

Dreptul trebue să fie litigios şi în momentul exercităreĭ retractuluĭ.

[4]) Dreptul trebue, decĭ, să fie litigios nu numaĭ în momentul cesiuneĭ, ci şi în momentul exercităreĭ retractuluĭ, pentru-că exerciţiul acestuĭ drept n'ar maĭ avea nicĭ-un scop, dacă procesul este sfîrşit. „Procesul, dice trib. de Covurluiŭ, trebue să fi existat înainte de cesiune şi să dureze şi în timpul cesiuneĭ; căcĭ scopul retractuluĭ fiind încetarea şi stingerea proceselor, nu poate fi chestiune de retract când dreptul însu-şĭ nu maĭ este in litigiŭ" *(C. judiciar* din 1896, No. 2, p. 15, colona 1). Cpr. Baudry et Saignat, 930. Guillouard, II, 898.

Casurile în care retractul poate fi exercitat şi în urma terminăreĭ litigiuluĭ.

Se admite, cu-toate-acestea, exerciţiul retractuluĭ şi în urma terminăreĭ litigiuluĭ, atuncĭ când cesionarul a stat la o parte în tot timpul procesuluĭ, în scopul de a lipsi pe debitorul cedat de exerciţiul acestuĭ drept. In casul de faţă există, în adevĕr, o fraudă la lege, de care cesionarul nu se poate folosi. Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 597. Bédarride, *Du dol et de la fraude*, IV, 1789. Troplong, II, 988. Guillouard, II, 899. Duvergier, II, 378. Laurent, XXIV, 600. Baudry et Saignat, 930, *in fine*. Desjardins, *op. cit.*, No. 97, *Revue pratique*, anul 1870 (t. 30), p. 264. Marcadé,

o contestație posibilă numaĭ, saŭ un proces iminent, ca în casul art. 1309 (veḑĭ *suprà*, p. 607, nota 2), ci trebue ca instanța să fie legată în momentul cesiuneĭ, puțin importă dacă procesul pendent este saŭ nu serios [1]), și dacă mijloacele de apărare opuse contestațiuneĭ sunt saŭ nu puternice [2]); căcĭ alt-fel, cedentul n'ar fi vîndut un drept litigios [3]).

Este adevarat că tribun. de Prahova și Curtea din Bucureștĭ aŭ decis că prin drept litigios se înțelege nu numaĭ acela care este obiectul unuĭ proces *existent în momentul cesiuneĭ*, dar și acela care, fiind contestat de părțĭ, poate să devină obiectul unuĭ proces viitor [4]); însă această soluție este admisibilă numaĭ în privința drepturilor litigioase despre care vorbește art. 1309 [5]). Art. 1309.

VI, art. 1699 urm., No. II, *in fine*, p. 359. Doublet, *Retrait litigieux*, *Revue pratique*, t. 9 (anul 1860), p. 171. Cas. fr. Sirey, 40. 1. 429. Veḑĭ *infrà*, p. 872.

Dacă cesiunea se ascunde sub aparența unuĭ mandat, debitorul dovedind simulația prin toate mijloacele, va putea exercita retractul sub forma uneĭ excepțiĭ, saŭ a uneĭ cereri reconvenționale. Doublet, *op. cit.*, p. 170.

[1]) Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 620.—In dreptul vechiŭ francez, un drept contestat în justiție nu era, din contra, considerat ca litigios, de câte-orĭ contestația era absurdă și fără nicĭ-un temeiŭ. Veḑĭ Mourlon, III, 705.

[2]) Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1894, No. 1 și Bulet. Cas. 1893, p. 981. Bulet. 1891, p. 1108. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 83.

[3]) T. Huc, X, 239 și *Tr. de la cession, loco cit.* Baudry et Saignat, 915. Répert. Sirey, *Cession de dr. litigieux*, 116 urm. Pand. fr., *eod. v°*, 87 urm. Guillouard, II, 881 urm. Troplong, II, 986. Duvergier, II, 359. Laurent, XXIV, 587 urm. Mourlon, III, 705. Nacu, III, p. 310, No. 312. Marcadé, VI, art. 1700, No. 1. Desjardins, *op. cit.*, 72 (*Revue pratique*, anul 1879), p. 227 urm. Thiry, III, 636. Arntz, III, 1104. Planiol, III, 1653 și toțĭ autoriĭ. Cas. fr. D. P. 66. 1. 318 și 424. Sirey, 68. 1. 438. C. Aix, D. P. 80. 2. 249. Sirey, 82. 2. 97. Veḑĭ și nota în Sirey, 79. 1. 113. Jurisprudența noastră este în același sens. Veḑĭ Cas. rom. Bulet. 1892, p. 584; Bulet. 1893 p. 981 și *C. judiciar* din 1894, No. 1; Bulet. 1900, p. 316 și *C. judiciar* din 1900, No. 36 și 86; C. Galați, București și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1890, No. 83 și din 1903, No. 81; *Curierul judiciar* din 1898, No. 43; Trib. Covurluiŭ, *Curierul judiciar* din 1896, No. 2.

[4]) *Dreptul* din 1892, No. 9 și din 1896, No. 8. Tot în același sens s'a pronunțat și Curtea din Alger, Sirey, 58. 2. 266.

[5]) Veḑĭ Cas. rom., decisia *suprà cit.*, din 24 Martie 1900, la

Existența procesului în momentul notificărei sau acceptărei cesiunei.

Din împrejurarea că procesul pendent asupra fondului trebue să fie existent în momentul cesiunei, adecă: să fi fost intentat înaintea ei [1]), mai resultă încă că n'ar fi suficient ca procesul să fi existat numai în momentul notificărei sau acceptărei autentice a cesiunei [2]).

Chestie de drept. Controversă.

S'a decis că chestiunea de a se ști dacă un drept este sau nu litigios, este o pură chestie de fapt, lăsată la suverana apreciare a judecătorilor de fond [3]). Nouĕ ni se pare că, din contra, este vorba în specie de o chestie de drept, pe care Curtea de Casație poate s'o pipăe [4]).

Despre retractul litigios și cesiunile în care acest retract poate fi exercitat.

Art. 1402.—Cel în contra căruia există un drept litigios vîndut, se va putea libera de cesionar, numĕrându-i prețul real al cesiunei, spesele contractului și dobînda din ziua de când cesionarul a plătit prețul cesiunei. (Art. 1309, 1401, 1403 C. civ. Art. 1699 C. fr.)

Definiție.

Retractul litigios este facultatea ce are acela contra căruia un drept litigios a fost cedat de a se subroga în dreptul cesionarului, plătindu-i prețul cesiunei și celelalte accesorii prevĕdute de art. 1402. Debitorul cedat, care exercită retractul, se numește retrăgător *(le retrayant)*, iar cesionarul în contra căruia retractul se exercită, se numește retrasul *(le retrayé)*.

Protimisis.

Dreptul ce aveau la noi, în societatea aristocratică de altă dată, rudele și chiar vecinii vînzĕtorului unui imobil, de a revendica imobilul vîndut, sub condiția de a plăti prețul cumpărătorului (dreptul de protimisis), era deci un retractat în toată puterea cuvîntului [5]).

---

care am luat și noi parte. Vedi și *suprà*, p. 607, nota 2 și Guillouard (II, 881), care critică cu drept cuvînt decisia mencionată a Curței din Alger.

[1]) Cpr. T. Huc, *Tr. de la cession*, II, 647, *in fine*, p. 338.

[2]) Baudry et Saignat, 917. T. Huc, *op. cit.*, II, 645, 646. Cas. fr. D. P. 66. 1. 424.—*Contrà*: C. Poitiers, D. P. 95. 1. 529.

[3]) Cas. rom. Bulet. 1880, p. 416.

[4]) Cas. fr. Sirey, 38. 1. 649. Pand. fr., *Cession de dr. litigieux*, 108. Bioche, *Dictionn. de procéd.* v° *Droit litigieux*, 28. Répert. Sirey, v° *Cassation (mat. civile)*, 2704, și *Cess. de dr. litigieux*, 199. Boileux, V, p. 832.

[5]) Vechea legiuire franceză îl numea chiar ast-fel *(retrait lignager)*. Vedi *suprà*, p. 618, *ad notam*. Acest retract, pe

„Retractul, ḑice Bugnet, trebue să fie cu totul excepţional într'o legislaţie care conferă oare-care însemnătate stabilităţeĭ convenţiilor şi care, dorind libera circulaţie a bunurilor, se ocupă puţin de origina lor“ [1]). Noĭ mergem maĭ departe, ḑicênd că asemenea drept n'ar trebui de loc să existe, şi că legiuitorul a comis o greşală când l'a admis. (Veḑi *suprà*, p. 849). Critica retractuluĭ litigios.

Pentru ca debitorul dreptuluĭ litigios să poată expropria pe cumpărător, căcĭ exerciţiul acestuĭ drept excepţional este o adevărată expropriare într'un interes privat, trebue maĭ întâĭ să existe o cesiune, adecă : o vînḑare, fie ea privată saŭ prin mezat public, puţin importă [2]). Art. 1402 vorbeşte, în adevĕr, de un drept *vîndut* şi de *preţul* cesiuneĭ. Necesitatea uneĭ vînḑărĭ.

Decĭ, dacă dreptul litigios, n'a fost vîndut, ci a fost *dăruit*, retractul nu va avea loc ; 1° pentru-că nu există, în specie o speculaţie din partea donataruluĭ, şi 2° pentru- Donaţie.

---

care Montesquieu l-a numit taina jurisprudenţeĭ franceze (v. Laferrière, *Essai sur l'histoire du dr. fr.*, I, p. 127), a fost desfiinţat, împreună cu alte drepturĭ feudale, prin legea din 19 Iulie 1790.

Codul spaniol din 1889 admite şi astă-ḑĭ un retract special din partea proprietarilor de fonḑurĭ limitrofe, când este vorba de un fond rural a cărui întindere nu întrece un hectar (art. 1523).—Acest Cod maĭ admite încă retractul succesoral (art. 1523)) şi retractul legal în contra aceluia care dobîndeşte un lucru prin cumpărare saŭ *datio in solutum* (art. 1521).—După art. 1524 din acelaşĭ Cod, orĭ-ce retract nu poate fi exercitat de cât în nouĕ ḑile din ḑiua inscripţieĭ sale într'un registru, saŭ în lipsa acesteĭ inscripţiĭ, din momentul când retrăgătorul a avut cunoştinţă de vînḑare. Retractul litigios este, de asemenea, admis în Codul portughez (art. 786 urm.). Cod. spaniol din 1889.

[1]) Bugnet asupra luĭ Pothier, *Vente*, III, p. 259, nota 1.

[2]) T. Huc, *op. cit.*, II, 607. Guillouard, II, 891. Cas. fr. şi C. Paris, D. P. 83. 1. 293. D. P. 94. 2 116.—*Contrà* : Bugnet asupra luĭ Pothier, III, p. 235, nota 2. Bioche, *Dictionn. de procéd.*, v° *Droits litigieux*, 45. Trib. Mans, D. P. 70. 2. 34. —Dacă între drepturile vîndute pentru un preţ unic fie de bună voe, fie prin justiţie, unele sunt litigioase, iar altele nelitigioase, retractul nu se va putea exercita de cât pentru acele litigioase, determinându-se preţul care se aplică la acele litigioase. Baudry et Saignat, Guillouard, *loco cit.* Trib. Prahova, *Dreptul* din 1896, No. 8.

că nu există un preț [1]). *„Si autem per donationem cessio facta est, sciant omnes hujusmodi legi locum non esse“* (L. 23, Cod, *Mandati vel contrà*, 4. 35).

Donație cu sarcini. Aceeași soluție este admisibilă și în casurile când donația ar fi însărcinătoare, afară de casurile când mărimea sarcinilor ar face din donație un contract cu titlu oneros [2]), ceea ce este o chestie de fapt [3]). In asemenea caz, retractul va fi admis numaĭ pentru partea conrespundĕtoare a valoreĭ sarcineĭ.

Schimb. Controversă. Părerea generală este că retractul litigios poate avea loc nu numaĭ în caz de vîndarea dreptuluĭ, dar și în caz de schimb, adecă, atuncĭ când proprietarul actual al dreptuluĭ, în loc de a da o sumă de banĭ, a dat în schimb un imobil saŭ un lucru mobil [4]). Această soluție este însă inadmisibilă; pentru-că, de și regulele de la vîndare sunt aplicabile și la schimb (art. 1409), totuși nu se poate pune în specie pe proprietarul dreptuluĭ în posiția de maĭ înainte, restituindu-i-se imobilul saŭ mobilul ce a dat în schimbul dreptuluĭ [5]).

Retractul poate fi exercitat în toate cesiunile oneroase de drepturĭ litigioase, personale, reale, etc. Retractul litigios poate fi exercitat în orĭ-ce cesiune saŭ contract cu titlu oneros, de drepturĭ litigioase, iar nu numaĭ în cesiunile de creanțe. Art. 1402 vorbește în adevĕr de *drepturĭ* litigioase; însă art. 1403 vorbește de

[1]) Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1883, consid. de la p. 174, și toțĭ autorĭĭ.

[2]) Thiry, III, 637. Colmet de Santerre, VII, 146 bis V. Guillouard, II, 889. Baudry et Saignat, 932. Laurent, XXIV, 583. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 455, nota 14. Vedĭ și Troplong, II, 1009.

Transacție. Retractul litigios va putea însă fi exercitat contra uneĭ transacțiĭ prin care una din părțĭ ar fi abandonat celeilalte un drept contestat pentru o sumă de banĭ, nu însă și pentru un lucru în natură. Guillouard, II, 890. Baudry et Saignat, 934. T. Huc, *op. cit.*, II, 604.

Datio in solutum. Că pentru *datio in solutum*, ea este formal exclusă prin art. 1404, § 2. Vedĭ explic. acestuĭ text, *infrà*, p. 880, 881.

[3]) Bédarride, *Du dol et de la fraude*, IV, 1784. Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1883, p. 174.

[4]) T. Huc, *op. cit.*, II, 603, Troplong, II, 1002. Duvergier, II, 387. Colmet de Santerre, VII, 146 bis VII. Desjardins, *op. cit.*, No. 81. *Revue pratique*, t. 30, p. 244. Marcadé, VI, art. 1699 urm., No. II, p. 358. Pand. fr., *Cess. de dr. litigieux*, 145 urm.

[5]) Guillouard, II, 888. Baudry et Saignat, 933. Laurent, XXIV, 582. L. Picot, *Échange* (teză p. doctorat), p. 320.

lucru litigios, iar art. 1404, § 3 de *posesorul fondului*. Prin urmare, retractul poate să aibă loc în cesiunile de drepturi reale litigioase, personale sau reale, mobiliare sau imobiliare, și chiar a unui imobil a cărui proprietate este litigioasă ; căci tot una este de a se vinde un imobil, sau dreptul de proprietate asupra lui. Această soluție reesă din art. 1404, § 3 [1]).

Cesiune cu titlu oneros.

Indată ce există cesiune cu titlu oneros, debitorul cedat poate, în principiu, afară de casurile prevĕdute de art. 1404, să se libereze de cesionar numărându-i prețul plătit de dînsul și celelalte accesorii prevĕdute de art. 1402, fără ca cesionarul să se poată opune la exercitarea acestui drept.

Retrocedarea aceluiași drept, cedentului, de către cesionar. Inadmisibilitate.

Mai mult încă, propunerea retractului litigios nu poate fi anulată printr'o retrocedare posterioară acestei propuneri, făcută de cesionar, cedentului; căci, după cum foarte bine dice Curtea noastră supremă, dacă spre a scăpa de retractul litigios propus de debitor, cesionarul ar putea să retrocedeze același drept cedentului, fie prin un act voluntar, fie pe cale judecătorească, printr'un proces făcut de conivență cu cedentul, s'ar face cu totul ilusorie favoarea excepțională conferită debitorului cedat prin art. 1402 [2]). Hotărîrea dată asupra unei retrocedări posterioare propunerei retractului, nu este deci oposabilă debitorului care a usat de facultatea ce-i conferă art. 1402 [3]).

[1]) Cas. fr. și C. Alger, D. P. 51. 1. 265. Sirey, 51. 1. 567. D. P. 68. 1. 374. Sirey, 68. 1. 438. Thiry, III, 637. Laurent, XXIV, 583 urm. Marcadé, VI, art. 1699—1701, No. II, p. 358. Troplong, II, 1101. Duvergier, II, 379. Arntz, III, 1105. Baudry et Saignat, 937. Colmet de Santerre, VII, 146 bis III. Guillouard, II, 893. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 455, text și nota 15. Desjardins, *op. cit.*, No. 79, *Revue pratique*, t. 50, p. 240. T. Huc, *op. cit.*, II, 615.—Acest din urmă autor (617 urm.) admite însă retractul numai în privința cesiunei lucrurilor incorporale, iar nu și în privința imobilelor care, fiind corpuri certe n'ar fi cuprinse în dispositia art. 1402. Curtea de casație din Franța s'a pronunțat de mai multe ori în acest sens, însă Marcadé califică această jurisprudență de eronată, iar Troplong adaogă că decisiile Curței sunt, în această privință, un exemplu de desele rătăciri ale jurisprudenței. Vedi în sensul părerei lui T. Huc: Desjardins, *op. cit.*, 80 urm., p. 241 urm.

[2]) Cas. rom. Bulet. 1891, ultimul considerent. p. 1110.

[3]) Cas. rom. Bulet. 1891, *loco cit.* Vedi *infrà*, p. 876.

Casul revendicăreĭ unuĭ imobil, în care vînd̦area emană de la pârît. Controversă.

Dar aci se presintă o chestiune foarte controversată. Iată, despre ce este vorba: Dacă presupunem existenț̦a unuĭ proces de revendicare asupra unuĭ imobil, nu maĭ încape îndoială că imobilul este litigios și că, în caz de vînd̦area luĭ din partea reclamantuluĭ în revendicare, pârîtul este în drept a exercita retractul contra cumpărătoruluĭ. In caz însă când vînd̦area emană de la pârîtul a căreĭ proprietate este contestată, chestiunea de a se ști dacă în asemenea caz reclamantul poate, saŭ nu, să exercite retractul contra cumpărătoruluĭ și să iea imobilul pentru dînsul, este controversată [1]).

Pactul de quota litis.

In orĭ-ce caz, retractul litigios nu poate fi exercitat în caz de pact de *quota litis*, pentru-că, în specie, nu există un preț [2]).

Condițiile exercițiuluĭ retractuluĭ litigios.

Ce trebue să restitue cesionarul.

Debitorul dreptuluĭ litigios care exercită retractul va restitui cesionaruluĭ:

Preț̦ul cesiuneĭ.

1° Preț̦ul *real* al cesiuneĭ, fără ca să fie nevoe de ofertă reală [3]). Dacă părț̦ile, în mod fraudulos, ar fi

[1]) Veḑĭ pentru negativa: Baudry et Saignat, 938. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 455. T. Huc, *op. cit.*, II, 617 urm. Desjardins, *op. cit.*, No. 80, 81, *Revue pratique*, t. 30, p. 241 urm.; iar pentru afirmativa: Guillouard, II, 893. Troplong, I, 1001. Duvergier, II, 379. Veḑĭ asupra acesteĭ controverse, Pand. fr., *Cession de dr. litigieux*, 176 urm.

[2]) Baudry et Saignat, 935. Duvergier, II, 389.—*Contrà:* Guillouard, II, 892.

Validitatea pactuluĭ de quota litis.

Chestiunea de a se ști dacă pactul de *quota litis* este saŭ nu valid, este controversată. Jurisprudenț̦a validează în genere asemenea pact. Cpr. C. Bucureștĭ, *Curierul judiciar* din 1904, No. 59 (cu nota d-luĭ I. Tanoviceanu) și decisiile citate în t. V a Comentariilor noastre, p. 147 urm. Veḑĭ și *suprà*, p. 612, text și nota 1.

[3]) Guillouard, II, 901. Duvergier, II, 385. Laurent, XXIV, 601. Desjardins, *op. cit.*, No. 95. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 458. Doublet, *Revue pratique*, t. 9 (anul 1860), p. 171, No. 5. Pand. fr., *v° cit.*, 254 urm. T. Huc, X, 240, *in fine* și *Tr. de la cession*, II, 660. C. Galaț̦ĭ și Trib. Prahova, *Dreptul* din 1890, No. 83 și 1896, No. 8. Cas. fr. și C. Metz, D. P. 95. 1. 529, text și nota *a*.—*Contrà:* Colmet de Santerre, VII, 146 bis IX. Baudry, III, 650. Baudry et Saignat, 950. In cât privește exercițiul pactuluĭ de rĕscumpărare, chestiunea este controversată. Veḑĭ *suprà*, p. 776.

stipulat în contractul de cesiune un preţ mai mare de cât acel adevĕrat, în scop de a face exerciţiul retractuluĭ imposibil, debitorul va putea, în calitate de terţiŭ, să dovedească simulaţia prin toate mijloacele de drept : marturĭ, presumţiĭ, jurămînt, etc., în care caz el nu va restitui de cât preţul care s'a numĕrat în realitate [1]).

Dacă primul cesionar a vîndut şi el, la rîndul luĭ dreptul ce cumpărase, debitorul cedat va restitui preţul primeĭ cesiunĭ, iar nu a celeĭ ulterioare, lucrurile trebuind să fie puse în starea în care dreptul ar fi fost exercitat în momentul când s'a născut [2]). Casul uneĭ nouĕ vînzărĭ din partea cesionaruluĭ.

2° Debitorul trebue să restitue, în al doilea loc, cesionaruluĭ, spesele contractuluĭ de cesiune, în care întră timbrul şi taxele plătite fisculuĭ [3]), acele făcute cu ocasia notificăreĭ cesiuneĭ, dacă ea a fost făcută, etc. Dacă însă preţul arătat în contract nu este acel adevarat, ci este mai mare de cât a fost plătit în realitate, taxele privitoare la diferenţa în plus cad în sarcina cesionaruluĭ [4]). Spesele contractuluĭ de cesiune.

3° Debitorul care exercită retractul, trebue să mai restituiască dobînda, însă, după uniĭ, nu din ţiua în care cesionarul a plătit preţul cesiuneĭ, cu-toate-că art. 1402 este formal în această privinţă, ci din ţiua notificăreĭ eĭ. Restituirea dobînzeĭ. Controversă.

---

1) Thiry, III, 638. Laurent, XXIV, 603. Duvergier, II, 386. Planiol, II, 1655. Arntz, III, 1106, *in fine*. Marcadé, *loco cit.*, VI, No. II, p. 357, 358. Guillouard, II, 902. Baudry et Saignat, 943. Pand. fr., *v° cit*, 242 urm. Veţi şi *suprà*, pag. 684. In casul de faţă fiind vorba de o fraudă la lege, orĭ-ce probă este admisibilă chiar între părţi. Veţi. VII, a Coment. noastre, p. 285, text şi nota 4. Cpr. Judec. Ocol. Dorohoiŭ (Scriban), *Curierul judiciar* din 1904, No. 55.

2) Guillouard, II, 903. Demolombe, XVI, 110 (în privinţa retractuluĭ succesoral). Labbé, *Étude sur les retraits, Revue critique*, anul 1855, No. 28. Pand. fr., *v cit.*, 246 urm. Aceeaşi soluţie era admisă şi în vechiul drept fr. Pothier, *Tr. des retraits*, III, 341.—*Contrà* : Baudry et Saignat, 945. Desjardins, *op. cit.*, No. 92, *Revue pratique*, t. 30, p. 256.

3) Taxa cesiunilor de creanţe saŭ altor drepturĭ incorporale este : 20 banĭ la suta de leĭ (art. 29, § 1 L. timbr.) iar dacă e vorba de un drept succesoral, taxa e 3%, după preţul cesiuneĭ (art. 45, § 4 L. timbr.) Veţi *suprà*, p. 842, nota 3. L. timbruluĭ.

4) Guillouard, II, 906. Desjardins, *op. cit.*, No. 94, p. 260. Doublet, *op. cit., Revue pratique*, t. 9 (1860), p. 174. Planiol, II, 1655. Baudry et Saignat, 948. Pand. fr., *v° cit.*, 243.

Debitorul ar putea, după acești autorĭ, să dică că ar fi exercitat retractul mai degrabă, dacă ar fi avut cunoștință despre cesiune [1]).

Această soluție este inadmisibila, ca una ce este contrară textuluĭ positiv al art. 1402.

Notif. cesiuneĭ de drepturĭ litigioase.

Apoĭ, este de observat că cesiunea unuĭ drept litigios nu este în totdeauna supusă notificăreĭ ; căcĭ se decide în genere că formalitatea notificăreĭ, prescrisă de art. 1393 nu se aplică de cât cesiunilor *de creanțe litigioase*, nu însă și cesiunilor relative la imobile, la corpurĭ certe mobiliare, la un usufruct, la drepturĭ succesorale, etc. [2])

Cheltuelile procesuluĭ.

4⁰ In fine, debitorul trebue să plătească, cesionaruluĭ, de și art. 1402 n'o spune, cheltuelile instanțeĭ care a dat loc la exercitarea retractuluĭ litigios [3]).

Aceasta resultă din principiul că cesionarul trebue să fie despăgubit în totul [4]).

Casurile în care debitorul nu restitue cheltuelile de instanță.

S'a observat însă, cu drept cuvînt, că debitorul n'ar fi obligat a restitui, cesionaruluĭ, cheltuelile judiciare făcute în urma cesiuneĭ, dacă aceasta din urmă ar fi fost ținută ascunsă în scopul fraudulos de a lipsi pe debitorul cedat de exercițiul retractuluĭ (vedĭ *suprà*, p. 864 nota 4), saŭ dacă cesiunea ar fi fost deghisată sub forma unuĭ mandat [5]).

Momentul când retractul litigios poate fi exercitat.

Știm că retractul litigios nu poate fi exercitat de cât sub condiția ca să existe proces asupra însu-și fondului dreptuluĭ, atât în momentul cesiuneĭ, cât și în momen-

[1]) Guillouard, II, 905. Duvergier, II, 383. Troplong, II, 1000. Pand. fr., *v⁰ cit.*, 243.

[2]) Vedĭ Hureaux, *Revue pratique*, t. 32, anul 1871, p. 65, No. 49. Baudry et Saignat, 947, p. 834. Cpr. Troplong, II, 998. In privința drepturilor succesorale, Vedĭ *suprà*, p. 812, text și nota 2.

[3]) Baudry et Saignat, 949. Laurent, XXIV, 603. T. Huc, *op. cit.*, II, 661. Planiol, II, 1655.

[4]) *„Ita tamen, ut si quis datis pecuniis hujusmodi subierit cessionem, usque ad ipsam tandummodo solutarum pecuniarum quantitatem, et usurarum ejus actiones exercere permittatur“.* (L. 22, *in medio*, Cod, *Mandati vel contrà*, 4. 35).

[5]) Doublet, *op. cit.*, p. 175, No. 5. Desjardins, *op. cit.*, No. 94, p. 260, Pand. fr., *v⁰ cit.*, 229.

tul exercitărei lui (vedĭ *suprà*, p. 861, urm., text și nota 4). Din acest principiŭ s'a dedus regula că retractul poate fi exercitat cât timp n'a intervenit, în privința dreptului contestat, o hotărîre definitivă având puterea lucrului judecat [1]).

Nefix. nicĭunuĭ termen p. exercit. retractuluĭ.

Retractul litigios nu are nevoe de a fi exercitat *in limine litis*, legea nefixând termenul în care el trebue să fie cerut [2]).

Exercitarea retractuluĭ litigios în apel.

El poate, decĭ, fi exercitat pentru prima oară în apel, chiar dacă n'a fost propus în prima instanță, și aceasta chiar înaintea Curțeĭ de trimetere, în urma casăreĭ uneĭ decisiĭ anterioare [3]).

Inaintea Curțeĭ de Casație.

El poate, de asemenea, fi propus pentru prima oară înaintea Curțeĭ de casație, căcĭ dreptul continuă a fi litigios chiar înaintea Curțeĭ supreme [4]).

Conclusiĭ subsidiare.

Se decide însă în genere, în Franța, că el nu poate fi propus de cât sub forma de conclusiĭ principale, înaintea orĭ-căruĭ mijloc saŭ orĭ-căreĭ discuțiĭ asupra fondului, iar nu prin conclusiĭ subsidiare [5]).

Opunerea retractuluĭ pe cale amiabilă.

Această procedură presupune că părțile nu sunt de acord, căcĭ dacă ele se înțeleg, condițiile retractuluĭ pot fi regulate fără judecată, pe calea amiabilă, întru-cât le-

---

[1]) Guillouard, II, 898. Laurent, XXIV, 598. Duvergier, II, 376. Troplong, II, 999. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 457. Desjardins, *op. cit.*, No. 96. Marcadé, VI, art. 1699 urm. No. II, p. 359. Pand. fr., *v° cit.*, 209 și toțĭ autoriĭ. Cas. rom. Bulet. 1891, p. 1108.

[2]) Pand. fr., *Cess. de dr. litigieux*, 210 și decisiile citate acolo.

[3]) C. Alger, Paris și Galați, Sirey, 58. 2. 266. Sirey, 80. 2. 211. *Dreptul* din 1890, No. 83. Pand. fr., *v° cit.*, 212. Laurent, XXIV, 597. Duvergier, II, 376. Troplong, II, 999. T. Huc, X, 240 și *Tr. de la cession*, II, 641. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 457. Arntz, III, 1108. Marcadé, VI, art. 1699 urm., No. II, p. 358.

[4]) Cas. rom. Bulet. 1886, p. 390 și Bulet. 1891, p. 1108. Guillouard, II, 898. Vedĭ și *suprà*, p. 862, *ad notam*.

[5]) C. Paris, *Pand. Périod.* 1903, 2. p. 284 și *Dreptul* din 1903, No. 78. Laurent, XXIV, 602. Marcadé, *loco cit.* T. Huc, X, 240 și *Tr. de la cession*, II, 659. Guillouard, II, 898. Duvergier, II, 375. Pand. fr., *v° cit.*, 220. Troplong, II, 987. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 458.—Vedĭ însă Cas. rom., Bulet., 1891, p. 1110, după care propunerea retractuluĭ nu ar avea nevoe de a face obiectul uneĭ cereri principale.

gea n'a supus exercițiul acestuĭ drept îndeplinireĭ vre-uneĭ formalităț [1]).

Persoanele care pot exercita retractul litigios.

Art. 974. Controversă. Retractul litigios, fiind un drept personal al debitorului cedat, nu poate fi exercitat de cât de dînsul [2]), și deci, nu poate fi opus de creditoriĭ luĭ, în basa art. 974 [3]).

Moștenitoriĭ cedatuluĭ. Cât pentru moștenitoriĭ cedatuluĭ, nu maĭ încape nicĭo îndoială că eĭ pot să-l exercite, dacă autorul lor n'a renunțat la exercițiul acestuĭ drept [4]).

Minoriĭ și interdișiĭ. Minoriĭ și interdișiĭ pot exercita retractul litigios, prin representantul lor legal, fără a se conforma dispositiilor art. 413 din Codul civil, cu toată analogia care există între executarea retractuluĭ și transacție. Tutorul va avea însă nevoe de autorisarea consiliuluĭ de familie, pentru-că executarea retractuluĭ poate să aducă o atingere patrimoniuluĭ minoruluĭ saŭ a interdisuluĭ [5]).

Persoane morale. O persoană morală precum: o comună, o societate, comercială ar putea, de asemenea, să exercite retractul litigios, prin representantul sĕŭ legal [6]).

---

[1]) T. Huc, *op. cit.*, II, 658, *ab initio*, p. 346.

[2]) Deci, când se intentează o acțiune în revendicare, dacă pârîtul vinde imobilul ce-l posedă, și-l predă cumpărătoruluĭ, revendicantul nu poate exercita retractul litigios, fiindcă pentru cel ce revendică acel imobil nu poate fi vorba de liberarea vre-uneĭ pretenții ce ar exista în contra sa. Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 32.

[3]) Trib, Ilfov, *C. judiciar* din 1898, No. 43. Cas. fr. D. P. 47. 4. 426 (Troplong raportor). Larombière, *Oblig.*, I, art. 1166, No. 7. T. Huc, *Tr. de la cession*, I, 86 și II, 648. Vedĭ și t. V a Coment. noastre, p. 209, text și nota 2. —*Contrà:* Bédarride, *Du dol et de la fraude*, IV, 1787. Desjardins, *op. cit., Revue pratique*, t. 30 (anul 1870), No. 99, p. 265, 266. Doublet, *op. cit., Revue pratique*, t. 9 (anul 1860), p. 118 urm. Creditoriĭ debitoruluĭ cedat vor putea însă să-l facă să exercite retractul, procurându-ĭ baniĭ necesarĭ pentru aceasta. Larombière, *loco cit.*

[4]) Doublet, *op* și *loco suprà cit.*

[5]) T. Huc, *op. cit.*, II, 649 urm. Demolombe, VII, 678.—Aceeași soluție este admisibilă și în privința minoruluĭ emancipat (art. 430). T. Huc, *loco cit.* 653.—Cât pentru acel pus sub un consiliŭ judiciar, el nu va putea exercita retractul fără asistența consiliuluĭ sĕŭ (art. 458). T. Huc, *op, cit.*, II, 654.

[6]) T. Huc, *op. cit.*, II, 648.

In cât privește pe femeea măritată, ea nu va putea exercita singură retractul litigios, de cât în caz de separație de bunuri, și atunci numai în privința acțiunilor mobiliare îndreptate în contra ei și cedate unui terțiu (art. 1265). Cât pentru acțiunile imobiliare, femeea nu va putea exercita retractul de cât cu autorisarea bărbatului. Ea n'ar putea însă, nici chiar cu autorisarea bărbatului, să exercite retractul contra unei acțiuni reale care ar avea de obiect un imobil dotal, pentru-că imobilul dotal fiind inalienabil în timpul căsătoriei (art. 1248), soții nu pot face transacții în privința lui. Or, exercițiul retractului litigios nu este de cât o specie de transacție [1]). Femeea măritată.

In cât privește drepturile litigioase ce ar exista în contra unui falit, numai sindicul are capacitatea de a exercita retractul litigios [2]). Comerciant falit.

Efectele exercitării retractului litigios.

Este de principiu că transacția nu atrage recunoașterea dreptului îndoelnic asupra căreia ea intervine. Or, retractul litigios fiind o specie de transacție [3]), neapărat că exercitarea lui nu implică, din partea debitorului care-l exercită, recunoașterea datoriei cedate [4]). Nu se poate, deci, vedea în exercitarea retractului o mărturisire în contra debitorului.

Vom examina efectele retractului litigios, în cât privește raporturile dintre retrăgător (debitorul cedat) și retras (cesionarul), dintre cedent și cesionar, și în fine, dintre cedent și retrăgător.

Intre debitorul cedat (retrăgătorul) și cesionar (retrasul) exercitarea retractului nu aduce nici-o strămutare de proprietate. Dreptul care făcuse obiectul cesiunei nu trece de la retras la retrăgător. Cu alte cuvinte, retractul nu este o nouă vîndare, ci resolvirea unui contract preexistent. Retrăgătorul (debitorul cedat) nu devine deci repre- Efectele exercitării retractului între retrăgător și retras.

[1]) Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 655, p. 344.
[2]) T. Huc, *op, cit.*, II, 656, p. 345. Cpr. și C. Paris, Sirey, 82. 2. 31.
[3]) Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 601, p. 298.
[4]) C. Pau, D. P. 89. 2. 159. Cpr. T. Huc, *op. cit.*, II, 663. Baudry et Saignat, *Vente*, 951.

sentantul cesionaruluĭ [1]) ; de unde resultă că popririle ce ar face creditorii cesionaruluĭ asupra creanței cedate, în mânile debitoruluĭ cedat, rĕmân fără nicĭ-un efect [2]). Creanța nu maĭ există ; în adevĕr, cesionarul are în contra debitoruluĭ cedat numaĭ o acțiune în restituire a prețuluĭ cesiuneĭ, acțiune cu totul deosebită de acea alipită de creanța cedată [3]).

S'a decis, de asemenea, că hotărîrea dată asupra uneĭ retrocedărĭ posterioare propunereĭ retractuluĭ litigios, nu poate fi opusă ca lucru judecat, debitoruluĭ cedat, care a propus retractul [4]).

Efectele propunereĭ retractuluĭ litigios nu pot fi decĭ anulate printr'o retrocedare posterioară propunereĭ retractuluĭ, făcută de cesionar, cedentuluĭ [5]).

Resolvirea drepturilor reale constituite de cesionar.

Dacă dreptul litigios este uu drept real, toate drepturile reale constituite de cesionar dispar în basa resolvireĭ contractuluĭ, cesionarul fiind eliminat ca și cum n'ar fi existat nicĭ-odată [6]).

Transcr. retractuluĭ. Controversă.

Dacă dreptul real cedat este un drept a căruĭ cesiune este supusă transcripțieĭ, debitorul cedat (retrăgătorul), nu maĭ are nevoe de a transcrie retractul, dacă cesiunea făcută retrasuluĭ fusese transcrisă [7]).

---

[1]) Cpr. Pothier, *Vente,* III, 597. Baudry, III, 639. Baudry et Saignat, 953. Laurent, XXIV, 604. Guillouard, II, 908. Colmet de Santerre, VII, 146 bis XI. Boulet, *Retraits sous le Code civil,* No. 93. Pand, fr., *v°* *cit.,* 257. Mourlon, *Revue pratique,* t. 6 (anul 1860), p. 243, No. 4. Demolombe, *Revue pratipue,* t. 7 (anul 1869), p, 335, 336. Thiry, III, 639. T. Huc, *op. cit.,* II, 667.

[2]) Guillouard, II, 909. Planiol, II, 1656. Colmet de Santerre, VII, 146 bis XIII. Desjardins, *op. cit.,* No. 102. Laurent, XXIV, 606. T. Huc, II, 368. Pand. fr., *v°* *cit.,* 258, și autorii citați în nota precedentă.

[3]) T. Huc, X, 241, p. 326.

[4]) Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1891, p. 1108, ultimul consid., p. 110.

[5]) Vedĭ *suprà,* p. 869.

[6]) Colmet de Santerre, VII, 146 bis XIV. Desjardins, *op. cit.,* No. 101. Verdier, *Transcription,* I, 111. T. Huc, X, 241. Planiol, II, 1656. Pand. fr., *v°* *cit.,* 259. Répert. Sirey, *eod. v°,* 257, și autorii *suprà* citați.

[7]) Mourlon, *Transcription,* I, 65, p. 163 urm. Flandin, *Idem,* I, 262. Verdier, *Transcription,* I, 111. Desjardins, *op. cit.,* 101. Baudry et Saignat, 957 și autorii *suprà* citați.—*Contrà :* Troplong, *Transcription,* 249.—Aceeași soluție este admisi-

Așa dar, în cât privește raporturile dintre debitorul cedat și cesionar, saŭ representanții acestuĭ din urmă, cesiunea se consideră ca neavenită, în acest sens că cesionarul perde toate drepturile ce resultaŭ din cesiune, sub condițiune de a fi despăgubit de debitorul retrăgător, conform art. 1402.

Raporturile dintre cedent și cesionar.

In cât privește însă raporturile dintre cedent și cesionar, efectele cesiuneĭ sunt din contra menținute. Cedentul poate, deci, cere executarea obligațiilor isvorîte în folosul seŭ din cesiune, contra cesionaruluĭ.

Ast-fel, el poate cere plata prețuluĭ cesiuneĭ, dacă cesionarul nu l-a plătit, rămânênd ca acest din urmă să-l iea de la debitorul cedat. Cesionarul n'ar putea, deci, sub cuvînt că a fost expropriat de debitorul cedat, să pretindă că acesta este de astă-dĭ înainte debitorul cedentuluĭ. In lipsa unuĭ text expres, cedentul nu poate dobîndi un alt debitor în locul cesionaruluĭ. Intre cedent și cesionar, obligațiile ce resultă din cesiune nu sunt întru nimic schimbate, și ele trebuesc executate, cu-toate-că exercitarea retractuluĭ a nimicit dreptul cesionaruluĭ asupra dreptuluĭ cedat [1]).

Cesionarul evins prin exercitarea retractuluĭ, nu are, în genere, acțiune în garanție contra cedentuluĭ. El avênd cunoștință despre contestația ce exista asupra dreptuluĭ cumpărat de dînsul, a făcut un contract aleator, știind prea bine că retractul litigios putea să fie exercitat în contra luĭ. Singurul caz în care cesionarul ar putea să exercite recursul în garanție contra cedentuluĭ, ar fi acela în care acest din urmă ar fi vîndut un drept contestat în justiție, fără a preveni despre aceasta pe cesionar [2]).

Raporturile dintre cedent și debitorul cedat.

Ne-a maĭ rămas să vorbim despre raporturile dintre cedent și debitorul care a exercitat retractul litigios. Aci chestiunea este maĭ complicată.

---

bilă în casul când imobilul se întoarce la vînzĕtor, în virtutea pactuluĭ de rĕscumpărare. Veḑi *suprà*, p. 769, nota 2.

1) Thiry, III, 639. Baudry et Saignat, 954. T. Huc, *op. cit.*, II, 665, 666. Guillouard, II, 910. Laurent, XXIV, 605. Colmet de Santerre, VII, 146 bis XV.

2) Baudry et Saignat, 955. T. Huc, *op. cit.*, II, 666, *in fine*. Cas. fr. D. P. 65. 1. 366.

Unii, întemeindu-se pe vechea jurisprudență franceză, susțin că debitorul retrăgător ar deveni representantul cedentului, de la care ar fi dobîndit dreptul asupra căruia a fost exercitat retractul; așa că, în urma exercitărei retractului, cedentul n'ar mai avea ca debitor al prețului cesiunei, dacă acest preț nu-i a fost plătit, pe cesionar, care nu mai există, ci pe retrăgător care a luat locul cesionarului [1]). Această soluție nu resultă însă astă-zi de nicăirĭ. Adevĕrul e că, în urma exercitărei retractului, dreptul litigios este stîns. Nu se poate decĭ dice că dreptul litigios a fost transmis de cedent, cesionarului, nicĭ de cesionar, retrăgătorului, nicĭ, în fine, de cedent, retrăgătorului. Acest din urmă este liberat de pretenția contestată, care exista în contra lui. Nefiind, decĭ, nicĭ-o strămutare de proprietate, fiscul nu poate percepe nicĭ-o taxă, afară de acea relativă la o simplă chitanță [2]).

Decĭ, dacă cedentul este încă creditorul prețului cesiunei, el nu va putea cere acest preț de la retrăgător, ci de la retras (cesionarul), cu care a contractat. Exercitarea retractului fiind pentru cedent *res inter alios acta*, el n'a putut prin acest act să dobîndească un alt debitor, adecă pe retrăgător în locul retrasului. Cedentul nu va putea, decĭ, să recurgă în contra retrăgătorului de cât exercitând drepturile retrasului (cesionarului), în basa art. 974; ceea ce se va întâmpla atuncĭ când retrăgătorul va fi debitorul retrasului. Retrăgătorul nu devine decĭ debitorul direct al cedentului, și dacă el n'ar datori nimic cesionarului (retrasului), el n'ar putea fi apucat de cedent, la caz de insolvabilitatea cesionarului [3]).

Casurile în care retractul litigios nu poate fi exercitat.

Art. 1404.—Dispositiunile art. 1402 încetează: 1° când cesiunea s'a făcut la un comoștenitor saŭ coproprietar al dreptu-

[1]) Cpr. Mourlon, Monografie asupra Retractului succesoral *(De la nature et des effets du retrait successoral)*, *Revue pratique*, t. 9 (anul 1860), p. 213 urm. No. 5 urm. Vedĭ și Labbé, *Revue critique*, t. 6 (anul 1885), p. 142 urm.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, *Vente*, 956.

[3]) Baudry et Saignat, 958.—*Contrà*: Guillouard, II, 910. Colmet de Santerre, VII, 146 bis XV. T. Huc, op. cit., II, 666. Demolombe, *Revue pratique*, t. 7 (anul 1869), p. 335 urm.

luĭ cedat; 2° când s'a făcut la un creditor spre plata creanţeĭ sale; 3° când s'a făcut cătră posesorul fondului, asupra căruia există dreptul litigios. (Art. 1402, 1403 C. civ. Art. 1701 C. fr. [1]).

Art. 45 C. com.— Retractul litigios prevĕḑut de art. 1402—1404 din Codul civil, nu poate avea loc în caz de cesiune a unuĭ drept derivând dintr'un fapt comercial. (Art. 1402—1404 C. civ. Art. 3—6, 56 C. com. Art. 43 C. com. ital.)

In principiŭ, orĭ-ce cesionar de drepturĭ litigioase poate fi expropriat prin exercitarea retractuluĭ din partea debitoruluĭ cedat, în basa excepţiuneĭ admise de lege.

Art. 1404 enumeră însă în mod limitativ treĭ casurĭ, la care trebue să adăogăm pe acel prevĕḑut de art. 45 din Codul de comerţ, în care exercitarea retractuluĭ încetează.

După acest text, care este o reîntoarcere la dreptul comun, retractul nu poate fi exercitat:

1° Când cesiunea a fost făcută unuĭ moştenitor saŭ unuĭ coproprietar a dreptuluĭ litigios: „*Exceptis scilicet cessionibus quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit*“, ḑice în termenĭ maĭ precişĭ constituţia luĭ Anastasius (L. 22, Cod, *in medio, Mandati, vel contrà*, 4. 35). Motivul acesteĭ dispoziţiĭ este că, în acest caz, cesiu-

Casul când cesiunea a fost făcută unuĭ moştenitor saŭ unuĭ coproprietar.

[1]) Toţĭ autorĭĭ consideră ca excepţiĭ casurile prevĕḑute de art. 1404, în care retractul nu poate fi exercitat. Adevĕrul e însă că casurile în care retractul poate fi exercitat sunt adeverate excepţiĭ, şi că casurile enumerate în mod limitativ de art. 1404, în care retractul nu are loc, nu sunt de cât aplicarea dreptuluĭ comun; alt-fel am avea *excepţiĭ* la o *excepţie*, ceea ce este inadmisibil. Cpr. T. Huc, X, 242 şi *Tr. de la cession*, II, 674.

Orĭ-cum ar fi, casurile în care retractul litigios nu poate fi exercitat sunt împrumutate de la faimoasa lege *Per diversas* şi *ab Anastasio*, despre care am vorbit *suprà*, p. 824, nota 2 şi 859, nota 4.—Pothier (*Vente*, III, 593, p. 234), după ce arată casurile în care împaratul Anastasius voeşte ca retractul să nu fie exercitat, casurĭ care aŭ trecut şi în Codul actual, ne spune că Justinian, prin o constituţie grecească, care nu figurează în *Corpus juris*, ci numaĭ în Basilicale, a abrogat constituţia luĭ Anastasius, ordonând ca aceĭ cari aŭ devenit cesionarĭ de drepturĭ litigioase prin contracte cu titlu oneros, să nu poată nicĭ într'un caz cere maĭ mult de la debitorĭĭ cedaţĭ de cât preţul ce aŭ plătit în realitate; însă tot Pothier ne spune că această constituţie nu este echitabilă. De aceea art. 1404 n'a admis această soluţie. Cpr. Troplong, II, 1012.

nea nu se mai consideră ca o speculaţie inspirată de lăcomia cesionarului, ci ca un mijloc având de scop încetarea indivisiunei; şi aceasta fie că dreptul litigios cedat, aparţinând la două sau la mai multe persoane, ar fi un drept de creanţă, sau un drept real imobiliar [1]). Această dispoziţie ar fi aplicabilă chiar în casul când cesiunea făcută între coproprietari n'ar face să înceteze cu totul indivisiunea între ei, legea nefăcând această distincţie [2]).

Casul în care cesiunea ar fi fost făcută unui coproprietar sau comoştenitor a dreptului cedat, de o persoană străină. Controversă.

Iată, însă, un caz asupra căruia există discuţie: Presupunând că cesiunea a fost făcută unui coproprietar sau comoştenitor a dreptului cedat, de un străin, adecă: de o persoană care nu este sau care nu se pretinde coproprietară cu cesionarul dreptului litigios; chestiunea este de a se şti dacă, în asemenea caz, retractul va putea, sau nu, să fie exercitat? Mai toţi autorii admit, cu drept cuvînt, exerciţiul retractului, pentru-că art. 1404 vorbind de coproprietar sau de comoştenitor, presupune că cesiunea emană de la un alt coproprietar sau comoştenitor, iar nu de la o persoană străină de dreptul cedat. Aceasta era şi teoria lui Pothier, de la care art. 1404 este împrumutat, şi nimic nu dovedeşte că redactorii Codului fr. ar fi înţeles a părăsi ideea călăuzei lor obicinuite [3]).

Datio in solutum.

2° Al doilea caz în care retractul litigios nu poate fi exercitat, este acela în care cesiunea dreptului litigios a fost făcută de debitor, unui creditor spre plata creanţei sale. In casul de faţă există, în adevăr, *o datio in solutum*, întru cât creditorul primeşte *aliud pro alio*, adecă: un drept litigios în loc de banii ce i se datoresc. Ori-ce idee de speculaţie vexatorie, fiind în specie înlăturată, exercitarea retractului nu putea, raţionalmente vorbind, să aibă loc [4]).

---

[1]) Baudry et Saignat, 961. T. Huc, X, 242, p. 328, 329. Troplong, II, 1005.

[2]) Baudry et Saignat, 961, *in fine*, p. 843.

[3]) Vedi în acest sens: Baudry et Saignat, 962. Guillouard, II, 894, *in fine*. Duvergier, II, 392. Laurent, XXIV, 607. Troplong, II, 1005, 1006. Marcadé, VI, art. 1701, No. III, p. 360. Aubry et Rau, IV, § 359 *quater*, p. 458, text şi nota 33. Colmet de Santerre, VII, 148 bis II. Répert. Sirey, *Cess. de dr. litigieux*, 182 urm. Pand. fr., *eod, v°*, 182. Desjardins, *op. cit.*, No. 80. Cas. fr. D. P. 51. 1. 265. Sirey, 51. 1. 567.—*Contrà:* Duranton, XVI, 539. T. Huc, X, 243 şi *Tr. de la cession*, II, 680-682.

[4]) In teoria lui Pothier (*Vente*, III, 593), pe care art. 1404

Aceasta presupune însă o *datio in solutum* sinceră și leală. Deci, dacă pretinsa creanță, plătită prin cedarea unuĭ drept litigios, ar fi numaĭ aparentă saŭ simulată, debitorul care ar dovedi simulația, ar putea exercita retractul litigios [1]). *Fraus omnia corrumpit.*

Datio in solutum trebue să fie sinceră.

Retractul litigios ar putea, de asemenea, să aibă loc când creditorul, care ar fi consimțit a primi un drept litigios în locul creanței sale, ar fi plătit o sultă însemnată menită a acoperi diferența între valoarea dreptuluĭ cedat și creanța cesionaruluĭ. In asemenea caz, împrejurările de fapt vor servi a stabili caracterul actuluĭ și vor face retractul litigios admisibil, de câte-orĭ se va constata că nu există o adevĕrată *datio in solutum*, ci o speculație asupra dreptuluĭ cedat [2]).

Casul când nu există o adevarată datio in solutum.

3° Retractul litigios este inadmisibil, în al treilea loc, când cesiunea a fost făcută posesoruluĭ fonduluĭ asupra căruia exista dreptul litigios, ceea ce presupune că obiectul litigiuluĭ este un drept asupra unuĭ imobil. Acest paragraf este întunecos. Iată, cum se exprimă în această privință Pothier (*Vente*, III, 593, p. 234, 235), de la care întregul art. 1404 este împrumutat. „Retractul litigios nu are loc când posesorul unuĭ fond, urmărit de un pretins creditor ipotecar a vînzĕtoruluĭ fonduluĭ, cumpără această creanță cu un preț maĭ mic de cât valorează în realitate".

Casul uneĭ cesiuni făcută posesoruluĭ fondului, asupra căruia există dreptul litigios.

Iată, un exemplu care ne va face să înțelegem ipotesa la care se referă atât Pothier, cât și § 3 al art. 1404.

A îmĭ vinde un imobil; B, în calitate de creditor ipotecar a luĭ A, urmărește acest imobil, exercitând acțiunea ipotecară. A (vînzĕtorul meŭ), pe care l-am chemat în garanție, contestă creanța luĭ B, care ast-fel devine litigioasă (art. 1403). Maĭ târdiŭ eŭ cumpăr această creanță pentru a nu perde imobilul. A nu va putea să exercite

---

n'a consacrat-o, exercitarea retractuluĭ era inadmisibilă numaĭ atunci când creditorul, care consimția a primi un drept litigios drept plata creanței sale, nu putea să fie plătit alt-fel.

[1]) Baudry et Saignat, 664. Desjardins, *op. cit.*, No. 87, p. 252. T. Huc, *op. cit.*, II, 675. Marcadé, *loco cit.*, p. 361. Duvergier, II, 394. Duranton, XVI, 540. Répert. Sirey, *v° cit.*, 188.

[2]) Cpr. Baudry et Saignat, 965. Répert. Sirey, *v° cit.*, 187. Duvergier, II, 395. Duranton, XVI, 540. Desjardins, *op.* și *loco cit.* T. Huc, *op. cit.*, II, 676.

în contra mea retractul litigios, pentru-că eŭ nu am înțeles să realisez un câștig asupra creanței ce am cumpărat, ci am voit pur și simplu să păstrez imobilul. Acesta este poate singurul caz, în care textul va putea să-și primească aplicația [1]).

Termeniĭ art. 1404 sunt limitativi. Controversă. Acestea sunt casurile admise de art. 1404, în care exercitarea retractuluĭ litigios nu este admisă, pentru-că legea presupune în persoana cesionaruluĭ lipsa de orĭ-ce idee de speculă și câștig. Alte casurĭ nu pot fi admise, pentru-că textul este limitativ [2]). Troplong (II, 1009) maĭ vede încă o excepție în cesiunile cu titlu gratuit, care știm că nu sunt supuse exercităreĭ retractuluĭ litigios (vedĭ *suprà*, p. 867, 868). Adevĕrul e însă că cesiunile cu titlu gratuit întră în dreptul comun, iar nu în excepție, care este exercitarea retractuluĭ. Art. 1402 dispune, în adevĕr, că retractul litigios nu are loc de cât în caz de *vînḍare*; prin urmare, donațiunea rĕmâne cârmuită de dreptul comun, care asigură cesionaruluĭ libera posesiune și folosință a drepturilor cu care este învestit.

Art. 45 C. com. Există însă în legile noastre o adevĕrată derogare de la regulele retractuluĭ litigios, pe care n'o putem trece cu vederea, de și ea nu face parte din Codul civil. Voim să vorbim de art. 45 din Codul de comerț, pe care l-am transcris *suprà*, p. 879.

Acest text dispune că retractul litigios nu are loc în caz de cesiune a unuĭ drept derivând *dintr'un fapt de comerț* [3]), se înțelege obiectiv saŭ subiectiv, întru cât legea nu distinge [4]).

Motivele art. 45 C. com. Motivele acesteĭ dispositiĭ, care aplică dreptul comun, iar nu excepțiunea admisă de dreptul civil, este că, în materie comercială, nu se poate face o culpă cumpărăto-

---

[1]) Vedĭ însă Troplong, II, 1008, care dă patru exemple în care textul ar fi aplicabil.

[2]) T. Huc, X, 343, *in fine*. Laurent, XXIV, 610. Guillouard, II, 897. Baudry et Saignat, 960. Pand. fr., *Cess. de dr. litigieux*, 189.—*Contrà*: Arntz, III, 1110. Trib. Mans, Sirey, 62. 2. 319. D. P. 70. 2. 34.

[3]) Cpr. Trib. Ilfov, *Curierul judiciar* din 1903, No. 73, p. 632.

[4]) „*L'atto di commercio, da cui il diritto ceduto deriva*, ḍice Bolaffio (*Il Codice di comm. ital. commentato*, I, partea I-a, p. 526, No. 302), *può essere tanto oggetivo che soggettivo. La legge non fa distinzioni*“.

ruluĭ de a specula asupra dreptuluĭ ce cumpără, riscul și dorința de câștig existând în toate operațiile comerciale. „*L'alea è propria degli affari commerciali*“, ḑice Vidari [1]). Admiterea retractuluĭ litigios în afacerile comerciale ar fi fost, decĭ, dăunătoare comerțuluĭ. Iată, cum Mancini, în relațiile pe care le-a dat la Senat, justifică această dispoziție foarte înțeleaptă: „*Questa disposizione contro un istituto, oggidi da molti stimato ingiusto e dannoso anche nel diritto civile, fu suggerita dalla giusta considerazione che tuttociò che e incerto e risolubile rende precario il diritto, paralizza la libera disponibilità, e quindi crea impacci ed ostacoli i quali possono rallentare e diminuire le operazioni commerciali*“ [2]).

Pentru ca retractul litigios să nu poată avea loc, textul cere ca cesiunea dreptuluĭ litigios *să derive dintr'un fapt de comerț*, adecă: să aibă de causă un act de comerț.

Anomalia care resultă din art. 45 C. com.

Cesiunea unuĭ drept care ar deriva dintr'un fapt *civil* ar fi, decĭ, cârmuită de principiile dreptuluĭ civil (art. 1402), iar nu de acelea ale art. 45 Cod. com., chiar dacă cesiunea ar constitui prin ea însă-și un fapt de comerț, și dacă ar avea loc între comercianți: „*Quando, pur fra commercianti*, ḑice Vidari [3]), *il credito ceduto non avesse per causa un atto di commercio, riceverebbe ancora applicazione il Codice civile*“.

Aceasta este curat o anomalie. Legiuitorul trebuia să ḑică pur și simplu că retractul litigios nu are loc *în materie comercială*, fără a se referi la causa dreptuluĭ cedat, cu-toate-că această greșală o comite și art. 43 din Codul de comerț italian.

Indată însă ce faptul din care derivă dreptul cedat este comercial, retractul litigios nu poate avea loc, chiar dacă faptul ar fi comercial numaĭ pentru una din părțĭ, fie creditorul, fie debitorul (argument din art. 56 Cod. com. [4]) Chestiunea este, ce e dreptul, controversată în Italia, însă mărturisim că nu pricepem asemenea controversă, pe care se vede că comentatoriĭ italienĭ aŭ născocit-o numaĭ *pour l'amour de la controverse*.

---

[1]) *Corso de diritto commerciale*, III, 2426, p. 276 (ed. a 4-a).
[2]) Vedĭ Bolaffio, *op.* și *loco suprà cit.*
[3]) Vidari, *op. cit.*, III, 2427, pag. 277. Vedĭ și M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, p. 468, No. 860 (L. Alcalay, 1904).
[4]) Cpr. Dumitrescu, *op.* și *loco suprà cit.*

Comentatorii aduc adesea-ori lumină în interpretarea legilor, însă câte-odată întunecă sensul lor, și le fac mai greŭ de înțeles.

De aceea Justinian, în a doua sa prefață a Digestelor, oprește nu numaĭ pe jurisconsulții din timpul luĭ, dar și pe aceĭ viitorĭ, de a comenta legile sale *(ut nemo neque eorum qui in presenti juris peritiam habent, neque qui posteà fuerint, audeat commentarios iisdem legibus adnectere)*, dându-le numaĭ voe de a le traduce în limba greacă și de a face câte-va adnotărĭ sumare, și aceasta însă fără a se interverti ordinea materiilor *(sub eodem ordine)*.

Impăratul roman considera asemenea comentariĭ, ca o nenorocire, ca o răsturnare și ca o distrugere a legilor, din causa limbuției interpreților, cari adesea-orĭ aruncă confusie în legĭ *(ne verbositas eorum aliquod legibus nostris adferat ex confusione dedecus)*; ceea ce, dice el, s'a și întâmplat în privința edictuluĭ perpetuŭ, care a fost schimonosit de comentatorĭ, fiind-că unĭĭ l-aŭ întins, iar alțiĭ l-aŭ restrîns, dându-se aceluiași text diferite înțelesurĭ; așa că maĭ toată jurisprudența romană s'a găsit deodată în cea maĭ mare confusie *(ut penè romana sanctio esset confusa)*.

Pedeapsa jurisconsulților cari, în contra porunceĭ imperiale, și-ar fi permis să interprete legile, era aceea a crimeĭ de falș, iar cărțile lor eraŭ arse *(volumina autem eorum omnimodò corrumpentur)* [1]. Vaĭ decĭ de aceĭ cari, pe acele vremurĭ, ar fi suferit de mâncărimea de a scrie. Comentariile noastre, dacă am fi trăit la acea epocă, în loc de a sta teancurĭ în pod, și de a servi de hrană șoarecilor, ar fi fost prefăcute în praf și cenușă. *Habent sua fata libelli!*

Pedeapsa falșuluĭ era aplicată și acelora cari ar fi îndrăznit să reproducă legile prin note și scurtărĭ. „*Eamdem autem pœnam falsitatis constituimus et adversus eos qui in posterum leges nostras per siglorum obscuritates ausi fuerint conscribere*“ [2].

Judecătoriĭ cari se isbiaŭ dilnic de dificultățĭ, în lipsă de comentariĭ, eraŭ nevoițĭ să se adreseze la împărat *(cui soli concessum est leges et condere, et interpretari* [3]).

---

[1]) *Secunda præfatio de confirmatione Digestorum, ad Senatum et omnes populos*, § 21.

[2]) *Ibidem*, § 22.

[3]) *Secunda Præf. Dig., loco cit.*, § 21, *in fine*. Maĭ vedĭ încă §

„Unde nu este pravilă, acolo să se întrebe Domnul“, ḑicea Codul Caragea (art. 3, partea VI, capit. 3).

Prin aceste dispoșiții draconiane, Justinian voia să opriască, după cum o spune el însu-și, confusia și contradicțiile. Lipsa de comentarii n'a împedicat însă controversele, din care unele se datoresc însi-și jurisconsulților romani, iar altele interpreților moderni; și aceasta din causa unor texte confuse, întunecoase și adesea-ori contradictorii.

Cu-toate-acestea, trebue s'o recunoaștem, Romanii, după ce aŭ cârmuit lumea prin arme, aŭ cârmuit-o și prin înțelepciunea legilor lor, și am putea ḑice că o cârmuesc și astă-ḑi.

Poporul-rege, pentru care lumea era prea mică și care, în dorința sa nesățioasă de cucerire, a voit să înghită universul, a fost înghițit la rîndul sĕŭ, însă instituțiile sale aŭ rĕmas spre fericirea neamuluĭ omenesc. Într'însele se oglindesc cunoștințe vaste și o experiență de lucruri, înaintea cărora jurisconsultul rĕmâne adesea-orĭ uimit și înmărmurit; căcĭ după atâtea secole, vedem că știința noastră n'a inventat aproape nimic.

Acest popor era menit de soartă să impună instituțiile sale lumeĭ întregĭ, și unul din ceĭ maĭ iluștrĭ aĭ sĕĭ fiĭ, prediḑcênd această nobilă menire a neamuluĭ sĕŭ, a putut ḑice cu drept cuvînt:

Tu regere imperio populos, Romane, memento; [1])
Tu, Romane, nu uita,
Domnia lumeĭ este a ta!

Apendice la titlul V (Cartea III).

Regulele de drept internațional în materie de vînḑare.

Din punct de vedere al dreptuluĭ internațional privat, vînḑarea este supusă regulelor tuturor contractelor în genere, atât în privința capacităței părților, cât și în privința formelor contractuluĭ și a efectelor sale.

---

18 din această prefață, precum și § 18 din a treia prefață (*Tertia præfatio de confirmatione Digestorum, ad magnum Senatum*).

[1]) Virgil, *Æneida*, VI, vers. 852.

Capacitatea părților. Ast-fel, legea personală a părților va determina capacitatea vînzătorului sau a cumpărătorului, precum și formalitățile abilitante ce el va trebui să îndeplinească [1]).

Art. 1307, 1308 și 1309. Chestiunea este controversată în privința art. 1307, 1308 și 1309, care cuprind mai mult niște proibiții de cât adevărate incapacități.

Art. 1307. In cât privește vînzarea dintre soți, proibiția edictată de art. 1307, putênd fi asimilată unei adevărate incapacități (vedi *suprà*, p. 593), această incapacitate va urmări pe soții români și în străinătate, chiar dacă legea străină ar permite vînzările între soți [2]). Si *vice-versa*, vînzările vor putea să aibă loc între soții străini în România, dacă după legea lor personală, asemenea vînzări sunt permise [3]).

Art. 1308. In privința proibiției privitoare la tutori, mandatari, administratori, etc. (art. 1308), ea nefiind asimilată unei adevărate incapacități (vedi *suprà*, p. 605), se decide în genere că ea atârnă de legea care cârmuește mandatul ce li s'a încredințat [4]).

Art. 1309. Cât pentru incapacitatea statornicită de art. 1309, ea atârnând necontestat de statutul personal, un judecător român n'ar putea să cumpere în străinătate drepturi litigioase care ar fi de competența Curței în care el își exercită funcțiunea sa [5]).

In ceea ce privește valoarea intrinsecă a contractului de vînzare și efectele sale, părțile vor determina ele însele-le legea ce se va aplica în specie, ele fiind libere de a se supune, în privința aceluiași contract, la mai multe legi deosebite [6]).

---

[1]) T. Huc, X, 247. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international privé*, v° *Vente*, 1.

[2]) T. Huc, *loco cit.* Vincent et Pénaud, *op.* și *loco cit.*, 2 urm. Laurent, *Dr. civil international*, 134 urm. Cas. fr. Sirey, 52. 1. 801.

[3]) T. Huc, *loco cit.* Laurent, *op. cit.*, VIII, 135. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, I, p. 50, No. 63, 64.—*Contrà:* Brocher, *Cours de dr. internat. privé*, II, No. 189.

[4]) T. Huc, Brocher, *loco cit.*—*Contrà:* Laurent, *op. cit.* VIII, 136.

[5]) Laurent, *op. cit.*, VIII, 137.

[6]) T. Huc, X, 248, 251.

In lipsa uneĭ stipulaţiĭ speciale în această privinţă, se va aplica legea ţăreĭ în care contractul a fost încheiat [1]).

De câte-orĭ, însă, s'a vîndut un lucru spre a fi transportat dintr'o ţară în alta, se va putea admite că părţile aŭ înţeles a se referi la legea ţăreĭ în care marfa vîndută urmează a fi transportată [2]).

In cât priveşte cesiunea de creanţe, s'a propus de uniĭ să se aplice legea domiciliuluĭ creditoruluĭ, pentru-că creanţele s'ar considera ca avênd situaţia lor la acest domiciliŭ [3]). Cesiunea de creanţă. Controversă.

Cesiunea de creanţă fiind însă o adevărată vînḍare, se va aplica, conform principiilor generale maĭ sus expuse, legea loculuĭ în care cesiunea a fost făcută (art. 980), afară de casul când contrarul ar resulta din voinţa părţilor [4]).

Aceeaşĭ soluţie este aplicabilă de câte-orĭ vînḍarea are de obiect bunurĭ care aŭ o situaţie fixă, precum sunt imobilele. In acest caz, însă, părţile vor putea fi presupuse că aŭ înţeles să se supună legeĭ situaţieĭ bunurilor *(lex rei sitæ)*, şi judecătoriĭ fondului sunt suveranĭ spre a decide, după împrejurările fie-căreĭ cause, care a fost, în această privinţă, voinţa părţilor contractante [5]). Vînḍărĭ imobiliare.

Tot după legea loculuĭ situaţieĭ se va decide chestiunea de a se şti dacă tradiţia saŭ transcripţia sunt, saŭ nu, neapărate pentru ca vînḍarea să fie oposabilă terţiilor; dacă lucrul vîndut este saŭ nu în comerţ; dacă vînḍarea lucruluĭ altuia este validă saŭ nulă; dacă vîn- Tradiţie, transcripţie, etc.

---

[1]) T. Huc, I, 159 urm. şi X, 248.

[2]) T. Huc, X, 248. Vincent et Pénaud, *op.* şi *v°* *cit.*, 6. Thaller, *Annales de dr. comm.*, anul 1886, 1887, p. 309 urm.

[3]) P. Fiore, *Diritto internaz. privato*, 342, p. 441 (ed. ital. din 1874). „Iată, cum se exprimă acest autor: „*Quindi se fosse diversa la legge del domicilio del creditore, o quella del debitore, noi opiniamo che per l'obbligazione personale tra cedente e cessionario si deve applicare* **la legge del domicilio del creditore,** *e questa regolerà in ogni caso l'actio ex empto in favore del cessionario, la garanzia a cui è tenuto il cedente, il prezzo minimo pel quale il diritto si poteva cedere, la rescissione per causa di lesione, e tutto ciò che deriva dalla natura del contratto, per le obbligazioni reciproche tra cedente e cessionario, etc*“. Laurent (*Dr. internat.*, VIII, 133) combate însă foarte bine sistemul jurisconsultuluĭ italian.

[4]) T. Huc, X, 249. Laurent, *op. cit.*, VIII, 132.

[5]) T. Huc, X, 250.

deținătorul are, saŭ nu, o siguranță (privilegiŭ, etc.), și care este întinderea acesteĭ siguranțe, etc. [1]).

Lesiune, etc. Controversă. In cât privește acțiunea în rescisiune pentru causă de lesiune, acțiunea în garanție pentru viciĭ redibitoriĭ, acțiunea în resoluție pentru inexecutarea contractuluĭ, etc., se susține că toate acestea se vor determina după legea care cârmuește însu-și contractul [2]).

Viciĭ de consimțimînt. In privința lesiuneĭ privitoare la majoriĭ, neadmisă în legea noastră, chestiunea este foarte controversată [3]), și aceeași controversă s'a ivit și în privința lesiuneĭ referitoare la minoriĭ [4]).

Retract litigios. Controversă. De câte-oriĭ va fi vorba de o acțiune în anulare pentru viciĭ de consimțimînt, se va aplica legea personală a reclamantuluĭ, iar nu legea contractuluĭ, fiind-că pretenția reclamantuluĭ este tocmaĭ că n'a existat în specie contract [5]).

In fine, de câte-oriĭ va fi vorba de exercițiul retractuluĭ litigios, se admite că debitorul poate să invoace protecția legeĭ sub imperiul căreia s'a obligat. Ast-fel, Românul, domiciliat în țară, avînd dreptul de a invoca protecția legeĭ române, poate să propună retractul litigios, oriĭ cât de criticată ar fi această instituție, chiar dacă cesiunea ar fi fost făcută într'o țară care nu admite acest retract [6]).

---

[1]) T. Huc, X, 250. Vincent et Pénaud, *op.* și *v°* *cit.*, No. 13—15. Brocher, *op. cit.*, II, p. 184 urm. Laurent, *op. cit.*, VIII, 139, etc.

[2]) T. Huc, X, 252. Laurent, *op. cit.*, VIII, 152. Massé, *Dr. comm.*, I, 637. P. Fiore, *op. cit.*, 292 urm.

[3]) Vedĭ cele treĭ sisteme arătate în t. V a Coment. noastre, p. 97. Vedĭ și t. VII, p. 41, precum și t. VIII, p. 767, nota 1.

[4]) Vedĭ t. VII a Coment. noastre, p. 40, 41.

[5]) Cpr. T. Huc, X, 253. Vedĭ și t. VII a Coment. noastre, p. 40, text și nota 6.

[6]) T. Huc, X, 253. Vincent et Pénaud, *op.* și *v°* *cit.*, 21. Cpr. Trib. imper. german, *J. Clunet*, anul 1887, p. 344.—Vedĭ însă Laurent (*op. cit.*, VIII, 140), după care retractul litigios ar fi o dispositie de ordine publică, care ar atârna de *lex fori*. In fine, după Brocher (*op. cit.*, II, p. 199 urm.), trebue să se aplice legea situațieĭ, de câte-oriĭ va fi vorba de datoriĭ imobiliare, și legea contractuluĭ, de câte-oriĭ va fi vorba de valoriĭ mobiliare.

Finele Volumuluĭ al VIII-lea.

Addenda et Corrigenda

(TOMUL VIII)

La p. 8, finele notei de la p. 7, a se adăoga: Vedi p. 200, nota 2.

La p. 9, finele notei 1, a se adăoga: p. 261.

La p. 13, finele notei 2, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 393, *ad notam*.

La p. 17, finele notei 1, a se adăoga: p. 164.

La p. 19, text, finele rîndului 7, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 219.

La p. 19, finele notei 1, a se adăoga: citată *infrà*, p. 217, nota 2.

La p. 23, nota 5, rîndul 5, după cuvintele: „sau a justiției", a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 407.

La aceeași pag. și aceeași notă, la fine, a se adăoga: p. 248 urm.

La p. 26, finele notei 3, a se adăoga: Vedi p. 84, nota 1.

La aceeași pag., finele notei 4, a se adăoga: Vedi p. 407, nota 7.

La p. 29, finele notei 2, a se adăoga: p. 123, 124.

La pag. 30, nota 1, după cuvintele: „I, p. 68", a se adăoga: și III, p. 35.

La aceeași pag., finele aceleeași note, a se adăoga: Vedi p. 407.

La p. 43, text, finele rîndului 11, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 72.

La p. 44, finele notei 1, a se adăoga următoarea frasă: Vedi în sensul susținut de noi, conclusiile d-lui procuror general Schina, care ne-a înlocuit în această înaltă funcțiune, publicate în *Curierul judiciar* din 1903, No. 41, care n'au fost însă adoptate de Secțiile-unite ale Curței de casație *(C. judiciar, loco cit.)*. In sensul jurisprudenței Curței de Casație s'a pronunțat și distinsul nostru fost elev, Dl. Șt. Scriban. *C. judiciar* din 1903, No. 57.

La p. 46, la finele penultimului rînd din text, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 428.

La p. 47, începutul rîndului 1, după cuvintele: „în materie civilă", a se adăoga: (Vedi p. 73 și 426, nota 3).

La p. 49, nota 3, rîndul 8, după cuvintele: „III 5552“, a se adăoga: C. Craiova, *Dreptul* din 1899, No. 70.

La p. 62, nota 3, începutul rîndului 3, după cuvintele „III, 22“, a se adăoga: G. Meitani, *Dreptul* din 1903, No. 45.

La p. 69, finele notei 3, a se adăoga: şi p. 425, nota 4.

La p. 73, începutul notei 3, după cuvintele: „p. 46, 47“, a se adăoga: şi p. 426, nota 3.

La p. 74, text, finele rîndului 5, a se ceti: pentru restituirea dotei, în loc de: *dotei pentru restituirea.*

La p. 75, nota 1, rîndul 8, după cuvintele: „*suprà*, p. 69“, a se adăoga: şi *infrà*, p. 425, nota 4.

La p. 78, finele notei 1, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 512, nota 4.

La p. 80, finele notei 3, a se adăoga: p. 245 şi 260, 261.

La p. 81, finele notei 1, a se adăoga: p. 122, nota 2.

La aceeaşi pag., nota 2, finele rîndului 8, a se adăoga: p. 145.

La pag. 85, finele notei 2, a se adăoga; p. 137.

La p. 92, nota 2, finele notei 5, după cuvintele: „*Société*, 52“, a se adăoga: Guillouard, I, 229 şi III, 1233, 1686. Baudry et Saignat, *Vente*, 230. Vedi *infrà*, p. 390, nota 3; 411, 412, 592.

La p. 94, text, rîndul, 23, după cuvintele: „convenţiilor matrimoniale“, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 157, nota 4.

La p. 96, finele rîndului 1, a se adăoga: p. 186 urm.

La p. 111, text, finele rîndului 11, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 533 urm.

La p. 124, text, finele rîndului 21, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 475.

La p. 127, finele notei 1, a se adăoga: Vedi în privinţa presumţiei muciane, *infrà*, p. 409 şi 476.

La p. 128, nota 2, începutul rîndului 4, după cuvintele: „p. 589, nota 4“, a se adăoga: Vedi şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1904, No. 26.

La aceeaşi pag., nota 3, finele rîndului 2, după cuvintele: „No. 70“, a se adăoga: şi din 1903, No. 40.

La aceeaşi pag. (128), finele notei 4, a se adăoga: Vedi Nacu, III, p. 156 şi *infrà*, p. 477, nota 1.

La p. 129, nota de la p. 128, rîndul 1, după cuvintele: „*Dot*, 847“, a se adăoga: şi 2941.

La p. 134, nota de la p. 133, rîndul 4, după cuvintele: „23, 3“, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 450.

La p. 141, finele notei 2, a se adăoga: p. 228, 229.

La aceeaşi pag., nota 3, a se ceti: De *auro*, în loc de: de aure.

La p. 143, nota 2, finele rîndului 13, a se adăoga: Vedi p. 307.

La p. 144, finele notei 1, a se adăoga: Vedi *infrà*, p. 477.

La p. 145, nota 3, începutul rîndului 13, după cuvintele: „Planiol, III, 1502“, a se adăoga: şi 1658.

La p. 147, text, finele rîndului 7, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 228, 229, şi 442.

La aceeaşĭ pag., ultimul rînd al textului, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 443, nota 1.

La aceeaşĭ pag. (147), nota 1, finele rîndului 7, după cuvintele: „*Alluvion*, 153“, a se adăoga: Chardon, *Tr. du dr. d'alluvion*, 149.

La p. 148, finele notei de la p. 147, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 225, nota şi 443, nota. 1. Cpr. C. Iaşĭ, *Curierul judiciar* din 1904, No. 9.

La pag. 149, text, rîndul 12, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 267 şi 278.

La aceeaşĭ pag., finele notei 3, a se adăoga: —*Contrà*: Nacu, III, p. 11. Vedĭ *infrà*, p. 311, nota 2.

La p. 150, finele notei 1, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 267.

La p. 151, nota 1, penultimul rînd, după cuvintele: „art. 1252“, a se adăoga: p. 275.

La aceeaşĭ pag., finele notei 2, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 276.

La p. 156, ultimul rînd al textului, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 272 şi 290.

La aceeaşĭ pag., începutul notei, înainte de cuvintele: „IV, 3119“, a se adăoga: II, 1322.

La aceeaşĭ pag., finele aceleaşĭ note, a se adăoga: Vedĭ p. 271, text şi nota 3, şi p. 349.

La p. 157, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 476.

La. p. 158, rîndul 5 din text, a se ceti: celalalt, în loc de *celalt*.

La p. 159, finele rîndului 13 din text, a se ceti: executarea, în loc de execut*u*rea.

La aceeaşĭ pag., rîndul 21, a se ceti: uneĭ datoriĭ, în loc de uneĭ datori*eĭ*.

La p. 161, finele notei 1, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 477, 478.

La aceeaşĭ pag., finele notei 2, a se adăoga: p. 290, nota 1 şi 307, text şi nota 3.

La p. 165, la finele rîndului 4 din text, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 278.

La p. 171, finele notei 1, a se adăoga: Trib. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1903, No. 81.

La p. 177, nota 2, rîndul 3, înainte de cuvîntul: „*Contrà*“, a se adăoga: *Dreptul* din 1904, No. 36.

La p. 179, titlul: Despre garanţia doteĭ, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 668.

La p. 180, text, finele rîndului 17, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 821.

La p. 185, începutul notei 2, după cuvintele: „*Dot*, 256“, a se adăoga: şi 2865.

La aceeaşĭ pag., finele aceleeaşĭ note, a se adăoga: Pand. fr., 11525. Vedĭ şi *infrà*, p. 465.

La aceeaşi pag. (185), nota 4, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 337, nota 2, *in fine*, şi p. 465, nota 5.

La p. 192, finele notei 1, a se adăoga : Vedĭ p. 438, nota 3.

La p. 193, finele notei 2, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 449.

La aceeaşi pag., finele primului rînd al notei 3, a se adăoga după cuvîntul : „convenţiunilor“ : matrimoniale.

La aceeaşi pag. (193), finele notei 3, a se adăoga : p. 276 şi 337, text şi nota 3. Cas. rom. *C. judiciar* din 1904, No. 12.

La p. 194, nota 2, finele rîndului 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p, 442.

La p. 203, finele notei 3, a se adăoga : Vedĭ *suprà*, p. 185 şi *infrà*, p. 441.

La p. 205, începutul rîndului al doilea din text, după cuvintele : „rĕmas femeei“, a se adăoga : (Vedĭ *infrà*, p. 337, n. 2).

La p. 207, la rubrica : Inchirierea saŭ arendarea avereĭ dotale, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 380, 381.

La p. 208, începutul notei 1, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 765.

La aceeaşi pag., finele notei 1, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 381.

La aceeaşi pag. (208), finele notei 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 788, nota 1.

La p. 216, finele rîndului 13 din text, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 394, nota 2.

La p. 217, finele rîndului 13, a se adăoga : Vedĭ *suprà*, p. 162 şi *infrà*, p. 245.

La p. 219, nota 1, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 478.

La p. 220, finele notei 4, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 336.

La p. 221, finele rîndului 11 din text, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 336.

La aceeaşi pag., nota 1, a se adăoga : şi p. 276. Cpr. Cas. rom., *Curierul judiciar* din 1904, No. 12.

La aceeaşi pag. (221), nota 3, finele rîndului 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 471.

La aceeaşi pag. (221), finele notei 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 414, text şi nota 2.

La p. 222, penultimul rînd din text, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 472.

La p. 224, nota 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 444 şi t. VII, p. 281, *ad notam*.

La p. 225, *ad notam*, 5°, a se adăoga : C. Iaşi, *Curierul judiciar* din 1904, No. 9. Vedĭ şi *infrà*, p. 443, nota 1.

La p. 228, nota 8, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 467, *ad notam*.

La p. 229, începutul rîndului al 14-lea din text, a se ceti : de cesiune, în loc *decesiune*.

La aceeaşi pag., finele notei 2, a se adăoga : şi *infrà*, p. 442.

La p. 231, finele rîndului al 11-lea din text, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 426.

La p. 233, finele rîndului 13 din text, a se adăoga : Vedĭ şi § 28, capit. 33.

La aceeaşi pag., rîndul 1 al noteĭ de la p. 232, după cuvintele : „*ad notam* 6°“, a se adăoga : şi p. 443.

La p. 237, finele noteĭ 5, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 417, nota 4.

La p. 244, text, întregul rînd al doilea trebue considerat ca nescris, aşa că frasa ce începe pag. 244, va fi ast-fel îndreptată : *a fortiori* trebue să fie oprită înstrăinarea cu titlu oneros, etc. . . .

La p. 244, finele noteĭ 2, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 246 şi 423.

La p. 245, a se adăoga rîndul al doilea de la p. 244, care din eroare a fost intercalat la această pagină, în cât frasa care sfîrşeşte p. 244 şi care începe p. 245, va fi cetită în modul următor : dispoşiţie foarte înţeleaptă, pentru-că ipoteca este maĭ periculoasă de cât vînḑarea, de-oare-ce femeea, etc.

La pag. 245, nota 1, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 395 şi 396, text şi nota 1.

La p. 246, nota 1, a se adăoga : Cpr. Tribun. Covurluiŭ, *Dreptul* din 1903, No. 81.

La p. 246, nota 4, a se adăoga : p. 306.

La p. 248, rîndul al 11 din text, după cuvintele : „(art. 1878)“, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 421.

La p. 259, rîndul al 7-lea, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 492.

La p. 260, nota 3, rîndul 2, a se adăoga : Veḑĭ p. 296, nota 1.

La p. 261, nota 1, finele rînduluĭ 1, a se ceti : text şi nota 4, în loc de nota 5.

La p. 272, finele noteĭ 4, a se adăoga : Veḑĭ şi *infrà*, p. 290.

La p. 276, nota 4, a se adăoga : Veḑĭ şi p. 337, text şi nota 3. Cpr. Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1904, No. 12.

La p. 295, finele noteĭ 3, a se adăoga : Veḑĭ p. 460, nota 2.

La p. 314, finele noteĭ 2, a se adăoga : Veḑĭ şi *infrà*, p. 592, nota 1. Cpr. C. Bucureşti, *Curierul judiciar* din 1898, No. 10.

La p. 315, finele noteĭ 1, a se adăoga :—*Contrà* : C. Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 79. Veḑĭ *infrà*, p. 547, nota 1.

La p. 325, începutul noteĭ 4, a se adăoga : şi *infrà*, p. 421.

La p. 337, finele noteĭ 3, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 487, nota 1, *in fine*.

La p. 337, finele noteĭ 2, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 465, text şi nota 5.

La p. 346, ultimul rînd al textuluĭ, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 422.

La aceeaşi pag., nota 3, a se adăoga : Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1904, No. 12. Veḑĭ *infrà*, p. 487, nota 1, *in fine*.

La p. 347, nota 4 de la p. 346, a se adăoga : Veḑĭ p. 422.

La p. 392, nota, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 411 şi 479.

La p. 393, nota 1, a se adăoga : Veḑĭ *infrà*, p. 491, nota.

La p. 417, nota 5, rîndul 4, după cuvintele : „explic. art. 1754 urm.“, a se adăoga : p. 513 urm.

La p. 443, nota 2, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 690 urm.

La p. 444, rîndul 3 din text, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, pag. 692.

La p. 473, colon-titlu, a se ceti: art. 1280, în loc de 1285.

La p. 489, nota 3, rîndul 2, după cuvîntul: *Contrà*, a se adăoga, în sensul părereĭ luĭ Merlin: C. din Gand, *Pasicrisie belge*, 1903. 2. 179 și *Revue trimestrielle de dr. civil*, III, anul 1904, p. 593, No. 8.

La p. 534, nota 4, a se ceti: Προχειρον νομων, în loc de: Προχειρον νορων.

La p. 541, nota de la p. 540, rîndul 8, după cuvintele: „un drept de usufruct", a se adăoga: (art. 1461 C. Calimach).

La p. 541, nota 2, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 665, nota 3, *in fine*.

La p. 543, finele noteĭ, 2, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 616.

La p. 544, nota 2, rîndul al 11-lea, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p, 575.

La aceeașĭ pag., aceeașĭ notă, rîndul 25, a se ceti: plătitoare în loc de *plătit2are*.

La p. 545, *ad notam*, unde se dice că vînzarea uneĭ păduri spre a fi tăiată, este o vînzare mobiliară, a se adăoga: Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1904, No. 66.

La p. 551, nota 2, a se adăoga: p. 639, 640.

La p. 559, nota 3, a se adăoga: Vedĭ și Trib. Ilfov, *C. judiciar* din 1904, No. 45 și *Dreptul* din 1904, No. 39. Vedĭ și *infrà*, p. 587, text și nota 1.

La p. 560, nota de la p. 559, rîndul 2, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 587, nota 1.

La aceeașĭ pag., nota 1, la fine, după cuvintele: „și din 1902, No. 34", a se adăoga: Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1904, No. 49.

La p. 562, nota 5, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 676, nota 2 și p. 704.

La p. 567, nota 1, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 694, *ad notam*.

La p. 568, nota 5, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 799, nota 4.

La p., 569, nota 4, a se adăoga: Vedĭ și *infrà*, p. 843, 844.

La p. 571, rîndul al 7-lea din text, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 749.

La p. 575, nota 2, finele rîndulu̇ĭ 4, a se ceti: Sirey, 1903, 4. p. 15, în loc de Sirey, 1903. p. 15.

La p. 576, finele noteĭ 2, a se adăoga: Cpr. trib. Dorohoiŭ, *Dreptul* din 1904, No. 65.

La p. 576, nota 4, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 683, nota 5.

La p. 579, finele rîndulu̇ĭ 1 al noteĭ 1, a se ceti: Arntz, III, 959. Planiol, II, 1662, în loc de: Arntz, III, 939.

La p. 592, nota 1, rîndul 3, a se adăoga: Guillouard, II, 921.

La p. 601, ultimul rînd din text, a se adăoga: (Cpr. art. 1457 C. italian).

La aceeașĭ pag., nota 1, finele rîndulu̇ĭ 13, a se adăoga: Vedĭ *infrà*, p. 804, 805.

La p. 607, nota 2, rîndul 23, a se adăoga: Cas. rom. Bulet. 1900, p. 316 şi *Curierul judiciar* din 1900, No 36.

La aceeaşi pag., ultimul rînd al noteï 2, a se adăoga: Cpr. C. Alger, Sirey, 58. 2. 66.

La p. 610, începutul textuluï, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 805.

La p. 612, nota 1, rîndul 5, după cuvintele: „p. 148, nota 3“, a se adăoga: şi C. Bucureştï, *Curierul judiciar* din 1904, No. 59. Veḑï şi *infrà*, p. 870, nota 2.

La p. 615, finele noteï 2, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 768, text şi nota 1.

La p. 617, unde se vorbeşte de pactulul de preferenţă, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 770, nota 2.

La p, 638, finele noteï 2, a se adăoga: Cpr. asupra obiceiuluï de a se pune o marcă pe lucrurile mobile: Valéry, nota în D. P. 1901. 2. 323 urm.

La p. 642, finele noteï 4, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 815.

La p. 667, nota 2, a se adăoga: Veḑi *infrà*, p. 703, nota 2 şi 825, nota 1.

La p. 677, începutul noteï 1, a se adăoga: C. Bucureştï, *Dreptul* din 1904, No. 51.

La aceeaşi pag., începutul noteï 3; a se adăoga aceeaşi decisie.

La p. 678, nota 1, rîndul 8, după cuvintele: „*Dreptul* din 1886, No. 45“, a se adăoga: C. Bucureştï, *Dreptul* din 1904, No. 51.

La p. 684, nota 1, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 871, text şi nota 1.

La p. 692, acolo unde se vorbeşte de cheltuelile de simplă plăcere, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p, 785.

La p. 694, finele noteï 1, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 730, text şi nota 4.

La p. 703, nota 2 a se adăoga: Veḑï *suprà*, p. 667, nota 2 şi *infrà*, p. 825, text şi nota 1.

La p. 707, nota 3, a se adăoga: Veḑï şi *infrà*, p. 853.

La p. 718, nota de la p. 717, rîndul 13, după cuvintele „60 de ḑile“, a se adăoga: Veḑï p. 730, text şi nota 4, *in fine*.

La p. 751, nota 2, a se adăoga următoarea frasă: Art. 1364 C. civ. se aplică şi la contractele de locaţiune. Cpr. C. Bucureştï, *Dreptul* din 28 Octombre 1904, No. 67.

La p. 767 finele noteï 1, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 888.

La p. 769, nota 2, rîndul 26, a se adăoga: Veḑï *infrà*, p. 876, text şi nota 7.

La p. 773, finele rîndulu 7 din text, a se adăoga următoarea frasă. afară de casul cînd părţile ar fi stipulat contrariul. Cpr. Cas. fr. *Pand. Période.* 1904. 1. 466.

La p. 786, nota 1, a se adăoga, înainte de cuvîntul *Contrà:* Cpr. Demolombe, XIII, 46 ter. Veḑï şi t. III a Coment. noastre, p. 221, nota 1, *in fine*.

La p. 813, finele notei 2 de la p. 812, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 872, text și nota 2.

La p. 824, finele notei 2, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 859, nota 4 și p. 879, nota 1.

La p. 840, nota 2, după cuvintele : „*Dreptul* din 1904, No. 55“, a se adăoga : și *Curierul judiciar* din 1904, No. 68.

La p. 842, nota 3, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 871, nota 3.

La p. 848, nota de la p. 847, *in fine*, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 858, nota 2 :

La p. 849, la finele rîndului 12 din text, a se adăoga : Vedĭ *infrà*, p. 867.

TABLA MATERIILOR

Cuprinse în volumul al VIII-lea

Cartea III

TITLUL IV

CAPITOLUL I.—GENERALITAŢI

	Pagina
Despre contractul de căsătorie, în privinţa bunurilor, şi despre drepturile respective ale soţilor	1—6
Libertatea convenţiilor matrimoniale (art. 1224—1226)	6—9
Clausele contrare ordineĭ publice şi bunelor moravurĭ	9—12
Clausele contrare puterei maritale	12—18
Clausele contrare drepturilor bărbatuluĭ, în calitatea sa de cap al familieĭ, saŭ de cap al asociaţiuneĭ conjugale	18—19
Clausele derogatorii de la dispoziţiile proibitive ale Codului	19—20
Clausele contrare ordineĭ succesiunilor	20—21
Efectele stipulaţiunilor oprite, cuprinse într'o convenţie matrimonială	21—22
Despre diferitele regime matrimoniale ce soţiĭ pot alege (art. 1227)	22—26
Regimul legal în dreptul nostru	26—30
Regimul legal în privinţa străinilor căsătoriţi în România (Drept internaţional.—Controversă).	30—37
Interpretarea convenţiilor matrimoniale	37—38
Efectele convenţiilor matrimoniale	38—39
Condiţiile necesare pentru existenţa şi validitatea contractuluĭ de căsătorie	39—40
Consimţimîntul părţilor	40
Necesitatea consimţimîntuluĭ părţilor	40—45
Viciile de consimţimînt	45—47
Capacitatea părţilor contractante	47—50
Despre minorĭ (art. 1161, 1231)	50—58
Nulitatea contractuluĭ matrimonial făcut cu violarea art. 1231	58—62

Pagina.

Despre alte categorii de incapabili (interdişi, alienaţi, surdo-muţi, orbi, faliţi, etc.) . . . 62—64
Despre persoanele puse sub un consiliu judiciar pentru causă de slăbăciune de minte (art. 445), saŭ râsipire (art. 458 urm.) . . . . . 64—66
Formele şi publicitatea contractului de căsătorie . 67
Formele contractului de căsătorie (art. 1228 C. civ., 709, 710 Pr. civ.) . . . . . 67—72
Consecinţile autenticităţei contractului matrimonial.—Puterea probatorie şi executorie a contractului . 73—74
Publicitatea convenţiilor matrimoniale în genere (art. 61, 62 C. civ., 708—720 Pr. civ.) . . . 74—78
Publicitatea convenţiilor matrimoniale a comercianţilor (art. 19, 20 C. com.) . . . . 78—80
Despre momentul când convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute, şi imutabilitatea lor . . 81
Momentul când convenţiile matrimoniale trebue să fie făcute . . . . . 81—83
Intrarea în vigoare a convenţiilor matrimoniale şi caducitatea lor (art. 1232) . . . . . 83—86
Despre termen şi condiţie în convenţiile matrimoniale (art. 1232) . . . . . 86—87
Despre imutabilitatea saŭ neschimbarea convenţiilor matrimoniale în timpul căsătoriei . . . 87—96
Imutabilitatea convenţiilor matrimoniale în dreptul internaţional privat . . . . . 96—98
Schimbările ce pot fi aduse convenţiilor matrimoniale între data contractului şi acea a celebrărei căsătoriei (art. 1229, 1230 C. civ., 716 Pr. civ.) . 98—105
Condiţiile cerute pentru ca schimbările să fie valide faţă cu ceĭ de al treilea (art. 1230 C. cîv., 716 § ultim Pr. civ.) . . . . . 105—108
Despre regimul dotal.—Consideraţii generale şi istorice . . . . . 108—120

CAPITOLUL II
Despre regimul dotal

Ce este dota şi care bunuri sunt dotale (art. 1233, 1234) . . . . . 120—130

SECŢIUNEA I

Despre constituirea doteĭ.—Generalităţi . . 130—131
Natura juridică a constituireĭ doteĭ în privinţa constituitoruluĭ . . . . . 132—138
Bunurile ce pot fi constituite dotă (art. 1235) . 138—145
Imutabilitatea conv. matrimoniale în privinţa constituireĭ doteĭ (art. 1236) . . . . 145—148
Imobile dobîndite cu banĭ dotalĭ (art. 1247, § 1) . 148—156

Pagina.

Imobile cedate în plata unei dote constituite în bani (art. 1247, § 2) . . . . . 157—158
Imobile luate de femee din moştenirea constituitorului doteĭ 158
Imobile date bărbatului spre a înlocui imobilul dotal de care el a fost evins . . . . . 158—159
Imobile cedate de bărbat, femeeĭ, în urma separaţieĭ de bunurĭ, pentru plata uneĭ dotorii mobiliare 159—160
Despăgubirea datorită femeeĭ de o companie de asigurare, pentru distrugerea imobilului dotal . . 161
Casurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătorieĭ . . . . . 161—163
Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota 163—165
Casul când dota a fost constituită de ambiĭ părinţi aĭ soţuluĭ (art. 1237, § 1) . . . . . 165—167
Casul când dota a fost constituită numaĭ de unul din părinţi (art. 1237, § 2, 1238) . . . . 167—169
Casul când dota a fost constituită de părintele supraveţuitor (art. 1239). . . . . 169—170
Casul când dota a fost constituită de un străin 170—171
Despre raportul doteĭ . . . . . 171—174
Derogare de la regulele raportuluĭ doteĭ.—Casurile în care femeea înzestrată este scutită de raport (art. 761, 1282) 174
Despre raportul doteĭ constituite sub legea veche (art. 1914) . . . . . 174—176
Despre reducţiunea doteĭ . . . . . 176—179
Despre garanţia doteĭ (art. 1240) . . . . 179—183
Despre dobîndile doteĭ (art. 1241) . . . . 183—186
Despre acţiunea pauliană în materie de dotă (art. 975) . . . . . 186—188

SECŢIUNEA II

Despre condiţiunea avereĭ dotale în timpul căsătorieĭ.

Drepturile bărbatuluĭ asupra bunurilor dotale . 189—191
Casurile excepţionale în care bărbatul devine şi astă-dĭ proprietarul doteĭ 191
Prima excepţie.— Lucruri consumptibile, fungibile şi menite a fi vîndute . . . . . 192—195
A doua excepţie.—Lucruri mobile preţeluite (art. 1245, 1246 C. civ., 718 Pr. civ. şi 66 L. jud. de ocoale din 1896) . . . . . 196—204
Drepturile femeeĭ asupra bunurilor dotale . 204—206
Drepturile bărbatuluĭ asupra doteĭ, când femeea rămâne proprietară asupra eĭ 206
Puterile bărbatuluĭ ca administrator a bunurilor

Pagina.

dotale (art. 1242) . . . . . 207—209
Incasarea creanţelor dotale . . . . 209—211
Exerciţiul acţiunilor relative la bunurile dotale . 211—220
Instrăinarea mobilelor dotale . . . . 220—221
Folosinţa bărbatului asupra bunurilor dotale şi sarcinile acesteĭ folosinţi (art. 1243, § 1, 1244) . 221—230
Obligaţiile şi sarcinile ce incumbă bărbatului în privinţa bunurilor dotale (art. 1243, § 1) . . 230—234
Responsabilitatea bărbatului ca administrator şi usufructuar al doteĭ (art. 1243, § 2) . . . 234—237
Inalienabilitatea bunurilor dotale.— Origina şi caracterul inalienabilităţeĭ . . . . . 237—242
Inalienabilitatea doteĭ imobiliare (art. 1248 C. civ., 16 § ultim C. com). . . . . 242—247
Când începe şi când încetează inalienabilitatea . 247—249
Scoaterea imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeeĭ . . . . . 250—255
Imprescriptibilitatea fondului dotal (art. 1878) . 255—259
Casurile excepţionale în care fondul dotal este alienabil . . . . . 259—261
Excepţiĭ de la principiul inalienabilităţeĭ, care resultă din voinţa părţilor (art. 1252) . . . 261—266
Despre casul când înstrăinarea fondului dotal a fost încuviinţată, sub condiţiunea de a se întrebuinţa banii prinşi din înstrăinare, la cumpărarea unuĭ alt fond (clausă de reîntrebuinţare, *remploi*) . . . 266—276
Excepţiĭ de la principiul inalienabilităţeĭ, care resultă din lege (art. 1250, 1251, 1253) . . . 277—281
Casurile de înstrăinare prevĕdute de art. 1250 şi 1251, la care autorisarea bărbatului poate fi înlocuită prin acea a justiţieĭ. — Căpătuirea copiilor comuni saŭ născuţi din o căsătorie anterioară . . 281—286
Casurile de înstrăinare prevĕdute de art. 1253, în care se cere numaĭ autorisarea justiţieĭ.—Regule comune tuturor casurilor de înstrăinare prevĕdute de acest text (1253) . . . . . 286—292
Scoaterea bărbatului saŭ femeeĭ de la închisoare. 292—293
Procurarea de alimente familieĭ . . . 293—297
Plata datoriilor anterioare căsătorieĭ . . 297—303
Facerea de reparaţiĭ mariĭ la imobilul dotal . 303—305
Instrăinarea pentru causă de indivisiune . . 305—307
Schimbul imobiluluĭ dotal (art. 1254) . . 308—316
Sancţiunea principiuluĭ inalienabilităţeĭ fondului dotal (art. 1255) . . . . . 316—334
Condiţia doteĭ mobiliare în timpul căsătorieĭ . 334—338
Despre separaţia de bunurĭ saŭ de patrimoniĭ.— Consideraţiĭ generale şi istorice . . . 338—342
Causele care pot să provoace din partea femeeĭ separarea de bunurĭ saŭ de patrimoniĭ . . 343—349

Pagina.

Cine poate cere separarea de patrimoniŭ (art. 1257) 349—354
Contra cuĭ se poate exercita acţiunea în separare ? 354
Drepturile conferite creditorilor bărbatuluĭ în caz de separaţie de patrimoniĭ (art. 1261, 1264 C. civ., 633 Pr. civ.) . . . . . 355—357
Formele şi procedura separaţieĭ de patrimoniĭ (art. 1258—1260) . . . . . 358—369
Executarea hotărîreĭ de separare (art. 1262) . 369—376
Efectele separaţieĭ de bunurĭ pronunţată de justiţie . . . . . 376—377
Momentul de când hotărîrea îşĭ produce efectele sale (art. 1263, 1268, 1269) . . . . . 377—381
Efectele separăreĭ de patrimoniĭ.—Capacitatea ce femeeea dobîndeşte prin separare, în privinţa administraţieĭ avereĭ sale (art. 1265) . . . . . 381—400
Contribuirea femeeĭ separate de bunurĭ la sarcinile căsătorieĭ (art. 1266) . . . . . 400—403
Incetarea separaţieĭ de patrimoniĭ şi restabilirea regimuluĭ primitiv (art. 1270 C. civ, 634—637 Pr. civ.) 403—407
Despre separaţia de bunurĭ contractuală . . 407—415

SECŢIUNEA III

Despre restituirea doteĭ

Istoric.—Dreptul roman şi dreptul vechiŭ . 415—420
Imprejurările care atrag restituirea doteĭ (art. 1271) . . . . . 420—423
Cuĭ trebue să se restitue dota ? . . . 423—424
Cine trebue să restitue dota ? . . . . 424—425
Cuĭ incumbă dovada primireĭ doteĭ, şi în ce consită această dovadă ? . . . . . 425—426
Dovedirea primireĭ doteĭ de către bărbat (art. 1277) . . . . . 426—436
Momentul când trebue să se facă restituirea doteĭ (art. 1272, 1273). . . . . 436—441
Obiectul restituireĭ şi starea în care bărbatul trebue să restituiuscă bunurile dotale (art. 1274, § 1—1276) . . . . . 441—452
Drepturile speciale ale femeeĭ . . . . 452—453
Drepturile femeeĭ de a-şĭ lua rufele, vestmintele şi celelalte obiecte destinate usuluĭ sĕŭ personal (art. 1274, § 2 şi 3) . . . . . 453—457
Dreptul femeeĭ supraveţuitoare la abitaţiunea şi hainele de doliŭ.—Dreptul de opţiune a femeeĭ văduve (art. 1279) . . . . . 457—463
Despre fructele şi dobîndile doteĭ şi despre împărţirea fructelor în ultimul an al căsătorieĭ (art. 1278) 463—474

SECŢIUNEA IV

Despre averea parafernală (art. 1283) . . . 474—478
Administraţia, folosinţa şi alienabilitatea bunuri-

Pagina.

lor parafernale (art. 1285) 478
Administrația avereĭ parafernale . . . 478—486
Instrăinarea bunurilor parafernale.—Acțiuni în justiție . . . . . 486—490
Prescrierea bunurilor parafernale (art. 1877) . 491—493
Contribuirea femeeĭ, cu bunurile eĭ parafernale, la sarcinile căsătorieĭ (art. 1284) . . . . . 494—497
Despre societatea de achisițiuni adausă regimuluĭ dotal (art. 1287—1290) . . . . . 497—504
Administrația bunurilor care compun societatea de achisițiuni . . . . . 504—505
Incetarea și lichidarea societățeĭ de achisițiuni (art. 1291—1293) . . . . . 505—507
Despre siguranțele femeilor măritate.—Ipoteca legală (art. 1753—1761, 1281) . . . . . 507—514
Creanțele femeeĭ garantate prin ipoteca legală (art. 1281, 1754, 1757, 1761) . . . . . 514—519
Bunurile bărbatuluĭ lovite de ipoteca legală (art. 1754, 1755, 1756—1758) . . . . . 519—521
Specialisarea și înscrierea ipoteceĭ legale (art. 1754—1757) . . . . . 522—526
Reducerea ipoteceĭ legale conferită femeeĭ (art. 1761) . . . . . 526—528
Imposibilitatea pentru femee de a putea renunța la ipoteca sa legală (art. 1281, 1760) . . . 528—530
Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche.—Dispositie transitorie (art. 1815) . . . . 530—533

APENDICE

Despre ipovolon (văduvărit) și contra-zestre. . 533—536

TITLUL V

Despre vînḑare

Considerațiĭ generale . . . . . 537—538

CAPITOLUL I

Despre natura și forma vînḑăreĭ.—Definiție (art. 1294, 1295, § 1) . . . . . 539—549
Despre spesele (cheltuelile) vînḑăreĭ (art. 1305) . 549—551
Elementele esențiale contractuluĭ de vînḑare . 552
Consimțimîntul . . . . . 552—554
Despre consimțimînt în vînḑările făcute prin corespondență . . . . . 554—555
Despre promisiunile de vînḑare . . . 555—556
Despre arvună (art. 1297, 1298) . . . 556—557
Despre lucrurile care pot face obiectul vînḑăreĭ (art. 963, 1310, 1311) . . . . . 557—569
Despre vînḑarea lucruluĭ altuia (art. 1599 din

Pagina.

C. fr., eliminat de legiuitorul nostru).—Controversă . 569—576
Despre preţul vînzăreĭ (art. 1303), 1304 C. civ., 60, 61 C. com.) . . . . . 576—577
Preţul trebue să consiste în bani . . . 578—580
Preţul trebue să fie serios . . . 580—582
Preţul trebue să fie determinat saŭ, cel puţin, să poată fi determinat prin clausele contractuluĭ . 582—586

CAPITOLUL II

Cine poate cumpăra saŭ vinde?

Capacitatea părţilor contractante (art. 1306) . 586—588
Despre vînzările dintre soţĭ (art. 1307) . . 589—594
Excepţiile admise de art. 1307 . . . 595
Prima excepţie (art. 1307, 1°) . . . 595—596
A doua excepţie (art. 1307, 2°) . . . 597—598
A treia excepţie (art. 1307, 3°) . . . 598—599
Despre tutorĭ, mandatarĭ, administratorĭĭ stabilimentelor publice (art. 1308 C. civ., art. 28 L. vămilor din 1874) . . . . . 599—605
Despre magistraţĭ şi auxiliarĭĭ lor (art. 1309) . 605—613

CAPITOLUL III

Despre lucrurile ce se pot cumpăra şi vinde

Despre diversele modalităţĭ ale vînzăreĭ (Art. 1296) . . . . . 613—619
Despre vînzările făcute cu gramada, saŭ după greutate, număr, orĭ măsură (art. 1299, 1300) . 619—623
Despre vînzările subordonate gustăreĭ (*ad gustum*) (art. 1301) . . . . . 623—627
Despre vînzările făcute pe încercate (*à l'essai*) (art. 1302) . . . . . 627—630

CAPITOLUL IV

Despre obligaţiile vînzătoruluĭ

SECŢIUNEA I

Dispoziţiĭĭ generale (art. 1312) . . . 631—634

SECŢIUNEA II

Despre predarea lucruluĭ vîndut (art. 1314) . 634—635
Predarea imobilelor (art. 1315) . . . 636—637
Predarea lucrurilor mobile (art. 1316) . . 637—639
Predarea lucrurilor incorporale (art. 1318, 1391) 639
Spesele predăreĭ şi ale rădicăreĭ (art. 1317) . 639—640
Locul unde şi epoca când trebue să se facă predarea (art. 1319, 1322, 1323) . . . . 640—644
Consecinţile lipseĭ predăreĭ lucruluĭ vîndut (art.

Pagina.

1320, 1321). . . . . 644—646
Starea în care lucrul vîndut trebue să fie predat (art. 903, 1324. 1325). . . . . 646—654
Regulele relative la predarea cuprinsului şi întinderei lucrului vîndut (art. 1326—1334) . . 654—664
Despre riscul şi pericolul lucrului vîndut (art. 1335). 664

SECŢIUNEA III

Despre rĕspunderea vînzĕtorului (art. 1336). . 665—669
Despre rĕspunderea vînzĕtorului pentru evicţiune.—Regule generale (art. 1337) . . . . 669—673
Condiţiile cerute pentru ca evicţiunea să dea loc la garanţie din partea vînzĕtorului . . . 673—676
Obligaţiile ce resultă pentru vînzĕtor din garanţia ce datoreşte. 676
Obligaţia negativă de a nu turbura pe cumpărător 676—679
Obligaţia positivă de a apăra pe cumpărător în caz când el ar fi turburat (art. 1351) . . . 679—681
Obligaţia de a repara dauna causată prin evicţiunea îndeplinită. 681
Prestaţiunile datorite de vînzĕtor în caz când cumpărătorul a fost evins . . . . . 681—682
Evicţiunea totală (art. 1341—1346, 1350) . 682—692
Evicţiunea parţială (art. 1347, 1348). . . 693—696
Evicţiunea parţială resultând din inexistenţa servituţilor active declarate de vînzĕtor; saŭ din existenţa servituţilor pasive ascunse de dînsul (art. 1349) 696—703
Despre garanţia de fapt (art. 1338) . . 703
Clausele care măresc garanţia de drept . . 704—705
Clausele care micşorează garanţia de drept (art. 1339, 1340) . . . . . 705—713
Cuĭ aparţine acţiunea şi excepţiunea de garanţie, şi persoanele cărora ele pot fi opuse. . . 713—715
Despre rĕspunderea vînzĕtorului pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut.—Regule generale. . 715—723
Condiţiile cerute pentru ca viciile lucrului vîndut să dea loc la rĕspunderea vînzĕtorului (art. 1352—1354) . . . . . 723—728
Acţiunile la care daŭ loc viciile ascunse (art. 1355—1358) . . . . . 728—735
Termenul în care trebue să se exercite acţiunea care resultă din viciile redibitorii (art. 1359) . 735—738

CAPITOLUL V

Despre obligaţiile cumpărătorului (art. 1370) . 738—743
Plata preţului (art. 1361, 1362) . . . . 743—745
Casurile în care cumpărătorul datoreşte dobînda

Pagina.

prețului (art. 1363) . . . . . 745—748
Casurile în care cumpărătorul poate să reție prețul, suspendând plata lui (art. 1364) . . . 748—751
Consecințile neplății prețului.—Resiliarea vînzării (art. 1365) . . . . . 751—754
Natura acțiunei resolutorie.—Acțiune reală (art. 1368, 1369) . . . . . 754—759
Modul cum se îndeplinește resiliarea (art. 1366) 759—761
Despre pactul comisoriu expres (art. 1367) . 761—762
Efectele resoluțiunei vînzării . . . 762
Efectele resoluțiunei între părțile contractante . 762—763
Efectele resoluțiunei în privința terților . 763—765
Stingerea acțiunei resolutorie . . . 765
Renunțarea vînzătorului . . . . 765—766
Prescrierea acțiunei resolutorie . . . 766

CAPITOLUL VI

Desființarea secțiunei care, în Codul fr., se ocupă despre lesiune 767
Despre facultatea, saŭ pactul de rescumpărare.—Definiție (art. 1372) . . . . . 768—773
Termenul în care pactul de rescumpărare poate fi exercitat (art. 1373—1376). . . . . 773—777
Persoanele contra cărora pactul de rescumpărare poate fi exercitat (art. 1381) . . . . 777—779
Drepturile vînzătorului și ale cumpărătorului înaintea exercițiului pactului de rescumpărare (art. 1378, 1379, 1445) . . . . . 779—782
Condițiile cerute pentru exercițiul pactului de rescumpărare și efectele exercitării acestuĭ pact (art. 1377, 1380) . . . . . 782—789
Despre pactul de rescumpărare privit sub raportul divisibilității și a indivisibilității (art. 1382—1387) . 789—792

CAPITOLUL VII

Despre licitațiune (art. 1388—1390) . . 792—795

CAPITOLUL VIII

Despre strămutarea creanțelor și altor lucruri incorporale . . . . . 796—797
Vînzarea saŭ cesiunea unei creanțe (art. 1833) 797—802
Condițiile cerute pentru existența cesiunei de creanță 802
Condițiile cerute între părți . . . . . 802—805
Condițiile cerute în privința terților (art. 1393—1395) . . . . . 805—816
Efectele notificării cesiunei, saŭ acceptării debitorului . . . . . 816—819

Pagina.

Efectele lipseĭ de notificare din partea debitoruluĭ (art. 1395) . . . . . 819—820
Despre garanţie în materie de cesiune de creanţă (art. 1392, 1397, 1398) . . . . . 820—821
Garanţia de drept . . . . . 821—824
Garanţia de fapt . . . . . 825—832
Exercitarea şi prescrierea acţiuneĭ în garanţie . 833—834
Despre accesoriile creanţeĭ vîndute (art. 1396, 1744) . . . . . 834—838
Excepţiile ce poate opune debitorul cedat, cesionaruluĭ . . . . . 838—842
Vînḍarea uneĭ moşteniriĭ saŭ a unor drepturĭ succesorale (art. 1399, 1400, 1401) . . . . 842—847
Efectele cesiuneĭ saŭ vînḍăreĭ uneĭ moşteniriĭ . 847
Efectele cesiuneĭ moştenireĭ între părţile contractante . . . . . 847—849
Obligaţiile vînḍătoruluĭ 849
Predarea lucruluĭ vîndut . . . . 849—852
Obligaţia de garanţie (art. 1399) . . . 853
Obligaţiile cesionaruluĭ . . . . . 853—855
Efectele cesiuneĭ moştenireĭ în privinţa terţiilor. 856—859
Vînḍarea de drepturĭ litigioase (Retractul litigios . . . . . 859—866
Despre retractul litigios şi cesiunile în care retractul poate fi exercitat (art. 1402). . . . 866—870
Condiţiile exerciţiuluĭ retractuluĭ litigios . . 870—872
Momentul când retractul litigios poate fi exercitat 872—874
Persoanele care pot exercita retractul litigios . 874—875
Efectele exercităreĭ retractuluĭ litigios . . 875—878
Casurile în care retractul litigios nu poate fi exercitat (art. 1404 C. civ., 45 C. com.) . . 878—885

Apendice la titlul V (Cartea III)

Regulele de drept internaţional în meterie de vînḍare. . . . . 885—888
Addenda et corrigenda . . . . . 889—896
Tabla materiilor cuprinse în tomul de faţă . 897—906
Tabla articolelor explicate în tomul de faţă . 907—911
Tabla analitică a materiilor cuprinse în tomul de faţă . . . . . 913 urm.

TABLA NUMERICĂ A ARTICOLELOR

cuprinse în

VOLUMUL AL VIII-lea [1]

Codul civil

Art.	*Pagina*
61) 62)	74, 75
97	808
109	422
131 urm.	54
141	54
142	55
167	53
183) 184)	512
280	507
303	353
316) 817)	424
362	100, n. 4
390	599, n. 2; 601, n. 1; 804, 805
403	722
413	874
422	52
456	63, n. 1; 102
468	652
485	331
524) 525)	223, 225
526	192
527	451
540	230
542	234
546	303
571) 573)	560, 800
728	775, n. 1
761 174	și t. III, p. 506 urm.
765) 769)	787, n. 2
786	795, 847, n. 2; 858, n. 2 și t. III, p. 606 urm.
789	826, t. și n. 5; 834
794	476
825	424, 521, n. 3
828	180, 668; 821, t. și n. 5
830	787, n. 2
835) 836)	135
855	787, n. 2
902, § 2	508, n. 1
903	650
914	407, n. 2
936	21
963	557
971	806
972	817, 858
974	356, 429, 527, 754, 773, 781, 794, 800, 833, 856, 874, 878, și t. V. p. 197 urm.

1) In această tabelă nu s'aŭ mai cuprins legile speciale, nicĭ diferitele texte din legile vechĭ saŭ străine, care aŭ fost menționate în acest volum, așa cum se făcuse pentru volumele anterioare.

Art.	Pagina
975	186 urm. 368, 379 și t. V, p. 217 urm.
983	631
1010	614
1015	629
1021	645
1088	747
1161	50 urm. și t. VII, p. 25 urm.
1164	323
1175	775, 839
1179	547, n. 1; 797, n. 1
1180	797, n. 1
1182	297, n. 3; 819, n. 3
1190	357
1223	5
1224, 1225, 1226	6 urm.
1227	24 urm.
1228, 1229, 1230	67 urm., 82, 88 urm., 99 urm.
1231	50 urm.
1232	8, 83 urm.
1233, 1234	120 urm.
1235	138 urm.
1236	145 urm.
1237, § 1	165 urm.
1237, § 2	167 urm.
1238	168, 169
1239	169 urm.
1240	179 urm., 668, 822
1241	183 urm.
1242	207 urm., 478
1243, § 1	221 urm., 565
1243, § 2	235 urm.
1244	221 urm.
1245, 1246	196 urm., 257
1247, § 1	148 urm., 161
1247, § 2	157 urm.
1248	242 urm.
1249	337 urm.
1250, 1251	297 urm.
1252	9, n. 1; 38, 39; 261 urm., 562
1253	39, 161, 279, 280, 286 urm.
1254	162, 308 urm.
1255	316 urm.
1256	342 urm.
1257	349 urm.
1258, 1259, 1260	358 urm., 367
1261	355 urm.
1262	369 urm.
1263	377
1264	355 urm.
1265	382 urm.
1266	400 urm.
1267	396 urm., 488
1268	380
1269	381
1270	403 urm.
1271	420 urm.
1272, 1273	437 urm.
1274, § 1	441 urm., 453
1274, § 2 și 3	453 urm.
1275, 1276	236, 441 urm.
1277	428 urm.
1278	463 urm.
1279	457 urm.
1280	223, 224, 464 urm.
1281	510, 528 urm.
1282	174 și t. III, p. 506 urm.
1283	475 urm.
1284	494 urm.
1285	478 urm., 486 urm.
1286	481 urm.
1287	25, 26; 498 urm.
1288, 1289	501 urm.
1290	502 urm.
1291, 1292, 1293	505 urm.
1294	539 urm.
1295, § 1	542 urm., 806
1295, § 2	549
1296	613

Art.	*Pagina.*
1297, 1298	556, 557 și t. VI, p. 287—300
1299, 1300	620 urm.
1301	623 urm.
1302	627 urm.
1303	577 urm.
1304	584 urm.
1305	549 urm.
1306	587 urm.
1307	589 urm., 886
1308	599 urm., 805, 886
1309	605 urm. 865, 886
1310, 1311	557 urm., 613
1312	631 urm.
1313	633 urm.
1314	634 urm.
1315	635, 636 urm.
1316	637 urm.
1317	551, 639 urm.
1318	639
1319	640, 641
1320, 1321	644 urm.
1322	641, 642
1323	642 urm.
1324	646 urm.
1325	649, 650 urm.
1326	654, 655
1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334	655 urm.
1335	664
1336	665 urm.
1337	670 urm.
1338	703 urm.
1339, 1340	706 urm., 826 853
1341, 1342, 1343, 1344	682 urm., 823, 824, 853
1345, 1346	683 urm.
1347, 1348	567, n. 1; 693 urm.
1349	696 urm.
1350	689
1351	677, 679 urm., 711
1352, 1353, 1354	720, 723 urm.
1355, 1356, 1357, 1358	728 urm.
1359	735 urm.
1360	722
1361, 1362	743 urm.
1363	745 urm.
1364	317, 748 urm.
1365	751 urm.
1366	760 urm.
1367	762 și t. VI, p. 97 urm.
1368	754 urm.
1369	757 urm.
1370	739 urm., 761
1371	767
1372	768 urm.
1373, 1374, 1375, 1376	773 urm.
1377	782 urm.
1378, 1379	779 urm., 781
1380	782, 787 urm.
1381	777 urm.
1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387	789 urm.
1388	794
1389, 1390	794

Art.	Pagina
1391	639
1392	820 urm.
1393, 1394	805 urm.
1395	805, 819, 820
1396	834 urm.
1397, 1398	820 urm.
1399, 1400, 1401	843 urm.
1402	866 urm.
1403	861 urm.
1404	869, 878 urm.
1419	208, n. 1 ; 381
1426	673, n. 1
1435	236
1445	781, 782
1647	753, t. şi n. 3
1718	250
1737	769, n. 2
1744	835
1753, 1754, 1755	508 urm.
1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761	508 urm.
1779	817, n. 2
1786	525
1815	530 urm. şi t. I. partea I, p. 53 urm,
1833	801, 802
1877	491 urm.
1878	256 urm.
1879	492
1880	259, 492, 493
1881	491
1890	712, 766, 834
1900	61, 72, 766
1907	465
1909	574, n. 1 ; 756, n. 2 ; 764, n. 1, 765, 766, 771, 779, 839, 840.
1914	174 urm. şi t. I, partea I, p. 42 urm.

Procedura civilă.

59	755
66 bis	523
74	808, n. 4
112	679
409	420, 561, 800
444	542, n. 1
514	588, n. 1
542	588, n. 1
551	550, 551
557	753, n. 2
565	756, 757
568	668
610	836
629, 630	365, n. 4
631	366
633	356, 357, 374
634, 635, 636, 637	403 urm.
638	55
681	722
691	722
705	857
708	75
709, 710	68 urm.
712	76
713	74, n 2
714, 715	76, n. 2
716	99 urm.
718	69, n. 4 ;76, n. 5 ; 204
720	77
721	806
723	548, n. 2
724	547, n. 2

Codul de comerţ.

Art.	Pagina.	Art.	Pagina.
1	745, n. 3	62	568
10	79	66	664
15	392 nota	70	736 n. 2
16	242, 260, 393, n. 1; 395, n. 3.	281	831, n. 2
		349	840 urm.
19)		493	545
20)	74, n. 2; 78, 79	505	793, n. 3
21	366, 367	790)	
40	577, n. 3	791)	; 346
45	879, 882 urm.	792	409
60)		796	520, n. 2
61)	577, 585 nota	877	79

Codul penal.

307	445	Veḑi în privinţa art. 307 din C. penal monografia noastră, publicată în *Curierul judiciar* din 1902, No. 14.

TABLA ALFABETICA ŞI ANALITICA

A MATERIILOR CUPRINSE ÎN VOLUMUL AL VIII-lea [1]).

A

ABITAŢIE.—Ce trebue să restitue bărbatul când dota consistă într'un drept de abitaţie, 451, n. 2. V. *Regim dotal, Usufruct, Uz.*—Dreptul femeeĭ văduve în cursul anuluĭ de doliŭ, 457 urm., 461 urm.—Personalitatea dreptuluĭ femeeĭ, 461.—Acest drept al femeeĭ nu este garantat nicĭ prin privilegiŭ, nicĭ prin ipotecă, 458.—Abitaţia este, ca şi usul, afară din comerţ, 560, t. şi n. 3. V. *Uz.*

ABSENŢĂ.—Este o causă de restituire a doteĭ, 349.—Causă de separare de bunurĭ, 349.—Curgerea dobîndeĭ doteĭ din ziua trimeterei în posesie a bunurilor soţuluĭ absent, 465.

ACCESIUNE.—Mărirea fondului dotal, 147.—Construcţiile rădicate pe fondul dotal, 147, 148, 225 nota; 443 nota 1. Veḑĭ *Regim dotal.*—Restituirea doteĭ, 442.—Accesoriile lucruluĭ vîndut se cuvin cumpărătoruluĭ, 650 urm. —Accesoriile creanţeĭ vîndute, 834 urm. V. *Cesiune de creanţă.*

ACŢIUNEA PAULIANĂ (în privinţa doteĭ), 131, 135, 186 urm.

ACŢIUNEA QUANTI MINORIS, 729 urm. V. *Vînḑare.*

ACŢIUNEA REDIBITORIE (viciĭ ascunse), 728 urm. V. *Vînḑare.*

ACŢIUNEA ÎN RESCISIUNE (p. lesiune).—Nu există în legea noastră, 201, 767. V. *Lesiune, Vînḑare.*

ACŢIUNEA RESOLUTORIE (vînḑare).—Natura acesteĭ acţiunĭ (reală), 754 urm.—Conservarea eĭ, 757 urm.—Modul cum se îndeplineşte resiliarea, 759 urm.—Stîngerea acţiuneĭ resolutoriĭ (renunţarea vînḑătoruluĭ, prescripţie), 755, 756.—Efectele resilierei între părţĭ, 762, 763.—In privinţa terţiilor, 763 urm. V. *Resiliare, Vînḑare,* etc.

ACTIONES QUÆ MORTE VEL TEMPORE PEREUNT, SEMEL INCLUSÆ JUDICIO, SALVÆ PERMANENT.—Aplicarea acestuĭ principiŭ la acţiunile în reclamaţie de stat şi la separaţia de bunurĭ, 353. V. şi t. I, partea II, p. 274.

ADDICTIO IN DIEM (clausă de desfiinţare a vînḑareĭ), 616.

ADJUDECARE.—Debitorul urmărit nu poate deveni adjudecatarul bunurilor urmărite nicĭ direct, nicĭ prin persoane in-

1) In cât priveşte semnul scurtărilor, veḑĭ tablele vol. anterioare.

terpuse, 588, n. 1.— Dreptul adjudecatarului de a primi câștiul imobilului adudjecat, 649, n. 1.
ADMINISTRATOR LEGAL.—Dacă tatăl administrator legal poate cumpăra bunurile copilului său (Controversă), 602.
ADMINISTRATORI PUBLICI.—Nu pot cumpăra bunurile încredințate îngrijirei lor, 603.
ADOPȚIUNEA (minorilor), 51, n. 2 și *Curierul judiciar*, din 1900, No. 11. V. *Minori*. V. și t. I, partea II, p. 336 urm.
ADVOCAȚI.—Dreptul lor la un onorariu, 550, n. 1.—Reducerea onorarului stipulat de părți (Controversă), 550, n. 1, 551 nota, și t. V, p. 387, n. 2. Vedi *Mandatari*.—Clientela unui advocat nu poate, în principiu, face obiectul unei vînzări, 563.—Validitatea oblig. luată de un advocat de a nu-și exercita profesia sa, 563 și t. V, p. 121. V. *Medic*. —Advocații nu se pot face cesionari de drepturi litigioase, 605 urm. V. *Drepturi litigioase*.—Roba advocaților, 608, n. 2,—Românul din alte State nu poate fi advocat, cât timp nu i s'a recunoscut calitatea sa de Corpurile legiuitoare, 587, n. 1.
ALIENAȚI.—Validitatea căsătoriei lor și a conv. matrimoniale făcute într'un interval lucid, 63.—Starea de smintire a bărbatului nu atrage separația de patrimonii, 347.—Administratorul provisor rînduit unui alienat nu poate cumpăra bunurile smintitului, 600, 601.
ALIMENTE.—Instrăinarea fondului dotal, p. procurare de alimente familiei, 293 urm. V. *Imobil dotal*.—Sensul cuvîntului alimente, 295 ; 460, n. 2. V. *Boală*.— Modificarea hotărîrilor privitoare la alimente, 497 ; t. V, p. 306, n. 1 și t. VII, p. 401, t. și n. 4. V. *Hotărîri*.—Dreptul femeei văduve de a cumula alimentele cu partea ei de moștenire, 463.—Ce trebue să restituiască bărbatul când dota consistă în oblig. de a hrăni și întreține pe soți, 451.—Cedarea și urmărirea pensiilor alimentare, 563 urm.
ALUVIUNEA (formată pe malul imobilului dotal), 147, 229, 442.— Bezmănarul nu se folosește de aluviune, 147, n. 1.—*Quid* în privința arendașului ? (Controversă), 147, n. 1.—Aluviunea formată pe malul imobilului vîndut aparține cumpărătorului, 647, 652, 660.—Restituirea aluviunei în urma exercițiului pactului de rescumpărare, 785, 786, t. și n. 1.
ANGAJAMENT TEATRAL.—Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate să contracteze un angajament teatral fără autorisarea bărbatului, 391, t. și n. 5.—Autorisarea în specie nu poate fi înlocuită prin acea a justiției (Controversă), 392, nota.
ANIMALE (boale contagioase, vicii redibitorii), 720, n. 1.—Obligațiile vînzătorului în caz de evicțiunea animalului vîndut, 686, 687.—Răspunderea vînzătorului p. viciile ascunse ale animalului vîndut, 715 urm. V. *Vînzare*.
ANTICRESĂ (imobil dotal), 243, 245, n. 1 ; 395, 396, n. 1.— Femeea, chiar separată, nu poate constitui o anticresă asupra imobilelor sale, 395, 396. V. *Femeea măritată, Imobil dotal*.

—Anticresa nu poate fi autentificată de judecătorul de ocol, ci numai de tribunal, 245, n. 1. V. *Judecător de ocol.*
ANTIPRICON, 149, 311, n. 2.
APĂRĂTORI (pe lângă judecăt. de ocoale).—Nu pot cumpăra drepturi litigioase, 608, t, şi n. 2.—Dreptul apărătorilor de a fi alegători în col. I de Senat, 608, n. 2. V. *Senatori.*
APEL (în materie de divorţ, când s'a acordat anul de încercare), 342, n. 1.—Renunţarea la apel în materie de divorţ, 361, t. şi n. 4.—Dezistarea de la apel, 362 nota. V. *Divorţ.*
ARENDARE.—Vedĭ *Contracte de închiriere, Închiriere,* etc.
ARENDAŞ.—Nu se foloseşte de aluviune (Controversă), 147, n. 1. V. *Aluviune.*—Dreptul arendaşului este un drept personal, 813, n. 2. V. t. IX, unde această chestie este pe larg discutată.
ARVUNĂ.—(Vînḍarea prin darea de arvună), 556, 557 şi t. VI, p. 287 urm.
ASIGURARE.—Casurile în care bărbatul rĕspunde de neasigurarea fondului dotal, 236.—Despăgubirea ce o companie de asigurare ar plăti femeeĭ p. distrugerea prin foc a imobilului dotal, este parafernală, 143, n. 2; 161, 477, 478. V. *Parafernă, Regim dotal,* etc.
AUTORISAREA (necesară femeeĭ).—Vedĭ *Femeea măritată.*

B

BĂEŢI.—Moşteneaŭ singurĭ, altă dată, după Codul Caragea, pe părinţiĭ lor, cu obligaţia de a înzestra pe surorile lor. V. *Fete.*
BĂRBAT.—Dacă poate fi isgonit din domiciliul luĭ, după cererea femeeĭ, în caz de divorţ, 384 nota.—Drepturile şi îndatoririle bărbatului în privinţa bunurilor dotale. V. *Imobil dotal, Întrebuinţare, Regim dotal, Separaţie de bunurĭ,* etc.
BENEFICIUM COMPETENTIÆ, 182, 183 şi 419, n. 3.
BENEFICIŬ DE INVENTAR.—Subsistarea luĭ în urma vînḍareĭ moştenireĭ (Controversă), 857.—Moştenitorul beneficiar poate cumpăra bunurile moştenireĭ, 603.
BEZMĂNAR.—Nu se foloseşte de aluviune, 147, n. 1. V. *Aluviune.*
BILETE DE BANCĂ.—Inaplicarea art. 1393 la cesiunea acestor bilete, 811. V. *Cesiune de creanţă.*
BILETE DE TEATRU.—Necedarea lor, 564.
BOALĂ.—Cheltuelile făcute pentru boala femeeĭ, fiind o sarcină a căsătorieĭ, privesc pe bărbat, 442, 445.—Cuvîntul „alimente" cuprinde şi cheltuelile de boală *(valetudinis impendia),* 295, t. şi n. 3 şi 460, n. 2. V. *Alimente.*
BOALE CONTAGIOASE (ale animalelor, viciĭ redibitoriĭ), 720, n. 1. V. *Animale, Vînḍare,* etc.
BUNURI DOTALE, PARAFERNALE.—V. *Dotă, Imobil dotal, Parafernă, Regim dotal,* etc.
BURSĂ.—Femeea măritată nu poate juca la bursă, 391.

C

CAI.—Vînḍarea unuĭ cal de călărie cuprinde hamurile, hăţurile, etc., 654. V. *Vînḍare.*—Cumpărătorul unuĭ cal şchiop, chior

etc., nu poate să resilieze vînḑarea, p. că acest viciŭ nu este ascuns, ci aparent, 725.—Casul vînḑăreĭ unuĭ cal atins de răpciugă, 733. V. *Vînḑare.*

CALE FERATĂ.—V. *Drum de fer.*

CAMBIE.—Inaplicarea art. 1391 urm. la cesiunea uneĭ cambiĭ, 810.— Excepţiile ce debitorul cambieĭ poate opune cesionaruluĭ, 840, 841.—Conexarea acţ. cambiale cu acea în anulare a cambieĭ, 841. V. *Conexare.*

CĂRBUNI.—Cesiunea dreptuluĭ de a extrage cărbuniĭ, petre, etc., este o vînḑare, iar nu o închiriere, 544, n. 2. V. *Petre.*

CASĂ.—Vînḑarea uneĭ case spre a fi dărîmată şi a se lua materialul, este o vînḑare mobiliară, 543 nota şi t. II, p. 384, n. 2.

CĂSĂTORIE.—Definiţie, 2, t. şi n. 3.—Dacă este un contract (Controversă), 3.—Căsătoria prin procuraţiune (Controversă), 40, n. 3; 51, n. 2 şi t. I, partea II, p. 32.—Oprirea căsătoriilor mixte prin Codul Calimach, 16 urm.—Educaţia religioasă a copiilor născuţi din căsătorii mixte, 14 urm.—Căsătoria interḑişilor, 62, t. şi n. 3 şi t. VII, p. 2, nota 2.—Căsătoria surdo-muţilor, 63 şi t. I, partea II, p. 8.—Efectele necelebrăreĭ căsătorieĭ în privinţa conv. matrimoniale, 85, 137.—Căsătoria străinilor în Romînia (Controversă), 109, n. 3.—Benedicţia religioasă, 109, n. 3.—Netranscrierea actelor de căsătorie celebrate în străinătate, 78, n. 1 şi 512, n. 4. Veḑi şi t. I, partea II, p. 36.—Readucerea femeeĭ în domiciliul bărbatuluĭ *manu militari*, 344 nota; t. V, p. 486 *ad notam*; t. I, partea II, p. 95 şi observaţia ce am publicat în *Curierul judiciar* din 1900, No. 58.—Contribuirea femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ cu bunurile eĭ parafernale, 494 urm. V. *Regim dotal.*—Cheltuelile p. căutarea sănătăţeĭ femeeĭ, fiind o sarcină a căsătorieĭ, privesc pe bărbat, şi nu sunt imputabile asupra doteĭ, 442.—Impărţirea fructelor doteĭ în ultimul an al căsătorieĭ, 463 urm.—Ipoteca legală ce femeea are în caz de căsătorie putativă, saŭ de o căsătorie celebrată în străinătate, 512.—Restituirea presenturilor de nuntă cînd căsătoria n'a avut loc, 137, n. 3; 536, n. 2. V. *Presenturi de nuntă.*—Necelebrarea căsătorieĭ aduce şi restituirea doteĭ cu toate fructele eĭ, 85, 137 şi 440. —Conv. matrimoniale trebue să fie redactate înainte de celebrarea căsătorieĭ. V. *Conv. matrimoniale.*

CAUŢIUNE.—Bărbatul nu dă cauţiune în calitate de usufructuar al doteĭ, 224, n. 5 şi 233. V. *Regim dotal.*—Vînḑătorul poate da cauţiune spre a opri suspendarea plăţeĭ preţuluĭ din partea cumpărătoruluĭ, care s'ar teme de evicţiune, 750 urm. V. *Evicţiune*, *Vînḑare*, etc.

CAUŢIUNEA DAMNI INFECTI, 277 şi t. V, p. 580.

CAZ FORTUIT.—Impedică, în materie de vînḑare, oblig. de garanţie de a avea loc, 674.—Impedică resilierea vînḑăreĭ de a avea loc, de cîte-orĭ lipsa de predare a lucruluĭ vîndut se datoreşte unuĭ caz fortuit, 644, t. şi n. 2. Veḑi în

privința *Casului fortuit*, tablele volumelor V, VI și VII. Vedĭ și *infrà* v^is *Faptul principeluĭ*, *Grevă*, etc.
CECURI.—Inaplicarea art. 1391 urm., 810. V. *Cambie*.
CESIUNEA DE CREANȚĂ, 796 urm. și t. V, p. 176 urm.—Cesiunea cu titlu oneros (vînḑare), 798, 799.—Cesiunea cu titlu gratuit (donație), 798, 821.—Aplic. art. 1393 cesiuneĭ cu titlu gratuit, 798.—Inaplic. acestuĭ text cesiunilor de drepturĭ reale, 798, 799.—Servitute, usufruct, etc., 799, n. 1.—Vînḑarea de drepturĭ succesorale, 799, n. 1.—Aplic. 1391 urm. cesiuneĭ unuĭ contract de închiriere, 799, n. 2.—Transcr. cesiuneĭ când contractul e pe un timp maĭ lung de doĭ anĭ, saŭ când e vorba de o creanță privilegiată orĭ ipotecară, 808.—Acțiunĭ reale, 799, n. 2.—Drepturile personale cărora art. 1391 urm. sunt aplicabile, 799.—Creanțele care pot face obiectul uneĭ cesiunĭ, 799 urm.—Creanțe viitoare, condiționale, 568, n. 5; 799, 800.—Creanțele care nu pot fi cedate, 800. Vedĭ *Vînḑare*.—Condițiile cerute pentru existența uneĭ cesiunĭ de creanță între părțile contractante, 802 urm.—Aplic. regulelor de la vînḑare, 803.—Existența privilegiuluĭ vînḑătoruluĭ, 803 nota.—Capacitatea necesară p. a face o cesiune, 804.—Cedarea creanțelor incapabililor, 804.—Capacitatea cerută p. a deveni cesionar, 804.—Cesiunea de creanță între soțĭ, 804.—Intre tutor și minor, 601, n. 1; 804, 805. V. *Minorĭ*, *Tutor*, etc.—Condițiile cerute în privința terțiilor, 805 urm.
Notificarea cesiuneĭ debitoruluĭ, 806.—Sensul cuvîntuluĭ terțiĭ (debitorul cedat, representanțiĭ cu titlu particular și creditorĭĭ chirografarĭ aĭ cedentuluĭ, etc.), 806, n. 1.—Formele notificăreĭ, 808 urm.— Domiciliul la care se poate face notificarea, 808 urm. — Casul când debitorul este domiciliat în străinătate, 809.—Casul când sunt maĭ mulțĭ debitorĭ conjuncțĭ saŭ solidarĭ, 809.—Casul când debitorul este minor saŭ interḑis, 809.—Când el este o femee măritată, o persoană morală, 809.—Actele care pot înlocui notificarea, 810.—Nevaliditatea creanțelor civile la purtător (Controversă), 810 urm., n. 5.—Inaplic. art. 1393 la titlurile la purtător, bilete de bancă, cambiĭ, cecurĭ, warante, etc., 810 urm.—Mandate poștale, 813.—Cesiunea de drepturĭ reale (usufruct, servitute, etc.)—Inaplicarea art. 1393, 799, n. 1, 813.—Subrogație, Novație, Delegație, 813, 814.—Deosebirĭ între cesiunea de creanță și subrogație, delegație și novație, t. VI, p. 592 urm., 669, 697, 698.—Comunicarea copieĭ de pe actul de cesiune (Controversă), 814.—Momentul când se poate face notificarea saŭ acceptarea debitoruluĭ, 814.—Casul când cedentul este falit saŭ insolvabil, 815.—Acceptarea anterioară cesiuneĭ (Controversă), 815, n. 5.—Acceptarea debitoruluĭ făcută prin un act sub semnătură privată, 816.—Acceptarea verbală saŭ tacită, 816.—Efectele notific. saŭ acceptăreĭ debitoruluĭ, 816 urm.—Casul când există maĭ multe cesiunĭ, 816.—Inaplic. art. 972, 817.—Casurile în

care mai multe notificări aŭ fost făcute în aceeaşi ḑi; inaplicarea art. 1779, 817, t. şi n. 2.—Conflict între cesionar şi creditorii cedentului, 817.—Facerea unei popriri în urma notificărei saŭ acceptărei cesiunei, 818.—Facerea poprireĭ înainte de notificarea saŭ de acceptarea debitorului, 818. — Intervenirea altor popriri în urma notificărei saŭ acceptărei cesiunei (Controversă), 818.—Conflict între un creditor amanetar şi cesionarul, 818, 819.—Efectele lipseĭ de notificare saŭ de acceptare din partea debitorului, 819.—Cedentul şi cesionarul pot face acte conservatorii, 819, 820.

Garanţia în materie de cesiune de creanţă, 820, 821.—Garanţia de drept, 821.—Cesiunea cu titlu gratuit (garanţia nu are loc), 821.— Constituirea de dotă, 80 urm., 822. —Casul când creanţa cedată e garantată printr'o ipotecă, 823. Ce trebue să restitue cedentul, 823, 824.—Garanţia de fapt, 825 urm.—Clausele care o măresc, 826 urm.—Casul când cedentul ar fi garantat pur şi simplu solvabilitatea debitorului, 829.—Clausa garanţieĭ de fapt, saŭ pentru ori-ce turburări, 829.—Discuţiunea bunurilor debitorului, 830.—Casurile în care cesionarul este scutit de această discuţiune, 830, n. 2.—Cesiunea unei creanţe la ordin, 831.—Efectele giruluĭ, 831.—Cesionarea prin gir înainte de scadenţă, 832.—Indivisibilitatea şi prescrierea acţiunei în garanţie, 834.—Cesiunea unei creanţe cuprinde accesoriile creanţeĭ vîndute, 834.—Cedarea creanţeĭ numaĭ în parte, 835. —Dobînda viitoare este un accesoriŭ a creanţeĭ, 836.—Avantagiile secundare ce resultă din creanţa cedată şi din forma autentică a creanţeĭ cedate, 836.—Acţiunile în justiţie, în anulare saŭ în resoluţie ce aparţineaŭ cedentului, 837.—Beneficiul suspendărei prescripţieĭ nu se consideră ca cedat, 837.—Cesiunea dreptului de rescumpărare, 799, n. 4; 838.—Excepţiile ce debitorul cedat poate opune cesionarului, 838 urm.—Chitanţele sub semnătură privată emanate de la cedent, 819, n. 3, 839.—Inaplicarea art. 1909, 839, 840.—Casul cesiunei unei creanţe la ordin, 840, 841.—Dreptul internaţional în materie de cesiune de creanţă, 888.

COMANDAMENT PREALABIL.—Efectele transcr. comandamentului în privinţa înstrăinărilor emanate de la debitor, 588, n. 1 şi t. VII, p. 185, n. 1.—Veḑi în privinţa transcr. comandamentului. Trib. Tutova, *Curierul judiciar* din 1904, No. 70 (cu nota D-luĭ G. Mironescu).

COMERCIANT.—(Publicitatea conv. matrimoniale a comercianţilor), 78 urm. V. *Conv. matrimoniale.*

COMOARĂ, 141, n. 2, 227; 467 nota; 785, 786.—Veḑi în privinţa comoareĭ, t. III, p. 216 urm. şi observaţia ce am publicat în *Curierul judiciar* din 1900, No. 23.

COMODAT.—(Drept de retenţie), 20, t. şi n. 1 şi t. VI, p. 735, n. 3.

COMPENSAŢIA (facultativă), 210.—Compensaţia legală, 211, n. 1.—Compensarea contribuţieĭ femeeĭ cu dobinda doteĭ,

403.—Compensarea cheltuelilor făcute de bărbat asupra fondului dotal, cu dota alienabilă ce el datorește soției sale, 444.—Compensarea între creanțele dotale și datoriile bărbatului (Controversă), 444, n. 2.

COMPROMIS.—Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate face un compromis, 390, 391, t. și n. 1.—Clausa care permite înstrăinarea fondului dotal nu autorisă facerea unui compromis (Controversă), 244, t. și n. 4; 264 nota. V. *Imobil dotal.*

COMUNITATE.—Soții sunt liberi de a adopta acest regim prin convenția lor, 8, 23, 387.—Inexistența comunității legale în legea noastră, 26.

COMUNITATE (de achisițiuni) 23, n. 1; 25, 26 și 497 urm. V. *Societate de achisițiuni.*

CONCORDAT.—Bărbatul poate lua parte la un concordat în care ar fi interesată o creanță dotală, 210.—Femeea nu poate vota concordatul bărbatului său, 391.

CONEXAREA (acțiunei cambiale cu acțiunea în anulare a cambiei), Inadmisibilitatea acesteĭ conexări, 841. V. *Cambie.*

CONFIRMARE.—O conv. matrimonială nulă, nu poate fi confirmată nici expres, nici tacit, 44, 61, 72, 83. — Confirmarea vînzăreĭ dintre soți făcută în contra legeĭ, 593, 594.—Confirmarea vînzăreĭ făcută în contra proibițieĭ art. 1308, 604, n. 5.—Confirmarea vînzăreĭ făcută în contra proibițieĭ art. 1309, 611.

CONRESPONDENȚĂ.—Validitatea vînzărilor făcute prin conrespondență, 554, 555, 626 și t. V, p. 38 urm.

CONSILIERI COMUNALI.—Pot cumpăra bunurile comuneĭ. Eĭ nu pot însă lua parte nici direct, nici indirect la ori-ce întreprinderi sau furnituri de ale comuneĭ, 604.

CONSILIU INGRIJITOR (rînduit mameĭ epitrope).—Cumpărarea bunurilor minoruluĭ, 602.

CONSILIU JUDICIAR.—Necesitatea asistenței consiliului p. conv. matrimoniale, făcute de acel pus sub consiliu judiciar, 64 urm. V. *Conv. matrimoniale.*—Consiliul judiciar poate cumpăra bunurile răsipitoruluĭ, 602.

CONSIMȚIMÎNT (Schimbarea conv. matrimoniale). Simultaneitatea consimțimîntului, 100 urm.—Consimțimîntul în conv. matrimoniale. V. *Conv. matrimoniale.*

CONSTITUT POSESOR, 636, n. 2, 638; t. IV, p. 142, n. 3 și t. V, p. 164, t. și n. 2.

CONSTRÎNGEREA CORPORALĂ, 292, t. și n. 3. Veḑi și t. VI, tabla anal. v^is *Constr. corporală.*

CONSUMPTIBILE (lucruri).—Deosebire între consumptibilitate și fungibilitate, 192, n. 3.—Casurile când dota consistă în lucruri consumptibile (elè devin proprietatea bărbatului), 192.—Ce restitue bărbatul în asemenea caz, 192, 438, t. și n. 3. V. *Fungibile* (lucruri).

CONTRACT DE CĂSĂTORIE.—Sensul acestor cuvinte, definiție, 4.—Interpretarea clauselor îndoelnice, 24 urm.—Pu-

terea probatorie şi executorie a contractului de căsătorie, 73 urm.—V. *Conv. matrimoniale.*

CONTRACT DE ÎNCHIRIERE (act de administraţie de câteorĭ nu întrece termenul de cincĭ anĭ), 207, 208, 765, 788.—Menţinerea unor asemenea contracte consimţite de cumpărător, în urma resilierei vînd̦ărei, 764, 765, 788, 789.—Deoseb. între vînd̦are şi închiriere, 544, n. 2.—Închirierea lucrului altuia (Controversă), 575 urm.—Cesiunea unuĭ contract de închiriere (aplic. art. 1391 urm.), 799, n. 2; 813, n. 2.—Transcrierea cesiunei când contractul e pe un timp maĭ lung de doĭ anĭ, 808.—Dreptul care resultă din contractul de închiriere este un drept personal, 813, n. 2 şi t. IX.—Închirierea saŭ arendarea bunurilor unuĭ minor, 208, n. 1; 381.—A avereĭ dotale de către bărbat, 207, urm., 380, 381. V. *Regim dotal.*

CONTRACT PIGNORITIV (Oprirea luĭ),—768, n. 3.

CONTRA-ZESTRE, 534 urm,

CONTUMACIA (bărbatuluĭ).—Dacă este un motiv de separare de bunurĭ, 348 n. 2. V. *Separ. de bunurĭ.*

CONVENŢIĬ MATRIMONIALE.—Principiŭ general (libertatea conv. matrimoniale), 6 urm., 22 urm.—Stipularea unuĭ regim neadmis de legea română, 8, t. şi n. 2. V. *Comunitate.*—Neadmiterea stipulăreĭ unuĭ termen saŭ uneĭ condiţiĭ, 8, 86, 87.—Clause contrare ordineĭ publice şi bunelor moravurĭ, 9 urm.—Clause contrare puterei maritale şi puterei părinteştĭ, 12 urm., 14 urm.—Educaţia religioasă a copiilor, 14 urm. — Clause contrare dreptuluĭ bărbatuluĭ, în calitate de cap al familieĭ saŭ al asociaţieĭ conjugale, 18 urm.—Clause derogatorĭĭ de la dispoziţiile proibitive ale Codului, 19 urm.—Clause contrare ordineĭ succesiunilor, 20 urm.—Efectele stipulaţiilor oprite cuprinse într'o conv. matrimonială (nulitate), 21 urm.—Interpretarea conv. matrimoniale, 24 urm., 37 urm.— Efectele conv. matrimoniale, 38 urm.—Condiţiile necesare p. existenţa şi validitatea conv. matrimoniale, 39 urm.—Consimţimîntul părţilor, 40 urm.—Consimţimîntul dat prin mandatarĭ (mandat autentic), 41.—Imposibilitatea de a se confirma o conv. matrimonială nulă, 44, 61, 72, 83. V. *Confirmare.*—Viciile de consimţimînt (violenţă, dol, simulaţie), 45, 46, 428.—Eroare, 47.—Capacitatea părţilor contractante, 47 urm. — Capacitatea majorilor, 49.—Capacitatea minorilor, 50 urm.—Asistenţa lor de persoanele în drept, 54 urm. — Conv. matrimoniale a altor incapabilĭ (interd̦işĭ, absenţĭ, surdo-muţĭ, faliţĭ, etc.), 62 urm.—Persoanele puse sub un consiliŭ judiciar, 64 urm. V. *Consiliŭ judiciar.*

Formele conv. matrimoniale, 68, 69.—Dovedirea conv. matrimoniale făcute sub legea veche, 69, 75, n. 1; 425, n. 4 şi t. VII, p. 244, t. şi n. 4.—Formele cerute de legea actuală (act autentic *ad solemnitatem*), 71.—Consecinţile care

resultă din acest principiŭ, 71 urm.—Facerea uneĭ convenţiĭ matrimoniale între Românĭ, într'o ţară în care conv. matrimonială nu este un act solemn (Controversă), 72, t. şi n. 3.—Puterea probatorie şi executorie a contractuluĭ de căsătorie, 73 urm.—Transcrierea conv. matrimoniale, 75 urm. —A celor făcute în străinătate, 77, 78.—Publicitatea conv. matrimoniale ale comercianţilor, 78 urm.—Momentul când conv. matrimonială trebue să fie făcută, 81 urm.—Nulitatea conv. matrimoniale făcute în urma celebrăreĭ căsătorieĭ, 82, 83. — Intrarea în vigoare a conv. matrimoniale, şi caducitatea lor, 83 urm.—Termenul şi condiţiile în conv. matrimoniale, 86, 87. — Imutabilitatea conv. matrimoniale în timpul căsătorieĭ, 87 urm. — Acest principiŭ nu se aplică soţilor căsătoriţĭ sub legea veche, 89. — Principiul modern, care opreşte schimbarea conv. matrimoniale, este de ordine publică; — consecinţĭ, 90 urm.—Imutabilitatea conv. matrimoniale, în dreptul internaţional privat, 96 urm.—In privinţa constituireĭ doteĭ, 145 urm.—Actele care nu ating principiul imutabilităţeĭ conv. matrimoniale, 94 urm., 157, n. 4.—Schimbările ce pot fi aduse conv. matrimoniale între data contractuluĭ şi aceea a celebrăreĭ căsătorieĭ, 98 urm.— Condiţiile cerute p. ca schimbările să fie valide între părţĭ, 99 urm.—Representarea părţilor prin mandatarĭ (mandat autentic), 100.—Simultaneitatea consimţimîntuluĭ, 100 urm. V. *Consimţimînt.*—Condiţiile cerute p. ca schimbările să fie valide faţă cu ceĭ de al treilea, 105 urm.—Sensul cuvîntuluĭ terţiĭ, 106.—Persoanele considerate ca părţĭ, 102 urm.— Transcrierea schimbărilor aduse conv. matrimoniale, 106.

COPII.— Educaţia religioasă a copiilor născuţĭ din căsătorii mixte, 14 urm.—Instrăinarea fondului dotal p. căpătuirea copiilor, 281 urm. V. *Imobil dotal.*—Sensul cuvîntuluĭ *copiĭ*, 282, 283.—Copiĭ adoptaţĭ şi naturalĭ, 283, n. 1.

COTUTOR.—V. *Tutor.*

CORABIE.—V. *Vas.*

CREANŢE.—Casul când dota femeeĭ consistă în creanţe, 193, n. 2, 449.—Incasarea creanţelor dotale de bărbat, 209 urm. V. *Regim dotal.*— Predarea creanţelor vîndute, 639.—Responsabilitatea vînzătoruluĭ p. viciĭ ascunse, 721.—Nevalidităţea creanţelor civile la purtător (Controversă), 810 urm., n. 5.—Cedarea uneĭ creanţe viitoare, 568, n. 5; 799, n. 4. —Deosebire într'o creanţă şi titlul creanţeĭ, 822, n. 4. V. *Cesiune de creanţă.*

CREANŢE LITIGIOASE.—Veḑi *Drepturĭ litigioase, Retractul litigios*, etc.

CREDITORĬ.—Nu pot urmări fondul dotal p. datoriĭ contractate în timpul căsătorieĭ, 250 urm. V. *Regim dotal.*—Urmărirea veniturilor fondului dotal (Controversă), 253 urm.— Creditoriĭ chirografarĭ aĭ cedentului sunt terţiĭ, 806, n. 1.

CREDIT FONCIAR.— Funcţionariĭ acestuĭ institut nu beneficiază

de dispoziţiile art. 409 Pr. civ., 561, n. 2.—Purgarea imobilului de acţiunea resolutorie, 757 nota.
CURATOR.—Curatorul poate cumpăra bunurile minorului emancipat, 603.

D

DATĂ CERTĂ, 297, n. 3. V. şi tabla anal. vol. VII, v^is *Dată certă.*
DATIO IN SOLUTUM, 157 urm., 476, 595, n. 1; 597 urm., 868, n. 2; 880, 881. Vedĭ şi t. VI, p. 485 urm.
DECONFITURĂ (Insolvabilitatea necomerciantului), 642, n. 4; 815. V. *Faliment, Insolvabilitate.*
DELEGAŢIE.—Inaplicarea art. 1393, 814.—Deosebire între delegaţie şi cesiunea de creanţă, t. VI, p. 697, 698.
DELICTE.—Delictele femeeĭ obligă fondul eĭ dotal, 80, 245, 260. V. *Imobil dotal.*
DEPUTAŢĬ.—Urmărirea diurneĭ lor, 562. V. *Senatorĭ.*
DIVORŢ (Anul de încercare).—Dacă există apel în asemenea materie, 342, n. 1.—Dacă femeea poate părăsi domiciliul conjugal fără autorisarea justiţieĭ, 343, n. 3. Cpr. Trib. Buzĕŭ, *Curierul judiciar* din 1904, No. 77 (cu observaţia noastră).—Sgârcenia bărbatului ar putea constitui p. femee o causă de divorţ, 348.—Instanţa în separaţie de bunurĭ poate fi continuată în urma pronunţăreĭ divorţului, 351, 352. V. *Separ. de bunurĭ.*—Renunţarea la apel în materie de divorţ (Controversă), 361, t. şi n. 4.— Dezistarea de la apel, 362 nota.—Dacă bărbatul poate fi isgonit din domiciliul luĭ, după cererea femeeĭ, în caz de divorţ, 384 nota.
DOBÎNDA (doteĭ), 183 urm. V. *Regim dotal.*—Prescrierea dobînzeĭ doteĭ prin cincĭ anĭ (art. 1907), 185 t. şi n. 4; 337, n. 2 şi 465, t. şi n. 5. V. *Imobil dotal, Prescripţie*, etc.—Casurile în care cumpărătorul datoreşte dobînda preţului, 745 urm. V. *Vînzare.*
DOL.—Compensarea luĭ (Controversă), 566.
DOLIŬ (haine de—), Dreptul femeeĭ văduve (drept de opţiune), 457 urm. V. *Abitaţie, Regim dotal.*—Personalitatea dreptului femeeĭ, 461.—Femeea nu are pentru garantarea acestuĭ drept nicĭ privilegiŭ, nicĭ ipotecă, 458.
DOMENIŬ PUBLIC.— Lucrurile care fac parte din domeniul public nu pot face obiectul uneĭ vînzărĭ, 558. V. *Vînzare.*
DOMICILIŬ.— Dacă bărbatul poate fi isgonit din domiciliul seŭ, de către femee, la caz de divorţ, 384 nota. V. *Divorţ.*— Dacă femeea poate fi readusă în domiciliul bărbatului *manu militari*, 344 nota; t. I, partea II, p. 95 şi t. V, p. 486 nota. V. *Căsătorie.*—Domiciliul la care se poate face notificarea cesiuneĭ de creanţă (domiciliŭ real), 808 urm. V. *Cesiune de creanţă.*
DOMICILIŬ ALES.—Notificarea cesiuneĭ de creanţă nu poate fi făcută la domiciliul ales al debitoruluĭ (Controversă), 808; t. I partea I, p. 280 şi t. V, p. 180, 181.

DONAȚIE.—Necesitatea unuĭ mandat autentic, 42.—Efectul clauselor ilicite saŭ contrare ordineĭ publice, 22, t. și n. 2; t. IV, p. 96 urm. și t. VI, p. 41 urm.—Dăruitorul nu garantează, în principiŭ, pe donatar de evicțiune, 180, 821 și t. IV, p. 183 urm.—Dacă femeea poate dărui fondul dotal bărbatuluĭ (Controversă), 246, 247.—Femeea separată de bunurĭ nu poate dărui averea sa, nicĭ să primească o donație, fără autorisarea bărbatuluĭ, 386, 389. V. *Separ. de bunurĭ.*— Tutorul poate să dobîndească o creanță contra minoruluĭ prin donație, 601, n. 1. V. *Moștenire, Tutor, Vîndare*, etc.—La caz de dăruirea dreptuluĭ litigios, retractul litigios nu are loc, 868. V. *Retractul litigios.*

DONAȚII DEGHISATE (Admiterea lor după jurisprudență.—Critica acesteĭ soluțiunĭ), 554, n. 1; t. IV, p. 161 urm., t. V, p. 270, n. 2 și tr. fr., p. 450.

DONAȚII MANUALE.— Admiterea lor în dr. nostru, 44, n. 1 și t. VII, tabla analitică, v° *Don. manuale.*—Aceste daruri sunt supuse taxeĭ de înregistrare, 44, n. 1.—*Contrà:* Șt. Scriban, *Curierul judiciar* din 1904, No. 57. Vedĭ adaosul făcut în *Addenda et corrigenda*, la finele p. 889, *in fine.*

DOTĂ.—Definiția doteĭ, 120 urm.—Constituirea doteĭ, 130 urm.—Act solemn, 67 urm., 131.—Oblig. naturală, 115, 131, 136.—Bunurile care pot fi constituite dotă, 132 urm., 138 urm. V. *Regim dotal.*—Administrarea bunurilor dotale, în timpul căsătorieĭ, de către bărbat, 207 urm.—Nevaliditatea clauseĭ prin care femeea și-ar reserva veniturile tuturor bunurilor sale dotale, 19, 217, n. 2; 219— Dota mobiliară (condiția eĭ în timpul căsătorieĭ.—Alienabilitate), 220, 221, 336.—Se poate însă stipula inalienabilitatea doteĭ mobiliare, 193, n. 3; 221 și 276. Cpr. și Cas. rom. *C. judiciar* din 1904, No. 12.—Prescriptibilitatea doteĭ mobiliare, 337, n. 2.—Dota imobiliară este, din contra, inalienabilă, dacă nu s'a permis înstrăinarea eĭ, 237 urm.—Imprescriptibilitatea doteĭ imobiliare, 243, 250, 255 urm. V. *Imobil dotal, Regim dotal.*—Casurile excepționale, în care dota imobiliară este alienabilă, 259 urm. V *Imobil dotal, Regim dotal.*—Raportul doteĭ, 171 urm.—Reducțiunea doteĭ, 176 urm.—Garanția doteĭ, 179 urm.—Dobîndile doteĭ, 183 urm.—Acț. pauliană în materie de dotă, 131, 135, 186 urm. V. *Regim dotal.*—Restituirea doteĭ. 415 urm. V. *Regim dotal, Separ. de bunurĭ*, etc.

DREPTUL INTERNAȚIONAL (conv. matrimon.), 26 urm.; 30 urm.; 72, t. și n. 3; 77, 96 urm.—Imutabilitatea conv. matrimoniale, 96 urm.— Separația de bunurĭ, 351.—Testamente conjunctive, 90 nota. — Autorisarea femeeĭ măritate, 13, n. 2; 393 nota; 489, t. și n. 3, 490. V. *Femea măritată.* — Lesiunea în materie de vînd̨are, 767, n. 1, 888; t. V, p. 97 și t. VII, p. 41.—Înstrăinarea doteĭ uneĭ femeeĭ străine, 241, 242 și t. I, partea I, p. 74, 75. V. *Imobil dotal.*—Ipoteca legală a femeeĭ străine (Controversă), 513 și t. I, partea I, p. 73, 74.—Regulele drep-

tului internaţional aplicabile în materie de vînḑare, 885 urm.—In materie de ces. de creanţă şi de retract litigios, 888.
DREPTURI LITIGIOASE.—Magistraţii şi advocaţii nu se pot face cesionari de drepturi litigioase, 605 urm.—Apărătorii de pe lângă judecătoriile de ocoale, 608, t. şi n. 2.—*Quid* în privinţa grefierilor, juraţilor, etc? Veḑi aceste cuvinte. —Simpla eventualitate a unui proces este suficientă p. ca dreptul să fie socotit litigios, 607, n. 2.—Când dreptul se socoteşte litigios în casurile art. 1402 urm., 861 urm. 864, 865. V. *Vînḑare.*—Sancţiunea acesteĭ dispoziţiĭ (Nulitate de ordine publică), 609 urm.
DREPTURI REALE (consimţite de cumpărător).—Desfiinţarea lor prin resiliarea vînḑăreĭ, 615, 764, 771, 779, 787, 788, 876.— Desfiinţarea drepturilor reale altele de cât înstrăinările şi ipotecile, constituite de descendentul donatar, când se face raportul, 787, n. 2. V. *Ipotecă, Raport.*—Cesiunea de drepturi reale.—Inaplicarea art. 1393, 799, n. 1, 813. V. *Cesiune de creanţă.*—Desfiinţarea drepturilor reale constituite de cesionar, în caz de exercitarea retractului litigios, 876. V. *Retractul litigios.*
DREPTUL DE RETENŢIE, 20, t. şi n. 2. V. *Comodat;* 443, 444, 642 urm., 692, 762, n. 2; 785.—Pactul de rescumpărare, 769, n. 2, 785, t. şi n. 2. V. tablele volum. V, VI, VII, v^is *Drept de retenţie.*—Casurile în care cumpărătorul poate să reţină preţul, suspendând plata luĭ, 748 urm.—S'a decis că art. 1364 se aplică şi la contractele de locaţiune, C. Bucureşti, *Dreptul* din 1904, No. 67.
DREPTURI SUCCESORALE (vînḑarea de —), 842 urm.—Moştenirea trebue să fie deschisă, 569, 843, 844. V. *Moştenire. Pacte succesorale.*— Deosebire între vînḑarea uneĭ moşteniri şi acea a bunurilor uneĭ moşteniri, 845, n. 1.—Vînḑarea făcută unuĭ moştenitor echivalează cu o împărţeală, 847, n. 2.—Oblig. vînḑătoruluĭ, 849 urm.—Ale cesionaruluĭ, 853 urm.— Inaplicarea în specie a art. 1391 urm., 799, n. 1, 812, t. şi n. 2.—Efectele vînḑăreĭ uneĭ moşteniri în privinţa terţiilor, 855 urm.
DRUMURI DE FER.—Fac parte din domeniul public, 558, n. 4.— Biletele circulare de drum de fer nu pot fi vîndute saŭ cedate altora, 564.—Indemnităţile ce funcţionariĭ drumuluĭ de fer primesc cu titlu de locuinţă pot fi urmărite, necăḑând sub prescripţiunile art. 409 Pr. civ., 562.

E

EFECTE PUBLICE.—Efectele publice nepreţeluite saŭ preţeluite, constituite dotă (proprietatea femeeĭ, saŭ a bărbatuluĭ), 193, n. 2, 449.—Casul când dota consistă în efecte publice, care ar urma să fie vîndute spre a fi înlocuite printr'un imobil, 276.— Restituirea doteĭ care ar consista în efecte publice, 450.—Efectele publice se transmit de la mână la

mână prin tradiţie, 810 urm. V. *Tradiţie.*—Răspunderea vînd̦ătorului unor efecte publice, 721, t. şi n. 4. V. *Titluri la purtător.*

EREDE APARENT. V. *Moştenitor aparent.*

EVICŢIUNE (Răspunderea vînd̦ătorului), 665 urm., 669 urm. V. *Garanţie.*—Răspunderea de evicţiune presupune vînd̦area lucrului altuia, 670.—Imprejurările care se consideră ca evicţiune, 671 urm.—Simpla temere de evicţiune nu dă loc la garanţie, 673, n. 2.—Evicţiunea nu trebue să provină dintr'un caz fortuit, ci dintr'o causă anterioară vînd̦ării, 674. —Casurile de evicţiune posterioare vînd̦ării, 675.—Casul unei prescripţii începute înainte, însă îndeplinite în urma vînd̦ării, 675.—Oblig. vînd̦ătorului, 676 urm., 679 urm.—Oblig. de a repara dauna causată prin evicţiunea îndeplinită, 681 urm—.Prestaţiile datorite de vînd̦ător în caz de evicţiunea cumpărătorului, 681 urm.—Evicţiunea totală (restituirea preţului), 682 urm.—Restituirea fructelor, 687. V. *Fructe.* —Rest. cheltuelilor procesului şi ale contractului de vînd̦are, 688.— Plata daunelor causate, 688 urm.— Oblig. şi drepturile proprietarului evingător, 690 urm.—Impense necesare, utile şi de simplă plăcere, 691 urm.—Cheltueli de simplă plăcere, 692. V. şi p. 443, 485, 785.—Cumpărătorul nu are pentru aceste impense dreptul de retenţie (Controversă), 692. V. şi p. 444.—Casul unei evicţiuni totale, 682 urm.—Unei evicţiuni parţiale, 693 urm.—Garanţia de fapt, 703 urm.—Clausele care măresc garanţia de fapt, 703.— Care o micşorează, 705 urm.— Vînd̦ătorul nu se poate sustrage de la răspunderea p. evicţiunea care ar resulta dintr'un fapt personal al său, 707 urm.—Aplicarea acestui principiu la toate vînd̦ările în genere, 707.— Casurile în care vînd̦ătorul s'ar putea sustrage de la răspundere chiar în privinţa faptelor sale personale, 709.—Casurile în care culpa cumpărătorului îl face să peardă acţiunea în garanţie, 712.—Persoanele cărora aparţine acţiunea şi excepţia de garanţie, şi persoanele cărora ele pot fi opuse, 713 urm.—Prescrierea acţiunei în garanţie, 712.— Dreptul vînd̦ătorului de a opri suspendarea preţului din partea cumpărătorului, dând cauţiune, 750 urm. V. *Vînd̦are.* —Răspunderea vînd̦ătorului p. viciile ascunse ale lucrului vîndut, 715 urm. V. *Vînd̦are.*

EXOPRICĂ.—V. *Paraferna.*

EXPERŢI.— Determinarea preţului vînd̦ării de experţi, 584 urm.—Rolul experţilor, 585.—Casul când experţii nu fixează preţul, 585, 586.— Numirea experţilor de justiţie sau de părţi în vînd̦ările comerciale, 584, n. 4, 585, n. 5.—Valoarea după care experţii pot fixa preţul, 586. V. *Vînd̦are.*

EXPROPRIAREA P. CAUSĂ DE UTILITATE PUBLICĂ (a imobilului dotal), 162, 217, 246. V. *Imobil dotal.*—Resolvirea vînd̦ării, 756.—Interdicerea de a exercita un comerţ similar aceluia exercitat în imobilul vîndut, subsistă şi în urma expropr. stabilimentului p. causă de utilitate publică, 705.

F

FACULTATEA DE RĔSCUMPĂRARE.—V. *Pact de rĕscumpărare.*

FALIMENT, FALIT.—Falim. bărbatului atrage restituirea dotei, 346, 422.—Falimentul constituitorului dotei (nerestituirea dotei), 432. V. *Regim dotal.*—Falimentul femeei nu permite sindicului de a cere, în numele ei, separaţia de bunuri, 353, 354.—Dreptul falitului de a fi mandatar, 64, n. 2.—De a face conv. matrimoniale fără a prejudeca drepturile creditorilor, 64.—Vînzĕtorul poate să refuse de a preda lucrul cumpărătorului, de câte-ori acest din urmă a fost declarat falit sau a devenit insolvabil în urma vînzărei, 642, 643.— Falitul nu poate ceda creanţele sale, 804. Nevaliditatea notificărei sau acceptărei făcute în urma sentinţei declarative de faliment, 815.— Casul când cedentul este falit sau insolvabil, 815. V. *Ces. de creanţă.*—Retractul litigios nu poate fi exercitat de cât de sindic în numele falitului, 879.

FAPTUL PRINCEPELUI (Caz fortuit) — 674, n. 2 şi t. VI, p. 351, n. 4.

FEMEEA MĂRITATĂ.—Nu poate renunţa la ipoteca sa legală, nici în favoarea bărbatului, nici în favoarea terţiilor, 58, 264 nota; 281, n. 1; 391; 528 urm., 800. V. *Ipotecă legală.*—Autorisarea necesară şi specialitatea acestei autorisări, 131, t. şi n. 2; 293 urm. 392 urm., 411, 479, 490.—Dreptul internaţional în această privinţă, 13, n. 2 şi 393 nota; 489, t. şi n. 3, 490.—Autorisarea necesară femeei interesează ordinea publică, 393 nota.—Autoris. necesară femeei spre a putea face comerţ, 392 nota.—Spre a publica o operă literară sau ştiinţifică; spre a trece examene de moaşă, medic, etc., 392 nota.— Necesitatea autorisărei spre a putea sta în judecată, 392 urm., 411, 479.—Spre a contracta un angajament teatral, 391, t. şi n. 5 şi t. I, partea II, p. 102.—Starea în judecată în privinţa paraferneĭ ei, 392 urm., 490.—Legile străine care proclamă capacitatea femeei măritate, 393, n. 1; 490, n. 5.—Capacitatea femeei comerciante, 479.—Femeea, chiar separată, nu poate să constitue o anticresă asupra unui imobil al sĕu, 395, 396. Vedĭ *Anticresă.*—Nici să primească sau să lepede o moştenire, 389, 390.—Ea nu poate, fără autorisare, să facă o societate cu un terţiu, 390.—Nici cu bărbatul ei, în timpul căsătorieĭ (Controversă), 92, n. 2; 390, n. 3; 411, 412 şi 592.—Femeea măritată separată de bunurĭ.—(Actele pe care ea le poate sau nu le poate face), 381 urm. V. *Regim dotal.*—Casurile în care femeea este presupusă a avea mandat tacit de la bărbatul sĕu, 221, n. 3 şi 414, t. 2, n. 2, 415. Vedĭ şi t. V, p. 320 nota.—V. *Mandat.*—Ipoteca legală a femeeĭ măritate străine (Controversă), 513 şi t. I, partea I, p. 73, 74.—Capacitatea femeeĭ separate de bunurĭ de a deveni cesionară a uneĭ creanţe, 804.—

De a exercita retractul litigios, 875.—De a radia o ipotecă, 385, 480, t. şi n. 2. V. *Ipotecă*.—Dreptul femeeĭ la abitaţiune şi hainele de doliŭ, 457 urm., 461 urm. V. *Abitaţie, Doliŭ, Regim dotal*, etc.—De a cere separaţia de bunurĭ, 349 urm. V. *Separ. de bunurĭ*.—Femeea nu poate fi adusă *manu militari* în domiciliul bărbatuluĭ (Controversă). V. *Căsătorie*.

FEMEEA SĂRACĂ.—Dreptul de moştenire în averea bărbatuluĭ (art. 684), 463, n. 2 şi t. III, p. 295 urm. şi 469, n. 2. —Acest drept al văduveĭ nu se perde prin faptul remărităreĭ sale, Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1901, No. 26.—Femeea poate cumula alimentele cu dreptul de moştenire, 463. V. *Alimente*.

FETE.—Nu moşteniau altă dată pe părinţiĭ lor, după Codul Caragea, 20, t. şi n. 4; 165, 175; t. III, p. 271, n. 1 şi t. V, p. 306, n. 3. Veđĭ şi Cas. rom., *Curierul judiciar* din 1902, No. 42 (cu observ. noastră).

FIDEJUSIUNE.—Femeea separată de bunurĭ nu poate garanta pe un terţiŭ, de cât cu autorisarea bărbatuluĭ sĕŭ, 389, t. şi n. 2.

FIRMĂ.—Menţionarea în registrul firmelor a conv. matrimoniale a comerciantuluĭ căsătorit, 78, n. 3.—Vînđarea unuĭ fond de comerţ cuprinde şi firma luĭ, 653.

FOC.—V. *Incendiŭ*.

FOLOSINŢĂ LEGALĂ.—Dacă folosinţa legală a părinteluĭ usufructuar poate fi cedată altuia (Controversă), 564, 565 şi t. II, p. 44, t. şi n. 2.—Porţiunea folosinţeĭ legale, care poate fi urmărită de creditoriĭ părinteluĭ usufructuar, 229, 230 şi *C. judiciar* din 1903, No. 7.—Nicĭ folosinţa ce bărbatul are în privinţa imobiluluĭ dotal, nu poate fi cedată altuia, nicĭ ipotecată, nicĭ urmărită de creditoriĭ luĭ, 224, n. 5, 2°; 229.—Cedarea şi urmărirea veniturilor care prisosesc asupra trebuinţelor casnice, 229, 253 urm.

FOND DE COMERŢ.—Ce cuprinde vînđarea unuĭ fond de comerţ, 562.—Oblig. vînđĕtoruluĭ de a nu crea în vecinătatea cumpărătoruluĭ, un comerţ similar aceluia ce se exercita în fondul vîndut, 562, n. 5; 676, n. 2; 704, 705. V. *Expropr. p. causă de utilitate publică*.—Casul când dota consistă într'un fond de comerţ (hotel, cafene, etc.), 194, n. 2. V. *Regim dotal*.

FOND DOTAL.—V. *Imobil dotal*.

FORŢĂ MAJORĂ.—V. *Caz fortuit*.

FRUCTE (naturale şi industriale).—Ce se înţelege prin aceste expresiĭ, 466, n. 2.—Peştele se consideră ca fruct, nu însă şi petrele care se scot dintr'o carieră, 467 nota. V. *Petre, Peşte*.—Restituirea fructelor în caz de anularea înstrăinăreĭ fonduluĭ dotal, 331.—Ce trebue să restitue bărbatul când dota consistă în dreptul de a percepe fructe, 451.—Impărţirea fructelor doteĭ în ultimul an al căsătorieĭ, 463 urm.—Fructele se cuvin cumpărătoruluĭ, când este vorba de un corp cert şi determinat, 648, 649.—Compensarea

fructelor percepute cu dobînda preţului, 649.—Restituirea fructelor în caz de evicţiune totală, 687. V. *Evicţiune*.—In caz de exercitarea pactului de rĕscumpărare, 786. V. *Pact de rĕscumparare*.

FUNGIBILE (lucruri).—Deosebire între fungibilitate şi consumptibilitate, 192, n. 3. V. *Consumptibile* (lucruri).—Când dota consistă în lucruri fungibile, bărbatul devine proprietarul ei, 192.—Ce restitue bărbatul în asemenea caz, 192, 438, n. 3.

FURT.—Electricitatea poate face obiectul unui furt saŭ unui abuz de încredere. V. *Lumină electrică* şi tabla t. VII, v° *Electricitate, Furt*, etc.

G

GARANŢIE (p. evicţiune).—Oblig. indivisibilă, 665.—Garanţia în materie de vînḑare. V. *Evicţiune, Vînḑare*.—In vînḑările silnice, 668.—Oblig. de garanţie există în toate contractele cu titlu oneros, 668.—Garanţia în materie de dotă, 179 urm., 668. V. *Regim dotal*.—Garanţia, în contractele de donaţiuni, 180, 668.—Pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut, 715 urm.—In materie de cesiune de creanţă, 820 urm. V. *Cesiune de creanţă*.—In vînḑările de drepturi succesorale, 853.—Oblig. de garanţie nu este de esenţa, ci numai de natura vînḑărei, 667.—Garanţia este de drept şi de fapt, 667 urm.—Efectele nedeclarărei ipotecelor saŭ servituţilor existente asupra fondului vîndut, 700 urm. V. *Ipotecă, Servitute*.—Prescrierea acţiunei în garanţie, 712.—Casurile în care culpa cumpărătorului îl face să peardă acţiunea în garanţie, 712.—Vînḑĕtorul nu se poate sustrage, în principiŭ, de la rĕspundere p. evicţiunea care ar resulta dintr'un fapt al sĕu personal, 707 urm.—Ce se înţelege prin fapt personal şi exemple de fapte personale, 708.—Acest principiŭ se aplică la toate vînḑările în genere, 707.—Casurile în care vînḑĕtorul se poate sustrage de la rĕspundere chiar în privinţa faptelor sale personale, 709.—Efectele stipulărei de negaranţie, 709 urm.—Cui aparţin acţiunea şi excepţiunea de garanţie, şi persoanele cărora ele pot fi opuse, 713 urm. Pentru maĭ multe detalii, V. *Evicţiune, Vînḑare*, etc.

GAZ.—Trichelele pentru instalarea gazului, sunt imobile prin destinaţie, şi ca atare, aparţin cumpărătorului imobilului, 651. V. *Lumină electrică*.

GIR.—Girul unei creanţe la ordin produce efectul unei cesiuni, 831 urm. t. şi n. 2.—Transmiterea acţiunei cambiale, 831, n. 2.—Excepţiile ce poate opune debitorul cambiei, de câte-orĭ cesiunea are de obiect o creanţă la ordin transmisă prin gir, 840 urm. V. *Cambie, Ces. de creanţă*.

GREFIERĬ.—Pot cumpăra drepturi litigioase, 609.

GREVA (lucrătorilor vînḑĕtorului).—Constitue un caz fortuit, 645 nota şi t. VI, p. 350.

H

HABILIS AD NUPTIAS, HABILIS AD PACTA NUPTIALIA.—Capacitatea minorilor de a face o convenţie matrimonială cu asistenţa acelor în drept, 50 urm. şi t. VII, p. 27.
HAINE (de doliŭ).—Dreptul femeeĭ la hainele de doliŭ, 457 urm.—Personalitatea dreptuluĭ femeeĭ, 461. V. *Abitaţie, Doliŭ, Regim dotal*, etc.—Dreptul femeeĭ de a lua hainele şi celelalte obiecte destinate usuluĭ sĕŭ personal, când i se restitue dota, 453 urm. V. *Regim dotal, Rufe*, etc.
HOTĂRÎRĬ.—Pot fi modificate în materie de alimente, 497; t. V, p. 306, n. 1 şi t. VII, p. 491, t. şi n. 4.—Admiterea aceleeaşĭ soluţiĭ în privinţa contribuireĭ femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ, 400, 413, 497.—Publicitatea hotărîrilor care admit separarea de bunurĭ, 367 urm.

I

IMOBIL DOTAL.—Inalienabilitatea luĭ în timpul căsătorieĭ, 237 urm., 242 urm.—El nu poate fi grevat de servitute, usufruct, anticresă, etc., 243, 245, n. 1.—Înstrăinarea cu titlu gratuit (transacţie, compromis, etc.), 243, 244.—Imobilul dotal nu poate fi ipotecat, dacă părţile n'aŭ permis ipotecarea luĭ prin contract, 244, 245.—El nu poate fi înstrăinat nicĭ prin quasi-contracte, 245.—El poate însă fi înstrăinat prin testamentul femeeĭ, 244, n. 2; 246 şi 423.—El poate, de asemenea, fi înstrăinat pentru delictele saŭ quasi-delictele comise de femee, 80, 245, t. şi n. 4; 260; t. V, p. 473 urm.; t. VII, p. 28, t. şi n. 1.—El poate fi expropriat p. causă de utilitate publică, 162, 217 şi 246.—Împărţeala de bună voe a imobiluluĭ dotal (Controversă), 246.—Dăruirea imobiluluĭ dotal, bărbatuluĭ (Controversă), 246, 247.—Inalienabilitatea subsistă şi în urma separaţieĭ de patrimoniĭ, 248 urm., 421, 422.—Scoaterea imobiluluĭ dotal de sub urmărirea creditorilor femeeĭ, 250 urm.—Urmărirea veniturilor fondului dotal (Controversă), 253 urm.—Imprescriptibilitatea fondului dotal, 255 urm. — Incetarea imprescriptibilităţeĭ fondului dotal, prin efectul separaţieĭ de bunurĭ, 258 urm.—Casurile în care fondul dotal este alienabil, 259 urm.—Inalienabilitatea fondului dotal nu maĭ interesează astăḑĭ ordinea publică, 261 urm., 562 şi t. V, p. 123.—Excepţiile de la principiul inalienabilităţeĭ care resultă din voinţa părţilor, 261 urm.— Înstrăinarea fondului dotal poate fi stipulată chiar când femeea este minoră, 57.—Stipularea ipotecăreĭ fondului dotal, 262.—Clausa prin care se autorisă înstrăinarea fondului dotal nu autorisă ipotecarea luĭ (Controversă), 263, n. 5.—Clausa vînḑăreĭ nu autorisă schimbul, 264 nota.—Facultatea de a ipoteca imobilul dotal nu atrage pe aceea de a-l vinde, 264 nota.—Facultatea de a înstrăina imobilul nu conferă pe aceea de a face un compromis, 264

IMOBIL DOTAL
nota.—Intrebuinţarea banilor prinşi din vînḑarea saŭ ipotecarea imobiluluĭ dotal.—Supraveghierea acesteĭ întrebuinţărĭ de dobînditorul imobiluluĭ saŭ împrumutătorul banilor, 39, 290 urm.—Casurile în care această supraveghere este cu neputinţă, 291, 292.—Clausa de reîntrebuinţare (*Remploi*), 266 urm.—Dreptul femeeĭ şi al bărbatuluĭ de a cere anularea vînḑăreĭ cînd nu s'a făcut întrebuinţarea, 273, 274.—Efectele întrebuinţăreĭ, 274.— Deosebire între clausa de reîntrebuinţare şi acea de întrebuinţare, 274 urm. Excepţiĭ de la principiul inalienabilităţeĭ care resultă din lege, 277 urm.—Căpătuirea copiilor comunĭ saŭ născuţĭ din o căsătorie anterioară, 281 urm.—Sensul cuvintelor copiĭ şi căpătuire, 282, 283.— Copiĭ naturalĭ şi adoptaţĭ, 283, n. 1.— V. *Copiĭ*.—Formele sub care se poate face înstrăinarea, 285, 286. — Casurile de înstrăinare în care se cere numaĭ autorisarea justiţieĭ, 286 urm.—Tribunalul competent spre a autorisa înstrăinarea şi a face vînḑarea, 288.— Vînḑarea trebue să se facă prin mezat public, 288, t. şi n. 4.—Ordonanţa de adjudecare nu e supusă recursuluĭ, ci numaĭ acţiuneĭ în anulare, 289. V. *Ordonanţă de adjudecare*. —Supravegherea şi întrebuinţarea banilor prinşi din înstrăinarea fonduluĭ dotal (Controversă), 290 urm. V. *Intrebuinţare*.—Scoaterea bărbatuluĭ saŭ a femeeĭ de la închisoare, 292 urm.—Procurarea de alimente familieĭ, 293 urm.—Sensul cuvîntuluĭ alimente, 295, text şi note.—Plata datoriilor anterioare căsătorieĭ, 297 urm.—Plata datoriilor constituitoruluĭ doteĭ, 301 urm.—Facerea de reparaţiĭ marĭ la imobilul dotal, 303 urm.—Reparaţiile trebue să fie indispensabile, 304.—Înstrăinarea imobiluluĭ dotal p. causă de indivisiune, 305 urm.—Schimbul imobiluluĭ dotal, 308 urm.— Valoarea ce trebue să aibă imobilul primit în schimb, 309 urm.—Necesitatea uneĭ expertise, 310.—Schimbul între bărbat şi femee (Controversă), 310 urm.—Imobilul dobîndit în schimb devine inalienabil, 312.—Transcrierea schimbuluĭ (Controversă), 312 urm., 592, n. 1.—Sancţiunea principiuluĭ inalienabilităţeĭ imobiluluĭ dotal, 316 urm.—Nulitatea relativă şi consecinţile relativităţeĭ nulităţeĭ, 316 urm.— Persoanele care pot exercita acţiunea în anulare, 320 urm. —Confirmarea anulăreĭ, 326 urm.—Prescrierea acţiuneĭ în anulare, 327 urm. —Efectele acţiuneĭ în anulare, 331 urm.— Înstrăinarea imobiluluĭ dotal a uneĭ femeĭ străine, conform statutuluĭ eĭ personal (Controversă), 241, 242 şi t. I, partea I, p. 74, 75. V. *Dreptul internaţional*.
IMOBILE PRIN DESTINAŢIE.— Aparţin, ca accesoriĭ, cumpărătoruluĭ, 651 urm.—Sobele care nu fac corp cu zidul saŭ cu duşamelele nu sunt imobile prin destinaţie, 651.—Trichelele pentru instalarea gazuluĭ, lumineĭ electrice, etc. sunt imobile prin destinaţie, 651, t. şi n. 3.
IMOBILE RURALE.—Nu pot fi dobîndite de străinĭ, 559.—Ce

se înţelege prin imobil saŭ pămînt rural, 559, n. 3 şi 587, n. 1. V. asupra acesteĭ chestiunĭ tabla vol. V, v° *Străinĭ*.
IMPĂRŢEALA (de bună voe a fondului dotal), Controversă, 246.—Bărbatul nu poate, fără concursul femeeĭ, nicĭ să provoace împărţeala bunurilor dotale, nicĭ să se apere contra împărţeleĭ cerute de alţiĭ (Controversă), 215 urm. V. *Regim dotal*.— Dacă femeea măritată poate singură să proceadă la împărţeala uneĭ moşteniri mobiliare (Controversă), 390, n. 1.—Casurile în care vînḑarea uneĭ moşteniri echivalează cu o împărţeală, 847, n. 2.—Deosebire între împărţeală şi licitaţie, 794.—Împărţeala nudeĭ proprietăţĭ şi a usufructuluĭ, 793, n. 1.
IMPENSE (făcute de bărbat la averea dotală a femeeĭ), 443 urm.—Restituirea cheltuelilor necesare şi utile, 443 urm.— Impensele făcute la averea parafernală a femeeĭ, 485.— Impensele necesare şi utile făcute de cumpărătorul evins, imobiluluĭ vîndut, 690 urm., 784.—Nicĭ unul, nicĭ altul nu aŭ dreptul la cheltuelile voluptuoare, 443, 485, 692, 785.—Nicĭ bărbatul, nicĭ cumpărătorul nu aŭ dreptul de retenţie, 443, 692. V. *Dreptul de retenţie*.
INCHIRIERE.—Inchirierea saŭ arendarea bunurilor unuĭ minor, 208, n. 1; 601, n. 1; 804, 805. V. *Minorĭ*.—A avereĭ dotale de către bărbat, administrator şi usufructuar al doteĭ, 207 urm., 380, 381. V. *Regim dotal*.—Reînoirea contractuluĭ, 381.—Inchirierea lucruluĭ altuia (Controversă), 544, n. 2; 575 urm.—Licitaţia închiriereĭ, 793.—Inchirierea unuĭ lucru indivis (Controversă), 576, t. şi n. 3.—Nu se poate, în principiŭ, ca cine-va să iea cu chirie lucrul sĕŭ propriŭ, 540, n. 1.—Casurile în care cine-va ar putea să iea în chirie lucrul sĕŭ propriŭ (art. 1461 C. Calimach), 541 nota. Veḑĭ *Contract de închiriere*.—Ce trebue să restitue bărbatul, cînd dota consistă într'o închiriere, 452.
ÎNMORMÎNTARE.—Imputarea cheltuelilor de înmormîntare a femeeĭ asupra doteĭ sale (Controversă), 444 urm.
INCENDIŬ.— Responsabilitatea bărbatuluĭ la caz de arderea imobiluluĭ dotal, 236. V. *Regim dotal*.
INDIVISIUNE.—Instrăinarea imobiluluĭ dotal pentru causă de indivisiune, 305 urm. V. *Imobil dotal*.
INSOLVABILITATE.— Insolvabilitatea unuĭ necomerciant nu exercită nicĭ-o înrîurire în privinţa capacităţeĭ de a-şĭ ceda creanţele sale, 804. V. *Faliment*.
INSTITUŢIA CONTRACTUALĂ.—Admiterea eĭ în dreptul nostru, 6, n. 3; 286, t. şi n. 2; t. IV, p. 751 urm. şi t. V, p. 117, n. 3.—Deosebire în această privinţă de la Codul francez, 7 nota.—Nu se poate dispune de fondul dotal prin instituţia contractuală (Controversă), 244, t. şi n. 6.
INTERDICŢIA (bărbatuluĭ).—Nu este, în principiŭ, o causă de separare de bunurĭ, 347, 348.—*Quid* în privinţa interdicţieĭ legale ? (Controversă), 348.

INTERDIȘI.—Căsătoria lor (Controversă), 62, t. și n. 3 și t. VII, p. 2, n. 2. Cpr. asupra acesteĭ chestiunĭ, G. Meitani, *Dreptul* din 1903, No. 45.—Representarea interdișilor în conv. lor matrimoniale, de epitropul lor, 62.—Convențiile matrimoniale privitoare la căsătoria copiilor unuĭ interdis, 63, n. 1.—Interdișiĭ străinĭ (ipoteca legală), 514.

INTREBUINȚARE (*Emploi*).—Clausa de întrebuințare, origina eĭ, 150 urm., t. și n. 1.—Această clausă trebue să fie expresă, 153, n. 5.—Persoanele care pot stipula asemenea clausă, 153, n. 5.—Foloasele acesteĭ clause, 154 nota.—Supravegherea întrebuințăreĭ banilor, 156, 290.—Responsabilitatea bărbatuluĭ p. lipsă de întrebuințare, 396 urm.—Punerea bărbatuluĭ la adăpost de orĭ-ce responsabilitate, 398 urm. —Bărbatul nu rĕspunde, în principiŭ, de utilitatea întrebuințăreĭ, 399.—Casurile în care bărbatul rĕspunde de utilitatea întrebuințăreĭ, 399 urm. V. *Imobil dotal.*—Reîntrebuințare (*Remploi*), 150, n. 1 și 266 urm.

ÎNZESTRARE.—Taxele prescrise de legea timbruluĭ, 7, n. 1.—Oblig. naturală, 115, 131, 136. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

IPOTECĂ.—Imobilul dotal nu poate fi ipotecat, dacă părțile n'aŭ permis această înstrăinare prin contract (244, 245, 395), și clausa de înstrăinare nu permite ipotecarea luĭ. Vedĭ *Imobil dotal.*—Efectul nedeclarăreĭ ipoteceĭ existente asupra fondului vîndut din punctul de vedere al acțiuneĭ în garanție, 700. —*Quid juris* când cumpărătorul a avut cunoștință despre ipoteca nedeclarată? (Controversă), 701.—Femeea separată de bunurĭ poate să primească plata uneĭ ipotecĭ și să o radieze, 385, 480, t. și n. 2.—Raportul făcut de descendentul donatar nu desființează ipotecile și înstrăinările consimțite de dînsul pe când era proprietar, ci numaĭ celelalte drepturĭ reale (usufruct, servitute, etc.), 787, n. 2. V. *Drepturĭ reale, Raport*, etc.

IPOTECĂ CONVENȚIONALĂ.—Taxele de înregistrare la care este supusă, 522, n. 1.

IPOTECA LEGALĂ (a femeeĭ măritate), 507 urm.—Stipularea din partea femeeĭ a uneĭ ipotecĭ convenționale, 511, 512, 518.—Casul uneĭ căsătoriĭ putative și a uneĭ căsătoriĭ celebrate în străinătate, 512.—Ipoteca legală a femeeĭ străine (Controversă), 513 și t. I, partea I, p. 73, 74.—Ipoteca legală a femeeĭ măritate în dreptul vechiŭ, 237, n. 5 și 417.—Ipoteca minorilor și interdișilor străinĭ, 514, și t. II, p. 154. Creanțele garantate de ipoteca legală (Controversă), 514 urm. — Creanțele pentru care femeea nu are ipotecă legală, 518. — Garantarea doteĭ alienabile, 458, 519.—Bunurile bărbatuluĭ lovite de ipotecă, 519 urm. — Specialisarea și înscrierea ipoteceĭ legale, 514, 520, 522 urm.— Specialisarea prin contractul de căsătorie, 522.— Specialisarea în timpul căsătorieĭ, 523.—Persoanele imputernicite a lua inscripția ipotecară în locul femeeĭ, 524.—Luarea inscripțieĭ în urma desfacereĭ căsătorieĭ, 524.—Luarea in-

scripţiei de bărbat, 525, 526.—Reducerea ipotecei legale conferite femeei, 526 urm.—Nereducerea ipotecei convenţionale, 527.—Dreptul creditorilor bărbatului de a reduce inscripţia, 527.—Procedura acestei reduceri, 527.—Femeea nu poate renunţa la ipoteca legală nici în favoarea bărbatului, nici în favoarea unui terţiu (Controversă), 264 nota, 281, n. 1; 391, 528, 529. V. *Femeea măritată*.—Siguranţele femeilor căsătorite sub legea veche (Controversă), 530 urm. —Ipotecile legale sunt apărate de ori-ce taxă fiscală, 522, n. 1.

IPOTECA LEGALĂ (a legatarilor).—508, n. 1. şi t. IV, p. 598 urm. V. *Legatari*.

IPOTECA LEGALĂ (a minorilor şi interdişilor), 508, n. 1 şi t. II, p. 139 urm.

IPOVOLON.—111, t. şi n. 1; 533, t. şi n. 3.

J

JUDECĂTOR DE OCOL.—Nu poate autentifica un contract de anticresă, 245, n. 1. V. *Anticresă*.—Oblig. preţeluirei lucrurilor mobile saŭ imobile constituite dotă în privinţa foilor dotale care pot fi autentificate de judecătorul de ocol (până la 3000 lei), 204.—Apărătorii de pe lângă judecătoriile de ocoale nu pot cumpăra drepturi litigioase, 608, t. şi n. 2. V. *Apărători*.

JURAŢI.—Pot cumpăra drepturi litigioase, 609.

JURĂMÎNT (decisor).—Nu poate fi deferit purtătorului unei cambii, 841 şi t. VII, p. 368.—Deferirea jurămîntului decisor de partea civilă, inculpatului, înaintea instanţelor represive, 841, n. 3. Vedi conclusiile noastre scrise, depuse înaintea Curţei de casaţie, precum şi nota D-lui I. Tanoviceanu, publicate în *Curierul judiciar* din 1904, No. 76.

L

LEFURILE (funcţionarilor publici).—Sunt afară din comerţ, şi ca atare, sunt incesibile şi nu pot fi urmărite de cât în limitele determinate de legea proprietarilor din 1903, 560, 561, t. şi n. 1.

LEGATARI.—Aŭ o ipotecă legală asupra bunurilor moştenirei, care nu le conferă însă nici-un drept de preferinţă contra creditorilor moştenirei, 508, n. 1 şi t. IV, p. 598 urm. V. *Ipotecă legală*.

LEGEA PROPRIETARILOR (din 20 Martie 1903), 561, n. 1.

LESIUNE.—Neadmiterea ei ca o causă de resolvire a vînzărei, 767.—Dr. internaţional în materie de lesiune, 767, n. 1, 888; t. V, p. 97 şi t. VII, p. 41. V. *Dreptul internaţional*.

LICITAŢIE, 702 urm.—Licitaţia usului, usufructului, închirierei, etc., 703.—Nu este loc la licitaţie între nudul proprietar şi usufructuar, 793, n. 1. V. *Nuda proprietate, Usufruct*, etc.—Deosebire între licitaţie şi împărţeală, 794.—Formele şi efectele licitaţiei, 795.—Casul în care adjudecatarul este

o persoană străină (vînḑare), 795.— Casul în care licitaţia produce efectele uneĭ împărţelĭ, 795. Veḑĭ şi p. 847, nota 2.
LOCATOR.—Supunerea mobilelor dotale, privilegiuluĭ locatoruluĭ (Controversă), 205 urm. V. *Imobil dotal*, *Privilegiŭ*, etc.
LOCAŢIUNE.—V. *Contract de închiriere*, *Închiriere*, etc.
LUCRUL ALTUIA.—Promiterea luĭ în mod valid, 569.—Vînḑarea lucruluĭ altuia (Nulitate), 543, 569 urm., 749. V. *Vînḑare*.—Schimbul lucruluĭ altuia, 573.—Închirierea lucruluĭ altuia (Controversă), 575 urm.
LUCRU JUDECAT.—Hotărîrile pronunţate în favoarea saŭ în contra bărbatuluĭ, ca administrator al doteĭ, sunt oposabile femeeĭ, 213, 214 şi t. VII, p. 552, t. şi n. 2.
LUCRURĬ VIITOARE.—Vînḑarea lor, 539, n. 2; 540 nota; 568, 569.—Când există vînḑarea uneĭ speranţe (contract aleator), saŭ a unuĭ lucru viitor *(res futura, res sperata)?* Chestie de fapt, 569. V. *Vînḑare*.
LUMINĂ ELECTRICĂ.—Trichelele pentru instalarea lumineĭ electrice sunt imobile prin destinaţie, şi ca atare, aparţin cumpărătoruluĭ imobiluluĭ, 651. V. *Gaz*, *Imobile prin destinaţie*, etc.— Electricitatea poate face obiectul unuĭ furt, t. VII, p. 622 nota. Cpr. şi Trib. *Dolj*, *C. judiciar* din 1902, No. 79.

M

MAGISTRAŢĬ.—Nu se pot face nicĭ direct, nicĭ indirect, cesionarĭ de drepturĭ litigioase, de resortul Curţeĭ în care îşĭ exercită profesiunea lor, 605 urm.—Simpla eventualitate a unuĭ proces este în specie suficientă pentru ca dreptul să fie socotit litigios (Controversă), 607, n. 2. Cpr. Cas. rom. Bulet. 1900, p. 316 şi *Curierul judiciar* din 1900, No. 36. V. *Drepturĭ litigioase*.
MANDAT.—Soţiĭ pot, în timpul căsătorieĭ, să-şĭ dea unul altuia, un mandat revocabil, 94.—Casurile în care femeea este presupusă a avea mandat tacit de la bărbatul sĕŭ, 221, n. 3; 414, t. şi n. 2. V. *Femeea măritată*.—In conv. matrimoniale, părţile pot fi representate prin mandatarĭ, însă învestiţĭ cu procurĭ speciale şi autentice, 41, t. şi n. 2; 100.—Bărbatul are mandat de a urmări acţiunile femeeĭ relative la bunurile eĭ dotale, 211 urm.—El poate da femeeĭ mandat spre a-şĭ administra dota, 220.—Femeea poate revoca mandatul ce a dat bărbatuluĭ pentru administrarea avereĭ sale parafernale, 482.—Casul când mandatul a fost conferit prin contractul de căsătorie, 483. V. *Paraferna*.—Casul când bărbatul ar fi administrat în basa unuĭ mandat tacit, 484.—Casul când bărbatul s'ar fi folosit de paraferna femeeĭ în contra voinţeĭ sale, 484.—Casul în care bărbatul ar fi înstrăinat bunurile parafernale ale femeeĭ fără mandat, 485.
MANDATARĬ.—Dreptul lor la un onorariŭ, 550, n. 1.—Reducerea onoraruluĭ stipulat de părţĭ (Controversă), 550, n. 1, 551 nota şi t. V, p. 387, n. 2. V. *Advocat*, etc.—Mandatarĭĭ

convenţionali şi legali sunt incapabili de a cumpăra bunurile ce sunt însărcinaţi a vinde, 602, 603. V. *Tutor*.
MANDATE POŞTALE.— Netransmiterea lor prin gir, ci prin o cesiune în regulă, 813.
MANUSCRIS.—Vînḑarea unui manuscris nu atrage răspunderea vînḑătorului pentru viciile lui ascunse, 726. V. *Vînḑare*.
MATERIE COMERCIALĂ.—Vînḑarea lucrului altuia în materie comercială, 574, n. 1.—Vînḑarea unui vas. V. *Vas*.— Fixarea preţului într'o vînḑare, de experţi, 584, n. 4; 585, n. 5. V. *Experţi*.—Aplicarea art. 1391 la vînḑările comerciale (Controversă), 624, n. 1.—La cesiunea de creanţă, 810 urm.—La cesiunile de creanţe comerciale, 810 urm.—Aplicarea art. 1370 la vînḑările comerciale, 741 urm.—Inexistenţa retractului litigios în materie comercială, 882 urm. V. *Retractul litigios*.
MEDIC.—Vînḑarea clienteleĭ (Inadmisibilitate), 563.—Validitatea oblig. de a nu-şĭ mai exercita profesia într'un loc anume determinat, 563 şi t. V, p. 121. V. *Advocat*.
MINĂ.—Dreptul de folosinţă a bărbatului când dota consistă într'o mină saŭ carieră, 225. V. *Regimul dotal*.
MINISTER PUBLIC.—Luarea inscripţieĭ ipotecei legale, 524.— Abrogarea conclusiilor minist. public în civil, 527.—Imprejurarea că ministerul public a pus conclusiĭ într'o causă în care nu eraŭ interesaţi minorĭ şi interḑişi, nu se consideră ca o causă de nulitate (Controversă), 527, n. 7.—Ministerul public nu poate cumpăra drepturĭ litigioase, 611.
MINIŞTRI.—Nu pot cumpăra bunurile Statului, 604.
MINORI.—Adopţiunea lor, 51, n. 2.— Capacitatea lor de a se căsători şi de a face conv. matrimoniale cu asistenţa acelor în drept, 50 urm., 54.—Tutorul nu represintă pe minor în conv. matrimoniale, 51, n. 2.—In ce constă asistenţa acelor în drept, 56.—Soarta conv. matrimoniale făcute de un minor, fără îndeplinirea formelor legale (nulitate absolută), 58 urm.—Ipoteca legală a minorilor, 508, n. 1 şi t. II, p. 139 urm.—A minorilor, străinĭ 514.— Inchirierea saŭ arendarea bunurilor unuĭ minor, 208, n. 1, 381.—Bunurile minorilor nu pot fi arendate saŭ închiriate tutorilor, şi aceştia mai sunt încă opriţi de a primi cesiunea vre-uneĭ creanţe în contra minorilor, 601, n. 1; 804, 805 şi t. II, p. 187.
MINOR EMANCIPAT.—Capacitatea de a deveni cesionar, 804.
MOBILE INCORPORALE.— Inaplicarea art. 972, 817 şi t. V, p. 176.—Răspunderea vînḑătorului, 721, t. şi n. 4. V. *Efecte publice*, *Titlurĭ la purtător*.— Cesiunea mobilelor incorporale. V. *Cesiune de creanţă*.
MOHATRA (Contract), 553.
MONOPOL.—Lucrurile asupra cărora Statul şi-a reservat monopolul (tutunul, cărţile de joc, chibriturile, pulberea, hârtia de ţigară, etc.), fiind afară din comerţ, nu pot face obiectul uneĭ vînḑărĭ între particularĭ, 559.—Necesitatea uneĭ legĭ pentru constituirea unuĭ monopol, 559, n. 1.

MOȘTENIRĬ.—Moștenirile deschise pot face obiectul unei vînzări, 569, 842 urm.—Nu însă moștenirile viitoare, adecă, nedeschise încă, 569, 843, 844; t. III, p. 362 urm.; t. V, p. 114 urm., t. VII, p. 3, n. 1; 4 nota.—V. *Pacte succesorale.* Văduva săracă are un adevărat drept de moștenire în averea bărbatului sĕŭ, 463, n. 2 și t. III, p. 470 nota.—Femeea separată nu poate, fără autorisare, să primească saŭ să lepede o moștenire, 389, 390. V. *Femeea măritată.*—Impărțeala unei moșteniri mobiliare, 390, n. 1.—Tutorul poate să dobîndească o creanță contra minorului prin moștenire, 601, n. 1. V. *Tutor, Vînzare.*

MOȘTENITOR APARENT.—Vînzarea făcută de un moștenitor aparent (Nulitate),—Controversă—, 845 și t. VI, p. 475 urm.; t. VII, p. 555 nota, precum și *Curierul judiciar* din 1902, No. 6.

MOȘTENITOR BENEFICIAR.—Cumpărarea bunurilor administrate de dînsul (Controversă), 603. V. *Beneficiŭ de inventar, Vînzare*, etc.

MUSTRĂ.—Vînzarea după mustră, 626, 627, 648.

N

NĂLUCĂ.—Resiliarea contr. de vînzare saŭ de închiriere pentru apariția de nălucĭ în casa vîndută saŭ închiriată, 721, t. și notele 1, 2. V. *Stafiĭ, Strigoiŭ.*

NOVAȚIE.—Bărbatul poate să noveze creanțele dotale ale femeeĭ, însă pe riscul și pericolul sĕŭ, 211, 236.—Inaplicarea art. 1393 la novație, 814.—Deosebire între novație și cesiunea de creanță, t. VI, p. 669.

NUDA PROPRIETATE.—Impărțeala nudeĭ proprietățĭ și a usufructuluĭ, 793, n. 1. V. *Impărțeală, Usufruct, etc.*

NUME PATRONOMIC.—Nu poate, în principiŭ, face obiectul uneĭ vînzărĭ, 562.—Admiterea soluțieĭ contrare în privința unuĭ fond de comerț, 562. V. *Fond de comerț.*

O

OBLIGAȚIE NATURALĂ (Inzestrarea copiilor), 115, 131, 136 și t. VI, p. 10 și 11.—Dacă făgăduința de a-și înzestra un copil este, saŭ nu, validă (Controversă), 136 și t. VI, p. 10, n. 2.

OFERTĂ REALĂ (Pact de rĕscumpărare), 776, 777.—In privința exercităreĭ retractuluĭ litigios, 870, t. și n. 3.

OPERE LITERARE (științifice, etc).—Femeea nu le poate publica fără autorisarea bărbatuluĭ, 392 nota. V. *Femeea măritată, Proprietate literară*, etc.—Societate de achisițiunĭ, 503.

OPȚIUNE (dreptul de opțiune al femeeĭ văduve), 870, t. și n. 3.—Dreptul de opțiune al femeeĭ neînzestrate (Controversă), 458 urm. V. *Abitație, Doliu, Regim dotal, Văduvă*, etc.

ORBĬ.—Capacitatea lor de a se căsători și de a face convenție matrimoniale, 63.

ORDONANȚĂ DE ADJUDECARE (în materie de vînḑări voluntare).—Nu sunt supuse recursuluĭ în casaţie, ci numaĭ acţiuneĭ în anulare, 289 şi *C. judiciar* din 1903, No. 26 (observ. asupra uneĭ decisiĭ a Curţeĭ din Craiova). V. *Imobil dotal.*

P

PACTUL COMISORIŬ EXPRES, 761, 762 şi t. VI, p. 97—104. —Stipularea unuĭ pact comisoriŭ expres în vînḑările mobiliare, 762, n. 3.—In contractele unilaterale (împrumut, etc.), t. VI, p. 98, t. şi n. 3.

PACTUM DISPLICENTIÆ (Clausă stipulată în materie de vînḑare), 619.

PACTUL DE PREFERINŢĂ (Protimiseos), 617, 770, n. 2.

PACTUL DE QUOTA LITIS, 611, 612, t. şi n. 1; 870, n. 2 şi t. V, p. 147 urm.

PACTUL DE RĔSCUMPĂRARE, 768 urm.—Inexactitatea acesteĭ expresiĭ, 615, n. 2; 768, t. şi n. 1.—Critica acesteĭ instituţiĭ, 768, n. 3.—Pactul de rĕscumpărare nu constitue o nouă vînḑare, ci resiliarea primeĭ vînḑărĭ, 769 urm.—Consecinţile care resultă din acest principiŭ, 769, n. 2.—Cumpărătorul care, prin efectul exerciţiuluĭ acestuĭ pact, restitue imobilul fără a primi preţul înapoĭ, nu are privilegiul vînḑĕtoruluĭ, ci poate exercita numaĭ dreptul de retenţie, 769, n. 2; 785, t. şi n. 2.—Persoanele contra cărora pactul de rĕscumpărare poate fi exercitat, 777 urm.—Soarta drepturilor reale constituite de cumpărător (resolvirea lor), 779, 876. —Constit. uneĭ ipotecĭ din partea vînḑĕtoruluĭ (Controversă), 780.— Drepturile pe care le exercită cumpărătorul, 780.—Prescrierea imobiluluĭ cumpărat, 780, 781.—Părţile pot să convină ca cumpărătorul să prefere pe vînḑĕtor, la caz când el ar voi să revîndă lucrul, 617, 770, n. 2. V. *Pactul de preferinţă.*—Proprietatea cumpărătoruluĭ şi a vînḑĕtoruluĭ este condiţională, 771.—Pactul de rĕscumpărare trebue să fie stipulat în însu-şĭ contractul de vînḑare, 771. —Acest pact poate fi stipulat şi în materie mobiliară, 771.— Transcrierea vînḑăreĭ cu pact de rĕscumpărare, când ea are de obiect un imobil, 769, n. 2; 772, t. şi n. 2.—Natura dreptuluĭ de rĕscumpărare (mobiliar saŭ imobiliar), 772.—Exercitarea pactuluĭ de creditoriĭ vînḑĕtoruluĭ, 773.—Termenul în care pactul de rĕscumpărare poate fi exercitat (cinci anĭ), 773 urm.—Acest termen nu poate fi prelungit nici de judecătorĭ, nici prin convenţia părţilor, 774, 775.—Părţile pot stipula un termen maĭ scurt, nu însă maĭ lung de cinci anĭ, 774. —Calcularea termenuluĭ (dreptul comun), 775.—Momentul de când curge termenul, 775.—Efectele neexercităreĭ rĕscumpărăreĭ în termenul legal, 776.—Oferta reală din partea vînḑĕtoruluĭ şi consemnarea sumeĭ oferite cumpărătoruluĭ (Controversă), 776, 777.—Condiţiile cerute p. exercitarea pactuluĭ de rĕscumpărare, 782 urm.—Restituirea preţuluĭ pri-

mitiv din partea vînd̦ătorului, 783 urm.—Restituirea speselor contractului, a cheltuelilor utile și de întreținere, 784.—Cheltuelile voluptuoare, 785. Vedi *Impense.*—Dreptul de retenție al cumpărătorului (Controversă), 769, n. 2 și 785.—Oblig. cumpărătorului, 785 urm.—Nerestituirea fructelor, 786.—Fructele ultimului an, 786, n. 1.—Casul când lucrul a fost degradat prin culpa cumpărătorului, 786.—Restituirea aluviunei, comoarei, etc. 785, 786, t. și n. 1. V. *Aluviune.*—Desființarea drepturilor reale consimțite de cumpărător, 787 urm. V. *Drepturi reale.*—Respectarea contractelor de închiriere făcute în limitele unui act de administrație (cinci ani) de cumpărătorul de bună credință, 788, 789. V. *Contracte de închiriere.*—Pactul de rescumpărare privit sub raporturile divisibilității și a indivisibilității, 789 urm.

PACTE SUCCESORALE (oprirea lor în principiu), 569, 842 urm.; t. III, p. 362 urm. și t. V, p. 114 urm.; t. VII, p. 3, n. 1.—Drept internațional, t. VII, 4, nota și *C. judiciar* din 1900, No. 62. V. *Moștenire.*—Pactele succesorale excepțional permise, t. V, p. 117 ,118 și VI, 238, n. 2.

PĂDURE— Folosința bărbatului când dota consistă într'o pădure, 226 urm. V. *Regim dotal.*—Concedarea dreptului de a tăia o pădure este o vînd̦are mobiliară, 545 nota și t. II, p. 384, n. 2.—Cpr. și C. București, *Dreptul* din 1904, No. 66.

PĂMÎNT CLĂCĂȘESC (sau rural).—Nu este în comerț, 559, 560.—Neurmărirea pămînturilor clăcășești p. datoriile proprietarilor, 560, n. 1. Cpr. și Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1904, No. 49. V. în privința pămînturilor clăcășești, tablele vol. V și VII, v^is^ *Pămînt rural.*—S'a decis că numai bărbații, capi de familie și cultivatori de pămînt, pot dobîndi pămînturi rurale, nu însă și femeile. Cas. rom. *Curierul judiciar* din 1901, No. 75.

PARAFERNĂ.—Sub regimul dotal, bunurile femeei se împart în dotale și parafernale, 25, 122 urm., 474.—Parafernalitatea este regula, iar dotalitatea o excepție, 124 urm., 475.— Despăgubirea plătită femeei de o companie de asigurare pentru distrugerea imobilului dotal, este parafernală, 143, n. 2; 161, 477, 478.—In lipsa unei constituiri de dotă, toată averea femeei este parafernală, 140.—Aplicarea art. 1267 la parafernalitate (Controversă), 399, 488.—Caracterul distinctiv al bunurilor parafernale, 478.—Femeea are administrația și folosința bunurilor ei parafernale, 478 urm.—*Quid* sub regimul unei societăți de achisiție ? (Controversă), 499, 500. V. *Societate de achisițiune.* —Actele pe care femeea le poate face singură, 480.—Casul când bărbatul administrează paraferna femeei, 481.—Revocarea mandatului dat de femee, bărbatului, 482.—Casul când mandatul a fost conferit bărbatului prin contractul de căsătorie (irevocabilitatea lui), 483.—Casul când mandatul dat bărbatului ar fi tacit, 484. —Casul când bărbatul s'ar fi folosit de paraferna femeei în contra voinței sale, 484.—Femeea trebue să restituiască

bărbatului cheltuelile necesare şi utile făcute asupra averei ei parafernale, 485. V. *Impense.* — Casul în care bărbatul ar fi înstrăinat bunurile parafernale ale femeei fără mandat, 485.—Înstrăinarea bunurilor parafernale.—Acţiuni în justiţie, 486.—Stipularea întrebuinţăreĭ preţuluĭ bunurilor parafernale, 487.—Înstrăinările ce femeea poate să facă singură, 488.—Autorisarea necesară p. ca femeea să poată sta în judecată, 392 urm., 411, 479, 490.—Prescrierea bunurilor parafernale, 491 urm.—Contribuţiile femeeĭ cu bunurile ei parafernale la sarcinile căsătorieĭ, 494 urm.—Ce se înţelege prin sarcinile căsătorieĭ, 494, n. 1.—Modificarea hotărîrilor date în această privinţă, 413, 497. V. *Hotărîrĭ.* —Remiterea părţeĭ contribuitoare a femeeĭ în mânile bărbatuluĭ, 401, 413, 497.—Urmărirea imobilelor parafernale ale femeeĭ se face în contra eĭ, chemându-se pe bărbat in causă, 216 : 394, n. 2.

PENSIE ALIMENTARĂ. — Necedarea şi neurmărirea eĭ, 560, 561, t. şi n. 1. V. *Alimente.*

PENSII DE RETRAGERE.—Sunt afară din comerţ, 560, 561, t. şi n. 1.

PERSOANE MORALE.—Oblig. lor în vînḑărĭ, când ele aŭ contractat prin representantul lor legal, 588.—Notificarea cesiuneĭ de creanţă se face representantuluĭ persoaneĭ morale, 809.—Exerciţiul retractuluĭ litigios, 874.

PEŞTE.—Se consideră ca fruct, 467 nota. V. *Fructe.*—Bărbatul se foloseşte de dreptul de a pĕscui pe fondul dotal, 229. V. *Regim dotal, Vînat*, etc.—Vînḑarea peşteluĭ ce se va prinde cu năvodul este un contract aleator *(emptio spei)*, 568. V. *Lucruri viitoare, Vînat*, etc.

PETRE.—Petrele care se scot dintr'o carieră nu sunt fructe, pentru-că nu sunt înlocuite prin altele, ci însu-şĭ fondul se epuizează prin scoaterea lor, 467 nota.—Concesiunea dreptuluĭ de a scoate petre dintr'o proprietate a sa, constitue o vînḑare, iar nu o locaţiune, 544, n. 2. V. *Cărbunĭ.*

POLIŢIA SANITARĂ VETERINARĂ (L. din 1882), 719 urm.

POPRIRE.—V. *Cesiune de creanţă.*

PORTĂREI.—Neurmărirea salaruluĭ lor, 562 nota.—Nu pot cumpăra bunurile ce sunt însărcinaţĭ a vinde, 603.—Pot cumpăra drepturĭ litigioase, 609.

PORTRET.—Vînḑarea unuĭ portret; portretul rèmâne proprietatea artistuluĭ până la predarea luĭ, 543, n. 3.

PREDAREA (lucruluĭ vîndut), 634 urm. Veḑĭ *Vînḑare.*

PREFECT.—Nu poate cumpăra bunurile judeţuluĭ, 604.

PRESCRIPŢIE.—Imprescriptibilitatea imobiluluĭ dotal, 243, 250, 255 urm.—Încetarea imprescriptibilităţeĭ prin separaţia de bunurĭ, 258 urm.—Prescriptibilitatea doteĭ mobiliare, 337, n. 2.—Prescriptibilitatea bunurilor parafernale, 491 urm.— Prescrierea acţiuneĭ în restituirea doteĭ, 423.—Prescrierea dobînḑeĭ doteĭ, 185, 337 n. 2; 465, n. 5. V. *Dobîndă, Regim dotal*, etc.—Prescrierea acţiuneĭ în garanţie pentru evicţiune,

712.—In materie de cesiune de creanță, 834.—Prescrierea acțiuneĭ redibitorie și *quanti minoris*, 736 urm.—Prescrierea acțiuneĭ resolutoriĭ, 766.—Dacă prescripția începută înainte, însă îndeplinită în urma vînzăreĭ, impedică saŭ nu răspunderea vînzătoruluĭ pentru evicțiune (Controversă), 675.

PRESENTURĬ DE NUNTĂ.—Inaplicarea art. 1274, 457.—Restituirea presenturilor de nuntă când căsătoria n'a avut loc, 536, n. 2.—Necelebrarea căsătorieĭ aduce și restituirea doteĭ cu fructele eĭ, 137, 440. V. *Căsătorie.*

PRESUMȚIA MUCIANĂ, 127 urm., 409, 476, 477; t. IV, p. 585, n. 1 și t. VII, p. 306 urm.—Casul când căsătoria a avut loc sub legea veche și achisiția sub legea nouă (Controversă), 129, 130. Cpr. Cas. rom. *C. judiciar* din 1904, No. 81.

PREȚUL (vînzăreĭ).—V. *Vînzare.*

PRIMAR.—Nu poate cumpăra bunurile comuneĭ, 604. V. *Vînzare.*

PRIVILEGIUL LOCATORULUĬ.— Supunerea mobilelor dotale. privilegiuluĭ locatoruluĭ (Controversă), 205 urm. V. *Locator.*

PRIVILEGIUL VÎNZĂTORULUI (pentru a i se asigura plata prețuluĭ), 745.—In materie de cesiune de creanță (Controversă), 803 nota.—Cumpărătorul care, prin efectul exercițiuluĭ pactuluĭ de răscumpărare, restitue imobilul, fără a primi prețul înapoĭ, nu are privilegiul vînzătoruluĭ, 769, n. 2; 785, t. și n. 2. V. *Pact de răscumpărare.*

PROPRIETARĬ (L. din 1903).—V. *Legea proprietarilor.*

PROPRIETATE.—Transmiterea eĭ prin simplul efect al consimțimîntuluĭ, 806, și tabla vol. V, v° *Proprietate.*—Derogarea de la acest principiŭ în privința cesiunilor de creanțe, 806. V. *Cesiune de creanță.*

PROPRIETATEA IMOBILIARĂ.—Dovedirea eĭ prin marturĭ și presumțiĭ (Controversă), 425, n. 5 și t. VII, tabla anal., V. *Proprietate.*

PROPRIETATEA LITERARĂ.—Ce trebue să restitue bărbatul când dota consistă în dreptul de a se folosi de o proprietate literară, 452, t. și n. 3.— Femeea nu poate publica o operă literară fără autorisarea bărbatuluĭ, 392 nota. V. *Femeea măritată, Opere literare*, etc.—Dacă vînzarea uneĭ opere de artă cuprinde dreptul de reproducție (Controversă), 654, V. *Tabloŭ.*

PROTIMISIS (drept de preemțiune), 617 urm., 866.

Q

QUASI-DELICTE.—Femeea obligă prin quasi-delicte imobilul sĕŭ dotal, 245, 260. V. *Delicte, Imobil dotal*, etc.

QUEM DE EVICȚIONE TENET ACTIO, EUMDEM AGENTEM REPELLIT EXCEPTIO, 677, t. și n. 1; 678. Cpr. C. Bucureștĭ, *Dreptul* din 1904, No. 51. Vedĭ asupra acesteĭ maxime, t. II, p. 452. n. 2; t. III, p. 393, 631, t. și n. 2; 639, t. și n. 3; t. IV, p. 205; t. VI, p. 206, t. și n. 1, etc.

QUOTA LITIS.—V. *Pactul de quota litis.*

R

RAPORT (la succesiune).—Raportul nu desfiinţează înstrăinările şi ipotecile consimţite de descedentul donatar, pe când era proprietar, ci numai celelalte sarcini reale (usufruct, servitute), soluţie împrumutată de la Codul italian, 787, n. 2 şi t. III, p. 530 urm., 536 urm. Cpr. în această privinţă o decisie recentă a Curţei din Galaţi (27 April 1904), care admite în totul acest mod de a vedea, reproducênd argumentarea ce am dat în t. III al Coment. noastre.

Raportul doteĭ, 171 urm. V. *Regim dotal.*— Ce trebue să raporteze descendentul căruia i s'ar fi dăruit un usufruct asupra unuĭ imobil, 450, n. 4 şi t. III, p. 512, n. 3. V. *Usufruct.*

RASIPITOR.—Convenţiile matrimoniale ce ar face un râsipitor trebue să fie făcute cu asistenţa consiliului, 66.—Actele pe care râsipitorul le poate face singur, 66, n. 1. V. *Consiliu judiciar.*—Capacitatea de a deveni cesionar, 804.

REDUCŢIUNE (Acţiune în—) a doteĭ, 176 urm.—Respectarea drepturilor dobîndite de ceĭ de al treilea de la donatar, 787, n. 2 şi t. IV, p. 389 urm.

RECOMPENSE NAŢIONALE.—Sunt afară din comerţ, 560, 561. V. *Lefurĭ, Pensiĭ de retragere*, etc.

REGIMUL DOTAL.—Consideraţiĭ generale şi istorice, 108 urm.—Critica acestuĭ regim este neîntemeiată, 117 urm.—Cum se împart bunurile sub regimul dotal (bunurĭ dotale şi parafernale), 25, 122 urm, 474.—Definiţia doteĭ, 120 urm.—Regim dotal fără dotă, 29, 123 urm., 140, 475.—Bunurile dobîndite de femee, în timpul căsătorieĭ, prin exerciţiul uneĭ profesiuni saŭ industrii, nu sunt dotale (Controversă), 126, 144, 409.— *Quid* în privinţa beneficiilor realisate de femee într'un comerţ autorisat de bărbat, 477.—Constituirea doteĭ, caracterele eĭ, 130 urm.—Contract solemn, 67 urm., 131, t. şi n. 1.—Oblig. naturală, 115, t. şi n. 1 ; 131, 136.—Făgăduinţa uneĭ dote dată printr'un act sub semnătură privată, 136.—Constit. doteĭ este un act cu titlu oneros faţă de bărbat, 131, 135, 186 urm.—Constituirea de dotă cere o declaraţie expresă, însă fără întrebuinţarea vre-unuĭ termen sacramental, 23, 24.—Bunurile care pot fi constituite dotă, 132 urm., 138 urm.—Dota constituită sub alternativă, 134.—Revocarea doteĭ p. survenire de copiĭ, 135.— Constituirea de dotă poate fi universală (bunurĭ presente şi viitoare), saŭ individuală, 140 urm.—Terţiĭ nu sunt legaţi prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeeĭ (Controversă), 145, n. 3 ; 476.—Imutabilitatea conv. matrimoniale în privinţa constituireĭ doteĭ, 145 urm.—Construcţiile râdicate pe fondul dotal sunt dotale (Controversă), 147, 148, 225 nota ; 443, n. 1.—Bărbatul care a făcut, cu baniĭ luĭ, îmbunătăţirĭ asupra fondului dotal, nu devine coproprietar a acestuĭ fond (Controversă), 147, n. 3; 225 nota. Cpr. C. Iaşi, *C. judiciar* din 1904, No. 9.— Imo-

bilul dobîndit cu bani dotali, 148 urm.—Clausa de întrebuințare *(Emploi)*, 150, t. și n. 1.—Clausa de reîntrebuințare *(Remploi)*, 150 urm. n. 1, *in fine* și 266 urm. V. *Întrebuințare, Reîntrebuințare.*—Soarta imobilului cumpărat cu bani dotali, 152.—Cui aparține acest imobil? 152.—Supravegherea întrebuințării banilor, 156.—Imobilele cedate în plata unei dote constituite în bani *(datio in solutum)*, 157 urm., 476.—Imobile luate de femee din moștenirea constituitorului dotei, 158.—Imobilele date bărbatului spre a înlocui imobilul dotal de care el a fost evins, 158, 159.—Imobilele cedate de bărbat femeei, în urma separației de bunuri, p. plata unei datorii mobiliare, 159 urm.—Urmărîrea și vînzarea imobilului dat de bărbat, femeei, drept plata dotei mobiliare (Controversă), 160.—Despăgubirea datorită femeei de o companie de asigurare, p. distrugerea imobilului dotal, 143, t, și n. 2: 161, 477, 478.—Casurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătoriei, 161 urm.— Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota, 163 urm.—Casul când dota a fost constituită de ambii părinți ai soției, saŭ numai de unul din părinți, 165 urm., 167 urm.—Casul când ea a fost constituită de părintele supraveţuitor, 169 urm.— Casul când dota a fost constituită de un străin, 170 urm.

Raportul dotei, 171 urm.—Moștenirea la care se face raportul, 172.—Casurile în care femeea înzestrată este scutită de raport, 174.—Raportul dotei constituite sub legea veche, 174 urm.—Reducțiunea dotei, 176 urm. V. *Reducțiune.*

Garanția dotei, 179 urm., 668.—Această obligație nu este de esența dotei, 181.—Cui se datorește garanția? 181.— Vicii-redibitorii, 182.—Casul în care acțiunea în garanție ar aduce pe dăruitor în sărăcie, 182, 183.

Dobînda dotei, 183 urm.—Prescrierea dobînzei prin cinci ani, 185, 337, n. 2; 465, n. 5. V. *Dobîndă, Prescripție.*— Casul când dota cuprinde bani saŭ imobile, 185.—Trusoul nu produce dobîndă, 185, 465. V. *Trusoŭ*—Momentul când încetează plata dobînzei, 186.

Condiția averei dotale în timpul căsătoriei, 189 urm.— Casul când bărbatul devine proprietarul dotei (lucruri consumptibile, fungibile, menite a fi vîndute), 191 urm.— Casul când dota consistă în efecte publice, creanțe, etc. 193, și 2, 276; 449.—Casul când ea consistă într-o fabrică, usină, etc., 194, n. 2, 442.—Casul când ea consistă într'un fond de comerț (hotel, cafene, etc.), 194, n. 2.—Perderea mărfurilor prin caz fortuit, 195.—Lucruri mobile prețeluite (devin proprietatea bărbatului), 196 urm., 202 urm.—Prețeluirea imobilelor nu strămută proprietatea lor la bărbat, dacă nu există o declarație expresă în această privință, 199 urm.—Când proprietatea imobilului dotal este transferată bărbatului, nu există o adevărată vînzare (Controversă), 200 urm.—Drepturile femeei asupra bunurilor dotale, 204

urm.—Drepturile bărbatului asupra dotei, când femeea rămâne proprietara ei, 207 urm.—Puterile bărbatului ca administrator a bunurilor dotale, 207.—Inchirierea saŭ arendarea averei dotale, 207 urm., 380, 381.—Reducerea contractelor încheiate pe un period mai lung de cinci ani (nulitate), 208, 380;—Nevaliditatea clauzei prin care s'ar opri închirierea fără consimţimîntul femeei, 208.—Stipularea câştiurilor prin anticipaţie, 208, 209.—Incasarea creanţelor dotale, 209 urm.—Exerciţiul acţiunilor relative la bunurile dotale, 211 urm.—Acţiuni petitorii, 212.—Urmărirea creanţelor ipotecare, 213.—Titlul sub care bărbatul exercită acţiunile dotale (Controversă), 213.— Hotărîrile pronunţate faţă de bărbat aŭ autoritatea lucrului judecat faţă de femee, 213, 214.—Femeea nu poate să exercite singură acţiunile dotale, ea putênd numai să intervină alăturea cu bărbatul sĕŭ, 214, 215.—Excepţia admisă în privinţa împărţelei (Controversă), 215 urm. V. *Impărţeală*.—Acţiunea în grăniţuire, 216.—Expropriarea fondului dotal, contestaţie la urmărire, etc., 216, 217.—Modificarea drepturilor bărbatului prin convenţia părţilor, 217.—Bărbatul poate să dea procură femeei sale spre a-şi administra dota, 220. V. *Mandat*.—Instrăinarea mobilelor dotale, 220, 221, 336.—Folosinţa bărbatului asupra bunurilor dotale şi sarcinile acestei folosinţi, 221 urm.—Fructele care aparţin bărbatului, 222 urm. 472.—Deosebire între usufructul ordinar şi folosinţa bărbatului, 224, n. 5.—Casul în care dota consistă într'o mină saŭ carieră, 225.—Intr'o pădure, 226 urm.—Bărbatul se foloseşte de servituţile existente asupra fondului dotal, de dreptul de a vîna, de a pescui, etc., 229.—Veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii bărbatului de cât pentru ceea ce prisoseşte asupra trebuinţelor casnice, 224, n. 5, 229.—Oblig. şi sarcinile ce incumbă bărbatului în privinţa bunurilor dotale, 230 urm.—Facerea reparaţiilor celor mari, 232.—Bărbatul nu dă cauţiune dacă nu s'a obligat anume la aceasta prin contract, 224, n. 5; 233, 234. V. *Cauţiune*.—Responsabilitatea bărbatului ca usufructuar şi administrator al dotei, 234 urm.—Distrugerea imobilului dotal prin incendiŭ, 236.—Neasigurarea imobilului dotal, 236.

Inalienabilitatea fondului dotal, 237 urm., 242 urm.—Inalienabilitatea se întemeiază pe incapacitatea femeei, 239 urm.—Consecinţile care resultă din acest principiŭ, 240 urm.—Instrăinarea dotei unei femeei străine (dr. internaţional), 241, 242. V, şi t. I, partea I, p. 74, 75.—Inalienabilitatea dotei imobiliare, 242 urm. V. *Imobil dotal*.

Dota mobiliară.—Condiţia ei în timpul căsătoriei (alienabilitate), 334 urm.—Urmărirea dotei mobiliare de creditorii bărbatului, 336.—Prescriptibilitatea dotei mobiliare, 337, n. 2.

Separaţia de bunuri saŭ de patrimoniŭ, 338 urm. Veḑi aceste cuvinte.

Restituirea dotei, 415 urm.—Imprejurările care atrag restituirea dotei, 420 urm.—Femeea nu are nici un privilegiŭ pentru restituirea dotei sale, 420, n. 1.—Restituirea dotei făcută de bărbat în afară de casurile prevĕdute de lege, 422.—Scutirea bărbatului de a restitui dota, 423.—Renunţarea femeei la restituirea dotei, 423.—Prescrierea acţiunei în restituire, 423.—Dota se restitue femeei saŭ moştenitorilor ei, 423.—Casul când femeea este minoră, 424.—Cine trebue să restitue dota? 424, 425.—Cui incumbă dovada primirei dotei şi în ce consistă această dovadă? 425 urm.—Dovedirea dotei constituite sub legea veche, 69, 75, n. 1 şi 425, n. 4. n. V. şi t. VII, p. 244, t. şi n. 4.—Dovedirea primirei dotei de către bărbat, 426 urm.—Casul în care femeea s'a înzestrat însă-şi (Controversă), 426, 427.—Casul în care dota a fost constituită de un terţiŭ, 427, 428.—Dovedirea dotei faţă de creditorii bărbatului, 428.—Bărbatul poate dovedi că n'a primit dota, 46, 73, 428.—Când căsătoria a ţinut 10 ani, bărbatul e presupus a fi primit dota, 429 urm.—Casul când femeea s'a înzestrat însă-şi (Controversă), 430 urm.—Dreptul ce art. 1277 reservă bărbatului, 431.—Falimentul saŭ insolvabilitatea constituitorului dotei, 432.—Inaplicarea art. 1277 celor de al treilea constituitori ai dotei, 432.—Momentul când trebue să se restitue dota, 436 urm.—Obiectul restituirei şi starea în care bărbatul trebue să restitue dota, 441.—Restituirea creanţelor dotale, 441, n. 3.—Restituirea accesoriilor dotei, 442 urm.—Femeea trebue să restitue bărbatului cheltuelile necesare şi utile făcute de dînsul asupra fondului dotal, 225 nota 6°; 232, 443 şi t. VII, p. 280, 281 nota.—Bărbatul nu are însă pentru aceste cheltueli dreptul de retenţie, 443, 444 şi t. VII, p. 281, nota *in fine*. V. *Dreptul de retenţie*.—Imputarea cheltuelilor de înmormîntare ale femeei asupra dotei, 444 urm.—Starea în care bărbatul trebue să restitue dota, 445 urm.—Restituirea imobilelor şi a mobilelor, 446.—A unei sumi de bani, 447.—Restituirea creanţelor şi rentelor, 449, 450.—Casul când dota consistă în efecte publice, 450.—Ce trebue să restitue bărbatul când dota consistă intr'un usufruct, 450, 451.—Când ea consistă în oblig. de a hrăni şi întreţine pe soţi, 451, 452.—Intr'un drept de uz şi abitaţie, 451, n. 2.—Casul când dota consistă în dreptul de a se folosi de o închiriere, o proprietate literară, etc., 452.—Dreptul femeei de a-şi lua rufele, hainele şi celelalte obiecte destinate usului sĕŭ personal, 453 urm.—Inaplicarea art. 1274 la presenturile de nuntă şi liberalităţile ce aŭ precedat căsătoria, 457.—Restituirea presentelor de nuntă când căsătoria nu are loc, 536, n. 2. V. *Presenturi de nuntă*.—Dreptul femeei supraveţuitoare la abitaţiune şi hainele de doliŭ, —dreptul de opţiune a femeei văduve, 457 urm., 461 urm. V. *Abitaţie, Doliu*.—Dacă femeea neînzestrată are, saŭ nu,

REGIMUL DOTAL
dreptul de opţiune (Controversă), 458 urm.—Personalitatea dreptului femeeĭ, 461.—Cumularea alimentelor din partea femeeĭ văduve cu partea eĭ de moştenire, 463. V, *Alimente*, etc.—Restituirea fructelor doteĭ şi împărţirea lor în ultimul an al căsătorieĭ, 463 urm. V. *Fructe.*— Ipoteca legală a femeeĭ măritate, 507 urm. V. *Ipotecă legală.*
REGIM LEGAL (în dreptul nostru).—Controversă, 26 urm . 476. —Regimul legal în privinţa străinilor căsătoriţĭ în România (drept internaţional),—Controversă, 30 urm.
REGIM MATRIMONIAL.—Diferitele regime matrimoniale ce soţii pot alege, 22 urm.—Stipularea unuĭ regim neadmis de legea română, 8, t. şi n. 2.—Interpretarea clauselor îndoelnice, 24 urm. V. *Contractul de căsătorie, Conv. matrimoniale*, etc.
REÎNTREBUINŢARE *(Remploi)*, 38, 39, 265, 266 urm.—Supravegherea reîntrebuinţăreĭ, 38, 39, 156, 272, 291 t. şi n. 3. V. *Imobil dotal, Regim dotal.*
RELIGIE.—Educaţia religioasă a copiilor născuţĭ dintr'o căsătorie mixtă, 14 urm. V. *Căsătorie, Copiĭ*, etc.
RENTĂ.—Restituirea doteĭ când ea consistă într'o rentă, 449, 450.—Femeea separată de bunurĭ nu poate să-şi plaseze capitalurile sale într'o rentă viageră, 388. V. *Separ. de bunurĭ.*—Casul în care preţul unuĭ imobil consistă într'o rentă anuală maĭ mică de cât venitul luĭ (Controversă), 581, 582. V. *Vînḍare.*
REPARAŢIĬ (ce bărbatul trebue să facă la imobilul dotal),— V. *Imobil dotal, Regim dotal.*—Instrăinarea fondului dotal p. reparaţiĭ marĭ indispensabile imobilului, 303. V. *Regim dotal.*
RĔSCUMPĂRARE.—V. *Pactul de rĕscumpărare.*
RESILIAREA (vînḍăreĭ), 644 urm., 739, 751 urm., 768 urm. V. *Pact de rĕscumpărare, Vînḍare.*—Resiliarea de drept în vînḍările de producte, 739 urm.—Efectele resiliereĭ în privinţa drepturilor reale. V. *Drepturĭ reale.*
RESOLUTO JURE DANTIS, SOLVITUR JUS ACCIPIENTIS, 615, 764, 779, 782, 787, n. 2; 788.
RETRACTUL CONVENŢIONAL (Pact de rĕscumpărare), 615, n. 2; 768, n. 1.
RETRACTUL LITIGIOS.—Definiţie, 866.—Critica acesteĭ instituţiĭ, 849, 859, 860, 867.—Netranscrierea retractuluĭ atunci când cesiunea făcută retrasuluĭ fusese transcrisă, 769, n. 2; 876.—Casurile în care un drept se socoteşte litigios, 861 urm.—Casurile în care dreptul nu se socoteşte litigios.— Deosebire, în această privinţă, între art. 1309 şi 1403 (Controversă), 607, n. 2 şi 864 urm. V. *Vînḍare.*—Cesiunile în care acest retract poate fi exercitat, 866 urm.—Condiţiile exercităreĭ retractuluĭ litigios, 870 urm.—Necesitatea uneĭ vînḍărĭ, 867.—Retractul nu are loc la caz de dăruirea saŭ schimbarea dreptuluĭ litigios, 867, 868.— Condiţiile exercităreĭ retractuluĭ (ce trebue să restitue cesionarul), 870 urm.

—Momentul când retractul poate fi exercitat, 872 urm.—Persoanele care pot exercita retractul litigios, 874, 875.—Efectele exercitărei retractuluĭ, 875 urm.—Resolvirea drepturilor reale constituite de cesionar, 876. V. *Drepturĭ reale*.—Casurile în care retractul litigios nu poate fi exercitat, 878 urm.—Retractul litigios în materie comercială, 882 urm.—Dreptul internaţional în materie de retract litigios, 888.

RETRACTUL SUCCESORAL.—Neadmiterea luĭ în legea noastră, 848, 849; t. III, p. 444, n. 4 şi tr. fr., p. 180.

RISCUL ŞI PERICOLUL (lucruluĭ vîndut), 664. Veḑĭ şi t. V, p. 185 urm.—De şi, în principiŭ, vînḑarea unuĭ corp cert şi determinat pune lucrul vîndut în riscul cumpărătoruluĭ, totuşĭ părţile pot, prin convenţia lor, să lese riscurile acestuĭ lucru în sarcina vînḑătoruluĭ pentru un timp oare care, şi maĭ cu samă până la predare, t. V, p. 192. Cpr. şi Cas. fr., *Dreptul* din 14 Noembre 1904, No. 72.

ROBA (advocaţilor), 608, n. 2. V. *Advocaţĭ*.

ROBIA.—Desfiinţarea eĭ, 293, t. şi n. 3; t. 1, partea 1, p. 124, n. 1 şi t. V, p. 440, n. 3.—Vînḑarea robuluĭ altuia în dreptul nostru anterior (oblig. de garanţie), 666, n. 4.

ROMÂN (din alte State).—Se consideră ca străin cât timp nu i s'a recunoscut calitatea sa de Corpurile legiuitoare, 559; 587, n. 1.

RUFE.—Dreptul femeeĭ de a-şĭ lua rufele, vestmintele şi obiectele destinate usuluĭ sĕŭ personal, 453 urm.—Sensul cuvîntuluĭ rufe, 456. V. *Haine, Regim dotal*, etc.

S.

SCHIMBUL (Teoria generală), t. IX, p. 1 urm.—Clausa prin care se permite vînḑarea fondului dotal, nu autorisă schimbul luĭ, 264 nota.—Schimbul imobiluluĭ dotal, 308 urm.—Schimbul între bărbat şi femee, 310 urm.—Transcrierea schimbuluĭ, 312 urm., 592, n. 1.—Schimbul lucruluĭ altuia (Nulitate), 573.—In caz de schimb a unuĭ drept litigios, retractul litigios nu poate fi exercitat, 868.

SENATORĬ.—Urmărirea diurneĭ lor, 562. V. *Deputaţĭ*.—Dreptul apărătorilor pe lîngă judecătoriile de ocoale de a fi înscrişi în col. I din Senat, 608, n. 2. V. *Apărătorĭ*.

SEPARAŢIA DE BUNURĬ (saŭ de patrimoniĭ) în materie de moşteniri.—Dacă ea este un adevărat privilegiŭ, saŭ un drept *sui generis*, 338, n. 3; t. III, p. 591, n. 2 şi *Curierul judiciar* din 1902, No. 7.

SEPAR. DE BUNURĬ JUDICIARĂ (Conv. matrimoniale), 338 urm.—Origina separaţieĭ de bunurĭ, 340.—Casurile în care femeea poate cere separaţia de bunurĭ, 340, n. 1; 343 urm.—Femeea poate exercita acest drept chiar dacă a părăsit domiciliul conjugal, 343.—Faptele bărbatuluĭ trebue să pună în pericol dota femeeĭ, fie chiar acea viitoare, 343 urm., t. şi n. 1.—Insolvabilitatea bărbatuluĭ trebue să fie posterioară

căsătoriei, 345.—Falimentul bărbatului, 346, 347, 422.—Starea de smintire şi interdicţie a bărbatului, 347, 348.—Sgârcenia bărbatului, 348.—Contumacia lui, 348, n. 2.—Absenţa bărbatului, 349.—Numaĭ femeea poate cere separ. de bunurĭ, 349 urm.—*Quid* în privinţa uneĭ femeĭ străine? 351.—Continuarea instanţeĭ în separare în urma pronunţăreĭ divorţuluĭ, 351, 352.—Creditoriĭ femeeĭ nu pot cere separaţia de bunurĭ, nicĭ atunci când ea ar fi fost declarată falită, 352 urm.—Nicĭ bărbatul, 350.—Casurile în care creditoriĭ femeeĭ pot cere separarea, 353.—Contra cuĭ se poate exercita acţiunea în separare, 354.—Drepturile conferite creditorilor bărbatuluĭ (dreptul de intervenţie), 355.—Creditoriĭ femeeĭ nu aŭ dreptul de intervenţie, eĭ avênd numaĭ dreptul de a continua acţiunea începută de femee, dacă ea a murit *pendente lite,* 352, 353, 355. V. *Actiones quæ morte vel tempore pereunt,* etc.—Formele şi procedura separaţieĭ de bunurĭ (separ. judecătorească), 358 urm.—Nulitatea conv. care ar statornici o separaţie de bună voe, 351, 359, 363.—Procedura separaţieĭ de bunurĭ, 363 urm.—Trib. competent, 363, n. 4.—Competenţa trib. de vacanţe (Controversă), 364 nota.—Publicitatea cereriĭ femeeĭ, 365 urm.—Publicitatea hotărîreĭ de separare, 78, n. 3; 367 urm.—Executarea hot. de separare, 369 urm.—Restituirea trusouluĭ femeeĭ, în termenul defipt de lege, se consideră ca o executare, 372.—Inexistenţa separ. în caz de inexecutarea hot. în termenul defipt de lege, 371, 373.—Persoanele care pot opune nulitatea, 374 urm.—Invocarea nulităţeĭ de soţĭ, contra terţiilor, 375.—Acoperirea nulităţeĭ, 376.—Executarea voluntară trebue să fie constatată printr'un act autentic, 373, t. şi n. 2.—Efectele anulăreĭ separaţieĭ, 376.—Efectele separaţieĭ de bunurĭ pronunţate de justiţie, 376, 377.—Atrage din partea bărbatuluĭ restituirea doteĭ, 421.—Momentul de când hotărîrea îşĭ produce efectele sale, 377 urm.—Hotărîrea care pronunţă separarea este o hotărîre constitutivă, iar nu declarativă de drepturĭ, 377, 378. — Efectul retroactiv al hotărîreĭ de separare, 378.—Retroactivitatea în privinţa terţiilor (Controversă), 378, n. 1.—Validitatea actelor de administraţie făcute de bărbat în cursul instanţeĭ de separare, 379 urm.—Efectele separaţieĭ de bunurĭ (redobîndirea capacităţeĭ femeeĭ de a-şĭ administra averea sa), 381 urm.—Separaţia nu desfiinţează incapacitatea femeeĭ, 382.—Nicĭ inalienabilitatea fondului dotal, care tot inalienabil rămâne, 248 urm., 325, t. şi n. 4; 383, 421.—Ea face însă să înceteze imprescriptibilitatea fondului dotal, 258 urm.—Actele ce femeea separată poate face fără autorisare, 383 urm.—Primirea unuĭ capital mobiliar, ştergerea uneĭ ipotecĭ, convertirea titlurilor la purtător, etc., 385.—Femeea nu poate dispune cu titlu gratuit de averea sa, 386, 389.—Înstrăinările cu titlu oneros (Controversă), 387, 395,

SEPAR. DE BUNURĬ
410.—Dobîndirea de imobile (Controversă), 388.—Femeea nu poate să-şĭ plaseze capitalurile sale într'o rentă viageră, 388.—Ea nu poate să garanteze pe un terţiŭ (Controversă), 389.—Nu poate să primească o donaţiune, să primească saŭ să lepede o moştenire, 389, 390.—Nu poate să facă un împrumut, un compromis, o societate cu un terţiŭ, etc, 390, 391, n. 1.—Impărţeala uneĭ moşteniri mobiliare, transacţia în privinţa actelor de administraţie, etc., 390, n. 1 şi 4.—Inventarul uneĭ succesiuni mobiliare, 390, n. 1.—Femeea nu poate să joace la bursă, 391.—Să contracteze un angajament teatral, 391, t. şi n. 5.—Starea în judecată a femeeĭ separate de bunurĭ, 392 urm., 415, 479.—Dreptul femeeĭ separate de a se obliga, fără autorisare, în vederea actelor de administraţie (Controversă), 394 urm., 410.—Contribuirea femeeĭ separate, la sarcinile căsătorieĭ, 400 urm., 412 urm.—Caracterul provisor al hotărîrilor date în asemenea materie, 400, 497. V. *Hotărîrĭ*.—Remiterea sumelor contribuitoriĭ ale femeeĭ în mânile bărbatuluĭ (Controversă), 401, 413, 497.—Compensarea contribuţieĭ femeeĭ cu dobîndile doteĭ, 403.—Incetarea separaţieĭ şi restabilirea regimuluĭ primitiv, 403 urm.—Formele restabilireĭ regimuluĭ primitiv, 404, 405.—Procedura desfiinţăreĭ separaţieĭ de bunurĭ, 405.

Separaţia de bunurĭ contractuală, 407 urm.—Constitue regimul legal în România (Controversă), 26 urm., 476. V. *Regim legal*.—Aplicarea art. 1267 la separaţia contractuală, 399, 488.—Neaplicarea art. 1270 (Controversă), 406, 411.—Drepturile femeeĭ sub regimul de separ. contractuală, 408 urm.—Casurile în care bărbatul administrează averea femeeĭ, 408.—Dreptul femeeĭ de a se obliga în vederea administraţieĭ sale, 410.—Nu poate înstrăina averea sa fără autorisarea bărbatuluĭ, 410.—Starea în judecată, 411.—Contribuirea femeeĭ la sarcinile căsătorieĭ, 412 urm.—Remiterea părţeĭ contribuitorie a femeeĭ în mânile bărbatuluĭ, 413.—Casurile în care femeea e presupusă a avea mandat tacit de la bărbatul sĕŭ, 221, n. 3; 414, 415.—Deosebire între separaţia contractuală şi acea judiciară, 411.—Permiterea vînd̦ărilor între soţĭ la caz de separaţie de patrimoniĭ, 595 urm. V. *Vînd̦are*.

SERVITUTE.—Ce sunt servituţile, 697.—Fondul dotal nu poate fi grevat de servituţĭ, 243, 245.—Efectele în materie de vînd̦are a inexistenţeĭ servituţ. active declarate de vînd̦ĕtor, saŭ a existenţeĭ servituţilor pasive ascunse de dînsul, 697 urm.—Cumpărătorul nu are drept la nicĭ-o despăgubire, dacă servitutea pe care vînd̦ĕtorul n'a declarat-o era aparentă saŭ visibilă, 698, 699.—Casul în care cumpărătorul a avut cunoştinţă de servituţile neaparente, 699.—Transcrierea servituţeĭ nedeclarate, 699.—Servituţile care nu sunt supuse transcriereĭ, 699, n. 3.—Inaplicarea art. 1349 la servituţile naturale saŭ legale, 700.—Aplicarea acestuĭ text la servituţile aparente tăgăduite de vînd̦ĕtor, şi la cele care nu

ar avea fiinţă, cu-toate-că aŭ fost declarate de dînsul, 702.—Inaplicarea art. 1393 la vînḑarea uneĭ servituţi, 799, n. 1, 813.—Vînḑarea unuĭ fond cuprinde servituţile active existente în folosul luĭ, 651.

SIMULAŢIE.—Dovedirea din partea bărbatuluĭ că n'a primit dota arătată în contractul matrimonial, 46, 47, 73, 428.—Dovedirea simulaţieĭ de cătră terţiĭ, 47, 73; 871, t. şi n. 1.

SINDIC.—In caz cînd femeea ar fi fost declarată falită, sindicul nu poate, fără consimţimîntul eĭ, să ceară separaţia de patrimoniĭ, 353, 354.—Sindicul nu poate cumpăra bunurile falituluĭ, 603.

SOBE.—Sobele care nu fac corp cu zidul saŭ cu duşamelele nu sunt imobile prin destinaţie, 651, n. 4. V. *Imobile prin destinaţie.*

SOCIETATE.— Personalitatea societăţilor civile (Controversă), 499, n. 3; t. VI, p. 756, n. 2 şi t. VII, p. 333, n. 1.—Contractarea uneĭ societăţi între soţi (Controversă), 92, n. 2, 93; 390, n. 3; 411, 412 şi 592. V. *Femeea măritată.*—Femeea separată de bunurĭ nu poate, fără autorisare, să contracteze o societate cu un terţiŭ, 390.

SOCIETATEA DE ACHISIŢIUNĬ (adaosă regimuluĭ dotal), 23, n. 1; 25, 26 şi 497 urm.—Comunitatea de achisiţiunĭ este o societate civilă, 499.—Cum se împart bunurile soţilor, 499.—Condiţia bunurilor dotale şi parafernale, 499.—Administraţia şi folosinţa bunurilor parafernale (Controversă), 499, 500.—Bunurile proprĭĭ ale soţilor, 500 urm.—Compunerea pasivuluĭ comunităţeĭ, 503, 504.—Administraţia bunurilor care compun societatea de achisiţiunĭ, 504, 505.—Incetarea şi lichidarea societăţeĭ de achisiţiunĭ, 505 urm.

SOŢĬ.—Dacă soţiĭ pot face o societate între eĭ în timpul căsătorieĭ. V. *Societate.*—Vînḑările între soţi sunt în principiŭ oprite, 589 urm.—Casurile excepţionale în care ele sunt permise, 595 urm. V. *Vînḑare.*

STAFIĬ.—Resiliarea contractuluĭ de vînḑare saŭ închiriere p. apariţia de stafiĭ, 721. V. *Năluca.*—V. şi observaţia ce am publicat în *Dreptul* din 1899, No. 64.

STRĂINĬ.—In privinţa dobîndireĭ de imobile rurale, 559, 587, n. 1.

STRIGOIŬ.— Pentru mortul de se va afla strigoiŭ, căruia 'ĭ ḑic vircolac, ce trebue să i se facă după Mateĭ Basarab, 721, n. 1. V. *Năluca, Stafiĭ.*

SUBROGAŢIE.—Dobîndirea din partea tutoruluĭ a unuĭ drept în contra minoruluĭ prin efectul subrogaţieĭ, 602 nota.—Inaplicarea art. 1393 la subrogaţie, 813, 814.—Deosebire între subrogaţie şi cesiunea de creanţă, t. VI, p. 592 urm.

SUCCESIUNE.—V. *Moştenire.*

SURDO-MUŢĬ.—Căsătoria lor şi convenţiile matrimoniale făcute de dînşiĭ.—Inaplicarea în specie a art. 816 de la donaţiunĭ, 63, 64. V. t. II, p. 297, n. 1; t. IV, p. 128 şi t. VI, p. 455 nota. V. *Căsătorie.*

T

TABLOŬ.—Vînḑarea unuĭ tabloŭ saŭ a uneĭ alte opere de artă cuprinde dreptul de reproducţie (Controversă), 654, t. şi n. 4.
TEATRU.—V. *Angajament teatral, Bilete de teatru, Femee măritată.*
TEORETRE, 112, 113 şi 534, t. şi n. 3. Maĭ veḑĭ încă t. I, partea I, p. 47 şi t. IV, p. 787, *ad notam.*
TESTAMENT.—Testamente conjunctive, 89, n. 3.—Dreptul internaţional în această privinţă, 90 nota.—Efectul condiţiilor ilicite saŭ contrare ordineĭ publice, 22, t. şi n. 3; t. IV, p. 96 urm. şi t VI, p. 41 urm. Cpr. Trib. Romanaţi şi Cas. rom. (secţiĭ unite), *Dreptul* din 1903, No. 77; din 1902, No. 74 şi *C. judiciar* din 1903, No. 1.—Femeea poate dispune de imobilul sĕŭ dotal prin testament, 244, n. 2; 246 şi 423. V. *Imobil dotal.*
TITLURĬ LA PURTĂTOR.—Convertirea lor de către femeea separată de bunurĭ (Controversă), 385, 386.—Responsabilitatea acelor cari le vînd, p. viciĭ ascunse, 721.—Titlurile la purtător eşite la sorţĭ, furate, perdute, distruse, etc., 721, n. 4. —Proprietatea titlurilor la purtător se transmite prin tradiţie, art. 1393 nefiind aplicabil în specie, 810, 811.—Nevaliditatea titlurilor la purtător în civil (Controversă), 810 urm., n. 5.
TRADIŢIE.—Casurile în care tradiţia strămută şi astă-ḑi proprietatea, 542, 543, t. şi n. 1; t. III, p. 208; t. IV, p. 182; t. V, p. 17, t. şi n. 2. p. 126, 167, etc. V. *Vînḑare.*—Efectele publice se transmit prin tradiţie, 810 urm. V. *Efecte publice.*
TRANSCRIEREA.—Transcrierea convenţiilor matrimoniale, 106. —Transcrierea contractuluĭ de căsătorie încheiat în străinătate, 77, 78. V. *Conv. matrimoniale.*—Transcrierea vînḑărilor imobiliare, 547 urm. V. *Vînḑare.*—Transcrierea în privinţa vînḑăreĭ uneĭ moşteniri, 858, 859.—Din doĭ cumpărătorĭ succesivĭ aĭ aceluiaşĭ imobil, acela este proprietar care a transcris maĭ întâĭ titlul sĕŭ, 547, 548.— Achisitorul unuĭ imobil care a transcris titlul sĕŭ, se poate prevala de lipsa transcriereĭ uneĭ achisiţiunĭ anterioare, chiar dacă el a avut cunoştinţă despre dînsa, acest drept încetând pentru el numaĭ atunci când ar fi existat fraudă din partea luĭ, în înţelegere cu vînḑĕtorul, contra primuluĭ achisitor, 548, n. 2. —Transcrierea schimbuluĭ imobiluluĭ dotal, 312 urm., 592, n. 1.—Transcrierea comandamentuluĭ prealabil (Efectele acesteĭ transcrierĭ în privinţa înstrăinăreĭ totale saŭ parţiale a imobiluluĭ urmărit), 588, n. 1 şi t. VII, p. 185, n. 1. V. *Comandament.*—Transcrierea pactuluĭ de rĕscumpărare, 769, n. 2; 772, t. şi n. 2; 876, n. 7.— Transcrierea servituţilor, 699, n. 3.— Transcr. retractuluĭ litigios, 876, n. 7.— Transcr. uneĭ cesiunĭ de creanţă privilegiate saŭ ipotecare, 808.—A unuĭ contract de chirie saŭ arendă lucrător pe un timp maĭ lung de doĭ anĭ, 808.— Transcrierea donaţiunilor imobiliare, t. IV, p. 191 urm.— Transcrierea legatelor (Con-

troversă), t IV, p. 603 urm. şi t. V, p. 169, n. 2. Cpr. Cas. rom., *Curierul judiciar* din 1904, No. 82.
TRANSACŢIE.—Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate face transacţie nici în privinţa actelor de administraţie 390, t. şi n. 4.
TRUSOU.—Restituirea trusoului, 203, 441.—Bărbatul nu datoreşte nici-o dobîndă în privinţa trusoului, 185, 465.—Restituirea trusoului, făcută în termenul defipt de lege, se consideră ca un început de executare în privinţa separaţiei de patrimonii, 372.
TUTOR.—Nu represintă pe minor în conv. matrimoniale, 51, n. 2.—Tutorul nu poate cumpăra, nici lua în arendă bunurile minoruluĭ, 599 urm., t. şi n. 2; 601, n. 1.—Nici să primească cesiunea vre-unuĭ drept contra minoruluĭ, 804, 805. —Această proibiţie se aplică cotutorilor, tutorilor *ad hoc* şi tutorilor de fapt, etc., 600, 601.—Casurile excepţionale în care tutorul poate cumpăra bunurile minoruluĭ saŭ interdisuluĭ, 600, nota 3.—Tutorul poate să dobîndească o creanţă în contra minoruluĭ prin moştenire, donaţie, etc., 601, n. 1.—Bunurile tutoruluĭ sunt lovite de o ipotecă legală în folosul minorilor şi interdişilor, 508, n. 1 şi t. II, p. 139 urm. V. *Ipotecă legală.*

U

USUFRUCT.—Bărbatul este un usufructuar al doteĭ, 221 urm. V. *Imobil dotal, Regim dotal.*—Deosebire între folosinţa bărbatuluĭ şi usufructul ordinar, 224, n. 5.—Fondul dotal nu poate fi grevat de usufruct, 243, 245.—Ce trebue să restitue bărbatul când dota consistă într'un usufruct, 450, 451. —Ce trebue să raporteze descendentul căruia i s'a dăruit un usufruct asupra unuĭ imobil, 450, n. 4 şi t. III, p. 512, n. 3. V. *Raport.*—Licitaţia usufructuluĭ, 793.—Nu este loc la licitaţie între usufructuar şi nudul proprietar, 793, n. 1.—Impărţirea usufructuluĭ şi a nudeĭ proprietăţi, 793, n. 1.—Art. 1393 nu este aplicabil vînzăreĭ unuĭ usufruct, 799, n. 1 şi 813.
USUFRUCT LEGAL.—V. *Folosinţă legală.*
USURI (locale).—Respectarea usurilor locale în privinţa acţiuneĭ redibitorie, 736. V. *Vînzare.*
UZ.—Este, ca şi abitaţia, afară din comerţ, 560, t. şi n. 3. V. *Abitaţie.*—Ce trebue să restitue bărbatul când dota ar consista într'un drept de uz, 451, n. 2.—Licitaţia usuluĭ, 793. V. *Abitaţie, Licitaţie, Usufruct*, etc.

V

VĂDUVĂ.—Dreptul văduveĭ la alimente, abitaţie şi haine de doliu, 457 urm. V. *Abitaţie, Doliu, Haine, Opţiune, Rufe*, etc.—Personalitatea dreptuluĭ femeeĭ, 461, 800.—Dreptul ce văduva săracă are în averea bărbatuluĭ, după art. 684 C. civ., este un adevărat drept de moştenire, 463, n. 2 şi

t. III p. 470 nota. V *Femeea săracă*, etc.—Cumulul alimentelor şi a părţeĭ de moştenire, cuvenită femeeĭ, 463. V. *Alimente, Femeea săracă*, etc.

VĂDUVĂRIT.—V. *Ipovolon.*

VĂDUVIE.—Validitatea saŭ nevaliditatea clauseĭ de văduvie (Controversă), 10, 11 t. şi n. 1; t. IV, p. 105, 106 şi t. V, p. 137, n. 2.

VAMĂ.—Agenţiĭ vamalĭ nu pot cumpăra obiectele confiscate ce se vînd de vamă, 599, 603.

VAS (Corabie).—Vasul vîndut rĕmâne proprietatea constructoruluĭ pănă la predarea luĭ, 543, n. 3.—Actul scris nu este cerut p. vînḑarea unuĭ vas, *ad solemnitatem*, ci numaĭ *ad probationem*, 545.—Vînḑarea unuĭ vas cuprinde accesoriile luĭ, precum: cârma, pînzele, catarga, etc., 653.—Vînḑarea unuĭ vas comun trebue să fie cerută de un numĕr de coproprietarĭ representând jumătatea proprietăţeĭ vasuluĭ, 793, n. 3.

VESTMINTE.—Dreptul femeeĭ de a le lua de la bărbatul sĕŭ, 453. V. *Haine, Rufe*, etc.

VICIĬ REDIBITORIĬ (ascunse). —Acţiunea redibitorie şi *quanti minoris*, 715 urm. V. *Vînḑare.*

VIN.—Vînḑarea vinuluĭ în sticle saŭ butoae cuprinde sticlele şi butoaele, 653.

VÎNAT.—Bărbatul se foloseşte de dreptul de a vîna şi pescui pe fondul dotal, 229. V. *Regim dotal.*—Vînatul nu poate fi vîndut în timpul în care vînătoarea este oprită, 558, n. 1. —Vînarea iepurilor cu ogarĭ este oprită în timpul determinat de lege, 559 nota.—Urmărirea fiarelor rănite pe proprietatea altuia, 559 nota.—Vînḑarea vînatuluĭ ce se va ucide este un contract aleator *(emptio spei)*, ca şi acea a peşteluĭ ce se va prinde cu năvodul, 568. V. *Peşte.*

VÎNḐAREA.—Consideraţiĭ economice, 537, 538.—Natura şi forma vînḑăreĭ (contract consensual), 539 urm., 544.—Strămutarea proprietăţeĭ prin efectul consimţimîntuluĭ, 541, t. şi n. 3.—Casul în care lucrul vîndut ar fi determinat numaĭ în specie *(in genere)*.—Necesitatea tradiţieĭ, 542, 543, t. şi n. 1. V. *Tradiţie.*—Nu se poate ca cineva să-şĭ cumpere lucrul sĕŭ propriŭ, 540, n. 1.—Casurile în care lucrul vîndut nu este determinat în individualitatea sa, 542, 543.—Vînḑarea alternativă, 543, 616.—Vînḑarea unuĭ vas, unuĭ portret, etc., 543, n. 3; 545.—Vînḑarea lucruluĭ altuia (Nulitate, Controversă), 543, 569—574, 749.—*Quid* în materie comercială? 574, n. 1.—Promiterea lucruluĭ altuia (validitate), 569, 573.—Vînḑarea condiţională, 544, n. 1; 613 urm. —Actul scris nu este cerut în materie de vînḑare, *ad solemnitatem*, ci *ad probationem*, 544. Cpr. şi Trib. Tutova, *Curierul judiciar* din 1904, No. 75.—Casurile în care părţile aŭ subordonat validitatea vînḑăreĭ, încheereĭ unuĭ act, 546.—Casurile în care părţile aŭ încheiat o zdelcă (proiect), 546.—Transcrierea vînḑărilor imobiliare spre a putea fi oposabile terţiilor, 547 urm. V. *Transcriere.*—Spesele vîn-

dăreĭ (sarcina cumpărătoruluĭ), 549 urm.—Cheltuelile p. rădicar ea lucruluĭ vîndut sunt în sarcina cumpărătoruluĭ, iar acelea ale predăreĭ, în sarcina vînd̦ătoruluĭ, 551, 639, 640.—Elementele esenţiale contractuluĭ de vînd̦are (consimţimînt, lucru şi preţ), 552.—Consimţimîntul părţilor, 552 urm.—Consimţimîntul în vînd̦ările făcute prin conrespondenţă (scrisorĭ, telegraf, telefon), 554, 555, 626.—Validitatea uneĭ promisiunĭ de vînd̦are, 555, 656.—Vînd̦area cu dare de arvună, 556, 557 şi t. VI, p. 287 urm.—Lucrurile care pot face obiectul uneĭ vînd̦ărĭ (toate lucrurile care sunt în comerţ), 555 urm. V. *Domeniu public, Drumurĭ de fer, Monopol, Imobile rurale, Lefurĭ, Pămînt clăcăşesc, Pensiĭ alimentare*, etc. —Pentru ca un lucru să poată face obiectul uneĭ vînd̦ărĭ, trebue ca să existe în momentul contractuluĭ, 565.—Perirea lucruluĭ în totul saŭ în parte, 565, 566 urm.—Casul uneĭ evicţiunĭ parţiale, 567, n. 1; 694 nota.—Vînd̦area unuĭ lucru viitor *(emptio spei, emptio rei speratœ)*, 568, 569.—Vînd̦area uneĭ moşteniri deschise, 569, 842 urm. V. *Drepturĭ succesorale, Moştenire, Pacte succesorale*, etc.

Preţul vînd̦ăreĭ, 576 urm.—Preţul trebue să consiste în banĭ, 578 urm.—El trebue să fie serios, iar nu derisoriŭ, 580.—Consecinţile vilităţeĭ preţuluĭ, 581.—Casul în care preţul unuĭ imobil consistă într'o rentă anuală maĭ 'mică de cât venitul luĭ (Controversă), 581, 582.—Preţul trebue să fie determinat, saŭ să poată fi determinat prin clausele contractuluĭ, 582 urm.—Determinarea preţuluĭ de experţĭ, 584 urm.—Rolul experţilor, 585.—Casul când experţiĭ nu fixează preţul, 585, 586.—Valoarea după care experţiĭ pot fixa preţul, 586. V. *Experţĭ*.

Persoanele care pot cumpăra şi vinde.—Capacitatea părţilor contractante, 586 urm.—Persoanele morale contractează prin representanţiĭ lor legalĭ, 588.

Vînd̦ările dintre soţĭ.—Oprirea lor în principiŭ, 589, t. şi n. 2.—Motivele acesteĭ proibiţiĭ, 589, t. şi n. 3.—Vînd̦ările publice de bună credinţă nu sunt oprite, 590, 591.—Sunt de asemenea permise vînd̦ările dintre viitoriĭ soţĭ, 591.—Soarta vînd̦ărilor dintre soţĭ făcute în contra legeĭ (Nulitate, Controversă), 592, 593.—Confirmarea vînd̦ărilor anulabile, 593, 594.—Persoanele care pot propune anularea vînd̦ăreĭ (Controversă), 594.—Casurile excepţionale în care vînd̦ările dintre soţĭ sunt permise, 595 urm.—*Datio in solutum*, 595, n. 1; 597 urm.

Tutoriĭ, mandatariĭ, administratoriĭ stabilimentelor publice, etc. nu pot cumpăra nicĭ direct, nicĭ indirect bunurile ce administrează, 599 urm.—Casurile excepţionale în care tutorul poate cumpăra bunurile minoruluĭ saŭ interd̦isuluĭ, 600, n. 3.—Tutorul nu poate lua în arendă saŭ în chirie bunurile minoruluĭ saŭ interd̦isuluĭ, nicĭ a primi contra luĭ cesiunea vre-unuĭ drept saŭ vre-uneĭ creanţe, 601, n. 1; 804, 805.—Dobîndirea uneĭ creanţe în contra minoruluĭ saŭ in-

terdisului prin moştenire, donaţiune, etc. (Controversă), 601, n. 1.—Prin efectul subrogaţiĭ (Controversă), 602 nota.—Această excepţie, aplicabilă cotutorilor, tutorilor de fapt etc., nu se aplică curatoruluĭ, consiliuluĭ judiciar, consiliuluĭ îngrijitor rînduit mameĭ, etc., 600—602.—Curatorul moştenireĭ vacante nu poate, de asemenea, cumpăra bunurile ce administrează, 603.—Nicĭ sindicul, bunurile falituluĭ, 603.—Portăreiĭ nu pot cumpăra bunurile ce se vînd printr'înşiĭ, 603.—Moştenitorul beneficiar poate însă cumpăra bunurile ce administrează, 603.—Administratoriĭ publicĭ nu pot cumpăra bunurile încredinţate îngrijireĭ lor, nicĭ Miniştriĭ, bunurile Statuluĭ, 603, 604.—Primariĭ şi ajutoarele lor nu pot cumpăra bunurile comuneĭ, 604.—Consilieriĭ comunalĭ pot însă să le cumpere, 604.—Sancţiunea incapacităţilor de mai sus (Nulitate relativă), 604, 605.—Confirmarea vînd̦areĭ anulabile, 604, n. 5.—Magistraţiĭ şi advocaţiĭ nu pot cumpăra drepturĭ litigioase, 605 urm.—Persoanele lovite de această incapacitate, 608.—*Quid* p. judecătoriĭ Curţeĭ de casaţie şi C. de conturĭ, 609, n. 2.—*Quid* în privinţa juraţilor, grefierilor, portăreilor, etc., 609.—Dreptul este în specie litigios, dacă există numaĭ eventualitatea saŭ posibilitatea unuĭ proces, 607, n. 2. Cpr. Cas. rom. Bulet. 1900, p. 316 şi *C. judiciar* din 1900, No. 36. V. *Drepturĭ litigioase*, *Magistraţĭ*, etc.—In casul art. 1402 urm., simpla eventualitate a unuĭ proces nu este suficientă, ci trebue ca să existe proces în momentul cesiuneĭ şi în momentul exercităreĭ retractuluĭ, 864, 865. V. *Drepturĭ litigioase*, *Retractul litigios*, etc.—Sancţiunea acesteĭ proibiţiĭ este nulitatea cesiuneĭ, 609, 610.—Natura acesteĭ nulităţĭ (nulitate absolută, de ordine publică, Controversă), 610.—Imposibilitatea de a se confirma o cesiune făcută în contra legeĭ, 611.—Aplicarea acesteĭ proibiţiĭ la pactul de *quota litis* (Controversă), 611 urm. V. *Pactul de quota litis*.

Modalităţile la care poate fi supusă vînd̦area (termen, condiţie, etc.), 613 urm.—Vînd̦area condiţională (Condiţie suspensivă şi resolutorie), 614, 615; 771.—Consecinţile care resultă din efectul retroactiv al condiţieĭ, 614 urm.—Vînd̦area alternativă, 543, 616.—Clausa *addictio in diem*, 616.—Pactul de preferinţă (protimiseos), 617; 770, n. 2.—Protimisis, 617 urm., 866.—Pactul *displicentiæ*, 619.—Vînd̦area făcută cu gramada, saŭ după greutate, numĕr orĭ mĕsură, 619 urm.—Vînd̦area uneĭ părţi din un *genus limitatum*, 620, n. 4.—Casurile în care există vînd̦are după greutate, numĕr saŭ mĕsură, 622.—Casul cînd mĕsurarea saŭ cîntărirea are de scop numaĭ stabilirea preţuluĭ (Controversă), 623.—Vînd̦area subordonată gustăreĭ, 623 urm.—Locul unde şi timpul cînd se face gustarea, 624.—Renunţarea cumpărătoruluĭ la gustare, 624.—Aplicarea art. 1301 la vînd̦ările comerciale, 624, n. 1.—Casul cînd cumpărătorul nu gustă,

marfă, saŭ gustând-o, nu-ĭ convine, 625.—Vînḑarea după mustră, 626, 627.—Vînḑarea făcută pe încercate, 627 urm. —Deosebire între vînḑarea *ad gustum* şi acea făcută pe încercate, 628.—Vînḑarea pe încercate este condiţională, 628, 629.—Lucrurile care pot fi vîndute pe încercate, 630. —Termenul în care trebue să se facă încercarea, 630.—*Obligaţiile vînḑătoruluĭ*, 631 urm.—Păstrarea lucrului vîndut până la predarea luĭ, 633.—Transmiterea proprietăţeĭ, 634.—Predarea lucrului vîndut, 634 urm.—Predarea imobilelor, 636.—Predarea lucrurilor mobile (tradiţia reală, remiterea cheilor clădireĭ în care se găseşte lucrul vîndut), etc., 637 urm.—Constitutul posesor, 636, n. 2 şi 638. V. aceste cuvinte.—Punerea mărceĭ cumpărătoruluĭ pe lucrul vîndut, 639.—Predarea lucrurilor incorporale, 639.—Spesele predăreĭ şi ale rădicăreĭ, 639 urm.—Lucrul unde şi epoca când trebue să se facă predarea, 640 urm.—Momentul când se face predarea, 641.—Cumpărătorul care cere predarea lucruluĭ trebue să plătească preţul, 641.—Dreptul vînḑătoruluĭ de a reţinea lucrul vîndut până la plata preţuluĭ, 642 urm.—Perderea dreptuluĭ de retenţie, 643, 644.—Lipsa de predare la timpul şi locul cuvenit, permite cumpărătoruluĭ de a cere saŭ desfiinţarea, saŭ executarea contractuluĭ, 644 urm.—Pentru aceasta trebue însă ca vînḑătorul să fi fost pus în întârḑiere, 646.—Formele acesteĭ punerĭ în întârḑiere, 646.—Casurile în care nu se cere nicĭ-o punere în întârḑiere, 646.—Starea în care lucrul vîndut trebue să fie predat, 646 urm.—Rĕspunderea vînḑătoruluĭ pentru perderea adusă lucruluĭ prin culpa luĭ, 647. — Casurile în care lucrul vîndut este determinat numaĭ *in genere*, 648.—Vînḑarea unuĭ lucru fabricat de o casă anume determinată, 648.—Vînḑarea după mustră, 648.—Din momentul vînḑăreĭ, fructele aparţin cumpărătoruluĭ, dacă lucrul vîndut este cert şi determinat, 648, 649. V. *Fructe.*—Lucrul vîndut trebue să fie predat cu accesoriile sale, 650 urm. —Imobilele prin destinaţie, 651.—Recolta prinsă de rădăcinĭ, 652.—Vînḑarea unuĭ vas (corabie), a unuĭ fond de comerţ, etc., 653.—Vînḑarea de vinurĭ, a unuĭ cal, a unuĭ tabloŭ, a uneĭ morĭ, a uneĭ usinĭ, etc., 653 urm.—Regulele relative la predarea cuprinsuluĭ şi întindereĭ lucruluĭ vîndut, 654 urm.—Riscul şi pericolul lucruluĭ vîndut, 664. V. *Riscul şi pericol.*

Rĕspunderea vînḑătoruluĭ de evicţiune, 665 urm. V. *Evicţiune, Garanţie.*

Rĕspunderea vînḑătoruluĭ p. viciile ascunse ale lucruluĭ vîndut, 715 urm.—În materie de constituire de dotă, 182. —Condiţiile cerute pentru ca viciile lucruluĭ vîndut să angajeze responsabilitatea vînḑătoruluĭ, 717.—Aplicarea viciilor ascunse la vînḑarea de animale, 717 urm.—Dreptul nostru vechiŭ şi dreptul străin în această privinţă, 718 urm. nota.—Boalele contagioase la animale, 720, n. 1.—Rĕspunderea vînḑătoruluĭ p. viciĭ ascunse în privinţa vînḑărilor co-

merciale, mobiliare, imobiliare, etc., 720.—In privinţa creanţelor, titlurilor la purtător, 721.—Asemenea răspundere nu există în vînzările publice, 722.—Condiţiile cerute p. ca viciile lucrului vîndut să dea loc la răspunderea vînzătorului, 723 urm.—Viciul trebue să existe în momentul vînzării, 723.—Dacă este vorba de o vînzare făcută după greutate, număr sau măsură, viciul trebue să existe în momentul cântăririi sau numerării, 723, n. 4.—Viciul ascuns trebue să fie important, 727, n. 1.—Casul unei vînzări cu gramada, 724 nota.—Viciul trebue să fie ascuns, 724, 725.—Exemple de vicii ascunse, 725.—Viciile neascunse (aparente) nu angajează răspunderea vînzătorului, 725.—Casul cumpărării unui manuscris, 726. V. *Manuscris*.—Casurile în care vînzătorul poate stipula o clausă de negaranţie pentru vicii ascunse, 727.—Agravarea oblig. de garanţie, 727.—Acţiunile la care dau loc viciile ascunse *(actio redhibitoria* şi *quanti minoris)*, 728 urm.—Indivisibilitatea acţiunei redibitorie, 730.— Efectele acţiunei redibitorie, 731.—Casurile în care imobilul atins de un viciu redibitoriu ar fi fost grevat de o sarcină reală de către cumpărător (Controversă), 731.—Casul în care imobilul ar fi fost cu totul înstrăinat, 731, 732.—Casurile în care vînzătorul este presupus a cunoaşte viciul lucrului vîndut, 732 urm.—Termenul în care trebue să se exercite acţiunea care resultă din viciile redibitorii (termen scurt), 735 urm.—Respectarea usurilor locale, şi în lipsa lor, apreciarea judecătorilor, 736. —Punctul de plecare al prescrierei acţiunei (Controversă), 737 urm.—Fixarea unui termen, de părţi, în care să se exercite acţiunea în garanţie, 738.—

Obligaţiile cumpărătorului, 738 urm.—Primirea lucrului cumpărat, 739.—Resiliarea vînzării din causa inexecutării, oblig. cumpărătorului, 739.—Resiliarea de drept în vînzările de producte, 739 urm.—Punerea în întârziere de a rădica lucrul nu înlocueşte stipularea unui termen în această privinţă (Controversă), 740.—Aplicarea art. 1370 în materie comercială, 741 urm.—Inaplicarea acestui text când contractul a fost executat în parte, 741, n. 3.—Restituirea cheltuelilor făcute de vînzător (plata speselor vînzării şi a cheltuelilor rădicării, 742.—Plata preţului, 742, 743 urm.— Indivisibilitatea plăţei preţului, 745.—Garanţiile ce are vînzătorul p. asigurarea plăţei preţului (privilegiu, drept de revendicare), 745.—Privilegiul vînzătorului în materie de cesiune de creanţă, 803 nota.—Casurile în care cumpărătorul datoreşte dobînda preţului, 745 urm.—Casul când părţile aŭ stipulat anume dobîndă preţului, 746.—Casul când lucrul vîndut produce fructe, 746.—Predarea lucrului vîndut, 746. —Interpelarea cumpărătorului de a primi lucrul, 747.—Casurile în care cumpărătorul nu plăteşte dobînda preţului (critica legei), 747.—Depunerea preţului la casa de consem-

VÎNDAREA
naţii de către cumpărător face să înceteze obligaţia de a plăti dobînda, 747, 748, 749.—Casurile în care cumpărătorul poate să reţină preţul, suspendând plata lui, 748 urm.—Mijloacele ce are vînd̦ătorul de a constrînge pe cumpărător la plata preţului, 750 urm.—Consecinţile neplăţei preţului (resiliarea vînd̦ării), 751 urm.—Persoanele cărora aparţine acţiunea resolutorie, 753.—Divisibilitatea saŭ indivisibilitatea acţiunei resolutorie, 754.—Natura acţiunei resolutorie (acţiune reală), 754 urm.—Expropriarea p. causă de utilitate publică, 756.—Vînd̦ările silite, 756, 757.—Conservarea acţiunei resolutorie, 757 urm.—Modul cum se îndeplineşte resiliarea, 759 urm.—Efectele resoluţiei vînd̦ării între părţi, 762, 763.—In privinţa terţiilor (desfiinţarea drepturilor reale constituite de cumpărător), 763 urm.—Respectarea contractelor de arendare saŭ închiriere constituite de vînd̦ător (Controversă), 764, 765, 788.—Stîngerea acţiunei resolutorie prin renunţarea expresă saŭ tacită a vînd̦ătoruluĭ, 765, 766.—Prescrierea acţiunei resolutorie (aplicarea art. 1890, iar nu a art. 1900), 766.—Anularea vînd̦ării p. lesiune (nu există în dreptul nostru actual), 767.—Lesiunea în dreptul internaţional, 767, n. 1. 888; t. V, p. 97 şi t. VII, p. 41. V. *Drept internaţional*, *Lesiune*, etc.—Resolvirea vînd̦ării prin exerciţiul pactuluĭ saŭ facultăţei de rĕscumpărare, 768 urm. V. *Pactul de rĕscumpărare*.—Dreptul internaţional în materie de vînd̦are, 885 urm.

W

WARANTE.—Inaplicarea art. 1393 la warante, 810. V. tabla analitică t. VI, v° *Warante*.

Z

ZDELCĂ (vînd̦are), 546. V. *Vînd̦are*.
ZESTRE.—V. *Dotă*, *Imobil dotal*, *Regim dotal*, *Separaţie de bunurĭ*.—Contra-zestre, 534 urm. V. şi t. IV, p. 744, n. 4, etc.

VERIFICAT 1987
BIBLIOTECA CENTRALĂ BUCUREŞTI
VERIFICAT 2017
VERIFIC 2007